॥ ਨਮੋ ਤਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਅਰਹਤੋ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ॥

ਖੁਦ੍ਦਕਨਿਕਾਯੇ

ਥੇਰਗਾਥਾ-ਅਟ੍ਠਕਥਾ

(ਪਠਮੋ ਭਾਗੋ)

ਗਨ੍ਥਾਰਮ੍ਭਕਥਾ

ਮਹਾਕਾਰੁਣਿਕਂ **ਨਾਥਂ,** ਞੇਯ੍ਯਸਾਗਰਪਾਰਗੁਂ।
ਵਨ੍ਦੇ ਨਿਪੁਣਗਮ੍ਭੀਰ-ਵਿਚਿਤ੍ਰਨਯਦੇਸਨਂ॥

ਵਿਜ੍ਜਾਚਰਣਸਮ੍ਪਨ੍ਨਾ, ਯੇਨ ਨਿਯ੍ਯਨ੍ਤਿ ਲੋਕਤੋ।
ਵਨ੍ਦੇ ਤਮੁਤ੍ਤਮਂ **ਧਮ੍ਮਂ,** ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਪੂਜਿਤਂ॥

ਸੀਲਾਦਿਗੁਣਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ, ਠਿਤੋ ਮਗ੍ਗਫਲੇਸੁ ਯੋ।
ਵਨ੍ਦੇ **ਅਰਿਯਸਙ੍ਘਂ** ਤਂ, ਪੁਞ੍ਞਕ੍ਖੇਤ੍ਤਂ ਅਨੁਤ੍ਤਰਂ॥

ਵਨ੍ਦਨਾਜਨਿਤਂ ਪੁਞ੍ਞਂ, ਇਤਿ ਯਂ ਰਤਨਤ੍ਤਯੇ।
ਹਤਨ੍ਤਰਾਯੋ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ, ਹੁਤ੍ਵਾਹਂ ਤਸ੍ਸ ਤੇਜਸਾ॥

ਯਾ ਤਾ ਸੁਭੂਤਿਆਦੀਹਿ, ਕਤਕਿਚ੍ਚੇਹਿ ਤਾਦਿਹਿ।
ਥੇਰੇਹਿ ਭਾਸਿਤਾ ਗਾਥਾ, ਥੇਰੀਹਿ ਚ ਨਿਰਾਮਿਸਾ॥

ਉਦਾਨਨਾਦਵਿਧਿਨਾ, ਗਮ੍ਭੀਰਾ ਨਿਪੁਣਾ ਸੁਭਾ।
ਸੁਞ੍ਞਤਾਪਟਿਸਂਯੁਤ੍ਤਾ, ਅਰਿਯਧਮ੍ਮਪ੍ਪਕਾਸਿਕਾ॥

ਥੇਰਗਾਥਾਤਿ ਨਾਮੇਨ, **ਥੇਰੀਗਾਥਾ**ਤਿ ਤਾਦਿਨੋ।
ਯਾ ਖੁਦ੍ਦਕਨਿਕਾਯਮ੍ਹਿ, ਸਙ੍ਗਾਯਿਂਸੁ ਮਹੇਸਯੋ॥

ਤਾਸਂ ਗਮ੍ਭੀਰਞਾਣੇਹਿ, ਓਗਾਹੇਤਬ੍ਬਭਾਵਤੋ।
ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਦੁਕ੍ਕਰਾ ਕਾਤੁਂ, **ਅਤ੍ਥਸਂਵਣ੍ਣਨਾ** ਮਯਾ॥

ਸਹਸਂਵਣ੍ਣਨਂ ਯਸ੍ਮਾ, ਧਰਤੇ ਸਤ੍ਥੁ ਸਾਸਨਂ।
ਪੁਬ੍ਬਾਚਰਿਯਸੀਹਾਨਂ, ਤਿਟ੍ਠਤੇਵ ਵਿਨਿਚ੍ਛਯੋ॥

ਤਸ੍ਮਾ ਤਂ ਅਵਲਮ੍ਬਿਤ੍ਵਾ, ਓਗਾਹੇਤ੍ਵਾਨ ਪਞ੍ਚਪਿ।

ਨਿਕਾਯੇ ਉਪਨਿਸ੍ਸਾਯ, ਪੋਰਾਣਟ੍ਠਕਥਾਨਯਂ॥

ਸੁਵਿਸੁਦ੍ਧਂ ਅਸਂਕਿਣ੍ਣਂ, ਨਿਪੁਣਤ੍ਥਵਿਨਿਚ੍ਛਯਂ।
ਮਹਾਵਿਹਾਰਵਾਸੀਨਂ, ਸਮਯਂ ਅਵਿਲੋਮਯਂ॥

ਯਾਸਂ ਅਤ੍ਥੋ ਦੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯੋ, ਅਨੁਪੁਬ੍ਬਿਕਥਂ ਵਿਨਾ।
ਤਾਸਂ ਤਞ੍ਚ ਵਿਭਾਵੇਨ੍ਤੋ, ਦੀਪਯਨ੍ਤੋ ਵਿਨਿਚ੍ਛਯਂ॥

ਯਥਾਬਲਂ ਕਰਿਸ੍ਸਾਮਿ, ਅਤ੍ਥਸਂਵਣ੍ਣਨਂ ਸੁਭਂ।
ਸਕ੍ਕਚ੍ਚਂ ਥੇਰਗਾਥਾਨਂ, ਥੇਰੀਗਾਥਾਨਮੇਵ ਚ॥

ਇਤਿ ਆਕਙ੍ਖਮਾਨਸ੍ਸ, ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਚਿਰਟ੍ਠਿਤਿਂ।
ਤਦਤ੍ਥਂ ਵਿਭਜਨ੍ਤਸ੍ਸ, ਨਿਸਾਮਯਥ ਸਾਧਵੋਤਿ॥

ਕਾ ਪਨੇਤਾ **ਥੇਰਗਾਥਾ ਥੇਰੀਗਾਥਾ** ਚ, ਕਥਞ੍ਚ ਪਵਤ੍ਤਾਤਿ, ਕਾਮਞ੍ਚਾਯਮਤ੍ਥੋ ਗਾਥਾਸੁ ਵੁਤ੍ਤੋਯੇਵ ਪਾਕਟਕਰਣਤ੍ਥਂ ਪਨ ਪੁਨਪਿ ਵੁਚ੍ਚਤੇ – ਤਤ੍ਥ ਥੇਰਗਾਥਾ ਤਾਵ ਸੁਭੂਤਿਤ੍ਥੇਰਾਦੀਹਿ ਭਾਸਿਤਾ। ਯਾ ਹਿ ਤੇ ਅਤ੍ਤਨਾ ਯਥਾਧਿਗਤਂ ਮਗ੍ਗਫਲਸੁਖਂ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ ਕਾਚਿ ਉਦਾਨਵਸੇਨ, ਕਾਚਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਵਿਹਾਰਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਵਸੇਨ, ਕਾਚਿ ਪੁਚ੍ਛਾਵਸੇਨ, ਕਾਚਿ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਨਸਮਯੇ ਸਾਸਨਸ੍ਸ ਨਿਯ੍ਯਾਨਿਕਭਾਵਵਿਭਾਵਨਵਸੇਨ ਅਭਾਸਿਂਸੁ, ਤਾ ਸਬ੍ਬਾ ਸਙ੍ਗੀਤਿਕਾਲੇ ਏਕਜ੍ਝਂ ਕਤ੍ਵਾ ''ਥੇਰਗਾਥਾ''ਇਚ੍ਚੇਵ ਧਮ੍ਮਸਙ੍ਗਾਹਕੇਹਿ ਸਙ੍ਗੀਤਾ। ਥੇਰੀਗਾਥਾ ਪਨ ਥੇਰਿਯੋ ਉਦ੍ਦਿਸ੍ਸ ਦੇਸਿਤਾ।

ਤਾ ਪਨ ਵਿਨਯਪਿਟਕਂ, ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਪਿਟਕਂ ਅਭਿਧਮ੍ਮਪਿਟਕਨ੍ਤਿ ਤੀਸੁ ਪਿਟਕੇਸੁ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਪਿਟਕਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਾ। ਦੀਘਨਿਕਾਯੋ, ਮਜ੍ਝਿਮਨਿਕਾਯੋ, ਸਂਯੁਤ੍ਤਨਿਕਾਯੋ, ਅਙ੍ਗੁਤ੍ਤਰਨਿਕਾਯੋ, ਖੁਦ੍ਦਕਨਿਕਾਯੋਤਿ ਪਞ੍ਚਸੁ ਨਿਕਾਯੇਸੁ ਖੁਦ੍ਦਕਨਿਕਾਯਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਾ, ਸੁਤ੍ਤਂ, ਗੇਯ੍ਯਂ, ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣਂ, ਗਾਥਾ, ਉਦਾਨਂ, ਇਤਿਵੁਤ੍ਤਕਂ , ਜਾਤਕਂ, ਅਬ੍ਭੁਤਧਮ੍ਮਂ, ਵੇਦਲ੍ਲਨ੍ਤਿ ਨਵਸੁ ਸਾਸਨਙ੍ਗੇਸੁ ਗਾਥਙ੍ਗਸਙ੍ਗਹਂ ਗਤਾ।

''ਦ੍ਵਾਸੀਤਿ ਬੁਦ੍ਧਤੋ ਗਣ੍ਹਿਂ, ਦ੍ਵੇਸਹਸ੍ਸਾਨਿ ਭਿਕ੍ਖੁਤੋ।
ਚਤੁਰਾਸੀਤਿਸਹਸ੍ਸਾਨਿ, ਯੇ ਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਪਵਤ੍ਤਿਨੋ''ਤਿ॥

ਏਵਂ ਧਮ੍ਮਭਣ੍ਡਾਗਾਰਿਕੇਨ ਪਟਿਞ੍ਞਾਤੇਸੁ ਚਤੁਰਾਸੀਤਿਯਾ ਧਮ੍ਮਕ੍ਖਨ੍ਧਸਹਸ੍ਸੇਸੁ ਕਤਿਪਯਧਮ੍ਮਕ੍ਖਨ੍ਧਸਙ੍ਗਹਂ ਗਤਾ।

ਤਤ੍ਥ ਥੇਰਗਾਥਾ ਤਾਵ ਨਿਪਾਤਤੋ ਏਕਨਿਪਾਤੋ ਏਕੁਤ੍ਤਰਵਸੇਨ ਯਾਵ ਚੁਦ੍ਦਸਨਿਪਾਤਾਤਿ ਚੁਦ੍ਦਸਨਿਪਾਤੋ ਸੋਲ਼ਸਨਿਪਾਤੋ ਵੀਸਤਿਨਿਪਾਤੋ ਤਿਂਸਨਿਪਾਤੋ ਚਤ੍ਤਾਲੀਸਨਿਪਾਤੋ ਪਞ੍ਞਾਸਨਿਪਾਤੋ ਸਟ੍ਠਿਨਿਪਾਤੋ ਸਤ੍ਤਤਿਨਿਪਾਤੋਤਿ ਏਕਵੀਸਤਿਨਿਪਾਤਸਙ੍ਗਹਾ। ਨਿਪਾਤਨਂ ਨਿਕ੍ਖਿਪਨਨ੍ਤਿ ਨਿਪਾਤੋ। ਏਕੋ ਏਕੇਕੋ ਗਾਥਾਨਂ ਨਿਪਾਤੋ ਨਿਕ੍ਖੇਪੋ ਏਤ੍ਥਾਤਿ ਏਕਨਿਪਾਤੋ। ਇਮਿਨਾ ਨਯੇਨ ਸੇਸੇਸੁਪਿ ਅਤ੍ਥੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

ਤਤ੍ਥ ਏਕਨਿਪਾਤੇ ਦ੍ਵਾਦਸ ਵਗ੍ਗਾ। ਏਕੇਕਸ੍ਮਿਂ ਵਗ੍ਗੇ ਦਸ ਦਸ ਕਤ੍ਵਾ ਵੀਸੁਤ੍ਤਰਸਤਂ ਥੇਰਾ, ਤਤ੍ਤਿਕਾ ਏਵ ਗਾਥਾ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹਿ –

''ਵੀਸੁਤ੍ਤਰਸਤਂ ਥੇਰਾ, ਕਤਕਿਚ੍ਚਾ ਅਨਾਸਵਾ।
ਏਕਕਮ੍ਹਿ ਨਿਪਾਤਮ੍ਹਿ, ਸੁਸਙ੍ਗੀਤਾ ਮਹੇਸਿਭੀ''ਤਿ॥

ਦੁਕਨਿਪਾਤੇ ਏਕੂਨਪਞ੍ਞਾਸ ਥੇਰਾ, ਅਟ੍ਠਨਵੁਤਿ ਗਾਥਾ; ਤਿਕਨਿਪਾਤੇ ਸੋਲ਼ਸ ਥੇਰਾ, ਅਟ੍ਠਚਤ੍ਤਾਲੀਸ ਗਾਥਾ; ਚਤੁਕ੍ਕਨਿਪਾਤੇ ਤੇਰਸ ਥੇਰਾ, ਦ੍ਵੇਪਞ੍ਞਾਸ ਗਾਥਾ; ਪਞ੍ਚਕਨਿਪਾਤੇ ਦ੍ਵਾਦਸ ਥੇਰਾ, ਸਟ੍ਠਿ ਗਾਥਾ; ਛਕ੍ਕਨਿਪਾਤੇ ਚੁਦ੍ਦਸ ਥੇਰਾ, ਚਤੁਰਾਸੀਤਿ ਗਾਥਾ; ਸਤ੍ਤਕਨਿਪਾਤੇ ਪਞ੍ਚ ਥੇਰਾ, ਪਞ੍ਚਤ੍ਤਿੰਸ ਗਾਥਾ; ਅਟ੍ਠਕਨਿਪਾਤੇ ਤਯੋ ਥੇਰਾ, ਚਤੁਵੀਸਤਿ ਗਾਥਾ; ਨਵਕਨਿਪਾਤੇ ਏਕੋ ਥੇਰੋ, ਨਵ ਗਾਥਾ; ਦਸਨਿਪਾਤੇ ਸਤ੍ਤ ਥੇਰਾ, ਸਤ੍ਤਤਿ ਗਾਥਾ; ਏਕਾਦਸਨਿਪਾਤੇ ਏਕੋ ਥੇਰੋ, ਏਕਾਦਸ ਗਾਥਾ; ਦ੍ਵਾਦਸਨਿਪਾਤੇ ਦ੍ਵੇ ਥੇਰਾ, ਚਤੁਵੀਸਤਿ ਗਾਥਾ; ਤੇਰਸਨਿਪਾਤੇ ਏਕੋ ਥੇਰੋ, ਤੇਰਸ ਗਾਥਾ; ਚੁਦ੍ਦਸਨਿਪਾਤੇ ਦ੍ਵੇ ਥੇਰਾ, ਅਟ੍ਠਵੀਸਤਿ ਗਾਥਾ; ਪਨ੍ਨਰਸਨਿਪਾਤੋ ਨਤ੍ਥਿ, ਸੋਲ਼ਸਨਿਪਾਤੇ ਦ੍ਵੇ ਥੇਰਾ, ਦ੍ਵਤ੍ਤਿੰਸ ਗਾਥਾ; ਵੀਸਤਿਨਿਪਾਤੇ ਦਸ ਥੇਰਾ, ਪਞ੍ਚਚਤ੍ਤਾਲੀਸਾਧਿਕਾਨਿ ਦ੍ਵੇ ਗਾਥਾਸਤਾਨਿ; ਤਿੰਸਨਿਪਾਤੇ ਤਯੋ ਥੇਰਾ, ਸਤੰ ਪਞ੍ਚ ਚ ਗਾਥਾ; ਚਤ੍ਤਾਲੀਸਨਿਪਾਤੇ ਏਕੋ ਥੇਰੋ, ਦ੍ਵੇਚਤ੍ਤਾਲੀਸ ਗਾਥਾ; ਪਞ੍ਞਾਸਨਿਪਾਤੇ ਏਕੋ ਥੇਰੋ, ਪਞ੍ਚਪਞ੍ਞਾਸ ਗਾਥਾ; ਸਟ੍ਠਿਨਿਪਾਤੇ ਏਕੋ ਥੇਰੋ, ਅਟ੍ਠਸਟ੍ਠਿ ਗਾਥਾ; ਸਤ੍ਤਤਿਨਿਪਾਤੇ ਏਕੋ ਥੇਰੋ, ਏਕਸਤ੍ਤਤਿ ਗਾਥਾ। ਸਮ੍ਪਿਣ੍ਡੇਤ੍ਵਾ ਪਨ ਦ੍ਵੇਸਤਾਨਿ ਚਤੁਸਟ੍ਠਿ ਚ ਥੇਰਾ, ਸਹਸ੍ਸਂ ਤੀਣਿ ਸਤਾਨਿ ਸਟ੍ਠਿ ਚ ਗਾਥਾਤਿ। ਵੁਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਚੇਤਂ –

> ''ਸਹਸ੍ਸਂ ਹੋਨ੍ਤਿ ਤਾ ਗਾਥਾ, ਤੀਣਿ ਸਟ੍ਠਿ ਸਤਾਨਿ ਚ।
> ਥੇਰਾ ਚ ਦ੍ਵੇ ਸਤਾ ਸਟ੍ਠਿ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਚ ਪਕਾਸਿਤਾ''ਤਿ॥

ਥੇਰੀਗਾਥਾ ਪਨ ਏਕਨਿਪਾਤੋ ਏਕੁਤ੍ਤਰਵਸੇਨ ਯਾਵ ਨਵਨਿਪਾਤਾਤਿ ਨਵਨਿਪਾਤੋ ਏਕਾਦਸਨਿਪਾਤੋ, ਦ੍ਵਾਦਸਨਿਪਾਤੋ, ਸੋਲ਼ਸਨਿਪਾਤੋ, ਵੀਸਤਿਨਿਪਾਤੋ, ਤਿੰਸਨਿਪਾਤੋ, ਚਤ੍ਤਾਲੀਸਨਿਪਾਤੋ, ਮਹਾਨਿਪਾਤੋਤਿ ਸੋਲ਼ਸਨਿਪਾਤਸਙ੍ਗਹਾ। ਤਤ੍ਥ ਏਕਨਿਪਾਤੇ ਅਟ੍ਠਾਰਸ ਥੇਰਿਯੋ, ਅਟ੍ਠਾਰਸੇਵ ਗਾਥਾ; ਦੁਕਨਿਪਾਤੇ ਦਸ ਥੇਰਿਯੋ, ਵੀਸਤਿ ਗਾਥਾ; ਤਿਕਨਿਪਾਤੇ ਅਟ੍ਠ ਥੇਰਿਯੋ, ਚਤੁਵੀਸਤਿ ਗਾਥਾ; ਚਤੁਕ੍ਕਨਿਪਾਤੇ ਏਕਾ ਥੇਰੀ, ਚਤਸ੍ਸੋ ਗਾਥਾ; ਪਞ੍ਚਕਨਿਪਾਤੇ ਦ੍ਵਾਦਸ ਥੇਰਿਯੋ ਸਟ੍ਠਿ ਗਾਥਾ; ਛਕ੍ਕਨਿਪਾਤੇ ਅਟ੍ਠ ਥੇਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਚਤ੍ਤਾਲੀਸ ਗਾਥਾ; ਸਤ੍ਤਨਿਪਾਤੇ ਤਿਸ੍ਸੋ ਥੇਰਿਯੋ, ਏਕਵੀਸਤਿ ਗਾਥਾ; ਅਟ੍ਠ ਨਿਪਾਤਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਯਾਵ ਸੋਲ਼ਸਨਿਪਾਤਾ ਏਕੇਕਾ ਥੇਰਿਯੋ ਤਤਂਨਿਪਾਤਪਰਿਮਾਣਾ ਗਾਥਾ; ਵੀਸਤਿਨਿਪਾਤੇ ਪਞ੍ਚ ਥੇਰਿਯੋ, ਅਟ੍ਠਾਰਸਸਤਗਾਥਾ; ਤਿੰਸਨਿਪਾਤੇ ਏਕਾ ਥੇਰੀ, ਚਤੁਤ੍ਤਿੰਸ ਗਾਥਾ; ਚਤ੍ਤਾਲੀਸਨਿਪਾਤੇ ਏਕਾ ਥੇਰੀ, ਅਟ੍ਠਚਤ੍ਤਾਲੀਸ ਗਾਥਾ; ਮਹਾਨਿਪਾਤੇਪਿ ਏਕਾ ਥੇਰੀ, ਪਞ੍ਚਸਤ੍ਤਤਿ ਗਾਥਾ। ਏਵਮੇਤ੍ਥ ਨਿਪਾਤਾਨਂ ਗਾਥਾਵਗ੍ਗਾਨਂ ਗਾਥਾਨਞ੍ਚ ਪਰਿਮਾਣਂ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

ਨਿਦਾਨਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਏਵਂ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਪਰਿਮਾਣਾਸੁ ਪਨੇਤਾਸੁ ਥੇਰਗਾਥਾ ਆਦਿ। ਤਤ੍ਥਾਪਿ –

> ''ਸੀਹਾਨਂਵ ਨਦਨ੍ਤਾਨਂ, ਦਾਠੀਨਂ ਗਿਰਿਗਬ੍ਭਰੇ।
> ਸੁਣਾਥ ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾਨਂ, ਗਾਥਾ ਅਤ੍ਤੂਪਨਾਯਿਕਾ''ਤਿ॥

ਅਯਂ ਪਠਮਮਹਾਸਙ੍ਗੀਤਿਕਾਲੇ ਆਯਸ੍ਮਤਾ ਆਨਨ੍ਦੇਨ ਤੇਸਂ ਥੇਰਾਨਂ ਥੋਮਨਤ੍ਥਂ ਭਾਸਿਤਾ ਗਾਥਾ ਆਦਿ। ਤਤ੍ਥ **ਸੀਹਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਸੀਹਸਦ੍ਦੋ ''ਸੀਹੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਿਗਰਾਜਾ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੪.੩੩) ਮਿਗਰਾਜੇ ਆਗਤੋ। ''ਅਥ ਖੋ ਸੀਹੋ ਸੇਨਾਪਤਿ ਯੇਨ ਭਗਵਾ ਤੇਨੁਪਸਙ੍ਕਮੀ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੫.੩੪) ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯਂ। ''ਸੀਹੋਤਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਥਾਗਤਸ੍ਸੇਤਂ ਅਧਿਵਚਨਂ ਅਰਹਤੋ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸਾ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੫.੯੯; ੧੦.੨੧) ਤਥਾਗਤੇ। ਤਤ੍ਥ ਯਥਾ ਤਥਾਗਤੇ ਸਦਿਸਕਪ੍ਪਨਾਯ ਆਗਤੋ, ਏਵਂ ਇਧਾਪਿ ਸਦਿਸਕਪ੍ਪਨਾਵਸੇਨੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ, ਤਸ੍ਮਾ **ਸੀਹਾਨਂ**ਵਾਤਿ ਸੀਹਾਨਂ ਇਵ। ਸਨ੍ਧਿਵਸੇਨ ਸਰਲੋਪੋ ''ਏਵਂਸ ਤੇ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੨) ਵਿਯ। ਤਤ੍ਥ **ਇਵ**ਾਤਿ ਨਿਪਾਤਪਦਂ। **ਸੁਣਾਥਾ**ਤਿ ਆਖ੍ਯਾਤਪਦਂ। ਇਤਰਾਨਿ ਨਾਮਪਦਾਨਿ। **ਸੀਹਾਨਂ**ਵਾਤਿ ਚ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੇ ਸਾਮਿਵਚਨਂ। ਕਾਮਞ੍ਚੇਤ੍ਥ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੀ ਸਰੂਪਤੋ ਨ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਅਤ੍ਥਤੋ ਪਨ ਵੁਤ੍ਤੋਵ ਹੋਤਿ। ਯਥਾ ਹਿ ''ਓਟ੍ਠਸ੍ਸੇਵ ਮੁਖਂ ਏਤਸ੍ਸਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੇ ਓਟ੍ਠਸ੍ਸ ਮੁਖਂ ਵਿਯ ਮੁਖਂ ਏਤਸ੍ਸਾਤਿ ਅਯਮਤ੍ਥੋ ਵੁਤ੍ਤੋ ਏਵ ਹੋਤਿ, ਏਵਮਿਧਾਪਿ ''ਸੀਹਾਨਂਵਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੇ ਸੀਹਾਨਂ ਨਾਦੋ ਵਿਯਾਤਿ ਅਯਮਤ੍ਥੋ ਵੁਤ੍ਤੋ ਏਵ ਹੋਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਮੁਖਸਦ੍ਦਸਨ੍ਨਿਧਾਨਂ ਹੋਤੀਤਿ ਚੇ, ਇਧਾਪਿ ''ਨਦਨ੍ਤਾਨ''ਨ੍ਤਿ ਪਦਸਨ੍ਨਿਧਾਨਤੋ, ਤਸ੍ਮਾ

ਸੀਹਾਨਂਵਾਤਿ ਨਿਦਸ੍ਸਨਵਚਨਂ। **ਨਦਨ੍ਤਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਤਸ੍ਸ ਨਿਦਸ੍ਸਿਤਬ੍ਬੇਨ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧਦਸ੍ਸਨਂ। **ਦਾਠੀਨ**ਨ੍ਤਿ ਤਬ੍ਬਿਸੇਸਨਂ। **ਗਿਰਿਗਬ੍ਭਰੇ**ਤਿ ਤਸ੍ਸ ਪਵਤ੍ਤਿਟ੍ਠਾਨਦਸ੍ਸਨਂ। **ਸੁਣਾਥਾ**ਤਿ ਸਵਨੇ ਨਿਯੋਜਨਂ। **ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਸੋਤਬ੍ਬਸ੍ਸ ਪਭਵਦਸ੍ਸਨਂ। **ਗਾਥਾ**ਤਿ ਸੋਤਬ੍ਬਵਤ੍ਥੁਦਸ੍ਸਨਂ। **ਅਤ੍ਥੁਪਨਾਯਿਕਾ**ਤਿ ਤਬ੍ਬਿਸੇਸਨਂ। ਕਾਮਞ੍ਚੇਤ੍ਥ ''ਸੀਹਾਨਂ ਨਦਨ੍ਤਾਨਂ ਦਾਠੀਨ''ਨ੍ਤਿ ਪੁਲ੍ਲਿਙ੍ਗਵਸੇਨ ਆਗਤਂ, ਲਿਙ੍ਗਂ ਪਨ ਪਰਿਵਤ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ''ਸੀਹੀਨ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਇਤ੍ਥਿਲਿਙ੍ਗਵਸੇਨਾਪਿ ਅਤ੍ਥੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਏਕਸੇਸਵਸੇਨ ਵਾ ਸੀਹਾ ਚ ਸੀਹਿਯੋ ਚ ਸੀਹਾ, ਤੇਸਂ ਸੀਹਾਨਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਸਾਧਾਰਣਾ ਹੇਤਾ ਤਿਸ੍ਸੋ ਨਿਦਾਨਗਾਥਾ ਥੇਰਗਾਥਾਨਂ ਥੇਰੀਗਾਥਾਨਞ੍ਚਾਤਿ।

ਤਤ੍ਥ ਸਹਨਤੋ ਹਨਨਤੋ ਚ ਸੀਹੋ। ਯਥਾ ਹਿ ਸੀਹਸ੍ਸ ਮਿਗਰਞ੍ਞੋ ਬਲਵਿਸੇਸਯੋਗਤੋ ਸਰਭਮਿਗਮਤ੍ਤਵਰਵਾਰਣਾਦਿਤੋਪਿ ਪਰਿਸ੍ਸਯੋ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ, ਵਾਤਾਤਪਾਦਿਪਰਿਸ੍ਸਯਮ੍ਪਿ ਸੋ ਸਹਤਿਯੇਵ, ਗੋਚਰਾਯ ਪਕ੍ਕਮਨ੍ਤੋਪਿ ਤੇਜੁਸ੍ਸਦਤਾਯ ਮਤ੍ਤਗਨ੍ਧਹਤ੍ਥਿਵਨਮਹਿਂਸਾਦਿਕੇ ਸਮਾਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਅਭੀਰੂ ਅਛਮ੍ਭੀ ਅਭਿਭਵਤਿ, ਅਭਿਭਵਨ੍ਤੋ ਚ ਤੇ ਅਞ੍ਞਦਤ੍ਥੁ ਹਨ੍ਤ੍ਵਾ ਤਤ੍ਥ ਮੁਦੁਮਂਸਾਨਿ ਭਕ੍ਖਯਿਤ੍ਵਾ ਸੁਖੇਨੇਵ ਵਿਹਰਤਿ, ਏਵਮੇਤੇਪਿ ਮਹਾਥੇਰਾ ਅਰਿਯਬਲਵਿਸੇਸਯੋਗੇਨ ਸਬ੍ਬੇਸਮ੍ਪਿ ਪਰਿਸ੍ਸਯਾਨਂ ਸਹਨਤੋ, ਰਾਗਾਦਿਸਂਕਿਲੇਸਬਲਸ੍ਸ ਅਭਿਭਵਿਤ੍ਵਾ ਹਨਨਤੋ ਪਜਹਨਤੋ ਤੇਜੁਸ੍ਸਦਭਾਵੇਨ ਕੁਤੋਚਿਪਿ ਅਭੀਰੂ ਅਛਮ੍ਭੀ ਝਾਨਾਦਿਸੁਖੇਨ ਵਿਹਰਨ੍ਤੀਤਿ ਸਹਨਤੋ ਹਨਨਤੋ ਚ ਸੀਹਾ ਵਿਯਾਤਿ ਸੀਹਾ। ਸਦ੍ਦਤ੍ਥਤੋ ਪਨ ਯਥਾ ਕਨ੍ਤਨਤ੍ਥੇਨ ਆਦਿਅਨ੍ਤਵਿਪਲ੍ਲਾਸਤੋ ਤਕ੍ਕਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਏਵਂ ਹਿਂਸਨਟ੍ਠੇਨ ਸੀਹੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਤਥਾ ਸਹਨਟ੍ਠੇਨ। ਪਿਸੋਦਰਾਦਿਪਕ੍ਖੇਪੇਨ ਨਿਰੁਤ੍ਤਿਨਯੇਨ ਪਨ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨੇ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਮੇਵ ਨਤ੍ਥਿ।

ਅਥ ਵਾ ਯਥਾ ਮਿਗਰਾਜਾ ਕੇਸਰਸੀਹੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਤੇਜੁਸ੍ਸਦਤਾਯ ਏਕਚਾਰੀ ਵਿਹਰਤਿ, ਨ ਕਞ੍ਚਿ ਸਹਾਯਂ ਪਚ੍ਚਾਸੀਸਤਿ, ਏਵਮੇਤੇਪਿ ਤੇਜੁਸ੍ਸਦਤਾਯ ਵਿਵੇਕਾਭਿਰਤਿਯਾ ਚ ਏਕਚਾਰਿਨੋਤਿ ਏਕਚਰਿਯਟ੍ਠੇਨਪਿ ਸੀਹਾ ਵਿਯਾਤਿ ਸੀਹਾ, ਤੇਨਾਹ – ਭਗਵਾ ''ਸੀਹਂਵੇਕਚਰਂ ਨਾਗ''ਨ੍ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੧.੩੦; ਸੁ॰ ਨਿ॰ ੧੬੮)।

ਅਥ ਵਾ ਅਸਨ੍ਤਾਸਨਜਵਪਰਕ੍ਕਮਾਦਿਵਿਸੇਸਯੋਗਤੋ ਸੀਹਾ ਵਿਯਾਤਿ ਸੀਹਾ, ਏਤੇ ਮਹਾਥੇਰਾ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹੇਤਂ ਭਗਵਤਾ –

> ''ਦ੍ਵੇਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਨਿਯਾ ਫਲਨ੍ਤਿਯਾ ਨ ਸਨ੍ਤਸਨ੍ਤਿ, ਕਤਮੇਵ ਦ੍ਵੇ? ਭਿਕ੍ਖੁ ਚ ਖੀਣਾਸਵੋ ਸੀਹੋ ਚ ਮਿਗਰਾਜਾ''ਤਿ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੨.੬੦)।

ਜਵੋਪਿ ਸੀਹਸ੍ਸ ਅਞ੍ਞੇਹਿ ਅਸਾਧਾਰਣੋ, ਤਥਾ ਪਰਕ੍ਕਮੋ। ਤਥਾ ਹਿ ਸੋ ਉਸਭਸਤਮ੍ਪਿ ਲਙ੍ਘਿਤ੍ਵਾ ਵਨਮਹਿਂਸਾਦੀਸੁ ਨਿਪਤਤਿ, ਪੋਤਕੋਪਿ ਸਮਾਨੋ ਪਭਿਨ੍ਨਮਦਾਨਮ੍ਪਿ ਮਤ੍ਤਵਰਵਾਰਣਾਨਂ ਪਟਿਮਾਨਂ ਭਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਦਨ੍ਤਕਲੀਰਂਵ ਖਾਦਤਿ। ਏਤੇਸਂ ਪਨ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਜਵੋ ਇਦ੍ਧਿਜਵੋ ਚ ਅਞ੍ਞੇਹਿ ਅਸਾਧਾਰਣੋ, ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਧਾਨਪਰਕ੍ਕਮੋ ਚ ਨਿਰਤਿਸਯੋ। ਤਸ੍ਮਾ **ਸੀਹਾਨਂਵਾ**ਤਿ ਸੀਹਸਦਿਸਾਨਂ ਵਿਯ। ਸੀਹਸ੍ਸ ਚੇਤ੍ਥ ਹੀਨੂਪਮਤਾ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ, ਅਚ੍ਚਨ੍ਤਵਿਸਿਟ੍ਠਸ੍ਸ ਸਹਨਾਦਿਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਥੇਰੇਸ੍ਵੇਵ ਲਬ੍ਭਨਤੋ।

ਨਦਨ੍ਤਾਨਨ੍ਤਿ ਗਜ੍ਜਨ੍ਤਾਨਂ। ਗੋਚਰਪਰਕ੍ਕਮਤੁਟ੍ਠਿਵੇਲਾਦੀਸੁ ਹਿ ਯਥਾ ਸੀਹਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਆਸਯਤੋ ਨਿਕ੍ਖਮਿਤ੍ਵਾ ਵਿਜਮ੍ਭਿਤ੍ਵਾ ਸੀਹਨਾਦਂ ਅਭੀਤਨਾਦਂ ਨਦਨ੍ਤਿ, ਏਵਂ ਏਤੇਪਿ ਵਿਸਯਜ੍ਝਤ੍ਤਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਉਦਾਨਾਦਿਕਾਲੇਸੁ ਇਮਂ ਅਭੀਤਨਾਦਂ ਨਦਿਂਸੁ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ – ''ਸੀਹਾਨਂਵ ਨਦਨ੍ਤਾਨ''ਨ੍ਤਿ। **ਦਾਠੀਨ**ਨ੍ਤਿ ਦਾਠਾਵਨ੍ਤਾਨਂ। ਪਸਟ੍ਠਦਾਠੀਨਂ, ਅਤਿਸਯਦਾਠਾਨਨ੍ਤਿ ਵਾ ਅਤ੍ਥੋ। ਯਥਾ ਹਿ ਸੀਹਾ ਅਤਿਵਿਯ ਦਲ੍ਹਾਨਂ ਤਿਕ੍ਖਾਨਞ੍ਚ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਦਾਠਾਨਂ ਬਲੇਨ ਪਟਿਪਕ੍ਖਂ ਅਭਿਭਵਿਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਮਨੋਰਥਂ ਮਤ੍ਥਕਂ ਪੂਰੇਨ੍ਤਿ, ਏਵਮੇਤੇਪਿ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਦਾਠਾਨਂ ਬਲੇਨ ਅਨਾਦਿਮਤਿ ਸਂਸਾਰੇ ਅਨਭਿਭੂਤਪੁਬ੍ਬਪਟਿਪਕ੍ਖਂ ਅਭਿਭਵਿਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਮਨੋਰਥਂ ਮਤ੍ਥਕਂ ਪਾਪੇਸੁਂ। ਇਧਾਪਿ ਦਾਠਾ ਵਿਯਾਤਿ ਦਾਠਾਤਿ ਸਦਿਸਕਪ੍ਪਨਾਵਸੇਨੇਵ ਅਤ੍ਥੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

ਗਿਰਿਗਬ੍ਭਰੇਤਿ ਪਬ੍ਬਤਗੁਹਾਯਂ, ਸਮੀਪਤ੍ਥੇ ਭੁਮ੍ਮਵਚਨਂ। ''ਗਿਰਿਗਵ੍ਹਰੇ''ਤਿ ਕੇਚਿ ਪਠਨ੍ਤਿ। ਪਬ੍ਬਤੇਸੁ ਵਨਗਹਨੇ ਵਨਸਣ੍ਡੇਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਇਦਂ ਪਨ ਨੇਸਂ ਵਿਰੋਚਨਟ੍ਠਾਨਦਸ੍ਸਨਞ੍ਚੇਵ ਸੀਹਨਾਦਸ੍ਸ ਯੋਗਜਭੂਮਿਦਸ੍ਸਨਞ੍ਚ। ਨਦਨ੍ਤਾਨਂ ਗਿਰਿਗਬ੍ਭਰੇਤਿ

ਯੋਜਨਾ। ਯਥਾ ਹਿ ਸੀਹਾ ਯੇਭੁਯ੍ਯੇਨ ਗਿਰਿਗਬ੍ਭਰੇ ਅਞ੍ਞੇਹਿ ਦੁਰਾਸਦਤਾਯ ਜਨਵਿਵਿਤ੍ਤੇ ਵਸਨ੍ਤਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਦਸ੍ਸਨੇਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਕਸ੍ਸ ਖੁਦ੍ਦਕਮਿਗਸਨ੍ਤਾਸਸ੍ਸ ਪਰਿਹਰਣਤ੍ਥਂ ਗੋਚਰਗਮਨੇ ਸੀਹਨਾਦਂ ਨਦਨ੍ਤਿ, ਏਵਮੇਤੇਪਿ ਅਞ੍ਞੇਹਿ ਦੁਰਾਸਦਗਿਰਿਗਬ੍ਭਰਸਦਿਸੇਵ ਸੁਞ੍ਞਾਗਾਰੇਵਸਨ੍ਤਾ ਗੁਣੇਹਿ ਖੁਦ੍ਦਕਾਨਂ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਾਨਂ ਤਣ੍ਹਾਦਿਟ੍ਠਿਪਰਿਤ੍ਤਾਸਪਰਿਵਜ੍ਜਨਤ੍ਥਂ ਵਕ੍ਖਮਾਨਗਾਥਾਸਙ੍ਖਾਤਂ ਅਭੀਤਨਾਦਂ ਨਦਿਂਸੁ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ ''ਸੀਹਾਨਂਵ ਨਦਨ੍ਤਾਨਂ, ਦਾਠੀਨਂ ਗਿਰਿਗਬ੍ਭਰੇ''ਤਿ।

ਸੁਣਾਥਾਤਿ ਸਵਨਾਣਤ੍ਤਿਕਵਚਨਂ, ਤੇਨ ਵਕ੍ਖਮਾਨਾਨਂ ਗਾਥਾਨਂ ਸਨ੍ਨਿਪਤਿਤਾਯ ਪਰਿਸਾਯ ਸੋਤੁਕਾਮਤਂ ਉਪ੍ਪਾਦੇਨ੍ਤੋ ਸਵਨੇ ਆਦਰਂ ਜਨੇਤਿ, ਉਸ੍ਸਾਹਂ ਸਮੁਟ੍ਠਾਪੇਨ੍ਤੋ ਗਾਰਵਂ ਬਹੁਮਾਨਞ੍ਚ ਉਪਟ੍ਠਪੇਤਿ। ਅਥ ਵਾ ''ਸੀਹਾਨ''ਨ੍ਤਿਆਦੀਨਂ ਪਦਾਨਂ ਸਦਿਸਕਪ੍ਪਨਾਯ ਵਿਨਾ ਮੁਖਜਵਸੇਨੇਵ ਅਤ੍ਥੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਤਸ੍ਮਾ ਦਲ੍ਹਤਿਕ੍ਖਭਾਵੇਨ ਪਸਟ੍ਠਾਤਿਸਯਦਾਠਤਾਯ ਦਾਠੀਨਂ ਗਿਰਿਗਬ੍ਭਰੇ ਨਦਨ੍ਤਾਨਂ ਸੀਹਗਜ੍ਜਿਤਂ ਗਜ੍ਜਨ੍ਤਾਨਂ ਸੀਹਾਨਂ ਮਿਗਰਾਜੂਨਂ ਵਿਯ ਤੇਸਂ ਅਭੀਤਨਾਦਸਦਿਸਾ ਗਾਥਾ ਸੁਣਾਥਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਇਦਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ – ''ਯਥਾ ਸੀਹਨਾਦਂ ਨਦਨ੍ਤਾਨਂ ਸੀਹਾਨਂ ਮਿਗਰਾਜੂਨਂ ਕੁਤੋਚਿਪਿ ਭਯਾਭਾਵਤੋ ਸੋ ਅਭੀਤਨਾਦੋ ਤਦਞ੍ਞਮਿਗਸਨ੍ਤਾਸਕਰੋ, ਏਵਂ ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾਨਂ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਾਨਂ ਥੇਰਾਨਂ ਸੀਹਨਾਦਸਦਿਸਿਯੋ ਸਬ੍ਬਸੋ ਭਯਹੇਤੂਨਂ ਸੁਪ੍ਪਹੀਨਤ੍ਤਾ ਅਭੀਤਨਾਦਭੂਤਾ, ਪਮਤ੍ਤਜਨਸਨ੍ਤਾਸਕਰਾ ਗਾਥਾ ਸੁਣਾਥਾ''ਤਿ।

ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾਨਨ੍ਤਿ ਭਾਵਿਤਚਿਤ੍ਤਾਨਂ। ਚਿਤ੍ਤਞ੍ਹਿ ''ਅਤ੍ਤਾ ਹਿ ਕਿਰ ਦੁਦ੍ਦਮੋ (ਧ॰ ਪ॰ ੧੫੯) ਯੋ ਵੇ ਠਿਤਤ੍ਤੋ ਤਸਰਂਵ ਉਜ੍ਜੂ''ਤਿ (ਸੁ॰ ਨਿ॰ ੨੧੭) ਚ ''ਅਤ੍ਤਸਮ੍ਮਾਪਣਿਧੀ''ਤਿ (ਖੁ॰ ਪਾ॰ ੫.੪; ਸੁ॰ ਨਿ॰ ੨੬੩) ਚ ਏਵਮਾਦੀਸੁ ਅਤ੍ਤਾਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਅਧਿਚਿਤ੍ਤਾਨੁਯੋਗੇਨ ਸਮਥਵਿਪਸ੍ਸਨਾਭਿਵਡ੍ਢਿਤਚਿਤ੍ਤਾਨਂ ਸਮਥਵਿਪਸ੍ਸਨਾਭਾਵਨਾਮਤ੍ਥਕਂ ਪਾਪੇਤ੍ਵਾ ਠਿਤਾਨਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਅਥ ਵਾ **ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਭਾਵਿਤਸਭਾਵਾਨਂ, ਸਭਾਵਭੂਤਸੀਲਾਦਿਭਾਵਿਤਾਨਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਗੀਯਤੀਤਿ **ਗਾਥਾ**, ਅਨੁਟ੍ਠੁਭਾਦਿਵਸੇਨ ਇਸੀਹਿ ਪਵਤ੍ਤਿਤਂ ਚਤੁਪ੍ਪਦਂ ਛਪ੍ਪਦਂ ਵਾ ਵਚਨਂ। ਅਞ੍ਞੇਸਮ੍ਪਿ ਤਂਸਦਿਸਤਾਯ ਤਥਾ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ। ਅਤ੍ਤਤ੍ਥਾਦਿਭੇਦੇ ਅਤ੍ਥੇ ਉਪਨੇਨ੍ਤਿ ਤੇਸੁ ਵਾ ਉਪਨਿਯ੍ਯਨ੍ਤੀਤਿ **ਅਤ੍ਥੂਪਨਾਯਿਕਾ**।

ਅਥ ਵਾ **ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਭਾਵਾਨਂ, ਅਤ੍ਤਭਾਵੋ ਹਿ ਆਹਿਤੋ ਅਹਂ ਮਾਨੋ ਏਤ੍ਥਾਤਿ ''ਅਤ੍ਤਾ''ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਸੋ ਚ ਤੇਹਿ ਅਪ੍ਪਮਾਦਭਾਵਨਾਯ ਅਨਵਜ੍ਜਭਾਵਨਾਯ ਭਾਵਿਤੋ ਸਮ੍ਮਦੇਵ ਗੁਣਗਨ੍ਧਂ ਗਾਹਾਪਿਤੋ। ਤੇਨ ਤੇਸਂ ਕਾਯਭਾਵਨਾ ਸੀਲਭਾਵਨਾ ਚਿਤ੍ਤਭਾਵਨਾ ਪਞ੍ਞਾਭਾਵਨਾਤਿ ਚਤੁਨ੍ਨਮ੍ਪਿ ਭਾਵਨਾਨਂ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਭਾਵਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ''ਭਾਵਨਾ''ਤਿ ਚ ਸਮ੍ਬੋਧਿਪਟਿਪਦਾ ਇਧਾਧਿਪ੍ਪੇਤਾ। ਯਾਯਂ ਸਚ੍ਚਸਮ੍ਬੋਧਿ ਅਤ੍ਥਿ, ਸਾ ਦੁਵਿਧਾ ਅਭਿਸਮਯਤੋ ਤਦਤ੍ਥਤੋ ਚ। ਸਮ੍ਬੋਧਿ ਪਨ ਤਿਵਿਧਾ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੋਧਿ ਪਚ੍ਚੇਕਸਮ੍ਬੋਧਿ ਸਾਵਕਸਮ੍ਬੋਧੀਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਸਮ੍ਮਾ ਸਾਮਂ ਸਬ੍ਬਧਮ੍ਮਾਨਂ ਬੁਜ੍ਝਨਤੋ ਬੋਧਨਤੋ ਚ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੋਧਿ। ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣਪਦਟ੍ਠਾਨਂ ਮਗ੍ਗਞ੍ਞਾਣਂ ਮਗ੍ਗਞ੍ਞਾਣਪਦਟ੍ਠਾਨਞ੍ਚ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣਂ ''ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੋਧੀ''ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਤੇਨਾਹ –

> ''ਬੁਦ੍ਧੋਤਿ ਯੋ ਸੋ ਭਗਵਾ ਸਯਮ੍ਭੂ ਅਨਾਚਰਿਯਕੋ ਪੁਬ੍ਬੇ ਅਨਨੁਸ੍ਸੁਤੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਸਾਮਂ ਸਚ੍ਚਾਨਿ ਅਭਿਸਮ੍ਬੁਜ੍ਝਿ, ਤਤ੍ਥ ਚ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਂ ਪਤ੍ਤੋ ਬਲੇਸੁ ਚ ਵਸੀਭਾਵ''ਨ੍ਤਿ (ਮਹਾਨਿ॰ ੧੯੨; ਚੂਲ਼ਨਿ॰ ਪਾਰਾਯਨਤ੍ਥੁਤਿਗਾਥਾਨਿਦ੍ਦੇਸ ੯੭; ਪਟਿ॰ ਮ॰ ੧.੧੬੧)।

ਬੋਧਨੇਯ੍ਯਬੋਧਨਤ੍ਥੋ ਹਿ ਬਲੇਸੁ ਵਸੀਭਾਵੋ। ਪਚ੍ਚੇਕਂ ਸਯਮੇਵ ਬੋਧੀਤਿ ਪਚ੍ਚੇਕਸਮ੍ਬੋਧਿ, ਅਨਨੁਬੁਦ੍ਧੋ ਸਯਮ੍ਭੂਞਾਣੇਨ ਸਚ੍ਚਾਭਿਸਮਯੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਾਨਞ੍ਹਿ ਸਯਮ੍ਭੂਞਾਣਤਾਯ ਸਯਮੇਵ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨੇਪਿ ਸਚ੍ਚਾਭਿਸਮਯੋ ਸਾਨੁਬੁਦ੍ਧੋ ਅਪਰਿਮਾਣਾਨਂ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਸਚ੍ਚਾਭਿਸਮਯਸ੍ਸ ਹੇਤੁਭਾਵਤੋ। ਇਮੇਸਂ ਪਨ ਸੋ ਏਕਸ੍ਸਾਪਿ ਸਤ੍ਤਸ੍ਸ ਸਚ੍ਚਾਭਿਸਮਯਹੇਤੁ ਨ ਹੋਤਿ। ਸਤ੍ਥੁ ਧਮ੍ਮਦੇਸਨਾਯ ਸਵਨਨ੍ਤੇ ਜਾਤਾਤਿ ਸਾਵਕਾ। ਸਾਵਕਾਨਂ ਸਚ੍ਚਾਭਿਸਮਯੋ ਸਾਵਕਸਮ੍ਬੋਧਿ। ਤਿਵਿਧਾਪੇਸਾ ਤਿਣ੍ਣਂ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤਾਨਂ ਯਥਾਸਕਂ ਆਗਮਨੀਯਪਟਿਪਦਾਯ ਮਤ੍ਥਕਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾਦੀਨਂ ਸਤ੍ਤਤਿਂਸਾਯ ਬੋਧਿਪਕ੍ਖਿਯਧਮ੍ਮਾਨਂ ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰੀਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ ਇਤਰਾਭਿਸਮਯਾਨਂ ਤਦਵਿਨਾਭਾਵਤੋ। ਨ ਹਿ ਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਭਿਸਮਯੇਨ ਵਿਨਾ ਭਾਵਨਾਭਿਸਮਯੋ ਸਮ੍ਭਵਤਿ, ਸਤਿ ਚ ਭਾਵਨਾਭਿਸਮਯੇ ਪਹਾਨਾਭਿਸਮਯੋ ਪਰਿਞ੍ਞਾਭਿਸਮਯੋ ਚ ਸਿਦ੍ਧੋਯੇਵ ਹੋਤੀਤਿ।

ਯਦਾ ਹਿ ਮਹਾਬੋਧਿਸਤ੍ਤੋ ਪਰਿਪੂਰਿਤਬੋਧਿਸਮ੍ਭਾਰੋ ਚਰਿਮਭਵੇ ਕਤਪੁਬ੍ਬਕਿਚ੍ਚੋ ਬੋਧਿਮਣ੍ਡਂ ਆਰੁਯ੍ਹ – ‘‘ਨ ਤਾਵਿਮਂ ਪਲ੍ਲਙ੍ਕਂ ਭਿਨ੍ਦਿਸ੍ਸਾਮਿ, ਯਾਵ ਨ ਮੇ ਅਨੁਪਾਦਾਯ ਆਸਵੇਹਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਵਿਮੁਚ੍ਚਿਸ੍ਸਤੀ’’ਤਿ ਪਟਿਞ੍ਞਂ ਕਤ੍ਵਾ ਅਪਰਾਜਿਤਪਲ੍ਲਙ੍ਕੇ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਅਸਮ੍ਪਤ੍ਤਾਯ ਏਵ ਸਞ੍ਝਾਵੇਲਾਯ ਮਾਰਬਲਂ ਵਿਧਮਿਤ੍ਵਾ ਪੁਰਿਮਯਾਮੇ ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਾਨੁਸ੍ਸਤਿਞਾਣੇਨ ਅਨੇਕਾਕਾਰਵੋਕਾਰੇ ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵੁਤ੍ਥਕ੍ਖਨ੍ਧੇ ਅਨੁਸ੍ਸਰਿਤ੍ਵਾ ਮਜ੍ਝਿਮਯਾਮੇ ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁਵਿਸੋਧਨੇਨ ਚੁਤੂਪਪਾਤਞਾਣਅਨਾਗਤਂਸਞਾਣਾਨਿ ਅਧਿਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਪਚ੍ਛਿਮਯਾਮੇ ‘‘ਕਿਚ੍ਛਂ ਵਤਾਯਂ ਲੋਕੋ ਆਪਨ੍ਨੋ ਜਾਯਤਿ ਚ ਜੀਯਤਿ ਚ ਮੀਯਤਿ ਚ ਚਵਤਿ ਚ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ ਚ, ਅਥ ਚ ਪਨਿਮਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਰਣਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ ਜਰਾਮਰਣਸ੍ਸਾ’’ਤਿਆਦਿਨਾ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੨.੫੭) ਜਰਾਮਰਣਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦਮੁਖੇਨ ਵਿਪਸ੍ਸਨਂ ਅਭਿਨਿਵਿਸਿਤ੍ਵਾ ਮਹਾਗਹਨਂ ਛਿਨ੍ਦਿਤੁਂ ਨਿਸਦਸਿਲਾਯਂ ਫਰਸੁਂ ਨਿਸੇਨ੍ਤੋ ਵਿਯ ਕਿਲੇਸਗਹਨਂ ਛਿਨ੍ਦਿਤੁਂ ਲੋਕਨਾਥੋ ਞਾਣਫਰਸੁਂ ਤੇਜੇਨ੍ਤੋ ਬੁਦ੍ਧਭਾਵਾਯ ਹੇਤੁਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਪਰਿਪਾਕਂ ਗਤਤ੍ਤਾ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣਾਧਿਗਮਾਯ ਵਿਪਸ੍ਸਨਂ ਗਬ੍ਭਂ ਗਣ੍ਹਾਪੇਨ੍ਤੋ ਅਨ੍ਤਰਨ੍ਤਰਾ ਨਾਨਾਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯੋ ਸਮਾਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਯਥਾਵਵਤ੍ਥਾਪਿਤੇ ਨਾਮਰੂਪੇ ਤਿਲਕ੍ਖਣਂ ਆਰੋਪੇਤ੍ਵਾ ਅਨੁਪਦਧਮ੍ਮਵਿਪਸ੍ਸਨਾਵਸੇਨ ਅਨੇਕਾਕਾਰਵੋਕਾਰਸਙ੍ਖਾਰੇ ਸਮ੍ਮਸਨ੍ਤੋ ਛਤ੍ਤਿਂਸਕੋਟਿਸਤਸਹਸ੍ਸਮੁਖੇਨ ਸਮ੍ਮਸਨਵਾਰਂ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਤ੍ਵਾ ਤਤ੍ਥ ਮਹਾਵਜਿਰਞਾਣਸਙ੍ਖਾਤੇ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਞਾਣੇ ਤਿਕ੍ਖੇ ਸੂਰੇ ਪਸਨ੍ਨੇ ਵੁਟ੍ਠਾਨਗਾਮਿਨਿਭਾਵੇਨ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨੇ ਯਦਾ ਤਂ ਮਗ੍ਗੇਨ ਘਟੇਤਿ, ਤਦਾ ਮਗ੍ਗਪਟਿਪਾਟਿਯਾ ਦਿਯਡ੍ਢਕਿਲੇਸਸਹਸ੍ਸਂ ਖੇਪੇਨ੍ਤੋ ਅਗ੍ਗਮਗ੍ਗਕ੍ਖਣੇ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੋਧਿਂ ਅਧਿਗਚ੍ਛਤਿ ਨਾਮ, ਅਗ੍ਗਫਲਕ੍ਖਣਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਅਧਿਗਤੋ ਨਾਮ। ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਭਾਵਤੋ ਦਸਬਲਚਤੁਵੇਸਾਰਜ੍ਜਾਦਯੋਪਿ ਤਸ੍ਸ ਤਦਾ ਹਤ੍ਥਗਤਾਯੇਵ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਅਯਂ ਤਾਵ ਅਭਿਸਮਯਤੋ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੋਧਿਪਟਿਪਦਾ। ਤਦਤ੍ਥਤੋ ਪਨ ਮਹਾਭਿਨੀਹਾਰਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਯਾਵ ਤੁਸਿਤਭਵਨੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ, ਏਤ੍ਥਨ੍ਤਰੇ ਪਵਤ੍ਤਂ ਬੋਧਿਸਮ੍ਭਾਰਸਮ੍ਭਰਣਂ। ਤਤ੍ਥ ਯਂ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ, ਤਂ ਸਬ੍ਬਾਕਾਰਸਮ੍ਪਨ੍ਨਂ ਚਰਿਯਾਪਿਟਕਵਣ੍ਣਨਾਯਂ ਵਿਤ੍ਥਾਰਤੋ ਵੁਤ੍ਤਮੇਵਾਤਿ ਤਤ੍ਥ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਗਹੇਤਬ੍ਬਂ।

ਪਚ੍ਚੇਕਬੋਧਿਸਤ੍ਤਾਪਿ ਪਚ੍ਚੇਕਬੋਧਿਯਾ ਕਤਾਭਿਨੀਹਾਰਾ ਅਨੁਪੁਬ੍ਬੇਨ ਸਮ੍ਭਤਪਚ੍ਚੇਕਸਮ੍ਬੋਧਿਸਮ੍ਭਾਰਾ ਤਾਦਿਸੇ ਕਾਲੇ ਚਰਿਮਤ੍ਤਭਾਵੇ ਠਿਤਾ ਞਾਣਸ੍ਸ ਪਰਿਪਾਕਗਤਭਾਵੇਨ ਉਪਟ੍ਠਿਤਂ ਸਂਵੇਗਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਸਵਿਸੇਸਂ ਭਵਾਦੀਸੁ ਆਦੀਨਵਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਸਯਮ੍ਭੁਞਾਣੇਨ ਪਵਤ੍ਤਿ ਪਵਤ੍ਤਿਹੇਤੁਂ ਨਿਵਤ੍ਤਿ ਨਿਵਤ੍ਤਿਹੇਤੁਞ੍ਚ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ‘‘ਸੋ ‘ਇਦਂ ਦੁਕ੍ਖ’ਨ੍ਤਿ ਯੋਨਿਸੋ ਮਨਸਿ ਕਰੋਤੀ’’ਤਿਆਦਿਨਾ ਆਗਤਨਯੇਨ ਚਤੁਸਚ੍ਚਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਂ ਪਰਿਬ੍ਰੂਹੇਨ੍ਤਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਭਿਨੀਹਾਰਾਨੁਰੂਪਂ ਸਙ੍ਖਾਰੇ ਪਰਿਮਦ੍ਦਨ੍ਤਾ ਅਨੁਕ੍ਕਮੇਨ ਵਿਪਸ੍ਸਨਂ ਉਸ੍ਸੁਕ੍ਕਾਪੇਤ੍ਵਾ ਮਗ੍ਗਪਟਿਪਾਟਿਯਾ ਅਗ੍ਗਮਗ੍ਗਂ ਅਧਿਗਚ੍ਛਨ੍ਤਾ ਪਚ੍ਚੇਕਸਮ੍ਬੋਧਿਂ ਅਭਿਸਮ੍ਬੁਜ੍ਝਨ੍ਤਿ ਨਾਮ, ਅਗ੍ਗਫਲਕ੍ਖਣਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਪਚ੍ਚੇਕਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਾ ਨਾਮ ਹੁਤ੍ਵਾ ਸਦੇਵਕਸ੍ਸ ਲੋਕਸ੍ਸ ਅਗ੍ਗਦਕ੍ਖਿਣੇਯ੍ਯਾ ਹੋਨ੍ਤਿ।

ਸਾਵਕਾ ਪਨ ਸਤ੍ਥੁ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰਿਨੋ ਵਾ ਚਤੁਸਚ੍ਚਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਕਥਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਤਸ੍ਮਿਂਯੇਵ ਖਣੇ ਕਾਲਨ੍ਤਰੇ ਵਾ ਤਜ੍ਜਂ ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਂ ਅਨੁਤਿਟ੍ਠਨ੍ਤਾ ਘਟੇਨ੍ਤਾ ਵਾਯਮਨ੍ਤਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਂ ਉਸ੍ਸੁਕ੍ਕਾਪੇਤ੍ਵਾ, ਯਦਿ ਵਾ ਪਟਿਪਦਾਯ ਵਡ੍ਢਨ੍ਤਿਯਾ, ਸਚ੍ਚਾਨਿ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਨ੍ਤਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਭਿਨੀਹਾਰਾਨੁਰੂਪਸਿਦ੍ਧਿਅਗ੍ਗਸਾਵਕਭੂਮਿਯਾ ਵਾ ਕੇਵਲਂ ਵਾ ਅਗ੍ਗਮਗ੍ਗਕ੍ਖਣੇ ਸਾਵਕਸਮ੍ਬੋਧਿਂ ਅਧਿਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ ਨਾਮ। ਤਤੋ ਪਰਂ ਸਾਵਕਬੁਦ੍ਧਾ ਨਾਮ ਹੋਨ੍ਤਿ ਸਦੇਵਕੇ ਲੋਕੇ ਅਗ੍ਗਦਕ੍ਖਿਣੇਯ੍ਯਾ। ਏਵਂ ਤਾਵ ਅਭਿਸਮਯਤੋ ਪਚ੍ਚੇਕਸਮ੍ਬੋਧਿ ਸਾਵਕਸਮ੍ਬੋਧਿ ਚ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

ਤਦਤ੍ਥਤੋ ਪਨ ਯਥਾ ਮਹਾਬੋਧਿਸਤ੍ਤਾਨਂ ਹੇਟ੍ਠਿਮਪਰਿਚ੍ਛੇਦੇਨ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਅਸਙ੍ਖ੍ਯੇਯ੍ਯਾਨਿ ਕਪ੍ਪਾਨਂ ਸਤਸਹਸ੍ਸਞ੍ਚ ਬੋਧਿਸਮ੍ਭਾਰਸਮ੍ਭਰਣਂ ਇਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਂ ਮਜ੍ਝਿਮਪਰਿਚ੍ਛੇਦੇਨ ਅਟ੍ਠ ਅਸਙ੍ਖ੍ਯੇਯ੍ਯਾਨਿ ਕਪ੍ਪਾਨਂ ਸਤਸਹਸ੍ਸਞ੍ਚ, ਉਪਰਿਮਪਰਿਚ੍ਛੇਦੇਨ ਸੋਲਸ ਅਸਙ੍ਖ੍ਯੇਯ੍ਯਾਨਿ ਕਪ੍ਪਾਨਂ ਸਤਸਹਸ੍ਸਞ੍ਚ ਏਤੇ ਚ ਭੇਦਾ ਪਞ੍ਞਾਧਿਕਸਦ੍ਧਾਧਿਕਵੀਰਿਯਾਧਿਕਵਸੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਪਞ੍ਞਾਧਿਕਾਨਞ੍ਹਿ ਸਦ੍ਧਾ ਮਨ੍ਦਾ ਹੋਤਿ ਪਞ੍ਞਾ ਤਿਕ੍ਖਾ, ਤਤੋ ਚ ਉਪਾਯਕੋਸਲ੍ਲਸ੍ਸ ਵਿਸਦਨਿਪੁਣਭਾਵੇਨ ਨਚਿਰਸ੍ਸੇਵ ਪਾਰਮਿਯੋ ਪਾਰਿਪੂਰਿਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ। ਸਦ੍ਧਾਧਿਕਾਨਂ ਪਞ੍ਞਾ ਮਜ੍ਝਿਮਾ ਹੋਤੀਤਿ ਤੇਸਂ ਨਾਤਿਸੀਘਂ ਨਾਤਿਸਣਿਕਂ ਪਾਰਮਿਯੋ ਪਾਰਿਪੂਰਿਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ। ਵੀਰਿਯਾਧਿਕਾਨਂ ਪਨ ਪਞ੍ਞਾ ਮਨ੍ਦਾ ਹੋਤੀਤਿ ਤੇਸਂ ਚਿਰੇਨੇਵ ਪਾਰਮਿਯੋ ਪਾਰਿਪੂਰਿਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ। ਨ ਏਵਂ ਪਚ੍ਚੇਕਬੋਧਿਸਤ੍ਤਾਨਂ। ਤੇਸਞ੍ਹਿ ਸਤਿਪਿ ਪਞ੍ਞਾਧਿਕਭਾਵੇ ਦ੍ਵੇ ਅਸਙ੍ਖ੍ਯੇਯ੍ਯਾਨਿ ਕਪ੍ਪਾਨਂ ਸਤਸਹਸ੍ਸਞ੍ਚ ਬੋਧਿਸਮ੍ਭਾਰਸਮ੍ਭਰਣਂ ਇਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਂ, ਨ ਤਤੋ ਓਰਂ।

ਸਦ੍ਧਾਧਿਕਵੀਰਿਯਾਧਿਕਾਪਿ ਵੁੱਤੁਪਰਿਚ੍ਛੇਦਤੋ ਪਰਂ ਕਤਿਪਯੇ ਏਵ ਕਪ੍ਪੇ ਅਤਿਕ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਪਚ੍ਚੇਕਸਮ੍ਬੋਧਿਂ ਅਭਿਸਮ੍ਬੁਜ੍ਝਨ੍ਤਿ, ਨ ਤਤਿਯਂ ਅਸਙ੍ਖ੍ਯੇਯ੍ਯਜਨ੍ਤਿ। ਸਾਵਕਬੋਧਿਸਤ੍ਤਾਨਂ ਪਨ ਯੇਸਂ ਅਗ੍ਗਸਾਵਕਭਾਵਾਯ ਅਭਿਨੀਹਾਰੋ, ਤੇਸਂ ਏਕਂ ਅਸਙ੍ਖ੍ਯੇਯ੍ਯਂ ਕਪ੍ਪਾਨਂ ਸਤਸਹਸ੍ਸਞ੍ਚ ਸਮ੍ਭਾਰਸਮ੍ਭਰਣਂ ਇਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਂ। ਯੇਸਂ ਮਹਾਸਾਵਕਭਾਵਾਯ, ਤੇਸਂ ਕਪ੍ਪਾਨਂ ਸਤਸਹਸ੍ਸਮੇਵ, ਤਥਾ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਮਾਤਾਪਿਤੂਨਂ ਉਪਟ੍ਠਾਕਸ੍ਸ ਪੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਚ। ਤਤ੍ਥ ਯਥਾ –

> ‘‘ਮਨੁਸ੍ਸਤ੍ਤਂ ਲਿਙ੍ਗਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿ, ਹੇਤੁ ਸਤ੍ਥਾਰਦਸ੍ਸਨਂ।
> ਪਬ੍ਬਜ੍ਜਾ ਗੁਣਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿ, ਅਧਿਕਾਰੋ ਚ ਛਨ੍ਦਤਾ।
> ਅਟ੍ਠਧਮ੍ਮਸਮੋਧਾਨਾ, ਅਭਿਨੀਹਾਰੋ ਸਮਿਜ੍ਝਤੀ’’ਤਿ॥ (ਬੁ॰ ਵਂ॰ ੨.੫੯) –

ਏਵਂ ਵੁੱਤ੍ਤੇ ਅਟ੍ਠ ਧਮ੍ਮੇ ਸਮੋਧਾਨੇਤ੍ਵਾ ਕਤਪਣਿਧਾਨਾਨਂ ਮਹਾਬੋਧਿਸਤ੍ਤਾਨਂ ਮਹਾਭਿਨੀਹਾਰਤੋ ਪਭੁਤਿ ਸਵਿਸੇਸਂ ਦਾਨਾਦੀਸੁ ਯੁਤ੍ਤਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਨਂ ਦਿਵਸੇ ਦਿਵਸੇ ਵੇਸ੍ਸਨ੍ਤਰਦਾਨਸਦਿਸਂ ਮਹਾਦਾਨਂ ਦੇਨ੍ਤਾਨਂ ਤਦਨੁਰੂਪਸੀਲਾਦਿਕੇ ਸਬ੍ਬਪਾਰਮਿਧਮ੍ਮੇ ਆਚਿਨਨ੍ਤਾਨਮ੍ਪਿ ਯਥਾਵੁੱਤ੍ਤਕਾਲਪਰਿਚ੍ਛੇਦਂ ਅਸਮ੍ਪਤ੍ਵਾ ਅਨ੍ਤਰਾ ਏਵ ਬੁਦ੍ਧਭਾਵਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ। ਕਸ੍ਮਾ? ਞਾਣਸ੍ਸ ਅਪਰਿਪਚ੍ਚਨਤੋ। ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਕਾਲੇ ਨਿਪ੍ਫਾਦਿਤਂ ਵਿਯ ਹਿ ਸਸ੍ਸਂ ਬੁਦ੍ਧਞਾਣਂ ਯਥਾਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਕਾਲਵਸੇਨੇਵ ਵੁੱਦ੍ਧਿਂ ਵਿਰੂਲ੍ਹਿਂ ਵੇਪੁਲ੍ਲਂ ਆਪਜ੍ਜਨ੍ਤਂ ਗਬ੍ਭਂ ਗਣ੍ਹਨ੍ਤਂ ਪਰਿਪਾਕਂ ਗਚ੍ਛਤੀਤਿ ਏਵਂ –

> ‘‘ਮਨੁਸ੍ਸਤ੍ਤਂ ਲਿਙ੍ਗਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿ, ਵਿਗਤਾਸਵਦਸ੍ਸਨਂ।
> ਅਧਿਕਾਰੋ ਛਨ੍ਦਤਾ ਏਤੇ, ਅਭਿਨੀਹਾਰਕਾਰਣਾ’’ਤਿ॥ (ਸੁ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧.ਖਗ੍ਗਵਿਸਾਣਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ) –

ਇਮੇ ਪਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮੇ ਸਮੋਧਾਨੇਤ੍ਵਾ ਕਤਾਭਿਨੀਹਾਰਾਨਂ ਪਚ੍ਚੇਕਬੋਧਿਸਤ੍ਤਾਨਂ ‘‘ਅਧਿਕਾਰੋ ਛਨ੍ਦਤਾ’’ਤਿ ਦ੍ਵਙ੍ਗਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾਯ ਪਤ੍ਥਨਾਯ ਵਸੇਨ ਕਤਪਣਿਧਾਨਾਨਂ ਸਾਵਕਬੋਧਿਸਤ੍ਤਾਨਞ੍ਚ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਵੁੱਤ੍ਤਕਾਲਪਰਿਚ੍ਛੇਦਂ ਅਸਮ੍ਪਤ੍ਵਾ ਅਨ੍ਤਰਾ ਏਵ ਪਚ੍ਚੇਕਸਮ੍ਬੋਧਿਯਾ ਯਥਾਵੁੱਤ੍ਤਸਾਵਕਸਮ੍ਬੋਧਿਯਾ ਚ ਅਧਿਗਮੋ ਨਤ੍ਥਿ। ਕਸ੍ਮਾ? ਞਾਣਸ੍ਸ ਅਪਰਿਪਚ੍ਚਨਤੋ। ਇਮੇਸਮ੍ਪਿ ਹਿ ਯਥਾ ਮਹਾਬੋਧਿਸਤ੍ਤਾਨਂ ਦਾਨਾਦਿਪਾਰਮੀਹਿ ਪਰਿਬ੍ਰੂਹਿਤਾ ਪਞ੍ਞਾਪਾਰਮੀ ਅਨੁਕ੍ਕਮੇਨ ਗਬ੍ਭਂ ਗਣ੍ਹਨ੍ਤੀ ਪਰਿਪਾਕਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੀ ਬੁਦ੍ਧਞਾਣਂ ਪਰਿਪੂਰੇਤਿ, ਏਵਂ ਦਾਨਾਦੀਹਿ ਪਰਿਬ੍ਰੂਹਿਤਾ ਅਨੁਪੁਬ੍ਬੇਨ ਯਥਾਰਹਂ ਗਬ੍ਭਂ ਗਣ੍ਹਨ੍ਤੀ ਪਰਿਪਾਕਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੀ ਪਚ੍ਚੇਕਬੋਧਿਞਾਣਂ ਸਾਵਕਬੋਧਿਞਾਣਞ੍ਚ ਪਰਿਪੂਰੇਤਿ। ਦਾਨਪਰਿਚਯੇਨ ਹੇਤੇ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਭਵੇ ਅਲੋਭਜ੍ਝਾਸਯਤਾਯ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਅਸਙ੍ਗਮਾਨਸਾ ਅਨਪੇਕ੍ਖਚਿਤ੍ਤਾ ਹੁਤ੍ਵਾ, ਸੀਲਪਰਿਚਯੇਨ ਸੁਸਂਵੁੱਤਕਾਯਵਾਚਤਾਯ ਸੁਪਰਿਸੁਦ੍ਧਕਾਯਵਚੀਕਮ੍ਮਨ੍ਤਾ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਾਜੀਵਾ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇਸੁ ਗੁਤ੍ਤਦ੍ਵਾਰਾ ਭੋਜਨੇ ਮਤ੍ਤਞ੍ਞੁਨੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਜਾਗਰਿਯਾਨੁਯੋਗੇਨ ਚਿਤ੍ਤਂ ਸਮਾਦਹਨ੍ਤਿ, ਸ੍ਵਾਯਂ ਤੇਸਂ ਜਾਗਰਿਯਾਨੁਯੋਗੋ ਗਤਪਚ੍ਚਾਗਤਿਕਵਤ੍ਤਵਸੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

ਏਵਂ ਪਨ ਪਟਿਪਜ੍ਜਨ੍ਤਾਨਂ ਅਧਿਕਾਰਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਅਪ੍ਪਕਸਿਰੇਨੇਵ ਅਟ੍ਠ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯੋ ਪਞ੍ਚਾਭਿਞ੍ਞਾ ਛਲਭਿਞ੍ਞਾ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਭੂਤਾ ਪੁਬ੍ਬਭਾਗਵਿਪਸ੍ਸਨਾ ਚ ਹਤ੍ਥਗਤਾਯੇਵ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਵੀਰਿਯਾਦਯੋ ਪਨ ਤਦਨ੍ਤੋਗਧਾ ਏਵ। ਯਞ੍ਹਿ ਪਚ੍ਚੇਕਬੋਧਿਯਾ ਸਾਵਕਬੋਧਿਯਾ ਵਾ ਅਤ੍ਥਾਯ ਦਾਨਾਦਿਪੁਞ੍ਞਸਮ੍ਭਰਣੇ ਅਬ੍ਭੁਸ੍ਸਹਨਂ, ਇਦਂ ਵੀਰਿਯਂ। ਯਂ ਤਦਨੁਪਰੋਧਸ੍ਸ ਸਹਨਂ, ਅਯਂ ਖਨ੍ਤਿ। ਯਂ ਦਾਨਸੀਲਾਦਿਸਮਾਦਾਨਾਵਿਸਂਵਾਦਨਂ, ਇਦਂ ਸਚ੍ਚਂ। ਸਬ੍ਬਤ੍ਥਮੇਵ ਅਚਲਸਮਾਧਾਨਾਧਿਟ੍ਠਾਨਂ, ਇਦਂ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਂ । ਯਾ ਦਾਨਸੀਲਾਦੀਨਂ ਪਵਤ੍ਤਿਟ੍ਠਾਨਭੂਤੇਸੁ ਸਤ੍ਤੇਸੁ ਹਿਤੇਸਿਤਾ, ਅਯਂ ਮੇਤ੍ਤਾ। ਯਂ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਕਤਵਿਪ੍ਪਕਾਰੇਸੁ ਅਜ੍ਝੁਪੇਕ੍ਖਨਂ, ਅਯਂ ਉਪੇਕ੍ਖਾਤਿ। ਏਵਂ ਦਾਨਸੀਲਭਾਵਨਾਸੁ ਸੀਲਸਮਾਧਿਪਞ੍ਞਾਸੁ ਚ ਸਿਜ੍ਝਮਾਨਾਸੁ ਵੀਰਿਯਾਦਯੋ ਸਿਦ੍ਧਾ ਏਵ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਸਾਯੇਵ ਪਚ੍ਚੇਕਬੋਧਿਅਤ੍ਥਾਯ ਸਾਵਕਬੋਧਿਅਤ੍ਥਾਯ ਚ ਦਾਨਾਦਿਪਟਿਪਦਾ ਤੇਸਂ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤਾਨਂ ਸਨ੍ਤਾਨਸ੍ਸ ਭਾਵਨਤੋ ਪਰਿਭਾਵਨਤੋ ਭਾਵਨਾ ਨਾਮ। ਵਿਸੇਸਤੋ ਦਾਨਸੀਲਾਦੀਹਿ ਸ੍ਵਾਭਿਸਙ੍ਖਤੇ ਸਨ੍ਤਾਨੇ ਪਵਤ੍ਤਾ ਸਮਥਵਿਪਸ੍ਸਨਾਪਟਿਪਦਾ, ਯਤੋ ਤੇ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤਾ ਪੁਬ੍ਬਯੋਗਾਵਚਰਸਮੁਦਾਗਮਸਮ੍ਪਨ੍ਨਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਤੇਨਾਹ ਭਗਵਾ –

‘‘ਪਞ੍ਚਿਮੇ, ਆਨਨ੍ਦ, ਆਨਿਸਂਸਾ ਪੁਬ੍ਬਯੋਗਾਵਚਰੇ। ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਇਧਾਨਨ੍ਦ, ਪੁਬ੍ਬਯੋਗਾਵਚਰੋ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਪਟਿਕਚ੍ਚ ਅਞ੍ਞਂ ਆਰਾਧੇਤਿ, ਨੋ ਚੇ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਪਟਿਕਚ੍ਚ ਅਞ੍ਞਂ ਆਰਾਧੇਤਿ, ਅਥ ਮਰਣਕਾਲੇ ਅਞ੍ਞਂ ਆਰਾਧੇਤਿ, ਅਥ ਦੇਵਪੁਤ੍ਤੋ ਸਮਾਨੋ ਅਞ੍ਞਂ ਆਰਾਧੇਤਿ, ਅਥ ਬੁਦ੍ਧਾਨਂ ਸਮ੍ਮੁਖੀਭਾਵੇ ਖਿਪ੍ਪਾਭਿਞ੍ਞੋ ਹੋਤਿ, ਅਥ ਪਚ੍ਛਿਮੇ ਕਾਲੇ ਪਚ੍ਚੇਕਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ ਹੋਤੀ’’ਤਿ (ਸੁ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧.ਖਗ੍ਗਵਿਸਾਣਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ)।

ਇਤਿ ਪੁਬ੍ਬਭਾਗਪਟਿਪਦਾਭੂਤਾਯ ਪਾਰਮਿਤਾਪਰਿਭਾਵਿਤਾਯ ਸਮਥਵਿਪਸ੍ਸਨਾਭਾਵਨਾਯ ਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਪਟਿਪਦਾਭੂਤਾਯ ਅਭਿਸਮਯਸਙ੍ਖਾਤਾਯ ਮਗ੍ਗਭਾਵਨਾਯ ਚ ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਭਾਵਾ ਬੁਦ੍ਧਪਚ੍ਚੇਕਬੁਦ੍ਧਬੁਦ੍ਧਸਾਵਕਾ ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਨਾਮ। ਤੇਸੁ ਇਧ ਬੁਦ੍ਧਸਾਵਕਾ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਾ।

ਏਤ੍ਥ ਚ ‘‘ਸੀਹਾਨਂਵਾ’’ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਥੇਰਾਨਂ ਸੀਹਸਮਾਨਵੁਤ੍ਤਿਤਾਦਸ੍ਸਨੇਨ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਟਿਪਕ੍ਖੇਹਿ ਅਨਭਿਭਵਨੀਯਤਂ, ਤੇ ਚ ਅਭਿਭੁਯ੍ਯ ਪਵਤ੍ਤਿਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ‘‘ਸੀਹਾਨਂਵ ਨਦਨ੍ਤਾਨਂ…ਪੇ॰… ਗਾਥਾ’’ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਥੇਰਗਾਥਾਨਂ ਸੀਹਨਾਦਸਦਿਸਤਾਦਸ੍ਸਨੇਨ ਤਾਸਂ ਪਰਵਾਦੇਹਿ ਅਨਭਿਭਵਨੀਯਤਂ, ਤੇ ਚ ਅਭਿਭਵਿਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਿਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ‘‘ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾਨ’’ਨ੍ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਤਦੁਭਯਸ੍ਸ ਕਾਰਣਂ ਵਿਭਾਵੇਤਿ। ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਭਾਵੇਨ ਥੇਰਾ ਇਧ ਸੀਹਸਦਿਸਾ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਤੇਸਞ੍ਚ ਗਾਥਾ ਸੀਹਨਾਦਸਦਿਸਿਯੋ। ‘‘ਅਤ੍ਥੂਪਨਾਯਿਕਾ’’ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਅਭਿਭਵਨੇ ਪਯੋਜਨਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਥੇਰਾਨਂ ਪਟਿਪਕ੍ਖੋ ਨਾਮ ਸਂਕਿਲੇਸਧਮ੍ਮੋ, ਤਦਭਿਭਵੋ ਤਦਙ੍ਗਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨਪ੍ਪਹਾਨੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਮੁਚ੍ਛੇਦਪ੍ਪਹਾਨਂ। ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਤਿ ਪਟਿਪਸ੍ਸਦ੍ਧੀਪ੍ਪਹਾਨਂ ਨਿਸ੍ਸਰਣਪ੍ਪਹਾਨਞ੍ਚ ਸਿਦ੍ਧਮੇਵ ਹੋਤਿ, ਯਤੋ ਤੇ ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾਤਿ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ। ਮਗ੍ਗਕ੍ਖਣੇ ਹਿ ਅਰਿਯਾ ਅਪ੍ਪਮਾਦਭਾਵਨਂ ਭਾਵੇਨ੍ਤਿ ਨਾਮ, ਅਗ੍ਗਫਲਕ੍ਖਣਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਨਾਮਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋਵਾਯਮਤ੍ਥੋ।

ਤੇਸੁ ਤਦਙ੍ਗਪ੍ਪਹਾਨੇਨ ਨੇਸਂ ਸੀਲਸਮ੍ਪਦਾ ਦਸ੍ਸਿਤਾ, ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨਪ੍ਪਹਾਨੇਨ ਸਮਾਧਿਸਮ੍ਪਦਾ, ਸਮੁਚ੍ਛੇਦਪ੍ਪਹਾਨੇਨ ਪਞ੍ਞਾਸਮ੍ਪਦਾ, ਇਤਰੇਨ ਤਾਸਂ ਫਲਂ ਦਸ੍ਸਿਤਂ। ਸੀਲੇਨ ਚ ਤੇਸਂ ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਯਾ ਆਦਿਕਲ੍ਯਾਣਤਾ ਦਸ੍ਸਿਤਾ, ‘‘ਕੋ ਚਾਦਿ ਕੁਸਲਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ? ਸੀਲਞ੍ਚ ਸੁਵਿਸੁਦ੍ਧਂ’’ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੫.੩੬੯), ‘‘ਸੀਲੇ ਪਤਿਟ੍ਠਾਯ’’ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੩; ਵਿਸੁਦ੍ਧਿ॰ ੧.੧), ‘‘ਸਬ੍ਬਪਾਪਸ੍ਸ ਅਕਰਣ’’ਨ੍ਤਿ (ਧ॰ ਪ॰ ੧੮੩; ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੨.੯੦) ਚ ਵਚਨਤੋ ਸੀਲਂ ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਯਾ ਆਦਿਕਲ੍ਯਾਣਂਵ ਅਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰਾਦਿਗੁਣਾਵਹਤ੍ਤਾ। ਸਮਾਧਿਨਾ ਮਜ੍ਝੇਕਲ੍ਯਾਣਤਾ ਦਸ੍ਸਿਤਾ, ‘‘ਚਿਤ੍ਤਂ ਭਾਵਯਂ’’, ‘‘ਕੁਸਲਸ੍ਸ ਉਪਸਮ੍ਪਦਾ’’ਤਿ ਚ ਵਚਨਤੋ ਸਮਾਧਿਪਟਿਪਤ੍ਤਿਯਾ ਮਜ੍ਝੇਕਲ੍ਯਾਣੋਵ, ਇਦ੍ਧਿਵਿਧਾਦਿਗੁਣਾਵਹਤ੍ਤਾ। ਪਞ੍ਞਾਯ ਪਰਿਯੋਸਾਨਕਲ੍ਯਾਣਤਾ ਦਸ੍ਸਿਤਾ, ‘‘ਸਚਿਤ੍ਤਪਰਿਯੋਦਪਨਂ’’ (ਧ॰ ਪ॰ ੧੮੩; ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੨.੯੦), ‘‘ਪਞ੍ਞਂ ਭਾਵਯ’’ਨ੍ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੩; ਵਿਸੁਦ੍ਧਿ॰ ੧.੧) ਚ ਵਚਨਤੋ ਪਞ੍ਞਾ ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਯਾ ਪਰਿਯੋਸਾਨਂਵ, ਪਞ੍ਞੁਤ੍ਤਰਤੋ ਕੁਸਲਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਸਾਵ ਕਲ੍ਯਾਣਾ ਇਟ੍ਠਾਨਿਟ੍ਠੇਸੁ ਤਾਦਿਭਾਵਾਵਹਤ੍ਤਾ।

‘‘ਸੇਲੋ ਯਥਾ ਏਕਘਨੋ, ਵਾਤੇਨ ਨ ਸਮੀਰਤਿ। (ਮਹਾਵ॰ ੨੪੪)।
ਏਵਂ ਨਿਨ੍ਦਾਪਸਂਸਾਸੁ, ਨ ਸਮਿਞ੍ਜਨ੍ਤਿ ਪਣ੍ਡਿਤਾ’’ਤਿ॥ (ਧ॰ ਪ॰ ੮੧) –

ਹਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

ਤਥਾ ਸੀਲਸਮ੍ਪਦਾਯ ਤੇਵਿਜ੍ਜਭਾਵੋ ਦਸ੍ਸਿਤੋ। ਸੀਲਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਞ੍ਹਿ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਤਿਸ੍ਸੋ ਵਿਜ੍ਜਾ ਪਾਪੁਣਨ੍ਤਿ। ਸਮਾਧਿਸਮ੍ਪਦਾਯ ਛਲਭਿਞ੍ਞਾਭਾਵੋ। ਸਮਾਧਿਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਞ੍ਹਿ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਛਲਭਿਞ੍ਞਾ ਪਾਪੁਣਨ੍ਤਿ। ਪਞ੍ਞਾਸਮ੍ਪਦਾਯ ਪਭਿਨ੍ਨਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਭਾਵੋ। ਪਞ੍ਞਾਸਮ੍ਪਦਞ੍ਹਿ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਚਤਸ੍ਸੋ ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ ਪਾਪੁਣਨ੍ਤਿ। ਇਮਿਨਾ ਤੇਸਂ ਥੇਰਾਨਂ ਕੇਚਿ ਤੇਵਿਜ੍ਜਾ, ਕੇਚਿ ਛਲਭਿਞ੍ਞਾ, ਕੇਚਿ ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਪਤ੍ਤਾਤਿ ਅਯਮਤ੍ਥੋ ਦਸ੍ਸਿਤੋਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

ਤਥਾ ਸੀਲਸਮ੍ਪਦਾਯ ਤੇਸਂ ਕਾਮਸੁਖਾਨੁਯੋਗਸਙ੍ਖਾਤਸ੍ਸ ਅਨ੍ਤਸ੍ਸ ਪਰਿਵਜ੍ਜਨਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਸਮਾਧਿਸਮ੍ਪਦਾਯ ਅਤ੍ਤਕਿਲਮਥਾਨੁਯੋਗਸਙ੍ਖਾਤਸ੍ਸ, ਪਞ੍ਞਾਸਮ੍ਪਦਾਯ ਮਜ੍ਝਿਮਾਯ ਪਟਿਪਦਾਯ ਸੇਵਨਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਤਥਾ ਸੀਲਸਮ੍ਪਦਾਯ ਤੇਸਂ

ਵੀਤਿਕ੍ਕਮਪ੍ਪਹਾਨਂ ਕਿਲੇਸਾਨਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਸਮਾਧਿਸਮ੍ਪਦਾਯ ਪਰਿਯੁਟ੍ਠਾਨਪ੍ਪਹਾਨਂ , ਪਞ੍ਞਾਸਮ੍ਪਦਾਯ ਅਨੁਸਯਪ੍ਪਹਾਨਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਸੀਲਸਮ੍ਪਦਾਯ ਵਾ ਦੁਚ੍ਚਰਿਤਸਂਕਿਲੇਸਵਿਸੋਧਨਂ, ਸਮਾਧਿਸਮ੍ਪਦਾਯ ਤਣ੍ਹਾਸਂਕਿਲੇਸਵਿਸੋਧਨਂ, ਪਞ੍ਞਾਸਮ੍ਪਦਾਯ ਦਿਟ੍ਠਿਸਂਕਿਲੇਸਵਿਸੋਧਨਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਤਦਙ੍ਗਪ੍ਪਹਾਨੇਨ ਵਾ ਨੇਸਂ ਅਪਾਯਸਮਤਿਕ੍ਕਮੋ ਦਸ੍ਸਿਤੋ। ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨਪ੍ਪਹਾਨੇਨ ਕਾਮਧਾਤੁਸਮਤਿਕ੍ਕਮੋ, ਸਮੁਚ੍ਛੇਦਪ੍ਪਹਾਨੇਨ ਸਬ੍ਬਭਵਸਮਤਿਕ੍ਕਮੋ ਦਸ੍ਸਿਤੋਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

''ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾਨ''ਨ੍ਤਿ ਵਾ ਏਤ੍ਥ ਸੀਲਭਾਵਨਾ, ਚਿਤ੍ਤਭਾਵਨਾ ਪਞ੍ਞਾਭਾਵਨਾਤਿ ਤਿਸ੍ਸੋ ਭਾਵਨਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ ਕਾਯਭਾਵਨਾਯ ਤਦਨ੍ਤੋਗਧਤ੍ਤਾ। ਸੀਲਭਾਵਨਾ ਚ ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਯਾ ਆਦੀਤਿ ਸਬ੍ਬਂ ਪੁਰਿਮਸਦਿਸਂ । ਯਥਾ ਪਨ ਸੀਹਨਾਦਂ ਪਰੇ ਮਿਗਗਣਾ ਨ ਸਹਨ੍ਤਿ, ਕੁਤੋ ਅਭਿਭਵੇ, ਅਞ੍ਞਦਤ੍ਥੁ ਸੀਹਨਾਦੋਵ ਤੇ ਅਭਿਭਵਤਿ ਏਵਮੇਵ ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਵਾਦਾ ਥੇਰਾਨਂ ਵਾਦੇ ਨ ਸਹਨ੍ਤਿ, ਕੁਤੋ ਅਭਿਭਵੇ, ਅਞ੍ਞਦਤ੍ਥੁ ਥੇਰਵਾਦਾਵ ਤੇ ਅਭਿਭਵਨ੍ਤਿ। ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ''ਸਬ੍ਬੇ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ, ਸਬ੍ਬੇ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਦੁਕ੍ਖਾ, ਸਬ੍ਬੇ ਧਮ੍ਮਾ ਅਨਤ੍ਤਾ''ਤਿ (ਧ॰ ਪ॰ ੨੭੭-੨੭੯) ''ਨਿਬ੍ਬਾਨਧਾਤੂ''ਤਿ ਚ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ। ਨ ਹਿ ਧਮ੍ਮਤੋ ਸਕ੍ਕਾ ਕੇਨਚਿ ਅਞ੍ਞਥਾ ਕਾਤੁਂ ਅਪ੍ਪਟਿਵਤ੍ਤਨੀਯਤੋ। ਯਂ ਪਨੇਤ੍ਥ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ, ਤਂ ਪਰਤੋ ਆਵਿਭਵਿਸ੍ਸਤਿ। ਏਵਮੇਤ੍ਥ ਸਙ੍ਖੇਪੇਨੇਵ ਪਠਮਗਾਥਾਯ ਅਤ੍ਥਵਿਭਾਵਨਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

ਦੁਤਿਯਗਾਥਾਯਂ ਪਨ ਅਯਂ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧਦਸ੍ਸਨਮੁਖੇਨ ਅਤ੍ਥਵਿਭਾਵਨਾ। ਤਤ੍ਥ ਯੇਸਂ ਥੇਰਾਨਂ ਗਾਥਾ ਸਾਵੇਤੁਕਾਮੋ, ਤੇ ਸਾਧਾਰਣਵਸੇਨ ਨਾਮਤੋ ਗੋਤ੍ਤਤੋ ਗੁਣਤੋ ਚ ਕਿਤ੍ਤੇਤੁਂ ''ਯਥਾਨਾਮਾ''ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਅਸਾਧਾਰਣਤੋ ਪਨ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਗਾਥਾਸ੍ਵੇਵ ਆਵਿਭਵਿਸ੍ਸਤਿ। ਤਤ੍ਥ **ਯਥਾਨਾਮਾ**ਤਿ ਯਂਯਂਨਾਮਾ, ਸੁਭੂਤਿ ਮਹਾਕੋਟ੍ਠਿਕੋਤਿਆਦਿਨਾ ਨਯੇਨ ਨਾਮਧੇਯ੍ਯੇਨ ਪਞ੍ਞਾਤਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਯਥਾਗੋਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਯਂਯਂਗੋਤ੍ਤਾ, ਗੋਤਮੋ ਕਸ੍ਸਪੋਤਿਆਦਿਨਾ ਨਯੇਨ ਕੁਲਪਦੇਸੇਨ ਯਾਯ ਯਾਯ ਜਾਤਿਯਾ ਪਞ੍ਞਾਤਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਯਥਾਧਮ੍ਮਵਿਹਾਰਿਨੋ**ਤਿ ਯਾਦਿਸਧਮ੍ਮਵਿਹਾਰਿਨੋ, ਪਰਿਯਤ੍ਤਿਪਰਮਤਾਯਂ ਅਟ੍ਠਤ੍ਵਾ ਯਥਾਨੁਰੂਪਂ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਵਿਹਾਰਿਨੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਵਿਹਰਿਂਸੂਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਅਥ ਵਾ **ਯਥਾਧਮ੍ਮਵਿਹਾਰਿਨੋ**ਤਿ ਯਥਾਧਮ੍ਮਾ ਵਿਹਾਰਿਨੋ ਚ, ਯਾਦਿਸਸੀਲਾਦਿਧਮ੍ਮਾ ਦਿਬ੍ਬਵਿਹਾਰਾਦੀਸੁ ਅਭਿਣ੍ਹਸੋ ਵਿਹਰਮਾਨਾ ਯਾਦਿਸਵਿਹਾਰਾ ਚਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਯਥਾਧਿਮੁਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਯਾਦਿਸਅਧਿਮੁਤ੍ਤਿਕਾ ਸਦ੍ਧਾਧਿਮੁਤ੍ਤਿਪਞ੍ਞਾਧਿਮੁਤ੍ਤੀਸੁ ਯਂਯਂਅਧਿਮੁਤ੍ਤਿਕਾ ਸੁਞ੍ਞਤਮੁਖਾਦੀਸੁ ਵਾ ਯਥਾ ਯਥਾ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਅਧਿਮੁਤ੍ਤਾਤਿ ਯਥਾਧਿਮੁਤ੍ਤਾ। ''ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਅਧਿਮੁਤ੍ਤਾਨਂ, ਅਤ੍ਥਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ ਆਸਵਾ''ਤਿ (ਧ॰ ਪ॰ ੨੨੬) ਹਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਉਭਯਞ੍ਚੇਤਂ ਪੁਬ੍ਬਭਾਗਵਸੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਅਰਹਤ੍ਤੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਤੋ ਪੁਬ੍ਬੇਯੇਵ ਹਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਮਧਿਮੁਚ੍ਚਨਂ, ਨ ਪਰਤੋ। ਤੇਨਾਹ ਭਗਵਾ –

''ਅਸ੍ਸਦ੍ਧੋ ਅਕਤਞ੍ਞੂ ਚ, ਸਨ੍ਧਿਚ੍ਛੇਦੋ ਚ ਯੋ ਨਰੋ''ਤਿਆਦਿ॥ (ਧ॰ ਪ॰ ੯੭)।

''ਯਥਾਵਿਮੁਤ੍ਤਾ''ਤਿ ਵਾ ਪਾਠੋ, ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਉਭਤੋਭਾਗਵਿਮੁਤ੍ਤੀਸੁ ਯਂਯਂਵਿਮੁਤ੍ਤਿਕਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਸਪ੍ਪਞ੍ਞਾ**ਤਿ ਤਿਹੇਤੁਕਪਟਿਸਨ੍ਧਿਪਞ੍ਞਾਯ ਪਾਰਿਹਾਰਿਕਪਞ੍ਞਾਯ ਭਾਵਨਾਪਞ੍ਞਾਯ ਚਾਤਿ ਤਿਵਿਧਾਯਪਿ ਪਞ੍ਞਾਯ ਪਞ੍ਞਵਨ੍ਤੋ। **ਵਿਹਰਿਂਸੂ**ਤਿ ਤਾਯ ਏਵ ਸਪ੍ਪਞ੍ਞਤਾਯ ਯਥਾਲਦ੍ਧੇਨ ਫਾਸੁਵਿਹਾਰੇਨੇਵ ਵਸਿਂਸੁ। **ਅਤਨ੍ਦਿਤਾ**ਤਿ ਅਨਲਸਾ, ਅਤ੍ਤਹਿਤਪਟਿਪਤ੍ਤਿਯਂ ਯਥਾਬਲਂ ਪਰਹਿਤਪਟਿਪਤ੍ਤਿਯਞ੍ਚ ਉਟ੍ਠਾਨਵਨ੍ਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਏਤ੍ਥ ਚ ਪਨ ਨਾਮਗੋਤ੍ਤਗ੍ਗਹਣੇਨ ਤੇਸਂ ਥੇਰਾਨਂ ਪਕਾਸਪਞ੍ਞਾਤਭਾਵਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਧਮ੍ਮਵਿਹਾਰਗ੍ਗਹਣੇਨ ਸੀਲਸਮ੍ਪਦਂ ਸਮਾਧਿਸਮ੍ਪਦਞ੍ਚ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ''ਯਥਾਧਿਮੁਤ੍ਤਾ ਸਪ੍ਪਞ੍ਞਾ''ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਪਞ੍ਞਾਸਮ੍ਪਦਂ । ''ਅਤਨ੍ਦਿਤਾ''ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਸੀਲਸਮ੍ਪਦਾਦੀਨਂ ਕਾਰਣਭੂਤਂ ਵੀਰਿਯਸਮ੍ਪਦਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ''ਯਥਾਨਾਮਾ''ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਤੇਸਂ ਪਕਾਸਨਨਾਮਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ''ਯਥਾਗੋਤ੍ਤਾ''ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਸਦ੍ਧਾਨੁਸਾਰੀਧਮ੍ਮਾਨੁਸਾਰੀਗੋਤ੍ਤਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਸਮੁਦਾਗਮਂ, ''ਯਥਾਧਮ੍ਮਵਿਹਾਰਿਨੋ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਸੀਲਸਮਾਧਿਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਵਿਮੁਤ੍ਤਿਞਾਣਦਸ੍ਸਨਂ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਸਮੁਦਾਗਮਂ, ''ਅਤਨ੍ਦਿਤਾ''ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਏਵਂ ਅਤ੍ਤਹਿਤਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯਂ ਠਿਤਾਨਂ ਪਰਹਿਤਪਟਿਪਤ੍ਤਿਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ।

ਅਥ ਵਾ ‘‘ਯਥਾਨਾਮਾ’’ਤਿ ਇਦਂ ਤੇਸਂ ਥੇਰਾਨਂ ਗਰੂਹਿ ਗਹਿਤਨਾਮਧੇਯ੍ਯਦਸ੍ਸਨਂ ਸਮਞ੍ਞਾਮਤ੍ਤਕਿਤ੍ਤਨਤੋ। ‘‘ਯਥਾਗੋਤ੍ਤਾ’’ਤਿ ਇਦਂ ਕੁਲਪੁਤ੍ਤਭਾਵਦਸ੍ਸਨਂ ਕੁਲਾਪਦੇਸ ਕਿਤ੍ਤਨਤੋ। ਤੇਨ ਨੇਸਂ ਸਦ੍ਧਾਪਬ੍ਬਜਿਤਭਾਵਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ । ‘‘ਯਥਾਧਮ੍ਮਵਿਹਾਰਿਨੋ’’ਤਿ ਇਦਂ ਚਰਣਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਦਸ੍ਸਨਂ ਸੀਲਸਂਵਰਾਦੀਹਿ ਸਮਙ੍ਗੀਭਾਵਦੀਪਨਤੋ । ‘‘ਯਥਾਧਿਮੁਤ੍ਤਾ ਸਪ੍ਪਞ੍ਞਾ’’ਤਿ ਇਦਂ ਨੇਸਂ ਵਿਜ੍ਜਾਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਦਸ੍ਸਨਂ ਆਸਵਕ੍ਖਯਪਰਿਯੋਸਾਨਾਯ ਞਾਣਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਅਧਿਗਮਪਰਿਦੀਪਨਤੋ। ‘‘ਅਤਨ੍ਦਿਤਾ’’ਤਿ ਇਦਂ ਵਿਜ੍ਜਾਚਰਣਸਮ੍ਪਤ੍ਤੀਨਂ ਅਧਿਗਮੂਪਾਯਦਸ੍ਸਨਂ। ‘‘ਯਥਾਨਾਮਾ’’ਤਿ ਵਾ ਇਮਿਨਾ ਤੇਸਂ ਪਕਾਸਨਨਾਮਤਂਯੇਵ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ‘‘ਯਥਾਗੋਤ੍ਤਾ’’ਤਿ ਪਨ ਇਮਿਨਾ ਪਚ੍ਛਿਮਚਕ੍ਕਦ੍ਵਯਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਨ ਹਿ ਸਮ੍ਮਾਅਪ੍ਪਣਿਹਿਤਤ੍ਤਨੋ ਪੁਬ੍ਬੇ ਚ ਅਕਤਪੁਞ੍ਞਸ੍ਸ ਸਦ੍ਧਾਨੁਸਾਰੀਧਮ੍ਮਾਨੁਸਾਰਿਨੋ ਗੋਤ੍ਤਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਸਮੁਦਾਗਮੋ ਸਮ੍ਭਵਤਿ। ‘‘ਯਥਾਧਮ੍ਮਵਿਹਾਰਿਨੋ’’ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਤੇਸਂ ਪੁਰਿਮਚਕ੍ਕਦ੍ਵਯਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਨ ਹਿ ਅਪ੍ਪਤਿਰੂਪੇ ਦੇਸੇ ਵਸਤੋ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸੂਪਨਿਸ੍ਸਯਰਹਿਤਸ੍ਸ ਚ ਤਾਦਿਸਾ ਗੁਣਵਿਸੇਸਾ ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤਿ। ‘‘ਯਥਾਧਿਮੁਤ੍ਤਾ’’ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਸਵਨਸਮ੍ਪਦਾਸਮਾਯੋਗਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਨ ਹਿ ਪਰਤੋਘੋਸੇਨ ਵਿਨਾ ਸਾਵਕਾਨਂ ਸਚ੍ਚਸਮ੍ਪਟਿਵੇਧੋ ਸਮ੍ਭਵਤਿ। ‘‘ਸਪ੍ਪਞ੍ਞਾ ਅਤਨ੍ਦਿਤਾ’’ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਗੁਣਵਿਸੇਸਸ੍ਸ ਅਬ੍ਯਭਿਚਾਰਿਹੇਤੁਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ ਞਾਯਾਰਮ੍ਭਦਸ੍ਸਨਤੋ।

ਅਪਰੋ ਨਯੋ – ‘‘ਯਥਾਗੋਤ੍ਤਾ’’ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਗੋਤ੍ਤਕਿਤ੍ਤਨੇਨ ਤੇਸਂ ਥੇਰਾਨਂ ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਸਮ੍ਪਦਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਗੋਤ੍ਤਸਮ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਸਮ੍ਭਵਤੋ। ‘‘ਯਥਾਧਮ੍ਮਵਿਹਾਰਿਨੋ’’ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਧਮ੍ਮਵਿਹਾਰਗ੍ਗਹਣੇਨ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਸਵਨਸਮ੍ਪਦਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਸਵਨੇਨ ਵਿਨਾ ਤਦਭਾਵਤੋ। ‘‘ਯਥਾਧਿਮੁਤ੍ਤਾ’’ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਮਤ੍ਥਕਪ੍ਪਤ੍ਤਂ ਧਮ੍ਮਾਨੁਧਮ੍ਮਪਟਿਪਦਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ‘‘ਸਪ੍ਪਞ੍ਞਾ’’ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਸਮ੍ਪਜਾਨਕਾਰਿਤਂ। ‘‘ਅਤਨ੍ਦਿਤਾ’’ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਅਤ੍ਤਹਿਤਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਂ ਪਰਿਪੂਰੇਤ੍ਵਾ ਠਿਤਾਨਂ ਪਰੇਸਂ ਹਿਤਸੁਖਾਵਹਾਯ ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਯਂ ਅਕਿਲਾਸੁਭਾਵਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਤਥਾ ‘‘ਯਥਾਗੋਤ੍ਤਾ’’ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਨੇਸਂ ਸਰਣਗਮਨਸਮ੍ਪਦਾ ਦਸ੍ਸਿਤਾ ਸਦ੍ਧਾਨੁਸਾਰੀਗੋਤ੍ਤਕਿਤ੍ਤਨਤੋ। ‘‘ਯਥਾਧਮ੍ਮਵਿਹਾਰਿਨੋ’’ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਸੀਲਕ੍ਖਨ੍ਧਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮੋ ਸਮਾਧਿਕ੍ਖਨ੍ਧੋ ਦਸ੍ਸਿਤੋ। ‘‘ਯਥਾਧਿਮੁਤ੍ਤਾ ਸਪ੍ਪਞ੍ਞਾ’’ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਪਞ੍ਞਕ੍ਖਨ੍ਧਾਦਯੋ। ਸਰਣਗਮਨਞ੍ਚ ਸਾਵਕਗੁਣਾਨਂ ਆਦਿ, ਸਮਾਧਿ ਮਜ੍ਝੇ, ਪਞ੍ਞਾ ਪਰਿਯੋਸਾਨਨ੍ਤਿ ਆਦਿਮਜ੍ਝਪਰਿਯੋਸਾਨਦਸ੍ਸਨੇਨ ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਸਾਵਕਗੁਣਾ ਦਸ੍ਸਿਤਾ ਹੋਨ੍ਤਿ।

ਈਦਿਸੀ ਪਨ ਗੁਣਵਿਭੂਤਿ ਯਾਯ ਸਮ੍ਮਾਪਟਿਪਤ੍ਤਿਯਾ ਤੇਹਿ ਅਧਿਗਤਾ, ਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **‘‘ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਵਿਪਸ੍ਸਿਤ੍ਵਾ**’’ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਤੇਸੁ ਤੇਸੁ ਅਰਞ੍ਞਰੁਕ੍ਖਮੂਲਪਬ੍ਬਤਾਦੀਸੁ ਵਿਵਿਤ੍ਤਸੇਨਾਸਨੇਸੁ। ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥਾਤਿ ਵਾ ਤਸ੍ਮਿਂ ਤਸ੍ਮਿਂ ਉਦਾਨਾਦਿਕਾਲੇ। **ਵਿਪਸ੍ਸਿਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਸਮ੍ਪਸ੍ਸਿਤ੍ਵਾ। ਨਾਮਰੂਪਵਵਤ੍ਥਾਪਨਪਚ੍ਚਯਪਰਿਗ੍ਗਹੇਹਿ ਦਿਟ੍ਠਿਵਿਸੁਦ੍ਧਿਕਙ੍ਖਾਵਿਤਰਣਵਿਸੁਦ੍ਧਿਯੋ ਸਮ੍ਪਾਦੇਤ੍ਵਾ ਕਲਾਪਸਮ੍ਮਸਨਾਦਿਕ੍ਕਮੇਨ ਪਞ੍ਚਮਂ ਵਿਸੁਦ੍ਧਿਂ ਅਧਿਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਪਟਿਪਦਾਞਾਣਦਸ੍ਸਨਵਿਸੁਦ੍ਧਿਯਾ ਮਤ੍ਥਕਂ ਪਾਪਨਵਸੇਨ ਵਿਪਸ੍ਸਨਂ ਉਸ੍ਸੁਕ੍ਕਾਪੇਤ੍ਵਾ **ਫੁਸਿਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਪਤ੍ਵਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ। **ਅਚ੍ਚੁਤਂ ਪਦ**ਨ੍ਤਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ। ਤਞ੍ਹਿ ਸਯਂ ਅਚਵਨਧਮ੍ਮਤ੍ਤਾ ਅਧਿਗਤਾਨਂ ਅਚ੍ਚੁਤਿਹੇਤੁਭਾਵਤੋ ਚ ਨਤ੍ਥਿ ਏਤ੍ਥ ਚੁਤੀਤਿ ‘‘ਅਚ੍ਚੁਤਂ’’। ਸਙ੍ਖਤਧਮ੍ਮੇਹਿ ਅਸਮ੍ਮਿਸ੍ਸਭਾਵਤਾਯ ਤਦਤ੍ਥਿਕੇਹਿ ਪਟਿਪਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬਤਾਯ ਚ ‘‘ਪਦ’’ਨ੍ਤਿ ਚ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। **ਕਤਨ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਕਤਸ੍ਸ ਅਨ੍ਤਂ। ਯੋ ਹਿ ਤੇਹਿ ਅਧਿਗਤੋ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗੋ, ਸੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ਉਪ੍ਪਾਦਿਤਤ੍ਤਾ ਕਤੋ ਨਾਮ। ਤਸ੍ਸ ਪਨ ਪਰਿਯੋਸਾਨਭੂਤਂ ਫਲਂ ਕਤਨ੍ਤੋਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਂ। ਤਂ ਕਤਨ੍ਤਂ ਅਗ੍ਗਫਲਂ। ਅਥ ਵਾ ਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ਕਤਤ੍ਤਾ ਨਿਪ੍ਫਾਦਿਤਤ੍ਤਾ ਕਤਾ ਨਾਮ ਸਙ੍ਖਤਧਮ੍ਮਾ, ਤਨ੍ਨਿਸ੍ਸਰਣਭਾਵਤੋ ਕਤਨ੍ਤੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ। ਤਂ ਕਤਨ੍ਤਂ। **ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਨ੍ਤਾ**ਤਿ ‘‘ਅਧਿਗਤਂ ਵਤ ਮਯਾ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਾਧਿਗਮੇਨ ਇਦਂ ਅਰਿਯਫਲਂ, ਅਧਿਗਤਾ ਅਸਙ੍ਖਤਾ ਧਾਤੂ’’ਤਿ ਅਰਿਯਫਲਨਿਬ੍ਬਾਨਾਨਿ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਞਾਣਦਸ੍ਸਨੇਨ ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਂ ਅਵੇਕ੍ਖਮਾਨਾ। ਅਥ ਵਾ ਸਚ੍ਚਸਮ੍ਪਟਿਵੇਧਵਸੇਨ ਯਂ ਅਰਿਯੇਨ ਕਰਣੀਯਂ ਪਰਿਞ੍ਞਾਦਿਸੋਲ਼ਸਵਿਧਂ ਕਿਚ੍ਚਂ ਅਗ੍ਗਫਲੇ ਠਿਤੇਨ ਨਿਪ੍ਫਾਦਿਤਤ੍ਤਾ ਪਰਿਯੋਸਾਪਿਤਤ੍ਤਾ ਕਤਂ ਨਾਮ, ਏਵਂ ਕਤਂ ਤਂ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਨ੍ਤਾ। ਏਤੇਨ ਪਹੀਨਕਿਲੇਸਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਂ ਦਸ੍ਸਿਤਂ। ਪੁਰਿਮਨਯੇਨ ਪਨ ਇਤਰਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਾਨੀਤਿ ਏਕੂਨਵੀਸਤਿ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਾਨਿ ਦਸ੍ਸਿਤਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ।

ਇਮਮਤ੍ਥਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਇਮਨ੍ਤਿ** ਸਕਲੋ ਥੇਰਥੇਰੀਗਾਥਾਨੰ ਅਤ੍ਥੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਇਤਰੇਸਞ੍ਚ ਤਤ੍ਥ ਸਨ੍ਨਿਪਤਿਤਾਨੰ ਧਮ੍ਮਸਙ੍ਗਾਹਕਮਹਾਥੇਰਾਨੰ ਬੁਦ੍ਧਿਯੰ ਵਿਪਰਿਵਤ੍ਤਮਾਨਤਾਯ ਆਸਨ੍ਨੋ ਪਚ੍ਚਕ੍ਖੋਤਿ ਚ ਕਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਅਤ੍ਥਨ੍ਤਿ** ''ਛਨ੍ਨਾ ਮੇ ਕੁਟਿਕਾ''ਤਿਆਦੀਹਿ ਗਾਥਾਹਿ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨੰ ਅਤ੍ਤੂਪਨਾਯਿਕੰ ਪਰੂਪਨਾਯਿਕੰ ਲੋਕਿਯਲੋਕੁਤ੍ਤਰਪਟਿਸੰਯੁਤ੍ਤੰ ਅਤ੍ਥੰ। **ਅਭਾਸਿਸੁਨ੍ਤਿ** ਗਾਥਾਬਨ੍ਧਵਸੇਨ ਕਥੇਸੁੰ, ਤੰਦੀਪਨਿਯੋ ਇਦਾਨਿ ਮਯਾ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨਾ ਤੇਸੰ ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾਨੰ ਗਾਥਾ ਅਤ੍ਤੂਪਨਾਯਿਕਾ ਸੁਣਾਥਾਤਿ ਯੋਜਨਾ। ਤੇ ਚ ਮਹਾਥੇਰਾ ਏਵੰ ਕਥੇਨ੍ਤਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਮ੍ਮਾਪਟਿਪਤ੍ਤਿਪਕਾਸਨੀਹਿ ਗਾਥਾਹਿ ਸਾਸਨਸ੍ਸ ਏਕਨ੍ਤਨਿਯ੍ਯਾਨਿਕਵਿਭਾਵਨੇਨ ਪਰੇਪਿ ਤਤ੍ਥ ਸਮ੍ਮਾਪਟਿਪਤ੍ਤਿਯੰ ਨਿਯੋਜੇਨ੍ਤੀਤਿ ਏਤਮਤ੍ਥੰ ਦੀਪੇਤਿ ਆਯਸ੍ਮਾ ਧਮ੍ਮਭਣ੍ਡਾਗਾਰਿਕੋ, ਤਥਾ ਦੀਪੇਨ੍ਤੋ ਚ ਇਮਾਹਿ ਗਾਥਾਹਿ ਤੇਸੰ ਥੋਮਨੰ ਤਾਸਞ੍ਚ ਤੇਸੰ ਵਚਨਸ੍ਸ ਨਿਦਾਨਭਾਵੇਨ ਠਪਨੰ ਠਾਨਗਤਮੇਵਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੀਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ।

ਨਿਦਾਨਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੧. ਏਕਕਨਿਪਾਤੋ

੧. ਪਠਮਵਗ੍ਗੋ

੧. ਸੁਭੂਤਿਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਇਦਾਨਿ **ਛਨ੍ਨਾ ਮੇ ਕੁਟਿਕਾ**ਤਿਆਦਿਨਯਪ੍ਪਵਤ੍ਤਾਨੰ ਥੇਰਗਾਥਾਨੰ ਅਤ੍ਥਵਣ੍ਣਨਾ ਹੋਤਿ। ਸਾ ਪਨਾਯੰ ਅਤ੍ਥਵਣ੍ਣਨਾ ਯਸ੍ਮਾ ਤਾਸੰ ਤਾਸੰ ਗਾਥਾਨੰ ਅਟ੍ਠੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿੰ ਪਕਾਸੇਤ੍ਵਾ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨਾ ਪਾਕਟਾ ਹੋਤਿ ਸੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਚ। ਤਸ੍ਮਾ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਅਟ੍ਠੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿੰ ਪਕਾਸੇਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਥਵਣ੍ਣਨੰ ਕਰਿਸ੍ਸਾਮਾਤਿ।

ਤਤ੍ਥ **ਛਨ੍ਨਾ ਮੇ ਕੁਟਿਕਾ**ਤਿਗਾਥਾਯ ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਵੁਚ੍ਚਤੇ – ਇਤੋ ਕਿਰ ਕਪ੍ਪਸਤਸਹਸ੍ਸਮਤ੍ਥਕੇ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇਯੇਵ ਪਦੁਮੁਤ੍ਤਰੇ ਭਗਵਤਿ ਲੋਕਨਾਥੇ ਹੰਸਵਤੀਨਾਮਕੇ ਨਗਰੇ ਅਞ੍ਞਤਰਸ੍ਸ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਮਹਾਸਾਲਸ੍ਸ ਏਕੋ ਪੁਤ੍ਤੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿ। ਤਸ੍ਸ ‘‘ਨਨ੍ਦਮਾਣਵੋ’’ਤਿ ਨਾਮੰ ਅਕੰਸੁ। ਸੋ ਵਯਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਤਯੋ ਵੇਦੇ ਉਗ੍ਗਣ੍ਹਿਤ੍ਵਾ ਤਤ੍ਥ ਸਾਰੰ ਅਪਸ੍ਸਨ੍ਤੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਰਿਵਾਰਭੂਤੇਹਿ ਚਤੁਚਤ੍ਤਾਲੀਸਾਯ ਮਾਣਵਕਸਹਸ੍ਸੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿੰ ਪਬ੍ਬਤਪਾਦੇ ਇਸਿਪਬ੍ਬਜ੍ਜੰ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਅਟ੍ਠ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯੋ ਪਞ੍ਚ ਚ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯੋ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਸਿ। ਅਨ੍ਤੇਵਾਸਿਕਾਨਮ੍ਪਿ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨੰ ਆਚਿਕ੍ਖਿ। ਤੇਪਿ ਨ ਚਿਰੇਨੇਵ ਝਾਨਲਾਭਿਨੋ ਅਹੇਸੁੰ।

ਤੇਨ ਚ ਸਮਯੇਨ ਪਦੁਮੁਤ੍ਤਰੋ ਭਗਵਾ ਲੋਕੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਹੰਸਵਤੀਨਗਰੰ ਉਪਨਿਸ੍ਸਾਯ ਵਿਹਰਨ੍ਤੋ ਏਕਦਿਵਸੰ ਪਚ੍ਚੂਸਸਮਯੇ ਲੋਕੰ ਵੋਲੋਕੇਨ੍ਤੋ ਨਨ੍ਦਤਾਪਸਸ੍ਸ ਅਨ੍ਤੇਵਾਸਿਕਜਟਿਲਾਨੰ ਅਰਹਤ੍ਤੁਪਨਿਸ੍ਸਯੰ ਨਨ੍ਦਤਾਪਸਸ੍ਸ ਚ ਦ੍ਵੀਹਙ੍ਗੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਸ੍ਸ ਸਾਵਕਟ੍ਠਾਨਨ੍ਤਰਸ੍ਸ ਪਤ੍ਥਨੰ ਦਿਸ੍ਵਾ ਪਾਤੋਵ ਸਰੀਰਪਟਿਜਗ੍ਗਨੰ ਕਤ੍ਵਾ ਪੁਬ੍ਬਣ੍ਹਸਮਯੇ ਪਤ੍ਤਚੀਵਰਮਾਦਾਯ ਅਞ੍ਞੰ ਕਞ੍ਚਿ ਅਨਾਮਨ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਸੀਹੋ ਵਿਯ ਏਕਚਰੋ ਨਨ੍ਦਤਾਪਸਸ੍ਸ ਅਨ੍ਤੇਵਾਸਿਕੇਸੁ ਫਲਾਫਲਤ੍ਥਾਯ ਗਤੇਸੁ ‘‘ਬੁਦ੍ਧਭਾਵੰ ਮੇ ਜਾਨਾਤੂ’’ਤਿ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤਸ੍ਸੇਵ ਨਨ੍ਦਤਾਪਸਸ੍ਸ ਆਕਾਸਤੋ ਓਤਰਿਤ੍ਵਾ ਪਥਵਿਯੰ ਪਤਿਟ੍ਠਾਸਿ। ਨਨ੍ਦਤਾਪਸੋ ਬੁਦ੍ਧਾਨੁਭਾਵਞ੍ਚੇਵ ਲਕ੍ਖਣਪਾਰਿਪੂਰਿਞ੍ਚ ਦਿਸ੍ਵਾ ਲਕ੍ਖਣਮਨ੍ਤੇ ਸਮ੍ਮਸਿਤ੍ਵਾ ‘‘ਇਮੇਹਿ ਲਕ੍ਖਣੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਨਾਮ ਅਗਾਰੰ ਅਜ੍ਝਾਵਸਨ੍ਤੋ ਰਾਜਾ ਹੋਤਿ ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀ, ਪਬ੍ਬਜਨ੍ਤੋ ਲੋਕੇ ਵਿਵਟਚ੍ਛਦੋ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੂ ਬੁਦ੍ਧੋ ਹੋਤਿ। ਅਯੰ ਪੁਰਿਸਾਜਾਨੀਯੋ ਨਿਸ੍ਸੰਸਯੰ ਬੁਦ੍ਧੋ’’ਤਿ ਞਤ੍ਵਾ ਪਚ੍ਚੁਗ੍ਗਮਨੰ ਕਤ੍ਵਾ, ਪਞ੍ਚਪਤਿਟ੍ਠਿਤੇਨ ਵਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ, ਆਸਨੰ ਪਞ੍ਞਾਪੇਤ੍ਵਾ, ਅਦਾਸਿ। ਨਿਸੀਦਿ ਭਗਵਾ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤੇ ਆਸਨੇ। ਨਨ੍ਦਤਾਪਸੋਪਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਨੁਚ੍ਛਵਿਕੰ ਆਸਨੰ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸੀਦਿ।

ਤਸ੍ਮਿੰ ਸਮਯੇ ਚਤੁਚਤ੍ਤਾਲੀਸਸਹਸ੍ਸਜਟਿਲਾ ਪਣੀਤਪਣੀਤਾਨਿ ਓਜਵਨ੍ਤਾਨਿ ਫਲਾਫਲਾਨਿ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਆਚਰਿਯਸ੍ਸ ਸਨ੍ਤਿਕੰ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਾ ਬੁਦ੍ਧਾਨਞ੍ਚੇਵ ਆਚਰਿਯਸ੍ਸ ਚ ਨਿਸਿਨ੍ਨਾਸਨੰ ਓਲੋਕੇਤ੍ਵਾ ਆਹੰਸੁ – ‘‘ਆਚਰਿਯ, ਮਯੰ ‘ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਲੋਕੇ ਤੁਮ੍ਹੇਹਿ ਮਹਨ੍ਤਤਰੋ ਨਤ੍ਥੀ’ਤਿ ਵਿਚਰਾਮ, ਅਯੰ ਪਨ ਪੁਰਿਸੋ ਤੁਮ੍ਹੇਹਿ ਮਹਨ੍ਤਤਰੋ ਮਞ੍ਞੇ’’ਤਿ। ਨਨ੍ਦਤਾਪਸੋ, ‘‘ਤਾਤਾ, ਕਿੰ ਵਦੇਥ, ਸਾਸਪੇਨ ਸਦ੍ਧਿੰ ਅਟ੍ਠਸਟ੍ਠਿਸਤਸਹਸ੍ਸਯੋਜਨੁਬ੍ਬੇਧੰ ਸਿਨੇਰੁੰ ਉਪਮੇਤੁੰ ਇਚ੍ਛਥ, ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਬੁਦ੍ਧੇਨ ਸਦ੍ਧਿੰ ਮਾ ਮੰ ਉਪਮਿਤ੍ਥਾ’’ਤਿ ਆਹ। ਅਥ ਤੇ ਤਾਪਸਾ ‘‘ਸਚੇ ਅਯੰ ਓਰਕੋ ਅਭਵਿਸ੍ਸ, ਨ ਅਮ੍ਹਾਕੰ ਆਚਰਿਯੋ ਏਵੰ ਉਪਮੰ ਆਹਰੇਯ੍ਯ, ਯਾਵ ਮਹਾ ਵਤਾਯੰ ਪੁਰਿਸਾਜਾਨੀਯੋ’’ਤਿ ਪਾਦੇਸੁ ਨਿਪਤਿਤ੍ਵਾ ਸਿਰਸਾ ਵਨ੍ਦਿੰਸੁ। ਅਥ ਤੇ ਆਚਰਿਯੋ ਆਹ – ‘‘ਤਾਤਾ, ਅਮ੍ਹਾਕੰ ਬੁਦ੍ਧਾਨੰ ਅਨੁਚ੍ਛਵਿਕੋ ਦੇਯ੍ਯਧਮ੍ਮੋ ਨਤ੍ਥਿ, ਭਗਵਾ ਚ ਭਿਕ੍ਖਾਚਾਰਵੇਲਾਯੰ ਇਧਾਗਤੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਮਯੰ ਯਥਾਬਲੰ ਦੇਯ੍ਯਧਮ੍ਮੰ ਦਸ੍ਸਾਮ, ਤੁਮ੍ਹੇ ਯੰ ਯੰ ਪਣੀਤੰ ਫਲਾਫਲੰ ਆਨੀਤੰ, ਤੰ ਤੰ ਆਹਰਥਾ’’ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ਆਹਰਾਪੇਤ੍ਵਾ ਹਤ੍ਥੇ ਧੋਵਿਤ੍ਵਾ ਸਯੰ ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਪਤ੍ਤੇ ਪਤਿਟ੍ਠਾਪੇਸਿ। ਸਤ੍ਥਾਰਾ ਫਲਾਫਲੇ ਪਟਿਗ੍ਗਹਿਤਮਤ੍ਤੇ ਦੇਵਤਾ ਦਿਬ੍ਬੋਜੰ ਪਕ੍ਖਿਪਿੰਸੁ। ਤਾਪਸੋ ਉਦਕਮ੍ਪਿ ਸਯਮੇਵ ਪਰਿਸ੍ਸਾਵੇਤ੍ਵਾ ਅਦਾਸਿ। ਤਤੋ ਭੋਜਨਕਿਚ੍ਚੰ ਨਿਟ੍ਠਾਪੇਤ੍ਵਾ ਨਿਸਿਨ੍ਨੇ ਸਤ੍ਥਰਿ ਸਬ੍ਬੇ ਅਨ੍ਤੇਵਾਸਿਕੇ ਪਕ੍ਕੋਸਿਤ੍ਵਾ ਸਤ੍ਥੁ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਸਾਰਣੀਯੰ ਕਥੰ ਕਥੇਨ੍ਤੋ ਨਿਸੀਦਿ। ਸਤ੍ਥਾ ‘‘ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘੋ ਆਗਚ੍ਛਤੂ’’ਤਿ ਚਿਨ੍ਤੇਸਿ। ਭਿਕ੍ਖੂ ਸਤ੍ਥੁ ਚਿਤ੍ਤੰ ਞਤ੍ਵਾ ਸਤਸਹਸ੍ਸਮਤ੍ਤਾ ਖੀਣਾਸਵਾ ਆਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਸਤ੍ਥਾਰੰ ਵਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਅਟ੍ਠੰਸੁ।

ਨਨ੍ਦਤਾਪਸੋ ਅਨ੍ਤੇਵਾਸਿਕੇ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ‘‘ਤਾਤਾ, ਬੁਦ੍ਧਾਨਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨਾਸਨਮ੍ਪਿ ਨੀਚਂ, ਸਮਣਸਤਸਹਸ੍ਸਸ੍ਸਪਿ ਆਸਨਂ ਨਤ੍ਥਿ, ਤੁਮ੍ਹੇਹਿ ਅਜ੍ਜ ਉਲ਼ਾਰਂ ਭਗਵਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘਸ੍ਸ ਚ ਸਕ੍ਕਾਰਂ ਕਾਤੁਂ ਵਟ੍ਟਤਿ , ਪਬ੍ਬਤਪਾਦਤੋ ਵਣ੍ਣਗਨ੍ਧਸਮ੍ਪਨ੍ਨਾਨਿ ਪੁਪ੍ਫਾਨਿ ਆਹਰਥਾ’’ਤਿ। ਅਚਿਨ੍ਤੇਯ੍ਯਤ੍ਤਾ ਇਦ੍ਧਿਵਿਸਯਸ੍ਸ ਮੁਹੁਤ੍ਤੇਨੇਵ ਵਣ੍ਣਗਨ੍ਧਸਮ੍ਪਨ੍ਨਾਨਿ ਪੁਪ੍ਫਾਨਿ ਆਹਰਿਤ੍ਵਾ ਬੁਦ੍ਧਾਨਂ ਯੋਜਨਪ੍ਪਮਾਣਂ ਪੁਪ੍ਫਾਸਨਂ ਪਞ੍ਞਾਪੇਸੁਂ। ਅਗ੍ਗਸਾਵਕਾਨਂ ਤਿਗਾਵੁਤਂ, ਸੇਸਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਅਡ੍ਢਯੋਜਨਿਕਾਦਿਭੇਦਂ, ਸਙ੍ਘਨਵਕਸ੍ਸ ਉਸਭਮਤ੍ਤਂ ਅਹੋਸਿ। ਏਵਂ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤੇਸੁ ਆਸਨੇਸੁ ਨਨ੍ਦਤਾਪਸੋ ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਪੁਰਤੋ ਅਞ੍ਜਲਿਂ ਪਗ੍ਗਯ੍ਹ ਠਿਤੋ, ‘‘ਭਨ੍ਤੇ, ਮਯ੍ਹਂ ਦੀਘਰਤ੍ਤਂ ਹਿਤਾਯ ਸੁਖਾਯ ਇਮਂ ਪੁਪ੍ਫਾਸਨਂ ਅਭਿਰੁਹਥਾ’’ਤਿ ਆਹ। ਨਿਸੀਦਿ ਭਗਵਾ ਪੁਪ੍ਫਾਸਨੇ। ਏਵਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੇ ਸਤ੍ਥਰਿ ਸਤ੍ਥੁ ਆਕਾਰਂ ਞਤ੍ਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਤ੍ਤਾਸਨੇ ਨਿਸੀਦਿਂਸੁ। ਨਨ੍ਦਤਾਪਸੋ ਮਹਨ੍ਤਂ ਪੁਪ੍ਫਛਤ੍ਤਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਮਤ੍ਥਕੇ ਧਾਰੇਨ੍ਤੋ ਅਟ੍ਠਾਸਿ। ਸਤ੍ਥਾ ‘‘ਤਾਪਸਾਨਂ ਅਯਂ ਸਕ੍ਕਾਰੋ ਮਹਪ੍ਫਲੋ ਹੋਤੂ’’ਤਿ ਨਿਰੋਧਸਮਾਪਤ੍ਤਿਂ ਸਮਾਪਜ੍ਜਿ। ਸਤ੍ਥੁ ਸਮਾਪਨ੍ਨਭਾਵਂ ਞਤ੍ਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂਪਿ ਸਮਾਪਜ੍ਜਿਂਸੁ। ਤਥਾਗਤੇ ਸਤ੍ਤਾਹਂ ਨਿਰੋਧਂ ਸਮਾਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਨਿਸਿਨ੍ਨੇ ਅਨ੍ਤੇਵਾਸਿਕਾ ਭਿਕ੍ਖਾਚਾਰਕਾਲੇ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤੇ ਵਨਮੂਲਫਲਾਫਲਂ ਪਰਿਭੁਞ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਸੇਸਕਾਲੇ ਬੁਦ੍ਧਾਨਂ ਅਞ੍ਜਲਿਂ ਪਗ੍ਗਯ੍ਹ ਤਿਟ੍ਠਨ੍ਤਿ। ਨਨ੍ਦਤਾਪਸੋ ਪਨ ਭਿਕ੍ਖਾਚਾਰਮ੍ਪਿ ਅਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਪੁਪ੍ਫਛਤ੍ਤਂ ਧਾਰੇਨ੍ਤੋ ਸਤ੍ਤਾਹਂ ਪੀਤਿਸੁਖੇਨੇਵ ਵੀਤਿਨਾਮੇਤਿ।

ਸਤ੍ਥਾ ਨਿਰੋਧਤੋ ਵੁਟ੍ਠਾਯ ਅਰਣਵਿਹਾਰਿਅਙ੍ਗੇਨ ਦਕ੍ਖਿਣੇਯ੍ਯਙ੍ਗੇਨ ਚਾਤਿ ਦ੍ਵੀਹਿ ਅਙ੍ਗੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਂ ਏਕਂ ਸਾਵਕਂ ‘‘ਇਸਿਗਣਸ੍ਸ ਪੁਪ੍ਫਾਸਨਾਨੁਮੋਦਨਂ ਕਰੋਹੀ’’ਤਿ ਆਣਾਪੇਸਿ। ਸੋ ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤਿਰਞ੍ਞੋ ਸਨ੍ਤਿਕਾ ਪਟਿਲਦ੍ਧਮਹਾਲਾਭੋ ਮਹਾਯੋਧੋ ਵਿਯ ਤੁਟ੍ਠਮਾਨਸੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਵਿਸਯੇ ਠਤ੍ਵਾ ਤੇਪਿਟਕਂ ਬੁਦ੍ਧਵਚਨਂ ਸਮ੍ਮਸਿਤ੍ਵਾ ਅਨੁਮੋਦਨਂ ਅਕਾਸਿ। ਤਸ੍ਸ ਦੇਸਨਾਵਸਾਨੇ ਸਤ੍ਥਾ ਸਯਂ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਸਿ। ਦੇਸਨਾਪਰਿਯੋਸਾਨੇ ਸਬ੍ਬੇ ਚਤੁਚਤ੍ਤਾਲੀਸਸਹਸ੍ਸਤਾਪਸਾ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਾਪੁਣਿਂਸੁ। ਸਤ੍ਥਾ ‘‘ਏਥ, ਭਿਕ੍ਖਵੋ’’ਤਿ ਹਤ੍ਥਂ ਪਸਾਰੇਸਿ। ਤੇਸਂ ਤਾਵਦੇਵ ਕੇਸਮਸ੍ਸੁ ਅਨ੍ਤਰਧਾਯਿ। ਅਟ੍ਠ ਪਰਿਕ੍ਖਾਰਾ ਕਾਯੇ ਪਟਿਮੁਕ੍ਕਾਵ ਅਹੇਸੁਂ ਸਟ੍ਠਿਵਸ੍ਸਤ੍ਥੇਰਾ ਵਿਯ ਸਤ੍ਥਾਰਂ ਪਰਿਵਾਰਯਿਂਸੁ। ਨਨ੍ਦਤਾਪਸੋ ਪਨ ਵਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤਤਾਯ ਵਿਸੇਸਂ ਨਾਧਿਗਚ੍ਛਿ। ਤਸ੍ਸ ਕਿਰ ਅਰਣਵਿਹਾਰਿਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਧਮ੍ਮਂ ਸੋਤੁਂ ਆਰਦ੍ਧਕਾਲਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ‘‘ਅਹੋ ਵਤਾਹਮ੍ਪਿ ਅਨਾਗਤੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਕਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨੇ ਇਮਿਨਾ ਸਾਵਕੇਨ ਲਦ੍ਧਧੁਰਂ ਲਭੇਯ੍ਯ’’ਨ੍ਤਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਉਦਪਾਦਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਪਰਿਵਿਤਕ੍ਕੇਨ ਮਗ੍ਗਫਲਪਟਿਵੇਧਂ ਕਾਤੁਂ ਨਾਸਕ੍ਖਿ। ਤਥਾਗਤਂ ਪਨ ਵਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਸਮ੍ਮੁਖੇ ਠਤ੍ਵਾ ਆਹ – ‘‘ਭਨ੍ਤੇ, ਯੇਨ ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਇਸਿਗਣਸ੍ਸ ਪੁਪ੍ਫਾਸਨਾਨੁਮੋਦਨਾ ਕਤਾ, ਕੋ ਨਾਮਾਯਂ ਤੁਮ੍ਹਾਕਂ ਸਾਸਨੇ’’ਤਿ। ‘‘ਅਰਣਵਿਹਾਰਿਅਙ੍ਗੇ ਦਕ੍ਖਿਣੇਯ੍ਯਅਙ੍ਗੇ ਚ ਏਤਦਗ੍ਗਂ ਪਤ੍ਤੋ ਏਸੋ ਭਿਕ੍ਖੂ’’ਤਿ। ‘‘ਭਨ੍ਤੇ, ਯ੍ਵਾਯਂ ਮਯਾ ਸਤ੍ਤਾਹਂ ਪੁਪ੍ਫਛਤ੍ਤਂ ਧਾਰੇਨ੍ਤੇਨ ਸਕ੍ਕਾਰੋ ਕਤੋ, ਤੇਨ ਅਧਿਕਾਰੇਨ ਨ ਅਞ੍ਞਂ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਂ ਪਤ੍ਥੇਮਿ, ਅਨਾਗਤੇ ਪਨ ਏਕਸ੍ਸ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨੇ ਅਯਂ ਥੇਰੋ ਵਿਯ ਦ੍ਵੀਹਙ੍ਗੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਸਾਵਕੋ ਭਵੇਯ੍ਯ’’ਨ੍ਤਿ ਪਤ੍ਥਨਮਕਾਸਿ।

ਸਤ੍ਥਾ ‘‘ਸਮਿਜ੍ਝਿਸ੍ਸਤਿ ਨੁ, ਖੋ ਇਮਸ੍ਸ ਤਾਪਸਸ੍ਸ ਪਤ੍ਥਨਾ’’ਤਿ ਅਨਾਗਤਂਸਞਾਣਂ ਪੇਸੇਤ੍ਵਾ ਓਲੋਕੇਨ੍ਤੋ ਕਪ੍ਪਸਤਸਹਸ੍ਸਂ ਅਤਿਕ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਸਮਿਜ੍ਝਨਕਭਾਵਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਨਨ੍ਦਤਾਪਸਂ ਆਹ – ‘‘ਨ ਤੇ ਅਯਂ ਪਤ੍ਥਨਾ ਮੋਘਾ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ, ਅਨਾਗਤੇ ਕਪ੍ਪਸਤਸਹਸ੍ਸਂ ਅਤਿਕ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਗੋਤਮੋ ਨਾਮ ਬੁਦ੍ਧੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਸਮਿਜ੍ਝਿਸ੍ਸਤੀ’’ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ਧਮ੍ਮਕਥਂ ਕਥੇਤ੍ਵਾ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘਪਰਿਵੁਤੋ ਆਕਾਸਂ ਪਕ੍ਖਨ੍ਦਿ। ਨਨ੍ਦਤਾਪਸੋ ਯਾਵ ਚਕ੍ਖੁਪਥਸਮਤਿਕ੍ਕਮਾ ਸਤ੍ਥਾਰਂ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘਞ੍ਚ ਉਦ੍ਦਿਸ੍ਸ ਅਞ੍ਜਲਿਂ ਪਗ੍ਗਯ੍ਹ ਅਟ੍ਠਾਸਿ। ਸੋ ਅਪਰਭਾਗੇ ਕਾਲੇਨ ਕਾਲਂ ਸਤ੍ਥਾਰਂ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਧਮ੍ਮਂ ਸੁਣਿ। ਅਪਰਿਹੀਨਜ੍ਝਾਨੋਵ ਕਾਲਙ੍ਕਤ੍ਵਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮਲੋਕੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੋ। ਤਤੋ ਪਨ ਚੁਤੋ ਅਪਰਾਨਿਪਿ ਪਞ੍ਚ ਜਾਤਿਸਤਾਨਿ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਆਰਞ੍ਞਕੋ ਅਹੋਸਿ। ਕਸ੍ਸਪਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਕਾਲੇਪਿ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਆਰਞ੍ਞਕੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਗਤਪਚ੍ਚਾਗਤਵਤ੍ਤਂ ਪੂਰੇਸਿ। ਏਤਂ ਕਿਰ ਵਤ੍ਤਂ ਅਪਰਿਪੂਰੇਤ੍ਵਾ ਮਹਾਸਾਵਕਭਾਵਂ ਪਾਪੁਣਨ੍ਤਾ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ। ਗਤਪਚ੍ਚਾਗਤਵਤ੍ਤਂ ਪਨ ਆਗਮਟ੍ਠਕਥਾਸੁ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਸੋ ਵੀਸਤਿਵਸ੍ਸਸਹਸ੍ਸਾਨਿ ਗਤਪਚ੍ਚਾਗਤਵਤ੍ਤਂ ਪੂਰੇਤ੍ਵਾ ਕਾਲਙ੍ਕਤ੍ਵਾ ਕਾਮਾਵਚਰਦੇਵਲੋਕੇ ਤਾਵਤਿਂਸਭਵਨੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹੇਤਂ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੧.੩.੧੫੧) –

‘‘ਹਿਮਵਨ੍ਤਸ੍ਸਾਵਿਦੂਰੇ , ਨਿਸਭੋ ਨਾਮ ਪਬ੍ਬਤੋ।

ਅਸ੍ਸਮੋ ਸੁਕਤੋ ਮਯ੍ਹਂ, ਪਣ੍ਣਸਾਲਾ ਸੁਮਾਪਿਤਾ॥

‘‘ਕੋਸਿਯੋ ਨਾਮ ਨਾਮੇਨ, ਜਟਿਲੋ ਉਗ੍ਗਤਾਪਨੋ।
ਏਕਾਕਿਯੋ ਅਦੁਤਿਯੋ, ਵਸਾਮਿ ਨਿਸਭੇ ਤਦਾ॥

‘‘ਫਲਂ ਮੂਲਞ੍ਚ ਪਣ੍ਣਞ੍ਚ, ਨ ਭੁਞ੍ਜਾਮਿ ਅਹਂ ਤਦਾ।
ਪਵਤ੍ਤਂਵ ਸੁਪਾਤਾਹਂ, ਉਪਜੀਵਾਮਿ ਤਾਵਦੇ॥

‘‘ਨਾਹਂ ਕੋਪੇਮਿ ਆਜੀਵਂ, ਚਜਮਾਨੋਪਿ ਜੀਵਿਤਂ।
ਆਰਾਧੇਮਿ ਸਕਂ ਚਿਤ੍ਤਂ, ਵਿਵਜ੍ਜੇਮਿ ਅਨੇਸਨਂ॥

‘‘ਰਾਗੂਪਸਂਹਿਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ, ਯਦਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੇ ਮਮ।
ਸਯਂਵ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਾਮਿ, ਏਕਗ੍ਗੋ ਤਂ ਦਮੇਮਹਂ॥

‘‘ਰਜ੍ਜਸੇ ਰਜ੍ਜਨੀਯੇ ਚ, ਦੁਸ੍ਸਨੀਯੇ ਚ ਦੁਸ੍ਸਸੇ।
ਮੁਯ੍ਹਸੇ ਮੋਹਨੀਯੇ ਚ, ਨਿਕ੍ਖਮਸ੍ਸੁ ਵਨਾ ਤੁਵਂ॥

‘‘ਵਿਸੁਦ੍ਧਾਨਂ ਅਯਂ ਵਾਸੋ, ਨਿਮ੍ਮਲਾਨਂ ਤਪਸ੍ਸਿਨਂ।
ਮਾ ਖੋ ਵਿਸੁਦ੍ਧਂ ਦੂਸੇਸਿ, ਨਿਕ੍ਖਮਸ੍ਸੁ ਵਨਾ ਤੁਵਂ॥

‘‘ਅਗਾਰਿਕੋ ਭਵਿਤ੍ਵਾਨ, ਯਦਾ ਪੁਤ੍ਤਂ ਲਭਿਸ੍ਸਸਿ।
ਉਭੋਪਿ ਮਾ ਵਿਰਾਧੇਸਿ, ਨਿਕ੍ਖਮਸ੍ਸੁ ਵਨਾ ਤੁਵਂ॥

‘‘ਛਵਾਲਾਤਂ ਯਥਾ ਕਟ੍ਠਂ, ਨ ਕ੍ਵਚਿ ਕਿਚ੍ਚਕਾਰਕਂ।
ਨੇਵ ਗਾਮੇ ਅਰਞ੍ਞੇ ਵਾ, ਨ ਹਿ ਤਂ ਕਟ੍ਠਸਮ੍ਮਤਂ॥

‘‘ਛਵਾਲਾਤੂਪਮੋ ਤ੍ਵਂ ਸਿ, ਨ ਗਿਹੀ ਨਾਪਿ ਸਞ੍ਞਤੋ।
ਉਭਤੋ ਮੁਤ੍ਤਕੋ ਅਜ੍ਜ, ਨਿਕ੍ਖਮਸ੍ਸੁ ਵਨਾ ਤੁਵਂ॥

‘‘ਸਿਯਾ ਨੁ ਖੋ ਤਵ ਏਤਂ, ਕੋ ਪਜਾਨਾਤਿ ਤੇ ਇਦਂ।
ਸਦ੍ਧਾਧੁਰਂ ਵਹਿਸਿ ਮੇ, ਕੋਸਜ੍ਜਬਹੁਲਾਯ ਚ॥

‘‘ਜਿਗੁਚ੍ਛਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਤਂ ਵਿਞ੍ਞੂ, ਅਸੁਚਿਂ ਨਾਗਰਿਕੋ ਯਥਾ।
ਆਕਡ੍ਢਿਤ੍ਵਾਨ ਇਸਯੋ, ਚੋਦਯਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਤਂ ਸਦਾ॥

‘‘ਤਂ ਵਿਞ੍ਞੂ ਪਵਦਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਸਮਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤਸਾਸਨਂ।
ਸਂਵਾਸਂ ਅਲਭਨ੍ਤੋ ਹਿ, ਕਥਂ ਜੀਵਿਹਿਸਿ ਤੁਵਂ॥

‘‘ਤਿਧਾਪਭਿਨ੍ਨਂ ਮਾਤਙ੍ਗਂ, ਕੁਞ੍ਜਰਂ ਸਟ੍ਠਿਹਾਯਨਂ।
ਬਲੀ ਨਾਗੋ ਉਪਗਨ੍ਤ੍ਵਾ, ਯੂਥਾ ਨੀਹਰਤੇ ਗਜਂ॥

‘‘ਯੂਥਾ ਵਿਨਿਸ੍ਸਟੋ ਸਨ੍ਤੋ, ਸੁਖੰ ਸਾਤੰ ਨ ਵਿਨ੍ਦਤਿ।
ਦੁਕ੍ਖਿਤੋ ਵਿਮਨੋ ਹੋਤਿ, ਪਜ੍ਝਾਯਨ੍ਤੋ ਪਵੇਧਤਿ॥

‘‘ਤਥੇਵ ਜਟਿਲਾ ਤਮ੍ਪਿ, ਨੀਹਰਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਦੁਮ੍ਮਤਿੰ।
ਤੇਹਿ ਤ੍ਵੰ ਨਿਸ੍ਸਟੋ ਸਨ੍ਤੋ, ਸੁਖੰ ਸਾਤੰ ਨ ਲਚ੍ਛਸਿ॥

‘‘ਦਿਵਾ ਵਾ ਯਦਿ ਵਾ ਰਤ੍ਤਿੰ, ਸੋਕਸਲ੍ਲਸਮਪ੍ਪਿਤੋ।
ਦਯ੍ਹਤਿ ਪਰਿਲ਼ਾਹੇਨ, ਗਜੋ ਯੂਥਾਵ ਨਿਸ੍ਸਟੋ॥

‘‘ਜਾਤਰੂਪੰ ਯਥਾ ਕੂਟੰ, ਨੇਵ ਝਾਯਤਿ ਕਤ੍ਥਚਿ।
ਤਥਾ ਸੀਲਵਿਹੀਨੋ ਤ੍ਵੰ, ਨ ਝਾਯਿਸ੍ਸਸਿ ਕਤ੍ਥਚਿ॥

‘‘ਅਗਾਰੰ ਵਸਮਾਨੋਪਿ, ਕਥੰ ਜੀਵਿਹਿਸਿ ਤੁਵੰ।
ਮਤ੍ਤਿਕੰ ਪੇਤ੍ਤਿਕਞ੍ਚਾਪਿ, ਨਤ੍ਥਿ ਤੇ ਨਿਹਿਤੰ ਧਨੰ॥

‘‘ਸਯੰ ਕਮ੍ਮੰ ਕਰਿਤ੍ਵਾਨ, ਗਤ੍ਤੇ ਸੇਦੰ ਪਮੋਚਯੰ।
ਏਵੰ ਜੀਵਿਹਿਸਿ ਗੇਹੇ, ਸਾਧੁ ਤੇ ਤੰ ਨ ਰੁਚ੍ਚਤਿ॥

‘‘ਏਵਾਹੰ ਤਤ੍ਥ ਵਾਰੇਮਿ, ਸੰਕਿਲੇਸਗਤੰ ਮਨੰ।
ਨਾਨਾਧਮ੍ਮਕਥੰ ਕਤ੍ਵਾ, ਪਾਪਾ ਚਿਤ੍ਤੰ ਨਿਵਾਰਯਿੰ॥

‘‘ਏਵੰ ਮੇ ਵਿਹਰਨ੍ਤਸ੍ਸ, ਅਪ੍ਪਮਾਦਵਿਹਾਰਿਨੋ।
ਤਿੰਸਵਸ੍ਸਸਹਸ੍ਸਾਨਿ, ਵਿਪਿਨੇ ਮੇ ਅਤਿਕ੍ਕਮੁੰ॥

‘‘ਅਪ੍ਪਮਾਦਰਤੰ ਦਿਸ੍ਵਾ, ਉਤ੍ਤਮਤ੍ਥੰ ਗਵੇਸਕੰ।
ਪਦੁਮੁਤ੍ਤਰਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ, ਆਗਚ੍ਛਿ ਮਮ ਸਨ੍ਤਿਕੰ॥

‘‘ਤਿਮ੍ਬਰੂਸਕਵਣ੍ਣਾਭੋ, ਅਪ੍ਪਮੇਯ੍ਯੋ ਅਨੂਪਮੋ।
ਰੂਪੇਨਾਸਦਿਸੋ ਬੁਦ੍ਧੋ, ਆਕਾਸੇ ਚਙ੍ਕਮੀ ਤਦਾ॥

‘‘ਸੁਫੁਲ੍ਲੋ ਸਾਲਰਾਜਾਵ, ਵਿਜ੍ਜੁਵਬ੍ਭਘਨਨ੍ਤਰੇ।
ਞਾਣੇਨਾਸਦਿਸੋ ਬੁਦ੍ਧੋ, ਆਕਾਸੇ ਚਙ੍ਕਮੀ ਤਦਾ॥

‘‘ਸੀਹਰਾਜਾਵਸਮ੍ਭੀਤੋ, ਗਜਰਾਜਾਵ ਦਪ੍ਪਿਤੋ।
ਲਾਸੀਤੋ ਬ੍ਯਗ੍ਘਰਾਜਾਵ, ਆਕਾਸੇ ਚਙ੍ਕਮੀ ਤਦਾ॥

‘‘ਸਿਙ੍ਗੀਨਿਕ੍ਖਸਵਣ੍ਣਾਭੋ, ਖਦਿਰਙ੍ਗਾਰਸਨ੍ਨਿਭੋ।
ਮਣਿ ਯਥਾ ਜੋਤਿਰਸੋ, ਆਕਾਸੇ ਚਙ੍ਕਮੀ ਤਦਾ॥

‘‘ਵਿਸੁਦ੍ਧਕੇਲਾਸਨਿਭੋ, ਪੁਣ੍ਣਮਾਯੇਵ ਚਨ੍ਦਿਮਾ।

ਮਜ੍ਝਨ੍ਹਿਕੇਵ ਸੂਰਿਯੋ, ਆਕਾਸੇ ਚਙ੍ਕਮੀ ਤਦਾ॥

‘‘ਦਿਸ੍ਵਾ ਨਭੇ ਚਙ੍ਕਮਨ੍ਤੰ, ਏਵੰ ਚਿਨ੍ਤੇਸਹੰ ਤਦਾ।
ਦੇਵੋ ਨੁ ਖੋ ਅਯੰ ਸਤ੍ਤੋ, ਉਦਾਹੁ ਮਨੁਜੋ ਅਯੰ॥

‘‘ਨ ਮੇ ਸੁਤੋ ਵਾ ਦਿਟ੍ਠੋ ਵਾ, ਮਹਿਯਾ ਏਦਿਸੋ ਨਰੋ।
ਅਪਿ ਮਨ੍ਤਪਦੰ ਅਤ੍ਥਿ, ਅਯੰ ਸਤ੍ਥਾ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ॥

‘‘ਏਵਾਹੰ ਚਿਨ੍ਤਯਿਤ੍ਵਾਨ, ਸਕੰ ਚਿਤ੍ਤੰ ਪਸਾਦਯਿੰ।
ਨਾਨਾਪੁਪ੍ਫਞ੍ਚ ਗਨ੍ਧਞ੍ਚ, ਸਨ੍ਨਿਪਾਤੇਸਹੰ ਤਦਾ॥

‘‘ਪੁਪ੍ਫਾਸਨੰ ਪਞ੍ਞਾਪੇਤ੍ਵਾ, ਸਾਧੁਚਿਤ੍ਤੰ ਮਨੋਰਮੰ।
ਨਰਸਾਰਥਿਨੰ ਅਗ੍ਗੰ, ਇਦੰ ਵਚਨਮਬ੍ਰਵਿੰ॥

‘‘ਇਦੰ ਮੇ ਆਸਨੰ ਵੀਰ, ਪਞ੍ਞਤ੍ਤੰ ਤਵਨੁਚ੍ਛਵੰ।
ਹਾਸਯਨ੍ਤੋ ਮਮੰ ਚਿਤ੍ਤੰ, ਨਿਸੀਦ ਕੁਸੁਮਾਸਨੇ॥

‘‘ਨਿਸੀਦਿ ਤਤ੍ਥ ਭਗਵਾ, ਅਸਮ੍ਭੀਤੋਵ ਕੇਸਰੀ।
ਸਤ੍ਤਰਤ੍ਤਿਨ੍ਦਿਵੰ ਬੁਦ੍ਧੋ, ਪਵਰੇ ਕੁਸੁਮਾਸਨੇ॥

‘‘ਨਮਸ੍ਸਮਾਨੋ ਅਟ੍ਠਾਸਿੰ, ਸਤ੍ਤਰਤ੍ਤਿਨ੍ਦਿਵੰ ਅਹੰ।
ਵੁਟ੍ਠਹਿਤ੍ਵਾ ਸਮਾਧਿਮ੍ਹਾ, ਸਤ੍ਥਾ ਲੋਕੇ ਅਨੁਤ੍ਤਰੋ।
ਮਮ ਕਮ੍ਮੰ ਪਕਿਤ੍ਤੇਨ੍ਤੋ, ਇਦੰ ਵਚਨਮਬ੍ਰਵਿ॥

‘‘ਭਾਵੇਹਿ ਬੁਦ੍ਧਾਨੁਸ੍ਸਤਿੰ, ਭਾਵਨਾਨਮਨੁਤ੍ਤਰੰ।
ਇਮੰ ਸਤਿੰ ਭਾਵਯਿਤ੍ਵਾ, ਪੂਰਯਿਸ੍ਸਸਿ ਮਾਨਸੰ॥

‘‘ਤਿੰਸਕਪ੍ਪਸਹਸ੍ਸਾਨਿ , ਦੇਵਲੋਕੇ ਰਮਿਸ੍ਸਸਿ।
ਅਸੀਤਿਕ੍ਖਤ੍ਤੁੰ ਦੇਵਿਨ੍ਦੋ, ਦੇਵਰਜ੍ਜੰ ਕਰਿਸ੍ਸਸਿ।
ਸਹਸ੍ਸਕ੍ਖਤ੍ਤੁੰ ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀ, ਰਾਜਾ ਰਟ੍ਠੇ ਭਵਿਸ੍ਸਸਿ॥

‘‘ਪਦੇਸਰਜ੍ਜੰ ਵਿਪੁਲੰ, ਗਣਨਾਤੋ ਅਸਙ੍ਖਿਯੰ।
ਅਨੁਭੋਸ੍ਸਸਿ ਤੰ ਸਬ੍ਬੰ, ਬੁਦ੍ਧਾਨੁਸ੍ਸਤਿਯਾ ਫਲੰ॥

‘‘ਭਵਾਭਵੇ ਸੰਸਰਨ੍ਤੋ, ਮਹਾਭੋਗੰ ਲਭਿਸ੍ਸਸਿ।
ਭੋਗੇ ਤੇ ਊਨਤਾ ਨਤ੍ਥਿ, ਬੁਦ੍ਧਾਨੁਸ੍ਸਤਿਯਾ ਫਲੰ॥

‘‘ਕਪ੍ਪਸਤਸਹਸ੍ਸਮ੍ਹਿ, ਓਕ੍ਕਾਕਕੁਲਸਮ੍ਭਵੋ।
ਗੋਤਮੋ ਨਾਮ ਗੋਤ੍ਤੇਨ, ਸਤ੍ਥਾ ਲੋਕੇ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ॥

‘‘ਅਸੀਤਿਕੋਟਿਂ ਛਡ੍ਡੇਤ੍ਵਾ, ਦਾਸੇ ਕਮ੍ਮਕਰੇ ਬਹੂ।
ਗੋਤਮਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ, ਸਾਸਨੇ ਪਬ੍ਬਜਿਸ੍ਸਸਿ॥

‘‘ਆਰਾਧਯਿਤ੍ਵਾ ਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਂ, ਗੋਤਮਂ ਸਕਜਪੁਙ੍ਗਵਂ।
ਸੁਭੂਤਿ ਨਾਮ ਨਾਮੇਨ, ਹੇਸ੍ਸਸਿ ਸਤ੍ਥੁ ਸਾਵਕੋ॥

‘‘ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘੇ ਨਿਸੀਦਿਤ੍ਵਾ, ਦਕ੍ਖਿਣੇਯਜਗੁਣਮ੍ਹਿ ਤਂ।
ਤਥਾਰਣਵਿਹਾਰੇ ਚ, ਦ੍ਵੀਸੁ ਅਗ੍ਗੇ ਠਪੇਸ੍ਸਸਿ॥

‘‘ਇਦਂ ਵਤ੍ਵਾਨ ਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ, ਜਲਜੁਤ੍ਤਮਨਾਮਕੋ।
ਨਭਂ ਅਬ੍ਭੁਗ੍ਗਮੀ ਵੀਰੋ, ਹਂਸਰਾਜਾਵ ਅਮ੍ਬਰੇ॥

‘‘ਸਾਸਿਤੋ ਲੋਕਨਾਥੇਨ, ਨਮਸ੍ਸਿਤ੍ਵਾ ਤਥਾਗਤਂ।
ਸਦਾ ਭਾਵੇਮਿ ਮੁਦਿਤੋ, ਬੁਦ੍ਧਾਨੁਸ੍ਸਤਿਮੁਤ੍ਤਮਂ॥

‘‘ਤੇਨ ਕਮ੍ਮੇਨ ਸੁਕਤੇਨ, ਚੇਤਨਾਪਣਿਧੀਹਿ ਚ।
ਜਹਿਤ੍ਵਾ ਮਾਨੁਸਂ ਦੇਹਂ, ਤਾਵਤਿਂਸਂ ਅਗਚ੍ਛਹਂ॥

‘‘ਅਸੀਤਿਕ੍ਖਤ੍ਤੁਂ ਦੇਵਿਨ੍ਦੋ, ਦੇਵਰਜ੍ਜਮਕਾਰਯਿਂ।
ਸਹਸ੍ਸਕ੍ਖਤ੍ਤੁਂ ਰਾਜਾ ਚ, ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀ ਅਹੋਸਹਂ॥

‘‘ਪਦੇਸਰਜ੍ਜਂ ਵਿਪੁਲਂ, ਗਣਨਾਤੋ ਅਸਙ੍ਖਿਯਂ।
ਅਨੁਭੋਮਿ ਸੁਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਂ, ਬੁਦ੍ਧਾਨੁਸ੍ਸਤਿਯਾ ਫਲਂ॥

‘‘ਭਵਾਭਵੇ ਸਂਸਰਨ੍ਤੋ, ਮਹਾਭੋਗਂ ਲਭਾਮਹਂ।
ਭੋਗੇ ਮੇ ਊਨਤਾ ਨਤ੍ਥਿ, ਬੁਦ੍ਧਾਨੁਸ੍ਸਤਿਯਾ ਫਲਂ॥

‘‘ਸਤਸਹਸ੍ਸਿਤੋ ਕਪ੍ਪੇ, ਯਂ ਕਮ੍ਮਮਕਰਿਂ ਤਦਾ।
ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ, ਬੁਦ੍ਧਾਨੁਸ੍ਸਤਿਯਾ ਫਲਂ॥

‘‘ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ ਚਤਸ੍ਸੋ, ਵਿਮੋਕ੍ਖਾਪਿ ਚ ਅਟ੍ਠਿਮੇ।
ਛਲਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤਾ, ਕਤਂ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ’’ਨ੍ਤਿ॥ –

ਇਤ੍ਥਂ ਸੁਦਂ ਆਯਸ੍ਮਾ ਸੁਭੂਤਿਤ੍ਥੇਰੋ ਇਮਾ ਗਾਥਾਯੋ ਅਭਾਸਿਤ੍ਥਾਤਿ।

ਏਵਂ ਪਨ ਸੋ ਤਾਵਤਿਂਸਭਵਨੇ ਅਪਰਾਪਰਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਵਸੇਨ ਦਿਬ੍ਬਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਂ ਅਨੁਭਵਿਤ੍ਵਾ ਤਤੋ ਚੁਤੋ ਮਨੁਸ੍ਸਲੋਕੇ ਅਨੇਕਸਤਕ੍ਖਤ੍ਤੁਂ ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤਿਰਾਜਾ ਚ ਪਦੇਸਰਾਜਾ ਚ ਹੁਤ੍ਵਾ ਉਲ਼ਾਰਂ ਮਨੁਸ੍ਸਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਂ ਅਨੁਭਵਿਤ੍ਵਾ ਅਥ ਅਮ੍ਹਾਕਂ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਸੁਮਨਸੇਟ੍ਠਿਸ੍ਸ ਗੇਹੇ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕਸ੍ਸ ਕਨਿਟ੍ਠੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ “**ਸੁਭੂਤੀ**”ਤਿਸ੍ਸ ਨਾਮਂ ਅਹੋਸਿ।

ਤੇਨ ਚ ਸਮਯੇਨ ਅਮ੍ਹਾਕਂ ਭਗਵਾ ਲੋਕੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਵਰਧਮ੍ਮਚਕ੍ਕੋ ਅਨੁਪੁਬ੍ਬੇਨ ਰਾਜਗਹਂ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਤਤ੍ਥ ਵੇਲੁਵਨਪਟਿਗ੍ਗਹਣਾਦਿਨਾ ਲੋਕਾਨੁਗ੍ਗਹਂ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਰਾਜਗਹਂ ਉਪਨਿਸ੍ਸਾਯ ਸੀਤਵਨੇ ਵਿਹਰਤਿ। ਤਦਾ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕੋ ਸੇਟ੍ਠਿ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਉਟ੍ਠਾਨਕਭਣ੍ਡਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਹਾਯਸ੍ਸ ਰਾਜਗਹਸੇਟ੍ਠਿਨੋ ਘਰਂ ਗਤੋ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਸਤ੍ਥਾਰਂ ਸੀਤਵਨੇ ਵਿਹਰਨ੍ਤਂ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਪਠਮਦਸ੍ਸਨੇਨੇਵ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਫਲੇ ਪਤਿਟ੍ਠਾਯ ਸਤ੍ਥਾਰਂ ਸਾਵਤ੍ਥਿਂ ਆਗਮਨਤ੍ਥਾਯ ਯਾਚਿਤ੍ਵਾ ਤਤੋ ਪਞ੍ਚਚਤ੍ਤਾਲੀਸਯੋਜਨੇ ਮਗ੍ਗੇ ਯੋਜਨੇ ਯੋਜਨੇ ਸਤਸਹਸ੍ਸਪਰਿਚ੍ਚਾਗੇਨ ਵਿਹਾਰੇ ਪਤਿਟ੍ਠਾਪੇਤ੍ਵਾ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਰਾਜਮਾਨੇਨ ਅਟ੍ਠਕਰੀਸਪ੍ਪਮਾਣਂ ਜੇਤਸ੍ਸ ਰਾਜਕੁਮਾਰਸ੍ਸ ਉਯ੍ਯਾਨਭੂਮਿਂ ਕੋਟਿਸਨ੍ਥਾਰੇਨ ਕਿਣਿਤ੍ਵਾ ਤਤ੍ਥ ਭਗਵਤੋ ਵਿਹਾਰਂ ਕਾਰੇਤ੍ਵਾ ਅਦਾਸਿ। ਵਿਹਾਰਪਰਿਗ੍ਗਹਣਦਿਵਸੇ ਅਯਂ ਸੁਭੂਤਿਕੁਟੁਮ੍ਬਿਕੋ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕਸੇਟ੍ਠਿਨਾ ਸਦ੍ਧਿਂ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਧਮ੍ਮਂ ਸੁਣਨ੍ਤੋ ਸਦ੍ਧਂ ਪਟਿਲਭਿਤ੍ਵਾ ਪਬ੍ਬਜਿ । ਸੋ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਦ੍ਵੇ ਮਾਤਿਕਾ ਪਗੁਣਾ ਕਤ੍ਵਾ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਂ ਕਥਾਪੇਤ੍ਵਾ ਅਰਞ੍ਞੇ ਸਮਣਧਮ੍ਮਂ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਮੇਤ੍ਤਾਝਾਨਪਾਦਕਂ ਵਿਪਸ੍ਸਨਂ ਵਡ੍ਢੇਤ੍ਵਾ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਾਪੁਣਿ। ਸੋ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਨ੍ਤੋ ਯਸ੍ਮਾ ਸਤ੍ਥਾਰਾ ਦੇਸਿਤਨਿਯਾਮੇਨ ਅਨੋਦਿਸ੍ਸਕਂ ਕਤ੍ਵਾ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਅਰਣਵਿਹਾਰੀਨਂ ਅਗ੍ਗੋ ਨਾਮ ਜਾਤੋ। ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਚਰਨ੍ਤੋ ਘਰੇ ਘਰੇ ਮੇਤ੍ਤਾਝਾਨਂ ਸਮਾਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਵੁਟ੍ਠਾਯ ਭਿਕ੍ਖਂ ਪਟਿਗ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ ‘‘ਏਵਂ ਦਾਯਕਾਨਂ ਮਹਪ੍ਫਲਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ’’ਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਦਕ੍ਖਿਣੇਯ੍ਯਾਨਂ ਅਗ੍ਗੋ ਨਾਮ ਜਾਤੋ। ਤੇਨਾਹ ਭਗਵਾ – ‘‘ਏਤਦਗ੍ਗਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਮ ਸਾਵਕਾਨਂ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਅਰਣਵਿਹਾਰੀਨਂ ਯਦਿਦਂ ਸੁਭੂਤਿ, ਦਕ੍ਖਿਣੇਯ੍ਯਾਨਂ ਯਦਿਦਂ ਸੁਭੂਤੀ’’ਤਿ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੯੮, ੨੦੧)। ਏਵਮਯਂ ਮਹਾਥੇਰੋ ਅਰਹਤ੍ਤੇ ਪਤਿਟ੍ਠਾਯ ਅਤ੍ਤਨਾ ਪੂਰਿਤਪਾਰਮੀਨਂ ਫਲਸ੍ਸ ਮਤ੍ਥਕਂ ਪਤ੍ਵਾ ਲੋਕੇ ਅਭਿਞ੍ਞਾਤੋ ਅਭਿਲਕ੍ਖਿਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਬਹੁਜਨਹਿਤਾਯ ਜਨਪਦਚਾਰਿਕਂ ਚਰਨ੍ਤੋ ਅਨੁਪੁਬ੍ਬੇਨ ਰਾਜਗਹਂ ਅਗਮਾਸਿ।

ਰਾਜਾ ਬਿਮ੍ਬਿਸਾਰੋ ਥੇਰਸ੍ਸ ਆਗਮਨਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਵਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ‘‘ਇਧੇਵ, ਭਨ੍ਤੇ, ਵਸਥਾ’’ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ‘‘ਨਿਵਾਸਨਟ੍ਠਾਨਂ ਕਰਿਸ੍ਸਾਮੀ’’ਤਿ ਪਕ੍ਕਨ੍ਤੋ ਵਿਸ੍ਸਰਿ। ਥੇਰੋ ਸੇਨਾਸਨਂ ਅਲਭਨ੍ਤੋ ਅਬ੍ਭੋਕਾਸੇ ਵੀਤਿਨਾਮੇਸਿ। ਥੇਰਸ੍ਸ ਆਨੁਭਾਵੇਨ ਦੇਵੋ ਨ ਵਸ੍ਸਤਿ। ਮਨੁਸ੍ਸਾ ਅਵੁਟ੍ਠਿਤਾਯ ਉਪਦ੍ਦੁਤਾ ਰਞ੍ਞੋ ਨਿਵੇਸਨਦ੍ਵਾਰੇ ਉਕ੍ਕੁਟ੍ਠਿਮਕਂਸੁ। ਰਾਜਾ ‘‘ਕੇਨ ਨੁ ਖੋ ਕਾਰਣੇਨ ਦੇਵੋ ਨ ਵਸ੍ਸਤੀ’’ਤਿ ਵੀਮਂਸਨ੍ਤੋ ‘‘ਥੇਰਸ੍ਸ ਅਬ੍ਭੋਕਾਸਵਾਸੇਨ ਮਞ੍ਞੇ ਨ ਵਸ੍ਸਤੀ’’ਤਿ ਚਿਨ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਤਸ੍ਸ ਪਣ੍ਣਕੁਟਿਂ ਕਾਰਾਪੇਤ੍ਵਾ ‘‘ਇਮਿਸ੍ਸਾ, ਭਨ੍ਤੇ, ਪਣ੍ਣਕੁਟਿਯਾ ਵਸਥਾ’’ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ਵਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਪਕ੍ਕਾਮਿ। ਥੇਰੋ ਕੁਟਿਕਂ ਪਵਿਸਿਤ੍ਵਾ ਤਿਣਸਨ੍ਥਾਰਕੇ ਪਲ੍ਲਙ੍ਕੇਨ ਨਿਸੀਦਿ। ਤਦਾ ਪਨ ਦੇਵੋ ਥੋਕਂ ਥੋਕਂ ਫੁਸਾਯਤਿ, ਨ ਸਮ੍ਮਾ ਧਾਰਂ ਅਨੁਪ੍ਪਵੇਚ੍ਛਤਿ। ਅਥ ਥੇਰੋ ਲੋਕਸ੍ਸ ਅਵੁਟ੍ਠਿਕਭਯਂ ਵਿਸਮਿਤੁਕਾਮੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਬਾਹਿਰਵਤ੍ਥੁਕਸ੍ਸ ਪਰਿਸ੍ਸਯਸ੍ਸ ਅਭਾਵਂ ਪਵੇਦੇਨ੍ਤੋ –

੧. ‘‘ਛਨ੍ਨਾ ਮੇ ਕੁਟਿਕਾ ਸੁਖਾ ਨਿਵਾਤਾ, ਵਸ੍ਸ ਦੇਵ ਯਥਾਸੁਖਂ।
ਚਿਤ੍ਤਂ ਮੇ ਸੁਸਮਾਹਿਤਂ ਵਿਮੁਤ੍ਤਂ, ਆਤਾਪੀ ਵਿਹਰਾਮਿ ਵਸ੍ਸ ਦੇਵਾ’’ਤਿ॥ –

ਗਾਥਮਾਹ।

ਤਤ੍ਥ **ਛਨ੍ਨਾ**-ਸਦ੍ਦੋ ਤਾਵ ‘‘ਛਨ੍ਨਾ ਸਾ ਕੁਮਾਰਿਕਾ ਇਮਸ੍ਸ ਕੁਮਾਰਕਸ੍ਸ’’ (ਪਾਰਾ॰ ੨੯੬) ‘‘ਨਚ੍ਛਨ੍ਨਂ ਨਪ੍ਪਤਿਰੂਪ’’ਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁ (ਪਾਰਾ॰ ੩੮੩) ਪਤਿਰੂਪੇ ਆਗਤੋ। ‘‘ਛਨ੍ਨਂ ਤ੍ਵੇਵ, ਫਗ੍ਗੁਣ, ਫਸ੍ਸਾਯਤਨਾਨ’’ਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁ ਵਚਨਵਿਸਿਟ੍ਠੇ ਸਙ੍ਖ੍ਯਾਵਿਸੇਸੇ। ‘‘ਛਨ੍ਨਮਤਿਵਸ੍ਸਤਿ, ਵਿਵਟਂ ਨਾਤਿਵਸ੍ਸਤੀ’’ਤਿਆਦੀਸੁ (ਉਦਾ॰ ੪੫; ਚੂਲ਼ਵ॰ ੩੮੫) ਗਹਣੇ। ‘‘ਕਜਾਹਂ ਤੇ ਨਚ੍ਛਨ੍ਨੋਪਿ ਕਰਿਸ੍ਸਾਮੀ’’ਤਿਆਦੀਸੁ ਨਿਵਾਸਨਪਾਰੁਪਨੇ ‘‘ਆਯਸ੍ਮਾ ਛਨ੍ਨੋ ਅਨਾਚਾਰਂ ਆਚਰਤੀ’’ਤਿਆਦੀਸੁ (ਪਾਰਾ॰ ੪੨੪) ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯਂ। ‘‘ਸਬ੍ਬਚ੍ਛਨ੍ਨਂ ਸਬ੍ਬਪਰਿਚ੍ਛਨ੍ਨਂ (ਪਾਚਿ॰ ੫੨, ੫੪), ਛਨ੍ਨਾ ਕੁਟਿ ਆਹਿਤੋ ਗਿਨੀ’’ਤਿ (ਸੁ॰ ਨਿ॰ ੧੮) ਚ ਆਦੀਸੁ ਤਿਣਾਦੀਹਿ ਛਾਦਨੇ। ਇਧਾਪਿ ਤਿਣਾਦੀਹਿ ਛਾਦਨੇਯੇਵ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਿਣੇਨ ਵਾ ਪਣ੍ਣੇਨ ਵਾ ਛਨ੍ਨਾ ਯਥਾ ਨ ਵਸ੍ਸਤਿ ਵਸ੍ਸੋਦਕਪਤਨਂ ਨ ਹੋਤਿ ਨ ਓਵਸ੍ਸਤਿ, ਏਵਂ ਸਮ੍ਮਦੇਵ ਛਾਦਿਤਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਮੇ-ਸਦ੍ਦੋ ''ਕਿਚ੍ਛੇਨ ਮੇ ਅਧਿਗਤਂ, ਹਲਂ ਦਾਨਿ ਪਕਾਸਿਤੁ''ਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁ (ਮਹਾਵ॰ ੮; ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੨.੬੫; ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੮੧; ੨.੩੩੭; ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੭੨) ਕਰਣੇ ਆਗਤੋ, ਮਯਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ''ਤਸ੍ਸ ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤੂ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੩.੧੮੨; ਅ॰ ਨਿ॰ ੪.੨੫੭) ਸਮ੍ਪਦਾਨੇ, ਮਯ੍ਹਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ''ਪੁਬ੍ਬੇਵ ਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮ੍ਬੋਧਾ ਅਨਭਿਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤਸ੍ਸੇਵ ਸਤੋ''ਆਦੀਸੁ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੦੬; ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੪.੧੪) ਸਾਮਿਅਤ੍ਥੇ ਆਗਤੋ। ਇਧਾਪਿ ਸਾਮਿਅਤ੍ਥੇ ਏਵ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ, ਮਮਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਖੀਣਾਸਵਾਨਂ ਮਮਾਯਿਤਬ੍ਬਂ ਨਾਮ ਕਿਞ੍ਚਿ ਨਤ੍ਥਿ ਲੋਕਧਮ੍ਮੇਹਿ ਅਨੁਪਲਿਤ੍ਤਭਾਵਤੋ, ਲੋਕਸਮਞ੍ਞਾਵਸੇਨ ਪਨ ਤੇਸਮ੍ਪਿ ''ਅਹਂ ਮਮਾ''ਤਿ ਵੋਹਾਰਮਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। ਤੇਨਾਹ ਭਗਵਾ – ''ਕਿਨ੍ਤਿ ਮੇ ਸਾਵਕਾ ਧਮ੍ਮਦਾਯਾਦਾ ਭਵੇਯ੍ਯੁਂ, ਨੋ ਆਮਿਸਦਾਯਾਦਾ''ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੯)।

ਕੁਟਿਕਾਤਿ ਪਨ ਮਾਤੁਕੁਚ੍ਛਿਪਿ ਕਰਜਕਾਯੋਪਿ ਤਿਣਾਦਿਚ੍ਛਦਨੋ ਪਤਿਸ੍ਸਯੋਪਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਤਥਾ ਹਿ –

''ਮਾਤਰਂ ਕੁਟਿਕਂ ਬ੍ਰੂਸਿ, ਭਰਿਯਂ ਬ੍ਰੂਸਿ ਕੁਲਾਵਕਂ।
ਪੁਤ੍ਤੇ ਸਨ੍ਤਾਨਕੇ ਬ੍ਰੂਸਿ, ਤਣ੍ਹਾ ਮੇ ਬ੍ਰੂਸਿ ਬਨ੍ਧਨ''ਨ੍ਤਿ॥ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੯) –

ਆਦੀਸੁ ਮਾਤੁਕੁਚ੍ਛਿ ''ਕੁਟਿਕਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ।

''ਅਟ੍ਠਿਕਙ੍ਕਲਕੁਟਿਕੇ , ਮਂਸਨ੍ਹਾਰੁਪਸਿਬ੍ਬਿਤੇ।
ਧਿਰਤ੍ਥੁ ਪੂਰੇ ਦੁਗ੍ਗਨ੍ਧੇ, ਪਰਗਤ੍ਤੇ ਮਮਾਯਸੀ''ਤਿ॥ (ਥੇਰਗਾ॰ ੧੧੫੩) –

ਆਦੀਸੁ ਕੇਸਾਦਿਸਮੂਹਭੂਤੋ ਕਰਜਕਾਯੋ। ''ਕਸ੍ਸਪਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਭਗਿਨਿ ਕੁਟਿ ਓਵਸ੍ਸਤਿ'' (ਮ॰ ਨਿ॰ ੨.੨੯੧) ''ਕੁਟਿ ਨਾਮ ਉਲ੍ਲਿਤ੍ਤਾ ਵਾ ਹੋਤਿ ਅਵਲਿਤ੍ਤਾ ਵਾ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਪਾਰਾ॰ ੩੪੯) ਤਿਣਛਦਨਪਤਿਸ੍ਸਯੋ। ਇਧਾਪਿ ਸੋ ਏਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ ਪਣ੍ਣਸਾਲਾਯ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਤ੍ਤਾ। ਕੁਟਿ ਏਵ ਹਿ ਕੁਟਿਕਾ, ਅਪਾਕਟਕੁਟਿ ''ਕੁਟਿਕਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ।

ਸੁਖ-ਸਦ੍ਦੋ ਪਨ ''ਵਿਪਿਟ੍ਠਿਕਤ੍ਵਾਨ ਸੁਖਂ ਦੁਖਞ੍ਚ, ਪੁਬ੍ਬੇਵ ਚ ਸੋਮਨਸ੍ਸਦੋਮਨਸ੍ਸ''ਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁ (ਸੁ॰ ਨਿ॰ ੬੭) ਸੁਖਵੇਦਨਾਯਂ ਆਗਤੋ। ''ਸੁਖੋ ਬੁਦ੍ਧਾਨਮੁਪ੍ਪਾਦੋ, ਸੁਖਾ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਦੇਸਨਾ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਧ॰ ਪ॰ ੧੯੪) ਸੁਖਮੂਲੇ। ''ਸੁਖਸ੍ਸੇਤਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਧਿਵਚਨਂ ਯਦਿਦਂ ਪੁਞ੍ਞਾਨੀ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੭.੬੨; ਇਤਿਵੁ॰ ੨੨) ਸੁਖਹੇਤੁਮ੍ਹਿ। ''ਯਸ੍ਮਾ ਚ, ਖੋ, ਮਹਾਲਿ, ਰੂਪਂ ਸੁਖਂ ਸੁਖਾਨੁਪਤਿਤਂ ਸੁਖਾਵਕ੍ਕਨ੍ਤ''ਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੩.੬੦) ਸੁਖਾਰਮ੍ਮਣੇ, ''ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਸੁਖਵਿਹਾਰਾ ਏਤੇ, ਚੁਨ੍ਦ, ਅਰਿਯਸ੍ਸ ਵਿਨਯੇ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੮੨) ਅਬ੍ਯਾਪਜ੍ਜੇ। ''ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਪਰਮਂ ਸੁਖ''ਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੨.੨੧੫; ਧ॰ ਪ॰ ੨੦੩-੨੦੪) ਨਿਬ੍ਬਾਨੇ। ''ਯਾਵਞ੍ਚਿਦਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨ ਸੁਕਰਂ ਅਕ੍ਖਾਨੇਨ ਪਾਪੁਣਿਤੁਂ ਯਾਵ ਸੁਖਾ ਸਗ੍ਗਾ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੩.੨੨੫) ਸੁਖਪ੍ਪਚ੍ਚਯਟ੍ਠਾਨੇ। ''ਸੋਵਗ੍ਗਿਕਂ ਸੁਖਵਿਪਾਕਂ ਸਗ੍ਗਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕ''ਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੬੩; ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੩੦) ਇਟ੍ਠੇ, ਪਿਯਮਨਾਪੇਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਇਧਾਪਿ ਇਟ੍ਠੇ ਸੁਖਪ੍ਪਚ੍ਚਯੇ ਵਾ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਸਾ ਹਿ ਕੁਟਿ ਅਨ੍ਤੋ ਬਹਿ ਚ ਮਨਾਪਭਾਵੇਨ ਸਮ੍ਪਾਦਿਤਾ ਨਿਵਾਸਨਫਾਸੁਤਾਯ ''ਸੁਖਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਤਥਾ ਨਾਤਿਸੀਤਨਾਤਿਉਣ੍ਹਤਾਯ ਉਤੁਸੁਖਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯੋਗੇਨ ਕਾਯਿਕਚੇਤਸਿਕਸੁਖਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵਤੋ।

ਨਿਵਾਤਾਤਿ ਅਵਾਤਾ, ਫੁਸਿਤਗ੍ਗਲਪਿਹਿਤਵਾਤਪਾਨਤ੍ਤਾ ਵਾਤਪਰਿਸ੍ਸਯਰਹਿਤਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਇਦਂ ਤਸ੍ਸਾ ਕੁਟਿਕਾ ਸੁਖਭਾਵਵਿਭਾਵਨਂ। ਸਵਾਤੇ ਹਿ ਸੇਨਾਸਨੇ ਉਤੁਸਪ੍ਪਾਯੋ ਨ ਲਬ੍ਭਤਿ, ਨਿਵਾਤੇ ਸੋ ਲਬ੍ਭਤੀਤਿ। **ਵਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਪਵਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮਾ ਧਾਰਂ ਅਨੁਪ੍ਪਵੇਚ੍ਛ। **ਦੇਵਾ**ਤਿ ਅਯਂ **ਦੇਵ**-ਸਦ੍ਦੋ ''ਇਮਾਨਿ ਤੇ, ਦੇਵ, ਚਤੁਰਾਸੀਤਿ ਨਗਰਸਹਸ੍ਸਾਨਿ ਕੁਸਵਤੀਰਾਜਧਾਨਿਪ੍ਪਮੁਖਾਨਿ, ਏਤ੍ਥ , ਦੇਵ, ਛਨ੍ਦਂ ਜਨੇਹਿ ਜੀਵਿਤੇ ਅਪੇਕ੍ਖ''ਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੨.੨੬੬) ਸਮ੍ਮੁਤਿਦੇਵੇ ਖਤ੍ਤਿਯੇ ਆਗਤੋ। ''ਚਾਤੁਮਹਾਰਾਜਿਕਾ ਦੇਵਾ ਵਣ੍ਣਵਨ੍ਤੋ ਸੁਖਬਹੁਲਾ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੩.੩੩੭) ਉਪਪਤ੍ਤਿਦੇਵੇਸੁ। ''ਤਸ੍ਸ ਦੇਵਾਤਿਦੇਵਸ੍ਸ, ਸਾਸਨਂ ਸਬ੍ਬਦਸ੍ਸਿਨੋ''ਤਿਆਦੀਸੁ ਵਿਸੁਦ੍ਧਿਦੇਵੇਸੁ । ਵਿਸੁਦ੍ਧਿਦੇਵਾਨਞ੍ਹਿ ਭਗਵਤੋ ਅਤਿਦੇਵਭਾਵੇ ਵੁਤ੍ਤੇ ਇਤਰੇਸਂ ਵੁਤ੍ਤੋ ਏਵ ਹੋਤਿ। ''ਵਿਦ੍ਧੇ ਵਿਗਤਵਲਾਹਕੇ ਦੇਵੇ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੪੮੬; ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੧੦; ਇਤਿਵੁ॰ ੨੭) ਆਕਾਸੇ। ''ਦੇਵੋ ਚ ਕਾਲੇਨ

ਕਾਲੰ ਨ ਸਮ੍ਮਾ ਧਾਰੰ ਅਨੁਪ੍ਪਵੇਚ੍ਛਤੀ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੪.੭੦) ਮੇਘੇ ਪਜ੍ਜੁਨ੍ਨੋ ਵਾ। ਇਧਾਪਿ ਮੇਘੇ ਪਜ੍ਜੁਨ੍ਨੋ ਵਾ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਵਸ੍ਸਾਤਿ ਹਿ ਤੇ ਆਣਾਪੇਨ੍ਤੋ ਥੇਰੋ ਆਲਪਤਿ। **ਯਥਾਸੁਖ**ਨ੍ਤਿ ਯਥਾਰੁਚਿੰ। ਤਵ ਵਸ੍ਸਨੇਨ ਮਯ੍ਹੰ ਬਾਹਿਰੋ ਪਰਿਸ੍ਸਯੋ ਨਤ੍ਥਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਯਥਾਕਾਮੰ ਵਸ੍ਸਾਤਿ ਵਸ੍ਸੂਪਜੀਵਿਸਤ੍ਤੇ ਅਨੁਗ੍ਗਣ੍ਹਨ੍ਤੋ ਵਦਤਿ।

ਇਦਾਨਿ ਅਬ੍ਭਨ੍ਤਰੇ ਪਰਿਸ੍ਸਯਾਭਾਵੰ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ "**ਚਿਤ੍ਤ**"ਨ੍ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ **ਚਿਤ੍ਤੰ ਮੇ ਸੁਸਮਾਹਿਤ**ਨ੍ਤਿ ਮਮ ਚਿਤ੍ਤੰ ਸੁਟ੍ਠੁ ਅਤਿਵਿਯ ਸਮ੍ਮਾ ਸਮ੍ਮਦੇਵ ਏਕਗ੍ਗਭਾਵੇਨ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਠਪਿਤੰ। ਤਞ੍ਚ ਖੋ ਨ ਨੀਵਰਣਾਦਿਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨਮਤ੍ਤੇਨ; ਅਪਿ ਚ ਖੋ ਵਿਮੁਤ੍ਤੰ ਓਰਮ੍ਭਾਗਿਯਉਦ੍ਧਮ੍ਭਾਗਿਯਸਙ੍ਗਹੇਹਿ ਸਬ੍ਬਸੰਯੋਜਨੇਹਿ ਸਬ੍ਬਕਿਲੇਸਧਮ੍ਮਤੋ ਚ ਵਿਸੇਸੇਨ ਵਿਮੁਤ੍ਤੰ, ਸਮੁਚ੍ਛੇਦਪ੍ਪਹਾਨਵਸੇਨ ਪਟਿਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਪ੍ਪਹਾਨਵਸੇਨ ਤੇ ਪਜਹਿਤ੍ਵਾ ਠਿਤਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਆਤਾਪੀ**ਤਿ ਵੀਰਿਯਵਾ। ਫਲਸਮਾਪਤ੍ਤਿਅਤ੍ਥੰ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਰਮ੍ਭਵਸੇਨ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਸੁਖਵਿਹਾਰਤ੍ਥਞ੍ਚ ਆਰਦ੍ਧਵੀਰਿਯੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਵਿਹਰਾਮਿ, ਦਿਬ੍ਬਵਿਹਾਰਾਦੀਹਿ ਅਤ੍ਤਭਾਵੰ ਪਵਤ੍ਤੇਮਿ, ਨ ਪਨ ਕਿਲੇਸਪ੍ਪਹਾਨਤ੍ਥੰ, ਪਹਾਤਬ੍ਬਸ੍ਸੇਵ ਅਭਾਵਤੋਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ''ਯਥਾ ਪਨ ਬਾਹਿਰਪਰਿਸ੍ਸਯਾਭਾਵੇਨ, ਦੇਵ, ਮਯਾ ਤ੍ਵੰ ਵਸ੍ਸਨੇ ਨਿਯੋਜਿਤੋ, ਏਵੰ ਅਬ੍ਭਨ੍ਤਰਪਰਿਸ੍ਸਯਾਭਾਵੇਨਪੀ''ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਪੁਨਪਿ "**ਵਸ੍ਸ, ਦੇਵਾ**"ਤਿ ਆਹ।

ਅਪਰੋ ਨਯੋ **ਛਨ੍ਨਾ**ਤਿ ਛਾਦਿਤਾ ਪਿਹਿਤਾ। **ਕੁਟਿਕਾ**ਤਿ ਅਤ੍ਤਭਾਵੋ। ਸੋ ਹਿ ''ਅਨੇਕਾਵਯਵਸ੍ਸ ਸਮੁਦਾਯਸ੍ਸ ਅਵਿਜ੍ਜਾਨੀਵਰਣਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਤਣ੍ਹਾਸੰਯੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਯਞ੍ਚੇਵ ਕਾਯੋ ਸਮੁਦਾਗਤੋ, ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਚ ਨਾਮਰੂਪ''ਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁ (ਸੰ॰ ਨਿ॰ ੨.੧੯) ਕਾਯੋਤਿ ਆਗਤੋ। ''ਸਿਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਇਮੰ ਨਾਵੰ , ਸਿਤ੍ਤਾ ਤੇ ਲਹੁਮੇਸ੍ਸਤੀ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਧ॰ ਪ॰ ੬੬) ਨਾਵਾਤਿ ਆਗਤੋ। ''ਗਹਕਾਰਕ ਦਿਟ੍ਠੋਸਿ, ਗਹਕੂਟੰ ਵਿਸਙ੍ਖਤ''ਨ੍ਤਿ (ਧ॰ ਪ॰ ੧੫੪) ਚ ਆਦੀਸੁ ਗਹਨ੍ਤਿ ਆਗਤੋ। ''ਸਤ੍ਤੋ ਗੁਹਾਯੰ ਬਹੁਨਾਭਿਛਨ੍ਨੋ, ਤਿਟ੍ਠੰ ਨਰੋ ਮੋਹਨਸ੍ਮਿੰ ਪਗਾਲ੍ਹੋ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਸੁ॰ ਨਿ॰ ੭੭੮) ਗੁਹਾਤਿ ਆਗਤੋ। ''ਨੇਲਙ੍ਗੋ ਸੇਤਪਚ੍ਛਾਦੋ, ਏਕਾਰੋ ਵਤ੍ਤਤੀ ਰਥੋ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਉਦਾ॰ ੬੫) ਰਥੋਤਿ ਆਗਤੋ। ''ਪੁਨ ਗੇਹੰ ਨ ਕਾਹਸੀ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਧ॰ ਪ॰ ੧੫੪) ਗੇਹਨ੍ਤਿ ਆਗਤੋ। ''ਵਿਵਟਾ ਕੁਟਿ ਨਿਬ੍ਬੁਤੋ ਗਿਨੀ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਸੁ॰ ਨਿ॰ ੧੯) ਕੁਟੀਤਿ ਆਗਤੋ। ਤਸ੍ਮਾ ਇਧਾਪਿ ਸੋ ''ਕੁਟਿਕਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਅਤ੍ਤਭਾਵੋ ਹਿ ਕਟ੍ਠਾਦੀਨਿ ਪਟਿਚ੍ਚ ਲਬ੍ਭਮਾਨਾ ਗੇਹਨਾਮਿਕਾ ਕੁਟਿਕਾ ਵਿਯ ਅਟ੍ਠਿਆਦਿਸਞ੍ਞਿਤੇ ਪਥਵੀਧਾਤੁਆਦਿਕੇ ਫਸ੍ਸਾਦਿਕੇ ਚ ਪਟਿਚ੍ਚ ਲਬ੍ਭਮਾਨੋ ''ਕੁਟਿਕਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਚਿਤ੍ਤਮਕ੍ਕਟਸ੍ਸ ਨਿਵਾਸਭਾਵਤੋ ਚ। ਯਥਾਹ –

''ਅਟ੍ਠਿਕਙ੍ਕਲਕੁਟਿਵੇਸਾ, ਮਕ੍ਕਟਾਵਸਥੋ ਇਤਿ।
ਮਕ੍ਕਟੋ ਪਞ੍ਚਦ੍ਵਾਰਾਯ, ਕੁਟਿਕਾਯ ਪਸਕ੍ਕਿਯ।
ਦ੍ਵਾਰੇਨਾਨੁਪਰਿਯਾਤਿ, ਘਟ੍ਟਯਨ੍ਤੋ ਪੁਨਪ੍ਪੁਨ''ਨ੍ਤਿ ਚ॥

ਸਾ ਪਨੇਸਾ ਅਤ੍ਤਭਾਵਕੁਟਿਕਾ ਥੇਰਸ੍ਸ ਤਿਣ੍ਣੰ ਛਨ੍ਨੰ ਅਟ੍ਠਨ੍ਨਞ੍ਚ ਅਸੰਵਰਦ੍ਵਾਰਾਨੰ ਵਸੇਨ ਸਮਤਿ ਵਿਜ੍ਝਨਕਸ੍ਸ ਰਾਗਾਦਿਅਵਸ੍ਸੁਤਸ੍ਸ ਪਞ੍ਞਾਯ ਸੰਵੁਤਤ੍ਤਾ ਸਮ੍ਮਦੇਵ ਪਿਹਿਤਤ੍ਤਾ ''ਛਨ੍ਨਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਤੇਨਾਹ ਭਗਵਾ – ''ਸੋਤਾਨੰ ਸੰਵਰੰ ਬ੍ਰੂਮਿ, ਪਞ੍ਞਾਯੇਤੇ ਪਿਧੀਯਰੇ''ਤਿ (ਸੁ॰ ਨਿ॰ ੧੦੪੧)। ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਛਨ੍ਨਤ੍ਤਾ ਏਵ ਕਿਲੇਸਦੁਕ੍ਖਾਭਾਵਤੋ ਨਿਰਾਮਿਸਸੁਖਸਮਙ੍ਗਿਤਾਯ ਚ **ਸੁਖਾ** ਸੁਖਪ੍ਪਤ੍ਤਾ, ਤਤੋ ਏਵ ਚ **ਨਿਵਾਤਾ** ਨਿਹਤਮਾਨਮਦਥਮ੍ਭਸਾਰਮ੍ਭਤਾਯ ਨਿਵਾਤਵੁਤ੍ਤਿਕਾ। ਅਯਞ੍ਚ ਨਯੋ ''ਮਯ੍ਹੰ ਨ ਸੰਕਿਲੇਸਧਮ੍ਮਾਨੰ ਸੰਵਰਣਮਤ੍ਤੇਨ ਸਿਦ੍ਧੋ, ਅਥ ਖੋ ਅਗ੍ਗਮਗ੍ਗਸਮਾਧਿਨਾ ਸੁਟ੍ਠੁ ਸਮਾਹਿਤਚਿਤ੍ਤਤਾਯ ਚੇਵ ਅਗ੍ਗਮਗ੍ਗਪਞ੍ਞਾਯ ਸਬ੍ਬਸੰਯੋਜਨੇਹਿ ਵਿਪ੍ਪਮੁਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤਤਾਯ ਚਾ''ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਆਹ "**ਚਿਤ੍ਤੰ ਮੇ ਸੁਸਮਾਹਿਤੰ ਵਿਮੁਤ੍ਤ**"ਨ੍ਤਿ। ਏਵੰਭੂਤੋ ਚ ''ਇਦਾਨਾਹੰ ਕਤਕਰਣੀਯੋ''ਤਿ ਨ ਅਪ੍ਪੋਸ੍ਸੁਕ੍ਕੋ ਹੋਮਿ, ਅਥ ਖੋ **ਆਤਾਪੀ ਵਿਹਰਾਮਿ,** ਸਦੇਵਕਸ੍ਸ ਲੋਕਸ੍ਸ ਹਿਤਸੁਖੂਪਸੰਹਾਰੇ ਉਸ੍ਸਾਹਜਾਤੋ ਭਿਕ੍ਖਾਚਾਰਕਾਲੇਪਿ ਅਨੁਘਰੰ ਬ੍ਰਹ੍ਮਵਿਹਾਰੇਨੇਵ ਵਿਹਰਾਮਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਤ੍ਵਮ੍ਪਿ, **ਦੇਵ,** ਪਜ੍ਜੁਨ੍ਨ ਮਯ੍ਹੰ ਪਿਯੰ ਕਾਤੁਕਾਮਤਾਯਪਿ ਵਸ੍ਸੂਪਜੀਵੀਨੰ ਸਤ੍ਤਾਨੰ ਅਨੁਕਮ੍ਪਾਯਪਿ **ਵਸ੍ਸ** ਸਮ੍ਮਾ ਧਾਰੰ ਅਨੁਪ੍ਪਵੇਚ੍ਛਾਤਿ ਏਵਮੇਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ।

ਏਤ੍ਥ ਚ ਥੇਰੋ ''ਛਨ੍ਨਾ ਮੇ ਕੁਟਿਕਾ ਸੁਖਾ ਨਿਵਾਤਾ''ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਲੋਕਿਯਲੋਕੁਤ੍ਤਰਭੇਦੰ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਧਿਸੀਲਸਿਕ੍ਖਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ''ਚਿਤ੍ਤਂ ਮੇ ਸੁਸਮਾਹਿਤ''ਨ੍ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਅਧਿਚਿਤ੍ਤਸਿਕ੍ਖਂ। ''ਵਿਮੁਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਅਧਿਪਞ੍ਞਾਸਿਕ੍ਖਂ। ''ਆਤਾਪੀ ਵਿਹਰਾਮੀ''ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਸੁਖਵਿਹਾਰਂ। ਅਥ ਵਾ ''ਛਨ੍ਨਾ ਮੇ ਕੁਟਿਕਾ ਸੁਖਾ ਨਿਵਾਤਾ''ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਅਨਿਮਿਤ੍ਤਵਿਹਾਰਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ ਕਿਲੇਸਵਸ੍ਸਪਿਧਾਨਮੁਖੇਨ ਨਿਚ੍ਚਾਦਿਨਿਮਿਤ੍ਤੁਗ੍ਘਾਟਨਦੀਪਨਤੋ। ''ਚਿਤ੍ਤਂ ਮੇ ਸੁਸਮਾਹਿਤ''ਨ੍ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਅਪ੍ਪਣਿਹਿਤਵਿਹਾਰਂ। ''ਵਿਮੁਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਸੁਞ੍ਞਤਵਿਹਾਰਂ। ''ਆਤਾਪੀ ਵਿਹਰਾਮੀ''ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਤੇਸਂ ਤਿਣ੍ਣਂ ਵਿਹਾਰਾਨਂ ਅਧਿਗਮੂਪਾਯਂ। ਪਠਮੇਨ ਵਾ ਦੋਸਪ੍ਪਹਾਨਂ, ਦੁਤਿਯੇਨ ਰਾਗਪ੍ਪਹਾਨਂ, ਤਤਿਯੇਨ ਮੋਹਪ੍ਪਹਾਨਂ। ਤਥਾ ਦੁਤਿਯੇਨ ਪਠਮਦੁਤਿਯੇਹਿ ਵਾ ਧਮ੍ਮਵਿਹਾਰਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯੋ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਤਤਿਯੇਨ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯੋ। ''ਆਤਾਪੀ ਵਿਹਰਾਮੀ''ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਪਰਹਿਤਪਟਿਪਤ੍ਤਿਯਂ ਅਤਨ੍ਤਿਤਭਾਵਂ ਦਸ੍ਸੇਤੀਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ।

ਏਵਂ ''ਯਥਾਨਾਮਾ''ਤਿ ਗਾਥਾਯ ਵੁਤ੍ਤਾਨਂ ਧਮ੍ਮਵਿਹਾਰਾਦੀਨਂ ਇਮਾਯ ਗਾਥਾਯ ਦਸ੍ਸਿਤਤ੍ਤਾ ਤਤ੍ਥ ਅਦਸ੍ਸਿਤੇਸੁ ਨਾਮਗੋਤ੍ਤੇਸੁ ਨਾਮਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਇਤ੍ਥਂ ਸੁਦ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਯੇ ਹਿ ਥੇਰਾ ਨਾਮਮਤ੍ਤੇਨ ਪਾਕਟਾ, ਤੇ ਨਾਮੇਨ, ਯੇ ਗੋਤ੍ਤਮਤ੍ਤੇਨ ਪਾਕਟਾ, ਤੇ ਗੋਤ੍ਤੇਨ, ਯੇ ਉਭਯਥਾ ਪਾਕਟਾ, ਤੇ ਉਭਯੇਨਪਿ ਦਸ੍ਸਿਸ੍ਸ''ਨ੍ਤਿ। ਅਯਂ ਪਨ ਥੇਰੋ ਨਾਮੇਨ ਅਭਿਲਕ੍ਖਿਤੋ, ਨ ਤਥਾ ਗੋਤ੍ਤੇਨਾਤਿ **"ਇਤ੍ਥਂ ਸੁਦਂ ਆਯਸ੍ਮਾ ਸੁਭੂਤੀ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ **ਇਤ੍ਥ**ਨ੍ਤਿ ਇਦਂ ਪਕਾਰਂ, ਇਮਿਨਾ ਆਕਾਰੇਨਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਸੁਦ**ਨ੍ਤਿ ਸੁ ਇਦਂ, ਸਨ੍ਧਿਵਸੇਨ ਇਕਾਰਲੋਪੋ। **ਸੂ**ਤਿ ਚ ਨਿਪਾਤਮਤ੍ਤਂ, ਇਦਂ ਗਾਥਨ੍ਤਿ ਯੋਜਨਾ। **ਆਯਸ੍ਮਾ**ਤਿ ਪਿਯਵਚਨਮੇਤਂ ਗਰੁਗਾਰਵਸਪ੍ਪਤਿਸ੍ਸਵਚਨਮੇਤਂ। **ਸੁਭੂਤੀ**ਤਿ ਨਾਮਕਿਤ੍ਤਨਂ। ਸੋ ਹਿ ਸਰੀਰਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾਪਿ ਦਸ੍ਸਨੀਯੋ ਪਾਸਾਦਿਕੋ, ਗੁਣਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾਪਿ। ਇਤਿ ਸੁਨ੍ਦਰਾਯ ਸਰੀਰਾਵਯਵਵਿਭੂਤਿਯਾ ਸੀਲਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾਦਿਵਿਭੂਤਿਯਾ ਚ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਤ੍ਤਾ ਸੁਭੂਤੀਤਿ ਪਞ੍ਞਾਯਿਤ੍ਥ ਸੀਲਸਾਰਾਦਿਥਿਰਗੁਣਯੋਗਤੋ **ਥੇਰੋ। ਅਭਾਸਿਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਕਥੇਸਿ। ਕਸ੍ਮਾ ਪਨੇਤੇ ਮਹਾਥੇਰਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਗੁਣੇ ਪਕਾਸੇਨ੍ਤੀਤਿ? ਇਮਿਨਾ ਦੀਘੇਨ ਅਦ੍ਧੁਨਾ ਅਨਧਿਗਤਪੁਬ੍ਬਂ ਪਰਮਗਮ੍ਭੀਰਂ ਅਤਿਵਿਯ ਸਨ੍ਤਂ ਪਣੀਤਂ ਅਤ੍ਤਨਾ ਅਧਿਗਤਂ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਧਮ੍ਮਂ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ ਪੀਤਿਵੇਗਸਮੁਸ੍ਸਾਹਿਤਉਦਾਨਵਸੇਨ ਸਾਸਨਸ੍ਸ ਨਿਯ੍ਯਾਨਿਕਭਾਵਵਿਭਾਵਨਵਸੇਨ ਚ ਪਰਮਪ੍ਪਿਚ੍ਛਾ ਅਰਿਯਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਗੁਣੇ ਪਕਾਸੇਨ੍ਤਿ, ਯਥਾ ਤਂ ਲੋਕਨਾਥੋ ਬੋਧਨੇਯ੍ਯਅਜ੍ਝਾਸਯਵਸੇਨ ''ਦਸਬਲਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਥਾਗਤੋ ਚਤੁਵੇਸਾਰਜ੍ਜਵਿਸਾਰਦੋ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਗੁਣੇ ਪਕਾਸੇਤਿ, ਏਵਮਯਂ ਥੇਰਸ੍ਸ ਅਞ੍ਞਾਬ੍ਯਾਕਰਣਗਾਥਾ ਹੋਤੀਤਿ।

ਪਰਮਤ੍ਥਦੀਪਨਿਯਾ ਥੇਰਗਾਥਾਸਂਵਣ੍ਣਨਾਯ

ਸੁਭੂਤਿਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੨. ਮਹਾਕੋਟ੍ਠਿਕਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਉਪਸਨ੍ਤੋਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਮਹਾਕੋਟ੍ਠਿਕਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਤਸ੍ਸ ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਅਯਮ੍ਪਿ ਥੇਰੋ ਪਦੁਮੁਤ੍ਤਰਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਹਂਸਵਤੀਨਗਰੇ ਮਹਾਭੋਗਕੁਲੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਵਿਞ੍ਞੁਤਂ ਪਤ੍ਤੋ ਮਾਤਾਪਿਤੂਨਂ ਅਚ੍ਚਯੇਨ ਕੁਟੁਮ੍ਬਂ ਸਣ੍ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਘਰਾਵਾਸਂ ਵਸਨ੍ਤੋ ਏਕਦਿਵਸਂ ਪਦੁਮੁਤ੍ਤਰਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਧਮ੍ਮਦੇਸਨਾਕਾਲੇ ਹਂਸਵਤੀਨਗਰਵਾਸਿਕੇ ਗਨ੍ਧਮਾਲਾਦਿਹਤ੍ਥੇ ਯੇਨ ਬੁਦ੍ਧੋ ਯੇਨ ਧਮ੍ਮੋ ਯੇਨ ਸਙ੍ਘੋ, ਤਨ੍ਨਿਨ੍ਨੇ ਤਪ੍ਪੋਣੇ ਤਪ੍ਪਬ੍ਭਾਰੇ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੇ ਦਿਸ੍ਵਾ ਮਹਾਜਨੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਉਪਗਤੋ ਸਤ੍ਥਾਰਂ ਏਕਂ ਭਿਕ੍ਖੁਂ ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਪਤ੍ਤਾਨਂ ਅਗ੍ਗਟ੍ਠਾਨੇ ਠਪੇਨ੍ਤਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ''ਅਯਂ ਕਿਰ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਸਾਸਨੇ ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਪਤ੍ਤਾਨਂ ਅਗ੍ਗੋ, ਅਹੋ ਵਤਾਹਮ੍ਪਿ ਏਕਸ੍ਸ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨੇ ਅਯਂ ਵਿਯ ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਪਤ੍ਤਾਨਂ ਅਗ੍ਗੋ ਭਵੇਯ੍ਯ''ਨ੍ਤਿ ਚਿਨ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਸਤ੍ਥੁ ਦੇਸਨਾਪਰਿਯੋਸਾਨੇ ਵੁਟ੍ਠਿਤਾਯ ਪਰਿਸਾਯ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ, ''ਭਨ੍ਤੇ, ਸ੍ਵੇ ਮਯ੍ਹਂ ਭਿਕ੍ਖਂ ਗਣ੍ਹਥਾ''ਤਿ ਨਿਮਨ੍ਤੇਸਿ। ਸਤ੍ਥਾ ਅਧਿਵਾਸੇਸਿ। ਸੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਪਦਕ੍ਖਿਣਂ ਕਤ੍ਵਾ ਸਕਨਿਵੇਸਨਂ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਸਬ੍ਬਰਤ੍ਤਿਂ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘਸ੍ਸ ਚ ਨਿਸਜ੍ਜਟ੍ਠਾਨਂ ਗਨ੍ਧਦਾਮਮਾਲਾਦਾਮਾਦੀਹਿ ਅਲਙ੍ਕਰਿਤ੍ਵਾ ਪਣੀਤਂ ਖਾਦਨੀਯਂ ਭੋਜਨੀਯਂ ਪਟਿਯਾਦਾਪੇਤ੍ਵਾ ਤਸ੍ਸਾ ਰਤ੍ਤਿਯਾ ਅਚ੍ਚਯੇਨ ਸਕੇ ਨਿਵੇਸਨੇ

ਭਿਕ੍ਖੁਸਤਸਹਸ੍ਸਪਰਿਵਾਰੰ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਵਿਵਿਧਯਾਗੁਖਜ੍ਜਕਪਰਿਵਾਰੰ ਨਾਨਾਰਸਸੂਪਬ੍ਯਞ੍ਜਨੰ ਗਨ੍ਧਸਾਲਿਭੋਜਨੰ ਭੋਜੇਤ੍ਵਾ ਭਤ੍ਤਕਿਚ੍ਚਪਰਿਯੋਸਾਨੇ ਚਿਨ੍ਤੇਸਿ – ‘‘ਮਹਨ੍ਤੰ, ਖੋ, ਅਹੰ ਠਾਨਨ੍ਤਰੰ ਪਤ੍ਥੇਮਿ ਨ ਖੋ ਪਨ ਮਯ੍ਹੰ ਯੁਤ੍ਤੰ ਏਕਦਿਵਸਮੇਵ ਦਾਨੰ ਦਤ੍ਵਾ ਤੰ ਠਾਨਨ੍ਤਰੰ ਪਤ੍ਥੇਤੁੰ, ਅਨੁਪਟਿਪਾਟਿਯਾ ਸਤ੍ਤ ਦਿਵਸੇ ਦਾਨੰ ਦਤ੍ਵਾ ਪਤ੍ਥੇਸ੍ਸਾਮੀ’’ਤਿ । ਸੋ ਤੇਨੇਵ ਨਿਯਾਮੇਨ ਸਤ੍ਤ ਦਿਵਸੇ ਮਹਾਦਾਨਾਨਿ ਦਤ੍ਵਾ ਭਤ੍ਤਕਿਚ੍ਚਪਰਿਯੋਸਾਨੇ ਦੁਸ੍ਸਕੋਟ੍ਠਾਗਾਰੰ ਵਿਵਰਾਪੇਤ੍ਵਾ ਉਤ੍ਤਮੰ ਤਿਚੀਵਰਪ੍ਪਹੋਨਕੰ ਸੁਖੁਮਵਤ੍ਥੰ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਪਾਦਮੂਲੇ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਭਿਕ੍ਖੁਸਤਸਹਸ੍ਸਸ੍ਸ ਚ ਤਿਚੀਵਰੰ ਦਤ੍ਵਾ ਤਥਾਗਤੰ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ, ‘‘ਭਨ੍ਤੇ, ਯੋ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਤੁਮ੍ਹੇਹਿ ਇਤੋ ਸਤ੍ਤਮਦਿਵਸਮਤ੍ਥਕੇ ਏਤਦਗ੍ਗੇ ਠਪਿਤੋ, ਅਹਮ੍ਪਿ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਵਿਯ ਅਨਾਗਤੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਕਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨੇ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਪਤ੍ਤਾਨੰ ਅਗ੍ਗੋ ਭਵੇਯ੍ਯ’’ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ਸਤ੍ਥੁ ਪਾਦਮੂਲੇ ਨਿਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਪਤ੍ਥਨੰ ਅਕਾਸਿ। ਸਤ੍ਥਾ ਤਸ੍ਸ ਪਤ੍ਥਨਾਯ ਸਮਿਜ੍ਝਨਭਾਵੰ ਦਿਸ੍ਵਾ ‘‘ਅਨਾਗਤੇ ਇਤੋ ਕਪ੍ਪਸਤਸਹਸ੍ਸਮਤ੍ਥਕੇ ਗੋਤਮੋ ਨਾਮ ਬੁਦ੍ਧੋ ਲੋਕੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਸਾਸਨੇ ਤਵ ਪਤ੍ਥਨਾ ਸਮਿਜ੍ਝਿਸ੍ਸਤੀ’’ਤਿ ਬ੍ਯਾਕਾਸਿ। ਵੁਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਚੇਤੰ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੨.੫੪.੨੨੧-੨੫੦) –

‘‘ਪਦੁਮੁਤ੍ਤਰੋ ਨਾਮ ਜਿਨੋ, ਸਬ੍ਬਲੋਕਵਿਦੂ ਮੁਨਿ।
ਇਤੋ ਸਤਸਹਸ੍ਸਮ੍ਹਿ, ਕਪ੍ਪੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿ ਚਕ੍ਖੁਮਾ॥

‘‘ਓਵਾਦਕੋ ਵਿਞ੍ਞਾਪਕੋ, ਤਾਰਕੋ ਸਬ੍ਬਪਾਣਿਨੰ।
ਦੇਸਨਾਕੁਸਲੋ ਬੁਦ੍ਧੋ, ਤਾਰੇਸਿ ਜਨਤੰ ਬਹੁੰ॥

‘‘ਅਨੁਕਮ੍ਪਕੋ ਕਾਰੁਣਿਕੋ, ਹਿਤੇਸੀ ਸਬ੍ਬਪਾਣਿਨੰ।
ਸਮ੍ਪਤ੍ਤੇ ਤਿਤ੍ਥਿਯੇ ਸਬ੍ਬੇ, ਪਞ੍ਚਸੀਲੇ ਪਤਿਟ੍ਠਪਿ॥

‘‘ਏਵੰ ਨਿਰਾਕੁਲੰ ਆਸਿ, ਸੁਞ੍ਞਤੰ ਤਿਤ੍ਥਿਯੇਹਿ ਚ।
ਵਿਚਿਤ੍ਤੰ ਅਰਹਨ੍ਤੇਹਿ, ਵਸੀਭੂਤੇਹਿ ਤਾਦਿਭਿ॥

‘‘ਰਤਨਾਨਟ੍ਠਪਞ੍ਞਾਸੰ, ਉਗ੍ਗਤੋ ਸੋ ਮਹਾਮੁਨਿ।
ਕਞ੍ਚਨਗ੍ਘਿਯਸਙ੍ਕਾਸੋ, ਬਾਤ੍ਤਿੰਸਵਰਲਕ੍ਖਣੋ॥

‘‘ਵਸ੍ਸਸਤਸਹਸ੍ਸਾਨਿ, ਆਯੁ ਵਿਜ੍ਜਤਿ ਤਾਵਦੇ।
ਤਾਵਤਾ ਤਿਟ੍ਠਮਾਨੋ ਸੋ, ਤਾਰੇਸਿ ਜਨਤੰ ਬਹੁੰ॥

‘‘ਤਦਾਹੰ ਹੰਸਵਤਿਯੰ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਵੇਦਪਾਰਗੂ।
ਉਪੇਚ੍ਚ ਸਬ੍ਬਲੋਕਗ੍ਗੰ, ਅਸ੍ਸੋਸਿਂ ਧਮ੍ਮਦੇਸਨੰ॥

‘‘ਤਦਾ ਸੋ ਸਾਵਕੰ ਵੀਰੋ, ਪਭਿਨ੍ਨਮਤਿਗੋਚਰੰ।
ਅਤ੍ਥੇ ਧਮ੍ਮੇ ਨਿਰੁਤ੍ਤੇ ਚ, ਪਟਿਭਾਨੇ ਚ ਕੋਵਿਦੰ॥

‘‘ਠਪੇਸਿ ਏਤਦਗ੍ਗਮ੍ਹਿ, ਤੰ ਸੁਤ੍ਵਾ ਮੁਦਿਤੋ ਅਹੰ।
ਸਸਾਵਕੰ ਜਿਨਵਰੰ, ਸਤ੍ਤਾਹੰ ਭੋਜਯਿਂ ਤਦਾ॥

‘‘ਦੁਸ੍ਸੇਹਚ੍ਛਾਦਯਿਤ੍ਵਾਨ, ਸਸਿਸ੍ਸੰ ਬੁਦ੍ਧਿਸਾਗਰੰ।
ਨਿਪਚ੍ਚ ਪਾਦਮੂਲਮ੍ਹਿ, ਤੰ ਠਾਨੰ ਪਤ੍ਥਯਿਂ ਅਹੰ॥

''ਤਤੋ ਅਵੋਚ ਲੋਕਗ੍ਗੋ, ਪਸ੍ਸਥੇਤਂ ਦਿਜੁਤ੍ਤਮਂ।
ਵਿਨਤਂ ਪਾਦਮੂਲੇ ਮੇ, ਕਮਲੋਦਰਸਪ੍ਪਭਂ॥

''ਬੁਦ੍ਧਸੇਟ੍ਠਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਸ੍ਸ, ਠਾਨਂ ਪਤ੍ਥਯਤੇ ਅਯਂ।
ਤਾਯ ਸਦ੍ਧਾਯ ਚਾਗੇਨ, ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਸ੍ਸਵਨੇਨ ਚ॥

''ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਸੁਖਿਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾ, ਸਂਸਰਿਤ੍ਵਾ ਭਵਾਭਵੇ।
ਅਨਾਗਤਮ੍ਹਿ ਅਦ੍ਧਾਨੇ, ਲਚ੍ਛਸੇਤਂ ਮਨੋਰਥਂ॥

''ਸਤਸਹਸ੍ਸਿਤੋ ਕਪ੍ਪੇ, ਓਕ੍ਕਾਕਕੁਲਸਮ੍ਭਵੋ।
ਗੋਤਮੋ ਨਾਮ ਗੋਤ੍ਤੇਨ, ਸਤ੍ਥਾ ਲੋਕੇ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ॥

''ਤਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਦਾਯਾਦੋ, ਓਰਸੋ ਧਮ੍ਮਨਿਮ੍ਮਿਤੋ।
ਕੋਟ੍ਠਿਕੋ ਨਾਮ ਨਾਮੇਨ, ਹੇਸ੍ਸਤਿ ਸਤ੍ਥੁ ਸਾਵਕੋ॥

''ਤਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਮੁਦਿਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾ, ਯਾਵਜੀਵਂ ਤਦਾ ਜਿਨਂ।
ਮੇਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤੋ ਪਰਿਚਰਿਂ, ਸਤੋ ਪਞ੍ਞਾ ਸਮਾਹਿਤੋ॥

''ਤੇਨ ਕਮ੍ਮਵਿਪਾਕੇਨ, ਚੇਤਨਾਪਣਿਧੀਹਿ ਚ।
ਜਹਿਤ੍ਵਾ ਮਾਨੁਸਂ ਦੇਹਂ, ਤਾਵਤਿਂਸਮਗਚ੍ਛਹਂ॥

''ਸਤਾਨਂ ਤੀਣਿਕ੍ਖਤ੍ਤੁਞ੍ਚ, ਦੇਵਰਜ੍ਜਮਕਾਰਯਿਂ।
ਸਤਾਨਂ ਪਞ੍ਚਕ੍ਖਤ੍ਤੁਞ੍ਚ, ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀ ਅਹੋਸਹਂ॥

''ਪਦੇਸਰਜ੍ਜਂ ਵਿਪੁਲਂ, ਗਣਨਾਤੋ ਅਸਙ੍ਖਿਯਂ।
ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਸੁਖਿਤੋ ਆਸਿਂ, ਤਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਵਾਹਸਾ॥

''ਦੁਵੇ ਭਵੇ ਸਂਸਰਾਮਿ, ਦੇਵਤ੍ਤੇ ਅਥ ਮਾਨੁਸੇ।
ਅਞ੍ਞਂ ਗਤਿਂ ਨ ਗਚ੍ਛਾਮਿ, ਸੁਚਿਣ੍ਣਸ੍ਸ ਇਦਂ ਫਲਂ॥

''ਦੁਵੇ ਕੁਲੇ ਪਜਾਯਾਮਿ, ਖਤ੍ਤਿਯੇ ਅਥ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੇ।
ਨੀਚੇ ਕੁਲੇ ਨ ਜਾਯਾਮਿ, ਸੁਚਿਣ੍ਣਸ੍ਸ ਇਦਂ ਫਲਂ॥

''ਪਚ੍ਛਿਮੇ ਭਵੇ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤੇ, ਬ੍ਰਹ੍ਮਬਨ੍ਧੁ ਅਹੋਸਹਂ।
ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਪ੍ਪਕੁਲੇ, ਪਚ੍ਚਾਜਾਤੋ ਮਹਦ੍ਧਨੇ॥

''ਮਾਤਾ ਚਨ੍ਦਵਤੀ ਨਾਮ, ਪਿਤਾ ਮੇ ਅਸ੍ਸਲਾਯਨੋ।
ਯਦਾ ਮੇ ਪਿਤਰਂ ਬੁਦ੍ਧੋ, ਵਿਨਯੀ ਸਬ੍ਬਸੁਦ੍ਧਿਯਾ॥

''ਤਦਾ ਪਸਨ੍ਨੋ ਸੁਗਤੇ, ਪਬ੍ਬਜਿਂ ਅਨਗਾਰਿਯਂ।

ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨੋ ਆਚਰਿਯੋ, ਉਪਜ੍ਝਾ ਸਾਰਿਸਮ੍ਭਵੋ॥

''ਕੇਸੇਸੁ ਛਿਜ੍ਜਮਾਨੇਸੁ, ਦਿਟ੍ਠਿ ਛਿਨ੍ਨਾ ਸਮੂਲਿਕਾ।
ਨਿਵਾਸੇਨ੍ਤੋ ਚ ਕਾਸਾਵਂ, ਅਰਹਤ੍ਤਮਪਾਪੁਣਿਂ॥

''ਅਤ੍ਥਧਮ੍ਮਨਿਰੁਤ੍ਤੀਸੁ, ਪਟਿਭਾਨੇ ਚ ਮੇ ਮਤਿ।
ਪਭਿਨ੍ਨਾ ਤੇਨ ਲੋਕਗ੍ਗੋ, ਏਤਦਗ੍ਗੇ ਠਪੇਸਿ ਮਂ॥

''ਅਸਨ੍ਦਿਟ੍ਠਂ ਵਿਯਾਕਾਸਿਂ, ਉਪਤਿਸ੍ਸੇਨ ਪੁਚ੍ਛਿਤੋ।
ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਸੁ ਤੇਨਾਹਂ, ਅਗ੍ਗੋ ਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸਾਸਨੇ॥

''ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹਂ, ਭਵਾ ਸਬ੍ਬੇ ਸਮੂਹਤਾ।
ਨਾਗੋਵ ਬਨ੍ਧਨਂ ਛੇਤ੍ਵਾ, ਵਿਹਰਾਮਿ ਅਨਾਸਵੋ॥

''ਸ੍ਵਾਗਤਂ ਵਤ ਮੇ ਆਸਿ, ਮਮ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਨ੍ਤਿਕੇ।
ਤਿਸ੍ਸੋ ਵਿਜ੍ਜਾ ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਾ, ਕਤਂ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨਂ॥

''ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ ਚਤਸ੍ਸੋ, ਵਿਮੋਕ੍ਖਾਪਿ ਚ ਅਟ੍ਠਿਮੇ।
ਛਲਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤਾ, ਕਤਂ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ''ਨ੍ਤਿ॥

ਏਵਂ ਸੋ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਭਵੇ ਪੁਞ੍ਞਞਾਣਸਮ੍ਭਾਰਂ ਸਮ੍ਭਰਨ੍ਤੋ ਅਪਰਾਪਰਂ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਸਂਸਰਨ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਮਹਾਸਾਲਕੁਲੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ। ਕੋਟ੍ਠਿਕੋਤਿਸ੍ਸ ਨਾਮਂ ਅਕਂਸੁ। ਸੋ ਵਯਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਤਯੋ ਵੇਦੇ ਉਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਸਿਪ੍ਪੇ ਨਿਪ੍ਫਤ੍ਤਿਂ ਗਤੋ ਏਕਦਿਵਸਂ ਸਤ੍ਥੁ ਸਨ੍ਤਿਕਂ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਧਮ੍ਮਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਪਟਿਲਦ੍ਧਸਦ੍ਧੋ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਉਪਸਮ੍ਪਨ੍ਨਕਾਲਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਕਮ੍ਮਂ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਸਹ ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਹਿ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਤ੍ਵਾ ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਸੁ ਚਿਣ੍ਣਵਸੀ ਹੁਤ੍ਵਾ ਅਭਿਞ੍ਞਾਤੇ ਅਭਿਞ੍ਞਾਤੇ ਮਹਾਥੇਰੇ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਪਞ੍ਹਂ ਪੁਚ੍ਛਨ੍ਤੋਪਿ ਦਸਬਲਂ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਪਞ੍ਹਂ ਪੁਚ੍ਛਨ੍ਤੋਪਿ ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਸੁਯੇਵ ਪਞ੍ਹਂ ਪੁਚ੍ਛਿ। ਏਵਮਯਂ ਥੇਰੋ ਤਤ੍ਥ ਕਤਾਧਿਕਾਰਤਾਯ ਚਿਣ੍ਣਵਸੀਭਾਵੇਨ ਚ ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਪਤ੍ਤਾਨਂ ਅਗ੍ਗੋ ਜਾਤੋ। ਅਥ ਨਂ ਸਤ੍ਥਾ ਮਹਾਵੇਦਲ੍ਲਸੁਤ੍ਤਂ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੪੪੯ ਆਦਯੋ) ਅਟ੍ਠੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਂ ਕਤ੍ਵਾ ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਪਤ੍ਤਾਨਂ ਅਗ੍ਗਟ੍ਠਾਨੇ ਠਪੇਸਿ – ''ਏਤਦਗ੍ਗਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਮ ਸਾਵਕਾਨਂ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਪਤ੍ਤਾਨਂ ਯਦਿਦਂ ਮਹਾਕੋਟ੍ਠਿਕੋ''ਤਿ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੦੯, ੨੧੮)। ਸੋ ਅਪਰੇਨ ਸਮਯੇਨ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਸੁਖਂ ਪਟਿਸਂਵੇਦੇਨ੍ਤੋ ਉਦਾਨਵਸੇਨ –

੨. ''ਉਪਸਨ੍ਤੋ ਉਪਰਤੋ, ਮਨ੍ਤਭਾਣੀ ਅਨੁਦ੍ਧਤੋ।
ਧੁਨਾਤਿ ਪਾਪਕੇ ਧਮ੍ਮੇ, ਦੁਮਪਤ੍ਤਂਵ ਮਾਲੁਤੋ''ਤਿ॥ –

ਇਤ੍ਥਂ ਸੁਦਂ ਆਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਕੋਟ੍ਠਿਕਤ੍ਥੇਰੋ ਗਾਥਂ ਅਭਾਸਿ।

ਤਤ੍ਥ **ਉਪਸਨ੍ਤੋ**ਤਿ ਮਨਚ੍ਛਟ੍ਠਾਨਂ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਂ ਉਪਸਮਨੇਨ ਨਿਬ੍ਬਿਸੇਵਨਭਾਵਕਰਣੇਨ ਉਪਸਨ੍ਤੋ। **ਉਪਰਤੋ**ਤਿ ਸਬ੍ਬਸ੍ਮਾ ਪਾਪਕਰਣਤੋ ਓਰਤੋ ਵਿਰਤੋ। **ਮਨ੍ਤਭਾਣੀ**ਤਿ ਮਨ੍ਤਾ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਪਞ੍ਞਾ, ਤਾਯ ਪਨ ਉਪਪਰਿਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ ਭਣਤੀਤਿ ਮਨ੍ਤਭਾਣੀ, ਕਾਲਵਾਦੀਆਦਿਭਾਵਂ ਅਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜੇਨ੍ਤੋਯੇਵ ਭਣਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਮਨ੍ਤਭਣਨਵਸੇਨ ਵਾ ਭਣਤੀਤਿ ਮਨ੍ਤਭਾਣੀ, ਦੁਬ੍ਭਾਸਿਤਤੋ ਵਿਨਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਭਾਸਨਵਸੇਨ ਚਤੁਰਙ੍ਗਸਮਨ੍ਨਾਗਤਂ ਸੁਭਾਸਿਤਂਯੇਵ ਭਣਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਜਾਤਿਆਦਿਵਸੇਨ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਨੁਕ੍ਕਂਸਨਤੋ ਨ ਉਦ੍ਧਤੋਤਿ

ਅਨੁਦ੍ਧਤੋ ਅਥ ਵਾ ਤਿਣ੍ਣਂ ਕਾਯਦੁਚ੍ਚਰਿਤਾਨਂ ਵੂਪਸਮਨੇਨ ਤਤੋ ਪਟਿਵਿਰਤਿਯਾ ਉਪਸਨ੍ਤੋ, ਤਿਣ੍ਣਂ ਮਨੋਦੁਚ੍ਚਰਿਤਾਨਂ ਉਪਰਮਣੇਨ ਪਜਹਨੇਨ ਉਪਰਤੋ, ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਵਚੀਦੁਚ੍ਚਰਿਤਾਨਂ ਅਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ ਪਰਿਮਿਤਭਾਣਿਤਾਯ ਮਨ੍ਤਭਾਣੀ, ਤਿਵਿਧਦੁਚ੍ਚਰਿਤਨਿਮਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਜ੍ਜਨਕਸ੍ਸ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਸ੍ਸ ਅਭਾਵਤੋ ਅਨੁਦ੍ਧਤੋ। ਏਵਂ ਪਨ ਤਿਵਿਧਦੁਚ੍ਚਰਿਤਪ੍ਪਹਾਨੇਨ ਸੁਦ੍ਧੇ ਸੀਲੇ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤੋ, ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਪ੍ਪਹਾਨੇਨ ਸਮਾਹਿਤੋ, ਤਮੇਵ ਸਮਾਧਿਂ ਪਦਟ੍ਠਾਨਂ ਕਤ੍ਵਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਂ ਵਡ੍ਢੇਤ੍ਵਾ ਮਗ੍ਗਪਟਿਪਾਟਿਯਾ **ਧੁਨਾਤਿ ਪਾਪਕੇ ਧਮ੍ਮੇ** ਲਾਮਕਟ੍ਠੇਨ ਪਾਪਕੇ ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਸਂਕਿਲੇਸਧਮ੍ਮੇ ਨਿਦ੍ਧੁਨਾਤਿ, ਸਮੁਚ੍ਛੇਦਵਸੇਨ ਪਜਹਤਿ । ਯਥਾ ਕਿਂ? **ਦੁਮਪਤ੍ਤਂਵ ਮਾਲੁਤੋ,** ਯਥਾ ਨਾਮ ਦੁਮਸ੍ਸ ਰੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਪਤ੍ਤਂ ਪਣ੍ਡੁਪਲਾਸਂ ਮਾਲੁਤੋ ਵਾਤੋ ਧੁਨਾਤਿ, ਬਨ੍ਧਨਤੋ ਵਿਯੋਜੇਨ੍ਤੋ ਨੀਹਰਤਿ, ਏਵਂ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਪਟਿਪਤ੍ਤਿਯਂ ਠਿਤੋ ਪਾਪਧਮ੍ਮੇ ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਨ੍ਤਾਨਤੋ ਨੀਹਰਤਿ, ਏਵਮਯਂ ਥੇਰਸ੍ਸ ਅਞ੍ਞਾਪਦੇਸੇਨ ਅਞ੍ਞਾਬ੍ਯਾਕਰਣਗਾਥਾਪਿ ਹੋਤੀਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

ਏਤ੍ਥ ਚ ਕਾਯਵਚੀਦੁਚ੍ਚਰਿਤਪ੍ਪਹਾਨਵਚਨੇਨ ਪਯੋਗਸੁਦ੍ਧਿਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ, ਮਨੋਦੁਚ੍ਚਰਿਤਪ੍ਪਹਾਨਵਚਨੇਨ ਆਸਯਸੁਦ੍ਧਿਂ। ਏਵਂ ਪਯੋਗਾਸਯਸੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ''ਅਨੁਦ੍ਧਤੋ''ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਾਭਾਵਵਚਨੇਨ ਤਦੇਕਟ੍ਠਤਾਯ ਨੀਵਰਣਪ੍ਪਹਾਨਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਤੇਸੁ ਪਯੋਗਸੁਦ੍ਧਿਯਾ ਸੀਲਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿ ਵਿਭਾਵਿਤਾ, ਆਸਯਸੁਦ੍ਧਿਯਾ ਸਮਥਭਾਵਨਾਯ ਉਪਕਾਰਕਧਮ੍ਮਪਰਿਗ੍ਗਹੋ, ਨੀਵਰਣਪ੍ਪਹਾਨੇਨ ਸਮਾਧਿਭਾਵਨਾ, ''ਧੁਨਾਤਿ ਪਾਪਕੇ ਧਮ੍ਮੇ''ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਪਞ੍ਞਾਭਾਵਨਾ ਵਿਭਾਵਿਤਾ ਹੋਤਿ। ਏਵਂ ਅਧਿਸੀਲਸਿਕ੍ਖਾਦਯੋ ਤਿਸ੍ਸੋ ਸਿਕ੍ਖਾ, ਤਿਵਿਧਕਲ੍ਯਾਣਂ ਸਾਸਨਂ, ਤਦਙ੍ਗਪ੍ਪਹਾਨਾਦੀਨਿ ਤੀਣਿ ਪਹਾਨਾਨਿ, ਅਨ੍ਤਦ੍ਵਯਪਰਿਵਜ੍ਜਨੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਮਜ੍ਝਿਮਾਯ ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਯਾ ਪਟਿਪਜ੍ਜਨਂ, ਅਪਾਯਭਵਾਦੀਨਂ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮਨੂਪਾਯੋ ਚ ਯਥਾਰਹਂ ਨਿਦ੍ਧਾਰੇਤ੍ਵਾ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਾ। ਇਮਿਨਾ ਨਯੇਨ ਸੇਸਗਾਥਾਸੁਪਿ ਯਥਾਰਹਂ ਅਤ੍ਥਯੋਜਨਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਅਤ੍ਥਮਤ੍ਤਮੇਵ ਪਨ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਅਪੁਬ੍ਬਂ ਵਣ੍ਣਯਿਸ੍ਸਾਮ। ''ਇਤ੍ਥਂ ਸੁਦਂ ਆਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਕੋਟ੍ਠਿਕੋ''ਤਿ ਇਦਂ ਪੂਜਾਵਚਨਂ, ਯਥਾ ਤਂ ਮਹਾਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨੋਤਿ।

ਮਹਾਕੋਟ੍ਠਿਕਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੩. ਕਙ੍ਖਾਰੇਵਤਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਪਞ੍ਞਂ ਇਮਂ ਪਸ੍ਸਾਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਕਙ੍ਖਾਰੇਵਤਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਅਯਮ੍ਪਿ ਥੇਰੋ ਪਦੁਮੁਤ੍ਤਰਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਹਂਸਵਤੀਨਗਰੇ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਮਹਾਸਾਲਕੁਲੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੋ। ਏਕਦਿਵਸਂ ਬੁਦ੍ਧਾਨਂ ਧਮ੍ਮਦੇਸਨਾਕਾਲੇ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਮਹਾਜਨੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਵਿਹਾਰਂ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਪਰਿਸਪਰਿਯਨ੍ਤੇ ਠਿਤੋ ਧਮ੍ਮਂ ਸੁਣਨ੍ਤੋ ਸਤ੍ਥਾਰਂ ਏਕਂ ਭਿਕ੍ਖੁਂ ਝਾਨਾਭਿਰਤਾਨਂ ਅਗ੍ਗਟ੍ਠਾਨੇ ਠਪੇਨ੍ਤਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ''ਮਯਾਪਿ ਅਨਾਗਤੇ ਏਵਰੂਪੇਨ ਭਵਿਤੁਂ ਵਟ੍ਟਤੀ''ਤਿ ਚਿਨ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਦੇਸਨਾਵਸਾਨੇ ਸਤ੍ਥਾਰਂ ਨਿਮਨ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਮਹਾਸਕ੍ਕਾਰਂ ਕਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਆਹ – ''ਭਨ੍ਤੇ, ਅਹਂ ਇਮਿਨਾ ਅਧਿਕਾਰਕਮ੍ਮੇਨ ਅਞ੍ਞਂ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਂ ਨ ਪਤ੍ਥੇਮਿ, ਯਥਾ ਪਨ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਤੁਮ੍ਹੇਹਿ ਇਤੋ ਸਤ੍ਤਮਦਿਵਸਮਤ੍ਥਕੇ ਝਾਯੀਨਂ ਅਗ੍ਗਟ੍ਠਾਨੇ ਠਪਿਤੋ, ਏਵਂ ਅਹਮ੍ਪਿ ਅਨਾਗਤੇ ਏਕਸ੍ਸ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨੇ ਝਾਯੀਨਂ ਅਗ੍ਗੋ ਭਵੇਯ੍ਯ''ਨ੍ਤਿ ਪਤ੍ਥਨਮਕਾਸਿ। ਸਤ੍ਥਾ ਅਨਾਗਤਂ ਓਲੋਕੇਤ੍ਵਾ ਨਿਪ੍ਫਜ੍ਜਨਭਾਵਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ''ਅਨਾਗਤੇ ਕਪ੍ਪਸਤਸਹਸ੍ਸਾਵਸਾਨੇ ਗੋਤਮੋ ਨਾਮ ਬੁਦ੍ਧੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਸਾਸਨੇ ਤ੍ਵਂ ਝਾਯੀਨਂ ਅਗ੍ਗੋ ਭਵਿਸ੍ਸਸੀ''ਤਿ ਬ੍ਯਾਕਰਿਤ੍ਵਾ ਪਕ੍ਕਾਮਿ।

ਸੋ ਯਾਵਜੀਵਂ ਕਲ੍ਯਾਣਕਮ੍ਮਂ ਕਤ੍ਵਾ ਕਪ੍ਪਸਤਸਹਸ੍ਸਂ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਸਂਸਰਿਤ੍ਵਾ ਅਮ੍ਹਾਕਂ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਗਰੇ ਮਹਾਭੋਗਕੁਲੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੋ ਪਚ੍ਛਾਭਤ੍ਤਂ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸਵਨਤ੍ਥਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੇਨ ਮਹਾਜਨੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਵਿਹਾਰਂ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਪਰਿਸਪਰਿਯਨ੍ਤੇ ਠਿਤੋ ਦਸਬਲਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਕਥਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਪਟਿਲਦ੍ਧਸਦ੍ਧੋ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਉਪਸਮ੍ਪਦਂ ਲਭਿਤ੍ਵਾ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਂ ਕਥਾਪੇਤ੍ਵਾ ਝਾਨਪਰਿਕਮ੍ਮਂ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਝਾਨਲਾਭੀ ਹੁਤ੍ਵਾ ਝਾਨਂ ਪਾਦਕਂ ਕਤ੍ਵਾ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਾਪੁਣਿ। ਸੋ ਯੇਭੁਯ੍ਯੇਨ ਦਸਬਲੇਨ ਸਮਾਪਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬਸਮਾਪਤ੍ਤਿਂ ਸਮਾਪਜ੍ਜਨ੍ਤੋ ਅਹੋਰਤ੍ਤਂ ਝਾਨੇਸੁ ਚਿਣ੍ਣਵਸੀ ਅਹੋਸਿ। ਅਥ ਨਂ ਸਤ੍ਥਾ ''ਏਤਦਗ੍ਗਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਮ ਸਾਵਕਾਨਂ

ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਞਾਯੀਨਂ ਯਦਿਦਂ ਕਙ੍ਖਾਰੇਵਤੋ’’ਤਿ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੯੮, ੨੦੪) ਞਾਯੀਨਂ ਅਗ੍ਗਟ੍ਠਾਨੇ ਠਪੇਸਿ। ਵਤ੍ਥੁਮ੍ਪਿ ਚੇਤਂ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੨.੫੫.੩੪-੫੩) –

‘‘ਪਦੁਮੁਤ੍ਤਰੋ ਨਾਮ ਜਿਨੋ, ਸਬ੍ਬਧਮ੍ਮੇਸੁ ਚਕ੍ਖੁਮਾ।
ਇਤੋ ਸਤਸਹਸ੍ਸਮ੍ਹਿ, ਕਪ੍ਪੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿ ਨਾਯਕੋ॥

‘‘ਸੀਹਹਨੁ ਬ੍ਰਹ੍ਮਗਿਰੋ, ਹਂਸਦੁਨ੍ਦੁਭਿਨਿਸ੍ਸਨੋ।
ਨਾਗਵਿਕ੍ਕਨ੍ਤਗਮਨੋ, ਚਨ੍ਦਸੂਰਾਧਿਕਪ੍ਪਭੋ॥

‘‘ਮਹਾਮਤਿ ਮਹਾਵੀਰੋ, ਮਹਾਞਾਯੀ ਮਹਾਬਲੋ।
ਮਹਾਕਾਰੁਣਿਕੋ ਨਾਥੋ, ਮਹਾਤਮਪਨੂਦਨੋ॥

‘‘ਸ ਕਦਾਚਿ ਤਿਲੋਕਗ੍ਗੋ, ਵੇਨੇਯ੍ਯਜਂ ਵਿਨਯਂ ਬਹੁਂ।
ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਸਿ ਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ, ਸਤ੍ਤਾਸਯਵਿਦੂ ਮੁਨਿ॥

‘‘ਞਾਯਿਂ ਞਾਨਰਤਂ ਵੀਰਂ, ਉਪਸਨ੍ਤਂ ਅਨਾਵਿਲਂ।
ਵਣ੍ਣਯਨ੍ਤੋ ਪਰਿਸਤਿਂ, ਤੋਸੇਸਿ ਜਨਤਂ ਜਿਨੋ॥

‘‘ਤਦਾਹਂ ਹਂਸਵਤਿਯਂ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਵੇਦਪਾਰਗੂ।
ਧਮ੍ਮਂ ਸੁਤ੍ਵਾਨ ਮੁਦਿਤੋ, ਤਂ ਠਾਨਮਭਿਪਤ੍ਥਯਿਂ॥

‘‘ਤਦਾ ਜਿਨੋ ਵਿਯਾਕਾਸਿ, ਸਙ੍ਘਮਜ੍ਝੇ ਵਿਨਾਯਕੋ।
ਮੁਦਿਤੋ ਹੋਹਿ ਤ੍ਵਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮੇ, ਲਚ੍ਛਸੇ ਤਂ ਮਨੋਰਥਂ॥

‘‘ਸਤਸਹਸ੍ਸਿਤੋ ਕਪ੍ਪੇ, ਓਕ੍ਕਾਕਕੁਲਸਮ੍ਭਵੋ।
ਗੋਤਮੋ ਨਾਮ ਗੋਤ੍ਤੇਨ, ਸਤ੍ਥਾ ਲੋਕੇ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ॥

‘‘ਤਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਦਾਯਾਦੋ, ਓਰਸੋ ਧਮ੍ਮਨਿਮ੍ਮਿਤੋ।
ਰੇਵਤੋ ਨਾਮ ਨਾਮੇਨ, ਹੇਸ੍ਸਤਿ ਸਤ੍ਥੁ ਸਾਵਕੋ॥

‘‘ਤੇਨ ਕਮ੍ਮੇਨ ਸੁਕਤੇਨ, ਚੇਤਨਾਪਣਿਧੀਹਿ ਚ।
ਜਹਿਤ੍ਵਾ ਮਾਨੁਸਂ ਦੇਹਂ, ਤਾਵਤਿਂਸਮਗਚ੍ਛਹਂ॥

‘‘ਪਚ੍ਛਿਮੇ ਚ ਭਵੇ ਦਾਨਿ, ਜਾਤੋਹਂ ਕੋਲਿਯੇ ਪੁਰੇ।
ਖਤ੍ਤਿਯੇ ਕੁਲਸਮ੍ਪਨ੍ਨੇ, ਇਦ੍ਧੇ ਫੀਤੇ ਮਹਦ੍ਧਨੇ॥

‘‘ਯਦਾ ਕਪਿਲਵਤ੍ਥੁਸ੍ਮਿਂ, ਬੁਦ੍ਧੋ ਧਮ੍ਮਮਦੇਸਯਿ।
ਤਦਾ ਪਸਨ੍ਨੋ ਸੁਗਤੇ, ਪਬ੍ਬਜਿਂ ਅਨਗਾਰਿਯਂ॥

‘‘ਕਙ੍ਖਾ ਮੇ ਬਹੁਲਾ ਆਸਿ, ਕਪ੍ਪਾਕਪ੍ਪੇ ਤਹਿਂ ਤਹਿਂ।

ਸਬ੍ਬਂ ਤਂ ਵਿਨਯੀ ਬੁਦ੍ਧੋ, ਦੇਸੇਤ੍ਵਾ ਧਮ੍ਮਮੁਤ੍ਤਮਂ॥

''ਤਤੋਹਂ ਤਿਣ੍ਣਸਂਸਾਰੋ, ਤਦਾ ਞਾਨਸੁਖੇ ਰਤੋ।
ਵਿਹਰਾਮਿ ਤਦਾ ਬੁਦ੍ਧੋ, ਮਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਏਤਦਬ੍ਰਵਿ॥

''ਯਾ ਕਾਚਿ ਕਙ੍ਖਾ ਇਧ ਵਾ ਹੁਰਂ ਵਾ, ਸਵੇਦਿਯਾ ਵਾ ਪਰਵੇਦਿਯਾ ਵਾ।
ਯੇ ਞਾਯਿਨੋ ਤਾ ਪਜਹਨ੍ਤਿ ਸਬ੍ਬਾ, ਆਤਾਪਿਨੋ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਚਰਨ੍ਤਾ॥

''ਸਤਸਹਸ੍ਸੇ ਕਤਂ ਕਮ੍ਮਂ, ਫਲਂ ਦਸ੍ਸੇਸਿ ਮੇ ਇਧ।
ਸੁਮੁਤ੍ਤੋ ਸਰਵੇਗੋਵ, ਕਿਲੇਸੇ ਞਾਪਯਿਂ ਮਮ॥

''ਤਤੋ ਞਾਨਰਤ੍ਤਂ ਦਿਸ੍ਵਾ, ਬੁਦ੍ਧੋ ਲੋਕਨ੍ਤਗੂ ਮੁਨਿ।
ਞਾਯੀਨਂ ਭਿਕ੍ਖੁਨਂ ਅਗ੍ਗੋ, ਪਞ੍ਞਾਪੇਸਿ ਮਹਾਮਤਿ॥

''ਕਿਲੇਸਾ ਞਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹਂ, ਭਵਾ ਸਬ੍ਬੇ ਸਮੂਹਤਾ।
ਨਾਗੋਵ ਬਨ੍ਧਨਂ ਛੇਤ੍ਵਾ, ਵਿਹਰਾਮਿ ਅਨਾਸਵੋ॥

''ਸ੍ਵਾਗਤਂ ਵਤ ਮੇ ਆਸਿ, ਮਮ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਨ੍ਤਿਕੇ।
ਤਿਸ੍ਸੋ ਵਿਜ੍ਜਾ ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਾ, ਕਤਂ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨਂ॥

''ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ ਚਤਸ੍ਸੋ, ਵਿਮੋਕ੍ਖਾਪਿ ਚ ਅਟ੍ਠਿਮੇ।
ਛਲਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤਾ, ਕਤਂ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ''ਨ੍ਤਿ॥

ਤਥਾ ਕਤਕਿਚ੍ਚੋ ਪਨਾਯਂ ਮਹਾਥੇਰੋ ਪੁਬ੍ਬੇ ਦੀਘਰਤ੍ਤਂ ਅਤ੍ਤਨੋ ਕਙ੍ਖਾਪਕਤਚਿਤ੍ਤਤਂ ਇਦਾਨਿ ਸਬ੍ਬਸੋ ਵਿਗਤਕਙ੍ਖਤਞ੍ਚ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ ''ਅਹੋ ਨੂਨ ਮਯ੍ਹਂ ਸਤ੍ਥੁਨੋ ਦੇਸਨਾਨੁਭਾਵੋ, ਤੇਨੇਤਰਹਿ ਏਵਂ ਵਿਗਤਕਙ੍ਖੋ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਵੂਪਸਨ੍ਤਚਿਤ੍ਤੋ ਜਾਤੋ''ਤਿ ਸਞ੍ਜਾਤਬਹੁਮਾਨੋ ਭਗਵਤੋ ਪਞ੍ਞਂ ਪਸਂਸਨ੍ਤੋ **''ਪਞ੍ਞਂ ਇਮਂ ਪਸ੍ਸਾ''**ਤਿ ਇਮਂ ਗਾਥਮਾਹ।

੩. ਤਤ੍ਥ **ਪਞ੍ਞ**ਨ੍ਤਿ ਪਕਾਰੇ ਜਾਨਾਤਿ, ਪਕਾਰੇਹਿ ਞਾਪੇਤੀਤਿ ਚ ਪਞ੍ਞਾ। ਵੇਨੇਯ੍ਯਜਾਨਂ ਆਸਯਾਨੁਸਯਚਰਿਯਾਧਿਮੁਤ੍ਤਿਆਦਿਪ੍ਪਕਾਰੇ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਕੁਸਲਾਦਿਕੇ ਖਨ੍ਧਾਦਿਕੇ ਚ ਦੇਸੇਤਬ੍ਬਪ੍ਪਕਾਰੇ ਜਾਨਾਤਿ, ਯਥਾਸਭਾਵਤੋ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਤਿ, ਤੇਹਿ ਚ ਪਕਾਰੇਹਿ ਞਾਪੇਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਸਤ੍ਥੁ ਦੇਸਨਾਞਾਣਞ੍ਹਿ ਇਧਾਧਿਪ੍ਪੇਤਂ, ਤੇਨਾਹ **''ਇਮ''**ਨ੍ਤਿ। ਤਞ੍ਹਿ ਅਤ੍ਤਨਿ ਸਿਦ੍ਧੇਨ ਦੇਸਨਾਬਲੇਨ ਨਯਗ੍ਗਾਹਤੋ ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਂ ਵਿਯ ਉਪਟ੍ਠਿਤਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ **''ਇਮ''**ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਯਦਗ੍ਗੇਨ ਵਾ ਸਤ੍ਥੁ ਦੇਸਨਾਞਾਣਂ ਸਾਵਕੇਹਿ ਨਯਤੋ ਗਯ੍ਹਤਿ, ਤਦਗ੍ਗੇਨ ਅਤ੍ਤਨੋ ਵਿਸਯੇ ਪਟਿਵੇਧਞਾਣਮ੍ਪਿ ਨਯਤੋ ਗਯ੍ਹਤੇਵ। ਤੇਨਾਹ ਆਯਸ੍ਮਾ ਧਮ੍ਮਸੇਨਾਪਤਿ – ''ਅਪਿਚ ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਧਮ੍ਮਨ੍ਵਯੋ ਵਿਦਿਤੋ''ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੨.੧੪੬; ੩.੧੪੩)। **ਪਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਵਿਮ੍ਹਯਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਅਨਿਯਮਤੋ ਆਲਪਤਿ ਅਤ੍ਤਨੋਯੇਵ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਂ, ਯਥਾਹ ਭਗਵਾ ਉਦਾਨੇਨ੍ਤੋ – ''ਲੋਕਮਿਮਂ ਪਸ੍ਸ; ਪੁਥੂ ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਪਰੇਤਂ ਭੂਤਂ ਭੂਤਰਤਂ ਭਵਾ ਅਪਰਿਮੁਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ (ਉਦਾ॰ ੩੦)। **ਤਥਾਗਤਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਤਥਾ ਆਗਮਨਾਦਿਅਤ੍ਥੇਨ ਤਥਾਗਤਾਨਂ। ਤਥਾ ਆਗਤੋਤਿ ਹਿ ਤਥਾਗਤੋ, ਤਥਾ ਗਤੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ, ਤਥਲਕ੍ਖਣਂ ਆਗਤੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ, ਤਥਧਮ੍ਮੇ ਯਾਥਾਵਤੋ ਅਭਿਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ, ਤਥਦਸ੍ਸਿਤਾਯ ਤਥਾਗਤੋ, ਤਥਵਾਦਿਤਾਯ ਤਥਾਗਤੋ, ਤਥਾਕਾਰਿਤਾਯ ਤਥਾਗਤੋ, ਅਭਿਭਵਨਟ੍ਠੇਨ ਤਥਾਗਤੋਤਿ ਏਵਂ ਅਟ੍ਠਹਿ ਕਾਰਣੇਹਿ ਭਗਵਾ ਤਥਾਗਤੋ। ਤਥਾਯ ਆਗਤੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ, ਤਥਾਯ ਗਤੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ, ਤਥਲਕ੍ਖਣਂ ਗਤੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ, ਤਥਾਨਿ ਆਗਤੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ, ਤਥਾਵਿਧੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ, ਤਥਾ ਪਵਤ੍ਤਿਤੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ, ਤਥੇਹਿ ਆਗਤੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ , ਤਥਾ ਗਤਭਾਵੇਨ ਤਥਾਗਤੋਤਿ ਏਵਮ੍ਪਿ ਅਟ੍ਠਹਿ ਕਾਰਣੇਹਿ ਭਗਵਾ ਤਥਾਗਤੋਤਿ ਅਯਮੇਤ੍ਥ

ਸਙ੍ਖੇਪੋ। ਵਿਤ੍ਥਾਰੋ ਪਨ ਪਰਮਤ੍ਥਦੀਪਨਿਯਾ ਉਦਾਨਟ੍ਠਕਥਾਯ (ਉਦਾ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧੮) ਇਤਿਵੁਤ੍ਤਕਟ੍ਠਕਥਾਯ (ਇਤਿਵੁ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੩੮) ਚ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

ਇਦਾਨਿ ਤਸ੍ਸਾ ਪਞ੍ਞਾਯ ਅਸਾਧਾਰਣਵਿਸੇਸਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਅਗ੍ਗਿ ਯਥਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਯਥਾ ਅਗ੍ਗੀ**ਤਿ ਉਪਮਾਵਚਨਂ। **ਯਥਾ**ਤਿ ਤਸ੍ਸ ਉਪਮਾਭਾਵਦਸ੍ਸਨਂ। **ਪਜ੍ਜਲਿਤੋ**ਤਿ ਉਪਮੇਯ੍ਯੇਨ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧਦਸ੍ਸਨਂ। **ਨਿਸੀਥੇ**ਤਿ ਕਿਚ੍ਚਕਰਣਕਾਲਦਸ੍ਸਨਂ। ਅਯਞ੍ਹੇਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥੋ – ਯਥਾ ਨਾਮ ਨਿਸੀਥੇ ਰਤ੍ਤਿਯਂ ਚਤੁਰਙ੍ਗਸਮਨ੍ਨਾਗਤੇ ਅਨ੍ਧਕਾਰੇ ਵਤ੍ਤਮਾਨੇ ਉਨ੍ਨਤੇ ਠਾਨੇ ਪਜ੍ਜਲਿਤੋ ਅਗ੍ਗਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ਪਦੇਸੇ ਤਯਗਤਂ ਵਿਧਮਨ੍ਤੋ ਤਿਟ੍ਠਤਿ, ਏਵਮੇਵ ਤਥਾਗਤਾਨਂ ਇਮਂ ਦੇਸਨਾਞਾਣਸਙ੍ਖਾਤਂ ਸਬ੍ਬਸੋ ਵੇਨੇਯ੍ਯਜਾਨਂ ਸਂਸਯਤਮਂ ਵਿਧਮਨ੍ਤਂ ਪਞ੍ਞਂ ਪਸ੍ਸਾਤਿ। ਯਤੋ ਦੇਸਨਾਵਿਲਾਸੇਨ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਞਾਣਮਯਂ ਆਲੋਕਂ ਦੇਨ੍ਤੀਤਿ **ਆਲੋਕਦਾ**। ਪਞ੍ਞਾਮਯਮੇਵ ਚਕ੍ਖੁਂ ਦਦਨ੍ਤੀਤਿ **ਚਕ੍ਖੁਦਦਾ**। ਤਦੁਭਯਮ੍ਪਿ ਕਙ੍ਖਾਵਿਨਯਪਦਟ੍ਠਾਨਮੇਵ ਕਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਯੇ ਆਗਤਾਨਂ ਵਿਨਯਨ੍ਤਿ ਕਙ੍ਖ"**ਨ੍ਤਿ ਆਹ, **ਯੇ** ਤਥਾਗਤਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਨ੍ਤਿਕਂ **ਆਗਤਾਨਂ** ਉਪਗਤਾਨਂ ਵੇਨੇਯ੍ਯਜਾਨਂ ''ਅਹੋਸਿਂ ਨੁ ਖੋ ਅਹਮਤੀਤਮਦ੍ਧਾਨ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਯਪ੍ਪਵਤ੍ਤਂ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੮; ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੨.੨੦) ਸੋਲ਼ਸਵਤ੍ਥੁਕਂ, ''ਬੁਦ੍ਧੇ ਕਙ੍ਖਤਿ ਧਮ੍ਮੇ ਕਙ੍ਖਤੀ''ਤਿਆਦਿਨਯਪ੍ਪਵਤ੍ਤਂ (ਧ॰ ਸ॰ ੧੦੦੮) ਅਟ੍ਠਵਤ੍ਥੁਕਞ੍ਚ **ਕਙ੍ਖਂ** ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਂ **ਵਿਨਯਨ੍ਤਿ** ਦੇਸਨਾਨੁਭਾਵੇਨ ਅਨਵਸੇਸਤੋ ਵਿਧਮਨ੍ਤਿ ਵਿਦ੍ਧਂਸੇਨ੍ਤਿ। ਵਿਨਯਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਸਙ੍ਖਾਤਾ ਪਨ ਕਙ੍ਖਾ ਤਬ੍ਬਿਨਯੇਨੇਵ ਵਿਨੀਤਾ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ।

ਅਪਰੋ ਨਯੋ – ਯਥਾ ਅਗ੍ਗਿ ਨਿਸੀਥੇ ਰਤ੍ਤਿਭਾਗੇ ਪਜ੍ਜਲਿਤੋ ਪਟੁਤਰਜਾਲੋ ਸਮੁਜ੍ਜਲਂ ਉਚ੍ਚਾਸਨੇ ਠਿਤਾਨਂ ਓਭਾਸਦਾਨਮਤ੍ਤੇਨ ਅਨ੍ਧਕਾਰਂ ਵਿਧਮਿਤ੍ਵਾ ਸਮਵਿਸਮਂ ਵਿਭਾਵੇਨ੍ਤੋ ਆਲੋਕਦਦੋ ਹੋਤਿ। ਅਚ੍ਚਾਸਨ੍ਨੇ ਪਨ ਠਿਤਾਨਂ ਤਂ ਸੁਪਾਕਟਂ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਚਕ੍ਖੁਕਿਚ੍ਚਕਰਣਤੋ ਚਕ੍ਖੁਦਦੋ ਨਾਮ ਹੋਤਿ, ਏਵਮੇਵ ਤਥਾਗਤੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਧਮ੍ਮਕਾਯਸ੍ਸ ਦੂਰੇ ਠਿਤਾਨਂ ਅਕਤਾਧਿਕਾਰਾਨਂ ਪਞ੍ਞਾਪਜ੍ਜੋਤੇਨ ਮੋਹਨ੍ਧਕਾਰਂ ਵਿਧਮਿਤ੍ਵਾ ਕਾਯਵਿਸਮਾਦਿਸਮਵਿਸਮਂ ਵਿਭਾਵੇਨ੍ਤੋ ਆਲੋਕਦਾ ਭਵਨ੍ਤਿ, ਆਸਨ੍ਨੇ ਠਿਤਾਨਂ ਪਨ ਕਤਾਧਿਕਾਰਾਨਂ ਧਮ੍ਮਚਕ੍ਖੁਂ ਉਪ੍ਪਾਦੇਨ੍ਤੋ ਚਕ੍ਖੁਦਦਾ ਭਵਨ੍ਤਿ। ਯੇ ਏਵਂਭੂਤਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਵਚੀਗੋਚਰਂ ਆਗਤਾਨਂ ਮਾਦਿਸਾਨਮ੍ਪਿ ਕਙ੍ਖਾਬਹੁਲਾਨਂ ਕਙ੍ਖਂ ਵਿਨਯਨ੍ਤਿ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਸਮੁਪ੍ਪਾਦਨੇਨ ਵਿਧਮਨ੍ਤਿ, ਤੇਸਂ ਤਥਾਗਤਾਨਂ ਪਞ੍ਞਂ ਞਾਣਾਤਿਸਯਂ ਪਸ੍ਸਾਤਿ ਯੋਜਨਾ। ਏਵਮਯਂ ਥੇਰਸ੍ਸ ਅਤ੍ਤਨੋ ਕਙ੍ਖਾਵਿਤਰਣਪ੍ਪਕਾਸਨੇਨ ਅਞ੍ਞਾਬ੍ਯਾਕਰਣਗਾਥਾਪਿ ਹੋਤਿ। ਅਯਞ੍ਹਿ ਥੇਰੋ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਕਾਲੇ ਕਪ੍ਪਿਯੇਪਿ ਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਕੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਕਙ੍ਖਾਬਹੁਲਤਾਯ ''ਕਙ੍ਖਾਰੇਵਤੋ''ਤਿ ਪਞ੍ਞਾਤੋ, ਪਚ੍ਛਾ ਖੀਣਾਸਵਕਾਲੇਪਿ ਤਥੇਵ ਵੋਹਰਯਿਤ੍ਥ। ਤੇਨਾਹ – ''ਇਤ੍ਥਂ ਸੁਦਂ ਆਯਸ੍ਮਾ ਕਙ੍ਖਾਰੇਵਤੋ ਗਾਥਂ ਅਭਾਸਿਤ੍ਥਾ''ਤਿ। ਤਂ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਥਮੇਵ।

ਕਙ੍ਖਾਰੇਵਤਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੪. ਪੁਣ੍ਣਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਸਬ੍ਭਿਰੇਵ ਸਮਾਸੇਥਾਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਪੁਣ੍ਣਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਅਯਂ ਕਿਰ ਪਦੁਮੁਤ੍ਤਰਸ੍ਸ ਦਸਬਲਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਤੋ ਪੁਰੇਤਰਮੇਵ ਹਂਸਵਤੀਨਗਰੇ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਮਹਾਸਾਲਕੁਲੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੋ ਅਨੁਕ੍ਕਮੇਨ ਵਿਞ੍ਞੁਤਂ ਪਤ੍ਤੋ ਸਤ੍ਥਰਿ ਲੋਕੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤੇ ਏਕਦਿਵਸਂ ਬੁਦ੍ਧਾਨਂ ਧਮ੍ਮਦੇਸਨਾਕਾਲੇ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਮਹਾਜਨੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਵਿਹਾਰਂ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਪਰਿਸਪਰਿਯਨ੍ਤੇ ਨਿਸੀਦਿਤ੍ਵਾ ਧਮ੍ਮਂ ਸੁਣਨ੍ਤੋ ਸਤ੍ਥਾਰਂ ਏਕਂ ਭਿਕ੍ਖੁਂ ਧਮ੍ਮਕਥਿਕਾਨਂ ਅਗ੍ਗਟ੍ਠਾਨੇ ਠਪੇਨ੍ਤਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ''ਮਯਾਪਿ ਅਨਾਗਤੇ ਏਵਰੂਪੇਨ ਭਵਿਤੁਂ ਵਟ੍ਟਤੀ''ਤਿ ਚਿਨ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਦੇਸਨਾਵਸਾਨੇ ਵੁਟ੍ਠਿਤਾਯ ਪਰਿਸਾਯ ਸਤ੍ਥਾਰਂ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਨਿਮਨ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਮਹਾਸਕ੍ਕਾਰਂ ਕਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਏਵਮਾਹ – ''ਭਨ੍ਤੇ, ਅਹਂ ਇਮਿਨਾ ਅਧਿਕਾਰਕਮ੍ਮੇਨ ਨਾਞ੍ਞਂ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਂ ਪਤ੍ਥੇਮਿ। ਯਥਾ ਪਨ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਇਤੋ ਸਤ੍ਤਮਦਿਵਸਮਤ੍ਥਕੇ ਧਮ੍ਮਕਥਿਕਾਨਂ ਅਗ੍ਗਟ੍ਠਾਨੇ ਠਪਿਤੋ, ਏਵਂ ਅਹਮ੍ਪਿ ਅਨਾਗਤੇ ਏਕਸ੍ਸ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨੇ ਧਮ੍ਮਕਥਿਕਾਨਂ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਅਗ੍ਗੋ ਭਵੇਯ੍ਯ''ਨ੍ਤਿ ਪਤ੍ਥਨਂ ਅਕਾਸਿ। ਸਤ੍ਥਾ ਅਨਾਗਤਂ ਓਲੋਕੇਤ੍ਵਾ ਤਸ੍ਸ ਪਤ੍ਥਨਾਯ ਸਮਿਜ੍ਝਨਭਾਵਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ''ਅਨਾਗਤੇ

ਕਪ੍ਪਸਤਸਹਸ੍ਸਮਤ੍ਥਕੇ ਗੋਤਮੋ ਨਾਮ ਬੁਦ੍ਧੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਸਾਸਨੇ ਤ੍ਵਂ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਧਮ੍ਮਕਥਿਕਾਨਂ ਅਗ੍ਗੋ ਭਵਿਸ੍ਸਸੀ''ਤਿ ਬ੍ਯਾਕਾਸਿ।

ਸੋ ਤਤ੍ਥ ਯਾਵਜੀਵਂ ਕਲ੍ਯਾਣਧਮ੍ਮਂ ਕਤ੍ਵਾ ਤਤੋ ਚੁਤੋ ਕਪ੍ਪਸਤਸਹਸ੍ਸਂ ਪੁਞ੍ਞਞਾਣਸਮ੍ਭਾਰਂ ਸਮ੍ਭਰਨ੍ਤੋ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਸਂਸਰਿਤ੍ਵਾ ਅਮ੍ਹਾਕਂ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਕਪਿਲਵਤ੍ਥੁਨਗਰਸ੍ਸ ਅਵਿਦੂਰੇ ਦੋਣਵਤ੍ਥੁਨਾਮਕੇ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਗਾਮੇ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਮਹਾਸਾਲਕੁਲੇ ਅਞ੍ਞਾਸਿਕੋਣ੍ਡਞ੍ਞਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਭਾਗਿਨੇਯ੍ਯੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਨਾਮਗ੍ਗਹਣਦਿਵਸੇ ''ਪੁਣ੍ਣੋ''ਤਿ ਨਾਮਂ ਅਕਂਸੁ। ਸੋ ਸਤ੍ਥਰਿ ਅਭਿਸਮ੍ਬੋਧਿਂ ਪਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਵਰਧਮ੍ਮਚਕ੍ਕੇ ਅਨੁਪੁਬ੍ਬੇਨ ਰਾਜਗਹਂ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਤਂ ਉਪਨਿਸ੍ਸਾਯ ਵਿਹਰਨ੍ਤੇ ਅਞ੍ਞਾਸਿਕੋਣ੍ਡਞ੍ਞਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਲਦ੍ਧੂਪਸਮ੍ਪਦੋ ਸਬ੍ਬਂ ਪੁਬ੍ਬਕਿਚ੍ਚਂ ਕਤ੍ਵਾ ਪਧਾਨਮਨੁਯੁਞ੍ਜਨ੍ਤੋ ਪਬ੍ਬਜਿਤਕਿਚ੍ਚਂ ਮਤ੍ਥਕਂ ਪਾਪੇਤ੍ਵਾਵ ''ਦਸਬਲਸ੍ਸ ਸਨ੍ਤਿਕਂ ਗਮਿਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ ਮਾਤੁਲਤ੍ਥੇਰੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਤ੍ਥੁ ਸਨ੍ਤਿਕਂ ਅਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਕਪਿਲਵਤ੍ਥੁਸਾਮਨ੍ਤਾਯੇਵ ਓਹੀਯਿਤ੍ਵਾ ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰੇ ਕਮ੍ਮਂ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਨਚਿਰਸ੍ਸੇਵ ਵਿਪਸ੍ਸਨਂ ਉਸ੍ਸੁਕ੍ਕਾਪੇਤ੍ਵਾ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਾਪੁਣਿ। ਵੁਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਚੇਤਂ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੧.੧.੪੩੪-੪੪੦) –

''ਅਜ੍ਝਾਯਕੋ ਮਨ੍ਤਧਰੋ, ਤਿਣ੍ਣਂ ਵੇਦਾਨ ਪਾਰਗੂ।
ਪੁਰਕ੍ਖਤੋਮ੍ਹਿ ਸਿਸ੍ਸੇਹਿ, ਉਪਗਚ੍ਛਿਂ ਨਰੁਤ੍ਤਮਂ॥

''ਪਦੁਮੁਤ੍ਤਰੋ ਲੋਕਵਿਦੂ, ਆਹੁਤੀਨਂ ਪਟਿਗ੍ਗਹੋ।
ਮਮ ਕਮ੍ਮਂ ਪਕਿਤ੍ਤੇਸਿ, ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਮਹਾਮੁਨਿ॥

''ਤਾਹਂ ਧਮ੍ਮਂ ਸੁਣਿਤ੍ਵਾਨ, ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾਨ ਸਤ੍ਥੁਨੋ।
ਅਞ੍ਜਲਿਂ ਪਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾਨ, ਪਕ੍ਕਮਿਂ ਦਕ੍ਖਿਣਾਮੁਖੋ॥

''ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਸੁਣਿਤ੍ਵਾਨ, ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਅਭਾਸਯਿਂ।
ਸਬ੍ਬੇ ਸਿਸ੍ਸਾ ਅਤ੍ਤਮਨਾ, ਸੁਤ੍ਵਾਨ ਮਮ ਭਾਸਤੋ॥

''ਸਕਂ ਦਿਟ੍ਠਿਂ ਵਿਨੋਦੇਤ੍ਵਾ, ਬੁਦ੍ਧੇ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਸਾਦਯੁਂ।
ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨਪਿ ਦੇਸੇਮਿ, ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਤਥੇਵਹਂ॥

''ਅਭਿਧਮ੍ਮਨਯਞ੍ਞੂਹਂ, ਕਥਾਵਤ੍ਥੁਵਿਸੁਦ੍ਧਿਯਾ।
ਸਬ੍ਬੇਸਂ ਵਿਞ੍ਞਾਪੇਤ੍ਵਾਨ, ਵਿਹਰਾਮਿ ਅਨਾਸਵੋ॥

''ਇਤੋ ਪਞ੍ਚਸਤੇ ਕਪ੍ਪੇ, ਚਤੁਰੋ ਸੁਪ੍ਪਕਾਸਕਾ।
ਸਤ੍ਤਰਤਨਸਮ੍ਪਨ੍ਨਾ, ਚਤੁਦੀਪਮ੍ਹਿ ਇਸ੍ਸਰਾ॥

''ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ ਚਤਸ੍ਸੋ...ਪੇ॰... ਕਤਂ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ''ਨ੍ਤਿ॥

ਤਸ੍ਸ ਪਨ ਪੁਣ੍ਣਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਪਬ੍ਬਜਿਤਾ ਕੁਲਪੁਤ੍ਤਾ ਪਞ੍ਚਸਤਾ ਅਹੇਸੁਂ। ਥੇਰੋ ਸਯਂ ਦਸਕਥਾਵਤ੍ਥੁਲਾਭਿਤਾਯ ਤੇਪਿ ਦਸਹਿ ਕਥਾਵਤ੍ਥੂਹਿ ਓਵਦਿ। ਤੇ ਤਸ੍ਸ ਓਵਾਦੇ ਠਤ੍ਵਾ ਸਬ੍ਬੇਵ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਤ੍ਤਾ। ਤੇ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਬ੍ਬਜਿਤਕਿਚ੍ਚਂ ਮਤ੍ਥਕਪ੍ਪਤ੍ਤਂ ਞਤ੍ਵਾ ਉਪਜ੍ਝਾਯਂ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਆਹਂਸੁ – ''ਭਨ੍ਤੇ, ਅਮ੍ਹਾਕਂ ਕਿਚ੍ਚਂ ਮਤ੍ਥਕਪ੍ਪਤ੍ਤਂ, ਦਸਨ੍ਨਞ੍ਚਮ੍ਹ ਕਥਾਵਤ੍ਥੂਨਂ ਲਾਭਿਨੋ, ਸਮਯੋ, ਦਾਨਿ ਨੋ ਦਸਬਲਂ ਪਸ੍ਸਿਤੁ''ਨ੍ਤਿ। ਥੇਰੋ ਤੇਸਂ ਵਚਨਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਚਿਨ੍ਤੇਸਿ – ''ਮਮ ਦਸਕਥਾਵਤ੍ਥੁਲਾਭਿਤਂ ਸਤ੍ਥਾ ਜਾਨਾਤਿ ਅਹਂ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਨ੍ਤੋ ਦਸ ਕਥਾਵਤ੍ਥੂਨਿ ਅਮੁਞ੍ਚਿਤ੍ਵਾਵ ਦੇਸੇਮਿ, ਮਯਿ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੇ ਸਬ੍ਬੇਪਿਮੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਮਂ ਪਰਿਵਾਰੇਤ੍ਵਾ ਗਚ੍ਛਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਏਵਂ ਗਣਸਙ੍ਗਣਿਕਾਯ

ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਪਨ ਅਯੁਤ੍ਤਂ ਮਯ੍ਹਂ ਦਸਬਲਂ ਪਸ੍ਸਿਤੁਂ, ਇਮੇ ਤਾਵ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤੂ’’ਤਿ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਹ – ‘‘ਆਵੁਸੋ, ਤੁਮ੍ਹੇ ਪੁਰਤੋ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਤਥਾਗਤਂ ਪਸ੍ਸਥ, ਮਮ ਵਚਨੇਨ ਚਸ੍ਸ ਪਾਦੇ ਵਨ੍ਦਥ, ਅਹਮ੍ਪਿ ਤੁਮ੍ਹਾਕਂ ਗਤਮਗ੍ਗੇਨਾਗਮਿਸ੍ਸਾਮੀ’’ਤਿ। ਤੇ ਥੇਰਾ ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਦਸਬਲਸ੍ਸ ਜਾਤਿਭੂਮਿਰਟ੍ਠਵਾਸਿਨੋ ਸਬ੍ਬੇ ਖੀਣਾਸਵਾ ਸਬ੍ਬੇ ਦਸਕਥਾਵਤ੍ਥੁਲਾਭਿਨੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਉਪਜ੍ਝਾਯਸ੍ਸ ਓਵਾਦਂ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਿਤ੍ਵਾ ਥੇਰਂ ਵਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਅਨੁਪੁਬ੍ਬੇਨ ਚਾਰਿਕਂ ਚਰਨ੍ਤਾ ਸਟ੍ਠਿਯੋਜਨਮਗ੍ਗਂ ਅਤਿਕ੍ਕਮ੍ਮ ਰਾਜਗਹੇ ਵੇਲੁਵਨਮਹਾਵਿਹਾਰਂ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਦਸਬਲਸ੍ਸ ਪਾਦੇ ਵਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿਂਸੁ।

ਆਚਿਣ੍ਣਂ ਖੋ ਪਨੇਤਂ ਬੁਦ੍ਧਾਨਂ ਭਗਵਨ੍ਤਾਨਂ ਆਗਨ੍ਤੁਕੇਹਿ ਭਿਕ੍ਖੂਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਪਟਿਸਮ੍ਮੋਦਿਤੁਨ੍ਤਿ ਭਗਵਾ ਤੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ – ‘‘ਕਚ੍ਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਖਮਨੀਯ’’ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਨਯੇਨ ਮਧੁਰਪਟਿਸਨ੍ਥਾਰਂ ਕਤ੍ਵਾ ‘‘ਕੁਤੋ ਚ ਤੁਮ੍ਹੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਗਚ੍ਛਥਾ’’ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿ । ਅਥ ਤੇਹਿ ‘‘ਜਾਤਿਭੂਮਿਤੋ’’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੇ ‘‘ਕੋ ਨੁ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਜਾਤਿਭੂਮਿਯਂ ਜਾਤਿਭੂਮਕਾਨਂ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਨਂ ਏਵਂ ਸਮ੍ਭਾਵਿਤੋ ‘ਅਤ੍ਤਨਾ ਚ ਅਪ੍ਪਿਚ੍ਛੋ ਅਪ੍ਪਿਚ੍ਛਕਥਞ੍ਚ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਕਤ੍ਤਾ’’’ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੫੨) ਦਸਕਥਾਵਤ੍ਥੁਲਾਭਿਂ ਭਿਕ੍ਖੁਂ ਪੁਚ੍ਛਿ। ਤੇਪਿ ‘‘ਪੁਣ੍ਣੋ ਨਾਮ, ਭਨ੍ਤੇ, ਆਯਸ੍ਮਾ ਮਨ੍ਤਾਣਿਪੁਤ੍ਤੋ’’ਤਿ ਆਰੋਚਯਿਂਸੁ। ਤਂ ਕਥਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਆਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਥੇਰਸ੍ਸ ਦਸ੍ਸਨਕਾਮੋ ਅਹੋਸਿ। ਅਥ ਸਤ੍ਥਾ ਰਾਜਗਹਤੋ ਸਾਵਤ੍ਥਿਂ ਅਗਮਾਸਿ । ਪੁਣ੍ਣਤ੍ਥੇਰੋਪਿ ਦਸਬਲਸ੍ਸ ਤਤ੍ਥ ਆਗਤਭਾਵਂ ਸੁਤ੍ਵਾ – ‘‘ਸਤ੍ਥਾਰਂ ਪਸ੍ਸਿਸ੍ਸਾਮੀ’’ਤਿ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਅਨ੍ਤੋਗਨ੍ਧਕੁਟਿਯਂਯੇਵ ਤਥਾਗਤਂ ਸਮ੍ਪਾਪੁਣਿ। ਸਤ੍ਥਾ ਤਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਸਿ। ਥੇਰੋ ਧਮ੍ਮਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਦਸਬਲਂ ਵਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਪਟਿਸਲ੍ਲਾਨਤ੍ਥਾਯ ਅਨ੍ਧਵਨਂ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਅਞ੍ਞਤਰਸ੍ਮਿਂ ਰੁਕ੍ਖਮੂਲੇ ਦਿਵਾਵਿਹਾਰਂ ਨਿਸੀਦਿ।

ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਤ੍ਥੇਰੋਪਿ ਤਸ੍ਸਾਗਮਨਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਸੀਸਾਨੁਲੋਕਿਕੋ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਓਕਾਸਂ ਸਲ੍ਲਕ੍ਖੇਤ੍ਵਾ ਤਂ ਰੁਕ੍ਖਮੂਲੇ ਨਿਸਿਨ੍ਨਂ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਥੇਰੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਮ੍ਮੋਦਿਤ੍ਵਾ, ਤਂ ਸਤ੍ਤਵਿਸੁਦ੍ਧਿਕ੍ਕਮਂ ਪੁਚ੍ਛਿ। ਥੇਰੋਪਿਸ੍ਸ ਪੁਚ੍ਛਿਤਪੁਚ੍ਛਿਤਂ ਬ੍ਯਾਕਰੋਨ੍ਤੋ ਰਥਵਿਨੀਤੂਪਮਾਯ ਚਿਤ੍ਤਂ ਆਰਾਧੇਸਿ, ਤੇ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਸ੍ਸ ਸੁਭਾਸਿਤਂ ਸਮਨੁਮੋਦਿਂਸੁ। ਅਥ ਸਤ੍ਥਾ ਅਪਰਭਾਗੇ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘਮਜ੍ਝੇ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਥੇਰਂ ‘‘ਏਤਦਗ੍ਗਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਮ ਸਾਵਕਾਨਂ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਧਮ੍ਮਕਥਿਕਾਨਂ ਯਦਿਦਂ ਪੁਣ੍ਣੋ’’ਤਿ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੮੮, ੧੯੬) ਧਮ੍ਮਕਥਿਕਾਨਂ ਅਗ੍ਗਟ੍ਠਾਨੇ ਠਪੇਸਿ। ਸੋ ਏਕਦਿਵਸਂ ਅਤ੍ਤਨੋ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਂ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ ‘‘ਸਤ੍ਥਾਰਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਅਹਞ੍ਚੇਵ ਅਞ੍ਞੇ ਚ ਬਹੂ ਸਤ੍ਤਾ ਸਂਸਾਰਦੁਕ੍ਖਤੋ ਵਿਪ੍ਪਮੁਤ੍ਤਾ, ਬਹੂਪਕਾਰਾ ਵਤ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਸਂਸੇਵਾ’’ਤਿ ਪੀਤਿਸੋਮਨਸ੍ਸਜਾਤੋ ਉਦਾਨਵਸੇਨ ਪੀਤਿਵੇਗਵਿਸ੍ਸਟ੍ਠਂ **‘‘ਸਬ੍ਭਿਰੇਵ ਸਮਾਸੇਥਾ’’**ਤਿ ਗਾਥਂ ਅਭਾਸਿ।

੪. ਤਤ੍ਥ **ਸਬ੍ਭਿਰੇ**ਵਾਤਿ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸੇਹਿ ਏਵ। ਸਨ੍ਤੋਤਿ ਪਨੇਤ੍ਥ ਬੁਦ੍ਧਾਦਯੋ ਅਰਿਯਾ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਾ। ਤੇ ਹਿ ਅਨਵਸੇਸਤੋ ਅਸਤਂ ਧਮ੍ਮਂ ਪਹਾਯ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮੇ ਉਕ੍ਕਂਸਗਤਤ੍ਤਾ ਸਾਤਿਸਯਂ ਪਸਂਸਿਯਤ੍ਤਾ ਚ ਵਿਸੇਸਤੋ ‘‘ਸਨ੍ਤੋ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਾ’’ਤਿ ਚ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ। **ਸਮਾਸੇਥਾ**ਤਿ ਸਮਂ ਆਸੇਥ ਸਹ ਵਸੇਯ੍ਯ। ਤੇ ਪਯਿਰੁਪਾਸਨ੍ਤੋ ਤੇਸਂ ਸੁਸ੍ਸੂਸਨ੍ਤੋ ਦਿਟ੍ਠਾਨੁਗਤਿਞ੍ਚ ਆਪਜ੍ਜਨ੍ਤੋ ਸਮਾਨਵਾਸੋ ਭਵੇਯ੍ਯਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਪਣ੍ਡਿਤੇਹਤ੍ਥਦਸ੍ਸਿਭੀ**ਤਿ ਤੇਸਂ ਥੋਮਨਾ। **ਪਣ੍ਡਾ** ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਪਞ੍ਞਾ, ਸਾ ਇਮੇਸਂ ਸਞ੍ਜਾਤਾਤਿ **ਪਣ੍ਡਿਤਾ**। ਤਤੋ ਏਵ ਅਤ੍ਤਤ੍ਥਾਦਿਭੇਦਂ ਅਤ੍ਥਂ ਅਵਿਪਰੀਤਤੋ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤੀਤਿ **ਅਤ੍ਥਦਸ੍ਸਿਨੋ**। ਤੇਹਿ ਪਣ੍ਡਿਤੇਹਿ ਅਤ੍ਥਦਸ੍ਸੀਭਿ ਸਮਾਸੇਥ। ਕਸ੍ਮਾਤਿ ਚੇ? ਯਸ੍ਮਾ ਤੇ ਸਨ੍ਤੋ ਪਣ੍ਡਿਤਾ, ਤੇ ਵਾ ਸਮ੍ਮਾ ਸੇਵਨ੍ਤਾ ਏਕਨ੍ਤਹਿਤਭਾਵਤੋ ਮਗ੍ਗਞਾਣਾਦੀਹੇਵ ਅਰਣੀਯਤੋ **ਅਤ੍ਥਂ,** ਮਹਾਗੁਣਤਾਯ ਸਨ੍ਤਤਾਯ ਚ **ਮਹਨ੍ਤਂ,** ਅਗਾਧਭਾਵਤੋ ਗਮ੍ਭੀਰਞਾਣਗੋਚਰਤੋ ਚ **ਗਮ੍ਭੀਰਂ,** ਹੀਨਚ੍ਛਨ੍ਦਾਦੀਹਿ ਦਟ੍ਠੁਂ ਅਸਕ੍ਕੁਣੇਯ੍ਯਤ੍ਤਾ ਇਤਰੇਹਿ ਚ ਕਿਚ੍ਛੇਨ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **ਦੁਦ੍ਦਸਂ** , ਦੁਦ੍ਦਸਤ੍ਤਾ ਸਣ੍ਹਨਿਪੁਣਸਭਾਵਤ੍ਤਾ ਨਿਪੁਣਞਾਣਗੋਚਰਤੋ ਚ **ਨਿਪੁਣਂ,** ਨਿਪੁਣਤ੍ਤਾ ਏਵ ਸੁਖੁਮਸਭਾਵਤਾਯ **ਅਣੁਂ** ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ, ਅਵਿਪਰੀਤਟ੍ਠੇਨ ਵਾ ਪਰਮਤ੍ਥਸਭਾਵਤ੍ਤਾ **ਅਤ੍ਥਂ,** ਅਰਿਯਭਾਵਕਰਤ੍ਤਾ ਮਹਤ੍ਤਨਿਮਿਤ੍ਤਤਾਯ **ਮਹਨ੍ਤਂ,** ਅਨੁਤ੍ਤਾਨਸਭਾਵਤਾਯ **ਗਮ੍ਭੀਰਂ,** ਦੁਕ੍ਖੇਨ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ ਨ ਸੁਖੇਨ ਦਟ੍ਠੁਂ ਸਕ੍ਕਾਤਿ **ਦੁਦ੍ਦਸਂ,** ਗਮ੍ਭੀਰਤ੍ਤਾ ਦੁਦ੍ਦਸਂ, ਦੁਦ੍ਦਸਤ੍ਤਾ **ਗਮ੍ਭੀਰ**ਨ੍ਤਿ ਚਤੁਸਚ੍ਚਂ, ਵਿਸੇਸਤੋ **ਨਿਪੁਣਂ ਅਣੁਂ,** ਨਿਰੋਧਸਚ੍ਚਨ੍ਤਿ ਏਵਮੇਤਂ ਚਤੁਸਚ੍ਚਂ **ਧੀਰਾ ਸਮਧਿਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ** ਧਿਤਿਸਮ੍ਪਨ੍ਨਤਾਯ ਧੀਰਾ ਚਤੁਸਚ੍ਚਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਭਾਵਨਂ ਉਸ੍ਸੁਕ੍ਕਾਪੇਤ੍ਵਾ ਸਮ੍ਮਦੇਵ ਅਧਿਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ। **ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਸਤਿਅਵਿਪ੍ਪਵਾਸੇਨ ਅਪ੍ਪਮਾਦਪਟਿਪਤ੍ਤਿਂ ਪੂਰੇਨ੍ਤਾ। **ਵਿਚਕ੍ਖਣਾ**ਤਿ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਭਾਵਨਾਯ ਛੇਕਾ ਕੁਸਲਾ। ਤਸ੍ਮਾ ਸਬ੍ਭਿਰੇਵ ਸਮਾਸੇਥਾਤਿ ਯੋਜਨਾ। ਪਣ੍ਡਿਤੇਹਤ੍ਥਦਸ੍ਸਿਭੀਤਿ ਵਾ ਏਤਂ ਨਿਸ੍ਸਕ੍ਕਵਚਨਂ। ਯਸ੍ਮਾ ਪਣ੍ਡਿਤੇਹਿ

ਅਟ੍ਠਦਸ੍ਸੀਭਿ ਸਮੁਦਾਯਭੂਤੇਹਿ ਧੀਰਾ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਾ ਵਿਚਕ੍ਖਣਾ ਮਹਨ੍ਤਾਦਿਵਿਸੇਸਵਨ੍ਤੰ ਅਤ੍ਥੰ ਸਮਧਿਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਾਦਿਸੇਹਿ ਸਬ੍ਭਿਰੇਵ ਸਮਾਸੇਥਾਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। ਏਵਮੇਸਾ ਥੇਰਸ੍ਸ ਪਟਿਵੇਧਦੀਪਨੇਨ ਅਞ੍ਞਾਬਜਾਕਰਣਗਾਥਾਪਿ ਅਹੋਸੀਤਿ।

ਪੁਣ੍ਣਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੫. ਦਬ੍ਬਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਯੋ ਦੁਦ੍ਦਮਿਯੋਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਦਬ੍ਬਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਅਯਮ੍ਪਿ ਪਦੁਮੁਤ੍ਤਰਬੁਦ੍ਧਕਾਲੇ ਹੰਸਵਤੀਨਗਰੇ ਕੁਲਗੇਹੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਵਯਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਧਮ੍ਮਦੇਸਨੰ ਸੁਣਨ੍ਤੋ ਸਤ੍ਥਾਰੰ ਏਕੰ ਭਿਕ੍ਖੁੰ ਸੇਨਾਸਨਪਞ੍ਞਾਪਕਾਨੰ ਅਗ੍ਗਟ੍ਠਾਨੇ ਠਪੇਨ੍ਤੰ ਦਿਸ੍ਵਾ ਅਧਿਕਾਰਕਮ੍ਮੰ ਕਤ੍ਵਾ ਤੰ ਠਾਨਨ੍ਤਰੰ ਪਤ੍ਥੇਤ੍ਵਾ ਸਤ੍ਥਾਰਾ ਬਜਾਕਤੋ ਯਾਵਜੀਵੰ ਕੁਸਲੰ ਕਤ੍ਵਾ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਸੰਸਰਿਤ੍ਵਾ ਕਸ੍ਸਪਦਸਬਲਸ੍ਸ ਸਾਸਨੇਸਕ੍ਕਨਕਾਲੇ ਪਬ੍ਬਜਿ। ਤਦਾ ਤੇਨ ਸਦ੍ਧਿੰ ਅਪਰੇ ਛ ਜਨਾਤਿ ਸਤ੍ਤ ਭਿਕ੍ਖੂ ਏਕਚਿਤ੍ਤਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਅਞ੍ਞੇ ਸਾਸਨੇ ਅਗਾਰਵੰ ਕਰੋਨ੍ਤੇ ਦਿਸ੍ਵਾ – ‘‘ਇਧ ਕਿੰ ਕਰੋਮ ਏਕਮਨ੍ਤੇ ਸਮਣਧਮ੍ਮੰ ਕਤ੍ਵਾ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸਨ੍ਤੰ ਕਰਿਸ੍ਸਾਮਾ’’ਤਿ ਨਿਸ੍ਸੇਣਿੰ ਬਨ੍ਧਿਤ੍ਵਾ ਉਚ੍ਚੰ ਪਬ੍ਬਤਸਿਖਰੰ ਆਰੁਹਿਤ੍ਵਾ, ‘‘ਅਤ੍ਤਨੋ ਚਿਤ੍ਤਬਲੰ ਜਾਨਨ੍ਤਾ ਨਿਸ੍ਸੇਣਿੰ ਨਿਪਾਤੇਨ੍ਤੁ, ਜੀਵਿਤੇ ਸਾਲਯਾ ਓਤਰਨ੍ਤੁ, ਮਾ ਪਚ੍ਛਾਨੁਤਪ੍ਪਿਨੋ ਅਹੁਵਤ੍ਥਾ’’ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ਸਬ੍ਬੇ ਏਕਚਿਤ੍ਤਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਨਿਸ੍ਸੇਣਿੰ ਪਾਤੇਤ੍ਵਾ – ‘‘ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਾ ਹੋਥ, ਆਵੁਸੋ’’ਤਿ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੰ ਓਵਦਿਤ੍ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਰੁਚਿਕੇਸੁ ਠਾਨੇਸੁ ਨਿਸੀਦਿਤ੍ਵਾ ਸਮਣਧਮ੍ਮੰ ਕਾਤੁੰ ਆਰਭਿੰਸੁ।

ਤਤ੍ਰੇਕੋ ਥੇਰੋ ਪਞ੍ਚਮੇ ਦਿਵਸੇ ਅਰਹਤ੍ਤੰ ਪਤ੍ਵਾ, ‘‘ਮਮ ਕਿਚ੍ਚੰ ਨਿਪ੍ਫਨ੍ਨੰ, ਅਹੰ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਠਾਨੇ ਕਿੰ ਕਰਿਸ੍ਸਾਮਿ’’ਤਿ ਇਦ੍ਧਿਯਾ ਉਤ੍ਤਰਕੁਰੁਤੋ ਪਿਣ੍ਡਪਾਤੰ ਆਹਰਿਤ੍ਵਾ, ‘‘ਆਵੁਸੋ, ਇਮੰ ਪਿਣ੍ਡਪਾਤੰ ਪਰਿਭੁਞ੍ਜਥ, ਭਿਕ੍ਖਾਚਾਰਕਿਚ੍ਚੰ ਮਮਾਯਤ੍ਤੰ ਹੋਤੁ, ਤੁਮ੍ਹੇ ਅਤ੍ਤਨੋ ਕਮ੍ਮੰ ਕਰੋਥਾ’’ਤਿ ਆਹ। ‘‘ਕਿੰ ਨੁ ਖੋ ਮਯੰ, ਆਵੁਸੋ, ਨਿਸ੍ਸੇਣਿੰ ਪਾਤੇਨ੍ਤਾ ਏਵੰ ਅਵੋਚੁਮ੍ਹ – ‘ਯੋ ਪਠਮੰ ਧਮ੍ਮੰ ਸਚ੍ਛਿਕਰੋਤਿ, ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੰ ਆਹਰਤੁ, ਤੇਨਾਭਤੰ ਸੇਸਾ ਪਰਿਭੁਞ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਸਮਣਧਮ੍ਮੰ ਕਰਿਸ੍ਸਨ੍ਤੀ’’’ਤਿ। ‘‘ਨਤ੍ਥਿ, ਆਵੁਸੋ’’ਤਿ। ਤੁਮ੍ਹੇ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪੁਬ੍ਬਹੇਤੁਨਾ ਲਭਿਤ੍ਥ, ਮਯਮ੍ਪਿ ਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤਾ ਵਟ੍ਟਸ੍ਸਨ੍ਤੰ ਕਰਿਸ੍ਸਾਮ, ਗਚ੍ਛਥ ਤੁਮ੍ਹੇਤਿ। ਥੇਰੋ ਤੇ ਸਞ੍ਞਾਪੇਤੁੰ ਅਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤੋ ਫਾਸੁਕਟ੍ਠਾਨੇ ਪਿਣ੍ਡਪਾਤੰ ਪਰਿਭੁਞ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਗਤੋ । ਅਪਰੋ ਥੇਰੋ ਸਤ੍ਤਮੇ ਦਿਵਸੇ ਅਨਾਗਾਮਿਫਲੰ ਪਤ੍ਵਾ ਤਤੋ ਚੁਤੋ ਸੁਦ੍ਧਾਵਾਸਬ੍ਰਹ੍ਮਲੋਕੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੋ। ਇਤਰੇ ਥੇਰਾ ਤਤੋ ਚੁਤਾ ਏਕੰ ਬੁਦ੍ਧਨ੍ਤਰੰ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਸੰਸਰਿਤ੍ਵਾ ਤੇਸੁ ਤੇਸੁ ਕੁਲੇਸੁ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਾ। ਏਕੋ ਗਨ੍ਧਾਰਰਟ੍ਠੇ ਤਕ੍ਕਸਿਲਾਨਗਰੇ ਰਾਜਗੇਹੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੋ, ਏਕੋ ਮਜ੍ਝਨ੍ਤਿਕਰਟ੍ਠੇ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਿਕਾਯ ਕੁਚ੍ਛਿਮ੍ਹਿ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੋ, ਏਕੋ ਬਾਹਿਯਰਟ੍ਠੇ ਕੁਟੁਮ੍ਬਿਯਗੇਹੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੋ, ਏਕੋ ਭਿਕ੍ਖੁਨੁਪਸ੍ਸਯੇ ਜਾਤੋ।

ਅਯੰ ਪਨ ਦਬ੍ਬਤ੍ਥੇਰੋ ਮਲ੍ਲਰਟ੍ਠੇ ਅਨੁਪਿਯਨਗਰੇ ਏਕਸ੍ਸ ਮਲ੍ਲਰਞ੍ਞੋ ਗੇਹੇ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿੰ ਗਣ੍ਹਿ। ਤਸ੍ਸ ਮਾਤਾ ਉਪਵਿਜਞ੍ਞਾ ਕਾਲਮਕਾਸਿ, ਮਤਸਰੀਰੰ ਸੁਸਾਨੰ ਨੇਤ੍ਵਾ ਦਾਰੁਚਿਤਕੰ ਆਰੋਪੇਤ੍ਵਾ ਅਗ੍ਗਿੰ ਅਦੰਸੁ। ਤਸ੍ਸਾ ਅਗ੍ਗਿਵੇਗਸਨ੍ਤਤ੍ਤੰ ਉਦਰਪਟਲੰ ਦ੍ਵੇਧਾ ਅਹੋਸਿ। ਦਾਰਕੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪੁਞ੍ਞਬਲੇਨ ਉਪ੍ਪਤਿਤ੍ਵਾ ਏਕਸ੍ਮਿੰ ਦਬ੍ਬਤ੍ਥਮ੍ਭੇ ਨਿਪਤਿ। ਤੰ ਦਾਰਕੰ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਅਯਿਜਕਾਯ ਅਦੰਸੁ। ਸਾ ਤਸ੍ਸ ਨਾਮੰ ਗਣ੍ਹਨ੍ਤੀ ਦਬ੍ਬਤ੍ਥਮ੍ਭੇ ਪਤਿਤ੍ਵਾ ਲਦ੍ਧਜੀਵਿਤਤ੍ਤਾ ‘‘ਦਬ੍ਬੋ’’ਤਿਸ੍ਸ ਨਾਮੰ ਅਕਾਸਿ। ਤਸ੍ਸ ਚ ਸਤ੍ਤਵਸ੍ਸਿਕਕਾਲੇ ਸਤ੍ਥਾ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘਪਰਿਵਾਰੋ ਮਲ੍ਲਰਟ੍ਠੇ ਚਾਰਿਕੰ ਚਰਮਾਨੋ ਅਨੁਪਿਯਮ੍ਬਵਨੇ ਵਿਹਰਤਿ। ਦਬ੍ਬਕੁਮਾਰੋ ਸਤ੍ਥਾਰੰ ਦਿਸ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸਨੇਨੇਵ ਪਸੀਦਿਤ੍ਵਾ ਪਬ੍ਬਜਿਤੁਕਾਮੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ‘‘ਅਹੰ ਦਸਬਲਸ੍ਸ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਪਬ੍ਬਜਿਸ੍ਸਾਮੀ’’ਤਿ ਅਯਿਜਕੰ ਆਪੁਚ੍ਛਿ। ਸਾ ‘‘ਸਾਧੁ, ਤਾਤਾ’’ਤਿ ਦਬ੍ਬਕੁਮਾਰੰ ਆਦਾਯ ਸਤ੍ਥੁ ਸਨ੍ਤਿਕੰ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ, ‘‘ਭਨ੍ਤੇ, ਇਮੰ ਕੁਮਾਰੰ ਪਬ੍ਬਾਜੇਥਾ’’ਤਿ ਆਹ। ਸਤ੍ਥਾ ਅਞ੍ਞਤਰਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਸਞ੍ਞੰ ਅਦਾਸਿ – ‘‘ਭਿਕ੍ਖੁ ਇਮੰ ਦਾਰਕੰ ਪਬ੍ਬਾਜੇਹੀ’’ਤਿ। ਸੋ ਥੇਰੋ ਸਤ੍ਥੁ ਵਚਨੰ ਸੁਤ੍ਵਾ ਦਬ੍ਬਕੁਮਾਰੰ ਪਬ੍ਬਾਜੇਨ੍ਤੋ ਤਚਪਞ੍ਚਕਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨੰ ਆਚਿਕ੍ਖਿ। ਪੁਬ੍ਬਹੇਤੁਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਕਤਾਭਿਨੀਹਾਰੋ ਸਤ੍ਤੋ ਪਠਮਕੇਸਵਟ੍ਟਿਯਾ ਵੋਰੋਪਨਕ੍ਖਣੇ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਫਲੇ ਪਤਿਟ੍ਠਹਿ, ਦੁਤਿਯਾਯ ਕੇਸਵਟ੍ਟਿਯਾ ਓਰੋਪਿਯਮਾਨਾਯ ਸਕਦਾਗਾਮਿਫਲੇ, ਤਤਿਯਾਯ ਅਨਾਗਾਮਿਫਲੇ, ਸਬ੍ਬਕੇਸਾਨੰ ਪਨ ਓਰੋਪਨਞ੍ਚ

ਅਰਹਤ੍ਤਫਲਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾ ਚ ਅਪਚ੍ਛਾ ਅਪੁਰੇ ਅਹੋਸਿ। ਸਤ੍ਥਾ ਮਲ੍ਲਰਟ੍ਠੇ ਯਥਾਭਿਰਨ੍ਤੰ ਵਿਹਰਿਤ੍ਵਾ ਰਾਜਗਹੰ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਵੇਲ਼ੁਵਨੇ ਵਾਸੰ ਕਪ੍ਪੇਸਿ।

ਤਤ੍ਰਾਯਸ੍ਮਾ ਦਬ੍ਬੋ ਮਲ੍ਲਪੁਤ੍ਤੋ ਰਹੋਗਤੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਕਿਚ੍ਚਨਿਪ੍ਫਤ੍ਤਿੰ ਓਲੋਕੇਤ੍ਵਾ ਸਙ੍ਘਸ੍ਸ ਵੇਯ੍ਯਾਵਚ੍ਚਕਰਣੇ ਕਾਯੰ ਯੋਜੇਤੁਕਾਮੋ ਚਿਨ੍ਤੇਸਿ – ''ਯੰਨੂਨਾਹੰ ਸਙ੍ਘਸ੍ਸ ਸੇਨਾਸਨਞ੍ਚ ਪਞ੍ਞਾਪੇਯ੍ਯੰ ਭਤ੍ਤਾਨਿ ਚ ਉਦ੍ਦਿਸੇਯ੍ਯ''ਨ੍ਤਿ। ਸੋ ਸਤ੍ਥੁ ਸਨ੍ਤਿਕੰ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਰਿਵਿਤਕ੍ਕੰ ਆਰੋਚੇਸਿ। ਸਤ੍ਥਾ ਤਸ੍ਸ ਸਾਧੁਕਾਰੰ ਦਤ੍ਵਾ ਸੇਨਾਸਨਪਞ੍ਞਾਪਕਤ੍ਤਞ੍ਚ ਭਤ੍ਤੁਦ੍ਦੇਸਕਤ੍ਤਞ੍ਚ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਿ। ਅਥ ਨੰ ''ਅਯੰ ਦਬ੍ਬੋ ਦਹਰੋਵ ਸਮਾਨੋ ਮਹਨ੍ਤੇ ਠਾਨੇ ਠਿਤੋ''ਤਿ ਸਤ੍ਤਵਸ੍ਸਿਕਕਾਲੇਯੇਵ ਉਪਸਮ੍ਪਾਦੇਸਿ। ਥੇਰੋ ਉਪਸਮ੍ਪਨ੍ਨਕਾਲਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਰਾਜਗਹੰ ਉਪਨਿਸ੍ਸਾਯ ਵਿਹਰਨ੍ਤਾਨੰ ਸਬ੍ਬਭਿਕ੍ਖੂਨੰ ਸੇਨਾਸਨਾਨਿ ਚ ਪਞ੍ਞਾਪੇਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਞ੍ਚ ਉਦ੍ਦਿਸਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਸੇਨਾਸਨਪਞ੍ਞਾਪਕਭਾਵੋ ਸਬ੍ਬਦਿਸਾਸੁ ਪਾਕਟੋ ਅਹੋਸਿ – ''ਦਬ੍ਬੋ ਕਿਰ ਮਲ੍ਲਪੁਤ੍ਤੋ ਸਭਾਗਸਭਾਗਾਨੰ ਭਿਕ੍ਖੂਨੰ ਏਕਟ੍ਠਾਨੇ ਸੇਨਾਸਨਾਨਿ ਪਞ੍ਞਾਪੇਤਿ, ਆਸਨ੍ਨੇਪਿ ਦੂਰੇਪਿ ਸੇਨਾਸਨੰ ਪਞ੍ਞਾਪੇਤਿ, ਗਨ੍ਤੁੰ ਅਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤੇ ਇਦ੍ਧਿਯਾ ਨੇਤੀ''ਤਿ।

ਅਥ ਨੰ ਭਿਕ੍ਖੂ ਕਾਲੇਪਿ ਵਿਕਾਲੇਪਿ – ''ਅਮ੍ਹਾਕੰ, ਆਵੁਸੋ, ਜੀਵਕਮ੍ਬਵਨੇ ਸੇਨਾਸਨੰ ਪਞ੍ਞਾਪੇਹਿ, ਅਮ੍ਹਾਕੰ ਮਦ੍ਦਕੁਚ੍ਛਿਸ੍ਮਿੰ ਮਿਗਦਾਯੇ''ਤਿ ਏਵੰ ਸੇਨਾਸਨੰ ਉਦ੍ਦਿਸਾਪੇਤ੍ਵਾ ਤਸ੍ਸ ਇਦ੍ਧਿੰ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤਾ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ। ਸੋਪਿ ਇਦ੍ਧਿਯਾ ਮਨੋਮਯੇ ਕਾਯੇ ਅਭਿਸਙ੍ਖਰਿਤ੍ਵਾ ਏਕੇਕਸ੍ਸ ਥੇਰਸ੍ਸ ਏਕੇਕੰ ਅਤ੍ਤਨਾ ਸਦਿਸੰ ਭਿਕ੍ਖੁੰ ਦਤ੍ਵਾ ਅਙ੍ਗੁਲਿਯਾ ਜਲਮਾਨਾਯ ਪੁਰਤੋ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ''ਅਯੰ ਮਞ੍ਚੋ ਇਦੰ ਪੀਠ''ਨ੍ਤਿਆਦੀਨਿ ਵਤ੍ਵਾ ਸੇਨਾਸਨੰ ਪਞ੍ਞਾਪੇਤ੍ਵਾ ਪੁਨ ਅਤ੍ਤਨੋ ਵਸਨਟ੍ਠਾਨਮੇਵ ਆਗਚ੍ਛਤਿ । ਅਯਮੇਤ੍ਥ ਸਙ੍ਖੇਪੋ, ਵਿਤ੍ਥਾਰਤੋ ਪਨਿਦੰ ਵਤ੍ਥੁ ਪਾਲ਼ਿਯੰ ਆਗਤਮੇਵ। ਸਤ੍ਥਾ ਇਦਮੇਵ ਕਾਰਣੰ ਅਟ੍ਠੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿੰ ਕਤ੍ਵਾ ਅਪਰਭਾਗੇ ਅਰਿਯਗਣਮਜ੍ਝੇ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਥੇਰੰ ਸੇਨਾਸਨਪਞ੍ਞਾਪਕਾਨੰ ਅਗ੍ਗਟ੍ਠਾਨੇ ਠਪੇਸਿ – ''ਏਤਦਗ੍ਗੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਮ ਸਾਵਕਾਨੰ ਭਿਕ੍ਖੂਨੰ ਸੇਨਾਸਨਪਞ੍ਞਾਪਕਾਨੰ ਯਦਿਦੰ ਦਬ੍ਬੋ ਮਲ੍ਲਪੁਤ੍ਤੋ''ਤਿ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੦੯; ੨੧੪)। ਵੁਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਚੇਤੰ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੨.੫੪, ੧੦੮-੧੪੯) –

''ਪਦੁਮੁਤ੍ਤਰੋ ਨਾਮ ਜਿਨੋ, ਸਬ੍ਬਲੋਕਵਿਦੂ ਮੁਨਿ।
ਇਤੋ ਸਤਸਹਸ੍ਸਮ੍ਹਿ, ਕਪ੍ਪੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿ ਚਕ੍ਖੁਮਾ॥

''ਓਵਾਦਕੋ ਵਿਞ੍ਞਾਪਕੋ, ਤਾਰਕੋ ਸਬ੍ਬਪਾਣਿਨੰ।
ਦੇਸਨਾਕੁਸਲੋ ਬੁਦ੍ਧੋ, ਤਾਰੇਸਿ ਜਨਤੰ ਬਹੁੰ॥

''ਅਨੁਕਮ੍ਪਕੋ ਕਾਰੁਣਿਕੋ, ਹਿਤੇਸੀ ਸਬ੍ਬਪਾਣਿਨੰ।
ਸਮ੍ਪਤ੍ਤੇ ਤਿਤ੍ਥਿਯੇ ਸਬ੍ਬੇ, ਪਞ੍ਚਸੀਲੇ ਪਤਿਟ੍ਠਪਿ॥

''ਏਵੰ ਨਿਰਾਕੁਲੰ ਆਸਿ, ਸੁਞ੍ਞਤੰ ਤਿਤ੍ਥਿਯੇਹਿ ਚ।
ਵਿਚਿਤ੍ਤੰ ਅਰਹਨ੍ਤੇਹਿ, ਵਸੀਭੂਤੇਹਿ ਤਾਦਿਭਿ॥

''ਰਤਨਾਨਟ੍ਠਪਞ੍ਞਾਸੰ, ਉਗ੍ਗਤੋ ਸੋ ਮਹਾਮੁਨਿ।
ਕਞ੍ਚਨਗ੍ਘਿਯਸਙ੍ਕਾਸੋ, ਬਾਤ੍ਤਿੰਸਵਰਲਕ੍ਖਣੋ॥

''ਵਸ੍ਸਸਤਸਹਸ੍ਸਾਨਿ, ਆਯੁ ਵਿਜ੍ਜਤਿ ਤਾਵਦੇ।
ਤਾਵਤਾ ਤਿਟ੍ਠਮਾਨੋ ਸੋ, ਤਾਰੇਸਿ ਜਨਤੰ ਬਹੁੰ॥

''ਤਦਾਹੰ ਹੰਸਵਤਿਯੰ, ਸੇਟ੍ਠਿਪੁਤ੍ਤੋ ਮਹਾਯਸੋ।
ਉਪੇਤ੍ਵਾ ਲੋਕਪਜ੍ਜੋਤੰ, ਅਸ੍ਸੋਸਿੰ ਧਮ੍ਮਦੇਸਨੰ॥

‘‘ਸੇਨਾਸਨਾਨਿ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ, ਪਞ੍ਞਾਪੇਨ੍ਤਂ ਸਸਾਵਕਂ।
ਕਿਤ੍ਤਯਨ੍ਤਸ੍ਸ ਵਚਨਂ, ਸੁਣਿਤ੍ਵਾ ਮੁਦਿਤੋ ਅਹਂ॥

‘‘ਅਧਿਕਾਰਂ ਸਸਙ੍ਘਸ੍ਸ, ਕਤ੍ਵਾ ਤਸ੍ਸ ਮਹੇਸਿਨੋ।
ਨਿਪਚ੍ਚ ਸਿਰਸਾ ਪਾਦੇ, ਤਂ ਠਾਨਮਭਿਪਤ੍ਥਯਿਂ॥

‘‘ਤਦਾਹ ਸ ਮਹਾਵੀਰੋ, ਮਮ ਕਮ੍ਮਂ ਪਕਿਤ੍ਤਯਂ।
ਯੋ ਸਸਙ੍ਘਮਭੋਜੇਸਿ, ਸਤ੍ਤਾਹਂ ਲੋਕਨਾਯਕਂ॥

‘‘ਸੋਯਂ ਕਮਲਪਤ੍ਤਕ੍ਖੋ, ਸੀਹਂਸੋ ਕਨਕਤ੍ਤਚੋ।
ਮਮ ਪਾਦਮੂਲੇ ਨਿਪਤਿ, ਪਤ੍ਥਯਂ ਠਾਨਮੁਤ੍ਤਮਂ॥

‘‘ਸਤਸਹਸ੍ਸਿਤੋ ਕਪ੍ਪੇ, ਓਕ੍ਕਾਕਕੁਲਸਮ੍ਭਵੋ।
ਗੋਤਮੋ ਨਾਮ ਗੋਤ੍ਤੇਨ, ਸਤ੍ਥਾ ਲੋਕੇ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ॥

‘‘ਸਾਵਕੋ ਤਸ੍ਸ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ, ਦਬ੍ਬੋ ਨਾਮੇਨ ਵਿਸ੍ਸੁਤੋ।
ਸੇਨਾਸਨਪਞ੍ਞਾਪਕੋ, ਅਗ੍ਗੋ ਹੇਸ੍ਸਤਿਯਂ ਤਦਾ॥

‘‘ਤੇਨ ਕਮ੍ਮੇਨ ਸੁਕਤੇਨ, ਚੇਤਨਾਪਣਿਧੀਹਿ ਚ।
ਜਹਿਤ੍ਵਾ ਮਾਨੁਸਂ ਦੇਹਂ, ਤਾਵਤਿਂਸਮਗਚ੍ਛਹਂ॥

‘‘ਸਤਾਨਂ ਤੀਣਿਕ੍ਖਤ੍ਤੁਞ੍ਚ, ਦੇਵਰਜ੍ਜਮਕਾਰਯਿਂ।
ਸਤਾਨਂ ਪਞ੍ਚਕ੍ਖਤ੍ਤੁਞ੍ਚ, ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀ ਅਹੋਸਹਂ॥

‘‘ਪਦੇਸਰਜ੍ਜਂ ਵਿਪੁਲਂ, ਗਣਨਾਤੋ ਅਸਙ੍ਖਿਯਂ।
ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਸੁਖਿਤੋ ਆਸਿਂ, ਤਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਵਾਹਸਾ॥

‘‘ਏਕਨਵੁਤਿਤੋ ਕਪ੍ਪੇ, ਵਿਪਸ੍ਸੀ ਨਾਮ ਨਾਯਕੋ।
ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿ ਚਾਰੁਦਸ੍ਸਨੋ, ਸਬ੍ਬਧਮ੍ਮਵਿਪਸ੍ਸਕੋ॥

‘‘ਦੁਟ੍ਠਚਿਤ੍ਤੋ ਉਪਵਦਿਂ, ਸਾਵਕਂ ਤਸ੍ਸ ਤਾਦਿਨੋ।
ਸਬ੍ਬਾਸਵਪਰਿਕ੍ਖੀਣਂ, ਸੁਦ੍ਧੋਤਿ ਚ ਵਿਜਾਨਿਯ॥

‘‘ਤਸ੍ਸੇਵ ਨਰਵੀਰਸ੍ਸ, ਸਾਵਕਾਨਂ ਮਹੇਸਿਨਂ।
ਸਲਾਕਞ੍ਚ ਗਹੇਤ੍ਵਾਨ, ਖੀਰੋਦਨਮਦਾਸਹਂ॥

‘‘ਇਮਮ੍ਹਿ ਭਦ੍ਦਕੇ ਕਪ੍ਪੇ, ਬ੍ਰਹ੍ਮਬਨ੍ਧੁ ਮਹਾਯਸੋ।
ਕਸ੍ਸਪੋ ਨਾਮ ਗੋਤ੍ਤੇਨ, ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿ ਵਦਤਂ ਵਰੋ॥

‘‘ਸਾਸਨਂ ਜੋਤਯਿਤ੍ਵਾਨ, ਅਭਿਭੁਯ੍ਯ ਕੁਤਿਤ੍ਥਿਯੇ।

ਵਿਨੇਯਜੇ ਵਿਨਯਿਤ੍ਵਾਵ, ਨਿਬ੍ਬੁਤੋ ਸੋ ਸਸਾਵਕੋ॥

‘‘ਸਸਿਸ੍ਸੇ ਨਿਬ੍ਬੁਤੇ ਨਾਥੇ, ਅਤ੍ਥਮੇਨ੍ਤਮ੍ਹਿ ਸਾਸਨੇ।
ਦੇਵਾ ਕਨ੍ਦਿਂਸੁ ਸਂਵਿਗ੍ਗਾ, ਮੁਤ੍ਤਕੇਸਾ ਰੁਦਮ੍ਮੁਖਾ॥

‘‘ਨਿਬ੍ਬਾਯਿਸ੍ਸਤਿ ਧਮ੍ਮਕ੍ਖੋ, ਨ ਪਸ੍ਸਿਸਾਮ ਸੁਬ੍ਬਤੇ।
ਨ ਸੁਣਿਸ੍ਸਾਮ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਂ, ਅਹੋ ਨੋ ਅਪ੍ਪਪੁਞ੍ਞਤਾ॥

‘‘ਤਦਾਯਂ ਪਥਵੀ ਸਬ੍ਬਾ, ਅਚਲਾ ਸਾ ਚਲਾਚਲਾ।
ਸਾਗਰੋ ਚ ਸਸੋਕੋਵ, ਵਿਨਦੀ ਕਰੁਣਂ ਗਿਰਂ॥

‘‘ਚਤੁਦ੍ਦਿਸਾ ਦੁਨ੍ਦੁਭਿਯੋ, ਨਾਦਯਿਂਸੁ ਅਮਾਨੁਸਾ।
ਸਮਨ੍ਤਤੋ ਅਸਨਿਯੋ, ਫਲਿਂਸੁ ਚ ਭਯਾਵਹਾ॥

‘‘ਉਕ੍ਕਾ ਪਤਿਂਸੁ ਨਭਸਾ, ਧੂਮਕੇਤੁ ਚ ਦਿਸ੍ਸਤਿ।
ਸਧੂਮਾ ਜਾਲਵਟ੍ਟਾ ਚ, ਰਵਿਂਸੁ ਕਰੁਣਂ ਮਿਗਾ॥

‘‘ਉਪ੍ਪਾਦੇ ਦਾਰੁਣੇ ਦਿਸ੍ਵਾ, ਸਾਸਨਤ੍ਥਙ੍ਗਸੂਚਕੇ।
ਸਂਵਿਗ੍ਗਾ ਭਿਕ੍ਖਵੋ ਸਤ੍ਤ, ਚਿਨ੍ਤਯਿਮ੍ਹ ਮਯਂ ਤਦਾ॥

‘‘ਸਾਸਨੇਨ ਵਿਨਾਮ੍ਹਾਕਂ, ਜੀਵਿਤੇਨ ਅਲਂ ਮਯਂ।
ਪਵਿਸਿਤ੍ਵਾ ਮਹਾਰਞ੍ਞਂ, ਯੁਞ੍ਜਾਮ ਜਿਨਸਾਸਨੇ॥

‘‘ਅਦ੍ਦਸਮ੍ਹ ਤਦਾਰਞ੍ਞੇ, ਉਬ੍ਬਿਦ੍ਧਂ ਸੇਲਮੁਤ੍ਤਮਂ।
ਨਿਸ੍ਸੇਣਿਯਾ ਤਮਾਰੁਯ੍ਹ, ਨਿਸ੍ਸੇਣਿਂ ਪਾਤਯਿਮ੍ਹਸੇ॥

‘‘ਤਦਾ ਓਵਦਿ ਨੋ ਥੇਰੋ, ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੋ ਸੁਦੁਲ੍ਲਭੋ।
ਸਦ੍ਧਾਤਿਦੁਲ੍ਲਭਾ ਲਦ੍ਧਾ, ਥੋਕਂ ਸੇਸਞ੍ਚ ਸਾਸਨਂ॥

‘‘ਨਿਪਤਨ੍ਤਿ ਖਣਾਤੀਤਾ, ਅਨਨ੍ਤੇ ਦੁਕ੍ਖਸਾਗਰੇ।
ਤਸ੍ਮਾ ਪਯੋਗੋ ਕਤ੍ਤਬ੍ਬੋ, ਯਾਵ ਠਾਤਿ ਮੁਨੇ ਮਤਂ॥

‘‘ਅਰਹਾ ਆਸਿ ਸੋ ਥੇਰੋ, ਅਨਾਗਾਮੀ ਤਦਾਨੁਗੋ।
ਸੁਸੀਲਾ ਇਤਰੇ ਯੁਤ੍ਤਾ, ਦੇਵਲੋਕਂ ਅਗਮ੍ਹਸੇ॥

‘‘ਨਿਬ੍ਬੁਤੋ ਤਿਣ੍ਣਸਂਸਾਰੋ, ਸੁਦ੍ਧਾਵਾਸੇ ਚ ਏਕਕੋ।
ਅਹਞ੍ਚ ਪਕ੍ਕੁਸਾਤਿ ਚ, ਸਭਿਯੋ ਬਾਹਿਯੋ ਤਥਾ॥

‘‘ਕੁਮਾਰਕਸ੍ਸਪੋ, ਚੇਵ, ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥੂਪਗਾ ਮਯਂ।
ਸਂਸਾਰਬਨ੍ਧਨਾ ਮੁਤ੍ਤਾ, ਗੋਤਮੇਨਾਨੁਕਮ੍ਪਿਤਾ॥

‘‘ਮਲ੍ਲੇਸੁ ਕੁਸਿਨਾਰਾਯਂ, ਗਬ੍ਭੇ ਜਾਤਸ੍ਸ ਮੇ ਸਤੋ।
ਮਾਤਾ ਮਤਾ ਚਿਤਾਰੁਲ਼੍ਹਾ, ਤਤੋ ਨਿਪ੍ਪਤਿਤੋ ਅਹਂ॥

‘‘ਪਤਿਤੋ ਦਬ੍ਬਪੁਞ੍ਜਮ੍ਹਿ, ਤਤੋ ਦਬ੍ਬੋਤਿ ਵਿਸ੍ਸੁਤੋ।
ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਬਲੇਨਾਹਂ, ਵਿਮੁਤ੍ਤੋ ਸਤ੍ਤਵਸ੍ਸਿਕੋ॥

‘‘ਖੀਰੋਦਨਬਲੇਨਾਹਂ , ਪਞ੍ਚਹਙ੍ਗੇਹੁਪਾਗਤੋ।
ਖੀਣਾਸਵੋਪਵਾਦੇਨ, ਪਾਪੇਹਿ ਬਹੁ ਚੋਦਿਤੋ॥

‘‘ਉਭੋ ਪੁਞ੍ਞਞ੍ਚ ਪਾਪਞ੍ਚ, ਵੀਤਿਵਤ੍ਤੋਮ੍ਹਿ ਦਾਨਿਹਂ।
ਪਤ੍ਵਾਨ ਪਰਮਂ ਸਨ੍ਤਿਂ, ਵਿਹਰਾਮਿ ਅਨਾਸਵੋ॥

‘‘ਸੇਨਾਸਨਂ ਪਞ੍ਞਾਪਯਿਂ, ਹਾਸਯਿਤ੍ਵਾਨ ਸੁਬ੍ਬਤੇ।
ਜਿਨੋ ਤਸ੍ਮਿਂ ਗੁਣੇ ਤੁਟ੍ਠੋ, ਏਤਦਗ੍ਗੇ ਠਪੇਸਿ ਮਂ॥

‘‘ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹਂ, ਭਵਾ ਸਬ੍ਬੇ ਸਮੂਹਤਾ।
ਨਾਗੋਵ ਬਨ੍ਧਨਂ ਛੇਤ੍ਵਾ, ਵਿਹਰਾਮਿ ਅਨਾਸਵੋ॥

‘‘ਸ੍ਵਾਗਤਂ ਵਤ ਮੇ ਆਸਿ, ਬੁਦ੍ਧਸੇਟ੍ਠਸ੍ਸ ਸਨ੍ਤਿਕੇ।
ਤਿਸ੍ਸੋ ਵਿਜ੍ਜਾ ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਾ, ਕਤਂ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨਂ॥

‘‘ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ ਚਤਸ੍ਸੋ...ਪੇ॰...ਕਤਂ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ’’ਨ੍ਤਿ॥

ਏਵਂਭੂਤਂ ਪਨ ਤਂ ਯੇਨ ਪੁਬ੍ਬੇ ਏਕਸ੍ਸ ਖੀਣਾਸਵਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਅਨੁਦ੍ਧਂਸਨਵਸੇਨ ਕਤੇਨ ਪਾਪਕਮ੍ਮੇਨ ਬਹੂਨਿ ਵਸ੍ਸਸਤਸਹਸ੍ਸਾਨਿ ਨਿਰਯੇ ਪਚ੍ਚਿ, ਤਾਯ ਏਵ ਕਮ੍ਮਪਿਲੋਤਿਕਾਯ ਚੋਦਿਯਮਾਨਾ ਮੇਤ੍ਤਿਯਭੂਮਜਕਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ‘‘ਇਮਿਨਾ ਮਯਂ ਕਲ੍ਯਾਣਭਤ੍ਤਿਕਸ੍ਸ ਗਹਪਤਿਨੋ ਅਨ੍ਤਰੇ ਪਰਿਭੇਦਿਤਾ’’ਤਿ ਦੁਗ੍ਗਹਿਤਗਾਹਿਨੋ ਅਮੂਲਕੇਨ ਪਾਰਾਜਿਕੇਨ ਧਮ੍ਮੇਨ ਅਨੁਦ੍ਧਂਸੇਸੁਂ। ਤਸ੍ਮਿਞ੍ਚ ਅਧਿਕਰਣੇ ਸਙ੍ਘੇਨ ਸਤਿਵਿਨਯੇਨ ਵੂਪਸਮਿਤੇ ਅਯਂ ਥੇਰੋ ਲੋਕਾਨੁਕਮ੍ਪਾਯ ਅਤ੍ਤਨੋ ਗੁਣੇ ਵਿਭਾਵੇਨ੍ਤੋ **‘‘ਯੋ ਦੁਦ੍ਦਮਿਯੋ’’**ਤਿ ਇਮਂ ਗਾਥਂ ਅਭਾਸਿ।

੫. ਤਤ੍ਥ **ਯੋ**ਤਿ ਅਨਿਯਮਿਤਨਿਦ੍ਦੇਸੋ, ਤਸ੍ਸ ‘‘ਸੋ’’ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਨਿਯਮਤ੍ਤਂ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਉਭਯੇਨਪਿ ਅਞ੍ਞਂ ਵਿਯ ਕਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨਮੇਵ ਵਦਤਿ। **ਦੁਦ੍ਦਮਿਯੋ**ਤਿ ਦੁਦ੍ਦਮੋ, ਦਮੇਤੁਂ ਅਸਕ੍ਕੁਣੇਯ੍ਯੋ। ਇਦਞ੍ਚ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਕਾਲੇ ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਾਨਂ ਵਿਸੂਕਾਯਿਕਾਨਂ ਕਿਲੇਸਾਨਂ ਮਦਾਲੇਪਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਪ੍ਫਨ੍ਦਿਤਂ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਂ ਅਵੂਪਸਮਨਞ੍ਚ ਚਿਨ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਵਦਤਿ। **ਦਮੇਨਾ**ਤਿ ਉਤ੍ਤਮੇਨ ਅਗ੍ਗਮਗ੍ਗਦਮੇਨ, ਤੇਨ ਹਿ ਦਨ੍ਤੋ ਪੁਨ ਦਮੇਤਬ੍ਬਤਾਭਾਵਤੋ ‘‘ਦਨ੍ਤੋ’’ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤਂ ਅਰਹਤਿ, ਨ ਅਞ੍ਞੇਨ। ਅਥ ਵਾ **ਦਮੇਨਾ**ਤਿ ਦਮਕੇਨ ਪੁਰਿਸਦਮ੍ਮਸਾਰਥਿਨਾ ਦਮਿਤੋ । **ਦਬ੍ਬੋ**ਤਿ ਦ੍ਰਬ੍ਯੋ, ਭਬ੍ਬੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤੇਨਾਹ ਭਗਵਾ ਇਮਮੇਵ ਥੇਰਂ ਸਨ੍ਧਾਯ – ‘‘ਨ ਖੋ, ਦਬ੍ਬ, ਦਬ੍ਬਾ ਏਵਂ ਨਿਬ੍ਬੇਠੇਨ੍ਤੀ’’ਤਿ (ਪਾਰਾ॰ ੩੮੪; ਚੂਲ਼ਵ॰ ੧੯੩) । **ਸਨ੍ਤੁਸਿਤੋ**ਤਿ ਯਥਾਲਦ੍ਧਪਚ੍ਚਯਸਨ੍ਤੋਸੇਨ ਝਾਨਸਮਾਪਤ੍ਤਿਸਨ੍ਤੋਸੇਨ ਮਗ੍ਗਫਲਸਨ੍ਤੋਸੇਨ ਚ ਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠੋ। **ਵਿਤਿਣ੍ਣਕਙ੍ਖੋ**ਤਿ ਸੋਲ਼ਸਵਤ੍ਥੁਕਾਯ ਅਟ੍ਠਵਤ੍ਥੁਕਾਯ ਚ ਕਙ੍ਖਾਯ ਪਠਮਮਗ੍ਗੇਨੇਵ ਸਮੁਗ੍ਘਾਟਿਤਤ੍ਤਾ ਵਿਗਤਕਙ੍ਖੋ। **ਵਿਜਿਤਾਵੀ**ਤਿ ਪੁਰਿਸਾਜਾਨੀਯੇਨ ਵਿਜੇਤਬ੍ਬਸ੍ਸ ਸਬ੍ਬਸ੍ਸਪਿ ਸਂਕਿਲੇਸਪਕ੍ਖਸ੍ਸ ਵਿਜਿਤਤ੍ਤਾ ਵਿਧਮਿਤਤ੍ਤਾ ਵਿਜਿਤਾਵੀ। **ਅਪੇਤਭੇਰਵੋ**ਤਿ ਪਞ੍ਚਵੀਸਤਿਯਾ ਭਯਾਨਂ ਸਬ੍ਬਸੋ ਅਪੇਤਤ੍ਤਾ ਅਪਗਤਭੇਰਵੋ ਅਭਯੂਪਰਤੋ । ਪੁਨ **ਦਬ੍ਬੋ**ਤਿ ਨਾਮਕਿਤ੍ਤਨਂ। **ਪਰਿਨਿਬ੍ਬੁਤੋ**ਤਿ ਦ੍ਵੇ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਨਾਨਿ ਕਿਲੇਸਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਨਞ੍ਚ, ਯਾ ਸਉਪਾਦਿਸੇਸਨਿਬ੍ਬਾਨਧਾਤੁ, ਖਨ੍ਧਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਨਞ੍ਚ, ਯਾ ਅਨੁਪਾਦਿਸੇਸਨਿਬ੍ਬਾਨਧਾਤੁ। ਤੇਸੁ ਇਧ ਕਿਲੇਸਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਪਹਾਤਬ੍ਬਧਮ੍ਮਾਨਂ

ਮਗ੍ਗੇਨ ਸਬ੍ਬਸੋ ਪਹੀਨਤ੍ਤਾ ਕਿਲੇਸਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਨੇਨ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬੁਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਠਿਤਤ੍ਤੋ**ਤਿ ਠਿਤਸਭਾਵੋ ਅਚਲੋ ਇਟ੍ਠਾਦੀਸੁ ਤਾਦਿਭਾਵਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਲੋਕਧਮ੍ਮੇਹਿ ਅਕਮ੍ਪਨੀਯੋ। **ਹੀ**ਤਿ ਚ ਹੇਤੁਅਤ੍ਥੇ ਨਿਪਾਤੋ, ਤੇਨ ਯੋ ਪੁਬ੍ਬੇ ਦੁਦ੍ਦਮੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਠਿਤੋ ਯਸ੍ਮਾ ਦਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਸਤ੍ਥਾਰਾ ਉਤ੍ਤਮੇਨ ਦਮੇਨ ਦਮਿਤੋ ਸਨ੍ਤੁਸਿਤੋ ਵਿਤਿਣ੍ਣਕਙ੍ਖੋ ਵਿਜਿਤਾਵੀ ਅਪੇਤਭੇਰਵੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਸੋ ਦਬ੍ਬੋ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬੁਤੋ ਤਤੋਯੇਵ ਚ ਠਿਤਤ੍ਤੋ, ਏਵਂਭੂਤੇ ਚ ਤਸ੍ਮਿਂ ਚਿਤ੍ਤਪ੍ਪਸਾਦੋਵ ਕਾਤਬ੍ਬੋ, ਨ ਪਸਾਦਞ੍ਞਥਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਪਰਨੇਯ੍ਯਬੁਦ੍ਧਿਕੇ ਸਤ੍ਤੇ ਅਨੁਕਮ੍ਪਨ੍ਤੋ ਥੇਰੋ ਅਞ੍ਞਂ ਬ੍ਯਾਕਾਸਿ।

ਦਬ੍ਬਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੬. ਸੀਤਵਨਿਯਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਯੋ ਸੀਤਵਨਨ੍ਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਸਮ੍ਭੂਤਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਇਤੋ ਕਿਰ ਅਟ੍ਠਾਰਸਾਧਿਕਸ੍ਸ ਕਪ੍ਪਸਤਸ੍ਸ ਮਤ੍ਥਕੇ ਅਤ੍ਥਦਸ੍ਸੀ ਨਾਮ ਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ ਲੋਕੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਸਦੇਵਕਂ ਲੋਕਂ ਸਂਸਾਰਮਹੋਘਤੋ ਤਾਰੇਨ੍ਤੋ ਏਕਦਿਵਸਂ ਮਹਤਾ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਗਙ੍ਗਾਤੀਰਂ ਉਪਗਚ੍ਛਿ। ਤਸ੍ਮਿਂ ਕਾਲੇ ਅਯਂ ਗਹਪਤਿਕੁਲੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੋ ਤਤ੍ਥ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਪਸ੍ਸਿਤ੍ਵਾ ਪਸਨ੍ਨਮਾਨਸੋ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਵਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ‘‘ਕਿਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਪਾਰਂ ਗਨ੍ਤੁਕਾਮਤ੍ਥਾ’’ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿ। ਭਗਵਾ ‘‘ਗਮਿਸ੍ਸਾਮਾ’’ਤਿ ਅਵੋਚ। ਸੋ ਤਾਵਦੇਵ ਨਾਵਾਸਙ੍ਘਾਟਂ ਯੋਜੇਤ੍ਵਾ ਉਪਨੇਸਿ। ਸਤ੍ਥਾ ਤਂ ਅਨੁਕਮ੍ਪਨ੍ਤੋ ਸਹ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘੇਨ ਨਾਵਂ ਅਭਿਰੁਹਿ। ਸੋ ਸਯਮ੍ਪਿ ਅਭਿਰੁਯ੍ਹ ਸੁਖੇਨੇਵ ਪਰਤੀਰਂ ਸਮ੍ਪਾਪੇਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘਞ੍ਚ ਦੁਤਿਯਦਿਵਸੇ ਮਹਾਦਾਨਂ ਪਵਤ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਅਨੁਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਪਸਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੋ ਵਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਨਿਵਤ੍ਤਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮੇਨ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਸਂਸਰਿਤ੍ਵਾ ਇਤੋ ਤੇਰਸਾਧਿਕਕਪ੍ਪਸਤਸ੍ਸ ਮਤ੍ਥਕੇ ਖਤ੍ਤਿਯਕੁਲੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਰਾਜਾ ਅਹੋਸਿ ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀ ਧਮ੍ਮਿਕੋ ਧਮ੍ਮਰਾਜਾ। ਸੋ ਸਤ੍ਤੇ ਸੁਗਤਿਮਗ੍ਗੇ ਪਤਿਟ੍ਠਾਪੇਤ੍ਵਾ ਤਤੋ ਚੁਤੋ ਏਕਨਵੁਤਿਕਪ੍ਪੇ ਵਿਪਸ੍ਸਿਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਸਾਸਨੇ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਧੁਤਧਮ੍ਮੇ ਸਮਾਦਾਯ ਸੁਸਾਨੇ ਵਸਨ੍ਤੋ ਸਮਣਧਮ੍ਮਂ ਅਕਾਸਿ। ਪੁਨ ਕਸ੍ਸਪਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇਪਿ ਤਸ੍ਸ ਸਾਸਨੇ ਤੀਹਿ ਸਹਾਯੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਵੀਸਤਿਵਸ੍ਸਸਹਸ੍ਸਾਨਿ ਸਮਣਧਮ੍ਮਂ ਕਤ੍ਵਾ ਏਕਂ ਬੁਦ੍ਧਨ੍ਤਰਂ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਸਂਸਰਿਤ੍ਵਾ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਰਾਜਗਹੇ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਮਹਾਸਾਲਸ੍ਸ ਪੁਤ੍ਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ। ਤਸ੍ਸ ‘‘ਸਮ੍ਭੂਤੋ’’ਤਿ ਨਾਮਂ ਅਕਂਸੁ। ਸੋ ਵਯਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਸਿਪ੍ਪੇਸੁ ਨਿਪ੍ਫਤ੍ਤਿਂ ਗਤੋ। ਭੂਮਿਜੋ ਜੇਯ੍ਯਸੇਨੋ ਅਭਿਰਾਧਨੋਤਿ ਤੀਹਿ ਸਹਾਯੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਭਗਵਤੋ ਸਨ੍ਤਿਕਂ ਗਤੋ ਧਮ੍ਮਦੇਸਨਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਪਟਿਲਦ੍ਧਸਦ੍ਧੋ ਪਬ੍ਬਜਿ। ਯੇ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ –

‘‘ਭੂਮਿਜੋ ਜੇਯ੍ਯਸੇਨੋ ਚ, ਸਮ੍ਭੂਤੋ ਅਭਿਰਾਧਨੋ।
ਏਤੇ ਧਮ੍ਮਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਸੁਂ, ਸਾਸਨੇ ਵਰਤਾਦਿਨੋ’’ਤਿ॥

ਅਥ ਸਮ੍ਭੂਤੋ ਭਗਵਤੋ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਕਾਯਗਤਾਸਤਿਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਨਿਬਦ੍ਧਂ ਸੀਤਵਨੇ ਵਸਤਿ। ਤੇਨੇਵਾਯਸ੍ਮਾ ‘‘ਸੀਤਵਨਿਯੋ’’ਤਿ ਪਞ੍ਞਾਯਿਤ੍ਥ। ਤੇਨ ਚ ਸਮਯੇਨ ਵੇਸ੍ਸਵਣੋ ਮਹਾਰਾਜਾ ਕੇਨਚਿਦੇਵ ਕਰਣੀਯੇਨ ਜਮ੍ਬੁਦੀਪੇ ਦਕ੍ਖਿਣਦਿਸਾਭਾਗਂ ਉਦ੍ਦਿਸ੍ਸ ਆਕਾਸੇਨ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੋ ਥੇਰਂ ਅਬ੍ਭੋਕਾਸੇ ਨਿਸੀਦਿਤ੍ਵਾ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਂ ਮਨਸਿਕਰੋਨ੍ਤਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਵਿਮਾਨਤੋ ਓਰੁਯ੍ਹ ਥੇਰਂ ਵਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ, ‘‘ਯਦਾ ਥੇਰੋ ਸਮਾਧਿਤੋ ਵੁਟ੍ਠਹਿਸ੍ਸਤਿ, ਤਦਾ ਮਮ ਆਗਮਨਂ ਆਰੋਚੇਥ, ਆਰਕ੍ਖਞ੍ਚਸ੍ਸ ਕਰੋਥਾ’’ਤਿ ਦ੍ਵੇ ਯਕ੍ਖੇ ਆਣਾਪੇਤ੍ਵਾ ਪਕ੍ਕਾਮਿ। ਤੇ ਥੇਰਸ੍ਸ ਸਮੀਪੇ ਠਤ੍ਵਾ ਮਨਸਿਕਾਰਂ ਪਟਿਸਂਹਰਿਤ੍ਵਾ ਨਿਸਿਨ੍ਨਕਾਲੇ ਆਰੋਚੇਸੁਂ। ਤਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਥੇਰੋ ‘‘ਤੁਮ੍ਹੇ ਮਮ ਵਚਨੇਨ ਵੇਸ੍ਸਵਣਮਹਾਰਾਜਸ੍ਸ ਕਥੇਥ, ਭਗਵਤਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਾਸਨੇ ਠਿਤਾਨਂ ਸਤਿਆਰਕ੍ਖਾ ਨਾਮ ਠਪਿਤਾ ਅਤ੍ਥਿ, ਸਾਯੇਵ ਮਾਦਿਸੇ ਰਕ੍ਖਤਿ, ਤ੍ਵਂ ਤਤ੍ਥ ਅਪ੍ਪੋਸ੍ਸੁਕ੍ਕੋ ਹੋਹਿ, ਭਗਵਤੋ ਓਵਾਦੇ ਠਿਤਾਨਂ ਏਦਿਸਾਯ ਆਰਕ੍ਖਾਯ ਕਰਣੀਯਂ ਨਤ੍ਥੀ’’ਤਿ ਤੇ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜੇਤ੍ਵਾ ਤਾਵਦੇਵ ਵਿਪਸ੍ਸਨਂ ਵਡ੍ਢੇਤ੍ਵਾ ਵਿਜ੍ਜਾਤ੍ਤਯਂ ਸਚ੍ਛਾਕਾਸਿ। ਤਤੋ ਵੇਸ੍ਸਵਣੋ ਨਿਵਤ੍ਤਮਾਨੋ ਥੇਰਸ੍ਸ ਸਮੀਪਂ ਪਤ੍ਵਾ ਮੁਖਾਕਾਰਸਲ੍ਲਕ੍ਖਣੇਨੇਵਸ੍ਸ ਕਤਕਿਚ੍ਚਭਾਵਂ ਞਤ੍ਵਾ ਸਾਵਤ੍ਥਿਂ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਭਗਵਤੋ ਆਰੋਚੇਤ੍ਵਾ ਸਤ੍ਥੁ ਸਮ੍ਮੁਖਾ ਥੇਰਂ ਅਭਿਤ੍ਥਵਨ੍ਤੋ –

‘‘ਸਤਿਆਰਕ੍ਖਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ, ਧਿਤਿਮਾ ਵੀਰਿਯਸਮਾਹਿਤੋ।
ਅਨੁਜਾਤੋ ਸਤ੍ਥੁ ਸਮ੍ਭੂਤੋ, ਤੇਵਿਜ੍ਜੋ ਮਚ੍ਚੁਪਾਰਗੂ’’ਤਿ॥ –

ਇਮਾਯ ਗਾਥਾਯ ਥੇਰਸ੍ਸ ਗੁਣੇ ਵਣ੍ਣੇਸਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੧.੨੧.੧੫-੨੦) –

‘‘ਅਤ੍ਥਦਸ੍ਸੀ ਤੁ ਭਗਵਾ, ਦ੍ਵਿਪਦਿਨ੍ਦੋ ਨਰਾਸਭੋ।
ਪੁਰਕ੍ਖਤੋ ਸਾਵਕੇਹਿ, ਗਙ੍ਗਾਤੀਰਮੁਪਾਗਮਿ॥

‘‘ਸਮਤਿਤ੍ਤਿ ਕਾਕਪੇਯ੍ਯਾ, ਗਙ੍ਗਾ ਆਸਿ ਦੁਰੁਤ੍ਤਰਾ।
ਉਤ੍ਤਾਰਯਿਂ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘਂ, ਬੁਦ੍ਧਞ੍ਚ ਦ੍ਵਿਪਦੁਤ੍ਤਮਂ॥

‘‘ਅਟ੍ਠਾਰਸੇ ਕਪ੍ਪਸਤੇ, ਯਂ ਕਮ੍ਮਮਕਰਿਂ ਤਦਾ।
ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ, ਤਰਣਾਯ ਇਦਂ ਫਲਂ॥

‘‘ਤੇਰਸੇਤੋ ਕਪ੍ਪਸਤੇ, ਪਞ੍ਚ ਸਬ੍ਬੋਭਵਾ ਅਹੁਂ।
ਸਤ੍ਤਰਤਨਸਮ੍ਪਨ੍ਨਾ, ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀ ਮਹਬ੍ਬਲਾ॥

‘‘ਪਚ੍ਛਿਮੇ ਚ ਭਵੇ ਅਸ੍ਮਿਂ, ਜਾਤੋਹਂ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੇ ਕੁਲੇ।
ਸਦ੍ਧਿਂ ਤੀਹਿ ਸਹਾਯੇਹਿ, ਪਬ੍ਬਜਿਂ ਸਤ੍ਥੁ ਸਾਸਨੇ॥

‘‘ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹਂ…ਪੇ॰… ਕਤਂ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ’’ਨ੍ਤਿ॥

ਅਥਾਯਸ੍ਮਾ ਸਮ੍ਭੂਤੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਦਸ੍ਸਨਾਯ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਦਿਸ੍ਵਾ ‘‘ਆਵੁਸੋ, ਮਮ ਵਚਨੇਨ ਭਗਵਤੋ ਪਾਦੇ ਸਿਰਸਾ ਵਨ੍ਦਥ, ਏਵਞ੍ਚ ਵਦੇਥਾ’’ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ਧਮ੍ਮਾਧਿਕਰਣਂ ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਤ੍ਥੁ ਅਵਿਹੇਠਿਤਭਾਵਂ ਪਕਾਸੇਨ੍ਤੋ **“ਯੋ ਸੀਤਵਨ”**ਨ੍ਤਿ ਗਾਥਮਾਹ। ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਵਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਸਮ੍ਭੂਤਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਸਾਸਨਂ ਸਮ੍ਪਵੇਦੇਨ੍ਤਾ, ‘‘ਆਯਸ੍ਮਾ, ਭਨ੍ਤੇ, ਸਮ੍ਭੂਤੋ ਭਗਵਤੋ ਪਾਦੇ ਸਿਰਸਾ ਵਨ੍ਦਤਿ, ਏਵਞ੍ਚ ਵਦਤੀ’’ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ਤਂ ਗਾਥਂ ਆਰੋਚੇਸੁਂ, ਤਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਭਗਵਾ ‘‘ਪਣ੍ਡਿਤੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮ੍ਭੂਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਚ੍ਚਪਾਦਿ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸਾਨੁਧਮ੍ਮਂ, ਨ ਚ ਮਂ ਧਮ੍ਮਾਧਿਕਰਣਂ ਵਿਹੇਠੇਤਿ। ਵੇਸ੍ਸਵਣੇਨ ਤਸ੍ਸਤ੍ਥੋ ਮਯ੍ਹਂ ਆਰੋਚਿਤਾ’’ਤਿ ਆਹ।

੬. ਯਂ ਪਨ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਸਮ੍ਭੂਤਤ੍ਥੇਰੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **“ਯੋ ਸੀਤਵਨ”**ਨ੍ਤਿ ਗਾਥਂ ਸਤ੍ਥੁ ਨਿਵੇਦੇਸੁਂ। ਤਤ੍ਥ **ਸੀਤਵਨ**ਨ੍ਤਿ ਏਵਂਨਾਮਕਂ ਰਾਜਗਹਸਮੀਪੇ ਮਹਨ੍ਤਂ ਭੇਰਵਸੁਸਾਨਵਨਂ। **ਉਪਗਾ**ਤਿ ਨਿਵਾਸਨਵਸੇਨ ਉਪਗਚ੍ਛਿ। ਏਤੇਨ ਭਗਵਤਾ ਅਨੁਞ੍ਞਾਤਂ ਪਬ੍ਬਜਿਤਾਨੁਰੂਪਂ ਨਿਵਾਸਨਟ੍ਠਾਨਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਭਿਕ੍ਖੂ**ਤਿ ਸਂਸਾਰਭਯਸ੍ਸ ਇਕ੍ਖਨਤੋ ਭਿਨ੍ਨਕਿਲੇਸਤਾਯ ਚ ਭਿਕ੍ਖੁ। **ਏਕੋ**ਤਿ ਅਦੁਤਿਯੋ, ਏਤੇਨ ਕਾਯਵਿਵੇਕਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਸਨ੍ਤੁਸਿਤੋ**ਤਿ ਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠੋ। ਏਤੇਨ ਚਤੁਪਚ੍ਚਯਸਨ੍ਤੋਸਲਕ੍ਖਣਂ ਅਰਿਯਵਂਸਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਸਮਾਹਿਤਤ੍ਤੋ**ਤਿ ਉਪਚਾਰਪ੍ਪਨਾਭੇਦੇਨ ਸਮਾਧਿਨਾ ਸਮਾਹਿਤਚਿਤ੍ਤੋ, ਏਤੇਨ ਚਿਤ੍ਤਵਿਵੇਕਭਾਵਨਾਮੁਖੇਨ ਭਾਵਨਾਰਾਮਂ ਅਰਿਯਵਂਸਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਵਿਜਿਤਾਵੀ**ਤਿ ਸਾਸਨੇ ਸਮ੍ਮਾਪਟਿਪਜ੍ਜਨ੍ਤੇਨ ਵਿਜੇਤਬ੍ਬਂ ਕਿਲੇਸਗਣਂ ਵਿਜਿਤ੍ਵਾ ਠਿਤੋ, ਏਤੇਨ ਉਪਧਿਵਿਵੇਕਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਭਯਹੇਤੂਨਂ ਕਿਲੇਸਾਨਂ ਅਪਗਤਤ੍ਤਾ **ਅਪੇਤਲੋਮਹਂਸੋ,** ਏਤੇਨ ਸਮ੍ਮਾਪਟਿਪਤ੍ਤਿਯਾ ਫਲਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਰਕ੍ਖ**ਨ੍ਤਿ ਰਕ੍ਖਨ੍ਤੋ। **ਕਾਯਗਤਾਸਤਿ**ਨ੍ਤਿ ਕਾਯਾਰਮ੍ਮਣਂ ਸਤਿਂ, ਕਾਯਗਤਾਸਤਿਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਂ ਪਰਿਬ੍ਰੂਹਨਵਸੇਨ ਅਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜੇਨ੍ਤੋ। **ਧਿਤਿਮਾ**ਤਿ ਧੀਰੋ, ਸਮਾਹਿਤਤ੍ਤਂ ਵਿਜਿਤਾਵਿਭਾਵਤਂ ਵਾ ਉਪਾਦਾਯ ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਦਸ੍ਸਨਮੇਤਂ। ਅਯਞ੍ਹੇਤ੍ਥ ਸਙ੍ਖੇਪਤ੍ਥੋ – ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਵਿਵੇਕਸੁਖਾਨੁਪੇਕ੍ਖਾਯ ਏਕੋ ਸੀਤਵਨਂ ਉਪਾਗਮਿ, ਉਪਾਗਤੋ ਚ ਲੋਲਭਾਵਾਭਾਵਤੋ ਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠੋ ਧਿਤਿਮਾ ਕਾਯਗਤਾਸਤਿਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਂ ਭਾਵੇਨ੍ਤੋ ਤਥਾਧਿਗਤਂ ਝਾਨਂ ਪਾਦਕਂ

ਕਤ੍ਵਾ ਆਰਦ੍ਧਵਿਪਸ੍ਸਨੋ ਉਸ੍ਸੁਕ੍ਕਾਪੇਤ੍ਵਾ ਅਧਿਗਤੇਨ ਅਗ੍ਗਮਗ੍ਗੇਨ ਸਮਾਹਿਤੋ ਵਿਜਿਤਾਵੀ ਚ ਹੁਤ੍ਵਾ ਕਤਕਿਚ੍ਚਤਾਯ ਭਯਹੇਤੂਨੰ ਸਬ੍ਬਸੋ ਅਪਗਤਤ੍ਤਾ ਅਪੇਤਲੋਮਹੰਸੋ ਜਾਤੋਤਿ।

ਸੀਤਵਨਿਯਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

7. ਭਲ੍ਲਿਯਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਯੋਪਾਨੁਦੀਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਭਲ੍ਲਿਯਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਅਯੰ ਕਿਰ ਇਤੋ ਏਕਤਿੰਸੇ ਕਪ੍ਪੇ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇ ਬੁਦ੍ਧੇ ਸੁਮਨਸ੍ਸ ਨਾਮ ਪਚ੍ਚੇਕਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਪਸਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੋ ਫਲਾਫਲੰ ਦਤ੍ਵਾ ਸੁਗਤੀਸੁ ਏਵ ਸੰਸਰਨ੍ਤੋ ਸਿਖਿਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਕਾਲੇ ਅਰੁਣਵਤੀਨਗਰੇ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਕੁਲੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੋ ''ਸਿਖਿਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਪਠਮਾਭਿਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਉਜਿਤ, ਓਜਿਤਾ ਨਾਮ ਦ੍ਵੇ ਸਤ੍ਥਵਾਹਪੁਤ੍ਤਾ ਪਠਮਾਹਾਰੰ ਅਦੰਸੂ''ਤਿ ਸੁਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਹਾਯਕੇਨ ਸਦ੍ਧਿੰ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਵਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਸ੍ਵਾਤਨਾਯ ਨਿਮਨ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਮਹਾਦਾਨੰ ਪਵਤ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਪਤ੍ਥਨੰ ਅਕੰਸੁ – ''ਉਭੋਪਿ ਮਯੰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਨਾਗਤੇ ਤੁਮ੍ਹਾਦਿਸਸ੍ਸ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਪਠਮਾਹਾਰਦਾਯਕਾ ਭਵੇਯ੍ਯਾਮਾ''ਤਿ। ਤੇ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਭਵੇ ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮੰ ਕਤ੍ਵਾ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਸੰਸਰਨ੍ਤਾ ਕਸ੍ਸਪਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਗੋਪਾਲਕਸੇਟ੍ਠਿਸ੍ਸ ਪੁਤ੍ਤਾ ਭਾਤਰੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਾ। ਬਹੂਨਿ ਵਸ੍ਸਾਨਿ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘੰ ਖੀਰਭੋਜਨੇਨ ਉਪਟ੍ਠਹਿੰਸੁ। ਅਮ੍ਹਾਕੰ ਪਨ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਪੋਕ੍ਖਰਵਤੀਨਗਰੇ ਸਤ੍ਥਵਾਹਸ੍ਸ ਪੁਤ੍ਤਾ ਭਾਤਰੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਾ। ਤੇਸੁ ਜੇਟ੍ਠੋ ਤਫੁਸ੍ਸੋ ਨਾਮ, ਕਨਿਟ੍ਠੋ ਭਲ੍ਲਿਯੋ ਨਾਮ, ਤੇ ਪਞ੍ਚਮਤ੍ਤਾਨਿ ਸਕਟਸਤਾਨਿ ਭਣ੍ਡਸ੍ਸ ਪੂਰੇਤ੍ਵਾ ਵਾਣਿਜ੍ਜਾਯ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਾ ਭਗਵਤਿ ਪਠਮਾਭਿਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੇ ਸਤ੍ਤਸਤ੍ਤਾਹੰ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਸੁਖਧਮ੍ਮਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਾਹਿ ਵੀਤਿਨਾਮੇਤ੍ਵਾ ਅਟ੍ਠਮੇ ਸਤ੍ਤਾਹੇ ਰਾਜਾਯਤਨਮੂਲੇ ਵਿਹਰਨ੍ਤੇ ਰਾਜਾਯਤਨਸ੍ਸ ਅਵਿਦੂਰੇ ਮਹਾਮਗ੍ਗੇਨ ਅਤਿਕ੍ਕਮਨ੍ਤਿ, ਤੇਸੰ ਤਸ੍ਮਿੰ ਸਮਯੇ ਸਮੇਪਿ ਭੂਮਿਭਾਗੇ ਅਕਦ੍ਦਮੋਦਕੇ ਸਕਟਾਨਿ ਨਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿੰਸੁ, ''ਕਿੰ ਨੁ, ਖੋ, ਕਾਰਣ''ਨ੍ਤਿ ਚ ਚਿਨ੍ਤੇਨ੍ਤਾਨੰ ਪੋਰਾਣਸਾਲੋਹਿਤਾ ਦੇਵਤਾ ਰੁਕ੍ਖਵਿਟਪਨ੍ਤਰੇ ਅਤ੍ਤਾਨੰ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੀ ਆਹ – ''ਮਾਦਿਸਾ, ਅਯੰ ਭਗਵਾ ਅਚਿਰਾਭਿਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ ਸਤ੍ਤਸਤ੍ਤਾਹੰ ਅਨਾਹਾਰੋ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਸੁਖਾਪਟਿਸੰਵੇਦੀ ਇਦਾਨਿ ਰਾਜਾਯਤਨਮੂਲੇ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ, ਤੰ ਆਹਾਰੇਨ ਪਟਿਮਾਨੇਥ, ਯਦਸ੍ਸ ਤੁਮ੍ਹਾਕੰ ਦੀਘਰਤ੍ਤੰ ਹਿਤਾਯ ਸੁਖਾਯਾ''ਤਿ। ਤੰ ਸੁਤ੍ਵਾ ਤੇ ਉਲ਼ਾਰੰ ਪੀਤਿਸੋਮਨਸ੍ਸੰ ਪਟਿਸੰਵੇਦੇਨ੍ਤਾ, ''ਆਹਾਰਸਮ੍ਪਾਦਨੰ ਪਪਞ੍ਚੋ''ਨ੍ਤਿ ਮਞ੍ਞਮਾਨਾ ਮਨ੍ਥਞ੍ਚ ਮਧੁਪਿਣ੍ਡਿਕਞ੍ਚ ਭਗਵਤੋ ਦਤ੍ਵਾ ਦ੍ਵੇਵਾਚਿਕਸਰਣੰ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਕੇਸਧਾਤੁਯੋ ਲਭਿਤ੍ਵਾ ਅਗਮੰਸੁ। ਤੇ ਹਿ ਪਠਮੰ ਉਪਾਸਕਾ ਅਹੇਸੁੰ। ਅਥ ਭਗਵਤਿ ਬਾਰਾਣਸਿੰ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਧਮ੍ਮਚਕ੍ਕੰ ਪਵਤ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਅਨੁਪੁਬ੍ਬੇਨ ਰਾਜਗਹੇ ਵਿਹਰਨ੍ਤੇ ਤਫੁਸ੍ਸਭਲ੍ਲਿਯਾ ਰਾਜਗਹੰ ਉਪਗਤਾ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਵਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸੀਦਿੰਸੁ। ਤੇਸੰ ਭਗਵਾ ਧਮ੍ਮੰ ਦੇਸੇਸਿ। ਤੇਸੁ ਤਫੁਸ੍ਸੋ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਫਲੇ ਪਤਿਟ੍ਠਾਯ ਉਪਾਸਕੋਵ ਅਹੋਸਿ। ਭਲ੍ਲਿਯੋ ਪਨ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਛਲ਼ਭਿਞ੍ਞੋ ਅਹੋਸਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੨.੪੮.੬੬-੭੦) –

''ਸੁਮਨੋ ਨਾਮ ਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ, ਤਕ੍ਕਰਾਯੰ ਵਸੀ ਤਦਾ।
ਵਲ੍ਲਿਕਾਰਫਲੰ ਗਯ੍ਹ, ਸਯਮ੍ਭੁਸ੍ਸ ਅਦਾਸਹੰ॥

''ਏਕਤਿੰਸੇ ਇਤੋ ਕਪ੍ਪੇ, ਯੰ ਫਲੰ ਅਦਦਿੰ ਤਦਾ।
ਦੁਗ੍ਗਤਿੰ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ, ਫਲਦਾਨਸ੍ਸਿਦੰ ਫਲੰ॥

''ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹੰ...ਪੇ॰... ਕਤੰ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ''ਨ੍ਤਿ॥

ਅਥੇਕਦਿਵਸੰ ਮਾਰੋ ਭਲ੍ਲਿਯਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਭਿੰਸਾਪਨਤ੍ਥੰ ਭਯਾਨਕੰ ਰੂਪੰ ਦਸ੍ਸੇਸਿ। ਸੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਬ੍ਬਭਯਾਤਿਕ੍ਕਮੰ ਪਕਾਸੇਨ੍ਤੋ "**ਯੋਪਾਨੁਦੀ**"ਤਿ ਗਾਥਮਭਾਸਿ।

੭. ਤਤ੍ਥ **ਯੋਪਾਨੁਦੀ**ਤਿ ਯੋ ਅਪਾਨੁਦਿ ਖਿਪਿ ਪਜਹਿ ਵਿਦ੍ਧਂਸੇਸਿ। **ਮਚ੍ਚੁਰਾਜਸ੍ਸਾ**ਤਿ **ਮਚ੍ਚੁ** ਨਾਮ ਮਰਣਂ ਖਨ੍ਧਾਨਂ ਭੇਦੋ, ਸੋ ਏਵ ਚ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਅਤ੍ਤਨੋ ਵਸੇ ਅਨੁਵਤ੍ਤਾਪਨਤੋ ਇਸ੍ਸਰਟ੍ਠੇਨ **ਰਾਜਾ**ਤਿ ਮਚ੍ਚੁਰਾਜਾ, ਤਸ੍ਸ। **ਸੇਨ**ਨ੍ਤਿ ਜਰਾਰੋਗਾਦਿਂ, ਸਾ ਹਿਸ੍ਸ ਵਸਵਤ੍ਤਨੇ ਅਙ੍ਗਭਾਵਤੋ ਸੇਨਾ ਨਾਮ, ਤੇਨ ਹੇਸ ਮਹਤਾ ਨਾਨਾਵਿਧੇਨ ਵਿਪੁਲੇਨ ''ਮਹਾਸੇਨੋ''ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਯਥਾਹ – ''ਨ ਹਿ ਨੋ ਸਙ੍ਗਰਂ ਤੇਨ, ਮਹਾਸੇਨੇਨ ਮਚ੍ਚੁਨਾ''ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੭੨; ਜਾ॰ ੨.੨੨.੧੨੧; ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ੧੦੩)। ਅਥ ਵਾ ਗੁਣਮਾਰਣਟ੍ਠੇਨ ''ਮਚ੍ਚੁ''ਤਿ ਇਧ ਦੇਵਪੁਤ੍ਤਮਾਰੋ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤੋ, ਤਸ੍ਸ ਚ ਸਹਾਯਭਾਵੂਪਗਮਨਤੋ ਕਾਮਾਦਯੋ ਸੇਨਾ। ਤਥਾ ਚਾਹ –

''ਕਾਮਾ ਤੇ ਪਠਮਾ ਸੇਨਾ, ਦੁਤਿਯਾ ਅਰਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ।
ਤਤਿਯਾ ਖੁਪ੍ਪਿਪਾਸਾ ਤੇ, ਚਤੁਤ੍ਥੀ ਤਣ੍ਹਾ ਪਵੁਚ੍ਚਤਿ॥

''ਪਞ੍ਚਮੀ ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਂ ਤੇ, ਛਟ੍ਠਾ ਭੀਰੂ ਪਵੁਚ੍ਚਤਿ।
ਸਤ੍ਤਮੀ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾ ਤੇ, ਮਾਨੋ ਮਕ੍ਖੋ ਚ ਅਟ੍ਠਮੀ''ਤਿ॥ (ਸੁ॰ ਨਿ॰ ੪੩੮-੪੩੯; ਮਹਾਨਿ॰ ੨੮;ਚੂਲਨਿ॰ ਨਨ੍ਦਮਾਣਵਪੁਚ੍ਛਾਨਿਦ੍ਦੇਸ ੪੭)।

ਨਲ਼ਸੇਤੁਂਵ **ਸੁਦੁਬ੍ਬਲਂ ਮਹੋਘੋ**ਤਿ ਸਾਰਵਿਰਹਿਤਤੋ ਨਲ਼ਸੇਤੁਸਦਿਸਂ ਅਤਿਵਿਯ ਅਬਲਭਾਵਤੋ ਸੁਟ੍ਠੁ ਦੁਬ੍ਬਲਂ ਸਂਕਿਲੇਸਸੇਨਂ ਨਵਲੋਕੁਤ੍ਤਰਧਮ੍ਮਾਨਂ ਮਹਾਬਲਵਭਾਵਤੋ ਮਹੋਘਸਦਿਸੇਨ ਅਗ੍ਗਮਗ੍ਗੇਨ ਯੋ ਅਪਾਨੁਦਿ ਵਿਜਿਤਾਵੀ ਅਪੇਤਭੇਰਵੋ ਦਨ੍ਤੋ, ਸੋ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬੁਤੋ ਠਿਤਤ੍ਤੋਤਿ ਯੋਜਨਾ। ਤਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਮਾਰੋ ''ਜਾਨਾਤਿ ਮਂ ਸਮਣੋ''ਤਿ ਤਤ੍ਥੇਵਨ੍ਤਰਧਾਯੀਤਿ।

ਭਲ੍ਲਿਯਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੮. ਵੀਰਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਯੋ ਦੁਦ੍ਦਮਿਯੋਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਵੀਰਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਅਯਂ ਕਿਰ ਇਤੋ ਏਕਨਵੁਤੇ ਕਪ੍ਪੇ ਵਿਪਸ੍ਸਿਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਵਸਨਆਵਾਸਂ ਪਟਿਜਗ੍ਗਿ। ਏਕਦਿਵਸਞ੍ਚ ਸਿਨ੍ਧੁਵਾਰਪੁਪ੍ਫਸਦਿਸਾਨਿ ਨਿਗ੍ਗੁਣ੍ਡਿਪੁਪ੍ਫਾਨਿ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਪੂਜੇਸਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮੇਨ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਸਂਸਰਨ੍ਤੋ ਇਤੋ ਪਞ੍ਚਤਿਂਸੇ ਕਪ੍ਪੇ ਖਤ੍ਤਿਯਕੁਲੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਮਹਾਪਤਾਪੋ ਨਾਮ ਰਾਜਾ ਅਹੋਸਿ ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀ। ਸੋ ਧਮ੍ਮੇਨ ਸਮੇਨ ਰਜ੍ਜਂ ਕਾਰੇਨ੍ਤੋ ਸਤ੍ਤੇ ਸਗ੍ਗਮਗ੍ਗੇ ਪਤਿਟ੍ਠਾਪੇਸਿ। ਪੁਨ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਕਪ੍ਪੇ ਕਸ੍ਸਪਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਮਹਾਵਿਭਵੋ ਸੇਟ੍ਠਿ ਹੁਤ੍ਵਾ ਕਪਣਦ੍ਧਿਕਾਦੀਨਂ ਦਾਨਂ ਦੇਨ੍ਤੋ ਸਙ੍ਘਸ੍ਸ ਖੀਰਭਤ੍ਤਂ ਅਦਾਸਿ। ਏਵਂ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਦਾਨਮਯਂ ਪੁਞ੍ਞਸਮ੍ਭਾਰਂ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਇਤਰਞ੍ਚ ਨਿਬ੍ਬਾਨਤ੍ਥਂ ਸਮ੍ਭਰਨ੍ਤੋ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਸਂਸਰਿਤ੍ਵਾ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਗਰੇ ਰਞ੍ਞੋ ਪਸੇਨਦਿਸ੍ਸ ਅਮਚ੍ਚਕੁਲੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ, ''ਵੀਰੋ''ਤਿਸ੍ਸ ਨਾਮਂ ਅਕਂਸੁ। ਸੋ ਵਯਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਨਾਮਾਨੁਗਤੇਹਿ ਪਤ੍ਤਬਲਜਵਾਦਿਗੁਣੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਸਙ੍ਗਾਮਸੂਰੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਮਾਤਾਪਿਤੂਹਿ ਨਿਬਨ੍ਧਵਸੇਨ ਕਾਰਿਤੇ ਦਾਰਪਰਿਗ੍ਗਹੇ ਏਕਂਯੇਵ ਪੁਤ੍ਤਂ ਲਭਿਤ੍ਵਾ ਪੁਬ੍ਬਹੇਤੁਨਾ ਚੋਦਿਯਮਾਨੋ ਕਾਮੇਸੁ ਸਂਸਾਰੇ ਚ ਆਦੀਨਵਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਸਂਵੇਗਜਾਤੋ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਘਟੇਨ੍ਤੋ ਵਾਯਮਨ੍ਤੋ ਨਚਿਰਸ੍ਸੇਵ ਛਲ਼ਭਿਞ੍ਞੋ ਅਹੋਸਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੧.੨੧.੨੧-੨੪) –

''ਵਿਪਸ੍ਸਿਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ, ਆਸਿਮਾਰਾਮਿਕੋ ਅਹਂ।
ਨਿਗ੍ਗੁਣ੍ਡਿਪੁਪ੍ਫਂ ਪਗ੍ਗਯ੍ਹ, ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਅਭਿਰੋਪਯਿਂ॥

''ਏਕਨਵੁਤਿਤੋ ਕਪ੍ਪੇ, ਯਂ ਪੁਪ੍ਫਮਭਿਪੂਜਯਿਂ।
ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ, ਬੁਦ੍ਧਪੂਜਾਯਿਦਂ ਫਲਂ॥

''ਪਞ੍ਚਵੀਸੇ ਇਤੋ ਕਪ੍ਪੇ, ਏਕੋ ਆਸਿਂ ਜਨਾਧਿਪੋ।

ਮਹਾਪਤਾਪਨਾਮੇਨ, ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀ ਮਹਬ੍ਬਲੋ॥

‘‘ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹੰ…ਪੇ॰… ਕਤੰ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ’’ਨ੍ਤਿ॥

ਏਵੰ ਪਨ ਅਰਹਤ੍ਤੰ ਪਤ੍ਵਾ ਫਲਸਮਾਪਤ੍ਤਿਸੁਖੇਨ ਵੀਤਿਨਾਮੇਨ੍ਤੰ ਥੇਰੰ ਪੁਰਾਣਦੁਤਿਯਿਕਾ ਉਪ੍ਪਬ੍ਬਾਜੇਤੁਕਾਮਾ ਅਨ੍ਤਰਨ੍ਤਰਾ ਨਾਨਾਨਯੇਹਿ ਪਲੋਭੇਤ੍ਤੁੰ ਪਰਕ੍ਕਮਨ੍ਤੀ ਏਕਦਿਵਸੰ ਦਿਵਾਵਿਹਾਰਟ੍ਠਾਨੰ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਇਤ੍ਥਿਕੁਤ੍ਤਾਦੀਨਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ ਆਰਭਿ। ਅਥਾਯਸ੍ਮਾ ਵੀਰੋ ‘‘ਮੰ ਪਲੋਭੇਤੁਕਾਮਾ ਸਿਨੇਰੁੰ ਮਕਸਪਕ੍ਖਵਾਤੇਨ ਚਾਲੇਤੁਕਾਮਾ ਵਿਯ ਯਾਵ ਬਾਲਾ ਵਤਾਯੰ ਇਤ੍ਥੀ’’ਤਿ ਤਸ੍ਸਾ ਕਿਰਿਯਾਯ ਨਿਰਤ੍ਥਕਭਾਵੰ ਦੀਪੇਨ੍ਤੋ **‘‘ਯੋ ਦੁਦ੍ਦਮਿਯੋ’’**ਤਿ ਗਾਥੰ ਅਭਾਸਿ।

੮. ਤਤ੍ਥ **ਯੋ ਦੁਦ੍ਦਮਿਯੋ**ਤਿਆਦੀਨੰ ਪਦਾਨੰ ਅਤ੍ਥੋ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤੋਯੇਵ। ਇਦੰ ਪਨੇਤ੍ਥ ਯੋਜਨਾਮਤ੍ਤੰ **ਯੋ** ਪੁਬ੍ਬੇ ਅਦਨ੍ਤ ਕਿਲੇਸਤਾਯ ਪਚ੍ਚਤ੍ਥਿਕੇਹਿ ਵਾ ਸਙ੍ਗਮਸੀਸੇ ਦਮੇਤੁੰ ਜੇਤੁੰ ਅਸਕ੍ਕੁਣੇਯ੍ਯਤਾਯ**ਦੁਦ੍ਦਮਿਯੋ,** ਇਦਾਨਿ ਪਨ ਉਤ੍ਤਮੇਨ ਦਮੇਨ ਦਨ੍ਤੋ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਸਮ੍ਮਪ੍ਪਧਾਨਵੀਰਿਯਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ **ਵੀਰੋ,** ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਸਨ੍ਤੁਸਿਤੋ ਵਿਤਿਣ੍ਣਕਙ੍ਖੋ ਵਿਜਿਤਾਵੀ ਅਪੇਤਲੋਮਹੰਸੋ **ਵੀਰੋ** ਵੀਰਨਾਮਕੋ ਅਨਵਸੇਸਤੋ ਕਿਲੇਸਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਨੇਨ **ਪਰਿਨਿਬ੍ਬੁਤੋ,** ਤਤੋ ਏਵ ਠਿਤਸਭਾਵੋ, ਨ ਤਾਦਿਸਾਨੰ ਸਤੇਨਪਿ ਸਹਸ੍ਸੇਨਪਿ ਚਾਲਨੀਯੋਤਿ। ਤੰ ਸੁਤ੍ਵਾ ਸਾ ਇਤ੍ਥੀ – ‘‘ਮਯ੍ਹੰ ਸਾਮਿਕੇ ਏਵੰ ਪਟਿਪਨ੍ਨੇ ਕੋ ਮਯ੍ਹੰ ਘਰਾਵਾਸੇਨ ਅਤ੍ਥੋ’’ਤਿ ਸੰਵੇਗਜਾਤਾ ਭਿਕ੍ਖੁਨੀਸੁ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਨਚਿਰਸ੍ਸੇਵ ਤੇਵਿਜ੍ਜਾ ਅਹੋਸੀਤਿ।

ਵੀਰਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੯. ਪਿਲਿਨ੍ਦਵਚ੍ਛਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਸ੍ਵਾਗਤਨ੍ਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਪਿਲਿਨ੍ਦਵਚ੍ਛਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਅਯੰ ਕਿਰ ਪਦੁਮੁਤ੍ਤਰਬੁਦ੍ਧਕਾਲੇ ਹੰਸਵਤੀਨਗਰੇ ਮਹਾਭੋਗਕੁਲੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੋ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਸਤ੍ਥੁ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਧਮ੍ਮੰ ਸੁਣਨ੍ਤੋ ਸਤ੍ਥਾਰੰ ਏਕੰ ਭਿਕ੍ਖੁੰ ਦੇਵਤਾਨੰ ਪਿਯਮਨਾਪਭਾਵੇਨ ਅਗ੍ਗਟ੍ਠਾਨੇ ਠਪੇਨ੍ਤੰ ਦਿਸ੍ਵਾ ਤੰ ਠਾਨਨ੍ਤਰੰ ਪਤ੍ਥੇਤ੍ਵਾ ਯਾਵਜੀਵੰ ਕੁਸਲੰ ਕਤ੍ਵਾ ਤਤੋ ਚੁਤੋ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਸੰਸਰਨ੍ਤੋ ਸੁਮੇਧਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਮਨੁਸ੍ਸਲੋਕੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਤਿ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬੁਤੇ ਸਤ੍ਥੁ ਥੂਪਸ੍ਸ ਪੂਜੰ ਕਤ੍ਵਾ ਸਙ੍ਘੇ ਚ ਮਹਾਦਾਨੰ ਪਵਤ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਤਤੋ ਚੁਤੋ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਏਵ ਸੰਸਰਨ੍ਤੋ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇ ਬੁਦ੍ਧੇ ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀ ਰਾਜਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਮਹਾਜਨੰ ਪਞ੍ਚਸੁ ਸੀਲੇਸੁ ਪਤਿਟ੍ਠਾਪੇਤ੍ਵਾ ਸਗ੍ਗਪਰਾਯਣੰ ਅਕਾਸਿ। ਸੋ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇਯੇਵ ਅਮ੍ਹਾਕੰ ਭਗਵਤਿ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯੰ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਗੇਹੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ। ‘‘ਪਿਲਿਨ੍ਦੋ’’ਤਿਸ੍ਸ ਨਾਮੰ ਅਕੰਸੁ। ਵਚ੍ਛੋਤਿ ਪਨ ਗੋਤ੍ਤੰ। ਤੇਨ ਸੋ ਅਪਰਭਾਗੇ ‘‘ਪਿਲਿਨ੍ਦਵਚ੍ਛੋ’’ਤਿ ਪਞ੍ਞਾਯਿਤ੍ਥ। ਸੰਸਾਰੇ ਪਨ ਸੰਵੇਗਬਹੁਲਤਾਯ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਪਬ੍ਬਜ੍ਜੰ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਚੂਲ਼ਗਨ੍ਧਾਰੰ ਨਾਮ ਵਿਜ੍ਜੰ ਸਾਧੇਤ੍ਵਾ ਤਾਯ ਵਿਜ੍ਜਾਯ ਆਕਾਸਚਾਰੀ ਪਰਚਿਤ੍ਤਵਿਦੂ ਚ ਹੁਤ੍ਵਾ ਰਾਜਗਹੇ ਲਾਭਗ੍ਗਯਸਗ੍ਗਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਪਟਿਵਸਤਿ।

ਅਥ ਯਦਾ ਅਮ੍ਹਾਕੰ ਭਗਵਾ ਅਭਿਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਅਨੁਕ੍ਕਮੇਨ ਰਾਜਗਹੰ ਉਪਗਤੋ, ਤਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਬੁਦ੍ਧਾਨੁਭਾਵੇਨ ਤਸ੍ਸ ਸਾ ਵਿਜ੍ਜਾ ਨ ਸਮ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਅਤ੍ਤਨੋ ਕਿਚ੍ਚੰ ਨ ਸਾਧੇਤਿ। ਸੋ ਚਿਨ੍ਤੇਸਿ – ‘‘ਸੁਤੰ ਖੋ ਪਨ ਮੇਤੰ ਆਚਰਿਯਪਾਚਰਿਯਾਨੰ ਭਾਸਮਾਨਾਨੰ ‘ਯਤ੍ਥ ਮਹਾਗਨ੍ਧਾਰਵਿਜ੍ਜਾ ਧਰਤਿ, ਤਤ੍ਥ ਚੂਲ਼ਗਨ੍ਧਾਰਵਿਜ੍ਜਾ ਨ ਸਮ੍ਪਜ੍ਜਤੀ’ਤਿ, ਸਮਣਸ੍ਸ ਪਨ ਗੋਤਮਸ੍ਸ ਆਗਤਕਾਲਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਨਾਯੰ ਮਮ ਵਿਜ੍ਜਾ ਸਮ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਨਿਸ੍ਸੰਸਯੰ ਸਮਣੋ ਗੋਤਮੋ ਮਹਾਗਨ੍ਧਾਰਵਿਜ੍ਜੰ ਜਾਨਾਤਿ, ਯਂਨੂਨਾਹੰ ਤੰ ਪਯਿਰੁਪਾਸਿਤ੍ਵਾ ਤਸ੍ਸ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਤੰ ਵਿਜ੍ਜੰ ਪਰਿਯਾਪੁਣੇਯ੍ਯ’’ਨ੍ਤਿ। ਸੋ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਏਤਦਵੋਚ – ‘‘ਅਹੰ, ਮਹਾਸਮਣ, ਤਵ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਏਕੰ ਵਿਜ੍ਜੰ ਪਰਿਯਾਪੁਣਿਤੁਕਾਮੋ, ਓਕਾਸੰ ਮੇ ਕਰੋਹੀ’’ਤਿ। ਭਗਵਾ ‘‘ਤੇਨ ਹਿ ਪਬ੍ਬਜਾ’’ਤਿ ਆਹ। ਸੋ ‘‘ਵਿਜ੍ਜਾਯ ਪਰਿਕਮ੍ਮੰ ਪਬ੍ਬਜ੍ਜਾ’’ਤਿ ਮਞ੍ਞਮਾਨੋ ਪਬ੍ਬਜਿ। ਤਸ੍ਸ ਭਗਵਾ ਧਮ੍ਮੰ ਕਥੇਤ੍ਵਾ ਚਰਿਤਾਨੁਕੂਲੰ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨੰ ਅਦਾਸਿ। ਸੋ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਸਮ੍ਪਨ੍ਨਤਾਯ ਨਚਿਰਸ੍ਸੇਵ ਵਿਪਸ੍ਸਨੰ ਵਡ੍ਢੇਤ੍ਵਾ ਅਰਹਤ੍ਤੰ ਪਾਪੁਣਿ। ਯਾ ਪਨ ਪੁਰਿਮਜਾਤਿਯੰ ਤਸ੍ਸੋਵਾਦੇ ਠਤ੍ਵਾ

ਸਗ੍ਗੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਦੇਵਤਾ, ਤਂ ਕਤਞ੍ਞੁਤਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਸਞ੍ਜਾਤਬਹੁਮਾਨਾ ਸਾਯਂ ਪਾਤਂ ਥੇਰਂ ਪਯਿਰੁਪਾਸਿਤ੍ਵਾ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਥੇਰੋ ਦੇਵਤਾਨਂ ਪਿਯਮਨਾਪਤਾਯ ਅਗ੍ਗਤਂ ਪਤ੍ਤੋ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੧.੨.੫੫-੬੭) –

''ਨਿਬ੍ਬੁਤੇ ਲੋਕਨਾਥਮ੍ਹਿ, ਸੁਮੇਧੇ ਅਗ੍ਗਪੁਗ੍ਗਲੇ।
ਪਸਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੋ ਸੁਮਨੋ, ਥੂਪਪੂਜਂ ਅਕਾਸਹਂ॥

''ਯੇ ਚ ਖੀਣਾਸਵਾ ਤਤ੍ਥ, ਛਲਭਿਞ੍ਞਾ ਮਹਿਦ੍ਧਿਕਾ।
ਤੇਹਂ ਤਤ੍ਥ ਸਮਾਨੇਤ੍ਵਾ, ਸਙ੍ਘਭਤ੍ਤਂ ਅਕਾਸਹਂ॥

''ਸੁਮੇਧਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ, ਉਪਟ੍ਠਾਕੋ ਤਦਾ ਅਹੁ।
ਸੁਮੇਧੋ ਨਾਮ ਨਾਮੇਨ, ਅਨੁਮੋਦਿਤ੍ਥ ਸੋ ਤਦਾ॥

''ਤੇਨ ਚਿਤ੍ਤਪ੍ਪਸਾਦੇਨ, ਵਿਮਾਨਂ ਉਪਪਜ੍ਜਹਂ।
ਛਲਾਸੀਤਿਸਹਸ੍ਸਾਨਿ, ਅਚ੍ਛਰਾਯੋ ਰਮਿਂਸੁ ਮੇ॥

''ਮਮੇਵ ਅਨੁਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ, ਸਬ੍ਬਕਾਮੇਹਿ ਤਾ ਸਦਾ।
ਅਞ੍ਞੇ ਦੇਵੇ ਅਭਿਭੋਮਿ, ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮਸ੍ਸਿਦਂ ਫਲਂ॥

''ਪਞ੍ਚਵੀਸਮ੍ਹਿ ਕਪ੍ਪਮ੍ਹਿ, ਵਰੁਣੋ ਨਾਮ ਖਤ੍ਤਿਯੋ।
ਵਿਸੁਦ੍ਧਭੋਜਨੋ ਆਸਿਂ, ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀ ਅਹਂ ਤਦਾ॥

''ਨ ਤੇ ਬੀਜਂ ਪਵਪ੍ਪਨ੍ਤਿ, ਨਪਿ ਨੀਯਨ੍ਤਿ ਨਙ੍ਗਲਾ।
ਅਕਟ੍ਠਪਾਕਿਮਂ ਸਾਲਿਂ, ਪਰਿਭੁਞ੍ਜਨ੍ਤਿ ਮਾਨੁਸਾ॥

''ਤਤ੍ਥ ਰਜ੍ਜਂ ਕਰਿਤ੍ਵਾਨ, ਦੇਵਤ੍ਤਂ ਪੁਨ ਗਚ੍ਛਹਂ।
ਤਦਾਪਿ ਏਦਿਸਾ ਮਯ੍ਹਂ, ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਭੋਗਸਮ੍ਪਦਾ॥

''ਨ ਮਂ ਮਿਤ੍ਤਾ ਅਮਿਤ੍ਤਾ ਵਾ, ਹਿਂਸਨ੍ਤਿ ਸਬ੍ਬਪਾਣਿਨੋ।
ਸਬ੍ਬੇਸਮ੍ਪਿ ਪਿਯੋ ਹੋਮਿ, ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮਸ੍ਸਿਦਂ ਫਲਂ॥

''ਤਿਂਸਕਪ੍ਪਸਹਸ੍ਸਮ੍ਹਿ , ਯਂ ਦਾਨਮਦਦਿਂ ਤਦਾ।
ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ, ਗਨ੍ਧਾਲੇਪਸ੍ਸਿਦਂ ਫਲਂ॥

''ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਭਦ੍ਦਕੇ ਕਪ੍ਪੇ, ਏਕੋ ਆਸਿਂ ਜਨਾਧਿਪੋ।
ਮਹਾਨੁਭਾਵੋ ਰਾਜਾਹਂ, ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀ ਮਹਬ੍ਬਲੋ॥

''ਸੋਹਂ ਪਞ੍ਚਸੁ ਸੀਲੇਸੁ, ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਜਨਤਂ ਬਹੁਂ।
ਪਾਪੇਤ੍ਵਾ ਸੁਗਤਿਂਯੇਵ, ਦੇਵਤਾਨਂ ਪਿਯੋ ਅਹੁਂ॥

''ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹਂ...ਪੇ॰... ਕਤਂ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ''ਨ੍ਤਿ॥

ਤਥਾ ਦੇਵਤਾਹਿ ਅਤਿਵਿਯ ਪਿਯਾਯਿਤਬ੍ਬਭਾਵਤੋ ਇਮਂ ਥੇਰਂ ਭਗਵਾ ਦੇਵਤਾਨਂ ਪਿਯਮਨਾਪਭਾਵੇਨ ਅਗ੍ਗਟ੍ਠਾਨੇ ਠਪੇਸਿ – ''ਏਤਦਗ੍ਗਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਮ ਸਾਵਕਾਨਂ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਦੇਵਤਾਨਂ ਪਿਯਮਨਾਪਾਨਂ ਯਦਿਦਂ ਪਿਲਿਨ੍ਦਵਚ੍ਛੋ''ਤਿ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੦੯, ੨੧੫) ਸੋ ਏਕਦਿਵਸਂ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘਮਜ੍ਝੇ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਗੁਣੇ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ ਤੇਸਂ ਕਾਰਣਭੂਤਂ ਵਿਜ੍ਜਾਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਭਗਵਤੋ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਆਗਮਨਂ ਪਸਂਸਨ੍ਤੋ **''ਸ੍ਵਾਗਤਂ ਨਾਪਗਤ''**ਨ੍ਤਿ ਗਾਥਂ ਅਭਾਸਿ।

੯. ਤਤ੍ਥ **ਸ੍ਵਾਗਤ**ਨ੍ਤਿ ਸੁਨ੍ਦਰਂ ਆਗਮਨਂ, ਇਦਂ ਮਮਾਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। ਅਥ ਵਾ **ਸ੍ਵਾਗਤ**ਨ੍ਤਿ ਸੁਟ੍ਠੁ ਆਗਤਂ, ਮਯਾਤਿ ਵਿਭਤ੍ਤਿ ਵਿਪਰਿਣਾਮੇਤਬ੍ਬਾ। **ਨਾਪਗਤ**ਨ੍ਤਿ ਨ ਅਪਗਤਂ ਹਿਤਾਭਿਵੁਦ੍ਧਿਤੋ ਨ ਅਪੇਤਂ। **ਨਯਿਦਂ ਦੁਮਨ੍ਤਿਤਂ ਮਮਾ**ਤਿ ਇਦਂ ਮਮ ਦੁਟ੍ਠੁ ਕਥਿਤਂ, ਦੁਟ੍ਠੁ ਵਾ ਵੀਮਂਸਿਤਂ ਨ ਹੋਤਿ। ਇਦਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ – ਯਂ ਭਗਵਤੋ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਮਮਾਗਮਨਂ, ਯਂ ਵਾ ਮਯਾ ਤਤ੍ਥ ਆਗਤਂ, ਤਂ ਸ੍ਵਾਗਤਂ, ਸ੍ਵਾਗਤਤ੍ਤਾਯੇਵ ਨ ਦੁਰਾਗਤਂ। ਯਂ ''ਭਗਵਤੋ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਧਮ੍ਮਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਪਬ੍ਬਜਿਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ ਮਮ ਮਨ੍ਤਿਤਂ ਗਦਿਤਂ ਕਥਿਤਂ, ਚਿਤ੍ਤੇਨ ਵਾ ਵੀਮਂਸਿਤਂ ਇਦਮ੍ਪਿ ਨ ਦੁਮ੍ਮਨ੍ਤਿਨ੍ਤਿ। ਇਦਾਨਿ ਤਤ੍ਥ ਕਾਰਣਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **''ਸਂਵਿਭਤ੍ਤੇਸੂ''**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। **ਸਂਵਿਭਤ੍ਤੇਸੂ**ਤਿ ਪਕਾਰਤੋ ਵਿਭਤ੍ਤੇਸੁ। **ਧਮ੍ਮੇਸੂ**ਤਿ ਞੇਯ੍ਯਧਮ੍ਮੇਸੁ ਸਮਥਧਮ੍ਮੇਸੁ ਵਾ, ਨਾਨਾਤਿਤ੍ਥਿਯੇਹਿ ਪਕਤਿਆਦਿਵਸੇਨ, ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੇਹਿ ਦੁਕ੍ਖਾਦਿਵਸੇਨ ਸਂਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮੇਸੁ। **ਯਂ ਸੇਟ੍ਠਂ ਤਦੁਪਾਗਮਿ**ਨ੍ਤਿ ਯਂ ਤਤ੍ਥ ਸੇਟ੍ਠਂ, ਤਂ ਚਤੁਸਚ੍ਚਧਮ੍ਮਂ, ਤਸ੍ਸ ਵਾ ਬੋਧਕਂ ਸਾਸਨਧਮ੍ਮਂ ਉਪਾਗਮਿਂ, ''ਅਯਂ ਧਮ੍ਮੋ ਅਯਂ ਵਿਨਯੋ''ਤਿ ਉਪਗਚ੍ਛਿਂ। ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੇਹਿ ਏਵ ਵਾ ਕੁਸਲਾਦਿਵਸੇਨ ਖਨ੍ਧਾਦਿਵਸੇਨ ਯਥਾਸਭਾਵਤੋ ਸਂਵਿਭਤ੍ਤੇਸੁ ਸਭਾਵਧਮ੍ਮੇਸੁ ਯਂ ਤਤ੍ਥ ਸੇਟ੍ਠਂ ਉਤ੍ਤਮਂ ਪਵਰਂ, ਤਂ ਮਗ੍ਗਫਲਨਿਬ੍ਬਾਨਧਮ੍ਮਂ ਉਪਾਗਮਿਂ, ਅਤ੍ਤਪਚ੍ਚਕ੍ਖਤੋ ਉਪਗਚ੍ਛਿਂ ਸਚ੍ਛਾਕਾਸਿਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਸ੍ਵਾਗਤਂ ਮਮ ਨ ਅਪਗਤਂ ਸੁਮਨ੍ਤਿਤਂ ਨ ਦੁਮ੍ਮਨ੍ਤਿਤਨ੍ਤਿ ਯੋਜਨਾ।

ਪਿਲਿਨ੍ਦਵਚ੍ਛਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੧੦. ਪੁਣ੍ਣਮਾਸਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਵਿਹਰਿ ਅਪੇਕ੍ਖਨ੍ਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਪੁਣ੍ਣਮਾਸਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਸੋ ਕਿਰ ਵਿਪਸ੍ਸਿਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਚਕ੍ਕਵਾਕਯੋਨਿਯਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਪਸਨ੍ਨਮਾਨਸੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਮੁਖਤੁਣ੍ਡਕੇਨ ਸਾਲਪੁਪ੍ਫਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਪੂਜਂ ਅਕਾਸਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮੇਨ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਸਂਸਰਨ੍ਤੋ ਇਤੋ ਸਤ੍ਤਰਸੇ ਕਪ੍ਪੇ ਅਟ੍ਠਕ੍ਖਤ੍ਤੁਂ ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀ ਰਾਜਾ ਅਹੋਸਿ। ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਪਨ ਕਪ੍ਪੇ ਕਸ੍ਸਪਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਸਾਸਨੇ ਓਸਕ੍ਕਮਾਨੇ ਕੁਟੁਮ੍ਬਿਯਕੁਲੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਸਮਣਧਮ੍ਮਂ ਕਤ੍ਵਾ ਤਤੋ ਚੁਤੋ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਸਂਸਰਨ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਗਰੇ ਸਮਿਦ੍ਧਿਸ੍ਸ ਨਾਮ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਸ੍ਸ ਪੁਤ੍ਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਜਾਤਦਿਵਸੇ ਤਸ੍ਮਿਂ ਗੇਹੇ ਸਬ੍ਬਾ ਰਿਤ੍ਤਕੁਮ੍ਭਿਯੋ ਸੁਵਣ੍ਣਮਾਸਾਨਂ ਪੁਣ੍ਣਾ ਅਹੇਸੁਂ। ਤੇਨਸ੍ਸ **ਪੁਣ੍ਣਮਾਸੋ**ਤਿ ਨਾਮਂ ਅਕਂਸੁ। ਸੋ ਵਯਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਵਿਜ੍ਜਾਸੁ ਨਿਪ੍ਫਤ੍ਤਿਂ ਪਤ੍ਵਾ ਵਿਵਾਹਕਮ੍ਮਂ ਕਤ੍ਵਾ ਏਕਂ ਪੁਤ੍ਤਂ ਲਭਿਤ੍ਵਾ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਸਮ੍ਪਨ੍ਨਤਾਯ ਘਰਾਵਾਸਂ ਜਿਗੁਚ੍ਛਨ੍ਤੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਧਮ੍ਮਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਪਟਿਲਦ੍ਧਸਦ੍ਧੋ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਲਦ੍ਧੂਪਸਮ੍ਪਦੋ ਪੁਬ੍ਬਕਿਚ੍ਚਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਚਤੁਸਚ੍ਚਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨੇ ਯੁਤ੍ਤਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤੋ ਵਿਪਸ੍ਸਨਂ ਉਸ੍ਸੁਕ੍ਕਾਪੇਤ੍ਵਾ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਾਪੁਣਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੧.੭.੧੩-੧੯) –

''ਸਿਨ੍ਧੁਯਾ ਨਦਿਯਾ ਤੀਰੇ, ਚਕ੍ਕਵਾਕੋ ਅਹਂ ਤਦਾ।
ਸੁਦ੍ਧਸੇਵਾਲਭਕ੍ਖੋਹਂ, ਪਾਪੇਸੁ ਚ ਸੁਸਞ੍ਞਤੋ॥

''ਅਦ੍ਦਸਂ ਵਿਰਜਂ ਬੁਦ੍ਧਂ, ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਂ ਅਨਿਲਞ੍ਜਸੇ।
ਤੁਣ੍ਡੇਨ ਸਾਲਂ ਪਗ੍ਗਯ੍ਹ, ਵਿਪਸ੍ਸਿਸ੍ਸਾਭਿਰੋਪਯਿਂ॥

''ਯਸ੍ਸ ਸਦ੍ਧਾ ਤਥਾਗਤੇ, ਅਚਲਾ ਸੁਪ੍ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਾ।

तेन चित्तुप्पसादेन, दुग्गतिं सो न गच्छति॥

‘‘स्वागतं वत मे आसि, बुद्धसेट्ठस्स सन्तिके।
विहज्झमेन सन्तेन, सुबीजं रोपितं मया॥

‘‘एकनवुतितो कप्पे, यं पुप्फमभिरोपयिं।
दुग्गतिं नाभिजानामि, बुद्धपूजायिदं फलं॥

‘‘सुचारुदस्सना नाम, अट्ठेते एकनामका।
कप्पे सत्तरसे आसुं, चक्कवत्ती महब्बला॥

‘‘किलेसा झापिता मय्हं…पे॰… कतं बुद्धस्स सासन’’न्ति॥

अथस्स पुराणदुतियिका तं पलोभेतुकामा अलङ्कतपटियत्ता पुत्तेन सद्धिं उपगन्त्वा पियालापभावादिकेहि भाववविवरणकम्मं नाम कातुं आरभि। थेरो तस्सा कारणं दिस्वा अत्तनो कञ्चिपि अलग्गभावं पकासेन्तो **‘‘विहरि अपेक्ख’’**न्ति गाथं अभासि।

१०. तत्थ **विहरीति** विसेसतो हरि अपहरि अपनेसि। **अपेक्ख**न्ति तण्हं। **इधाति** इमस्मिं लोके अत्तभावे वा। **हुर**न्ति अपरस्मिं अनागते अत्तभावे वा। **इधाति** वा अज्झत्तिकेसु आयतनेसु। **हुर**न्ति बाहिरेसु । **वा**-सद्दो समुच्चयत्थो ‘‘अपदा वा द्विपदा वा’’तिआदीसु (इतिवु॰ ९०; अ॰ नि॰ ४.३४; ५.३२) विय। **योति** अत्तानमेव परं विय दस्सेति। **वेदगूति** वेदेन गतो मग्गञाणेन निब्बानं गतो अधिगतो, चत्तारि वा सच्चानि परिञ्ञापहानसच्छिकिरियाभावनाभिसमयवसेन अभिसमेच्च ठितो। **यतत्तोति** मग्गसंवरेन संयतसभावो, सम्मावायामेन वा संयतसभावो। **सब्बेसु धम्मेसु अनूपलित्तोति** सब्बेसु आरम्मणेसु धम्मेसु तण्हादिट्ठिलेपवसेन न उपलित्तो, तेन लाभादिलोकधम्मे समतिक्कमं दस्सेति। **लोकस्साति** उपादानक्खन्धपञ्चकस्स। तञ्हि लुज्जनपलुज्जनट्ठेन लोको। **जञ्ञाति** जानित्वा। **उदयब्बयञ्चाति** उप्पादञ्चेव वयञ्च, एतेन यथावुत्तगुणानं पुब्बभागपटिपदं दस्सेति। अयं पनेत्थ अत्थो – यो सकलस्स खन्धादिलोकस्स समपञ्ञासाय आकारेहि उदयब्बयं जानित्वा वेदगू यतत्तो कत्थचि अनुपलित्तो, सो सब्बत्थ अपेक्खं विनेय्य सन्तुसितो तादिसानं विप्पकारानं न किञ्चि मञ्ञति, तस्मा त्वं अन्धबाले यथागतमग्गेनेव गच्छाति। अथ सा इत्थी ‘‘अयं समणो मयि पुत्ते च निरपेक्खो, न सक्का इमं पलोभेतु’’न्ति पक्कामि।

पुण्णमासत्थेरगाथावण्णना निट्ठिता।

परमत्थदीपनिया थेरगाथासंवण्णनाय

पठमवग्गवण्णना निट्ठिता।

२. दुतियवग्गो

१. चूळवच्छत्थेरगाथावण्णना

ਪਾਮੋਜ੍ਜਬਹੁਲੋਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਚੂਲ਼ਵਚ੍ਛਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਸੋ ਕਿਰ ਪਦੁਮੁਤ੍ਤਰਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਦਲਿਦ੍ਦਕੁਲੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਪਰੇਸੰ ਭਤਿਯਾ ਜੀਵਿਕੰ ਕਪ੍ਪੇਨ੍ਤੋ ਭਗਵਤੋ ਸਾਵਕੰ ਸੁਜਾਤੰ ਨਾਮ ਥੇਰੰ ਪੰਸੁਕੂਲੰ ਪਰਿਯੇਸਨ੍ਤੰ ਦਿਸ੍ਵਾ ਪਸਨ੍ਨਮਾਨਸੋ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਵਤ੍ਥੰ ਦਤ੍ਵਾ ਪਞ੍ਚਪਤਿਟ੍ਠਿਤੇਨ ਵਨ੍ਦਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮੇਨ ਤੇਤ੍ਤਿੰਸਕ੍ਖਤ੍ਤੁੰ ਦੇਵਰਜ੍ਜੰ ਕਾਰੇਸਿ। ਸਤ੍ਤਸਤ੍ਤਤਿਕ੍ਖਤ੍ਤੁੰ ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀ ਰਾਜਾ ਅਹੋਸਿ। ਅਨੇਕਵਾਰੰ ਪਦੇਸਰਾਜਾ। ਏਵੰ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਸੰਸਰਨ੍ਤੋ ਕਸ੍ਸਪਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਸਾਸਨੇ ਓਸਕ੍ਕਮਾਨੇ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਸਮਣਧਮ੍ਮੰ ਕਤ੍ਵਾ ਏਕੰ ਬੁਦ੍ਧਨ੍ਤਰੰ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਗਤੀਸੁ ਅਪਰਾਪਰੰ ਪਰਿਵਤ੍ਤਨ੍ਤੋ ਅਮ੍ਹਾਕੰ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਕੋਸਮ੍ਬਿਯੰ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਕੁਲੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ। **ਚੂਲ਼ਵਚ੍ਛੋ**ਤਿਸ੍ਸ ਨਾਮੰ ਅਹੋਸਿ। ਸੋ ਵਯਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਸਿਪ੍ਪੇਸੁ ਨਿਪ੍ਫਤ੍ਤਿੰ ਗਤੋ ਬੁਦ੍ਧਗੁਣੇ ਸੁਤ੍ਵਾ ਪਸਨ੍ਨਮਾਨਸੋ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿ, ਤਸ੍ਸ ਭਗਵਾ ਧਮ੍ਮੰ ਕਥੇਸਿ। ਸੋ ਪਟਿਲਦ੍ਧਸਦ੍ਧੋ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਲਦ੍ਧੂਪਸਮ੍ਪਦੋ ਕਤਪੁਬ੍ਬਕਿਚ੍ਚੋ ਚਰਿਤਾਨੁਕੂਲੰ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨੰ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਭਾਵੇਨ੍ਤੋ ਵਿਹਰਿ। ਤੇਨ ਚ ਸਮਯੇਨ ਕੋਸਮ੍ਬਿਕਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਣ੍ਡਨਜਾਤਾ ਅਹੇਸੁੰ। ਤਦਾ ਚੂਲ਼ਵਚ੍ਛਤ੍ਥੇਰੋ ਉਭਯੇਸੰ ਭਿਕ੍ਖੂਨੰ ਲਦ੍ਧਿੰ ਅਨਾਦਾਯ ਭਗਵਤਾ ਦਿਨ੍ਨੋਵਾਦੇ ਠਤ੍ਵਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨੰ ਬ੍ਰੂਹੇਤ੍ਵਾ ਅਰਹਤ੍ਤੰ ਪਾਪੁਣਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੨.੫੦.੩੧-੪੦) –

“ਪਦੁਮੁਤ੍ਤਰਭਗਵਤੋ, ਸੁਜਾਤੋ ਨਾਮ ਸਾਵਕੋ।
ਪੰਸੁਕੂਲੰ ਗਵੇਸਨ੍ਤੋ, ਸਙ੍ਕਾਰੇ ਚਰਤੀ ਤਦਾ॥

“ਨਗਰੇ ਹੰਸਵਤਿਯਾ, ਪਰੇਸੰ ਭਤਕੋ ਅਹੰ।
ਉਪਡ੍ਢਦੁਸ੍ਸੰ ਦਤ੍ਵਾਨ, ਸਿਰਸਾ ਅਭਿਵਾਦਯਿੰ॥

“ਤੇਨ ਕਮ੍ਮੇਨ ਸੁਕਤੇਨ, ਚੇਤਨਾਪਣਿਧੀਹਿ ਚ।
ਜਹਿਤ੍ਵਾ ਮਾਨੁਸੰ ਦੇਹੰ, ਤਾਵਤਿੰਸਮਗਚ੍ਛਹੰ॥

“ਤੇਤ੍ਤਿੰਸਕ੍ਖਤ੍ਤੁੰ ਦੇਵਿਨ੍ਦੋ, ਦੇਵਰਜ੍ਜਮਕਾਰਯਿੰ।
ਸਤ੍ਤਸਤ੍ਤਤਿਕ੍ਖਤ੍ਤੁਞ੍ਚ, ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀ ਅਹੋਸਹੰ॥

“ਪਦੇਸਰਜ੍ਜੰ ਵਿਪੁਲੰ, ਗਣਨਾਤੋ ਅਸਙ੍ਖਿਯੰ।
ਉਪਡ੍ਢਦੁਸ੍ਸਦਾਨੇਨ, ਮੋਦਾਮਿ ਅਕੁਤੋਭਯੋ॥

“ਇਚ੍ਛਮਾਨੋ ਚਹੰ ਅਜ੍ਜ, ਸਕਾਨਨੰ ਸਪਬ੍ਬਤੰ।
ਖੋਮਦੁਸ੍ਸੇਹਿ ਛਾਦੇਯ੍ਯੰ, ਅਡ੍ਢਦੁਸ੍ਸਸ੍ਸਿਦੰ ਫਲੰ॥

“ਸਤਸਹਸ੍ਸਿਤੋ ਕਪ੍ਪੇ, ਯੰ ਦਾਨਮਦਦਿੰ ਤਦਾ।
ਦੁਗ੍ਗਤਿੰ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ, ਅਡ੍ਢਦੁਸ੍ਸਸ੍ਸਿਦੰ ਫਲੰ॥

“ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹੰ…ਪੇ॰… ਕਤੰ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ”ਨ੍ਤਿ॥

ਅਥ ਚੂਲ਼ਵਚ੍ਛਤ੍ਥੇਰੋ ਅਰਹਤ੍ਤੰ ਪਤ੍ਵਾ ਤੇਸੰ ਭਿਕ੍ਖੂਨੰ ਕਲਹਾਭਿਰਤਿਯਾ ਸਕਤ੍ਥਵਿਨਾਸੰ ਦਿਸ੍ਵਾ ਧਮ੍ਮਸੰਵੇਗਪ੍ਪਤ੍ਤੋ, ਅਤ੍ਤਨੋ ਚ ਪਤ੍ਤਵਿਸੇਸੰ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ ਪੀਤਿਸੋਮਨਸ੍ਸਵਸੇਨ “**ਪਾਮੋਜ੍ਜਬਹੁਲੋ**”ਤਿ ਗਾਥੰ ਅਭਾਸਿ।

੧੧. ਤਤ੍ਥ **ਪਾਮੋਜ੍ਜਬਹੁਲੋ**ਤਿ ਸੁਪਰਿਸੁਦ੍ਧਸੀਲਤਾਯ ਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰਾਭਾਵਤੋ ਅਧਿਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਅਭਿਰਤਿਵਸੇਨ ਪਮੋਦਬਹੁਲੋ। ਤੇਨੇਵਾਹ “**ਧਮ੍ਮੇ ਬੁਦ੍ਧਪ੍ਪਵੇਦਿਤੇ**”ਤਿ। ਤਤ੍ਥ **ਧਮ੍ਮੇ**ਤਿ। ਸਤ੍ਤਤਿੰਸਾਯ ਬੋਧਿਪਕ੍ਖਿਯਧਮ੍ਮੇ ਨਵਵਿਧੇ ਵਾ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਧਮ੍ਮੇ। ਸੋ ਹਿ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਬੁਦ੍ਧੇਨ ਸਾਮੁਕ੍ਕੰਸਿਕਾਯ ਦੇਸਨਾਯ ਪਕਾਸਿਤਤ੍ਤਾ ਸਾਤਿਸਯੰ ਬੁਦ੍ਧਪ੍ਪਵੇਦਿਤੋ ਨਾਮ। ਤਸ੍ਸ ਪਨ

ਅਧਿਗਮੂਪਾਯਭਾਵਤੋ ਦੇਸਨਾਧਮ੍ਮੋਪਿ ਇਧ ਲਬ੍ਭਤੇਵ। **ਪਦੰ ਸਨ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨੰ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵਦਤਿ। ਏਵਰੂਪੋ ਹਿ ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਨ੍ਤੰ ਪਦੰ ਸਨ੍ਤੰ ਕੋਟ੍ਠਾਸੰ ਸਬ੍ਬਸਙ੍ਖਾਰਾਨੰ ਉਪਸਮਭਾਵਤੋ **ਸਙ੍ਖਾਰੂਪਸਮੰ** ਪਰਮਸੁਖਤਾਯ **ਸੁਖੰ** ਨਿਬ੍ਬਾਨੰ ਅਧਿਗਚ੍ਛਤਿ ਵਿਨ੍ਦਤਿਯੇਵ। ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਸੀਲੋ ਹਿ ਭਿਕ੍ਖੁ ਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰਾਭਾਵੇਨ ਪਾਮੋਜ੍ਜਬਹੁਲੋ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮੇ ਯੁਤ੍ਤਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤੋ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਪਰਿਯੋਸਾਨਾ ਸਬ੍ਬਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯੋ ਪਾਪੁਣਾਤਿ। ਯਥਾਹ – ''ਅਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰਤ੍ਥਾਨਿ ਖੋ , ਆਨਨ੍ਦ, ਕੁਸਲਾਨਿ ਸੀਲਾਨਿ, ਅਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰੋ ਪਾਮੋਜ੍ਜਤ੍ਥਾਯਾ''ਤਿਆਦਿ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੧੦.੧)। ਅਥ ਵਾ **ਪਾਮੋਜ੍ਜਬਹੁਲੋ**ਤਿ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ ਭਗਵਾ, ਸ੍ਵਾਕ੍ਖਾਤੋ ਧਮ੍ਮੋ, ਸੁਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਸਙ੍ਘੋਤਿ ਰਤਨਤ੍ਤਯੰ ਸਨ੍ਧਾਯ ਪਮੋਦਬਹੁਲੋ। ਤਤ੍ਥ ਪਨ ਸੋ ਪਮੋਦਬਹੁਲੋ ਕਿੰ ਵਾ ਕਰੋਤੀਤਿ ਆਹ ''ਧਮ੍ਮੇ ਬੁਦ੍ਧਪ੍ਪਵੇਦਿਤੇ''ਤਿਆਦਿ। ਸਦ੍ਧਾਸਮ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਹਿ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਸੰਸੇਵਨਸਦ੍ਧਮ੍ਮਸ੍ਸਵਨਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਧਮ੍ਮਾਨੁਧਮ੍ਮਪਟਿਪਤ੍ਤੀਨੰ ਸੁਖੇਨੇਵ ਸਮ੍ਭਵਤੋ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯੋ ਹਤ੍ਥਗਤਾ ਏਵ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਯਥਾਹ – ''ਸਦ੍ਧਾਜਾਤੋ ਉਪਸਙ੍ਕਮਤਿ, ਉਪਸਙ੍ਕਮਨ੍ਤੋ ਪਯਿਰੁਪਾਸਤੀ''ਤਿਆਦਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੨.੧੮੩)।

ਚੂਲ਼ਵਚ੍ਛਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੨. ਮਹਾਵਚ੍ਛਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਪਞ੍ਞਾਬਲੀਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਮਹਾਵਚ੍ਛਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਅਯੰ ਕਿਰ ਪਦੁਮੁਤ੍ਤਰਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘਸ੍ਸ ਚ ਪਾਨੀਯਦਾਨਮਦਾਸਿ। ਪੁਨ ਸਿਖਿਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਉਪਾਸਕੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਵਿਵਟ੍ਟੂਪਨਿਸ੍ਸਯੰ ਬਹੁੰ ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮੰ ਅਕਾਸਿ, ਸੋ ਤੇਹਿ ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮੇਹਿ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਸੁਗਤੀਸੁਯੇਵ ਸੰਸਰਨ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਮਗਧਰਟ੍ਠੇ ਨਾਲ਼ਕਗਾਮੇ ਸਮਿਦ੍ਧਿਸ੍ਸ ਨਾਮ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਸ੍ਸ ਪੁਤ੍ਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ। ਤਸ੍ਸ **ਮਹਾਵਚ੍ਛੋ**ਤਿ ਨਾਮੰ ਅਹੋਸਿ। ਸੋ ਵਯਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਸਾਵਕਭਾਵੰ ਸੁਤ੍ਵਾ ''ਸੋਪਿ ਨਾਮ ਮਹਾਪਞ੍ਞੋ। ਯਸ੍ਸ ਸਾਵਕਤ੍ਤੰ ਉਪਾਗਤੋ, ਸੋ ਏਵ ਮਞ੍ਞੇ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਲੋਕੇ ਅਗ੍ਗਪੁਗ੍ਗਲੋ''ਤਿ ਭਗਵਤਿ ਸਦ੍ਧੰ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤ੍ਵਾ ਸਤ੍ਥੁ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨੰ ਅਨੁਯੁਞ੍ਜਨ੍ਤੋ ਨਚਿਰਸ੍ਸੇਵ ਅਰਹਤ੍ਤੰ ਪਾਪੁਣਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੨.੫੦.੫੧-੫੬) –

''ਪਦੁਮੁਤ੍ਤਰਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘੇ ਅਨੁਤ੍ਤਰੇ।
ਪਸਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੋ ਸੁਮਨੋ, ਪਾਨੀਯਘਟਮਪੂਰਯਿੰ॥

''ਪਬ੍ਬਤਗ੍ਗੇ ਦੁਮਗ੍ਗੇ ਵਾ, ਆਕਾਸੇ ਵਾਥ ਭੂਮਿਯੰ।
ਯਦਾ ਪਾਨੀਯਮਿਚ੍ਛਾਮਿ, ਖਿਪ੍ਪੰ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਤੇ ਮਮ॥

''ਸਤਸਹਸ੍ਸਿਤੋ ਕਪ੍ਪੇ, ਯੰ ਦਾਨਮਦਦਿੰ ਤਦਾ।
ਦੁਗ੍ਗਤਿੰ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ, ਦਕਦਾਨਸ੍ਸਿਦੰ ਫਲੰ॥

''ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹੰ...ਪੇ॰... ਭਵਾ ਸਬ੍ਬੇ ਸਮੂਹਤਾ।
ਛਲ਼ਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤਾ, ਕਤੰ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ''ਨ੍ਤਿ॥

ਏਵੰ ਪਨ ਅਰਹਤ੍ਤੰ ਪਤ੍ਵਾ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਸੁਖੰ ਅਨੁਭਵਨ੍ਤੋ ਸਾਸਨਸ੍ਸ ਨਿਯ੍ਯਾਨਿਕਭਾਵਵਿਭਾਵਨੇਨ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਨੰ ਉਸ੍ਸਾਹਜਨਨਤ੍ਥੰ **"ਪਞ੍ਞਾਬਲੀ"**ਤਿ ਗਾਥੰ ਅਭਾਸਿ।

੧੨. ਤਤ੍ਥ **ਪਞ੍ਞਾਬਲੀ**ਤਿ ਪਾਰਿਹਾਰਿਯਪਞ੍ਞਾਯ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਪਞ੍ਞਾਯ ਚ ਵਸੇਨ ਅਭਿਣ੍ਹਸੋ ਸਾਤਿਸਯੇਨ ਪਞ੍ਞਾਬਲੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ। **ਸੀਲਵਤੂਪਪਨ੍ਨੋ**ਤਿ ਉਕ੍ਕੰਸਗਤੇਨ ਚਤੁਪਾਰਿਸੁਦ੍ਧਿਸੀਲੇਨ, ਧੁਤਧਮ੍ਮਸਙ੍ਖਾਤੇਹਿ ਵਤੇਹਿ ਚ ਉਪਪਨ੍ਨੋ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ।

ਸਮਾਹਿਤੋਤਿ ਉਪਚਾਰਪ੍ਪਨਾਭੇਦੇਨ ਸਮਾਧਿਨਾ ਸਮਾਹਿਤੋ। **ਝਾਨਰਤੋ**ਤਿ ਤਤੋ ਏਵ ਆਰਮ੍ਮਣੂਪਨਿਜ੍ਝਾਨੇ ਲਕ੍ਖਣੂਪਨਿਜ੍ਝਾਨੇ ਚ ਰਤੋ ਸਤਤਾਭਿਯੁਤ੍ਤੋ। ਸਬ੍ਬਕਾਲਂ ਸਤਿਯਾ ਅਵਿਪ੍ਪਵਾਸਵਸੇਨ **ਸਤਿਮਾ। ਯਦਤ੍ਥਿਯ**ਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥਤੋ ਅਨਪੇਤਂ ਅਤ੍ਥਿਯਂ, ਯੇਨ ਅਤ੍ਥਿਯਂ ਯਦਤ੍ਥਿਯਂ। ਯਥਾ ਪਚ੍ਚਯੇ ਪਰਿਭੁਞ੍ਜਨ੍ਤਸ੍ਸ ਪਰਿਭੁਞ੍ਜਨਂ ਅਤ੍ਥਿਯਂ ਹੋਤਿ, ਤਥਾ **ਭੋਜਨਂ ਭੁਞ੍ਜਮਾਨੋ**। ਸਾਮਿਪਰਿਭੋਗੇਨ ਹਿ ਤਂ ਅਤ੍ਥਿਯਂ ਹੋਤਿ ਦਾਯਜ੍ਜਪਰਿਭੋਗੇਨ ਵਾ, ਨ ਅਞ੍ਞਥਾ ਭੋਜਨਨ੍ਤਿ ਚ ਨਿਦਸ੍ਸਨਮਤ੍ਤਂ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਭੁਞ੍ਜਿਯਤਿ ਪਰਿਭੁਞ੍ਜਿਯਤੀਤਿ ਵਾ ਭੋਜਨਂ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਪਚ੍ਚਯਾ। ‘‘ਯਦਤ੍ਥਿਕ’’ਨ੍ਤਿ ਵਾ ਪਾਠੋ। ਯਦਤ੍ਥਂ ਯਸ੍ਸਤ੍ਥਾਯ ਸਤ੍ਥਾਰਾ ਪਚ੍ਚਯਾ ਅਨੁਞ੍ਞਾਤਾ, ਤਦਤ੍ਥਂ ਕਾਯਸ੍ਸ ਠਿਤਿਆਦਿਅਤ੍ਥਂ, ਤਞ੍ਚ ਅਨੁਪਾਦਿਸੇਸਨਿਬ੍ਬਾਨਤ੍ਥਂ। ਤਸ੍ਮਾ ਅਨੁਪਾਦਾਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਨਤ੍ਥਂ ਭੋਜਨਪਚ੍ਚਯੇ ਭੁਞ੍ਜਮਾਨੋ ਤਤੋ ਏਵ **ਕਙ੍ਖੇਥ ਕਾਲਂ** ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਨੁਪਾਦਾਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਨਕਾਲਂ ਆਗਮੇਯ੍ਯ। **ਇਧ** ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਸਾਸਨੇ **ਵੀਤਰਾਗੋ**। ਬਾਹਿਰਕਸ੍ਸ ਪਨ ਕਾਮੇਸੁ ਵੀਤਰਾਗਸ੍ਸ ਇਦਂ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ।

ਮਹਾਵਚ੍ਛਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੩. ਵਨਵਚ੍ਛਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਨੀਲਬ੍ਭਵਣ੍ਣਾਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਵਨਵਚ੍ਛਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਸੋ ਕਿਰ ਅਤ੍ਥਦਸ੍ਸਿਨੋ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਕਚ੍ਛਪਯੋਨਿਯਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੋ ਵਿਨਤਾਯ ਨਾਮ ਨਦਿਯਾ ਵਸਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਖੁਦ੍ਦਕਨਾਵਪ੍ਪਮਾਣੋ ਅਤ੍ਤਭਾਵੋ ਅਹੋਸਿ। ਸੋ ਕਿਰ ਏਕਦਿਵਸਂ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਨਦਿਯਾ ਤੀਰੇ ਠਿਤਂ ਦਿਸ੍ਵਾ, ‘‘ਪਾਰਂ ਗਨ੍ਤੁਕਾਮੋ ਮਞ੍ਞੇ ਭਗਵਾ’’ਤਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਿਟ੍ਠਿਯਂ ਆਰੋਪੇਤ੍ਵਾ ਨੇਤੁਕਾਮੋ ਪਾਦਮੂਲੇ ਨਿਪਜ੍ਜਿ। ਭਗਵਾ ਤਸ੍ਸ ਅਜ੍ਝਾਸਯਂ ਞਤ੍ਵਾ ਤਂ ਅਨੁਕਮ੍ਪਨ੍ਤੋ ਆਰੁਹਿ। ਸੋ ਪੀਤਿਸੋਮਨਸ੍ਸਜਾਤੋ ਸੋਤਂ ਛਿਨ੍ਦਨ੍ਤੋ ਜਿਯਾਯ ਵੇਗੇਨ ਖਿਤ੍ਤਸਰੋ ਵਿਯ ਤਾਵਦੇਵ ਪਰਤੀਰਂ ਪਾਪੇਸਿ। ਭਗਵਾ ਤਸ੍ਸ ਪੁਞ੍ਞਸ੍ਸ ਫਲਂ ਏਤਰਹਿ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਨਕਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਞ੍ਚ ਬ੍ਯਾਕਰਿਤ੍ਵਾ ਪਕ੍ਕਾਮਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮੇਨ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਸਂਸਰਨ੍ਤੋ ਅਨੇਕਸਤਕ੍ਖਤ੍ਤੁਂ ਤਾਪਸਪਬ੍ਬਜ੍ਜਂ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਅਰਞ੍ਞਵਾਸੀਯੇਵ ਅਹੋਸਿ। ਪੁਨ ਕਸ੍ਸਪਬੁਦ੍ਧਕਾਲੇ ਕਪੋਤਯੋਨਿਯਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਅਰਞ੍ਞੇ ਵਿਹਰਨ੍ਤਂ ਮੇਤ੍ਤਾਵਿਹਾਰਿਂ ਏਕਂ ਭਿਕ੍ਖੁਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਸਾਦੇਸਿ।

ਤਤੋ ਪਨ ਚੁਤੋ ਬਾਰਾਣਸਿਯਂ ਕੁਲਗੇਹੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਵਯਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਸਂਵੇਗਜਾਤੋ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਵਿਵਟ੍ਟੂਪਨਿਸ੍ਸਯਂ ਬਹੁਂ ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮਂ ਉਪਚਿਨਿ। ਏਵਂ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਸਂਸਰਿਤ੍ਵਾ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਕਪਿਲਵਤ੍ਥੁਨਗਰੇ ਵਚ੍ਛਗੋਤ੍ਤਸ੍ਸ ਨਾਮ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਸ੍ਸ ਗੇਹੇ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਂ ਗਣ੍ਹਿ। ਤਸ੍ਸ ਮਾਤਾ ਪਰਿਪਕ੍ਕਗਬ੍ਭਾ ਅਰਞ੍ਞਂ ਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਾਯ ਸਞ੍ਜਾਤਦੋਹਲ਼ਾ ਅਰਞ੍ਞਂ ਪਵਿਸਿਤ੍ਵਾ ਵਿਚਰਤਿ, ਤਾਵਦੇਵਸ੍ਸਾ ਕਮ੍ਮਜਵਾਤਾ ਚਲਿਂਸੁ, ਤਿਰੋਕਰਣਿਂ ਪਰਿਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਅਦਂਸੁ। ਸਾ ਧਞ੍ਞਪੁਞ੍ਞਲਕ੍ਖਣਂ ਪੁਤ੍ਤਂ ਵਿਜਾਯਿ। ਸੋ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤੇਨ ਸਹ ਪਂਸੁਕੀਲ਼ਿਕਸਹਾਯੋ ਅਹੋਸਿ। ‘‘ਵਚ੍ਛੋ’’ਤਿਸ੍ਸ ਨਾਮਞ੍ਚ ਅਹੋਸਿ। ਵਨਾਭਿਰਤਿਯਾ ਵਸੇਨ **ਵਨਵਚ੍ਛੋ**ਤਿ ਪਞ੍ਞਾਯਿਤ੍ਥ। ਅਪਰਭਾਗੇ ਮਹਾਸਤ੍ਤੇ ਮਹਾਭਿਨਿਕ੍ਖਮਨਂ ਨਿਕ੍ਖਮਿਤ੍ਵਾ ਮਹਾਪਧਾਨਂ ਪਦਹਨ੍ਤੇ, ‘‘ਅਹਮ੍ਪਿ ਸਿਦ੍ਧਤ੍ਥਕੁਮਾਰੇਨ ਸਹ ਅਰਞ੍ਞੇ ਵਿਹਰਿਸ੍ਸਾਮੀ’’ਤਿ ਨਿਕ੍ਖਮਿਤ੍ਵਾ ਤਾਪਸਪਬ੍ਬਜ੍ਜਂ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਹਿਮਵਨ੍ਤੇ ਵਸਨ੍ਤੋ ਅਭਿਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਭਾਵਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਭਗਵਤੋ ਸਨ੍ਤਿਕਂ ਉਪਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਅਰਞ੍ਞੇ ਵਸਮਾਨੋ ਨਚਿਰਸ੍ਸੇਵ ਵਿਪਸ੍ਸਨਂ ਉਸ੍ਸੁਕ੍ਕਾਪੇਤ੍ਵਾ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਸਚ੍ਛਾਕਾਸਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੨.੪੯-੧੪੯-੧੬੩) –

‘‘ਅਤ੍ਥਦਸ੍ਸੀ ਤੁ ਭਗਵਾ, ਸਯਮ੍ਭੂ ਲੋਕਨਾਯਕੋ।
ਵਿਨਤਾਨਦਿਯਾ ਤੀਰਂ, ਉਪਗਚ੍ਛਿ ਤਥਾਗਤੋ॥

‘‘ਉਦਕਾ ਅਭਿਨਿਕ੍ਖਮ੍ਮ, ਕਚ੍ਛਪੋ ਵਾਰਿਗੋਚਰੋ।
ਬੁਦ੍ਧਂ ਤਾਰੇਤੁਕਾਮੋਹਂ, ਉਪੇਸਿਂ ਲੋਕਨਾਯਕਂ॥

‘‘ਅਭਿਰੂਹਤੁ ਮਂ ਬੁਦ੍ਧੋ, ਅਤ੍ਥਦਸ੍ਸੀ ਮਹਾਮੁਨਿ।

ਅਹਂ ਤਂ ਤਾਰਯਿਸ੍ਸਾਮਿ, ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸਨ੍ਤਕਰੋ ਤੁਵ◌ਂ॥

‘‘ਮਮ ਸਙ੍ਕਪ੍ਪਮਞ੍ਞਾਯ, ਅਤ੍ਤਦਸ੍ਸੀ ਮਹਾਯਸੋ।
ਅਭਿਰੂਹਿਤ੍ਵ◌ਾ ਮੇ ਪਿਟ੍ਠਿਂ, ਅਟ੍ਠਾਸਿ ਲੋਕਨਾਯਕੋ॥

‘‘ਯਤੋ ਸਰਾਮਿ ਅਤ੍ਤਾਨਂ, ਯਤੋ ਪਤ੍ਤੋਸ੍ਮਿ ਵ◌ਿਞ੍ਞੁਤਂ।
ਸੁਖਂ ਮੇ ਤਾਦਿਸਂ ਨਤ੍ਥਿ, ਫੁਟ੍ਠੇ ਪਾਦਤਲੇ ਯਥਾ॥

‘‘ਉਤ੍ਤਰਿਤ੍ਵ◌ਾਨ ਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ, ਅਤ੍ਤਦਸ੍ਸੀ ਮਹਾਯਸੋ।
ਨਦਿਤੀਰਮ੍ਹਿ ਠਤ੍ਵ◌ਾਨ, ਇਮਾ ਗਾਥਾ ਅਭਾਸਥ॥

‘‘ਯਾਵਤਾ ਵਤ੍ਤਤੇ ਚਿਤ੍ਤਂ, ਗਙ੍ਗਾਸੋਤਂ ਤਰਾਮਹਂ।
ਅਯਞ੍ਚ ਕਚ੍ਛਪੋ ਰਾਜਾ, ਤਾਰੇਸਿ ਮਮ ਪਞ੍ਞਵ◌ਾ॥

‘‘ਇਮਿਨਾ ਬੁਦ੍ਧਤਰਣੇਨ, ਮੇਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤਵਤਾਯ ਚ।
ਅਟ੍ਠਾਰਸੇ ਕਪ੍ਪਸਤੇ, ਦੇਵਲੋਕੇ ਰਮਿਸ੍ਸਤਿ॥

‘‘ਦੇਵਲੋਕਾ ਇਧਾਗਨ੍ਤ੍ਵ◌ਾ, ਸੁਕ੍ਕਮੂਲੇਨ ਚੋਦਿਤੋ।
ਏਕਾਸਨੇ ਨਿਸੀਦਿਤ੍ਵ◌ਾ, ਕਙ੍ਖਾਸੋਤਂ ਤਰਿਸ੍ਸਤਿ॥

‘‘ਯਥਾਪਿ ਭਦ੍ਦਕੇ ਖੇਤ੍ਤੇ, ਬੀਜਂ ਅਪ੍ਪਮ੍ਪਿ ਰੋਪਿਤਂ।
ਸਮ੍ਮਾਧਾਰੇ ਪਵ◌ੇਚ੍ਛਨ੍ਤੇ, ਫਲਂ ਤੋਸੇਤਿ ਕਸ੍ਸਕਂ॥

‘‘ਤਥੇਵ◌ਿਦਂ ਬੁਦ੍ਧਖੇਤ੍ਤਂ, ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਦੇਸਿਤਂ।
ਸਮ੍ਮਾਧਾਰੇ ਪਵ◌ੇਚ੍ਛਨ੍ਤੇ, ਫਲਂ ਮਂ ਤੋਸਯਿਸ੍ਸਤਿ॥

‘‘ਪਧਾਨਪਹਿਤਤ੍ਤੋਮ੍ਹਿ, ਉਪਸਨ੍ਤੋ ਨਿਰੂਪਧਿ।
ਸਬ੍ਬਾਸਵ◌ੇ ਪਰਿਞ੍ਞਾਯ, ਵ◌ਿਹਰਾਮਿ ਅਨਾਸਵ◌ੋ॥

‘‘ਅਟ੍ਠਾਰਸੇ ਕਪ੍ਪਸਤੇ, ਯਂ ਕਮ੍ਮਮਕਰਿਂ ਤਦਾ।
ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ, ਤਰਣਾਯ ਇਦਂ ਫਲਂ॥

‘‘ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹਂ...ਪੇ॰... ਕਤਂ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ’’ਨ੍ਤਿ॥

ਏਵ◌ਂ ਪਨ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਤ੍ਵ◌ਾ ਭਗਵਤਿ ਕਪਿਲਵਤ੍ਥੁਸ੍ਮਿਂ ਵ◌ਿਹਰਨ੍ਤੇ ਤਤ੍ਥ ਗਨ੍ਤ੍ਵ◌ਾ ਸਤ੍ਥਾਰਂ ਵਨ੍ਦਿਤ੍ਵ◌ਾ ਭਿਕ੍ਖੂਹਿ ਸਮਾਗਤੋ ਪਟਿਸਨ੍ਥਾਰਵਸੇਨ ‘‘ਕਿਂ, ਆਵ◌ੁਸੋ, ਅਰਞ੍ਞੇ ਫਾਸੁਵ◌ਿਹਾਰੋ ਲਦ੍ਧੋ’’ਤਿ ਪੁਟ੍ਠੋ ‘‘ਰਮਣੀਯਾ, ਆਵ◌ੁਸੋ, ਅਰਞ੍ਞੇ ਪਬ੍ਬਤਾ’’ਤਿ ਅਤ੍ਤਨਾ ਵ◌ੁਟ੍ਠਪਬ੍ਬਤੇ ਵਣ੍ਣੇਨ੍ਤੋ **‘‘ਨੀਲਬ੍ਭਵਣ੍ਣਾ’’**ਤਿ ਗਾਥਂ ਅਭਾਸਿ।

੧੩. ਤਤ੍ਥ **ਨੀਲਬ੍ਭਵਣ੍ਣਾ**ਤਿ ਨੀਲਵਲਾਹਕਨਿਭਾ ਨੀਲਵਲਾਹਕਸਣ੍ਠਾਨਾ ਚ। **ਰੁਚਿਰਾ**ਤਿ ਰੁਚਿਯਾ ਸਕਿਰਣਾ ਪਭਸ੍ਸਰਾ ਚ। **ਸੀਤਵ◌ਾਰੀ**ਤਿ ਸੀਤਲਸਲਿਲਾ। **ਸੁਚਿਨ੍ਧਰਾ**ਤਿ ਸੁਚਿਸੁਦ੍ਧਭੂਮਿਭਾਗਤਾਯ ਸੁਦ੍ਧਚਿਤ੍ਤਾਨਂ ਵ◌ਾ ਅਰਿਯਾਨਂ ਨਿਵ◌ਾਸਨਟ੍ਠਾਨਤਾਯ ਸੁਚਿਨ੍ਧਰਾ। ਗਾਥਾਸੁਖਤ੍ਥਞ੍ਹਿ ਸਾਨੁਨਾਸਿਕਂ ਕਤ੍ਵ◌ਾ ਨਿਦ੍ਦੇਸੋ। ‘‘ਸੀਤਵ◌ਾਰਿਸੁਚਿਨ੍ਧਰਾ’’ਤਿਪਿ ਪਾਠੋ, ਸੀਤਸੁਚਿਵ◌ਾਰਿਧਰਾ

ਸੀਤਲਵਿਮਲਸਲਿਲਾਸਯਵਨ੍ਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਇਨ੍ਦਗੋਪਕਸਞ੍ਛਨ੍ਨਾ**ਤਿ ਇਨ੍ਦਗੋਪਕਨਾਮਕੇਹਿ ਪਵਾਲਵਣ੍ਣੇਹਿ ਰਤ੍ਤਕਿਮੀਹਿ ਸਞ੍ਛਾਦਿਤਾ ਪਾਵੁਸ੍ਸਕਾਲਵਸੇਨ ਏਵਮਾਹ। ਕੇਚਿ ਪਨ ‘‘ਇਨ੍ਦਗੋਪਕਨਾਮਾਨਿ ਰਤ੍ਤਤਿਣਾਨੀ’’ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਅਪਰੇ ‘‘ਕਣਿਕਾਰਰੁਕ੍ਖਾ’’ਤਿ। **ਸੇਲਾ**ਤਿ ਸਿਲਾਮਯਾ ਪਬ੍ਬਤਾ, ਨ ਪੰਸੁਪਬ੍ਬਤਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤੇਨਾਹ – ‘‘ਯਥਾਪਿ ਪਬ੍ਬਤੋ ਸੇਲੋ’’ਤਿ (ਉਦਾ॰ ੨੪)। **ਰਮਯਨ੍ਤਿ ਮ**ਨ੍ਤਿ ਮੰ ਰਮਾਪੇਨ੍ਤਿ, ਮਯ੍ਹੰ ਵਿਵੇਕਾਭਿਰਤ੍ਤਿੰ ਪਰਿਬ੍ਰੂਹੇਨ੍ਤਿ। ਏਵੰ ਥੇਰੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਚਿਰਕਾਲਪਰਿਭਾਵਿਤੰ ਅਰਞ੍ਞਾਭਿਰਤਿੰ ਪਵੇਦੇਨ੍ਤੋ ਤਿਵਿਧੰ ਵਿਵੇਕਾਭਿਰਤਿਮੇਵ ਦੀਪੇਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਉਪਧਿਵਿਵੇਕੇਨ ਅਞ੍ਞਾਬ੍ਯਾਕਰਣੰ ਦੀਪਿਤਮੇਵ ਹੋਤੀਤਿ।

ਵਨਵਚ੍ਛਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੪. ਸਿਵਕਸਾਮਣੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਉਪਜ੍ਝਾਯੋਤਿ ਸਿਵਕਸ੍ਸ ਸਾਮਣੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਸੋ ਕਿਰ ਇਤੋ ਏਕਤਿੰਸੇ ਕਪ੍ਪੇ ਵੇਸ੍ਸਭੁਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਕੁਲਗੇਹੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੋ ਏਕਦਿਵਸੰ ਕੇਨਚਿਦੇਵ ਕਰਣੀਯੇਨ ਅਰਞ੍ਞੰ ਪਵਿਟ੍ਠੋ ਤਤ੍ਥ ਪਬ੍ਬਤਨ੍ਤਰੇ ਨਿਸਿਨ੍ਨੰ ਵੇਸ੍ਸਭੁੰ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਦਿਸ੍ਵਾ ਪਸਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੋ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਵਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਅਞ੍ਜਲਿੰ ਪਗ੍ਗਯ੍ਹ ਅਟ੍ਠਾਸਿ। ਪੁਨ ਤਤ੍ਥ ਮਨੋਹਰਾਨਿ ਕਾਸੁਮਾਰਿਕਫਲਾਨਿ ਦਿਸ੍ਵਾ ਤਾਨਿ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਭਗਵਤੋ ਉਪਨੇਸਿ, ਪਟਿਗ੍ਗਹੇਸਿ ਭਗਵਾ ਅਨੁਕਮ੍ਪੰ ਉਪਾਦਾਯ। ਸੋ ਤੇਨ ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮੇਨ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਸੰਸਰਨ੍ਤੋ ਕਸ੍ਸਪਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਸਾਸਨੇ ਮਾਤੁਲੇ ਪਬ੍ਬਜਨ੍ਤੇ ਤੇਨ ਸਦ੍ਧਿੰ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਬਹੁੰ ਵਿਵਟ੍ਟੂਪਨਿਸ੍ਸਯੰ ਕੁਸਲੰ ਉਪਚਿਨਿਤ੍ਵਾ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਵਨਵਚ੍ਛਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਭਾਗਿਨੇਯ੍ਯੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੋ, **ਸਿਵਕੋ**ਤਿਸ੍ਸ ਨਾਮੰ ਅਹੋਸਿ। ਤਸ੍ਸ ਮਾਤਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਜੇਟ੍ਠਭਾਤਿਕੇ ਵਨਵਚ੍ਛੇ ਸਾਸਨੇ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਪਬ੍ਬਜਿਤਕਿਚ੍ਚੰ ਮਤ੍ਥਕੰ ਪਾਪੇਤ੍ਵਾ ਅਰਞ੍ਞੇ ਵਿਹਰਨ੍ਤੇ ਤੰ ਪਵਤ੍ਤਿੰ ਸੁਤ੍ਵਾ ਪੁਤ੍ਤੰ ਆਹ – ‘‘ਤਾਤ ਸਿਵਕ, ਥੇਰਸ੍ਸ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਥੇਰੰ ਉਪਟ੍ਠਹ, ਮਹਲ੍ਲਕੋ ਦਾਨਿ ਥੇਰੋ’’ਤਿ। ਸੋ ਮਾਤੁ ਏਕਵਚਨੇਨੇਵ ਚ ਪੁਬ੍ਬੇ ਕਤਾਧਿਕਾਰਤਾਯ ਚ ਮਾਤੁਲਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਸਨ੍ਤਿਕੰ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਤੰ ਉਪਟ੍ਠਹਨ੍ਤੋ ਅਰਞ੍ਞੇ ਵਸਤਿ।

ਤਸ੍ਸ ਏਕਦਿਵਸੰ ਕੇਨਚਿਦੇਵ ਕਰਣੀਯੇਨ ਗਾਮਨ੍ਤੰ ਗਤਸ੍ਸ ਖਰੋ ਆਬਾਧੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿ। ਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਭੇਸਜ੍ਜੰ ਕਰੋਨ੍ਤੇਸੁਪਿ ਨ ਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਮ੍ਭਿ। ਤਸ੍ਮਿੰ ਚਿਰਾਯਨ੍ਤੇ ਥੇਰੋ ‘‘ਸਾਮਣੇਰੋ ਚਿਰਾਯਤਿ, ਕਿੰ ਨੁ ਖੋ ਕਾਰਣ’’ਨ੍ਤਿ ਤਤ੍ਥ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਤੰ ਗਿਲਾਨੰ ਦਿਸ੍ਵਾ ਤਸ੍ਸ ਤੰ ਤੰ ਕਤ੍ਤਬ੍ਬਯੁਤ੍ਤਕੰ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਦਿਵਸਭਾਗੰ ਵੀਤਿਨਾਮੇਤ੍ਵਾ ਰਤ੍ਤਿਭਾਗੇ ਬਲਵਪਚ੍ਚੂਸਵੇਲਾਯੰ ਆਹ – ‘‘ਸਿਵਕ, ਨ ਮਯਾ ਪਬ੍ਬਜਿਤਕਾਲਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਗਾਮੇ ਵਸਿਤਪੁਬ੍ਬੰ, ਇਤੋ ਅਰਞ੍ਞਮੇਵ ਗਚ੍ਛਾਮਾ’’ਤਿ। ਤੰ ਸੁਤ੍ਵਾ ਸਿਵਕੋ ‘‘ਯਦਿਪਿ ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਇਦਾਨਿ ਕਾਯੋ ਗਾਮਨ੍ਤੇ ਠਿਤੋ, ਚਿਤ੍ਤੰ ਪਨ ਅਰਞ੍ਞੇ, ਤਸ੍ਮਾ ਸਯਾਨੋਪਿ ਅਰਞ੍ਞਮੇਵ ਗਮਿਸ੍ਸਾਮੀ’’ਤਿ, ਤੰ ਸੁਤ੍ਵਾ ਥੇਰੋ ਤੰ ਬਾਹਾਯੰ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਅਰਞ੍ਞਮੇਵ ਨੇਤ੍ਵਾ ਓਵਾਦੰ ਅਦਾਸਿ। ਸੋ ਥੇਰਸ੍ਸ ਓਵਾਦੇ ਠਤ੍ਵਾ ਵਿਪਸ੍ਸਿਤ੍ਵਾ ਅਰਹਤ੍ਤੰ ਪਾਪੁਣਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੧.੩੮.੫੩-੫੮) –

> ‘‘ਕਣਿਕਾਰੰਵ ਜੋਤਨ੍ਤੰ, ਨਿਸਿਨ੍ਨੰ ਪਬ੍ਬਤਨ੍ਤਰੇ।
> ਅਦ੍ਦਸੰ ਵਿਰਜੰ ਬੁਦ੍ਧੰ, ਲੋਕਜੇਟ੍ਠੰ ਨਰਾਸਭੰ॥
>
> ‘‘ਪਸਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੋ ਸੁਮਨੋ, ਕਿਰੇ ਕਤ੍ਵਾਨ ਅਞ੍ਜਲਿੰ।
> ਕਾਸੁਮਾਰਿਕਮਾਦਾਯ, ਬੁਦ੍ਧਸੇਟ੍ਠਸ੍ਸਦਾਸਹੰ॥
>
> ‘‘ਏਕਤਿੰਸੇ ਇਤੋ ਕਪ੍ਪੇ, ਯੰ ਫਲੰ ਅਦਦਿੰ ਤਦਾ।
> ਦੁਗ੍ਗਤਿੰ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ, ਫਲਦਾਨਸ੍ਸਿਦੰ ਫਲੰ॥
>
> ‘‘ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹੰ…ਪੇ॰… ਕਤੰ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ’’ਨ੍ਤਿ॥

ਸੋ ਅਰਹਤ੍ਤੰ ਪਤ੍ਵਾ ਉਪਜ੍ਝਾਯੇਨ ਅਤ੍ਤਨਾ ਚ ਵੁਤ੍ਤਮਤ੍ਥੰ ਸੰਸਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਵਿਵੇਕਾਭਿਰਤਿਕਤੰ ਕਤਕਿਚ੍ਚਤਞ੍ਚ ਪਵੇਦੇਨ੍ਤੋ **"ਉਪਜ੍ਝਾਯੋ ਮੰ ਅਵਚਾ"**ਤਿ ਗਾਥੰ ਅਭਾਸਿ।

੧੪. ਤਤ੍ਥ **ਉਪਜ੍ਝਾਯੋ**ਤਿ ਵਜ੍ਜਾਵਜ੍ਜੰ ਉਪਨਿਜ੍ਝਾਯਤਿ ਹਿਤੇਸਿਤੰ ਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਞਾਣਚਕ੍ਖੁਨਾ ਪੇਕ੍ਖਤੀਤਿ ਉਪਜ੍ਝਾਯੋ। **ਮ**ਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਤਾਨੰ ਵਦਤਿ। **ਅਵਚਾ**ਤਿ ਅਭਾਸਿ। **ਇਤੋ ਗਚ੍ਛਾਮ ਸੀਵਕਾ**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾਕਾਰਦਸ੍ਸਨੰ, ਸਿਵਕ, ਇਤੋ ਗਾਮਨ੍ਤਤੋ ਅਰਞ੍ਞਟ੍ਠਾਨਮੇਵ ਏਹਿ ਗਚ੍ਛਾਮ, ਤਦੇਵ ਅਮ੍ਹਾਕੰ ਵਸਨਯੋਗ੍ਗਨ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਏਵੰ ਪਨ ਉਪਜ੍ਝਾਯੇਨ ਵੁਤ੍ਤੋ ਸਿਵਕੋ ਭਦ੍ਰੋ ਅਸ੍ਸਾਜਾਨੀਯੋ ਵਿਯ ਕਸਾਭਿਹਤੋ ਸਞ੍ਜਾਤਸੰਵੇਗੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਅਰਞ੍ਞਮੇਵ ਗਨ੍ਤੁਕਾਮਤੰ ਪਵੇਦੇਨ੍ਤੋ –

> ''ਗਾਮੇ ਮੇ ਵਸਤਿ ਕਾਯੋ, ਅਰਞ੍ਞੰ ਮੇ ਗਤੰ ਮਨੋ।
> ਸੇਮਾਨਕੋਪਿ ਗਚ੍ਛਾਮਿ, ਨਤ੍ਥਿ ਸਙ੍ਗੋ ਵਿਜਾਨਤ''ਨ੍ਤਿ॥ –ਆਹ।

ਤਸ੍ਸਤ੍ਥੋ – ਯਸ੍ਮਾ ਇਦਾਨਿ ਯਦਿਪਿ ਮੇ ਇਦੰ ਸਰੀਰੰ ਗਾਮਨ੍ਤੇ ਠਿਤੰ, ਅਜ੍ਝਾਸਯੋ ਪਨ ਅਰਞ੍ਞਮੇਵ ਗਤੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਸੇਮਾਨਕੋਪਿ ਗਚ੍ਛਾਮਿ ਗੇਲਞ੍ਞੇਨ ਠਾਨਨਿਸਜ੍ਜਾਗਮਨੇਸੁ ਅਸਮਤ੍ਥਤਾਯ ਸਯਾਨੋਪਿ ਇਮਿਨਾ ਸਯਿਤਾਕਾਰੇਨ ਸਰੀਸਪੋ ਵਿਯ ਸਰੀਸਪਨ੍ਤੋ, ਏਥ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਰਞ੍ਞਮੇਵ ਗਚ੍ਛਾਮ, ਕਸ੍ਮਾ? **ਨਤ੍ਥਿ ਸਙ੍ਗੋ ਵਿਜਾਨਤ**ਨ੍ਤਿ, ਯਸ੍ਮਾ ਧਮ੍ਮਸਭਾਵਾ ਕਾਮੇਸੁ ਸੰਸਾਰੇ ਚ ਆਦੀਨਵੰ, ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮੇ ਨਿਬ੍ਬਾਨੇ ਚ ਆਨਿਸੰਸੰ ਯਾਥਾਵਤੋ ਜਾਨਨ੍ਤਸ੍ਸ ਨ ਕਤ੍ਥਚਿ ਸਙ੍ਗੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਏਕਪਦੇਨੇਵ ਉਪਜ੍ਝਾਯਸ੍ਸ ਆਣਾ ਅਨੁਠਿਤਾਤਿ, ਤਦਪਦੇਸੇਨ ਅਞ੍ਞੰ ਬਜਾਕਾਸਿ।

ਸਿਵਕਸਾਮਣੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੫. ਕੁਣ੍ਡਧਾਨਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਪਞ੍ਚ ਛਿਨ੍ਦੇ ਪਞ੍ਚ ਜਹੇਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਕੁਣ੍ਡਧਾਨਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਸੋ ਕਿਰ ਪਦੁਮੁਤ੍ਤਰਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਹੰਸਵਤੀਨਗਰੇ ਕੁਲਗੇਹੇ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਵਯਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਧਮ੍ਮੰ ਸੁਣਨ੍ਤੋ ਸਤ੍ਥਾਰਾ ਏਕੰ ਭਿਕ੍ਖੁੰ ਪਠਮੰ ਸਲਾਕੰ ਗਣ੍ਹਨ੍ਤਾਨੰ ਅਗ੍ਗਟ੍ਠਾਨੇ ਠਪਿਯਮਾਨੰ ਦਿਸ੍ਵਾ ਤੰ ਠਾਨਨ੍ਤਰੰ ਪਤ੍ਥੇਤ੍ਵਾ ਤਦਨੁਰੂਪੰ ਪੁਞ੍ਞੰ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਵਿਚਰਿ। ਸੋ ਏਕਦਿਵਸੰ ਪਦੁਮੁਤ੍ਤਰਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਨਿਰੋਧਸਮਾਪਤ੍ਤਿਤੋ ਵੁਟ੍ਠਾਯ ਨਿਸਿਨ੍ਨਸ੍ਸ ਮਨੋਸਿਲਾਚੁਣ੍ਣਪਿਞ੍ਜਰੰ ਮਹਨ੍ਤੰ ਕਦਲਿਫਲਕਣ੍ਣਿਕੰ ਉਪਨੇਸਿ, ਤੰ ਭਗਵਾ ਪਟਿਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਪਰਿਭੁਞ੍ਜਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮੇਨ ਏਕਾਦਸਕ੍ਖਤ੍ਤੁੰ ਦੇਵੇਸੁ ਦੇਵਰਜ੍ਜੰ ਕਾਰੇਸਿ। ਚਤੁਵੀਸਤਿਵਾਰੇ ਰਾਜਾ ਅਹੋਸਿ ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀ। ਏਵੰ ਸੋ ਪੁਨਪ੍ਪੁਨੰ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਕਤ੍ਵਾ ਅਪਰਾਪਰੰ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਸੰਸਰਨ੍ਤੋ ਕਸ੍ਸਪਬੁਦ੍ਧਕਾਲੇ ਭੁਮ੍ਮਦੇਵਤਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ। ਦੀਘਾਯੁਕਬੁਦ੍ਧਾਨਞ੍ਚ ਨਾਮ ਨ ਅਨ੍ਵਦ੍ਧਮਾਸਿਕੋ ਉਪੋਸਥੋ ਹੋਤਿ। ਤਥਾ ਹਿ ਵਿਪਸ੍ਸਿਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਛਬ੍ਬਸ੍ਸਨ੍ਤਰੇ ਛਬ੍ਬਸ੍ਸਨ੍ਤਰੇ ਉਪੋਸਥੋ ਅਹੋਸਿ। ਕਸ੍ਸਪਦਸਬਲੋ ਪਨ ਛਟ੍ਠੇ ਛਟ੍ਠੇ ਮਾਸੇ ਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖੰ ਓਸਾਰੇਸਿ। ਤਸ੍ਸ ਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖਸ੍ਸ ਓਸਾਰਣਕਾਲੇ ਦਿਸਾਵਾਸਿਕਾ ਦ੍ਵੇ ਸਹਾਯਕਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ''ਉਪੋਸਥੰ ਕਰਿਸ੍ਸਾਮਾ''ਤਿ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ।

ਅਯੰ ਭੁਮ੍ਮਦੇਵਤਾ ਚਿਨ੍ਤੇਸਿ – ''ਇਮੇਸੰ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨੰ ਭਿਕ੍ਖੂਨੰ ਮੇਤ੍ਤਿ ਅਤਿਵਿਯ ਦਲ੍ਹਾ, ਕਿੰ ਨੁ ਖੋ, ਭੇਦਕੇ ਸਤਿ ਭਿਜ੍ਜੇਯ੍ਯ, ਨ ਭਿਜ੍ਜੇਯ੍ਯਾ''ਤਿ, ਸਾ ਤੇਸੰ ਓਕਾਸੰ ਓਲੋਕਯਮਾਨਾ ਤੇਸੰ ਅਵਿਦੂਰੇਨੇਵ ਗਚ੍ਛਤਿ। ਅਥੇਕੋ ਥੇਰੋ ਏਕਸ੍ਸ ਹਤ੍ਥੇ ਪਤ੍ਤਚੀਵਰੰ ਦਤ੍ਵਾ ਸਰੀਰਵਲਞ੍ਜਨਤ੍ਥੰ ਉਦਕਫਾਸੁਕਟ੍ਠਾਨੰ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਧੋਤਹਤ੍ਥਪਾਦੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਗੁਮ੍ਬਸਮੀਪਤੋ ਨਿਕ੍ਖਮਤਿ ਭੁਮ੍ਮਦੇਵਤਾ ਤਸ੍ਸ ਥੇਰਸ੍ਸ ਪਚ੍ਛਤੋ ਉਤ੍ਤਮਰੂਪਾ ਇਤ੍ਥੀ ਹੁਤ੍ਵਾ ਕੇਸੇ ਵਿਧੁਨਿਤ੍ਵਾ ਸੰਵਿਧਾਯ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧਨ੍ਤੀ ਵਿਯ ਪਿਟ੍ਠਿਯੰ ਪੰਸੁੰ ਪੁਞ੍ਛਮਾਨਾ ਵਿਯ ਸਾਟਕੰ ਸੰਵਿਧਾਯ ਨਿਵਾਸਯਮਾਨਾ ਵਿਯ ਚ ਹੁਤ੍ਵਾ ਥੇਰਸ੍ਸ ਪਦਾਨੁਪਦਿਕਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਗੁਮ੍ਬਤੋ ਨਿਕ੍ਖਨ੍ਤਾ। ਏਕਮਨ੍ਤੇ ਠਿਤੋ ਸਹਾਯਕਤ੍ਥੇਰੋ ਤੰ ਕਾਰਣੰ ਦਿਸ੍ਵਾਵ ਦੋਮਨਸ੍ਸਜਾਤੋ ''ਨਟ੍ਠੋ ਦਾਨਿ ਮੇ ਇਮਿਨਾ ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਸਦ੍ਧਿੰ ਦੀਘਰਤ੍ਤਾਨੁਗਤੋ ਸਿਨੇਹੋ, ਸਚਾਹੰ ਏਵੰਵਿਧਭਾਵੰ ਜਾਨੇਯ੍ਯੰ, ਏਤ੍ਤਕੰ ਅਦ੍ਧਾਨੰ ਇਮਿਨਾ ਸਦ੍ਧਿੰ ਵਿਸ੍ਸਾਸੰ ਨ ਕਰੇਯ੍ਯ''ਨ੍ਤਿ ਚਿਨ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਆਗਚ੍ਛਨ੍ਤਸ੍ਸੇਵਸ੍ਸ, ''ਹਨ੍ਦਾਵੁਸੋ, ਤੁਯ੍ਹੰ

ਪਤ੍ਤਚੀਵਰੰ, ਤਾਦਿਸੇਨ ਪਾਪੇਨ ਸਦ੍ਧਿੰ ਏਕਮਗ੍ਗੰ ਨਾਗਚ੍ਛਾਮੀ''ਤਿ ਆਹ। ਤੰ ਕਥੰ ਸੁਤ੍ਵਾ ਤਸ੍ਸ ਲਜ੍ਜਿਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਹਦਯੰ ਤਿਖਿਣਸਤ੍ਤਿੰ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਵਿਦ੍ਧੰ ਵਿਯ ਅਹੋਸਿ। ਤਤੋ ਨੰ ਆਹ – ''ਆਵੁਸੋ, ਕਿੰ ਨਾਮੇਤੰ ਵਦਸਿ, ਅਹੰ ਏਤ੍ਤਕੰ ਕਾਲੰ ਦੁਕ੍ਕਟਮਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਆਪਤ੍ਤਿੰ ਨ ਜਾਨਾਮਿ। ਤ੍ਵੰ ਪਨ ਮੰ ਅਜ੍ਜ 'ਪਾਪੋ'ਤਿ ਵਦਸਿ, ਕਿੰ ਤੇ ਦਿਟ੍ਠ''ਨ੍ਤਿ। ''ਕਿੰ ਅਞ੍ਞੇਨ ਦਿਟ੍ਠੇਨ, ਕਿੰ ਤ੍ਵੰ ਏਵੰਵਿਧੇਨ ਅਲਙ੍ਕਤਪਟਿਯਤ੍ਤੇਨ ਮਾਤੁਗਾਮੇਨ ਸਦ੍ਧਿੰ ਏਕਟ੍ਠਾਨੇ ਹੁਤ੍ਵਾ ਨਿਕ੍ਖਨ੍ਤੋ''ਤਿ। ''ਨਤ੍ਥੇਤੰ, ਆਵੁਸੋ, ਮਯ੍ਹੰ, ਨਾਹੰ ਏਵਰੂਪੰ ਮਾਤੁਗਾਮੰ ਪਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਯਾਵਤਤਿਯੰ ਕਥੇਨ੍ਤਸ੍ਸਾਪਿ ਇਤਰੋ ਥੇਰੋ ਕਥੰ ਅਸਦ੍ਦਹਿਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਨਾ ਦਿਟ੍ਠਕਾਰਣੰਯੇਵ ਭੂਤਤ੍ਤੰ ਕਤ੍ਵਾ ਗਣ੍ਹਨ੍ਤੋ ਤੇਨ ਸਦ੍ਧਿੰ ਏਕਮਗ੍ਗੇਨ ਅਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਅਞ੍ਞੇਨ ਮਗ੍ਗੇਨ ਸਤ੍ਥੁ ਸਨ੍ਤਿਕੰ ਗਤੋ। ਇਤਰੋਪਿ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਞ੍ਞੇਨ ਮਗ੍ਗੇਨ ਸਤ੍ਥੁ ਸਨ੍ਤਿਕੰਯੇਵ ਗਤੋ।

ਤਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘਸ੍ਸ ਉਪੋਸਥਾਗਾਰੰ ਪਵਿਸਨਵੇਲਾਯ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਤੰ ਭਿਕ੍ਖੁੰ ਉਪੋਸਥਗ੍ਗੇ ਸਞ੍ਜਾਨਿਤ੍ਵਾ, ''ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਉਪੋਸਥਗ੍ਗੇ ਏਵਰੂਪੋ ਨਾਮ ਪਾਪਭਿਕ੍ਖੁ ਅਤ੍ਥਿ, ਨਾਹੰ ਤੇਨ ਸਦ੍ਧਿੰ ਉਪੋਸਥੰ ਕਰਿਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ ਨਿਕ੍ਖਮਿਤ੍ਵਾ ਬਹਿ ਅਟ੍ਠਾਸਿ। ਅਥ ਭੁਮ੍ਮਦੇਵਤਾ ''ਭਾਰਿਯੰ ਮਯਾ ਕਮ੍ਮੰ ਕਤ''ਨ੍ਤਿ ਮਹਲ੍ਲਕਉਪਾਸਕਵਣ੍ਣੇਨ ਤਸ੍ਸ ਸਨ੍ਤਿਕੰ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ''ਕਸ੍ਮਾ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਯ੍ਯੋ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਠਾਨੇ ਠਿਤੋ''ਤਿ ਆਹ। ''ਉਪਾਸਕ, ਇਮੰ ਉਪੋਸਥਗ੍ਗੰ ਏਕੋ ਪਾਪਭਿਕ੍ਖੁ ਪਵਿਟ੍ਠੋ, 'ਨਾਹੰ ਤੇਨ ਸਦ੍ਧਿੰ ਉਪੋਸਥੰ ਕਰੋਮੀ'ਤਿ ਬਹਿ ਠਿਤੋਮ੍ਹੀ''ਤਿ। ''ਭਨ੍ਤੇ, ਮਾ ਏਵੰ ਗਣ੍ਹਥ, ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਸੀਲੋ ਏਸ ਭਿਕ੍ਖੁ। ਤੁਮ੍ਹੇਹਿ ਦਿਟ੍ਠਮਾਤੁਗਾਮੋ ਨਾਮ ਅਹੰ, ਮਯਾ ਤੁਮ੍ਹਾਕੰ ਵੀਮੰਸਨਤ੍ਥਾਯ 'ਦਲ੍ਹਾ ਨੁ ਖੋ ਇਮੇਸੰ ਥੇਰਾਨੰ ਮੇਤ੍ਤਿ, ਨੋ ਦਲ੍ਹਾ'ਤਿ ਭਿਜ੍ਜਨਾਭਿਜ੍ਜਨਭਾਵੰ ਓਲੋਕੇਨ੍ਤੇਨ ਤੰ ਕਮ੍ਮੰ ਕਤ''ਨ੍ਤਿ। ''ਕੋ ਪਨ, ਤ੍ਵੰ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਾ''ਤਿ? ''ਅਹੰ ਏਕਾ ਭੁਮ੍ਮਦੇਵਤਾ, ਭਨ੍ਤੇ''ਤਿ ਦੇਵਪੁਤ੍ਤੋ ਕਥੇਨ੍ਤੋ ਦਿਬ੍ਬਾਨੁਭਾਵੇਨ ਠਤ੍ਵਾ ਥੇਰਸ੍ਸ ਪਾਦੇਸੁ ਨਿਪਤਿਤ੍ਵਾ ''ਮਯ੍ਹੰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਖਮਥ, ਏਤੰ ਦੋਸੰ ਥੇਰੋ ਨ ਜਾਨਾਤਿ, ਉਪੋਸਥੰ ਕਰੋਥਾ''ਤਿ ਥੇਰੰ ਯਾਚਿਤ੍ਵਾ ਉਪੋਸਥਗ੍ਗੰ ਪਵੇਸੇਸਿ। ਸੋ ਥੇਰੋ ਉਪੋਸਥੰ ਤਾਵ ਏਕਟ੍ਠਾਨੇ ਅਕਾਸਿ, ਮਿਤ੍ਤਸਨ੍ਥਵਵਸੇਨ ਪਨ ਪੁਨ ਤੇਨ ਸਦ੍ਧਿੰ ਨ ਏਕਟ੍ਠਾਨੇ ਅਹੋਸੀਤਿ। ਇਮਸ੍ਸ ਥੇਰਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮੰ ਨ ਕਥੀਯਤਿ, ਚੁਦਿਤਕਤ੍ਥੇਰੋ ਪਨ ਅਪਰਾਪਰੰ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਕਮ੍ਮੰ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਅਰਹਤ੍ਤੰ ਪਾਪੁਣਿ।

ਭੁਮ੍ਮਦੇਵਤਾ ਤਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਨ੍ਦੇਨ ਏਕੰ ਬੁਦ੍ਧਨ੍ਤਰੰ ਅਪਾਯਭਯਤੋ ਨ ਮੁਚ੍ਚਿਤ੍ਥ। ਸਚੇ ਪਨ ਕਿਸ੍ਮਿਞ੍ਚਿ ਕਾਲੇ ਮਨੁਸ੍ਸਤ੍ਤੰ ਆਗਚ੍ਛਤਿ, ਅਞ੍ਞੇਨ ਯੇਨ ਕੇਨਚਿ ਕਤੋ ਦੋਸੋ ਤਸ੍ਸੇਵ ਉਪਰਿ ਪਤਤਿ। ਸੋ ਅਮ੍ਹਾਕੰ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯੰ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਕੁਲੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ। ''ਧਾਨਮਾਣਵੋ''ਤਿਸ੍ਸ ਨਾਮੰ ਅਕੰਸੁ। ਸੋ ਵਯਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਤਯੋ ਵੇਦੇ ਉਗ੍ਗਣ੍ਹਿਤ੍ਵਾ ਮਹਲ੍ਲਕਕਾਲੇ ਸਤ੍ਥੁ ਧਮ੍ਮਦੇਸਨੰ ਸੁਤ੍ਵਾ ਪਟਿਲਦ੍ਧਸਦ੍ਧੋ ਪਬ੍ਬਜਿ, ਤਸ੍ਸ ਉਪਸਮ੍ਪਨ੍ਨਦਿਵਸਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਏਕਾ ਅਲਙ੍ਕਤਪਟਿਯਤ੍ਤਾ ਇਤ੍ਥੀ ਤਸ੍ਮਿੰ ਗਾਮੰ ਪਵਿਸਨ੍ਤੇ ਸਦ੍ਧਿੰਯੇਵ ਗਾਮੰ ਪਵਿਸਤਿ, ਨਿਕ੍ਖਮਨ੍ਤੇ ਨਿਕ੍ਖਮਤਿ। ਵਿਹਾਰੰ ਪਵਿਸਨ੍ਤੇਪਿ ਸਦ੍ਧਿੰ ਪਵਿਸਤਿ, ਤਿਟ੍ਠਨ੍ਤੇਪਿ ਤਿਟ੍ਠਤੀਤਿ ਏਵੰ ਨਿਚ੍ਚਾਨੁਬਨ੍ਧਾ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ। ਥੇਰੋ ਤੰ ਨ ਪਸ੍ਸਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਪੁਨ ਪੁਰਿਮਕਮ੍ਮਨਿਸ੍ਸਨ੍ਦੇਨ ਸਾ ਅਞ੍ਞੇਸੰ ਉਪਟ੍ਠਾਤਿ। ਗਾਮੇ ਯਾਗੁੰ ਭਿਕ੍ਖਞ੍ਚ ਦਦਮਾਨਾ ਇਤ੍ਥਿਯੋ ''ਭਨ੍ਤੇ, ਅਯੰ ਏਕੋ ਯਾਗੁਉਲ੍ਲੁਙ੍ਕੋ ਤੁਮ੍ਹਾਕੰ, ਏਕੋ ਇਮਿਸ੍ਸਾ ਅਮ੍ਹਾਕੰ ਸਹਾਯਿਕਾਯਾ''ਤਿ ਪਰਿਹਾਸੰ ਕਰੋਨ੍ਤਿ। ਥੇਰਸ੍ਸ ਮਹਤੀ ਵਿਹੇਸਾ ਹੋਤਿ। ਵਿਹਾਰਗਤਮ੍ਪਿ ਨੰ ਸਾਮਣੇਰਾ ਚੇਵ ਦਹਰਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਚ ਪਰਿਵਾਰੇਤ੍ਵਾ ''ਧਾਨੋ ਕੋਣ੍ਡੋ ਜਾਤੋ''ਤਿ ਪਰਿਹਾਸੰ ਕਰੋਨ੍ਤਿ। ਅਥਸ੍ਸ ਤੇਨੇਵ ਕਾਰਣੇਨ **ਕੁਣ੍ਡਧਾਨਤ੍ਥੇਰੋ**ਤਿ ਨਾਮੰ ਜਾਤੰ। ਸੋ ਉਟ੍ਠਾਯ ਸਮੁਟ੍ਠਾਯ ਤੇਹਿ ਕਰਿਯਮਾਨੰ ਕੇਲ਼ਿੰ ਸਹਿਤੁੰ ਅਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤੋ ਉਮ੍ਮਾਦੰ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ''ਤੁਮ੍ਹੇ ਕੋਣ੍ਡਾ, ਤੁਮ੍ਹਾਕੰ ਉਪਜ੍ਝਾਯੋ ਕੋਣ੍ਡੋ, ਆਚਰਿਯੋ ਕੋਣ੍ਡੋ''ਤਿ ਵਦਤਿ। ਅਥ ਨੰ ਸਤ੍ਥੁ ਆਰੋਚੇਸੁੰ ''ਕੁਣ੍ਡਧਾਨੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਦਹਰਸਾਮਣੇਰੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿੰ ਏਵੰ ਫਰੁਸਵਾਚੰ ਵਦਤੀ''ਤਿ। ਸਤ੍ਥਾ ਤੰ ਪਕ੍ਕੋਸਾਪੇਤ੍ਵਾ ''ਸਚ੍ਚੰ ਕਿਰ ਤ੍ਵੰ, ਧਾਨ, ਸਾਮਣੇਰੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿੰ ਫਰੁਸਵਾਚੰ ਵਦਸੀ''ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ਤੇਨ ''ਸਚ੍ਚੰ ਭਗਵਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੇ ''ਕਸ੍ਮਾ ਏਵੰ ਵਦੇਸੀ''ਤਿ ਆਹ। ''ਭਨ੍ਤੇ, ਨਿਬਦ੍ਧੰ ਵਿਹੇਸੰ ਅਸਹਨ੍ਤੋ ਏਵੰ ਕਥੇਮੀ''ਤਿ। ''ਤ੍ਵੰ ਪੁਬ੍ਬੇ ਕਤਕਮ੍ਮੰ ਯਾਵਜ੍ਜਦਿਵਸਾ ਜੀਰਾਪੇਤੁੰ ਨ ਸਕ੍ਕੋਸਿ, ਪੁਨ ਏਵਰੂਪੰ ਫਰੁਸੰ ਮਾਵਦੀ ਭਿਕ੍ਖੂ''ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ਆਹ –

> ''ਮਾਵੋਚ ਫਰੁਸੰ ਕਞ੍ਚਿ, ਵੁਤ੍ਤਾ ਪਟਿਵਦੇਯ੍ਯੁ ਤੰ।
> ਦੁਕ੍ਖਾ ਹਿ ਸਾਰਮ੍ਭਕਥਾ, ਪਟਿਦਣ੍ਡਾ ਫੁਸੇਯ੍ਯੁ ਤੰ॥
>
> ''ਸਚੇ ਨੇਰੇਸਿ ਅਤ੍ਤਾਨੰ, ਕੰਸੋ ਉਪਹਤੋ ਯਥਾ।

ਏਸ ਪਤ੍ਤੋਸਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ, ਸਾਰਮ੍ਭੋ ਤੇ ਨ ਵਿਜ੍ਜਤੀ''ਤਿ॥ (ਧ॰ ਪ॰ ੧੩੩-੧੩੪)।

ਇਮਞ੍ਚ ਪਨ ਤਸ੍ਸ ਥੇਰਸ੍ਸ ਮਾਤੁਗਾਮੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਵਿਚਰਣਭਾਵਂ ਕੋਸਲਰਞ੍ਞੋਪਿ ਕਥਯਿਂਸੁ। ਰਾਜਾ ''ਗਚ੍ਛਥ, ਭਣੇ, ਵੀਮਂਸਥਾ''ਤਿ ਪੇਸੇਤ੍ਵਾ ਸਯਮ੍ਪਿ ਮਨ੍ਦੇਨੇਵ ਪਰਿਵਾਰੇਨ ਥੇਰਸ੍ਸ ਵਸਨਟ੍ਠਾਨਂ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤੇ ਓਲੋਕੇਨ੍ਤੋ ਅਟ੍ਠਾਸਿ। ਤਸ੍ਮਿਂ ਖਣੇ ਥੇਰੋ ਸੂਚਿਕਮ੍ਮਂ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ, ਸਾਪਿ ਇਤ੍ਥੀ ਅਵਿਦੂਰੇ ਠਾਨੇ ਠਿਤਾ ਵਿਯ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ। ਰਾਜਾ ਦਿਸ੍ਵਾ ''ਅਤ੍ਥਿਦਂ ਕਾਰਣ''ਨ੍ਤਿ ਤਸ੍ਸਾ ਠਿਤਟ੍ਠਾਨਂ ਅਗਮਾਸਿ। ਸਾ ਤਸ੍ਮਿਂ ਆਗਚ੍ਛਨ੍ਤੇ ਥੇਰਸ੍ਸ ਵਸਨਪਣ੍ਣਸਾਲਂ ਪਵਿਟ੍ਠਾ ਵਿਯ ਅਹੋਸਿ। ਰਾਜਾਪਿ ਤਾਯ ਸਦ੍ਧਿਂ ਤਮੇਵ ਪਣ੍ਣਸਾਲਂ ਪਵਿਸਿਤ੍ਵਾ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਓਲੋਕੇਨ੍ਤੋ ਅਦਿਸ੍ਵਾ ''ਨਾਯਂ ਮਾਤੁਗਾਮੋ, ਥੇਰਸ੍ਸ ਏਕੋ ਕਮ੍ਮਵਿਪਾਕੋ''ਤਿ ਸਞ੍ਞਂ ਕਤ੍ਵਾ ਪਠਮਂ ਥੇਰਸ੍ਸ ਸਮੀਪੇਨ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੋਪਿ ਥੇਰਂ ਅਵਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਤਸ੍ਸ ਕਾਰਣਸ੍ਸ ਅਭੂਤਭਾਵਂ ਞਤ੍ਵਾ ਆਗਮ੍ਮ ਥੇਰਂ ਵਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ''ਕਚ੍ਚਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਪਿਣ੍ਡਕੇਨ ਨ ਕਿਲਮਥਾ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿ। ਥੇਰੋ ''ਵਟ੍ਟਤਿ, ਮਹਾਰਾਜਾ''ਤਿ ਆਹ। ''ਜਾਨਾਮਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਯ੍ਯਸ੍ਸ ਕਥਂ, ਏਵਰੂਪੇਨ ਪਰਿਕ੍ਕਿਲੇਸੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਚਰਨ੍ਤਾਨਂ ਤੁਮ੍ਹਾਕਂ ਕੇ ਨਾਮ ਪਸੀਦਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਇਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਵੋ ਕਤ੍ਥਚਿ ਗਮਨਕਿਚ੍ਚਂ ਨਤ੍ਥਿ, ਅਹਂ ਚਤੂਹਿ ਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ਤੁਮ੍ਹੇ ਉਪਟ੍ਠਹਿਸ੍ਸਾਮਿ, ਤੁਮ੍ਹੇ ਯੋਨਿਸੋ ਮਨਸਿਕਾਰੇ ਮਾ ਪਮਜ੍ਜਿਤ੍ਥਾ''ਤਿ ਨਿਬਦ੍ਧਭਿਕ੍ਖਂ ਪਟ੍ਠਪੇਸਿ। ਥੇਰੋ ਰਾਜਾਨਂ ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭਕਂ ਲਭਿਤ੍ਵਾ ਭੋਜਨਸਪ੍ਪਾਯੇਨ ਏਕਗ੍ਗਚਿਤ੍ਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਂ ਵਡ੍ਢੇਤ੍ਵਾ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਾਪੁਣਿ। ਤਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਸਾ ਇਤ੍ਥੀ ਅਨ੍ਤਰਧਾਯਿ।

ਤਦਾ ਮਹਾਸੁਭਦ੍ਦਾ ਉਗ੍ਗਨਗਰੇ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਕਕੁਲੇ ਵਸਮਾਨਾ ''ਸਤ੍ਥਾ ਮਂ ਅਨੁਕਮ੍ਪਤੂ''ਤਿ ਉਪੋਸਥਂ ਅਧਿਟ੍ਠਾਯ ਨਿਰਾਮਗਨ੍ਧਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਉਪਰਿਪਾਸਾਦਤਲੇ ਠਿਤਾ ''ਇਮਾਨਿ ਪੁਪ੍ਫਾਨਿ ਅਨ੍ਤਰੇ ਅਟ੍ਠਤ੍ਵਾ ਦਸਬਲਸ੍ਸ ਮਤ੍ਥਕੇ ਵਿਤਾਨਂ ਹੁਤ੍ਵਾ ਤਿਟ੍ਠਨ੍ਤੁ, ਦਸਬਲੋ ਇਮਾਯ ਸਞ੍ਞਾਯ ਸ੍ਵੇ ਪਞ੍ਚਹਿ ਭਿਕ੍ਖੁਸਤੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਮਯ੍ਹਂ ਭਿਕ੍ਖਂ ਗਣ੍ਹਤੂ''ਤਿ ਸਚ੍ਚਕਿਰਿਯਂ ਕਤ੍ਵਾ ਅਟ੍ਠ ਸੁਮਨਪੁਪ੍ਫਮੁਟ੍ਠਿਯੋ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜੇਸਿ। ਪੁਪ੍ਫਾਨਿ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਧਮ੍ਮਦੇਸਨਾਵੇਲਾਯ ਸਤ੍ਥੁ ਮਤ੍ਥਕੇ ਵਿਤਾਨਂ ਹੁਤ੍ਵਾ ਅਟ੍ਠਂਸੁ। ਸਤ੍ਥਾ ਤਂ ਸੁਮਨਪੁਪ੍ਫਵਿਤਾਨਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਚਿਤ੍ਤੇਨੇਵ ਸੁਭਦ੍ਦਾਯ ਭਿਕ੍ਖਂ ਅਧਿਵਾਸੇਤ੍ਵਾ ਪੁਨਦਿਵਸੇ ਅਰੁਣੇ ਉਟ੍ਠਿਤੇ ਆਨਨ੍ਦਤ੍ਥੇਰਂ ਆਹ – ''ਆਨਨ੍ਦ, ਮਯਂ ਅਜ੍ਜ ਦੂਰਂ ਭਿਕ੍ਖਾਚਾਰਂ ਗਮਿਸ੍ਸਾਮ, ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਾਨਂ ਅਦਤ੍ਵਾ ਅਰਿਯਾਨਂਯੇਵ ਸਲਾਕਂ ਦੇਹੀ''ਤਿ। ਥੇਰੋ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਆਰੋਚੇਸਿ – ''ਆਵੁਸੋ, ਸਤ੍ਥਾ ਅਜ੍ਜ ਦੂਰਂ ਭਿਕ੍ਖਾਚਾਰਂ ਗਮਿਸ੍ਸਤਿ, ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਾ ਮਾ ਗਣ੍ਹਨ੍ਤੁ, ਅਰਿਯਾਵ ਸਲਾਕਂ ਗਣ੍ਹਨ੍ਤੂ''ਤਿ। ਕੁਣ੍ਡਧਾਨਤ੍ਥੇਰੋ ''ਆਹਰ, ਆਵੁਸੋ ਸਲਾਕ''ਨ੍ਤਿ ਪਠਮਂਯੇਵ ਹਤ੍ਥਂ ਪਸਾਰੇਸਿ। ਆਨਨ੍ਦੋ ''ਸਤ੍ਥਾ ਤਾਦਿਸਾਨਂ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਸਲਾਕਂ ਨ ਦਾਪੇਤਿ, ਅਰਿਯਾਨਂਯੇਵ ਦਾਪੇਤੀ''ਤਿ ਵਿਤਕ੍ਕਂ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤ੍ਵਾ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਸਤ੍ਥੁ ਆਰੋਚੇਸਿ। ਸਤ੍ਥਾ ''ਆਹਰਾਪੇਨ੍ਤਸ੍ਸ ਸਲਾਕਂ ਦੇਹੀ''ਤਿ ਆਹ। ਥੇਰੋ ਚਿਨ੍ਤੇਸਿ – ''ਸਚੇ ਕੁਣ੍ਡਧਾਨਸ੍ਸ ਸਲਾਕਾ ਦਾਤੁਂ ਨ ਯੁਤ੍ਤਾ, ਅਥ ਸਤ੍ਥਾ ਪਟਿਬਾਹੇਯ੍ਯ, ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ ਏਤ੍ਥ ਕਾਰਣ''ਨ੍ਤਿ ''ਕੁਣ੍ਡਧਾਨਸ੍ਸ ਸਲਾਕਂ ਦਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ ਗਮਨਂ ਅਭਿਨੀਹਰਿ। ਕੁਣ੍ਡਧਾਨੋ ਤਸ੍ਸ ਪੁਰੇ ਆਗਮਨਾ ਏਵ ਅਭਿਞ੍ਞਾਪਾਦਕਂ ਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨਂ ਸਮਾਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਇਦ੍ਧਿਯਾ ਆਕਾਸੇ ਠਤ੍ਵਾ ''ਆਹਰਾਵੁਸੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਸਤ੍ਥਾ ਮਂ ਜਾਨਾਤਿ, ਮਾਦਿਸਂ ਭਿਕ੍ਖੁਂ ਪਠਮਂ ਸਲਾਕਂ ਗਣ੍ਹਨ੍ਤਂ ਨ ਸਤ੍ਥਾ ਨਿਵਾਰੇਤੀ''ਤਿ ਹਤ੍ਥਂ ਪਸਾਰੇਤ੍ਵਾ ਸਲਾਕਂ ਗਣ੍ਹਿ। ਸਤ੍ਥਾ ਤਂ ਅਟ੍ਠੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਂ ਕਤ੍ਵਾ ਥੇਰਂ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਸਾਸਨੇ ਪਠਮਂ ਸਲਾਕਂ ਗਣ੍ਹਨ੍ਤਾਨਂ ਅਗ੍ਗਟ੍ਠਾਨੇ ਠਪੇਸਿ। ਯਸ੍ਮਾ ਅਯਂ ਥੇਰੋ ਰਾਜਾਨਂ ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭਕਂ ਲਭਿਤ੍ਵਾ ਸਪ੍ਪਾਯਾਹਾਰਲਾਭੇਨ ਸਮਾਹਿਤਚਿਤ੍ਤੋ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਕਮ੍ਮਂ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਸਮ੍ਪਨ੍ਨਤਾਯ ਛਲਭਿਞ੍ਞੋ ਅਹੋਸਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੧.੪.੧-੧੬) –

''ਸਤ੍ਤਾਹਂ ਪਟਿਸਲ੍ਲੀਨਂ, ਸਯਮ੍ਭੁਂ ਅਗ੍ਗਪੁਗ੍ਗਲਂ।
ਪਸਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੋ ਸੁਮਨੋ, ਬੁਦ੍ਧਸੇਟ੍ਠਂ ਉਪਟ੍ਠਹਿਂ॥

''ਵੁਟ੍ਠਿਤਂ ਕਾਲਮਞ੍ਞਾਯ, ਪਦੁਮੁਤ੍ਤਰਂ ਮਹਾਮੁਨਿਂ।
ਮਹਨ੍ਤਿਂ ਕਦਲੀਕਣ੍ਣਿਂ, ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਉਪਗਚ੍ਛਹਂ॥

''ਪਟਿਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਭਗਵਾ, ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੂ ਲੋਕਨਾਯਕੋ।

ਮਮ ਚਿਤ੍ਤੰ ਪਸਾਦੇਨ੍ਤੋ, ਪਰਿਭੁਞ੍ਜਿ ਮਹਾਮੁਨਿ॥

‘‘ਪਰਿਭੁਞ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ, ਸਤ੍ਥਵਾਹੋ ਅਨੁਤ੍ਤਰੋ।
ਸਕਾਸਨੇ ਨਿਸੀਦਿਤ੍ਵਾ, ਇਮਾ ਗਾਥਾ ਅਭਾਸਥ॥

‘‘ਯੇ ਚ ਸਨ੍ਤਿ ਸਮਿਤਾਰੋ, ਯਕ੍ਖਾ ਇਮਮ੍ਹਿ ਪਬ੍ਬਤੇ।
ਅਰਞ੍ਞੇ ਭੂਤਭਬ੍ਯਾਨਿ, ਸੁਣਨ੍ਤੁ ਵਚਨੰ ਮਮ॥

‘‘ਯੋ ਸੋ ਬੁਦ੍ਧੰ ਉਪਟ੍ਠਾਸਿ, ਮਿਗਰਾਜੰਵ ਕੇਸਰਿੰ।
ਤਮਹੰ ਕਿਤ੍ਤਯਿਸ੍ਸਾਮਿ, ਸੁਣਾਥ ਮਮ ਭਾਸਤੋ॥

‘‘ਏਕਾਦਸਞ੍ਚਕ੍ਖਤ੍ਤੁੰ ਸੋ, ਦੇਵਰਾਜਾ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ।
ਚਤੁਵੀਸਤਿਕ੍ਖਤ੍ਤੁਞ੍ਚ, ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ॥

‘‘ਕਪ੍ਪਸਤਸਹਸ੍ਸਮ੍ਹਿ, ਓਕ੍ਕਾਕਕੁਲਸਮ੍ਭਵੋ।
ਗੋਤਮੋ ਨਾਮ ਗੋਤ੍ਤੇਨ, ਸਤ੍ਥਾ ਲੋਕੇ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ॥

‘‘ਅਕ੍ਕੋਸਿਤ੍ਵਾਨ ਸਮਣੇ, ਸੀਲਵਨ੍ਤੇ ਅਨਾਸਵੇ।
ਪਾਪਕਮ੍ਮਵਿਪਾਕੇਨ, ਨਾਮਧੇਯ੍ਯੰ ਲਭਿਸ੍ਸਤਿ॥

‘‘ਤਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮੇ ਸੁਦਾਯਾਦੋ, ਓਰਸੋ ਧਮ੍ਮਨਿਮ੍ਮਿਤੋ।
ਕੁਣ੍ਡਧਾਨੋਤਿ ਨਾਮੇਨ, ਸਾਵਕੋ ਸੋ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ॥

‘‘ਪਵਿਵੇਕਮਨੁਯੁਤ੍ਤੋ, ਝਾਯੀ ਝਾਨਰਤੋ ਅਹੰ।
ਤੋਸਯਿਤ੍ਵਾਨ ਸਤ੍ਥਾਰੰ, ਵਿਹਰਾਮਿ ਅਨਾਸਵੋ॥

‘‘ਸਾਵਕੇਹਿ ਪਰਿਵੁਤੋ, ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘਪੁਰਕ੍ਖਤੋ।
ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘੇ ਨਿਸੀਦਿਤ੍ਵਾ, ਸਲਾਕੰ ਗਾਹਯੀ ਜਿਨੋ॥

‘‘ਏਕੰਸੰ ਚੀਵਰੰ ਕਤ੍ਵਾ, ਵਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਲੋਕਨਾਯਕੰ।
ਵਦਤੰ ਵਰਸ੍ਸ ਪੁਰਤੋ, ਪਠਮੰ ਅਗ੍ਗਹੇਸਹੰ॥

‘‘ਤੇਨ ਕਮ੍ਮੇਨ ਭਗਵਾ, ਦਸਸਹਸ੍ਸਿਕਮ੍ਪਕੋ।
ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘੇ ਨਿਸੀਦਿਤ੍ਵਾ, ਅਗ੍ਗਟ੍ਠਾਨੇ ਠਪੇਸਿ ਮੰ॥

‘‘ਵੀਰਿਯੰ ਮੇ ਧੁਰਧੋਰਯ੍ਹੰ, ਯੋਗਕ੍ਖੇਮਾਧਿਵਾਹਨੰ।
ਧਾਰੇਮਿ ਅਨ੍ਤਿਮੰ ਦੇਹੰ, ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸਾਸਨੇ॥

‘‘ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹੰ…ਪੇ॰… ਕਤੰ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ’’ਨ੍ਤਿ॥

ਏਵਂਭੂਤਸ੍ਸਪਿ ਇਮਸ੍ਸ ਥੇਰਸ੍ਸ ਗੁਣੇ ਅਜਾਨਨ੍ਤਾ ਯੇ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਤਦਾ ਪਠਮਂ ਸਲਾਕਗ੍ਗਹਣੇ ''ਕਿਂ ਨੁ ਖੋ ਏਤ''ਨ੍ਤਿ ਸਮਚਿਨ੍ਤੇਸੁਂ। ਤੇਸਂ ਵਿਮਤਿਵਿਧਮਨਤ੍ਥਂ ਥੇਰੋ ਆਕਾਸਂ ਅਬ੍ਭੁਗ੍ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਇਦ੍ਧਿਪਾਟਿਹਾਰਿਯਂ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਅਞ੍ਞਾਪਦੇਸੇਨ ਅਞ੍ਞਂ ਬ੍ਯਾਕਰੋਨ੍ਤੋ "**ਪਞ੍ਚ ਛਿਨ੍ਦੇ**"ਤਿ ਗਾਥਂ ਅਭਾਸਿ।

੧੫. ਤਤ੍ਥ **ਪਞ੍ਚ ਛਿਨ੍ਦੇ**ਤਿ ਅਪਾਯੂਪਪਤ੍ਤਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਨਕਾਨਿ ਪਞ੍ਚੋਰਮ੍ਭਾਗਿਯਾਨਿ ਸਂਯੋਜਨਾਨਿ ਪਾਦੇ ਬਨ੍ਧਨਰਜ੍ਜੁਕਂ ਵਿਯ ਪੁਰਿਸੋ ਸਤ੍ਥੇਨ ਹੇਟ੍ਠਿਮਮਗ੍ਗਤ੍ਤਯੇਨ ਛਿਨ੍ਦੇਯ੍ਯ ਪਜਹੇਯ੍ਯ। **ਪਞ੍ਚ ਜਹੇ**ਤਿ ਉਪਰਿਦੇਵਲੋਕੂਪਪਤ੍ਤਿਹੇਤੁਭੂਤਾਨਿ ਪਞ੍ਚੁਦ੍ਧਮ੍ਭਾਗਿਯਸਂਯੋਜਨਾਨਿ ਪੁਰਿਸੋ ਗੀਵਾਯ ਬਨ੍ਧਨਰਜ੍ਜੁਕਂ ਵਿਯ ਅਰਹਤ੍ਤਮਗ੍ਗੇਨ ਜਹੇਯ੍ਯ, ਛਿਨ੍ਦੇਯ੍ਯ ਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਪਞ੍ਚ ਚੁਤ੍ਤਰਿ ਭਾਵਯੇ**ਤਿ ਤੇਸਂਯੇਵ ਉਦ੍ਧਮ੍ਭਾਗਿਯਸਂਯੋਜਨਾਨਂ ਪਹਾਨਾਯ ਸਦ੍ਧਾਦੀਨਿ ਪਞ੍ਚਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਉਤ੍ਤਰਿ ਅਨਾਗਾਮਿਮਗ੍ਗਾਧਿਗਮਤੋ ਉਪਰਿ ਭਾਵੇਯ੍ਯ ਅਗ੍ਗਮਗ੍ਗਾਧਿਗਮਵਸੇਨ ਵਡ੍ਢੇਯ੍ਯ। **ਪਞ੍ਚਸਙ੍ਗਾਤਿਗੋ**ਤਿ ਏਵਂਭੂਤੋ ਪਨ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਰਾਗਦੋਸਮੋਹਮਾਨਦਿਟ੍ਠਿਸਙ੍ਗਾਨਂ ਅਤਿਕ੍ਕਮਨੇਨ ਪਹਾਨੇਨ ਪਞ੍ਚਸਙ੍ਗਾਤਿਗੋ ਹੁਤ੍ਵਾ। **ਭਿਕ੍ਖੁ ਓਘਤਿਣ੍ਣੋਤਿ** **ਵੁਚ੍ਚਤੀ**ਤਿ ਸਬ੍ਬਥਾ ਭਿਨ੍ਨਕਿਲੇਸਤਾਯ ਭਿਕ੍ਖੂਤਿ, ਕਾਮਭਵਦਿਟ੍ਠਿਅਵਿਜ੍ਜੋਘੇ ਤਰਿਤ੍ਵਾ ਤੇਸਂ ਪਾਰਭੂਤੇ ਨਿਬ੍ਬਾਨੇ ਠਿਤੋਤਿ ਚ ਵੁਚ੍ਚਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਕੁਣ੍ਡਧਾਨਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੬. ਬੇਲਟ੍ਠਸੀਸਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਯਥਾਪਿ ਭਦ੍ਦੋ ਆਜਞ੍ਞੋਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਬੇਲਟ੍ਠਸੀਸਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਸੋ ਕਿਰ ਪਦੁਮੁਤ੍ਤਰਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਕੁਲਗੇਹੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਧਮ੍ਮਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਪਟਿਲਦ੍ਧਸਦ੍ਧੋ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਸਮਣਧਮ੍ਮਂ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਅਭਾਵੇਨ ਵਿਸੇਸਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਤੁਂ ਨਾਸਕ੍ਖਿ। ਵਿਵਟ੍ਟੂਪਨਿਸ੍ਸਯਂ ਪਨ ਬਹੁਂ ਕੁਸਲਂ ਉਪਚਿਨਿਤ੍ਵਾ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਸਂਸਰਨ੍ਤੋ ਇਤੋ ਏਕਤਿਂਸੇ ਕਪ੍ਪੇ ਵੇਸ੍ਸਭੁਂ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਪਸ੍ਸਿਤ੍ਵਾ ਪਸਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੋ ਮਾਤੁਲੁਙ੍ਗਫਲਂ ਅਦਾਸਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮੇਨ ਦੇਵੇਸੁ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਅਪਰਾਪਰਂ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਕਤ੍ਵਾ ਸੁਗਤਿਤੋ ਸੁਗਤਿਂ ਉਪਗਚ੍ਛਨ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਕੁਲੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੋ ਭਗਵਤੋ ਅਭਿਸਮ੍ਬੋਧਿਯਾ ਪੁਰੇਤਰਮੇਵ ਉਰੁਵੇਲਕਸ੍ਸਪਸ੍ਸ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਤਾਪਸਪਬ੍ਬਜ੍ਜਂ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਅਗ੍ਗਿਂ ਪਰਿਚਰਨ੍ਤੋ ਉਰੁਵੇਲਕਸ੍ਸਪਦਮਨੇ **ਆਦਿਤ੍ਤਪਰਿਯਾਯਦੇਸਨਾਯ** (ਮਹਾਵ॰ ੫੪; ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੪.੨੮) ਪੁਰਾਣਜਟਿਲਸਹਸ੍ਸੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਾਪੁਣਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੨.੫੧.੬੮-੭੩) –

''ਕਣਿਕਾਰਂਵ ਜੋਤਨ੍ਤਂ, ਪੁਣ੍ਣਮਾਯੇਵ ਚਨ੍ਦਿਮਂ।
ਜਲਨ੍ਤਂ ਦੀਪਰੁਕ੍ਖਂਵ, ਅਦ੍ਦਸਂ ਲੋਕਨਾਯਕਂ॥

''ਮਾਤੁਲੁਙ੍ਗਫਲਂ ਗਯ੍ਹ, ਅਦਾਸਿਂ ਸਤ੍ਥੁਨੋ ਅਹਂ।
ਦਕ੍ਖਿਣੇਯ੍ਯਸ੍ਸ ਵੀਰਸ੍ਸ, ਪਸਨ੍ਨੋ ਸੇਹਿ ਪਾਣਿਭਿ॥

''ਏਕਤਿਂਸੇ ਇਤੋ ਕਪ੍ਪੇ, ਯਂ ਫਲਂ ਅਦਦਿਂ ਤਦਾ।
ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ, ਫਲਦਾਨਸ੍ਸਿਦਂ ਫਲਂ॥

''ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹਂ...ਪੇ॰... ਕਤਂ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ''ਨ੍ਤਿ॥

ਏਵਂ ਅਧਿਗਤਾਰਹਤ੍ਤੋ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਧਮ੍ਮਭਣ੍ਡਾਗਾਰਿਕਸ੍ਸ ਉਪਜ੍ਝਾਯੋ ਅਯਂ ਥੇਰੋ ਏਕਦਿਵਸਂ ਫਲਸਮਾਪਤ੍ਤਿਤੋ ਉਟ੍ਠਾਯ ਤਂ ਸਨ੍ਤਂ ਪਣੀਤਂ ਨਿਰਾਮਿਸਂ ਸੁਖਂ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪੁਬ੍ਬਯੋਗਞ੍ਚ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ ਪੀਤਿਵੇਗਵਸੇਨ "**ਯਥਾਪਿ ਭਦ੍ਦੋ ਆਜਞ੍ਞੋ**"ਤਿ ਗਾਥਂ ਅਭਾਸਿ।

੧੬. ਤਤ੍ਥ **ਯਥਾਪੀ**ਤਿ ਉਪਮਮ੍ਪਟਿਪਾਦਨਤ੍ਥੋ ਨਿਪਾਤੋ। **ਭਦ੍ਰੋ**ਤਿ ਸੁਨ੍ਦਰੋ ਥਾਮਬਲਸਮਤ੍ਥਜਵਪਰਕ੍ਕਮਾਦਿਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ। **ਆਜਞ੍ਞੋ**ਤਿ ਆਜਾਨੀਯੋ ਜਾਤਿਮਾ ਕਾਰਣਾਕਾਰਣਾਨਂ ਆਜਾਨਨਕੋ। ਸੋ ਤਿਵਿਧੋ ਉਸਭਾਜਞ੍ਞੋ ਅਸ੍ਸਾਜਞ੍ਞੋ ਹਤ੍ਥਾਜਞ੍ਞੋਤਿ। ਤੇਸੁ ਉਸਭਾਜਞ੍ਞੋ ਇਧਾਧਿਪ੍ਪੇਤੋ। ਸੋ ਚ ਖੋ ਛੇਕਕਸਨਕਿਚ੍ਚੇ ਨਿਯੁਤ੍ਤੋ, ਤੇਨਾਹ **"ਨਙ੍ਗਲਾਵਤ੍ਤਨੀ"**ਤਿ। ਨਙ੍ਗਲਸ੍ਸ ਫਾਲਸ੍ਸ ਆਵਤ੍ਤਨਕੋ, ਨਙ੍ਗਲਂ ਇਤੋ ਚਿਤੋ ਚ ਆਵਤ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਖੇਤ੍ਤੇ ਕਸਨਕੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਨਙ੍ਗਲਂ ਵਾ ਆਵਤ੍ਤਯਤਿ ਏਤ੍ਥਾਤਿ ਨਙ੍ਗਲਾਵਤ੍ਤਂ , ਖੇਤ੍ਤੇ ਨਙ੍ਗਲਪਥੋ, ਤਸ੍ਮਿਂ ਨਙ੍ਗਲਾਵਤ੍ਤਨਿ। ਗਾਥਾਸੁਖਤ੍ਥਞ੍ਚੇਤ੍ਥ ''ਵਤ੍ਤਨੀ''ਤਿ ਦੀਘਂ ਕਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਸਿਖੀ**ਤਿ ਮਤ੍ਥਕੇ ਅਵਟ੍ਠਾਨਤੋ ਸਿਖਾਸਦਿਸਤਾਯ ਸਿਖਾ, ਸਿਙ੍ਗਂ। ਤਦਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਸਿਖੀ। ਅਪਰੇ ਪਨ ''ਕਕੁਧਂ ਇਧ 'ਸਿਖਾ'ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤ''ਨ੍ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ, ਉਭਯਥਾਪਿ ਪਧਾਨਙ੍ਗਕਿਤ੍ਤਨਮੇਤਂ ''ਸਿਖੀ''ਤਿ। **ਅਪ੍ਪਕਸਿਰੇਨਾ**ਤਿ ਅਪ੍ਪਕਿਲਮਥੇਨ। **ਰਤ੍ਤਿਨ੍ਦਿਵਾ**ਤਿ ਰਤ੍ਤਿਯੋ ਦਿਵਾ ਚ, ਏਵਂ ਮਮਂ ਅਪ੍ਪਕਸਿਰੇਨ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੀਤਿ ਯੋਜਨਾ। ਇਦਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ – ਯਥਾ ''ਭਦ੍ਰੋ ਉਸਭਾਜਾਨੀਯੋ ਕਸਨੇ ਨਿਯੁਤ੍ਤੋ ਘਨਤਿਣਮੂਲਾਦਿਕੇਪਿ ਨਙ੍ਗਲਪਥੇ ਤਂ ਅਗਣੇਨ੍ਤੋ ਅਪ੍ਪਕਸਿਰੇਨ ਇਤੋ ਚਿਤੋ ਚ ਪਰਿਵਤ੍ਤੇਨ੍ਤੋ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਯਾਵ ਕਸਨਤਿਣਾਨਂ ਪਰਿਸ੍ਸਮਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ, ਏਵਂ ਮਮਂ ਰਤ੍ਤਿਨ੍ਦਿਵਾਪਿ ਅਪ੍ਪਕਸਿਰੇਨੇਵ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ ਅਤਿਕ੍ਕਮਨ੍ਤੀ''ਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਕਾਰਣਮਾਹ **"ਸੁਖੇ ਲਦ੍ਧੇ ਨਿਰਾਮਿਸੇ"**ਤਿ। ਯਸ੍ਮਾ ਕਾਮਾਮਿਸਲੋਕਾਮਿਸਵਟ੍ਟਾਮਿਸੇਹਿ ਅਸਮ੍ਮਿਸ੍ਸਂ ਸਨ੍ਤਂ ਪਣੀਤਂ ਫਲਸਮਾਪਤ੍ਤਿਸੁਖਂ ਲਦ੍ਧਂ, ਤਸ੍ਮਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਪਚ੍ਚਤ੍ਤੇ ਚੇਤਂ ਭੁਮ੍ਮਵਚਨਂ ਯਥਾ ''ਵਨਪ੍ਪਗੁਮ੍ਬੇ'' (ਖੁ॰ ਪਾ॰ ੬.੧੩; ਸੁ॰ ਨਿ॰ ੨੩੬) ''ਤੇਨ ਵਤ ਰੇ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੇ''ਤਿ (ਕਥਾ॰ ੧) ਚ। ਅਥ ਵਾ ਤਤੋ ਪਭੁਤਿ ਰਤ੍ਤਿਨ੍ਦਿਵਾ ਅਪ੍ਪਕਸਿਰੇਨ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੀਤਿ ਵਿਚਾਰਣਾਯ ਆਹ – ''ਸੁਖੇ ਲਦ੍ਧੇ ਨਿਰਾਮਿਸੇ''ਤਿ, ਨਿਰਾਮਿਸੇ ਸੁਖੇ ਲਦ੍ਧੇ ਸਤਿ ਤਸ੍ਸ ਲਦ੍ਧਕਾਲਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਬੇਲਟ੍ਠਸੀਸਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੭. ਦਾਸਕਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਮਿਦ੍ਧੀ ਯਦਾਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਦਾਸਕਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਸੋ ਕਿਰ ਇਤੋ ਏਕਨਵੁਤੇ ਕਪ੍ਪੇ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇ ਤਥਾਗਤੇ ਅਜਿਤਸ੍ਸ ਨਾਮ ਪਚ੍ਚੇਕਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਗਨ੍ਧਮਾਦਨਤੋ ਮਨੁਸ੍ਸਪਥਂ ਓਤਰਿਤ੍ਵਾ ਅਞ੍ਞਤਰਸ੍ਮਿਂ ਗਾਮੇ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਚਰਨ੍ਤਸ੍ਸ ਮਨੋਰਮਾਨਿ ਅਮ੍ਬਫਲਾਨਿ ਅਦਾਸਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮੇਨ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਸਂਸਰਨ੍ਤੋ ਕਸ੍ਸਪਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਸਾਸਨੇ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਵਿਵਟ੍ਟੂਪਨਿਸ੍ਸਯਂ ਬਹੁਂ ਪੁਞ੍ਞਂ ਅਕਾਸਿ। ਏਵਂ ਕੁਸਲਕਮ੍ਮਪ੍ਪਸੁਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਸੁਗਤਿਤੋ ਸੁਗਤਿਂ ਉਪਗਚ੍ਛਨ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਕੁਲਗੇਹੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ। **ਦਾਸਕੋ**ਤਿਸ੍ਸ ਨਾਮਂ ਅਹੋਸਿ। ਸੋ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕੇਨ ਗਹਪਤਿਨਾ ਵਿਹਾਰਪਟਿਜਗ੍ਗਨਕਮ੍ਮੇ ਠਪਿਤੋ ਸਕ੍ਕਚ੍ਚਂ ਵਿਹਾਰਂ ਪਟਿਜਗ੍ਗਨ੍ਤੋ ਅਭਿਣ੍ਹਂ ਬੁਦ੍ਧਦਸ੍ਸਨੇਨ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸਵਨੇਨ ਚ ਪਟਿਲਦ੍ਧਸਦ੍ਧੋ ਪਬ੍ਬਜਿ। ਕੇਚਿ ਪਨ ਭਣਨ੍ਤਿ – ''ਅਯਂ ਕਸ੍ਸਪਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਕੁਲਗੇਹੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਵਯਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਅਞ੍ਞਤਰਂ ਖੀਣਾਸਵਤ੍ਥੇਰਂ ਉਪਟ੍ਠਹਨ੍ਤੋ ਕਿਞ੍ਚਿ ਕਮ੍ਮਂ ਕਾਰਾਪੇਤੁਕਾਮੋ ਥੇਰਂ ਆਣਾਪੇਸਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਕਮ੍ਮੇਨ ਅਮ੍ਹਾਕਂ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕਸ੍ਸ ਦਾਸਿਯਾ ਕੁਚ੍ਛਿਮ੍ਹਿ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੋ ਵਯਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਸੇਟ੍ਠਿਨਾ ਵਿਹਾਰਪਟਿਜਗ੍ਗਨੇ ਠਪਿਤੋ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਪਟਿਲਦ੍ਧਸਦ੍ਧੋ ਅਹੋਸਿ। ਮਹਾਸੇਟ੍ਠਿ ਤਸ੍ਸ ਸੀਲਾਚਾਰਂ ਅਜ੍ਝਾਸਯਞ੍ਚ ਞਤ੍ਵਾ ਭੁਜਿਸ੍ਸਂ ਕਤ੍ਵਾ 'ਯਥਾਸੁਖਂ ਪਬ੍ਬਜਾ'ਤਿ ਆਹ। ਤਂ ਭਿਕ੍ਖੂ ਪਬ੍ਬਾਜੇਸੁ''ਨ੍ਤਿ। ਸੋ ਪਬ੍ਬਜਿਤਕਾਲਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਕੁਸੀਤੋ ਹੀਨਵੀਰਿਯੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਨ ਕਿਞ੍ਚਿ ਵਤ੍ਤਪਟਿਵਤ੍ਤਂ ਕਰੋਤਿ, ਕੁਤੋ ਸਮਣਧਮ੍ਮਂ, ਕੇਵਲਂ ਯਾਵਦਤ੍ਥਂ ਭੁਞ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਨਿਦ੍ਦਾਬਹੁਲੋ ਵਿਹਰਤਿ। ਧਮ੍ਮਸ੍ਸਵਨਕਾਲੇਪਿ ਏਕਂ ਕੋਣਂ ਪਵਿਸਿਤ੍ਵਾ ਪਰਿਸਪਰਿਯਨ੍ਤੇ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਘੁਰੁਘੁਰੁਪਸ੍ਸਾਸੀ ਨਿਦ੍ਦਾਯਤੇਵ। ਅਥਸ੍ਸ ਭਗਵਾ ਪੁਬ੍ਬੂਪਨਿਸ੍ਸਯਂ ਓਲੋਕੇਤ੍ਵਾ ਸਂਵੇਗਜਨਨਤ੍ਥਂ **"ਮਿਦ੍ਧੀ ਯਦਾ ਹੋਤਿ ਮਹਗ੍ਘਸੋ ਚਾ"**ਤਿ ਗਾਥਂ ਅਭਾਸਿ।

੧੭. ਤਤ੍ਥ **ਮਿਦ੍ਧੀ**ਤਿ ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਾਭਿਭੂਤੋ, ਯਞ੍ਹਿ ਮਿਦ੍ਧਂ ਅਭਿਭਵਤਿ, ਤਂ ਥਿਨਮ੍ਪਿ ਅਭਿਭਵਤੇਵ। **ਯਦਾ**ਤਿ ਯਸ੍ਮਿਂ ਕਾਲੇ। **ਮਹਗ੍ਘਸੋ**ਤਿ ਮਹਾਭੋਜਨੋ, ਆਹਰਹਤ੍ਥਕਅਲਂਸਾਟਕਤਤ੍ਥਵਟ੍ਟਕਕਾਕਮਾਸਕਭੁਤ੍ਤਵਮਿਤਕਾਨਂ ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਵਿਯ। **ਨਿਦ੍ਦਾਯਿਤਾ**ਤਿ ਸੁਪਨਸੀਲੋ। **ਸਮ੍ਪਰਿਵਤ੍ਤਸਾਯੀ**ਤਿ ਸਮ੍ਪਰਿਵਤ੍ਤਕਂ ਸਮ੍ਪਰਿਵਤ੍ਤਕਂ ਨਿਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਉਭਯੇਨਪਿ ਸੇਯ੍ਯਸੁਖਂ ਪਸ੍ਸਸੁਖਂ ਮਿਦ੍ਧਸੁਖਂ ਅਨੁਯੁਤ੍ਤੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਨਿਵਾਪਪੁਟ੍ਠੋ**ਤਿ ਕੁਣ੍ਡਕਾਦਿਨਾ ਸੂਕਰਭਤ੍ਤੇਨ ਪੁਟ੍ਠੋ ਭਰਿਤੋ। ਘਰਸੂਕਰੋ ਹਿ ਬਾਲਕਾਲਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਪੋਸਿਯਮਾਨੋ ਥੂਲਸਰੀਰਕਾਲੇ ਗੇਹਾ ਬਹਿ ਨਿਕ੍ਖਮਿਤੁਂ ਅਲਭਨ੍ਤੋ ਹੇਟ੍ਠਾਮਞ੍ਚਾਦੀਸੁ ਸਮ੍ਪਰਿਵਤ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਸਮ੍ਪਰਿਵਤ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਸਯਤੇਵ। ਇਦਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ

– ਯਦਾ ਪੁਰਿਸੋ ਮਿਦ੍ਧੀ ਚ ਹੋਤਿ ਮਹਗ੍ਘਸੋ ਚ ਨਿਵਾਪਪੁਟ੍ਠੋ ਮਹਾਵਰਾਹੋ ਵਿਯ ਅਞ੍ਞੇਨ ਇਰਿਯਾਪਥੇਨ ਯਾਪੇਤੁੰ ਅਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤੋ ਨਿਦ੍ਦਾਯਨਸੀਲੋ ਸਮ੍ਪਰਿਵਤ੍ਤਸਾਯੀ, ਤਦਾ ਸੋ ''ਅਨਿਚ੍ਚੰ ਦੁਕ੍ਖੰ ਅਨਤ੍ਤਾ''ਤਿ ਤੀਣਿ ਲਕ੍ਖਣਾਨਿ ਮਨਸਿਕਾਤੁੰ ਨ ਸਕ੍ਕੋਤਿ। ਤੇਸੰ ਅਮਨਸਿਕਾਰਾ ਮਨ੍ਦਪਞ੍ਞੋ ਪੁਨਪ੍ਪੁਨੰ ਗਬ੍ਭੰ ਉਪੇਤਿ, ਗਬ੍ਭਾਵਾਸਤੋ ਨ ਪਰਿਮੁਚ੍ਚਤੇਵਾਤਿ। ਤੰ ਸੁਤ੍ਵਾ ਦਾਸਕਤ੍ਥੇਰੋ ਸੰਵੇਗਜਾਤੋ ਵਿਪਸ੍ਸਨੰ ਪਟ੍ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਨਚਿਰਸ੍ਸੇਵ ਅਰਹਤ੍ਤੰ ਸਚ੍ਛਾਕਾਸਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੨.੫੧.੭੪, ੮੦-੮੪) –

> ''ਅਜਿਤੋ ਨਾਮ ਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ, ਹਿਮਵਨ੍ਤੇ ਵਸੀ ਤਦਾ।
> ਚਰਣੇਨ ਚ ਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ, ਸਮਾਧਿਕੁਸਲੋ ਮੁਨਿ॥
>
> ''ਸੁਵਣ੍ਣਵਣ੍ਣੇ ਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੇ, ਆਹੁਤੀਨੰ ਪਟਿਗ੍ਗਹੇ।
> ਰਥਿਯੰ ਪਟਿਪਜ੍ਜਨ੍ਤੇ, ਅਮ੍ਬਫਲਮਦਾਸਹੰ॥
>
> ''ਏਕਨਵੁਤੇ ਇਤੋ ਕਪ੍ਪੇ, ਯੰ ਫਲੰ ਅਦਦਿੰ ਤਦਾ।
> ਦੁਗ੍ਗਤਿੰ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ, ਫਲਦਾਨਸ੍ਸਿਦੰ ਫਲੰ॥
>
> ''ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹੰ...ਪੇ॰... ਕਤੰ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ''ਨ੍ਤਿ॥

ਅਰਹਤ੍ਤੰ ਪਨ ਪਤ੍ਵਾ ਥੇਰੋ ਇਮਾਯ ਗਾਥਾਯ ਮੰ ਭਗਵਾ ਓਵਦਿ, ''ਅਯੰ ਗਾਥਾ ਮਯ੍ਹੰ ਅਙ੍ਕੁਸਭੂਤਾ''ਤਿ ਤਮੇਵ ਗਾਥੰ ਪਚ੍ਚੁਦਾਹਾਸਿ। ਤਯਿਦੰ ਥੇਰਸ੍ਸ ਪਰਿਵਤ੍ਤਾਹਾਰਨਯੇਨ ਅਞ੍ਞਾਬ੍ਯਾਕਰਣੰ ਜਾਤੰ।

ਦਾਸਕਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੮. ਸਿਙ੍ਗਾਲਪਿਤੁਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਅਹੁ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਦਾਯਾਦੋਤਿ ਸਿਙ੍ਗਾਲਕਪਿਤੁਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਸੋ ਕਿਰ ਇਤੋ ਚਤੁਨਵੁਤੇ ਕਪ੍ਪੇ ਸਤਰੰਸਿੰ ਨਾਮ ਪਚ੍ਚੇਕਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੰ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਚਰਨ੍ਤੰ ਦਿਸ੍ਵਾ ਪਸਨ੍ਨਮਾਨਸੋ ਵਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਹਤ੍ਥਗਤੰ ਤਾਲਫਲੰ ਅਦਾਸਿ। ਤੇਨ ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮੇਨ ਦੇਵਲੋਕੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੋ ਅਪਰਾਪਰੰ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਕਤ੍ਵਾ ਸੁਗਤੀਸੁਯੇਵ ਸੰਸਰਨ੍ਤੋ ਕਸ੍ਸਪਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਮਨੁਸ੍ਸਯੋਨਿਯੰ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੋ ਸਾਸਨੇ ਪਟਿਲਦ੍ਧਸਦ੍ਧੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਅਟ੍ਠਿਕਸਞ੍ਞੰ ਭਾਵੇਸਿ। ਪੁਨ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯੰ ਕੁਲਗੇਹੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਵਯਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਦਾਰਪਰਿਗ੍ਗਹੰ ਕਤ੍ਵਾ ਏਕੰ ਪੁਤ੍ਤੰ ਲਭਿਤ੍ਵਾ ਤਸ੍ਸ ''ਸਿਙ੍ਗਾਲਕੋ''ਤਿ ਨਾਮੰ ਅਕਾਸਿ। ਤੇਨ ਨੰ **ਸਿਙ੍ਗਾਲਕਪਿਤਾ**ਤਿ ਵੋਹਰਨ੍ਤਿ। ਸੋ ਅਪਰਭਾਗੇ ਘਰਬਨ੍ਧਨੰ ਪਹਾਯ ਸਾਸਨੇ ਪਬ੍ਬਜਿ। ਤਸ੍ਸ ਭਗਵਾ ਅਜ੍ਝਾਸਯੰ ਓਲੋਕੇਨ੍ਤੋ ਅਟ੍ਠਿਕਸਞ੍ਞਾਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨੰ ਅਦਾਸਿ। ਸੋ ਤੰ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਭਗ੍ਗੇਸੁ ਵਿਹਰਤਿ ਸੁਸੁਮਾਰਗਿਰੇ ਭੇਸਕਲਾਵਨੇ, ਅਥਸ੍ਸ ਤਸ੍ਮਿੰ ਵਨੇ ਅਧਿਵਤ੍ਥਾ ਦੇਵਤਾ ਉਸ੍ਸਾਹਜਨਨਤ੍ਥੰ ''ਭਾਵਨਾਫਲੰ ਨਚਿਰਸ੍ਸੇਵ ਹਤ੍ਥਗਤੰ ਕਰਿਸ੍ਸਤੀ''ਤਿ ਇਮਮਤ੍ਥੰ ਅਞ੍ਞਾਪਦੇਸੇਨ ਵਿਭਾਵੇਨ੍ਤੀ **"ਅਹੁ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਦਾਯਾਦੋ"**ਤਿ ਗਾਥੰ ਅਭਾਸਿ।

੧੮. ਤਤ੍ਥ **ਅਹੂ**ਤਿ ਹੋਤਿ, ਵਤ੍ਤਮਾਨਤ੍ਥੇ ਹਿ ਇਦੰ ਅਤੀਤਕਾਲਵਚਨੰ। **ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ। **ਦਾਯਾਦੋ**ਤਿ ਧਮ੍ਮਦਾਯਾਦੋ ਨਵਵਿਧਸ੍ਸ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਧਮ੍ਮਦਾਯਸ੍ਸ ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਮ੍ਮਾਪਟਿਪਤ੍ਤਿਯਾ ਆਦਾਯਕੋ ਗਣ੍ਹਨਕੋ। ਅਥ ਵਾ **ਅਹੂ**ਤਿ ਅਹੋਸਿ। ਏਵੰਨਾਮਸ੍ਸ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਦਾਯਾਦਭਾਵੇ ਕੋਚਿ ਵਿਬਨ੍ਧੋ ਇਦਾਨੇਵ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਤੇਨਾਹ **"ਮਞ੍ਞੇਹੰ ਕਾਮਰਾਗੰ ਸੋ, ਖਿਪ੍ਪਮੇਵ ਵਹਿਸ੍ਸਤੀ"**ਤਿ। **ਭੇਸਕਲ਼ਾਵਨੇ**ਤਿ ਭੇਸਕੇਨ ਨਾਮ ਯਕ੍ਖੇਨ ਲਭਿਤਤ੍ਤਾ ਪਰਿਗ੍ਗਹਿਤਤ੍ਤਾ, ਭੇਸਕਲ਼ਾਨੰ ਵਾ ਕਟ੍ਠਾਦੀਨੰ ਬਹੁਲਤਾਯ ''ਭੇਸਕਲ਼ਾਵਨ''ਨ੍ਤਿ ਲਦ੍ਧਨਾਮੇ ਅਰਞ੍ਞੇ। ਤਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਦਾਯਾਦਭਾਵੇ ਕਾਰਣੰ ਵਦਨ੍ਤੋ **"ਕੇਵਲੰ ਅਟ੍ਠਿਸਞ੍ਞਾਯ, ਅਫਰੀ ਪਥਵਿੰ ਇਮ"**ਨ੍ਤਿ ਆਹ। ਤਤ੍ਥ **ਕੇਵਲ**ਨ੍ਤਿ ਸਕਲੰ ਅਨਵਸੇਸੰ। **ਅਟ੍ਠਿਸਞ੍ਞਾਯਾ**ਤਿ ਅਟ੍ਠਿਕਭਾਵਨਾਯ। **ਅਫਰੀ**ਤਿ

‘‘ਅਟ੍ਠੀ’’ਤਿ ਅਧਿਮੁਚ੍ਚਨਵਸੇਨ ਪਟ੍ਠਰਿ। **ਪਥਵਿਂ**ਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਤਭਾਵਪਥਵਿਂ। ਅਤ੍ਤਭਾਵੋ ਹਿ ਇਧ ‘‘ਪਥਵੀ’’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ ‘‘ਕੋ ਇਮਂ ਪਥਵਿਂ ਵਿਚੇਸ੍ਸਤੀ’’ਤਿਆਦੀਸੁ ਵਿਯ। **ਮਞ੍ਞੇਹ**ਨ੍ਤਿ ਮਞ੍ਞੇ ਅਹਂ। ‘‘ਮਞ੍ਞਾਹ’’ਨ੍ਤਿਪਿ ਪਾਠੋ। **ਸੋ**ਤਿ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ। **ਖਿਪ੍ਪਮੇ**ਵ ਨਚਿਰਸ੍ਸੇਵ ਕਾਮਰਾਗਂ ਪਹਿਸ੍ਸਤਿ ਪਜਹਿਸ੍ਸਤੀਤਿ ਮਞ੍ਞੇ। ਕਸ੍ਮਾ? ਅਟ੍ਠਿਕਸਞ੍ਞਾਯ ਕਾਮਰਾਗਸ੍ਸ ਉਜੁਪਟਿਪਕ੍ਖਭਾਵਤੋ। ਇਦਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ – ਯੋ ਏਕਸ੍ਮਿਂ ਪਦੇਸੇ ਲਦ੍ਧਾਯ ਅਟ੍ਠਿਕਸਞ੍ਞਾਯ ਸਕਲਂ ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਬ੍ਬੇਸਂ ਵਾ ਅਤ੍ਤਭਾਵਂ ‘‘ਅਟ੍ਠੀ’’ਤ੍ਵੇਵ ਫਰਿਤ੍ਵਾ ਠਿਤੋ, ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਤਂ ਅਟ੍ਠਿਕਝਾਨਂ ਪਾਦਕਂ ਕਤ੍ਵਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨ੍ਤੋ ਨਚਿਰੇਨੇਵ ਅਨਾਗਾਮਿਮਗ੍ਗੇਨ ਕਾਮਰਾਗਂ , ਸਬ੍ਬਂ ਵਾ ਕਾਮਨਟ੍ਠੇਨ ‘‘ਕਾਮੋ’’, ਰਞ੍ਜਨਟ੍ਠੇਨ ‘‘ਰਾਗੋ’’ਤਿ ਚ ਲਦ੍ਧਨਾਮਂ ਤਣ੍ਹਂ ਅਗ੍ਗਮਗ੍ਗੇਨ ਪਜਹਿਸ੍ਸਤੀਤਿ। ਇਮਂ ਗਾਥਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਸੋ ਥੇਰੋ ‘‘ਅਯਂ ਦੇਵਤਾ ਮਯ੍ਹਂ ਉਸ੍ਸਾਹਜਨਨਤ੍ਥਂ ਏਵਮਾਹਾ’’ਤਿ ਅਪ੍ਪਟਿਵਾਨਵੀਰਿਯਂ ਅਧਿਟ੍ਠਾਯ ਵਿਪਸ੍ਸਨਂ ਵਡ੍ਢੇਤ੍ਵਾ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਾਪੁਣਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੨.੫੧.੮੫-੯੦) –

> ‘‘ਸਤਰਂਸੀ ਨਾਮ ਭਗਵਾ, ਸਯਮ੍ਭੂ ਅਪਰਾਜਿਤੋ।
> ਵਿਵੇਕਾ ਉਟ੍ਠਹਿਤ੍ਵਾਨ, ਗੋਚਰਾਯਾਭਿਨਿਕ੍ਖਮਿ॥
>
> ‘‘ਫਲਹਤ੍ਥੋ ਅਹਂ ਦਿਸ੍ਵਾ, ਉਪਗਚ੍ਛਿਂ ਨਰਾਸਭਂ।
> ਪਸਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੋ ਸੁਮਨੋ, ਤਾਲਫਲਮਦਾਸਹਂ॥
>
> ‘‘ਚਤੁਨ੍ਨਵੁਤਿਤੋ ਕਪ੍ਪੇ, ਯਂ ਫਲਂ ਅਦਦਿਂ ਤਦਾ।
> ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ, ਫਲਦਾਨਸ੍ਸਿਦਂ ਫਲਂ॥
>
> ‘‘ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹਂ...ਪੇ॰... ਕਤਂ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ’’ਨ੍ਤਿ॥

ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਨ ਪਤ੍ਵਾ ਤਾਯ ਦੇਵਤਾਯ ਵੁਤ੍ਤਵਚਨਂ ਪਤਿਮਾਨੇਨ੍ਤੋ ਤਮੇਵ ਗਾਥਂ ਉਦਾਨਵਸੇਨ ਅਭਾਸਿ। ਤਦੇਵਸ੍ਸ ਥੇਰਸ੍ਸ ਅਞ੍ਞਾਬ੍ਯਾਕਰਣਂ ਅਹੋਸੀਤਿ।

ਸਿਙ੍ਗਾਲਪਿਤੁਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੯. ਕੁਲਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਉਦਕਞ੍ਹਿ ਨਯਨ੍ਤੀਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਕੁਲਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਅਯਂ ਕਿਰ ਥੇਰੋ ਪੁਬ੍ਬੇਪਿ ਵਿਵਟ੍ਟੂਪਨਿਸ੍ਸਯਂ ਬਹੁਂ ਕੁਸਲਂ ਉਪਚਿਨਿਤ੍ਵਾ ਅਧਿਕਾਰਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਵਿਪਸ੍ਸਿਂ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਆਕਾਸੇ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਪਸਨ੍ਨਮਾਨਸੋ ਨਾਲਿਕੇਰਫਲਂ ਦਾਤੁਕਾਮੋ ਅਟ੍ਠਾਸਿ। ਸਤ੍ਥਾ ਤਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਂ ਞਤ੍ਵਾ ਓਤਰਿਤ੍ਵਾ ਪਟਿਗ੍ਗਣ੍ਹਿ। ਸੋ ਅਤਿਵਿਯ ਪਸਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਤੇਨੇਵ ਸਦ੍ਧਾਪਟਿਲਾਭੇਨ ਸਤ੍ਥਾਰਂ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਪਬ੍ਬਜ੍ਜਂ ਯਾਚਿ, ਸਤ੍ਥਾ ਅਞ੍ਞਤਰਂ ਭਿਕ੍ਖੁਂ ਆਣਾਪੇਸਿ – ‘‘ਇਮਂ ਪੁਰਿਸਂ ਪਬ੍ਬਾਜੇਹੀ’’ਤਿ। ਸੋ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਲਦ੍ਧੂਪਸਮ੍ਪਦੋ ਸਮਣਧਮ੍ਮਂ ਕਤ੍ਵਾ ਤਤੋ ਚੁਤੋ ਛਪਿ ਬੁਦ੍ਧਨ੍ਤਰਾਨਿ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਸਂਸਰਨ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਕੁਲੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ। **ਕੁਲੋ**ਤਿਸ੍ਸ ਨਾਮਂ ਅਹੋਸਿ। ਸੋ ਵਯਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਸਾਸਨੇ ਲਦ੍ਧਪ੍ਪਸਾਦੋ ਭਗਵਤੋ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਵਿਕ੍ਖੇਪਬਹੁਲਤਾਯ ਵਿਸੇਸਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਤੁਂ ਨਾਸਕ੍ਖਿ। ਅਥੇਕਦਿਵਸਂ ਗਾਮਂ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਪਵਿਸਨ੍ਤੋ ਅਨ੍ਤਰਾਮਗ੍ਗੇ ਭੂਮਿਂ ਖਣਿਤ੍ਵਾ ਉਦਕਵਾਹਕਂ ਕਤ੍ਵਾ ਇਚ੍ਛਿਤਿਚ੍ਛਿਤਟ੍ਠਾਨੇ ਉਦਕਂ ਨੇਨ੍ਤੇ ਪੁਰਿਸੇ ਦਿਸ੍ਵਾ ਤਂ ਸਲ੍ਲਕ੍ਖੇਤ੍ਵਾ ਗਾਮਂ ਪਵਿਟ੍ਠੋ ਅਞ੍ਞਤਰਂ ਉਸੁਕਾਰਂ ਉਸੁਦਣ੍ਡਕਂ ਉਸੁਯਨ੍ਤੇ ਪਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਅਕ੍ਖਿਕੋਟਿਯਾ ਓਲੋਕੇਤ੍ਵਾ ਉਜੁਂ ਕਰੋਨ੍ਤਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਤਮ੍ਪਿ ਸਲ੍ਲਕ੍ਖੇਤ੍ਵਾ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੋ ਪੁਰਤੋ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਅਰਨੇਮਿਨਾਭਿਆਦਿਕੇ ਰਥਚਕ੍ਕਾਵਯਵੇ ਤਚ੍ਛਨ੍ਤੇ ਤਚ੍ਛਕੇ ਦਿਸ੍ਵਾ ਤਮ੍ਪਿ ਸਲ੍ਲਕ੍ਖੇਤ੍ਵਾ ਵਿਹਾਰਂ ਪਵਿਸਿਤ੍ਵਾ ਕਤਭਤ੍ਤਕਿਚ੍ਚੋ ਪਤ੍ਤਚੀਵਰਂ ਪਟਿਸਾਮੇਤ੍ਵਾ ਦਿਵਾਵਿਹਾਰੇ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਅਤ੍ਤਨਾ ਦਿਟ੍ਠਨਿਮਿਤ੍ਤਾਨਿ ਉਪਮਾਭਾਵੇਨ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਚਿਤ੍ਤਦਮਨੇ ਉਪਨੇਨ੍ਤੋ ‘‘ਅਚੇਤਨਂ ਉਦਕਮ੍ਪਿ ਮਨੁਸ੍ਸਾ ਇਚ੍ਛਿਕਿਚ੍ਛਿਤਟ੍ਠਾਨਂ ਨਯਨ੍ਤਿ ਤਥਾ ਅਚੇਤਨਂ ਵਙ੍ਕਮ੍ਪਿ

ਸਰਦਣ੍ਡਂ ਉਪਾਯੇਨ ਨਮੇਨ੍ਤੋ ਉਜੁਂ ਕਰੋਨ੍ਤਿ , ਤਥਾ ਅਚੇਤਨਂ ਕਟ੍ਠਕਲਿਙ੍ਗਰਾਦਿਂ ਤਚ੍ਛਕਾ ਨੇਮਿਆਦਿਵਸੇਨ ਵਙ੍ਕਂ ਉਜੁਞ੍ਚ ਕਰੋਨ੍ਤਿ। ਅਥ ਕਸ੍ਮਾ ਅਹਂ ਸਕਚਿਤ੍ਤਂ ਉਜੁਂ ਨ ਕਰਿਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ ਚਿਨ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਂ ਪਟ੍ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਘਟੇਨ੍ਤੋ ਵਾਯਮਨ੍ਤੋ ਨਚਿਰਸ੍ਸੇਵ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਾਪੁਣਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੨.੫੧.੯੧-੯੯) –

> ''ਨਗਰੇ ਬਨ੍ਧੁਮਤਿਯਾ, ਆਰਾਮਿਕੋ ਅਹਂ ਤਦਾ।
> ਅਦ੍ਦਸਂ ਵਿਰਜਂ ਬੁਦ੍ਧਂ, ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਂ ਅਨਿਲਞ੍ਜਸੇ॥
>
> ''ਨਾਲਿਕੇਰਫਲਂ ਗਯ੍ਹ, ਬੁਦ੍ਧਸੇਟ੍ਠਸ੍ਸਦਾਸਹਂ।
> ਆਕਾਸੇ ਠਿਤਕੋ ਸਨ੍ਤੋ, ਪਟਿਗ੍ਗਣ੍ਹਿ ਮਹਾਯਸੋ॥
>
> ''ਵਿਤ੍ਤਿਸਞ੍ਜਨਨੋ ਮਯ੍ਹਂ, ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਸੁਖਾਵਹੋ।
> ਫਲਂ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਦਤ੍ਵਾਨ, ਵਿਪ੍ਪਸਨ੍ਨੇਨ ਚੇਤਸਾ॥
>
> ''ਅਧਿਗਚ੍ਛਿਂ ਤਦਾ ਪੀਤਿਂ, ਵਿਪੁਲਞ੍ਚ ਸੁਖੁਤ੍ਤਮਂ।
> ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੇਵ ਰਤਨਂ, ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਸ੍ਸ ਤਹਿਂ ਤਹਿਂ॥
>
> ''ਏਕਨਵੁਤਿਤੋ ਕਪ੍ਪੇ, ਯਂ ਫਲਂ ਅਦਦਿਂ ਤਦਾ।
> ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ, ਫਲਦਾਨਸ੍ਸਿਦਂ ਫਲਂ॥
>
> ''ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁ ਵਿਸੁਦ੍ਧਂ ਮੇ, ਸਮਾਧਿਕੁਸਲੋ ਅਹਂ।
> ਅਭਿਞ੍ਞਾਪਾਰਮਿਪ੍ਪਤ੍ਤੋ, ਫਲਦਾਨਸ੍ਸਿਦਂ ਫਲਂ॥
>
> ''ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹਂ...ਪੇ॰... ਕਤਂ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ''ਨ੍ਤਿ॥

ਏਵਂ ਯਾਨਿ ਨਿਮਿਤ੍ਤਾਨਿ ਅਙ੍ਕੁਸੇ ਕਤ੍ਵਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਂ ਵਡ੍ਢੇਤ੍ਵਾ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਾਪੁਣਿ, ਤੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਅਤ੍ਤਨੋ ਚਿਤ੍ਤਦਮਨਂ ਸਂਸਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਅਞ੍ਞਂ ਬ੍ਯਾਕਰੋਨ੍ਤੋ "**ਉਦਕਞ੍ਹਿ ਨਯਨ੍ਤਿ ਨੇਤ੍ਤਿਕਾ**"ਤਿ ਗਾਥਂ ਅਭਾਸਿ।

੧੯. ਤਤ੍ਥ **ਉਦਕਂ ਹੀਤਿ ਹਿ**-ਸਦ੍ਦੋ ਨਿਪਾਤਮਤ੍ਤਂ। **ਨਯਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਪਥਵਿਯਾ ਤਂ ਤਂ ਥਲਟ੍ਠਾਨਂ ਖਣਿਤ੍ਵਾ ਨਿਨ੍ਨਟ੍ਠਾਨਂ ਪੂਰੇਤ੍ਵਾ ਮਾਤਿਕਂ ਵਾ ਕਤ੍ਵਾ ਰੁਕ੍ਖਦੋਣਿਂ ਵਾ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਇਚ੍ਛਿਤਿਚ੍ਛਿਤਟ੍ਠਾਨਂ ਨੇਨ੍ਤਿ। ਤਥਾ ਤੇ ਨੇਨ੍ਤੀਤਿ **ਨੇਤ੍ਤਿਕਾ। ਤੇਜਨ**ਨ੍ਤਿ ਕਣ੍ਡਂ। ਇਦਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ – ਨੇਤ੍ਤਿਕਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਰੁਚਿਯਾ ਇਚ੍ਛਿਤਿਚ੍ਛਿਤਟ੍ਠਾਨਂ ਉਦਕਂ **ਨਯਨ੍ਤਿ, ਉਸੁਕਾਰਾ**ਪਿ ਤਾਪੇਤ੍ਵਾ ਤੇਜਨਂ **ਨਮਯਨ੍ਤਿ** ਉਜੁਂ ਕਰੋਨ੍ਤਿ। ਨਮਨਵਸੇਨ **ਤਚ੍ਛਕਾ** ਨੇਮਿਆਦੀਨਂ ਅਤ੍ਥਾਯ ਤਚ੍ਛਨ੍ਤਾ **ਦਾਰੁਂ ਨਮਯਨ੍ਤਿ** ਅਤ੍ਤਨੋ ਰੁਚਿਯਾ ਉਜੁਂ ਵਾ ਵਙ੍ਕਂ ਵਾ ਕਰੋਨ੍ਤਿ। ਏਵਂ ਏਤ੍ਤਕਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਕਤ੍ਵਾ **ਸੁਬ੍ਬਤਾ** ਯਥਾਸਮਾਦਿਨ੍ਨੇਨ ਸੀਲਾਦਿਨਾ ਸੁਨ੍ਦਰਵਤਾ ਧੀਰਾ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਮਗ੍ਗਾਦੀਨਂ ਉਪ੍ਪਾਦੇਨ੍ਤਾ **ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਦਮੇਨ੍ਤਿ,** ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਨ ਪਤ੍ਤੇਸੁ ਏਕਨ੍ਤੁਦਨ੍ਤਾ ਨਾਮ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ।

ਕੁਲਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੧੦. ਅਜਿਤਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਮਰਣੇ ਮੇ ਭਯਂ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਅਜਿਤਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਸੋ ਕਿਰ ਏਕਨਵੁਤੇ ਕਪ੍ਪੇ ਵਿਪਸ੍ਸਿਂ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਪਸ੍ਸਿਤ੍ਵਾ ਪਸਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੋ ਕਪਿਤ੍ਥਫਲਂ ਅਦਾਸਿ। ਤਤੋ ਪਰਮ੍ਪਿ ਤਂ ਤਂ ਪੁਞ੍ਞਂ ਕਤ੍ਵਾ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਸਂਸਰਨ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਕਪ੍ਪੇ

ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇ ਏਵ ਅਮ੍ਹਾਕੰ ਸਤ੍ਥਰਿ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯੰ ਮਹਾਕੋਸਲਰਞ੍ਞੋ ਅਗ੍ਗਾਸਨਿਯਸ੍ਸ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਸ੍ਸ ਪੁਤ੍ਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ। ਤਸ੍ਸ **ਅਜਿਤੋ**ਤਿ ਨਾਮੰ ਅਹੋਸਿ। ਤਸ੍ਮਿਞ੍ਚ ਸਮਯੇ ਸਾਵਤ੍ਥਿਵਾਸੀ ਬਾਵਰੀ ਨਾਮ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਤੀਹਿ ਮਹਾਪੁਰਿਸਲਕ੍ਖਣੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਤਿਣ੍ਣੰ ਵੇਦਾਨੰ ਪਾਰਗੂ ਸਾਵਤ੍ਥਿਤੋ ਨਿਕ੍ਖਮਿਤ੍ਵਾ ਤਾਪਸਪਬ੍ਬਜ੍ਜੰ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਗੋਧਾਵਰੀਤੀਰੇ ਕਪਿਟ੍ਠਾਰਾਮੇ ਵਸਤਿ। ਅਥ ਅਜਿਤੋ ਤਸ੍ਸ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਪਬ੍ਬਜਿਤੋ ਅਤ੍ਥਕਾਮਾਯ ਦੇਵਤਾਯ ਚੋਦਿਤੇਨ ਬਾਵਰਿਨਾ ਸਤ੍ਥੁ ਸਨ੍ਤਿਕੰ ਪੇਸਿਤੋ ਤਿਸ੍ਸਮੇਤ੍ਤੇਯਾਦੀਹਿ ਸਦ੍ਧਿੰ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਮਨਸਾਵ ਪਞ੍ਹੇ ਪੁਚ੍ਛਿਤ੍ਵਾ ਤੇਸੁ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਿਤੇਸੁ ਪਸਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੋ ਸਤ੍ਥੁ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨੰ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨੰ ਵਡ੍ਢੇਤ੍ਵਾ ਅਰਹਤ੍ਤੰ ਪਾਪੁਣਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੨.੫੨.੭-੧੧) –

> ''ਸੁਵਣ੍ਣਵਣ੍ਣੰ ਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੰ, ਆਹੁਤੀਨੰ ਪਟਿਗ੍ਗਹੰ।
> ਰਥਿਯੰ ਪਟਿਪਜ੍ਜਨ੍ਤੰ, ਕਪਿਟ੍ਠੰ ਅਦਦਿੰ ਫਲੰ॥

> ''ਏਕਨਵੁਤਿਤੋ ਕਪ੍ਪੇ, ਯੰ ਫਲੰ ਅਦਦਿੰ ਦਦਾ।
> ਦੁਗ੍ਗਤਿੰ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ, ਫਲਦਾਨਸ੍ਸਿਦੰ ਫਲੰ॥

> ''ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹੰ...ਪੇ॰... ਕਤੰ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ''ਨ੍ਤਿ॥

ਅਰਹਤ੍ਤੰ ਪਨ ਪਤ੍ਤੋ ਸੀਹਨਾਦੰ ਨਦਨ੍ਤੋ **"ਮਰਣੇ ਮੇ ਭਯੰ ਨਤ੍ਥੀ"**ਤਿ ਗਾਥੰ ਅਭਾਸਿ।

੨੦. ਤਤ੍ਥ **ਮਰਣੇ**ਤਿ ਮਰਣਨਿਮਿਤ੍ਤੰ ਮਰਣਹੇਤੁ। **ਮੇ**ਤਿ ਮਯ੍ਹੰ, ਭਯੰ ਨਤ੍ਥਿ ਉਚ੍ਛਿਨ੍ਨਭਵਮੂਲਤਾਯ ਪਰਿਕ੍ਖੀਣਜਾਤਿਕਤ੍ਤਾ । ਅਨੁਚ੍ਛਿਨ੍ਨਭਵਮੂਲਾਨਞ੍ਹਿ ''ਕੀਦਿਸੀ ਨੁ ਖੋ ਮਯ੍ਹੰ ਆਯਤਿੰ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤੀ''ਤਿ ਮਰਣਤੋ ਭਯੰ ਭਵੇਯ੍ਯ। **ਨਿਕਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਅਪੇਕ੍ਖਾ ਤਣ੍ਹਾ, ਸਾ ਨਤ੍ਥਿ ਜੀਵਿਤੇ ਸੁਪਰਿਮਦ੍ਦਿਤਸਙ੍ਖਾਰਤਾਯ ਉਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਾਨੰ ਦੁਕ੍ਖਾਸਾਰਕਾਦਿਭਾਵੇਨ ਸੁਟ੍ਠੁ ਉਪਟ੍ਠਹਨਤੋ। ਏਵੰਭੂਤੋ ਚਾਹੰ **ਸਨ੍ਦੇਹੰ** ਸਰੀਰੰ, ਸਕੰ ਵਾ ਦੇਹੰ ਦੇਹਸਙ੍ਖਾਤੰ ਦੁਕ੍ਖਭਾਰੰ **ਨਿਕ੍ਖਿਪਿਸ੍ਸਾਮਿ** ਛਡ੍ਡੇਸ੍ਸਾਮਿ, ਨਿਕ੍ਖਿਪਨ੍ਤੋ ਚ '''ਇਮਿਨਾ ਸਰੀਰਕੇਨ ਸਾਧੇਤਬ੍ਬੰ ਸਾਧਿਤੰ, ਇਦਾਨਿ ਤੰ ਏਕੰਸੇਨ ਛਡ੍ਡਨੀਯਮੇਵਾ'ਤਿ ਪਞ੍ਞਾਵੇਪੁਲ੍ਲਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ **ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ** ਸਤਿਵੇਪੁਲ੍ਲਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ **ਪਟਿਸ੍ਸਤੋ** ਨਿਕ੍ਖਿਪਿਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ। ਇਮੰ ਪਨ ਗਾਥੰ ਵਤ੍ਵਾ ਥੇਰੋ ਝਾਨੰ ਸਮਾਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਤਦਨਨ੍ਤਰੰ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯੀਤਿ।

ਅਜਿਤਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਦੁਤਿਯਵਗ੍ਗਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੩. ਤਤਿਯਵਗ੍ਗੋ

੧. ਨਿਗ੍ਰੋਧਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਨਾਹੰ ਭਯਸ੍ਸ ਭਾਯਾਮੀਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਨਿਗ੍ਰੋਧਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਅਯੰ ਕਿਰ ਇਤੋ ਅਟ੍ਠਾਰਸੇ ਕਪ੍ਪਸਤੇ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਮਹਾਸਾਲਕੁਲੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਵਯਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਕਾਮੇਸੁ ਆਦੀਨਵੰ ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮੇ ਚ ਆਨਿਸੰਸੰ ਦਿਸ੍ਵਾ ਘਰਬਨ੍ਧਨੰ ਪਹਾਯ ਅਰਞ੍ਞਾਯਤਨੰ ਪਵਿਸਿਤ੍ਵਾ ਅਞ੍ਞਤਰਸ੍ਮਿੰ ਸਾਲਵਨੇ ਪਣ੍ਣਸਾਲੰ ਕਤ੍ਵਾ ਤਾਪਸਪਬ੍ਬਜ੍ਜੰ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਵਨਮੂਲਫਲਾਹਾਰੋ ਵਸਤਿ। ਤੇਨ ਸਮਯੇਨ ਪਿਯਦਸ੍ਸੀ ਨਾਮ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ ਲੋਕੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਸਦੇਵਕਸ੍ਸ ਲੋਕਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਾਮਤਵਸ੍ਸੇਨ ਕਿਲੇਸਸਨ੍ਤਾਪੰ ਨਿਬ੍ਬਾਪੇਨ੍ਤੋ ਏਕਦਿਵਸੰ ਤਾਪਸੇ ਅਨੁਕਮ੍ਪਾਯ ਤੰ ਸਾਲਵਨੰ ਪਵਿਸਿਤ੍ਵਾ ਨਿਰੋਧਸਮਾਪਤ੍ਤਿੰ ਸਮਾਪਨ੍ਨੋ। ਤਾਪਸੋ ਵਨਮੂਲਫਲਤ੍ਥਾਯ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੋ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਦਿਸ੍ਵਾ ਪਸਨ੍ਨਮਾਨਸੋ ਪੁਪ੍ਫਿਤਸਾਲਦਣ੍ਡਸਾਖਾਯੋ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਸਾਲਮਣ੍ਡਪੰ ਕਤ੍ਵਾ ਤੰ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥਕਮੇਵ ਸਾਲਪੁਪ੍ਫੇਹਿ ਸਞ੍ਛਾਦੇਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਵਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਪੀਤਿਸੋਮਨਸ੍ਸਵਸੇਨੇਵ ਆਹਾਰਤ੍ਥਾਯਪਿ ਅਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਨਮਸ੍ਸਮਾਨੋ ਅਟ੍ਠਾਸਿ। ਸਤ੍ਥਾ ਨਿਰੋਧਤੋ ਵੁਟ੍ਠਾਯ ਤਸ੍ਸ ਅਨੁਕਮ੍ਪਾਯ ''ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘੋ ਆਗਚ੍ਛਤੂ''ਤਿ ਚਿਨ੍ਤੇਸਿ, ''ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘੋਪਿ ਚਿਤ੍ਤੰ

ਪਸਾਦੇਸ੍ਸਤੀ''ਤਿ। ਤਾਵਦੇਵ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘੋ ਆਗਤੋ। ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘਮ੍ਪਿ ਦਿਸ੍ਵਾ ਪਸਨ੍ਨਮਾਨਸੋ ਵਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਅਞ੍ਜਲਿੰ ਪਗ੍ਗਯ੍ਹ ਅਟ੍ਠਾਸਿ। ਸਤ੍ਥਾ ਸਿਤਸ੍ਸ ਪਾਤੁਕਰਣਾਪਦੇਸੇਨ ਤਸ੍ਸ ਭਾਵਿਨਿੰ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿੰ ਪਕਾਸੇਨ੍ਤੋ ਧਮ੍ਮੰ ਕਥੇਤ੍ਵਾ ਪਕ੍ਕਾਮਿ ਸਦ੍ਧਿੰ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘੇਨ। ਸੋ ਤੇਨ ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮੇਨ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁਯੇਵ ਸੰਸਰਨ੍ਤੋ ਵਿਵਟ੍ਟੂਪਨਿਸ੍ਸਯੰ ਬਹੁੰ ਕੁਸਲੰ ਉਪਚਿਨਿਤ੍ਵਾ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯੰ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਮਹਾਸਾਲਕੁਲੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ, **ਨਿਗ੍ਰੋਧੋ**ਤਿਸ੍ਸ ਨਾਮੰ ਅਹੋਸਿ। ਸੋ ਜੇਤਵਨਪਟਿਗ੍ਗਹਣਦਿਵਸੇ ਬੁਦ੍ਧਾਨੁਭਾਵਦਸ੍ਸਨੇਨ ਸਞ੍ਜਾਤਪ੍ਪਸਾਦੋ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨੰ ਆਰਭਿਤ੍ਵਾ ਨਚਿਰਸ੍ਸੇਵ ਛਲਭਿਞ੍ਞੋ ਅਹੋਸਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੨.੪੯.੧੯੦-੨੨੦) –

''ਅਜ੍ਝੋਗਾਹੇਤ੍ਵਾ ਸਾਲਵਨੰ, ਸੁਕਤੋ ਅਸ੍ਸਮੋ ਮਮ।
ਸਾਲਪੁਪ੍ਫੇਹਿ ਸਞ੍ਛਨ੍ਨੋ, ਵਸਾਮਿ ਵਿਪਿਨੇ ਤਦਾ॥

''ਪਿਯਦਸ੍ਸੀ ਚ ਭਗਵਾ, ਸਯਮ੍ਭੂ ਅਗ੍ਗਪੁਗ੍ਗਲੋ।
ਵਿਵੇਕਕਾਮੋ ਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ, ਸਾਲਵਨਮੁਪਾਗਮਿ॥

''ਅਸ੍ਸਮਾ ਅਭਿਨਿਕ੍ਖਮ੍ਮ, ਪਵਨੰ ਅਗਮਾਸਹੰ।
ਮੂਲਫਲੰ ਗਵੇਸਨ੍ਤੋ, ਆਹਿਣ੍ਡਾਮਿ ਵਨੇ ਤਦਾ॥

''ਤਤ੍ਥਦ੍ਦਸਾਸਿੰ ਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੰ, ਪਿਯਦਸ੍ਸਿੰ ਮਹਾਯਸੰ।
ਸੁਨਿਸਿਨ੍ਨੰ ਸਮਾਪਨ੍ਨੰ, ਵਿਰੋਚਨ੍ਤੰ ਮਹਾਵਨੇ॥

''ਚਤੁਦਣ੍ਡੇ ਠਪੇਤ੍ਵਾਨ, ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਉਪਰੀ ਅਹੰ।
ਮਣ੍ਡਪੰ ਸੁਕਤੰ ਕਤ੍ਵਾ, ਸਾਲਪੁਪ੍ਫੇਹਿ ਛਾਦਯਿੰ॥

''ਸਤ੍ਤਾਹੰ ਧਾਰਯਿਤ੍ਵਾਨ, ਮਣ੍ਡਪੰ ਸਾਲਛਾਦਿਤੰ।
ਤਤ੍ਥ ਚਿਤ੍ਤੰ ਪਸਾਦੇਤ੍ਵਾ, ਬੁਦ੍ਧਸੇਟ੍ਠਮਵਨ੍ਦਹੰ॥

''ਭਗਵਾ ਤਮ੍ਹਿ ਸਮਯੇ, ਵੁਟ੍ਠਹਿਤ੍ਵਾ ਸਮਾਧਿਤੋ।
ਯੁਗਮਤ੍ਤੰ ਪੇਕ੍ਖਮਾਨੋ, ਨਿਸੀਦਿ ਪੁਰਿਸੁਤ੍ਤਮੋ॥

''ਸਾਵਕੋ ਵਰੁਣੋ ਨਾਮ, ਪਿਯਦਸ੍ਸਿਸ੍ਸ ਸਤ੍ਥੁਨੋ।
ਵਸੀਸਤਸਹਸ੍ਸੇਹਿ, ਉਪਗਚ੍ਛਿ ਵਿਨਾਯਕੰ॥

''ਪਿਯਦਸ੍ਸੀ ਚ ਭਗਵਾ, ਲੋਕਜੇਟ੍ਠੋ ਨਰਾਸਭੋ।
ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘੇ ਨਿਸੀਦਿਤ੍ਵਾ, ਸਿਤੰ ਪਾਤੁਕਰੀ ਜਿਨੋ॥

''ਅਨੁਰੁਦ੍ਧੋ ਉਪਟ੍ਠਾਕੋ, ਪਿਯਦਸ੍ਸਿਸ੍ਸ ਸਤ੍ਥੁਨੋ।
ਏਕੰਸੰ ਚੀਵਰੰ ਕਤ੍ਵਾ, ਅਪੁਚ੍ਛਿਤ੍ਥ ਮਹਾਮੁਨਿੰ॥

''ਕੋ ਨੁ ਖੋ ਭਗਵਾ ਹੇਤੁ, ਸਿਤਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਸਤ੍ਥੁਨੋ।
ਕਾਰਣੇ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਮ੍ਹਿ, ਸਤ੍ਥਾ ਪਾਤੁਕਰੇ ਸਿਤੰ॥

‘‘ਸਤ੍ਤਾਹਂ ਸਾਲਚ੍ਛਦਨਂ, ਯੋ ਮੇ ਧਾਰੇਸਿ ਮਾਣਵੋ।
ਤਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਂ ਸਰਿਤ੍ਵਾਨ, ਸਿਤਂ ਪਾਤੁਕਰਿਂ ਅਹਂ॥

‘‘ਅਨੋਕਾਸਂ ਨ ਪਸ੍ਸਾਮਿ, ਯਤ੍ਥ ਪੁਞ੍ਞਂ ਵਿਪਚ੍ਚਤਿ।
ਦੇਵਲੋਕੇ ਮਨੁਸ੍ਸੇ ਵਾ, ਓਕਾਸੋਵ ਨ ਸਮ੍ਮਤਿ॥

‘‘ਦੇਵਲੋਕੇ ਵਸਨ੍ਤਸ੍ਸ, ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮਸਮਙ੍ਗਿਨੋ।
ਯਾਵਤਾ ਪਰਿਸਾ ਤਸ੍ਸ, ਸਾਲਚ੍ਛਨ੍ਨਾ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ॥

‘‘ਤਤ੍ਥ ਦਿਬ੍ਬੇਹਿ ਨਚ੍ਚੇਹਿ, ਗੀਤੇਹਿ ਵਾਦਿਤੇਹਿ ਚ।
ਰਮਿਸ੍ਸਤਿ ਸਦਾ ਸਨ੍ਤੋ, ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮਸਮਾਹਿਤੋ॥

‘‘ਯਾਵਤਾ ਪਰਿਸਾ ਤਸ੍ਸ, ਗਨ੍ਧਗਨ੍ਧੀ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ।
ਸਾਲਸ੍ਸ ਪੁਪ੍ਫਵਸ੍ਸੋ ਚ, ਪਵਸ੍ਸਿਸ੍ਸਤਿ ਤਾਵਦੇ॥

‘‘ਤਤੋ ਚੁਤੋਯਂ ਮਨੁਜੋ, ਮਾਨੁਸਂ ਆਗਮਿਸ੍ਸਤਿ।
ਇਧਾਪਿ ਸਾਲਚ੍ਛਦਨਂ, ਸਬ੍ਬਕਾਲਂ ਧਰਿਸ੍ਸਤਿ॥

‘‘ਇਧ ਨਚ੍ਚਞ੍ਚ ਗੀਤਞ੍ਚ, ਸਮ੍ਮਤਾਲ਼ਸਮਾਹਿਤਂ।
ਪਰਿਵਾਰੇਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਮਂ ਨਿਚ੍ਚਂ, ਬੁਦ੍ਧਪੂਜਾਯਿਦਂ ਫਲਂ॥

‘‘ਉਗ੍ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੇ ਚ ਸੂਰਿਯੇ, ਸਾਲਵਸ੍ਸਂ ਪਵਸ੍ਸਤੇ।
ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮੇਨ ਸਂਯੁਤ੍ਤਂ, ਵਸ੍ਸਤੇ ਸਬ੍ਬਕਾਲਿਕਂ॥

‘‘ਅਟ੍ਠਾਰਸੇ ਕਪ੍ਪਸਤੇ, ਓਕ੍ਕਾਕਕੁਲਸਮ੍ਭਵੋ।
ਗੋਤਮੋ ਨਾਮ ਨਾਮੇਨ, ਸਤ੍ਥਾ ਲੋਕੇ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ॥

‘‘ਤਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮੇ ਸੁਦਾਯਾਦੋ, ਓਰਸੋ ਧਮ੍ਮਨਿਮ੍ਮਿਤੋ।
ਸਬ੍ਬਾਸਵੇ ਪਰਿਞ੍ਞਾਯ, ਨਿਬ੍ਬਾਯਿਸ੍ਸਤਿਨਾਸਵੋ॥

‘‘ਧਮ੍ਮਂ ਅਭਿਸਮੇਨ੍ਤਸ੍ਸ, ਸਾਲਚ੍ਛਨ੍ਨਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ।
ਚਿਤਕੇ ਝਾਯਮਾਨਸ੍ਸ, ਛਦਨਂ ਤਤ੍ਥ ਹੇਸ੍ਸਤਿ॥

‘‘ਵਿਪਾਕਂ ਕਿਤ੍ਤਯਿਤ੍ਵਾਨ, ਪਿਯਦਸ੍ਸੀ ਮਹਾਮੁਨਿ।
ਪਰਿਸਾਯ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਸਿ, ਤਪ੍ਪੇਨ੍ਤੋ ਧਮ੍ਮਵੁਟ੍ਠਿਯਾ॥

‘‘ਤਿਂਸਕਪ੍ਪਾਨਿ ਦੇਵੇਸੁ, ਦੇਵਰਜ੍ਜਮਕਾਰਯਿਂ।
ਸਟ੍ਠਿ ਚ ਸਤ੍ਤਕ੍ਖਤ੍ਤੁਞ੍ਚ, ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀ ਅਹੋਸਹਂ॥

‘‘ਦੇਵਲੋਕਾ ਇਧਾਗਨ੍ਤ੍ਵਾ, ਲਭਾਮਿ ਵਿਪੁਲਂ ਸੁਖਂ।

ਇਧਾਪਿ ਸਾਲਚ੍ਛਦਨਂ, ਮਣ੍ਡਪਸ੍ਸ ਇਦਂ ਫਲਂ॥

‘‘ਅਯਂ ਪਚ੍ਛਿਮਕੋ ਮਯ੍ਹਂ, ਚਰਿਮੋ ਵਤ੍ਤਤੇ ਭਵੋ।
ਇਧਾਪਿ ਸਾਲਚ੍ਛਦਨਂ, ਹੇਸ੍ਸਤਿ ਸਬ੍ਬਕਾਲਿਕਂ॥

‘‘ਮਹਾਮੁਨਿਂ ਤੋਸਯਿਤ੍ਵਾ, ਗੋਤਮਂ ਸਕ੍ਯਪੁਙ੍ਗਵਂ।
ਪਤ੍ਤੋਮ੍ਹਿ ਅਚਲਂ ਠਾਨਂ, ਹਿਤ੍ਵਾ ਜਯਪਰਾਜਯਂ॥

‘‘ਅਟ੍ਠਾਰਸੇ ਕਪ੍ਪਸਤੇ, ਯਂ ਬੁਦ੍ਧਮਭਿਪੂਜਯਿਂ।
ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ, ਬੁਦ੍ਧਪੂਜਾਯਿਦਂ ਫਲਂ॥

‘‘ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹਂ, ਭਵਾ ਸਬ੍ਬੇ ਸਮੂਹਤਾ।
ਨਾਗੋਵ ਬਨ੍ਧਨਂ ਛੇਤ੍ਵਾ, ਵਿਹਰਾਮਿ ਅਨਾਸਵੋ॥

‘‘ਸ੍ਵਾਗਤਂ ਵਤ ਮੇ ਆਸਿ, ਬੁਦ੍ਧਸੇਟ੍ਠਸ੍ਸ ਸਨ੍ਤਿਕੇ।
ਤਿਸ੍ਸੋ ਵਿਜ੍ਜਾ ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਾ, ਕਤਂ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨਂ॥

‘‘ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ ਚਤਸ੍ਸੋ, ਵਿਮੋਕ੍ਖਾਪਿ ਚ ਅਟ੍ਠਿਮੇ।
ਛਲਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤਾ, ਕਤਂ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ’’ਨ੍ਤਿ॥

ਏਵਂ ਪਨ ਛਲਭਿਞ੍ਞੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਫਲਸੁਖੇਨ ਵੀਤਿਨਾਮੇਨ੍ਤੋ ਸਾਸਨਸ੍ਸ ਨਿਯ੍ਯਾਨਿਕਭਾਵਵਿਭਾਵਨਤ੍ਥਂ ਅਞ੍ਞਾਬ੍ਯਾਕਰਣਵਸੇਨ **“ਨਾਹਂ ਭਯਸ੍ਸ ਭਾਯਾਮੀ”**ਤਿ ਗਾਥਂ ਅਭਾਸਿ।

੨੧. ਤਤ੍ਥ ਭਾਯਨ੍ਤਿ ਏਤਸ੍ਮਾਤਿ **ਭਯਂ,** ਜਾਤਿਜਰਾਦਿ। **ਭਯਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਨਿਸ੍ਸਕ੍ਕੇ ਸਾਮਿਵਚਨਂ, ਭਯਤੋ ਭਾਯਿਤਬ੍ਬਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਜਾਤਿਜਰਾਮਰਣਾਦਿਨਾ ਹੇਤੁਨਾ ਨਾਹਂ ਭਾਯਾਮੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤਤ੍ਥ ਕਾਰਣਮਾਹ **“ਸਤ੍ਥਾ ਨੋ ਅਮਤਸ੍ਸ ਕੋਵਿਦੋ”**ਤਿ। ਅਮ੍ਹਾਕਂ ਸਤ੍ਥਾ ਅਮਤੇ ਕੁਸਲੋ ਵੇਨੇਯ੍ਯਾਨਂ ਅਮਤਦਾਨੇ ਛੇਕੋ। **ਯਤ੍ਥ ਭਯਂ ਨਾਵਤਿਟ੍ਠਤੀ**ਤਿ ਯਸ੍ਮਿਂ ਨਿਬ੍ਬਾਨੇ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਂ ਭਯਂ ਨ ਤਿਟ੍ਠਤਿ ਓਕਾਸਂ ਨ ਲਭਤਿ। **ਤੇਨਾ**ਤਿ ਤਤੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਤੋ। **ਵਜਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਅਭਯਟ੍ਠਾਨਮੇਵ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ। ਨਿਬ੍ਬਾਨਞ੍ਹਿ ਅਭਯਟ੍ਠਾਨਂ ਨਾਮ। ਕੇਨ ਪਨ ਵਜਨ੍ਤੀਤਿ ਆਹ **“ਮਗ੍ਗੇਨ ਵਜਨ੍ਤਿ ਭਿਕ੍ਖਵੋ”**ਤਿ, ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੇਨ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗੇਨ ਸਤ੍ਥੁ ਓਵਾਦਕਰਣਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਸਂਸਾਰੇ ਭਯਸ੍ਸ ਇਕ੍ਖਨਕਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਯਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਵਾ ਯਂ ਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਯਸ੍ਸ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਹੇਤੁ ਅਤ੍ਤਾਨੁਵਾਦਾਦਿਕਂ ਪਞ੍ਚਵੀਸਤਿਵਿਧਮ੍ਪਿ ਭਯਂ ਨਾਵਤਿਟ੍ਠਤਿ ਪਤਿਟ੍ਠਂ ਨ ਲਭਤਿ, ਤੇਨ ਅਰਿਯੇਨ ਮਗ੍ਗੇਨ ਵਜਨ੍ਤਿ ਅਭਯਟ੍ਠਾਨਂ ਸਤ੍ਥੁ ਸਾਸਨੇ ਭਿਕ੍ਖੂ, ਤੇਨ ਮਗ੍ਗੇਨ ਅਹਮ੍ਪਿ ਗਤੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਨਾਹਂ ਭਯਸ੍ਸ ਭਾਯਾਮੀਤਿ ਥੇਰੋ ਅਞ੍ਞਂ ਬ੍ਯਾਕਾਸਿ।

ਨਿਗ੍ਰੋਧਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੨. ਚਿਤ੍ਤਕਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਨੀਲਾਸੁਗੀਵਾਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਚਿਤ੍ਤਕਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਸੋ ਕਿਰ ਪਦੁਮੁਤ੍ਤਰਬੁਦ੍ਧਕਾਲਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਵਿਵਟ੍ਟੂਪਨਿਸ੍ਸਯਂ ਕੁਸਲਂ ਆਚਿਨਨ੍ਤੋ ਇਤੋ ਏਕਨਵੁਤੇ ਕਪ੍ਪੇ ਮਨੁਸ੍ਸਯੋਨਿਯਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਵਿਞ੍ਞੁਤਂ ਪਤ੍ਤੋ ਵਿਪਸ੍ਸਿਂ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਪਸ੍ਸਿਤ੍ਵਾ ਪਸਨ੍ਨਮਾਨਸੋ ਪੁਪ੍ਫੇਹਿ ਪੂਜਂ ਕਤ੍ਵਾ ਵਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ‘‘ਸਨ੍ਤੁਧਮ੍ਮੇਨ ਨਾਮ ਏਤ੍ਥ ਭਵਿਤਬ੍ਬ’’ਨ੍ਤਿ ਸਤ੍ਥਰਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨੇ ਚ

ਅਧਿਮੁਚ੍ਚਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮੇਨ ਤਤੋ ਚੁਤੋ ਤਾਵਤਿੰਸਭਵਨੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੋ ਅਪਰਾਪਰੰ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਕਤ੍ਵਾ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਸੰਸਰਨ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਰਾਜਗਹੇ ਵਿਭਵਸਮ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਸ੍ਸ ਪੁਤ੍ਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ **ਚਿਤ੍ਤਕੋ** ਨਾਮ ਨਾਮੇਨ। ਸੋ ਭਗਵਤਿ ਰਾਜਗਹੰ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਵੇਲੁਵਨੇ ਵਿਹਰਨ੍ਤੇ ਸਤ੍ਥਾਰੰ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਧਮ੍ਮੰ ਸੁਤ੍ਵਾ ਪਟਿਲਦ੍ਧਸਦ੍ਧੋ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਚਰਿਯਾਨੁਕੂਲੰ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨੰ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਅਰਞ੍ਞਾਯਤਨੰ ਪਵਿਸਿਤ੍ਵਾ ਭਾਵਨਾਨੁਯੁਤ੍ਤੋ ਝਾਨੰ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਝਾਨਪਾਦਕੰ ਵਿਪਸ੍ਸਨੰ ਵਡ੍ਢੇਤ੍ਵਾ ਨਚਿਰੇਨੇਵ ਅਰਹਤ੍ਤੰ ਪਾਪੁਣਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੨.੫੦.੧-੭) –

''ਕਣਿਕਾਰੰਵ ਜੋਤਨ੍ਤੰ, ਨਿਸਿਨ੍ਨੰ ਪਬ੍ਬਤਨ੍ਤਰੇ।
ਅਦ੍ਦਸੰ ਵਿਰਜੰ ਬੁਦ੍ਧੰ, ਵਿਪਸ੍ਸਿੰ ਲੋਕਨਾਯਕੰ॥

''ਤੀਣਿ ਕਿਙ੍ਕਣਿਪੁਪ੍ਫਾਨਿ, ਪਗ੍ਗਯ੍ਹ ਅਭਿਰੋਪਯਿੰ।
ਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੰ ਅਭਿਪੂਜੇਤ੍ਵਾ, ਗਚ੍ਛਾਮਿ ਦਕ੍ਖਿਣਾਮੁਖੋ॥

''ਤੇਨ ਕਮ੍ਮੇਨ ਸੁਕਤੇਨ, ਚੇਤਨਾਪਣਿਧੀਹਿ ਚ।
ਜਹਿਤ੍ਵਾ ਮਾਨੁਸੰ ਦੇਹੰ, ਤਾਵਤਿੰਸੰ ਅਗਚ੍ਛਹੰ॥

''ਏਕਨਵੁਤੇ ਇਤੋ ਕਪ੍ਪੇ, ਯੰ ਬੁਦ੍ਧਮਭਿਪੂਜਯਿੰ।
ਦੁਗ੍ਗਤਿੰ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ, ਬੁਦ੍ਧਪੂਜਾਯਿਦੰ ਫਲੰ॥

''ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹੰ...ਪੇ॰... ਕਤੰ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ''ਨ੍ਤਿ॥

ਅਰਹਤ੍ਤੰ ਪਨ ਪਤ੍ਵਾ ਸਤ੍ਥਾਰੰ ਵਨ੍ਦਿਤੁੰ ਰਾਜਗਹੰ ਉਪਗਤੋ ਤਤ੍ਥ ਭਿਕ੍ਖੂਹਿ ''ਕਿੰ, ਆਵੁਸੋ, ਅਰਞ੍ਞੇ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤੋ ਵਿਹਾਸੀ''ਤਿ ਪੁਟ੍ਠੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਪ੍ਪਮਾਦਵਿਹਾਰਨਿਵੇਦਨੇਨ ਅਞ੍ਞੰ ਬ੍ਯਾਕਰੋਨ੍ਤੋ **''ਨੀਲਾਸੁਗੀਵਾ''**ਤਿ ਗਾਥੰ ਅਭਾਸਿ।

੨੨. ਤਤ੍ਥ **ਨੀਲਾਸੁਗੀਵਾ**ਤਿ ਨੀਲਸੁਗੀਵਾ, ਗਾਥਾਸੁਖਤ੍ਥਞ੍ਹੇਤ੍ਥ ਦੀਘੋ ਕਤੋ, ਰਾਜਿਵਨ੍ਤਤਾਯ ਸੁਨ੍ਦਰਾਯ ਗੀਵਾਯ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤੇ ਯੇਭੁਯ੍ਯੇਨ ਚ ਨੀਲਵਣ੍ਣਤਾਯ **ਨੀਲਾ**। ਸੋਭਨਕਣ੍ਠਤਾਯ **ਸੁਗੀਵਾ। ਸਿਖਿਨੋ**ਤਿ ਮਤ੍ਥਕੇ ਜਾਤਾਯ ਸਿਖਾਯ ਸਸ੍ਸਿਰਿਕਭਾਵੇਨ **ਸਿਖਿਨੋ। ਮੋਰਾ**ਤਿ ਮਯੂਰਾ। **ਕਾਰਮ੍ਭਿਯ**ਨ੍ਤਿ ਕਾਰਮ੍ਬਰੁਕ੍ਖੇ। **ਕਾਰਮ੍ਭਿਯ**ਨ੍ਤਿ ਵਾ ਤਸ੍ਸ ਵਨਸ੍ਸ ਨਾਮੰ। ਤਸ੍ਮਾ ਕਾਰਮ੍ਭਿਯਨ੍ਤਿ ਕਾਰਮ੍ਭਨਾਮਕੇ ਵਨੇਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਅਭਿਨਦਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਪਾਵੁਸ੍ਸਕਾਲੇ ਮੇਘਗਜ੍ਜਿਤੰ ਸੁਤ੍ਵਾ ਕੇਕਾਸਦ੍ਦੰ ਕਰੋਨ੍ਤਾ ਉਤੁਸਮ੍ਪਦਾਸਿਦ੍ਧੇਨ ਸਰੇਨ ਹੰਸਾਦਿਕੇ ਅਭਿਭਵਨ੍ਤਾ ਵਿਯ ਨਦਨ੍ਤਿ। **ਤੇ**ਤਿ ਤੇ ਮੋਰਾ। **ਸੀਤਵਾਤਕੀਲ਼ਿਤਾ**ਤਿ ਸੀਤੇਨ ਮੇਘਵਾਤੇਨ ਸਞ੍ਜਾਤਕੀਲ਼ਿਤਾ ਮਧੁਰਵਸ੍ਸਿਤੰ ਵਸ੍ਸਨ੍ਤਾ। **ਸੁਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਭਤ੍ਤਸਮ੍ਮਦਵਿਨੋਦਨਤ੍ਥੰ ਸਯਿਤੰ, ਕਾਯਕਿਲਮਥਪਟਿਪਸ੍ਸਮ੍ਭਨਾਯ ਵਾ ਅਨੁਞ੍ਞਾਤਵੇਲਾਯੰ ਸੁਪਨ੍ਤੰ। **ਝਾਯ**ਨ੍ਤਿ ਸਮਥਵਿਪਸ੍ਸਨਾਝਾਨੇਹਿ ਝਾਯਨਸੀਲੰ ਭਾਵਨਾਨੁਯੁਤ੍ਤੰ। **ਨਿਬੋਧੇਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਪਬੋਧੇਨ੍ਤਿ। ''ਇਮੇਪਿ ਨਾਮ ਨਿਦ੍ਦੰ ਅਨੁਪਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਜਾਗਰਨ੍ਤਾ ਅਤ੍ਤਨਾ ਕਤ੍ਤਬ੍ਬੰ ਕਰੋਨ੍ਤਿ, ਕਿਮਙ੍ਗੰ ਪਨਾਹ''ਨ੍ਤਿ ਏਵੰ ਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞੁਪ੍ਪਾਦਨੇਨ ਸਯਨਤੋ ਵੁਟ੍ਠਾਪੇਨ੍ਤੀਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ।

ਚਿਤ੍ਤਕਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੩. ਗੋਸਾਲਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਅਹੰ ਖੋ ਵੇਲ਼ੁਗੁਮ੍ਬਸ੍ਮਿਨ੍ਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਗੋਸਾਲਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਸੋਪਿ ਪੁਰਿਮਬੁਦ੍ਧੇਸੁ ਕਤਾਧਿਕਾਰੋ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਵਿਵਟ੍ਟੂਪਨਿਸ੍ਸਯੰ ਕੁਸਲੰ ਆਚਿਨਨ੍ਤੋ ਇਤੋ ਏਕਨਵੁਤੇ ਕਪ੍ਪੇ ਅਞ੍ਞਤਰਸ੍ਮਿੰ ਪਬ੍ਬਤੇ ਰੁਕ੍ਖਸਾਖਾਯੰ ਓਲਮ੍ਬਮਾਨੰ ਪਚ੍ਚੇਕਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਪੰਸੁਕੂਲਚੀਵਰੰ ਦਿਸ੍ਵਾ ''ਅਰਹਦ੍ਧਜੋ ਵਤਾਯ''ਨ੍ਤਿ ਪਸਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੋ ਪੁਪ੍ਫੇਹਿ ਪੂਜੇਸਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮੇਨ ਤਾਵਤਿੰਸਭਵਨੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੋ । ਤਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁਯੇਵ ਸੰਸਰਨ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਮਗਧਰਟ੍ਠੇ ਇਬ੍ਭਕੁਲੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੋ **ਗੋਸਾਲੋ** ਨਾਮ ਨਾਮੇਨ। ਸੋਏਨ ਪਨ

ਕੋਟਿਕਣ੍ਣੇਨ ਕਤਪਰਿਚਯਤ੍ਤਾ ਤਸ੍ਸ ਪਬ੍ਬਜਿਤਭਾਵਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ''ਸੋਪਿ ਨਾਮ ਮਹਾਵਿਭਵੋ ਪਬ੍ਬਜਿਸ੍ਸਤਿ , ਕਿਮਙ੍ਗੰ ਪਨਾਹ''ਨ੍ਤਿ ਸਞ੍ਜਾਤਸਂਵੇਗੋ ਭਗਵਤੋ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਚਰਿਯਾਨੁਕੂਲਂ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਸਪ੍ਪਾਯਂ ਵਸਨਟ੍ਠਾਨਂ ਗਵੇਸਨ੍ਤੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਜਾਤਗਾਮਸ੍ਸ ਅਵਿਦੂਰੇ ਏਕਸ੍ਮਿਂ ਸਾਨੁਪਬ੍ਬਤੇ ਵਿਹਾਸਿ। ਤਸ੍ਸ ਮਾਤਾ ਦਿਵਸੇ ਦਿਵਸੇ ਭਿਕ੍ਖਂ ਦੇਤਿ। ਅਥੇਕਦਿਵਸਂ ਗਾਮਂ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਪਵਿਟ੍ਠਸ੍ਸ ਮਾਤਾ ਮਧੁਸਕ੍ਖਰਾਭਿਸਙ੍ਖਤਂ ਪਾਯਾਸਂ ਅਦਾਸਿ। ਸੋ ਤਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਤਸ੍ਸ ਪਬ੍ਬਤਸ੍ਸ ਛਾਯਾਯਂ ਅਞ੍ਞਤਰਸ੍ਸ ਵੇਲੁਗੁਮ੍ਬਸ੍ਸ ਮੂਲੇ ਨਿਸੀਦਿਤ੍ਵਾ ਪਰਿਭੁਞ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਧੋਵਿਤਪਤ੍ਤਪਾਣੀ ਵਿਪਸ੍ਸਨਂ ਆਰਭਿ। ਭੋਜਨਸਪ੍ਪਾਯਲਾਭੇਨ ਕਾਯਚਿਤ੍ਤਾਨਂ ਕਲ੍ਲਤਾਯ ਸਮਾਹਿਤੋ ਉਦਯਬ੍ਬਯਞਾਣਾਦਿਕੇ ਤਿਕ੍ਖੇ ਸੂਰੇ ਵਹਨ੍ਤੇ ਅਪ੍ਪਕਸਿਰੇਨੇਵ ਵਿਪਸ੍ਸਨਂ ਉਸ੍ਸੁਕ੍ਕਾਪੇਤ੍ਵਾ ਮਗ੍ਗਪਟਿਪਾਟਿਯਾ ਭਾਵਨਂ ਮਤ੍ਥਕਂ ਪਾਪੇਨ੍ਤੋ ਸਹ ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਹਿ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਸਚ੍ਛਾਕਾਸਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੨.੫੦.੮-੧੪) –

> ''ਹਿਮਵਨ੍ਤਸ੍ਸ ਅਵਿਦੂਰੇ, ਉਦਙ੍ਗਣੋ ਨਾਮ ਪਬ੍ਬਤੋ।
> ਤਤ੍ਥਦ੍ਦਸਂ ਪਂਸੁਕੂਲਂ, ਦੁਮਗ੍ਗਮ੍ਹਿ ਵਿਲਮ੍ਬਿਤਂ॥
>
> ''ਤੀਣਿ ਕਿਙ੍ਕਣਿਪੁਪ੍ਫਾਨਿ, ਓਚਿਨਿਤ੍ਵਾਨਹਂ ਤਦਾ।
> ਹੇਟ੍ਠਾ ਪਹਟ੍ਠੇਨ ਚਿਤ੍ਤੇਨ, ਪਂਸੁਕੂਲਂ ਅਪੂਜਯਿਂ॥
>
> ''ਤੇਨ ਕਮ੍ਮੇਨ ਸੁਕਤੇਨ, ਚੇਤਨਾਪਣਿਧੀਹਿ ਚ।
> ਜਹਿਤ੍ਵਾ ਮਾਨੁਸਂ ਦੇਹਂ, ਤਾਵਤਿਂਸਂ ਅਗਚ੍ਛਹਂ॥
>
> ''ਏਕਨਵੁਤੇ ਇਤੋ ਕਪ੍ਪੇ, ਯਂ ਕਮ੍ਮਮਕਰਿਂ ਤਦਾ।
> ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ, ਪੂਜਿਤ੍ਵਾ ਅਰਹਦ੍ਧਜਂ॥
>
> ''ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹਂ...ਪੇ॰... ਕਤਂ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ''ਨ੍ਤਿ॥

ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਨ ਅਧਿਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਸੁਖਵਿਹਾਰਤ੍ਥਂ ਪਬ੍ਬਤਸਾਨੁਮੇਵ ਗਨ੍ਤੁਕਾਮੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਂ ਪਵੇਦੇਨ੍ਤੋ **''ਅਹਂ ਖੋ ਵੇਲੁਗੁਮ੍ਬਸ੍ਮਿ**''ਨ੍ਤਿ ਗਾਥਂ ਅਭਾਸਿ।

੨੩. ਤਤ੍ਥ **ਵੇਲੁਗੁਮ੍ਬਸ੍ਮਿ**ਨ੍ਤਿ ਵੇਲੁਗਚ੍ਛਸ੍ਸ ਸਮੀਪੇ, ਤਸ੍ਸ ਛਾਯਾਯਂ। **ਭੁਤ੍ਵਾਨ ਮਧੁਪਾਯਸ**ਨ੍ਤਿ ਮਧੁਪਸਿਤ੍ਤਪਾਯਾਸਂ ਭੁਞ੍ਜਿਤ੍ਵਾ। **ਪਦਕ੍ਖਿਣ**ਨ੍ਤਿ ਪਦਕ੍ਖਿਣਗ੍ਗਾਹੇਨ, ਸਤ੍ਥੁ ਓਵਾਦਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮਾ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਨੇਨਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਸਮ੍ਮਸਨ੍ਤੋ ਖਨ੍ਧਾਨਂ ਉਦਯਬ੍ਬਯ**ਨ੍ਤਿ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਉਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਾਨਂ ਉਦਯਬ੍ਬਯਞ੍ਚ ਵਿਪਸ੍ਸਨ੍ਤੋ, ਯਦਿਪਿ ਇਦਾਨਿ ਕਤਕਿਚ੍ਚੋ, ਫਲਸਮਾਪਤ੍ਤਿਂ ਪਨ ਸਮਾਪਜ੍ਜਿਤੁਂ ਵਿਪਸ੍ਸਨਂ ਪਟ੍ਠਪੇਨ੍ਤੋਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। **ਸਾਨੁਂ ਪਟਿਗਮਿਸ੍ਸਾਮੀ**ਤਿ ਪੁਬ੍ਬੇ ਮਯਾ ਵੁਤ੍ਥਪਬ੍ਬਤਸਾਨੁਮੇਵ ਉਦ੍ਦਿਸ੍ਸ ਗਚ੍ਛਿਸ੍ਸਾਮਿ। **ਵਿਵੇਕਮਨੁਬ੍ਰੂਹਯ**ਨ੍ਤਿ ਪਟਿਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਵਿਵੇਕਂ ਫਲਸਮਾਪਤ੍ਤਿਕਾਯਵਿਵੇਕਞ੍ਚ ਪਰਿਬ੍ਰੂਹਯਨ੍ਤੋ, ਤਸ੍ਸ ਵਾ ਪਰਿਬ੍ਰੂਹਨਹੇਤੁ ਗਮਿਸ੍ਸਾਮੀਤਿ। ਏਵਂ ਪਨ ਵਤ੍ਵਾ ਥੇਰੋ ਤਤ੍ਥੇਵ ਗਤੋ, ਅਯਮੇਵ ਚ ਇਮਸ੍ਸ ਥੇਰਸ੍ਸ ਅਞ੍ਞਾਬ੍ਯਾਕਰਣਗਾਥਾ ਅਹੋਸਿ।

ਗੋਸਾਲਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੪. ਸੁਗਨ੍ਧਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਅਨੁਵਸ੍ਸਿਕੋ ਪਬ੍ਬਜਿਤੋਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਸੁਗਨ੍ਧਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਸੋ ਕਿਰ ਇਤੋ ਦ੍ਵਾਨਵੁਤੇ ਕਪ੍ਪੇ ਤਿਸ੍ਸਸ੍ਸ ਨਾਮ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਕਾਲੇ ਮਨੁਸ੍ਸਯੋਨਿਯਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਵਿਞ੍ਞੁਤਂ ਪਤ੍ਤੋ ਮਿਗਬ੍ਯਧਨੇਨ ਅਰਞ੍ਞੇ ਵਿਚਰਤਿ। ਸਤ੍ਥਾ ਤਸ੍ਸ ਅਨੁਕਮ੍ਪਾਯ ਪਦਵਲਞ੍ਜਂ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਗਤੋ। ਸੋ ਸਤ੍ਥੁ ਪਦਚੇਤਿਯਾਨਿ ਦਿਸ੍ਵਾ ਪੁਰਿਮਬੁਦ੍ਧੇਸੁ ਕਤਾਧਿਕਾਰਤਾਯ

‘‘ਸਦੇਵਕੇ ਲੋਕੇ ਅਗ੍ਗਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਇਮਾਨਿ ਪਦਾਨੀ’’ਤਿ ਪੀਤਿਸੋਮਨਸ੍ਸਜਾਤੋ ਕੋਰਣ੍ਡਕਪੁਪ੍ਫਾਨਿ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਪੂਜਂ ਕਤ੍ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਸਾਦੇਸਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮੇਨ ਦੇਵਲੋਕੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਤਤੋ ਚੁਤੋ ਅਪਰਾਪਰਂ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਕਤ੍ਵਾ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਸਂਸਰਨ੍ਤੋ ਕਸ੍ਸਪਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਕੁਟੁਮ੍ਬਿਕੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਸਤ੍ਥੁ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘਸ੍ਸ ਚ ਮਹਾਦਾਨਂ ਪਵਤ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਗਨ੍ਧਕੁਟਿਂ ਮਹਗ੍ਘਗੋਸਿਤਚਨ੍ਦਨਂ ਪਿਸਿਤ੍ਵਾ ਤੇਨ ਪਰਿਭਣ੍ਡਂ ਕਤ੍ਵਾ ਪਤ੍ਥਨਂ ਪਟ੍ਠਪੇਸਿ – ‘‘ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਟ੍ਠਾਨੇ ਮਯ੍ਹਂ ਸਰੀਰਂ ਏਵਂਸੁਗਨ੍ਧਂ ਹੋਤੂ’’ਤਿ। ਏਵਂ ਅਞ੍ਞਾਨਿਪਿ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਭਵੇ ਬਹੂਨਿ ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮਾਨਿ ਕਤ੍ਵਾ ਸੁਗਤੀਸੁ ਏਵ ਪਰਿਵਤ੍ਤਮਾਨੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਭਵਸਮ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਸ੍ਸ ਗੇਹੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ। ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਸ੍ਸ ਚ ਤਸ੍ਸ ਮਾਤੁਕੁਚ੍ਛਿਗਤਕਾਲਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਮਾਤੁ ਸਰੀਰਂ ਸਕਲਮ੍ਪਿ ਗੇਹਂ ਸੁਰਭਿਗਨ੍ਧਂ ਵਾਯਤਿ। ਜਾਤਦਿਵਸੇ ਪਨ ਵਿਸੇਸਤੋ ਪਰਮਸੁਗਨ੍ਧਂ ਸਾਮਨ੍ਤਗੇਹੇਸੁਪਿ ਵਾਯਤੇਵ। ਤਸ੍ਸ ਮਾਤਾਪਿਤਰੋ ‘‘ਅਮ੍ਹਾਕਂ ਪੁਤ੍ਤੋ ਅਤ੍ਤਨਾਵ ਅਤ੍ਤਨੋ ਨਾਮਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਆਗਤੋ’’ਤਿ **ਸੁਗਨ੍ਧੋ**ਤ੍ਵੇਵ ਨਾਮਂ ਅਕਂਸੁ। ਸੋ ਅਨੁਪੁਬ੍ਬੇਨ ਵਯਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਮਹਾਸੇਲਤ੍ਥੇਰਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਤਸ੍ਸ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਧਮ੍ਮਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਕਮ੍ਮਂ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਸਤ੍ਤਾਹਬ੍ਭਨ੍ਤਰੇ ਏਵ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਾਪੁਣਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੨.੫੦.੧੫-੨੪) –

‘‘ਵਨਕਮ੍ਮਿਕੋ ਪੁਰੇ ਆਸਿਂ, ਪਿਤੁਮਾਤੁਮਤੇਨਹਂ।
ਪਸੁਮਾਰੇਨ ਜੀਵਾਮਿ, ਕੁਸਲਂ ਮੇ ਨ ਵਿਜ੍ਜਤਿ॥

‘‘ਮਮ ਆਸਯਸਾਮਨ੍ਤਾ, ਤਿਸ੍ਸੋ ਲੋਕਗ੍ਗਨਾਯਕੋ।
ਪਦਾਨਿ ਤੀਣਿ ਦਸ੍ਸੇਸਿ, ਅਨੁਕਮ੍ਪਾਯ ਚਕ੍ਖੁਮਾ॥

‘‘ਅਕ੍ਕਨ੍ਤੇ ਚ ਪਦੇ ਦਿਸ੍ਵਾ, ਤਿਸ੍ਸਨਾਮਸ੍ਸ ਸਤ੍ਥੁਨੋ।
ਹਟ੍ਠੋ ਹਟ੍ਠੇਨ ਚਿਤ੍ਤੇਨ, ਪਦੇ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਸਾਦਯਿਂ॥

‘‘ਕੋਰਣ੍ਡਂ ਪੁਪ੍ਫਿਤਂ ਦਿਸ੍ਵਾ, ਪਾਦਪਂ ਧਰਣੀਰੁਹਂ।
ਸਕੋਸਕਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾਨ, ਪਦਸੇਟ੍ਠਂ ਅਪੂਜਯਿਂ॥

‘‘ਤੇਨ ਕਮ੍ਮੇਨ ਸੁਕਤੇਨ, ਚੇਤਨਾਪਣਿਧੀਹਿ ਚ।
ਜਹਿਤ੍ਵਾ ਮਾਨੁਸਂ ਦੇਹਂ, ਤਾਵਤਿਂਸਮਗਚ੍ਛਹਂ॥

‘‘ਯਂ ਯਂ ਯੋਨੁਪਪਜ੍ਜਾਮਿ, ਦੇਵਤ੍ਤਂ ਅਥ ਮਾਨੁਸਂ।
ਕੋਰਣ੍ਡਕਛਵੀ ਹੋਮਿ, ਸੁਪ੍ਪਭਾਸੋ ਭਵਾਮਹਂ॥

‘‘ਦ੍ਵੇਨਵੁਤੇ ਇਤੋ ਕਪ੍ਪੇ, ਯਂ ਕਮ੍ਮਮਕਰਿਂ ਤਦਾ।
ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ, ਪਦਪੂਜਾਯਿਦਂ ਫਲਂ॥

‘‘ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹਂ...ਪੇ॰... ਕਤਂ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ’’ਨ੍ਤਿ॥

ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਨ ਪਤ੍ਵਾ ਅਞ੍ਞਂ ਬ੍ਯਾਕਰੋਨ੍ਤੋ “**ਅਨੁਵਸ੍ਸਿਕੋ ਪਬ੍ਬਜਿਤੋ**”ਤਿ ਇਮਂ ਗਾਥਂ ਅਭਾਸਿ।

੨੪. ਤਤ੍ਥ **ਅਨੁਵਸ੍ਸਿਕੋ**ਤਿ ਅਨੁਗਤੋ ਉਪਗਤੋ ਵਸ੍ਸਂ ਅਨੁਵਸ੍ਸੋ, ਅਨੁਵਸ੍ਸੋਵ ਅਨੁਵਸ੍ਸਿਕੋ। **ਪਬ੍ਬਜਿਤੋ**ਤਿ ਪਬ੍ਬਜ੍ਜਂ ਉਪਗਤੋ, ਪਬ੍ਬਜਿਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਉਪਗਤਵਸ੍ਸਮਤ੍ਤੋ ਏਕਵਸ੍ਸਿਕੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਅਥ ਵਾ ਅਨੁਗਤਂ ਪਚ੍ਛਾਗਤਂ ਅਪਗਤਂ ਵਸ੍ਸਂ ਅਨੁਵਸ੍ਸਂ, ਤਂ ਅਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਅਨੁਵਸ੍ਸਿਕੋ। ਯਸ੍ਸ ਪਬ੍ਬਜਿਤਸ੍ਸ ਵਸ੍ਸਂ ਅਪਰਿਪੁਣ੍ਣਤਾਯ ਨ ਗਣਨੂਪਗਤਂ, ਸੋ ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਅਵਸ੍ਸਿਕੋਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। **ਪਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਸੁਧਮ੍ਮਤ**ਨ੍ਤਿ ਤਵ ਸਤ੍ਥੁ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਸੁਧਮ੍ਮਭਾਵਂ ਸ੍ਵਾਕ੍ਖਾਤਤਂ ਏਕਨ੍ਤਨਿਯ੍ਯਾਨਿਕਤਂ

ਪਸ੍ਸ, ਯਤ੍ਥ ਅਨੁਵਸ੍ਸਿਕੋ ਤੁਵਂ ਪਬ੍ਬਜਿਤੋ। ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਞਾਣਂ ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁਞਾਣਂ ਆਸਵਕ੍ਖਯਞਾਣਨ੍ਤਿ **ਤਿਸ੍ਸੋ ਵਿਜ੍ਜਾ** ਤਯਾ **ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਾ** ਸਚ੍ਛਿਕਤਾ, ਤਤੋ ਏਵ **ਕਤਂ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨਂ** ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨਂ ਅਨੁਸਿਟ੍ਠਿ ਓਵਾਦੋ ਅਨੁਸਿਕ੍ਖਿਤੋਤਿ ਕਤਕਿਚ੍ਚਤਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਪੀਤਿਸੋਮਨਸ੍ਸਜਾਤੋ ਥੇਰੋ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਪਰਂ ਵਿਯ ਕਤ੍ਵਾ ਵਦਤੀਤਿ।

ਸੁਗਨ੍ਧਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੫. ਨਨ੍ਦਿਯਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਓਭਾਸਜਾਤਨ੍ਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਨਨ੍ਦਿਯਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਸੋ ਕਿਰ ਪਦੁਮੁਤ੍ਤਰਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਸਤ੍ਥਰਿ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬੁਤੇ ਚੇਤਿਯੇ ਚਨ੍ਦਨਸਾਰੇਨ ਵੇਦਿਕਂ ਕਾਰੇਤ੍ਵਾ ਉਲ਼ਾਰਂ ਪੂਜਾਸਕ੍ਕਾਰਂ ਪਵਤ੍ਤੇਸਿ। ਤਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਅਜ੍ਝਾਸਯਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਵਿਵਟ੍ਟੂਪਨਿਸ੍ਸਯਂ ਬਹੁਂ ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮਂ ਆਚਿਨਿਤ੍ਵਾ ਦੇਵੇਸੁ ਚ ਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਚ ਸਂਸਰਨ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਕਪਿਲਵਤ੍ਥੁਸ੍ਮਿਂ ਸਕ੍ਯਰਾਜਕੁਲੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਮਾਤਾਪਿਤਰੋ ਨਨ੍ਦਿਂ ਜਨੇਨ੍ਤੋ ਜਾਤੋਤਿ **ਨਨ੍ਦਿਯੋ**ਤਿ ਨਾਮਂ ਅਕਂਸੁ। ਸੋ ਵਯਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਅਨੁਰੁਦ੍ਧਾਦੀਸੁ ਸਤ੍ਥੁ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਪਬ੍ਬਜਨ੍ਤੇਸੁ ਸਯਮ੍ਪਿ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਕਮ੍ਮਂ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਕਤਾਧਿਕਾਰਤਾਯ ਨਚਿਰਸ੍ਸੇਵ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਾਪੁਣਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੧.੧੫.੧੫-੨੦) –

''ਪਦੁਮੁਤ੍ਤਰੋ ਨਾਮ ਜਿਨੋ, ਲੋਕਜੇਟ੍ਠੋ ਨਰਾਸਭੋ।
ਜਲਿਤ੍ਵਾ ਅਗ੍ਗਿਖਨ੍ਧੋਵ, ਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬੁਤੋ॥

''ਨਿਬ੍ਬੁਤੇ ਚ ਮਹਾਵੀਰੇ, ਥੂਪੋ ਵਿਤ੍ਥਾਰਿਕੋ ਅਹੁ।
ਦੂਰਤੋਵ ਉਪਟ੍ਠੇਨ੍ਤਿ, ਧਾਤੁਗੇਹਵਰੁਤ੍ਤਮੇ॥

''ਪਸਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੋ ਸੁਮਨੋ, ਅਕਂ ਚਨ੍ਦਨਵੇਦਿਕਂ।
ਦਿਸ੍ਸਤਿ ਥੂਪਖਨ੍ਧੋ ਚ, ਥੂਪਾਨੁਚ੍ਛਵਿਕੋ ਤਦਾ॥

''ਭਵੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਮਾਨਮ੍ਹਿ, ਦੇਵਤ੍ਤੇ ਅਥ ਮਾਨੁਸੇ॥
ਓਮਤ੍ਤਂ ਮੇ ਨ ਪਸ੍ਸਾਮਿ, ਪੁਬ੍ਬਕਮ੍ਮਸ੍ਸਿਦਂ ਫਲਂ॥

''ਪਞ੍ਚਦਸਕਪ੍ਪਸਤੇ, ਇਤੋ ਅਟ੍ਠ ਜਨਾ ਅਹੁਂ।
ਸਬ੍ਬੇ ਸਮਤ੍ਤੁਨਾਮਾ ਤੇ ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀ ਮਹਬ੍ਬਲਾ॥

''ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹਂ...ਪੇ॰... ਕਤਂ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ''ਨ੍ਤਿ॥

ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਨ ਪਤ੍ਵਾ ਅਨੁਰੁਦ੍ਧਤ੍ਥੇਰਾਦੀਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਪਾਚੀਨਵਂਸਮਿਗਦਾਯੇ ਵਿਹਰਨ੍ਤੇ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਥੇਰੇ ਏਕਦਿਵਸਂ ਮਾਰੋ ਪਾਪਿਮਾ ਭਿਂਸਾਪੇਤੁਕਾਮੋ ਤਸ੍ਸ ਭੇਰਵਰੂਪਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਥੇਰੋ ਤਂ ''ਮਾਰੋ ਅਯ''ਨ੍ਤਿ ਞਤ੍ਵਾ ''ਪਾਪਿਮ, ਯੇ ਮਾਰਧੇਯ੍ਯਂ ਵੀਤਿਵਤ੍ਤਾ, ਤੇਸਂ ਤਵ ਕਿਰਿਯਾ ਕਿਂ ਕਰਿਸ੍ਸਤਿ, ਤਤੋਨਿਦਾਨਂ ਪਨ ਤ੍ਵਂ ਏਵ ਵਿਘਾਤਂ ਅਨਤ੍ਥਂ ਪਾਪੁਣਿਸ੍ਸਸੀ''ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **''ਓਭਾਸਜਾਤਂ ਫਲਗ''**ਨ੍ਤਿ ਗਾਥਂ ਅਭਾਸਿ।

੨੫. ਤਤ੍ਥ **ਓਭਾਸਜਾਤ**ਨ੍ਤਿ ਞਾਣੋਭਾਸੇਨ ਜਾਤੋਭਾਸਂ ਅਗ੍ਗਮਗ੍ਗਞਾਣਸ੍ਸ ਅਧਿਗਤਤ੍ਤਾ। ਤੇਨ ਅਨਵਸੇਸਤੋ ਕਿਲੇਸਨ੍ਧਕਾਰਸ੍ਸ ਵਿਹਤਵਿਦ੍ਧਂਸਿਤਭਾਵਤੋ ਅਤਿਵਿਯ ਪਭਸ੍ਸਰਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਫਲਗ**ਨ੍ਤਿ ਫਲਂ ਗਤਂ ਉਪਗਤਂ, ਅਗ੍ਗਫਲਞਾਣਸਹਿਤਨ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। **ਚਿਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਖੀਣਾਸਵਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਂ ਸਾਮਞ੍ਞੇਨ ਵਦਤਿ। ਤੇਨਾਹ **''ਅਭਿਣ੍ਹਸੋ''**ਤਿ। ਤਞ੍ਹਿ ਨਿਰੋਧਨਿਨ੍ਨਤਾਯ ਖੀਣਾਸਵਾਨਂ ਨਿਚ੍ਚਕਪ੍ਪਂ

ਅਰਹਤ੍ਤਫਲਸਮਾਪਤ੍ਤਿਸਮਾਪਜ੍ਜਨਤੋ ''ਫਲੇਨ ਸਹਿਤ''ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਤੁਬ੍ਬਤਂ ਅਰਹਤਿ। **ਤਾਦਿਸ**ਨ੍ਤਿ ਤਥਾਰੂਪਂ, ਅਰਹਨ੍ਤਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਆਸਜ੍ਜਾ**ਤਿ ਵਿਸੋਧੇਤ੍ਵਾ ਪਰਿਭੁਯ੍ਯ। **ਕਣ੍ਹਾ**ਤਿ ਮਾਰਂ ਆਲਪਤਿ, ਸੋ ਹਿ ਕਣ੍ਹਕਮ੍ਮਤ੍ਤਾ ਕਣ੍ਹਾਭਿਜਾਤਿਤਾਯ ਚ ''ਕਣ੍ਹੋ''ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। **ਦੁਕ੍ਖਂ ਨਿਗਚ੍ਛਸੀ**ਤਿ ਇਧ ਕੁਚ੍ਛਿਅਨੁਪ੍ਪਵੇਸਾਦਿਨਾ ਨਿਰਤ੍ਥਕਂ ਕਾਯਪਰਿਸ੍ਸਮਂ ਦੁਕ੍ਖਂ, ਸਮ੍ਪਰਾਯੇ ਚ ਅਪ੍ਪਤਿਕਾਰਂ ਅਪਾਯਦੁਕ੍ਖਂ ਉਪਗਮਿਸ੍ਸਸਿ ਪਾਪੁਣਿਸ੍ਸਸਿ। ਤਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਮਾਰੋ ''ਜਾਨਾਤਿ ਮਂ ਸਮਣੋ''ਤਿ ਤਤ੍ਥੇਵਨ੍ਤਰਧਾਯੀਤਿ।

ਨਨ੍ਦਿਯਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੬. ਅਭਯਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਸੁਤ੍ਵਾ ਸੁਭਾਸਿਤਂ ਵਾਚਨ੍ਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਅਭਯਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਸੋ ਕਿਰ ਪਦੁਮੁਤ੍ਤਰਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਸਾਸਨੇ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਧਮ੍ਮਕਥਿਕੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਧਮ੍ਮਕਥਨਕਾਲੇ ਪਠਮਂ ਚਤੂਹਿ ਗਾਥਾਹਿ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਤ੍ਥਵਿਤ੍ਵਾ ਪਚ੍ਛਾ ਧਮ੍ਮਂ ਕਥੇਸਿ। ਤੇਨਸ੍ਸ ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮਬਲੇਨ ਕਪ੍ਪਾਨਂ ਸਤਸਹਸ੍ਸਂ ਅਪਾਯਪਟਿਸਨ੍ਧਿ ਨਾਮ ਨਾਹੋਸਿ। ਤਥਾ ਹਿ ਵੁਤ੍ਤਂ –

''ਅਭਿਤ੍ਥਵਿਤ੍ਵਾ ਪਦੁਮੁਤ੍ਤਰਂ ਜਿਨਂ, ਪਸਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੋ ਅਭਯੋ ਸਯਮ੍ਭੁਂ।
ਨ ਗਚ੍ਛਿ ਕਪ੍ਪਾਨਿ ਅਪਾਯਭੂਮਿਂ, ਸਤਸਹਸ੍ਸਾਨਿ ਉਲ਼ਾਰਸਦ੍ਧੋ''ਤਿ॥ (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੨.੫੫.੨੨੧)

ਖੇਤ੍ਤਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾਦੀਹਿ ਤਸ੍ਸ ਚ ਪੁਬ੍ਬਪਚ੍ਛਿਮਸਨ੍ਨਿਟ੍ਠਾਨਚੇਤਨਾਨਂ ਅਤਿਵਿਯ ਉਲ਼ਾਰਭਾਵੇਨ ਸੋ ਅਪਰਿਮੇਯ੍ਯੋ ਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਨ੍ਦੋ ਕੁਸਲਾਭਿਸਨ੍ਦੋ ਤਾਦਿਸੋ ਅਹੋਸਿ। ''ਅਚਿਨ੍ਤਿਯੇ ਪਸਨ੍ਨਾਨਂ, ਵਿਪਾਕੋ ਹੋਤਿ ਅਚਿਨ੍ਤਿਯੋ''ਤਿ (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੧.੧.੮੨) ਹਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਹਿ ਭਵੇ ਉਪਚਿਤਂ ਪੁਞ੍ਞਂ ਤਸ੍ਸ ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭਕਮਹੋਸਿ। ਤਥਾ ਹਿ ਸੋ ਵਿਪਸ੍ਸਿਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਕੇਤਕਪੁਪ੍ਫੇਹਿ ਪੂਜਮਕਾਸਿ। ਏਵਂ ਉਲ਼ਾਰੇਹਿ ਪੁਞ੍ਞਵਿਸੇਸੇਹਿ ਸੁਗਤੀਸੁ ਏਵ ਸਂਸਰਨ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਰਞ੍ਞੋ ਬਿਮ੍ਬਿਸਾਰਸ੍ਸ ਪੁਤ੍ਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ। **ਅਭਯੋ**ਤਿਸ੍ਸ ਨਾਮਂ ਅਹੋਸਿ। ਤਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਪਰਤੋ ਆਵਿ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ। ਸੋ ਨਿਗਣ੍ਠੇਨ ਨਾਟਪੁਤ੍ਤੇਨ ਉਭਤੋਕੋਟਿਕਂ ਪਞ੍ਹਂ ਸਿਕ੍ਖਾਪੇਤ੍ਵਾ ''ਇਮਂ ਪਞ੍ਹਂ ਪੁਚ੍ਛਿਤ੍ਵਾ ਸਮਣਸ੍ਸ ਗੋਤਮਸ੍ਸ ਵਾਦਂ ਆਰੋਪੇਹੀ''ਤਿ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਿਤੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਤਂ ਪਞ੍ਹਂ ਪੁਚ੍ਛਿਤ੍ਵਾ ਤਸ੍ਸ ਪਞ੍ਹਸ੍ਸ ਅਨੇਕਂਸਬ੍ਯਾਕਰਣਭਾਵੇ ਭਗਵਤਾ ਕਥਿਤੇ ਨਿਗਣ੍ਠਾਨਂ ਪਰਾਜਯਂ, ਸਤ੍ਥੁ ਚ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਭਾਵਂ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ ਉਪਾਸਕਤ੍ਤਂ ਪਟਿਵੇਦੇਸਿ। ਤਤੋ ਰਞ੍ਞੇ ਬਿਮ੍ਬਿਸਾਰੇ ਕਾਲਙ੍ਕਤੇ ਸਞ੍ਜਾਤਸਂਵੇਗੋ ਸਾਸਨੇ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਤਾਲਚ੍ਛਿਗ੍ਗਲ਼ੂਪਮਸੁਤ੍ਤਦੇਸਨਾਯ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਪੁਨ ਵਿਪਸ੍ਸਨਂ ਆਰਭਿਤ੍ਵਾ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਸਚ੍ਛਾਕਾਸਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੨.੫੨.੧੭-੨੨) –

''ਵਿਨਤਾਨਦਿਯਾ ਤੀਰੇ, ਵਿਹਾਸਿ ਪੁਰਿਸੁਤ੍ਤਮੋ।
ਅਦ੍ਦਸਂ ਵਿਰਜਂ ਬੁਦ੍ਧਂ, ਏਕਗ੍ਗਂ ਸੁਸਮਾਹਿਤਂ॥

''ਮਧੁਗਨ੍ਧਸ੍ਸ ਪੁਪ੍ਫੇਨ, ਕੇਤਕਸ੍ਸ ਅਹਂ ਤਦਾ।
ਪਸਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੋ ਸੁਮਨੋ, ਬੁਦ੍ਧਸੇਟ੍ਠਮਪੂਜਯਿਂ॥

''ਏਕਨਵੁਤੇ ਇਤੋ ਕਪ੍ਪੇ, ਯਂ ਪੁਪ੍ਫਮਭਿਪੂਜਯਿਂ।
ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ, ਬੁਦ੍ਧਪੂਜਾਯਿਦਂ ਫਲਂ॥

''ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹਂ...ਪੇ॰... ਕਤਂ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ''ਨ੍ਤਿ॥

ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਨ ਪਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਕਿਤ੍ਤਨੇਨ ਅਞ੍ਞਂ ਬ੍ਯਾਕਰੋਨ੍ਤੋ "**ਸੁਤ੍ਵਾ ਸੁਭਾਸਿਤਂ ਵਾਚ**"ਨ੍ਤਿ ਗਾਥਂ ਅਭਾਸਿ।

੨੬. ਤਤ੍ਥ **ਸੁਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਸੋਤਂ ਓਦਹਿਤ੍ਵਾ, ਸੋਤਦ੍ਵਾਰਾਨੁਸਾਰੇਨ ਉਪਧਾਰੇਤ੍ਵਾ। **ਸੁਭਾਸਿਤ**ਨ੍ਤਿ ਸੁਟ੍ਠੁ ਭਾਸਿਤਂ, ਸਮ੍ਮਦੇਵ ਭਾਸਿਤਂ, ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਭਾਵਤੋ ਮਹਾਕਾਰੁਣਿਕਤਾਯ ਚ ਕਿਞ੍ਚਿ ਅਵਿਸਂਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਯਥਾਧਿਪ੍ਪੇਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਏਕਨ੍ਤੇਨ ਸਾਧਨਵਸੇਨ ਭਾਸਿਤਂ ਚਤੁਸਚ੍ਚਵਿਭਾਵਨੀਯਧਮ੍ਮਕਥਂ। ਨ ਹਿ ਸਚ੍ਚਵਿਨਿਮੁਤ੍ਤਾ ਭਗਵਤੋ ਧਮ੍ਮਦੇਸਨਾ ਅਤ੍ਥਿ। **ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ। **ਆਦਿਚ੍ਚਬਨ੍ਧੁਨੇ**ਤਿ ਆਦਿਚ੍ਚਵਂਸੇ ਸਮ੍ਭੂਤਤ੍ਤਾ ਆਦਿਚ੍ਚੋ ਬਨ੍ਧੁ ਏਤਸ੍ਸਾਤਿ ਆਦਿਚ੍ਚਬਨ੍ਧੁ, ਭਗਵਾ। ਤਸ੍ਸ ਆਦਿਚ੍ਚਬਨ੍ਧੁਨੋ। ਆਦਿਚ੍ਚਸ੍ਸ ਵਾ ਬਨ੍ਧੂਤਿ ਆਦਿਚ੍ਚਬਨ੍ਧੁ, ਭਗਵਾ। ਤਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਓਰਸਪੁਤ੍ਤਭਾਵਤੋ। ਤੇਨਾਹ ਭਗਵਾ –

> ''ਯੋ ਅਨ੍ਧਕਾਰੇ ਤਮਸੀ ਪਭਙ੍ਕਰੋ, ਵੇਰੋਚਨੋ ਮਣ੍ਡਲੀ ਉਗ੍ਗਤੇਜੋ।
> ਮਾ ਰਾਹੁ ਗਿਲੀ ਚਰਮਨ੍ਤਲਿਕ੍ਖੇ, ਪਜਂ ਮਮਂ ਰਾਹੁ ਪਮੁਞ੍ਚ ਸੂਰਿਯ''ਨ੍ਤਿ॥ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੧.੯੧)।

ਪਚ੍ਚਬ੍ਯਧਿਨ੍ਤਿ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਿ। **ਹੀ**-ਤਿ ਨਿਪਾਤਮਤ੍ਤਂ। **ਨਿਪੁਣ**ਨ੍ਤਿ ਸਣ੍ਹਂ ਪਰਮਸੁਖੁਮਂ, ਨਿਰੋਧਸਚ੍ਚਂ, ਚਤੁਸਚ੍ਚਮੇਵ ਵਾ। **ਹੀ**-ਤਿ ਵਾ ਹੇਤੁਅਤ੍ਥੇ ਨਿਪਾਤੋ। ਯਸ੍ਮਾ ਪਚ੍ਚਬ੍ਯਧਿਂ ਨਿਪੁਣਂ ਚਤੁਸਚ੍ਚਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਨ ਦਾਨਿ ਕਿਞ੍ਚਿ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਿਤਬ੍ਬਂ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਯਥਾ ਕਿਂ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝੀਤਿ ਆਹ "**ਵਾਲਗ੍ਗਂ ਉਸੁਨਾ ਯਥਾ**"ਤਿ। ਯਥਾ ਸਤ੍ਤਧਾ ਭਿਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਾਲਸ੍ਸ ਕੋਟਿਂ ਸੁਸਿਕ੍ਖਿਤੋ ਕੁਸਲੋ ਇਸ੍ਸਾਸੋ ਉਸੁਨਾ ਕਣ੍ਡੇਨ ਅਵਿਰਜ੍ਝਨ੍ਤੋ ਵਿਜ੍ਝੇਯ੍ਯ, ਏਵਂ ਪਚ੍ਚਬ੍ਯਧਿਂ ਨਿਪੁਣਂ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਨ੍ਤਿ ਯੋਜਨਾ।

ਅਭਯਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੭. ਲੋਮਸਕਙ੍ਗਿਯਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਦਬ੍ਬਂ ਕੁਸਨ੍ਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਲੋਮਸਕਙ੍ਗਿਯਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਸੋ ਕਿਰ ਇਤੋ ਏਕਨਵੁਤੇ ਕਪ੍ਪੇ ਵਿਪਸ੍ਸਿਂ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਪਸ੍ਸਿਤ੍ਵਾ ਪਸਨ੍ਨਮਾਨਸੋ ਨਾਨਾਪੁਪ੍ਫੇਹਿ ਪੂਜੇਤ੍ਵਾ ਤੇਨ ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮੇਨ ਦੇਵਲੋਕੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੋ ਪੁਨ ਅਪਰਾਪਰਂ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਕਤ੍ਵਾ ਸੁਗਤੀਸੁਯੇਵ ਸਂਸਰਨ੍ਤੋ ਕਸ੍ਸਪਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਸਾਸਨੇ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਸਮਣਧਮ੍ਮਂ ਕਰੋਤਿ। ਤੇਨ ਚ ਸਮਯੇਨ ਸਤ੍ਥਾਰਾ ਭਦ੍ਦੇਕਰਤ੍ਤਪਟਿਪਦਾਯ ਕਥਿਤਾਯ ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਦ੍ਦੇਕਰਤ੍ਤਸੁਤ੍ਤਵਸੇਨ ਤੇਨ ਸਾਕਚ੍ਛਂ ਕਰੋਤਿ। ਸੋ ਤਂ ਨ ਸਮ੍ਪਾਯਾਸਿ। ਅਸਮ੍ਪਾਯਨ੍ਤੋ ''ਅਹਂ ਅਨਾਗਤੇ ਤੁਯ੍ਹਂ ਭਦ੍ਦੇਕਰਤ੍ਤਂ ਕਥੇਤੁਂ ਸਮਤ੍ਥੋ ਭਵੇਯ੍ਯ''ਨ੍ਤਿ ਪਣਿਧਾਨਂ ਅਕਾਸਿ, ਇਤਰੋ ''ਪੁਚ੍ਛੇਯ੍ਯ''ਨ੍ਤਿ। ਏਤੇਸੁ ਪਠਮੋ ਏਕਂ ਬੁਦ੍ਧਨ੍ਤਰਂ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਸਂਸਰਿਤ੍ਵਾ ਅਮ੍ਹਾਕਂ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਕਪਿਲਵਤ੍ਥੁਸ੍ਮਿਂ ਸਾਕਿਯਰਾਜਕੁਲੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਸੁਖੁਮਾਲਭਾਵੇਨ ਸੋਣਸ੍ਸ ਵਿਯ ਪਾਦਤਲੇਸੁ ਲੋਮਾਨਿ ਜਾਤਾਨਿ, ਤੇਨਸ੍ਸ **ਲੋਮਸਕਙ੍ਗਿਯੋ**ਤਿ ਨਾਮਂ ਅਹੋਸਿ। ਇਤਰੋ ਦੇਵਲੋਕੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ **ਚਨ੍ਦਨੋ**ਤਿ ਪਞ੍ਞਾਯਿਤ੍ਥ। ਲੋਮਸਕਙ੍ਗਿਯੋ ਅਨੁਰੁਦ੍ਧਾਦੀਸੁ ਸਕ੍ਯਕੁਮਾਰੇਸੁ ਪਬ੍ਬਜਨ੍ਤੇਸੁ ਪਬ੍ਬਜਿਤੁਂ ਨ ਇਚ੍ਛਿ। ਅਥ ਨਂ ਸਂਵੇਜੇਤੁਂ ਚਨ੍ਦਨੋ ਦੇਵਪੁਤ੍ਤੋ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਦ੍ਦੇਕਰਤ੍ਤਂ ਪੁਚ੍ਛਿ। ਇਤਰੋ ''ਨ ਜਾਨਾਮੀ''ਤਿ। ਪੁਨ ਦੇਵਪੁਤ੍ਤੋ ''ਅਥ ਕਸ੍ਮਾ ਤਯਾ 'ਭਦ੍ਦੇਕਰਤ੍ਤਂ ਕਥੇਯ੍ਯ'ਨ੍ਤਿ ਸਙ੍ਕਰੋ ਕਤੋ, ਇਦਾਨਿ ਪਨ ਨਾਮਮਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਨ ਜਾਨਾਸੀ''ਤਿ ਚੋਦੇਸਿ। ਇਤਰੋ ਤੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ, ''ਸਯਾ ਕਿਰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਪੁਬ੍ਬੇ 'ਇਮਸ੍ਸ ਭਦ੍ਦੇਕਰਤ੍ਤਂ ਕਥੇਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ ਸਙ੍ਕਰੋ ਕਤੋ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿ। ਭਗਵਾ ''ਆਮ, ਕੁਲਪੁਤ੍ਤ, ਕਸ੍ਸਪਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਤਯਾ ਏਵਂ ਕਤ''ਨ੍ਤਿ ਆਹ। ਸ੍ਵਾਯਮਤ੍ਥੋ ਉਪਰਿਪਣ੍ਣਾਸਕੇ ਆਗਤਨਯੇਨ ਵਿਤ੍ਥਾਰਤੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਅਥ ਲੋਮਸਕਙ੍ਗਿਯੋ ''ਤੇਨ ਹਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਪਬ੍ਬਾਜੇਥ ਮ''ਨ੍ਤਿ ਆਹ। ਭਗਵਾ ''ਨ, ਖੋ, ਤਥਾਗਤਾ ਮਾਤਾਪਿਤੂਹਿ ਅਨਨੁਞ੍ਞਾਤਂ ਪੁਤ੍ਤਂ ਪਬ੍ਬਾਜੇਨ੍ਤੀ''ਤਿ ਪਟਿਕ੍ਖਿਪਿ। ਸੋ ਮਾਤੁ ਸਨ੍ਤਿਕਂ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ''ਅਨੁਜਾਨਾਹਿ ਮਂ, ਅਮ੍ਮ, ਪਬ੍ਬਜਿਤੁਂ, ਪਬ੍ਬਜਿਸ੍ਸਾਮਹ''ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ, ਮਾਤਰਾ ''ਤਾਤ, ਸੁਖੁਮਾਲੋ ਤ੍ਵਂ ਕਥਂ ਪਬ੍ਬਜਿਸ੍ਸਸੀ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੇ, ''ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਰਿਸ੍ਸਯਸਹਨਭਾਵਂ ਪਕਾਸੇਨ੍ਤੋ "**ਦਬ੍ਬਂ ਕੁਸਂ ਪੋਟਕਿਲ**"ਨ੍ਤਿ ਗਾਥਂ ਅਭਾਸਿ।

੨੭. ਤਤ੍ਥ **ਦਬ੍ਬ**ਨ੍ਤਿ ਦਬ੍ਬਤਿਣਮਾਹ, ਯਂ ''ਸਦ੍ਦੂਲੋ''ਤਿਪਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। **ਕੁਸ**ਨ੍ਤਿ ਕੁਸਤਿਣਂ, ਯੋ ''ਕਾਸੋ''ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। **ਪੋਟਕਿਲ**ਨ੍ਤਿ ਸਕਣ੍ਟਕਂ ਅਕਣ੍ਟਕਞ੍ਚ ਗਚ੍ਛਂ। ਇਧ ਪਨ ਸਕਣ੍ਟਕਮੇਵ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਂ। ਉਸੀਰਾਦੀਨਿ ਸੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾਨਿ। ਦਬ੍ਬਾਦੀਨਿ ਤਿਣਾਨਿ ਬੀਰਣਤਿਣਾਨਿ ਪਾਦੇਹਿ ਅਕ੍ਕਨ੍ਤਸ੍ਸਾਪਿ ਦੁਕ੍ਖਜਨਕਾਨਿ ਗਮਨਨ੍ਤਰਾਯਕਰਾਨਿ ਚ, ਤਾਨਿ ਚ ਪਨਾਹਂ **ਉਰਸਾ ਪਨੁਦਿਸ੍ਸਾਮਿ** ਉਰਸਾਪਿ ਅਪਨੇਸ੍ਸਾਮਿ। ਏਵਂ ਅਪਨੇਨ੍ਤੋ ਤਂ ਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਸਹਨ੍ਤੋ ਅਰਞ੍ਞਾਯਤਨੇ ਗੁਮ੍ਬਨ੍ਤਰਂ ਪਵਿਸਿਤ੍ਵਾ ਸਮਣਧਮ੍ਮਂ ਕਾਤੁਂ

ਸਕ੍ਖਿਸ੍ਸਾਮਿ। ਕੋ ਪਨ ਵਾਦੋ ਪਾਦੇਹਿ ਅਕ੍ਕਮਨੇਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਵਿਵੇਕਮਨੁਬ੍ਰੂਹਯਨ੍ਤਿ** ਕਾਯਵਿਵੇਕਂ ਚਿਤ੍ਤਵਿਵੇਕਂ ਉਪਧਿਵਿਵੇਕਞ੍ਚ ਅਨੁਬ੍ਰੂਹਯਨ੍ਤੋ। ਗਣਸਙ੍ਗਣਿਕਞ੍ਚ ਪਹਾਯ ਕਾਯਵਿਵੇਕਂ ਅਨੁਬ੍ਰੂਹਯਨ੍ਤਸ੍ਸੇਵ ਅਟ੍ਠਤਿਂਸਾਯ ਆਰਮ੍ਮਣੇਸੁ ਯਤ੍ਥ ਕਤ੍ਥਚਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਸਮਾਦਹਨ੍ਤਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਵਿਵੇਕੋ, ਨ ਸਙ੍ਗਣਿਕਾਰਤਸ੍ਸ। ਸਮਾਹਿਤਸ੍ਸੇਵ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਕਮ੍ਮਂ ਕਰੋਨ੍ਤਸ੍ਸ ਸਮਥਵਿਪਸ੍ਸਨਞ੍ਚ ਯੁਗਨਦ੍ਧਂ ਕਰੋਨ੍ਤਸ੍ਸ ਕਿਲੇਸਾਨਂ ਖੇਪਨੇਨ ਉਪਧਿਵਿਵੇਕਾਧਿਗਮੋ, ਨ ਅਸਮਾਹਿਤਸ੍ਸ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ ''ਵਿਵੇਕਮਨੁਬ੍ਰੂਹਯਨ੍ਤਿ ਕਾਯਵਿਵੇਕਂ ਚਿਤ੍ਤਵਿਵੇਕਂ ਉਪਧਿਵਿਵੇਕਞ੍ਚ ਅਨੁਬ੍ਰੂਹਯਨ੍ਤੋ''ਤਿ। ਏਵਂ ਪਨ ਪੁਤ੍ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤੇ ਮਾਤਾ ''ਤੇਨ ਹਿ, ਤਾਤ, ਪਬ੍ਬਜਾ''ਤਿ ਅਨੁਜਾਨਿ। ਸੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਪਬ੍ਬਜ੍ਜਂ ਯਾਚਿ। ਤਂ ਸਤ੍ਥਾ ਪਬ੍ਬਾਜੇਸਿ। ਤਂ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਕਤਪੁਬ੍ਬਕਿਚ੍ਚਂ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਅਰਞ੍ਞਂ ਪਵਿਸਨ੍ਤਂ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਹਂਸੁ – ''ਆਵੁਸੋ, ਤ੍ਵਂ ਸੁਖੁਮਾਲੋ ਕਿਂ ਸਕ੍ਖਿਸ੍ਸਸਿ ਅਰਞ੍ਞੇ ਵਸਿਤੁ''ਨ੍ਤਿ। ਸੋ ਤੇਸਮ੍ਪਿ ਤਮੇਵ ਗਾਥਂ ਵਤ੍ਵਾ ਅਰਞ੍ਞਂ ਪਵਿਸਿਤ੍ਵਾ ਭਾਵਨਂ ਅਨੁਯੁਞ੍ਜਨ੍ਤੋ ਨਚਿਰਸ੍ਸੇਵ ਛਲਭਿਞ੍ਞੋ ਅਹੋਸਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੨.੫੨.੨੩-੨੭) –

> ''ਸੁਵਣ੍ਣਵਣ੍ਣਂ ਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਂ, ਆਹੁਤੀਨਂ ਪਟਿਗ੍ਗਹਂ।
> ਰਥਿਯਂ ਪਟਿਪਜ੍ਜਨ੍ਤਂ, ਨਾਨਾਪੁਪ੍ਫੇਹਿ ਪੂਜਯਿਂ॥

> ''ਏਕਨਵੁਤਿਤੋ ਕਪ੍ਪੇ, ਯਂ ਪੁਪ੍ਫਮਭਿਪੂਜਯਿਂ।
> ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ, ਬੁਦ੍ਧਪੂਜਾਯਿਦਂ ਫਲਂ॥

> ''ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹਂ...ਪੇ॰... ਕਤਂ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ''ਨ੍ਤਿ॥

ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਨ ਪਤ੍ਵਾ ਥੇਰੋ ਅਞ੍ਞਂ ਬ੍ਯਾਕਰੋਨ੍ਤੋ ਤਂਯੇਵ ਗਾਥਂ ਅਭਾਸੀਤਿ।

ਲੋਮਸਕਙ੍ਗਿਯਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੮. ਜਮ੍ਬੁਗਾਮਿਯਪੁਤ੍ਤਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਕਚ੍ਚਿ ਨੋ ਵਤ੍ਥਪਸੁਤੋਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਜਮ੍ਬੁਗਾਮਿਯਪੁਤ੍ਤਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਸੋ ਕਿਰ ਪੁਰਿਮਬੁਦ੍ਧੇਸੁ ਕਤਾਧਿਕਾਰੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਵਿਵਟ੍ਟੂਪਨਿਸ੍ਸਯਂ ਕੁਸਲਂ ਆਚਿਨਨ੍ਤੋ ਇਤੋ ਏਕਤਿਂਸੇ ਕਪ੍ਪੇ ਵੇਸ੍ਸਭੁਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਏਕਦਿਵਸਂ ਕਿਂਸੁਕਾਨਿ ਪੁਪ੍ਫਾਨਿ ਦਿਸ੍ਵਾ ਤਾਨਿ ਪੁਪ੍ਫਾਨਿ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਬੁਦ੍ਧਗੁਣੇ ਅਨੁਸ੍ਸਰਨ੍ਤੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਉਦ੍ਦਿਸ੍ਸ ਆਕਾਸੇ ਖਿਪਨ੍ਤੋ ਪੂਜੇਸਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮੇਨ ਤਾਵਤਿਂਸੇਸੁ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੋ। ਤਤੋ ਪਰਂ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਕਤ੍ਵਾ ਅਪਰਾਪਰਂ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਸਂਸਰਨ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਚਮ੍ਪਾਯਂ ਜਮ੍ਬੁਗਾਮਿਯਸ੍ਸ ਨਾਮ ਉਪਾਸਕਸ੍ਸ ਪੁਤ੍ਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ। ਤੇਨ ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮੇਨ ਤਾਵਤਿਂਸੇਸੁ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੋ। ਤਤੋ ਪਰਂ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਕਤ੍ਵਾ ਅਪਰਾਪਰਂ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਸਂਸਰਨ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਚਮ੍ਪਾਯਂ ਜਮ੍ਬੁਗਾਮਿਯਸ੍ਸ ਨਾਮ ਉਪਾਸਕਸ੍ਸ ਪੁਤ੍ਤਾ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ। ਤੇਨਸ੍ਸ **ਜਮ੍ਬੁਗਾਮਿਯਪੁਤ੍ਤੋ**ਤ੍ਵੇਵ ਸਮਞ੍ਞਾ ਅਹੋਸਿ। ਸੋ ਵਯਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਭਗਵਤੋ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਧਮ੍ਮਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਪਟਿਲਦ੍ਧਸਂਵੇਗੋ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਕਤਪੁਬ੍ਬਕਿਚ੍ਚੋ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਸਾਕੇਤੇ ਅਞ੍ਜਨਵਨੇ ਵਸਤਿ। ਅਥਸ੍ਸ ਪਿਤਾ ''ਕਿਂ ਨੁ ਖੋ ਮਮ ਪੁਤ੍ਤੋ ਸਾਸਨੇ ਅਭਿਰਤੋ ਵਿਹਰਤਿ, ਉਦਾਹੁ ਨੋ''ਤਿ ਵੀਮਂਸਨਤ੍ਥਂ **"ਕਚ੍ਚਿ ਨੋ ਵਤ੍ਥਪਸੁਤੋ"**ਤਿ ਗਾਥਂ ਲਿਖਿਤ੍ਵਾ ਪੇਸੇਸਿ। ਸੋ ਤਂ ਵਾਚੇਤ੍ਵਾ, ''ਪਿਤਾ ਮੇ ਪਮਾਦਵਿਹਾਰਂ ਆਸਙ੍ਕਤਿ, ਅਹਞ੍ਚ ਅਜ੍ਜਾਪਿ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਭੂਮਿਂ ਨਾਤਿਵਤ੍ਤੋ''ਤਿ ਸਂਵੇਗਜਾਤੋ ਘਟੇਨ੍ਤੋ ਵਾਯਮਨ੍ਤੋ ਨਚਿਰਸ੍ਸੇਵ ਛਲਭਿਞ੍ਞੋ ਅਹੋਸਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੨.੫੦.੨੫-੩੦) –

> ''ਕਿਂਸੁਕਂ ਪੁਪ੍ਫਿਤਂ ਦਿਸ੍ਵਾ, ਪਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾਨ ਅਞ੍ਜਲਿਂ।
> ਬੁਦ੍ਧਸੇਟ੍ਠਂ ਸਰਿਤ੍ਵਾਨ, ਆਕਾਸੇ ਅਭਿਪੂਜਯਿਂ॥

‘‘ਤੇਨ ਕਮ੍ਮੇਨ ਸੁਕਤੇਨ, ਚੇਤਨਾਪਣਿਧੀਹਿ ਚ।
ਜਹਿਤ੍ਵਾ ਮਾਨੁਸਂ ਦੇਹਂ, ਤਾਵਤਿਂਸਮਗਚ੍ਛਹਂ॥

‘‘ਏਕਤਿਂਸੇ ਇਤੋ ਕਪ੍ਪੇ, ਯਂ ਕਮ੍ਮਮਕਰਿਂ ਤਦਾ।
ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ, ਬੁਦ੍ਧਪੂਜਾਯਿਦਂ ਫਲਂ॥

‘‘ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹਂ…ਪੇ॰… ਕਤਂ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ’’ਨ੍ਤਿ॥

ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਨ ਪਤ੍ਵਾ ਞਾਤੀਨਂ ਵਸਨਨਗਰਂ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਸਾਸਨਸ੍ਸ ਨਿਯ੍ਯਾਨਿਕਭਾਵਂ ਪਕਾਸੇਨ੍ਤੋ ਇਦ੍ਧਿਪਾਟਿਹਾਰਿਯਂ ਦਸ੍ਸੇਸਿ। ਤਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਞਾਤਕਾ ਪਸਨ੍ਨਮਾਨਸਾ ਬਹੂ ਸਙ੍ਘਾਰਾਮੇ ਕਾਰੇਸੁਂ। ਥੇਰੋਪਿ ਸਕਪਿਤਰਾ ਪੇਸਿਤਂ ਗਾਥਂ ਅਙ੍ਕੁਸਂ ਕਤ੍ਵਾ ਘਟੇਨ੍ਤੋ ਵਾਯਮਨ੍ਤੋ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਸਚ੍ਛਾਕਾਸਿ। ਅਞ੍ਞਂ ਬ੍ਯਾਕਰੋਨ੍ਤੋਪਿ ਪਿਤੁਪੂਜਨਤ੍ਥਂ “**ਕਚ੍ਚਿ ਨੋ ਵਤ੍ਥਪਸੁਤੋ**”ਤਿ ਤਮੇਵ ਗਾਥਂ ਅਭਾਸਿ।

੨੮. ਤਤ੍ਥ **ਕਚ੍ਚੀ**ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਾਯਂ ਨਿਪਾਤੋ। **ਨੋ**ਤਿ ਪਟਿਸੇਧੇ। **ਵਤ੍ਥਪਸੁਤੋ**ਤਿ ਵਤ੍ਥੇ ਪਸੁਤੋ ਵਤ੍ਥਪਸੁਤੋ, ਚੀਵਰਮਣ੍ਡਨਾਭਿਰਤੋ। ਨਿਦਸ੍ਸਨਮਤ੍ਤਞ੍ਚੇਤਂ ਪਤ੍ਤਮਣ੍ਡਨਾਦਿਚਾਪਲ੍ਲਪਟਿਕ੍ਖੇਪਸ੍ਸਾਪਿ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਤ੍ਤਾ। ‘‘ਕਚ੍ਚਿ ਨ ਵਤ੍ਥਪਸੁਤੋ’’ਤਿਪਿ ਪਾਠੋ, ਸੋ ਏਵਤ੍ਥੋ। **ਭੂਸਨਾਰਤੋ**ਤਿ ਅਤ੍ਤਭਾਵਵਿਭੂਸਨਾਯ ਰਤੋ ਅਭਿਰਤੋ, ਯਥੇਕਚ੍ਚੇ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾਪਿ ਚਪਲਾ ਕਾਯਦਲ੍ਹਿਬਹੁਲਾ ਚੀਵਰਾਦਿਪਰਿਕ੍ਖਾਰਸ੍ਸ ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਰੀਰਸ੍ਸ ਚ ਮਣ੍ਡਨਵਿਭੂਸਨਟ੍ਠਾਨਾਯ ਯੁਤ੍ਤਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਕਿਮੇਵ ਪਰਿਕ੍ਖਾਰਪਸੁਤੋ ਭੂਸਨਾਰਤੋ ਚ ਨਾਹੋਸੀਤਿ ਅਯਮੇਤ੍ਥ ਪਦਦ੍ਵਯਸ੍ਸਾਪਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਸੀਲਮਯਂ ਗਨ੍ਧ**ਨ੍ਤਿ ਅਖਣ੍ਡਾਦਿਭਾਵਾਪਾਦਨੇਨ ਸੁਪਰਿਸੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਸ੍ਸਪਿ ਸੀਲਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ਯ੍ਵਾਯਂ ‘‘ਯੋ ਚ ਸੀਲਵਤਂ ਪਜਾਤਿ ਨ ਇਤਰਾ ਦੁਸ੍ਸੀਲਪਜਾ, ਦੁਸ੍ਸੀਲਤ੍ਤਾਯੇਵ ਦੁਸ੍ਸਿਲ੍ਯਮਯਂ ਦੁਗ੍ਗਨ੍ਧਂ ਵਾਯਤਿ, ਏਵਂ ਤ੍ਵਂ ਦੁਗ੍ਗਨ੍ਧਂ ਅਵਾਯਿਤ੍ਵਾ ਕਚ੍ਚਿ ਸੀਲਮਯਂ ਗਨ੍ਧਂ ਵਾਯਸੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਅਥ ਵਾ **ਨੇਤਰਾ ਪਜਾ**ਤਿ ਨ ਇਤਰਾ ਦੁਸ੍ਸੀਲਪਜਾ, ਤਂ ਕਚ੍ਚਿ ਨ ਹੋਤਿ, ਯਤੋ ਸੀਲਮਯਂ ਗਨ੍ਧਂ ਵਾਯਸੀਤਿ ਬ੍ਯਤਿਰੇਕੇਨ ਸੀਲਗਨ੍ਧਵਾਯਨਮੇਵ ਵਿਭਾਵੇਤਿ।

ਜਮ੍ਬੁਗਾਮਿਯਪੁਤ੍ਤਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੯. ਹਾਰਿਤਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਸਮੁਨ੍ਨਮਯਮਤ੍ਤਾਨਨ੍ਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਹਾਰਿਤਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਸੋ ਕਿਰ ਪੁਰਿਮਬੁਦ੍ਧੇਸੁ ਕਤਾਧਿਕਾਰੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਵਿਵਟ੍ਟੂਪਨਿਸ੍ਸਯਂ ਪੁਞ੍ਞਸਮ੍ਭਾਰਂ ਉਪਚਿਨਨ੍ਤੋ ਇਤੋ ਏਕਤਿਂਸੇ ਕਪ੍ਪੇ ਸੁਦਸ੍ਸਨਂ ਨਾਮ ਪਚ੍ਚੇਕਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਪਸਨ੍ਨਮਾਨਸੋ ਕੁਟਜਪੁਪ੍ਫੇਹਿ ਪੂਜਂ ਕਤ੍ਵਾ ਤੇਨ ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮੇਨ ਸੁਗਤੀਸੁਯੇਵ ਪਰਿਵਤ੍ਤੇਨ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਗਰੇ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਮਹਾਸਾਲਕੁਲੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ। **ਹਾਰਿਤੋ**ਤਿਸ੍ਸ ਨਾਮਂ ਅਹੋਸਿ। ਤਸ੍ਸ ਵਯਪ੍ਪਤ੍ਤਸ੍ਸ ਮਾਤਾਪਿਤਰੋ ਕੁਲਰੂਪਾਦੀਹਿ ਅਨੁਚ੍ਛਵਿਕਂ ਕੁਮਾਰਿਕਂ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਧੀਤਰਂ ਆਨੇਸੁਂ। ਸੋ ਤਾਯ ਸਦ੍ਧਿਂ ਭੋਗਸੁਖਂ ਅਨੁਭਵਨ੍ਤੋ ਏਕਦਿਵਸਂ ਅਤ੍ਤਨੋ ਤਸ੍ਸਾ ਚ ਰੂਪਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਂ ਓਲੋਕੇਤ੍ਵਾ ਧਮ੍ਮਤਾਯ ਚੋਦਿਯਮਾਨੋ ‘‘ਈਦਿਸਂ ਨਾਮ ਰੂਪਂ ਨਚਿਰਸ੍ਸੇਵ ਜਰਾਯ ਮਚ੍ਚੁਨਾ ਚ ਅਭਿਪ੍ਪਮਦ੍ਦੀਯਤੀ’’ਤਿ ਸਂਵੇਗਂ ਪਟਿਲਭਿ। ਕਤਿਪਯਦਿਵਸਾਤਿਕ੍ਕਮੇਨੇਵ ਚਸ੍ਸ ਭਰਿਯਂ ਕਣ੍ਹਸਪ੍ਪੋ ਡਂਸਿਤ੍ਵਾ ਮਾਰੇਸਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਭਿਯ੍ਯੋਸੋਮਤ੍ਤਾਯ ਸਞ੍ਜਾਤਸਂਵੇਗੋ ਸਤ੍ਥੁ ਸਨ੍ਤਿਕਂ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਧਮ੍ਮਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਘਰਬਨ੍ਧਨੇ ਛਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਪਬ੍ਬਜਿ। ਤਸ੍ਸ ਚ ਚਰਿਯਾਨੁਕੂਲਂ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਵਿਹਰਨ੍ਤਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਂ ਨ ਸਮ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਚਿਤ੍ਤਂ ਉਜੁਗਤਂ ਨ ਹੋਤਿ। ਸੋ ਗਾਮਂ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਪਵਿਟ੍ਠੋ ਅਞ੍ਞਤਰਂ ਉਸੁਕਾਰਂ ਉਸੁਦਣ੍ਡਂ ਯਨ੍ਤੇ ਪਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਉਜੁਂ ਕਰੋਨ੍ਤਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ‘‘ਇਮੇ ਅਚੇਤਨਮ੍ਪਿ ਨਾਮ ਉਜੁਂ ਕਰੋਨ੍ਤਿ, ਕਸ੍ਮਾ ਅਹਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਉਜੁਂ ਨ ਕਰਿਸ੍ਸਾਮੀ’’ਤਿ ਚਿਨ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਤਤੋਵ ਪਟਿਨਿਵਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਦਿਵਾਟ੍ਠਾਨੇ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਵਿਪਸ੍ਸਨਂ ਆਰਭਿ। ਅਥਸ੍ਸ ਭਗਵਾ ਉਪਰਿ ਆਕਾਸੇ ਨਿਸੀਦਿਤ੍ਵਾ ਓਵਾਦਂ ਦੇਨ੍ਤੋ “**ਸਮੁਨ੍ਨਮਯਮਤ੍ਤਾਨ**”ਨ੍ਤਿ ਗਾਥਂ ਅਭਾਸਿ। ਅਯਮੇਵ ਥੇਰੋ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਪਰਂ ਵਿਯ ਓਵਦਨ੍ਤੋ ਅਭਾਸੀਤਿ ਚ ਵਦਨ੍ਤਿ।

੨੯. ਤਤ੍ਥ **ਸਮੁਨ੍ਨਮਯ**ਨ੍ਤਿ ਸਮ੍ਮਾ ਉਨ੍ਨਮੇਨ੍ਤੋ, ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਵਸੇਨ ਕੋਸਜ੍ਜਪਕ੍ਖੇ ਪਤਿਤੁਂ ਅਦਤ੍ਵਾ ਤਤੋ ਉਦ੍ਧਰਨ੍ਤੋ ਵੀਰਿਯਸਮਤਂ ਯੋਜੇਨ੍ਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਅਤ੍ਤਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਚਿਤ੍ਤਂ, ਅਥ ਵਾ **ਸਮੁਨ੍ਨਮਯਾ**ਤਿ ਕੋਸਜ੍ਜਪਕ੍ਖਤੋ ਸਮੁਨ੍ਨਮੇਹਿ। **ਮ**-ਕਾਰੋ ਪਦਸਨ੍ਧਿਕਰੋ। ਹੀਨਵੀਰਿਯਤਾਯ ਤਵ ਚਿਤ੍ਤਂ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਵੀਥਿਂ ਨਪ੍ਪਟਿਪਜ੍ਜਤਿ ਚੇ, ਤਂ ਵੀਰਿਯਾਰਮ੍ਭਵਸੇਨ ਸਮ੍ਮਾ ਉਨ੍ਨਮੇਹਿ, ਅਨੋਨਤਂ ਅਨਪਨਤਂ ਕਰੋਹੀਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਏਵਂ ਪਨ ਕਰੋਨ੍ਤੋ **ਉਸੁਕਾਰੋਵ ਤੇਜਨਂ। ਚਿਤ੍ਤਂ ਉਜੁਂ ਕਰਿਤ੍ਵਾਨ, ਅਵਿਜ੍ਜਂ ਭਿਨ੍ਦ ਹਾਰਿਤਾ**ਤਿ। ਯਥਾ ਨਾਮ ਉਸੁਕਾਰੋ ਕਣ੍ਡਂ ਈਸਕਮ੍ਪਿ ਓਨਤਂ ਅਪਨਤਞ੍ਚ ਵਿਜ੍ਝਨ੍ਤੋ ਲਕ੍ਖਂ ਭਿਨ੍ਦਨਤ੍ਥਂ ਉਜੁਂ ਕਰੋਤਿ, ਏਵਂ ਕੋਸਜ੍ਜਪਾਤਤੋ ਅਰਕ੍ਖਣੇਨ ਓਨਤਂ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਪਾਤਤੋ ਅਰਕ੍ਖਣੇਨ ਅਪਨਤਂ ਵਿਜ੍ਝਨ੍ਤੋ ਅਪ੍ਪਨਾਪਤ੍ਤਿਯਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਉਜੁਂ ਕਰਿਤ੍ਵਾਨ ਸਮਾਹਿਤਚਿਤ੍ਤੋ ਵਿਪਸ੍ਸਨਂ ਉਸ੍ਸੁਕ੍ਕਾਪੇਤ੍ਵਾ ਸੀਘਂ ਅਗ੍ਗਮਗ੍ਗਞਾਣੇਨ ਅਵਿਜ੍ਜਂ ਭਿਨ੍ਦ ਪਦਾਲੇਹੀਤਿ। ਤਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਥੇਰੋ ਵਿਪਸ੍ਸਨਂ ਵਡ੍ਢੇਤ੍ਵਾ ਨਚਿਰੇਨੇਵ ਅਰਹਾ ਅਹੋਸਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੧.੩੫.੩੯-੪੩) –

> ''ਹਿਮਵਨ੍ਤਸ੍ਸਾਵਿਦੂਰੇ, ਵਸਲੋ ਨਾਮ ਪਬ੍ਬਤੋ।
> ਬੁਦ੍ਧੋ ਸੁਦਸ੍ਸਨੋ ਨਾਮ, ਵਸਤੇ ਪਬ੍ਬਤਨ੍ਤਰੇ॥
>
> ''ਪੁਪ੍ਫਂ ਹੇਮਵਨ੍ਤਂ ਗਯ੍ਹ, ਵੇਹਾਸਂ ਅਗਮਾਸਹਂ।
> ਤਤ੍ਥਦ੍ਦਸਾਸਿਂ ਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਂ, ਓਘਤਿਣ੍ਣਮਨਾਸਵਂ॥
>
> ''ਪੁਪ੍ਫਂ ਕੁਟਜਮਾਦਾਯ, ਸੀਸੇ ਕਤ੍ਵਾਨਹਂ ਤਦਾ।
> ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਅਭਿਰੋਪੇਸਿਂ, ਸਯਮ੍ਭੁਸ੍ਸ ਮਹੇਸਿਨੋ॥
>
> ''ਏਕਤਿਂਸੇ ਇਤੋ ਕਪ੍ਪੇ, ਯਂ ਪੁਪ੍ਫਮਭਿਪੂਜਯਿਂ।
> ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ, ਪੁਪ੍ਫਪੂਜਾਯਿਦਂ ਫਲਂ॥
>
> ''ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹਂ...ਪੇ॰... ਕਤਂ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ''ਨ੍ਤਿ॥

ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਨ ਪਤ੍ਵਾ ਅਞ੍ਞਂ ਬ੍ਯਾਕਰੋਨ੍ਤੋਪਿ ਤਮੇਵ ਗਾਥਂ ਅਭਾਸਿ।

ਹਾਰਿਤਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੧੦. ਉਤ੍ਤਿਯਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਆਬਾਧੇ ਮੇ ਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਉਤ੍ਤਿਯਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਸੋ ਕਿਰ ਪੁਰਿਮਬੁਦ੍ਧੇਸੁ ਕਤਾਧਿਕਾਰੋ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਵਿਵਟ੍ਟੂਪਨਿਸ੍ਸਯਂ ਪੁਞ੍ਞਂ ਉਪਚਿਨਨ੍ਤੋ ਇਤੋ ਚਤੁਨਵੁਤੇ ਕਪ੍ਪੇ ਸਿਦ੍ਧਤ੍ਥਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਚਨ੍ਦਭਾਗਾਯ ਨਦਿਯਾ ਮਹਾਰੂਪੋ ਸੁਸੁਮਾਰੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੋ। ਸੋ ਪਾਰਂ ਗਨ੍ਤੁਂ ਨਦਿਯਾ ਤੀਰਂ ਉਪਗਤਂ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਪਸਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੋ ਪਾਰਂ ਨੇਤੁਕਾਮੋ ਤੀਰਸਮੀਪੇ ਨਿਪਜ੍ਜਿ। ਭਗਵਾ ਤਸ੍ਸ ਅਨੁਕਮ੍ਪਾਯ ਪਿਟ੍ਠਿਯਂ ਪਾਦੇ ਠਪੇਸਿ। ਸੋ ਹਟ੍ਠੋ ਉਦਗ੍ਗੋ ਪੀਤਿਵੇਗੇਨ ਦਿਗੁਣੁਸ੍ਸਾਹੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਸੋਤਂ ਛਿਨ੍ਦਨ੍ਤੋ ਸੀਘੇਨ ਜਵੇਨ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਪਰਤੀਰਂ ਨੇਸਿ। ਭਗਵਾ ਤਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਪ੍ਪਸਾਦਂ ਓਲੋਕੇਤ੍ਵਾ ''ਅਯਂ ਇਤੋ ਚੁਤੋ ਦੇਵਲੋਕੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਤਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਸੁਗਤੀਸੁਯੇਵ ਸਂਸਰਨ੍ਤੋ ਇਤੋ ਚਤੁਨਵੁਤੇ ਕਪ੍ਪੇ ਅਮਤਂ ਪਾਪੁਣਿਸ੍ਸਤੀ''ਤਿ ਬ੍ਯਾਕਰਿਤ੍ਵਾ ਪਕ੍ਕਾਮਿ।

ਸੋ ਤਥਾ ਸੁਗਤੀਸੁਯੇਵ ਪਰਿਬ੍ਭਮਨ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਅਞ੍ਞਤਰਸ੍ਸ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਸ੍ਸ ਪੁਤ੍ਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ **ਉਤ੍ਤਿਯੋ** ਨਾਮ ਨਾਮੇਨ। ਸੋ ਵਯਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ''ਅਮਤਂ ਪਰਿਯੇਸਿਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਵਿਚਰਨ੍ਤੋ ਏਕਦਿਵਸਂ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਧਮ੍ਮਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਸਾਸਨੇ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾਪਿ ਸੀਲਾਦੀਨਂ ਅਵਿਸੋਧਿਤਤ੍ਤਾ ਵਿਸੇਸਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਤੁਂ ਅਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤੋ ਅਞ੍ਞੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਵਿਸੇਸਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਅਞ੍ਞਂ ਬ੍ਯਾਕਰੋਨ੍ਤੇ ਦਿਸ੍ਵਾ ਸਤ੍ਥਾਰਂ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਸਙ੍ਖੇਪੇਨੇਵ ਓਵਾਦਂ ਯਾਚਿ। ਸਤ੍ਥਾਪਿ

ਤਸ੍ਸ ''ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ ਤ੍ਵਂ, ਉਤ੍ਤਿਯ, ਆਦਿਮੇਵ ਵਿਸੋਧੇਹੀ''ਤਿਆਦਿਨਾ (ਸਂ· ਨਿ· ੫.੩੬੯) ਸਙ੍ਖੇਪੇਨੇਵ ਓਵਾਦਂ ਅਦਾਸਿ। ਸੋ ਤਸ੍ਸ ਓਵਾਦੇ ਠਤ੍ਵਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਂ ਆਰਭਿ। ਤਸ੍ਸ ਆਰਦ੍ਧਵਿਪਸ੍ਸਨਸ੍ਸ ਆਬਾਧੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿ। ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੇ ਪਨ ਆਬਾਧੇ ਸਞ੍ਜਾਤਸਂਵੇਗੋ ਵੀਰਿਯਾਰਮ੍ਭਵਤ੍ਥੁਂ ਕਤ੍ਵਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਕਮ੍ਮਂ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਵਿਪਸ੍ਸਨਂ ਉਸ੍ਸੁਕ੍ਕਾਪੇਤ੍ਵਾ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਾਪੁਣਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ· ਥੇਰ ੧.੩.੧੬੯-੧੭੯) –

''ਚਨ੍ਦਭਾਗਾਨਦੀਤੀਰੇ, ਸੁਸੁਮਾਰੋ ਅਹਂ ਤਦਾ।
ਸਗੋਚਰਪਸੁਤੋਹਂ, ਨਦਿਤਿਤ੍ਥਂ ਅਗਚ੍ਛਹਂ॥

''ਸਿਦ੍ਧਤ੍ਥੋ ਤਮ੍ਹਿ ਸਮਯੇ, ਸਯਮ੍ਭੂ ਅਗ੍ਗਪੁਗ੍ਗਲੋ।
ਨਦਿਂ ਤਰਿਤੁਕਾਮੋ ਸੋ, ਨਦਿਤਿਤ੍ਥਂ ਉਪਾਗਮਿ॥

''ਉਪਗਤੇ ਚ ਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੇ, ਅਹਮ੍ਪਿ ਤਤ੍ਥੁਪਾਗਮਿਂ।
ਉਪਗਨ੍ਤ੍ਵਾਨ ਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਂ, ਇਮਂ ਵਾਚਂ ਉਦੀਰਯਿਂ॥

''ਅਭਿਰੂਹ ਮਹਾਵੀਰ, ਤਾਰੇਸ੍ਸਾਮਿ ਅਹਂ ਤੁਵਂ।
ਪੇਤ੍ਤਿਕਂ ਵਿਸਯਂ ਮਯ੍ਹਂ, ਅਨੁਕਮ੍ਪ ਮਹਾਮੁਨਿ॥

''ਮਮ ਉਗ੍ਗਜ੍ਜਨਂ ਸੁਤ੍ਵਾ, ਅਭਿਰੂਹਿ ਮਹਾਮੁਨਿ।
ਹਟ੍ਠੋ ਹਟ੍ਠੇਨ ਚਿਤ੍ਤੇਨ, ਤਾਰੇਸਿਂ ਲੋਕਨਾਯਕਂ॥

''ਨਦਿਯਾ ਪਾਰਿਮੇ ਤੀਰੇ, ਸਿਦ੍ਧਤ੍ਥੋ ਲੋਕਨਾਯਕੋ।
ਅਸ੍ਸਾਸੇਸਿ ਮਮਂ ਤਤ੍ਥ, ਅਮਤਂ ਪਾਪੁਣਿਸ੍ਸਤਿ॥

''ਤਮ੍ਹਾ ਕਾਯਾ ਚਵਿਤ੍ਵਾਨ, ਦੇਵਲੋਕਂ ਅਗਚ੍ਛਹਂ।
ਦਿਬ੍ਬਸੁਖਂ ਅਨੁਭਵਿਂ, ਅਚ੍ਛਰਾਹਿ ਪੁਰਕ੍ਖਤੋ॥

''ਸਤ੍ਤਕ੍ਖਤ੍ਤੁਞ੍ਚ ਦੇਵਿਨ੍ਦੋ, ਦੇਵਰਜ੍ਜਮਕਾਸਹਂ।
ਤੀਣਿਕ੍ਖਤ੍ਤੁਂ ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀ, ਮਹਿਯਾ ਇਸ੍ਸਰੋ ਅਹੁਂ॥

''ਵਿਵੇਕਮਨੁਯੁਤ੍ਤੋਹਂ , ਨਿਪਕੋ ਚ ਸੁਸਂਵੁਤੋ।
ਧਾਰੇਮਿ ਅਨ੍ਤਿਮਂ ਦੇਹਂ, ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸਾਸਨੇ॥

''ਚਤੁਨ੍ਨਵੁਤਿਤੋ ਕਪ੍ਪੇ, ਤਾਰੇਸਿਂ ਯਂ ਨਰਾਸਭਂ।
ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ, ਤਰਣਾਯ ਇਦਂ ਫਲਂ॥

''ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹਂ...ਪੇ·... ਕਤਂ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ''ਨ੍ਤਿ॥

ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਨ ਪਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਮ੍ਮਾ ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਯਾ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਾਕਾਰਵਿਭਾਵਨਮੁਖੇਨ ਅਞ੍ਞਂ ਬ੍ਯਾਕਰੋਨ੍ਤੋ **''ਆਬਾਧੇ ਮੇ ਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇ''**ਤਿ ਗਾਥਂ ਅਭਾਸਿ।

੩੦. ਤਤ੍ਥ **ਆਬਾਧੇ ਮੇ ਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇ**ਤਿ ਸਰੀਰਸ੍ਸ ਆਬਾਧਨਤੋ ''ਆਬਾਧੋ''ਤਿ ਲਦ੍ਧਨਾਮੇ ਵਿਸਭਾਗਧਾਤੁਕ੍ਖੋਭਹੇਤੁਕੇ ਰੋਗੇ ਮਯ੍ਹਂ ਸਞ੍ਜਾਤੇ। **ਸਤਿ ਮੇ ਉਦਪਜ੍ਜਥਾ**ਤਿ ''ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਖੋ ਮੇ ਆਬਾਧੋ, ਠਾਨਂ ਖੋ ਪਨੇਤਂ ਵਿਜ੍ਜਤਿ, ਯਦਿਦਂ ਆਬਾਧੋ ਵਡ੍ਢੇਯ੍ਯ। ਯਾਵ ਪਨਾਯਂ ਆਬਾਧੋ ਨ ਵਡ੍ਢਤਿ, ਹਨ੍ਦਾਹਂ ਵੀਰਿਯਂ ਆਰਭਾਮਿ 'ਅਪ੍ਪਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਅਨਧਿਗਤਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯ ਅਸਚ੍ਛਿਕਤਸ੍ਸ ਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਯਾ'''ਤਿ ਵੀਰਿਯਾਰਮ੍ਭਵਤ੍ਥੁਭੂਤਾ ਸਤਿ ਤਸ੍ਸੇਵ ਆਬਾਧਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ਦੁਕ੍ਖਾਯ ਵੇਦਨਾਯ ਪੀਲਿਯਮਾਨਸ੍ਸ ਮਯ੍ਹਂ ਉਦਪਾਦਿ। ਤੇਨਾਹ **"ਆਬੋਧੋ ਮੇ ਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨੋ, ਕਾਲੋ ਮੇ ਨਪ੍ਪਮਜ੍ਜਿਤੁ"**ਨ੍ਤਿ। ਏਵਂ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਞ੍ਚ ਸਤਿਂ ਅਙ੍ਕੁਸਂ ਕਤ੍ਵਾ ਅਯਂ ਥੇਰੋ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਤ੍ਤੋਤਿ।

ਉਤ੍ਤਿਯਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਤਤਿਯਵਗ੍ਗਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੪. ਚਤੁਤ੍ਥਵਗ੍ਗੋ

੧. ਗਹ੍ਵਰਤੀਰਿਯਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਫੁਟ੍ਠੋ ਡਂਸੇਹੀਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਗਹ੍ਵਰਤੀਰਿਯਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਸੋ ਕਿਰ ਪੁਰਿਮਬੁਦ੍ਧੇਸੁ ਕਤਾਧਿਕਾਰੋ ਇਤੋ ਏਕਤਿਂਸੇ ਕਪ੍ਪੇ ਸਿਖਿਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਮਿਗਲੁਦ੍ਦੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਅਰਞ੍ਞੇ ਵਿਚਰਨ੍ਤੋ ਅਦ੍ਦਸ ਸਿਖਿਂ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਞ੍ਞਤਰਸ੍ਮਿਂ ਰੁਕ੍ਖਮੂਲੇ ਦੇਵਨਾਗਯਕ੍ਖਾਨਂ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਨ੍ਤਂ, ਦਿਸ੍ਵਾ ਪਨ ਪਸਨ੍ਨਮਾਨਸੋ ''ਧਮ੍ਮੋ ਏਸ ਵੁਚ੍ਚਤੀ''ਤਿ ਸਰੇ ਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਅਗ੍ਗਹੇਸਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਚਿਤ੍ਤਪ੍ਪਸਾਦੇਨ ਦੇਵਲੋਕੇ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਪੁਨ ਅਪਰਾਪਰਂ ਸੁਗਤੀਸੁਯੇਵ ਸਂਸਰਨ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਕੁਲੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ''ਅਗ੍ਗਿਦਤ੍ਤੋ''ਤਿ ਲਦ੍ਧਨਾਮੋ ਵਯਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਭਗਵਤੋ ਯਮਕਪਾਟਿਹਾਰਿਯਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਸਞ੍ਜਾਤਪ੍ਪਸਾਦੋ ਸਾਸਨੇ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਗਹ੍ਵਰਤੀਰੇ ਨਾਮ ਅਰਞ੍ਞਟ੍ਠਾਨੇ ਵਸਤਿ। ਤੇਨਸ੍ਸ **ਗਹ੍ਵਰਤੀਰਯੋ**ਤਿ ਸਮਞ੍ਞਾ ਅਹੋਸਿ। ਸੋ ਵਿਪਸ੍ਸਨਂ ਵਡ੍ਢੇਤ੍ਵਾ ਨਚਿਰਸ੍ਸੇਵ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਾਪੁਣਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੨.੫੨.੪੪-੫੦) –

''ਮਿਗਲੁਦ੍ਦੋ ਪੁਰੇ ਆਸਿ, ਅਰਞ੍ਞੇ ਵਿਪਿਨੇ ਅਹਂ।
ਅਦ੍ਦਸਂ ਵਿਰਜਂ ਬੁਦ੍ਧਂ, ਦੇਵਸਙ੍ਘਪੁਰਕ੍ਖਤਂ॥

''ਚਤੁਸਚ੍ਚਂ ਪਕਾਸੇਨ੍ਤਂ, ਦੇਸੇਨ੍ਤਂ, ਅਮਤਂ ਪਦਂ।
ਅਸ੍ਸੋਸਿਂ ਮਧੁਰਂ ਧਮ੍ਮਂ, ਸਿਖਿਨੋ ਲੋਕਬਨ੍ਧੁਨੋ॥

''ਘੋਸੇ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਸਾਦੇਸਿਂ, ਅਸਮਪ੍ਪਟਿਪੁਗ੍ਗਲੇ।
ਤਤ੍ਥ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਸਾਦੇਤ੍ਵਾ, ਉਤ੍ਤਰਿਂ ਦੁਤ੍ਤਰਂ ਭਵਂ॥

''ਏਕਤਿਂਸੇ ਇਤੋ ਕਪ੍ਪੇ, ਯਂ ਸਞ੍ਞਮਲਭਿਂ ਤਦਾ।
ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ, ਘੋਸਸਞ੍ਞਾਯਿਦਂ ਫਲਂ॥

''ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹਂ...ਪੇ॰... ਕਤਂ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ''ਨ੍ਤਿ॥

ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਨ ਪਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਵਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਅਗਮਾਸਿ। ਤਸ੍ਸ ਆਗਤਭਾਵਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਞਾਤਕਾ ਉਪਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਮਹਾਦਾਨਂ ਪਵਤ੍ਤੇਸੁਂ। ਸੋ ਕਤਿਪਯਦਿਵਸੇ ਵਸਿਤ੍ਵਾ ਅਰਞ੍ਞਮੇਵ ਗਨ੍ਤੁਕਾਮੋ ਅਹੋਸਿ। ਤਂ ਞਾਤਕਾ, ''ਭਨ੍ਤੇ, ਅਰਞ੍ਞਂ ਨਾਮ

ਡੰਸਮਕਸਾਦਿਵਸੇਨ ਬਹੁਪਰਿਸ੍ਸਯੰ, ਇਧੇਵ ਵਸਥਾ''ਤਿ ਆਹੰਸੁ। ਤੰ ਸੁਤ੍ਵਾ ਥੇਰੋ ''ਅਰਞ੍ਞਵਾਸੋਯੇਵ ਮਯ੍ਹੰ ਰੁਚ੍ਚਤੀ''ਤਿ ਵਿਵੇਕਾਭਿਰਤਿਕਿਤ੍ਤਨਮੁਖੇਨ ਅਞ੍ਞੰ ਬ੍ਯਾਕਰੋਨ੍ਤੋ ''ਫੁਟ੍ਠੋ ਡੰਸੇਹੀ''ਤਿ ਗਾਥੰ ਅਭਾਸਿ।

੩੧. ਤਤ੍ਥ **ਫੁਟ੍ਠੋ ਡੰਸੇਹਿ ਮਕਸੇਹੀ**ਤਿ ਡੰਸਨਸੀਲਤਾਯ ''ਡੰਸਾ''ਤਿ ਲਦ੍ਧਨਾਮਾਹਿ ਅਨ੍ਧਕਮਕ੍ਖਿਕਾਹਿ, ਮਕਸਨਞ੍ਞਿਤੇਹਿ ਚ ਸੂਚਿਮੁਖਪਾਣੇਹਿ ਫੁਸ੍ਸਿਤੋ ਦਟ੍ਠੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਅਰਞ੍ਞਸ੍ਮਿ**ਨ੍ਤਿ ''ਪਞ੍ਚਧਨੁਸਤਿਕੰ ਪਚ੍ਛਿਮ''ਨ੍ਤਿ (ਪਾਰਾ॰ ੬੫੪) ਵੁਤ੍ਤਅਰਞ੍ਞਲਕ੍ਖਣਯੋਗਤੋ ਅਰਞ੍ਞੇ। **ਬ੍ਰਹਾਵਨੇ**ਤਿ ਮਹਾਰੁਕ੍ਖਗਚ੍ਛਗਹਨਤਾਯ ਮਹਾਵਨੇ ਅਰਞ੍ਞਾਨਿਯੰ। **ਨਾਗੋ ਸਙ੍ਗਾਮਸੀਸੇ**ਵਾਤਿ ਸਙ੍ਗਾਮਾਵਚਰੋ ਹਤ੍ਥਿਨਾਗੋ ਵਿਯ ਸਙ੍ਗਾਮਮੁਦ੍ਧਨਿ ਪਰਸੇਨਾਸਮ੍ਪਹਾਰੰ। ''ਅਰਞ੍ਞਵਾਸੋ ਨਾਮ ਬੁਦ੍ਧਾਦੀਹਿ ਵਣ੍ਣਿਤੋ ਥੋਮਿਤੋ''ਤਿ ਉਸ੍ਸਾਹਜਾਤੋ **ਸਤੋ** ਸਤਿਮਾ ਹੁਤ੍ਵਾ **ਤਤ੍ਰ** ਤਸ੍ਮਿੰ ਅਰਞ੍ਞੇ, ਤਸ੍ਮਿੰ ਵਾ ਡੰਸਾਦਿਸਮ੍ਫਸ੍ਸੇ ਉਪਟ੍ਠਿਤੇ **ਅਧਿਵਾਸਯੇ** ਅਧਿਵਾਸੇਯ੍ਯ ਸਹੇਯ੍ਯ, ''ਡੰਸਾਦਯੋ ਮੰ ਆਬਾਧੇਨ੍ਤੀ''ਤਿ ਅਰਞ੍ਞਵਾਸੰ ਨ ਜਹੇਯ੍ਯਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਗਹ੍ਵਰਤੀਰਿਯਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੨. ਸੁਪ੍ਪਿਯਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਅਜਰੰ ਜੀਰਮਾਨੇਨਾਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਸੁਪ੍ਪਿਯਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਸੋ ਕਿਰ ਪਦੁਮੁਤ੍ਤਰਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਕੁਲਗੇਹੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਤਾਪਸਪਬ੍ਬਜ੍ਜੰ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਅਰਞ੍ਞਾਯਤਨੇ ਵਸਨ੍ਤੋ ਤਤ੍ਥ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਦਿਸ੍ਵਾ ਪਸਨ੍ਨਮਾਨਸੋ ਫਲਾਫਲੰ ਅਦਾਸਿ, ਤਥਾ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘਸ੍ਸ। ਸੋ ਤੇਨ ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮੇਨ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਸੰਸਰਨ੍ਤੋ ਕਸ੍ਸਪਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਕਾਲੇ ਖਤ੍ਤਿਯਕੁਲੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਅਨੁਕ੍ਕਮੇਨ ਵਿਞ੍ਞੁਤੰ ਪਤ੍ਤੋ ਕਲ੍ਯਾਣਮਿਤ੍ਤਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਯੇਨ ਲਦ੍ਧਸੰਵੇਗੋ ਸਾਸਨੇ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਬਹੁਸ੍ਸੁਤੋ ਅਹੋਸਿ। ਜਾਤਿਮਦੇਨ ਸੁਤਮਦੇਨ ਚ ਅਤ੍ਤਾਨੰ ਉਕ੍ਕੰਸੇਨ੍ਤੋ ਪਰੇ ਚ ਵਮ੍ਭੇਨ੍ਤੋ ਵਿਹਾਸਿ। ਸੋ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਤਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਨ੍ਦੇਨ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯੰ ਪਰਿਭੂਤਰੂਪੇ ਸੁਸਾਨਗੋਪਕਕੁਲੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ। **ਸੁਪ੍ਪਿਯੋ**ਤਿਸ੍ਸ ਨਾਮੰ ਅਹੋਸਿ। ਅਥ ਵਿਞ੍ਞੁਤੰ ਪਤ੍ਤੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਹਾਯਭੂਤੰ ਸੋਪਾਕਤ੍ਥੇਰੰ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਤਸ੍ਸ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਧਮ੍ਮੰ ਸੁਤ੍ਵਾ ਪਟਿਲਦ੍ਧਸੰਵੇਗੋ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਸਮ੍ਮਾਪਟਿਪਤ੍ਤਿੰ ਪੂਰੇਤ੍ਵਾ “**ਅਜਰੰ ਜੀਰਮਾਨੇਨਾ**”ਤਿ ਗਾਥੰ ਅਭਾਸਿ।

੩੨. ਤਤ੍ਥ **ਅਜਰ**ਨ੍ਤਿ ਜਰਾਰਹਿਤੰ, ਨਿਬ੍ਬਾਨੰ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ। ਤਞ੍ਹਿ ਅਜਾਤਤ੍ਤਾ ਨਤ੍ਥਿ ਏਤ੍ਥ ਜਰਾ, ਏਤਸ੍ਮਿੰ ਵਾ ਅਧਿਗਤੇ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਸਾ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਜਰਾਭਾਵਹੇਤੁਤੋਪਿ ਅਜਰੰ ਨਾਮ। **ਜੀਰਮਾਨੇਨਾ**ਤਿ ਜੀਰਨ੍ਤੇਨ, ਖਣੇ ਖਣੇ ਜਰੰ ਪਾਪੁਣਨ੍ਤੇਨ। **ਤਪ੍ਪਮਾਨੇਨਾ**ਤਿ ਸਨ੍ਤਪ੍ਪਮਾਨੇਨ, ਰਾਗਾਦੀਹਿ ਏਕਾਦਸਹਿ ਅਗ੍ਗੀਹਿ ਦਯ੍ਹਮਾਨੇਨ। **ਨਿਬ੍ਬੁਤਿ**ਨ੍ਤਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਸਨ੍ਤਾਪਾਭਾਵਤੋ ਨਿਬ੍ਬੁਤਸਭਾਵੰ ਨਿਬ੍ਬਾਨੰ। **ਨਿਮਿਯ**ਨ੍ਤਿ ਪਰਿਵਤ੍ਤੇਯ੍ਯੰ ਚੇਤਾਪੇਯ੍ਯੰ। **ਪਰਮੰ ਸਨ੍ਤਿ**ਨ੍ਤਿ ਅਨਵਸੇਸਕਿਲੇਸਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰਪਰਿਲ਼ਾਹਵੂਪਸਮਧਮ੍ਮਤਾਯ ਉਤ੍ਤਮੰ ਸਨ੍ਤਿੰ। ਚਤੂਹਿ ਯੋਗੇਹਿ ਅਨਨੁਬਨ੍ਧਤ੍ਤਾ **ਯੋਗਕ੍ਖੇਮੰ**। ਅਤ੍ਤਨੋ ਉਤ੍ਤਰਿਤਰਸ੍ਸ ਕਸ੍ਸਚਿ ਅਭਾਵਤੋ **ਅਨੁਤ੍ਤਰੰ**। ਅਯਞ੍ਹੇਤ੍ਥ ਸਙ੍ਖੇਪਤ੍ਥੋ – ਖਣੇ ਖਣੇ ਜਰਾਯ ਅਭਿਭੁਯ੍ਯਮਾਨਤ੍ਤਾ ਜੀਰਮਾਨੇਨ, ਤਥਾ ਰਾਗਗ੍ਗਿਆਦੀਹਿ ਸਨ੍ਤਪ੍ਪਮਾਨੇਨ ਗਤੋ ਏਵੰ ਅਨਿਚ੍ਚੇਨ ਦੁਕ੍ਖੇਨ ਅਸਾਰੇਨ ਸਬ੍ਬਥਾਪਿ ਅਨੁਪਸਨ੍ਤਸਭਾਵੇਨ ਸਉਪਦ੍ਦਵੇਨ, ਤਪ੍ਪਟਿਪਕ੍ਖਭਾਵਤੋ ਅਜਰੰ ਪਰਮੁਪਸਮਭੂਤੰ ਕੇਨਚਿ ਅਨੁਪਦ੍ਦੁਤੰ ਅਨੁਤ੍ਤਰੰ ਨਿਬ੍ਬਾਨੰ ਨਿਮਿਯੰ ਪਰਿਵਤ੍ਤੇਯ੍ਯੰ ''ਮਹਾ ਵਤ ਮੇ ਲਾਭੋ ਮਹਾ ਉਦਯੋ ਹਤ੍ਥਗਤੋ''ਤਿ। ਯਥਾ ਹਿ ਮਨੁਸ੍ਸਾ ਯੰ ਕਿਞ੍ਚਿ ਭਣ੍ਡੰ ਪਰਿਵਤ੍ਤੇਨ੍ਤਾ ਨਿਰਪੇਕ੍ਖਾ ਗਯ੍ਹਮਾਨੇਨ ਸਮ੍ਬਹੁਮਾਨਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਏਵਮਯੰ ਥੇਰੋ ਪਹਿਤਤ੍ਤੋ ਵਿਹਰਨ੍ਤੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਕਾਯੇ ਚ ਜੀਵਿਤੇ ਚ ਨਿਰਪੇਕ੍ਖਤੰ, ਨਿਬ੍ਬਾਨੰ ਪਟਿਪੇਸਿਤਤ੍ਤਞ੍ਚ ਪਕਾਸੇਨ੍ਤੋ ''ਨਿਮਿਯੰ ਪਰਮੰ ਸਨ੍ਤਿੰ, ਯੋਗਕ੍ਖੇਮੰ ਅਨੁਤ੍ਤਰ''ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ਤਮੇਵ ਪਟਿਪਤ੍ਤਿੰ ਪਰਿਬ੍ਰੂਹਯਨ੍ਤੋ ਵਿਪਸ੍ਸਨੰ ਉਸ੍ਸੁਕ੍ਕਾਪੇਤ੍ਵਾ ਅਰਹਤ੍ਤੰ ਪਾਪੁਣਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੨.੫੨.੫੧-੭੭) –

''ਵਰੁਣੋ ਨਾਮ ਨਾਮੇਨ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਮਨ੍ਤਪਾਰਗੂ।
ਛਡ੍ਡੇਤ੍ਵਾ ਦਸ ਪੁਤ੍ਤਾਨਿ, ਵਨਮਜ੍ਝੋਗਹਿੰ ਤਦਾ॥

‘‘ਅਸ੍ਸਮਂ ਸੁਕਤਂ ਕਤ੍ਵਾ, ਸੁਵਿਭਤ੍ਤਂ ਮਨੋਰਮਂ।
ਪਣ੍ਣਸਾਲਂ ਕਰਿਤ੍ਵਾਨ, ਵਸਾਮਿ ਵਿਪਿਨੇ ਅਹਂ॥

‘‘ਪਦੁਮੁਤ੍ਤਰੋ ਲੋਕਵਿਦੂ, ਆਹੁਤੀਨਂ ਪਟਿਗ੍ਗਹੋ।
ਮਮੁਦ੍ਧਰਿਤੁਕਾਮੋ ਸੋ, ਆਗਚ੍ਛਿ ਮਮ ਅਸ੍ਸਮਂ॥

‘‘ਯਾਵਤਾ ਵਨਸਣ੍ਡਮ੍ਹਿ, ਓਭਾਸੋ ਵਿਪੁਲੋ ਅਹੁ।
ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਆਨੁਭਾਵੇਨ, ਪਜ੍ਜਲੀ ਵਿਪਿਨਂ ਤਦਾ॥

‘‘ਦਿਸ੍ਵਾਨ ਤਂ ਪਾਟਿਹੀਰਂ, ਬੁਦ੍ਧਸੇਟ੍ਠਸ੍ਸ ਤਾਦਿਨੋ।
ਪਤ੍ਤਪੁਟਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾਨ, ਫਲੇਨ ਪੂਜਯਿਂ ਅਹਂ॥

‘‘ਉਪਗਨ੍ਤ੍ਵਾਨ ਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਂ, ਸਹਖਾਰਿਮਦਾਸਹਂ।
ਅਨੁਕਮ੍ਪਾਯ ਮੇ ਬੁਦ੍ਧੋ, ਇਦਂ ਵਚਨਮਬ੍ਰਵਿ॥

‘‘ਖਾਰਿਭਾਰਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾਨ, ਪਚ੍ਛਤੋ ਏਹਿ ਮੇ ਤੁਵਂ।
ਪਰਿਭੁਤ੍ਤੇ ਚ ਸਙ੍ਘਮ੍ਹਿ, ਪੁਞ੍ਞਂ ਤਵ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ॥

‘‘ਪੁਟਕਂ ਤਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾਨ, ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘਸ੍ਸਦਾਸਹਂ।
ਤਤ੍ਥ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਸਾਦੇਤ੍ਵਾ, ਤੁਸਿਤਂ ਉਪਪਜ੍ਜਹਂ॥

‘‘ਤਤ੍ਥ ਦਿਬ੍ਬੇਹਿ ਨਚ੍ਚੇਹਿ, ਗੀਤੇਹਿ ਵਾਦਿਤੇਹਿ ਚ।
ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮੇਨ ਸਂਯੁਤ੍ਤਂ, ਅਨੁਭੋਮਿ ਸਦਾ ਸੁਖਂ॥

‘‘ਯਂ ਯਂ ਯੋਨੁਪਪਜ੍ਜਾਮਿ, ਦੇਵਤ੍ਤਂ ਅਥ ਮਾਨੁਸਂ।
ਭੋਗੇ ਮੇ ਊਨਤਾ ਨਤ੍ਥਿ, ਫਲਦਾਨਸ੍ਸਿਦਂ ਫਲਂ॥

‘‘ਯਾਵਤਾ ਚਤੁਰੋ ਦੀਪਾ, ਸਸਮੁਦ੍ਦਾ ਸਪਬ੍ਬਤਾ।
ਫਲਂ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਦਤ੍ਵਾਨ, ਇਸ੍ਸਰਂ ਕਾਰਯਾਮਹਂ॥

‘‘ਯਾਵਤਾ ਯੇ ਪਕ੍ਖਿਗਣਾ, ਆਕਾਸੇ ਉਪ੍ਪਤਨ੍ਤਿ ਚੇ।
ਤੇਪਿ ਮੇ ਵਸਮਨ੍ਵੇਨ੍ਤਿ, ਫਲਦਾਨਸ੍ਸਿਦਂ ਫਲਂ॥

‘‘ਯਾਵਤਾ ਵਨਸਣ੍ਡਮ੍ਹਿ, ਯਕ੍ਖਾ ਭੂਤਾ ਚ ਰਕ੍ਖਸਾ।
ਕੁਮ੍ਭਣ੍ਡਾ ਗਰੁਲ਼ਾ ਚਾਪਿ, ਪਾਰਿਚਰਿਯਂ ਉਪੇਨ੍ਤਿ ਮੇ॥

‘‘ਕੁਮ੍ਮਾ ਸੋਣਾ ਮਧੁਕਾਰਾ, ਡਂਸਾ ਚ ਮਕਸਾ ਉਭੋ।
ਤੇਪਿ ਮਂ ਵਸਮਨ੍ਵੇਨ੍ਤਿ, ਫਲਦਾਨਸ੍ਸਿਦਂ ਫਲਂ॥

‘‘ਸੁਪਣ੍ਣਾ ਨਾਮ ਸਕੁਣਾ, ਪਕ੍ਖਿਜਾਤਾ ਮਹਬ੍ਬਲਾ।

ਤੇਪਿ ਮਂ ਸਰਣਂ ਯਨ੍ਤਿ, ਫਲਦਾਨਸ੍ਸਿਦਂ ਫਲਂ॥

''ਯੇਪਿ ਦੀਘਾਯੁਕਾ ਨਾਗਾ, ਇਦ੍ਧਿਮਨ੍ਤੋ ਮਹਾਯਸਾ।
ਤੇਪਿ ਮਂ ਵਸਮਨ੍ਵੇਨ੍ਤਿ, ਫਲਦਾਨਸ੍ਸਿਦਂ ਫਲਂ॥

''ਸੀਹਾ ਬਜਗ੍ਘਾ ਚ ਦੀਪੀ ਚ, ਅਚ੍ਛਕੋਕਤਰਚ੍ਛਕਾ।
ਤੇਪਿ ਮਂ ਵਸਮਨ੍ਵੇਨ੍ਤਿ, ਫਲਦਾਨਸ੍ਸਿਦਂ ਫਲਂ॥

''ਓਸਧੀ ਤਿਣਵਾਸੀ ਚ, ਯੇ ਚ ਆਕਾਸਵਾਸਿਨੋ।
ਸਬ੍ਬੇ ਮਂ ਸਰਣਂ ਯਨ੍ਤਿ, ਫਲਦਾਨਸ੍ਸਿਦਂ ਫਲਂ॥

''ਸੁਦੁਦ੍ਦਸਂ ਸੁਨਿਪੁਣਂ, ਗਮ੍ਭੀਰਂ ਸੁਪ੍ਪਕਾਸਿਤਂ।
ਫਸ੍ਸਯਿਤ੍ਵਾ ਵਿਹਰਾਮਿ, ਫਲਦਾਨਸ੍ਸਿਦਂ ਫਲਂ॥

''ਵਿਮੋਕ੍ਖੇ ਅਟ੍ਠ ਫੁਸਿਤ੍ਵਾ, ਵਿਹਰਾਮਿ ਅਨਾਸਵੋ।
ਆਤਾਪੀ ਨਿਪਕੋ ਚਾਹਂ, ਫਲਦਾਨਸ੍ਸਿਦਂ ਫਲਂ॥

''ਯੇ ਫਲਟ੍ਠਾ ਬੁਦ੍ਧਪੁਤ੍ਤਾ, ਖੀਣਦੋਸਾ ਮਹਾਯਸਾ।
ਅਹਮਞ੍ਞਤਰੋ ਤੇਸਂ, ਫਲਦਾਨਸ੍ਸਿਦਂ ਫਲਂ॥

''ਅਭਿਞ੍ਞਾਪਾਰਮਿਂ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ, ਸੁਕ੍ਕਮੂਲੇਨ ਚੋਦਿਤੋ।
ਸਬ੍ਬਾਸਵੇ ਪਰਿਞ੍ਞਾਯ, ਵਿਹਰਾਮਿ ਅਨਾਸਵੋ॥

''ਤੇਵਿਜ੍ਜਾ ਇਦ੍ਧਿਪਤ੍ਤਾ ਚ, ਬੁਦ੍ਧਪੁਤ੍ਤਾ ਮਹਾਯਸਾ।
ਦਿਬ੍ਬਸੋਤਂ ਸਮਾਪਨ੍ਨਾ, ਤੇਸਂ ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਅਹਂ॥

''ਸਤਸਹਸ੍ਸਿਤੋ ਕਪ੍ਪੇ, ਯਂ ਫਲਂ ਅਦਦਿਂ ਤਦਾ।
ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ, ਫਲਦਾਨਸ੍ਸਿਦਂ ਫਲਂ॥

''ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹਂ...ਪੇ॰... ਕਤਂ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ''ਨ੍ਤਿ॥

ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਨ ਪਤ੍ਵਾਪਿ ਤਮੇਵ ਗਾਥਂ ਅਞ੍ਞਾਬਜਾਕਰਣਵਸੇਨ ਅਭਾਸਿ।

ਸੁਪ੍ਪਿਯਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੩. ਸੋਪਾਕਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਯਥਾਪਿ ਏਕਪੁਤ੍ਤਸ੍ਮਿਨ੍ਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਸੋਪਾਕਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਸੋ ਕਿਰ ਪੁਰਿਮਬੁਦ੍ਧੇਸੁ ਕਤਾਧਿਕਾਰੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਵਿਵਟ੍ਟੂਪਨਿਸ੍ਸਯਂ ਕੁਸਲਂ ਉਪਚਿਨਨ੍ਤੋ ਕਕੁਸਨ੍ਧਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਅਞ੍ਞਤਰਸ੍ਸ ਕੁਟੁਮ੍ਬਿਕਸ੍ਸ ਪੁਤ੍ਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੋ ਏਕਦਿਵਸਂ ਸਤ੍ਥਾਰਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਪਸਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੋ ਬੀਜਪੂਰਫਲਾਨਿ ਸਤ੍ਥੁ ਉਪਨੇਸਿ। ਪਟਿਗ੍ਗਹੇਸਿ ਭਗਵਾ ਅਨੁਕਮ੍ਪਂ ਉਪਾਦਾਯ । ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘੇ ਚ ਅਭਿਪ੍ਪਸਨ੍ਨੋ ਸਲਾਕਭਤ੍ਤਂ ਪਟ੍ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਸਙ੍ਘੁਦ੍ਦੇਸਵਸੇਨ ਤਿਣ੍ਣਂ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਯਾਵਤਾਯੁਕਂ ਖੀਰਭਤ੍ਤਂ ਅਦਾਸਿ। ਸੋ ਤੇਹਿ

ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮੇਹਿ ਅਪਰਾਪਰਂ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਂ ਅਨੁਭਵਨ੍ਤੋ ਏਕਦਾ ਮਨੁਸ੍ਸਯੋਨਿਯਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੋ ਏਕਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚੇਕਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਖੀਰਭਤ੍ਤਂ ਅਦਾਸਿ। ਏਵਂ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਕਤ੍ਵਾ ਸੁਗਤੀਸੁ ਏਵ ਪਰਿਬ੍ਭਮਨ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਪੁਰਿਮਕਮ੍ਮਨਿਸ੍ਸਨ੍ਦੇਨ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਅਞ੍ਞਤਰਾਯ ਦੁਗ੍ਗਤਿਤ੍ਥਿਯਾ ਕੁਚ੍ਛਿਮ੍ਹਿ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਂ ਗਣ੍ਹਿ। ਤਸ੍ਸ ਮਾਤਾ ਦਸ ਮਾਸੇ ਕੁਚ੍ਛਿਨਾ ਪਰਿਹਰਿਤ੍ਵਾ ਪਰਿਪਕ੍ਕੇ ਗਬ੍ਭੇ ਵਿਜਾਯਨਕਾਲੇ ਵਿਜਾਯਿਤੁਂ ਅਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤੀ ਮੁਚ੍ਛਂ ਆਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਬਹੁਵੇਲਂ ਮਤਾ ਵਿਯ ਨਿਪਜ੍ਜਿ। ਤਂ ਞਾਤਕਾ ''ਮਤਾ''ਤਿ ਸਞ੍ਞਾਯ ਸੁਸਾਨਂ ਨੇਤ੍ਵਾ ਚਿਤਕਂ ਆਰੋਪੇਤ੍ਵਾ ਦੇਵਤਾਨੁਭਾਵੇਨ ਵਾਤਵੁਟ੍ਠਿਯਾ ਉਟ੍ਠਿਤਾਯ ਅਗ੍ਗਿਂ ਅਦਤ੍ਵਾ ਪਕ੍ਕਮਿਂਸੁ। ਦਾਰਕੋ ਪਚ੍ਛਿਮਭਾਵਿਕਤ੍ਤਾ ਦੇਵਤਾਨੁਭਾਵੇਨ ਮਾਤੁਕੁਚ੍ਛਿਤੋ ਅਰੋਗੋ ਨਿਕ੍ਖਮਿ। ਮਾਤਾ ਪਨ ਕਾਲਮਕਾਸਿ। ਦੇਵਤਾ ਤਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਮਨੁਸ੍ਸਰੂਪੇਨ ਸੁਸਾਨਗੋਪਕਸ੍ਸ ਗੇਹੇ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਕਤਿਪਯਕਾਲਂ ਪਤਿਰੂਪੇਨ ਆਹਾਰੇਨ ਪੋਸੇਸਿ। ਤਤੋ ਪਰਂ ਸੁਸਾਨਗੋਪਕੋ ਚ ਨਂ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪੁਤ੍ਤਂ ਕਤ੍ਵਾ ਵਡ੍ਢੇਤਿ। ਸੋ ਤਥਾ ਵਡ੍ਢੇਨ੍ਤੋ ਤਸ੍ਸ ਪੁਤ੍ਤੇਨ ਸੁਪਿਯੇਨ ਨਾਮ ਦਾਰਕੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਕੀਲ਼ਨ੍ਤੋ ਵਿਚਰਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਸੁਸਾਨੇ ਜਾਤਸਂਵਡ੍ਢਭਾਵਤੋ **ਸੋਪਾਕੋ**ਤਿ ਸਮਞ੍ਞਾ ਅਹੋਸਿ।

ਅਥੇਕਦਿਵਸਂ ਸਤ੍ਤਵਸ੍ਸਿਕਂ ਤਂ ਭਗਵਾ ਪਚ੍ਚੂਸਵੇਲਾਯ ਞਾਣਜਾਲਂ ਪਤ੍ਥਰਿਤ੍ਵਾ ਵੇਨੇਯ੍ਯਬਨ੍ਧਵੇ ਓਲੋਕੇਤ੍ਵਾ ਞਾਣਜਲਨ੍ਤੋਗਧਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਸੁਸਾਨਟ੍ਠਾਨਂ ਅਗਮਾਸਿ। ਦਾਰਕੋ ਪੁਬ੍ਬਹੇਤੁਨਾ ਚੋਦਿਯਮਾਨੋ ਪਸਨ੍ਨਮਾਨਸੋ ਸਤ੍ਥਾਰਂ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਵਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਅਟ੍ਠਾਸਿ। ਸਤ੍ਥਾ ਤਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਂ ਕਥੇਸਿ। ਸੋ ਧਮ੍ਮਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਪਬ੍ਬਜ੍ਜਂ ਯਾਚਿਤ੍ਵਾ ''ਪਿਤਰਾ ਅਨੁਞ੍ਞਾਤੋਸੀ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ ਪਿਤਰਂ ਸਤ੍ਥੁ ਸਨ੍ਤਿਕਂ ਨੇਸਿ। ਤਸ੍ਸ ਪਿਤਾ ਸਤ੍ਥਾਰਂ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਵਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ''ਭਨ੍ਤੇ, ਇਮਂ ਦਾਰਕਂ ਪਬ੍ਬਾਜੇਥਾ''ਤਿ ਅਨੁਜਾਨਿ। ਸਤ੍ਥਾ ਤਂ ਪਬ੍ਬਾਜੇਤ੍ਵਾ ਮੇਤ੍ਤਾਭਾਵਨਾਯ ਨਿਯੋਜੇਸਿ। ਸੋ ਮੇਤ੍ਤਾਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਸੁਸਾਨੇ ਵਿਹਰਨ੍ਤੋ ਚ ਚਿਰਸ੍ਸੇਵ ਮੇਤ੍ਤਾਝਾਨਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਝਾਨਂ ਪਾਦਕਂ ਕਤ੍ਵਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਂ ਵਡ੍ਢੇਤ੍ਵਾ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਸਚ੍ਛਾਕਾਸਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੨.੪੫.੧-੭) –

''ਕਕੁਸਨ੍ਧੋ ਮਹਾਵੀਰੋ, ਸਬ੍ਬਧਮ੍ਮਾਨ ਪਾਰਗੂ।
ਗਣਮ੍ਹਾ ਵੂਪਕਟ੍ਠੋ ਸੋ, ਅਗਮਾਸਿ ਵਨਨ੍ਤਰਂ॥

''ਬੀਜਮਿਞ੍ਜਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾਨ, ਲਤਾਯ ਆਵੁਣਿਂ ਅਹਂ।
ਭਗਵਾ ਤਮ੍ਹਿ ਸਮਯੇ, ਝਾਯਤੇ ਪਬ੍ਬਤਨ੍ਤਰੇ॥

''ਦਿਸ੍ਵਾਨਹਂ ਦੇਵਦੇਵਂ, ਵਿਪ੍ਪਸਨ੍ਨੇਨ ਚੇਤਸਾ।
ਦਕ੍ਖਿਣੇਯ੍ਯਸ੍ਸ ਵੀਰਸ੍ਸ, ਬੀਜਮਿਞ੍ਜਮਦਾਸਹਂ॥

''ਇਮਸ੍ਮਿਂਯੇਵ ਕਪ੍ਪਮ੍ਹਿ, ਯਂ ਮਿਞ੍ਜਮਦਦਿਂ ਤਦਾ।
ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ, ਬੀਜਮਿਞ੍ਜਸ੍ਸਿਦਂ ਫਲਂ॥

''ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹਂ...ਪੇ॰... ਕਤਂ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ''ਨ੍ਤਿ॥

ਅਰਹਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਪਨ ਅਞ੍ਞੇਸਂ ਸੋਸਾਨਿਕਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਮੇਤ੍ਤਾਭਾਵਨਾਵਿਧਿਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਯਥਾਪਿ ਏਕਪੁਤ੍ਤਸ੍ਮਿ"**ਨ੍ਤਿ ਗਾਥਂ ਅਭਾਸਿ।

੩੩. ਤਤ੍ਥ **ਯਥਾ**ਤਿ ਓਪਮ੍ਮਤ੍ਥੇ ਨਿਪਾਤੋ। **ਏਕਪੁਤ੍ਤਸ੍ਮਿ**ਨ੍ਤਿ ਪੁਨਾਤਿ ਚ ਕੁਲਵਂਸਂ ਤਾਯਤਿ ਚਾਤਿ ਪੁਤ੍ਤੋ, ਅਤ੍ਰਜਾਦਿਭੇਦੋ ਪੁਤ੍ਤੋ। ਏਕੋ ਪੁਤ੍ਤੋ ਏਕਪੁਤ੍ਤੋ, ਤਸ੍ਮਿਂ ਏਕਪੁਤ੍ਤਸ੍ਮਿਂ। ਵਿਸਯੇ ਚੇਤਂ ਭੁਮ੍ਮਵਚਨਂ। **ਪਿਯਸ੍ਮਿ**ਨ੍ਤਿ ਪਿਯਾਯਿਤਬ੍ਬਤਾਯ ਚੇਵ ਏਕਪੁਤ੍ਤਤਾਯ ਚ ਰੂਪਸੀਲਾਚਾਰਾਦੀਹਿ ਚ ਪੇਮਕਰਣਟ੍ਠਾਨਭੂਤੇ। **ਕੁਸਲੀ**ਤਿ ਕੁਸਲਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਖੇਮਂ ਸੋਤ੍ਥਿਭਾਵੋ, ਤਂ ਲਭਿਤਬ੍ਬਂ ਏਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਕੁਸਲੀ, ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਹਿਤੇਸੀ ਮੇਤ੍ਤਜ੍ਝਾਸਯੋ। **ਸਬ੍ਬੇਸੁ ਪਾਣੇਸੂ**ਤਿ ਸਬ੍ਬੇਸੁ ਸਤ੍ਤੇਸੁ। **ਸਬ੍ਬਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਸਬ੍ਬਾਸੁ ਦਿਸਾਸੁ ਸਬ੍ਬੇਸੁ ਵਾ ਭਵਾਦੀਸੁ, ਸਬ੍ਬਾਸੁ ਵਾ ਅਵਤ੍ਥਾਸੁ। ਇਦਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ – ਯਥਾ ਏਕਪੁਤ੍ਤਕੇ ਪਿਯੇ ਮਨਾਪੇ ਮਾਤਾਪਿਤਾ ਕੁਸਲੀ ਏਕਨ੍ਤਹਿਤੇਸੀ ਭਵੇਯ੍ਯ, ਏਵਂ

ਪੁਰਤ੍ਥਿਮਾਦਿਭੇਦਾਸੁ ਸਬ੍ਬਾਸੁ ਦਿਸਾਸੁ, ਕਾਮਭਵਾਦਿਭੇਦੇਸੁ ਸਬ੍ਬੇਸੁ ਭਵੇਸੁ ਦਹਰਾਦਿਭੇਦਾਸੁ ਸਬ੍ਬਾਸੁ ਅਵਤ੍ਥਾਸੁ ਚ ਠਿਤੇਸੁ ਸਬ੍ਬੇਸੁ ਸਤ੍ਤੇਸੁ ਏਕਨੁਹਿਤੇਸਿਤਾਯ ਕੁਸਲੀ ਭਵੇਯਜ, ‘‘ਮਿਤ੍ਤੋ ਉਦਾਸੀਨੇ ਪਚ੍ਚਤ੍ਥਿਕੋ’’ਤਿ ਸੀਮਂ ਅਕਤ੍ਵਾ ਸੀਮਾਸਮ੍ਭੇਦਵਸੇਨ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਏਕਰਸਂ ਮੇਤ੍ਤੁਂ ਭਾਵੇਯਜਾਤਿ। ਇਮਂ ਪਨ ਗਾਥਂ ਵਤ੍ਵਾ ‘‘ਸਚੇ ਤੁਮ੍ਹੇ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੋ ਏਵਂ ਮੇਤ੍ਤਾਭਾਵਨਂ ਅਨੁਯੁਞ੍ਜੇਯਜਾਥ, ਯੇ ਤੇ ਭਗਵਤਾ ‘ਸੁਖਂ ਸੁਪਤੀ’ਤਿਆਦਿਨਾ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੧੧.੧੫) ਏਕਾਦਸ ਮੇਤ੍ਤਾਨਿਸਂਸਾ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਏਕਂਸੇਨ ਤੇਸਂ ਭਾਗਿਨੋ ਭਵਥਾ’’ਤਿ ਓਵਾਦਮਦਾਸਿ।

ਸੋਪਾਕਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੪. ਪੋਸਿਯਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਅਨਾਸਨ੍ਨਵਰਾਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਪੋਸਿਯਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਸੋ ਕਿਰ ਪੁਰਿਮਬੁਦ੍ਧੇਸੁ ਕਤਾਧਿਕਾਰੋ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਵਿਵਟ੍ਟੂਪਨਿਸ੍ਸਯਂ ਬਹੁਂ ਕੁਸਲਂ ਉਪਚਿਨਿਤ੍ਵਾ ਸੁਗਤੀਸੁ ਏਵ ਸਂਸਰਨ੍ਤੋ ਇਤੋ ਦ੍ਵੇਨਵੁਤੇ ਕਪ੍ਪੇ ਤਿਸ੍ਸਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਮਿਗਲੁਦ੍ਦੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਅਰਞ੍ਞੇ ਵਿਚਰਤਿ। ਅਥ ਭਗਵਾ ਤਸ੍ਸ ਅਨੁਗ੍ਗਹਂ ਕਾਤੁਂ ਅਰਞ੍ਞਂ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਤਸ੍ਸ ਚਕ੍ਖੁਪਥੇ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਦਸ੍ਸੇਸਿ। ਸੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਪਸਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੋ ਆਵੁਧਂ ਨਿਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਅਞ੍ਜਲਿਂ ਪਗ੍ਗਯ੍ਹ ਅਟ੍ਠਾਸਿ। ਭਗਵਾ ਨਿਸੀਦਿਤੁਕਾਮਤਂ ਦਸ੍ਸੇਸਿ। ਸੋ ਤਾਵਦੇਵ ਤਿਣਮੁਟ੍ਠਿਯੋ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਸਮੇ ਭੂਮਿਭਾਗੇ ਸਕ੍ਕਚ੍ਚਂ ਸਨ੍ਥਰਿਤ੍ਵਾ ਅਦਾਸਿ। ਨਿਸੀਦਿ ਤਤ੍ਥ ਭਗਵਾ ਅਨੁਕਮ੍ਪਂ ਉਪਾਦਾਯ। ਨਿਸਿਨ੍ਨੇ ਪਨ ਭਗਵਤਿ ਅਨਪ੍ਪਕਂ ਪੀਤਿਸੋਮਨਸ੍ਸਂ ਪਟਿਸਂਵੇਦੇਨ੍ਤੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਵਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਸਯਮ੍ਪਿ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਅਥ ਭਗਵਾ ‘‘ਏਤ੍ਤਕਂ ਵਟ੍ਟਤਿ ਇਮਸ੍ਸ ਕੁਸਲਬੀਜ’’ਨ੍ਤਿ ਉਟ੍ਠਾਯਾਸਨਾ ਪਕ੍ਕਾਮਿ। ਅਚਿਰਪਕ੍ਕਨ੍ਤੇ ਭਗਵਤਿ ਤਂ ਸੀਹੋ ਮਿਗਰਾਜਾ ਘਾਤੇਸਿ। ਸੋ ਕਾਲਙ੍ਕਤੋ ਦੇਵਲੋਕੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ। ‘‘ਸੋ ਕਿਰ ਭਗਵਤਿ ਅਨੁਪਗਚ੍ਛਨ੍ਤੇ ਸੀਹੇਨ ਘਾਤਿਤੋ ਨਿਰਯੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਸ੍ਸਤੀ’’ਤਿ ਤਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਭਗਵਾ ਸੁਗਤਿਯਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਨਤ੍ਥਂ ਕੁਸਲਬੀਜਰੋਪਨਤ੍ਥਞ੍ਚ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿ।

ਸੋ ਤਤ੍ਥ ਯਾਵਤਾਯੁਕਂ ਠਤ੍ਵਾ ਤਤੋ ਦੇਵਲੋਕਤੋ ਚਵਿਤ੍ਵਾ ਸੁਗਤੀਸੁਯੇਵ ਪਰਿਵਤ੍ਤਨ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਅਞ੍ਞਤਰਸ੍ਸ ਮਹਾਵਿਭਵਸ੍ਸ ਸੇਟ੍ਠਿਨੋ ਪੁਤ੍ਤੋ ਸਙ੍ਗਾਮਜਿਤਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਕਨਿਟ੍ਠਭਾਤਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ। **ਪੋਸਿਯੋ**ਤਿਸ੍ਸ ਨਾਮਂ ਅਹੋਸਿ। ਸੋ ਵਯਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਦਾਰਪਰਿਗ੍ਗਹਂ ਕਤ੍ਵਾ ਏਕਂ ਪੁਤ੍ਤਂ ਲਭਿਤ੍ਵਾ ਅਨ੍ਤਿਮਭਵਿਕਤਾਯ ਧਮ੍ਮਤਾਯ ਚੋਦਿਯਮਾਨੋ ਜਾਤਿਆਦਿਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸਂਵੇਗੋ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਅਰਞ੍ਞਂ ਪਵਿਸਿਤ੍ਵਾ ਵੂਪਕਟ੍ਠੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਚਤੁਸਚ੍ਚਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਭਾਵਨਂ ਅਨੁਯੁਞ੍ਜਨ੍ਤੋ ਨਚਿਰਸ੍ਸੇਵ ਵਿਪਸ੍ਸਨਂ ਉਸ੍ਸੁਕ੍ਕਾਪੇਤ੍ਵਾ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਾਪੁਣਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੨.੫੩.੧-੧੨) –

‘‘ਹਿਮਵਨ੍ਤਸ੍ਸਾਵਿਦੂਰੇ, ਲਮ੍ਬਕੋ ਨਾਮ ਪਬ੍ਬਤੋ।
ਤਤ੍ਥੇਵ ਤਿਸ੍ਸੋ ਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ, ਅਬ੍ਭੋਕਾਸਮ੍ਹਿ ਚਙ੍ਕਮਿ॥

‘‘ਮਿਗਲੁਦ੍ਦੋ ਤਦਾ ਆਸਿਂ, ਅਰਞ੍ਞੇ ਕਾਨਨੇ ਅਹਂ।
ਦਿਸ੍ਵਾਨ ਤਂ ਦੇਵਦੇਵਂ, ਤਿਣਮੁਟ੍ਠਿਮਦਾਸਹਂ॥

‘‘ਨਿਸੀਦਨਤ੍ਥਂ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ, ਦਤ੍ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਸਾਦਯਿਂ।
ਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ, ਪਕ੍ਕਾਮਿਂ ਉਤ੍ਤਰਾਮੁਖੋ॥

‘‘ਅਚਿਰਂ ਗਤਮਤ੍ਤਸ੍ਸ, ਮਿਗਰਾਜਾ ਅਪੋਥਯਿ।
ਸੋਹੇਨ ਪੋਥਿਤੋ, ਸਨ੍ਤੋ ਤਤ੍ਥ ਕਾਲਙ੍ਕਤੋ ਅਹਂ॥

‘‘ਆਸਨ੍ਨੇ ਮੇ ਕਤਂ ਕਮ੍ਮਂ, ਬੁਦ੍ਧਸੇਟ੍ਠੇ ਅਨਾਸਵੇ।
ਸੁਮੁਤ੍ਤੋ ਸਰਵੇਗੋਵ, ਦੇਵਲੋਕਮਗਚ੍ਛਹਂ॥

‘‘ਯੂਪੋ ਤਤ੍ਥ ਸੁਭੋ ਆਸਿ, ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮਾਭਿਨਿਮ੍ਮਿਤੋ।
ਸਹਸ੍ਸਕਣ੍ਡੋ ਸਤਭੇਣ੍ਡੁ, ਧਜਾਲੁ ਹਰਿਤਾਮਯੋ॥

‘‘ਪਭਾ ਨਿਦ੍ਧਾਵਤੇ ਤਸ੍ਸ, ਸਤਰਂਸੀਵ ਉਗ੍ਗਤੋ।
ਆਕਿਣ੍ਣੋ ਦੇਵਕਞ੍ਞਾਹਿ, ਆਮੋਦਿਂ ਕਾਮਕਾਮਿਹਂ॥

‘‘ਦੇਵਲੋਕਾ ਚਵਿਤ੍ਵਾਨ, ਸੁਕ੍ਕਮੂਲੇਨ ਚੋਦਿਤੋ।
ਆਗਨ੍ਤ੍ਵਾਨ ਮਨੁਸ੍ਸਤ੍ਤਂ, ਪਤ੍ਤੋਮ੍ਹਿ ਆਸਵਕ੍ਖਯਂ॥

‘‘ਚਤੁਨ੍ਨਵੁਤਿਤੋ ਕਪ੍ਪੇ, ਨਿਸੀਦਨਮਦਾਸਹਂ।
ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ, ਤਿਣਮੁਟ੍ਠੇ ਇਦਂ ਫਲਂ॥

‘‘ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹਂ...ਪੇ॰... ਕਤਂ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ’’ਨ੍ਤਿ॥

ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਨ ਪਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਵਨ੍ਦਿਤ੍ਤਂ ਸਾਵਤ੍ਥਿਂ ਆਗਤੋ ਞਾਤਿਂ ਅਨੁਕਮ੍ਪਾਯ ਞਾਤਿਗੇਹਂ ਅਗਮਾਸਿ। ਤਤ੍ਥ ਨਂ ਪੁਰਾਣਦੁਤਿਯਿਕਾ ਵਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਆਸਨਦਾਨਾਦਿਨਾ ਪਠਮਂ ਉਪਾਸਿਕਾ ਵਿਯ ਵਤ੍ਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਥੇਰਸ੍ਸ ਅਜ੍ਝਾਸਯਂ ਅਜਾਨਨ੍ਤੀ ਪਚ੍ਛਾ ਇਤ੍ਥਿਕੁਤ੍ਤਾਦੀਹਿ ਪਲੋਭੇਤੁਕਾਮਾ ਅਹੋਸਿ । ਥੇਰੋ ‘‘ਅਹੋ ਅਨ੍ਧਬਾਲਾ ਮਾਦਿਸੇਪਿ ਨਾਮ ਏਵਂ ਪਟਿਪਜ੍ਜਤੀ’’ਤਿ ਚਿਨ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਕਿਞ੍ਚਿ ਅਵਤ੍ਵਾ ਉਟ੍ਠਾਯਾਸਨਾ ਅਰਞ੍ਞਮੇਵ ਗਤੋ। ਤਂ ਆਰਞ੍ਞਕਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ‘‘ਕਿਂ, ਆਵੁਸੋ, ਅਤਿਲਹੁਂ, ਨਿਵਤ੍ਤੋਸਿ, ਞਾਤਕੇਹਿ ਨ ਦਿਟ੍ਠੋਸੀ’’ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਂਸੁ। ਥੇਰੋ ਤਤ੍ਥ ਪਵਤ੍ਤਿਂ ਆਚਿਕ੍ਖਨ੍ਤੋ **‘‘ਅਨਾਸਨ੍ਨਵਰਾ ਏਤਾ’’**ਤਿ ਗਾਥਂ ਅਭਾਸਿ।

੩੪. ਤਤ੍ਥ **ਅਨਾਸਨ੍ਨਵਰਾਤਿ ਏਤਾ** ਇਤ੍ਥਿਯੋ ਨ ਆਸਨ੍ਨਾ ਅਨੁਪਗਤਾ, ਦੂਰੇ ਏਵ ਠਿਤਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਵਰਾ ਪੁਰਿਸਸ੍ਸ ਸੇਟ੍ਠਾ ਹਿਤਾਵਹਾ, ਤਞ੍ਚ ਖੋ **ਨਿਚ੍ਚਮੇ**ਵ ਸਬ੍ਬਕਾਲਮੇਵ, ਨ ਰਤ੍ਤਿਮੇਵ, ਨ ਦਿਵਾਪਿ, ਨ ਰਹੋਵੇਲਾਯਪਿ। **ਵਿਜਾਨਤਾ**ਤਿ ਵਿਜਾਨਨ੍ਤੇਨ। ‘‘ਅਨਾਸਨ੍ਨਪਰਾ’’ਤਿਪਿ ਪਾਲ਼ਿ, ਸੋ ਏਵਤ੍ਥੋ। ਅਯਞ੍ਹੇਤ੍ਥ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ – ਚਣ੍ਡਹਤ੍ਥਿਅਸ੍ਸਮਹਿਂਸਸੀਹਬ੍ਯਗ੍ਘਯਕ੍ਖਰਕ੍ਖਸਪਿਸਾਚਾਪਿ ਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ ਅਨੁਪਸਙ੍ਕਮਨ੍ਤੋ ਵਰਾ ਸੇਟ੍ਠਾ, ਨ ਅਨਤ੍ਥਾਵਹਾ, ਤੇ ਪਨ ਉਪਸਙ੍ਕਮਨ੍ਤਾ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਿਕਂਯੇਵ ਅਨਤ੍ਥਂ ਕਰੇਯ੍ਯੁਂ। ਇਤ੍ਥਿਯੋ ਪਨ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਿਕਂ ਸਮ੍ਪਰਾਯਿਕਂ ਵਿਮੋਕ੍ਖਨਿਸ੍ਸਿਤਮ੍ਪਿ ਅਤ੍ਥਂ ਵਿਨਾਸੇਤ੍ਵਾ ਮਹਨ੍ਤਂ ਅਨਤ੍ਥਂ ਆਪਾਦੇਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਅਨਾਸਨ੍ਨਵਰਾ ਏਤਾ ਨਿਚ੍ਚਮੇਵ ਵਿਜਾਨਤਾਤਿ। ਇਦਾਨਿ ਤਮਤ੍ਥਂ ਅਤ੍ਤੂਪਨਾਯਿਕਂ ਕਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **‘‘ਗਾਮਾ’’**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ **ਗਾਮਾ**ਤਿ ਗਾਮਂ। ਉਪਯੋਗਤ੍ਥੇ ਹਿ ਏਤਂ ਨਿਸ੍ਸਕ੍ਕਵਚਨਂ। **ਅਰਞ੍ਞਮਾਗਮ੍ਮਾ**ਤਿ ਅਰਞ੍ਞਤੋ ਆਗਨ੍ਤ੍ਵਾ। **ਮ**-ਕਾਰੋ ਪਦਸਨ੍ਧਿਕਰੋ, ਨਿਸ੍ਸਕ੍ਕੇ ਚੇਤਂ ਉਪਯੋਗਵਚਨਂ। **ਤਤੋ**ਤਿ ਮਞ੍ਚਕਤੋ। **ਅਨਾਮਨ੍ਤੇਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਅਨਾਲਪਿਤ੍ਵਾ ਪੁਰਾਣਦੁਤਿਯਿਕਂ ‘‘ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਾ ਹੋਹੀ’’ਤਿ ਏਤ੍ਤਕਮ੍ਪਿ ਅਵਤ੍ਵਾ। **ਪੋਸਿਯੋ**ਤਿ ਅਤ੍ਤਾਨਮੇਵ ਪਰਂ ਵਿਯ ਵਦਤਿ। ਯੇ ਪਨ ‘‘ਪਕ੍ਕਾਮਿ’’ਨ੍ਤਿ ਪਠਨ੍ਤਿ, ਤੇਸਂ ਅਹਂ ਪੋਸਿਯੋ ਪਕ੍ਕਾਮਿਨ੍ਤਿ ਯੋਜਨਾ। ਯੇ ਪਨ ‘‘ਸਾ ਇਤ੍ਥੀ ਥੇਰਂ ਘਰਂ ਉਪਗਤਂ ਭੋਜੇਤ੍ਵਾ ਪਲੋਭੇਤੁਕਾਮਾ ਜਾਤਾ, ਤਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਥੇਰੋ ਤਾਵਦੇਵ ਗੇਹਤੋ ਨਿਕ੍ਖਮਿਤ੍ਵਾ ਵਿਹਾਰਂ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਵਸਨਟ੍ਠਾਨੇ ਮਞ੍ਚਕੇ ਨਿਸੀਦਿ। ਸਾਪਿ ਖੋ ਇਤ੍ਥੀ ਪਚ੍ਛਾਭਤ੍ਤਂ ਅਲਙ੍ਕਤਪਟਿਯਤ੍ਤਾ ਵਿਹਾਰੇ ਥੇਰਸ੍ਸ ਵਸਨਟ੍ਠਾਨਂ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿ। ਤਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਥੇਰੋ ਕਿਞ੍ਚਿ ਅਵਤ੍ਵਾ ਉਟ੍ਠਾਯ ਦਿਵਾਟ੍ਠਾਨਮੇਵ ਗਤੋ’’ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ, ਤੇਸਂ ‘‘ਗਾਮਾ ਅਰਞ੍ਞਮਾਗਮ੍ਮਾ’’ਤਿ ਗਾਥਾਪਦਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੋ ਯਥਾਰੁਤਵਸੇਨੇਵ ਨਿਯ੍ਯਤਿ। ਵਿਹਾਰੋ ਹਿ ਇਧ ‘‘ਅਰਞ੍ਞ’’ਨ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤੋ।

ਪੋਸਿਯਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੫. ਸਾਮਞ੍ਞਕਾਨਿਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਸੁਖਂ ਸੁਖਤ੍ਥੋਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਸਾਮਞ੍ਞਕਾਨਿਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਸੋ ਕਿਰ ਪੁਰਿਮਬੁਦ੍ਧੇਸੁ ਕਤਾਧਿਕਾਰੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਭਵੇ ਕੁਸਲਂ ਉਪਚਿਨਨ੍ਤੋ ਇਤੋ ਏਕਨਵੁਤੇ ਕਪ੍ਪੇ ਵਿਪਸ੍ਸਿਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਮਨੁਸ੍ਸਯੋਨਿਯਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੋ ਵਿਪਸ੍ਸਿਂ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਪਸਨ੍ਨਮਾਨਸੋ ਏਕਂ ਮਞ੍ਚਂ ਅਦਾਸਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮੇਨ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਸਂਸਰਨ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਅਞ੍ਞਤਰਸ੍ਸ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਸ੍ਸ ਪੁਤ੍ਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ। **ਸਾਮਞ੍ਞਕਾਨੀ**ਤਿਸ੍ਸ ਨਾਮਂ ਅਹੋਸਿ। ਸੋ ਵਿਞ੍ਞੁਤਂ ਪਤ੍ਤੋ ਸਤ੍ਥੁ ਯਮਕਪਾਟਿਹਾਰਿਯਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਪਸਨ੍ਨਮਾਨਸੋ ਸਾਸਨੇ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਚਰਿਯਾਨੁਕੂਲਂ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਝਾਨਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਝਾਨਂ ਪਾਦਕਂ ਕਤ੍ਵਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਂ ਵਡ੍ਢੇਤ੍ਵਾ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਾਪੁਣਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੧.੩੬.੩੦-੩੩) –

''ਵਿਪਸ੍ਸਿਨੋ ਭਗਵਤੋ, ਲੋਕਜੇਟ੍ਠਸ੍ਸ ਤਾਦਿਨੋ।
ਏਕਂ ਮਞ੍ਚਂ ਮਯਾ ਦਿਨ੍ਨਂ, ਪਸਨ੍ਨੇਨ ਸਪਾਣਿਨਾ॥

''ਹਤ੍ਥਿਯਾਨਂ ਅਸ੍ਸਯਾਨਂ, ਦਿਬ੍ਬਯਾਨਂ ਸਮਜ੍ਝਗਂ।
ਤੇਨ ਮਞ੍ਚਕ ਦਾਨੇਨ, ਪਤ੍ਤੋਮ੍ਹਿ ਆਸਵਕ੍ਖਯਂ॥

''ਏਕਨਵੁਤਿਤੋ ਕਪ੍ਪੇ, ਯਂ ਮਞ੍ਚਮਦਦਿਂ ਤਦਾ।
ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ, ਮਞ੍ਚਦਾਨਸ੍ਸਿਦਂ ਫਲਂ॥

''ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹਂ...ਪੇ॰... ਕਤਂ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ''ਨ੍ਤਿ॥

ਥੇਰਸ੍ਸ ਪਨ ਗਿਹਿਸਹਾਯਕੋ ਕਾਤਿਯਾਨੋ ਨਾਮ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕੋ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਤਿਤ੍ਥਿਯਾਨਂ ਹਤਲਾਭਸਕ੍ਕਾਰਤਾਯ ਘਾਸਚ੍ਛਾਦਨਮਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਅਲਭਨ੍ਤੋ ਆਜੀਵਕਾਪਕਤੋ ਥੇਰਂ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ''ਤੁਮ੍ਹੇ ਸਾਕਿਯਪੁਤ੍ਤਿਯਾ ਨਾਮ ਮਹਾਲਾਭਗ੍ਗਯਸਗ੍ਗਪ੍ਪਤ੍ਤਾ ਸੁਖੇਨ ਜੀਵਥ, ਮਯਂ ਪਨ ਦੁਕ੍ਖਿਤਾ ਕਿਚ੍ਛਜੀਵਿਕਾ, ਕਥਂ ਨੁ ਖੋ ਪਟਿਪਜ੍ਜਮਾਨਸ੍ਸ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਿਕਞ੍ਚੇਵ ਸਮ੍ਪਰਾਯਿਕਞ੍ਚ ਸੁਖਂ ਸਮ੍ਪਜ੍ਜਤੀ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿ। ਅਥਸ੍ਸ ਥੇਰੋ ''ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯਤੋ ਸੁਖਂ ਨਾਮ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਸੁਖਮੇਵ, ਤਞ੍ਚ ਤਦਨੁਰੂਪਂ ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਂ ਪਟਿਪਜ੍ਜਨ੍ਤਸ੍ਸੇਵਾ''ਤਿ ਅਤ੍ਤਨਾ ਤਸ੍ਸ ਅਧਿਗਤਭਾਵਂ ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਵਿਭਾਵੇਨ੍ਤੋ **"ਸੁਖਂ ਸੁਖਤ੍ਥੋ ਲਭਤੇ ਤਦਾਚਰ"**ਨ੍ਤਿ ਗਾਥਂ ਅਭਾਸਿ।

੩੫. ਤਤ੍ਥ **ਸੁਖ**ਨ੍ਤਿ ਨਿਰਾਮਿਸਂ ਸੁਖਂ ਇਧਾਧਿਪ੍ਪੇਤਂ। ਤਞ੍ਚ ਫਲਸਮਾਪਤ੍ਤਿ ਚੇਵ ਨਿਬ੍ਬਾਨਞ੍ਚ। ਤਥਾ ਹਿ ''ਅਯਂ ਸਮਾਧਿ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸੁਖੋ ਚੇਵ ਆਯਤਿਞ੍ਚ ਸੁਖਵਿਪਾਕੋ'' (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੩.੩੫੫; ਅ॰ ਨਿ॰ ੫.੨੭; ਵਿਭ॰ ੮੦੪) ''ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਪਰਮਂ ਸੁਖ''ਨ੍ਤਿ (ਧ॰ ਪ॰ ੨੦੩-੨੦੪) ਚ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਸੁਖਤ੍ਥੋ**ਤਿ ਸੁਖਪ੍ਪਯੋਜਨੋ, ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੇਨ ਸੁਖੇਨ ਅਤ੍ਥਿਕੋ। **ਲਭਤੇ**ਤਿ ਪਾਪੁਣਾਤਿ, ਅਤ੍ਥਿਕਸ੍ਸੇਵੇਦਂ ਸੁਖਂ, ਨ ਇਤਰਸ੍ਸ। ਕੋ ਪਨ ਅਤ੍ਥਿਕੋਤਿ ਆਹ **"ਤਦਾਚਰ"**ਨ੍ਤਿ ਤਦਤ੍ਥਂ ਆਚਰਨ੍ਤੋ, ਯਾਯ ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਯਾ ਤਂ ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਂ ਪਟਿਪਜ੍ਜਨ੍ਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਨ ਕੇਵਲਂ ਤਦਾਚਰਂ ਸੁਖਮੇਵ ਲਭਤੇ, ਅਥ ਖੋ **ਕਿਤ੍ਤਿਞ੍ਚ ਪਪ੍ਪੋਤਿ** ''ਇਤਿਪਿ ਸੀਲਵਾ ਸੁਪਰਿਸੁਦ੍ਧਕਾਯਵਚੀਕਮ੍ਮਨ੍ਤੋ ਸੁਪਰਿਸੁਦ੍ਧਾਜੀਵੋ ਝਾਯੀ ਝਾਨਯੁਤ੍ਤੋ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਕਿਤ੍ਤਿਂ ਪਰਮ੍ਮੁਖਾ ਪਤ੍ਥਟਯਸਤਂ ਪਾਪੁਣਾਤਿ। **ਯਸਸ੍ਸ ਵਡ੍ਢਤੀ**ਤਿ ਸਮ੍ਮੁਖੇ ਗੁਣਾਭਿਤ੍ਥਵਸਙ੍ਖਾਤੋ ਪਰਿਵਾਰਸਮ੍ਪਦਾਸਙ੍ਖਾਤੋ ਚ ਯਸੋ ਅਸ੍ਸ ਪਰਿਬ੍ਰੂਹਤਿ। ਇਦਾਨਿ ''ਤਦਾਚਰ''ਨ੍ਤਿ ਸਾਮਞ੍ਞਤੋ ਵੁਤ੍ਤਮਤ੍ਥਂ ਸਰੂਪਤੋ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ – **"ਯੋ ਅਰਿਯਮਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਮਞ੍ਜਸਂ ਉਜੁਂ, ਭਾਵੇਤਿ ਮਗ੍ਗਂ ਅਮਤਸ੍ਸ ਪਤ੍ਤਿਯਾ"**ਤਿ ਆਹ। ਤਸ੍ਸਤ੍ਥੋ **ਯੋ** ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਕਿਲੇਸੇਹਿ ਆਰਕਤ੍ਤਾ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਟ੍ਠੇਨ ਪਟਿਪਜ੍ਜਨ੍ਤਾਨਂ ਅਰਿਯਭਾਵਕਰਣਟ੍ਠੇਨ **ਅਰਿਯਂ,** ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਆਦਿਅਟ੍ਠਙ੍ਗਸਮੁਦਾਯਤਾਯ **ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ,** ਅਨ੍ਤਦ੍ਵਯਰਹਿਤਮਜ੍ਝਿਮਪਟਿਪਤ੍ਤਿਭਾਵਤੋ ਅਕੁਟਿਲਟ੍ਠੇਨ **ਅਞ੍ਜਸਂ,** ਕਾਯਵਙ੍ਕਾਦਿਪ੍ਪਹਾਨਤੋ **ਉਜੁਂ,** ਨਿਬ੍ਬਾਨਤ੍ਥਿਕੇਹਿ ਮਗ੍ਗਨਿਯਟ੍ਠੇਨ ਕਿਲੇਸੇ ਮਾਰੇਨ੍ਤੋ ਗਮਨਟ੍ਠੇਨ ਚ **"ਮਗ੍ਗ"**ਨ੍ਤਿ ਲਦ੍ਧਨਾਮਂ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਪਟਿਪਦਂ **ਅਮਤਸ੍ਸ** ਅਸਙ੍ਖਤਾਯ ਧਾਤੁਯਾ **ਪਤ੍ਤਿਯਾ** ਅਧਿਗਮਾਯ **ਭਾਵੇਤਿ** ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਨ੍ਤਾਨੇ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤਿ ਵਡ੍ਢੇਤਿ ਚ, ਸੋ ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯੇਨ ''ਸੁਖਤ੍ਥੋ ਤਦਾਚਰ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ

ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਂ ਸੁਖਂ ਲਭਤਿ। ਤਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕੋ ਪਸਨ੍ਨਮਾਨਸੋ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਸਮ੍ਮਾ ਪਟਿਪਜ੍ਜਨ੍ਤੋ ਨਚਿਰਸ੍ਸੇਵ ਵਿਪਸ੍ਸਨਂ ਵਡ੍ਢੇਤ੍ਵਾ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਾਪੁਣਿ। ਇਦਮੇਵ ਥੇਰਸ੍ਸ ਅਞ੍ਞਾਬ੍ਯਾਕਰਣਂ ਅਹੋਸਿ।

ਸਾਮਞ੍ਞਕਾਨਿਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੬. ਕੁਮਾਪੁਤ੍ਤਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਸਾਧੁ ਸੁਤਨ੍ਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਕੁਮਾਪੁਤ੍ਤਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਸੋ ਕਿਰ ਪੁਰਿਮਬੁਦ੍ਧੇਸੁ ਕਤਾਧਿਕਾਰੋ ਇਤੋ ਏਕਨਵੁਤੇ ਕਪ੍ਪੇ ਅਜਿਨਚਮ੍ਮਵਸਨੋ ਤਾਪਸੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਬਨ੍ਧੁਮਤੀਨਗਰੇ ਰਾਜੁਯ੍ਯਾਨੇ ਵਸਨ੍ਤੋ ਵਿਪਸ੍ਸਿਂ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਪਸ੍ਸਿਤ੍ਵਾ ਪਸਨ੍ਨਮਾਨਸੋ ਪਾਦਬ੍ਭਞ੍ਜਨਤੇਲਂ ਅਦਾਸਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮੇਨ ਦੇਵਲੋਕੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੋ। ਤਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਸੁਗਤੀਸੁਯੇਵ ਸਂਸਰਨ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਅਵਨ੍ਤਿਰਟ੍ਠੇ ਵੇਲੁਕਣ੍ਟਕਨਗਰੇ ਗਹਪਤਿਕੁਲੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੋ। ''ਨਨ੍ਦੋ''ਤਿਸ੍ਸ ਨਾਮਂ ਅਕਂਸੁ। ਮਾਤਾ ਪਨਸ੍ਸ ਕੁਮਾ ਨਾਮ, ਤੇਨ **ਕੁਮਾਪੁਤ੍ਤੋ**ਤਿ ਪਞ੍ਞਾਯਿਤ੍ਥ। ਸੋ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਧਮ੍ਮਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਲਦ੍ਧਪ੍ਪਸਾਦੋ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਕਤਪੁਬ੍ਬਕਿਚ੍ਚੋ ਪਰਿਯਨ੍ਤਪਬ੍ਬਤਪਸ੍ਸੇ ਸਮਣਧਮ੍ਮਂ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਵਿਸੇਸਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਤੁਂ ਅਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਧਮ੍ਮਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਂ ਸੋਧੇਤ੍ਵਾ ਸਪ੍ਪਾਯਟ੍ਠਾਨੇ ਵਸਨ੍ਤੋ ਵਿਪਸ੍ਸਨਂ ਵਡ੍ਢੇਤ੍ਵਾ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਸਚ੍ਛਾਕਾਸਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੨.੫੩.੨੪-੩੦) –

''ਨਗਰੇ ਬਨ੍ਧੁਮਤਿਯਾ, ਰਾਜੁਯ੍ਯਾਨੇ ਵਸਾਮਹਂ।
ਚਮ੍ਮਵਾਸੀ ਤਦਾ ਆਸਿਂ, ਕਮਣ੍ਡਲੁਧਰੋ ਅਹਂ॥

''ਅਦ੍ਦਸਂ ਵਿਮਲਂ ਬੁਦ੍ਧਂ, ਸਯਮ੍ਭੁਂ ਅਪਰਾਜਿਤਂ।
ਪਧਾਨਂ ਪਹਿਤਤ੍ਤਂ ਤਂ, ਝਾਯਿਂ ਝਾਨਰਤਂ ਵਸਿਂ॥

''ਸਬ੍ਬਕਾਮਸਮਿਦ੍ਧਞ੍ਚ, ਓਘਤਿਣ੍ਣਮਨਾਸਵਂ।
ਦਿਸ੍ਵਾ ਪਸਨ੍ਨਸੁਮਨੋ, ਅਬ੍ਭਞ੍ਜਨਮਦਾਸਹਂ॥

''ਏਕਨਵੁਤਿਤੋ ਕਪ੍ਪੇ, ਅਬ੍ਭਞ੍ਜਨਮਦਾਸਹਂ।
ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ, ਅਬ੍ਭਞ੍ਜਨਸ੍ਸਿਦਂ ਫਲਂ॥

''ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹਂ...ਪੇ॰... ਕਤਂ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ''ਨ੍ਤਿ॥

ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਨ ਪਤ੍ਵਾ ਅਰਞ੍ਞੇ ਕਾਯਦਲ੍ਹਿਬਹੁਲੇ ਭਿਕ੍ਖੂ, ਦਿਸ੍ਵਾ ਤੇ ਓਵਦਨ੍ਤੋ ਸਾਸਨਸ੍ਸ ਨਿਯ੍ਯਾਨਿਕਭਾਵਂ ਪਕਾਸੇਨ੍ਤੋ **"ਸਾਧੁ ਸੁਤਂ ਸਾਧੁ ਚਰਿਤਕ**"ਨ੍ਤਿ ਗਾਥਂ ਅਭਾਸਿ।

੩੬. ਤਤ੍ਥ **ਸਾਧੂ**ਤਿ ਸੁਨ੍ਦਰਂ। **ਸੁਤ**ਨ੍ਤਿ ਸਵਨਂ। ਤਞ੍ਚ ਖੋ ਵਿਵਟ੍ਟੂਪਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵਿਸੇਸਤੋ ਅਪ੍ਪਿਚ੍ਛਤਾਦਿਪਟਿਸਂਯੁਤ੍ਤਂ ਦਸਕਥਾਵਤ੍ਥੁਸਵਨਂ ਇਧਾਧਿਪ੍ਪੇਤਂ। **ਸਾਧੁ ਚਰਿਤਕ**ਨ੍ਤਿ ਤਦੇਵ ਅਪ੍ਪਿਚ੍ਛਤਾਦਿਚਰਿਤਂ ਚਿਣ੍ਣਂ, ਸਾਧੁਚਰਿਤਮੇਵ ਹਿ ''ਚਰਿਤਕ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਪਦਦ੍ਵਯੇਨਾਪਿ ਬਾਹੁਸਚ੍ਚਂ ਤਦਨੁਰੂਪਂ ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਞ੍ਚ ''ਸੁਨ੍ਦਰ''ਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਸਦਾ**ਤਿ ਸਬ੍ਬਕਾਲੇ ਨਵਕਮਜ੍ਝਿਮਥੇਰਕਾਲੇ, ਸਬ੍ਬੇਸੁ ਵਾ ਇਰਿਯਾਪਥਕ੍ਖਣੇਸੁ। **ਅਨਿਕੇਤਵਿਹਾਰੋ**ਤਿ ਕਿਲੇਸਾਨਂ ਨਿਵਾਸਨਟ੍ਠਾਨਟ੍ਠੇਨ ਪਞ੍ਚਕਾਮਗੁਣਾ ਨਿਕੇਤਾ ਨਾਮ, ਲੋਕਿਯਾ ਵਾ ਛਲਾਰਮ੍ਮਣਧਮ੍ਮਾ। ਯਥਾਹ – ''ਰੂਪਨਿਮਿਤ੍ਤਨਿਕੇਤਵਿਸਾਰਵਿਨਿਬਨ੍ਧਾ ਖੋ, ਗਹਪਤਿ, 'ਨਿਕੇਤਸਾਰੀ'ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤੀ''ਤਿਆਦਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੩.੩)। ਤੇਸਂ ਨਿਕੇਤਾਨਂ ਪਹਾਨਤ੍ਥਾਯ ਪਟਿਪਦਾ ਅਨਿਕੇਤਵਿਹਾਰੋ। **ਅਤ੍ਥਪੁਚ੍ਛਨ**ਨ੍ਤਿ ਤਂ ਆਜਾਨਿਤੁਕਾਮਸ੍ਸ ਕਲ੍ਯਾਣਮਿਤ੍ਤਂ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਿਕਸਮ੍ਪਰਾਯਿਕਪਰਮਤ੍ਥਪਭੇਦਸ੍ਸ ਪੁਚ੍ਛਨਂ, ਕੁਸਲਾਦਿਭੇਦਸ੍ਸ ਵਾ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਸਭਾਵਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ''ਕਿਂ,

ਭਨ੍ਤੇ, ਕੁਸਲਂ, ਕਿਂ ਅਕੁਸਲਂ, ਕਿਂ ਸਾਵਜ੍ਜਂ, ਕਿਂ ਅਨਵਜ੍ਜ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੩.੨੯੬) ਪੁਚ੍ਛਨਂ ਅਤ੍ਥਪੁਚ੍ਛਨਂ। **ਪਦਕ੍ਖਿਣਕਮ੍ਮ**ਨ੍ਤਿ ਤਂ ਪਨ ਪੁਚ੍ਛਿਤ੍ਵਾ ਪਦਕ੍ਖਿਣਗ੍ਗਾਹਿਭਾਵੇਨ ਤਸ੍ਸ ਓਵਾਦੇ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਂ ਸਮ੍ਮਾਪਟਿਪਤ੍ਤਿ। ਇਧਾਪਿ ''ਸਾਧੂ''ਤਿ ਪਦਂ ਆਨੇਤ੍ਵਾ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਂ। **ਏਤਂ ਸਾਮਞ੍ਞ**ਨ੍ਤਿ ''ਸਾਧੁ ਸੁਤ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਵੁਤ੍ਤਂ ਯਂ ਸੁਤਂ, ਯਞ੍ਚ ਚਰਿਤਂ, ਯੋ ਚ ਅਨਿਕੇਤਵਿਹਾਰੋ , ਯਞ੍ਚ ਅਤ੍ਥਪੁਚ੍ਛਨਂ, ਯਞ੍ਚ ਪਦਕ੍ਖਿਣਕਮ੍ਮਂ, ਏਤਂ ਸਾਮਞ੍ਞਂ ਏਸੋ ਸਮਣਭਾਵੋ। ਯਸ੍ਮਾ ਇਮਾਯ ਏਵ ਪਟਿਪਦਾਯ ਸਮਣਭਾਵੋ, ਨ ਅਞ੍ਞਥਾ, ਤਸ੍ਮਾ ''ਸਾਮਞ੍ਞ''ਨ੍ਤਿ ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯਤੋ ਮਗ੍ਗਫਲਸ੍ਸ ਅਧਿਵਚਨਂ। ਤਸ੍ਸ ਵਾ ਪਨ ਅਯਂ ਅਪਣ੍ਣਕਪਟਿਪਦਾ, ਤਂ ਪਨੇਤਂ ਸਾਮਞ੍ਞਂ ਯਾਦਿਸਸ੍ਸ ਸਮ੍ਭਵਤਿ, ਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਅਕਿਞ੍ਚਨਸ੍ਸਾ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਅਪਰਿਗ੍ਗਾਹਕਸ੍ਸ, ਖੇਤ੍ਤਵਤ੍ਥੁਹਿਰਞ੍ਞਸੁਵਣ੍ਣਦਾਸਿਦਾਸਾਦਿਪਰਿਗ੍ਗਹਪਟਿਗ੍ਗਹਣਰਹਿਤਸ੍ਸਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਕੁਮਾਪੁਤ੍ਤਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੭. ਕੁਮਾਪੁਤ੍ਤਸਹਾਯਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਨਾਨਾਜਨਪਦਂ ਯਨ੍ਤੀਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਕੁਮਾਪੁਤ੍ਤਸਹਾਯਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਸੋ ਕਿਰ ਪੁਰਿਮਬੁਦ੍ਧੇਸੁ ਕਤਾਧਿਕਾਰੋ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਵਿਵਟ੍ਟੂਪਨਿਸ੍ਸਯਂ ਕੁਸਲਂ ਉਪਚਿਨਨ੍ਤੋ ਇਤੋ ਚਤੁਨਵੁਤੇ ਕਪ੍ਪੇ ਸਿਦ੍ਧਤ੍ਥਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਕੁਲਗੇਹੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਵਿਞ੍ਞੁਤਂ ਪਤ੍ਤੋ ਅਰਞ੍ਞਂ ਪਵਿਸਿਤ੍ਵਾ ਬਹੁਂ ਰੁਕ੍ਖਦਣ੍ਡਂ ਛਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਕਤ੍ਤਰਯਟ੍ਠਿਂ ਕਤ੍ਵਾ ਸਙ੍ਘਸ੍ਸ ਅਦਾਸਿ। ਅਞ੍ਞਞ੍ਚ ਯਥਾਵਿਭਵਂ ਪੁਞ੍ਞਂ ਕਤ੍ਵਾ ਦੇਵੇਸੁ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਤਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਸੁਗਤੀਸੁਯੇਵ ਪਰਿਵਤ੍ਤੇਨ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਵੇਲੁਕਣ੍ਟਕਨਗਰੇ ਇਦ੍ਧੇ ਕੁਲੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ। **ਸੁਦਨ੍ਤੋ**ਤਿਸ੍ਸ ਨਾਮਂ ਅਹੋਸਿ। ''ਵਾਸੁਲੋ''ਤਿ ਕੇਚਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਸੋ ਕੁਮਾਪੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਿਯਸਹਾਯੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਵਿਚਰਨ੍ਤੋ ''ਕੁਮਾਪੁਤ੍ਤੋ ਪਬ੍ਬਜਿਤੋ''ਤਿ ਸੁਤ੍ਵਾ ''ਨ ਹਿ ਨੂਨ ਸੋ ਓਰਕੋ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੋ, ਯਤ੍ਥ ਕੁਮਾਪੁਤ੍ਤੋ ਪਬ੍ਬਜਿਤੋ''ਤਿ ਤਦਨੁਬਨ੍ਧੇਨ ਸਯਮ੍ਪਿ ਪਬ੍ਬਜਿਤੁਕਾਮੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਸਤ੍ਥੁ ਸਨ੍ਤਿਕਂ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿ। ਤਸ੍ਸ ਸਤ੍ਥਾ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਸਿ। ਸੋ ਭਿਯ੍ਯੋਸੋਮਤ੍ਤਾਯ ਪਬ੍ਬਜ੍ਜਾਯ ਸਞ੍ਜਾਤਛਨ੍ਦੋ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਕੁਮਾਪੁਤ੍ਤੇਨੇਵ ਸਦ੍ਧਿਂ ਪਰਿਯਨ੍ਤਪਬ੍ਬਤੇ ਭਾਵਨਾਨੁਯੁਤ੍ਤੋ ਵਿਹਰਤਿ। ਤੇਨ ਚ ਸਮਯੇਨ ਸਮ੍ਬਹੁਲਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਨਾਨਾਜਨਪਦੇਸੁ ਜਨਪਦਚਾਰਿਕਂ ਚਰਨ੍ਤਾਪਿ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਾਪਿ ਆਗਚ੍ਛਨ੍ਤਾਪਿ ਤਂ ਠਾਨਂ ਉਪਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ। ਤੇਨ ਤਤ੍ਥ ਕੋਲਾਹਲਂ ਹੋਤਿ। ਤਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਸੁਦਨ੍ਤਤ੍ਥੇਰੋ ''ਇਮੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਨਿਯ੍ਯਾਨਿਕਸਾਸਨੇ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਜਨਪਦਵਿਤਕ੍ਕਂ ਅਨੁਵਤ੍ਤੇਨ੍ਤਾ ਚਿਤ੍ਤਸਮਾਧਿਂ ਵਿਰਾਧੇਨ੍ਤੀ''ਤਿ ਸਂਵੇਗਜਾਤੋ ਤਮੇਵ ਸਂਵੇਗਂ ਅਤ੍ਤਨੋ ਚਿਤ੍ਤਦਮਨਸ੍ਸ ਅਙ੍ਕੁਸਂ ਕਰੋਨ੍ਤੋ **"ਨਾਨਾਜਨਪਦਂ ਯਨ੍ਤੀ"**ਤਿ ਗਾਥਂ ਅਭਾਸਿ।

੩੭. ਤਤ੍ਥ **ਨਾਨਾਜਨਪਦ**ਨ੍ਤਿ ਵਿਸੁਂ ਵਿਸੁਂ ਨਾਨਾਵਿਧਂ ਜਨਪਦਂ, ਕਾਸਿਕੋਸਲਾਦਿਅਨੇਕਰਟ੍ਠਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਯਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ। **ਵਿਚਰਨ੍ਤਾ**ਤਿ ''ਅਸੁਕੋ ਜਨਪਦੋ ਸੁਭਿਕ੍ਖੋ ਸੁਲਭਪਿਣ੍ਡੋ, ਅਸੁਕੋ ਖੇਮੋ ਅਰੋਗੋ''ਤਿਆਦਿਵਿਤਕ੍ਕਵਸੇਨ ਜਨਪਦਚਾਰਿਕਂ ਚਰਨ੍ਤਾ। **ਅਸਞ੍ਞਤਾ**ਤਿ ਤਸ੍ਸੇਵ ਜਨਪਦਵਿਤਕ੍ਕਸ੍ਸ ਅਪ੍ਪਹੀਨਤਾਯ ਚਿਤ੍ਤੇਨ ਅਸਂਯਤਾ। **ਸਮਾਧਿਞ੍ਚ ਵਿਰਾਧੇਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਸਬ੍ਬਸ੍ਸਪਿ ਉਤ੍ਤਰਿਮਨੁਸ੍ਸਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਮੂਲਭੂਤਂ ਉਪਚਾਰਪ੍ਪਨਾਭੇਦਂ ਸਮਾਧਿਞ੍ਚ ਨਾਮ ਵਿਰਾਧੇਨ੍ਤਿ । **ਚ**-ਸਦ੍ਦੋ ਸਮ੍ਭਾਵਨੇ। ਦੇਸਨ੍ਤਰਚਰਣੇਨ ਝਾਯਿਤੁਂ ਓਕਾਸਾਭਾਵੇਨ ਅਨਧਿਗਤਂ ਸਮਾਧਿਂ ਨਾਧਿਗਚ੍ਛਨ੍ਤਾ, ਅਧਿਗਤਞ੍ਚ ਵਸੀਭਾਵਾਨਾਪਾਦਨੇਨ ਜੀਰਨ੍ਤਾ ਵੀਰਾਧੇਨ੍ਤਿ ਨਾਮ। **ਕਿਂਸੁ ਰਟ੍ਠਚਰਿਯਾ ਕਰਿਸ੍ਸਤੀ**ਤਿ **ਸੂ**ਤਿ ਨਿਪਾਤਮਤ੍ਤਂ। ''ਏਵਂਭੂਤਾਨਂ ਰਟ੍ਠਚਰਿਯਾ ਜਨਪਦਚਾਰਿਕਾ ਕਿਂ ਕਰਿਸ੍ਸਤਿ, ਕਿਂ ਨਾਮ ਅਤ੍ਥਂ ਸਾਧੇਸ੍ਸਤਿ, ਨਿਰਤ੍ਥਕਾਵਾ''ਤਿ ਗਰਹਨ੍ਤੋ ਵਦਤਿ। **ਤਸ੍ਮਾ**ਤਿ ਯਸ੍ਮਾ ਈਦਿਸੀ ਦੇਸਨ੍ਤਰਚਰਿਯਾ ਭਿਕ੍ਖੁਸ੍ਸ ਨ ਅਤ੍ਥਾਵਹਾ, ਅਪਿ ਚ ਖੋ ਅਨਤ੍ਥਾਵਹਾ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤੀਨਂ ਵਿਰਾਧਨਤੋ, ਤਸ੍ਮਾ। **ਵਿਨੇਯ੍ਯ ਸਾਰਮ੍ਭ**ਨ੍ਤਿ ਵਸਨਪਦੇਸੇ ਅਰਤਿਵਸੇਨ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਸਾਰਮ੍ਭਂ ਚਿਤ੍ਤਸਂਕਿਲੇਸਂ ਤਦਨੁਰੂਪੇਨ ਪਟਿਸਙ੍ਖਾਨੇਨ ਵਿਨੇਤ੍ਵਾ ਵੂਪਸਮੇਤ੍ਵਾ। **ਝਾਯੇਯ੍ਯਾ**ਤਿ ਆਰਮ੍ਮਣੂਪਨਿਜ੍ਝਾਨੇਨ ਲਕ੍ਖਣੂਪਨਿਜ੍ਝਾਨੇਨ ਚਾਤਿ ਦੁਵਿਧੇਨਪਿ ਝਾਨੇਨ ਝਾਯੇਯ੍ਯ। **ਅਪੁਰਕ੍ਖਤੋ**ਤਿ ਮਿਚ੍ਛਾਵਿਤਕ੍ਕੇਹਿ ਤਣ੍ਹਾਦੀਹਿ ਵਾ ਨ ਪੁਰਕ੍ਖਤੋਤਿ ਤੇਸਂ ਵਸਂ ਅਨੁਪਗਚ੍ਛਨ੍ਤੋ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਮੇਵ ਮਨਸਿ ਕਰੇਯ੍ਯਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਏਵਂ ਪਨ ਵਤ੍ਵਾ ਥੇਰੋ ਤਮੇਵ ਸਂਵੇਗਂ ਅਙ੍ਕੁਸਂ ਕਤ੍ਵਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਂ ਵਡ੍ਢੇਤ੍ਵਾ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਾਪੁਣਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੨.੫੩.੩੬-੪੧) –

‘‘ਕਾਨਨਂ ਵਨਮੋਗ੍ਗਯ੍ਹ, ਵੇਲੁਂ ਛੇਤ੍ਵਾਨਹਂ ਤਦਾ।
ਆਲਮ੍ਬਨਂ ਕਰਿਤ੍ਵਾਨ, ਸਙ੍ਘਸ੍ਸ ਅਦਦਿਂ ਬਹੁਂ॥

‘‘ਤੇਨ ਚਿਤ੍ਤਪ੍ਪਸਾਦੇਨ, ਸੁਬ੍ਬਤੇ ਅਭਿਵਾਦਿਯ।
ਆਲਮ੍ਬਦਣ੍ਡਂ ਦਤ੍ਵਾਨ, ਪਕ੍ਕਾਮਿਂ ਉਤ੍ਤਰਾਮੁਖੋ॥

‘‘ਚਤੁਨ੍ਨਵੁਤਿਤੋ ਕਪ੍ਪੇ, ਯਂ ਦਣ੍ਡਮਦਦਿਂ ਤਦਾ।
ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ, ਦਣ੍ਡਦਾਨਸ੍ਸਿਦਂ ਫਲਂ॥

‘‘ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹਂ...ਪੇ॰... ਕਤਂ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ’’ਨ੍ਤਿ॥

ਯਂ ਪਨਤ੍ਥ ਅਙ੍ਕੁਸਂ ਕਤ੍ਵਾ ਅਯਂ ਥੇਰੋ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਤ੍ਤੋ, ਤਮੇਵਤ੍ਥਂ ਹਦਯੇ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਤ੍ਤੋਪਿ **‘‘ਨਾਨਾਜਨਪਦਂ ਯਨ੍ਤਿ**’’ਤਿ ਇਦਮੇਵ ਗਾਥਂ ਅਭਾਸਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਤਦੇਵਸ੍ਸ ਅਞ੍ਞਾਬ੍ਯਾਕਰਣਂ ਅਹੋਸੀਤਿ।

ਕੁਮਾਪੁਤ੍ਤਸਹਾਯਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੮. ਗਵਮ੍ਪਤਿਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਯੋ ਇਦ੍ਧਿਯਾ ਸਰਭੁਨ੍ਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਗਵਮ੍ਪਤਿਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਸੋ ਕਿਰ ਪੁਰਿਮਬੁਦ੍ਧੇਸੁ ਕਤਾਧਿਕਾਰੋ ਇਤੋ ਏਕਤਿਂਸੇ ਕਪ੍ਪੇ ਸਿਖਿਂ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਪਸ੍ਸਿਤ੍ਵਾ ਪਸਨ੍ਨਮਾਨਸੋ ਪੁਪ੍ਫੇਹਿ ਪੂਜਂ ਅਕਾਸਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮੇਨ ਦੇਵਲੋਕੇ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਅਪਰਾਪਰਂ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਕੋਣਾਗਮਨਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਚੇਤਿਯੇ ਛਤ੍ਤਞ੍ਚ ਵੇਦਿਕਞ੍ਚ ਕਾਰੇਸਿ। ਕਸ੍ਸਪਸ੍ਸ ਪਨ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਅਞ੍ਞਤਰਸ੍ਮਿਂ ਕੁਲਗੇਹੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੋ। ਤਸ੍ਮਿਞ੍ਚ ਕੁਲੇ ਬਹੁਂ ਗੋਮਣ੍ਡਲਂ ਅਹੋਸਿ। ਤਂ ਗੋਪਾਲਕਾ ਰਕ੍ਖਨ੍ਤਿ। ਅਯਂ ਤਤ੍ਥ ਅਨ੍ਤਰਨ੍ਤਰਾ ਯੁਤ੍ਤਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਂ ਵਿਚਾਰੇਨ੍ਤੋ ਵਿਚਰਤਿ। ਸੋ ਏਕਂ ਖੀਣਾਸਵਤ੍ਥੇਰਂ ਗਾਮੇ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਚਰਿਤ੍ਵਾ ਬਹਿਗਾਮੇ ਦੇਵਸਿਕਂ ਏਕਸ੍ਮਿਂ ਪਦੇਸੇ ਭਤ੍ਤਕਿਚ੍ਚਂ ਕਰੋਨ੍ਤਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ‘‘ਅਯ੍ਯੋ ਸੂਰਿਯਾਤਪੇਨ ਕਿਲਮਿਸ੍ਸਤੀ’’ਤਿ ਚਿਨ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਿਰੀਸਦਣ੍ਡੇ ਉਸ੍ਸਾਪੇਤ੍ਵਾ ਤੇਸਂ ਉਪਰਿ ਸਿਰੀਸਸਾਖਾਯੋ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਸਾਖਾਮਣ੍ਡਪਂ ਕਤ੍ਵਾ ਅਦਾਸਿ। ‘‘ਮਣ੍ਡਪਸ੍ਸ ਸਮੀਪੇ ਸਿਰੀਸਰੁਕ੍ਖਂ ਰੋਪੇਸੀ’’ਤਿ ਚ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਅਨੁਕਮ੍ਪਾਯ ਦੇਵਸਿਕਂ ਥੇਰੋ ਤਤ੍ਥ ਨਿਸੀਦਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮੇਨ ਤਤੋ ਚਵਿਤ੍ਵਾ ਚਾਤੁਮਹਾਰਾਜਿਕੇਸੁ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਪੁਰਿਮਕਮ੍ਮਸਂਸੂਚਕਂ ਵਿਮਾਨਦ੍ਵਾਰੇ ਮਹਨ੍ਤਂ ਸਿਰੀਸਵਨਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ ਵਣ੍ਣਗਨ੍ਧਸਮ੍ਪਨ੍ਨੇਹਿ ਅਞ੍ਞੇਹਿ ਪੁਪ੍ਫੇਹਿ ਸਬ੍ਬਕਾਲੇ ਉਪਸੋਭਯਮਾਨਂ, ਤੇਨ ਤਂ ਵਿਮਾਨਂ ‘‘ਸੇਰੀਸਕ’’ਨ੍ਤਿ ਪਞ੍ਞਾਯਿਤ੍ਥ। ਸੋ ਦੇਵਪੁਤ੍ਤੋ ਏਕਂ ਬੁਦ੍ਧਨ੍ਤਰਂ ਦੇਵੇਸੁ ਚ ਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਚ ਸਂਸਰਿਤ੍ਵਾ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਯਸਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਚਤੂਸੁ ਗਿਹਿਸਹਾਯੇਸੁ **ਗਵਮ੍ਪਤਿ** ਨਾਮ ਹੁਤ੍ਵਾ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਯਸਸ੍ਸ ਪਬ੍ਬਜਿਤਭਾਵਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਹਾਯੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਭਗਵਤੋ ਸਨ੍ਤਿਕਂ ਅਗਮਾਸਿ । ਸਤ੍ਥਾ ਤਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਸਿ। ਸੋ ਦੇਸਨਾਵਸਾਨੇ ਸਹਾਯੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਅਰਹਤ੍ਤੇ ਪਤਿਟ੍ਠਾਸਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੨.੫੩.੪੨-੪੭) –

‘‘ਮਿਗਲੁਦ੍ਦੋ ਪੁਰੇ ਆਸਿਂ, ਵਿਪਿਨੇ ਵਿਚਰਂ ਅਹਂ।
ਅਦ੍ਦਸਂ ਵਿਰਜਂ ਬੁਦ੍ਧਂ, ਸਬ੍ਬਧਮ੍ਮਾਨ ਪਾਰਗੁਂ॥

‘‘ਤਸ੍ਮਿਂ ਮਹਾਕਾਰੁਣਿਕੇ, ਸਬ੍ਬਸਤ੍ਤਹਿਤੇ ਰਤੇ।
ਪਸਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੋ ਸੁਮਨੋ, ਨੇਲਪੁਪ੍ਫਂ ਅਪੂਜਯਿਂ॥

‘‘ਏਕਤਿਂਸੇ ਇਤੋ ਕਪ੍ਪੇ, ਯਂ ਪੁਪ੍ਫਮਭਿਪੂਜਯਿਂ।
ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ, ਬੁਦ੍ਧਪੂਜਾਯਿਦਂ ਫਲਂ॥

‘‘ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹं...ਪੇ०... ਕਤਂ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ’’ਨ੍ਤਿ॥

ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਨ ਪਤ੍ਵਾ ਥੇਰੋ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਸੁਖਂ ਪਟਿਸਂਵੇਦੇਨ੍ਤੋ ਸਾਕੇਤੇ ਵਿਹਰਤਿ ਅਞ੍ਜਨਵਨੇ। ਤੇਨ ਚ ਸਮਯੇਨ ਭਗਵਾ ਮਹਤਾ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਾਕੇਤਂ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਅਞ੍ਜਨਵਨੇ ਵਿਹਾਸਿ। ਸੇਨਾਸਨਂ ਨਪ੍ਪਹੋਸਿ। ਸਮ੍ਬਹੁਲਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਵਿਹਾਰਸਾਮਨ੍ਤਾ ਸਰਭੁਯਾ ਨਦਿਯਾ ਵਾਲਿਕਾਪੁਲਿਨੇ ਸਯਿਂਸੁ। ਅਥ ਅਡ੍ਢਰਤ੍ਤਸਮਯੇ ਨਦਿਯਾ ਉਦਕੋਘੇ ਆਗਚ੍ਛਨ੍ਤੇ ਸਾਮਣੇਰਾਦਯੋ ਉਚ੍ਚਾਸਦ੍ਦਮਹਾਸਦ੍ਦਾ ਅਹੇਸੁਂ। ਭਗਵਾ ਤਂ ਞਤ੍ਵਾ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਗਵਮ੍ਪਤਿਂ ਆਣਾਪੇਸਿ – ‘‘ਗਚ੍ਛ, ਗਵਮ੍ਪਤਿ, ਜਲੋਘਂ ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭੇਤ੍ਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਫਾਸੁਵਿਹਾਰਂ ਕਰੋਹੀ’’ਤਿ। ਥੇਰੋ ‘‘ਸਾਧੁ, ਭਨ੍ਤੇ’’ਤਿ ਇਦ੍ਧਿਬਲੇਨ ਨਦੀਸੋਤਂ ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਿ, ਤਂ ਦੂਰਤੋਵ ਪਬ੍ਬਤਕੂਟਂ ਵਿਯ ਅਟ੍ਠਾਸਿ। ਤਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਥੇਰਸ੍ਸ ਆਨੁਭਾਵੋ ਲੋਕੇ ਪਾਕਟੋ ਅਹੋਸਿ। ਅਥੇਕਦਿਵਸਂ ਸਤ੍ਥਾ ਮਹਤਿਯਾ ਦੇਵਪਰਿਸਾਯ ਮਜ੍ਝੇ ਨਿਸੀਦਿਤ੍ਵਾ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਨ੍ਤੋ ਥੇਰਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਲੋਕਾਨੁਕਮ੍ਪਾਯ ਤਸ੍ਸ ਗੁਣਾਨਂ ਵਿਭਾਵਨਤ੍ਥਂ ਤਂ ਪਸਂਸਨ੍ਤੋ **‘‘ਯੋ ਇਦ੍ਧਿਯਾ ਸਰਭੁ’’**ਨ੍ਤਿ ਗਾਥਂ ਅਭਾਸਿ।

੩੮. ਤਤ੍ਥ **ਇਦ੍ਧਿਯਾ**ਤਿ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਿਦ੍ਧਿਯਾ। **ਸਰਭੁ**ਨ੍ਤਿ ਏਵਂਨਾਮਿਕਂ ਨਦਿਂ, ਯਂ ਲੋਕੇ ‘‘ਸਰਭੁ’’ਨ੍ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। **ਅਟ੍ਠਪੇਸੀ**ਤਿ ਸਨ੍ਦਿਤ੍ਤਂ ਅਦੇਨ੍ਤੋ ਸੋਤਂ ਨਿਵਤ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਪਬ੍ਬਤਕੂਟਂ ਵਿਯ ਮਹਨ੍ਤਂ ਜਲਰਾਸਿਂ ਕਤ੍ਵਾ ਠਪੇਸਿ। **ਅਸਿਤੋ**ਤਿ ਨਸਿਤੋ, ਤਣ੍ਹਾਦਿਟ੍ਠਿਨਿਸ੍ਸਯਰਹਿਤੋ, ਬਨ੍ਧਨਸਙ੍ਖਾਤਾਨਂ ਵਾ ਸਬ੍ਬਸਂਯੋਜਨਾਨਂ ਸਮੁਚ੍ਛਿਨ੍ਨਤ੍ਤਾ ਕੇਨਚਿਪਿ ਬਨ੍ਧਨੇਨ ਅਬਦ੍ਧੋ, ਤਤੋ ਏਵ ਏਜਾਨਂ ਕਿਲੇਸਾਨਂ ਅਭਾਵਤੋ **ਅਨੇਜੋ ਸੋ, ਗਵਮ੍ਪਤਿ, ਤਂ ਸਬ੍ਬਸਙ੍ਗਾਤਿਗਤਂ** ਤਾਦਿਸਂ ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਰਾਗਦੋਸਮੋਹਮਾਨਦਿਟ੍ਠਿਸਙ੍ਗੇ ਅਤਿਕ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਠਿਤਤ੍ਤਾ ਸਬ੍ਬਸਙ੍ਗਾਤਿਗਤਂ, ਅਸੇਕ੍ਖਮੁਨਿਭਾਵਤੋ **ਮਹਾਮੁਨਿਂ,** ਤਤੋ ਏਵ ਕਾਮਕਮ੍ਮਭਵਾਦਿਭੇਦਸ੍ਸ ਸਕਲਸ੍ਸਪਿ ਭਵਸ੍ਸ ਪਾਰਂ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਗਤਤ੍ਤਾ **ਭਵਸ੍ਸ ਪਾਰਗੁਂ। ਦੇਵਾ ਨਮਸ੍ਸਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਦੇਵਾਪਿ ਇਮਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਪਗੇਵ ਇਤਰਾ ਪਜਾਤਿ।

ਗਾਥਾਪਰਿਯੋਸਾਨੇ ਮਹਤੋ ਜਨਕਾਯਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਾਭਿਸਮਯੋ ਅਹੋਸਿ। ਥੇਰੋ ਅਞ੍ਞਂ ਬ੍ਯਾਕਰੋਨ੍ਤੋ ‘‘ਸਤ੍ਥਾਰਂ ਪੂਜੇਸ੍ਸਾਮੀ’’ਤਿ ਇਮਮੇਵ ਗਾਥਂ ਅਭਾਸੀਤਿ।

ਗਵਮ੍ਪਤਿਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੯. ਤਿਸ੍ਸਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਸਤ੍ਤਿਯਾ ਵਿਯ ਓਮਟ੍ਠੋਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਤਿਸ੍ਸਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤਿ? ਅਯਮ੍ਪਿ ਕਿਰ ਪੁਰਿਮਬੁਦ੍ਧੇਸੁ ਕਤਾਧਿਕਾਰੋ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਭਵੇ ਵਿਵਟ੍ਟੂਪਨਿਸ੍ਸਯਂ ਪੁਞ੍ਞਂ ਉਪਚਿਨਨ੍ਤੋ ਤਿਸ੍ਸਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਬੋਧਿਯਾ ਮੂਲੇ ਪੁਰਾਣਪਣ੍ਣਾਨਿ ਨੀਹਰਿਤ੍ਵਾ ਸੋਧੇਸਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮੇਨ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਸਂਸਰਨ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਕਪਿਲਵਤ੍ਥੁਨਗਰੇ ਭਗਵਤੋ ਪਿਤੁਚ੍ਛਾਪੁਤ੍ਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ **ਤਿਸ੍ਸੋ** ਨਾਮ ਨਾਮੇਨ। ਸੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਨੁਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਉਪਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਅਰਞ੍ਞਾਯਤਨੇ ਵਿਹਰਨ੍ਤੋ ਜਾਤਿਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਮਾਨਂ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਕੋਧੂਪਾਯਾਸਬਹੁਲੋ ਚ ਉਜ੍ਝਾਨਬਹੁਲੋ ਚ ਹੁਤ੍ਵਾ ਵਿਚਰਤਿ, ਸਮਣਧਮ੍ਮੇ ਉਸ੍ਸੁਕ੍ਕਂ ਨ ਕਰੋਤਿ। ਅਥ ਨਂ ਸਤ੍ਥਾ ਏਕਦਿਵਸਂ ਦਿਵਾਟ੍ਠਾਨੇ ਵਿਵਟਮੁਖਂ ਨਿਦ੍ਦਾਯਨ੍ਤਂ ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁਨਾ ਓਲੋਕੇਨ੍ਤੋ ਸਾਵਤ੍ਥਿਤੋ ਆਕਾਸੇਨ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਤਸ੍ਸ ਉਪਰਿ ਆਕਾਸੇਯੇਵ ਠਤ੍ਵਾ ਓਭਾਸਂ ਫਰਿਤ੍ਵਾ ਤੇਨੋਭਾਸੇਨ ਪਟਿਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਤਿਂ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤ੍ਵਾ ਓਵਾਦਂ ਦੇਨ੍ਤੋ **‘‘ਸਤ੍ਤਿਯਾ ਵਿਯ ਓਮਟ੍ਠੋ’’**ਤਿ ਗਾਥਂ ਅਭਾਸਿ।

੩੯. ਤਤ੍ਥ **ਸਤ੍ਤਿਯਾ**ਤਿ ਦੇਸਨਾਸੀਸਮੇਤਂ, ਏਕਤੋਧਾਰਾਦਿਨਾ ਸਤ੍ਥੇਨਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਓਮਟ੍ਠੋ**ਤਿ ਪਹਤੋ। ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਹਿ ਪਹਾਰਾ ਓਮਟ੍ਠੋ ਉਮ੍ਮਟ੍ਠੋ ਮਟ੍ਠੋ ਵਿਮਟ੍ਠੋਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਉਪਰਿ ਠਤ੍ਵਾ ਅਧੋਮੁਖਂ ਦਿਨ੍ਨਪਹਾਰੋ ਓਮਟ੍ਠੋ ਨਾਮ, ਹੇਟ੍ਠਾ ਠਤ੍ਵਾ ਉਦ੍ਧਮ੍ਮੁਖਂ ਦਿਨ੍ਨਪਹਾਰੋ ਉਮ੍ਮਟ੍ਠੋ ਨਾਮ, ਅਗ੍ਗਲ਼ਸੂਚਿ ਵਿਯ ਵਿਨਿਵਿਜ੍ਝਿਤ੍ਵਾ ਗਤੋ ਮਟ੍ਠੋ ਨਾਮ, ਸੇਸੋ ਸਬ੍ਬੋਪਿ ਵਿਮਟ੍ਠੋ ਨਾਮ। ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਪਨ ਠਾਨੇ ਓਮਟ੍ਠੋ ਗਹਿਤੋ। ਸੋ ਹਿ ਸਬ੍ਬਦਾਰੁਣੋ ਦੁਰੁਦ੍ਧਰਣਸਲ੍ਲੋ ਦੁਤ੍ਤਿਕਿਚ੍ਛੋ ਅਨ੍ਤੋਦੋਸੋ ਅਨ੍ਤੋਪੁਬ੍ਬਲੋਹਿਤੋਵ ਹੋਤਿ, ਪੁਬ੍ਬਲੋਹਿਤਂ ਅਨਿਕ੍ਖਮਿਤ੍ਵਾ ਵਣਮੁਖਂ ਪਰਿਯੋਨਨ੍ਧਿਤ੍ਵਾ ਤਿਟ੍ਠਤਿ। ਪੁਬ੍ਬਲੋਹਿਤਂ ਨੀਹਰਿਤੁਕਾਮੇਹਿ ਮਞ੍ਚੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਬਨ੍ਧਿਤ੍ਵਾ ਅਧੋਸਿਰੋ ਕਾਤਬ੍ਬੋ ਹੋਤਿ, ਮਰਣਂ ਵਾ ਮਰਣਮਤ੍ਤਂ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖਂ ਪਾਪੁਣਨ੍ਤਿ। **ਡਯ੍ਹਮਾਨੇ**ਤਿ ਅਗ੍ਗਿਨਾ ਝਾਯਮਾਨੇ। **ਮਤ੍ਥਕੇ**ਤਿ ਸੀਸੇ। ਇਦਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ – ਯਥਾ ਸਤ੍ਤਿਯਾ ਓਮਟ੍ਠੋ ਪੁਰਿਸੋ ਸਲ੍ਲੁਬ੍ਬਾਹਨਵਣਤਿਕਿਚ੍ਛਨਾਨਂ ਅਤ੍ਥਾਯ ਵੀਰਿਯਂ ਆਰਭਤਿ ਤਾਦਿਸਂ ਪਯੋਗਂ ਕਰੋਤਿ ਪਰਕ੍ਕਮਤਿ, ਯਥਾ ਚ ਡਯ੍ਹਮਾਨੇ

ਮਤ੍ਥਕੇ ਆਦਿਤ੍ਤਸੀਸੋ ਪੁਰਿਸੋ ਤਸ੍ਸ ਨਿਬ੍ਬਾਪਨਤ੍ਥਂ ਵੀਰਿਯਂ ਆਰਭਤਿ ਤਾਦਿਸਂ ਪਯੋਗਂ ਕਰੋਤਿ, ਏਵਮੇਵਂ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਕਾਮਰਾਗਪ੍ਪਹਾਨਾਯ ਸਤੋ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤੋ ਅਤਿਵਿਯ ਉਸ੍ਸਾਹਜਾਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯਾਤਿ।

ਏਵਂ ਭਗਵਾ ਤਸ੍ਸ ਥੇਰਸ੍ਸ ਕੋਧੂਪਾਯਾਸਵੂਪਸਮਾਯ ਓਵਾਦਂ ਦੇਨ੍ਤੋ ਤਦੇਕਟ੍ਠਤਾਯ ਕਾਮਰਾਗਪ੍ਪਹਾਨਸੀਸੇਨ ਦੇਸਨਂ ਨਿਟ੍ਠਾਪੇਸਿ। ਥੇਰੋ ਇਮਂ ਗਾਥਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਸਂਵਿਗ੍ਗਹਦਯੋ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਯੁਤ੍ਤਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤੋ ਵਿਹਾਸਿ। ਤਸ੍ਸ ਅਜ੍ਝਾਸਯਂ ਞਤ੍ਵਾ ਸਤ੍ਥਾ ਸਂਯੁਤ੍ਤਕੇ **ਤਿਸ੍ਸਤ੍ਥੇਰਸੁਤ੍ਤਂ** (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੩.੮੪) ਦੇਸੇਸਿ। ਸੋ ਦੇਸਨਾਪਰਿਯੋਸਾਨੇ ਅਰਹਤ੍ਤੇ ਪਤਿਟ੍ਠਾਸਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੨.੫੩.੬੬-੭੩) –

> ‘‘ਦੇਵਲੋਕੇ ਮਨੁਸ੍ਸੇ ਚੇ, ਅਨੁਭੋਤ੍ਵਾ ਉਭੋ ਯਸੇ।
> ਅਵਸਾਨੇ ਚ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ, ਸਿਵਂ ਪਤ੍ਤੋ ਅਨੁਤ੍ਤਰਂ॥
>
> ‘‘ਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਂ ਉਦ੍ਦਿਸਿਤ੍ਵਾਨ, ਬੋਧਿਂ ਵਾ ਤਸ੍ਸ ਸਤ੍ਥੁਨੋ।
> ਯੋ ਪੁਞ੍ਞਂ ਪਸਵੀ ਪੋਸੋ, ਤਸ੍ਸ ਕਿਂ ਨਾਮ ਦੁਲ੍ਲਭਂ॥
>
> ‘‘ਮਗ੍ਗੇ ਫਲੇ ਆਗਮੇ ਚ, ਝਾਨਾਭਿਞ੍ਞਾਗੁਣੇਸੁ ਚ।
> ਅਞ੍ਞੇਸਂ ਅਧਿਕੋ ਹੁਤ੍ਵਾ, ਨਿਬ੍ਬਾਯਾਮਿ ਅਨਾਸਵੋ॥
>
> ‘‘ਪੁਰੇਹਂ ਬੋਧਿਯਾ ਪਤ੍ਤਂ, ਛਡ੍ਡੇਤ੍ਵਾ ਹਟ੍ਠਮਾਨਸੋ।
> ਇਮੇਹਿ ਵੀਸਤਙ੍ਗੇਹਿ, ਸਮਙ੍ਗੀ ਹੋਮਿ ਸਬ੍ਬਥਾ॥
>
> ‘‘ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹਂ…ਪੇ॰… ਕਤਂ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ’’ਨ੍ਤਿ॥

ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਨ ਪਤ੍ਵਾ ਥੇਰੋ ਅਞ੍ਞਂ ਬ੍ਯਾਕਰੋਨ੍ਤੋ ਸਤ੍ਥਾਰਂ ਪੂਜੇਤੁਂ ਤਮੇਵ ਗਾਥਂ ਅਭਾਸਿ।

ਤਿਸ੍ਸਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੧੦. ਵਡ੍ਢਮਾਨਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਸਤ੍ਤਿਯਾ ਵਿਯ ਓਮਟ੍ਠੋਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਵਡ੍ਢਮਾਨਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਅਯਮ੍ਪਿ ਕਿਰ ਪੁਰਿਮਬੁਦ੍ਧੇਸੁ ਕਤਾਧਿਕਾਰੋ ਇਤੋ ਦ੍ਵੇਨਵੁਤੇ ਕਪ੍ਪੇ ਤਿਸ੍ਸਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਕੁਲਗੇਹੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਵਿਞ੍ਞੁਤਂ ਪਤ੍ਤੋ ਤਿਸ੍ਸਂ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਚਰਨ੍ਤਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਪਸਨ੍ਨਮਾਨਸੋ ਸੁਪਰਿਪਕ੍ਕਾਨਿ ਵਣ੍ਣਤੋ ਮੁਤ੍ਤਾਨਿ ਅਮ੍ਬਫਲਾਨਿ ਅਦਾਸਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮੇਨ ਦੇਵਲੋਕੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੋ ਅਪਰਾਪਰਂ ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮਾਨਿ ਉਪਚਿਨਨ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਵੇਸਾਲਿਯਂ ਲਿਚ੍ਛਵਿਰਾਜਕੁਲੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ, **ਵਡ੍ਢਮਾਨੋ**ਤਿਸ੍ਸ ਨਾਮਂ ਅਹੋਸਿ। ਸੋ ਵਯਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਸਦ੍ਧੋ ਪਸਨ੍ਨੋ ਦਾਯਕੋ ਦਾਨਰਤੋ ਕਾਰਕੋ ਸਙ੍ਘੁਪਟ੍ਠਾਕੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਤਥਾਰੂਪੇ ਅਪਰਾਧੇ ਸਤ੍ਥਾਰਾ ਪਤ੍ਤਨਿਕ੍ਕੁਜ੍ਜਨਕਮ੍ਮੇ ਕਾਰਾਪਿਤੇ ਅਗ੍ਗਿਂ ਅਕ੍ਕਨ੍ਤੋ ਵਿਯ ਸਙ੍ਘਂ ਖਮਾਪੇਤ੍ਵਾ ਕਮ੍ਮਂ ਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਮ੍ਭੇਤ੍ਵਾ ਸਞ੍ਜਾਤਸਂਵੇਗੋ ਪਬ੍ਬਜਿ, ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਪਨ ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਾਭਿਭੂਤੋ ਵਿਹਾਸਿ। ਤਂ ਸਤ੍ਥਾ ਸਂਵੇਜੇਨ੍ਤੋ **‘‘ਸਤ੍ਤਿਯਾ ਵਿਯ ਓਮਟ੍ਠੋ’’**ਤਿ ਗਾਥਂ ਅਭਾਸਿ।

੪੦. ਤਤ੍ਥ **ਭਵਰਾਗਪ੍ਪਹਾਨਾਯਾ**ਤਿ ਭਵਰਾਗਸ੍ਸ ਰੂਪਰਾਗਸ੍ਸ ਅਰੂਪਰਾਗਸ੍ਸ ਚ ਪਜਹਨਤ੍ਥਾਯ। ਯਦਿਪਿ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਸਂਯੋਜਨਾਨਿ ਅਪ੍ਪਹਾਯ ਬਹਿਦ੍ਧਸਂਯੋਜਨਾਨਂ ਪਹਾਨਂ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ, ਨਾਨਨ੍ਤਰਿਕਭਾਵਤੋ ਪਨ ਉਦ੍ਧਮ੍ਭਾਗਿਯਸਂਯੋਜਨਪ੍ਪਹਾਨਵਚਨੇਨ ਓਰਮ੍ਭਾਗਿਯਸਂਯੋਜਨਪ੍ਪਹਾਨਮ੍ਪਿ ਵੁਤ੍ਤਮੇਵ ਹੋਤਿ। ਯਸ੍ਮਾ ਵਾ ਸਮੁਚ੍ਛਿਨ੍ਨੋਰਮ੍ਭਾਗਿਯਸਂਯੋਜਨਾਨਮ੍ਪਿ ਕੇਸਞ੍ਚਿ ਅਰਿਯਾਨਂ

ਉਦ੍ਧਮ੍ਭਾਗਿਯਸਂਯੋਜਨਾਨਿ ਦੁਪ੍ਪਹੇਯ੍ਯਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਸੁਪ੍ਪਹੇਯ੍ਯਤੋ ਦੁਪ੍ਪਹੇਯ੍ਯਮੇਵ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਭਗਵਾ ਭਵਰਾਗਪ੍ਪਹਾਨਸੀਸੇਨ ਸਬ੍ਬਸ੍ਸਾਪਿ ਉਦ੍ਧਮ੍ਭਾਗਿਯਸਂਯੋਜਨਸ੍ਸ ਪਹਾਨਮਾਹ। ਥੇਰਸ੍ਸ ਏਵ ਵਾ ਅਜ੍ਝਾਸਯਵਸੇਨੇਵਂ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਸੇਸਂ ਵੁਤ੍ਤਨਯਮੇਵ।

ਵਡ੍ਢਮਾਨਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਚਤੁਤ੍ਥਵਗ੍ਗਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੫. ਪਞ੍ਚਮਵਗ੍ਗੋ

੧. ਸਿਰਿਵਡ੍ਢਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਵਿਵਰਮਨੁਪਤਨ੍ਤਿ ਵਿਜ੍ਜੁਤਾਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਸਿਰਿਵਡ੍ਢਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਸੋਪਿ ਪੁਰਿਮਬੁਦ੍ਧੇਸੁ ਕਤਾਧਿਕਾਰੋ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਵਿਵਟ੍ਟੂਪਨਿਸ੍ਸਯਂ ਕੁਸਲਂ ਉਪਚਿਨਨ੍ਤੋ ਇਤੋ ਏਕਨਵੁਤੇ ਕਪ੍ਪੇ ਵਿਪਸ੍ਸਿਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਕੁਲਗੇਹੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਵਿਞ੍ਞੁਤਂ ਪਤ੍ਤੋ ਵਿਪਸ੍ਸਿਂ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਪਸ੍ਸਿਤ੍ਵਾ ਕਿਙ੍ਕਣਿਪੁਪ੍ਫੇਹਿ ਪੂਜਂ ਕਤ੍ਵਾ ਤੇਨ ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮੇਨ ਦੇਵਲੋਕੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੋ ਅਪਰਾਪਰਂ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਕਤ੍ਵਾ ਸੁਗਤੀਸੁਯੇਵ ਸਂਸਰਨ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਰਾਜਗਹੇ ਵਿਭਵਸਮ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਸ੍ਸ ਗੇਹੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ, **ਸਿਰਿਵਡ੍ਢੋ**ਤਿਸ੍ਸ ਨਾਮਂ ਅਹੋਸਿ। ਸੋ ਵਯਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਬਿਮ੍ਬਿਸਾਰਸਮਾਗਮੇ ਸਤ੍ਥਰਿ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮੇ ਚ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਪ੍ਪਸਾਦੋ ਹੇਤੁਸਮ੍ਪਨ੍ਨਤਾਯ ਪਬ੍ਬਜਿ। ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਚ ਕਤਪੁਬ੍ਬਕਿਚ੍ਚੋ ਵੇਭਾਰਪਣ੍ਡਵਪਬ੍ਬਤਾਨਂ ਅਵਿਦੂਰੇ ਅਞ੍ਞਤਰਸ੍ਮਿਂ ਅਰਞ੍ਞਾਯਤਨੇ ਪਬ੍ਬਤਗੁਹਾਯਂ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਮਨੁਯੁਤ੍ਤੋ ਵਿਹਰਤਿ। ਤਸ੍ਮਿਞ੍ਚ ਸਮਯੇ ਮਹਾ ਅਕਾਲਮੇਘੋ ਉਟ੍ਠਹਿ। ਵਿਜ੍ਜੁਲ੍ਲਤਾ ਪਬ੍ਬਤਵਿਵਰਂ ਪਵਿਸਨ੍ਤਿਯੋ ਵਿਯ ਵਿਚਰਨ੍ਤਿ। ਥੇਰਸ੍ਸ ਘਮ੍ਮਪਰਿਲ਼ਾਹਾਭਿਭੂਤਸ੍ਸ ਸਾਰਗਬ੍ਭੇਹਿ ਮੇਘਵਾਤੇਹਿ ਘਮ੍ਮਪਰਿਲ਼ਾਹੋ ਵੂਪਸਮਿ। ਉਤੁਸਪ੍ਪਾਯਲਾਭੇਨ ਚਿਤ੍ਤਂ ਏਕਗ੍ਗਂ ਅਹੋਸਿ। ਸਮਾਹਿਤਚਿਤ੍ਤੋ ਵਿਪਸ੍ਸਨਂ ਉਸ੍ਸੁਕ੍ਕਾਪੇਤ੍ਵਾ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਾਪੁਣਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੧.੨੧.੧੦-੧੪) –

''ਕਞ੍ਚਨਗ੍ਘਿਯਸਙ੍ਕਾਸੋ, ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੂ ਲੋਕਨਾਯਕੋ।
ਓਦਕਂ ਦਹਮੋਗ੍ਗਯ੍ਹ, ਸਿਨਾਯਿ ਅਗ੍ਗਪੁਗ੍ਗਲੋ॥

''ਪਗ੍ਗਯ੍ਹ ਕਿਙ੍ਕਣਿਂ ਪੁਪ੍ਫਂ, ਵਿਪਸ੍ਸਿਸ੍ਸਾਭਿਰੋਪਯਿਂ।
ਉਦਗ੍ਗਚਿਤ੍ਤੋ ਸੁਮਨੋ, ਦ੍ਵਿਪਦਿਨ੍ਦਸ੍ਸ ਤਾਦਿਨੋ॥

''ਏਕਨਵੁਤਿਤੋ ਕਪ੍ਪੇ, ਯਂ ਪੁਪ੍ਫਮਭਿਰੋਪਯਿਂ।
ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ, ਬੁਦ੍ਧਪੂਜਾਯਿਦਂ ਫਲਂ॥

''ਸਤ੍ਤਵੀਸਤਿਕਪ੍ਪਮ੍ਹਿ, ਰਾਜਾ ਭੀਮਰਥੋ ਅਹੁ।
ਸਤ੍ਤਰਤਨਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ, ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀ ਮਹਬ੍ਬਲੋ॥

''ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹਂ...ਪੇ॰... ਕਤਂ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ''ਨ੍ਤਿ॥

ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਨ ਪਤ੍ਵਾ ਅਞ੍ਞਾਪਦੇਸੇਨ ਅਤ੍ਤਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਯਂ ਉਦਾਨਂ ਉਦਾਨੇਨ੍ਤੋ "**ਵਿਵਰਮਨੁਪਤਨ੍ਤਿ ਵਿਜ੍ਜੁਤਾ**"ਤਿ ਗਾਥਂ ਅਭਾਸਿ।

४१. तत्थ **विचरन्ति** अनुरा विमज्झं। **अनुपतन्तीति** अनुलक्खणे पतन्ति पवत्तन्ति, विज्जोतन्तीति अत्थो। विज्जोतनमेव हि विज्जुल्लतानं पवत्ति नाम। **अनु**-सद्दयोगेन चेत्थ उपयोगवचनं, यथा ''रुक्खमनुविज्जोतन्ती''ति। **विज्जुताति** सतेरता। **वेभारस्स च पण्डवस्स चाति** वेभारपब्बतस्स च पण्डवपब्बतस्स च विवरमनुपतन्तीति योजना। **नगविवरगतोति** नगविवरं पब्बतगुहं उपगतो। **झायतीति** आरम्मणूपनिज्झानेन लक्खणूपनिज्झानेन च झायति, समथविपस्सनं उस्सुक्कापेन्तो भावेति। **पुत्तो अप्पटिमस्स तादिनोति** सीलक्खन्धादिधम्मकायसम्पत्तिया रूपकायसम्पत्तिया च अनुपमस्स उपमारहितस्स इट्ठानिट्ठादीसु तादिलक्खणसम्पत्तिया तादिनो बुद्धस्स भगवतो ओरसपुत्तो। पुत्तवचनेनेव चेत्थ थेरेन सत्थु अनुजातभावदीपनेन अञ्ञा ब्याकताति वेदितब्बं।

सिरिवड्ढत्थेरगाथावण्णना निट्ठिता।

२. खदिरवनियत्थेरगाथावण्णना

चाले उपचालेति आयस्मतो खदिरवनियरेवतत्थेरस्स गाथा। का उप्पत्ति? अयं किर पदुमुत्तरस्स भगवतो काले हंसवतीनगरे तित्थनाविककुले निब्बत्तित्वा महागङ्गाय पयागतित्थे तित्थनावाकम्मं करोन्तो एकदिवसं ससावकसङ्घं भगवन्तं गङ्गातीरं उपगतं दिस्वा पसन्नमानसो नावासङ्घाटं योजेत्वा महन्तेन पूजासक्कारेन परतीरं पापेत्वा अञ्ञतरं भिक्खुं सत्थारा आरञ्ञकानं अग्गट्ठाने ठपियमानं दिस्वा तदत्थं पत्थनं पट्ठपेत्वा भगवतो भिक्खुसङ्घस्स च महादानं पवत्तेसि। भगवा च तस्स पत्थनाय अवज्झभावं ब्याकासि। सो ततो पट्ठाय तत्थ तत्थ विवट्टूपनिस्सयं कुसलं कत्वा देवमनुस्सेसु संसरन्तो इमस्मिं बुद्धुप्पादे मगधरट्ठे नालकगामे रूपसारिया ब्राह्मणिया कुच्छिस्मिं निब्बत्ति। तं वयप्पत्तं मातापितरो घरबन्धनेन बन्धितुकामा जाता। सो सारिपुत्तत्थेरस्स पब्बजितभावं सुत्वा ''मय्हं जेट्ठभाता अयो उपतिस्सो इमं विभवं छड्डेत्वा पब्बजितो, तेन वन्तं खेळपिण्डं कथाहं पच्छा गिलिस्सामी''ति जातसंवेगो पासं अनुपगच्छनकमिगो विय ञातके वञ्चेत्वा हेतुसम्पत्तिया चोदियमानो भिक्खूनं सन्तिकं गन्त्वा धम्मसेनापतिनो कनिट्ठभावं निवेदेत्वा अत्तनो पब्बज्जाय छन्दं आरोचेसि। भिक्खू तं पब्बाजेत्वा परिपुण्णवीसतिवस्सं उपसम्पादेत्वा कम्मट्ठाने नियोजेसुं। सो कम्मट्ठानं गहेत्वा खदिरवनं पविसित्वा, ''अरहत्तं पत्वा भगवन्तं धम्मसेनापतिञ्च पस्सिस्सामी''ति घटेन्तो वायमन्तो ञाणस्स परिपाकगतत्ता नचिरस्सेव छळभिञ्ञो अहोसि। तेन वुत्तं **अपदाने** (अप॰ थेर १.१.६२९-६४३) –

> ''गङ्गा भागीरथी नाम, हिमवन्ता पभाविता।
> कुतित्थे नाविको आसिं, ओरिमे च तरिं अहं॥
>
> ''पदुमुत्तरो नायको, सम्बुद्धो द्विपदुत्तमो।
> वसीसतसहस्सेहि, गङ्गातीरमुपागतो॥
>
> ''बहू नावा समानेत्वा, वड्ढकीहि सुसङ्खतं।
> नावाय छदनं कत्वा, पटिमानिं नरासभं॥
>
> ''आगन्त्वान च सम्बुद्धो, आरूहि तञ्च नावकं।
> वारिमज्झे ठितो सत्था, इमा गाथा अभासथ॥

''ਯੋ ਸੋ ਤਾਰੇਸਿ ਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਂ, ਸਙ੍ਘਞ੍ਚਾਪਿ ਅਨਾਸਵੋ।
ਤੇਨ ਚਿਤ੍ਤਪ੍ਪਸਾਦੇਨ, ਦੇਵਲੋਕੇ ਰਮਿਸ੍ਸਤਿ॥

''ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਸ੍ਸਤਿ ਤੇ ਬਜਮ੍ਹਂ, ਸੁਕਤਂ ਨਾਵਸਣ੍ਠਿਤਂ।
ਆਕਾਸੇ ਪੁਪ੍ਫਛਦਨਂ, ਧਾਰਯਿਸ੍ਸਤਿ ਸਬ੍ਬਦਾ॥

''ਅਟ੍ਠਪਞ੍ਞਾਸਕਪ੍ਪਮ੍ਹਿ, ਤਾਰਕੋ ਨਾਮ ਖਤ੍ਤਿਯੋ।
ਚਾਤੁਰਨ੍ਤੋ ਵਿਜਿਤਾਵੀ, ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ॥

''ਸਤ੍ਤਪਞ੍ਞਾਸਕਪ੍ਪਮ੍ਹਿ , ਚਮ੍ਮਕੋ ਨਾਮ ਖਤ੍ਤਿਯੋ।
ਉਗ੍ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੋਵ ਸੂਰਿਯੋ, ਜੋਤਿਸ੍ਸਤਿ ਮਹਬ੍ਬਲੋ॥

''ਕਪ੍ਪਸਤਸਹਸ੍ਸਮ੍ਹਿ, ਓਕ੍ਕਾਕਕੁਲਸਮ੍ਭਵੋ।
ਗੋਤਮੋ ਨਾਮ ਗੋਤ੍ਤੇਨ, ਸਤ੍ਥਾ ਲੋਕੇ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ॥

''ਤਿਦਸਾ ਸੋ ਚਵਿਤ੍ਵਾਨ, ਮਨੁਸ੍ਸਤ੍ਤਂ ਗਮਿਸ੍ਸਤਿ।
ਰੇਵਤੋ ਨਾਮ ਨਾਮੇਨ, ਬ੍ਰਹ੍ਮਬਨ੍ਧੁ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ॥

''ਅਗਾਰਾ ਨਿਕ੍ਖਮਿਤ੍ਵਾਨ, ਸੁਕ੍ਕਮੂਲੇਨ ਚੋਦਿਤੋ।
ਗੋਤਮਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ, ਸਾਸਨੇ ਪਬ੍ਬਜਿਸ੍ਸਤਿ॥

''ਸੋ ਪਚ੍ਛਾ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾਨ, ਯੁਤ੍ਤਯੋਗੋ ਵਿਪਸ੍ਸਕੋ।
ਸਬ੍ਬਾਸਵੇ ਪਰਿਞ੍ਞਾਯ, ਨਿਬ੍ਬਾਯਿਸ੍ਸਤਿਨਾਸਵੋ॥

''ਵੀਰਿਯਂ ਮੇ ਧੁਰਧੋਰਯ੍ਹਂ, ਯੋਗਕ੍ਖੇਮਾਧਿਵਾਹਨਂ।
ਧਾਰੇਮਿ ਅਨ੍ਤਿਮਂ ਦੇਹਂ, ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸਾਸਨੇ॥

''ਸਤਸਹਸ੍ਸੇ ਕਤਂ ਕਮ੍ਮਂ, ਫਲਂ ਦਸ੍ਸੇਸਿ ਮੇ ਇਧ।
ਸੁਮੁਤ੍ਤੋ ਸਰਵੇਗੋਵ, ਕਿਲੇਸੇ ਝਾਪਯੀ ਮਮ॥

''ਤਤੋ ਮਂ ਵਨਨਿਰਤਂ, ਦਿਸ੍ਵਾ ਲੋਕਨ੍ਤਗੂ ਮੁਨਿ।
ਵਨਵਾਸਿਭਿਕ੍ਖੂਨਗ੍ਗਂ, ਪਞ੍ਞਪੇਸਿ ਮਹਾਮਤਿ॥

''ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹਂ...ਪੇ॰... ਕਤਂ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ''ਨ੍ਤਿ॥

ਛਲ਼ਭਿਞ੍ਞੋ ਪਨ ਹੁਤ੍ਵਾ ਥੇਰੋ ਸਤ੍ਥਾਰਂ ਧਮ੍ਮਸੇਨਾਪਤਿਞ੍ਚ ਵਨ੍ਦਿਤੁਂ ਸੇਨਾਸਨਂ ਸਂਸਾਮੇਤ੍ਵਾ ਪਤ੍ਤਚੀਵਰਮਾਦਾਯ ਅਨੁਪੁਬ੍ਬੇਨ ਸਾਵਤ੍ਥਿਂ ਪਤ੍ਵਾ ਜੇਤਵਨਂ ਪਵਿਸਿਤ੍ਵਾ ਸਤ੍ਥਾਰਂ ਧਮ੍ਮਸੇਨਾਪਤਿਞ੍ਚ ਵਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਕਤਿਪਾਹਂ ਜੇਤਵਨੇ ਵਿਹਾਸਿ । ਅਥ ਨਂ ਸਤ੍ਥਾ ਅਰਿਯਗਣਮਜ੍ਝੇ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਆਰਞ੍ਞਕਾਨਂ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਅਗ੍ਗਟ੍ਠਾਨੇ ਠਪੇਸਿ – ''ਏਤਦਗ੍ਗਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਮ ਸਾਵਕਾਨਂ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਆਰਞ੍ਞਕਾਨਂ ਯਦਿਦਂ ਰੇਵਤੋ ਖਦਿਰਵਨਿਯੋ''ਤਿ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੯੮, ੨੦੩)। ਸੋ ਅਪਰਭਾਗੇ ਅਤ੍ਤਨੋ ਜਾਤਗਾਮਂ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ''ਚਾਲਾ, ਉਪਚਾਲਾ, ਸੀਸੂਪਚਾਲਾ''ਤਿ ਤਿਸ੍ਸਨ੍ਨਂ ਭਗਿਨੀਨਂ ਪੁਤ੍ਤੇ ''ਚਾਲਾ, ਉਪਚਾਲਾ, ਸੀਸੂਪਚਾਲਾ''ਤਿ ਤਯੋ ਭਾਗਿਨੇਯਜੇ ਆਨੇਤ੍ਵਾ

ਪਬ੍ਬਾਜੇਤ੍ਵਾ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨੇ ਨਿਯੋਜੇਸਿ। ਤੇ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਂ ਅਨੁਯੁਤ੍ਤਾ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ। ਤਸ੍ਮਿਞ੍ਚ ਸਮਯੇ ਥੇਰਸ੍ਸ ਕੋਚਿਦੇਵ ਆਬਾਧੋ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ। ਤਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਤ੍ਥੇਰੋ ਰੇਵਤਂ ''ਗਿਲਾਨਪੁਚ੍ਛਨਂ ਅਧਿਗਮਪੁਚ੍ਛਨਞ੍ਚ ਕਰਿਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ ਉਪਗਚ੍ਛਿ। ਰੇਵਤਤ੍ਥੇਰੋ ਧਮ੍ਮਸੇਨਾਪਤਿਂ ਦੂਰਤੋਵ ਆਗਚ੍ਛਨ੍ਤਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਤੇਸਂ ਸਾਮਣੇਰਾਨਂ ਸਤੁਪ੍ਪਾਦਨਵਸੇਨ ਓਵਦਨ੍ਤੋ **"ਚਾਲੇ ਉਪਚਾਲੇ"**ਤਿ ਗਾਥਂ ਅਭਾਸਿ।

੪੨. ਤਤ੍ਥ **ਚਾਲੇ ਉਪਚਾਲੇ ਸੀਸੂਪਚਾਲੇ**ਤਿ ਤੇਸਂ ਆਲਪਨਂ। ''ਚਾਲਾ, ਉਪਚਾਲਾ, ਸੀਸੂਪਚਾਲਾ''ਤਿ ਹਿ ਇਤ੍ਥਿਲਿਙ੍ਗਵਸੇਨ ਲਦ੍ਧਨਾਮਾ ਤੇ ਤਯੋ ਦਾਰਕਾ ਪਬ੍ਬਜਿਤਾਪਿ ਤਥਾ ਵੋਹਰੀਯਨ੍ਤਿ। '''ਚਾਲੀ, ਉਪਚਾਲੀ, ਸੀਸੂਪਚਾਲੀ'ਤਿ ਤੇਸਂ ਨਾਮ''ਨ੍ਤਿ ਚ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਯਦਤ੍ਥਂ ''ਚਾਲਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਆਮਨ੍ਤਨਂ ਕਤਂ, ਤਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਪਤਿਸ੍ਸਤਾ ਨੁ ਖੋ ਵਿਹਰਥਾ"**ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ਤਤ੍ਥ ਕਾਰਣਮਾਹ **"ਆਗਤੋ ਵੋ ਵਾਲਂ ਵਿਯ ਵੇਧੀ"**ਤਿ। **ਪਤਿਸ੍ਸਤਾ**ਤਿ ਪਤਿਸ੍ਸਤਿਕਾ। **ਖੋ**ਤਿ ਅਵਧਾਰਣੇ। **ਆਗਤੋ**ਤਿ ਆਗਚ੍ਛਿ। **ਵੋ**ਤਿ ਤੁਮ੍ਹਾਕਂ। **ਵਾਲਂ ਵਿਯ ਵੇਧੀ**ਤਿ ਵਾਲਵੇਧੀ ਵਿਯ, ਅਯਞ੍ਹੇਤ੍ਥ ਸਙ੍ਖੇਪਤ੍ਥੋ – ਤਿਕ੍ਖਜਵਨਨਿਬ੍ਬੇਧਿਕਪਞ੍ਞਤਾਯ ਵਾਲਵੇਧਿਰੂਪੋ ਸਤ੍ਥੁਕਪ੍ਪੋ ਤੁਮ੍ਹਾਕਂ ਮਾਤੁਲਤ੍ਥੇਰੋ ਆਗਤੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਸਮਣਸਞ੍ਞਂ ਉਪਟ੍ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਸਤਿਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞਯੁਤ੍ਤਾ ਏਵ ਹੁਤ੍ਵਾ ਵਿਹਰਥ, ''ਯਥਾਧਿਗਤੇ ਵਿਹਾਰੇ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਾ ਭਵਥਾ''ਤਿ।

ਤਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਤੇ ਸਾਮਣੇਰਾ ਧਮ੍ਮਸੇਨਾਪਤਿਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚੁਗ੍ਗਮਨਾਦਿਵਤ੍ਤਂ ਕਤ੍ਵਾ ਉਭਿਨ੍ਨਂ ਮਾਤੁਲਤ੍ਥੇਰਾਨਂ ਪਟਿਸਨ੍ਥਾਰਵੇਲਾਯਂ ਨਾਤਿਦੂਰੇ ਸਮਾਧਿਂ ਸਮਾਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਨਿਸੀਦਿਂਸੁ। ਧਮ੍ਮਸੇਨਾਪਤਿ ਰੇਵਤਤ੍ਥੇਰੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਪਟਿਸਨ੍ਥਾਰਂ ਕਤ੍ਵਾ ਉਟ੍ਠਾਯਾਸਨਾ ਤੇ ਸਾਮਣੇਰੇ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿ, ਤੇ ਤਥਾਕਾਲਪਰਿਚ੍ਛੇਦਸ੍ਸ ਕਤਤ੍ਤਾ ਥੇਰੇ ਉਪਸਙ੍ਕਮਨ੍ਤੇ ਏਵ ਉਟ੍ਠਹਿਤ੍ਵਾ ਵਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਅਟ੍ਠਂਸੁ। ਥੇਰੋ ''ਕਤਰਕਤਰਵਿਹਾਰੇਨ ਵਿਹਰਥਾ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤ੍ਵਾ ਤੇਹਿ ''ਇਮਾਯ ਇਮਾਯਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੇ ''ਦਾਰਕੇਪਿ ਨਾਮ ਏਵਂ ਵਿਨੇਨ੍ਤੋ ਮਯ੍ਹਂ ਭਾਤਿਕੋ ਪਚ੍ਚੁਪਾਦਿ ਵਤ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਨੁਧਮ੍ਮ''ਨ੍ਤਿ ਥੇਰਂ ਪਸਂਸਨ੍ਤੋ ਪਕ੍ਕਾਮਿ।

ਖਦਿਰਵਨਿਯਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੩. ਸੁਮਙ੍ਗਲਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਸੁਮੁਤ੍ਤਿਕੋਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਸੁਮਙ੍ਗਲਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਸੋਪਿ ਪੁਰਿਮਬੁਦ੍ਧੇਸੁ ਕਤਾਧਿਕਾਰੋ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਭਵੇ ਵਿਵਟ੍ਟੂਪਨਿਸ੍ਸਯਂ ਪੁਞ੍ਞਂ ਉਪਚਿਨਨ੍ਤੋ ਸਿਦ੍ਧਤ੍ਥਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਰੁਕ੍ਖਦੇਵਤਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ। ਸੋ ਏਕਦਿਵਸਂ ਸਤ੍ਥਾਰਂ ਨ੍ਹਾਯਿਤ੍ਵਾ ਏਕਚੀਵਰਂ ਠਿਤਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਸੋਮਨਸ੍ਸਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਅਪ੍ਫੋਟੇਸਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮੇਨ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਸਂਸਰਨ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਾ ਅਵਿਦੂਰੇ ਅਞ੍ਞਤਰਸ੍ਮਿਂ ਗਾਮਕੇ ਤਾਦਿਸੇਨ ਕਮ੍ਮਨਿਸ੍ਸਨ੍ਦੇਨ ਦਲਿਦ੍ਦਕੁਲੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ। ਤਸ੍ਸ **ਸੁਮਙ੍ਗਲੋ**ਤਿ ਨਾਮਂ ਅਹੋਸਿ। ਸੋ ਵਯਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਖੁਜ੍ਜਕਾਸਿਤਨਙ੍ਗਲਕੁਦ੍ਦਾਲਪਰਿਕ੍ਖਾਰੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਕਸਿਯਾ ਜੀਵਤਿ। ਸੋ ਏਕਦਿਵਸਂ ਰਞ੍ਞਾ ਪਸੇਨਦਿਕੋਸਲੇਨ ਭਗਵਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘਸ੍ਸ ਚ ਮਹਾਦਾਨੇ ਪਵਤ੍ਤਿਯਮਾਨੇ ਦਾਨੋਪਕਰਣਾਨਿ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਆਗਚ੍ਛਨ੍ਤੇਹਿ ਮਨੁਸ੍ਸੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਦਧਿਘਟਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਆਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਸਕ੍ਕਾਰਸਮ੍ਮਾਨਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ''ਇਮੇ ਸਮਣਾ ਸਕ੍ਯਪੁਤ੍ਤਿਯਾ ਸੁਖੁਮਵਤ੍ਥਨਿਵਤ੍ਥਾ ਸੁਭੋਜਨਾਨਿ ਭੁਞ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਨਿਵਾਤੇਸੁ ਸੇਨਾਸਨੇਸੁ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ, ਯਂਨੂਨਾਹਮ੍ਪਿ ਪਬ੍ਬਜੇਯ੍ਯ''ਨ੍ਤਿ ਚਿਨ੍ਤੇਤ੍ਵਾ, ਅਞ੍ਞਤਰਂ ਮਹਾਥੇਰਂ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਬ੍ਬਜ੍ਜਾਧਿਪ੍ਪਾਯਂ ਨਿਵੇਦੇਸਿ। ਸੋ ਤਂ ਕਰੁਣਾਯਨ੍ਤੋ ਪਬ੍ਬਾਜੇਤ੍ਵਾ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਂ ਆਚਿਕ੍ਖਿ। ਸੋ ਅਰਞ੍ਞੇ ਵਿਹਰਨ੍ਤੋ ਏਕਵਿਹਾਰੇ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਨੋ ਉਕ੍ਕਣ੍ਠਿਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾ, ਵਿਬ੍ਭਮਿਤੁਕਾਮੋ ਞਾਤਿਗਾਮਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੋ ਅਨ੍ਤਰਾਮਗ੍ਗੇ ਕਚ੍ਛਂ ਬਨ੍ਧਿਤ੍ਵਾ ਖੇਤ੍ਤਂ ਕਸਨ੍ਤੇ ਕਿਲਿਟ੍ਠਵਤ੍ਥਨਿਵਤ੍ਥੇ ਸਮਨ੍ਤਤੋ ਰਜੋਕਿਣ੍ਣਸਰੀਰੇ ਵਾਤਾਤਪੇਨ ਫੁਸ੍ਸਨ੍ਤੇ ਕਸ੍ਸਕੇ ਦਿਸ੍ਵਾ, ''ਮਹਨ੍ਤਂ ਵਤਿਮੇ ਸਤ੍ਤਾ ਜੀਵਿਕਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਪਚ੍ਚਨੁਭੋਨ੍ਤੀ''ਤਿ ਸਂਵੇਗਂ ਪਟਿਲਭਿ। ਞਾਣਸ੍ਸ ਪਰਿਪਾਕਂ ਗਤਤ੍ਤਾ ਯਥਾਗਹਿਤਂ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਂ ਉਪਟ੍ਠਾਸਿ। ਸੋ ਅਞ੍ਞਤਰਂ ਰੁਕ੍ਖਮੂਲਂ ਉਪਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਵਿਵੇਕਂ ਲਭਿਤ੍ਵਾ ਯੋਨਿਸੋ ਮਨਸਿਕਰੋਨ੍ਤੋ ਵਿਪਸ੍ਸਨਂ ਵਡ੍ਢੇਤ੍ਵਾ ਮਗ੍ਗਪਟਿਪਾਟਿਯਾ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਾਪੁਣਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੧.੧੨.੧੧-੧੯) –

''ਅਤ੍ਥਦਸ੍ਸੀ ਜਿਨਵਰੋ, ਲੋਕਜੇਟ੍ਠੋ ਨਰਾਸਭੋ।

ਵਿਹਾਰਾ ਅਭਿਨਿਕ੍ਖਮ੍ਮ, ਤਲਾਕਂ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿ॥

''ਨ੍ਹਾਤ੍ਵਾ ਪਿਤ੍ਵਾ ਚ ਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ, ਉਤ੍ਤਰਿਤ੍ਵੇਕਚੀਵਰੋ।
ਅਟ੍ਠਾਸਿ ਭਗਵਾ ਤਤ੍ਥ, ਵਿਲੋਕੇਨ੍ਤੋ ਦਿਸੋਦਿਸਂ॥

''ਭਵਨੇ ਉਪਵਿਟ੍ਠੋਹਂ, ਅਦ੍ਦਸਂ ਲੋਕਨਾਯਕਂ।
ਹਟ੍ਠੋ ਹਟ੍ਠੇਨ ਚਿਤ੍ਤੇਨ, ਅਪ੍ਫੋਟੇਸਿਂ ਅਹਂ ਤਦਾ॥

''ਸਤਰਂਸਿਂਵ ਜੋਤਨ੍ਤਂ, ਪਭਾਸਨ੍ਤਂਵ ਕਞ੍ਚਨਂ।
ਨਚ੍ਚਗੀਤੇ ਪਯੁਤ੍ਤੋਹਂ, ਪਞ੍ਚਙ੍ਗਤੂਰਿਯਮ੍ਹਿ ਚ॥

''ਯਂ ਯਂ ਯੋਨੁਪਪਜ੍ਜਾਮਿ, ਦੇਵਤ੍ਤਂ ਅਥ ਮਾਨੁਸਂ।
ਸਬ੍ਬੇ ਸਤ੍ਤੇ ਅਭਿਭੋਮਿ, ਵਿਪੁਲੋ ਹੋਤਿ ਮੇ ਯਸੋ॥

''ਨਮੋ ਤੇ ਪੁਰਿਸਾਜਞ੍ਞ, ਨਮੋ ਤੇ ਪੁਰਿਸੁਤ੍ਤਮ।
ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਤੋਸਯਿਤ੍ਵਾਨ, ਪਰੇ ਤੋਸੇਸਿ ਤ੍ਵਂ ਮੁਨਿ॥

''ਪਰਿਗ੍ਗਹੇ ਨਿਸੀਦਿਤ੍ਵਾ, ਹਾਸਂ ਕਤ੍ਵਾਨ ਸੁਬ੍ਬਤੇ।
ਉਪਟ੍ਠਹਿਤ੍ਵਾ ਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਂ, ਤੁਸਿਤਂ ਉਪਪਜ੍ਜਹਂ॥

''ਸੋਲ਼ਸੇਤੋ ਕਪ੍ਪਸਤੇ, ਦ੍ਵਿਨਵੁਤੇਕਚਿਨ੍ਤਿਤਾ।
ਸਤ੍ਤਰਤਨਸਮ੍ਪਨ੍ਨਾ, ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀ ਮਹਬ੍ਬਲਾ॥

''ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹਂ...ਪੇ॰... ਕਤਂ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ''ਨ੍ਤਿ॥

ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਨ ਪਤ੍ਵਾ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਂ ਅਤ੍ਤਨੋ ਦੁਕ੍ਖਵਿਮੁਤ੍ਤਿਞ੍ਚ ਕਿਤ੍ਤਨਵਸੇਨ ਉਦਾਨਂ ਉਦਾਨੇਨ੍ਤੋ **"ਸੁਮੁਤ੍ਤਿਕੋ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ।

੪੩. ਤਤ੍ਥ **ਸੁਮੁਤ੍ਤਿਕੋ**ਤਿ ਸੁਨ੍ਦਰਾ ਅਚ੍ਚਨ੍ਤਿਕਤਾਯ ਅਪੁਨਬ੍ਭਵਿਕਾ ਮੁਤ੍ਤਿ ਏਤਸ੍ਸਾਤਿ ਸੁਮੁਤ੍ਤਿਕੋ। ਤਸ੍ਸ ਪਨ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਯਾ ਪਾਸਂਸਿਯਤਾਯ ਅਚ੍ਛਰਿਯਤਾਯ ਚ ਅਪ੍ਫੋਟੇਨ੍ਤੋ ਆਹ **"ਸੁਮੁਤ੍ਤਿਕੋ"**ਤਿ। ਪੁਨ ਤਤ੍ਥ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਯਂ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਸਾਦਸ੍ਸ ਦਲ਼੍ਹਭਾਵਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਸਾਹੁ ਸੁਮੁਤ੍ਤਿਕੋਮ੍ਹੀ"**ਤਿ ਆਹ। ''ਸਾਧੁ ਸੁਟ੍ਠੁ ਮੁਤ੍ਤਿਕੋ ਵਤਮ੍ਹੀ''ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ''ਕੁਤੋ ਪਨਾਯਂ ਸੁਮੁਤ੍ਤਿਕਤਾ''ਤਿ? ਕਾਮਞ੍ਚਾਯਂ ਥੇਰੋ ਸਬ੍ਬਸ੍ਮਾਪਿ ਵਟ੍ਟਦੁਕ੍ਖਤੋ ਸੁਵਿਮੁਤ੍ਤੋ, ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਨ ਤਾਵ ਉਪਟ੍ਠਿਤਂ ਅਤਿਵਿਯ ਅਨਿਟ੍ਠਭੂਤਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਤੀਹਿ ਖੁਜ੍ਜਕੇਹੀ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ **ਖੁਜ੍ਜਕੇਹੀ**ਤਿ ਖੁਜ੍ਜਸਭਾਵੇਹਿ, ਖੁਜ੍ਜਾਕਾਰੇਹਿ ਵਾ। ਨਿਸ੍ਸਕ੍ਕਵਚਨਞ੍ਚੇਤਂ ਮੁਤ੍ਤਸਦ੍ਦਾਪੇਕ੍ਖਾਯ। ਕਸ੍ਸਕੋ ਹਿ ਅਖੁਜ੍ਜੋਪਿ ਸਮਾਨੋ ਤੀਸੁ ਠਾਨੇਸੁ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਖੁਜ੍ਜਂ ਕਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਤਿ ਲਾਯਨੇ ਕਸਨੇ ਕੁਦ੍ਦਾਲਕਮ੍ਮੇ ਚ। ਯੇ ਹਿ ਪਨ ਕਸ੍ਸਕੋ ਲਾਯਨਾਦੀਨਿ ਕਰੋਤਿ , ਤਾਨਿਪਿ ਅਸਿਤਾਦੀਨਿ ਕੁਟਿਲਾਕਾਰਤੋ ਖੁਜ੍ਜਕਾਨੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ''ਤੀਹਿ ਖੁਜ੍ਜਕੇਹੀ''ਤਿ।

ਇਦਾਨਿ ਤਾਨਿ ਸਰੂਪਤੋ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਅਸਿਤਾਸੁ ਮਯਾ, ਨਙ੍ਗਲਾਸੁ ਮਯਾ, ਖੁਦ੍ਦਕੁਦ੍ਦਾਲਾਸੁ ਮਯਾ"**ਤਿ ਆਹ। ਤਤ੍ਥ **ਅਸਿਤਾਸੁ ਮਯਾ**ਤਿ ਲਵਿਤ੍ਤੇਹਿ ਮਯਾ ਮੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਨਿਸ੍ਸਕ੍ਕੇ ਚੇਤਂ ਭੁਮ੍ਮਵਚਨਂ। ਸੇਸੇਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਅਪਰੇ ਪਨ **"ਅਸਿਤਾਸੁ ਮਯਾ**ਤਿ ਲਵਿਤ੍ਤੇਹਿ ਕਰਣਭੂਤੇਹਿ ਮਯਾ ਖੁਜ੍ਜਿਤ''ਨ੍ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਤੇਸਂ ਮਤੇਨ ਕਰਣਤ੍ਥੇ ਹੇਤੁਮ੍ਹਿ ਵਾ ਭੁਮ੍ਮਵਚਨਂ। **"ਨਙ੍ਗਲਾਸੂ"**ਤਿ ਲਿਙ੍ਗਵਿਪਲ੍ਲਾਸਂ ਕਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਨਙ੍ਗਲੇਹਿ ਕਸਿਰੇਹੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਅਤ੍ਤਨਾ ਵਲ਼ਞ੍ਜਿਤਕੁਦ੍ਦਾਲਸ੍ਸ ਸਭਾਵਤੋ ਵਲ਼ਞ੍ਜਨੇਨ ਵਾ ਅਪ੍ਪਕਤਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ ''ਖੁਦ੍ਦਕੁਦ੍ਦਾਲਾਸੂ''ਤਿ ''ਕੁਣ੍ਠਕੁਦ੍ਦਾਲਾਸੂ''ਤਿਪਿ ਪਾਲ਼ਿ। ਵਲ਼ਞ੍ਜਨੇਨੇਵ ਅਤਿਖਿਣਖਣਿਤ੍ਤੇਸੂਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਇਧਮੇਵਾ**ਤਿ **ਮ**-ਕਾਰੋ

ਪਦਸਨ੍ਧਿਕਰੋ। **ਅਥ ਵਾਪੀ**ਤਿ ਵਾ-ਸਦ੍ਦੋ ਨਿਪਾਤਮਤ੍ਤਂ। ਗਾਮਕੇ ਠਿਤਤ੍ਤਾ ਤਾਨਿ ਅਸਿਤਾਦੀਨਿ ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਇਧੇਵ ਮਮ ਸਮੀਪੇਯੇਵ, ਤਥਾਪਿ ਅਲਮੇਵ ਹੋਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤੁਰਿਤਵਸੇਨ ਚੇਤਂ ਆਮੇਡਿਤਵਚਨਂ। **ਝਾਯਾ**ਤਿ ਫਲਸਮਾਪਤ੍ਤਿਜ੍ਝਾਨਵਸੇਨ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਸੁਖਵਿਹਾਰਤ੍ਥਂ ਦਿਬ੍ਬਵਿਹਾਰਾਦਿਵਸੇਨ ਚ ਝਾਯ। **ਸੁਮਙ੍ਗਲਾ**ਤਿ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਆਲਪਤਿ। ਝਾਨੇ ਪਨ ਆਦਰਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ ਆਮੇਡਿਤਂ ਕਤਂ। **ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤੋ ਵਿਹਰਾ**ਤਿ ਸਤਿਪਞ੍ਞਾਵੇਪੁਲ੍ਲਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥਕਮੇਵ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤੋਸਿ ਤ੍ਵਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਇਦਾਨਿ ਸੁਖਂ ਵਿਹਰ, ਸੁਮਙ੍ਗਲ। ਕੇਚਿ ਪਨ ‘‘ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਅਪ੍ਪਤ੍ਵਾ ਏਵ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਵੀਥਿਪਟਿਪਨ੍ਨਾਯ ਸਾਸਨੇ ਸਞ੍ਜਾਤਾਭਿਰਤਿਯਾ ਯਥਾਨੁਭੂਤਂ ਘਰਾਵਾਸਦੁਕ੍ਖਂ ਜਿਗੁਚ੍ਛਨ੍ਤੋ ਥੇਰੋ ਇਮਂ ਗਾਥਂ ਵਤ੍ਵਾ ਪਚ੍ਛਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਂ ਵਡ੍ਢੇਤ੍ਵਾ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਾਪੁਣੀ’’ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਤੇਸਂ ਮਤੇਨ ‘‘ਝਾਯ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤੋ ਵਿਹਰਾ’’ਤਿ ਪਦਾਨਂ ਅਤ੍ਥੋ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਮਗ੍ਗਵਸੇਨਪਿ ਯੁਜ੍ਜਤਿ ਏਵ।

ਸੁਮਙ੍ਗਲਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੪. ਸਾਨੁਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਮਤਂ ਵਾ ਅਮ੍ਮ ਰੋਦਨ੍ਤੀਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਸਾਨੁਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਸੋਪਿ ਪੁਰਿਮਬੁਦ੍ਧੇਸੁ ਕਤਾਧਿਕਾਰੋ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਭਵੇ ਵਿਵਟ੍ਟੂਪਨਿਸ੍ਸਯਂ ਪੁਞ੍ਞਂ ਉਪਚਿਨਨ੍ਤੋ ਇਤੋ ਚਤੁਨਵੁਤੇ ਕਪ੍ਪੇ ਸਿਦ੍ਧਤ੍ਥਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਹਤ੍ਥਪਾਦਧੋਵਨਮੁਖਵਿਕ੍ਖਾਲਨਾਨਂ ਅਤ੍ਥਾਯ ਉਦਕਂ ਉਪਨੇਸਿ। ਸਤ੍ਥਾ ਹਿ ਭੋਜਨਕਾਲੇ ਹਤ੍ਥਪਾਦੇ ਧੋਵਿਤੁਕਾਮੋ ਅਹੋਸਿ। ਸੋ ਸਤ੍ਥੁ ਆਕਾਰਂ ਸਲ੍ਲਕ੍ਖੇਤ੍ਵਾ ਉਦਕਂ ਉਪਨੇਸਿ। ਭਗਵਾ ਹਤ੍ਥਪਾਦੇ ਧੋਵਿਤ੍ਵਾ ਭੁਞ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਮੁਖਂ ਵਿਕ੍ਖਾਲੇਤੁਕਾਮੋ ਅਹੋਸਿ। ਸੋ ਤਮ੍ਪਿ ਞਤ੍ਵਾ ਮੁਖੋਦਕਂ ਉਪਨੇਸਿ। ਸਤ੍ਥਾ ਮੁਖਂ ਵਿਕ੍ਖਾਲੇਤ੍ਵਾ ਮੁਖਧੋਵਨਕਿਚ੍ਚਂ ਨਿਟ੍ਠਾਪੇਸਿ। ਏਵਂ ਭਗਵਾ ਅਨੁਕਮ੍ਪਂ ਉਪਾਦਾਯ ਤੇਨ ਕਰੀਯਮਾਨਂ ਵੇਯ੍ਯਾਵਚ੍ਚਂ ਸਾਦਿਯਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮੇਨ ਦੇਵਲੋਕੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਅਪਰਾਪਰਂ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਕਤ੍ਵਾ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਸਂਸਰਨ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਅਞ੍ਞਤਰਸ੍ਸ ਉਪਾਸਕਸ੍ਸ ਗੇਹੇ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਂ ਗਣ੍ਹਿ। ਤਸ੍ਮਿਂ ਗਬ੍ਭਗਤੇਯੇਵ ਪਿਤਾ ਪਵਾਸਂ ਗਤੋ, ਉਪਾਸਿਕਾ ਦਸਮਾਸਚ੍ਚਯੇਨ ਪੁਤ੍ਤਂ ਵਿਜਾਯਿਤ੍ਵਾ **ਸਾਨੂ**ਤਿਸ੍ਸ ਨਾਮਂ ਅਕਾਸਿ। ਤਸ੍ਮਿਂ ਅਨੁਕ੍ਕਮੇਨ ਵਡ੍ਢਨ੍ਤੇ ਸਤ੍ਤਵਸ੍ਸਿਕਂਯੇਵ ਨਂ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਪਬ੍ਬਾਜੇਸਿ, ‘‘ਏਵਮਯਂ ਅਨਨ੍ਤਰਾਯੋ ਵਡ੍ਢਿਤ੍ਵਾ ਅਚ੍ਚਨ੍ਤਸੁਖਭਾਗੀ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ’’ਤਿ। ‘‘ਸੋ ਸਾਨੁਸਾਮਣੇਰੋ’’ਤਿ ਪਞ੍ਞਾਤੋ ਪਞ੍ਞਵਾ ਵਤ੍ਤਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਬਹੁਸ੍ਸੁਤੋ ਧਮ੍ਮਕਥਿਕੋ ਸਤ੍ਤੇਸੁ ਮੇਤ੍ਤਜ੍ਝਾਸਯੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ ਪਿਯੋ ਅਹੋਸਿ ਮਨਾਪੋਤਿ ਸਬ੍ਬਂ ਸਾਨੁਸੁਤ੍ਤੇ ਆਗਤਨਯੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

ਤਸ੍ਸ ਅਤੀਤਜਾਤਿਯਂ ਮਾਤਾ ਯਕ੍ਖਯੋਨਿਯਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ। ਤਂ ਯਕ੍ਖਾ ‘‘ਸਾਨੁਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਅਯਂ ਮਾਤਾ’’ਤਿ ਗਰੁਚਿਤ੍ਤਿਕਾਰਬਹੁਲਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਮਾਨੇਨ੍ਤਿ। ਏਵਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੇ ਕਾਲੇ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਭਾਵਸ੍ਸ ਆਦੀਨਵਂ ਵਿਭਾਵੇਨ੍ਤਂ ਵਿਯ ਏਕਦਿਵਸਂ ਸਾਨੁਸ੍ਸ ਯੋਨਿਸੋ ਮਨਸਿਕਾਰਾਭਾਵਾ ਅਯੋਨਿਸੋ ਉਮ੍ਮੁਜ੍ਜਨ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਬ੍ਭਮਿਤੁਕਾਮਤਾਚਿਤ੍ਤਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿ। ਤਂ ਤਸ੍ਸ ਯਕ੍ਖਿਨਿਮਾਤਾ ਞਤ੍ਵਾ ਮਨੁਸ੍ਸਮਾਤੁਯਾ ਆਰੋਚੇਸਿ – ‘‘ਤਵ ਪੁਤ੍ਤੋ, ਸਾਨੁ, ‘ਵਿਬ੍ਭਮਿਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਉਪ੍ਪਾਦੇਸਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਤ੍ਵਂ –

‘‘ਸਾਨੁਂ ਪਬੁਦ੍ਧਂ ਵਜ੍ਜਾਸਿ, ਯਕ੍ਖਾਨਂ ਵਚਨਂ ਇਦਂ।
ਮਾਕਾਸਿ ਪਾਪਕਂ ਕਮ੍ਮਂ, ਆਵਿ ਵਾ ਯਦਿ ਵਾ ਰਹੋ॥

‘‘ਸਚੇ ਤ੍ਵਂ ਪਾਪਕਂ ਕਮ੍ਮਂ, ਕਰਿਸ੍ਸਸਿ ਕਰੋਸਿ ਵਾ।
ਨ ਤੇ ਦੁਕ੍ਖਾ ਪਮੁਤ੍ਯਤ੍ਥਿ, ਉਪ੍ਪਚ੍ਚਾਪਿ ਪਲਾਯਤੋ’’ਤਿ॥ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੩੯; ਧ॰ ਪ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੨.੩੨੫ ਸਾਨੁਸਾਮਣੇਰਵਤ੍ਥੁ) –

ਏਵਂ ਭਣਾਹੀ’’ਤਿ। ਏਵਞ੍ਚ ਪਨ ਵਤ੍ਵਾ ਯਕ੍ਖਿਨਿਮਾਤਾ ਤਤ੍ਥੇਵਨ੍ਤਰਧਾਯਿ। ਮਨੁਸ੍ਸਮਾਤਾ ਪਨ ਤਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਪਰਿਦੇਵਸੋਕਸਮਾਪਨ੍ਨਾ ਚੇਤੋਦੁਕ੍ਖਸਮਪ੍ਪਿਤਾ ਅਹੋਸਿ। ਅਥ ਸਾਨੁਸਾਮਣੇਰੋ ਪੁਬ੍ਬਣ੍ਹਸਮਯਂ ਨਿਵਾਸੇਤ੍ਵਾ ਪਤ੍ਤਚੀਵਰਮਾਦਾਯ ਮਾਤੁ ਸਨ੍ਤਿਕਂ ਉਪਗਤੋ ਮਾਤਰਂ

ਰੋਦਮਾਨਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ‘‘ਅਮ੍ਮ, ਕਿਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਰੋਦਸੀ’’ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ‘‘ਤਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯਾ’’ਤਿ ਚ ਵੁਤ੍ਤੋ ਮਾਤੁ **“ਮਤਂ ਵਾ, ਅਮ੍ਮ, ਰੋਦਨ੍ਤਿ, ਯੋ ਵਾ ਜੀਵਂ ਨ ਦਿਸ੍ਸਤੀ”**ਤਿ ਗਾਥਂ ਅਭਾਸਿ।

੪੪. ਤਸ੍ਸਤ੍ਥੋ – **“ਅਮ੍ਮ,** ਰੋਦਨ੍ਤਾ ਨਾਮ ਞਾਤਕਾ ਮਿਤ੍ਤਾ ਵਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਞਾਤਕਂ ਮਿਤ੍ਤਂ ਵਾ **ਮਤਂ** ਉਦ੍ਦਿਸ੍ਸ **ਰੋਦਨ੍ਤਿ** ਪਰਲੋਕਂ ਗਤਤ੍ਤਾ, **ਯੋ** ਵਾ ਞਾਤਕੋ ਮਿਤ੍ਤੋ ਵਾ **ਜੀਵਂ** ਜੀਵਨ੍ਤੋ ਦੇਸਨ੍ਤਰਂ ਪਕ੍ਕਨ੍ਤਤਾਯ ਚ **ਨ ਦਿਸ੍ਸਤਿ,** ਤਂ ਵਾ ਉਦ੍ਦਿਸ੍ਸ ਰੋਦਨ੍ਤਿ, ਉਭਯਮ੍ਪੇਤਂ ਮਯਿ ਨ ਵਿਜ੍ਜਤਿ, ਏਵਂ ਸਨ੍ਤੇ **ਜੀਵਨ੍ਤਂ** ਧਰਮਾਨਂ **ਮਂ** ਪੁਰਤੋ ਠਿਤਂ **ਪਸ੍ਸਨ੍ਤੀ; ਕਸ੍ਮਾ, ਅਮ੍ਮ, ਰੋਦਸਿ?**ਮਂ ਉਦ੍ਦਿਸ੍ਸ ਤਵ ਰੋਦਨਸ੍ਸ ਕਾਰਣਮੇਵ ਨਤ੍ਥੀ’’ਤਿ।

ਤਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਤਸ੍ਸ ਮਾਤਾ ‘‘ਮਰਣਞ੍ਹੇਤਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯੋ ਸਿਕ੍ਖਂ ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਾਯ ਹੀਨਾਯਾਵਤ੍ਤਤੀ’’ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੩.੬੩) ਸੁਤ੍ਤਪਦਾਨੁਸਾਰੇਨ ਉਪ੍ਪਬ੍ਬਜਨਂ ਅਰਿਯਸ੍ਸ ਵਿਨਯੇ ਮਰਣਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੀ –

> ‘‘ਮਤਂ ਵਾ ਪੁਤ੍ਤ ਰੋਦਨ੍ਤਿ, ਯੋ ਵਾ ਜੀਵਂ ਨ ਦਿਸ੍ਸਤਿ।
> ਯੋ ਚ ਕਾਮੇ ਚਜਿਤ੍ਵਾਨ, ਪੁਨਰਾਗਚ੍ਛਤੇ ਇਧ॥
>
> ‘‘ਤਂ ਵਾਪਿ ਪੁਤ੍ਤ ਰੋਦਨ੍ਤਿ, ਪੁਨ ਜੀਵਂ ਮਤੋ ਹਿ ਸੋ।
> ਕੁਕ੍ਕੁਲ਼ਾ ਉਬ੍ਭਤੋ ਤਾਤ, ਕੁਕ੍ਕੁਲ਼ਂ ਪਤਿਤੁਮਿਚ੍ਛਸੀ’’ਤਿ॥ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੩੯; ਧ॰ ਪ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੨.ਸਾਨੁਸਾਮਣੇਰਵਤ੍ਥੁ) –

ਗਾਥਾਦ੍ਵਯਂ ਅਭਾਸਿ।

ਤਤ੍ਥ **ਕਾਮੇ ਚਜਿਤ੍ਵਾਨਾ**ਤਿ ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਜ੍ਝਾਸਯੇਨ ਵਤ੍ਥੁਕਾਮੇ ਪਹਾਯ, ਤਞ੍ਚ ਕਿਲੇਸਕਾਮਸ੍ਸ ਤਦਙ੍ਗਪ੍ਪਹਾਨਵਸੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਪਬ੍ਬਜ੍ਜਾ ਹੇਤ੍ਥ ਕਾਮਪਰਿਚ੍ਚਾਗੋ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤੋ। **ਪੁਨਰਾਗਚ੍ਛਤੇ ਇਧਾ**ਤਿ ਇਧ ਗੇਹੇ ਪੁਨਦੇਵ ਆਗਚ੍ਛਤਿ, ਹੀਨਾਯਾਵਤ੍ਤਨਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵਦਤਿ। **ਤਂ ਵਾਪੀ**ਤਿ ਯੋ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਵਿਬ੍ਭਮਤਿ , ਤਂ ਵਾਪਿ ਪੁਗ੍ਗਲਂ ਮਤਂ ਵਿਯਮਾਦਿਸਿਯੋ ਰੋਦਨ੍ਤਿ। ਕਸ੍ਮਾਤਿ ਚੇ? **ਪੁਨ ਜੀਵਂ ਮਤੋ ਹਿ ਸੋ**ਤਿ ਵਿਬ੍ਭਮਨਤੋ ਪਚ੍ਛਾ ਯੋ ਜੀਵਨ੍ਤੋ, ਸੋ ਗੁਣਮਰਣੇਨ ਅਤ੍ਥਤੋ ਮਤੋਯੇਵ। ਇਦਾਨਿਸ੍ਸ ਸਵਿਸੇਸਸਂਵੇਗਂ ਜਨੇਤੁਂ **“ਕੁਕ੍ਕੁਲ਼ਾ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਸ੍ਸਤ੍ਥੋ – ‘‘ਅਹੋਰਤ੍ਤਂ ਆਦਿਤ੍ਤਂ ਵਿਯ ਹੁਤ੍ਵਾ ਡਹਨਟ੍ਠੇਨ ਕੁਕ੍ਕੁਲ਼ਨਿਰਯਸਦਿਸਤ੍ਤਾ **ਕੁਕ੍ਕੁਲ਼ਾ** ਗਿਹਿਭਾਵਾ ਅਨੁਕਮ੍ਪਨ੍ਤਿਯਾ ਮਯਾ **ਉਬ੍ਭਤੋ** ਉਦ੍ਧਤੋ, **ਤਾਤ** ਸਾਨੁ, **ਕੁਕ੍ਕੁਲ਼ਂ ਪਤਿਤੁਂ ਇਚ੍ਛਸਿ** ਪਤਿਤੁਕਾਮੋਸੀ’’ਤਿ।

ਤਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਸਾਨੁਸਾਮਣੇਰੋ ਸਂਵੇਗਜਾਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਂ ਪਟ੍ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਨਚਿਰਸ੍ਸੇਵ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਾਪੁਣਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੧.੨੧.੨੫-੨੯) –

> ‘‘ਭੁਞ੍ਜਨ੍ਤਂ ਸਮਣਂ ਦਿਸ੍ਵਾ, ਵਿਪ੍ਪਸਨ੍ਨਮਨਾਵਿਲਂ।
> ਘਟੇਨੋਦਕਮਾਦਾਯ, ਸਿਦ੍ਧਤ੍ਥਸ੍ਸ ਅਦਾਸਹਂ॥
>
> ‘‘ਨਿਮ੍ਮਲੋ ਹੋਮਹਂ ਅਜ੍ਜ, ਵਿਮਲੋ ਖੀਣਸਂਸਯੋ।
> ਭਵੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਮਾਨਸ੍ਸ, ਫਲਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਤੇ ਸੁਭਂ॥
>
> ‘‘ਚਤੁਨ੍ਨਵੁਤਿਤੋ ਕਪ੍ਪੇ, ਉਦਕਂ ਯਮਦਾਸਹਂ।
> ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ, ਦਕਦਾਨਸ੍ਸਿਦਂ ਫਲਂ॥
>
> ‘‘ਏਕਸਟ੍ਠਿਮ੍ਹਿਤੋ ਕਪ੍ਪੇ, ਏਕੋਵ ਵਿਮਲੋ ਅਹੁ।

ਸਤ੍ਤੁਰਤਨਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ, ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀ ਮਹਬ੍ਬਲੋ॥

''ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹਂ...ਪੇ॰... ਕਤਂ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ''ਨ੍ਤਿ॥

ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਨ ਪਤ੍ਵਾ ਥੇਰੋ ਇਮਿਸ੍ਸਾ ਗਾਥਾਯ ਵਸੇਨ ''ਮਯ੍ਹਂ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਰਮ੍ਭੋ ਅਰਹਤ੍ਤੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਚ ਜਾਤਾ''ਤਿ ਉਦਾਨਵਸੇਨ ਤਮੇਵ ਗਾਥਂ ਪਚ੍ਚੁਦਾਹਾਸਿ।

ਸਾਨੁਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੫. ਰਮਣੀਯਵਿਹਾਰਿਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਯਥਾਪਿ ਭਦ੍ਦੋ ਆਜਞ੍ਞੋਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਰਮਣੀਯਵਿਹਾਰਿਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਸੋਪਿ ਪੁਰਿਮਬੁਦ੍ਧੇਸੁ ਕਤਾਧਿਕਾਰੋ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਉਪਚਿਨਨ੍ਤੋ ਇਤੋ ਏਕਨਵੁਤੇ ਕਪ੍ਪੇ ਵਿਪਸ੍ਸਿਂ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਪਸਨ੍ਨਮਾਨਸੋ ਪਞ੍ਚਪਤਿਟ੍ਠਿਤੇਨ ਵਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਕੋਰਣ੍ਡਪੁਪ੍ਫੇਹਿ ਪੂਜਂ ਅਕਾਸਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮੇਨ ਦੇਵੇਸੁ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਅਪਰਾਪਰਂ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਕਤ੍ਵਾ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਸਂਸਰਨ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਰਾਜਗਹੇ ਅਞ੍ਞਤਰਸ੍ਸ ਸੇਟ੍ਠਿਸ੍ਸ ਪੁਤ੍ਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੋ ਯੋਬ੍ਬਨਮਦੇਨ ਕਾਮੇਸੁ ਮੁਚ੍ਛਂ ਆਪਨ੍ਨੋ ਵਿਹਰਤਿ। ਸੋ ਏਕਦਿਵਸਂ ਅਞ੍ਞਤਰਂ ਪਾਰਦਾਰਿਕਂ ਰਾਜਪੁਰਿਸੇਹਿ ਵਿਵਿਧਾ ਕਮ੍ਮਕਾਰਣਾ ਕਰੀਯਮਾਨਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਸਂਵੇਗਜਾਤੋ ਸਤ੍ਥੁ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਧਮ੍ਮਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਪਬ੍ਬਜਿ। ਪਬ੍ਬਜਿਤੋ ਚ ਰਾਗਚਰਿਤਤਾਯ ਨਿਚ੍ਚਕਾਲਂ ਸੁਸਮ੍ਮਟ੍ਠਂ ਪਰਿਵੇਣਂ ਸੂਪਟ੍ਠਿਤਂ ਪਾਨੀਯਪਰਿਭੋਜਨੀਯਂ ਸੁਪਞ੍ਞਤ੍ਤਂ ਮਞ੍ਚਪੀਠਂ ਕਤ੍ਵਾ ਵਿਹਰਤਿ। ਤੇਨ ਸੋ **ਰਮਣੀਯਵਿਹਾਰੀ**ਤ੍ਵੇਵ ਪਞ੍ਞਾਯਿਤ੍ਥ।

ਸੋ ਰਾਗੁਸ੍ਸਨ੍ਨਤਾਯ ਅਯੋਨਿਸੋ ਮਨਸਿ ਕਰਿਤ੍ਵਾ ਸਞ੍ਚੇਤਨਿਕਂ ਸੁਕ੍ਕਵਿਸ੍ਸਟ੍ਠਿਆਪਤ੍ਤਿਂ ਆਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ, ''ਧਿਰਤ੍ਥੁ, ਮਂ ਏਵਂਭੂਤੋ ਸਦ੍ਧਾਦੇਯ੍ਯਂ ਭੁਞ੍ਜੇਯ੍ਯ''ਨ੍ਤਿ ਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰੀ ਹੁਤ੍ਵਾ ''ਵਿਬ੍ਭਮਿਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੋ ਅਨ੍ਤਰਾਮਗ੍ਗੇ ਰੁਕ੍ਖਮੂਲੇ ਨਿਸੀਦਿ, ਤੇਨ ਚ ਮਗ੍ਗੇਨ ਸਕਟੇਸੁ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੇਸੁ ਏਕੋ ਸਕਟਯੁਤ੍ਤੋ ਗੋਣੋ ਪਰਿਸ੍ਸਮਨ੍ਤੋ ਵਿਸਮਟ੍ਠਾਨੇ ਖਲਿਤ੍ਵਾ ਪਤਿ, ਤਂ ਸਾਕਟਿਕਾ ਯੁਗਤੋ ਮੁਞ੍ਚਿਤ੍ਵਾ ਤਿਣੋਦਕਂ ਦਤ੍ਵਾ ਪਰਿਸ੍ਸਮਂ ਵਿਨੋਦੇਤ੍ਵਾ ਪੁਨਪਿ ਧੁਰੇ ਯੋਜੇਤ੍ਵਾ ਅਗਮਂਸੁ। ਥੇਰੋ ਤਂ ਦਿਸ੍ਵਾ – ''ਯਥਾਯਂ ਗੋਣੋ ਸਕਿਂ ਖਲਿਤ੍ਵਾਪਿ ਉਟ੍ਠਾਯ ਸਕਿਂ ਧੁਰਂ ਵਹਤਿ, ਏਵਂ ਮਯਾਪਿ ਕਿਲੇਸਵਸੇਨ ਸਕਿਂ ਖਲਿਤੇਨਾਪਿ ਵੁਟ੍ਠਾਯ ਸਮਣਧਮ੍ਮਂ ਕਾਤੁਂ ਵਟ੍ਟਤੀ''ਤਿ ਯੋਨਿਸੋ ਉਮ੍ਮੁਜ੍ਜਨ੍ਤੋ ਨਿਵਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਉਪਾਲਿਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਵਤ੍ਤਿਂ ਆਚਿਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਵਿਧਿਨਾ ਆਪਤ੍ਤਿਤੋ ਵੁਟ੍ਠਹਿਤ੍ਵਾ ਸੀਲਂ ਪਾਕਤਿਕਂ ਕਤ੍ਵਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਂ ਪਟ੍ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਨਚਿਰਸ੍ਸੇਵ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਾਪੁਣਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੧.੨੧.੩੫-੩੯) –

''ਅਕ੍ਕਨ੍ਤਞ੍ਚ ਪਦਂ ਦਿਸ੍ਵਾ, ਚਕ੍ਕਾਲਙ੍ਕਾਰਭੂਸਿਤਂ।
ਪਦੇਨਾਨੁਪਦਂ ਯਨ੍ਤੋ, ਵਿਪਸ੍ਸਿਸ੍ਸ ਮਹੇਸਿਨੋ॥

''ਕੋਰਣ੍ਡਂ ਪੁਪ੍ਫਿਤਂ ਦਿਸ੍ਵਾ, ਸਮੂਲਂ ਪੂਜਿਤਂ ਮਯਾ।
ਹਟ੍ਠੋ ਹਟ੍ਠੇਨ ਚਿਤ੍ਤੇਨ, ਅਵਨ੍ਦਿਂ ਪਦਮੁਤ੍ਤਮਂ॥

''ਏਕਨਵੁਤਿਤੋ ਕਪ੍ਪੇ, ਯਂ ਪੁਪ੍ਫਮਭਿਪੂਜਯਿਂ।
ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ, ਬੁਦ੍ਧਪੂਜਾਯਿਦਂ ਫਲਂ॥

''ਸਤ੍ਤਪਞ੍ਞਾਸਕਪ੍ਪਮ੍ਹਿ, ਏਕੋ ਵੀਤਮਲੋ ਅਹੁਂ।
ਸਤ੍ਤੁਰਤਨਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ, ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀ ਮਹਬ੍ਬਲੋ॥

‘‘ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹਂ...ਪੇ॰... ਕਤਂ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ’’ਨ੍ਤਿ॥

ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਨ ਪਤ੍ਵਾ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਸੁਖਂ ਅਨੁਭਵਨ੍ਤੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪੁਬ੍ਬਭਾਗਪਟਿਪਤ੍ਤਿਯਾ ਸਦ੍ਧਿਂ ਅਰਿਯਧਮ੍ਮਾਧਿਗਮਨਦੀਪਨਿਂ **“ਯਥਾਪਿ ਭਦ੍ਦੋ ਆਜਞ੍ਞੋ, ਖਲਿਤ੍ਵਾ ਪਤਿਤਿਟ੍ਠਤੀ**”ਤਿ ਗਾਥਂ ਅਭਾਸਿ।

੪੫. ਤਤ੍ਥ **ਖਲਿਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਪਕ੍ਖਲਿਤ੍ਵਾ। **ਪਤਿਤਿਟ੍ਠਤੀ**ਤਿ ਪਤਿਟ੍ਠਹਤਿ, ਪੁਨਦੇਵ ਯਥਾਠਾਨੇ ਤਿਟ੍ਠਤਿ। **ਏਵ**ਨ੍ਤਿ ਯਥਾ ਭਦ੍ਦੋ ਉਸਭਾਜਾਨੀਯੋ ਭਾਰਂ ਵਹਨ੍ਤੋ ਪਰਿਸ੍ਸਮਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਵਿਸਮਟ੍ਠਾਨਂ ਆਗਮ੍ਮ ਏਕਵਾਰਂ ਪਕ੍ਖਲਿਤ੍ਵਾ ਪਤਿਤੋ ਨ ਤਤ੍ਤਕੇਨ ਧੁਰਂ ਛਡ੍ਡੇਤਿ, ਥਾਮਜਵਪਰਕ੍ਕਮਸਮ੍ਪਨ੍ਨਤਾਯ ਪਨ ਖਲਿਤ੍ਵਾਪਿ ਪਤਿਤਿਟ੍ਠਤਿ, ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਭਾਵੇਨੇਵ ਠਤ੍ਵਾ ਭਾਰਂ ਵਹਤਿ, ਏਵਂ ਕਿਲੇਸਪਰਿਸ੍ਸਮਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਕਿਰਿਯਾਪਰਾਧੇਨ ਖਲਿਤ੍ਵਾ ਤਂ ਖਲਿਤਂ ਥਾਮਵੀਰਿਯਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਤਾਯ ਪਟਿਪਾਕਤਿਕਂ ਕਤ੍ਵਾ ਮਗ੍ਗਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਯਾ **ਦਸ੍ਸਨਸਮ੍ਪਨ੍ਨਂ,** ਤਤੋ ਏਵ **ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ** ਸਵਨਨ੍ਤੇ ਅਰਿਯਾਯ ਜਾਤਿਯਾ ਜਾਤਤਾਯ **ਸਾਵਕਂ,** ਤਸ੍ਸ ਉਰੇ ਵਾਯਾਮਜਨਿਤਾਭਿਜਾਤਿਤਾਯ ਓਰਸਂ ਪੁਤ੍ਤਂ ਭਦ੍ਰਾਜਾਨੀਯਸਦਿਸਕਿਚ੍ਚਤਾਯ ਆਜਾਨੀਯਨ੍ਤਿ ਚ ਮਂ ਧਾਰੇਥ ਉਪਧਾਰੇਥਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਰਮਣੀਯਵਿਹਾਰਿਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੬. ਸਮਿਦ੍ਧਿਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਸਦ੍ਧਾਯਾਹਂ ਪਬ੍ਬਜਿਤੋਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਸਮਿਦ੍ਧਿਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਅਯਮ੍ਪਿ ਪੁਰਿਮਬੁਦ੍ਧੇਸੁ ਕਤਾਧਿਕਾਰੋ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਉਪਚਿਨਨ੍ਤੋ ਇਤੋ ਚਤੁਨਵੁਤੇ ਕਪ੍ਪੇ ਸਿਦ੍ਧਤ੍ਥਂ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਪਸ੍ਸਿਤ੍ਵਾ ਪਸਨ੍ਨਮਾਨਸੋ ਸਵਣ੍ਣਾਨਿ ਪੁਪ੍ਫਾਨਿ ਕਣ੍ਣਿਕਬਦ੍ਧਾਨਿ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਪੂਜੇਸਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮੇਨ ਦੇਵਲੋਕੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਅਪਰਾਪਰਂ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਕਤ੍ਵਾ ਸੁਗਤੀਸੁਯੇਵ ਪਰਿਵਤ੍ਤੇਨ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਰਾਜਗਹੇ ਕੁਲਗੇਹੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਜਾਤਕਾਲਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਤਂ ਕੁਲਂ ਧਨਧਞ੍ਞਾਦੀਹਿ ਵਡ੍ਢਿ, ਅਤ੍ਤਭਾਵੋ ਚਸ੍ਸ ਅਭਿਰੂਪੋ ਦਸ੍ਸਨੀਯੋ ਗੁਣਵਾ ਇਤਿ ਵਿਭਵਸਮਿਦ੍ਧਿਯਾ ਚ ਗੁਣਸਮਿਦ੍ਧਿਯਾ ਚ **ਸਮਿਦ੍ਧੀ**ਤ੍ਵੇਵ ਪਞ੍ਞਾਯਿਤ੍ਥ। ਸੋ ਬਿਮ੍ਬਿਸਾਰਸਮਾਗਮੇ ਬੁਦ੍ਧਾਨੁਭਾਵਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਪਟਿਲਦ੍ਧਸਦ੍ਧੋ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਭਾਵਨਾਯ ਯੁਤ੍ਤਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤੋ ਵਿਹਰਨ੍ਤੋ ਭਗਵਤਿ ਤਪੋਦਾਰਾਮੇ ਵਿਹਰਨ੍ਤੇ ਏਕਦਿਵਸਂ ਏਵਂ ਚਿਨ੍ਤੇਸਿ – ‘‘ਲਾਭਾ ਵਤ ਮੇ ਸਤ੍ਥਾ ਅਰਹਂ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ, ਸ੍ਵਾਕ੍ਖਾਤੇ ਚਾਹਂ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਪਬ੍ਬਜਿਤੋ, ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀ ਚ ਮੇ ਸੀਲਵਨ੍ਤੋ ਕਲ੍ਯਾਣਧਮ੍ਮਾ’’ਤਿ। ਤਸ੍ਸੇਵਂ ਚਿਨ੍ਤੇਨ੍ਤਸ੍ਸ ਉਲ਼ਾਰਂ ਪੀਤਿਸੋਮਨਸ੍ਸਂ ਉਦਪਾਦਿ। ਤਂ ਅਸਹਨ੍ਤੋ ਮਾਰੋ ਪਾਪਿਮਾ ਥੇਰਸ੍ਸ ਅਵਿਦੂਰੇ ਮਹਨ੍ਤਂ ਭੇਰਵਸਦ੍ਦਮਕਾਸਿ, ਪਥਵਿਯਾ ਉਨ੍ਦ੍ਰਿਯਨਕਾਲੋ ਵਿਯ ਅਹੋਸਿ। ਥੇਰੋ ਭਗਵਤੋ ਤਮਤ੍ਥਂ ਆਰੋਚੇਸਿ। ਭਗਵਾ ‘‘ਮਾਰੋ ਤੁਯ੍ਹਂ ਵਿਚਕ੍ਖੁਕਮ੍ਮਾਯ ਚੇਤੇਤਿ, ਗਚ੍ਛ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਤਤ੍ਥ ਅਚਿਨ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਵਿਹਰਾਹੀ’’ਤਿ ਆਹ। ਥੇਰੋ ਤਤ੍ਥ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਵਿਹਰਨ੍ਤੋ ਨਚਿਰਸ੍ਸੇਵ ਵਿਪਸ੍ਸਨਂ ਉਸ੍ਸੁਕ੍ਕਾਪੇਤ੍ਵਾ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਾਪੁਣਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੧.੨੧.੩੦-੩੪) –

‘‘ਕਣਿਕਾਰਂਵ ਜੋਤਨ੍ਤਂ, ਨਿਸਿਨ੍ਨਂ ਪਬ੍ਬਤਨ੍ਤਰੇ।
ਓਭਾਸੇਨ੍ਤਂ ਦਿਸਾ ਸਬ੍ਬਾ, ਸਿਦ੍ਧਤ੍ਥਂ ਨਰਸਾਰਥਿਂ॥

‘‘ਧਨੁਂ ਅਦ੍ਵੇਜ੍ਝਂ ਕਤ੍ਵਾਨ, ਉਸੁਂ ਸਨ੍ਨਯ੍ਹਹਂ ਤਦਾ।
ਪੁਪ੍ਫਂ ਸਵਣ੍ਟਂ ਛੇਤ੍ਵਾਨ, ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਅਭਿਰੋਪਯਿਂ॥

‘‘ਚਤੁਨ੍ਨਵੁਤਿਤੋ ਕਪ੍ਪੇ, ਯਂ ਪੁਪ੍ਫਮਭਿਰੋਪਯਿਂ।
ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ, ਬੁਦ੍ਧਪੂਜਾਯਿਦਂ ਫਲਂ॥

‘‘ਏਕਪਞ੍ਞਾਸਿਤੋ ਕਪ੍ਪੇ, ਏਕੋ ਆਸਿਂ ਜੁਤਿਨ੍ਧਰੋ।

> ਸਤ੍ਤਰਤਨਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ, ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀ ਮਹਬ੍ਬਲੋ॥

> ''ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹਂ...ਪੇ॰... ਕਤਂ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ''ਨ੍ਤਿ॥

ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਨ ਪਤ੍ਵਾ ਤਤ੍ਥੇਵ ਵਿਹਰਨ੍ਤਸ੍ਸ ਥੇਰਸ੍ਸ ਖੀਣਾਸਵਭਾਵਂ ਅਜਾਨਨ੍ਤੋ ਪੁਰਿਮਨਯੇਨੇਵ ਮਾਰੋ ਮਹਨ੍ਤਂ ਭੇਰਵਸਦ੍ਦਂ ਅਕਾਸਿ। ਤਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਥੇਰੋ ਅਭੀਤੋ ਅਛ੍ਛਮ੍ਭੀ ''ਤਾਦਿਸਾਨਂ ਮਾਰਾਨਂ ਸਤਮ੍ਪਿ ਸਹਸ੍ਸਮ੍ਪਿ ਮਯ੍ਹਂ ਲੋਮਮ੍ਪਿ ਨ ਕਮ੍ਪੇਤੀ''ਤਿ ਅਞ੍ਞਂ ਬ੍ਯਾਕਰੋਨ੍ਤੋ "**ਸਦ੍ਧਾਯਾਹਂ ਪਬ੍ਬਜਿਤੋ**"ਤਿ ਗਾਥਂ ਅਭਾਸਿ।

੪੬. ਤਤ੍ਥ **ਸਦ੍ਧਾਯਾ**ਤਿ ਧਮ੍ਮਚ੍ਛਨ੍ਦਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾਯ ਕਮ੍ਮਫਲਸਦ੍ਧਾਯ ਚੇਵ ਰਤਨਤ੍ਤਯਸਦ੍ਧਾਯ ਚ। **ਅਹ**ਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਨਿਦ੍ਦਿਸਤਿ। **ਪਬ੍ਬਜਿਤੋ**ਤਿ ਉਪਗਤੋ। **ਅਗਾਰਸ੍ਮਾ**ਤਿ ਗੇਹਤੋ ਘਰਾਵਾਸਤੋ ਵਾ। **ਅਨਗਾਰਿਯ**ਨ੍ਤਿ ਪਬ੍ਬਜ੍ਜਂ, ਸਾ ਹਿ ਯਂਕਿਞ੍ਚਿ ਕਸਿਵਾਣਿਜ੍ਜਾਦਿਕਮ੍ਮਂ 'ਅਗਾਰਸ੍ਸ ਹਿਤ'ਨ੍ਤਿ ਅਗਾਰਿਯਂ ਨਾਮ, ਤਦਭਾਵਤੋ ''ਅਨਗਾਰਿਯਾ''ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। **ਸਤਿ ਪਞ੍ਞਾ ਚ ਮੇ ਵੁਡ੍ਢਾ**ਤਿ ਸਰਣਲਕ੍ਖਣਾ ਸਤਿ, ਪਜਾਨਨਲਕ੍ਖਣਾ ਪਞ੍ਞਾਤਿ ਇਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਕ੍ਖਣਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਮਗ੍ਗਪਟਿਪਾਟਿਯਾ ਯਾਵ ਅਰਹਤ੍ਤਾ ਮੇ ਵੁਡ੍ਢਾ ਵਡ੍ਢਿਤਾ, ਨ ਦਾਨਿ ਵਡ੍ਢੇਤਬ੍ਬਾ ਅਤ੍ਥਿ ਸਤਿਪਞ੍ਞਾ ਵੇਪੁਲ੍ਲਪ੍ਪਤ੍ਤਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਚਿਤ੍ਤਞ੍ਚ ਸੁਸਮਾਹਿਤ**ਨ੍ਤਿ ਅਟ੍ਠਸਮਾਪਤ੍ਤਿਵਸੇਨ ਚੇਵ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਸਮਾਧਿਵਸੇਨ ਚ ਚਿਤ੍ਤਂ ਮੇ ਸੁਟ੍ਠੁ ਸਮਾਹਿਤਂ, ਨ ਦਾਨਿ ਤਸ੍ਸ ਸਮਾਧਾਤਬ੍ਬਂ ਅਤ੍ਥਿ, ਸਮਾਧਿ ਵੇਪੁਲ੍ਲਪ੍ਪਤ੍ਤੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ **ਕਾਮਂ ਕਰਸ੍ਸੁ ਰੂਪਾਨੀ**ਤਿ ਪਾਪਿਮ ਮਂ ਉਦ੍ਦਿਸ੍ਸ ਯਾਨਿ ਕਾਨਿਚਿ ਵਿਪ੍ਪਕਾਰਾਨਿ ਯਥਾਰੁਚਿਂ ਕਰੋਹਿ, ਤੇਹਿ ਪਨ **ਨੇਵ ਮਂ ਬ੍ਯਾਧਯਿਸ੍ਸਸਿ** ਮਮ ਸਰੀਰਕਮ੍ਪਨਮਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਕਾਤ੍ਤਂ ਨ ਸਕ੍ਖਿਸ੍ਸਸਿ, ਕੁਤੋ ਚਿਤ੍ਤਞ੍ਞਥਤ੍ਤਂ? ਤਸ੍ਮਾ ਤਵ ਕਿਰਿਯਾ ਅਪ੍ਪਟਿਚ੍ਛਿਤਪਹੇਨਕਂ ਵਿਯ ਨ ਕਿਞ੍ਚਿ ਅਤ੍ਥਂ ਸੋਧੇਤਿ, ਕੇਵਲਂ ਤਵ ਚਿਤ੍ਤਵਿਘਾਤਮਤ੍ਤਫਲਾਤਿ ਥੇਰੋ ਮਾਰਂ ਤਜ੍ਜੇਸਿ। ਤਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਮਾਰੋ ''ਜਾਨਾਤਿ ਮਂ ਸਮਣੋ''ਤਿ ਤਤ੍ਥੇਵਨ੍ਤਰਧਾਯਿ।

ਸਮਿਦ੍ਧਿਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੭. ਉਜ੍ਜਯਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਨਮੋ ਤੇ ਬੁਦ੍ਧ ਵੀਰਤ੍ਥੂਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਉਜ੍ਜਯਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਅਯਮ੍ਪਿ ਪੁਰਿਮਬੁਦ੍ਧੇਸੁ ਕਤਾਧਿਕਾਰੋ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਭਵੇ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਇਤੋ ਦ੍ਵਾਨਵੁਤੇ ਕਪ੍ਪੇ ਤਿਸ੍ਸਂ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਪਸ੍ਸਿਤ੍ਵਾ ਪਸਨ੍ਨਮਾਨਸੋ ਕਣਿਕਾਰਪੁਪ੍ਫੇਹਿ ਪੂਜਂ ਅਕਾਸਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮੇਨ ਦੇਵਲੋਕੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਅਪਰਾਪਰਂ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਕਤ੍ਵਾ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਸਂਸਰਨ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਰਾਜਗਹੇ ਅਞ੍ਞਤਰਸ੍ਸ ਸੋਤ੍ਥਿਯਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਸ੍ਸ ਪੁਤ੍ਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ, **ਉਜ੍ਜਯੋ**ਤਿਸ੍ਸ ਨਾਮਂ ਅਹੋਸਿ। ਸੋ ਵਯਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਤਿਣ੍ਣਂ ਵੇਦਾਨਂ ਪਾਰਗੂ ਹੁਤ੍ਵਾ ਤਤ੍ਥ ਸਾਰਂ ਅਪਸ੍ਸਨ੍ਤੋ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਚੋਦਿਯਮਾਨੋ ਵੇਲੁਵਨਂ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਸਤ੍ਥੁ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਧਮ੍ਮਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਪਟਿਲਦ੍ਧਸਦ੍ਧੋ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਚਰਿਯਾਨੁਕੂਲਂ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਅਰਞ੍ਞੇ ਵਿਹਰਨ੍ਤੋ ਵਿਪਸ੍ਸਨਂ ਵਡ੍ਢੇਤ੍ਵਾ ਨਚਿਰਸ੍ਸੇਵ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਾਪੁਣਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੧.੨੧.੧-੪) –

> ''ਕਣਿਕਾਰਂ ਪੁਪ੍ਫਿਤਂ ਦਿਸ੍ਵਾ, ਓਚਿਨਿਤ੍ਵਾਨਹਂ ਤਦਾ।
> ਤਿਸ੍ਸਸ੍ਸ ਅਭਿਰੋਪੇਸਿਂ, ਓਘਤਿਣ੍ਣਸ੍ਸ ਤਾਦਿਨੋ॥

> ''ਦ੍ਵੇਨਵੁਤੇ ਇਤੋ ਕਪ੍ਪੇ, ਯਂ ਪੁਪ੍ਫਮਭਿਰੋਪਯਿਂ।
> ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ, ਬੁਦ੍ਧਪੂਜਾਯਿਦਂ ਫਲਂ॥

> ''ਪਞ੍ਚਤਿਂਸੇ ਇਤੋ ਕਪ੍ਪੇ, ਅਰੁਣਪਾਣੀਤਿ ਵਿਸ੍ਸੁਤੋ।
> ਸਤ੍ਤਰਤਨਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ, ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀ ਮਹਬ੍ਬਲੋ॥

‘‘ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹੰ…ਪੇ॰… ਕਤੰ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ’’ਨ੍ਤਿ॥

ਅਰਹਤ੍ਤੰ ਪਨ ਪਤ੍ਵਾ ਸਤ੍ਥੁ ਸਨ੍ਤਿਕੰ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਵਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸੀਦਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਤੋ ਥੋਮਨਾਕਾਰੇਨ ਅਞ੍ਞੰ ਬ੍ਯਾਕਰੋਨ੍ਤੋ **‘‘ਨਮੋ ਤੇ ਬੁਦ੍ਧ ਵੀਰਤ੍ਥੂ’’**ਤਿ ਗਾਥੰ ਅਭਾਸਿ।

੪੭. ਤਤ੍ਥ **ਨਮੋ**ਤਿ ਪਣਾਮਕਿਤ੍ਤਨੰ। **ਤੇ**ਤਿ ਪਣਾਮਕਿਰਿਯਾਯ ਸਮ੍ਪਦਾਨਕਿਤ੍ਤਨੰ, ਤੁਯ੍ਹਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਬੁਦ੍ਧ ਵੀਰਾ**ਤਿ ਚ ਭਗਵਤੋ ਆਲਪਨੰ। ਭਗਵਾ ਹਿ ਯਥਾ ਅਭਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾਦਿਭੇਦਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਅਭਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾਦਿਭੇਦੇਨ ਸਯਮ੍ਭੂਞਾਣੇਨ ਅਨਵਸੇਸਤੋ ਬੁਦ੍ਧਤ੍ਤਾ ‘‘ਬੁਦ੍ਧੋ’’ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਏਵੰ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਮ੍ਪਿ ਮਾਰਾਨੰ ਅਭਿਪ੍ਪਮਦ੍ਦਨਵਸੇਨ ਪਦਹਨ੍ਤੇਨ ਮਹਤਾ ਵੀਰਿਯੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਤ੍ਤਾ ‘‘ਵੀਰੋ’’ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। **ਅਤ੍ਥੂ**ਤਿ ਹੋਤੁ, ਤਸ੍ਸ ‘‘ਨਮੋ’’ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਵਿਪ੍ਪਮੁਤ੍ਤੋਸਿ ਸਬ੍ਬਧੀ**ਤਿ ਸਬ੍ਬੇਹਿ ਕਿਲੇਸੇਹਿ ਸਬ੍ਬਸ੍ਮਿਞ੍ਚ ਸਙ੍ਖਾਰਗਤੇ ਵਿਪ੍ਪਮੁਤ੍ਤੋ ਵਿਸੰਯੁਤ੍ਤੋ ਅਸਿ ਭਵਸਿ, ਨ ਤਯਾ ਕਿਞ੍ਚਿ ਅਵਿਪ੍ਪਮੁਤ੍ਤੰ ਨਾਮ ਅਤ੍ਥਿ, ਯਤੋਹੰ **ਤੁਯ੍ਹਾਪਦਾਨੇ ਵਿਹਰੰ, ਵਿਹਰਾਮਿ ਅਨਾਸਵੋ**ਤਿ ਤੁਯ੍ਹੰ ਤਵ ਅਪਦਾਨੇ ਓਵਾਦੇ ਗਤਮਗ੍ਗੇ ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਚਰਿਯਾਯ ਵਿਹਰੰ ਯਥਾਸਤ੍ਤਿ ਯਥਾਬਲੰ ਪਟਿਪਜ੍ਜਨ੍ਤੋ ਕਾਮਾਸਵਾਦੀਨੰ ਚਤੁਨ੍ਨਮ੍ਪਿ ਆਸਵਾਨੰ ਸੁਪ੍ਪਹੀਨਤ੍ਤਾ ਅਨਾਸਵੋ ਵਿਹਰਾਮਿ, ਤਾਦਿਸਸ੍ਸ ਨਮੋ ਤੇ ਬੁਦ੍ਧ-ਵੀਰਤ੍ਥੂਤਿ।

ਉਜ੍ਜਯਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੮. ਸਞ੍ਜਯਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਯਤੋ ਅਹਨ੍ਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਸਞ੍ਜਯਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਸੋਪਿ ਪੁਰਿਮਬੁਦ੍ਧੇਸੁ ਕਤਾਧਿਕਾਰੋ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਵਿਵਟ੍ਟੂਪਨਿਸ੍ਸਯੰ ਪੁਞ੍ਞੰ ਉਪਚਿਨਨ੍ਤੋ ਵਿਪਸ੍ਸਿਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਮਹਤਿ ਪੂਗੇ ਸੰਕਿਤ੍ਤਿਵਸੇਨ ਵਤ੍ਥੁੰ ਸਙ੍ਘਰਿਤ੍ਵਾ ਰਤਨਤ੍ਤਯੰ ਉਦ੍ਦਿਸ੍ਸ ਪੁਞ੍ਞੰ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਸਯੰ ਦਲਿਦ੍ਦੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਨੇਸੰ ਗਣਾਦੀਨੰ ਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਾਯ ਬ੍ਯਾਵਟੋ ਅਹੋਸਿ। ਕਾਲੇਨ ਕਾਲੰ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਵਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਪਸਨ੍ਨਮਾਨਸੋ ਭਿਕ੍ਖੂਨਞ੍ਚ ਤੰ ਤੰ ਵੇਯ੍ਯਾਵਚ੍ਚੰ ਅਕਾਸਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮੇਨ ਦੇਵਲੋਕੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੋ ਅਪਰਾਪਰੰ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਕਤ੍ਵਾ ਸੁਗਤੀਸੁਯੇਵ ਸੰਸਰਨ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਰਾਜਗਹੇ ਵਿਭਵਸਮ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਸ੍ਸ ਪੁਤ੍ਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ **ਸਞ੍ਜਯੋ** ਨਾਮ ਨਾਮੇਨ, ਸੋ ਵਯਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਬ੍ਰਹ੍ਮਾਯੁਪੋਕ੍ਖਰਸਾਤਿਆਦਿਕੇ ਅਭਿਞ੍ਞਾਤੇ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੇ ਸਾਸਨੇ ਅਭਿਪ੍ਪਸਨ੍ਨੇ ਦਿਸ੍ਵਾ ਸਞ੍ਜਾਤਪ੍ਪਸਾਦੋ ਸਤ੍ਥਾਰੰ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿ। ਤਸ੍ਸ ਸਤ੍ਥਾ ਧਮ੍ਮੰ ਦੇਸੇਸਿ। ਸੋ ਧਮ੍ਮੰ ਸੁਤ੍ਵਾ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨੋ ਅਹੋਸਿ। ਅਪਰਭਾਗੇ ਪਬ੍ਬਜਿ। ਪਬ੍ਬਜਨ੍ਤੋ ਚ ਖੁਰਗ੍ਗੇਯੇਵ ਛਲ਼ਭਿਞ੍ਞੋ ਅਹੋਸੀ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੧.੧੦.੫੧-੫੫) –

‘‘ਵਿਪਸ੍ਸਿਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ, ਮਹਾਪੂਗਗਣੋ ਅਹੁ।
ਵੇਯ੍ਯਾਵਚ੍ਚਕਰੋ ਆਸਿੰ, ਸਬ੍ਬਕਿਚ੍ਚੇਸੁ ਵਾਵਟੋ॥

‘‘ਦੇਯ੍ਯਧਮ੍ਮੋ ਚ ਮੇ ਨਤ੍ਥਿ, ਸੁਗਤਸ੍ਸ ਮਹੇਸਿਨੋ।
ਅਵਨ੍ਦਿੰ ਸਤ੍ਥੁਨੋ ਪਾਦੇ, ਵਿਪ੍ਪਸਨ੍ਨੇਨ ਚੇਤਸਾ॥

‘‘ਏਕਨਵੁਤਿਤੋ ਕਪ੍ਪੇ, ਵੇਯ੍ਯਾਵਚ੍ਚੰ ਅਕਾਸਹੰ।
ਦੁਗ੍ਗਤਿੰ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ, ਵੇਯ੍ਯਾਵਚ੍ਚਸ੍ਸਿਦੰ ਫਲੰ॥

‘‘ਇਤੋ ਚ ਅਟ੍ਠਮੇ ਕਪ੍ਪੇ, ਰਾਜਾ ਆਸਿੰ ਸੁਚਿਨ੍ਤਿਤੋ।
ਸਤ੍ਤਰਤਨਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ, ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀ ਮਹਬ੍ਬਲੋ॥

‘‘ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹੰ…ਪੇ॰… ਕਤੰ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ’’ਨ੍ਤਿ॥

ਛਲ਼ਭਿਞ੍ਞੋ ਪਨ ਹੁਤ੍ਵਾ ਅਞ੍ਞੰ ਬ੍ਯਾਕਰੋਨ੍ਤੋ **‘‘ਯਤੋ ਅਹੰ ਪਬ੍ਬਜਿਤੋ’’**ਤਿ ਗਾਥੰ ਅਭਾਸਿ।

੪੮. ਤਤ੍ਥ **ਯਤੋ ਅਹਂ ਪਬ੍ਬਜਿਤੋ**ਤਿ ਯਤੋ ਪਭੁਤਿ ਯਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਅਹਂ ਪਬ੍ਬਜਿਤੋ। ਪਬ੍ਬਜਿਤਕਾਲਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ **ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ ਸਙ੍ਕਪ੍ਪਂ, ਅਨਰਿਯਂ ਦੋਸਸਂਹਿਤ**ਨ੍ਤਿ ਰਾਗਾਦਿਦੋਸਸਂਹਿਤਂ ਤਤੋ ਏਵ ਅਨਰਿਯਂ ਨਿਹੀਨਂ, ਅਰਿਯੇਹਿ ਵਾ ਅਨਰਣੀਯਤਾਯ ਅਨਰਿਯੇਹਿ ਅਰਣੀਯਤਾਯ ਚ ਅਨਰਿਯਂ ਪਾਪਕਂ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਅਭੂਤਗੁਣਾਦਿਸਙ੍ਕਪ੍ਪਨਤੋ ''ਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ''ਤਿ ਲਦ੍ਧਨਾਮਂ ਕਾਮਵਿਤਕ੍ਕਾਦਿਮਿਚ੍ਛਾਵਿਤਕ੍ਕਂ ਉਪ੍ਪਾਦਿਤਂ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮੀਤਿ, ''ਖੁਰਗ੍ਗੇਯੇਵ ਮਯਾ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ ਅਞ੍ਞਂ ਬ੍ਯਾਕਾਸਿ।

ਸਞ੍ਜਯਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੯. ਰਾਮਣੇਯ੍ਯਕਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਚਿਹਚਿਹਾਭਿਨਦਿਤੇਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਰਾਮਣੇਯ੍ਯਕਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਅਯਮ੍ਪਿ ਪੁਰਿਮਬੁਦ੍ਧੇਸੁ ਕਤਾਧਿਕਾਰੋ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਭਵੇ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਉਪਚਿਨਨ੍ਤੋ ਸਿਖਿਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਕੁਲਗੇਹੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਵਿਞ੍ਞੁਤਂ ਪਤ੍ਤੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਪਸਨ੍ਨਮਾਨਸੋ ਪੁਪ੍ਫੇਹਿ ਪੂਜਂ ਅਕਾਸਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮੇਨ ਦੇਵਲੋਕੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੋ ਅਪਰਾਪਰਂ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਕਤ੍ਵਾ ਸੁਗਤੀਸੁ ਏਵ ਪਰਿਵਤ੍ਤੇਨ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਇਬ੍ਭਕੁਲੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਵਯਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਜੇਤਵਨਪਟਿਗ੍ਗਹਣੇ ਸਞ੍ਜਾਤਪ੍ਪਸਾਦੋ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਚਰਿਯਾਨੁਕੂਲਂ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਅਰਞ੍ਞੇ ਵਿਹਰਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਪਬ੍ਬਜਿਤਸਾਰੁਪ੍ਪਾਯ ਚ ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਯਾ ਪਾਸਾਦਿਕਭਾਵਤੋ **ਰਾਮਣੇਯ੍ਯਕੋ**ਤ੍ਵੇਵ ਸਮਞ੍ਞਾ ਅਹੋਸਿ । ਅਥੇਕਦਿਵਸਂ ਮਾਰੋ ਥੇਰਂ ਭਿਂਸਾਪੇਤੁਕਾਮੋ ਭੇਰਵਸਦ੍ਦਂ ਅਕਾਸਿ। ਤਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਥੇਰੋ ਥਿਰਪਕਤਿਤਾਯ ਤੇਨ ਅਸਨ੍ਤਸਨ੍ਤੋ ''ਮਾਰੋ ਅਯ''ਨ੍ਤਿ ਞਤ੍ਵਾ ਤਤ੍ਥ ਅਨਾਦਰਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਚਿਹਚਿਹਾਭਿਨਦਿਤੇ"**ਤਿ ਗਾਥਂ ਅਭਾਸਿ।

੪੯. ਤਤ੍ਥ **ਚਿਹਚਿਹਾਭਿਨਦਿਤੇ**ਤਿ ਚਿਹਚਿਹਾਤਿ ਅਭਿਣ੍ਹਂ ਪਵਤ੍ਤਸਦ੍ਦਤਾਯ ''ਚਿਹਚਿਹਾ''ਤਿ ਲਦ੍ਧਨਾਮਾਨਂ ਵਟ੍ਟਕਾਨਂ ਅਭਿਨਾਦਨਿਮਿਤ੍ਤਂ, ਵਿਰਵਹੇਤੂਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਸਿਪ੍ਪਿਕਾਭਿਰੁਤੇਹਿ ਚਾ**ਤਿ ਸਿਪ੍ਪਿਕਾ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ ਦੇਵਕਾ ਪਰਨਾਮਕਾ ਗੋਲਞ੍ਞੇਨ ਛਾਤਕਿਸਦਾਰਕਾਕਾਰਾ ਸਾਖਾਮਿਗਾ। ''ਮਹਾਕਲਨ੍ਤਕਾ''ਤਿ ਕੇਚਿ, ਸਿਪ੍ਪਿਕਾਨਂ ਅਭਿਰੁਤੇਹਿ ਮਹਾਵਿਰਵੇਹਿ, ਹੇਤੁਮ੍ਹਿ ਚੇਤਂ ਕਰਣਵਚਨਂ, ਤਂ ਹੇਤੂਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਨ ਮੇ ਤਂ ਫਨ੍ਦਤਿ ਚਿਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਮਮ ਚਿਤ੍ਤਂ ਨ ਫਨ੍ਦਤਿ ਨ ਚਵਤਿ। ਇਦਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ – ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਅਰਞ੍ਞੇ ਵਿਰਵਹੇਤੁ ਸਿਪ੍ਪਿਕਾਭਿਰੁਤਹੇਤੁ ਵਿਯ, ਪਾਪਿਮ, ਤਵ ਵਿਸ੍ਸਰਕਰਣਹੇਤੁ ਮਮ ਚਿਤ੍ਤਂ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਤੋ ਨ ਪਰਿਪਤਤੀਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਕਾਰਣਮਾਹ **"ਏਕਤ੍ਤਨਿਰਤਞ੍ਹਿ ਮੇ"**ਤਿ। **ਹਿ**-ਸਦ੍ਦੋ ਹੇਤੁ ਅਤ੍ਥੋ, ਯਸ੍ਮਾ ਮਮ ਚਿਤ੍ਤਂ ਗਣਸਙ੍ਗਣਿਕਂ ਪਹਾਯ ਏਕਤ੍ਤੇ ਏਕੀਭਾਵੇ, ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਵਾ ਵਿਕ੍ਖੇਪਂ ਪਹਾਯ ਏਕਤ੍ਤੇ ਏਕਗ੍ਗਤਾਯ, ਏਕਤ੍ਤੇ ਏਕਸਭਾਵੇ ਵਾ ਨਿਬ੍ਬਾਨੇ ਨਿਰਤਂ ਅਭਿਰਤਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਤੋ ਨ ਫਨ੍ਦਤਿ ਨ ਚਵਤੀਤਿ, ਇਮਂ ਕਿਰ ਗਾਥਂ ਵਦਨ੍ਤੋ ਏਵ ਥੇਰੋ ਵਿਪਸ੍ਸਨਂ ਵਡ੍ਢੇਤ੍ਵਾ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਾਪੁਣਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੧.੨੧.੫-੯) –

''ਸੁਵਣ੍ਣਵਣ੍ਣੋ ਭਗਵਾ, ਸਤਰਂਸੀ ਪਤਾਪਵਾ।
ਚਙ੍ਕਮਨਂ ਸਮਾਰੂਲ੍ਹੋ, ਮੇਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤੋ ਸਿਖੀਸਭੋ॥

''ਪਸਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੋ ਸੁਮਨੋ, ਵਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਞਾਣਮੁਤ੍ਤਮਂ।
ਮਿਨੇਲਪੁਪ੍ਫਂ ਪਗ੍ਗਯ੍ਹ, ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਅਭਿਰੋਪਯਿਂ॥

''ਏਕਤਿਂਸੇ ਇਤੋ ਕਪ੍ਪੇ, ਯਂ ਪੁਪ੍ਫਮਭਿਪੂਜਯਿਂ।
ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ, ਬੁਦ੍ਧਪੂਜਾਯਿਦਂ ਫਲਂ॥

''ਏਕੂਨਤਿਂਸਕਪ੍ਪਮ੍ਹਿ, ਸੁਮੇਘਘਨਨਾਮਕੋ।

ਸਤ੍ਤੁਰਤਨਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ, ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀ ਮਹਬ੍ਬਲੋ॥

''ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹੰ...ਪੇ॰... ਕਤੰ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ''ਨ੍ਤਿ॥

ਅਯਮੇਵ ਚ ਥੇਰਸ੍ਸ ਅਞ੍ਞਾਬ੍ਯਾਕਰਣਗਾਥਾ ਅਹੋਸਿ।

ਰਾਮਣੇਯ੍ਯਕਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੧੦. ਵਿਮਲਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਧਰਣੀ ਚ ਸਿਞ੍ਚਤਿ ਵਾਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਵਿਮਲਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਸੋਪਿ ਪੁਰਿਮਬੁਦ੍ਧੇਸੁ ਕਤਾਧਿਕਾਰੋ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਭਵੇ ਵਿਵਟ੍ਟੂਪਨਿਸ੍ਸਯੰ ਕੁਸਲੰ ਉਪਚਿਨਨ੍ਤੋ ਵਿਪਸ੍ਸਿਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਸਙ੍ਖਧਮਨਕੁਲੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਵਿਞ੍ਞੁਤੰ ਪਤ੍ਤੋ ਤਸ੍ਮਿੰ ਸਿਪ੍ਪੇ ਨਿਪ੍ਫਤ੍ਤਿੰ ਗਤੋ ਏਕਦਿਵਸੰ ਵਿਪਸ੍ਸਿੰ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਪਸ੍ਸਿਤ੍ਵਾ ਪਸਨ੍ਨਮਾਨਸੋ ਸਙ੍ਖਧਮਨੇਨ ਪੂਜੰ ਕਤ੍ਵਾ ਤਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਕਾਲੇਨ ਕਾਲੰ ਸਤ੍ਥੁ ਉਪਟ੍ਠਾਨੰ ਅਕਾਸਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮੇਨ ਦੇਵਲੋਕੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਅਪਰਾਪਰੰ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਕਤ੍ਵਾ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਸੰਸਰਨ੍ਤੋ ਕਸ੍ਸਪਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ''ਅਨਾਗਤੇ ਮੇ ਵਿਮਲੋ ਵਿਸੁਦ੍ਧੋ ਕਾਯੋ ਹੋਤੂ''ਤਿ ਬੋਧਿਰੁਕ੍ਖੰ ਗਨ੍ਧੋਦਕੇਹਿ ਨ੍ਹਾਪੇਸਿ, ਚੇਤਿਯਙ੍ਗਣਬੋਧਿਯਙ੍ਗਣੇਸੁ ਆਸਨਾਨਿ ਧੋਵਾਪੇਸਿ, ਭਿਕ੍ਖੂਨਮ੍ਪਿ ਕਿਲਿਟ੍ਠੇ ਸਮਣਪਰਿਕ੍ਖਾਰੇ ਧੋਵਾਪੇਸਿ।

ਸੋ ਤਤੋ ਚਵਿਤ੍ਵਾ ਦੇਵੇਸੁ ਚ ਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਚ ਪਰਿਵਤ੍ਤੇਨ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਰਾਜਗਹੇ ਇਬ੍ਭਕੁਲੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਮਾਤੁਕੁਚ੍ਛਿਯੰ ਵਸਨ੍ਤਸ੍ਸ ਨਿਕ੍ਖਮਨ੍ਤਸ੍ਸ ਚ ਕਾਯੋ ਪਿਤ੍ਤਸੇਮ੍ਹਾਦੀਹਿ ਅਸੰਕਿਲਿਟ੍ਠੋ ਪਦੁਮਪਲਾਸੇ ਉਦਕਬਿਨ੍ਦੁ ਵਿਯ ਅਲਗ੍ਗੋ ਪਚ੍ਛਿਮਭਵਿਕਬੋਧਿਸਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਯ ਸੁਵਿਸੁਦ੍ਧੋ ਅਹੋਸਿ, ਤੇਨਸ੍ਸ **ਵਿਮਲੋ**ਤ੍ਵੇਵ ਨਾਮੰ ਅਕੰਸੁ। ਸੋ ਵਯਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਰਾਜਗਹਪ੍ਪਵੇਸਨੇ ਬੁਦ੍ਧਾਨੁਭਾਵੰ ਦਿਸ੍ਵਾ ਪਟਿਲਦ੍ਧਸਦ੍ਧੋ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨੰ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਕੋਸਲਰਟ੍ਠੇ ਪਬ੍ਬਤਗੁਹਾਯੰ ਵਿਹਰਤਿ। ਅਥੇਕਦਿਵਸੰ ਚਾਤੁਦ੍ਦੀਪਿਕਮਹਾਮੇਘੋ ਸਕਲੰ ਚਕ੍ਕਵਾਲਗਬ੍ਭੰ ਪਤ੍ਥਰਿਤ੍ਵਾ ਪਾਵਸ੍ਸਿ। ਵਿਵਟ੍ਟਟ੍ਠਾਯਿਮ੍ਹਿ ਬੁਦ੍ਧਾਨੰ ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀਨਞ੍ਚ ਧਰਮਾਨਕਾਲੇ ਏਵ ਕਿਰ ਏਵੰ ਵਸ੍ਸਤਿ। ਘਮ੍ਮਪਰਿਲਾਹਵੂਪਸਮਤੋ ਉਤੁਸਪ੍ਪਾਯਲਾਭੇਨ ਥੇਰਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤੰ ਸਮਾਹਿਤੰ ਅਹੋਸਿ ਏਕਗ੍ਗੰ। ਸੋ ਸਮਾਹਿਤਚਿਤ੍ਤੋ ਤਾਵਦੇਵ ਵਿਪਸ੍ਸਨੰ ਉਸ੍ਸੁਕ੍ਕਾਪੇਤ੍ਵਾ ਮਗ੍ਗਪਟਿਪਾਟਿਯਾ ਅਰਹਤ੍ਤੰ ਪਾਪੁਣਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੧.੧੦.੫੬-੬੦) –

''ਵਿਪਸ੍ਸਿਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ, ਅਹੋਸਿੰ ਸਙ੍ਖਧਮ੍ਮਕੋ।
ਨਿਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਯੁਤ੍ਤੋਮ੍ਹਿ, ਸੁਗਤਸ੍ਸ ਮਹੇਸਿਨੋ॥

''ਉਪਟ੍ਠਾਨਫਲੰ ਪਸ੍ਸ, ਲੋਕਨਾਥਸ੍ਸ ਤਾਦਿਨੋ।
ਸਟ੍ਠਿ ਤੂਰਿਯਸਹਸ੍ਸਾਨਿ, ਪਰਿਵਾਰੇਨ੍ਤਿ ਮੰ ਸਦਾ॥

''ਏਕਨਵੁਤਿਤੋ ਕਪ੍ਪੇ, ਉਪਟ੍ਠਹਿੰ ਮਹਾਇਸਿੰ।
ਦੁਗ੍ਗਤਿੰ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ, ਉਪਟ੍ਠਾਨਸ੍ਸਿਦੰ ਫਲੰ॥

''ਚਤੁਵੀਸੇ ਇਤੋ ਕਪ੍ਪੇ, ਮਹਾਨਿਗ੍ਘੋਸਨਾਮਕਾ।
ਸੋਲ਼ਸਾਸਿੰਸੁ ਰਾਜਾਨੋ, ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀ ਮਹਬ੍ਬਲਾ॥

''ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹੰ...ਪੇ॰... ਕਤੰ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ''ਨ੍ਤਿ॥

ਅਰਹတ੍ਤੰ ਪਨ ਪਤ੍ਵਾ ਕਤਕਿਚ੍ਚਤਾਯ ਤੁਟ੍ਠਮਾਨਸੋ ਉਦਾਨਂ ਉਦਾਨੇਨ੍ਤੋ “**ਧਰਣੀ ਚ ਸਿਞ੍ਚਤਿ ਵਾਤਿ ਮਾਲੁਤੋ**”ਤਿ ਗਾਥਂ ਅਭਾਸਿ।

੫੦. ਤਤ੍ਥ **ਧਰਣੀ**ਤਿ ਪਥਵੀ, ਸਾ ਹਿ ਸਕਲਂ ਧਰਾਧਰਂ ਧਾਰੇਤੀਤਿ ‘‘ਧਰਣੀ’’ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। **ਸਿਞ੍ਚਤੀ**ਤਿ ਸਮਨ੍ਤਤੋ ਨਭਂ ਪੂਰੇਤ੍ਵਾ ਅਭਿਪ੍ਪਵਸ੍ਸਤੋ ਮਹਾਮੇਘਸ੍ਸ ਵੁਟ੍ਠਿਧਾਰਾਹਿ ਸਿਞ੍ਚਤਿ । **ਵਾਤਿ ਮਾਲੁਤੋ**ਤਿ ਉਦਕਫੁਸਿਤਸਮ੍ਮਿਸ੍ਸਤਾਯ ਸੀਤਲੋ ਵਾਤੋ ਵਾਯਤਿ। **ਵਿਜ੍ਜੁਤਾ ਚਰਤਿ ਨਭੇ**ਤਿ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਗਜ੍ਜਤਾ ਗਲ਼ਗਲ਼ਾਯਤਾ ਮਹਾਮੇਘਤੋ ਨਿਚ੍ਛਰਨ੍ਤਿਯੋ ਸਤੇਰਤਾ ਆਕਾਸੇ ਇਤੋ ਚਿਤੋ ਚ ਵਿਚਰਨ੍ਤਿ। **ਉਪਸਮਨ੍ਤਿ ਵਿਤਕ੍ਕਾ**ਤਿ ਉਤੁਸਪ੍ਪਾਯਸਿਦ੍ਧੇਨ ਸਮਥਵਿਪਸ੍ਸਨਾਧਿਗਮੇਨ ਪੁਬ੍ਬਭਾਗੇ ਤਦਙ੍ਗਾਦਿਵਸੇਨ ਵੂਪਸਨ੍ਤਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਕਾਮਵਿਤਕ੍ਕਾਦਯੋ ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਨਵ ਮਹਾਵਿਤਕ੍ਕਾ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਾਧਿਗਮੇਨ ਉਪਸਮਨ੍ਤਿ। ਅਨਵਸੇਸਤੋ ਸਮੁਚ੍ਛਿਜ੍ਜਨ੍ਤੀਤਿ। ਵਤ੍ਤਮਾਨਸਮੀਪਤਾਯ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਕ੍ਖਣਂ ਵਤ੍ਤਮਾਨਂ ਕਤ੍ਵਾ ਵਦਤਿ। ਅਤੀਤਤ੍ਥੇ ਵਾ ਏਤਂ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਵਚਨਂ। **ਚਿਤ੍ਤਂ ਸੁਸਮਾਹਿਤਂ ਮਮਾ**ਤਿ ਤਤੋ ਏਵ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਸਮਾਧਿਨਾ ਮਮ ਚਿਤ੍ਤਂ ਸੁਟ੍ਠੁ ਸਮਾਹਿਤਂ, ਨ ਦਾਨਿ ਤਸ੍ਸ ਸਮਾਧਾਨੇ ਕਿਞ੍ਚਿ ਕਾਤਬ੍ਬਂ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਥੇਰੋ ਅਞ੍ਞਂ ਬ੍ਯਾਕਾਸਿ।

ਵਿਮਲਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਪਞ੍ਚਮਵਗ੍ਗਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੬. ਛਟ੍ਠਵਗ੍ਗੋ

੧. ਗੋਧਿਕਾਦਿਚਤੁਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਵਸ੍ਸਤਿ ਦੇਵੋਤਿਆਦਿਕਾ ਚਤਸ੍ਸੋ – ਗੋਧਿਕੋ, ਸੁਬਾਹੁ, ਵਲ੍ਲਿਯੋ, ਉਤ੍ਤਿਯੋਤਿ ਇਮੇਸਂ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਥੇਰਾਨਂ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਇਮੇਪਿ ਪੁਰਿਮਬੁਦ੍ਧੇਸੁ ਕਤਾਧਿਕਾਰਾ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਭਵੇ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਉਪਚਿਨਨ੍ਤਾ ਇਤੋ ਚਤੁਨਵੁਤੇ ਕਪ੍ਪੇ ਸਿਦ੍ਧਤ੍ਥਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਕੁਲਗੇਹੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਵਿਞ੍ਞੁਤਂ ਪਤ੍ਵਾ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਸਹਾਯਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਵਿਚਰਿਂਸੁ। ਤੇਸੁ ਏਕੋ ਸਿਦ੍ਧਤ੍ਥਂ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਚਰਨ੍ਤਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਕਟਚ੍ਛੁਭਿਕ੍ਖਂ ਅਦਾਸਿ। ਦੁਤਿਯੋ ਪਸਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਪਞ੍ਚਪਤਿਟ੍ਠਿਤੇਨ ਵਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਅਞ੍ਜਲਿਂ ਪਗ੍ਗਣ੍ਹਿ। ਤਤਿਯੋ ਪਸਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੋ ਏਕੇਨ ਪੁਪ੍ਫਹਤ੍ਥੇਨ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਪੂਜੇਸਿ। ਚਤੁਤ੍ਥੋ ਸੁਮਨਪੁਪ੍ਫੇਹਿ ਪੂਜਮਕਾਸਿ। ਏਵਂ ਤੇ ਸਤ੍ਥਰਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਸਾਦੇਤ੍ਵਾ ਪਸੁਤੇਨ ਤੇਨ ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮੇਨ ਦੇਵਲੋਕੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਪੁਨ ਅਪਰਾਪਰਂ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਕਤ੍ਵਾ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਸਂਸਰਨ੍ਤੋ ਕਸ੍ਸਪਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਕੁਲਗੇਹੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਸਹਾਯਕਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਸਾਸਨੇ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਸਮਣਧਮ੍ਮਂ ਕਤ੍ਵਾ ਅਮ੍ਹਾਕਂ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਪਾਵਾਯਂ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਮਲ੍ਲਰਾਜਾਨਂ ਪੁਤ੍ਤਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਂਸੁ। ਤੇਸਂ **ਗੋਧਿਕੋ, ਸੁਬਾਹੁ, ਵਲ੍ਲਿਯੋ, ਉਤ੍ਤਿਯੋ**ਤਿ ਨਾਮਾਨਿ ਅਕਂਸੁ। ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਪਿਯਸਹਾਯਾ ਅਹੇਸੁਂ। ਤੇ ਕੇਨਚਿਦੇਵ ਕਰਣੀਯੇਨ ਕਪਿਲਵਤ੍ਥੁਂ ਅਗਮਂਸੁ। ਤਸ੍ਮਿਞ੍ਚ ਸਮਯੇ ਸਤ੍ਥਾ ਕਪਿਲਵਤ੍ਥੁਂ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਨਿਗ੍ਰੋਧਾਰਾਮੇ ਵਸਨ੍ਤੋ ਯਮਕਪਾਟਿਹਾਰਿਯਂ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਸੁਦ੍ਧੋਦਨਪ੍ਪਮੁਖੇ ਸਕ੍ਯਰਾਜਾਨੋ ਦਮੇਸਿ। ਤਦਾ ਤੇਪਿ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਮਲ੍ਲਰਾਜਪੁਤ੍ਤਾ ਪਾਟਿਹਾਰਿਯਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਲਦ੍ਧਪ੍ਪਸਾਦਾ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਕਮ੍ਮਂ ਕਰੋਨ੍ਤਾ ਨਚਿਰਸ੍ਸੇਵ ਸਹ ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਹਿ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਾਪੁਣਿਂਸੁ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੧.੧੧.੧-੨੩) –

‘‘ਸੁਵਣ੍ਣਵਣ੍ਣਂ ਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਂ, ਆਹੁਤੀਨਂ ਪਟਿਗ੍ਗਹਂ।
ਪਵਰਾ ਅਭਿਨਿਕ੍ਖਨ੍ਤਂ, ਵਨਾ ਨਿਬ੍ਬਨਮਾਗਤਂ॥

‘‘ਕਟਚ੍ਛੁਭਿਕ੍ਖਂ ਪਾਦਾਸਿਂ, ਸਿਦ੍ਧਤ੍ਥਸ੍ਸ ਮਹੇਸਿਨੋ।
ਪਞ੍ਞਾਯ ਉਪਸਨ੍ਤਸ੍ਸ, ਮਹਾਵੀਰਸ੍ਸ ਤਾਦਿਨੋ॥

‘‘ਪਦੇਨਾਨੁਪਦਾਯਨ੍ਤਂ, ਨਿਬ੍ਬਾਪੇਨ੍ਤੇ ਮਹਾਜਨਂ।
ਉਲ਼ਾਰਾ ਵਿਤ੍ਤਿ ਮੇ ਜਾਤਾ, ਬੁਦ੍ਧੇ ਆਦਿਚ੍ਚਬਨ੍ਧੁਨੇ॥

‘‘ਚਤੁਨ੍ਨਵ◌ੁਤਿਤੋ ਕਪ੍ਪੇ, ਯਂ ਦਾਨਮਦਦਿਂ ਤਦਾ।
ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ, ਭਿਕ੍ਖਾਦਾਨਸ੍ਸਿਦਂ ਫਲਂ॥

‘‘ਸਤ੍ਤਾਸੀਤਿਮ੍ਹਿਤੋ ਕਪ੍ਪੇ, ਮਹਾਰੇਣੁਸਨਾਮਕਾ।
ਸਤ੍ਤਰਤਨਸਮ੍ਪਨ੍ਨਾ, ਸਤ੍ਤੇਤੇ ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤਿਨੋ॥

‘‘ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹਂ...ਪੇ॰... ਕਤਂ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ’’ਨ੍ਤਿ॥

ਗੋਧਿਕੋ ਥੇਰੋ।

‘‘ਸੁਵਣ੍ਣਵਣ੍ਣਂ ਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਂ, ਨਿਸਭਾਜਾਨਿਯਂ ਯਥਾ।
ਤਿਧਾਪਭਿਨ੍ਨਂ ਮਾਤਙ੍ਗਂ, ਕੁਞ੍ਜਰਂਵ ਮਹੇਸਿਨਂ॥

‘‘ਓਭਾਸੇਨ੍ਤਂ ਦਿਸਾ ਸਬ੍ਬਾ, ਉਲ਼ੁਰਾਜਂਵ ਪੂਰਿਤਂ।
ਰਥਿਯਂ ਪਟਿਪਜ੍ਜਨ੍ਤਂ, ਲੋਕਜੇਟ੍ਠਂ ਅਪਸ੍ਸਹਂ॥

‘‘ਞਾਣੇ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਸਾਦੇਤ੍ਵ◌ਾ, ਪਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵ◌ਾਨ ਅਞ੍ਜਲਿਂ।
ਪਸਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੋ ਸੁਮਨੋ, ਸਿਦ੍ਧਤ੍ਥਮਭਿਵ◌ਾਦਯਿਂ॥

‘‘ਚਤੁਨ੍ਨਵ◌ੁਤਿਤੋ ਕਪ੍ਪੇ, ਯਂ ਕਮ੍ਮਮਕਰਿਂ ਤਦਾ।
ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ, ਞਾਣਸਞ੍ਞਾਯਿਦਂ ਫਲਂ॥

‘‘ਤੇਸਤ੍ਤਤਿਮ੍ਹਿਤੋ ਕਪ੍ਪੇ, ਸੋਲ਼ਸਾਸੁਂ ਨਰੁਤ੍ਤਮਾ।
ਸਤ੍ਤਰਤਨਸਮ੍ਪਨ੍ਨਾ, ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀ ਮਹਬ੍ਬਲਾ॥

‘‘ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹਂ...ਪੇ॰... ਕਤਂ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ’’ਨ੍ਤਿ॥

ਸੁਬਾਹੁਤ੍ਥੇਰੋ।

‘‘ਤਿਵਰਾਯਂ ਨਿਵ◌ਾਸੀਹਂ, ਅਹੋਸਿਂ ਮਾਲਿਕੋ ਤਦਾ।
ਅਦ੍ਦਸਂ ਵ◌ਿਰਜਂ ਬੁਦ੍ਧਂ, ਸਿਦ੍ਧਤ੍ਥਂ ਲੋਕਪੂਜਿਤਂ॥

‘‘ਪਸਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੋ ਸੁਮਨੋ, ਪੁਪ੍ਫਹਤ੍ਥਮਦਾਸਹਂ।
ਯਤ੍ਥ ਯਤ੍ਥੁਪਪਜ੍ਜਾਮਿ, ਤਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਵ◌ਾਹਸਾ॥

‘‘ਅਨੁਭੋਮਿ ਫਲਂ ਇਟ੍ਠਂ, ਪੁਬ੍ਬੇ ਸੁਕਤਮਤ੍ਤਨੋ।
ਪਰਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੋ ਸੁਮਲ੍ਲੇਹਿ, ਪੁਪ੍ਫਦਾਨਸ੍ਸਿਦਂ ਫਲਂ॥

‘‘ਚਤੁਨ੍ਨਵ◌ੁਤਿਤੋ ਕਪ੍ਪੇ, ਯਂ ਪੁਪ੍ਫਮਭਿਰੋਪਯਿਂ।
ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ, ਪੁਪ੍ਫਪੂਜਾਯਿਦਂ ਫਲਂ॥

‘‘ਚਤੁਨ੍ਨਵ◌ੁਤੁਪਾਦਾਯ , ਠਪੇਤ੍ਵ◌ਾ ਵਤ੍ਤਮਾਨਕਂ।

ਪਞ੍ਚਰਾਜਸਤਾ ਤਤ੍ਥ, ਨਜ੍ਜਸਮਸਨਾਮਕਾ॥

‘‘ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹਂ...ਪੇ॰... ਕਤਂ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ’’ਨ੍ਤਿ॥

ਵਲ੍ਲਿਯੋ ਥੇਰੋ।

‘‘ਸਿਦ੍ਧਤ੍ਥਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ, ਜਾਤਿਪੁਪ੍ਫਮਦਾਸਹਂ।
ਪਾਦੇਸੁ ਸਤ੍ਤ ਪੁਪ੍ਫਾਨਿ, ਹਾਸੇਨੋਕਿਰਿਤਾਨਿ ਮੇ॥

‘‘ਤੇਨ ਕਮ੍ਮੇਨਹਂ ਅਜ੍ਜ, ਅਭਿਭੋਮਿ ਨਰਾਮਰੇ।
ਧਾਰੇਮਿ ਅਨ੍ਤਿਮਂ ਦੇਹਂ, ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸਾਸਨੇ॥

‘‘ਚਤੁਨ੍ਨਵੁਤਿਤੋ ਕਪ੍ਪੇ, ਯਂ ਪੁਪ੍ਫਮਭਿਰੋਪਯਿਂ।
ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ, ਪੁਪ੍ਫਪੂਜਾਯਿਦਂ ਫਲਂ॥

‘‘ਸਮਨ੍ਤਗਨ੍ਧਨਾਮਾਸੁਂ, ਤੇਰਸ ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤਿਨੋ।
ਇਤੋ ਪਞ੍ਚਮਕੇ ਕਪ੍ਪੇ, ਚਾਤੁਰਨ੍ਤਾ ਜਨਾਧਿਪਾ॥

‘‘ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹਂ...ਪੇ॰... ਕਤਂ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ’’ਨ੍ਤਿ॥ (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੧.੧੧.੧-੨੩)।

ਉਤ੍ਤਿਯੋ ਥੇਰੋ।

ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਨ ਪਤ੍ਵਾ ਇਮੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋਪਿ ਥੇਰਾ ਲੋਕੇ ਪਾਕਟਾ ਪਞ੍ਞਾਤਾ ਰਾਜਰਾਜਮਹਾਮਤ੍ਤੇਹਿ ਸਕ੍ਕਤਾ ਗਰੁਕਤਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਅਰਞ੍ਞੇ ਸਹੇਵ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ। ਅਥੇਕਦਾ ਰਾਜਾ ਬਿਮ੍ਬਿਸਾਰੋ ਤੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਥੇਰੇ ਰਾਜਗਹਂ ਉਪਗਤੇ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਵਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਤੇਮਾਸਂ ਵਸ੍ਸਾਵਾਸਤ੍ਥਾਯ ਨਿਮਨ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਤੇਸਂ ਪਾਟਿਯੇਕ੍ਕਂ ਕੁਟਿਕਾਯੋ ਕਾਰੇਤ੍ਵਾ ਸਤਿਸਮ੍ਮੋਸੇਨ ਨ ਛਾਦੇਸਿ। ਥੇਰਾ ਅਚ੍ਛਨ੍ਨਾਸੁ ਕੁਟਿਕਾਸੁ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ। ਵਸ੍ਸਕਾਲੇ ਦੇਵੋ ਨ ਵਸ੍ਸਤਿ। ਰਾਜਾ ‘‘ਕਿਂ ਨੁ ਖੋ ਕਾਰਣਂ ਦੇਵੋ ਨ ਵਸ੍ਸਤੀ’’ਤਿ ਚਿਨ੍ਤੇਨ੍ਤੋ, ਤਂ ਕਾਰਣਂ ਞਤ੍ਵਾ, ਤਾ ਕੁਟਿਕਾਯੋ ਛਾਦਾਪੇਤ੍ਵਾ, ਮਤ੍ਤਿਕਾਕਮ੍ਮਂ ਚਿਤ੍ਤਕਮ੍ਮਞ੍ਚ ਕਾਰਾਪੇਤ੍ਵਾ, ਕੁਟਿਕਾਮਹਂ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਮਹਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘਸ੍ਸ ਦਾਨਂ ਅਦਾਸਿ। ਥੇਰਾ ਰਞ੍ਞੋ ਅਨੁਕਮ੍ਪਾਯ ਕੁਟਿਕਾਯੋ ਪਵਿਸਿਤ੍ਵਾ ਮੇਤ੍ਤਾਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯੋ ਸਮਾਪਜ੍ਜਿਂਸੁ। ਅਥੁਤ੍ਤਰਪਾਚੀਨਦਿਸਤੋ ਮਹਾਮੇਘੋ ਉਟ੍ਠਹਿਤ੍ਵਾ ਥੇਰਾਨਂ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਤੋ ਵੁਟ੍ਠਾਨਕ੍ਖਣੇਯੇਵ ਵਸ੍ਸਿਤੁਂ ਆਰਭਿ। ਤੇਸੁ ਗੋਧਿਕਤ੍ਥੇਰੋ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਤੋ ਵੁਟ੍ਠਾਯ ਸਹ ਮੇਘਗਜ੍ਜਿਤੇਨ –

੫੧. ‘‘ਵਸ੍ਸਤਿ ਦੇਵੋ ਯਥਾ ਸੁਗੀਤਂ, ਛਨ੍ਨਾ ਮੇ ਕੁਟਿਕਾ ਸੁਖਾ ਨਿਵਾਤਾ।
ਚਿਤ੍ਤਂ ਸੁਸਮਾਹਿਤਞ੍ਚ ਮਯ੍ਹਂ, ਅਥ ਚੇ ਪਤ੍ਥਯਸਿ ਪਵਸ੍ਸ ਦੇਵਾ’’ਤਿ॥ –

ਇਮਂ ਗਾਥਂ ਅਭਾਸਿ।

ਤਤ੍ਥ **ਵਸ੍ਸਤੀ**ਤਿ ਸਿਞ੍ਚਤਿ ਵੁਟ੍ਠਿਧਾਰਂ ਪਵੇਚ੍ਛਤਿ। **ਦੇਵੋ**ਤਿ ਮੇਘੋ। **ਯਥਾ ਸੁਗੀਤ**ਨ੍ਤਿ ਸੁਨ੍ਦਰਗੀਤਂ ਵਿਯ ਗਜ੍ਜਨ੍ਤੋਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਮੇਘੋ ਹਿ ਵਸ੍ਸਨਕਾਲੇ ਸਤਪਟਲਸਹਸ੍ਸਪਟਲੋ ਉਟ੍ਠਹਿਤ੍ਵਾ ਥਨਯਨ੍ਤੋ ਵਿਜ੍ਜੁਤਾ ਨਿਚ੍ਛਾਰੇਨ੍ਤੋਵ ਸੋਭਤਿ, ਨ ਕੇਵਲੋ। ਤਸ੍ਮਾ ਸਿਨਿਦ੍ਧਮਧੁਰਗਮ੍ਭੀਰਨਿਗ੍ਘੋਸੋ ਵਸ੍ਸਤਿ ਦੇਵੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਤੇਨ ਸਦ੍ਦਤੋ ਅਨੁਪਪੀਲ਼ਿਤਂ ਆਹ **“ਛਨ੍ਨਾ ਮੇ ਕੁਟਿਕਾ ਸੁਖਾ ਨਿਵਾਤਾ”**ਤਿ। ਯਥਾ ਨ ਦੇਵੋ ਵਸ੍ਸਤਿ, ਏਵਂ ਤਿਣਾਦੀਹਿ ਛਾਦਿਤਾ ਅਯਂ ਮੇ ਕੁਟਿਕਾ, ਤੇਨ ਵੁਟ੍ਠਿਵਸ੍ਸੇਨ ਅਨੁਪਪੀਲ਼ਿਤਂ ਆਹ। ਪਰਿਭੋਗਸੁਖਸ੍ਸ ਉਤੁਸਪ੍ਪਾਯਉਤੁਸੁਖਸ੍ਸ ਚ ਸਬ੍ਭਾਵਤੋ ਸੁਖਾ। ਫੁਸਿਤਗ੍ਗਲ਼ਪਿਹਿਤਵਾਤਪਾਨਤਾਹਿ ਵਾਤਪਰਿਸ੍ਸਯਰਹਿਤਾ।

ਉਭਯੇਨਪਿ ਆਵਾਸਸਪ੍ਪਾਯਵਸੇਨ ਅਨੁਪਪੀਲ਼ਿਤੰ ਆਹ। **ਚਿਤ੍ਤੰ ਸੁਸਮਾਹਿਤਞ੍ਚ ਮਯ੍ਹ**ਨ੍ਤਿ ਚਿਤ੍ਤਞ੍ਚ ਮਮ ਸੁਟ੍ਠੁ ਸਮਾਹਿਤੰ ਅਨੁਤ੍ਤਰਸਮਾਧਿਨਾ ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਰਮ੍ਮਣੇ ਸੁਟ੍ਠੁ ਅਪ੍ਪਿਤੰ, ਏਤੇਨ ਅਬ੍ਭਨ੍ਤਰਪਰਿਸ੍ਸਯਾਭਾਵਤੋ ਅਪ੍ਪੋਸ੍ਸੁਕ੍ਕਤੰ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਅਥ ਚੇ ਪਤ੍ਥਯਸੀ**ਤਿ ਅਥ ਇਦਾਨਿ ਪਤ੍ਥਯਸਿ ਚੇ, ਯਦਿ ਇਚ੍ਛਸਿ। **ਪਵਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਸਿਞ੍ਚ ਉਦਕੰ ਪਗ੍ਘਰ ਵੁਟ੍ਠਿਧਾਰੰ ਪਵੇਚ੍ਛ। **ਦੇਵਾ**ਤਿ ਮੇਘੰ ਆਲਪਤਿ।

ਗੋਧਿਕਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੨. ਸੁਬਾਹੁਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

੫੨. ਇਤਰੇਹਿ ਵੁਤ੍ਤਗਾਥਾਸੁ ਤਤਿਯਪਦੇ ਏਵ ਵਿਸੇਸੋ। ਤਤ੍ਥ ਸੁਬਾਹੁਨਾ ਵੁਤ੍ਤਗਾਥਾਯੰ **ਚਿਤ੍ਤੰ ਸੁਸਮਾਹਿਤਞ੍ਚ ਕਾਯੇ**ਤਿ ਮਮ ਚਿਤ੍ਤੰ ਕਰਜਕਾਯੇ ਕਾਯਗਤਾਸਤਿਭਾਵਨਾਵਸੇਨ ਸੁਟ੍ਠੁ ਸਮਾਹਿਤੰ ਸਮ੍ਮਦੇਵ ਅਪ੍ਪਿਤੰ। ਅਯਞ੍ਹਿ ਥੇਰੋ ਕਾਯਗਤਾਸਤਿਭਾਵਨਾਵਸੇਨ ਪਟਿਲਦ੍ਧਜ੍ਝਾਨੰ ਪਾਦਕੰ ਕਤ੍ਵਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨੰ ਵਡ੍ਢੇਤ੍ਵਾ ਅਰਹਤ੍ਤੰ ਪਾਪੁਣਿ। ਤੰ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ ‘‘ਚਿਤ੍ਤੰ ਸੁਸਮਾਹਿਤਞ੍ਚ ਕਾਯੇ’’ਤਿ।

ਸੁਬਾਹੁਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੩. ਵਲ੍ਲਿਯਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

੫੩. ਵਲ੍ਲਿਯਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਯੰ **ਤਸ੍ਸੰ ਵਿਹਰਾਮਿ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤੋ**ਤਿ ਤਸ੍ਸੰ ਕੁਟਿਕਾਯੰ ਅਪ੍ਪਮਾਦਪਟਿਪਤ੍ਤਿਯਾ ਮਤ੍ਥਕੰ ਪਾਪਿਤਤ੍ਤਾ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤੋ ਅਰਿਯਵਿਹਾਰੂਪਸੰਹਿਤੇਨ ਦਿਬ੍ਬਵਿਹਾਰਾਦਿਸੰਹਿਤੇਨ ਚ ਇਰਿਯਾਪਥਵਿਹਾਰੇਨ ਵਿਹਰਾਮਿ, ਅਤ੍ਤਭਾਵੰ ਪਵਤ੍ਤੇਮੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ ਹੋਤਿ।

ਵਲ੍ਲਿਯਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ

੪. ਉਤ੍ਤਿਯਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

੫੪. ਉਤ੍ਤਿਯਤ੍ਥੇਰੇਨ ਵੁਤ੍ਤਗਾਥਾਯੰ **ਅਦੁਤਿਯੋ**ਤਿ ਅਸਹਾਯੋ, ਕਿਲੇਸਸਙ੍ਗਣਿਕਾਯ ਗਣਸਙ੍ਗਣਿਕਾਯ ਚ ਵਿਰਹਿਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਉਤ੍ਤਿਯਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਚਤੁਨ੍ਨੰ ਥੇਰਾਨੰ ਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੫. ਅਞ੍ਜਨਵਨਿਯਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਆਸਨ੍ਦਿੰ ਕੁਟਿਕੰ ਕਤ੍ਵਾਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਅਞ੍ਜਨਵਨਿਯਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਸੋ ਕਿਰ ਪਦੁਮੁਤ੍ਤਰਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਸੁਦਸ੍ਸਨੋ ਨਾਮ ਮਾਲਾਕਾਰੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਸੁਮਨਪੁਪ੍ਫੇਹਿ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਪੂਜੇਤ੍ਵਾ ਅਞ੍ਞਮ੍ਪਿ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਬਹੁੰ ਪੁਞ੍ਞੰ ਕਤ੍ਵਾ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਸੰਸਰਨ੍ਤੋ ਕਸ੍ਸਪਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਸਾਸਨੇ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਸਮਣਧਮ੍ਮੰ ਅਕਾਸਿ। ਅਥ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਵੇਸਾਲਿਯੰ ਵਜ੍ਜਿਰਾਜਕੁਲੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਤਸ੍ਸ ਵਯਪ੍ਪਤ੍ਤਕਾਲੇ ਵਜ੍ਜਿਰਟ੍ਠੇ ਅਵੁਟ੍ਠਿਭਯੰ ਬ੍ਯਾਧਿਭਯੰ ਅਮਨੁਸ੍ਸਭਯਨ੍ਤਿ ਤੀਣਿ ਭਯਾਨਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿੰਸੁ । ਤੰ ਸਬ੍ਬੰ ਰਤਨਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾਯੰ (ਖੁ॰ ਪਾ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ਰਤਨਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ; ਸੁ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧.ਰਤਨਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ) ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ। ਭਗਵਤਿ ਪਨ ਵੇਸਾਲਿੰ ਪਵਿਟ੍ਠੇ ਭਯੇਸੁ ਚ ਵੂਪਸਨ੍ਤੇਸੁ ਸਤ੍ਥ ਧਮ੍ਮਦੇਸਨਾਯ ਸਮ੍ਬਹੁਲਾਨੰ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਨੰ ਧਮ੍ਮਾਭਿਸਮਯੇ ਚ ਜਾਤੇ ਅਯੰ ਰਾਜਕੁਮਾਰੋ ਬੁਦ੍ਧਾਨੁਭਾਵੰ ਦਿਸ੍ਵਾ ਪਟਿਲਦ੍ਧਸਦ੍ਧੋ ਪਬ੍ਬਜਿ। ਯਥਾ ਚਾਯੰ ਏਵੰ ਅਨਨ੍ਤਰੰ

ਵੁਚ੍ਚਮਾਨਾ ਚਤ੍ਤਾਰੋਪਿ ਜਨਾ। ਤੇਪਿ ਹਿ ਇਮਸ੍ਸ ਸਹਾਯਭੂਤਾ ਲਿਚ੍ਛਵਿਰਾਜਕੁਮਾਰਾ ਏਵੰ ਇਮਿਨਾਵ ਨੀਹਾਰੇਨ ਪਬ੍ਬਜਿੰਸੁ। ਕਸ੍ਸਪਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਕਾਲੇਪਿ ਸਹਾਯਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਇਮਿਨਾ ਸਹੇਵ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਸਮਣਧਮ੍ਮਂ ਅਕਂਸੁ, ਪਦੁਮੁਤ੍ਤਰਸ੍ਸਪਿ ਭਗਵਤੋ ਪਾਦਮੂਲੇ ਕੁਸਲਬੀਜਰੋਪਨਾਦਿਂ ਅਕਂਸੂਤਿ। ਤਤ੍ਥਾਯਂ ਕਤਪੁਬ੍ਬਕਿਚ੍ਚੋ ਸਾਕੇਤੇ ਅਞ੍ਜਨਵਨੇ ਸੁਸਾਨਟ੍ਠਾਨੇ ਵਸਨ੍ਤੋ ਉਪਕਟ੍ਠਾਯ ਵਸ੍ਸੂਪਨਾਯਿਕਾਯ ਮਨੁਸ੍ਸੇਹਿ ਛਡ੍ਡਿਤਂ ਜਿਣ੍ਣਕਂ ਆਸਨ੍ਦਿਂ ਲਭਿਤ੍ਵਾ ਤਂ ਚਤੂਸੁ ਪਾਸਾਣੇਸੁ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਉਪਰਿ ਤਿਰਿਯਞ੍ਚ ਤਿਣਾਦੀਹਿ ਛਾਦੇਤ੍ਵਾ ਦ੍ਵਾਰਂ ਯੋਜੇਤ੍ਵਾ ਵਸ੍ਸਂ ਉਪਗਤੋ। ਪਠਮਮਾਸੇਯੇਵ ਘਟੇਨ੍ਤੋ ਵਾਯਮਨ੍ਤੋ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਾਪੁਣਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੧.੧੧.੨੪-੨੮) –

''ਸੁਦਸ੍ਸਨੋਤਿ ਨਾਮੇਨ, ਮਾਲਾਕਾਰੋ ਅਹਂ ਤਦਾ।
ਅਦ੍ਦਸਂ ਵਿਰਜਂ ਬੁਦ੍ਧਂ, ਲੋਕਜੇਟ੍ਠਂ ਨਰਾਸਭਂ॥

''ਜਾਤਿਪੁਪ੍ਫਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾਨ, ਪੂਜਯਿਂ ਪਦੁਮੁਤ੍ਤਰਂ।
ਵਿਸੁਦ੍ਧਚਕ੍ਖੁ ਸੁਮਨੋ, ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁਂ ਸਮਜ੍ਝਗਂ॥

''ਏਤਿਸ੍ਸਾ ਪੁਪ੍ਫਪੂਜਾਯ, ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਣਿਧੀਹਿ ਚ।
ਕਪ੍ਪਾਨਂ ਸਤਸਹਸ੍ਸਂ, ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਨੁਪਪਜ੍ਜਹਂ॥

''ਸੋਲ਼ਸਾਸਿਂਸੁ ਰਾਜਾਨੋ, ਦੇਵੁਤ੍ਤਰਸਨਾਮਕਾ।
ਛਤ੍ਤਿਂਸਮ੍ਹਿ ਇਤੋ ਕਪ੍ਪੇ, ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀ ਮਹਬ੍ਬਲਾ॥

''ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹਂ...ਪੇ॰... ਕਤਂ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ''ਨ੍ਤਿ॥

ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਨ ਪਤ੍ਵਾ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਸੁਖਂ ਪਟਿਸਂਵੇਦੇਨ੍ਤੋ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਤੋ ਵੁਟ੍ਠਾਯ ਯਥਾਲਦ੍ਧਂ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਂ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ ਪੀਤਿਵੇਗੇਨ ਉਦਾਨੇਨ੍ਤੋ **''ਆਸਨ੍ਦਿਂ ਕੁਟਿਕਂ ਕਤ੍ਵਾ''**ਤਿ ਗਾਥਂ ਅਭਾਸਿ ।

੫੫. ਤਤ੍ਥ **ਆਸਨ੍ਦਿਂ ਕੁਟਿਕਂ ਕਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਆਸਨ੍ਦੀ ਨਾਮ ਦੀਘਪਾਦਕਂ ਚਤੁਰਸ੍ਸਪੀਠਂ, ਆਯਤਂ ਚਤੁਰਸ੍ਸਮ੍ਪਿ ਅਤ੍ਥਿਯੇਵ, ਯਤ੍ਥ ਨਿਸੀਦਿਤੁਮੇਵ ਸਕ੍ਕਾ, ਨ ਨਿਪਜ੍ਜਿਤੁਂ ਤਂ ਆਸਨ੍ਦਿਂ ਕੁਟਿਕਂ ਕਤ੍ਵਾ ਵਾਸਤ੍ਥਾਯ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਕੁਟਿਕਂ ਕਤ੍ਵਾ ਯਥਾ ਤਤ੍ਥ ਨਿਸਿਨ੍ਨਸ੍ਸ ਉਤੁਪਰਿਸ੍ਸਯਾਭਾਵੇਨ ਸੁਖੇਨ ਸਮਣਧਮ੍ਮਂ ਕਾਤੁਂ ਸਕ੍ਕਾ, ਏਵਂ ਕੁਟਿਕਂ ਕਤ੍ਵਾ। ਏਤੇਨ ਪਰਮੁਕ੍ਕਂਸਗਤਂ ਸੇਨਾਸਨੇ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਪ੍ਪਿਚ੍ਛਤਂ ਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠਿਞ੍ਚ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਵੁਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਚੇਤਂ ਧਮ੍ਮਸੇਨਾਪਤਿਨਾ –

''ਪਲ੍ਲਙ੍ਕੇਨ ਨਿਸਿਨ੍ਨਸ੍ਸ, ਜਣ੍ਣੁਕੇਨਾਭਿਵਸ੍ਸਤਿ।
ਅਲਂ ਫਾਸੁਵਿਹਾਰਾਯ, ਪਹਿਤਤ੍ਤਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ''ਤਿ॥ (ਥੇਰਗਾ॰ ੯੮੫; ਮਿ॰ ਪ॰ ੬.੧.੧)।

ਅਪਰੇ ''ਆਸਨ੍ਦਿਕੁਟਿਕ''ਨ੍ਤਿ ਪਾਠਂ ਵਤ੍ਵਾ ''ਆਸਨ੍ਦਿਪ੍ਪਮਾਣਂ ਕੁਟਿਕਂ ਕਤ੍ਵਾ''ਤਿ ਅਤ੍ਥਂ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਅਞ੍ਞੇ ਪਨ ''ਆਸਨਨਿਸਜ੍ਜਾਦਿਗਤੇ ਮਨੁਸ੍ਸੇ ਉਦ੍ਦਿਸ੍ਸ ਮਞ੍ਚਕਸ੍ਸ ਉਪਰਿ ਕਤਕੁਟਿਕਾ ਆਸਨ੍ਦੀ ਨਾਮ, ਤਂ ਆਸਨ੍ਦਿਂ ਕੁਟਿਕਂ ਕਤ੍ਵਾ''ਤਿ ਅਤ੍ਥਂ ਵਦਨ੍ਤਿ। **ਓਗ੍ਗਯ੍ਹਾ**ਤਿ ਓਗਾਹੇਤ੍ਵਾ ਅਨੁਪਵਿਸਿਤ੍ਵਾ। **ਅਞ੍ਜਨਂ ਵਨ**ਨ੍ਤਿ ਏਵਂਨਾਮਕਂ ਵਨਂ, ਅਞ੍ਜਨਵਣ੍ਣਪੁਪ੍ਫਭਾਵਤੋ ਹਿ ਅਞ੍ਜਨਾ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ ਵਲ੍ਲਿਯੋ, ਤਬ੍ਬਹੁਲਤਾਯ ਤਂ ਵਨਂ ''ਅਞ੍ਜਨਵਨ''ਨ੍ਤਿ ਨਾਮਂ ਲਭਿ। ਅਪਰੇ ਪਨ ''ਅਞ੍ਜਨਾ ਨਾਮ ਮਹਾਗਚ੍ਛਾ''ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ, ਤਂ ਅਞ੍ਜਨਵਨਂ ਓਗ੍ਗਯ੍ਹ ਆਸਨ੍ਦਿਕਂ ਕੁਟਿਕਂ ਕਤ੍ਵਾ **ਤਿਸ੍ਸੋ ਵਿਜ੍ਜਾ ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਾ, ਕਤਂ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ**ਨ੍ਤਿ ਵਿਹਰਤਾ ਮਯਾਤਿ ਵਚਨਸੇਸੇਨੇਵ ਯੋਜਨਾ। ਇਦਮੇਵ ਚ ਥੇਰਸ੍ਸ ਅਞ੍ਞਾਬ੍ਯਾਕਰਣਂ ਅਹੋਸੀਤਿ।

ਅਞ੍ਜਨਵਨਿਯਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੬. ਕੁਟਿਵਿਹਾਰਿਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਕੋ ਕੁਟਿਕਾਯਨ੍ਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਕੁਟਿਵਿਹਾਰਿਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਸੋ ਕਿਰ ਪਦੁਮੁਤ੍ਤਰਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਆਕਾਸੇਨ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਸ੍ਸ ‘‘ਉਦਕਦਾਨਂ ਦਸ੍ਸਾਮੀ’’ਤਿ ਸੀਤਲਂ ਉਦਕਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਪੀਤਿਸੋਮਨਸ੍ਸਜਾਤੋ ਉਦ੍ਧਮ੍ਮੁਖੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਉਕ੍ਖਿਪਿ। ਸਤ੍ਥਾ ਤਸ੍ਸ ਅਜ੍ਝਾਸਯਂ ਞਤ੍ਵਾ ਪਸਾਦਸਂਵਡ੍ਢਨਤ੍ਥਂ ਆਕਾਸੇ ਠਿਤੋਵ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਅਨਪ੍ਪਕਂ ਪੀਤਿਸੋਮਨਸ੍ਸਂ ਪਟਿਸਂਵੇਦੇਸਿ। ਸੇਸਂ ਅਞ੍ਜਨਵਨਿਯਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਵਤ੍ਥੁਮ੍ਹਿ ਵੁਤ੍ਤਸਦਿਸਮੇਵ। ਅਯਂ ਪਨ ਵਿਸੇਸੋ – ਅਯਂ ਕਿਰ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਕਤਪੁਬ੍ਬਕਿਚ੍ਚੋ ਵਿਪਸ੍ਸਨਂ ਅਨੁਯੁਞ੍ਜਨ੍ਤੋ ਸਾਯਂ ਖੇਤ੍ਤਸਮੀਪੇਨ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੋ ਦੇਵੇ ਫੁਸਾਯਨ੍ਤੇ ਖੇਤ੍ਤਪਾਲਕਸ੍ਸ ਪੁਞ੍ਞਂ ਤਿਣਕੁਟਿਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਪਵਿਸਿਤ੍ਵਾ ਤਤ੍ਥ ਤਿਣਸਨ੍ਥਾਰਕੇ ਨਿਸੀਦਿ । ਨਿਸਿਨ੍ਨਮਤ੍ਤੋਵ ਉਤੁਸਪ੍ਪਾਯਂ ਲਭਿਤ੍ਵਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਂ ਉਸ੍ਸੁਕ੍ਕਾਪੇਤ੍ਵਾ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਾਪੁਣਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੧.੧੧.੨੯-੩੫) –

‘‘ਸੁਵਣ੍ਣਵਣ੍ਣਂ ਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਂ, ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਂ ਅਨਿਲਞ੍ਜਸੇ।
ਘਤਾਸਨਂਵ ਜਲਿਤਂ, ਆਦਿਤ੍ਤਂਵ ਹੁਤਾਸਨਂ॥

‘‘ਪਾਣਿਨਾ ਉਦਕਂ ਗਯ੍ਹ, ਆਕਾਸੇ ਉਕ੍ਖਿਪਿਂ ਅਹਂ।
ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਿ ਮਹਾਵੀਰੋ, ਬੁਦ੍ਧੋ ਕਾਰੁਣਿਕੋ ਇਸਿ॥

‘‘ਅਨ੍ਤਲਿਕ੍ਖੇ ਠਿਤੋ ਸਤ੍ਥਾ, ਪਦੁਮੁਤ੍ਤਰਨਾਮਕੋ।
ਮਮ ਸਙ੍ਕਪ੍ਪਮਞ੍ਞਾਯ, ਇਮਾ ਗਾਥਾ ਅਭਾਸਥ॥

‘‘ਇਮਿਨਾ ਦਕਦਾਨੇਨ, ਪੀਤਿਉਪ੍ਪਾਦਨੇਨ ਚ।
ਕਪ੍ਪਸਤਸਹਸ੍ਸਮ੍ਪਿ, ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਨੁਪਪਜ੍ਜਤਿ॥

‘‘ਤੇਨ ਕਮ੍ਮੇਨ ਦ੍ਵਿਪਦਿਨ੍ਦ, ਲੋਕਜੇਟ੍ਠ ਨਰਾਸਭ।
ਪਤ੍ਤੋਮ੍ਹਿ ਅਚਲਂ ਠਾਨਂ, ਹਿਤ੍ਵਾ ਜਯਪਰਾਜਯਂ॥

‘‘ਸਹਸ੍ਸਰਾਜਨਾਮੇਨ, ਤਯੋ ਤੇ ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤਿਨੋ।
ਪਞ੍ਚਸਟ੍ਠਿਕਪ੍ਪਸਤੇ, ਚਾਤੁਰਨ੍ਤਾ ਜਨਾਧਿਪਾ॥

‘‘ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹਂ…ਪੇ॰… ਕਤਂ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ’’ਨ੍ਤਿ॥

ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਨ ਪਤ੍ਵਾ ਥੇਰੇ ਤਤ੍ਥ ਨਿਸਿਨ੍ਨੇ ਖੇਤ੍ਤਪਾਲਕੋ ਆਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ‘‘ਕੋ ਕੁਟਿਕਾਯ’’ਨ੍ਤਿ ਆਹ। ਤਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਥੇਰੋ ‘‘ਭਿਕ੍ਖੁ ਕੁਟਿਕਾਯ’’ਨ੍ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਯਿਦਂ ਖੇਤ੍ਤਪਾਲਸ੍ਸ ਥੇਰਸ੍ਸ ਚ ਵਚਨਂ ਏਕਜ੍ਝਂ ਕਤ੍ਵਾ –

੫੬. ‘‘ਕੋ ਕੁਟਿਕਾਯਂ ਭਿਕ੍ਖੁ ਕੁਟਿਕਾਯਂ, ਵੀਤਰਾਗੋ ਸੁਸਮਾਹਿਤਚਿਤ੍ਤੋ।
ਏਵਂ ਜਾਨਾਹਿ ਆਵੁਸੋ, ਅਮੋਘਾ ਤੇ ਕੁਟਿਕਾ ਕਤਾ’’ਤਿ॥ –

ਤਥਾਰੂਪੇਨ ਸਙ੍ਗੀਤਿਂ ਆਰੋਪਿਤਂ।

ਤਤ੍ਥ **ਕੋ ਕੁਟਿਕਾਯ**ਨ੍ਤਿ, ‘‘ਇਮਿਸ੍ਸਂ ਕੁਟਿਕਾਯਂ ਕੋ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ’’ਤਿ ਖੇਤ੍ਤਪਾਲਸ੍ਸ ਪੁਚ੍ਛਾਵਚਨਂ। ਤਸ੍ਸ **ਭਿਕ੍ਖੁ ਕੁਟਿਕਾਯ**ਨ੍ਤਿ ਥੇਰਸ੍ਸ ਪਟਿਵਚਨਦਾਨਂ। ਅਥ ਨਂ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਨੁਤ੍ਤਰਦਕ੍ਖਿਣੇਯ੍ਯਭਾਵਤੋ ਤਂ ਕੁਟਿਪਰਿਭੋਗਂ ਅਨੁਮੋਦਾਪੇਤ੍ਵਾ ਉਲ੍ਲਾਰਂ ਤਮੇਵ ਪੁਞ੍ਞਂ

ਪਤਿਟ੍ਠਾਪੇਤੁੰ "**ਵੀਤਰਾਗੋ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਸ੍ਸਤ੍ਥੋ – ਏਕੋ ਭਿਨ੍ਨਕਿਲੇਸੋ **ਭਿਕ੍ਖੁ** ਤੇ **ਕੁਟਿਕਾਯੰ** ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ, ਤਤੋ ਏਵ ਸੋ ਅਗ੍ਗਮਗ੍ਗੇਨ ਸਬ੍ਬਸੋ ਸਮੁਚ੍ਛਿਨ੍ਨਰਾਗਤਾਯ **ਵੀਤਰਾਗੋ** ਅਨੁਤ੍ਤਰਸਮਾਧਿਨਾ ਨਿਬ੍ਬਾਨੰ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਕਤ੍ਵਾ ਸੁਟ੍ਠੁ ਸਮਾਹਿਤਚਿਤ੍ਤਤਾਯ **ਸੁਸਮਾਹਿਤਚਿਤ੍ਤੋ,** ਇਮਮੇਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥੰ, **ਆਵੁਸੋ** ਖੇਤ੍ਤਪਾਲ, ਯਥਾਹੰ ਵਦਾਮਿ, **ਏਵੰ ਜਾਨਾਹਿ** ਸਦ੍ਦਹ ਅਧਿਮੁਚ੍ਚਸ੍ਸੁ। **ਅਮੋਘਾ ਤੇ ਕੁਟਿਕਾ ਕਤਾ** ਤਯਾ ਕਤਾ ਕੁਟਿਕਾ ਅਮੋਘਾ ਅਵਞ੍ਝਾ ਸਫਲਾ ਸਉਦ੍ਰਯਾ, ਯਸ੍ਮਾ ਅਰਹਤਾ ਖੀਣਾਸਵੇਨ ਪਰਿਭੁਤ੍ਤਾ। ਸਚੇ ਤ੍ਵੰ ਅਨੁਮੋਦਸਿ, ਤੰ ਤੇ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ ਦੀਘਰਤ੍ਤੰ ਹਿਤਾਯ ਸੁਖਾਯਾਤਿ।

ਤੰ ਸੁਤ੍ਵਾ ਖੇਤ੍ਤਪਾਲੋ ''ਲਾਭਾ ਵਤ ਮੇ, ਸੁਲਦ੍ਧੰ ਵਤ ਮੇ, ਯਸ੍ਸ ਮੇ ਕੁਟਿਕਾਯੰ ਏਦਿਸੋ ਅਯਜੋ ਪਵਿਸਿਤ੍ਵਾ ਨਿਸੀਦਤੀ''ਤਿ ਪਸਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੋ ਅਨੁਮੋਦਨ੍ਤੋ ਅਟ੍ਠਾਸਿ। ਇਮੰ ਪਨ ਤੇਸੰ ਕਥਾਸਲ੍ਲਾਪੰ ਭਗਵਾ ਦਿਬ੍ਬਾਯ ਸੋਤਧਾਤੁਯਾ ਸੁਤ੍ਵਾ ਅਨੁਮੋਦਨਵਸ੍ਸ ਵਤ੍ਵਾ ਤਮ੍ਭਾਵਿਨਿੰ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿੰ ਵਿਭਾਵੇਨ੍ਤੋ ਖੇਤ੍ਤਪਾਲੰ ਇਮਾਹਿ ਗਾਥਾਹਿ ਅਜ੍ਝਭਾਸਿ –

''ਵਿਹਾਸਿ ਕੁਟਿਯੰ ਭਿਕ੍ਖੁ, ਸਨ੍ਤਚਿਤ੍ਤੋ ਅਨਾਸਵੋ।
ਤੇਨ ਕਮ੍ਮਵਿਪਾਕੇਨ, ਦੇਵਿਨ੍ਦੋ ਤ੍ਵੰ ਭਵਿਸ੍ਸਸਿ॥

''ਛਤ੍ਤਿੰਸਕ੍ਖਤ੍ਤੁੰ ਦੇਵਿਨ੍ਦੋ, ਦੇਵਰਜ੍ਜੰ ਕਰਿਸ੍ਸਸਿ।
ਚਤੁਤ੍ତਿੰਸਕ੍ਖਤ੍ਤੁੰ ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀ, ਰਾਜਾ ਰਟ੍ਠੇ ਭਵਿਸ੍ਸਸਿ।

ਰਤਨਕੁਟਿ ਨਾਮ ਪਚ੍ਚੇਕਬੁਦ੍ਧੋ, ਵੀਤਰਾਗੋ ਭਵਿਸ੍ਸਸੀ''ਤਿ॥

ਕੁਟਿਕਾਯੰ ਲਦ੍ਧਵਿਸੇਸਤ੍ਤਾ ਪਨ ਥੇਰਸ੍ਸ ਤਤੋ ਪਭੁਤਿ **ਕੁਟਿਵਿਹਾਰੀ**ਤ੍ਵੇਵ ਸਮਞ੍ਞਾ ਉਦਪਾਦਿ। ਅਯਮੇਵ ਚ ਥੇਰਸ੍ਸ ਅਞ੍ਞਾਬ੍ਯਾਕਰਣਗਾਥਾਪਿ ਅਹੋਸੀਤਿ।

ਕੁਟਿਵਿਹਾਰਿਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੭. ਦੁਤਿਯਕੁਟਿਵਿਹਾਰਿਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਅਯਮਾਹੁ ਪੁਰਾਣਿਯਾਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਕੁਟਿਵਿਹਾਰਿਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਸੋ ਕਿਰ ਪਦੁਮੁਤ੍ਤਰਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਪਸਨ੍ਨਮਾਨਸੋ ਪਰਿਲਾਹਕਾਲੇ ਨਲਵਲਿਲੀਵੇਹਿ ਵਿਰਚਿਤੰ ਬੀਜਨਿੰ ਅਦਾਸਿ। ਤੰ ਸਤ੍ਥਾ ਅਨੁਮੋਦਨਗਾਥਾਯ ਸਮ੍ਪਹੰਸੇਸਿ। ਸੇਸੰ ਯਦੇਤ੍ਥ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੰ, ਤੰ ਅਞ੍ਜਨਵਨਿਯਤ੍ਥੇਰਵਤ੍ਥੁਮ੍ਹਿ ਵੁਤ੍ਤਸਦਿਸਮੇਵ। ਅਯੰ ਪਨ ਵਿਸੇਸੋ – ਅਯੰ ਕਿਰ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਅਞ੍ਞਤਰਾਯ ਪੁਰਾਣਕੁਟਿਕਾਯ ਵਿਹਰਨ੍ਤੋ ਸਮਣਧਮ੍ਮੰ ਅਚਿਨ੍ਤੇਤ੍ਵਾ, ''ਅਯੰ ਕੁਟਿਕਾ ਜਿਣ੍ਣਾ, ਅਞ੍ਞੰ ਕੁਟਿਕੰ ਕਾਤੁੰ ਵਟ੍ਟਤੀ''ਤਿ ਨਵਕਮ੍ਮਵਸੇਨ ਚਿਤ੍ਤੰ ਉਪ੍ਪਾਦੇਸਿ। ਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਕਾਮਾ ਦੇਵਤਾ ਸੰਵੇਗਜਨਨਤ੍ਥੰ ਇਮੰ ਉਤ੍ਤਾਨੋਭਾਸੰ ਗਮ੍ਭੀਰਤ੍ਥੰ "**ਅਯਮਾਹੁ**"ਤਿ ਗਾਥਮਾਹ।

੫੭. ਤਤ੍ਥ **ਅਯ**ਨ੍ਤਿ ਆਸਨ੍ਨਪਚ੍ਚਕ੍ਖਵਚਨੰ। **ਆਹੂ**ਤਿ ਅਹੋਸੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਗਾਥਾਸੁਖਤ੍ਥਞ੍ਹਿ ਦੀਘੰ ਕਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਪੁਰਾਣਿਯਾ**ਤਿ ਪੁਰਾਤਨੀ ਅਦ੍ਧਗਤਾ। **ਅਞ੍ਞੰ ਪਤ੍ਥਯਸੇ ਨਵੰ ਕੁਟਿ**ਨ੍ਤਿ ਇਮਿਸ੍ਸਾ ਕੁਟਿਯਾ ਪੁਰਾਣਭਾਵੇਨ ਜਿਣ੍ਣਤਾਯ ਇਤੋ ਅਞ੍ਞੰ ਇਦਾਨਿ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਨੀਯਤਾਯ ਨਵੰ ਕੁਟਿੰ ਪਤ੍ਥਯਸੇ ਪਤ੍ਥੇਸਿ ਆਸੀਸਸਿ। ਸਬ੍ਬੇਨ ਸਬ੍ਬੰ ਪਨ **ਆਸੰ ਕੁਟਿਯਾ ਵਿਰਾਜਯ** ਪੁਰਾਣਿਯੰ ਵਿਯ ਨਵਾਯਮ੍ਪਿ ਕੁਟਿਯੰ ਆਸੰ ਤਣ੍ਹੰ ਅਪੇਕ੍ਖੰ ਵਿਰਾਜੇਹਿ, ਸਬ੍ਬਸੋ ਤਤ੍ਥ ਵਿਰਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤੋ ਹੋਹਿ। ਕਸ੍ਮਾ? ਯਸ੍ਮਾ **ਦੁਕ੍ਖਾ ਭਿਕ੍ਖੁ ਪੁਨ ਨਵਾ** ਨਾਮ **ਕੁਟਿ** ਭਿਕ੍ਖੁ ਪੁਨ ਇਦਾਨਿ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਯਮਾਨਾ ਦੁਕ੍ਖਾਵਹਤ੍ਤਾ ਦੁਕ੍ਖਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਅਞ੍ਞੰ ਨਵੰ ਦੁਕ੍ਖੰ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦੇਨ੍ਤੋ ਯਥਾਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਾਯੰ ਪੁਰਾਣਿਯਾਯੇਵ ਕੁਟਿਯੰ ਠਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਨਾ ਕਤਬ੍ਬੰ ਕਰੋਹੀਤਿ। ਅਯਞ੍ਹੇਤ੍ਥ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ – ਤ੍ਵੰ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ''ਅਯੰ ਪੁਰਾਣੀ ਤਿਣਕੁਟਿਕਾ ਜਿਣ੍ਣਾ''ਤਿ ਅਞ੍ਞੰ ਨਵੰ ਤਿਣਕੁਟਿਕੰ ਕਾਤੁੰ ਇਚ੍ਛਸਿ, ਨ ਸਮਣਧਮ੍ਮੰ, ਏਵੰ ਇਚ੍ਛਨ੍ਤੋ ਪਨ ਭਾਵਨਾਯ ਅਨਨੁਯੁਞ੍ਜਨੇਨ ਪੁਨਬ੍ਭਵਾਭਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਯਾ ਅਨਤਿਵਤ੍ਤਨਤੋ ਆਯਤਿੰ ਅਤ੍ਤਭਾਵਕੁਟਿਮ੍ਪਿ ਪਤ੍ਥੇਨ੍ਤੋ ਕਾਤੁੰ ਇਚ੍ਛਨ੍ਤੋਯੇਵ ਨਾਮ ਹੋਤਿ। ਸਾ

ਪਨ ਨਵਾ ਤਿਣਕੁਟਿ ਵਿਯ ਕਰਣਦੁਕ੍ਖੇਨ ਤਤੋ ਭਿਯਯੋਪਿ ਜਰਾਮਰਣਸੋਕਪਰਿਦੇਵਾਦਿਦੁਕ੍ਖਸੰਸਟ੍ਠਤਾਯ ਦੁਕ੍ਖਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਿਣਕੁਟਿਯੰ ਵਿਯ ਅਤ੍ਤਭਾਵਕੁਟਿਯੰ ਆਸੰ ਅਪੇਕ੍ਖੰ ਵਿਰਾਜਯ ਸਬ੍ਬਸੋ ਤਤ੍ਥ ਵਿਰਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤੋ ਹੋਹਿ, ਏਵੰ ਤੇ ਵਟ੍ਟਦੁਕ੍ਖੰ ਨ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀਤਿ। ਦੇਵਤਾਯ ਚ ਵਚਨੰ ਸੁਤ੍ਵਾ ਥੇਰੋ ਸੰਵੇਗਜਾਤੋ ਵਿਪਸ੍ਸਨੰ ਪਟ੍ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਘਟੇਨ੍ਤੋ ਵਾਯਮਨ੍ਤੋ ਨਚਿਰਸ੍ਸੇਵ ਅਰਹਤ੍ਤੇ ਪਤਿਟ੍ਠਾਸਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੧.੧੧.੩੬-੪੬) –

''ਪਦੁਮੁਤ੍ਤਰਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ , ਲੋਕਜੇਟ੍ਠਸ੍ਸ ਤਾਦਿਨੋ।
ਤਿਣਤ੍ਥਰੇ ਨਿਸਿਨ੍ਨਸ੍ਸ, ਉਪਸਨ੍ਤਸ੍ਸ ਤਾਦਿਨੋ॥

''ਨਲ਼ਮਾਲੰ ਗਹੇਤ੍ਵਾਨ, ਬਨ੍ਧਿਤ੍ਵਾ ਬੀਜਨਿੰ ਅਹੰ।
ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਉਪਨਾਮੇਸਿੰ, ਦ੍ਵਿਪਦਿਨ੍ਦਸ੍ਸ ਤਾਦਿਨੋ॥

''ਪਟਿਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੂ, ਬੀਜਨਿੰ ਲੋਕਨਾਯਕੋ।
ਮਮ ਸਙ੍ਕਪ੍ਪਮਞ੍ਞਾਯ, ਇਮੰ ਗਾਥੰ ਅਭਾਸਥ॥

''ਯਥਾ ਮੇ ਕਾਯੋ ਨਿਬ੍ਬਾਤਿ, ਪਰਿਲ਼ਾਹੋ ਨ ਵਿਜ੍ਜਤਿ।
ਤਥੇਵ ਤਿਵਿਧਗ੍ਗੀਹਿ, ਚਿਤ੍ਤੰ ਤਵ ਵਿਮੁਚ੍ਚਤੁ॥

''ਸਬ੍ਬੇ ਦੇਵਾ ਸਮਾਗਚ੍ਛੁੰ, ਯੇ ਕੇਚਿ ਵਨਨਿਸ੍ਸਿਤਾ।
ਸੋਸ੍ਸਾਮ ਬੁਦ੍ਧਵਚਨੰ, ਹਾਸਯਨ੍ਤਞ੍ਚ ਦਾਯਕੰ॥

''ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਭਗਵਾ ਤਤ੍ਥ, ਦੇਵਸਙ੍ਘਪੁਰਕ੍ਖਤੋ।
ਦਾਯਕੰ ਸਮ੍ਪਹੰਸੇਨ੍ਤੋ, ਇਮਾ ਗਾਥਾ ਅਭਾਸਥ॥

''ਇਮਿਨਾ ਬੀਜਨਿਦਾਨੇਨ, ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਣਿਧੀਹਿ ਚ।
ਸੁਬ੍ਬਤੋ ਨਾਮ ਨਾਮੇਨ, ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ॥

''ਤੇਨ ਕਮ੍ਮਾਵਸੇਸੇਨ, ਸੁਕ੍ਕਮੂਲੇਨ ਚੋਦਿਤੋ।
ਮਾਲੁਤੋ ਨਾਮ ਨਾਮੇਨ, ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ॥

''ਇਮਿਨਾ ਬੀਜਨਿਦਾਨੇਨ, ਸਮ੍ਮਾਨਵਿਪੁਲੇਨ ਚ।
ਕਪ੍ਪਸਤਸਹਸ੍ਸਮ੍ਪਿ, ਦੁਗ੍ਗਤਿੰ ਨੁਪਪਜ੍ਜਤਿ॥

''ਤਿੰਸਕਪ੍ਪਸਹਸ੍ਸਮ੍ਹਿ, ਸੁਬ੍ਬਤਾ ਅਟ੍ਠਤਿੰਸ ਤੇ।
ਏਕੂਨਤਿੰਸਸਹਸ੍ਸੇ, ਅਟ੍ਠ ਮਾਲੁਤਨਾਮਕਾ॥

''ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹੰ...ਪੇ॰... ਕਤੰ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ''ਨ੍ਤਿ॥

ਅਰਹਤ੍ਤੇ ਪਨ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤੋ ''ਅਯੰ ਮੇ ਅਰਹਤ੍ਤੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਅਙ੍ਕੁਸਭੂਤਾ''ਤਿ ਤਮੇਵ ਗਾਥੰ ਪਚ੍ਚੁਦਾਹਾਸਿ। ਸਾਯੇਵ ਚ ਥੇਰਸ੍ਸ ਅਞ੍ਞਾਬ੍ਯਾਕਰਣਗਾਥਾ ਅਹੋਸਿ। ਕੁਟਿਓਵਾਦੇਨ ਲਦ੍ਧਵਿਸੇਸਤ੍ਤਾ ਚਸ੍ਸ **ਕੁਟਿਵਿਹਾਰੀ**ਤ੍ਵੇਵ ਸਮਞ੍ਞਾ ਅਹੋਸੀਤਿ।

ਦੁਤਿਯਕੁਟਿਵਿਹਾਰਿਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੮. ਰਮਣੀਯਕੁਟਿਕਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਰਮਣੀਯਾ ਮੇ ਕੁਟਿਕਾਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਰਮਣੀਯਕੁਟਿਕਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਸੋਪਿ ਕਿਰ ਪਦੁਮੁਤ੍ਤਰਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਕੁਸਲਬੀਜਰੋਪਨਂ ਕਤ੍ਵਾ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਸਂਸਰਨ੍ਤੋ ਇਤੋ ਅਟ੍ਠਾਰਸਕਪ੍ਪਸਤਮਤ੍ਥਕੇ ਅਤ੍ਥਦਸ੍ਸਿਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਕੁਲਗੇਹੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਵਿਞ੍ਞੁਤਂ ਪਤ੍ਤੋ ਬੁਦ੍ਧਾਰਹਂ ਆਸਨਂ ਭਗਵਤੋ ਅਦਾਸਿ। ਪੁਪ੍ਫੇਹਿ ਚ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਪੂਜੇਤ੍ਵਾ ਪਞ੍ਚਪਤਿਟ੍ਠਿਤੇਨ ਵਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਪਦਕ੍ਖਿਣਂ ਕਤ੍ਵਾ ਪਕ੍ਕਾਮਿ। ਸੇਸਂ ਅਞ੍ਜਨਵਨਿਯਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਵਤ੍ਥੁਮ੍ਹਿ ਵੁਤ੍ਤਸਦਿਸਮੇਵ। ਅਯਂ ਪਨ ਵਿਸੇਸੋ – ਅਯਂ ਕਿਰ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਕਤਪੁਬ੍ਬਕਿਚ੍ਚੋ ਵਜ੍ਜਿਰਟ੍ਠੇ ਅਞ੍ਞਤਰਸ੍ਮਿਂ ਗਾਮਕਾਵਾਸੇ ਕੁਟਿਕਾਯਂ ਵਿਹਰਤਿ, ਸਾ ਹੋਤਿ ਕੁਟਿਕਾ ਅਭਿਰੂਪਾ ਦਸ੍ਸਨੀਯਾ ਪਾਸਾਦਿਕਾ ਸੁਪਰਿਕਮ੍ਮਕਤਭਿਤ੍ਤਿਭੂਮਿਕਾ ਆਰਾਮਪੋਕ੍ਖਰਣਿਰਾਮਣੇਯ੍ਯਾਦਿਸਮ੍ਪਨ੍ਨਾ ਮੁਤ੍ਤਾਜਾਲਸਦਿਸਵਾਲਿਕਾਕਿਣ੍ਣਭੂਮਿਭਾਗਾ ਥੇਰਸ੍ਸ ਚ ਵਤ੍ਤਸਮ੍ਪਨ੍ਨਤਾਯ ਸੁਸਮ੍ਮਟ੍ਠਙ੍ਗਣਤਾਦਿਨਾ ਭਿਯ੍ਯੋਸੋਮਤ੍ਤਾਯ ਰਮਣੀਯਤਰਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਤਿਟ੍ਠਤਿ। ਸੋ ਤਤ੍ਥ ਵਿਹਰਨ੍ਤੋ ਵਿਪਸ੍ਸਨਂ ਪਟ੍ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਨਚਿਰਸ੍ਸੇਵ ਅਰਹਤ੍ਤੇ ਪਤਿਟ੍ਠਾਸਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੧.੧੧.੪੭-੫੨) –

> ''ਕਾਨਨਂ ਵਨਮੋਗ੍ਗਯ੍ਹ, ਅਪ੍ਪਸਦ੍ਦਂ ਨਿਰਾਕੁਲਂ।
> ਸੀਹਾਸਨਂ ਮਯਾ ਦਿਨ੍ਨਂ, ਅਤ੍ਥਦਸ੍ਸਿਸ੍ਸ ਤਾਦਿਨੋ॥
>
> ''ਮਾਲਾਹਤ੍ਥਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾਨ, ਕਤ੍ਵਾ ਚ ਨਂ ਪਦਕ੍ਖਿਣਂ।
> ਸਤ੍ਥਾਰਂ ਪਯਿਰੁਪਾਸਿਤ੍ਵਾ, ਪਕ੍ਕਾਮਿਂ ਉਤ੍ਤਰਾਮੁਖੋ॥
>
> ''ਤੇਨ ਕਮ੍ਮੇਨ ਦ੍ਵਿਪਦਿਨ੍ਦ, ਲੋਕਜੇਟ੍ਠ ਨਰਾਸਭ।
> ਸਨ੍ਨਿਬ੍ਬਾਪੇਮਿ ਅਤ੍ਤਾਨਂ, ਭਵਾ ਸਬ੍ਬੇ ਸਮੂਹਤਾ॥
>
> ''ਅਟ੍ਠਾਰਸਕਪ੍ਪਸਤੇ, ਯਂ ਦਾਨਮਦਦਿਂ ਤਦਾ।
> ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ, ਸੀਹਾਸਨਸ੍ਸਿਦਂ ਫਲਂ॥
>
> ''ਇਤੋ ਸਤ੍ਤਕਪ੍ਪਸਤੇ, ਸਨ੍ਨਿਬ੍ਬਾਪਕਖਤ੍ਤਿਯੋ।
> ਸਤ੍ਤਰਤਨਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ, ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀ ਮਹਬ੍ਬਲੋ॥
>
> ''ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹਂ...ਪੇ॰... ਕਤਂ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ''ਨ੍ਤਿ॥

ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਨ ਪਤ੍ਵਾ ਥੇਰੇ ਤਤ੍ਥ ਵਿਹਰਨ੍ਤੇ ਕੁਟਿਕਾਯ ਰਮਣੀਯਭਾਵਤੋ ਵਿਹਾਰਪੇਕ੍ਖਕਾ ਮਨੁਸ੍ਸਾ ਤਤੋ ਤਤੋ ਆਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਕੁਟਿਂ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤਿ । ਅਥੇਕਦਿਵਸਂ ਕਤਿਪਯਾ ਧੁਤ੍ਤਜਾਤਿਕਾ ਇਤ੍ਥਿਯੋ ਤਤ੍ਥ ਗਤਾ ਕੁਟਿਕਾਯ ਰਮਣੀਯਭਾਵਂ ਦਿਸ੍ਵਾ, ''ਏਤ੍ਥ ਵਸਨ੍ਤੋ ਅਯਂ ਸਮਣੋ ਸਿਯਾ ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਆਕਡ੍ਢਨੀਯਹਦਯੋ''ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨ – ''ਰਮਣੀਯਂ ਵੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਵਸਨਟ੍ਠਾਨਂ। ਮਯਮ੍ਪਿ ਰਮਣੀਯਰੂਪਾ ਪਠਮਯੋਬ੍ਬਨੇ ਠਿਤਾ''ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ਇਤ੍ਥਿਕੁਤ੍ਤਾਦੀਨਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ਆਰਭਿਂਸੁ। ਥੇਰੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਵੀਤਰਾਗਭਾਵਂ ਪਕਾਸੇਨ੍ਤੋ **"ਰਮਣੀਯਾ ਮੇ ਕੁਟਿਕਾ, ਸਦ੍ਧਾਦੇਯ੍ਯਾ ਮਨੋਰਮਾ"**ਤਿ ਗਾਥਂ ਅਭਾਸਿ।

੫੮. ਤਤ੍ਥ **ਰਮਣੀਯਾ ਮੇ ਕੁਟਿਕਾ**ਤਿ ''ਰਮਣੀਯਾ ਤੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਕੁਟਿਕਾ''ਤਿ ਯਂ ਤੁਮ੍ਹੇਹਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਤਂ ਸਚ੍ਚਂ। ਅਯਂ ਮਮ ਵਸਨਕੁਟਿਕਾ ਰਮਣੀਯਾ ਮਨੁਞ੍ਞਰੂਪਾ, ਸਾ ਚ ਖੋ **ਸਦ੍ਧਾਦੇਯ੍ਯਾ,** ''ਏਵਰੂਪਾਯ ਮਨਾਪਂ ਕਤ੍ਵਾ ਪਬ੍ਬਜਿਤਾਨਂ ਦਿਨ੍ਨਾਯ ਇਦਂ ਨਾਮ ਫਲਂ ਹੋਤੀ''ਤਿ ਕਮ੍ਮਫਲਾਨਿ ਸਦ੍ਦਹਿਤ੍ਵਾ ਸਦ੍ਧਾਯ ਧਮ੍ਮਚ੍ਛਨ੍ਦੇਨ ਦਾਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਸਦ੍ਧਾਦੇਯ੍ਯਾ, ਨ ਧਨੇਨ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤਾ। ਸਯਞ੍ਚ ਤਥਾਦਿਨ੍ਨਾਨਿ ਸਦ੍ਧਾਦੇਯ੍ਯਾਨਿ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤਾਨਂ ਪਰਿਭੁਞ੍ਜਨ੍ਤਾਨਞ੍ਚ ਮਨੋ ਰਮੇਤੀਤਿ **ਮਨੋਰਮਾ**। ਸਦ੍ਧਾਦੇਯ੍ਯਤ੍ਤਾ ਏਵ ਹਿ ਮਨੋਰਮਾ, ਸਦ੍ਧਾਦੀਹਿ

ਦੇਯ੍ਯਧਮ੍ਮਂ ਸਕ੍ਕਚ੍ਚਂ ਅਭਿਸਙ੍ਖਰਿਤ੍ਵਾ ਦੇਨ੍ਤਿ, ਸਦ੍ਧਾਦੇਯ੍ਯਞ੍ਚ ਪਰਿਭੁਞ੍ਜਨ੍ਤਾ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਾ ਦਾਯਕਸ੍ਸ ਅਵਿਸਂਵਾਦਨਤ੍ਥਮ੍ਪਿ ਪਯੋਗਾਸਯਸਮ੍ਪਨ੍ਨਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਨ ਤੁਮ੍ਹੇਹਿ ਚਿਨ੍ਤਿਤਾਕਾਰੇਨ ਪਯੋਗਾਸਯਵਿਪਨ੍ਨਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। **ਨ ਮੇ ਅਤ੍ਥੋ ਕੁਮਾਰੀਹੀ**ਤਿ ਯਸ੍ਮਾ ਸਬ੍ਬਸੋ ਕਾਮੇਹਿ ਵਿਨਿਵਤ੍ਤਿਤਮਾਨਸੋ ਅਹਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਨ ਮੇ ਅਤ੍ਥੋ ਕੁਮਾਰੀਹਿ। ਕਪ੍ਪਿਯਕਾਰਕਕਮ੍ਮਵਸੇਨਪਿ ਹਿ ਮਾਦਿਸਾਨਂ ਇਤ੍ਥੀਹਿ ਪਯੋਜਨਂ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ, ਪਗੇਵ ਰਾਗਵਸੇਨ, ਤਸ੍ਮਾ ਨ ਮੇ ਅਤ੍ਥੋ ਕੁਮਾਰੀਹੀਤਿ। ਕੁਮਾਰਿਗ੍ਗਹਣਞ੍ਚੇਤ੍ਥ ਉਪਲਕ੍ਖਣਂ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਮਾਦਿਸਸ੍ਸ ਨਾਮ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਏਵਂ ਪਟਿਪਜ੍ਜਾਹੀਤਿ ਅਯੁਤ੍ਤਕਾਰਿਨੀਹਿ ਯਾਵ ਅਪਰਦ੍ਧਞ੍ਚ ਤੁਮ੍ਹੇਹਿ ਸਮਾਨਜ੍ਝਾਸਯਾਨਂ ਪੁਰਤੋ ਅਯਂ ਕਿਰਿਯਾ ਸੋਭੇਯ੍ਯਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਆਹ **"ਯੇਸਂ ਅਤ੍ਥੋ ਤਹਿਂ ਗਚ੍ਛਥ ਨਾਰਿਯੋ"**ਤਿ। ਤਤ੍ਥ **ਯੇਸ**ਨ੍ਤਿ ਕਾਮੇਸੁ ਅਵੀਤਰਾਗਾਨਂ। **ਅਤ੍ਥੋ**ਤਿ ਪਯੋਜਨਂ। **ਤਹਿ**ਨ੍ਤਿ ਤਤ੍ਥ ਤੇਸਂ ਸਨ੍ਤਿਕਂ। **ਨਾਰਿਯੋ**ਤਿ ਆਲਪਨਂ। ਤਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਇਤ੍ਥਿਯੋ ਮਙ੍ਕੁਭੂਤਾ ਪਤ੍ਤਕ੍ਖਨ੍ਧਾ ਆਗਤਮਗ੍ਗੇਨੇਵ ਗਤਾ। ਏਤ੍ਥ ਚ ''ਨ ਮੇ ਅਤ੍ਥੋ ਕੁਮਾਰੀਹੀ''ਤਿ ਕਾਮੇਹਿ ਅਨਤ੍ਥਿਕਭਾਵਵਚਨੇਨੇਵ ਥੇਰੇਨ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਬ੍ਯਾਕਤਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ।

ਰਮਣੀਯਕੁਟਿਕਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੯. ਕੋਸਲਵਿਹਾਰਿਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਸਦ੍ਧਾਯਾਹਂ ਪਬ੍ਬਜਿਤੋਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਕੋਸਲਵਿਹਾਰਿਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਅਯਮ੍ਪਿ ਕਿਰ ਪਦੁਮੁਤ੍ਤਰਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਕੁਸਲਬੀਜਂ ਰੋਪੇਤ੍ਵਾ ਤਂ ਤਂ ਪੁਞ੍ਞਂ ਅਕਾਸਿ। ਸੇਸਂ ਅਞ੍ਜਨਵਨਿਯਤ੍ਥੇਰਵਤ੍ਥੁਸਦਿਸਮੇਵ। ਅਯਂ ਪਨ ਵਿਸੇਸੋ – ਅਯਂ ਕਿਰ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਕਤਪੁਬ੍ਬਕਿਚ੍ਚੋ ਕੋਸਲਰਟ੍ਠੇ ਅਞ੍ਞਤਰਸ੍ਮਿਂ ਗਾਮੇ ਏਕਂ ਉਪਾਸਕਕੁਲਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਅਰਞ੍ਞੇ ਵਿਹਰਤਿ, ਤਂ ਸੋ ਉਪਾਸਕੋ ਰੁਕ੍ਖਮੂਲੇ ਵਸਨ੍ਤਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਕੁਟਿਕਂ ਕਾਰੇਤ੍ਵਾ ਅਦਾਸਿ। ਥੇਰੋ ਕੁਟਿਕਾਯਂ ਵਿਹਰਨ੍ਤੋ ਆਵਾਸਸਪ੍ਪਾਯੇਨ ਸਮਾਧਾਨਂ ਲਭਿਤ੍ਵਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਂ ਉਸ੍ਸੁਕ੍ਕਾਪੇਤ੍ਵਾ ਨਚਿਰਸ੍ਸੇਵ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਾਪੁਣਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੧.੧੧.੫੩-੬੧) –

''ਹਿਮਵਨ੍ਤਸ੍ਸਾਵਿਦੂਰੇ, ਵਸਾਮਿ ਪਣ੍ਣਸਨ੍ਥਰੇ।
ਘਾਸੇਸੁ ਗੇਧਮਾਪਨ੍ਨੋ, ਸੇਯ੍ਯਸੀਲੋ ਚਹਂ ਤਦਾ॥

''ਖਣਨ੍ਤਾਲੁਕਲਮ੍ਬਾਨਿ , ਬਿਲ਼ਾਲਿਤਕ੍ਕਲਾਨਿ ਚ।
ਕੋਲਂ ਭਲ੍ਲਾਤਕਂ ਬਿਲ੍ਲਂ, ਆਹਤ੍ਵਾ ਪਟਿਯਾਦਿਤਂ॥

''ਪਦੁਮੁਤ੍ਤਰੋ ਲੋਕਵਿਦੂ, ਆਹੁਤੀਨਂ ਪਟਿਗ੍ਗਹੋ।
ਮਮ ਸਙ੍ਕਪ੍ਪਮਞ੍ਞਾਯ, ਆਗਚ੍ਛਿ ਮਮ ਸਨ੍ਤਿਕਂ॥

''ਉਪਾਗਤਂ ਮਹਾਨਾਗਂ, ਦੇਵਦੇਵਂ ਨਰਾਸਭਂ।
ਬਿਲ਼ਾਲਿਂ ਪਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾਨ, ਪਤ੍ਤਮ੍ਹਿ ਓਕਿਰਿਂ ਅਹਂ॥

''ਪਰਿਭੁਞ੍ਜਿ ਮਹਾਵੀਰੋ, ਤੋਸਯਨ੍ਤੋ ਮਮਂ ਤਦਾ।
ਪਰਿਭੁਞ੍ਜਿਤ੍ਵਾਨ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੂ, ਇਮਂ ਗਾਥਂ ਅਭਾਸਥ॥

''ਸਕਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਸਾਦੇਤ੍ਵਾ, ਬਿਲ਼ਾਲਿਂ ਮੇ ਅਦਾ ਤੁਵਂ।
ਕਪ੍ਪਾਨਂ ਸਤਸਹਸ੍ਸਂ, ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਨੁਪਪਜ੍ਜਸਿ॥

''ਚਰਿਮਂ ਵਤ੍ਤਤੇ ਮਯ੍ਹਂ, ਭਵਾ ਸਬ੍ਬੇ ਸਮੂਹਤਾ।
ਧਾਰੇਮਿ ਅਨ੍ਤਿਮਂ ਦੇਹਂ, ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸਾਸਨੇ॥

‘‘ਚਤੁਪਞ੍ਞਾਸਿਤੋ ਕਪ੍ਪੇ, ਸੁਮੇਖਲਿਯ ਸਵ੍ਹਯੋ।
ਸਤ੍ਤਰਤਨਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ, ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀ ਮਹਬ੍ਬਲੋ॥

‘‘ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹੰ...ਪੇ॰... ਕਤੰ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ’’ਨ੍ਤਿ॥

ਅਰਹਤ੍ਤੰ ਪਨ ਪਤ੍ਵਾ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਸੁਖਪ੍ਪਟਿਸੰਵੇਦਨੇਨ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਪੀਤਿਵੇਗੇਨ ਉਦਾਨੇਨ੍ਤੋ **“ਸਦ੍ਧਾਯਾਹੰ ਪਬ੍ਬਜਿਤੋ”**ਤਿ ਗਾਥੰ ਅਭਾਸਿ।

੫੯. ਤਤ੍ਥ **ਸਦ੍ਧਾਯਾ**ਤਿ ਭਗਵਤੋ ਵੇਸਾਲਿੰ ਉਪਗਮਨੇ ਆਨੁਭਾਵੰ ਦਿਸ੍ਵਾ, ‘‘ਏਕਨ੍ਤਨਿਯ੍ਯਾਨਿਕੰ ਇਦੰ ਸਾਸਨੰ, ਤਸ੍ਮਾ ਅਦ੍ਧਾ ਇਮਾਯ ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਯਾ ਜਰਾਮਰਣਤੋ ਮੁਚ੍ਚਿਸ੍ਸਾਮੀ’’ਤਿ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸਦ੍ਧਾਵਸੇਨ **ਪਬ੍ਬਜਿਤੋ** ਪਬ੍ਬਜ੍ਜੰ ਉਪਗਤੋ। **ਅਰਞ੍ਞੇ ਮੇ ਕੁਟਿਕਾ ਕਤਾ**ਤਿ ਤਸ੍ਸਾ ਪਬ੍ਬਜ੍ਜਾਯ ਅਨੁਰੂਪਵਸੇਨ ਅਰਞ੍ਞੇ ਵਸਤੋ ਮੇ ਕੁਟਿਕਾ ਕਤਾ, ਪਬ੍ਬਜ੍ਜਾਨੁਰੂਪੰ ਆਰਞ੍ਞਕੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਵੂਪਕਟ੍ਠੋ ਵਿਹਰਾਮੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਤੇਨਾਹ **“ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤੋ ਚ ਆਤਾਪੀ, ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਪਤਿਸ੍ਸਤੋ”**ਤਿ। ਅਰਞ੍ਞਵਾਸਲਦ੍ਧੇਨ ਕਾਯਵਿਵੇਕੇਨ ਜਾਗਰਿਯੰ ਅਨੁਯੁਞ੍ਜਨ੍ਤੋ ਤਤ੍ਥ ਸਤਿਯਾ ਅਵਿਪ੍ਪਵਾਸੇਨ **ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤੋ,** ਆਰਦ੍ਧਵੀਰਿਯਤਾਯ **ਆਤਾਪੀ,** ਪੁਬ੍ਬਭਾਗਿਯਸਤਿਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞਪਾਰਿਪੂਰਿਯਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨੰ ਵਡ੍ਢੇਤ੍ਵਾ ਅਰਹਤ੍ਤਾਧਿਗਮੇਨ ਪਞ੍ਞਾਸਤਿਵੇਪੁਲ੍ਲਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਅਚ੍ਚਨ੍ਤਮੇਵ **ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਪਤਿਸ੍ਸਤੋ** ਵਿਹਰਾਮੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਭਾਵਾਦਿਕਿਤ੍ਤਨੇ ਚਸ੍ਸ ਇਦਮੇਵ ਅਞ੍ਞਾਬ੍ਯਾਕਰਣੰ ਅਹੋਸਿ ਕੋਸਲਰਟ੍ਠੇ ਚਿਰਨਿਵਾਸਿਭਾਵੇਨ ਪਨ **ਕੋਸਲਵਿਹਾਰੀ**ਤਿ ਸਮਞ੍ਞਾ ਜਾਤਾਤਿ।

ਕੋਸਲਵਿਹਾਰਿਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੧੦. ਸੀਵਲਿਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਤੇ ਮੇ ਇਜ੍ਝਿੰਸੁ ਸਙ੍ਕਪ੍ਪਾਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਸੀਵਲਿਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਅਯਮ੍ਪਿ ਪਦੁਮੁਤ੍ਤਰਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਵਿਹਾਰੰ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਪਰਿਸਪਰਿਯਨ੍ਤੇ ਠਿਤੋ ਧਮ੍ਮੰ ਸੁਣਨ੍ਤੋ ਸਤ੍ਥਾਰੰ ਏਕੰ ਭਿਕ੍ਖੁੰ ਲਾਭੀਨੰ ਅਗ੍ਗਟ੍ਠਾਨੇ ਠਪੇਨ੍ਤੰ ਦਿਸ੍ਵਾ ‘‘ਮਯਾਪਿ ਅਨਾਗਤੇ ਏਵਰੂਪੇਨ ਭਵਿਤੁੰ ਵਟ੍ਟਤੀ’’ਤਿ ਦਸਬਲੰ ਨਿਮਨ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਸਤ੍ਤਾਹੰ ਸਤ੍ਥ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘਸ੍ਸ ਚ ਮਹਾਦਾਨੰ ਦਤ੍ਵਾ ‘‘ਭਗਵਾ ਅਹੰ ਇਮਿਨਾ ਅਧਿਕਾਰਕਮ੍ਮੇਨ ਅਞ੍ਞੰ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿੰ ਨ ਪਤ੍ਥੇਮਿ, ਅਨਾਗਤੇ ਪਨ ਏਕਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨੇ ਅਹਮ੍ਪਿ ਤੁਮ੍ਹੇਹਿ ਸੋ ਏਤਦਗ੍ਗੇ ਠਪਿਤਭਿਕ੍ਖੁ ਵਿਯ ਲਾਭੀਨੰ ਅਗ੍ਗੋ ਭਵੇਯ੍ਯ’’ਨ੍ਤਿ ਪਤ੍ਥਨੰ ਅਕਾਸਿ। ਸਤ੍ਥਾ ਅਨਨ੍ਤਰਾਯੰ ਦਿਸ੍ਵਾ – ‘‘ਅਯੰ ਤੇ ਪਤ੍ਥਨਾ ਅਨਾਗਤੇ ਗੋਤਮਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਸਮਿਜ੍ਝਿਸ੍ਸਤੀ’’ਤਿ ਬ੍ਯਾਕਰਿਤ੍ਵਾ ਪਕ੍ਕਾਮਿ। ਸੋਪਿ ਕੁਲਪੁਤ੍ਤੋ ਯਾਵਜੀਵੰ ਕੁਸਲੰ ਕਤ੍ਵਾ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਸੰਸਰਨ੍ਤੋ ਵਿਪਸ੍ਸੀਬੁਦ੍ਧਕਾਲੇ ਬਨ੍ਧੁਮਤੀਨਗਰਤੋ ਅਵਿਦੂਰੇ ਏਕਸ੍ਮਿੰ ਗਾਮਕੇ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿੰ ਗਣ੍ਹਿ। ਤਸ੍ਮਿੰ ਸਮਯੇ ਬਨ੍ਧੁਮਤੀਨਗਰਵਾਸਿਨੋ ਰਞ੍ਞਾ ਸਦ੍ਧਿੰ ਸਾਕਚ੍ਛਿਤ੍ਵਾ ਦਸਬਲਸ੍ਸ ਦਾਨੰ ਦੇਨ੍ਤਿ। ਤੇ ਏਕਦਿਵਸੰ ਸਬ੍ਬੇਵ ਏਕਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਦਾਨੰ ਦੇਨ੍ਤਾ ‘‘ਕਿੰ ਨੁ ਖੋ ਅਮ੍ਹਾਕੰ ਦਾਨਮੁਖੇ ਨਤ੍ਥੀ’’ਤਿ (ਅ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧.੧.੨੦੭) ਮਧੁਞ੍ਚ ਗੁਲ਼ਦਧਿਞ੍ਚ ਨ ਅਦ੍ਦਸੰਸੁ। ਤੇ ‘‘ਯਤੋ ਕੁਤੋਚਿ ਆਹਰਿਸ੍ਸਾਮਾ’’ਤਿ ਜਨਪਦਤੋ ਨਗਰਪਵਿਸਨਮਗ੍ਗੇ ਪੁਰਿਸੰ ਠਪੇਸੁੰ। ਤਦਾ ਏਸ ਕੁਲਪੁਤ੍ਤੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਗਾਮਤੋ ਗੁਲ਼ਦਧਿਵਾਰਕੰ ਗਹੇਤ੍ਵਾ, ‘‘ਕਿਞ੍ਚਿਦੇਵ ਆਹਰਿਸ੍ਸਾਮੀ’’ਤਿ ਨਗਰੰ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੋ, ‘‘ਮੁਖੰ ਧੋਵਿਤ੍ਵਾ ਧੋਤਹਤ੍ਥਪਾਦੋ ਪਵਿਸਿਸ੍ਸਾਮੀ’’ਤਿ ਫਾਸੁਕਟ੍ਠਾਨੰ ਓਲੋਕੇਨ੍ਤੋ ਨਙ੍ਗਲਸੀਸਮਤ੍ਤੰ ਨਿਮ੍ਮਕ੍ਖਿਕੰ ਦਣ੍ਡਕਮਧੁੰ ਦਿਸ੍ਵਾ ‘‘ਪੁਞ੍ਞੇਨ ਮੇ ਇਦੰ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨ’’ਨ੍ਤਿ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਨਗਰੰ ਪਾਵਿਸਿ। ਨਾਗਰੇਹਿ ਠਪਿਤਪੁਰਿਸੋ ਤੰ ਦਿਸ੍ਵਾ, ‘‘ਭੋ ਪੁਰਿਸ, ਕਸ੍ਸਿਮੰ ਆਹਰਸੀ’’ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿ। ‘‘ਨ ਕਸ੍ਸਚਿ, ਸਾਮਿ, ਵਿਕ੍ਕਿਣਿਤੁੰ ਪਨ ਮੇ ਇਦੰ ਆਭਤ’’ਨ੍ਤਿ। ‘‘ਤੇਨ ਹਿ, ਭੋ, ਇਦੰ ਕਹਾਪਣੰ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਏਤੰ ਮਧੁਞ੍ਚ ਗੁਲ਼ਦਧਿਞ੍ਚ ਦੇਹੀ’’ਤਿ। ਸੋ ਚਿਨ੍ਤੇਸਿ – ‘‘ਇਦੰ ਨ ਬਹੁਮੂਲੰ, ਅਯਞ੍ਚ ਏਕਪ੍ਪਹਾਰੇਨੇਵ ਬਹੁੰ ਦੇਤਿ, ਵੀਮੰਸਿਤੁੰ ਵਟ੍ਟਤੀ’’ਤਿ। ਤਤੋ ਨੰ ‘‘ਨਾਹੰ ਏਕੇਨ ਕਹਾਪਣੇਨ ਦੇਮੀ’’ਤਿ ਆਹ। ‘‘ਯਦਿ ਏਵੰ ਦ੍ਵੇ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਦੇਹੀ’’ਤਿ। ‘‘ਦ੍ਵੀਹਿਪਿ ਨ ਦੇਮੀ’’ਤਿ। ਏਤੇਨੁਪਾਯੇਨ ਵਡ੍ਢੇਤ੍ਵਾ ਸਹਸ੍ਸੰ ਪਾਪੁਣਿ।

ਸੋ ਚਿਨ੍ਤੇਸਿ – ‘‘ਅਤਿਵਡ੍ਢਿਤੁਂ ਨ ਵਟ੍ਟਤਿ, ਹੋਤੁ ਤਾਵ ਇਮਿਨਾ ਕਤ੍ਤੁਬ੍ਬਕਿਚ੍ਚਂ ਪੁਚ੍ਛਿਸ੍ਸਾਮੀ’’ਤਿ। ਅਥ ਨਂ ਆਹ – ‘‘ਇਦਂ ਨ ਬਹੁਂ ਅਗ੍ਘਨਕਂ, ਤ੍ਵਞ੍ਚ ਬਹੁਂ ਦੇਸਿ, ਕੇਨ ਕਮ੍ਮੇਨ ਇਦਂ ਗਣ੍ਹਾਸੀ’’ਤਿ। ‘‘ਇਧ, ਭੋ, ਨਗਰਵਾਸਿਨੋ ਰਞ੍ਞਾ ਸਦ੍ਧਿਂ ਪਟਿਵਿਰੁਜ੍ਝਿਤ੍ਵਾ ਵਿਪਸ੍ਸੀਦਸਬਲਸ੍ਸ ਦਾਨਂ ਦੇਨ੍ਤਾ ਇਦਂ ਦ੍ਵਯਂ ਦਾਨਮੁਖੇ ਅਪਸ੍ਸਨ੍ਤਾ ਪਰਿਯੇਸਨ੍ਤਿ, ਸਚੇ ਇਦਂ ਦ੍ਵਯਂ ਨ ਲਭਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਨਾਗਰਾਨਂ ਪਰਾਜਯੋ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਸਹਸ੍ਸਂ ਕਤ੍ਵਾ ਗਣ੍ਹਾਮੀ’’ਤਿ। ‘‘ਕਿਂ ਪਨੇਤਂ ਨਾਗਰਾਨਮੇਵ ਵਟ੍ਟਤਿ, ਅਞ੍ਞੇਸਂ ਦਾਤੁਂ ਨ ਵਟ੍ਟਤੀ’’ਤਿ। ‘‘ਯਸ੍ਸ ਕਸ੍ਸਚਿ ਦਾਤੁਂ ਅਵਾਰਿਤਮੇਤ’’ਨ੍ਤਿ। ‘‘ਅਤ੍ਥਿ ਪਨ ਕੋਚਿ ਨਾਗਰਾਨਂ ਦਾਨੇ ਏਕਦਿਵਸਂ ਸਹਸ੍ਸਂ ਦਾਤਾ’’ਤਿ? ‘‘ਨਤ੍ਥਿ, ਸਮ੍ਮਾ’’ਤਿ। ‘‘ਇਮੇਸਂ ਪਨ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਸਹਸ੍ਸਗ੍ਘਨਕਭਾਵਂ ਜਾਨਾਸੀ’’ਤਿ? ‘‘ਆਮ, ਜਾਨਾਮੀ’’ਤਿ। ‘‘ਤੇਨ ਹਿ ਗਚ੍ਛ, ਨਾਗਰਾਨਂ ਆਚਿਕ੍ਖ ‘ਏਕੋ ਪੁਰਿਸੋ ਇਮਾਨਿ ਦ੍ਵੇ ਮੂਲੇਨ ਨ ਦੇਤਿ ਸਹਤ੍ਥੇਨੇਵ ਦਾਤੁਕਾਮੋ, ਤੁਮ੍ਹੇ ਇਮੇਸਂ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਕਾਰਣਾ ਨਿਬ੍ਬਿਤਕ੍ਕਾ ਹੋਥਾ’ਤਿ, ਤ੍ਵਂ ਪਨ ਮੇ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਦਾਨਮੁਖੇ ਜੇਟ੍ਠਕਭਾਵਸ੍ਸ ਕਾਯਸਕ੍ਖੀ ਹੋਹੀ’’ਤਿ। ਸੋ ਪਰਿਬ੍ਬਯਤ੍ਥਂ ਗਹਿਤਮਾਸਕੇਨ ਪਞ੍ਚਕਟੁਕਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਚੁਣ੍ਣਂ ਕਤ੍ਵਾ ਦਧਿਤੋ ਕਞ੍ਜਿਯਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਤਤ੍ਥ ਮਧੁਪਟਲਂ ਪੀਲੇਤ੍ਵਾ ਪਞ੍ਚਕਟੁਕਚੁਣ੍ਣੇਨ ਯੋਜੇਤ੍ਵਾ ਏਕਸ੍ਮਿਂ ਪਦੁਮਿਨਿਪਤ੍ਤੇ ਪਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਤਂ ਸਂਵਿਦਹਿਤ੍ਵਾ ਆਦਾਯ ਦਸਬਲਸ੍ਸ ਅਵਿਦੂਰਟ੍ਠਾਨੇ ਨਿਸੀਦਿ ਮਹਾਜਨੇਨ ਆਹਰਿਯਮਾਨਸ੍ਸ ਸਕ੍ਕਾਰਸ੍ਸ ਅਵਿਦੂਰੇ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਤ੍ਤਵਾਰਂ ਓਲੋਕਯਮਾਨੋ, ਸੋ ਓਕਾਸਂ ਞਤ੍ਵਾ ਸਤ੍ਥੁ ਸਨ੍ਤਿਕਂ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਭਗਵਾ ਅਯਂ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਦੁਗ੍ਗਤਪਣ੍ਣਾਕਾਰੋ, ਇਮਂ ਮੇ ਅਨੁਕਮ੍ਪਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਪਟਿਗ੍ਗਣ੍ਹਥਾਤਿ। ਸਤ੍ਥਾ ਤਸ੍ਸ ਅਨੁਕਮ੍ਪਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਚਤੁਮਹਾਰਾਜਦਤ੍ਤਿਯੇਨ ਸੇਲਮਯਪਤ੍ਤੇਨ ਤਂ ਪਟਿਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਯਥਾ ਅਟ੍ਠਸਟ੍ਠਿਯਾ ਭਿਕ੍ਖੁਸਤਸਹਸ੍ਸਸ੍ਸ ਦਿਯ੍ਯਮਾਨਂ ਨ ਖੀਯਤਿ, ਏਵਂ ਅਧਿਟ੍ਠਾਸਿ। ਸੋ ਕੁਲਪੁਤ੍ਤੋ ਨਿਟ੍ਠਿਤਭਤ੍ਤਕਿਚ੍ਚਂ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਠਿਤੋ ਆਹ – ‘‘ਦਿਟ੍ਠੋ ਮੇ, ਭਗਵਾ, ਅਜ੍ਜ ਬਨ੍ਧੁਮਤੀਨਗਰਵਾਸਿਕੇਹਿ ਤੁਮ੍ਹਾਕਂ ਸਕ੍ਕਾਰੋ ਆਹਰਿਯਮਾਨੋ, ਅਹਮ੍ਪਿ ਇਮਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਨ੍ਦੇਨ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਭਵੇ ਲਾਭਗ੍ਗਯਸਗ੍ਗਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਭਵੇਯ੍ਯ’’ਨ੍ਤਿ (ਅ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧.੧.੨੦੭)। ਸਤ੍ਥਾ, ‘‘ਏਵਂ ਹੋਤੁ, ਕੁਲਪੁਤ੍ਤਾ’’ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ਤਸ੍ਸ ਚ ਨਗਰਵਾਸੀਨਞ੍ਚ ਭਤ੍ਤਾਨੁਮੋਦਨਂ ਕਤ੍ਵਾ ਪਕ੍ਕਾਮਿ।

ਸੋਪਿ ਕੁਲਪੁਤ੍ਤੋ ਯਾਵਜੀਵਂ ਕੁਸਲਂ ਕਤ੍ਵਾ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਸਂਸਰਨ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਸੁਪ੍ਪਵਾਸਾਯ ਰਾਜਧੀਤਾਯ ਕੁਚ੍ਛਿਮ੍ਹਿ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਂ ਗਣ੍ਹਿ। ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਗ੍ਗਹਣਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਸਾਯਂ ਪਾਤਞ੍ਚ ਪਣ੍ਣਾਕਾਰਸਤਾਨਿ ਸਕਟੇਨਾਦਾਯ ਸੁਪ੍ਪਵਾਸਾਯ ਉਪਨੀਯਨ੍ਤਿ। ਅਥ ਨਂ ਪੁਞ੍ਞਵੀਮਂਸਨਤ੍ਥਂ ਹਤ੍ਥੇਨ ਬੀਜਪਚ੍ਛਿਂ ਫੁਸਾਪੇਨ੍ਤਿ। ਏਕੇਕਬੀਜਤੋ ਸਲਾਕਸਤਮ੍ਪਿ ਸਲਾਕਸਹਸ੍ਸਮ੍ਪਿ ਨਿਗ੍ਗਚ੍ਛਤਿ। ਏਕੇਕਕਰੀਸਖੇਤ੍ਤੇ ਪਣ੍ਣਾਸਮ੍ਪਿ ਸਟ੍ਠਿਪਿ ਸਕਟਪ੍ਪਮਾਣਾਨਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਕੋਟ੍ਠੇ ਪੂਰਣਕਾਲੇਪਿ ਕੋਟ੍ਠਦ੍ਵਾਰਂ ਹਤ੍ਥੇਨ ਫੁਸਾਪੇਨ੍ਤਿ। ਰਾਜਧੀਤਾਯ ਪੁਞ੍ਞੇਨ ਗਣ੍ਹਨ੍ਤਾਨਂ ਗਹਿਤਗਹਿਤਟ੍ਠਾਨਂ ਪੁਨ ਪੂਰਤਿ। ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਭਤ੍ਤਭਾਜਨਤੋਪਿ ‘‘ਰਾਜਧੀਤਾਯ ਪੁਞ੍ਞ’’ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ਯਸ੍ਸ ਕਸ੍ਸਚਿ ਦੇਨ੍ਤਾਨਂ ਯਾਵ ਨ ਉਕ੍ਕਡ੍ਢਨ੍ਤਿ, ਨ ਤਾਵ ਭਤ੍ਤਂ ਖੀਯਤਿ, ਦਾਰਕੇ ਕੁਚ੍ਛਿਗਤੇਯੇਵ ਸਤ੍ਤਵਸ੍ਸਾਨਿ ਅਤਿਕ੍ਕਮਿਂਸੁ।

ਗਬ੍ਭੇ ਪਨ ਪਰਿਪਕ੍ਕੇ ਸਤ੍ਤਾਹਂ ਮਹਾਦੁਕ੍ਖਂ ਅਨੁਭੋਸਿ। ਸਾ ਸਾਮਿਕਂ ਆਮਨ੍ਤੇਤ੍ਵਾ, ‘‘ਪੁਰੇ ਮਰਣਾ ਜੀਵਮਾਨਾਵ ਦਾਨਂ ਦਸ੍ਸਾਮੀ’’ਤਿ ਸਤ੍ਥੁ ਸਨ੍ਤਿਕਂ ਪੇਸੇਸਿ – ‘‘ਗਚ੍ਛ, ਇਮਂ ਪਵਤ੍ਤਿਂ ਸਤ੍ਥੁ ਆਰੋਚੇਤ੍ਵਾ ਸਤ੍ਥਾਰਂ ਨਿਮਨ੍ਤੇਹਿ, ਯਞ੍ਚ ਸਤ੍ਥਾ ਵਦੇਤਿ, ਤਂ ਸਾਧੁਕਂ ਉਪਲਕ੍ਖੇਤ੍ਵਾ ਆਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਮਯ੍ਹਂ ਕਥੇਹੀ’’ਤਿ। ਸੋ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਤਸ੍ਸਾ ਸਾਸਨਂ ਭਗਵਤੋ ਆਰੋਚੇਸਿ। ਸਤ੍ਥਾ, ‘‘ਸੁਖਿਨੀ ਹੋਤੁ ਸੁਪ੍ਪਵਾਸਾ ਕੋਲਿਯਧੀਤਾ ਅਰੋਗਾ, ਅਰੋਗਂ ਪੁਤ੍ਤਂ ਵਿਜਾਯਤੂ’’ਤਿ (ਉਦਾ॰ ੧੮) ਆਹ। ਰਾਜਾ ਤਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਗਾਮਾਭਿਮੁਖੋ ਪਾਯਾਸਿ। ਤਸ੍ਸ ਪੁਰੇ ਆਗਮਨਾਯੇਵ ਸੁਪ੍ਪਵਾਸਾਯ ਕੁਚ੍ਛਿਤੋ ਧਮਕਰਣਾ ਉਦਕਂ ਵਿਯ ਗਬ੍ਭੋ ਨਿਕ੍ਖਮਿ, ਪਰਿਵਾਰੇਤ੍ਵਾ ਨਿਸਿਨ੍ਨਜਨੋ ਅਸ੍ਸੁਮੁਖੋਵ ਹਸਿਤੁਂ ਆਰਦ੍ਧੋ ਤੁਟ੍ਠਪਹਟ੍ਠੋ ਮਹਾਜਨੋ ਰਞ੍ਞੋ ਸਾਸਨਂ ਆਰੋਚੇਤੁਂ ਅਗਮਾਸਿ।

ਰਾਜਾ ਤੇਸਂ ਆਗਮਨਂ ਦਿਸ੍ਵਾਵ, ‘‘ਦਸਬਲੇਨ ਕਥਿਤਕਥਾ ਨਿਪ੍ਫਨ੍ਨਾ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ ਮਞ੍ਞੇ’’ਤਿ ਚਿਨ੍ਤੇਸਿ। ਸੋ ਆਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਸਤ੍ਥੁ ਸਾਸਨਂ ਰਾਜਧੀਤਾਯ ਆਰੋਚੇਸਿ। ਰਾਜਧੀਤਾ ਤਯਾ ਨਿਮਨ੍ਤਿਤਂ ਜੀਵਿਤਭਤ੍ਤਮੇਵ ਮਙ੍ਗਲਭਤ੍ਤਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ, ਗਚ੍ਛ ਸਤ੍ਤਾਹਂ ਦਸਬਲਂ ਨਿਮਨ੍ਤੇਹੀਤਿ। ਰਾਜਾ ਤਥਾ ਅਕਾਸਿ। ਸਤ੍ਤਾਹਂ ਬੁਦ੍ਧਪ੍ਪਮੁਖਸ੍ਸ ਸਙ੍ਘਸ੍ਸ ਮਹਾਦਾਨਂ ਪਵਤ੍ਤਯਿਂਸੁ। ਦਾਰਕੋ ਸਬ੍ਬੇਸਂ ਞਾਤੀਨਂ ਸਨ੍ਤਤ੍ਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਨਿਬ੍ਬਾਪੇਨ੍ਤੋ ਜਾਤੋਤਿ **ਸੀਵਲਿਦਾਰਕੋ**ਤ੍ਵੇਵਸ੍ਸ ਨਾਮਂ ਅਕਂਸੁ। ਸੋ ਸਤ੍ਤਵਸ੍ਸਾਨਿ ਗਬ੍ਭੇ ਵਸਿਤਤ੍ਤਾ ਜਾਤਕਾਲਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਸਬ੍ਬਕਮ੍ਮਕ੍ਖਮੋ ਅਹੋਸਿ। ਧਮ੍ਮਸੇਨਾਪਤਿ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਸਤ੍ਤਮੇ ਦਿਵਸੇ ਤੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਕਥਾਸਲ੍ਲਾਪਂ ਅਕਾਸਿ। ਸਤ੍ਥਾਪਿ ਧਮ੍ਮਪਦੇ ਗਾਥਂ ਅਭਾਸਿ –

‘‘ਯੋਮਂ ਪਲਿਪਥਂ ਦੁਗ੍ਗਂ, ਸਂਸਾਰਂ ਮੋਹਮਚ੍ਚਗਾ।
ਤਿਣ੍ਣੋ ਪਾਰਙ੍ਗਤੋ ਝਾਯੀ, ਅਨੇਜੋ ਅਕਥਂਕਥੀ।
ਅਨੁਪਾਦਾਯ ਨਿਬ੍ਬੁਤੋ, ਤਮਹਂ ਬ੍ਰੂਮਿ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ’’ਨ੍ਤਿ॥ (ਧ॰ ਪ॰ ੪੧੪)।

ਅਥ ਨਂ ਥੇਰੋ ਏਵਮਾਹ – ‘‘ਕਿਂ ਪਨ ਤਯਾ ਏਵਰੂਪਂ ਦੁਕ੍ਖਰਾਸਿਂ ਅਨੁਭਵਿਤ੍ਵਾ ਪਬ੍ਬਜਿਤੁਂ ਨ ਵਟ੍ਟਤੀ’’ਤਿ? ‘‘ਲਭਮਾਨੋ ਪਬ੍ਬਜੇਯ੍ਯਂ, ਭਨ੍ਤੇ’’ਤਿ। ਸੁਪ੍ਪਵਾਸਾ ਨਂ ਦਾਰਕਂ ਥੇਰੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਕਥੇਨ੍ਤਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ‘‘ਕਿਂ ਨੁ ਖੋ ਮੇ ਪੁਤ੍ਤੋ ਧਮ੍ਮਸੇਨਾਪਤਿਨਾ ਸਦ੍ਧਿਂ ਕਥੇਤੀ’’ਤਿ ਥੇਰਂ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਪੁਚ੍ਛਿ – ‘‘ਮਯ੍ਹਂ ਪੁਤ੍ਤੋ ਤੁਮ੍ਹੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਕਿਂ ਕਥੇਤਿ, ਭਨ੍ਤੇ’’ਤਿ? ‘‘ਅਤ੍ਤਨਾ ਅਨੁਭੂਤਂ ਗਬ੍ਭਵਾਸਦੁਕ੍ਖਂ ਕਥੇਤ੍ਵਾ, ‘ਤੁਮ੍ਹੇਹਿ ਅਨੁਞ੍ਞਾਤੋ ਪਬ੍ਬਜਿਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ ਵਦਤੀ’’ਤਿ। ‘‘ਸਾਧੁ , ਭਨ੍ਤੇ, ਪਬ੍ਬਾਜੇਥ ਨ’’ਨ੍ਤਿ। ਥੇਰੋ ਤਂ ਵਿਹਾਰਂ ਨੇਤ੍ਵਾ ਤਚਪਞ੍ਚਕਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਂ ਦਤ੍ਵਾ ਪਬ੍ਬਾਜੇਨ੍ਤੋ ‘‘ਸੀਵਲਿ, ਨ ਤੁਯ੍ਹਂ ਅਞ੍ਞੇਨ ਓਵਾਦੇਨ ਕਮ੍ਮਂ ਅਤ੍ਥਿ, ਤਯਾ ਸਤ੍ਤ ਵਸ੍ਸਾਨਿ ਅਨੁਭੂਤਦੁਕ੍ਖਮੇਵ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਾਹੀ’’ਤਿ। ‘‘ਭਨ੍ਤੇ, ਪਬ੍ਬਾਜਨਮੇਵ ਤੁਮ੍ਹਾਕਂ ਭਾਰੋ, ਯਂ ਪਨ ਮਯਾ ਕਾਤੁਂ ਸਕ੍ਕਾ, ਤਮਹਂ ਜਾਨਿਸ੍ਸਾਮੀ’’ਤਿ। ਸੋ ਪਨ ਪਠਮਕੇਸਵਟ੍ਟਿਯਾ ਓਹਾਰਣਕ੍ਖਣੇਯੇਵ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਫਲੇ ਪਤਿਟ੍ਠਾਸਿ, ਦੁਤਿਯਾਯ ਓਹਾਰਣਕ੍ਖਣੇ ਸਕਦਾਗਾਮਿਫਲੇ, ਤਤਿਯਾਯ ਅਨਾਗਾਮਿਫਲੇ ਸਬ੍ਬੇਸਂਯੇਵ ਪਨ ਕੇਸਾਨਂ ਓਰੋਪਨਞ੍ਚ ਅਰਹਤ੍ਤਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾ ਚ ਅਪਚ੍ਛਾ ਅਪੁਰਿਮਾ ਅਹੋਸਿ। ਤਸ੍ਸ ਪਬ੍ਬਜਿਤਦਿਵਸਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘਸ੍ਸ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਪਚ੍ਚਯਾ ਯਾਵਤਿਚ੍ਛਕਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਏਵਂ ਏਤ੍ਥ ਵਤ੍ਥੁ ਸਮੁਟ੍ਠਿਤਂ।

ਅਪਰਭਾਗੇ ਸਤ੍ਥਾ ਸਾਵਤ੍ਥਿਂ ਅਗਮਾਸਿ। ਥੇਰੋ ਸਤ੍ਥਾਰਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ, ‘‘ਭਨ੍ਤੇ, ਮਯ੍ਹਂ ਪੁਞ੍ਞਂ ਵੀਮਂਸਿਸ੍ਸਾਮਿ, ਪਞ੍ਚ ਮੇ ਭਿਕ੍ਖੁਸਤਾਨਿ ਦੇਥਾ’’ਤਿ ਆਹ। ‘‘ਗਣ੍ਹ ਸੀਵਲੀ’’ਤਿ। ਸੋ ਪਞ੍ਚਸਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਹਿਮਵਨ੍ਤਾਭਿਮੁਖਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੋ ਅਟਵਿਮਗ੍ਗਂ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਪਠਮਂ ਦਿਟ੍ਠਨਿਗ੍ਰੋਧੇ ਅਧਿਵਤ੍ਥਾ ਦੇਵਤਾ ਸਤ੍ਤਦਿਵਸਾਨਿ ਦਾਨਂ ਅਦਾਸਿ। ਇਤਿ ਸੋ –

‘‘ਨਿਗ੍ਰੋਧਂ ਪਠਮਂ ਪਸ੍ਸਿ, ਦੁਤਿਯਂ ਪਣ੍ਡਵਪਬ੍ਬਤਂ।
ਤਤਿਯਂ ਅਚਿਰਵਤਿਯਂ, ਚਤੁਤ੍ਥਂ ਵਰਸਾਗਰਂ॥

‘‘ਪਞ੍ਚਮਂ ਹਿਮਵਨ੍ਤਂ ਸੋ, ਛਟ੍ਠਂ ਛਦ੍ਦਨ੍ਤੁਪਾਗਮਿ।
ਸਤ੍ਤਮਂ ਗਨ੍ਧਮਾਦਨਂ, ਅਟ੍ਠਮਂ ਅਥ ਰੇਵਤ’’ਨ੍ਤਿ॥

ਸਬ੍ਬਟ੍ਠਾਨੇਸੁ ਸਤ੍ਤ ਸਤ੍ਤ ਦਿਵਸਾਨੇਵ ਦਾਨਂ ਅਦਂਸੁ। ਗਨ੍ਧਮਾਦਨਪਬ੍ਬਤੇ ਪਨ ਨਾਗਦਤ੍ਤਦੇਵਰਾਜਾ ਨਾਮ ਸਤ੍ਤਸੁ ਦਿਵਸੇਸੁ ਏਕਦਿਵਸੇ ਖੀਰਪਿਣ੍ਡਪਾਤਂ ਅਦਾਸਿ, ਏਕਦਿਵਸੇ ਸਪ੍ਪਿਪਿਣ੍ਡਪਾਤਂ। ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘੋ ਆਹ – ‘‘ਇਮਸ੍ਸ ਦੇਵਰਞ੍ਞੋ ਨੇਵ ਧੇਨੁਯੋ ਦੁਯ੍ਹਮਾਨਾ ਪਞ੍ਞਾਯਨ੍ਤਿ, ਨ ਦਧਿਨਿਮ੍ਮਥਨਂ , ਕੁਤੋ ਤੇ ਦੇਵਰਾਜ ਇਦਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀ’’ਤਿ। ‘‘ਭਨ੍ਤੇ ਕਸ੍ਸਪਦਸਬਲਸ੍ਸ ਕਾਲੇ ਖੀਰਸਲਾਕਭਤ੍ਤਦਾਨਸ੍ਸੇਤਂ ਫਲ’’ਨ੍ਤਿ ਦੇਵਰਾਜਾ ਆਹ। ਅਪਰਭਾਗੇ ਸਤ੍ਥਾ ਖਦਿਰਵਨਿਯਰੇਵਤਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚੁਗ੍ਗਮਨਂ ਅਟ੍ਠੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਂ ਕਤ੍ਵਾ ਥੇਰਂ ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਾਸਨੇ ਲਾਭਗ੍ਗਯਸਗ੍ਗਪ੍ਪਤ੍ਤਾਨਂ ਅਗ੍ਗਟ੍ਠਾਨੇ ਠਪੇਸਿ।

ਏਵਂ ਲਾਭਗ੍ਗਯਸਗ੍ਗਪ੍ਪਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਨ ਇਮਸ੍ਸ ਥੇਰਸ੍ਸ ਅਰਹਤ੍ਤੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਂ ਏਕਚ੍ਚੇ ਆਚਰਿਯਾ ਏਵਂ ਵਦਨ੍ਤਿ – ‘‘ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਧਮ੍ਮਸੇਨਾਪਤਿਨਾ ਓਵਾਦੇ ਦਿਨ੍ਨੇ ਯਂ ਮਯਾ ਕਾਤੁਂ ਸਕ੍ਕਾ, ਤਮਹਂ ਜਾਨਿਸ੍ਸਾਮੀਤਿ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਤਂ ਦਿਵਸਂਯੇਵ ਅਞ੍ਞਤਰਂ ਵਿਵਿਤ੍ਤਂ ਕੁਟਿਕਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਤਂ ਪਵਿਸਿਤ੍ਵਾ ਮਾਤੁਕੁਚ੍ਛਿਸ੍ਮਿਂ ਸਤ੍ਤ ਵਸ੍ਸਾਨਿ ਅਤ੍ਤਨਾ ਅਨੁਭੂਤਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਅਨੁਸ੍ਸਰਿਤ੍ਵਾ ਤਦਨੁਸਾਰੇਨ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤੇ ਤਸ੍ਸ ਅਵੇਕ੍ਖਨ੍ਤਸ੍ਸ ਆਦਿਤ੍ਤਾ ਵਿਯ ਤਯੋ ਭਵਾ ਉਪਟ੍ਠਹਿਂਸੁ। ਞਾਣਸ੍ਸ ਪਰਿਪਾਕਂ ਗਤਤ੍ਤਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਵੀਥਿਂ ਓਤਰਿ, ਤਾਵਦੇਵ ਮਗ੍ਗਪ੍ਪਟਿਪਾਟਿਯਾ ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਆਸਵੇ ਖੇਪੇਨ੍ਤੋ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਾਪੁਣੀ’’ਤਿ। ਉਭਯਥਾਪਿ ਥੇਰਸ੍ਸ ਅਰਹਤ੍ਤੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯੇਵ ਪਕਾਸਿਤਾ। ਥੇਰੋ ਪਨ ਪਭਿਨ੍ਨਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦੋ ਛਲਭਿਞ੍ਞੋ ਅਹੋਸਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੧.੧੨.੩੧-੩੯) –

‘‘ਵਰੁਣੋ ਨਾਮ ਨਾਮੇਨ, ਦੇਵਰਾਜਾ ਅਹਂ ਤਦਾ।
ਉਪਟ੍ਠਹੇਸਿਂ ਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਂ, ਸਯੋਗ੍ਗਬਲਵਾਹਨੋ॥

‘‘ਨਿਬ੍ਬੁਤੇ ਲੋਕਨਾਥਮ੍ਹਿ, ਅਤ੍ਥਦਸ੍ਸੀਨਰੁਤ੍ਤਮੇ।
ਤੂਰਿਯਂ ਸਬ੍ਬਮਾਦਾਯ, ਅਗਮਂ ਬੋਧਿਮੁਤ੍ਤਮਂ॥

‘‘ਵਾਦਿਤੇਨ ਚ ਨਚ੍ਚੇਨ, ਸਮ੍ਮਤਾਲ਼ਸਮਾਹਿਤੋ।
ਸਮ੍ਮੁਖਾ ਵਿਯ ਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਂ, ਉਪਟ੍ਠਿਂ ਬੋਧਿਮੁਤ੍ਤਮਂ॥

‘‘ਉਪਟ੍ਠਹਿਤ੍ਵਾ ਤਂ ਬੋਧਿਂ, ਧਰਣੀਰੁਹਪਾਦਪਂ।
ਪਲ੍ਲਙ੍ਕਂ ਆਭੁਜਿਤ੍ਵਾਨ, ਤਤ੍ਥ ਕਾਲਙ੍ਕਤੋ ਅਹਂ॥

‘‘ਸਕਕਮ੍ਮਾਭਿਰਦ੍ਧੋਹਂ, ਪਸਨ੍ਨੋ ਬੋਧਿਮੁਤ੍ਤਮੇ।
ਤੇਨ ਚਿਤ੍ਤਪ੍ਪਸਾਦੇਨ, ਨਿਮ੍ਮਾਨਂ ਉਪਪਜ੍ਜਹਂ॥

‘‘ਸਟ੍ਠਿਤੂਰਿਯਸਹਸ੍ਸਾਨਿ, ਪਰਿਵਾਰੇਨ੍ਤਿ ਮਂ ਸਦਾ।
ਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਚ ਦੇਵੇਸੁ, ਵਤ੍ਤਮਾਨਂ ਭਵਾਭਵੇ॥

‘‘ਤਿਵਿਧਗ੍ਗੀ ਨਿਬ੍ਬੁਤਾ ਮਯ੍ਹਂ, ਭਵਾ ਸਬ੍ਬੇ ਸਮੂਹਤਾ।
ਧਾਰੇਮਿ ਅਨ੍ਤਿਮਂ ਦੇਹਂ, ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸਾਸਨੇ॥

‘‘ਸੁਬਾਹੂ ਨਾਮ ਨਾਮੇਨ, ਚਤੁਤ੍ਤਿਂਸਾਸੁ ਖਤ੍ਤਿਯਾ।
ਸਤ੍ਤਰਤਨਸਮ੍ਪਨ੍ਨਾ, ਪਞ੍ਚਕਪ੍ਪਸਤੇ ਇਤੋ॥

‘‘ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹਂ...ਪੇ॰... ਕਤਂ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ’’ਨ੍ਤਿ॥

ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਨ ਪਤ੍ਵਾ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਸੁਖਪਟਿਸਂਵੇਦਨੇਨ ਪੀਤਿਵੇਗੇਨ ਉਦਾਨੇਨ੍ਤੋ **‘‘ਤੇ ਮੇ ਇਜ੍ਝਿਂਸੁ ਸਙ੍ਕਪ੍ਪਾ’’**ਤਿ ਗਾਥਂ ਅਭਾਸਿ।

੬੦. ਤਤ੍ਥ **ਤੇ ਮੇ ਇਜ੍ਝਿਂਸੁ ਸਙ੍ਕਪ੍ਪਾ, ਯਦਤ੍ਥੋ ਪਾਵਿਸਿਂ ਕੁਟਿਂ**, **ਵਿਜ੍ਜਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਪਚ੍ਚੇਸ**ਨ੍ਤਿ ਯੇ ਪੁਬ੍ਬੇ ਮਯਾ ਕਾਮਸਙ੍ਕਪ੍ਪਾਦੀਨਂ ਸਮੁਚ੍ਛੇਦਕਰਾ ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਸਙ੍ਕਪ੍ਪਾਦਯੋ ਅਭਿਪਤ੍ਥਿਤਾਯੇਵ ‘‘ਕਦਾ ਨੁ ਖ੍ਵਾਹਂ ਤਦਾਯਤਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਿਸ੍ਸਾਮਿ, ਯਦਰਿਯਾ ਏਤਰਹਿ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਨ੍ਤੀ’’ਤਿ, ਵਿਮੁਤ੍ਤਾਧਿਪ੍ਪਾਯਸਞ੍ਞਿਤਾ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਉਦ੍ਦਿਸ੍ਸ ਸਙ੍ਕਪ੍ਪਾ ਮਨੋਰਥਾ ਅਭਿਣ੍ਹਸੋ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਾ ਯਦਤ੍ਥੋ ਯਂਪਯੋਜਨੋ ਯੇਸਂ ਨਿਪ੍ਫਾਦਨਤ੍ਥਂ ਕੁਟਿਂ ਸੁਞ੍ਞਾਗਾਰਂ ਵਿਪਸ੍ਸਿਤੁਂ ਪਾਵਿਸਿਂ ਤਿਸ੍ਸੋ ਵਿਜ੍ਜਾ ਫਲਵਿਮੁਤ੍ਤਿਞ੍ਚ ਪਚ੍ਚੇਸਨ੍ਤੋ, ਗਵੇਸਨ੍ਤੋ ਤੇ ਮੇ ਇਜ੍ਝਿਂਸੁ ਤੇ ਸਬ੍ਬੇਵ ਇਦਾਨਿ ਮਯ੍ਹਂ ਇਜ੍ਝਿਂਸੁ ਸਮਿਜ੍ਝਿਂਸੁ, ਨਿਪ੍ਫਨ੍ਨਕੁਸਲਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਮਨੋਰਥੋ ਜਾਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤੇਸਂ ਸਮਿਦ੍ਧਭਾਵਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **‘‘ਮਾਨਾਨੁਸਯਮੁਜ੍ਜਹ’’**ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਯਸ੍ਮਾ ਮਾਨਾਨੁਸਯਮੁਜ੍ਜਹਂ ਪਜਹਿਂ ਸਮੁਚ੍ਛਿਨ੍ਦਿਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਤੇ ਮੇ ਸਙ੍ਕਪ੍ਪਾ ਇਜ੍ਝਿਂਸੂਤਿ ਯੋਜਨਾ। ਮਾਨਾਨੁਸਯੇ ਹਿ ਪਹੀਨੇ ਅਪ੍ਪਹੀਨੋ ਨਾਮ ਅਨੁਸਯੋ ਨਤ੍ਥਿ, ਅਰਹਤ੍ਤਞ੍ਚ ਅਧਿਗਤਮੇਵ ਹੋਤੀਤਿ ਮਾਨਾਨੁਸਯਪ੍ਪਹਾਨਂ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਸਙ੍ਕਪ੍ਪਸਮਿਦ੍ਧਿਯਾ ਕਾਰਣਂ ਕਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਂ।

ਸੀਵਲਿਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਛਟ੍ਠਵਗ੍ਗਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੭. ਸਤ੍ਤਮਵਗ੍ਗੋ

੧. ਵਪ੍ਪਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਪਸ੍ਸਤਿ ਪਸ੍ਸੋਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਵਪ੍ਪਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਸੋ ਕਿਰ ਪਦੁਮੁਤ੍ਤਰਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਹੰਸਵਤੀਨਗਰੇ ਕੁਲਗੇਹੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਵਿਞ੍ਞੁਤਂ ਪਤ੍ਤੋ ''ਅਸੁਕੋ ਚ ਅਸੁਕੋ ਚ ਥੇਰੋ ਸਤ੍ਥੁ ਪਠਮਂ ਧਮ੍ਮਪਟਿਗ੍ਗਾਹਕਾ ਅਹੇਸੁ''ਨ੍ਤਿ ਥੋਮਨਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਪਤ੍ਥਨਂ ਪਟ੍ਠਪੇਸਿ – ''ਅਹਮ੍ਪਿ ਭਗਵਾ ਅਨਾਗਤੇ ਤਾਦਿਸਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਪਠਮਂ ਧਮ੍ਮਪਟਿਗ੍ਗਾਹਕਾਨਂ ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਭਵੇਯ੍ਯ''ਨ੍ਤਿ, ਸਤ੍ਥੁ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਸਰਣਗਮਨਞ੍ਚ ਪਵੇਦੇਸਿ। ਸੋ ਯਾਵਜੀਵਂ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਕਤ੍ਵਾ ਤਤੋ ਚੁਤੋ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁਯੇਵ ਸਂਸਰਨ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਕਪਿਲਵਤ੍ਥੁਸ੍ਮਿਂ ਵਾਸੇਟ੍ਠਸ੍ਸ ਨਾਮ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਸ੍ਸ ਪੁਤ੍ਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ, **ਵਪ੍ਪੋ**ਤਿਸ੍ਸ ਨਾਮਂ ਅਹੋਸਿ। ਸੋ ਅਸਿਤੇਨ ਇਸਿਨਾ ''ਸਿਦ੍ਧਤ੍ਥਕੁਮਾਰੋ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੂ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ''ਤਿ ਬ੍ਯਾਕਤੋ ਕੋਣ੍ਡਞ੍ਞਪ੍ਪਮੁਖੇਹਿ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਪੁਤ੍ਤੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਘਰਾਵਾਸਂ ਪਹਾਯ ਤਾਪਸਪਬ੍ਬਜ੍ਜਂ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ''ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਂ ਪਤ੍ਤੇ ਤਸ੍ਸ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਧਮ੍ਮਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਅਮਤਂ ਪਾਪੁਣਿਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ ਉਰੁਵੇਲਾਯਂ ਵਿਹਰਨ੍ਤਂ ਮਹਾਸਤ੍ਤਂ ਛਬ੍ਬਸ੍ਸਾਨਿ ਪਧਾਨਂ ਪਦਹਨ੍ਤਂ ਉਪਟ੍ਠਹਿਤ੍ਵਾ ਓਲ਼ਾਰਿਕਾਹਾਰਪਰਿਭੋਗੇਨ ਨਿਬ੍ਬਿਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਇਸਿਪਤਨਂ ਗਤੋ। ਅਭਿਸਮ੍ਬੁਜ੍ਝਿਤ੍ਵਾ ਸਤ੍ਥਾਰਾ ਸਤ੍ਤਸਤ੍ਤਾਹਾਨਿ ਵੀਤਿਨਾਮੇਤ੍ਵਾ ਇਸਿਪਤਨਂ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਧਮ੍ਮਚਕ੍ਕੇ ਪਵਤ੍ਤਿਤੇ ਪਾਟਿਪਦਦਿਵਸੇ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਫਲੇ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤੋ ਪਞ੍ਚਮਿਯਂ ਪਕ੍ਖਸ੍ਸ ਅਞ੍ਞਾਸਿਕੋਣ੍ਡਞ੍ਞਾਦੀਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਾਪੁਣਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੧.੧੨.੨੦-੩੦) –

''ਉਭਿਨ੍ਨਂ ਦੇਵਰਾਜੂਨਂ, ਸਙ੍ਗਾਮੋ ਸਮੁਪਟ੍ਠਿਤੋ।
ਅਹੋਸਿ ਸਮੁਪਬ੍ਯੂਲ਼੍ਹੋ, ਮਹਾਘੋਸੋ ਅਵਤ੍ਤਥ॥

''ਪਦੁਮੁਤ੍ਤਰੋ ਲੋਕਵਿਦੂ, ਆਹੁਤੀਨਂ ਪਟਿਗ੍ਗਹੋ।
ਅਨ੍ਤਲਿਕ੍ਖੇ ਠਿਤੋ ਸਤ੍ਥਾ, ਸਂਵੇਜੇਸਿ ਮਹਾਜਨਂ॥

''ਸਬ੍ਬੇ ਦੇਵਾ ਅਤ੍ਤਮਨਾ, ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਕਵਚਾਵੁਧਾ।
ਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ, ਏਕਗ੍ਗਾਸਿਂਸੁ ਤਾਵਦੇ॥

''ਮਯ੍ਹਂ ਸਙ੍ਕਪ੍ਪਮਞ੍ਞਾਯ, ਵਾਚਾਸਭਿਮੁਦੀਰਯਿ।
ਅਨੁਕਮ੍ਪਕੋ ਲੋਕਵਿਦੂ, ਨਿਬ੍ਬਾਪੇਸਿ ਮਹਾਜਨਂ॥

''ਪਦੁਟ੍ਠਚਿਤ੍ਤੋ ਮਨੁਜੋ, ਏਕਪਾਣਂ ਵਿਹੇਠਯਂ।
ਤੇਨ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਦੋਸੇਨ, ਅਪਾਯਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ॥

''ਸਙ੍ਗਾਮਸੀਸੇ ਨਾਗੋਵ, ਬਹੂ ਪਾਣੇ ਵਿਹੇਠਯਂ।
ਨਿਬ੍ਬਾਪੇਥ ਸਕਂ ਚਿਤ੍ਤਂ, ਮਾ ਹਞ੍ਞਿਤ੍ਥੋ ਪੁਨਪ੍ਪੁਨਂ॥

''ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਮ੍ਪਿ ਯਕ੍ਖਰਾਜੂਨਂ, ਸੇਨਾ ਸਾ ਵਿਮ੍ਹਿਤਾ ਅਹੁ।
ਸਰਣਞ੍ਚ ਉਪਾਗਚ੍ਛੁਂ, ਲੋਕਜੇਟ੍ਠਂ ਸੁਤਾਦਿਨਂ॥

''ਸਞ੍ਞਾਪੇਤ੍ਵਾਨ ਜਨਤਂ, ਪਦਮੁਦ੍ਧਰਿ ਚਕ੍ਖੁਮਾ।
ਪੇਕ੍ਖਮਾਨੋਵ ਦੇਵੇਹਿ, ਪਕ੍ਕਾਮਿ ਉਤ੍ਤਰਾਮੁਖੋ॥

‘‘ਪਠਮੰ ਸਰਣੰ ਗਚ੍ਛਿੰ, ਦ੍ਵਿਪਦਿਨ੍ਦਸ੍ਸ ਤਾਦਿਨੋ।

ਕਪ੍ਪਾਨੰ ਸਤਸਹਸ੍ਸੰ, ਦੁਗ੍ਗਤਿੰ ਨੁਪਪਜ੍ਜਹੰ॥

‘‘ਮਹਾਦੁਨ੍ਦੁਭਿਨਾਮਾ ਚ, ਸੋਲ਼ਸਾਸੁੰ ਰਥੇਸਭਾ।

ਤਿੰਸਕਪ੍ਪਸਹਸ੍ਸਮ੍ਹਿ, ਰਾਜਾਨੋ ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤਿਨੋ॥

‘‘ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹੰ...ਪੇ॰... ਕਤੰ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ’’ਨ੍ਤਿ॥

ਅਰਹਤ੍ਤੰ ਪਨ ਪਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਨਾ ਪਟਿਲਦ੍ਧਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿੰ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਮੁਖੇਨ ਸਤ੍ਥੁ ਗੁਣਮਹਨ੍ਤਤੰ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ ‘‘ਈਦਿਸੰ ਨਾਮ ਸਤ੍ਥਾਰੰ ਬਾਹੁਲਿਕਾਦਿਵਾਦੇਨ ਸਮੁਦਾਚਰਿਮ੍ਹ। ਅਹੋ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਭਾਵੋ ਨਾਮ ਅਨ੍ਧਕਰਣੋ ਅਚਕ੍ਖੁਕਰਣੋ ਅਰਿਯਭਾਵੋਯੇਵ ਚਕ੍ਖੁਕਰਣੋ’’ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **‘‘ਪਸ੍ਸਤਿ ਪਸ੍ਸੋ’’**ਤਿ ਗਾਥੰ ਅਭਾਸਿ।

੬੧. ਤਤ੍ਥ **ਪਸ੍ਸਤਿ ਪਸ੍ਸੋ**ਤਿ ਪਸ੍ਸਤਿ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਧਮ੍ਮੇ ਅਵਿਪਰੀਤੰ ਜਾਨਾਤਿ ਬੁਜ੍ਝਤੀਤਿ ਪਸ੍ਸੋ, ਦਸ੍ਸਨਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਅਰਿਯੋ, ਸੋ **ਪਸ੍ਸਨ੍ਤੰ** ਅਵਿਪਰੀਤਦਸ੍ਸਾਵਿੰ ‘‘ਅਯੰ ਅਵਿਪਰੀਤਦਸ੍ਸਾਵੀ’’ਤਿ ਪਸ੍ਸਤਿ ਪਞ੍ਞਾਚਕ੍ਖੁਨਾ ਧਮ੍ਮਾਧਮ੍ਮੰ ਯਥਾਸਭਾਵਤੋ ਜਾਨਾਤਿ। ਨ ਕੇਵਲੰ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤਮੇਵ, ਅਥ ਖੋ **ਅਪਸ੍ਸਨ੍ਤਞ੍ਚ** ਪਸ੍ਸਤਿ, ਯੋ ਪਞ੍ਞਾਚਕ੍ਖੁਵਿਰਹਿਤੋ ਧਮ੍ਮੇ ਯਥਾਸਭਾਵਤੋ ਨ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਤਮ੍ਪਿ ਅਪਸ੍ਸਨ੍ਤੰ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੰ ‘‘ਅਨ੍ਧੋ ਵਤਾਯੰ ਭਵੰ ਅਚਕ੍ਖੁਕੋ’’ਤਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਞ੍ਞਾਚਕ੍ਖੁਨਾ ਪਸ੍ਸਤਿ। **ਅਪਸ੍ਸਨ੍ਤੋ ਅਪਸ੍ਸਨ੍ਤੰ, ਪਸ੍ਸਨ੍ਤਞ੍ਚ ਨ ਪਸ੍ਸਤੀ**ਤਿ ਅਪਸ੍ਸਨ੍ਤੋ ਪਞ੍ਞਾਚਕ੍ਖੁਰਹਿਤੋ ਅਨ੍ਧਬਾਲੋ ਤਾਦਿਸੰ ਅਨ੍ਧਬਾਲੰ ਅਯੰ ਧਮ੍ਮਾਧਮ੍ਮੰ ਯਥਾਸਭਾਵਤੋ ਨ ਪਸ੍ਸਤੀਤਿ ਯਥਾ ਅਪਸ੍ਸਨ੍ਤੰ ਨ ਪਸ੍ਸਤਿ ਨ ਜਾਨਾਤਿ, ਏਵੰ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਞ੍ਞਾਚਕ੍ਖੁਨਾ ਧਮ੍ਮਾਧਮ੍ਮੰ ਯਥਾਸਭਾਵਤੋ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤਞ੍ਚ ਪਣ੍ਡਿਤੰ ‘‘ਅਯੰ ਏਵੰਵਿਧੋ’’ਤਿ ਨ ਪਸ੍ਸਤਿ ਨ ਜਾਨਾਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਅਹਮ੍ਪਿ ਪੁਬ੍ਬੇ ਦਸ੍ਸਨਰਹਿਤੋ ਸਕਲੰ ਞੇਯ੍ਯਜੰ ਹਤ੍ਥਾਮਲਕੰ ਵਿਯ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤੰ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਅਪਸ੍ਸਨ੍ਤਮ੍ਪਿ ਪੂਰਣਾਦਿੰ ਯਥਾਸਭਾਵਤੋ ਨ ਪਸ੍ਸਿੰ, ਇਦਾਨਿ ਪਨ ਬੁਦ੍ਧਾਨੁਭਾਵੇਨ ਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਉਭਯੇਪਿ ਯਥਾਸਭਾਵਤੋ ਪਸ੍ਸਾਮੀਤਿ ਸੇਵਿਤਬ੍ਬਾਸੇਵਿਤਬ੍ਬੇਸੁ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਵਿਪਰੀਤਪਟਿਪਤ੍ਤਿੰ ਦਸ੍ਸੇਤਿ।

ਵਪ੍ਪਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੨. ਵਜ੍ਜਿਪੁਤ੍ਤਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਏਕਕਾ ਮਯੰ ਅਰਞ੍ਞੇਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਵਜ੍ਜਿਪੁਤ੍ਤਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਅਯਮ੍ਪਿ ਪੁਰਿਮਬੁਦ੍ਧੇਸੁ ਕਤਾਧਿਕਾਰੋ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਭਵੇ ਵਿਵਟ੍ਟੂਪਨਿਸ੍ਸਯੰ ਪੁਞ੍ਞੰ ਉਪਚਿਨਨ੍ਤੋ ਇਤੋ ਏਕਨਵੁਤੇ ਕਪ੍ਪੇ ਵਿਪਸ੍ਸਿਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਕੁਲਗੇਹੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਵਿਞ੍ਞੁਤੰ ਪਤ੍ਤੋ ਏਕਦਿਵਸੰ ਵਿਪਸ੍ਸਿੰ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਦਿਸ੍ਵਾ ਪਸਨ੍ਨਮਾਨਸੋ ਨਾਗਪੁਪ੍ਫਕੇਸਰੇਹਿ ਪੂਜੰ ਅਕਾਸਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮੇਨ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਸੰਸਰਨ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਅਮਚ੍ਚਕੁਲੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ, **ਵਜ੍ਜਿਪੁਤ੍ਤੋ**ਤਿਸ੍ਸ ਨਾਮੰ ਅਹੋਸਿ। ਸੋ ਭਗਵਤੋ ਵੇਸਾਲਿਗਮਨੇ ਬੁਦ੍ਧਾਨੁਭਾਵੰ ਦਿਸ੍ਵਾ ਪਟਿਲਦ੍ਧਸਦ੍ਧੋ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਕਤਪੁਬ੍ਬਕਿਚ੍ਚੋ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨੰ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਵੇਸਾਲਿਯਾ ਅਵਿਦੂਰੇ ਅਞ੍ਞਤਰਸ੍ਮਿੰ ਵਨਸਣ੍ਡੇ ਵਿਹਰਤਿ। ਤੇਨ ਚ ਸਮਯੇਨ ਵੇਸਾਲਿਯੰ ਉਸ੍ਸਵੋ ਅਹੋਸਿ। ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਨਚ੍ਚਗੀਤਵਾਦਿਤੰ ਪਵਤ੍ਤਤਿ, ਮਹਾਜਨੋ ਹਟ੍ਠਤੁਟ੍ਠੋ ਉਸ੍ਸਵਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿੰ ਪਚ੍ਚਨੁਭੋਤਿ, ਤੰ ਸੁਤ੍ਵਾ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਯੋਨਿਸੋ ਉਮ੍ਮੁਜ੍ਜਨ੍ਤੋ ਵਿਵੇਕੰ ਵਜ੍ਜਮਾਨੋ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨੰ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜੇਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਨਭਿਰਤਿੰ ਪਕਾਸੇਨ੍ਤੋ –

‘‘ਏਕਕਾ ਮਯੰ ਅਰਞ੍ਞੇ ਵਿਹਰਾਮ, ਅਪਵਿਦ੍ਧੰਵ ਵਨਸ੍ਮਿੰ ਦਾਰੁਕੰ।

ਏਤਾਦਿਸਿਕਾਯ ਰਤ੍ਤਿਯਾ, ਕੋ ਸੁ ਨਾਮ ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਪਾਪਿਯੋ’’ਤਿ॥ – ਗਾਥਮਾਹ।

ਤං ਸੁਤ੍ਵਾ ਵਨਸਣ੍ਡੇ ਅਧਿਵਤ੍ਥਾ ਦੇਵਤਾ ਤං ਭਿਕ੍ਖੁං ਅਨੁਕਮ੍ਪਮਾਨਾ ''ਯਦਿਪਿ, ਤ੍ਵං ਭਿਕ੍ਖੁ, ਅਰਞ੍ਞਵਾਸං ਹੀਲ਼ੇਨ੍ਤੋ ਵਦਸਿ, ਵਿਵੇਕਕਾਮਾ ਪਨ ਵਿਞ੍ਞੂ ਸੁਨੇ ਤං ਬਹੁ ਮਞ੍ਞਨ੍ਤਿਯੇਵਾ''ਤਿ ਇਮਮਤ੍ਥං ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੀ –

> ''ਏਕਕੋ ਤ੍ਵං ਅਰਞ੍ਞੇ ਵਿਹਰਸਿ, ਅਪਵਿਦ੍ਧංਵ ਵਨਸ੍ਮਿං ਦਾਰੁਕං।
> ਤਸ੍ਸ ਤੇ ਬਹੁਕਾ ਪਿਹਯਨ੍ਤਿ, ਨੇਰਯਿਕਾ ਵਿਯ ਸਗ੍ਗਗਾਮਿਨ''ਨ੍ਤਿ॥ –

ਗਾਥං ਵਤ੍ਵਾ, ''ਕਥਞ੍ਹਿ ਨਾਮ ਤ੍ਵං, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਨਿਯ੍ਯਾਨਿਕੇ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨੇ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਅਨਿਯ੍ਯਾਨਿਕං ਵਿਤਕ੍ਕං ਵਿਤਕ੍ਕੇਸ੍ਸਸੀ''ਤਿ ਸਨ੍ਤਜ੍ਜੇਨ੍ਤੀ ਸංਵੇਜੇਸਿ। ਏਵං ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਤਾਯ ਦੇਵਤਾਯ ਸංਵੇਜਿਤੋ ਕਸਾਭਿਹਤੋ ਵਿਯ ਭਦ੍ਰੋ ਅਸ੍ਸਾਜਾਨੀਯੋ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਵੀਥਿං ਓਤਰਿਤ੍ਵਾ ਨਚਿਰਸ੍ਸੇਵ ਵਿਪਸ੍ਸਨං ਉਸ੍ਸੁਕ੍ਕਾਪੇਤ੍ਵਾ ਅਰਹਤ੍ਤං ਪਾਪੁਣਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤං **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੧.੧੧.੬੨-੬੬) –

> ''ਸੁਵਣ੍ਣਵਣ੍ਣං ਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧං, ਸਤਰංਸਿංਵ ਭਾਣੁਮං।
> ਓਭਾਸੇਨ੍ਤං ਦਿਸਾ ਸਬ੍ਬਾ, ਉਲ਼ੁਰਾਜංਵ ਪੂਰਿਤං॥
>
> ''ਪੁਰਕ੍ਖਤං ਸਾਵਕੇਹਿ, ਸਾਗਰੇਹੇਵ ਮੇਦਨਿං।
> ਨਾਗං ਪਗ੍ਗਯ੍ਹ ਰੇਣੂਹਿ, ਵਿਪਸ੍ਸਿਸ੍ਸਾਭਿਰੋਪਯਿං॥
>
> ''ਏਕਨਵੁਤਿਤੋ ਕਪ੍ਪੇ, ਯං ਰੇਣੁਮਭਿਰੋਪਯਿං।
> ਦੁਗ੍ਗਤਿං ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ, ਬੁਦ੍ਧਪੂਜਾਯਿਦං ਫਲං॥
>
> ''ਪਣ੍ਣਤਾਲੀਸਿਤੋ ਕਪ੍ਪੇ, ਰੇਣੁ ਨਾਮਾਸਿ ਖਤ੍ਤਿਯੋ।
> ਸਤ੍ਤਰਤਨਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ, ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀ ਮਹਬ੍ਬਲੋ॥
>
> ''ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹං…ਪੇ॰… ਕਤං ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ''ਨ੍ਤਿ॥

ਅਰਹਤ੍ਤං ਪਨ ਪਤ੍ਵਾ ''ਅਯං ਮੇ ਅਰਹਤ੍ਤੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਅਙ੍ਕੁਸੋ ਜਾਤੋ''ਤਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਦੇਵਤਾਯ ਚ ਵੁਤ੍ਤਨਯං ਸංਕਡ੍ਢਿਤ੍ਵਾ –

੬੨. ''ਏਕਕਾ ਮਯං ਅਰਞ੍ਞੇ ਵਿਹਰਾਮ, ਅਪਵਿਦ੍ਧංਵ ਵਨਸ੍ਮਿං ਦਾਰੁਕං।
ਤਸ੍ਸ ਮੇ ਬਹੁਕਾ ਪਿਹਯਨ੍ਤਿ, ਨੇਰਯਿਕਾ ਵਿਯ ਸਗ੍ਗਗਾਮਿਨ''ਨ੍ਤਿ॥ –

ਗਾਥං ਅਭਾਸਿ।

ਤਸ੍ਸਤ੍ਥੋ – ਅਨਪੇਕ੍ਖਭਾਵੇਨ ਵਨੇ ਛਡ੍ਡਿਤਦਾਰੁਕ੍ਖਣ੍ਡං ਵਿਯ ਯਦਿਪਿ **ਮਯං ਏਕਕਾ** ਏਕਾਕਿਨੋ ਅਸਹਾਯਾ ਇਮਸ੍ਮਿං **ਅਰਞ੍ਞੇ ਵਿਹਰਾਮ,** ਏਵං ਵਿਹਰਤੋ ਪਨ **ਤਸ੍ਸ ਮੇ ਬਹੁਕਾ ਪਿਹਯਨ੍ਤਿ** ਮං ਬਹੂ ਅਤ੍ਥਕਾਮਰੂਪਾ ਕੁਲਪੁਤ੍ਤਾ ਅਭਿਪਤ੍ਥੇਨ੍ਤਿ, ''ਅਹੋ ਵਤਸ੍ਸ ਮਯਮ੍ਪਿ ਵਜ੍ਜਿਪੁਤ੍ਤਤ੍ਥੇਰੋ ਵਿਯ ਘਰਬਨ੍ਧਨං ਪਹਾਯ ਅਰਞ੍ਞੇ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯਾਮਾ''ਤਿ। ਯਥਾ ਕਿං? **ਨੇਰਯਿਕਾ ਵਿਯ ਸਗ੍ਗਗਾਮਿਨං,** ਯਥਾ ਨਾਮ ਨੇਰਯਿਕਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਾਪਕਮ੍ਮੇਨ ਨਿਰਯੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਸਤ੍ਤਾ ਸਗ੍ਗਗਾਮੀਨං ਸਗ੍ਗੂਪਗਾਮੀਨං ਪਿਹਯਨ੍ਤਿ – ''ਅਹੋ ਵਤ ਮਯਮ੍ਪਿ ਨਿਰਯਦੁਕ੍ਖං ਪਹਾਯ ਸਗ੍ਗਸੁਖං ਪਚ੍ਚਨੁਭਵੇਯ੍ਯਾਮਾ''ਤਿ ਏਵංਸਮ੍ਪਦਮਿਦਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਅਤ੍ਤਨਿ ਗਰੁਬਹੁਵਚਨਪ੍ਪਯੋਗਸ੍ਸ ਇਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ''ਏਕਕਾ ਮਯං ਵਿਹਰਾਮਾ''ਤਿ ਪੁਨ ਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਏਕਤ੍ਤං ਸਨ੍ਧਾਯ ''ਤਸ੍ਸ ਮੇ''ਤਿ ਏਕਵਚਨਪ੍ਪਯੋਗੋ ਕਤੋ। ''ਤਸ੍ਸ ਮੇ'', ''ਸਗ੍ਗਗਾਮਿਨ''ਨ੍ਤਿ ਚ ਉਭਯਮ੍ਪਿ 'ਪਿਹਯਨ੍ਤੀ'ਤਿ ਪਦං ਅਪੇਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ ਉਪਯੋਗਤ੍ਥੇ

ਸਮ੍ਪਦਾਨਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਤਂ ਅਭਿਪਤ੍ਥੇਨ੍ਤੀਤਿ ਚ ਤਾਦਿਸੇ ਅਰਞ੍ਞਵਾਸਾਦਿਗੁਣੇ ਅਭਿਪਤ੍ਥੇਨ੍ਤਾ ਨਾਮ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਤਸ੍ਸ ਮੇ**ਤਿ ਵਾ ਤਸ੍ਸ ਮਮ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਗੁਣੇਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ।

ਵਜ੍ਜਿਪੁਤ੍ਤਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੩. ਪਕ੍ਖਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਚੁਤਾ ਪਤਨ੍ਤੀਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਪਕ੍ਖਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਸੋਪਿ ਪੁਰਿਮਬੁਦ੍ਧੇਸੁ ਕਤਾਧਿਕਾਰੋ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਭਵੇ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਇਤੋ ਏਕਨਵੁਤੇ ਕਪ੍ਪੇ ਯਕ੍ਖਸੇਨਾਪਤਿ ਹੁਤ੍ਵਾ ਵਿਪਸ੍ਸਿਂ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਪਸਨ੍ਨਮਾਨਸੋ ਦਿਬ੍ਬਵਤ੍ਥੇਨ ਪੂਜਂ ਅਕਾਸਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮੇਨ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਸਂਸਰਨ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਸਕ੍ਕੇਸੁ ਦੇਵਦਹਨਿਗਮੇ ਸਾਕਿਯਰਾਜਕੁਲੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ, ''ਸਮ੍ਮੋਦਕੁਮਾਰੋ''ਤਿਸ੍ਸ ਨਾਮਂ ਅਹੋਸਿ। ਅਥਸ੍ਸ ਦਹਰਕਾਲੇ ਵਾਤਰੋਗੇਨ ਪਾਦਾ ਨ ਵਹਿਂਸੁ। ਸੋ ਕਤਿਪਯਂ ਕਾਲਂ ਪੀਠਸਪ੍ਪੀ ਵਿਯ ਵਿਚਰਿ। ਤੇਨਸ੍ਸ **ਪਕ੍ਖੋ**ਤਿ ਸਮਞ੍ਞਾ ਜਾਤਾ। ਪਚ੍ਛਾ ਅਰੋਗਕਾਲੇਪਿ ਤਥੇਵ ਨਂ ਸਞ੍ਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਸੋ ਭਗਵਤੋ ਞਾਤਿਸਮਾਗਮੇ ਪਾਟਿਹਾਰਿਯਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਪਟਿਲਦ੍ਧਸਦ੍ਧੋ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਕਤਪੁਬ੍ਬਕਿਚ੍ਚੋ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਅਰਞ੍ਞੇ ਵਿਹਰਤਿ। ਅਥੇਕਦਿਵਸਂ ਗਾਮਂ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਪਵਿਸਿਤੁਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੋ ਅਨ੍ਤਰਾਮਗ੍ਗੇ ਅਞ੍ਞਤਰਸ੍ਮਿਂ ਰੁਕ੍ਖਮੂਲੇ ਨਿਸੀਦਿ। ਤਸ੍ਮਿਞ੍ਚ ਸਮਯੇ ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਕੁਲਲੋ ਮਂਸਪੇਸਿਂ ਆਦਾਯ ਆਕਾਸੇਨ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਤਂ ਬਹੂ ਕੁਲਲਾ ਅਨੁਪਤਿਤ੍ਵਾ ਪਾਤੇਸੁਂ। ਪਾਤਿਤਂ ਮਂਸਪੇਸਿਂ ਏਕੋ ਕੁਲਲੋ ਅਗ੍ਗਹੇਸਿ। ਤਂ ਅਞ੍ਞੋ ਅਚ੍ਛਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਗਣ੍ਹਿ, ਤਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਥੇਰੋ ''ਯਥਾਯਂ ਮਂਸਪੇਸਿ, ਏਵਂ ਕਾਮਾ ਨਾਮ ਬਹੁਸਾਧਾਰਣਾ ਬਹੁਦੁਕ੍ਖਾ ਬਹੁਪਾਯਾਸਾ''ਤਿ – ਕਾਮੇਸੁ ਆਦੀਨਵਂ ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮੇ ਚ ਆਨਿਸਂਸਂ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਂ ਪਟ੍ਠਪੇਤ੍ਵਾ ''ਅਨਿਚ੍ਚ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਮਨਸਿਕਰੋਨ੍ਤੋ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਚਰਿਤ੍ਵਾ ਕਤਭਤ੍ਤਕਿਚ੍ਚੋ ਦਿਵਾਟ੍ਠਾਨੇ ਨਿਸੀਦਿਤ੍ਵਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਂ ਵਡ੍ਢੇਤ੍ਵਾ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਾਪੁਣਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੧.੧੨.੧-੧੦) –

''ਵਿਪਸ੍ਸੀ ਨਾਮ ਭਗਵਾ, ਲੋਕਜੇਟ੍ਠੋ ਨਰਾਸਭੋ।
ਅਟ੍ਠਸਟ੍ਠਿਸਹਸ੍ਸੇਹਿ, ਪਾਵਿਸਿ ਬਨ੍ਧੁਮਂ ਤਦਾ॥

''ਨਗਰਾ ਅਭਿਨਿਕ੍ਖਮ੍ਮ, ਅਗਮਂ ਦੀਪਚੇਤਿਯਂ।
ਅਦ੍ਦਸਂ ਵਿਰਜਂ ਬੁਦ੍ਧਂ, ਆਹੁਤੀਨਂ ਪਟਿਗ੍ਗਹਂ॥

''ਚੁਲ੍ਲਾਸੀਤਿਸਹਸ੍ਸਾਨਿ, ਯਕ੍ਖਾ ਮਯ੍ਹਂ ਉਪਨ੍ਤਿਕੇ।
ਉਪਟ੍ਠਹਨ੍ਤਿ ਸਕ੍ਕਚ੍ਚਂ, ਇਨ੍ਦਂਵ ਤਿਦਸਾ ਗਣਾ॥

''ਭਵਨਾ ਅਭਿਨਿਕ੍ਖਮ੍ਮ, ਦੁਸ੍ਸਂ ਪਗ੍ਗਯ੍ਹਹਂ ਤਦਾ।
ਸਿਰਸਾ ਅਭਿਵਾਦੇਸਿਂ, ਤਞ੍ਚਾਦਾਸਿਂ ਮਹੇਸਿਨੋ॥

''ਅਹੋ ਬੁਦ੍ਧੋ ਅਹੋ ਧਮ੍ਮੋ, ਅਹੋ ਨੋ ਸਤ੍ਥੁ ਸਮ੍ਪਦਾ।
ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਆਨੁਭਾਵੇਨ, ਵਸੁਧਾਯਂ ਪਕਮ੍ਪਥ॥

''ਤਞ੍ਚ ਅਚ੍ਛਰਿਯਂ ਦਿਸ੍ਵਾ, ਅਬ੍ਭੁਤਂ ਲੋਮਹਂਸਨਂ।
ਬੁਦ੍ਧੇ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਸਾਦੇਮਿ, ਦ੍ਵਿਪਦਿਨ੍ਦਮ੍ਹਿ ਤਾਦਿਨੇ॥

''ਸੋਹਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਸਾਦੇਤ੍ਵਾ, ਦੁਸ੍ਸਂ ਦਤ੍ਵਾਨ ਸਤ੍ਥੁਨੋ।

ਸਰਣਞ੍ਚ ਉਪਾਗਚ੍ਛਿਂ, ਸਾਮਚ੍ਚੋ ਸਪਰਿਜ੍ਜਨੋ॥

''ਏਕਨਵੁਤਿਤੋ ਕਪ੍ਪੇ, ਯਂ ਕਮ੍ਮਮਕਰਿਂ ਤਦਾ।
ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ, ਬੁਦ੍ਧਪੂਜਾਯਿਦਂ ਫਲਂ॥

''ਇਤੋ ਪਨ੍ਨਰਸੇ ਕਪ੍ਪੇ, ਸੋਲ਼ਸਾਸੁਂ ਸੁਵਾਹਨਾ।
ਸਤ੍ਤਰਤਨਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ, ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀ ਮਹਬ੍ਬਲਾ॥

''ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹਂ...ਪੇ॰... ਕਤਂ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ''ਨ੍ਤਿ॥

ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਨ ਪਤ੍ਵਾ ਯਦੇਵ ਸਂਵੇਗਵਤ੍ਥੁਂ ਅਙ੍ਕੁਸਂ ਕਤ੍ਵਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਂ ਵਡ੍ਢੇਤ੍ਵਾ ਅਞ੍ਞਾ ਅਧਿਗਤਾ, ਤਸ੍ਸ ਸਂਕਿਤ੍ਤਨਮੁਖੇਨ ਅਞ੍ਞਂ ਬ੍ਯਾਕਰੋਨ੍ਤੋ **''ਚੁਤਾ ਪਤਨ੍ਤੀ''**ਤਿ ਗਾਥਂ ਅਭਾਸਿ।

੬੩. ਤਤ੍ਥ **ਚੁਤਾ**ਤਿ ਭਟ੍ਠਾ। **ਪਤਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਅਨੁਪਤਨ੍ਤਿ। **ਪਤਿਤਾ**ਤਿ ਚਵਨਵਸੇਨ ਭੂਮਿਯਂ ਪਤਿਤਾ, ਆਕਾਸੇ ਵਾ ਸਮ੍ਪਤਨਵਸੇਨ ਪਤਿਤਾ। **ਗਿਦ੍ਧਾ**ਤਿ ਗੇਧਂ ਆਪਨ੍ਨਾ । **ਪੁਨਰਾਗਤਾ**ਤਿ ਪੁਨਦੇਵ ਉਪਗਤਾ। **ਚ**-ਸਦ੍ਦੋ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬੋ। ਇਦਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ – ਪਤਨ੍ਤਿ ਅਨੁਪਤਨ੍ਤਿ ਚ ਇਧ ਕੁਲ਼ਲਾ, ਇਤਰਸ੍ਸ ਮੁਖਤੋ ਚੁਤਾ ਚ ਮਂਸਪੇਸਿ, ਚੁਤਾ ਪਨ ਸਾ ਭੂਮਿਯਂ ਪਤਿਤਾ ਚ, ਗਿਦ੍ਧਾ ਗੇਧਂ ਆਪਨ੍ਨਾ ਸਬ੍ਬੇਵ ਕੁਲ਼ਲਾ ਪੁਨਰਾਗਤਾ। ਯਥਾ ਚਿਮੇ ਕੁਲ਼ਲਾ, ਏਵਂ ਸਂਸਾਰੇ ਪਰਿਬ੍ਭਮਨ੍ਤਾ ਸਤ੍ਤਾ ਯੇ ਕੁਸਲਧਮ੍ਮਤੋ ਚੁਤਾ, ਤੇ ਪਤਨ੍ਤਿ ਨਿਰਯਾਦੀਸੁ, ਏਵਂ ਪਤਿਤਾ ਚ, ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਭਵੇ ਠਿਤਾ ਤਤ੍ਥ ਕਾਮਸੁਖਾਨੁਯੋਗਵਸੇਨ ਕਾਮਭਵੇ ਰੂਪਾਰੂਪਭਵੇਸੁ ਚ ਭਵਨਿਕਨ੍ਤਿਵਸੇਨ ਗਿਦ੍ਧਾ ਚ ਪੁਨਰਾਗਤਾ ਭਵਤੋ ਅਪਰਿਮੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਤੇਨ ਤੇਨ ਭਵਗਾਮਿਨਾ ਕਮ੍ਮੇਨ ਤਂ ਤਂ ਭਵਸਞ੍ਞਿਤਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਆਗਤਾ ਏਵ, ਏਵਂਭੂਤਾ ਇਮੇ ਸਤ੍ਤਾ। ਮਯਾ ਪਨ **ਕਤਂ ਕਿਚ੍ਚਂ** ਪਰਿਞ੍ਞਾਦਿਭੇਦਂ ਸੋਲ਼ਸਵਿਧਮ੍ਪਿ ਕਿਚ੍ਚਂ ਕਤਂ, ਨ ਦਾਨਿ ਤਂ ਕਾਤਬ੍ਬਂ ਅਤ੍ਥਿ। **ਰਤਂ ਰਮ੍ਮਂ** ਰਮਿਤਬ੍ਬਂ ਅਰਿਯੇਹਿ ਸਬ੍ਬਸਙ੍ਖਤਵਿਨਿਸ੍ਸਟਂ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਰਤਂ ਅਭਿਰਤਂ ਰਮ੍ਮਂ। ਤੇਨ ਚ **ਸੁਖੇਨਨ੍ਵਾਗਤਂ ਸੁਖਂ** ਫਲਸਮਾਪਤ੍ਤਿਸੁਖੇਨ ਅਨੁਆਗਤਂ ਉਪਗਤਂ ਅਚ੍ਚਨ੍ਤਸੁਖਂ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ, ਸੁਖੇਨ ਵਾ ਸੁਖਾਪਟਿਪਦਾਭੂਤੇਨ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਸੁਖੇਨ ਮਗ੍ਗਸੁਖੇਨ ਚ ਅਨ੍ਵਾਗਤਂ ਫਲਸੁਖਂ ਨਿਬ੍ਬਾਨਸੁਖਞ੍ਚਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

ਪਕ੍ਖਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੪. ਵਿਮਲਕੋਣ੍ਡਞ੍ਞਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਦੁਮਵ੍ਹਯਾਯ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋਤਿ ਵਿਮਲਕੋਣ੍ਡਞ੍ਞਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਅਯਮ੍ਪਿ ਪੁਰਿਮਬੁਦ੍ਧੇਸੁ ਕਤਾਧਿਕਾਰੋ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਭਵੇ ਵਿਵਟ੍ਟੂਪਨਿਸ੍ਸਯਂ ਪੁਞ੍ਞਂ ਉਪਚਿਨਨ੍ਤੋ ਇਤੋ ਏਕਨਵੁਤੇ ਕਪ੍ਪੇ ਵਿਪਸ੍ਸਿਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਵਿਭਵਸਮ੍ਪਨ੍ਨੇ ਕੁਲੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਵਿਞ੍ਞੁਤਂ ਪਤ੍ਤੋ ਏਕਦਿਵਸਂ ਵਿਪਸ੍ਸਿਂ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਮਹਤਿਯਾ ਪਰਿਸਾਯ ਪਰਿਵੁਤਂ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਨ੍ਤਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਪਸਨ੍ਨਮਾਨਸੋ ਚਤੂਹਿ ਸੁਵਣ੍ਣਪੁਪ੍ਫੇਹਿ ਪੂਜੇਸਿ। ਭਗਵਾ ਤਸ੍ਸ ਪਸਾਦਸਂਵਡ੍ਢਨਤ੍ਥਂ ਤਥਾਰੂਪਂ ਇਦ੍ਧਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰਂ ਅਭਿਸਙ੍ਖਾਰੇਸਿ, ਯਥਾ ਸੁਵਣ੍ਣਾਭਾ ਸਕਲਂ ਤਂ ਪਦੇਸਂ ਓਤ੍ਥਰਤਿ। ਤਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਭਿਯ੍ਯੋਸੋਮਤ੍ਤਾਯ ਪਸਨ੍ਨਮਾਨਸੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਵਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਤਂ ਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਗੇਹਂ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਬੁਦ੍ਧਾਰਮ੍ਮਣਂ ਪੀਤਿਂ ਅਵਿਜਹਨ੍ਤੋ ਕੇਨਚਿ ਰੋਗੇਨ ਕਾਲਂ ਕਤ੍ਵਾ ਤੁਸਿਤੇਸੁ ਉਪਪਨ੍ਨੋ ਅਪਰਾਪਰਂ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਕਤ੍ਵਾ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਸਂਸਰਨ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਰਾਜਾਨਂ ਬਿਮ੍ਬਿਸਾਰਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਅਮ੍ਬਪਾਲਿਯਾ ਕੁਚ੍ਛਿਮ੍ਹਿ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਂ ਗਣ੍ਹਿ। ਰਾਜਾ ਹਿ ਬਿਮ੍ਬਿਸਾਰੋ ਤਰੁਣਕਾਲੇ ਅਮ੍ਬਪਾਲਿਯਾ ਰੂਪਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਸਞ੍ਜਾਤਾਭਿਲਾਸੋ ਕਤਿਪਯਮਨੁਸ੍ਸਪਰਿਵਾਰੋ ਅਞ੍ਞਾਤਕਵੇਸੇਨ ਵੇਸਾਲਿਂ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਏਕਰਤ੍ਤਿਂ ਤਾਯ ਸਂਵਾਸਂ ਕਪ੍ਪੇਸਿ। ਤਦਾ ਅਯਂ ਤਸ੍ਸਾ ਕੁਚ੍ਛਿਮ੍ਹਿ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਂ ਅਗ੍ਗਹੇਸਿ। ਸਾ ਚ ਗਬ੍ਭਸ੍ਸ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਭਾਵਂ ਤਸ੍ਸ ਆਰੋਚੇਸਿ। ਰਾਜਾਪਿ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਜਾਨਾਪੇਤ੍ਵਾ ਦਾਤਬ੍ਬਯੁਤ੍ਤਕਂ ਦਤ੍ਵਾ ਪਕ੍ਕਾਮਿ। ਸਾ ਗਬ੍ਭਸ੍ਸ ਪਰਿਪਾਕਮਨ੍ਵਾਯ ਪੁਤ੍ਤਂ ਵਿਜਾਯਿ, ''ਵਿਮਲੋ''ਤਿਸ੍ਸ ਨਾਮਂ ਅਹੋਸਿ, ਪਚ੍ਛਾ

ਵਿਮਲਕੋਣ੍ਡਞ੍ਞੋਤਿ ਪਞ੍ਞਾਯਿਤ੍ਥ। ਸੋ ਵਯਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਭਗਵਤੋ ਵੇਸਾਲਿਗਮਨੇ ਬੁਦ੍ਧਾਨੁਭਾਵੰ ਦਿਸ੍ਵਾ ਪਸਨ੍ਨਮਾਨਸੋ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਕਤਪੁਬ੍ਬਕਿਚ੍ਚੋ ਵਿਪਸ੍ਸਨੰ ਪਟ੍ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਨਚਿਰਸ੍ਸੇਵ ਅਰਹਤ੍ਤੰ ਪਾਪੁਣਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੧.੧੨.੪੦-੪੮) –

''ਵਿਪਸ੍ਸੀ ਨਾਮ ਭਗਵਾ, ਲੋਕਜੇਟ੍ਠੋ ਨਰਾਸਭੋ।
ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਜਨਕਾਯਸ੍ਸ, ਦੇਸੇਸਿ ਅਮਤੰ ਪਦੰ॥

''ਤਸ੍ਸਾਹੰ ਧਮ੍ਮੰ ਸੁਤ੍ਵਾਨ, ਦ੍ਵਿਪਦਿਨ੍ਨਸ੍ਸ ਤਾਦਿਨੋ।
ਸੋਣ੍ਣਪੁਪ੍ਫਾਨਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ, ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਅਭਿਰੋਪਯਿੰ॥

''ਸੁਵਣ੍ਣਚ੍ਛਦਨੰ ਆਸਿ, ਯਾਵਤਾ ਪਰਿਸਾ ਤਦਾ।
ਬੁਦ੍ਧਾਭਾ ਚ ਸੁਵਣ੍ਣਾਭਾ, ਆਲੋਕੋ ਵਿਪੁਲੋ ਅਹੁ॥

''ਉਦਗ੍ਗਚਿਤ੍ਤੋ ਸੁਮਨੋ, ਵੇਦਜਾਤੋ ਕਤਞ੍ਜਲੀ।
ਵਿਤ੍ਤਿਸਞ੍ਜਨਨੋ ਤੇਸੰ, ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਸੁਖਾਵਹੋ॥

''ਆਯਾਚਿਤ੍ਵਾਨ ਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੰ, ਵਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾਨ ਚ ਸੁਬ੍ਬਤੰ।
ਪਾਮੋਜ੍ਜੰ ਜਨਯਿਤ੍ਵਾਨ, ਸਕੰ ਭਵਨੁਪਾਗਮਿੰ॥

''ਭਵਨੇ ਉਪਵਿਟ੍ਠੋਹੰ, ਬੁਦ੍ਧਸੇਟ੍ਠੰ ਅਨੁਸ੍ਸਰਿੰ।
ਤੇਨ ਚਿਤ੍ਤਪ੍ਪਸਾਦੇਨ, ਤੁਸਿਤੰ ਉਪਪਜ੍ਜਹੰ॥

''ਏਕਨਵੁਤਿਤੋ ਕਪ੍ਪੇ, ਯੰ ਪੁਪ੍ਫਮਭਿਰੋਪਯਿੰ।
ਦੁਗ੍ਗਤਿੰ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ, ਬੁਦ੍ਧਪੂਜਾਯਿਦੰ ਫਲੰ॥

''ਸੋਲ਼ਸਾਸਿੰਸੁ ਰਾਜਾਨੋ, ਨੇਮਿਸਮ੍ਮਤਨਾਮਕਾ।
ਤੇਤਾਲੀਸੇ ਇਤੋ ਕਪ੍ਪੇ, ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀ ਮਹਬ੍ਬਲਾ॥

''ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹੰ...ਪੇ॰... ਕਤੰ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ''ਨ੍ਤਿ॥

ਅਰਹਤ੍ਤੰ ਪਨ ਪਤ੍ਵਾ ਅਞ੍ਞਾਪਦੇਸੇਨ ਅਞ੍ਞੰ ਬ੍ਯਾਕਰੋਨ੍ਤੋ **''ਦੁਮਵ੍ਹਯਾਯਾ''**ਤਿ ਗਾਥੰ ਅਭਾਸਿ।

੬੪. ਤਤ੍ਥ **ਦੁਮਵ੍ਹਯਾਯਾ**ਤਿ ਦੁਮੇਨ ਅਮ੍ਬੇਨ ਅਵ੍ਹਾਤਬ੍ਬਾਯ, ਅਮ੍ਬਪਾਲਿਯਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਆਧਾਰੇ ਚੇਤੰ ਭੁਮ੍ਮਵਚਨੰ। **ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ**ਤਿ ਤਸ੍ਸਾ ਕੁਚ੍ਛਿਯੰ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨੋ ਚ। **ਜਾਤੋ ਪਣ੍ਡਰਕੇਤੁਨਾ**ਤਿ ਧਵਲਵਤ੍ਥਧਜਤ੍ਤਾ ''ਪਣ੍ਡਰਕੇਤੂ''ਤਿ ਪਞ੍ਞਾਤੇਨ ਬਿਮ੍ਬਿਸਾਰਰਞ੍ਞਾ ਹੇਤੁਭੂਤੇਨ ਜਾਤੋ, ਤੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ**ਤਿ ਵਾ ਪਠਮਾਭਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਦਸ੍ਸਨੰ। ਤਤੋ ਹਿ **ਜਾਤੋ**ਤਿ ਅਭਿਜਾਤਿਦਸ੍ਸਨੰ। ਵਿਜਾਯਨਕਾਲਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਹਿ ਲੋਕੇ ਜਾਤਵੋਹਾਰੋ। ਏਤ੍ਥ ਚ ''ਦੁਮਵ੍ਹਯਾਯ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ''ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਅਤ੍ਤੁਕ੍ਕੰਸਨਭਾਵੰ ਅਪਨੇਤਿ, ਅਨੇਕਪਤਿਪੁਤ੍ਤਾਨਮ੍ਪਿ ਵਿਸੇਸਾਧਿਗਮਸਮ੍ਭਵਞ੍ਚ ਦੀਪੇਤਿ। ''ਜਾਤੋ ਪਣ੍ਡਰਕੇਤੁਨਾ''ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਵਿਞ੍ਞਾਤਪਿਤਿਕਦਸ੍ਸਨੇਨ ਪਰਵਮ੍ਭਨੰ ਅਪਨੇਤਿ। **ਕੇਤੁਹਾ**ਤਿ ਮਾਨਪ੍ਪਹਾਯੀ। ਮਾਨੋ ਹਿ ਉਣ੍ਣਤਿਲਕ੍ਖਣਤ੍ਤਾ ਕੇਤੁ ਵਿਯਾਤਿ ਕੇਤੁ। ਤਥਾ ਹਿ ਸੋ ''ਕੇਤੁਕਮ੍ਯਤਾਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨੋ''ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। **ਕੇਤੁਨਾਯੇਵਾ**ਤਿ ਪਞ੍ਞਾਯ ਏਵ। ਪਞ੍ਞਾ ਹਿ ਅਨਵਜ੍ਜਧਮ੍ਮੇਸੁ ਅਚ੍ਚੁਗ੍ਗਤਟ੍ਠੇਨ ਮਾਰਸੇਨਪ੍ਪਮਦ੍ਦਨੇਨ ਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਟ੍ਠੇਨ ਚ ਅਰਿਯਾਨੰ ਧਜਾ ਨਾਮ। ਤੇਨਾਹ ''ਧਮ੍ਮੋ ਹਿ ਇਸਿਨੰ ਧਜੋ''ਤਿ (ਸੰ॰ ਨਿ॰ ੨.੨੪੧; ਅ॰ ਨਿ॰ ੪.੪੮; ਜਾ॰ ੨.੨੧.੪੯੪)। **ਮਹਾਕੇਤੁੰ ਪਧੰਸਯੀ**ਤਿ ਮਹਾਵਿਸਯਤਾਯ ਮਹਨ੍ਤਾ, ਸੇਯ੍ਯਮਾਨਜਾਤਿਮਾਨਾਦਿਭੇਦਤੋ ਬਹਵੋ ਚ

ਮਾਨਪ੍ਪਕਾਰਾ, ਇਤਰੇ ਚ ਕਿਲੇਸਧਮ੍ਮਾ ਸਮੁਸ੍ਸਿਤਟ੍ਠੇਨ ਕੇਤੁ ਏਤਸ੍ਸਾਤਿ ਮਹਾਕੇਤੁ ਮਾਰੋ ਪਾਪਿਮਾ। ਤਂ ਬਲਵਿਧਮਨਵਿਸਯਾਤਿਕ੍ਕਮਨਵਸੇਨ ਅਭਿਭਵਿ ਨਿਬ੍ਬਿਸੇਵਨਂ ਅਕਾਸੀਤਿ। ''ਮਹਾਕੇਤੁਂ ਪਧਂਸਯੀ''ਤਿ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਪਰਂ ਵਿਯ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਅਞ੍ਞਾਪਦੇਸੇਨ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਬ੍ਯਾਕਾਸਿ।

ਵਿਮਲਕੋਣ੍ਡਞ੍ਞਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੫. ਉਕ੍ਖੇਪਕਤਵਚ੍ਛਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਉਕ੍ਖੇਪਕਤਵਚ੍ਛਸ੍ਸਾਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਉਕ੍ਖੇਪਕਤਵਚ੍ਛਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਸੋਪਿ ਕਿਰ ਪੁਰਿਮਬੁਦ੍ਧੇਸੁ ਕਤਾਧਿਕਾਰੋ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਭਵੇ ਵਿਵਟ੍ਟੂਪਨਿਸ੍ਸਯਂ ਪੁਞ੍ਞਂ ਉਪਚਿਨਨ੍ਤੋ ਇਤੋ ਚਤੁਨਵੁਤੇ ਕਪ੍ਪੇ ਸਿਦ੍ਧਤ੍ਥਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਕੁਲਗੇਹੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਵਿਞ੍ਞੁਤਂ ਪਤ੍ਤੋ ਸਤ੍ਥਾਰਂ ਉਦ੍ਦਿਸ੍ਸ ਮਾਲ਼ਂ ਕਰੋਨ੍ਤਸ੍ਸ ਪੂਗਸ੍ਸ ਏਕਤ੍ਥਮ੍ਭਂ ਅਲਭਨ੍ਤਸ੍ਸ ਥਮ੍ਭਂ ਦਤ੍ਵਾ ਸਹਾਯਕਿਚ੍ਚਂ ਅਕਾਸਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮੇਨ ਦੇਵਲੋਕੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਅਪਰਾਪਰਂ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਕਤ੍ਵਾ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਸਂਸਰਨ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਅਞ੍ਞਤਰਸ੍ਸ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਸ੍ਸ ਪੁਤ੍ਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ, **ਵਚ੍ਛੋ**ਤਿਸ੍ਸ ਗੋਤ੍ਤਤੋ ਆਗਤਨਾਮਂ। ਸੋ ਸਤ੍ਥੁ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਧਮ੍ਮਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਪਟਿਲਦ੍ਧਸਦ੍ਧੋ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਕੋਸਲਰਟ੍ਠੇ ਗਾਮਕਾਵਾਸੇ ਵਸਨ੍ਤੋ ਆਗਤਾਗਤਾਨਂ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਧਮ੍ਮਂ ਪਰਿਯਾਪੁਣਾਤਿ। ''ਅਯਂ ਵਿਨਯੋ ਇਦਂ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਂ ਅਯਂ ਅਭਿਧਮ੍ਮੋ''ਤਿ ਪਨ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦਂ ਨ ਜਾਨਾਤਿ। ਅਥੇਕਦਿਵਸਂ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਧਮ੍ਮਸੇਨਾਪਤਿਂ ਪੁਚ੍ਛਿਤ੍ਵਾ ਯਥਾਪਰਿਚ੍ਛੇਦਂ ਸਬ੍ਬਂ ਸਲ੍ਲਕ੍ਖੇਸਿ। ਧਮ੍ਮਸਙ੍ਗੀਤਿਯਾ ਪੁਬ੍ਬੇਪਿ ਪਿਟਕਾਦਿਸਮਞ੍ਞਾ ਪਰਿਯਤ੍ਤਿਸਦ੍ਧਮ੍ਮੇ ਵਵਤ੍ਥਿਤਾ ਏਵ, ਯਤੋ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਵਿਨਯਧਰਾਦਿਵੋਹਾਰੋ। ਸੋ ਤੇਪਿਟਕਂ ਬੁਦ੍ਧਵਚਨਂ ਉਗ੍ਗਣ੍ਹਨ੍ਤੋ ਪਰਿਪੁਚ੍ਛਨ੍ਤੋ ਤਤ੍ਥ ਵੁਤ੍ਤੇ ਰੂਪਾਰੂਪਧਮ੍ਮੇ ਸਲ੍ਲਕ੍ਖੇਤ੍ਵਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਂ ਪਟ੍ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਸਮ੍ਮਸਨ੍ਤੋ ਨਚਿਰਸ੍ਸੇਵ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਾਪੁਣਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੧.੨.੧੩-੨੬) –

''ਸਿਦ੍ਧਤ੍ਥਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ, ਮਹਾਪੂਗਗਣੋ ਅਹੁ।
ਸਰਣਂ ਗਤਾ ਚ ਤੇ ਬੁਦ੍ਧਂ, ਸਦ੍ਦਹਨ੍ਤਿ ਤਥਾਗਤਂ॥

''ਸਬ੍ਬੇ ਸਙ੍ਗਮ੍ਮ ਮਨ੍ਤੇਤ੍ਵਾ, ਮਾਲ਼ਂ ਕੁਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਸਤ੍ਥੁਨੋ।
ਏਕਤ੍ਥਮ੍ਭਂ ਅਲਭਨ੍ਤਾ, ਵਿਚਿਨਨ੍ਤਿ ਬ੍ਰਹਾਵਨੇ॥

''ਤੇਹਂ ਅਰਞ੍ਞੇ ਦਿਸ੍ਵਾਨ, ਉਪਗਮ੍ਮ ਗਣਂ ਤਦਾ।
ਅਞ੍ਜਲਿਂ ਪਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾਨ, ਪਟਿਪੁਚ੍ਛਿਂ ਗਣਂ ਅਹਂ॥

''ਤੇ ਮੇ ਪੁਟ੍ਠਾ ਵਿਯਾਕਂਸੁ, ਸੀਲਵਨ੍ਤੋ ਉਪਾਸਕਾ।
ਮਾਲ਼ਂ ਮਯਂ ਕਤ੍ਤੁਕਾਮਾ, ਏਕਤ੍ਥਮ੍ਭੋ ਨ ਲਬ੍ਭਤਿ॥

''ਏਕਤ੍ਥਮ੍ਭਂ ਮਮਂ ਦੇਥ, ਅਹਂ ਦਸ੍ਸਾਮਿ ਸਤ੍ਥੁਨੋ।
ਆਹਰਿਸ੍ਸਾਮਹਂ ਥਮ੍ਭਂ, ਅਪ੍ਪੋਸ੍ਸੁਕ੍ਕਾ ਭਵਨ੍ਤੁ ਤੇ॥

''ਤੇ ਮੇ ਥਮ੍ਭਂ ਪਵੇਚ੍ਛਿਂਸੁ, ਪਸਨ੍ਨਾ ਤੁਟ੍ਠਮਾਨਸਾ।
ਤਤੋ ਪਟਿਨਿਵਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ, ਅਗਮਂਸੁ ਸਕਂ ਘਰਂ॥

''ਅਚਿਰਂ ਗਤੇ ਪੂਗਗਣੇ, ਥਮ੍ਭਂ ਅਹਾਸਹਂ ਤਦਾ।

ਹਟ੍ਠੋ ਹਟ੍ਠੇਨ ਚਿਤ੍ਤੇਨ, ਪਠਮਂ ਉਸ੍ਸਪੇਸਹਂ॥

''ਤੇਨ ਚਿਤ੍ਤਪ੍ਪਸਾਦੇਨ, ਵਿਮਾਨਂ ਉਪਪਜ੍ਜਹਂ।
ਉਬ੍ਬਿਦ੍ਧਂ ਭਵਨਂ ਮਯ੍ਹਂ, ਸਤ੍ਤਭੂਮਂ ਸਮੁਗ੍ਗਤਂ॥

''ਵਜ੍ਜਮਾਨਾਸੁ ਭੇਰੀਸੁ, ਪਰਿਚਾਰੇਮਹਂ ਸਦਾ।
ਪਞ੍ਚਪਞ੍ਞਾਸਕਪ੍ਪਮ੍ਹਿ, ਰਾਜਾ ਆਸਿਂ ਯਸੋਧਰੋ॥

''ਤਤ੍ਰਾਪਿ ਭਵਨਂ ਮਯ੍ਹਂ, ਸਤ੍ਤਭੂਮਂ ਸਮੁਗ੍ਗਤਂ।
ਕੂਟਾਗਾਰਵਰੂਪੇਤਂ, ਏਕਤ੍ਥਮ੍ਭਂ ਮਨੋਰਮਂ॥

''ਏਕਵੀਸਤਿਕਪ੍ਪਮ੍ਹਿ , ਉਦੇਨੋ ਨਾਮ ਖਤ੍ਤਿਯੋ।
ਤਤ੍ਰਾਪਿ ਭਵਨਂ ਮਯ੍ਹਂ, ਸਤ੍ਤਭੂਮਂ ਸਮੁਗ੍ਗਤਂ॥

''ਯਂ ਯਂ ਯੋਨੁਪਪਜ੍ਜਾਮਿ, ਦੇਵਤ੍ਤਂ ਅਥ ਮਾਨੁਸਂ।
ਅਨੁਭੋਮਿ ਸੁਖਂ ਸਬ੍ਬਂ, ਏਕਤ੍ਥਮ੍ਭਸ੍ਸਿਦਂ ਫਲਂ॥

''ਚਤੁਨ੍ਨਵੁਤਿਤੋ ਕਪ੍ਪੇ, ਯਂ ਥਮ੍ਭਮਦਦਂ ਤਦਾ।
ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ, ਏਕਤ੍ਥਮ੍ਭਸ੍ਸਿਦਂ ਫਲਂ॥

''ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹਂ...ਪੇ॰... ਕਤਂ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ''ਨ੍ਤਿ॥

ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਨ ਪਤ੍ਵਾ ਕਤਕਿਚ੍ਚਤ੍ਤਾ ਅਕਿਲਾਸੁਭਾਵੇ ਠਿਤੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਨ੍ਤਿਕਂ ਉਪਗਤਾਨਂ ਗਹਟ੍ਠਪਬ੍ਬਜਿਤਾਨਂ ਅਨੁਕਮ੍ਪਂ ਉਪਾਦਾਯ ਤੇਪਿਟਕਂ ਬੁਦ੍ਧਵਚਨਂ ਵੀਮਂਸਿਤ੍ਵਾ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਸਿ। ਦੇਸੇਨ੍ਤੋ ਚ ਏਕਦਿਵਸਂ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਪਰਂ ਵਿਯ ਕਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ –

੬੫. ''ਉਕ੍ਖੇਪਕਤਵਚ੍ਛਸ੍ਸ, ਸਙ੍ਕਲਿਤਂ ਬਹੂਹਿ ਵਸ੍ਸੇਹਿ।
ਤਂ ਭਾਸਤਿ ਗਹਟ੍ਠਾਨਂ, ਸੁਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਉਲ਼ਾਰਪਾਮੋਜ੍ਜੋ''ਤਿ॥ – ਗਾਥਂ ਅਭਾਸਿ।

ਤਤ੍ਥ **ਉਕ੍ਖੇਪਕਤਵਚ੍ਛਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਕਤਉਕ੍ਖੇਪਵਚ੍ਛਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਵਿਸੁਂ ਵਿਸੁਂ ਉਗ੍ਗਹਿਤਂ ਵਿਨਯਪਦੇਸਂ ਸੁਤ੍ਤਪਦੇਸਂ ਅਭਿਧਮ੍ਮਪਦੇਸਞ੍ਚ ਯਥਾਪਰਿਚ੍ਛੇਦਂ ਵਿਨਯਸੁਤ੍ਤਾਭਿਧਮ੍ਮਾਨਂਯੇਵ ਉਪਰਿ ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਸਜ੍ਝਾਯਨਵਸੇਨ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥੇਵ ਪਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਠਿਤਵਚ੍ਛੇਨਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ ਕਰਣਤ੍ਥੇ ਹਿ ਇਦਂ ਸਾਮਿਵਚਨਂ। **ਸਙ੍ਕਲਿਤਂ ਬਹੂਹਿ ਵਸ੍ਸੇਹੀ**ਤਿ ਬਹੁਕੇਹਿ ਸਂਵਚ੍ਛਰੇਹਿ ਸਮ੍ਪਿਣ੍ਡਨਵਸੇਨ ਹਦਯੇ ਠਪਿਤਂ। ''ਸਙ੍ਖਲਿਤ''ਨ੍ਤਿਪਿ ਪਾਠੋ, ਸਙ੍ਖਲਿਤਂ ਵਿਯ ਕਤਂ ਏਕਾਬਦ੍ਧਵਸੇਨ ਵਾਚੁਗ੍ਗਤਂ ਕਤਂ। ਯਂ ਬੁਦ੍ਧਵਚਨਨ੍ਤਿ ਵਚਨਸੇਸੋ। **ਤ**ਨ੍ਤਿ ਤਂ ਪਰਿਯਤ੍ਤਿਧਮ੍ਮਂ **ਭਾਸਤਿ** ਕਥੇਤਿ। **ਗਹਟ੍ਠਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਤੇਸਂ ਯੇਭੁਯ੍ਯਤਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਸੁਨਿਸਿਨ੍ਨੋ**ਤਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ਧਮ੍ਮੇ ਸਮ੍ਮਾ ਨਿਚ੍ਚਲੋ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ, ਲਾਭਸਕ੍ਕਾਰਾਦਿਂ ਅਪਚ੍ਚਾਸੀਸਨ੍ਤੋ ਕੇਵਲਂ ਵਿਮੁਤ੍ਤਾਯਤਨਸੀਸੇਯੇਵ ਠਤ੍ਵਾ ਕਥੇਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤੇਨਾਹ "**ਉਲ਼ਾਰਪਾਮੋਜ੍ਜੋ**"ਤਿ ਫਲਸਮਾਪਤ੍ਤਿਸੁਖਵਸੇਨ ਧਮ੍ਮਦੇਸਨਾਵਸੇਨੇਵ ਚ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਉਲ਼ਾਰਪਾਮੋਜ੍ਜੋਤਿ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹੇਤਂ –

''ਯਥਾ ਯਥਾਵੁਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ, ਯਥਾਸੁਤਂ ਯਥਾਪਰਿਯਤ੍ਤਂ ਧਮ੍ਮਂ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਪਰੇਸਂ ਦੇਸੇਤਿ ਤਥਾ ਤਥਾ ਸੋ ਤਸ੍ਮਿਂ ਧਮ੍ਮੇ ਲਭਤਿ ਅਤ੍ਥਵੇਦਂ, ਲਭਤਿ ਧਮ੍ਮਵੇਦਂ, ਲਭਤਿ ਧਮ੍ਮੂਪਸਂਹਿਤਂ ਪਾਮੋਜ੍ਜ''ਨ੍ਤਿਆਦਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੩.੩੫੫)।

ਉਕ੍ਖੇਪਕਤਵਚ੍ਛਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੬. ਮੇਘਿਯਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਅਨੁਸਾਸਿ ਮਹਾਵੀਰੋਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਮੇਘਿਯਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਅਯਮ੍ਪਿ ਪੁਰਿਮਬੁਦ੍ਧੇਸੁ ਕਤਾਧਿਕਾਰੋ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਭਵੇ ਕੁਸਲਬੀਜਾਨਿ ਰੋਪੇਨ੍ਤੋ ਇਤੋ ਏਕਨਵੁਤੇ ਕਪ੍ਪੇ ਵਿਪਸ੍ਸਿਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਕੁਲਗੇਹੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਵਿਞ੍ਞੁਤੰ ਪਾਪੁਣਿ। ਤਸ੍ਮਿਞ੍ਚ ਸਮਯੇ ਵਿਪਸ੍ਸੀ ਭਗਵਾ ਬੁਦ੍ਧਕਿਚ੍ਚਸ੍ਸ ਪਰਿਯੋਸਾਨਮਾਗਮ੍ਮ ਆਯੁਸਙ੍ਖਾਰੰ ਓਸ੍ਸਜ੍ਜਿ। ਤੇਨ ਪਥਵੀਕਮ੍ਪਾਦੀਸੁ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੇਸੁ ਮਹਾਜਨੋ ਭੀਤਤਸਿਤੋ ਅਹੋਸਿ। ਅਥ ਨੰ ਵੇਸ੍ਸਵਣੋ ਮਹਾਰਾਜਾ ਤਮਤ੍ਥੰ ਵਿਭਾਵੇਤ੍ਵਾ ਸਮਸ੍ਸਾਸੇਸਿ। ਤੰ ਸੁਤ੍ਵਾ ਮਹਾਜਨੋ ਸੰਵੇਗਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਅਹੋਸਿ। ਤਤ੍ਥਾਯੰ ਕੁਲਪੁਤ੍ਤੋ ਬੁਦ੍ਧਾਨੁਭਾਵੰ ਸੁਤ੍ਵਾ ਸਤ੍ਥਰਿ ਸਞ੍ਜਾਤਗਾਰਵਬਹੁਮਾਨੋ ਉਲ਼ਾਰੰ ਪੀਤਿਸੋਮਨਸ੍ਸੰ ਪਟਿਸੰਵੇਦੇਸਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮੇਨ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਸੰਸਰਨ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਕਪਿਲਵਤ੍ਥੁਸ੍ਮਿੰ ਸਾਕਿਯਰਾਜਕੁਲੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਸ **ਮੇਘਿਯੋ**ਤਿ ਨਾਮੰ ਅਹੋਸਿ। ਸੋ ਵਯਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਸਤ੍ਥੁ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਉਪਟ੍ਠਹਨ੍ਤੋ ਭਗਵਤਿ ਜਾਲਿਕਾਯੰ ਵਿਹਰਨ੍ਤੇ ਕਿਮਿਕਾਲਾਯ ਨਦਿਯਾ ਤੀਰੇ ਰਮਣੀਯੰ ਅਮ੍ਬਵਨੰ ਦਿਸ੍ਵਾ ਤਤ੍ਥ ਵਿਹਰਿਤੁਕਾਮੋ ਦ੍ਵੇ ਵਾਰੇ ਭਗਵਤਾ ਵਾਰੇਤ੍ਵਾ ਤਤਿਯਵਾਰੰ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਿਤੋ ਤਤ੍ਥ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਮਿਚ੍ਛਾਵਿਤਕ੍ਕਮਕ੍ਖਿਕਾਹਿ ਖਜ੍ਜਮਾਨੋ ਚਿਤ੍ਤਸਮਾਧਿੰ ਅਲਭਿਤ੍ਵਾ ਸਤ੍ਥੁ ਸਨ੍ਤਿਕੰ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਤਮਤ੍ਥੰ ਆਰੋਚੇਸਿ। ਅਥਸ੍ਸ ਭਗਵਾ ''ਅਪਰਿਪਕ੍ਕਾਯ, ਮੇਘਿਯ, ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿਯਾ ਪਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਾ ਪਰਿਪਾਕਾਯ ਸੰਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀ''ਤਿਆਦਿਨਾ (ਉਦਾ॰ ੩੧) ਓਵਾਦੰ ਅਦਾਸਿ। ਸੋ ਤਸ੍ਮਿੰ ਓਵਾਦੇ ਠਤ੍ਵਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨੰ ਵਡ੍ਢੇਤ੍ਵਾ ਅਰਹਤ੍ਤੰ ਪਾਪੁਣਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੧.੧੨.੫੭-੬੫) –

''ਯਦਾ ਵਿਪਸ੍ਸੀ ਲੋਕਗ੍ਗੋ, ਆਯੁਸਙ੍ਖਾਰਮੋਸ੍ਸਜਿ।
ਪਥਵੀ ਸਮ੍ਪਕਮ੍ਪਿਤ੍ਥ, ਮੇਦਨੀ ਜਲਮੇਖਲਾ॥

''ਓਤਤੰ ਵਿਤਤੰ ਮਯ੍ਹੰ, ਸੁਵਿਚਿਤ੍ਤਵਟੰਸਕੰ।
ਭਵਨਮ੍ਪਿ ਪਕਮ੍ਪਿਤ੍ਥ, ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਆਯੁਸਙ੍ਖਯੇ॥

''ਤਾਸੋ ਮਯ੍ਹੰ ਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨੋ, ਭਵਨੇ ਸਮ੍ਪਕਮ੍ਪਿਤੇ।
ਉਪ੍ਪਾਦੋ ਨੁ ਕਿਮਤ੍ਥਾਯ, ਆਲੋਕੋ ਵਿਪੁਲੋ ਅਹੁ॥

''ਵੇਸ੍ਸਵਣੋ ਇਧਾਗਮ੍ਮ, ਨਿਬ੍ਬਾਪੇਸਿ ਮਹਾਜਨੰ।
ਪਾਣਭੂਤੇ ਭਯੰ ਨਤ੍ਥਿ, ਏਕਗ੍ਗਾ ਹੋਥ ਸੰਵੁਤਾ॥

''ਅਹੋ ਬੁਦ੍ਧੋ ਅਹੋ ਧਮ੍ਮੋ, ਅਹੋ ਨੋ ਸਤ੍ਥੁ ਸਮ੍ਪਦਾ।
ਯਸ੍ਮਿੰ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਮ੍ਹਿ, ਪਥਵੀ ਸਮ੍ਪਕਮ੍ਪਤਿ॥

''ਬੁਦ੍ਧਾਨੁਭਾਵੰ ਕਿਤ੍ਤੇਤ੍ਵਾ, ਕਪ੍ਪੰ ਸਗ੍ਗਮ੍ਹਿ ਮੋਦਹੰ।
ਅਵਸੇਸੇਸੁ ਕਪ੍ਪੇਸੁ, ਕੁਸਲੰ ਚਰਿਤੰ ਮਯਾ॥

''ਏਕਨਵੁਤਿਤੋ ਕਪ੍ਪੇ, ਯੰ ਸਞ੍ਞਮਲਭਿੰ ਤਦਾ।
ਦੁਗ੍ਗਤਿੰ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ, ਬੁਦ੍ਧਸਞ੍ਞਾਯਿਦੰ ਫਲੰ॥

''ਇਤੋ ਚੁਦ੍ਦਸਕਪ੍ਪਮ੍ਹਿ, ਰਾਜਾ ਆਸਿੰ ਪਤਾਪਵਾ।
ਸਮਿਤੋ ਨਾਮ ਨਾਮੇਨ, ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀ ਮਹਬ੍ਬਲੋ॥

‘‘ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹੰ…ਪੇ॰… ਕਤੰ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ’’ਨ੍ਤਿ॥

ਅਰਹਤ੍ਤੰ ਪਨ ਪਤ੍ਵਾ ਸਤ੍ਥੁ ਸਮ੍ਮੁਖਾ ਓਵਾਦੰ ਲਭਿਤ੍ਵਾ ‘‘ਮਯਾ ਅਰਹਤ੍ਤੰ ਅਧਿਗਤ’’ਨ੍ਤਿ ਅਞ੍ਞੰ ਬ੍ਯਾਕਰੋਨ੍ਤੋ –

੬੬. ‘‘ਅਨੁਸਾਸਿ ਮਹਾਵੀਰੋ, ਸਬ੍ਬਧਮ੍ਮਾਨ ਪਾਰਗੂ।
ਤਸ੍ਸਾਹੰ ਧਮ੍ਮੰ ਸੁਤ੍ਵਾਨ, ਵਿਹਾਸਿੰ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਸਤੋ।
ਤਿਸ੍ਸੋ ਵਿਜ੍ਜਾ ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਾ, ਕਤੰ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ’’ਨ੍ਤਿ॥ – ਗਾਥੰ ਅਭਾਸਿ।

ਤਤ੍ਥ **ਅਨੁਸਾਸੀ**ਤਿ ‘‘ਅਪਰਿਪਕ੍ਕਾਯ, ਮੇਘਿਯ, ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿਯਾ ਪਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਾ ਪਰਿਪਾਕਾਯ ਸੰਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀ’’ਤਿਆਦਿਨਾ ਓਵਦਿ ਅਨੁਸਿਟ੍ਠਿੰ ਅਦਾਸਿ। **ਮਹਾਵੀਰੋ**ਤਿ ਮਹਾਵਿਕ੍ਕਨ੍ਤੋ, ਵੀਰਿਯਪਾਰਮਿਪਾਰਿਪੂਰਿਯਾ ਚਤੁਰਙ੍ਗਸਮਨ੍ਨਾਗਤਵੀਰਿਯਾਧਿਟ੍ਠਾਨੇਨ ਅਨਞ੍ਞਸਾਧਾਰਣਚਤੁਬ੍ਬਿਧਸਮ੍ਮਪ੍ਪਧਾਨਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਚ ਮਹਾਵੀਰਿਯੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਸਬ੍ਬਧਮ੍ਮਾਨ ਪਾਰਗੂ**ਤਿ ਸਬ੍ਬੇਸਞ੍ਚ ਞੇਯ੍ਯਧਮ੍ਮਾਨੰ ਪਾਰੰ ਪਰਿਯਨ੍ਤੰ ਞਾਣਗਮਨੇਨ ਗਤੋ ਅਧਿਗਤੋਤਿ ਸਬ੍ਬਧਮ੍ਮਾਨ ਪਾਰਗੂ, ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੂਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਸਬ੍ਬੇਸੰ ਵਾ ਸਙ੍ਖਤਧਮ੍ਮਾਨੰ ਪਾਰਭੂਤੰ ਨਿਬ੍ਬਾਨੰ ਸਯਮ੍ਭੁਞਾਣੇਨ ਗਤੋ ਅਧਿਗਤੋਤਿ ਸਬ੍ਬਧਮ੍ਮਾਨ ਪਾਰਗੂ। **ਤਸ੍ਸਾਹੰ ਧਮ੍ਮੰ ਸੁਤ੍ਵਾਨਾ**ਤਿ ਤਸ੍ਸ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਸਾਮੁਕ੍ਕੰਸਿਕੰ ਤੰ ਚਤੁਸਚ੍ਚਧਮ੍ਮੰ ਸੁਣਿਤ੍ਵਾ। **ਵਿਹਾਸਿੰ ਸਨ੍ਤਿਕੇ**ਤਿ ਅਮ੍ਬਵਨੇ ਮਿਚ੍ਛਾਵਿਤਕ੍ਕੇਹਿ ਉਪਦ੍ਦੁਤੋ ਚਾਲਿਕਾ ਵਿਹਾਰੰ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਸਤ੍ਥੁ ਸਮੀਪੇਯੇਵ ਵਿਹਾਸਿੰ। **ਸਤੋ**ਤਿ ਸਤਿਮਾ, ਸਮਥਵਿਪਸ੍ਸਨਾਭਾਵਨਾਯ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਅਹ**ਨ੍ਤਿ ਇਦੰ ਯਥਾ ‘‘ਅਨੁਸਾਸੀ’’ਤਿ ਏਤ੍ਥ ‘‘ਮ’’ਨ੍ਤਿ ਏਵੰ ‘‘ਵਿਜ੍ਜਾ ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਾ, ਕਤੰ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ’’ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ‘‘ਮਯਾ’’ਤਿ ਪਰਿਣਾਮੇਤਬ੍ਬੰ। “**ਕਤੰ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ**”ਨ੍ਤਿ ਚ ਇਮਿਨਾ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੰ ਵਿਜ੍ਜਾਤ੍ਤਯਾਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਮੇਵ ਸਤ੍ਥੁ ਓਵਾਦਪਟਿਕਰਣਭਾਵਦਸ੍ਸਨੇਨ ਪਰਿਯਾਯਨ੍ਤਰੇਨ ਪਕਾਸੇਤਿ। ਸੀਲਕ੍ਖਨ੍ਧਾਦਿਪਰਿਪੂਰਣਮੇਵ ਹਿ ਸਤ੍ਥੁ ਸਾਸਨਕਾਰਿਤਾ।

ਮੇਘਿਯਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੭. ਏਕਧਮ੍ਮਸਵਨੀਯਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹਨ੍ਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਏਕਧਮ੍ਮਸਵਨੀਯਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਸੋ ਕਿਰ ਪਦੁਮੁਤ੍ਤਰਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਰੁਕ੍ਖਦੇਵਤਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੋ ਕਤਿਪਯੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਮਗ੍ਗਮੂਲ੍ਹੇ ਮਹਾਰਞ੍ਞੇ ਵਿਚਰਨ੍ਤੇ ਦਿਸ੍ਵਾ ਅਨੁਕਮ੍ਪਮਾਨੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਭਵਨਤੋ ਓਤਰਿਤ੍ਵਾ ਤੇ ਸਮਸ੍ਸਾਸੇਤ੍ਵਾ ਭੋਜੇਤ੍ਵਾ ਯਥਾਧਿਪ੍ਪੇਤਟ੍ਠਾਨੰ ਪਾਪੇਸਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮੇਨ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਸੰਸਰਨ੍ਤੋ ਕਸ੍ਸਪੇ ਭਗਵਤਿ ਲੋਕੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਕਤਬੁਦ੍ਧਕਿਚ੍ਚੇ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬੁਤੇ ਤਸ੍ਮਿੰ ਕਾਲੇ ਬਾਰਾਣਸਿਰਾਜਾ ਕਿਕੀ ਨਾਮ ਅਹੋਸਿ। ਤਸ੍ਮਿੰ ਕਾਲਙ੍ਕਤੇ ਤਸ੍ਸ ਪੁਥੁਵਿਨ੍ਦੂਰਾਜਾ ਨਾਮ ਪੁਤ੍ਤੋ ਆਸਿ। ਤਸ੍ਸ ਪੁਤ੍ਤੋ ਸੁਸਾਮੋ ਨਾਮ। ਤਸ੍ਸ ਪੁਤ੍ਤੋ ਕਿਕੀਬ੍ਰਹ੍ਮਦਤ੍ਤੋ ਨਾਮ ਹੁਤ੍ਵਾ ਰਜ੍ਜੰ ਕਾਰੇਨ੍ਤੋ ਸਾਸਨੇ ਅਨ੍ਤਰਹਿਤੇ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸਵਨੰ ਅਲਭਨ੍ਤੋ, ‘‘ਯੋ ਧਮ੍ਮੰ ਦੇਸੇਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਸਹਸ੍ਸੰ ਦਮ੍ਮੀ’’ਤਿ ਘੋਸਾਪੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮ੍ਪਿ ਧਮ੍ਮਕਥਿਕੰ ਅਲਭਨ੍ਤੋ, ‘‘ਮਯ੍ਹੰ ਪਿਤੁਪਿਤਾਮਹਾਦੀਨੰ ਕਾਲੇ ਧਮ੍ਮੋ ਸੰਵਤ੍ਤਤਿ, ਧਮ੍ਮਕਥਿਕਾ ਸੁਲਭਾ ਅਹੇਸੁੰ। ਇਦਾਨਿ ਪਨ ਚਤੁਪ੍ਪਦਿਕਗਾਥਾਮਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਕਥੇਨ੍ਤੋ ਦੁਲ੍ਲਭੋ। ਯਾਵ ਧਮ੍ਮਸਞ੍ਞਾ ਨ ਵਿਨਸ੍ਸਤਿ, ਤਾਵਦੇਵ ਪਬ੍ਬਜਿਸ੍ਸਾਮੀ’’ਤਿ ਰਜ੍ਜੰ ਪਹਾਯ ਹਿਮਵਨ੍ਤੰ ਉਦ੍ਦਿਸ੍ਸ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੰ ਸਕ੍ਕੋ ਦੇਵਰਾਜਾ ਆਗਨ੍ਤ੍ਵਾ, ‘‘ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਵਤ ਸਙ੍ਖਾਰਾ’’ਤਿ ਗਾਥਾਯ ਧਮ੍ਮੰ ਕਥੇਤ੍ਵਾ ਨਿਵਤ੍ਤੇਸਿ। ਸੋ ਨਿਵਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਬਹੁੰ ਪੁਞ੍ਞੰ ਕਤ੍ਵਾ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਸੰਸਰਨ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਸੇਤਬ੍ਯਨਗਰੇ ਸੇਟ੍ਠਿਕੁਲੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਵਯਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਭਗਵਤਿ ਸੇਤਬ੍ਯਨਗਰੇ ਸਿੰਸਪਾਵਨੇ ਵਿਹਰਨ੍ਤੇ ਸਤ੍ਥਾਰੰ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਵਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸੀਦਿ। ਤਸ੍ਸ ਸਤ੍ਥਾ ਅਜ੍ਝਾਸਯੰ ਓਲੋਕੇਤ੍ਵਾ, ‘‘ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਵਤ ਸਙ੍ਖਾਰਾ’’ਤਿ ਇਮਾਯ ਗਾਥਾਯ ਧਮ੍ਮੰ ਦੇਸੇਸਿ। ਤਸ੍ਸ ਤਤ੍ਥ ਕਤਾਧਿਕਾਰਤਾਯ ਸੋ ਅਨਿਚ੍ਚਸਞ੍ਞਾਯ ਪਾਕਟਤਰੰ ਹੁਤ੍ਵਾ ਉਪਟ੍ਠਿਤਾਯ ਪਟਿਲਦ੍ਧਸੰਵੇਗੋ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਧਮ੍ਮਸਮ੍ਮਸਨੰ ਪਟ੍ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਦੁਕ੍ਖਸਞ੍ਞੰ ਅਨਤ੍ਤਸਞ੍ਞਞ੍ਚ ਮਨਸਿਕਰੋਨ੍ਤੋ ਵਿਪਸ੍ਸਨੰ ਉਸ੍ਸੁਕ੍ਕਾਪੇਤ੍ਵਾ ਅਰਹਤ੍ਤੰ ਪਾਪੁਣਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੧.੧੨.੬੬-੭੧) –

``ਪਦੁਮੁਤ੍ਤਰਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ, ਸਾਵਕਾ ਵਨਚਾਰਿਨੋ।
ਵਿਪ੍ਪਨਟ੍ਠਾ ਬ੍ਰਹਾਰਞ੍ਞੇ, ਅਨ੍ਧਾਵ ਅਨੁਸੁਯ੍ਯਰੇ॥

``ਅਨੁਸ੍ਸਰਿਤ੍ਵਾ ਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਂ, ਪਦੁਮੁਤ੍ਤਰਨਾਯਕਂ।
ਤਸ੍ਸ ਤੇ ਮੁਨਿਨੋ ਪੁਤ੍ਤਾ, ਵਿਪ੍ਪਨਟ੍ਠਾ ਮਹਾਵਨੇ॥

``ਭਵਨਾ ਓਰੁਹਿਤ੍ਵਾਨ, ਅਗਮਿਂ ਭਿਕ੍ਖੁਸਨ੍ਤਿਕਂ।
ਤੇਸਂ ਮਗ੍ਗਞ੍ਚ ਆਚਿਕ੍ਖਿਂ, ਭੋਜਨਞ੍ਚ ਅਦਾਸਹਂ॥

``ਤੇਨ ਕਮ੍ਮੇਨ ਦ੍ਵਿਪਦਿਨ੍ਦ, ਲੋਕਜੇਟ੍ਠ ਨਰਾਸਭ।
ਜਾਤਿਯਾ ਸਤ੍ਤਵਸ੍ਸੋਹਂ, ਅਰਹਤ੍ਤਮਪਾਪੁਣਿਂ॥

``ਸਚਕ੍ਖੁ ਨਾਮ ਨਾਮੇਨ, ਦ੍ਵਾਦਸ ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤਿਨੋ।
ਸਤ੍ਤਰਤਨਸਮ੍ਪਨ੍ਨਾ, ਪਞ੍ਚਕਪ੍ਪਸਤੇ ਇਤੋ॥

``ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹਂ...ਪੇ॰... ਕਤਂ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ''ਨ੍ਤਿ॥

ਤਸ੍ਸ ਏਕੇਨੇਵ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸਵਨੇਨ ਨਿਪ੍ਫਨ੍ਨਕਿਚ੍ਚਤ੍ਤਾ **ਏਕਧਮ੍ਮਸਵਨੀਯੋ**ਤ੍ਵੇਵ ਸਮਞ੍ਞਾ ਅਹੋਸਿ। ਸੋ ਅਰਹਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਅਞ੍ਞਂ ਬ੍ਯਾਕਰੋਨ੍ਤੋ –

੬੭. ``ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹਂ, ਭਵਾ ਸਬ੍ਬੇ ਸਮੂਹਤਾ।
ਵਿਕ੍ਖੀਣੋ ਜਾਤਿਸਂਸਾਰੋ, ਨਤ੍ਥਿ ਦਾਨਿ ਪੁਨਬ੍ਭਵੋ''ਤਿ॥ – ਗਾਥਂ ਅਭਾਸਿ।

ਤਤ੍ਥ **ਕਿਲੇਸਾ**ਤਿ ਯਸ੍ਮਿਂ ਸਨ੍ਤਾਨੇ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ, ਤਂ ਕਿਲੇਸੇਨ੍ਤਿ ਵਿਬਾਧੇਨ੍ਤਿ ਉਪਤਾਪੇਨ੍ਤਿ ਵਾਤਿ ਕਿਲੇਸਾ, ਰਾਗਾਦਯੋ। **ਝਾਪਿਤਾ**ਤਿ ਇਨ੍ਧਗ੍ਗਿਨਾ ਵਿਯ ਰੁਕ੍ਖਗਚ੍ਛਾਦਯੋ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਞਾਣਗ੍ਗਿਨਾ ਸਮੂਲਂ ਦਡ੍ਢਾ। **ਮਯ੍ਹ**ਨ੍ਤਿ ਮਯਾ, ਮਮ ਸਨ੍ਤਾਨੇ ਵਾ। **ਭਵਾ ਸਬ੍ਬੇ ਸਮੂਹਤਾ**ਤਿ ਕਾਮਕਮ੍ਮਭਵਾਦਯੋ ਸਬ੍ਬੇ ਭਵਾ ਸਮੁਗ੍ਘਾਟਿਤਾ ਕਿਲੇਸਾਨਂ ਝਾਪਿਤਤ੍ਤਾ। ਸਤਿ ਹਿ ਕਿਲੇਸਵਟ੍ਟੇ ਕਮ੍ਮਵਟ੍ਟੇਨ ਭਵਿਤਬ੍ਬਂ। ਕਮ੍ਮਭਵਾਨਂ ਸਮੂਹਤਤ੍ਤਾ ਏਵ ਚ ਉਪਪਤ੍ਤਿਭਵਾਪਿ ਸਮੂਹਤਾ ਏਵ ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਧਮ੍ਮਤਾਯ ਆਪਾਦਿਤਤ੍ਤਾ। **ਵਿਕ੍ਖੀਣੋ ਜਾਤਿਸਂਸਾਰੋ**ਤਿ ਜਾਤਿਆਦਿਕੋ –

``ਖਨ੍ਧਾਨਞ੍ਚ ਪਟਿਪਾਟਿ, ਧਾਤੁਆਯਤਨਾਨ ਚ।
ਅਬ੍ਬੋਚ੍ਛਿਨ੍ਨਂ ਵਤ੍ਤਮਾਨਾ, ਸਂਸਾਰੋਤਿ ਪਵੁਚ੍ਚਤੀ''ਤਿ॥ –

ਵੁਤ੍ਤਲਕ੍ਖਣੋ ਸਂਸਾਰੋ ਵਿਸੇਸਤੋ ਖੀਣੋ, ਤਸ੍ਮਾ **ਨਤ੍ਥਿ ਦਾਨਿ ਪੁਨਬ੍ਭਵੋ**। ਯਸ੍ਮਾ ਆਯਤਿਂ ਪੁਨਬ੍ਭਵੋ ਨਤ੍ਥਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਵਿਕ੍ਖੀਣੋ ਜਾਤਿਸਂਸਾਰੋ। ਤਸ੍ਮਾ ਚ ਪੁਨਬ੍ਭਵੋ ਨਤ੍ਥਿ, ਯਸ੍ਮਾ ਭਵਾ ਸਬ੍ਬੇ ਸਮੂਹਤਾਤਿ ਆਵਤ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ। ਅਥ ਵਾ ਵਿਕ੍ਖੀਣੋ ਜਾਤਿਸਂਸਾਰੋ, ਤਤੋ ਏਵ ਨਤ੍ਥਿ ਦਾਨਿ ਪੁਨਬ੍ਭਵੋਤਿ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਂ।

ਏਕਧਮ੍ਮਸਵਨੀਯਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੮. ਏਕੁਦਾਨਿਯਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਅਧਿਚੇਤਸੋ ਅਪ੍ਪਮਜ੍ਜਤੋਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਏਕੁਦਾਨਿਯਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਅਯਮ੍ਪਿ ਪੁਰਿਮਬੁਦ੍ਧੇਸੁ ਕਤਾਧਿਕਾਰੋ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਭਵੇ ਵਿਵਟ੍ਟੂਪਨਿਸ੍ਸਯਂ ਪੁਞ੍ਞਂ ਉਪਚਿਨਨ੍ਤੋ ਅਟ੍ਠਦਸ੍ਸਿਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਯਕ੍ਖਸੇਨਾਪਤਿ ਹੁਤ੍ਵਾ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੋ ਸਤ੍ਥਰਿ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬੁਤੇ, ''ਅਲਾਭਾ ਵਤ ਮੇ, ਦੁਲ੍ਲਦ੍ਧਂ ਵਤ ਮੇ, ਯੋਹਂ ਸਤ੍ਥੁਧਰਮਾਨਕਾਲੇ ਦਾਨਾਦਿਪੁਞ੍ਞਂ ਕਾਤੁਂ ਨਾਲਤ੍ਥ''ਨ੍ਤਿ ਪਰਿਦੇਵਸੋਕਮਾਪਨ੍ਨੋ ਅਹੋਸਿ। ਅਥ ਨਂ ਸਾਗਰੋ ਨਾਮ ਸਤ੍ਥੁ ਸਾਵਕੋ ਸੋਕਂ ਵਿਨੋਦੇਤ੍ਵਾ ਸਤ੍ਥੁ ਥੂਪਪੂਜਾਯਂ ਨਿਯੋਜੇਸਿ। ਸੋ ਪਞ੍ਚ ਵਸ੍ਸਾਨਿ ਥੂਪਂ ਪੂਜੇਤ੍ਵਾ ਤਤੋ ਚੁਤੋ ਤੇਨ ਪੁਞ੍ਞੇਨ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਏਵ ਸਂਸਰਨ੍ਤੋ ਕਸ੍ਸਪਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਕੁਲਗੇਹੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਵਿਞ੍ਞੁਤਂ ਪਤ੍ਤੋ ਕਾਲੇਨ ਕਾਲਂ ਸਤ੍ਥੁ ਸਨ੍ਤਿਕਂ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿ। ਤਸ੍ਮਿਞ੍ਚ ਸਮਯੇ ਸਤ੍ਥਾ **"ਅਧਿਚੇਤਸੋ"**ਤਿ ਗਾਥਾਯ ਸਾਵਕੇ ਅਭਿਣ੍ਹਂ ਓਵਦਿ। ਸੋ ਤਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਸਦ੍ਧਾਜਾਤੋ ਪਬ੍ਬਜਿ। ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਚ ਪਨ ਤਮੇਵ ਗਾਥਂ ਪੁਨਪ੍ਪੁਨਂ ਪਰਿਵਤ੍ਤੇਤਿ। ਸੋ ਤਤ੍ਥ ਵੀਸਤਿਵਸ੍ਸਸਹਸ੍ਸਾਨਿ ਸਮਣਧਮ੍ਮਂ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਞਾਣਸ੍ਸ ਅਪਰਿਪਕ੍ਕਤ੍ਤਾ ਵਿਸੇਸਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਤੁਂ ਨਾਸਕ੍ਖਿ। ਤਤੋ ਪਨ ਚੁਤੋ ਦੇਵਲੋਕੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਅਪਰਾਪਰਂ ਸੁਗਤੀਸੁਯੇਵ ਸਂਸਰਨ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਭਵਸਮ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਸ੍ਸ ਪੁਤ੍ਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੋ ਵਿਞ੍ਞੁਤਂ ਪਤ੍ਵਾ ਜੇਤਵਨਪਟਿਗ੍ਗਹਣਸਮਯੇ ਬੁਦ੍ਧਾਨੁਭਾਵਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਪਟਿਲਦ੍ਧਸਦ੍ਧੋ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਕਤਪੁਬ੍ਬਕਿਚ੍ਚੋ ਅਰਞ੍ਞੇ ਵਿਹਰਨ੍ਤੋ ਸਤ੍ਥੁ ਸਨ੍ਤਿਕਂ ਅਗਮਾਸਿ। ਤਸ੍ਮਿਞ੍ਚ ਸਮਯੇ ਸਤ੍ਥਾ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਂ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਵਿਦੂਰੇ ਅਧਿਚਿਤ੍ਤਮਨੁਯੁਤ੍ਤਂ ਦਿਸ੍ਵਾ **"ਅਧਿਚੇਤਸੋ"**ਤਿ ਇਮਂ ਉਦਾਨਂ ਉਦਾਨੇਸਿ। ਤਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਅਯਂ ਚਿਰਕਾਲਂ ਭਾਵਨਾਯ ਅਰਞ੍ਞੇ ਵਿਹਰਨ੍ਤੋਪਿ ਕਾਲੇਨ ਕਾਲਂ ਤਮੇਵ ਗਾਥਂ ਉਦਾਨੇਤਿ, ਤੇਨਸ੍ਸ **ਏਕੁਦਾਨਿਯੋ**ਤਿ ਸਮਞ੍ਞਾ ਉਦਪਾਦਿ। ਸੋ ਅਥੇਕਦਿਵਸਂ ਚਿਤ੍ਤੇਕਗ੍ਗਤਂ ਲਭਿਤ੍ਵਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਂ ਵਡ੍ਢੇਤ੍ਵਾ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਾਪੁਣਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੧.੧੨.੭੨-੮੧) –

''ਅਟ੍ਠਦਸ੍ਸਿਮ੍ਹਿ ਸੁਗਤੇ, ਨਿਬ੍ਬੁਤੇ ਸਮਨਨ੍ਤਰਾ।
ਯਕ੍ਖਯੋਨਿਂ ਉਪਪਜ੍ਜਿਂ, ਯਸਂ ਪਤ੍ਤੋ ਚਹਂ ਤਦਾ॥

''ਦੁਲ੍ਲਦ੍ਧਂ ਵਤ ਮੇ ਆਸਿ, ਦੁਪ੍ਪਭਾਤਂ ਦੁਰੁਟ੍ਠਿਤਂ।
ਯਂ ਮੇ ਭੋਗੇ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨੇ, ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯਿ ਚਕ੍ਖੁਮਾ॥

''ਮਮ ਸਙ੍ਕਪ੍ਪਮਞ੍ਞਾਯ, ਸਾਗਰੋ ਨਾਮ ਸਾਵਕੋ।
ਮਮੁਦ੍ਧਰਿਤੁਕਾਮੋ ਸੋ, ਆਗਚ੍ਛਿ ਮਮ ਸਨ੍ਤਿਕਂ॥

''ਕਿਂ ਨੁ ਸੋਚਸਿ ਮਾ ਭਾਯਿ, ਚਰ ਧਮ੍ਮਂ ਸੁਮੇਧਸ।
ਅਨੁਪ੍ਪਦਿਨ੍ਨਾ ਬੁਦ੍ਧੇਨ, ਸਬ੍ਬੇਸਂ ਬੀਜਸਮ੍ਪਦਾ॥

''ਯੋ ਚੇ ਪੂਜੇਯ ਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਂ, ਤਿਟ੍ਠਨ੍ਤਂ ਲੋਕਨਾਯਕਂ।
ਧਾਤੁਂ ਸਾਸਪਮਤ੍ਤਮ੍ਪਿ, ਨਿਬ੍ਬੁਤਸ੍ਸਾਪਿ ਪੂਜਯੇ॥

''ਸਮੇ ਚਿਤ੍ਤਪ੍ਪਸਾਦਮ੍ਹਿ, ਸਮਂ ਪੁਞ੍ਞਂ ਮਹਗ੍ਗਤਂ।
ਤਸ੍ਮਾ ਥੂਪਂ ਕਰਿਤ੍ਵਾਨ, ਪੂਜੇਹਿ ਜਿਨਧਾਤੁਯੋ॥

''ਸਾਗਰਸ੍ਸ ਵਚੋ ਸੁਤ੍ਵਾ, ਬੁਦ੍ਧਥੂਪਂ ਅਕਾਸਹਂ।
ਪਞ੍ਚਵਸ੍ਸੇ ਪਰਿਚਰਿਂ, ਮੁਨਿਨੋ ਥੂਪਮੁਤ੍ਤਮਂ॥

''ਤੇਨ ਕਮ੍ਮੇਨ ਦ੍ਵਿਪਦਿਨ੍ਦ, ਲੋਕਜੇਟ੍ਠ ਨਰਾਸਭ।
ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਂ ਅਨੁਭੋਤ੍ਵਾਨ, ਅਰਹਤ੍ਤਮਪਾਪੁਣਿਂ॥

‘‘ਭੂਰਿਪਞ੍ਞਾ ਚ ਚਤ੍ਤਾਰੋ, ਸਤ੍ਤਕਪ੍ਪਸਤੇ ਇਤੋ।
ਸਤ੍ਤਰਤਨਸਮ੍ਪਨ੍ਨਾ, ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀ ਮਹਬ੍ਬਲਾ॥

‘‘ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹਂ...ਪੇ॰... ਕਤਂ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ’’ਨ੍ਤਿ॥

ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਨ ਪਤ੍ਵਾ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਸੁਖੇਨ ਵਿਹਰਨ੍ਤੋ ਏਕਦਿਵਸਂ ਆਯਸ੍ਮਤਾ ਧਮ੍ਮਭਣ੍ਡਾਗਾਰਿਕੇਨ ਪਟਿਭਾਨਂ ਵੀਮਂਸਿਤੁਂ, ‘‘ਆਵੁਸੋ, ਮਯ੍ਹਂ ਧਮ੍ਮਂ ਭਣਾਹੀ’’ਤਿ ਅਜ੍ਝਿਟ੍ਠੋ ਚਿਰਕਾਲਪਰਿਚਿਤਤ੍ਤਾ –

੬੮. ‘‘ਅਧਿਚੇਤਸੋ ਅਪ੍ਪਮਜ੍ਜਤੋ, ਮੁਨਿਨੋ ਮੋਨਪਥੇਸੁ ਸਿਕ੍ਖਤੋ।
ਸੋਕਾ ਨ ਭਵਨ੍ਤਿ ਤਾਦਿਨੋ, ਉਪਸਨ੍ਤਸ੍ਸ ਸਦਾ ਸਤੀਮਤੋ’’ਤਿ॥ (ਉਦਾ॰ ੩੭) –

ਇਮਮੇਵ ਗਾਥਂ ਅਭਾਸਿ।

ਤਤ੍ਥ **ਅਧਿਚੇਤਸੋ**ਤਿ ਅਧਿਚਿਤ੍ਤਵਤੋ, ਸਬ੍ਬਚਿਤ੍ਤਾਨਂ ਅਧਿਕੇਨ ਅਰਹਤ੍ਤਫਲਚਿਤ੍ਤੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਸ੍ਸਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਅਪ੍ਪਮਜ੍ਜਤੋ**ਤਿ ਨਪ੍ਪਮਜ੍ਜਤੋ, ਅਪ੍ਪਮਾਦੇਨ ਅਨਵਜ੍ਜਧਮ੍ਮੇਸੁ ਸਾਤਚ੍ਚਕਿਰਿਯਾਯ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਸ੍ਸਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। **ਮੁਨਿਨੋ**ਤਿ ‘‘ਯੋ ਮੁਨਾਤਿ ਉਭੋ ਲੋਕੇ, ਮੁਨਿ ਤੇਨ ਪਵੁਚ੍ਚਤੀ’’ਤਿ (ਧ॰ ਪ॰ ੨੬੯; ਮਹਾਨਿ॰ ੧੪੯; ਚੂਲ਼ਨਿ॰ ਮੇਤ੍ਤਗੂਮਾਣਵਪੁਚ੍ਛਾਨਿਦ੍ਦੇਸ ੨੧) ਏਵਂ ਉਭਯਲੋਕਮੁਨਨੇਨ ਵਾ, ਮੋਨਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਞਾਣਂ, ਤੇਨ ਅਰਹਤ੍ਤਫਲਪਞ੍ਞਾਸਙ੍ਖਾਤੇਨ ਮੋਨੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਤਾਯ ਵਾ ਖੀਣਾਸਵੋ ਮੁਨਿ ਨਾਮ, ਤਸ੍ਸ ਮੁਨਿਨੋ। **ਮੋਨਪਥੇਸੁ ਸਿਕ੍ਖਤੋ**ਤਿ ਅਰਹਤ੍ਤਞਾਣਸਙ੍ਖਾਤਸ੍ਸ ਮੋਨਸ੍ਸ ਪਥੇਸੁ ਉਪਾਯਮਗ੍ਗੇਸੁ ਸਤ੍ਤਤਿਂਸਬੋਧਿਪਕ੍ਖਿਯਧਮ੍ਮੇਸੁ, ਤੀਸੁ ਵਾ ਸਿਕ੍ਖਾਸੁ ਸਿਕ੍ਖਤੋ। ਇਦਞ੍ਚ ਪੁਬ੍ਬਭਾਗਪਟਿਪਦਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਪਰਿਨਿਟ੍ਠਿਤਸਿਕ੍ਖੋ ਹਿ ਅਰਹਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਏਵਂ ਸਿਕ੍ਖਤੋ, ਇਮਾਯ ਸਿਕ੍ਖਾਯ ਮੁਨਿਭਾਵਂ ਪਤ੍ਤਸ੍ਸ ਮੁਨਿਨੋਤਿ ਏਵਮੇਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਯਸ੍ਮਾ ਚੇਤਦੇਵਂ ਤਸ੍ਮਾ ਹੇਟ੍ਠਿਮਮਗ੍ਗਫਲਚਿਤ੍ਤਾਨਂ ਵਸੇਨ ਅਧਿਚੇਤਸੋ, ਚਤੁਸਚ੍ਚਸਮ੍ਬੋਧਿਪਟਿਪਤ੍ਤਿਯਂ ਅਪ੍ਪਮਾਦਵਸੇਨ ਅਪ੍ਪਮਜ੍ਜਤੋ, ਅਗ੍ਗਮਗ੍ਗਞਾਣਸਮਨ੍ਨਾਗਮੇਨ ਮੁਨਿਨੋਤਿ ਏਵਮੇਤੇਸਂ ਪਦਾਨਂ ਅਤ੍ਥੋ ਯੁਜ੍ਜਤਿਯੇਵ। ਅਥ ਵਾ ‘‘ਅਪ੍ਪਮਜ੍ਜਤੋ ਸਿਕ੍ਖਤੋ’’ ਪਧਾਨਹੇਤੂ ਅਕ੍ਖਾਤਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ। ਤਸ੍ਮਾ ਅਪ੍ਪਮਜ੍ਜਨਹੇਤੁ ਸਿਕ੍ਖਨਹੇਤੁ ਚ ਅਧਿਚੇਤਸੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਸੋਕਾ ਨ ਭਵਨ੍ਤਿ ਤਾਦਿਨੋਤਿ ਤਾਦਿਸਸ੍ਸ ਖੀਣਾਸਵਮੁਨਿਨੋ ਅਬ੍ਭਨ੍ਤਰੇ ਇਟ੍ਠਵਿਯੋਗਾਦਿਵਤ੍ਥੁਕਾ ਸੋਕਾ ਚਿਤ੍ਤਸਨ੍ਤਾਪਾ ਨ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਅਥ ਵਾ ਤਾਦਿਲਕ੍ਖਣਪ੍ਪਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਸੇਕ੍ਖਮੁਨਿਨੋ ਸੋਕਾ ਨ ਭਵਨ੍ਤੀਤਿ। **ਉਪਸਨ੍ਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਰਾਗਾਦੀਨਂ ਅਚ੍ਚਨ੍ਤੂਪਸਮੇਨ ਉਪਸਨ੍ਤਸ੍ਸ। **ਸਦਾ ਸਤੀਮਤੋ**ਤਿ ਸਤਿਵੇਪੁਲ੍ਲਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਨਿਚ੍ਚਕਾਲਂ ਸਤਿਯਾ ਅਵਿਰਹਿਤਸ੍ਸ।

ਏਤ੍ਥ ਚ ‘‘ਅਧਿਚੇਤਸੋ’’ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਅਧਿਚਿਤ੍ਤਸਿਕ੍ਖਾ, ‘‘ਅਪ੍ਪਮਜ੍ਜਤੋ’’ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਅਧਿਸੀਲਸਿਕ੍ਖਾ, ‘‘ਮੁਨਿਨੋ ਮੋਨਪਥੇਸੁ ਸਿਕ੍ਖਤੋ’’ਤਿ ਏਤੇਹਿ ਅਧਿਪਞ੍ਞਾਸਿਕ੍ਖਾ। ‘‘ਮੁਨਿਨੋ’’ਤਿ ਵਾ ਏਤੇਨ ਅਧਿਪਞ੍ਞਾਸਿਕ੍ਖਾ, ‘‘ਮੋਨਪਥੇਸੁ ਸਿਕ੍ਖਤੋ’’ਤਿ ਏਤੇਨ ਤਾਸਂ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਸਿਕ੍ਖਾਨਂ ਪੁਬ੍ਬਭਾਗਪਟਿਪਦਾ, ‘‘ਸੋਕਾ ਨ ਭਵਨ੍ਤੀ’’ਤਿਆਦੀਹਿ ਸਿਕ੍ਖਾਪਾਰਿਪੂਰਿਯਾ ਆਨਿਸਂਸਾ ਪਕਾਸਿਤਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ ਅਯਮੇਵ ਚ ਥੇਰਸ੍ਸ ਅਞ੍ਞਾਬ੍ਯਾਕਰਣਗਾਥਾ ਅਹੋਸਿ।

ਏਕੁਦਾਨਿਯਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੯. ਛਨ੍ਨਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਸੁਤ੍ਵਾਨ ਧਮ੍ਮਂ ਮਹਤੋ ਮਹਾਰਸਨ੍ਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਛਨ੍ਨਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਅਯਮ੍ਪਿ ਪੁਰਿਮਬੁਦ੍ਧੇਸੁ ਕਤਾਧਿਕਾਰੋ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਭਵੇ ਵਿਵਟ੍ਟੂਪਨਿਸ੍ਸਯਂ ਪੁਞ੍ਞਂ ਉਪਚਿਨਨ੍ਤੋ ਸਿਦ੍ਧਤ੍ਥਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਕੁਲਗੇਹੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਵਿਞ੍ਞੁਤਂ ਪਤ੍ਤੋ ਏਕਦਿਵਸਂ ਸਿਦ੍ਧਤ੍ਥਂ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਞ੍ਞਤਰਂ ਰੁਕ੍ਖਮੂਲਂ ਉਪਗਚ੍ਛਨ੍ਤਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਪਸਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੋ ਮੁਦੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਂ ਪਣ੍ਣਸਨ੍ਥਰਂ ਸਨ੍ਥਰਿਤ੍ਵਾ

ਅਦਾਸਿ। ਪੁਪ੍ਫੇਹਿ ਚ ਸਮਨ੍ਤਤੋ ਓਕਿਰਿਤ੍ਵਾ ਪੂਜੰ ਅਕਾਸਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮੇਨ ਦੇਵਲੋਕੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਪੁਨਪਿ ਅਪਰਾਪਰੰ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਕਤ੍ਵਾ ਸੁਗਤੀਸੁਯੇਵ ਸੰਸਰਨ੍ਤੋ ਅਮ੍ਹਾਕੰ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਸੁਦ੍ਧੋਦਨਮਹਾਰਾਜਸ੍ਸ ਗੇਹੇ ਦਾਸਿਯਾ ਕੁਚ੍ਛਿਮ੍ਹਿ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ, **ਛਨ੍ਨੋ**ਤਿਸ੍ਸ ਨਾਮੰ ਅਹੋਸਿ, ਬੋਧਿਸਤ੍ਤੇਨ ਸਹਜਾਤੋ। ਸੋ ਸਤ੍ਥੁ ਞਾਤਿਸਮਾਗਮੇ ਪਟਿਲਦ੍ਧਸਦ੍ਧੋ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਤਿ ਪੇਮੇਨ, ''ਅਮ੍ਹਾਕੰ ਬੁਦ੍ਧੋ, ਅਮ੍ਹਾਕੰ ਧਮ੍ਮੋ''ਤਿ ਮਮਤ੍ਤੰ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤ੍ਵਾ ਸਿਨੇਹੰ ਛਿਨ੍ਦਿਤੁੰ ਅਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤੋ ਸਮਣਧਮ੍ਮੰ ਅਕਤ੍ਵਾ ਸਤ੍ਥਰਿ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬੁਤੇ ਸਤ੍ਥਾਰਾ ਆਣਤ੍ਤਵਿਧਿਨਾ ਕਤੇਨ ਬ੍ਰਹ੍ਮਦਣ੍ਡੇਨ ਸਨ੍ਤਜ੍ਜਿਤੋ ਸੰਵੇਗਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਸਿਨੇਹੰ ਛਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨ੍ਤੋ ਨਚਿਰੇਨੇਵ ਅਰਹਤ੍ਤੰ ਪਾਪੁਣਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੧.੧੦.੪੫-੫੦) –

''ਸਿਦ੍ਧਤ੍ਥਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ, ਅਦਾਸਿਂ ਪਣ੍ਣਸਨ੍ਥਰੰ।
ਸਮਨ੍ਤਾ ਉਪਹਾਰਞ੍ਚ, ਕੁਸੁਮੰ ਓਕਿਰਿਂ ਅਹਂ॥

''ਪਾਸਾਦੇਵੰ ਗੁਣੰ ਰਮ੍ਮੰ, ਅਨੁਭੋਮਿ ਮਹਾਰਹਂ।
ਮਹਗ੍ਘਾਨਿ ਚ ਪੁਪ੍ਫਾਨਿ, ਸਯਨੇਭਿਸਵਨ੍ਤਿ ਮੇ॥

''ਸਯਨੇਹੰ ਤੁਵਟ੍ਟਾਮਿ, ਵਿਚਿਤ੍ਤੇ ਪੁਪ੍ਫਸਨ੍ਥਤੇ।
ਪੁਪ੍ਫਵੁਟ੍ਠਿ ਚ ਸਯਨੇ, ਅਭਿਵਸ੍ਸਤਿ ਤਾਵਦੇ॥

''ਚਤੁਨ੍ਨਵੁਤਿਤੋ ਕਪ੍ਪੇ, ਅਦਾਸਿਂ ਪਣ੍ਣਸਨ੍ਥਰੰ।
ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ, ਸਨ੍ਥਰਸ੍ਸ ਇਦਂ ਫਲਂ॥

''ਤਿਣਸਨ੍ਥਰਕਾ ਨਾਮ, ਸਤ੍ਤੇਤੇ ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤਿਨੋ।
ਇਤੋ ਤੇ ਪਞ੍ਚਮੇ ਕਪ੍ਪੇ, ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਂਸੁ ਜਨਾਧਿਪਾ॥

''ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹਂ...ਪੇ॰... ਕਤਂ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ''ਨ੍ਤਿ॥

ਅਰਹਤ੍ਤੰ ਪਨ ਪਤ੍ਵਾ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਸੁਖਸਨ੍ਤੁਪ੍ਪਿਤੋ ਪੀਤਿਵੇਗਵਿਸ੍ਸਟ੍ਠਂ ਉਦਾਨਂ ਉਦਾਨੇਨ੍ਤੋ –

੬੯. ''ਸੁਤ੍ਵਾਨ ਧਮ੍ਮਂ ਮਹਤੋ ਮਹਾਰਸਂ,
ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣਵਰੇਨ ਦੇਸਿਤਂ।
ਮਗ੍ਗਂ ਪਪਜ੍ਜਿਂ ਅਮਤਸ੍ਸ ਪਤ੍ତਿਯਾ,
ਸੋ ਯੋਗਕ੍ਖੇਮਸ੍ਸ ਪਥਸ੍ਸ ਕੋਵਿਦੋ''ਤਿ॥ – ਗਾਥਂ ਅਭਾਸਿ।

ਤਤ੍ਥ **ਸੁਤ੍ਵਾਨਾ**ਤਿ ਸੁਣਿਤ੍ਵਾ, ਸੋਤੇਨ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਓਹਿਤਸੋਤੋ ਸੋਤਦ੍ਵਾਰਾਨੁਸਾਰੇਨ ਉਪਧਾਰੇਤ੍ਵਾ। **ਧਮ੍ਮ**ਨ੍ਤਿ ਚਤੁਸਚ੍ਚਧਮ੍ਮਂ। **ਮਹਤੋ**ਤਿ ਭਗਵਤੋ। ਭਗਵਾ ਹਿ ਮਹਨ੍ਤੇਹਿ ਉਲ਼ਾਰਤਮੇਹਿ ਸੀਲਾਦਿਗੁਣੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਤ੍ਤਾ, ਸਦੇਵਕੇਨ ਲੋਕੇਨ ਵਿਸੇਸਤੋ ਮਹਨੀਯਤਾਯ ਚ ''ਮਹਾ''ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਯਾ ਤਸ੍ਸ **ਮਹਾਸਮਣੋ**ਤਿ ਸਮਞ੍ਞਾ ਜਾਤਾ। ਨਿਸ੍ਸਕ੍ਕਵਚਨਞ੍ਚੇਤਂ ''ਮਹਤੋ ਧਮ੍ਮਂ ਸੁਤ੍ਵਾਨਾ''ਤਿ। **ਮਹਾਰਸ**ਨ੍ਤਿ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਰਸਸ੍ਸ ਦਾਯਕਤ੍ਤਾ ਉਲ਼ਾਰਰਸਂ। **ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣਵਰੇਨ ਦੇਸਿਤ**ਨ੍ਤਿ ਸਬ੍ਬਂ ਜਾਨਾਤੀਤਿ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੂ, ਤਸ੍ਸ ਭਾਵੋ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਾ। ਞਾਣਮੇਵ ਵਰਂ, ਞਾਣੇਸੁ ਵਾ ਵਰਨ੍ਤਿ ਞਾਣਵਰਂ, ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਾ ਞਾਣਵਰਂ ਏਤਸ੍ਸਾਤਿ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣਵਰੋ, ਭਗਵਾ। ਤੇਨ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣਸਙ੍ਖਾਤਅਗ੍ਗਞ੍ਞਾਣੇਨ ਵਾ ਕਰਣਭੂਤੇਨ ਦੇਸਿਤਂ ਕਥਿਤਂ ਧਮ੍ਮਂ ਸੁਤ੍ਵਾਨਾਤਿ ਯੋਜਨਾ। ਯਂ ਪਨੇਤ੍ਥ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ, ਤਂ ਪਰਮਤ੍ਥਦੀਪਨਿਯਂ ਇਤਿਵੁਤ੍ਤਕਵਣ੍ਣਨਾਯਂ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। **ਮਗ੍ਗ**ਨ੍ਤਿ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਂ। **ਪਪਜ੍ਜਿ**ਨ੍ਤਿ ਪਟਿਪਜ੍ਜਿਂ। **ਅਮਤਸ੍ਸ ਪਤ੍ਤਿਯਾ**ਤਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯ ਉਪਾਯਭੂਤਂ ਪਟਿਪਜ੍ਜਿਨ੍ਤਿ

ਯੋਜਨਾ। **ਸੋਤਿ** ਸੋ ਭਗਵਾ। **ਯੋਗਕ੍ਖੇਮਸ੍ਸ ਪਥਸ੍ਸ ਕੋਵਿਦੋਤਿ** ਚਤੂਹਿ ਯੋਗੇਹਿ ਅਨੁਪਦ੍ਦੁਤਸ੍ਸ ਨਿਬ੍ਬਾਨਸ੍ਸ ਯੋ ਪਥੋ, ਤਸ੍ਸ ਕੋਵਿਦੋ ਤਤ੍ਥ ਸੁਕੁਸਲੋ। ਅਯਞ੍ਹੇਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥੋ – ਭਗਵਤੋ ਚਤੁਸਚ੍ਚਦੇਸਨਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਅਮਤਾਧਿਗਮੂਪਾਯਮਗ੍ਗਂ ਅਹਂ ਪਟਿਪਜ੍ਜਿਂ ਪਟਿਪਜ੍ਜਨਮਗ੍ਗਂ ਮਯਾ ਕਤਂ, ਸੋ ਏਵ ਪਨ ਭਗਵਾ ਸਬ੍ਬਥਾ ਯੋਗਕ੍ਖੇਮਸ੍ਸ ਪਥਸ੍ਸ ਕੋਵਿਦੋ, ਪਰਸਨ੍ਤਾਨੇ ਵਾ ਪਰਮਨੇਸੁ ਕੁਸਲੋ, ਯਸ੍ਸ ਸਂਵਿਧਾਨਮਾਗਮ੍ਮ ਅਹਮ੍ਪਿ ਮਗ੍ਗਂ ਪਟਿਪਜ੍ਜਿਨ੍ਤਿ। ਅਯਮੇਵ ਚ ਥੇਰਸ੍ਸ ਅਞ੍ਞਾਬ੍ਯਾਕਰਣਗਾਥਾ ਅਹੋਸੀਤਿ।

ਛਨ੍ਨਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੧੦. ਪੁਣ੍ਣਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਸੀਲਮੇਵਾਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਪੁਣ੍ਣਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਸੋਪਿ ਪੁਰਿਮਬੁਦ੍ਧੇਸੁ ਕਤਾਧਿਕਾਰੋ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਭਵੇ ਵਿਵਟ੍ਟੂਪਨਿਸ੍ਸਯਂ ਕੁਸਲਂ ਉਪਚਿਨਨ੍ਤੋ ਇਤੋ ਏਕਨਵੁਤੇ ਕਪ੍ਪੇ ਬੁਦ੍ਧਸੁਞ੍ਞੇ ਲੋਕੇ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਕੁਲੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਵਯਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਸਿਪ੍ਪੇਸੁ ਨਿਪ੍ਫਤ੍ਤਿਂ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਕਾਮੇਸੁ ਆਦੀਨਵਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਘਰਾਵਾਸਂ ਪਹਾਯ ਤਾਪਸਪਬ੍ਬਜ੍ਜਂ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਹਿਮਵਨ੍ਤਪ੍ਪਦੇਸੇ ਪਣ੍ਣਕੁਟਿਂ ਕਤ੍ਵਾ ਵਾਸਂ ਕਪ੍ਪੇਸਿ। ਤਸ੍ਸ ਵਸਨਟ੍ਠਾਨਸ੍ਸ ਅਵਿਦੂਰੇ ਏਕਸ੍ਮਿਂ ਪਬ੍ਭਾਰੇ ਪਚ੍ਚੇਕਬੁਦ੍ਧੋ ਆਬਾਧਿਕੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯਿ, ਤਸ੍ਸ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਨਸਮਯੇ ਮਹਾ ਆਲੋਕੋ ਅਹੋਸਿ। ਤਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਸੋ, ''ਕਥਂ ਨੁ ਖੋ ਅਯਂ ਆਲੋਕੋ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ''ਤਿ ਵੀਮਂਸਨਵਸੇਨ ਇਤੋ ਚਿਤੋ ਚ ਆਹਿਣ੍ਡਨ੍ਤੋ ਪਬ੍ਭਾਰੇ ਪਚ੍ਚੇਕਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਂ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬੁਤਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਗਨ੍ਧਦਾਰੂਨਿ ਸਂਕਡ੍ਢਿਤ੍ਵਾ ਸਰੀਰਂ ਝਾਪੇਤ੍ਵਾ ਗਨ੍ਧੋਦਕੇਨ ਉਪਸਿਞ੍ਚਿ। ਤਤ੍ਥੇਕੋ ਦੇਵਪੁਤ੍ਤੋ ਅਨ੍ਤਲਿਕ੍ਖੇ ਠਤ੍ਵਾ ਏਵਮਾਹ – ''ਸਾਧੁ, ਸਾਧੁ, ਸਪ੍ਪੁਰਿਸ, ਬਹੁਂ ਤਯਾ ਪੁਞ੍ਞਂ ਪਸਵਨ੍ਤੇਨ ਪੂਰਿਤਂ ਸੁਗਤਿਸਂਵਤ੍ਤਨਿਯਂ ਕਮ੍ਮਂ ਤੇਨ ਤ੍ਵਂ ਸੁਗਤੀਸੁਯੇਵ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸਸਿ, 'ਪੁਣ੍ਣੋ'ਤਿ ਚ ਤੇ ਨਾਮਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ''ਤਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮੇਨ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਸਂਸਰਨ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਸੁਨਾਪਰਨ੍ਤਜਨਪਦੇ ਸੁਪ੍ਪਾਰਕਪਟ੍ਟਨੇ ਗਹਪਤਿਕੁਲੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ, **ਪੁਣ੍ਣੋ**ਤਿਸ੍ਸ ਨਾਮਂ ਅਹੋਸਿ। ਸੋ ਵਯਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਵਾਣਿਜ੍ਜਵਸੇਨ ਮਹਤਾ ਸਤ੍ਥੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਾਵਤ੍ਥਿਂ ਗਤੋ। ਤੇਨ ਚ ਸਮਯੇਨ ਭਗਵਾ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ। ਅਥ ਸੋ ਸਾਵਤ੍ਥਿਵਾਸੀਹਿ ਉਪਾਸਕੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਵਿਹਾਰਂ ਗਤੋ ਸਤ੍ਥੁ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਧਮ੍ਮਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਪਟਿਲਦ੍ਧਸਦ੍ਧੋ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਵਤ੍ਤਪਟਿਵਤ੍ਤੇਹਿ ਆਚਰਿਯੁਪਜ੍ਝਾਯੇ ਆਰਾਧੇਨ੍ਤੋ ਵਿਹਾਸਿ। ਸੋ ਏਕਦਿਵਸਂ ਸਤ੍ਥਾਰਂ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ, ''ਸਾਧੁ ਮਂ, ਭਨ੍ਤੇ ਭਗਵਾ, ਸਂਖਿਤ੍ਤੇਨ ਓਵਾਦੇਨ ਓਵਦਤੁ, ਯਮਹਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਸੁਨਾਪਰਨ੍ਤਜਨਪਦੇ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯ''ਨ੍ਤਿ ਆਹ। ਤਸ੍ਸ ਭਗਵਾ, ''ਸਨ੍ਤਿ ਖੋ, ਪੁਣ੍ਣ, ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਰੂਪਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੩.੩੯੫; ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੪.੮੮) ਓਵਾਦਂ ਦਤ੍ਵਾ ਸੀਹਨਾਦਂ ਨਦਾਪੇਤ੍ਵਾ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜੇਸਿ। ਸੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਵਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਸੁਨਾਪਰਨ੍ਤਜਨਪਦਂ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਸੁਪ੍ਪਾਰਕਪਟ੍ਟਨੇ ਵਿਹਰਨ੍ਤੋ ਸਮਥਵਿਪਸ੍ਸਨਂ ਉਸ੍ਸੁਕ੍ਕਾਪੇਤ੍ਵਾ ਤਿਸ੍ਸੋ ਵਿਜ੍ਜਾ ਸਚ੍ਛਾਕਾਸਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੧.੪੧.੨੯-੪੪) –

''ਪਬ੍ਭਾਰਕੂਟਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ, ਸਯਮ੍ਭੂ ਅਪਰਾਜਿਤੋ।
ਆਬਾਧਿਕੋ ਚ ਸੋ ਬੁਦ੍ਧੋ, ਵਸਤਿ ਪਬ੍ਬਤਨ੍ਤਰੇ॥

''ਮਮ ਅਸ੍ਸਮਸਾਮਨ੍ਤਾ, ਪਨਾਦੋ ਆਸਿ ਤਾਵਦੇ।
ਬੁਦ੍ਧੇ ਨਿਬ੍ਬਾਯਮਾਨਮ੍ਹਿ, ਆਲੋਕੋ ਉਦਪਜ੍ਜਥ॥

''ਯਾਵਤਾ ਵਨਸਣ੍ਡਸ੍ਮਿਂ, ਅਚ੍ਛਕੋਕਤਰਚ੍ਛਕਾ।
ਵਾਲਾ ਚ ਕੇਸਰੀ ਸਬ੍ਬੇ, ਅਭਿਗਜ੍ਜਿਂਸੁ ਤਾਵਦੇ॥

''ਉਪ੍ਪਾਤਂ ਤਮਹਂ ਦਿਸ੍ਵਾ, ਪਬ੍ਭਾਰਂ ਅਗਮਾਸਹਂ।
ਤਤ੍ਥੱਦਸਾਸਿਂ ਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਂ, ਨਿਬ੍ਬੁਤਂ ਅਪਰਾਜਿਤਂ॥

‘‘ਸੁਫੁਲ੍ਲਂ ਸਾਲਰਾਜਂਵ, ਸਤਰਂਸਿਂਵ ਉਗ੍ਗਤਂ।
ਵੀਤਚ੍ਚਿਕਂਵ ਅਙ੍ਗਾਰਂ, ਨਿਬ੍ਬੁਤਂ ਅਪਰਾਜਿਤਂ॥

‘‘ਤਿਣਂ ਕਟ੍ਠਞ੍ਚ ਪੂਰੇਤ੍ਵਾ, ਚਿਤਕਂ ਤਤ੍ਥਕਾਸਹਂ।
ਚਿਤਕਂ ਸੁਕਤਂ ਕਤ੍ਵਾ, ਸਰੀਰਂ ਝਾਪਯਿਂ ਅਹਂ॥

‘‘ਸਰੀਰਂ ਝਾਪਯਿਤ੍ਵਾਨ, ਗਨ੍ਧਤੋਯਂ ਸਮੋਕਿਰਿਂ।
ਅਨ੍ਤਲਿਕ੍ਖੇ ਠਿਤੋ ਯਕ੍ਖੋ, ਨਾਮਮਗ੍ਗਹਿ ਤਾਵਦੇ॥

‘‘ਯਂ ਪੂਰਿਤਂ ਤਯਾ ਕਿਚ੍ਚਂ, ਸਯਮ੍ਭੁਸ੍ਸ ਮਹੇਸਿਨੋ।
ਪੁਣ੍ਣਕੋ ਨਾਮ ਨਾਮੇਨ, ਸਦਾ ਹੋਹਿ ਤੁਵਂ ਮੁਨੇ॥

‘‘ਤਮ੍ਹਾ ਕਾਯਾ ਚਵਿਤ੍ਵਾਨ, ਦੇਵਲੋਕਂ ਅਗਚ੍ਛਹਂ।
ਤਤ੍ਥ ਦਿਬ੍ਬਮਯੋ ਗਨ੍ਧੋ, ਅਨ੍ਤਲਿਕ੍ਖਾ ਪਵਸ੍ਸਤਿ॥

‘‘ਤਤ੍ਰਾਪਿ ਨਾਮਧੇਯ੍ਯਂ ਮੇ, ਪੁਣ੍ਣਕੋਤਿ ਅਹੂ ਤਦਾ।
ਦੇਵਭੂਤੋ ਮਨੁਸ੍ਸੋ ਵਾ, ਸਙ੍ਕਪ੍ਪਂ ਪੂਰਯਾਮਹਂ॥

‘‘ਇਦਂ ਪਚ੍ਛਿਮਕਂ ਮਯ੍ਹਂ, ਚਰਿਮੋ ਵਤ੍ਤਤੇ ਭਵੋ।
ਇਧਾਪਿ ਪੁਣ੍ਣਕੋ ਨਾਮ, ਨਾਮਧੇਯ੍ਯਂ ਪਕਾਸਤਿ॥

‘‘ਤੋਸਯਿਤ੍ਵਾਨ ਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਂ, ਗੋਤਮਂ ਸਕ੍ਯਪੁਙ੍ਗਵਂ।
ਸਬ੍ਬਾਸਵੇ ਪਰਿਞ੍ਞਾਯ, ਵਿਹਰਾਮਿ ਅਨਾਸਵੋ॥

‘‘ਏਕਨਵੁਤਿਤੋ ਕਪ੍ਪੇ, ਯਂ ਕਮ੍ਮਮਕਰਿਂ ਤਦਾ।
ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ, ਤਨੁਕਿਚ੍ਚਸ੍ਸਿਦਂ ਫਲਂ॥

‘‘ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹਂ…ਪੇ॰… ਕਤਂ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ’’ਨ੍ਤਿ॥

ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਨ ਪਤ੍ਵਾ ਥੇਰੋ ਬਹੂ ਮਨੁਸ੍ਸੇ ਸਾਸਨੇ ਅਭਿਪ੍ਪਸਾਦੇਸਿ। ਯਤੋ ਪਞ੍ਚਸਤਮਤ੍ਤਾ ਪੁਰਿਸਾ ਉਪਾਸਕਤ੍ਤਂ ਪਞ੍ਚਸਤਮਤ੍ਤਾ ਚ ਇਤ੍ਥਿਯੋ ਉਪਾਸਿਕਾਭਾਵਂ ਪਟਿਵੇਦੇਸੁਂ। ਸੋ ਤਤ੍ਥ ਰਤ੍ਤਚਨ੍ਦਨੇਨ ਚਨ੍ਦਨਮਾਲ਼ਂ ਨਾਮ ਗਨ੍ਧਕੁਟਿਂ ਕਾਰਾਪੇਤ੍ਵਾ, ‘‘ਸਤ੍ਥਾ ਪਞ੍ਚਹਿ ਭਿਕ੍ਖੁਸਤੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਮਾਲ਼ਂ ਪਟਿਚ੍ਛਤੂ’’ਤਿ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਪੁਪ੍ਫਦੂਤੇਨ ਨਿਮਨ੍ਤੇਸਿ । ਭਗਵਾ ਚ ਇਦ੍ਧਾਨੁਭਾਵੇਨ ਤਤ੍ਤਕੇਹਿ ਭਿਕ੍ਖੂਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਤਤ੍ਥ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਚਨ੍ਦਨਮਾਲ਼ਂ ਪਟਿਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਅਰੁਣੇ ਅਨੁਟ੍ਠਿਤੇਯੇਵ ਪਚ੍ਚਾਗਮਾਸਿ। ਥੇਰੋ ਅਪਰਭਾਗੇ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਨਸਮਯੇ ਅਞ੍ਞਂ ਬ੍ਯਾਕਰੋਨ੍ਤੋ –

੧੦. ‘‘ਸੀਲਮੇਵ ਇਧ ਅਗ੍ਗਂ, ਪਞ੍ਞਵਾ ਪਨ ਉਤ੍ਤਮੋ।
ਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਚ ਦੇਵੇਸੁ, ਸੀਲਪਞ੍ਞਾਣਤੋ ਜਯ’’ਨ੍ਤਿ॥ – ਗਾਥਂ ਅਭਾਸਿ।

ਤਤ੍ਥ **ਸੀਲ**ਨ੍ਤਿ ਸੀਲਨਟ੍ਠੇਨ ਸੀਲਂ, ਪਤਿਟ੍ਠਾਨਟ੍ਠੇਨ ਸਮਾਧਾਨਟ੍ਠੇਨ ਚਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਸੀਲਞ੍ਹਿ ਸਬ੍ਬਗੁਣਾਨਂ ਪਤਿਟ੍ਠਾ, ਤੇਨਾਹ – ‘‘ਸੀਲੇ ਪਤਿਟ੍ਠਾਯ ਨਰੋ ਸਪਞ੍ਞੋ’’ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੩; ਪੇਟਕੋ॰ ੨੨; ਵਿਸੁਦ੍ਧਿ॰ ੧.੧)। ਸਮਾਦਹਤਿ ਚ ਤਂ ਕਾਯਵਾਚਾਅਵਿਪ੍ਪਕਿਣ੍ਣਂ

ਕਰੋਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤਯਿਦੰ ਸੀਲਮੇਵ **ਅਗ੍ਗੰ** ਸਬ੍ਬਗੁਣਾਨੰ ਮੂਲਭਾਵਤੋ ਪਮੁਖਭਾਵਤੋ ਚ। ਯਥਾਹ – ''ਤਸ੍ਮਾਤਿਹ, ਤ੍ਵੰ ਭਿਕ੍ਖੁ, ਆਦਿਮੇਵ ਵਿਸੋਧੇਹਿ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ। ਕੋ ਚਾਦਿ ਕੁਸਲਾਨੰ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਸੀਲਞ੍ਚ ਸੁਵਿਸੁਦ੍ਧ''ਨ੍ਤਿ (ਸੰ॰ ਨਿ॰ ੫.੩੬੯), ''ਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖਨ੍ਤਿ ਮੁਖਮੇਤੰ ਪਮੁਖਮੇਤ''ਨ੍ਤਿ (ਮਹਾਵ॰ ੧੩੫) ਚ ਆਦਿ। **ਇਧਾ**ਤਿ ਨਿਪਾਤਮਤ੍ਤੰ। **ਪਞ੍ਞਵਾ**ਤਿ ਞਾਣਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ। ਸੋ **ਉਤ੍ਤਮੋ** ਸੇਟ੍ਠੋ ਪਵਰੋਤਿ ਪੁਗ੍ਗਲਾਧਿਟ੍ਠਾਨਾਯ ਗਾਥਾਯ ਪਞ੍ਞਾਯਏਵ ਸੇਟ੍ਠਭਾਵੰ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਪਞ੍ਞੁਤ੍ਤਰਾ ਹਿ ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ। ਇਦਾਨਿ ਤੰ ਸੀਲਪਞ੍ਞਾਨੰ ਅਗ੍ਗਸੇਟ੍ਠਭਾਵੰ ਕਾਰਣਤੋ ਦਸ੍ਸੇਤਿ **"ਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਚ ਦੇਵੇਸੁ, ਸੀਲਪਞ੍ਞਾਣਤੋ ਜਯ**"ਨ੍ਤਿ ਚ। ਸੀਲਪਞ੍ਞਾਣਹੇਤੁ ਪਟਿਪਕ੍ਖਜਯੋ ਕਾਮਕਿਲੇਸਜਯੋ ਹੋਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਪੁਣ੍ਣਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਸਤ੍ਤਮਵਗ੍ਗਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੮. ਅਟ੍ਠਮਵਗ੍ਗੋ

੧. ਵਚ੍ਛਪਾਲਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਸੁਸੁਖੁਮਨਿਪੁਣਤ੍ਥਦਸ੍ਸਿਨਾਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਵਚ੍ਛਪਾਲਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਅਯਮ੍ਪਿ ਪੁਰਿਮਬੁਦ੍ਧੇਸੁ ਕਤਾਧਿਕਾਰੋ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਭਵੇ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਆਚਿਨਨ੍ਤੋ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਸੰਸਰਨ੍ਤੋ ਇਤੋ ਏਕਨਵੁਤੇ ਕਪ੍ਪੇ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਕੁਲੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਸਿਪ੍ਪੇਸੁ ਨਿਪ੍ਫਤ੍ਤਿੰ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਅਗ੍ਗਿੰ ਪਰਿਚਰਨ੍ਤੋ ਏਕਦਿਵਸੰ ਮਹਤਿਯਾ ਕੰਸਪਾਤਿਯਾ ਪਾਯਾਸੰ ਆਦਾਯ ਦਕ੍ਖਿਣੇਯ੍ਯੰ ਪਰਿਯੇਸਨ੍ਤੋ ਵਿਪਸ੍ਸਿੰ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਆਕਾਸੇ ਚਙ੍ਕਮਨ੍ਤੰ ਦਿਸ੍ਵਾ ਅਚ੍ਛਰਿਯਬ੍ਭੁਤਚਿਤ੍ਤਜਾਤੋ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਦਾਤੁਕਾਮਤੰ ਦਸ੍ਸੇਸਿ। ਪਟਿਗ੍ਗਹੇਸਿ ਭਗਵਾ ਅਨੁਕਮ੍ਪੰ ਉਪਾਦਾਯ। ਸੋ ਤੇਨ ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮੇਨ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਸੰਸਰਨ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਰਾਜਗਹੇ ਵਿਭਵਸਮ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਸ੍ਸ ਪੁਤ੍ਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ, ਵ**ਚ੍ਛਪਾਲੋ**ਤਿਸ੍ਸ ਨਾਮੰ ਅਹੋਸਿ। ਸੋ ਬਿਮ੍ਬਿਸਾਰਸਮਾਗਮੇ ਉਰੁਵੇਲਕਸ੍ਸਪਤ੍ਥੇਰੇਨ ਇਦ੍ਧਿਪਾਟਿਹਾਰਿਯੰ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਸਤ੍ਥੁ ਪਰਮਨਿਪਚ੍ਚਕਾਰੇ ਕਤੇ ਤੰ ਦਿਸ੍ਵਾ ਪਟਿਲਦ੍ਧਸਦ੍ਧੋ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਸਤ੍ਤਾਹਪਬ੍ਬਜਿਤੋ ਏਵ ਵਿਪਸ੍ਸਨੰ ਵਡ੍ਢੇਤ੍ਵਾ ਛਲਭਿਞ੍ਞੋ ਅਹੋਸਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੧.੧੩.੨੬-੩੪) –

> ''ਸੁਵਣ੍ਣਵਣ੍ਣੋ ਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ, ਬਾਤ੍ਤਿੰਸਵਰਲਕ੍ਖਣੋ।
> ਪਵਨਾ ਅਭਿਨਿਕ੍ਖਨ੍ਤੋ, ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘਪੁਰਕ੍ਖਤੋ॥
>
> ''ਮਹਚ੍ਚਾ ਕੰਸਪਾਤਿਯਾ, ਵਡ੍ਢੇਤ੍ਵਾ ਪਾਯਸੰ ਅਹੰ।
> ਆਹੁਤਿੰ ਯਿਟ੍ਠੁਕਾਮੋ ਸੋ, ਉਪਨੇਸਿੰ ਬਲਿੰ ਅਹੰ॥
>
> ''ਭਗਵਾ ਤਮ੍ਹਿ ਸਮਯੇ, ਲੋਕਜੇਟ੍ਠੋ ਨਰਾਸਭੋ।
> ਚਙ੍ਕਮੰ ਸੁਸਮਾਰੂਲ੍ਹੋ, ਅਮ੍ਬਰੇ ਅਨਿਲਾਯਨੇ॥
>
> ''ਤਞ੍ਚ ਅਚ੍ਛਰਿਯੰ ਦਿਸ੍ਵਾ, ਅਬ੍ਭੁਤੰ ਲੋਮਹੰਸਨੰ।
> ਠਪਯਿਤ੍ਵਾ ਕੰਸਪਾਤਿੰ, ਵਿਪਸ੍ਸਿੰ ਅਭਿਵਾਦਯਿੰ॥
>
> ''ਤੁਵੰ ਦੇਵੋਸਿ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੂ, ਸਦੇਵੇ ਸਹਮਾਨੁਸੇ।
> ਅਨੁਕਮ੍ਪੰ ਉਪਾਦਾਯ, ਪਟਿਗ੍ਗਣ੍ਹ ਮਹਾਮੁਨਿ॥

‘‘ਪਟਿਗ੍ਗਹੇਸਿ ਭਗਵ◌ਾ, ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੂ ਲੋਕਨਾਯਕੋ।
ਮਮ ਸਙ੍ਕਪ੍ਪਮਞ੍ਞਾਯ, ਸਤ੍ਥਾ ਲੋਕੇ ਮਹਾਮੁਨਿ॥

‘‘ਏਕਨਵ◌ੁਤਿਤੋ ਕਪ੍ਪੇ, ਯਂ ਦਾਨਮਦਦਿਂ ਤਦਾ।
ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ, ਪਾਯਾਸਸ੍ਸ ਇਦਂ ਫਲਂ॥

‘‘ਏਕਤਾਲੀਸਿਤੋ ਕਪ੍ਪੇ, ਬੁਦ੍ਧੋ ਨਾਮਾਸਿ ਖਤ੍ਤਿਯੋ।
ਸਤ੍ਤਰਤਨਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ, ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀ ਮਹਬ੍ਬਲੋ॥

‘‘ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹਂ...ਪੇ॰... ਕਤਂ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ’’ਨ੍ਤਿ॥
ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਨ ਪਤ੍ਵ◌ਾ ਸੁਖੇਨੇਵ ਅਤ੍ਤਨਾ ਨਿਬ੍ਬਾਨਸ੍ਸ ਅਧਿਗਤਭਾਵ◌ਂ ਵ◌ਿਭਾਵ◌ੇਨ੍ਤੋ –

੧੧. ‘‘ਸੁਸੁਖੁਮਨਿਪੁਣਤ੍ਥਦਸ੍ਸਿਨਾ, ਮਤਿਕੁਸਲੇਨ ਨਿਵ◌ਾਤਵ◌ੁਤ੍ਤਿਨਾ।
ਸਂਸੇਵ◌ਿਤਵ◌ੁਦ੍ਧਸੀਲਿਨਾ, ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਨ ਹਿ ਤੇਨ ਦੁਲ੍ਲਭ’’ਨ੍ਤਿ॥ –

ਇਮਂ ਗਾਥਂ ਅਭਾਸਿ।

ਤਤ੍ਥ **ਸੁਸੁਖੁਮਨਿਪੁਣਤ੍ਥਦਸ੍ਸਿਨਾ**ਤਿ ਅਤਿਵ◌ਿਯ ਦੁਦ੍ਦਸਟ੍ਠੇਨ ਸੁਖੁਮੇ, ਸਣ੍ਹਟ੍ਠੇਨ ਨਿਪੁਣੇ ਸਚ੍ਚਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦਾਦਿਅਤ੍ਥੇ ਅਨਿਚ੍ਚਤਾਦਿਂ ਓਰੋਪੇਤ੍ਵ◌ਾ ਪਸ੍ਸਤੀਤਿ ਸੁਸੁਖੁਮਨਿਪੁਣਤ੍ਥਦਸ੍ਸੀ, ਤੇਨ। **ਮਤਿਕੁਸਲੇਨਾ**ਤਿ ਮਤਿਯਾ ਪਞ੍ਞਾਯ ਕੁਸਲੇਨ ਛੇਕੇਨ, ‘‘ਏਵ◌ਂ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਸ੍ਸ ਪਞ੍ਞਾ ਵਡ੍ਢਤਿ, ਏਵ◌ਂ ਨ ਵਡ੍ਢਤੀ’’ਤਿ ਧਮ੍ਮਵ◌ਿਚਯਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਪਞ੍ਞਾਯ ਉਪ੍ਪਾਦਨੇ ਕੁਸਲੇਨ। **ਨਿਵ◌ਾਤਵ◌ੁਤ੍ਤਿਨਾ**ਤਿ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਸੁ ਨਿਵ◌ਾਤਨੀਚਵਤ੍ਤਨਸੀਲੇਨ, ਵ◌ੁਡ੍ਢੇਸੁ ਨਵ◌ੇਸੁ ਚ ਯਥਾਨੁਰੂਪਪਟਿਪਤ੍ਤਿਨਾ। **ਸਂਸੇਵ◌ਿਤਵ◌ੁਦ੍ਧਸੀਲਿਨਾ**ਤਿ ਸਂਸੇਵ◌ਿਤਂ ਆਚਿਣ੍ਣਂ ਵ◌ੁਦ੍ਧਸੀਲਂ ਸਂਸੇਵ◌ਿਤਵ◌ੁਦ੍ਧਸੀਲਂ, ਤਂ ਯਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਿ, ਤੇਨ ਸਂਸੇਵ◌ਿਤਵ◌ੁਦ੍ਧਸੀਲਿਨਾ। ਅਥ ਵ◌ਾ ਸਂਸੇਵ◌ਿਤਾ ਉਪਾਸਿਤਾ ਵ◌ੁਦ੍ਧਸੀਲਿਨੋ ਏਤੇਨਾਤਿ **ਸਂਸੇਵ◌ਿਤਵ◌ੁਦ੍ਧਸੀਲੀ,** ਤੇਨ । **ਹੀ**ਤਿਸਦ੍ਦੋ ਹੇਤੁਅਤ੍ਥੋ। ਯਸ੍ਮਾ ਯੋ ਨਿਵ◌ਾਤਵ◌ੁਤ੍ਤਿ ਸਂਸੇਵ◌ਿਤਵ◌ੁਦ੍ਧਸੀਲੀ ਮਤਿਕੁਸਲੋ ਸੁਸੁਖੁਮਨਿਪੁਣਤ੍ਥਦਸ੍ਸੀ ਚ, ਤਸ੍ਮਾ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਨ ਤਸ੍ਸ ਦੁਲ੍ਲਭਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਨਿਵ◌ਾਤਵ◌ੁਤ੍ਤਿਤਾਯ ਹਿ ਸਂਸੇਵ◌ਿਤਵ◌ੁਦ੍ਧਸੀਲਿਤਾਯ ਚ ਪਣ੍ਡਿਤਾ ਤਂ ਓਵਦਿਤਬ੍ਬਂ ਅਨੁਸਾਸਿਤਬ੍ਬਂ ਮਞ੍ਞਨ੍ਤਿ, ਤੇਸਞ੍ਚ ਓਵ◌ਾਦੇ ਠਿਤੋ ਸਯਂ ਮਤਿਕੁਸਲਤਾਯ ਸੁਸੁਖੁਮਨਿਪੁਣਤ੍ਥਦਸ੍ਸਿਤਾਯ ਚ ਵ◌ਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਕਮ੍ਮਂ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਨਚਿਰਸ੍ਸੇਵ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਅਧਿਗਚ੍ਛਤੀਤਿ, ਅਯਮੇਵ ਚ ਥੇਰਸ੍ਸ ਅਞ੍ਞਾਬ੍ਯਾਕਰਣਗਾਥਾ ਅਹੋਸੀਤਿ।

ਵ◌ਚ੍ਛਪਾਲਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵ◌ਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੨. ਆਤੁਮਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵ◌ਣ੍ਣਨਾ

ਯਥਾ ਕਲ਼ੀਰੋ ਸੁਸੁ ਵ◌ਡ੍ਢਿਤਗ੍ਗੋਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਆਤੁਮਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਸੋਪਿ ਪੁਰਿਮਬੁਦ੍ਧੇਸੁ ਕਤਾਧਿਕਾਰੋ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਭਵ◌ੇ ਵ◌ਿਵਟ੍ਟੂਪਨਿਸ੍ਸਯਂ ਪੁਞ੍ਞਂ ਆਚਿਨਨ੍ਤੋ ਇਤੋ ਏਕਨਵ◌ੁਤੇ ਕਪ੍ਪੇ ਕੁਲਗੇਹੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵ◌ਾ ਵ◌ਿਞ੍ਞੁਤਂ ਪਤ੍ਤੋ ਵ◌ਿਪਸ੍ਸਿਂ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਨ੍ਤਰਵ◌ੀਥਿਯਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਂ ਦਿਸ੍ਵ◌ਾ ਪਸਨ੍ਨਮਾਨਸੋ ਗਨ੍ਧੋਦਕੇਨ ਗਨ੍ਧਚੁਣ੍ਣੇਨ ਚ ਪੂਜਂ ਅਕਾਸਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮੇਨ ਦੇਵਲੋਕੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੋ ਅਪਰਾਪਰਂ ਸੁਗਤੀਸੁਯੇਵ ਸਂਸਰਨ੍ਤੋ ਕਸ੍ਸਪਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਸਾਸਨੇ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵ◌ਾ ਸਮਣਧਮ੍ਮਂ ਅਕਾਸਿ, ਞਾਣਸ੍ਸ ਪਨ ਅਪਰਿਪਕ੍ਕਤ੍ਤਾ ਵ◌ਿਸੇਸਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਤੁਂ ਨਾਸਕ੍ਖਿ। ਅਥ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਸੇਟ੍ਠਿਪੁਤ੍ਤੋ ਹੁਤ੍ਵ◌ਾ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ, **ਆਤੁਮੋ**ਤਿਸ੍ਸ ਨਾਮਂ ਅਹੋਸਿ। ਤਸ੍ਸ ਵਯਪ੍ਪਤ੍ਤਸ੍ਸ ਮਾਤਾ ‘‘ਪੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਮੇ ਭਰਿਯਂ ਆਨੇਸ੍ਸਾਮਾ’’ਤਿ ਞਾਤਕੇਹਿ ਸਮ੍ਮਨ੍ਤੇਸਿ। ਸੋ ਤਂ ਉਪਧਾਰੇਤ੍ਵ◌ਾ ਹੇਤੁਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਚੋਦਿਯਮਾਨੋ ‘‘ਕਿਂ ਮਯ੍ਹਂ ਘਰਾਵ◌ਾਸੇਨ, ਇਦਾਨੇਵ ਪਬ੍ਬਜਿਸ੍ਸਾਮੀ’’ਤਿ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਸਨ੍ਤਿਕਂ ਗਨ੍ਤ੍ਵ◌ਾ

ਪਬ੍ਬਜਿ। ਪਬ੍ਬਜਿਤਮ੍ਪਿ ਨਂ ਮਾਤਾ ਉਪ੍ਪਬ੍ਬਾਜੇਤੁਕਾਮਾ ਨਾਨਾਨਯੇਹਿ ਪਲੋਭੇਤਿ। ਸੋ ਤਸ੍ਸਾ ਅਵਸਰਂ ਅਦਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਜ੍ਝਾਸਯਂ ਪਕਾਸੇਨ੍ਤੋ –

੧੨. ''ਯਥਾ ਕਲ਼ੀਰੋ ਸੁਸੁ ਵਡ੍ਢਿਤਗ੍ਗੋ, ਦੁਨ੍ਨਿਕ੍ਖਮੋ ਹੋਤਿ ਪਸਾਖਜਾਤੋ।
ਏਵਂ ਅਹਂ ਭਰਿਯਾਯਾਨੀਤਾਯ, ਅਨੁਮਞ੍ਞ ਮਂ ਪਬ੍ਬਜਿਤੋਮ੍ਹਿ ਦਾਨੀ''ਤਿ॥ –

ਗਾਥਂ ਅਭਾਸਿ।

ਤਤ੍ਥ **ਕਲ਼ੀਰੋ**ਤਿ ਅਙ੍ਕੁਰੋ, ਇਧ ਪਨ ਵਂਸਙ੍ਕੁਰੋ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤੋ। **ਸੁਸੂ**ਤਿ ਤਰੁਣੋ। **ਵਡ੍ਢਿਤਗ੍ਗੋ**ਤਿ ਪਵਡ੍ਢਿਤਸਾਖੋ। **ਸੁਸੁਵਡ੍ਢਿਤਗ੍ਗੋ**ਤਿ ਵਾ ਸੁਟ੍ਠੁ ਵਡ੍ਢਿਤਸਾਖੋ ਸਞ੍ਜਾਤਪਤ੍ਤਸਾਖੋ। **ਦੁਨ੍ਨਿਕ੍ਖਮੋ**ਤਿ ਵੇਲੁਗੁਮ੍ਬਤੋ ਨਿਕ੍ਖਾਮੇਤੁਂ ਨੀਹਰਿਤੁਂ ਅਸਕ੍ਕੁਣੇਯ੍ਯੋ। **ਪਸਾਖਜਾਤੋ**ਤਿ ਜਾਤਪਸਾਖੋ, ਸਾਖਾਨਮ੍ਪਿ ਪਬ੍ਬੇ ਪਬ੍ਬੇ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਅਨੁਸਾਖੋ। **ਏਵਂ ਅਹਂ ਭਰਿਯਾਯਾਨੀਤਾਯਾ**ਤਿ ਯਥਾ ਵਂਸੋ ਵਡ੍ਢਿਤਗ੍ਗੋ ਵਂਸਨ੍ਤਰੇਸੁ ਸਂਸਟ੍ਠ ਸਾਖਾਪਸਾਖੋ ਵੇਲੁਗੁਮ੍ਬਤੋ ਦੁਨ੍ਨੀਹਰਣੀਯੋ ਹੋਤਿ, ਏਵਂ ਅਹਮ੍ਪਿ ਭਰਿਯਾਯ ਮਯ੍ਹਂ ਆਨੀਤਾਯ ਪੁਤ੍ਤਧੀਤਾਦਿਵਸੇਨ ਵਡ੍ਢਿਤਗ੍ਗੋ ਆਸਤ੍ਤਿਵਸੇਨ ਘਰਾਵਾਸਤੋ ਦੁਨ੍ਨੀਹਰਣੀਯੋ ਭਵੇਯ੍ਯਂ। ਯਥਾ ਪਨ ਵਂਸਕਲ਼ੀਰੋ ਅਸਞ੍ਜਾਤਸਾਖਬਨ੍ਧੋ ਵੇਲੁਗੁਮ੍ਬਤੋ ਸੁਨੀਹਰਣੀਯੋਵ ਹੋਤਿ, ਏਵਂ ਅਹਮ੍ਪਿ ਅਸਞ੍ਜਾਤਪੁਤ੍ਤਦਾਰਾਦਿਬਨ੍ਧੋ ਸੁਨੀਹਰਣੀਯੋ ਹੋਮਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਅਨਾਨੀਤਾਯ ਏਵ ਭਰਿਯਾਯ **ਅਨੁਮਞ੍ਞ ਮਂ** ਅਤ੍ਤਨਾਵ ਮਂ ਅਨੁਜਾਨਾਪੇਤ੍ਵਾ। **ਪਬ੍ਬਜਿਤੋਮ੍ਹਿ ਦਾਨੀ**ਤਿ, ''ਇਦਾਨਿ ਪਨ ਪਬ੍ਬਜਿਤੋ ਅਮ੍ਹਿ, ਸਾਧੁ ਸੁਟ੍ਠੂ''ਤਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਾਭਿਰਤਿਂ ਪਕਾਸੇਸਿ, ਅਥ ਵਾ ''ਅਨੁਮਞ੍ਞ ਮਂ ਪਬ੍ਬਜਿਤੋਮ੍ਹਿ ਦਾਨੀ''ਤਿ ਮਾਤੁ ਕਥੇਤਿ। ਅਯਞ੍ਹੇਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥੋ – ਯਦਿਪਿ ਤਾਯ ਪੁਬ੍ਬੇ ਨਾਨੁਮਤਂ, ਇਦਾਨਿ ਪਨ ਪਬ੍ਬਜਿਤੋ ਅਮ੍ਹਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਅਨੁਮਞ੍ਞ ਅਨੁਜਾਨਾਹਿ ਮਂ ਸਮਣਭਾਵੇਯੇਵ ਠਾਤੁਂ, ਨਾਹਂ ਤਯਾ ਨਿਵਤ੍ਤਨੀਯੋਤਿ । ਏਵਂ ਪਨ ਕਥੇਨ੍ਤੋ ਯਥਾਠਿਤੋਵ ਵਿਪਸ੍ਸਨਂ ਵਡ੍ਢੇਤ੍ਵਾ ਮਗ੍ਗਪਟਿਪਾਟਿਯਾ ਕਿਲੇਸੇ ਖੇਪੇਤ੍ਵਾ ਛਲ਼ਭਿਞ੍ਞੋ ਅਹੋਸਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੧.੧੩.੩੫-੪੦) –

''ਨਿਸਜ੍ਜ ਪਾਸਾਦਵਰੇ, ਵਿਪਸ੍ਸਿਂ ਅਦ੍ਦਸਂ ਜਿਨਂ।
ਕਕੁਧਂ ਵਿਲਸਨ੍ਤਂਵ, ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਂ ਤਮਨਾਸਕਂ॥

''ਪਾਸਾਦਸ੍ਸਾਵਿਦੂਰੇ ਚ, ਗਚ੍ਛਤਿ ਲੋਕਨਾਯਕੋ।
ਪਭਾ ਨਿਦ੍ਧਾਵਤੇ ਤਸ੍ਸ, ਯਥਾ ਚ ਸਤਰਂਸਿਨੋ॥

''ਗਨ੍ਧੋਦਕਞ੍ਚ ਪਗ੍ਗਯ੍ਹ, ਬੁਦ੍ਧਸੇਟ੍ਠਂ ਸਮੋਕਿਰਿਂ।
ਤੇਨ ਚਿਤ੍ਤਪ੍ਪਸਾਦੇਨ, ਤਤ੍ਥ ਕਾਲਙ੍ਕਤੋ ਅਹਂ॥

''ਏਕਨਵੁਤਿਤੋ ਕਪ੍ਪੇ, ਯਂ ਗਨ੍ਧੋਦਕਮਾਕਿਰਿਂ।
ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ, ਬੁਦ੍ਧਪੂਜਾਯਿਦਂ ਫਲਂ॥

''ਏਕਤਿਂਸੇ ਇਤੋ ਕਪ੍ਪੇ, ਸੁਗਨ੍ਧੋ ਨਾਮ ਖਤ੍ਤਿਯੋ।
ਸਤ੍ਤਰਤਨਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ, ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀ ਮਹਬ੍ਬਲੋ॥

''ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹਂ...ਪੇ॰... ਕਤਂ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ''ਨ੍ਤਿ॥

ਛਲ਼ਭਿਞ੍ਞੋ ਪਨ ਹੁਤ੍ਵਾ ਮਾਤਰਂ ਆਪੁਚ੍ਛਿਤ੍ਵਾ ਤਸ੍ਸਾ ਪੇਕ੍ਖਨ੍ਤਿਯਾਯੇਵ ਆਕਾਸੇਨ ਪਕ੍ਕਾਮਿ। ਸੋ ਅਰਹਤ੍ਤੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਉਤ੍ਤਰਿਕਾਲਮ੍ਪਿ ਅਨੁਰਨ੍ਤਰਾ ਤਮੇਵ ਗਾਥਂ ਪਚ੍ਚੁਦਾਹਾਸਿ।

ਤਤ੍ਥ ''ਪਬ੍ਬਜਿਤੋਮ੍ਹੀ''ਤਿ ਇਮਿਨਾਪਦੇਸੇਨ ਅਯਮ੍ਪਿ ਥੇਰਸ੍ਸ ਅਞ੍ਞਾਬ੍ਯਾਕਰਣਗਾਥਾ ਅਹੋਸਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਨ੍ਤਾਨੇ ਰਾਗਾਦਿਮਲਸ੍ਸ ਪਬ੍ਬਾਜਿਤਭਾਵਦੀਪਨਤੋ। ਤੇਨਾਹ ਭਗਵਾ – ''ਪਬ੍ਬਾਜਯਮਤ੍ਤਨੋ ਮਲਂ, ਤਸ੍ਮਾ 'ਪਬ੍ਬਜਿਤੋ'ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤੀ''ਤਿ (ਧ॰ ਪ॰ ੩੮੮)।

ਆਤੁਮਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੩. ਮਾਣਵਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਜਿਣ੍ਣਞ੍ਚ ਦਿਸ੍ਵਾ ਦੁਖਿਤਞ੍ਚ ਬ੍ਯਾਧਿਤਨ੍ਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਮਾਣਵਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਅਯਮ੍ਪਿ ਪੁਰਿਮਬੁਦ੍ਧੇਸੁ ਕਤਾਧਿਕਾਰੋ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਭਵੇ ਵਿਵਟ੍ਟੂਪਨਿਸ੍ਸਯਂ ਕੁਸਲਂ ਉਪਚਿਨਨ੍ਤੋ ਇਤੋ ਏਕਨਵੁਤੇ ਕਪ੍ਪੇ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਕੁਲੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਲਕ੍ਖਣਧਰੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਵਿਪਸ੍ਸਿਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਅਭਿਜਾਤਿਯਾ ਲਕ੍ਖਣਾਨਿ ਪਰਿਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਪੁਬ੍ਬਨਿਮਿਤ੍ਤਾਨਿ ਸਾਵੇਤ੍ਵਾ, ''ਏਕਂਸੇਨ ਅਯਂ ਬੁਦ੍ਧੋ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ''ਤਿ ਬ੍ਯਾਕਰਿਤ੍ਵਾ ਨਾਨਾਨਯੇਹਿ ਥੋਮੇਤ੍ਵਾ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਪਦਕ੍ਖਿਣਂ ਕਤ੍ਵਾ ਪਕ੍ਕਾਮਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮੇਨ ਸੁਗਤੀਸੁਯੇਵ ਸਂਸਰਨ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਮਹਾਸਾਲਸ੍ਸ ਗੇਹੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਯਾਵ ਸਤ੍ਤਵਸ੍ਸਾਨਿ, ਤਾਵ ਅਨ੍ਤੋਘਰੇਯੇਵ ਵਡ੍ਢਿਤ੍ਵਾ ਸਤ੍ਤਮੇ ਸਂਵਚ੍ਛਰੇ ਉਪਨਯਨਤ੍ਥਂ ਉਯ੍ਯਾਨਂ ਨੀਤੋ ਅਨ੍ਤਰਾਮਗ੍ਗੇ ਜਿਣ੍ਣਾਤੁਰਮਤੇ ਦਿਸ੍ਵਾ ਤੇਸਂ ਅਦਿਟ੍ਠਪੁਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਤੇ ਪਰਿਜਨੇ ਪੁਚ੍ਛਿਤ੍ਵਾ ਜਰਾਰੋਗਮਰਣਸਭਾਵਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਸਞ੍ਜਾਤਸਂਵੇਗੋ ਤਤੋ ਅਨਿਵਤ੍ਤਨ੍ਤੋ ਵਿਹਾਰਂ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਸਤ੍ਥੁ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਧਮ੍ਮਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਮਾਤਾਪਿਤਰੋ ਅਨੁਜਾਨਾਪੇਤ੍ਵਾ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਂ ਪਟ੍ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਨਚਿਰਸ੍ਸੇਵ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਾਪੁਣਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੧.੧੩.੪੧-੬੪) –

''ਜਾਯਮਾਨੇ ਵਿਪਸ੍ਸਿਮ੍ਹਿ, ਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਬ੍ਯਾਕਰਿਂ ਅਹਂ।
ਨਿਬ੍ਬਾਪਯਿਞ੍ਚ ਜਨਤਂ, ਬੁਦ੍ਧੋ ਲੋਕੇ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ॥

''ਯਸ੍ਮਿਞ੍ਚ ਜਾਯਮਾਨਸ੍ਮਿਂ, ਦਸਸਹਸ੍ਸਿ ਕਮ੍ਪਤਿ।
ਸੋ ਦਾਨਿ ਭਗਵਾ ਸਤ੍ਥਾ, ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤਿ ਚਕ੍ਖੁਮਾ॥

''ਯਸ੍ਮਿਞ੍ਚ ਜਾਯਮਾਨਸ੍ਮਿਂ, ਆਲੋਕੋ ਵਿਪੁਲੋ ਅਹੁ।
ਸੋ ਦਾਨਿ ਭਗਵਾ ਸਤ੍ਥਾ, ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤਿ ਚਕ੍ਖੁਮਾ॥

''ਯਸ੍ਮਿਞ੍ਚ ਜਾਯਮਾਨਸ੍ਮਿਂ, ਸਰਿਤਾਯੋ ਨ ਸਨ੍ਦਯੁਂ।
ਸੋ ਦਾਨਿ ਭਗਵਾ ਸਤ੍ਥਾ, ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤਿ ਚਕ੍ਖੁਮਾ॥

''ਯਸ੍ਮਿਞ੍ਚ ਜਾਯਮਾਨਸ੍ਮਿਂ, ਅਵੀਚਗ੍ਗਿ ਨ ਪਜ੍ਜਲਿ।
ਸੋ ਦਾਨਿ ਭਗਵਾ ਸਤ੍ਥਾ, ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤਿ ਚਕ੍ਖੁਮਾ॥

''ਯਸ੍ਮਿਞ੍ਚ ਜਾਯਮਾਨਸ੍ਮਿਂ, ਪਕ੍ਖਿਸਙ੍ਘੋ ਨ ਸਞ੍ਚਰਿ।
ਸੋ ਦਾਨਿ ਭਗਵਾ ਸਤ੍ਥਾ, ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤਿ ਚਕ੍ਖੁਮਾ॥

''ਯਸ੍ਮਿਞ੍ਚ ਜਾਯਮਾਨਸ੍ਮਿਂ, ਵਾਤਕ੍ਖਨ੍ਧੋ ਨ ਵਾਯਤਿ।
ਸੋ ਦਾਨਿ ਭਗਵਾ ਸਤ੍ਥਾ, ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤਿ ਚਕ੍ਖੁਮਾ॥

''ਯਸ੍ਮਿਞ੍ਚ ਜਾਯਮਾਨਸ੍ਮਿਂ, ਸਬ੍ਬਰਤਨਾਨਿ ਜੋਤਯੁਂ।

ਸੋ ਦਾਨਿ ਭਗਵਾ ਸਤ੍ਥਾ, ਧਮ੍ਮੰ ਦੇਸੇਤਿ ਚਕ੍ਖੁਮਾ॥

‘‘ਯਸ੍ਮਿਞ੍ਚ ਜਾਯਮਾਨਸ੍ਮਿਂ, ਸਤ੍ਤਾਸੁਂ ਪਦਵਿਕ੍ਕਮਾ।
ਸੋ ਦਾਨਿ ਭਗਵਾ ਸਤ੍ਥਾ, ਧਮ੍ਮੰ ਦੇਸੇਤਿ ਚਕ੍ਖੁਮਾ॥

‘‘ਜਾਤਮਤ੍ਤੋ ਚ ਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ, ਦਿਸਾ ਸਬ੍ਬਾ ਵਿਲੋਕਯਿ।
ਵਾਚਾਸਭਿਮੁਦੀਰੇਸਿ, ਏਸਾ ਬੁਦ੍ਧਾਨ ਧਮ੍ਮਤਾ॥

‘‘ਸਂਵੇਜਯਿਤ੍ਵਾ ਜਨਤਂ, ਥਵਿਤ੍ਵਾ ਲੋਕਨਾਯਕਂ।
ਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ, ਪਕ੍ਕਾਮਿਂ ਪਾਚਿਨਾਮੁਖੋ॥

‘‘ਏਕਨਵੁਤਿਤੋ ਕਪ੍ਪੇ, ਯਂ ਬੁਦ੍ਧਮਭਿਥੋਮਯਿਂ।
ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ, ਥੋਮਨਾਯ ਇਦਂ ਫਲਂ॥

‘‘ਇਤੋ ਨਵੁਤਿਕਪ੍ਪਮ੍ਹਿ, ਸਮ੍ਮੁਖਾਥਵਿਕਵ੍ਹਯੋ।
ਸਤ੍ਤਰਤਨਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ, ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀ ਮਹਬ੍ਬਲੋ॥

‘‘ਪਥਵੀਦੁਨ੍ਦੁਭਿ ਨਾਮ, ਏਕੂਨਨਵੁਤਿਮ੍ਹਿਤੋ।
ਸਤ੍ਤਰਤਨਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ, ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀ ਮਹਬ੍ਬਲੋ॥

‘‘ਅਟ੍ਠਾਸੀਤਿਮ੍ਹਿਤੋ ਕਪ੍ਪੇ, ਓਭਾਸੋ ਨਾਮ ਖਤ੍ਤਿਯੋ।
ਸਤ੍ਤਰਤਨਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ, ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀ ਮਹਬ੍ਬਲੋ॥

‘‘ਸਤ੍ਤਾਸੀਤਿਮ੍ਹਿਤੋ ਕਪ੍ਪੇ, ਸਰਿਤਚ੍ਛੇਦਨਵ੍ਹਯੋ।
ਸਤ੍ਤਰਤਨਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ, ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀ ਮਹਬ੍ਬਲੋ॥

‘‘ਅਗ੍ਗਿਨਿਬ੍ਬਾਪਨੋ ਨਾਮ, ਕਪ੍ਪਾਨਂ ਛਲ਼ਸੀਤਿਯਾ।
ਸਤ੍ਤਰਤਨਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ, ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀ ਮਹਬ੍ਬਲੋ॥

‘‘ਗਤਿਪਚ੍ਛੇਦਨੋ ਨਾਮ, ਕਪ੍ਪਾਨਂ ਪਞ੍ਚਸੀਤਿਯਾ।
ਸਤ੍ਤਰਤਨਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ, ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀ ਮਹਬ੍ਬਲੋ॥

‘‘ਰਾਜਾ ਵਾਤਸਮੋ ਨਾਮ, ਕਪ੍ਪਾਨਂ ਚੁਲ੍ਲਸੀਤਿਯਾ।
ਸਤ੍ਤਰਤਨਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ, ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀ ਮਹਬ੍ਬਲੋ॥

‘‘ਰਤਨਪਜ੍ਜਲੋ ਨਾਮ, ਕਪ੍ਪਾਨਂ ਤੇਅਸੀਤਿਯਾ।
ਸਤ੍ਤਰਤਨਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ, ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀ ਮਹਬ੍ਬਲੋ॥

‘‘ਪਦਵਿਕ੍ਕਮਨੋ ਨਾਮ, ਕਪ੍ਪਾਨਂ ਦ੍ਵੇਅਸੀਤਿਯਾ।
ਸਤ੍ਤਰਤਨਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ, ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀ ਮਹਬ੍ਬਲੋ॥

‘‘ਰਾਜਾ ਵਿਲੋਕਨੋ ਨਾਮ, ਕਪ੍ਪਾਨੰ ਏਕਸੀਤਿਯਾ।
ਸਤ੍ਤਰਤਨਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ, ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀ ਮਹਬ੍ਬਲੋ॥

‘‘ਗਿਰਸਾਰੋਤਿ ਨਾਮੇਨ, ਕਪ੍ਪੇਸੀਤਿਮ੍ਹਿ ਖਤ੍ਤਿਯੋ।
ਸਤ੍ਤਰਤਨਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ, ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀ ਮਹਬ੍ਬਲੋ॥

‘‘ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹੰ...ਪੇ॰... ਕਤੰ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ’’ਨ੍ਤਿ॥

ਅਧਿਗਤਾਰਹਤ੍ਤੋ ਪਨ ਭਿਕ੍ਖੂਹਿ, ‘‘ਕੇਨ, ਤ੍ਵੰ ਆਵੁਸੋ, ਸੰਵੇਗੇਨ ਅਤਿਦਹਰੋਵ ਸਮਾਨੋ ਪਬ੍ਬਜਿਤੋ’’ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਬ੍ਬਜ੍ਜਾਨਿਮਿਤ੍ਤਕਿਤ੍ਤਨਾਪਦੇਸੇਨ ਅਞ੍ਞਂ ਬਜਾਕਰੋਨ੍ਤੋ –

੧੩. ‘‘ਜਿਣ੍ਣਞ੍ਚ ਦਿਸ੍ਵਾ ਦੁਖਿਤਞ੍ਚ ਬਜਾਧਿਤੰ, ਮਤਞ੍ਚ ਦਿਸ੍ਵਾ ਗਤਮਾਯੁਸਙ੍ਖਯੰ।
ਤਤੋ ਅਹੰ ਨਿਕ੍ਖਮਿਤੂਨ ਪਬ੍ਬਜਿੰ, ਪਹਾਯ ਕਾਮਾਨਿ ਮਨੋਰਮਾਨੀ’’ਤਿ॥ –

ਗਾਥੰ ਅਭਾਸਿ।

ਤਤ੍ਥ **ਜਿਣ੍ਣ**ਨ੍ਤਿ ਜਰਾਯ ਅਭਿਭੂਤੰ, ਖਣ੍ਡਿਚ੍ਚਪਾਲਿਚ੍ਚਵਲਿਤ੍ਤਚਤਾਦੀਹਿ ਸਮਙ੍ਗੀਭੂਤੰ। **ਦੁਖਿਤ**ਨ੍ਤਿ ਦੁਕ੍ਖਪ੍ਪਤ੍ਤੰ। **ਬਜਾਧਿਤ**ਨ੍ਤਿ ਗਿਲਾਨੰ। ਏਤ੍ਥ ਚ ‘‘ਬਜਾਧਿਤ’’ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੇਪਿ ਦੁਕ੍ਖਪ੍ਪਤ੍ਤਭਾਵੋ ਸਿਦ੍ਧੋ, ‘‘ਦੁਖਿਤ’’ਨ੍ਤਿ ਵਚਨੰ ਤਸ੍ਸ ਬਾਲ੍ਹਗਿਲਾਨਭਾਵਪਰਿਦੀਪਨਤ੍ਥੰ। **ਮਤ**ਨ੍ਤਿ ਕਾਲਙ੍ਕਤੰ, ਯਸ੍ਮਾ ਕਾਲਙ੍ਕਤੋ ਆਯੁਨੋ ਖਯੰ ਵਯੰ ਭੇਦੰ ਗਤੋ ਨਾਮ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਵੁਤ੍ਤੰ **"ਗਤਮਾਯੁਸਙ੍ਖਯ"**ਨ੍ਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਜਿਣ੍ਣਬਜਾਧਿਮਤਾਨੰ ਦਿਟ੍ਠਤ੍ਤਾ, ‘‘ਇਮੇ ਜਰਾਦਯੋ ਨਾਮ ਨ ਇਮੇਸੰਯੇਵ, ਅਥ ਖੋ ਸਬ੍ਬਸਾਧਾਰਣਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਅਹਮ੍ਪਿ ਜਰਾਦਿਕੇ ਅਨਤਿਵਤ੍ਤੋ’’ਤਿ ਸੰਵਿਗ੍ਗਤ੍ਤਾ। **ਨਿਕ੍ਖਮਿਤੂਨਾ**ਤਿ ਨਿਕ੍ਖਮਿਤ੍ਵਾ, ਅਯਮੇਵ ਵਾ ਪਾਠੋ। ਪਬ੍ਬਜ੍ਜਾਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨ ਘਰਤੋ ਨਿਗ੍ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ। **ਪਬ੍ਬਜਿ**ਨ੍ਤਿ ਸਤ੍ਥੁ ਸਾਸਨੇ ਪਬ੍ਬਜ੍ਜੰ ਉਪਗਤੋ। **ਪਹਾਯ ਕਾਮਾਨਿ ਮਨੋਰਮਾਨੀ**ਤਿ ਇਟ੍ਠਕਨ੍ਤਾਦਿਭਾਵਤੋ ਅਵੀਤਰਾਗਾਨੰ ਮਨੋ ਰਮੇਨ੍ਤੀਤਿ ਮਨੋਰਮੇ ਵਤ੍ਥੁਕਾਮੇ ਪਜਹਿਤ੍ਵਾ, ਤਪ੍ਪਟਿਬਦ੍ਧਸ੍ਸ ਛਨ੍ਦਰਾਗਸ੍ਸ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗੇਨ ਸਮੁਚ੍ਛਿਨ੍ਦਨੇਨ ਨਿਰਪੇਕ੍ਖਭਾਵੇਨ ਛਡ੍ਡੇਤ੍ਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਕਾਮਾਨੰ ਪਹਾਨਕਿਤ੍ਤਨਮੁਖੇਨ ਚੇਤੰ ਥੇਰਸ੍ਸ ਅਞ੍ਞਾਬਜਾਕਰਣੰ ਅਹੋਸਿ। ਮਾਣਵਕਾਲੇ ਪਬ੍ਬਜਿਤਤ੍ਤਾ ਇਮਸ੍ਸ ਥੇਰਸ੍ਸ **ਮਾਣ**ਵੋਤ੍ਵੇਵ ਸਮਞ੍ਞਾ ਜਾਤਾਤਿ।

ਮਾਣਵਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੪. ਸੁਯਾਮਨਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦੋ ਚ ਬਜਾਪਾਦੋਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਸੁਯਾਮਨਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਅਯਮ੍ਪਿ ਪੁਰਿਮਬੁਦ੍ਧੇਸੁ ਕਤਾਧਿਕਾਰੋ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਭਵੇ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਉਪਚਿਨਨ੍ਤੋ ਇਤੋ ਏਕਨਵੁਤੇ ਕਪ੍ਪੇ ਵਿਪਸ੍ਸਿਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਧਞ੍ਞਵਤੀਨਗਰੇ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਕੁਲੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਵਯਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਸਿਪ੍ਪੇਸੁ ਨਿਪ੍ਫਤ੍ਤਿੰ ਪਤ੍ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਮਨ੍ਤੇ ਵਾਚੇਤਿ। ਤੇਨ ਚ ਸਮਯੇਨ ਵਿਪਸ੍ਸੀ ਭਗਵਾ ਮਹਤਾ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘੇਨ ਸਦ੍ਧਿੰ ਧਞ੍ਞਵਤੀਨਗਰੰ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਪਵਿਟ੍ਠੋ ਹੋਤਿ। ਤੰ ਦਿਸ੍ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਪਸਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਗੇਹੰ ਨੇਤ੍ਵਾ ਆਸਨੰ ਪਞ੍ਞਾਪੇਤ੍ਵਾ ਤਸ੍ਸੂਪਰਿ ਪੁਪ੍ਫਸਨ੍ਥਾਰੰ ਸਨ੍ਥਰਿਤ੍ਵਾ ਅਦਾਸਿ, ਸਤ੍ਥਰਿ ਤਤ੍ਥ ਨਿਸਿਨ੍ਨੇ ਪਣੀਤੇਨ ਆਹਾਰੇਨ ਸਨ੍ਤਪ੍ਪੇਸਿ, ਭੁਤ੍ਤਾਵਿਞ੍ਚ ਪੁਪ੍ਫਗਨ੍ਧੇਨ ਪੂਜੇਸਿ। ਸਤ੍ਥਾ ਅਨੁਮੋਦਨੰ ਵਤ੍ਵਾ ਪਕ੍ਕਾਮਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮੇਨ ਦੇਵਲੋਕੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਅਪਰਾਪਰੰ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਕਤ੍ਵਾ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਸੰਸਰਨ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਵੇਸਾਲਿਯੰ ਅਞ੍ਞਤਰਸ੍ਸ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਸ੍ਸ ਪੁਤ੍ਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ, **ਸੁਯਾਮਨੋ**ਤਿਸ੍ਸ ਨਾਮੰ ਅਹੋਸਿ। ਸੋ ਵਯਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਤਿਣ੍ਣੰ ਵੇਦਾਨੰ ਪਾਰਗੂ ਪਰਮਨਿਸ੍ਸਮਯੁਤ੍ਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਗੇਹਵਾਸੀਨੰ

ਕਾਮੂਪਭੋਗਂ ਜਿਗੁਚ੍ਛਿਤ੍ਵਾ ਞਾਨਨਿਨ੍ਨੋ ਭਗਵਤੋ ਵੇਸਾਲਿਗਮਨੇ ਪਟਿਲਦ੍ਧਸਦ੍ਧੋ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਖੁਰਗ੍ਗੇਯੇਵ ਅਰਹੱਤਂ ਪਾਪੁਣਿ। ਤੇਨ ਵੁੱਤਂ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੧.੧੩.੬੫-੭੪) –

''ਨਗਰੇ ਧਞ੍ਞਵਤਿਯਾ, ਅਹੋਸਿਂ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਤਦਾ।
ਲਕ੍ਖਣੇ ਇਤਿਹਾਸੇ ਚ, ਸਨਿਘਣ੍ਡੁਸਕੇਟੁਭੇ॥

''ਪਦਕੋ ਵੇਯਜਾਕਰਣੋ, ਨਿਮਿੱਤਕੋਵਿਦੋ ਅਹਂ।
ਮਨ੍ਤੇ ਚ ਸਿਸ੍ਸੇ ਵਾਚੇਸਿਂ, ਤਿਣ੍ਣਂ ਵੇਦਾਨ ਪਾਰਗੂ॥

''ਪਞ੍ਚ ਉਪ੍ਪਲਹੱਥਾਨਿ, ਪਿੱਟ੍ਠਿਯਂ ਠਪਿਤਾਨਿ ਮੇ।
ਆਹੁਤਿਂ ਯਿੱਟ੍ਠਕਾਮੋਹਂ, ਪਿਤੁਮਾਤੁਸਮਾਗਮੇ॥

''ਤਦਾ ਵਿਪਸ੍ਸੀ ਭਗਵਾ, ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘਪੁਰਕ੍ਖਤੋ।
ਓਭਾਸੇਨ੍ਤੋ ਦਿਸਾ ਸਬ੍ਬਾ, ਆਗਚ੍ਛਤਿ ਨਰਾਸਭੋ॥

''ਆਸਨਂ ਪਞ੍ਞਪੇਤ੍ਵਾਨ, ਨਿਮਨ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਮਹਾਮੁਨਿਂ।
ਸਨ੍ਥਰਿਤ੍ਵਾਨ ਤਂ ਪੁਪ੍ਫਂ, ਅਭਿਨੇਸਿਂ ਸਕਂ ਘਰਂ॥

''ਯਂ ਮੇ ਅੱਥਿ ਸਕੇ ਗੇਹੇ, ਆਮਿਸਂ ਪੱਚੁਪੱਟ੍ਠਿਤਂ।
ਤਾਹਂ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਪਾਦਾਸਿਂ, ਪਸਨ੍ਨੋ ਸੇਹਿ ਪਾਣਿਭਿ॥

''ਭੁੱਤਾਵਿਂ ਕਾਲਮਞ੍ਞਾਯ ਪੁਪ੍ਫਹੱਥਮਦਾਸਹਂ।
ਅਨੁਮੋਦਿਤ੍ਵਾਨ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੂ, ਪਕ੍ਕਾਮਿ ਉੱਤਰਾਮੁਖੋ॥

''ਏਕਨਵੁਤਿਤੋ ਕਪ੍ਪੇ, ਯਂ ਪੁਪ੍ਫਮਦਦਿਂ ਤਦਾ।
ਦੁੱਗਤਿਂ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ, ਪੁਪ੍ਫਦਾਨਸ੍ਸਿਦਂ ਫਲਂ॥

''ਅਨਨ੍ਤਰਂ ਇਤੋ ਕਪ੍ਪੇ, ਰਾਜਾਹੁਂ ਵਰਦਸ੍ਸਨੇ।
ਸੱਤਰਤਨਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ, ਚਕ੍ਕਵੱਤੀ ਮਹਬ੍ਬਲੋ॥

''ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹਂ...ਪੇ॰... ਕਤਂ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ''ਨ੍ਤਿ॥

ਅਰਹੱਤਂ ਪਨ ਪੱਤ੍ਵਾ ਨੀਵਰਣਪ੍ਪਹਾਨਕਿੱਤਨਮੁਖੇਨ ਅਞ੍ਞਂ ਬਜਾਕਰੋਨ੍ਤੋ –

੭੪. ''ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦੋ ਚ ਬਜਾਪਾਦੋ, ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਞ੍ਚ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ।
ਉਦ੍ਧੱਚਂ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾ ਚ, ਸਬ੍ਬਸੋਵ ਨ ਵਿਜ੍ਜਤੀ''ਤਿ॥ – ਗਾਥਂ ਅਭਾਸਿ।

ਤੱਥ **ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦੋ**ਤਿ ਕਾਮੇਸੁ ਛਨ੍ਦੋ, ਕਾਮੋ ਚ ਸੋ ਛਨ੍ਦੋ ਚਾਤਿਪਿ ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦੋ, ਕਾਮਰਾਗੋ। ਇਧ ਪਨ ਸਬ੍ਬੋਪਿ ਰਾਗੋ ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦੋ ਅੱਗਮੱਗਵਜ੍ਝਸ੍ਸਾਪਿ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤੱਤਾ, ਤੇਨਾਹ **"ਸਬ੍ਬਸੋਵ ਨ ਵਿਜ੍ਜਤੀ"**ਤਿ। ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਹਿ ਤੇਭੂਮਕਧਮ੍ਮਾ ਕਾਮਨੀਯੱਟ੍ਠੇਨ ਕਾਮਾ, ਤੱਥ ਪਵੱਤੋ ਰਾਗੋ ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦੋ, ਤੇਨਾਹ ਭਗਵਾ – ''ਆਰੁਪ੍ਪੇ ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦਨੀਵਰਣਂ ਪਟਿੱਚ ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਨੀਵਰਣਂ ਉਦ੍ਧੱਚਨੀਵਰਣਂ ਅਵਿਜ੍ਜਾਨੀਵਰਣਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀ''ਤਿ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੩.੮.੮) ਬਜਾਪਜ੍ਜਤਿ ਚਿੱਤਂ ਪੂਤਿਭਾਵਂ ਗਚ੍ਛਤਿ ਏਤੇਨਾਤਿ **ਬਜਾਪਾਦੋ,** ''ਅਨੱਥਂ ਮੇ

ਅਚਰੀ''ਤਿਆਦਿਨਯਪ੍ਪਵਤ੍ਤੋ (ਧ॰ ਸ॰ ੧੦੬੬; ਵਿਭ॰ ੯੦੯) ਆਘਾਤੋ। ਥਿਨੰ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਕਲਜਤਾ ਅਨੁਸ੍ਸਾਹਸੰਹਨਨੰ, ਮਿਦ੍ਧੰ ਕਾਯਸ੍ਸ ਅਕਲਜਤਾ ਅਸਤ੍ਤਿਵਿਘਾਤੋ, ਤਦੁਭਯਮ੍ਪਿ ਥਿਨਞ੍ਚ ਮਿਦ੍ਧਞ੍ਚ **ਥਿਨਮਿਦ੍ਧੰ,** ਕਿਚ੍ਚਾਹਾਰਪਟਿਪਕ੍ਖਾਨੰ ਏਕਤਾਯ ਏਕੰ ਕਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਉਦ੍ਧਤਭਾਵੋ **ਉਦ੍ਧਚ੍ਚੰ,** ਯੇਨ ਧਮ੍ਮੇਨ ਚਿਤ੍ਤੰ ਉਦ੍ਧਤੰ ਹੋਤਿ ਅਵੂਪਸਨ੍ਤੰ, ਸੋ ਚੇਤਸੋ ਵਿਕ੍ਖੇਪੋ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚੰ। ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਗ੍ਗਹਣੇਨੇਵ ਚੇਤ੍ਥ ਕਿਚ੍ਚਾਹਾਰਪਟਿਪਕ੍ਖਾਨੰ ਸਮਾਨਤਾਯ ਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਮ੍ਪਿ ਗਹਿਤਮੇਵਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ। ਤੰ ਪਚ੍ਛਾਨੁਤਾਪਲਕ੍ਖਣੰ। ਯੋ ਹਿ ਕਤਾਕਤਕੁਸਲਾਕੁਸਲੂਪਨਿਸ੍ਸਯੋ ਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰੋ, ਤੰ ਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚੰ। **ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾ**ਤਿ, ''ਏਵੰ ਨੁ ਖੋ ਨ ਨੁ ਖੋ''ਤਿ ਸੰਸਯੰ ਆਪਜ੍ਜਤਿ, ਧਮ੍ਮਸਭਾਵੰ ਵਾ ਵਿਚਿਨਨ੍ਤੋ ਕਿਚ੍ਛਤਿ ਕਿਲਮਤਿ ਏਤਾਯਾਤਿ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾ, ਬੁਦ੍ਧਾਦਿਵਤ੍ਥੁਕੋ ਸੰਸਯੋ। **ਸਬ੍ਬਸੋ**ਤਿ ਅਨਵਸੇਸਤੋ। **ਨ ਵਿਜ੍ਜਤੀ**ਤਿ ਨਤ੍ਥਿ, ਮਗ੍ਗੇਨ ਸਮੁਚ੍ਛਿਨ੍ਨਤ੍ਤਾ ਨ ਉਪਲਬ੍ਭਤਿ। ਇਦਞ੍ਚ ਪਦਦ੍ਵਯੰ ਪਚ੍ਚੇਕੰ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬੰ ਅਯਞ੍ਹੇਤ੍ਥ ਯੋਜਨਾ – ਯਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਤੇਨ ਤੇਨ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗੇਨ ਸਮੁਚ੍ਛਿਨ੍ਨਤ੍ਤਾ ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦੋ ਚ ਬ੍ਯਾਪਾਦੋ ਚ ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਞ੍ਚ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਞ੍ਚ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾ ਚ ਸਬ੍ਬਸੋਵ ਨ ਵਿਜ੍ਜਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਨ ਕਿਞ੍ਚਿ ਕਰਣੀਯੰ, ਕਤਸ੍ਸ ਵਾ ਪਤਿਚਯੋਤਿ ਅਞ੍ਞਾਪਦੇਸੇਨ ਅਞ੍ਞੰ ਬ੍ਯਾਕਰੋਤਿ। ਪਞ੍ਚਸੁ ਹਿ ਨੀਵਰਣੇਸੁ ਮਗ੍ਗੇਨ ਸਮੁਚ੍ਛਿਨ੍ਨੇਸੁ ਤਦੇਕਟ੍ਠਤਾਯ ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਕਿਲੇਸਾ ਸਮੁਚ੍ਛਿਨ੍ਨਾਯੇਵ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਤੇਨਾਹ – ''ਸਬ੍ਬੇਤੇ ਭਗਵਨ੍ਤੋ ਪਞ੍ਚ ਨੀਵਰਣੇ ਪਹਾਯ ਚੇਤਸੋ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸੇ''ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੨.੧੪੬)।

ਸੁਯਾਮਨਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੫. ਸੁਸਾਰਦਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਸਾਧੁ ਸੁਵਿਹਿਤਾਨ ਦਸ੍ਸਨਨ੍ਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਸੁਸਾਰਦਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਸੋ ਕਿਰ ਪਦੁਮੁਤ੍ਤਰਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਕੁਲੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਵਿਜ੍ਜਾਪਦੇਸੁ ਨਿਪ੍ਫਤ੍ਤਿੰ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਕਾਮੇਸੁ ਆਦੀਨਵੰ ਦਿਸ੍ਵਾ ਘਰਾਵਾਸੰ ਪਹਾਯ ਤਾਪਸਪਬ੍ਬਜ੍ਜੰ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਹਿਮਵਨ੍ਤਪ੍ਪਦੇਸੇ ਅਰਞ੍ਞਾਯਤਨੇ ਅਸ੍ਸਮੰ ਕਾਰੇਤ੍ਵਾ ਵਿਹਾਸਿ। ਅਥ ਨੰ ਅਨੁਗ੍ਗਣ੍ਹਨ੍ਤੋ ਪਦੁਮੁਤ੍ਤਰੋ ਭਗਵਾ ਭਿਕ੍ਖਾਚਾਰਵੇਲਾਯੰ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿ। ਸੋ ਦੂਰਤੋਵ ਦਿਸ੍ਵਾ ਪਸਨ੍ਨਮਾਨਸੋ ਪਚ੍ਚੁਗ੍ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਪਤ੍ਤੰ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਮਧੁਰਾਨਿ ਫਲਾਨਿ ਪਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਅਦਾਸਿ। ਭਗਵਾ ਤੰ ਪਟਿਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਅਨੁਮੋਦਨੰ ਕਤ੍ਵਾ ਪਕ੍ਕਾਮਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮੇਨ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਸੰਸਰਨ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਧਮ੍ਮਸੇਨਾਪਤਿਨੋ ਞਾਤਿਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਕੁਲੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਮਨ੍ਦਪਞ੍ਞਤ੍ਤਾ **ਸੁਸਾਰਦੋ**ਤਿ ਗਹਿਤਨਾਮੋ ਅਪਰਭਾਗੇ ਧਮ੍ਮਸੇਨਾਪਤਿਸ੍ਸ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਧਮ੍ਮੰ ਸੁਤ੍ਵਾ ਪਟਿਲਦ੍ਧਸਦ੍ਧੋ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨੰ ਵਡ੍ਢੇਤ੍ਵਾ ਅਰਹਤ੍ਤੰ ਪਾਪੁਣਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੧.੧੩.੭੫-੮੩) –

''ਅਜ੍ਝਾਯਕੋ ਮਨ੍ਤਧਰੋ, ਤਿਣ੍ਣੰ ਵੇਦਾਨ ਪਾਰਗੂ।
ਹਿਮਵਨ੍ਤਸ੍ਸਾਵਿਦੂਰੇ, ਵਸਾਮਿ ਅਸ੍ਸਮੇ ਅਹੰ॥

''ਅਗ੍ਗਿਹੁਤ੍ਤਞ੍ਚ ਮੇ ਅਤ੍ਥਿ, ਪੁਣ੍ਡਰੀਕਫਲਾਨਿ ਚ।
ਪੁਟਕੇ ਨਿਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾਨ, ਦੁਮਗ੍ਗੇ ਲਗ੍ਗਿਤੰ ਮਯਾ॥

''ਪਦੁਮੁਤ੍ਤਰੋ ਲੋਕਵਿਦੂ, ਆਹੁਤੀਨੰ ਪਟਿਗ੍ਗਹੋ।
ਮਮੁਦ੍ਧਰਿਤੁਕਾਮੋ ਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਨ੍ਤੋ ਮਮੁਪਾਗਮਿ॥

''ਪਸਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੋ ਸੁਮਨੋ, ਫਲੰ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸਦਾਸਹੰ।
ਵਿਤ੍ਤਿਸਞ੍ਜਨਨੋ ਮਯ੍ਹੰ, ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਸੁਖਾਵਹੋ॥

''ਸੁਵਣ੍ਣਵਣ੍ਣੋ ਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ, ਆਹੁਤੀਨੰ ਪਟਿਗ੍ਗਹੋ।

ਅਨੁਲਿਕ੍ਖੇ ਠਿਤੋ ਸਤ੍ਥਾ, ਇਮਂ ਗਾਥਂ ਅਭਾਸਥ॥

''ਇਮਿਨਾ ਫਲਦਾਨੇਨ, ਚੇਤਨਾਪਣਿਧੀਹਿ ਚ।
ਕਪ੍ਪਾਨਂ ਸਤਸਹਸ੍ਸਂ, ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਨੁਪਪਜ੍ਜਸਿ॥

''ਤੇਨੇਵ ਸੁਕ੍ਕਮੂਲੇਨ, ਅਨੁਭੋਤ੍ਵਾਨ ਸਮ੍ਪਦਾ।
ਪਤ੍ਤੋਮ੍ਹਿ ਅਚਲਂ ਠਾਨਂ, ਹਿਤ੍ਵਾ ਜਯਪਰਾਜਯਂ॥

''ਇਤੋ ਸਤ੍ਤੁਸਤੇ ਕਪ੍ਪੇ, ਰਾਜਾ ਆਸਿਂ ਸੁਮਙ੍ਗਲੋ।
ਸਤ੍ਤਰਤਨਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ, ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀ ਮਹਬ੍ਬਲੋ॥

''ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹਂ...ਪੇ॰... ਕਤਂ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ''ਨ੍ਤਿ॥

ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਨ ਪਤ੍ਵਾ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸੂਪਨਿਸ੍ਸਯਾਨਿਸਂਸਕਿਤ੍ਤਨਾਪਦੇਸੇਨ ਅਞ੍ਞਂ ਬ੍ਯਾਕਰੋਨ੍ਤੋ –

੧੫. ''ਸਾਧੁ ਸੁਵਿਹਿਤਾਨ ਦਸ੍ਸਨਂ, ਕਙ੍ਖਾ ਛਿਜ੍ਜਤਿ ਬੁਦ੍ਧਿ ਵਡ੍ਢਤਿ।
ਬਾਲਮ੍ਪਿ ਕਰੋਨ੍ਤਿ ਪਣ੍ਡਿਤਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਸਾਧੁ ਸਤਂ ਸਮਾਗਮੋ''ਤਿ॥ –

ਗਾਥਂ ਅਭਾਸਿ।

ਤਤ੍ਥ **ਸਾਧੂ**ਤਿ ਸੁਨ੍ਦਰਂ, ਭਦ੍ਦਕਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਸੁਵਿਹਿਤਾਨ ਦਸ੍ਸਨ**ਨ੍ਤਿ ਸੁਵਿਹਿਤਾਨਂ ਦਸ੍ਸਨਂ। ਗਾਥਾਸੁਖਤ੍ਥਂ ਅਨੁਸ੍ਵਾਰਲੋਪੋ ਕਤੋ। ਸੀਲਾਦਿਗੁਣੇਹਿ ਸੁਸਂਵਿਹਿਤਤ੍ਤਭਾਵਾਨਂ ਪਰਾਨੁਦ੍ਦਯਾਯ ਸੁਟ੍ਠੁ ਵਿਹਿਤਧਮ੍ਮਦੇਸਨਾਨਂ ਅਰਿਯਾਨਂ ਦਸ੍ਸਨਂ ਸਾਧੂਤਿ ਯੋਜਨਾ। ''ਦਸ੍ਸਨ''ਨ੍ਤਿ ਨਿਦਸ੍ਸਨਮਤ੍ਤਂ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ ਸਵਨਾਦੀਨਮ੍ਪਿ ਬਹੁਕਾਰਤ੍ਤਾ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹੇਤਂ ਭਗਵਤਾ –

''ਯੇ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਸੀਲਸਮ੍ਪਨ੍ਨਾ ਸਮਾਧਿਸਮ੍ਪਨ੍ਨਾ ਪਞ੍ਞਾਸਮ੍ਪਨ੍ਨਾ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਸਮ੍ਪਨ੍ਨਾ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਞਾਣਦਸ੍ਸਨਸਮ੍ਪਨ੍ਨਾ ਓਵਾਦਕਾ ਵਿਞ੍ਞਾਪਕਾ ਸਨ੍ਦਸ੍ਸਕਾ ਸਮਾਦਪਕਾ ਸਮੁਤ੍ਤੇਜਕਾ ਸਮ੍ਪਹਂਸਕਾ ਅਲਂਸਮਕ੍ਖਾਤਾਰੋ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ, ਦਸ੍ਸਨਮ੍ਪਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤੇਸਂ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਬਹੂਪਕਾਰਂ ਵਦਾਮਿ, ਸਵਨਂ...ਪੇ॰... ਉਪਸਙ੍ਕਮਨਂ...ਪੇ॰... ਪਯਿਰੁਪਾਸਨਂ...ਪੇ॰... ਅਨੁਸ੍ਸਰਣਂ...ਪੇ॰... ਅਨੁਪਬ੍ਬਜ੍ਜਮ੍ਪਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤੇਸਂ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਬਹੂਪਕਾਰਂ ਵਦਾਮੀ''ਤਿ (ਇਤਿਵੁ॰ ੧੦੪)।

ਦਸ੍ਸਨਮੂਲਕਤ੍ਤਾ ਵਾ ਇਤਰੇਸਂ ਦਸ੍ਸਨਮੇਵੇਤ੍ਥ ਵੁਤ੍ਤਂ, **ਕਙ੍ਖਾ ਛਿਜ੍ਜਤੀ**ਤਿਆਦਿ ਤਤ੍ਥ ਕਾਰਣਵਚਨਂ। ਤਾਦਿਸਾਨਞ੍ਹਿ ਕਲ੍ਯਾਣਮਿਤ੍ਤਾਨਂ ਦਸ੍ਸਨੇ ਸਤਿ ਵਿਞ੍ਞੁਜਾਤਿਕੋ ਅਤ੍ਥਕਾਮੋ ਕੁਲਪੁਤ੍ਤੋ ਤੇ ਉਪਸਙ੍ਕਮਤਿ ਪਯਿਰੁਪਾਸਤਿ ''ਕਿਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਕੁਸਲਂ, ਕਿਂ ਅਕੁਸਲ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੩.੨੯੬) ਪਞ੍ਹਂ ਪੁਚ੍ਛਤਿ। ਤੇ ਚਸ੍ਸ ਅਨੇਕਵਿਹਿਤੇਸੁ ਕਙ੍ਖਾਟ੍ਠਾਨੀਯੇਸੁ ਕਙ੍ਖਂ ਪਟਿਵਿਨੋਦੇਨ੍ਤਿ, ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ ''ਕਙ੍ਖਾ ਛਿਜ੍ਜਤੀ''ਤਿ। ਯਸ੍ਮਾ ਚ ਤੇ ਧਮ੍ਮਦੇਸਨਾਯ ਤੇਸਂ ਕਙ੍ਖਂ ਪਟਿਵਿਨੋਦੇਤ੍ਵਾ ਪੁਬ੍ਬਭਾਗੇ ਕਮ੍ਮਪਥਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਂ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਞ੍ਚ ਉਪ੍ਪਾਦੇਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਤੇਸਂ **ਬੁਦ੍ਧਿ ਵਡ੍ਢਤਿ**। ਯਦਾ ਪਨ ਤੇ ਵਿਪਸ੍ਸਨਂ ਵਡ੍ਢੇਤ੍ਵਾ ਸਚ੍ਚਾਨਿ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਨ੍ਤਿ, ਤਦਾ ਸੋਲ਼ਸਵਤ੍ਥੁਕਾ ਅਟ੍ਠਵਤ੍ਥੁਕਾ ਚ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾ ਛਿਜ੍ਜਤਿ ਸਮੁਚ੍ਛਿਜ੍ਜਤਿ, ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਪਞ੍ਞਾ ਬੁਦ੍ਧਿ ਵਡ੍ਢਤਿ। ਬਾਲ੍ਯਸਮਤਿਕ੍ਕਮਨਤੋ ਤੇ ਪਣ੍ਡਿਤਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਸੋ ਤੇਹਿ ਬੁਦ੍ਧਿਂ ਵਡ੍ਢੇਤਿ, **ਬਾਲਮ੍ਪਿ ਕਰੋਨ੍ਤਿ ਪਣ੍ਡਿਤ**ਨ੍ਤਿ। **ਤਸ੍ਮਾ**ਤਿਆਦਿ ਨਿਗਮਨਂ, ਯਸ੍ਮਾ ਸਾਧੂਨਂ ਦਸ੍ਸਨਂ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਕਙ੍ਖਾ ਛਿਜ੍ਜਤਿ ਬੁਦ੍ਧਿ ਵਡ੍ਢਤਿ, ਤੇ ਬਾਲਂ ਪਣ੍ਡਿਤਂ ਕਰੋਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਤੇਨ ਕਾਰਣੇਨ **ਸਾਧੁ** ਸੁਨ੍ਦਰਂ **ਸਤਂ** ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਾਨਂ ਅਰਿਯਾਨਂ **ਸਮਾਗਮੋ,** ਤੇਹਿ ਸਮੋਧਾਨਂ ਸਮ੍ਮਾ ਵਡ੍ਢਨਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਸੁਸਾਰਦਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੬. ਪਿਯਞ੍ਜਹਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਉਪ੍ਪਤਨ੍ਤੇਸੁ ਨਿਪਤੇਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਪਿਯਞ੍ਜਹਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਸੋਪਿ ਪੁਰਿਮਬੁਦ੍ਧੇਸੁ ਕਤਾਧਿਕਾਰੋ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਭਵੇ ਵਿਵਟ੍ਟੂਪਨਿਸ੍ਸਯਂ ਪੁਞ੍ਞਂ ਉਪਚਿਨਨ੍ਤੋ ਇਤੋ ਏਕਨਵੁਤੇ ਕਪ੍ਪੇ ਵਿਪਸ੍ਸਿਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਹਿਮਵਨ੍ਤੇ ਰੁਕ੍ਖਦੇਵਤਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਪਬ੍ਬਤਨ੍ਤਰੇ ਵਸਨ੍ਤੋ ਦੇਵਤਾਸਮਾਗਮੇਸੁ ਅਪ੍ਪਾਨੁਭਾਵਤਾਯ ਪਰਿਸਪਰਿਯਨ੍ਤੇ ਠਤ੍ਵਾ ਧਮ੍ਮਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਸਤ੍ਥਰਿ ਪਟਿਲਦ੍ਧਸਦ੍ਧੋ ਏਕਦਿਵਸਂ ਸੁਵਿਸੁਦ੍ਧਂ ਰਮਣੀਯਂ ਗਙ੍ਗਾਯ ਪੁਲਿਨਪ੍ਪਦੇਸਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਸਤ੍ਥੁ ਗੁਣੇ ਅਨੁਸ੍ਸਰਿ – ''ਇਤੋਪਿ ਸੁਵਿਸੁਦ੍ਧਾ ਸਤ੍ਥੁ ਗੁਣਾ ਅਨਨ੍ਤਾ ਅਪਰਿਮੇਯਜਾ ਚਾ''ਤਿ, ਏਵਂ ਸੋ ਸਤ੍ਥੁ ਗੁਣੇ ਆਰਬ੍ਭ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਸਾਦੇਤ੍ਵਾ ਤੇਨ ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮੇਨ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਸਂਸਰਨ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਵੇਸਾਲਿਯਂ ਲਿਚ੍ਛਵਿਰਾਜਕੁਲੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਵਯਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਯੁਦ੍ਧਸੋਣ੍ਡੋ ਅਪਰਾਜਿਤਸਙ੍ਗਾਮੋ ਅਮਿਤ੍ਤਾਨਂ ਪਿਯਹਾਨਿਕਰਣੇਨ **ਪਿਯਞ੍ਜਹੋ**ਤਿ ਪਞ੍ਞਾਯਿਤ੍ਥ। ਸੋ ਸਤ੍ਥੁ ਵੇਸਾਲਿਗਮਨੇ ਪਟਿਲਦ੍ਧਸਦ੍ਧੋ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਅਰਞ੍ਞੇ ਵਸਮਾਨੋ ਵਿਪਸ੍ਸਨਂ ਵਡ੍ਢੇਤ੍ਵਾ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਾਪੁਣਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੧.੧੩.੮੪-੯੦) –

''ਪਬ੍ਬਤੇ ਹਿਮਵਨ੍ਤਮ੍ਹਿ, ਵਸਾਮਿ ਪਬ੍ਬਤਨ੍ਤਰੇ।
ਪੁਲਿਨਂ ਸੋਭਨਂ ਦਿਸ੍ਵਾ, ਬੁਦ੍ਧਸੇਟ੍ਠਂ ਅਨੁਸ੍ਸਰਿਂ॥

''ਞਾਣੇ ਉਪਨਿਧਾ ਨਤ੍ਥਿ, ਸਙ੍ਖਾਰਂ ਨਤ੍ਥਿ ਸਤ੍ਥੁਨੋ।
ਸਬ੍ਬਧਮ੍ਮਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ, ਞਾਣੇਨ ਅਧਿਮੁਚ੍ਚਤਿ॥

''ਨਮੋ ਤੇ ਪੁਰਿਸਾਜਞ੍ਞ, ਨਮੋ ਤੇ ਪੁਰਿਸੁਤ੍ਤਮ।
ਞਾਣੇਨ ਤੇ ਸਮੋ ਨਤ੍ਥਿ, ਯਾਵਤਾ ਞਾਣਮੁਤ੍ਤਮਂ॥

''ਞਾਣੇ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਸਾਦੇਤ੍ਵਾ, ਕਪ੍ਪਂ ਸਗ੍ਗਮ੍ਹਿ ਮੋਦਹਂ।
ਅਵਸੇਸੇਸੁ ਕਪ੍ਪੇਸੁ, ਕੁਸਲਂ ਚਰਿਤਂ ਮਯਾ॥

''ਏਕਨਵੁਤਿਤੋ ਕਪ੍ਪੇ, ਯਂ ਸਞ੍ਞਮਲਭਿਂ ਤਦਾ।
ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ, ਞਾਣਸਞ੍ਞਾਯਿਦਂ ਫਲਂ॥

''ਇਤੋ ਸਤ੍ਤਤਿਕਪ੍ਪਮ੍ਹਿ, ਏਕੋ ਪੁਲਿਨਪੁਪ੍ਫਿਯੋ।
ਸਤ੍ਤਰਤਨਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ, ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀ ਮਹਬ੍ਬਲੋ॥

''ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹਂ...ਪੇ॰... ਕਤਂ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ''ਨ੍ਤਿ॥

ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਨ ਪਤ੍ਵਾ ''ਅਨ੍ਧਪੁਥੁਜ੍ਜਨਾਨਂ ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਤੋ ਵਿਧੁਰਾ ਅਰਿਯਾਨਂ ਪਟਿਪਤ੍ਤੀ''ਤਿ ਇਮਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਦਸ੍ਸਨਵਸੇਨ ਅਞ੍ਞਂ ਬ੍ਯਾਕਰੋਨ੍ਤੋ –

੭੬. ''ਉਪ੍ਪਤਨ੍ਤੇਸੁ ਨਿਪਤੇ, ਨਿਪਤਨ੍ਤੇਸੁ ਉਪ੍ਪਤੇ।
ਵਸੇ ਅਵਸਮਾਨੇਸੁ, ਰਮਮਾਨੇਸੁ ਨੋ ਰਮੇ''ਤਿ॥ – ਗਾਥਂ ਅਭਾਸਿ।

ਤਤ੍ਥ **ਉਪ੍ਪਤਨ੍ਤੇਸੂ**ਤਿ ਉਣ੍ਣਮਨ੍ਤੇਸੁ, ਸਤ੍ਤੇਸੁ ਮਾਨੁਦ੍ਧਚ੍ਚਥਮ੍ਭਸਾਰਮ੍ਭਾਦੀਹਿ ਅਤ੍ਤੁਕ੍ਕਂਸਨੇਨ ਅਨੁਪਸਨ੍ਤੇਸੁ। **ਨਿਪਤੇ**ਤਿ ਨਮੇਯਜ, ਤੇਸਞ੍ਞੇਵ ਪਾਪਧਮ੍ਮਾਨਂ ਪਰਿਵਜ੍ਜਨੇਨ ਨਿਵਾਤਵੁਤ੍ਤਿ ਭਵੇਯਜ। **ਨਿਪਤਨ੍ਤੇਸੂ**ਤਿ ਓਣਮਨ੍ਤੇਸੁ, ਹੀਨਾਧਿਮੁਤ੍ਤਿਕਤਾਯ ਕੋਸਜ੍ਜੇਨ ਚ ਗੁਣਤੋ ਨਿਹੀਯਮਾਨੇਸੁ। **ਉਪ੍ਪਤੇ**ਤਿ ਉਣ੍ਣਮੇਯਜ, ਪਣੀਤਾਧਿਮੁਤ੍ਤਿਕਤਾਯ ਵੀਰਿਯਾਰਮ੍ਭੇਨ ਚ ਗੁਣਤੋ ਉਸ੍ਸੁਕ੍ਕੇਯਜ। ਅਥ ਵਾ

ਉਪ੍ਪਤਨ੍ਤੇਸੂਤਿ ਉਟ੍ਠਹਨ੍ਤੇਸੁ, ਕਿਲੇਸੇਸੁ ਪਰਿਯੁਟ੍ਠਾਨਵਸੇਨ ਸੀਸਂ ਉਕ੍ਖਿਪਨ੍ਤੇਸੁ। **ਨਿਪਤੇ**ਤਿ ਪਟਿਸਙ੍ਖਾਨਬਲੇਨ ਯਥਾ ਤੇ ਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਤਥਾ ਅਨੁਰੂਪਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਾਯ ਨਿਪਤੇਯ੍ਯ, ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭੇਯ੍ਯ ਚੇਵ ਸਮੁਚ੍ਛਿਨ੍ਦੇਯ੍ਯ ਚ। **ਨਿਪਤਨ੍ਤੇਸੂ**ਤਿ ਪਰਿਪਤਨ੍ਤੇਸੁ, ਅਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰੇਸੁ ਵੀਰਿਯਪਯੋਗਮਨ੍ਦਤਾਯ ਵਾ ਯਥਾਰਦ੍ਧੇਸੁ ਸਮਥਵਿਪਸ੍ਸਨਾਧਮ੍ਮੇਸੁ ਹਾਯਮਾਨੇਸੁ । **ਉਪ੍ਪਤੇ**ਤਿ ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰੇਨ ਵੀਰਿਯਾਰਮ੍ਭਸਮ੍ਪਦਾਯ ਚ ਤੇ ਉਪਟ੍ਠਾਪੇਯ੍ਯ ਉਪ੍ਪਾਦੇਯ੍ਯ ਵਡ੍ਢੇਯ੍ਯ ਚ। **ਵਸੇ ਅਵਸਮਾਨੇਸੂ**ਤਿ ਸਤ੍ਤੇਸੁ ਮਗ੍ਗਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਵਾਸਂ ਅਰਿਯਵਾਸਞ੍ਚ ਅਵਸਨ੍ਤੇਸੁ ਸਯਂ ਤਂ ਵਾਸਂ ਵਸੇਯ੍ਯਾਤਿ, ਅਰਿਯੇਸੁ ਵਾ ਕਿਲੇਸਵਾਸਂ ਦੁਤਿਯਕਵਾਸਂ ਅਵਸਨ੍ਤੇਸੁ ਯੇਨ ਵਾਸੇਨ ਤੇ ਅਵਸਮਾਨਾ ਨਾਮ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਸਯਂ ਤਥਾ ਵਸੇ। **ਰਮਮਾਨੇਸੁ ਨੋ ਰਮੇ**ਤਿ ਸਤ੍ਤੇਸੁ ਕਾਮਗੁਣਰਤਿਯਾ ਕਿਲੇਸਰਤਿਯਾ ਰਮਨ੍ਤੇਸੁ ਸਯਂ ਤਥਾ ਨੋ ਰਮੇ ਨਂ ਰਮੇਯ੍ਯ, ਅਰਿਯੇਸੁ ਵਾ ਨਿਰਾਮਿਸਾਯ ਝਾਨਾਦਿਰਤਿਯਾ ਰਮਮਾਨੇਸੁ ਸਯਮ੍ਪਿ ਤਥਾ ਰਮੇ, ਤਤੋ ਅਞ੍ਞਥਾ ਪਨ ਕਦਾਚਿਪਿ ਨੋ ਰਮੇ ਨਾਭਿਰਮੇਯ੍ਯ ਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਪਿਯਞ੍ਜਹਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੭. ਹਤ੍ਥਾਰੋਹਪੁਤ੍ਤਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਇਦਂ ਪੁਰੇ ਚਿਤ੍ਤਮਚਾਰਿ ਚਾਰਿਕਨ੍ਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਹਤ੍ਥਾਰੋਹਪੁਤ੍ਤਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਸੋ ਕਿਰ ਪੁਰਿਮਬੁਦ੍ਧੇਸੁ ਕਤਾਧਿਕਾਰੋ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਭਵੇ ਵਿਵਟ੍ਟੂਪਨਿਸ੍ਸਯਂ ਪੁਞ੍ਞਂ ਉਪਚਿਨਨ੍ਤੋ ਵਿਪਸ੍ਸਿਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਕੁਲਗੇਹੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਵਿਞ੍ਞੁਤਂ ਪਤ੍ਤੋ ਏਕਦਿਵਸਂ ਸਤ੍ਥਾਰਂ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘਪਰਿਵੁਤਂ ਵਿਹਾਰਤੋ ਨਿਕ੍ਖਨ੍ਤਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਪਸਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੋ ਪੁਪ੍ਫੇਹਿ ਪੂਜਂ ਕਤ੍ਵਾ ਪਞ੍ਚਪਤਿਟ੍ਠਿਤੇਨ ਵਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਪਦਕ੍ਖਿਣਂ ਕਤ੍ਵਾ ਪਕ੍ਕਾਮਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮੇਨ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਸਂਸਰਨ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਹਤ੍ਥਾਰੋਹਕੁਲੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਵਿਞ੍ਞੁਤਂ ਪਤ੍ਤੋ ਹਤ੍ਥਿਸਿਪ੍ਪੇ ਨਿਪ੍ਫਤ੍ਤਿਂ ਅਗਮਾਸਿ। ਸੋ ਏਕਦਿਵਸਂ ਹਤ੍ਥਿਂ ਸਿਕ੍ਖਾਪੇਨ੍ਤੋ ਨਦੀਤੀਰਂ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਹੇਤੁਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਚੋਦਿਯਮਾਨੋ ''ਕਿਂ ਮਯ੍ਹਂ ਇਮਿਨਾ ਹਤ੍ਥਿਦਮਨੇਨ, ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਦਮਨਮੇਵ ਵਰ''ਨ੍ਤਿ ਚਿਨ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਧਮ੍ਮਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਪਟਿਲਦ੍ਧਸਦ੍ਧੋ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾਵ ਚਰਿਯਾਨੁਕੂਲਂ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਕਮ੍ਮਂ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਚਿਰਪਰਿਚਯੇਨ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਤੋ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਵਿਧਾਵਨ੍ਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਛੇਕੋ ਹਤ੍ਥਾਚਰਿਯੋ ਵਿਯ ਅਙ੍ਕੁਸੇਨ ਚਣ੍ਡਮਤ੍ਤਵਰਵਾਰਣਂ ਪਟਿਸਙ੍ਖਾਨਅਙ੍ਕੁਸੇਨ ਨਿਗ੍ਗਣ੍ਹਨ੍ਤੋ "**ਇਦਂ ਪੁਰੇ ਚਿਤ੍ਤਮਚਾਰਿ ਚਾਰਿਕ**"ਨ੍ਤਿ ਗਾਥਂ ਅਭਾਸਿ।

੭੭. ਤਤ੍ਥ **ਇਦ**ਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਤਪਚ੍ਚਕ੍ਖਤਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਪੁਰੇ**ਤਿ ਨਿਗ੍ਗਹਕਾਲਤੋ ਪੁਬ੍ਬੇ। **ਅਚਾਰੀ**ਤਿ ਵਿਚਰਿ, ਅਨਵਟ੍ਠਿਤਤਾਯ ਨਾਨਾਰਮ੍ਮਣੇਸੁ ਪਰਿਬ੍ਭਮਿ । **ਚਾਰਿਕ**ਨ੍ਤਿ ਯਥਾਕਾਮਚਰਿਯਂ। ਤੇਨਾਹ "**ਯੇਨਿਚ੍ਛਕਂ ਯਤ੍ਥਕਾਮਂ ਯਥਾਸੁਖ**"ਨ੍ਤਿ। **ਤ**ਨ੍ਤਿ ਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ। **ਅਜ੍ਜਾ**ਤਿ ਏਤਰਹਿ। **ਨਿਗ੍ਗਹੇਸ੍ਸਾਮੀ**ਤਿ ਨਿਗ੍ਗਣ੍ਹਿਸ੍ਸਾਮਿ, ਨਿਬ੍ਬਿਸੇਵਨਂ ਕਰਿਸ੍ਸਾਮਿ। **ਯੋਨਿਸੋ**ਤਿ ਉਪਾਯੇਨ। ਯਥਾ ਕਿਂ? **ਹਤ੍ਥਿਪ੍ਪਭਿਨ੍ਨਂ ਵਿਯ ਅਙ੍ਕੁਸਗ੍ਗਹੋ**। ਇਦਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ – ਇਦਂ ਮਮ ਚਿਤ੍ਤਂ ਨਾਮ ਇਤੋ ਪੁਬ੍ਬੇ ਰੂਪਾਦੀਸੁ ਆਰਮ੍ਮਣੇਸੁ ਯੇਨ ਯੇਨ ਰਮਿਤ੍ਤਂ ਇਚ੍ਛਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ਯੇਨਿਚ੍ਛਕਂ, ਯਤ੍ਥ ਯਤ੍ਥ ਚਸ੍ਸ ਕਾਮੋ, ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ਯਤ੍ਥਕਾਮਂ, ਯਥਾ ਯਥਾ ਵਿਚਰਨ੍ਤਸ੍ਸ ਸੁਖਂ ਹੋਤਿ, ਤਥੇਵ ਚਰਣਤੋ ਯਥਾਸੁਖਂ ਦੀਘਰਤ੍ਤਂ ਚਾਰਿਕਂ ਅਚਰਿ, ਤਂ ਅਜ੍ਜਪਾਹਂ ਭਿਨ੍ਨਮਦਮਤ੍ਤਹਤ੍ਥਿਂ ਹਤ੍ਥਾਚਰਿਯਸਙ੍ਖਾਤੋ ਛੇਕੋ ਅਙ੍ਕੁਸਗ੍ਗਹੋ ਅਙ੍ਕੁਸੇਨ ਵਿਯ ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰੇਨ ਨਿਗ੍ਗਹੇਸ੍ਸਾਮਿ, ਨਾਸ੍ਸ ਵੀਤਿਕ੍ਕਮਿਤ੍ਤਂ ਦਸ੍ਸਾਮੀਤਿ। ਏਵਂ ਵਦਨ੍ਤੋ ਏਵ ਚ ਥੇਰੋ ਵਿਪਸ੍ਸਨਂ ਵਡ੍ਢੇਤ੍ਵਾ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਸਚ੍ਛਾਕਾਸਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੧.੧੩.੮੧-੮੬) –

> ''ਸੁਵਣ੍ਣਵਣ੍ਣੋ ਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ, ਵਿਪਸ੍ਸੀ ਦਕ੍ਖਿਣਾਰਹੋ।
> ਪੁਰਕ੍ਖਤੋ ਸਾਵਕੇਹਿ, ਆਰਾਮਾ ਅਭਿਨਿਕ੍ਖਮਿ॥
>
> ''ਦਿਸ੍ਵਾਨਹਂ ਬੁਦ੍ਧਸੇਟ੍ਠਂ, ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਂ ਤਮਨਾਸਕਂ।
> ਪਸਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੋ ਸੁਮਨੋ, ਗਨ੍ਧਿਪੁਪ੍ਫਂ ਅਪੂਜਯਿਂ॥

‘‘ਤੇਨ ਚਿਤ੍ਤਪ੍ਪਸਾਦੇਨ, ਦ੍ਵਿਪਦਿਨ੍ਦਸ੍ਸ ਤਾਦਿਨੋ।
ਹਟ੍ਠੋ ਹਟ੍ਠੇਨ ਚਿਤ੍ਤੇਨ, ਪੁਨ ਵਨ੍ਦਿਂ ਤਥਾਗਤਂ॥

‘‘ਏਕਨਵੁਤਿਤੋ ਕਪ੍ਪੇ, ਯਂ ਪੁਪ੍ਫਮਭਿਰੋਪਯਿਂ।
ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ, ਬੁਦ੍ਧਪੂਜਾਯਿਦਂ ਫਲਂ॥

‘‘ਏਕਤਾਲੀਸਿਤੋ ਕਪ੍ਪੇ, ਚਰਣੋ ਨਾਮ ਖਤ੍ਤਿਯੋ।
ਸਤ੍ਤਰਤਨਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ, ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀ ਮਹਬ੍ਬਲੋ॥

‘‘ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹਂ...ਪੇ॰... ਕਤਂ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ’’ਨ੍ਤਿ॥
ਅਯਮੇਵ ਚ ਥੇਰਸ੍ਸ ਅਞ੍ਞਾਬ੍ਯਾਕਰਣਗਾਥਾ ਅਹੋਸੀਤਿ।

ਹਤ੍ਥਾਰੋਹਪੁਤ੍ਤਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੮. ਮੇਣ੍ਡਸਿਰਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਅਨੇਕਜਾਤਿਸਂਸਾਰਨ੍ਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਮੇਣ੍ਡਸਿਰਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਸੋਪਿ ਕਿਰ ਪੁਰਿਮਬੁਦ੍ਧੇਸੁ ਕਤਾਧਿਕਾਰੋ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਭਵੇ ਵਿਵਟ੍ਟੂਪਨਿਸ੍ਸਯਾਨਿ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਇਤੋ ਏਕਨਵੁਤੇ ਕਪ੍ਪੇ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਕੁਲੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਵਯਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਕਾਮੇ ਪਹਾਯ ਇਸਿਪਬ੍ਬਜ੍ਜਂ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਮਹਤਾ ਇਸਿਗਣੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਹਿਮਵਨ੍ਤੇ ਵਸਨ੍ਤੋ ਸਤ੍ਥਾਰਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਪਸਨ੍ਨਮਾਨਸੋ ਇਸਿਗਣੇਨ ਪਦੁਮਾਨਿ ਆਹਰਾਪੇਤ੍ਵਾ ਸਤ੍ਥੁ ਪੁਪ੍ਫਪੂਜਂ ਕਤ੍ਵਾ ਸਾਵਕੇ ਅਪ੍ਪਮਾਦਪਟਿਪਤ੍ਤਿਯਂ ਓਵਦਿਤ੍ਵਾ ਕਾਲਂ ਕਤ੍ਵਾ ਦੇਵਲੋਕੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੋ ਅਪਰਾਪਰਂ ਸਂਸਰਨ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਸਾਕੇਤੇ ਗਹਪਤਿਕੁਲੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਮੇਣ੍ਡਸਰਿਕ੍ਖਸੀਸਤਾਯ **ਮੇਣ੍ਡਸਿਰੋ**ਤ੍ਵੇਵ ਸਮਞ੍ਞਾ ਅਹੋਸਿ। ਸੋ ਭਗਵਤਿ ਸਾਕੇਤੇ ਅਞ੍ਜਨਵਨੇ ਵਿਹਰਨ੍ਤੇ ਸਤ੍ਥਾਰਂ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਪਟਿਲਦ੍ਧਸਦ੍ਧੋ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਸਮਥਵਿਪਸ੍ਸਨਾਸੁ ਕਮ੍ਮਂ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਛਲ਼ਭਿਞ੍ਞੋ ਅਹੋਸਿ। ਤੇਵ ਵੁਤ੍ਤਂ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੧.੧੩.੯੭-੧੦੫) –

‘‘ਹਿਮਵਨ੍ਤਸ੍ਸਾਵਿਦੂਰੇ, ਗੋਤਮੋ ਨਾਮ ਪਬ੍ਬਤੋ।
ਨਾਨਾਰੁਕ੍ਖੇਹਿ ਸਞ੍ਛਨ੍ਨੋ, ਮਹਾਭੂਤਗਣਾਲਯੋ॥

‘‘ਵੇਮਜ੍ਝਮ੍ਹਿ ਚ ਤਸ੍ਸਾਸਿ, ਅਸ੍ਸਮੋ ਅਭਿਨਿਮ੍ਮਿਤੋ।
ਪੁਰਕ੍ਖਤੋ ਸਸਿਸ੍ਸੇਹਿ, ਵਸਾਮਿ ਅਸ੍ਸਮੇ ਅਹਂ॥

‘‘ਆਯਨ੍ਤੁ ਮੇ ਸਿਸ੍ਸਗਣਾ, ਪਦੁਮਂ ਆਹਰਨ੍ਤੁ ਮੇ।
ਬੁਦ੍ਧਪੂਜਂ ਕਰਿਸ੍ਸਾਮਿ, ਦ੍ਵਿਪਦਿਨ੍ਦਸ੍ਸ ਤਾਦਿਨੋ॥

‘‘ਏਵਨ੍ਤਿ ਤੇ ਪਟਿਸ੍ਸੁਤ੍ਵਾ, ਪਦੁਮਂ ਆਹਰਿਂਸੁ ਮੇ।
ਤਥਾ ਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਕਤ੍ਵਾਹਂ, ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਅਭਿਰੋਪਯਿਂ॥

‘‘ਸਿਸ੍ਸੇ ਤਦਾ ਸਮਾਨੇਤ੍ਵਾ, ਸਾਧੁਕਂ ਅਨੁਸਾਸਹਂ।
ਮਾ ਖੋ ਤੁਮ੍ਹੇ ਪਮਜ੍ਜਿਤ੍ਥ, ਅਪ੍ਪਮਾਦੋ ਸੁਖਾਵਹੋ॥

‘‘ਏਵਂ ਸਮਨੁਸਾਸਿਤ੍ਵਾ, ਤੇ ਸਿਸ੍ਸੇ ਵਚਨਕ੍ਖਮੇ।

ਅਪ੍ਪਮਾਦਗੁਣੇ ਯੁਤ੍ਤੋ, ਤਦਾ ਕਾਲਙ੍ਕਤੋ ਅਹਂ॥

‘‘ਏਕਨਵ੍ਤਿਤੋ ਕਪ੍ਪੇ, ਯਂ ਪੁਪ੍ਫਮਭਿਰੋਪਯਿਂ।
ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ, ਬੁਦ੍ਧਪੂਜਾਯਿਦਂ ਫਲਂ॥

‘‘ਏਕਪਞ੍ਞਾਸਕਪ੍ਪਮ੍ਹਿ , ਰਾਜਾ ਆਸਿਂ ਜਲੁਤ੍ਤਮੋ।
ਸਤ੍ਤਰਤਨਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ, ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀ ਮਹਬ੍ਬਲੋ॥

‘‘ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹਂ...ਪੇ॰... ਕਤਂ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ’’ਨ੍ਤਿ॥
ਸੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਂ ਅਨੁਸ੍ਸਰਨ੍ਤੋ –

੧੮. ‘‘ਅਨੇਕਜਾਤਿਸਂਸਾਰਂ, ਸਨ੍ਧਾਵਿਸ੍ਸਂ ਅਨਿਬ੍ਬਿਸਂ।
ਤਸ੍ਸ ਮੇ ਦੁਕ੍ਖਜਾਤਸ੍ਸ, ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਨ੍ਧੋ ਅਪਰਦ੍ਧੋ’’ਤਿ॥ – ਗਾਥਂ ਅਭਾਸਿ।

ਤਤ੍ਥ **ਅਨੇਕਜਾਤਿਸਂਸਾਰ**ਨ੍ਤਿ ਅਨੇਕਜਾਤਿਸਤਸਹਸ੍ਸਸਙ੍ਖਜਂ ਇਦਂ ਸਂਸਾਰਵਟ੍ਟਂ, ਅਦ੍ਧੁਨੋ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਤ੍ਤਾ ਅਚ੍ਚਨ੍ਤਸਂਯੋਗੇਕਵਚਨਂ। **ਸਨ੍ਧਾਵਿਸ੍ਸ**ਨ੍ਤਿ ਸਂਸਰਿਂ, ਅਪਰਾਪਰਂ ਚਵਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਨਵਸੇਨ ਪਰਿਬ੍ਭਮਿਂ। **ਅਨਿਬ੍ਬਿਸ**ਨ੍ਤਿ ਤਸ੍ਸ ਨਿਵਤ੍ਤਕਞਾਣਂ ਅਵਿਨ੍ਦਨ੍ਤੋ ਅਲਭਨ੍ਤੋ। **ਤਸ੍ਸ ਮੇ**ਤਿ ਏਵਂ ਸਂਸਰਨ੍ਤਸ੍ਸ ਮੇ। **ਦੁਕ੍ਖਜਾਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਜਾਤਿਆਦਿਵਸੇਨ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ, ਤਿਸ੍ਸਨ੍ਨਂ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖਤਾਨਂ ਵਸੇਨ ਦੁਕ੍ਖਸਭਾਵਸ੍ਸ। **ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਨ੍ਧੋ**ਤਿ ਕਮ੍ਮਕਿਲੇਸਵਿਪਾਕਵਟ੍ਟਪ੍ਪਕਾਰੋ ਦੁਕ੍ਖਰਾਸਿ। **ਅਪਰਦ੍ਧੋ**ਤਿ ਅਰਹਤ੍ਤਮਗ੍ਗਪ੍ਪਤ੍ਤਿਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਪਰਿਬ੍ਭਟ੍ਠੋ ਚੁਤੋ ਨ ਅਭਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਸ੍ਸਤਿ। ‘‘ਅਪਰਟ੍ਠੋ’’ਤਿ ਵਾ ਪਾਠੋ, ਅਪਗਤਸਮਿਦ੍ਧਿਤੋ ਸਮੁਚ੍ਛਿਨ੍ਨਕਾਰਣਤ੍ਤਾ ਅਪਗਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਇਦਮੇਵ ਚ ਥੇਰਸ੍ਸ ਅਞ੍ਞਾਬ੍ਯਾਕਰਣਂ ਅਹੋਸਿ।

ਮੇਣ੍ਡਸਿਰਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੯. ਰਕ੍ਖਿਤਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਸਬ੍ਬੋ ਰਾਗੋ ਪਹੀਨੋ ਮੇਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਰਕ੍ਖਿਤਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਅਯਂ ਕਿਰ ਪਦੁਮੁਤ੍ਤਰਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਕੁਲਗੇਹੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਵਿਞ੍ਞੁਤਂ ਪਤ੍ਤੋ ਏਕਦਿਵਸਂ ਸਤ੍ਥੁ ਧਮ੍ਮਦੇਸਨਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਪਸਨ੍ਨਮਾਨਸੋ ਦੇਸਨਾਞਾਣਂ ਆਰਬ੍ਭ ਥੋਮਨਂ ਅਕਾਸਿ। ਸਤ੍ਥਾ ਤਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਪ੍ਪਸਾਦਂ ਓਲੋਕੇਤ੍ਵਾ ‘‘ਅਯਂ ਇਤੋ ਸਤਸਹਸ੍ਸਕਪ੍ਪਮਤ੍ਥਕੇ ਗੋਤਮਸ੍ਸ ਨਾਮ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਰਕ੍ਖਿਤੋ ਨਾਮ ਸਾਵਕੋ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ’’ਤਿ ਬ੍ਯਾਕਾਸਿ । ਸੋ ਤਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਭਿਯ੍ਯੋਸੋਮਤ੍ਤਾਯ ਪਸਨ੍ਨਮਾਨਸੋ ਅਪਰਾਪਰਂ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਕਤ੍ਵਾ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਸਂਸਰਨ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਦੇਵਦਹਨਿਗਮੇ ਸਾਕਿਯਰਾਜਕੁਲੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ, **ਰਕ੍ਖਿਤੋ**ਤਿਸ੍ਸ ਨਾਮਂ ਅਹੋਸਿ। ਸੋ ਯੇ ਸਾਕਿਯਕੋਲਿਯਰਾਜੂਹਿ ਭਗਵਤੋ ਪਰਿਵਾਰਤ੍ਥਾਯ ਦਿਨ੍ਨਾ ਪਞ੍ਚਸਤਰਾਜਕੁਮਾਰਾ ਪਬ੍ਬਜਿਤਾ, ਤੇਸਂ ਅਞ੍ਞਤਰੋ। ਤੇ ਪਨ ਰਾਜਕੁਮਾਰਾ ਨ ਸਂਵੇਗੇਨ ਪਬ੍ਬਜਿਤਤ੍ਤਾ ਉਕ੍ਕਣ੍ਠਾਭਿਭੂਤਾ ਯਦਾ ਸਤ੍ਥਾਰਾ ਕੁਣਾਲਦਹਤੀਰਂ ਨੇਤ੍ਵਾ **ਕੁਣਾਲਜਾਤਕਦੇਸਨਾਯ** (ਜਾ॰ ੨.੨੧.ਕੁਣਾਲਜਾਤਕ) ਇਤ੍ਥੀਨਂ ਦੋਸਵਿਭਾਵਨੇਨ ਕਾਮੇਸੁ ਆਦੀਨਵਂ ਪਕਾਸੇਤ੍ਵਾ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨੇ ਨਿਯੋਜਿਤਾ, ਤਦਾ ਅਯਮ੍ਪਿ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਂ ਅਨੁਯੁਞ੍ਜਨ੍ਤੋ ਵਿਪਸ੍ਸਨਂ ਵਡ੍ਢੇਤ੍ਵਾ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਾਪੁਣਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੧.੧੪.੧-੯) –

‘‘ਪਦੁਮੁਤ੍ਤਰੋ ਨਾਮ ਜਿਨੋ, ਲੋਕਜੇਟ੍ਠੋ ਨਰਾਸਭੋ।
ਮਹਤੋ ਜਨਕਾਯਸ੍ਸ, ਦੇਸੇਤਿ ਅਮਤਂ ਪਦਂ॥

‘‘ਤਸ੍ਸਾਹਂ ਵਚਨਂ ਸੁਤ੍ਵਾ, ਵਾਚਾਸਭਿਮੁਦੀਰਿਤਂ।

ਅਞ੍ਜਲਿਂ ਪਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾਨ, ਏਕਗ੍ਗੋ ਆਸਹਂ ਤਦਾ॥

‘‘ਯਥਾ ਸਮੁਦ੍ਦੋ ਉਦਧੀਨਮਗ੍ਗੋ, ਨੇਰੂ ਨਗਾਨਂ ਪਵਰੋ ਸਿਲੁਚ੍ਚਯੋ।
ਤਥੇਵ ਯੇ ਚਿਤ੍ਤਵਸੇਨ ਵਤ੍ਤਰੇ, ਨ ਬੁਦ੍ਧਞਾਣਸ੍ਸ ਕਲਂ ਉਪੇਨ੍ਤਿ ਤੇ॥

‘‘ਧਮ੍ਮਵਿਧਿਂ ਠਪੇਤ੍ਵਾਨ, ਬੁਦ੍ਧੋ ਕਾਰੁਣਿਕੋ ਇਸਿ।
ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘੇ ਨਿਸੀਦਿਤ੍ਵਾ, ਇਮਾ ਗਾਥਾ ਅਭਾਸਥ॥

‘‘ਯੋ ਸੋ ਞਾਣਂ ਪਕਿਤ੍ਤੇਸਿ, ਬੁਦ੍ਧਮ੍ਹਿ ਲੋਕਨਾਯਕੇ।
ਕਪ੍ਪਾਨਂ ਸਤਸਹਸ੍ਸਂ, ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਨ ਗਮਿਸ੍ਸਤਿ॥

‘‘ਕਿਲੇਸੇ ਝਾਪਯਿਤ੍ਵਾਨ, ਏਕਗ੍ਗੋ ਸੁਸਮਾਹਿਤੋ।
ਸੋਭਿਤੋ ਨਾਮ ਨਾਮੇਨ, ਹੇਸ੍ਸਤਿ ਸਤ੍ਥੁ ਸਾਵਕੋ॥

‘‘ਪਞ੍ਞਾਸੇ ਕਪ੍ਪਸਹਸ੍ਸੇ, ਸਤ੍ਤੇਵਾਸੁਂ ਯਸੁਗ੍ਗਤਾ।
ਸਤ੍ਤਰਤਨਸਮ੍ਪਨ੍ਨਾ, ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀ ਮਹਬ੍ਬਲਾ॥

‘‘ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹਂ...ਪੇ॰... ਕਤਂ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ’’ਨ੍ਤਿ॥
ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਨ ਪਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਹੀਨਕਿਲੇਸੇ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਨ੍ਤੋ **‘‘ਸਬ੍ਬੋ ਰਾਗੋ’’**ਤਿ ਗਾਥਂ ਅਭਾਸਿ।

੧੯. ਤਤ੍ਥ **‘‘ਸਬ੍ਬੋ ਰਾਗੋ’’**ਤਿ ਕਾਮਰਾਗਾਦਿਪ੍ਪਭੇਦੋ ਸਬ੍ਬੋਪਿ ਰਾਗੋ। **ਪਹੀਨੋ**ਤਿ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਭਾਵਨਾਯ ਸਮੁਚ੍ਛੇਦਪ੍ਪਹਾਨਵਸੇਨ ਪਹੀਨੋ। **ਸਬ੍ਬੋ ਦੋਸੋ**ਤਿ ਆਘਾਤਵਤ੍ਥੁਕਾਦਿਭਾਵੇਨ ਅਨੇਕਭੇਦਭਿਨ੍ਨੋ ਸਬ੍ਬੋਪਿ ਬ੍ਯਾਪਾਦੋ। **ਸਮੂਹਤੋ**ਤਿ ਮਗ੍ਗੇਨ ਸਮੁਗ੍ਘਾਟਿਤੋ। **ਸਬ੍ਬੋ ਮੇ ਵਿਗਤੋ ਮੋਹੋ**ਤਿ ‘‘ਦੁਕ੍ਖੇ ਅਞ੍ਞਾਣ’’ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ (ਧ॰ ਸ॰ ੧੦੬੭; ਵਿਭ॰ ੯੦੯) ਵਤ੍ਥੁਭੇਦੇਨ ਅਟ੍ਠਭੇਦੋ, ਸਂਕਿਲੇਸਵਤ੍ਥੁਵਿਭਾਗੇਨ ਅਨੇਕਵਿਭਾਗੋ ਸਬ੍ਬੋਪਿ ਮੋਹੋ ਮਗ੍ਗੇਨ ਵਿਦ੍ਧਂਸਿਤਤ੍ਤਾ ਮਯ੍ਹਂ ਵਿਗਤੋ। **ਸੀਤਿਭੂਤੋਸ੍ਮਿ ਨਿਬ੍ਬੁਤੋ**ਤਿ ਏਵਂ ਮੂਲਕਿਲੇਸਪ੍ਪਹਾਨੇਨ ਤਦੇਕਟ੍ਠਤਾਯ ਸਂਕਿਲੇਸਾਨਂ ਸਮ੍ਮਦੇਵ ਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਤ੍ਤਾ ਅਨਵਸੇਸਕਿਲੇਸਦਰਥਪਰਿਲ਼ਾਹਾਭਾਵਤੋ ਸੀਤਿਭਾਵਂ ਪਤ੍ਤੋ, ਤਤੋ ਏਵ ਸਬ੍ਬਸੋ ਕਿਲੇਸਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਨੇਨ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬੁਤੋ ਅਹਂ ਅਸ੍ਮਿ ਭਵਾਮੀਤਿ ਅਞ੍ਞਂ ਬ੍ਯਾਕਾਸਿ।

ਰਕ੍ਖਿਤਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੧੦. ਉਗ੍ਗਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਯਂ ਮਯਾ ਪਕਤਂ ਕਮ੍ਮਨ੍ਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਉਗ੍ਗਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਅਯਮ੍ਪਿ ਪੁਰਿਮਬੁਦ੍ਧੇਸੁ ਕਤਾਧਿਕਾਰੋ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਭਵੇ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਇਤੋ ਏਕਤਿਂਸੇ ਕਪ੍ਪੇ ਸਿਖਿਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਕੁਲਗੇਹੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਵਿਞ੍ਞੁਤਂ ਪਤ੍ਤੋ ਏਕਦਿਵਸਂ ਸਿਖਿਂ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਪਸ੍ਸਿਤ੍ਵਾ ਪਸਨ੍ਨਮਾਨਸੋ ਕੇਤਕਪੁਪ੍ਫੇਹਿ ਪੂਜਂ ਅਕਾਸਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮੇਨ ਦੇਵਲੋਕੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਅਪਰਾਪਰਂ ਸੁਗਤੀਸੁਯੇਵ ਸਂਸਰਨ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਕੋਸਲਰਟ੍ਠੇ ਉਗ੍ਗਨਿਗਮੇ ਸੇਟ੍ਠਿਪੁਤ੍ਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ, **ਉਗ੍ਗੋ**ਤ੍ਵੇਵਸ੍ਸ ਨਾਮਂ ਅਹੋਸਿ। ਸੋ ਵਿਞ੍ਞੁਤਂ ਪਤ੍ਤੋ ਭਗਵਤਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ਨਿਗਮੇ ਭਦ੍ਦਾਰਾਮੇ ਵਿਹਰਨ੍ਤੇ ਵਿਹਾਰਂ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਸਤ੍ਥੁ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਧਮ੍ਮਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਪਟਿਲਦ੍ਧਸਦ੍ਧੋ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਕਮ੍ਮਂ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਨਚਿਰਸ੍ਸੇਵ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਾਪੁਣਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੧.੧੪.੧੦-੧੬) –

‘‘ਵਿਨਤਾਨਦਿਯਾ ਤੀਰੇ, ਪਿਲਕ੍ਖੁ ਫਲਿਤੋ ਅਹੁ।

ਤਾਹਂ ਰੁਕ੍ਖਂ ਗਵੇਸਨ੍ਤੋ, ਅਦ੍ਦਸਂ ਲੋਕਨਾਯਕਂ॥

‘‘ਕੇਤਕਂ ਪੁਪ੍ਫਿਤਂ ਦਿਸ੍ਵਾ, ਵਣ੍ਟੇ ਛੇਤ੍ਵਾਨਹਂ ਤਦਾ।
ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਅਭਿਰੋਪੇਸਿਂ, ਸਿਖਿਨੋ ਲੋਕਬਨ੍ਧੁਨੋ॥

‘‘ਯੇਨ ਞਾਣੇਨ ਪਤ੍ਤੋਸਿ, ਅਚ੍ਚੁਤਂ ਅਮਤਂ ਪਦਂ।
ਤਂ ਞਾਣਂ ਅਭਿਪੂਜੇਮਿ, ਬੁਦ੍ਧਸੇਟ੍ਠ ਮਹਾਮੁਨਿ॥

‘‘ਞਾਣਮ੍ਹਿ ਪੂਜਂ ਕਤ੍ਵਾਨ, ਪਿਲਕ੍ਖੁਮਦ੍ਦਸਂ ਅਹਂ।
ਪਟਿਲਦ੍ਧੋਮ੍ਹਿ ਤਂ ਪਞ੍ਞਂ, ਞਾਣਪੂਜਾਯਿਦਂ ਫਲਂ॥

‘‘ਏਕਤਿਂਸੇ ਇਤੋ ਕਪ੍ਪੇ, ਯਂ ਪੁਪ੍ਫਮਭਿਰੋਪਯਿਂ।
ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ, ਞਾਣਪੂਜਾਯਿਦਂ ਫਲਂ॥

‘‘ਇਤੋ ਤੇਰਸਕਪ੍ਪਮ੍ਹਿ, ਦ੍ਵਾਦਸਾਸੁਂ ਫਲੁਗ੍ਗਤਾ।
ਸਤ੍ਤਰਤਨਸਮ੍ਪਨ੍ਨਾ, ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀ ਮਹਬ੍ਬਲਾ॥

‘‘ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹਂ...ਪੇ॰... ਕਤਂ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ’’ਨ੍ਤਿ॥

ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਨ ਪਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਵਟ੍ਟੁਪਚ੍ਛੇਦਦੀਪਨੇਨ ਅਞ੍ਞਂ ਬ੍ਯਾਕਰੋਨ੍ਤੋ –

੮੦. ‘‘ਯਂ ਮਯਾ ਪਕਤਂ ਕਮ੍ਮਂ, ਅਪ੍ਪਂ ਵਾ ਯਦਿ ਵਾ ਬਹੁਂ।
ਸਬ੍ਬਮੇਤਂ ਪਰਿਕ੍ਖੀਣਂ, ਨਤ੍ਥਿ ਦਾਨਿ ਪੁਨਬ੍ਭਵੋ’’ਤਿ॥ – ਗਾਥਂ ਅਭਾਸਿ।

ਤਤ੍ਥ **ਯਂ ਮਯਾ ਪਕਤਂ ਕਮ੍ਮ**ਨ੍ਤਿ ਯਂ ਕਮ੍ਮਂ ਤੀਹਿ ਕਮ੍ਮਦ੍ਵਾਰੇਹਿ, ਛਹਿ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਦ੍ਵਾਰੇਹਿ, ਅਟ੍ਠਹਿ ਅਸਂਵਰਦ੍ਵਾਰੇਹਿ , ਅਟ੍ਠਹਿ ਚ ਸਂਵਰਦ੍ਵਾਰੇਹਿ ਪਾਪਾਦਿਵਸੇਨ ਦਾਨਾਦਿਵਸੇਨ ਚਾਤਿ ਅਨੇਕੇਹਿ ਪਕਾਰੇਹਿ ਅਨਾਦਿਮਤਿ ਸਂਸਾਰੇ ਯਂ ਮਯਾ ਕਤਂ ਉਪਚਿਤਂ ਅਭਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤਂ ਵਿਪਾਕਕਮ੍ਮਂ। **ਅਪ੍ਪਂ** ਵਾ **ਯਦਿ** ਵਾ **ਬਹੁ**ਨ੍ਤਿ ਤਞ੍ਚ ਵਤ੍ਥੁਚੇਤਨਾਪਯੋਗਕਿਲੇਸਾਦੀਨਂ ਦੁਬ੍ਬਲਭਾਵੇਨ ਅਪ੍ਪਂ ਵਾ, ਤੇਸਂ ਬਲਵਭਾਵੇਨ ਅਭਿਣ੍ਹਪਵਤ੍ਤਿਯਾ ਚ ਬਹੁਂ ਵਾ। **ਸਬ੍ਬਮੇਤਂ ਪਰਿਕ੍ਖੀਣ**ਨ੍ਤਿ ਸਬ੍ਬਮੇਵ ਚੇਤਂ ਕਮ੍ਮਂ ਕਮ੍ਮਕ੍ਖਯਕਰਸ੍ਸ ਅਗ੍ਗਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਅਧਿਗਤਤ੍ਤਾ ਪਰਿਕ੍ਖਯਂ ਗਤਂ, ਕਿਲੇਸਵਟ੍ਟਪ੍ਪਹਾਨੇਨ ਹਿ ਕਮ੍ਮਵਟ੍ਟਂ ਪਹੀਨਮੇਵ ਹੋਤਿ ਵਿਪਾਕਵਟ੍ਟਸ੍ਸ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਨਤੋ। ਤੇਨਾਹ “**ਨਤ੍ਥਿ ਦਾਨਿ ਪੁਨਬ੍ਭ**ਵੋ”ਤਿ। ਆਯਤਿਂ ਪੁਨਬ੍ਭਵਾਭਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ ਮਯ੍ਹਂ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ‘‘ਸਬ੍ਬਮ੍ਪੇਤ’’ਨ੍ਤਿਪਿ ਪਾਠੋ, ਸਬ੍ਬਮ੍ਪਿ ਏਤਨ੍ਤਿ ਪਦਵਿਭਾਗੋ।

ਉਗ੍ਗਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਅਟ੍ਠਮਵਗ੍ਗਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੯. ਨਵਮਵਗ੍ਗੋ

੧. ਸਮਿਤਿਗੁਤ੍ਤਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਯਂ ਮਯਾ ਪਕਤਂ ਪਾਪਨ੍ਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਸਮਿਤਿਗੁਤ੍ਤਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਸੋਪਿ ਪੁਰਿਮਬੁਦ੍ਧੇਸੁ ਕਤਾਧਿਕਾਰੋ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਭਵੇ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਉਪਚਿਨਨ੍ਤੋ ਵਿਪਸ੍ਸਿਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਕੁਲਗੇਹੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਵਿਞ੍ਞੁਤਂ ਪਤ੍ਤੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਪਸ੍ਸਿਤ੍ਵਾ ਪਸਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੋ ਜਾਤਿਸੁਮਨਪੁਪ੍ਫੇਹਿ ਪੂਜਂ ਅਕਾਸਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮੇਨ ਯਤ੍ਥ ਯਤ੍ਥ ਭਵੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ, ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਕੁਲਰੂਪਪਰਿਵਾਰਸਮ੍ਪਦਾਯ ਅਞ੍ਞੇ ਸਤ੍ਤੇ ਅਭਿਭਵਿਤ੍ਵਾ ਅਟ੍ਠਾਸਿ। ਏਕਸ੍ਮਿਂ ਪਨ ਅਤ੍ਤਭਾਵੇ ਅਞ੍ਞਤਰਂ ਪਚ੍ਚੇਕਬੁਦ੍ਧਂ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਚਰਨ੍ਤਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ''ਅਯਂ ਮੁਣ੍ਡਕੋ ਕੁਟ੍ਠੀ ਮਞ੍ਞੇ, ਤੇਨਾਯਂ ਪਟਿਚ੍ਛਾਦੇਤ੍ਵਾ ਵਿਚਰਤੀ''ਤਿ ਨਿਟ੍ਠੁਭਿਤ੍ਵਾ ਪਕ੍ਕਾਮਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਕਮ੍ਮੇਨ ਬਹੁਂ ਕਾਲਂ ਨਿਰਯੇ ਪਚ੍ਚਿਤ੍ਵਾ ਕਸ੍ਸਪਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਮਨੁਸ੍ਸਲੋਕੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੋ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਪਬ੍ਬਜ੍ਜਂ ਉਪਗਤੋ ਏਕਂ ਸੀਲਾਚਾਰਸਮ੍ਪਨ੍ਨਂ ਉਪਾਸਕਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਦੋਸਨ੍ਤਰੋ ਹੁਤ੍ਵਾ, ''ਕੁਟ੍ਠਰੋਗੀ ਭਵੇਯ੍ਯਾਸੀ''ਤਿ ਅਕ੍ਕੋਸਿ, ਨ੍ਹਾਨਤਿਤ੍ਥੇ ਚ ਮਨੁਸ੍ਸੇਹਿ ਠਪਿਤਾਨਿ ਨ੍ਹਾਨਚੁਣ੍ਣਾਨਿ ਦੂਸੇਸਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਕਮ੍ਮੇਨ ਪੁਨ ਨਿਰਯੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਬਹੂਨਿ ਵਸ੍ਸਾਨਿ ਦੁਕ੍ਖਂ ਅਨੁਭਵਿਤ੍ਵਾ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਅਞ੍ਞਤਰਸ੍ਸ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਸ੍ਸ ਪੁਤ੍ਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ, **ਸਮਿਤਿਗੁਤ੍ਤੋ**ਤਿਸ੍ਸ ਨਾਮਂ ਅਹੋਸਿ। ਸੋ ਵਯਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਸਤ੍ਥੁ ਧਮ੍ਮਦੇਸਨਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਪਟਿਲਦ੍ਧਸਦ੍ਧੋ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਸੁਵਿਸੁਦ੍ਧਸੀਲੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਵਿਹਰਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਪੁਰਿਮਕਮ੍ਮਨਿਸ੍ਸਨ੍ਦੇਨ ਕੁਟ੍ਠਰੋਗੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿ, ਤੇਨ ਤਸ੍ਸ ਸਰੀਰਾਵਯਵਾ ਯੇਭੁਯ੍ਯੇਨ ਛਿਨ੍ਨਭਿਨ੍ਨਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਪਗ੍ਘਰਨ੍ਤਿ। ਸੋ ਗਿਲਾਨਸਾਲਾਯਂ ਵਸਤਿ। ਅਥੇਕਦਿਵਸਂ ਧਮ੍ਮਸੇਨਾਪਤਿ ਗਿਲਾਨਪੁਚ੍ਛਂ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਗਿਲਾਨੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਪੁਚ੍ਛਨ੍ਤੋ ਤਂ ਭਿਕ੍ਖੁਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ''ਆਵੁਸੋ, ਯਾਵਤਾ ਖਨ੍ਧਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿ ਨਾਮ, ਸਬ੍ਬਂ ਦੁਕ੍ਖਮੇਵ ਵੇਦਨਾ। ਖਨ੍ਧੇਸੁ ਪਨ ਅਸਨ੍ਤੇਸੁਯੇਵ ਨਤ੍ਥਿ ਦੁਕ੍ਖ''ਨ੍ਤਿ ਵੇਦਨਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਂ ਕਥੇਤ੍ਵਾ ਅਗਮਾਸਿ। ਸੋ ਥੇਰਸ੍ਸ ਓਵਾਦੇ ਠਤ੍ਵਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਂ ਵਡ੍ਢੇਤ੍ਵਾ ਛਲਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਾਕਾਸਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੧.੧੨.੮੨-੯੦) –

''ਜਾਯਨ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਪਸ੍ਸਿਸ੍ਸ, ਆਲੋਕੋ ਵਿਪੁਲੋ ਅਹੁ।
ਪਥਵੀ ਚ ਪਕਮ੍ਪਿਤ੍ਥ, ਸਸਾਗਰਾ ਸਪਬ੍ਬਤਾ॥

''ਨੇਮਿਤ੍ਤਾ ਚ ਵਿਯਾਕਂਸੁ, ਬੁਦ੍ਧੋ ਲੋਕੇ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ।
ਅਗ੍ਗੋ ਚ ਸਬ੍ਬਸਤ੍ਤਾਨਂ, ਜਨਤਂ ਉਦ੍ਧਰਿਸ੍ਸਤਿ॥

''ਨੇਮਿਤ੍ਤਾਨਂ ਸੁਣਿਤ੍ਵਾਨ, ਜਾਤਿਪੂਜਮਕਾਸਹਂ।
ਏਦਿਸਾ ਪੂਜਨਾ ਨਤ੍ਥਿ, ਯਾਦਿਸਾ ਜਾਤਿਪੂਜਨਾ॥

''ਸਙ੍ਖਰਿਤ੍ਵਾਨ ਕੁਸਲਂ, ਸਕਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਸਾਦਯਿਂ।
ਜਾਤਿਪੂਜਂ ਕਰਿਤ੍ਵਾਨ, ਤਤ੍ਥ ਕਾਲਙ੍ਕਤੋ ਅਹਂ॥

''ਯਂ ਯਂ ਯੋਨੁਪਪਜ੍ਜਾਮਿ, ਦੇਵਤ੍ਤਂ ਅਥ ਮਾਨੁਸਂ।
ਸਬ੍ਬੇ ਸਤ੍ਤੇ ਅਭਿਭੋਮਿ, ਜਾਤਿਪੂਜਾਯਿਦਂ ਫਲਂ॥

''ਧਾਤਿਯੋ ਮਂ ਉਪਟ੍ਠੇਨ੍ਤਿ, ਮਮ ਚਿਤ੍ਤਵਸਾਨੁਗਾ।
ਨ ਤਾ ਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤਿ ਕੋਪੇਤੁਂ, ਜਾਤਿਪੂਜਾਯਿਦਂ ਫਲਂ॥

''ਏਕਨਵੁਤਿਤੋ ਕਪ੍ਪੇ, ਯਂ ਪੂਜਮਕਰਿਂ ਤਦਾ।
ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ, ਜਾਤਿਪੂਜਾਯਿਦਂ ਫਲਂ॥

''ਸੁਪਾਰਿਚਰਿਯਾ ਨਾਮ, ਚਤੁਤ੍ਤਿਂਸ ਜਨਾਧਿਪਾ।

ਇਤੋ ਤਤਿਯਕਪ੍ਪਮ੍ਹਿ, ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀ ਮਹਬ੍ਬਲਾ॥

‘‘ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹੰ…ਪੇ॰… ਕਤੰ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ’’ਨ੍ਤਿ॥

ਛਲ਼ਭਿਞ੍ਞੋ ਪਨ ਹੁਤ੍ਵਾ ਪਹੀਨਕਿਲੇਸਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣੇਨ ਏਤਰਹਿ ਅਨੁਭੁਯ੍ਯਮਾਨਰੋਗਵਸੇਨ ਪੁਰਿਮਜਾਤੀਸੁ ਅਤ੍ਤਨਾ ਕਤੰ ਪਾਪਕਮ੍ਮੰ ਅਨੁਸ੍ਸਰਿਤ੍ਵਾ ਤਸ੍ਸ ਇਦਾਨਿ ਸਬ੍ਬਸੋ ਪਹੀਨਭਾਵੰ ਵਿਭਾਵੇਨ੍ਤੋ –

੮੧. ‘‘ਯੰ ਮਯਾ ਪਕਤੰ ਪਾਪੰ, ਪੁਬ੍ਬੇ ਅਞ੍ਞਾਸੁ ਜਾਤਿਸੁ।
ਇਧੇਵ ਤੰ ਵੇਦਨੀਯੰ, ਵਤ੍ਥੁ ਅਞ੍ਞੰ ਨ ਵਿਜ੍ਜਤੀ’’ਤਿ॥ – ਗਾਥੰ ਅਭਾਸਿ।

ਤਤ੍ਥ **ਪਾਪ**ਨ੍ਤਿ ਅਕੁਸਲੰ ਕਮ੍ਮੰ। ਤਞ੍ਹਿ ਲਾਮਕਟ੍ਠੇਨ ਪਾਪਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। **ਪੁਬ੍ਬੇ**ਤਿ ਪੁਰਾ। **ਅਞ੍ਞਾਸੁ ਜਾਤਿਸੂ**ਤਿ ਇਤੋ ਅਞ੍ਞਾਸੁ ਜਾਤੀਸੁ, ਅਞ੍ਞੇਸੁ ਅਤ੍ਤਭਾਵੇਸੁ। ਅਯਞ੍ਹੇਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥੋ – ਯਦਿਪਿ ਮਯਾ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਅਤ੍ਤਭਾਵੇ ਨ ਤਾਦਿਸੰ ਪਾਪੰ ਕਤੰ ਅਤ੍ਥਿ, ਇਦਾਨਿ ਪਨ ਤਸ੍ਸ ਸਮ੍ਭਵੋਯੇਵ ਨਤ੍ਥਿ। ਯੰ ਪਨ ਇਤੋ ਅਞ੍ਞਾਸੁ ਜਾਤੀਸੁ ਕਤੰ ਅਤ੍ਥਿ, **ਇਧੇਵ ਤੰ ਵੇਦਨੀਯੰ,** ਤਞ੍ਹਿ ਇਧੇਵ ਇਮਸ੍ਮਿੰਯੇਵ ਅਤ੍ਤਭਾਵੇ ਵੇਦਯਿਤਬ੍ਬੰ ਅਨੁਭਵਿਤਬ੍ਬੰ ਫਲੰ, ਕਸ੍ਮਾ? **ਵਤ੍ਥੁ ਅਞ੍ਞੰ ਨ ਵਿਜ੍ਜਤੀ**ਤਿ ਤਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਵਿਪਚ੍ਚਨੋਕਾਸੋ ਅਞ੍ਞੋ ਖਨ੍ਧਪ੍ਪਬਨ੍ਧੋ ਨਤ੍ਥਿ, ਇਮੇ ਪਨ ਖਨ੍ਧਾ ਸਬ੍ਬਸੋ ਉਪਾਦਾਨਾਨੰ ਪਹੀਨਤ੍ਤਾ ਅਨੁਪਾਦਾਨੋ ਵਿਯ ਜਾਤਵੇਦੋ ਚਰਿਮਕਚਿਤ੍ਤਨਿਰੋਧੇਨ ਅਪ੍ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕਾ ਨਿਰੁਜ੍ਝਨ੍ਤੀਤਿ ਅਞ੍ਞੰ ਬਜਾਕਾਸਿ।

ਸਮਿਤਿਗੁਤ੍ਤਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੨. ਕਸ੍ਸਪਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਯੇਨ ਯੇਨ ਸੁਭਿਕ੍ਖਾਨੀਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਕਸ੍ਸਪਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਅਯੰ ਕਿਰ ਪਦੁਮੁਤ੍ਤਰਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਕੁਲੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਤੀਸੁ ਵੇਦੇਸੁ ਅਞ੍ਞੇਸੁ ਚ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਸਿਪ੍ਪੇਸੁ ਨਿਪ੍ਫਤ੍ਤਿੰ ਗਤੋ, ਸੋ ਏਕਦਿਵਸੰ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਦਿਸ੍ਵਾ ਪਸਨ੍ਨਮਾਨਸੋ ਸੁਮਨਪੁਪ੍ਫੇਹਿ ਪੂਜੰ ਅਕਾਸਿ। ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਚ ਸਤ੍ਥੁ ਸਮਨ੍ਤਤੋ ਉਪਰਿ ਚ ਪੁਪ੍ਫਮੁਟ੍ਠਿਯੋ ਖਿਪਿ। ਬੁਦ੍ਧਾਨੁਭਾਵੇਨ ਪੁਪ੍ਫਾਨਿ ਪੁਪ੍ਫਾਸਨਾਕਾਰੇਨ ਸਤ੍ਤਾਹੰ ਅਟ੍ਠੰਸੁ। ਸੋ ਤੰ ਅਚ੍ਛਰਿਯੰ ਦਿਸ੍ਵਾ ਭਿਯ੍ਯੋਸੋਮਤ੍ਤਾਯ ਪਸਨ੍ਨਮਾਨਸੋ ਅਹੋਸਿ। ਅਪਰਾਪਰੰ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਕਪ੍ਪਸਤਸਹਸ੍ਸੰ ਸੁਗਤੀਸੁਯੇਵ ਸੰਸਰਨ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯੰ ਅਞ੍ਞਤਰਸ੍ਸ ਉਦਿਚ੍ਚਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਸ੍ਸ ਪੁਤ੍ਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ, **ਕਸ੍ਸਪੋ**ਤਿਸ੍ਸ ਨਾਮੰ ਅਹੋਸਿ। ਤਸ੍ਸ ਦਹਰਕਾਲੇਯੇਵ ਪਿਤਾ ਕਾਲਮਕਾਸਿ। ਮਾਤਾ ਤੰ ਪਟਿਜਗ੍ਗਤਿ। ਸੋ ਏਕਦਿਵਸੰ ਜੇਤਵਨੰ ਗਤੋ ਭਗਵਤੋ ਧਮ੍ਮਦੇਸਨੰ ਸੁਤ੍ਵਾ ਹੇਤੁਸਮ੍ਪਨ੍ਨਤਾਯ ਤਸ੍ਮਿੰਯੇਵ ਆਸਨੇ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਮਾਤੁ ਸਨ੍ਤਿਕੰ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਅਨੁਜਾਨਾਪੇਤ੍ਵਾ ਪਬ੍ਬਜਿਤੋ ਸਤ੍ਥਰਿ ਵੁਟ੍ਠਵਸ੍ਸੇ ਪਵਾਰੇਤ੍ਵਾ ਜਨਪਦਚਾਰਿਕੰ ਪਕ੍ਕਨ੍ਤੇ ਸਯਮ੍ਪਿ ਸਤ੍ਥਾਰਾ ਸਦ੍ਧਿੰ ਗਨ੍ਤੁਕਾਮੋ ਆਪੁਚ੍ਛਿਤੁੰ ਮਾਤੁ ਸਨ੍ਤਿਕੰ ਅਗਮਾਸਿ। ਮਾਤਾ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜੇਨ੍ਤੀ ਓਵਾਦਵਸੇਨ –

੮੨. ‘‘ਯੇਨ ਯੇਨ ਸੁਭਿਕ੍ਖਾਨਿ, ਸਿਵਾਨਿ ਅਭਯਾਨਿ ਚ।
ਤੇਨ ਪੁਤ੍ਤਕ ਗਚ੍ਛਸ੍ਸੁ, ਮਾ ਸੋਕਾਪਹਤੋ ਭਵਾ’’ਤਿ॥ – ਗਾਥੰ ਅਭਾਸਿ।

ਤਤ੍ਥ **ਯੇਨ ਯੇਨਾ**ਤਿ ਯਤ੍ਥ ਯਤ੍ਥ। ਭੁਮ੍ਮਤ੍ਥੇ ਹਿ ਏਤੰ ਕਰਣਵਚਨੰ, ਯਸ੍ਮਿੰ ਯਸ੍ਮਿੰ ਦਿਸਾਭਾਗੇਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਸੁਭਿਕ੍ਖਾਨੀ**ਤਿ ਸੁਲਭਪਿਣ੍ਡਾਨਿ, ਰਟ੍ਠਾਨੀਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। **ਸਿਵਾਨੀ**ਤਿ ਖੇਮਾਨਿ ਅਰੋਗਾਨਿ। **ਅਭਯਾਨੀ**ਤਿ ਚੋਰਭਯਾਦੀਹਿ ਨਿਬ੍ਭਯਾਨਿ, ਰੋਗਦੁਬ੍ਭਿਕ੍ਖਭਯਾਨਿ ਪਨ ‘‘ਸੁਭਿਕ੍ਖਾਨਿ, ਸਿਵਾਨੀ’’ਤਿ ਪਦਦ੍ਵਯੇਨੇਵ ਗਹਿਤਾਨਿ। **ਤੇਨਾ**ਤਿ ਤਤ੍ਥ, ਤਸ੍ਮਿੰ ਤਸ੍ਮਿੰ ਦਿਸਾਭਾਗੇਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਪੁਤ੍ਤਕਾ**ਤਿ ਅਨੁਕਮ੍ਪਨ੍ਤੀ ਤੰ ਆਲਪਤਿ। **ਮਾ**ਤਿ ਪਟਿਸੇਧਤ੍ਥੇ ਨਿਪਾਤੋ **ਸੋਕਾਪਹਤੋ**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਗੁਣਰਹਿਤਾਨਿ ਰਟ੍ਠਾਨਿ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਦੁਬ੍ਭਿਕ੍ਖਭਯਾਦਿਜਨਿਤੇਨ ਸੋਕੇਨ ਉਪਹਤੋ **ਮਾ ਭਵ** ਮਾਹੋਸੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤੰ ਸੁਤ੍ਵਾ ਥੇਰੋ, ‘‘ਮਮ ਮਾਤਾ ਮਯ੍ਹੰ ਸੋਕਰਹਿਤਟ੍ਠਾਨਗਮਨੰ

ਆਸੀਸਤਿ, ਹਨ੍ਦ ਮਯਂ ਸਬ੍ਬਸੋ ਅਚ੍ਛਨ੍ਨਮੇਵ ਸੋਕਰਹਿਤਂ ਠਾਨਂ ਪਤ੍ਤੁਂ ਯੁਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ ਉਸ੍ਸਾਹਜਾਤੋ ਵਿਪਸ੍ਸਨਂ ਪਟ੍ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਨਚਿਰਸ੍ਸੇਵ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਾਪੁਣਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੧.੧੩.੧-੯) –

''ਅਜ੍ਝਾਯਕੋ ਮਨ੍ਤਧਰੋ, ਤਿਣ੍ਣਂ ਵੇਦਾਨ ਪਾਰਗੂ।
ਅਬ੍ਭੋਕਾਸੇ ਠਿਤੋ ਸਨ੍ਤੋ, ਅਦ੍ਦਸਂ ਲੋਕਨਾਯਕਂ॥

''ਸੀਹਂ ਯਥਾ ਵਨਚਰਂ, ਬ੍ਯਗ੍ਘਰਾਜਂਵ ਨਿਤ੍ਤਸਂ।
ਤਿਧਾਪਭਿਨ੍ਨਮਾਤਙ੍ਗਂ, ਕੁਞ੍ਜਰਂਵ ਮਹੇਸਿਨਂ॥

''ਸੇਰੇਯਕਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾਨ, ਆਕਾਸੇ ਉਕ੍ਖਿਪਿਂ ਅਹਂ।
ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਆਨੁਭਾਵੇਨ, ਪਰਿਵਾਰੇਨ੍ਤਿ ਸਬ੍ਬਸੋ॥

''ਅਧਿਟ੍ਠਹਿ ਮਹਾਵੀਰੋ, ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੂ ਲੋਕਨਾਯਕੋ।
ਸਮਨ੍ਤਾ ਪੁਪ੍ਫਚ੍ਛਦਨਾ, ਓਕਿਰਿਂਸੁ ਨਰਾਸਭਂ॥

''ਤਤੋ ਸਾ ਪੁਪ੍ਫਕਞ੍ਚੁਕਾ, ਅਨ੍ਤੋਵਣ੍ਟਾ ਬਹਿਮੁਖਾ।
ਸਤ੍ਤਾਹਂ ਛਦਨਂ ਕਤ੍ਵਾ, ਤਤੋ ਅਨ੍ਤਰਧਾਯਥ॥

''ਤਞ੍ਚ ਅਚ੍ਛਰਿਯਂ ਦਿਸ੍ਵਾ, ਅਬ੍ਭੁਤਂ ਲੋਮਹਂਸਨਂ।
ਬੁਦ੍ਧੇ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਸਾਦੇਸਿਂ, ਸੁਗਤੇ ਲੋਕਨਾਯਕੇ॥

''ਤੇਨ ਚਿਤ੍ਤਪ੍ਪਸਾਦੇਨ, ਸੁਕ੍ਕਮੂਲੇਨ ਚੋਦਿਤੋ।
ਕਪ੍ਪਾਨਂ ਸਤਸਹਸ੍ਸਂ, ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਨੁਪਪਜ੍ਜਹਂ॥

''ਪਨ੍ਨਰਸਸਹਸ੍ਸਮ੍ਹਿ, ਕਪ੍ਪਾਨਂ ਪਞ੍ਚਵੀਸਤਿ।
ਵੀਤਮਲਾਸਨਾਮਾ ਚ, ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀ ਮਹਬ੍ਬਲਾ॥

''ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹਂ...ਪੇ॰... ਕਤਂ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ''ਨ੍ਤਿ॥
ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਨ ਪਤ੍ਵਾ ''ਇਦਮੇਵ ਮਾਤੁ ਵਚਨਂ ਅਰਹਤ੍ਤੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਅਙ੍ਕੁਸਂ ਜਾਤ''ਨ੍ਤਿ ਤਮੇਵ ਗਾਥਂ ਪਚ੍ਚੁਦਾਹਾਸਿ।

ਕਸ੍ਸਪਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੩. ਸੀਹਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਸੀਹਪ੍ਪਮਤ੍ਤੋ ਵਿਹਰਾਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਸੀਹਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਸੋ ਕਿਰ ਪੁਰਿਮਬੁਦ੍ਧੇਸੁ ਕਤਾਧਿਕਾਰੋ ਇਤੋ ਅਟ੍ਠਾਰਸਕਪ੍ਪਸਤਮਤ੍ਥਕੇ ਅਤ੍ਥਦਸ੍ਸਿਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਚਨ੍ਦਭਾਗਾਯ ਨਦਿਯਾ ਤੀਰੇ ਕਿਨ੍ਨਰਯੋਨਿਯਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਪੁਪ੍ਫਭਕ੍ਖੋ ਪੁਪ੍ਫਨਿਵਸਨੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਵਿਹਰਨ੍ਤੋ ਆਕਾਸੇਨ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਂ ਅਤ੍ਥਦਸ੍ਸਿਂ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਪਸਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੋ ਪੂਜੇਤੁਕਾਮੋ ਅਞ੍ਜਲਿਂ ਪਗ੍ਗਯ੍ਹ ਅਟ੍ਠਾਸਿ। ਭਗਵਾ ਤਸ੍ਸ ਅਜ੍ਝਾਸਯਂ ਞਤ੍ਵਾ ਆਕਾਸਤੋ ਓਰੁਯ੍ਹ ਅਞ੍ਞਤਰਸ੍ਮਿਂ ਰੁਕ੍ਖਮੂਲੇ ਪਲ੍ਲਙ੍ਕੇਨ ਨਿਸੀਦਿ। ਕਿਨ੍ਨਰੋ ਚਨ੍ਦਨਸਾਰਂ ਘਂਸਿਤ੍ਵਾ ਚਨ੍ਦਨਗਨ੍ਧੇਨ ਪੁਪ੍ਫੇਹਿ ਚ ਪੂਜਂ ਕਤ੍ਵਾ ਵਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਪਦਕ੍ਖਿਣਂ ਕਤ੍ਵਾ ਪਕ੍ਕਾਮਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮੇਨ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਸਂਸਰਨ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਮਲ੍ਲਰਾਜਕੁਲੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਸ **ਸੀਹੋ**ਤਿ ਨਾਮਂ ਅਹੋਸਿ। ਸੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਦਿਸ੍ਵਾ

ਪਸਨ੍ਨਮਾਨਸੋ ਵਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸੀਦਿ। ਸਤ੍ਥਾ ਤਸ੍ਸ ਅਜ੍ਝਾਸਯੰ ਓਲੋਕੇਤ੍ਵਾ ਧਮ੍ਮੰ ਕਥੇਸਿ। ਸੋ ਧਮ੍ਮੰ ਸੁਤ੍ਵਾ ਪਟਿਲਦ੍ਧਸਦ੍ਧੋ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨੰ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਅਰਞ੍ਞੇ ਵਿਹਰਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤੰ ਨਾਨਾਰਮ੍ਮਣੇ ਵਿਧਾਵਤਿ, ਏਕਗ੍ਗੰ ਨ ਹੋਤਿ, ਸਕਟ੍ਠੰ ਨਿਪ੍ਫਾਦੇਤੁੰ ਨ ਸਕ੍ਕੋਤਿ। ਸਤ੍ਥਾ ਤੰ ਦਿਸ੍ਵਾ ਆਕਾਸੇ ਠਤ੍ਵਾ –

੮੩. ''ਸੀਹਪ੍ਪਮਤ੍ਤੋ ਵਿਹਰ, ਰਤ੍ਤਿਨ੍ਦਿਵਮਤਨ੍ਦਿਤੋ।
ਭਾਵੇਹਿ ਕੁਸਲੰ ਧਮ੍ਮੰ, ਜਹ ਸੀਘੰ ਸਮੁਸ੍ਸਯ''ਨ੍ਤਿ॥ –

ਗਾਥਾਯ ਓਵਦਿ। ਸੋ ਗਾਥਾਵਸਾਨੇ ਵਿਪਸ੍ਸਨੰ ਵਡ੍ਢੇਤ੍ਵਾ ਅਰਹਤ੍ਤੰ ਪਾਪੁਣਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੧.੧੪.੧੭-੨੫) –

''ਚਨ੍ਦਭਾਗਾਨਦੀਤੀਰੇ, ਅਹੋਸਿੰ ਕਿਨ੍ਨਰੋ ਤਦਾ।
ਪੁਪ੍ਫਭਕ੍ਖੋ ਚਹੰ ਆਸਿੰ, ਪੁਪ੍ਫਨਿਵਸਨੋ ਤਥਾ॥

''ਅਦ੍ਦਸ੍ਸੀ ਤੁ ਭਗਵਾ, ਲੋਕਜੇਟ੍ਠੋ ਨਰਾਸਭੋ।
ਵਿਪਿਨਗ੍ਗੇਨ ਨਿਯ੍ਯਾਸਿ, ਹੰਸਰਾਜਾਵ ਅਮ੍ਬਰੇ॥

''ਨਮੋ ਤੇ ਪੁਰਿਸਾਜਞ੍ਞ, ਚਿਤ੍ਤੰ ਤੇ ਸੁਵਿਸੋਧਿਤੰ।
ਪਸਨ੍ਨਮੁਖਵਣ੍ਣੋਸਿ, ਵਿਪ੍ਪਸਨ੍ਨਮੁਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੋ॥

''ਓਰੋਹਿਤ੍ਵਾਨ ਆਕਾਸਾ, ਭੂਰਿਪਞ੍ਞੋ ਸੁਮੇਧਸੋ।
ਸਙ੍ਘਾਟਿੰ ਪਤ੍ਥਰਿਤ੍ਵਾਨ, ਪਲ੍ਲਙ੍ਕੇਨ ਉਪਾਵਿਸਿ॥

''ਵਿਲੀਨੰ ਚਨ੍ਦਨਾਦਾਯ, ਅਗਮਾਸਿੰ ਜਿਨਨ੍ਤਿਕੰ।
ਪਸਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੋ ਸੁਮਨੋ, ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਅਭਿਰੋਪਯਿੰ॥

''ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾਨ ਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੰ, ਲੋਕਜੇਟ੍ਠੰ ਨਰਾਸਭੰ।
ਪਾਮੋਜ੍ਜੰ ਜਨਯਿਤ੍ਵਾਨ, ਪਕ੍ਕਾਮਿੰ ਉਤ੍ਤਰਾਮੁਖੋ॥

''ਅਟ੍ਠਾਰਸੇ ਕਪ੍ਪਸਤੇ, ਚਨ੍ਦਨੰ ਯੰ ਅਪੂਜਯਿੰ।
ਦੁਗ੍ਗਤਿੰ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ, ਬੁਦ੍ਧਪੂਜਾਯਿਦੰ ਫਲੰ॥

''ਚਤੁਦ੍ਦਸੇ ਕਪ੍ਪਸਤੇ, ਇਤੋ ਆਸਿੰਸੁ ਤੇ ਤਯੋ।
ਰੋਹਣੀ ਨਾਮ ਨਾਮੇਨ, ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀ ਮਹਬ੍ਬਲਾ॥

''ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹੰ...ਪੇ॰... ਕਤੰ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ''ਨ੍ਤਿ॥

ਯਾ ਪਨ ਭਗਵਤਾ ਓਵਾਦਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਾ ''ਸੀਹਪ੍ਪਮਤ੍ਤੋ''ਤਿ ਗਾਥਾ, ਤਤ੍ਥ **ਸੀਹਾ**ਤਿ ਤਸ੍ਸ ਥੇਰਸ੍ਸ ਆਲਪਨੰ। **ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤੋ ਵਿਹਰਾ**ਤਿ ਸਤਿਯਾ ਅਵਿਪ੍ਪਵਾਸੇਨ ਪਮਾਦਵਿਰਹਿਤੋ ਸਬ੍ਬਿਰਿਯਾਪਥੇਸੁ ਸਤਿਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞਯੁਤ੍ਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਵਿਹਰਾਹਿ। ਇਦਾਨਿ ਤੰ ਅਪ੍ਪਮਾਦਵਿਹਾਰੰ ਸਹ ਫਲੇਨ ਸਙ੍ਖੇਪਤੋ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **"ਰਤ੍ਤਿਨ੍ਦਿਵ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਸ੍ਸਤ੍ਥੋ – ਰਤ੍ਤਿਭਾਗੰ ਦਿਵਸਭਾਗਞ੍ਚ ''ਚਙ੍ਕਮੇਨ ਨਿਸਜ੍ਜਾਯ ਆਵਰਣੀਯੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਚਿਤ੍ਤੰ ਪਰਿਸੋਧੇਤੀ''ਤਿ (ਸੰ॰ ਨਿ॰ ੪.੨੩੯; ਅ॰ ਨਿ॰ ੩.੧੬; ਵਿਭ॰ ੫੧੯) ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਚਤੁਸਮ੍ਮਪ੍ਪਧਾਨਵਸੇਨ ਅਤਨ੍ਦਿਤੋ ਅਕੁਸੀਤੋ ਆਰਦ੍ਧਵੀਰਿਯੋ ਕੁਸਲੰ ਸਮਥਵਿਪਸ੍ਸਨਾਧਮ੍ਮਞ੍ਚ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਧਮ੍ਮਞ੍ਚ ਭਾਵੇਹਿ

ਉਪ੍ਪਾਦੇਹਿ ਵਡ੍ਢੇਹਿ ਚ, ਏਵਂ ਭਾਵੇਤ੍ਵਾ ਚ **ਜਹ ਸੀਘਂ ਸਮੁਸ੍ਸਜ**ਨ੍ਤਿ ਤਵ ਸਮੁਸ੍ਸਯਂ ਅਤ੍ਤਭਾਵਂ ਪਠਮਂ ਤਾਵ ਤਪ੍ਪਟਿਬਦ੍ਧਛਨ੍ਦਰਾਗਪ੍ਪਹਾਨੇਨ ਸੀਘਂ ਨਚਿਰਸ੍ਸੇਵ ਪਜਹ, ਏਵਂਭੂਤੋ ਚ ਪਚ੍ਛਾ ਚਰਿਮਕਚਿਤ੍ਤਨਿਰੋਧੇਨ ਅਨਵਸੇਸਤੋ ਚ ਪਜਹਿਸ੍ਸਤੀਤਿ। ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਨ ਪਤ੍ਵਾ ਥੇਰੋ ਅਞ੍ਞਂ ਬ੍ਯਾਕਰੋਨ੍ਤੋ ਤਮੇਵ ਗਾਥਂ ਪਚ੍ਚੁਦਾਹਾਸੀਤਿ।

ਸੀਹਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੪. ਨੀਤਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਸਬ੍ਬਰਤ੍ਤਿਂ ਸੁਪਿਤ੍ਵਾਨਾਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਨੀਤਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਅਯਂ ਕਿਰ ਪਦੁਮੁਤ੍ਤਰਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਸੁਨਨ੍ਦੋ ਨਾਮ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਅਨੇਕਸਤੇ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੇ ਮਨ੍ਤੇ ਵਾਚੇਨ੍ਤੋ ਵਾਜਪੇਯ੍ਯਂ ਨਾਮ ਯਞ੍ਞਂ ਯਜਿ, ਭਗਵਾ ਤਂ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਂ ਅਨੁਕਮ੍ਪਨ੍ਤੋ ਯਞ੍ਞਟ੍ਠਾਨਂ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਆਕਾਸੇ ਚਙ੍ਕਮਿ। ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਸਤ੍ਥਾਰਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਪਸਨ੍ਨਮਾਨਸੋ ਸਿਸ੍ਸੇਹਿ ਪੁਪ੍ਫਾਨਿ ਆਹਰਾਪੇਤ੍ਵਾ ਆਕਾਸੇ ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਪੂਜਂ ਅਕਾਸਿ। ਬੁਦ੍ਧਾਨੁਭਾਵੇਨ ਤਂ ਠਾਨਂ ਸਕਲਞ੍ਚ ਨਗਰਂ ਪੁਪ੍ਫਪਟਵਿਤਾਨਿਕਂ ਵਿਯ ਛਾਦਿਤਂ ਅਹੋਸਿ। ਮਹਾਜਨੋ ਸਤ੍ਥਰਿ ਉਲ਼ਾਰਂ ਪੀਤਿਸੋਮਨਸ੍ਸਂ ਪਟਿਸਂਵੇਦੇਸਿ। ਸੁਨਨ੍ਦਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਤੇਨ ਕੁਸਲਮੂਲੇਨ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਸਂਸਰਨ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਅਞ੍ਞਤਰਸ੍ਸ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਸ੍ਸ ਪੁਤ੍ਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ, **ਨੀਤੋ**ਤਿਸ੍ਸ ਨਾਮਂ ਅਹੋਸਿ। ਸੋ ਵਿਞ੍ਞੁਤਂ ਪਤ੍ਤੋ ''ਇਮੇ ਸਮਣਾ ਸਕ੍ਯਪੁਤ੍ਤਿਯਾ ਸੁਖਸੀਲਾ ਸੁਖਸਮਾਚਾਰਾ ਸੁਭੋਜਨਾਨਿ ਭੁਞ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਨਿਵਾਤੇਸੁ ਸੇਨਾਸਨੇਸੁ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ, ਇਮੇਸੁ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਸੁਖੇਨ ਵਿਹਰਿਤੁਂ ਸਕ੍ਕਾ''ਤਿ ਸੁਖਾਭਿਲਾਸਾਯ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾਵ ਸਤ੍ਥੁ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਕਤਿਪਾਹਮੇਵ ਮਨਸਿਕਰਿਤ੍ਵਾ ਤਂ ਛਡ੍ਡੇਤ੍ਵਾ ਯਾਵਦਤ੍ਥਂ ਉਦਰਾਵਦੇਹਕਂ ਭੁਞ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਦਿਵਸਭਾਗਂ ਸਙ੍ਗਣਿਕਾਰਾਮੋ ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਕਥਾਯ ਵੀਤਿਨਾਮੇਤਿ, ਰਤ੍ਤਿਭਾਗੇਪਿ ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਾਭਿਭੂਤੋ ਸਬ੍ਬਰਤ੍ਤਿਂ ਸੁਪਤਿ। ਸਤ੍ਥਾ ਤਸ੍ਸ ਹੇਤੁਪਰਿਪਾਕਂ ਓਲੋਕੇਤ੍ਵਾ ਓਵਾਦਂ ਦੇਨ੍ਤੋ –

੮੪. ''ਸਬ੍ਬਰਤ੍ਤਿਂ ਸੁਪਿਤ੍ਵਾਨ, ਦਿਵਾ ਸਙ੍ਗਣਿਕੇ ਰਤੋ।
ਕੁਦਾਸ੍ਸੁ ਨਾਮ ਦੁਮ੍ਮੇਧੋ, ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸਨ੍ਤਂ ਕਰਿਸ੍ਸਤੀ''ਤਿ॥ – ਗਾਥਂ ਅਭਾਸਿ।

ਤਤ੍ਥ **ਸਬ੍ਬਰਤ੍ਤਿ**ਨ੍ਤਿ ਸਕਲਂ ਰਤ੍ਤਿਂ। **ਸੁਪਿਤ੍ਵਾਨਾ**ਤਿ ਨਿਦ੍ਦਾਯਿਤ੍ਵਾ, ''ਰਤ੍ਤਿਯਾ ਪਠਮਂ ਯਾਮਂ ਚਙ੍ਕਮੇਨ ਨਿਸਜ੍ਜਾਯ ਆਵਰਣੀਯੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਰਿਸੋਧੇਤੀ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਵੁਤ੍ਤਂ ਜਾਗਰਿਯਂ ਅਨਨੁਯੁਞ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਕੇਵਲਂ ਰਤ੍ਤਿਯਾ ਤੀਸੁਪਿ ਯਾਮੇਸੁ ਨਿਦ੍ਦਂ ਓਕ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਦਿਵਾ**ਤਿ ਦਿਵਸਂ, ਸਕਲਂ ਦਿਵਸਭਾਗਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਸਙ੍ਗਣਿਕੇ**ਤਿ ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਕਥਿਕੇਹਿ ਕਾਯਦਲ੍ਹਿਬਹੁਲਪੁਗ੍ਗਲੇਹਿ ਸਨ੍ਨਿਸਜ੍ਜਾ ਸਙ੍ਗਣਿਕੋ, ਤਸ੍ਮਿਂ **ਰਤੋ** ਅਭਿਰਤੋ ਤਤ੍ਥ ਅਵਿਗਤਚ੍ਛਨ੍ਦੋ ''ਸਙ੍ਗਣਿਕੇ ਰਤੋ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ ''ਸਙ੍ਗਣਿਕਾਰਤੋ''ਤਿਪਿ ਪਾਲ਼ਿ। **ਕੁਦਾਸ੍ਸੁ ਨਾਮਾ**ਤਿ ਕੁਦਾ ਨਾਮ। **ਅਸ੍ਸੂ**ਤਿ ਨਿਪਾਤਮਤ੍ਤਂ, ਕਸ੍ਮਿਂ ਨਾਮ ਕਾਲੇਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਦੁਮ੍ਮੇਧੋ**ਤਿ ਨਿਪ੍ਪਞ੍ਞੋ। **ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਵਟ੍ਟਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ। **ਅਨ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਪਰਿਯੋਸਾਨਂ। ਅਚ੍ਚਨ੍ਤਮੇਵ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਂ ਕਦਾ ਨਾਮ ਕਰਿਸ੍ਸਤਿ, ਏਦਿਸਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸਨ੍ਤਕਰਣਂ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ''ਦੁਮ੍ਮੇਧ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸਨ੍ਤਂ ਕਰਿਸ੍ਸਸੀ''ਤਿਪਿ ਪਾਲ਼ਿ।

ਏਵਂ ਪਨ ਸਤ੍ਥਾਰਾ ਗਾਥਾਯ ਕਥਿਤਾਯ ਥੇਰੋ ਸਂਵੇਗਜਾਤੋ ਵਿਪਸ੍ਸਨਂ ਪਟ੍ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਨਚਿਰਸ੍ਸੇਵ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਾਪੁਣਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੧.੧੪.੨੬-੩੩) –

''ਸੁਨਨ੍ਦੋ ਨਾਮ ਨਾਮੇਨ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਮਨ੍ਤਪਾਰਗੂ।
ਅਜ੍ਝਾਯਕੋ ਯਾਚਯੋਗੋ, ਵਾਜਪੇਯ੍ਯਂ ਅਯਾਜਯਿ॥

''ਪਦੁਮੁਤ੍ਤਰੋ ਲੋਕਵਿਦੂ, ਅਗ੍ਗੋ ਕਾਰੁਣਿਕੋ ਇਸਿ।
ਜਨਤਂ ਅਨੁਕਮ੍ਪਨ੍ਤੋ, ਅਮ੍ਬਰੇ ਚਙ੍ਕਮੀ ਤਦਾ॥

‘‘ਚਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾਨ ਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ, ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੂ ਲੋਕਨਾਯਕੋ।
ਮੇਤ੍ਤਾਯ ਅਫਰਿ ਸਤ੍ਤੇ, ਅਪ੍ਪਮਾਣੇ ਨਿਰੂਪਧਿ॥

‘‘ਵਣ੍ਟੇ ਛੇਤ੍ਵਾਨ ਪੁਪ੍ਫਾਨਿ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਮਨ੍ਤਪਾਰਗੂ।
ਸਬ੍ਬੇ ਸਿਸ੍ਸੇ ਸਮਾਨੇਤ੍ਵਾ, ਆਕਾਸੇ ਉਕ੍ਖਿਪਾਪਯਿ॥

‘‘ਯਾਵਤਾ ਨਗਰਂ ਆਸਿ, ਪੁਪ੍ਫਾਨਂ ਛਦਨਂ ਤਦਾ।
ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਆਨੁਭਾਵੇਨ, ਸਤ੍ਤਾਹਂ ਨ ਵਿਗਚ੍ਛਥ॥

‘‘ਤੇਨੇਵ ਸੁਕ੍ਕਮੂਲੇਨ, ਅਨੁਭੋਤ੍ਵਾਨ ਸਮ੍ਪਦਾ।
ਸਬ੍ਬਾਸਵੇ ਪਰਿਞ੍ਞਾਯ, ਤਿਣ੍ਣੋ ਲੋਕੇ ਵਿਸਤ੍ਤਿਕਂ॥

‘‘ਏਕਾਰਸੇ ਕਪ੍ਪਸਤੇ, ਪਞ੍ਚਤਿਂਸਾਸੁ ਖਤ੍ਤਿਯਾ।
ਅਮ੍ਬਰਂਸਸਨਾਮਾ ਤੇ, ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀ ਮਹਬ੍ਬਲਾ॥

‘‘ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹਂ…ਪੇ॰… ਕਤਂ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ’’ਨ੍ਤਿ॥
ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਨ ਪਤ੍ਵਾ ਥੇਰੋ ਅਞ੍ਞਂ ਬ੍ਯਾਕਰੋਨ੍ਤੋ ਤਮੇਵ ਗਾਥਂ ਪਚ੍ਚੁਦਾਹਾਸਿ।

ਨੀਤਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੫. ਸੁਨਾਗਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਚਿਤ੍ਤਨਿਮਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਕੋਵਿਦੋਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਸੁਨਾਗਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਅਯਮ੍ਪਿ ਪੁਰਿਮਬੁਦ੍ਧੇਸੁ ਕਤਾਧਿਕਾਰੋ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਭਵੇ ਵਿਵਟ੍ਟੂਪਨਿਸ੍ਸਯਂ ਕੁਸਲਂ ਉਪਚਿਨਨ੍ਤੋ ਇਤੋ ਏਕਤ੍ਤਿਂਸੇ ਕਪ੍ਪੇ ਸਿਖਿਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਕੁਲੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਵਯਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਤਿਣ੍ਣਂ ਵੇਦਾਨਂ ਪਾਰਗੂ ਹੁਤ੍ਵਾ ਅਰਞ੍ਞਾਯਤਨੇ ਅਸ੍ਸਮੇ ਵਸਨ੍ਤੋ ਤੀਣਿ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਸਹਸ੍ਸਾਨਿ ਮਨ੍ਤੇ ਵਾਚੇਸਿ। ਅਥੇਕਦਿਵਸਂ ਤਸ੍ਸ ਸਤ੍ਥਾਰਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਲਕ੍ਖਣਾਨਿ ਉਪਧਾਰੇਤ੍ਵਾ ਲਕ੍ਖਣਮਨ੍ਤੇ ਪਰਿਵਤ੍ਤੇਨ੍ਤਸ੍ਸ, ‘‘ਈਦਿਸੇਹਿ ਲਕ੍ਖਣੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਅਨਨ੍ਤਜਿਨੋ ਅਨਨ੍ਤਞਾਣੋ ਬੁਦ੍ਧੋ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ’’ਤਿ ਬੁਦ੍ਧਞਾਣਂ ਆਰਬ੍ਭ ਉਲ਼ਾਰੋ ਪਸਾਦੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਚਿਤ੍ਤਪ੍ਪਸਾਦੇਨ ਦੇਵਲੋਕੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੋ ਅਪਰਾਪਰਂ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਸਂਸਰਨ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਨਾਲਕਗਾਮੇ ਅਞ੍ਞਤਰਸ੍ਸ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਸ੍ਸ ਪੁਤ੍ਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ, **ਸੁਨਾਗੋ**ਤਿਸ੍ਸ ਨਾਮਂ ਅਹੋਸਿ। ਸੋ ਧਮ੍ਮਸੇਨਾਪਤਿਸ੍ਸ ਗਿਹਿਸਹਾਯੋ ਥੇਰਸ੍ਸ ਸਨ੍ਤਿਕਂ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਧਮ੍ਮਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸਨਭੂਮਿਯਂ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤੋ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਂ ਪਟ੍ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਾਪੁਣਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੧.੧੪.੩੪-੪੦) –

‘‘ਹਿਮਵਨ੍ਤਸ੍ਸਾਵਿਦੂਰੇ, ਵਸਭੋ ਨਾਮ ਪਬ੍ਬਤੋ।
ਤਸ੍ਮਿਂ ਪਬ੍ਬਤਪਾਦਮ੍ਹਿ, ਅਸ੍ਸਮੋ ਆਸਿ ਮਾਪਿਤੋ॥

‘‘ਤੀਣਿ ਸਿਸ੍ਸਸਹਸ੍ਸਾਨਿ, ਵਾਚੇਸਿਂ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਤਦਾ।
ਸਂਹਰਿਤ੍ਵਾਨ ਤੇ ਸਿਸ੍ਸੇ, ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਉਪਾਵਿਸਿਂ॥

‘‘ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿਤ੍ਵਾ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਮਨ੍ਤਪਾਰਗੂ।
ਬੁਦ੍ਧਵੇਦਂ ਗਵੇਸਨ੍ਤੋ, ਞਾਣੇ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਸਾਦਯਿਂ॥

‘‘ਤਤ੍ਥ ਚਿਤ੍ਤੰ ਪਸਾਦੇਤ੍ਵਾ, ਨਿਸੀਦਿੰ ਪਣ੍ਣਸਨ੍ਥਰੇ।
ਪਲ੍ਲਙ੍ਕੰ ਆਭੁਜਿਤ੍ਵਾਨ, ਤਤ੍ਥ ਕਾਲਙ੍ਕਤੋ ਅਹੰ॥

‘‘ਏਕਤਿੰਸੇ ਇਤੋ ਕਪ੍ਪੇ, ਯੰ ਸਞ੍ਞਮਲਭਿੰ ਤਦਾ।
ਦੁਗ੍ਗਤਿੰ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ, ਞਾਣਸਞ੍ਞਾਯਿਦੰ ਫਲੰ॥

‘‘ਸਤ੍ਤਵੀਸਤਿ ਕਪ੍ਪਮ੍ਹਿ, ਰਾਜਾ ਸਿਰਿਧਰੋ ਅਹੁ।
ਸਤ੍ਤਰਤਨਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ, ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀ ਮਹਬ੍ਬਲੋ॥

‘‘ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹੰ…ਪੇ॰… ਕਤੰ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ’’ਨ੍ਤਿ॥
ਅਰਹਤ੍ਤੰ ਪਨ ਪਤ੍ਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂਨੰ ਧਮ੍ਮਦੇਸਨਾਪਦੇਸੇਨ ਅਞ੍ਞੰ ਬਜਾਕਰੋਨ੍ਤੋ –

੮੫. ‘‘ਚਿਤ੍ਤਨਿਮਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਕੋਵਿਦੋ, ਪਵਿਵੇਕਰਸੰ ਵਿਜਾਨਿਯ।
ਝਾਯੰ ਨਿਪਕੋ ਪਤਿਸ੍ਸਤੋ, ਅਧਿਗਚ੍ਛੇਯਜ ਸੁਖੰ ਨਿਰਾਮਿਸ’’ਨ੍ਤਿ॥ –

ਗਾਥੰ ਅਭਾਸਿ।

ਤਤ੍ਥ **ਚਿਤ੍ਤਨਿਮਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਕੋਵਿਦੋ**ਤਿ ਭਾਵਨਾਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਨਿਮਿਤ੍ਤਗ੍ਗਹਣੇ ਕੁਸਲੋ, ‘‘ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਸਮਯੇ ਚਿਤ੍ਤੰ ਪਗ੍ਗਹੇਤਬ੍ਬੰ, ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਸਮ੍ਪਹੰਸਿਤਬ੍ਬੰ, ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਅਜ੍ਝੁਪੇਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬ’’ਨ੍ਤਿ ਏਵੰ ਪਗ੍ਗਹਣਾਦਿਯੋਗਜਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਨਿਮਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਗਹਣੇ ਛੇਕੋ। **ਪਵਿਵੇਕਰਸੰ ਵਿਜਾਨਿਯਾ**ਤਿ ਕਾਯਵਿਵੇਕਸੰਵਡ੍ਢਿਤਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਵਿਵੇਕਸ੍ਸ ਰਸੰ ਸਞ੍ਜਾਨਿਤ੍ਵਾ, ਵਿਵੇਕਸੁਖੰ ਅਨੁਭਵਿਤ੍ਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ‘‘ਪਵਿਵੇਕਰਸੰ ਪਿਤ੍ਵਾ’’ਤਿ (ਧ॰ ਪ॰ ੨੦੫) ਹਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਝਾਯ**ਨ੍ਤਿ ਪਠਮੰ ਆਰਮ੍ਮਣੂਪਨਿਜ੍ਝਾਨੇਨ ਪਚ੍ਛਾ ਲਕ੍ਖਣੂਪਨਿਜ੍ਝਾਨੇਨ ਚ ਝਾਯਨ੍ਤੋ। **ਨਿਪਕੋ**ਤਿ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਪਰਿਹਰਣੇ ਕੁਸਲੋ। **ਪਤਿਸ੍ਸਤੋ**ਤਿ ਉਪਟ੍ਠਿਤਸ੍ਸਤਿ। **ਅਧਿਗਚ੍ਛੇਯਜ ਸੁਖੰ ਨਿਰਾਮਿਸ**ਨ੍ਤਿ ਏਵੰ ਸਮਥਨਿਮਿਤ੍ਤਾਦਿਕੋਸਲ੍ਲੇਨ ਲਬ੍ਭੇ ਚਿਤ੍ਤਵਿਵੇਕਸੁਖੇ ਪਤਿਟ੍ਠਾਯ ਸਤੋ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਞਾਣੇਨੇਵ ਝਾਯਨ੍ਤੋ ਕਾਮਾਮਿਸਵਟ੍ਟਾਮਿਸੇਹਿ ਅਸਮ੍ਮਿਸ੍ਸਤਾਯ ਨਿਰਾਮਿਸੰ ਨਿਬ੍ਬਾਨਸੁਖੰ ਫਲਸੁਖਞ੍ਚ ਅਧਿਗਚ੍ਛੇਯਜ ਸਮੁਪਗਚ੍ਛੇਯਜਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਸੁਨਾਗਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੬. ਨਾਗਿਤਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਇਤੋ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਪੁਥੁਅਞ੍ਞਵਾਦਿਨਨ੍ਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਨਾਗਿਤਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਅਯੰ ਕਿਰ ਪਦੁਮੁਤ੍ਤਰਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਨਾਰਦੋ ਨਾਮ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਏਕਦਿਵਸੰ ਮਾਲ਼ਕੇ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘੇਨ ਪੁਰਕ੍ਖਤੰ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੰ ਦਿਸ੍ਵਾ ਪਸਨ੍ਨਮਾਨਸੋ ਤੀਹਿ ਗਾਥਾਹਿ ਅਭਿਤ੍ਥਵਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮੇਨ ਦੇਵਲੋਕੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਅਪਰਾਪਰੰ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਕਤ੍ਵਾ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਸੰਸਰਨ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਕਪਿਲਵਤ੍ਥੁਨਗਰੇ ਸਕਜਰਾਜਕੁਲੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ, **ਨਾਗਿਤੋ**ਤਿਸ੍ਸ ਨਾਮੰ ਅਹੋਸਿ। ਸੋ ਭਗਵਤਿ ਕਪਿਲਵਤ੍ਥੁਸ੍ਮਿੰ ਵਿਹਰਨ੍ਤੇ **ਮਧੁਪਿਣ੍ਡਿਕਸੁਤ੍ਤੰ** (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੯੯ ਆਦਯੋ) ਸੁਤ੍ਵਾ ਪਟਿਲਦ੍ਧਸਦ੍ਧੋ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨੰ ਵਡ੍ਢੇਤ੍ਵਾ ਅਰਹਤ੍ਤੰ ਪਾਪੁਣਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੧.੧੪.੪੭-੫੪) –

‘‘ਵਿਸਾਲਮਾਲ਼ੇ ਆਸੀਨੋ, ਅਦ੍ਦਸੰ ਲੋਕਨਾਯਕੰ।
ਖੀਣਾਸਵੰ ਬਲਪ੍ਪਤ੍ਤੰ, ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘਪੁਰਕ੍ਖਤੰ॥

‘‘ਸਤਸਹਸ੍ਸਾ ਤੇਵਿਜ੍ਜਾ, ਛਲ਼ਭਿਞ੍ਞਾ ਮਹਿਦ੍ਧਿਕਾ।
ਪਰਿਵਾਰੇਨ੍ਤਿ ਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਂ, ਕੋ ਦਿਸ੍ਵਾ ਨਪ੍ਪਸੀਦਤਿ॥

‘‘ਞਾਣੇ ਉਪਨਿਧਾ ਯਸ੍ਸ, ਨ ਵਿਜ੍ਜਤਿ ਸਦੇਵਕੇ।
ਅਨਨ੍ਤਞਾਣਂ ਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਂ, ਕੋ ਦਿਸ੍ਵਾ ਨਪ੍ਪਸੀਦਤਿ॥

‘‘ਧਮ੍ਮਕਾਯਞ੍ਚ ਦੀਪੇਨ੍ਤਂ, ਕੇਵਲ਼ਂ ਰਤਨਾਕਰਂ।
ਵਿਕਪ੍ਪੇਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤਿ, ਕੋ ਦਿਸ੍ਵਾ ਨਪ੍ਪਸੀਦਤਿ॥

‘‘ਇਮਾਹਿ ਤੀਹਿ ਗਾਥਾਹਿ, ਨਾਰਦੋਵ੍ਹਯਵਚ੍ਛਲੋ।
ਪਦੁਮੁਤ੍ਤਰਂ ਥਵਿਤ੍ਵਾਨ, ਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਂ ਅਪਰਾਜਿਤਂ॥

‘‘ਤੇਨ ਚਿਤ੍ਤਪ੍ਪਸਾਦੇਨ, ਬੁਦ੍ਧਸਨ੍ਥਵਨੇਨ ਚ।
ਕਪ੍ਪਾਨਂ ਸਤਸਹਸ੍ਸਂ, ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਨੁਪਪਜ੍ਜਹਂ॥

‘‘ਇਤੋ ਤਿਂਸਕਪ੍ਪਸਤੇ, ਸੁਮਿਤ੍ਤੋ ਨਾਮ ਖਤ੍ਤਿਯੋ।
ਸਤ੍ਤਰਤਨਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ, ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀ ਮਹਬ੍ਬਲੋ॥

‘‘ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹਂ...ਪੇ॰... ਕਤਂ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ’’ਨ੍ਤਿ॥

ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਨ ਪਤ੍ਵਾ ਸਤ੍ਥੁ ਅਵਿਤਥਦੇਸਨਤਂ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਚ ਨਿਯ੍ਯਾਨਿਕਤਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਸਞ੍ਜਾਤਪੀਤਿਸੋਮਨਸ੍ਸੋ ਪੀਤਿਵੇਗਪ੍ਪਵਿਸ੍ਸਟ੍ਠਂ ਉਦਾਨਂ ਉਦਾਨੇਨ੍ਤੋ –

੮੬. ‘‘ਇਤੋ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਪੁਥੁਅਞ੍ਞਵਾਦਿਨਂ, ਮਗ੍ਗੋ ਨ ਨਿਬ੍ਬਾਨਗਮੋ ਯਥਾ ਅਯਂ।
ਇਤਿਸ੍ਸੁ ਸਙ੍ਘਂ ਭਗਵਾਨੁਸਾਸਤਿ, ਸਤ੍ਥਾ ਸਯਂ ਪਾਣਿਤਲੇਵ ਦਸ੍ਸਯ’’ਨ੍ਤਿ॥ –

ਗਾਥਂ ਅਭਾਸਿ।

ਤਤ੍ਥ **ਇਤੋ ਬਹਿਦ੍ਧਾ**ਤਿ ਇਮਸ੍ਮਾ ਬੁਦ੍ਧਸਾਸਨਾ ਬਾਹਿਰਕੇ ਸਮਯੇ, ਤੇਨਾਹ **‘‘ਪੁਥੁਅਞ੍ਞਵਾਦਿਨ’’**ਨ੍ਤਿ, ਨਾਨਾਤਿਤ੍ਥਿਯਾਨਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਮਗ੍ਗੋ ਨ ਨਿਬ੍ਬਾਨਗਮੋ ਯਥਾ ਅਯ**ਨ੍ਤਿ ਯਥਾ ਅਯਂ ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ ਏਕਂਸੇਨ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਗਚ੍ਛਤੀਤਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਗਮੋ, ਨਿਬ੍ਬਾਨਗਾਮੀ, ਏਵਂ ਨਿਬ੍ਬਾਨਗਮੋ ਮਗ੍ਗੋ ਤਿਤ੍ਥਿਯਸਮਯੇ ਨਤ੍ਥਿ ਅਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਪ੍ਪਵੇਦਿਤਤ੍ਤਾ ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਵਾਦਸ੍ਸ। ਤੇਨਾਹ ਭਗਵਾ –

‘‘ਇਧੇਵ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਣੋ, ਇਧ ਦੁਤਿਯੋ ਸਮਣੋ, ਇਧ ਤਤਿਯੋ ਸਮਣੋ, ਇਧ ਚਤੁਤ੍ਥੋ ਸਮਣੋ, ਸੁਞ੍ਞਾ ਪਰਪ੍ਪਵਾਦਾ ਸਮਣੇਭਿ ਅਞ੍ਞੇਹੀ’’ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੨.੨੧੪; ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੩੯; ਅ॰ ਨਿ॰ ੪.੨੪੧)।

ਇਤੀਤਿ ਏਵਂ। **ਅਸ੍ਸੂ**ਤਿ ਨਿਪਾਤਮਤ੍ਤਂ। **ਸਙ੍ਘ**ਨ੍ਤਿ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘਂ, ਉਕ੍ਕਟ੍ਠਨਿਦ੍ਦੇਸੋਯਂ ਯਥਾ ‘‘ਸਤ੍ਥਾ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਨ’’ਨ੍ਤਿ। **ਸਙ੍ਘ**ਨ੍ਤਿ ਵਾ ਸਮੂਹਂ, ਵੇਨੇਯ੍ਯਜਨਨ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। **ਭਗਵਾ**ਤਿ ਭਾਗ੍ਯਵਨ੍ਤਤਾਦੀਹਿ ਕਾਰਣੇਹਿ ਭਗਵਾ, ਅਯਮੇਤ੍ਥ ਸਙ੍ਖੇਪੋ। ਵਿਤ੍ਥਾਰੋ ਪਨ ਪਰਮਤ੍ਥਦੀਪਨਿਯਂ ਇਤਿਵੁਤ੍ਤਕਵਣ੍ਣਨਾਯਂ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। **ਸਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਿਕਸਮ੍ਪਰਾਯਿਕਪਰਮਤ੍ਥੇਹਿ ਯਥਾਰਹਂ ਅਨੁਸਾਸਤੀਤਿ ਸਤ੍ਥਾ। **ਸਯ**ਨ੍ਤਿ ਸਯਮੇਵ। ਅਯਞ੍ਹੇਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥੋ – ‘‘ਸੀਲਾਦਿਕ੍ਖਨ੍ਧਤ੍ਤਯਸਙ੍ਗਹੋ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਆਦੀਨਂ ਅਟ੍ਠਨ੍ਨਂ ਅਙ੍ਗਾਨਂ ਵਸੇਨ

ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਗਾਮੀ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗੋ ਯਥਾ ਮਮ ਸਾਸਨੇ ਅਤ੍ਥਿ, ਏਵਂ ਬਾਹਿਰਕਸਮਯੇ ਮਗ੍ਗੋ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥੀ''ਤਿ ਸੀਹਨਾਦਂ ਨਦਨ੍ਤੋ ਅਮ੍ਹਾਕਂ ਸਤ੍ਥਾ ਭਗਵਾ ਸਯਮੇਵ ਸਯਮ੍ਭੁਞਾਣੇਨ ਞਾਤਂ, ਸਯਮੇਵ ਚ ਮਹਾਕਰੁਣਾਸਞ੍ਚੋਦਿਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਦੇਸਨਾਵਿਲਾਸਸਮ੍ਪਤ੍ତਿਯਾ ਹਤ੍ਥਤਲੇ ਆਮਲਕਂ ਵਿਯ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘਂ ਵੇਨੇਯ੍ਯਜਨਤਂ ਅਨੁਸਾਸਤਿ ਓਵਦਤੀਤਿ।

ਨਾਗਿਤਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੭. ਪਵਿਟ੍ਠਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਖਨ੍ਧਾ ਦਿਟ੍ਠਾ ਯਥਾਭੂਤਨ੍ਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਪਵਿਟ੍ਠਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਅਯਮ੍ਪਿ ਪੁਰਿਮਬੁਦ੍ਧੇਸੁ ਕਤਾਧਿਕਾਰੋ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਭਵੇ ਵਿਵਟ੍ਟੂਪਨਿਸ੍ਸਯਂ ਪੁਞ੍ਞਂ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਅਤ੍ਥਦਸ੍ਸਿਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਕੇਸਵੋ ਨਾਮ ਤਾਪਸੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਏਕਦਿਵਸਂ ਸਤ੍ਥਾਰਂ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਧਮ੍ਮਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਪਸਨ੍ਨਮਾਨਸੋ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ ਅਞ੍ਜਲਿਂ ਪਗ੍ਗਯ੍ਹ ਪਦਕ੍ਖਿਣਂ ਕਤ੍ਵਾ ਪਕ੍ਕਾਮਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮੇਨ ਦੇਵਲੋਕੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਅਪਰਾਪਰਂ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਕਤ੍ਵਾ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਸਂਸਰਨ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਮਗਧਰਟ੍ਠੇ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਕੁਲੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਅਨੁਕ੍ਕਮੇਨ ਵਿਞ੍ਞੁਤਂ ਪਤ੍ਤੋ ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਨਿਨ੍ਨਜ੍ਝਾਸਯਤਾਯ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਪਬ੍ਬਜ੍ਜਂ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਤਤ੍ਥ ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ ਸਿਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ ਵਿਚਰਨ੍ਤੋ ਉਪਤਿਸ੍ਸਕੋਲਿਤਾਨਂ ਬੁਦ੍ਧਸਾਸਨੇ ਪਬ੍ਬਜਿਤਭਾਵਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ''ਤੇਪਿ ਨਾਮ ਮਹਾਪਞ੍ਞਾ ਤਤ੍ਥ ਪਬ੍ਬਜਿਤਾ, ਤਦੇਵ ਮਞ੍ਞੇ ਸੇਯ੍ਯੋ''ਤਿ ਸਤ੍ਥੁ ਸਨ੍ਤਿਕਂ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਧਮ੍ਮਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਪਟਿਲਦ੍ਧਸਦ੍ਧੋ ਪਬ੍ਬਜਿ। ਤਸ੍ਸ ਸਤ੍ਥਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਂ ਆਚਿਕ੍ਖਿ। ਸੋ ਵਿਪਸ੍ਸਨਂ ਆਰਭਿਤ੍ਵਾ ਨਚਿਰਸ੍ਸੇਵ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਸਚ੍ਛਾਕਾਸਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੧.੧੪.੫੫-੫੯) –

> ''ਨਾਰਦੋ ਇਤਿ ਮੇ ਨਾਮਂ, ਕੇਸਵੋ ਇਤਿ ਮਂ ਵਿਦੂ।
> ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਂ ਏਸਂ, ਅਗਮਂ ਬੁਦ੍ਧਸਨ੍ਤਿਕਂ॥
>
> ''ਮੇਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤੋ ਕਾਰੁਣਿਕੋ, ਅਤ੍ਥਦਸ੍ਸੀ ਮਹਾਮੁਨਿ।
> ਅਸ੍ਸਾਸਯਨ੍ਤੋ ਸਤ੍ਤੇ ਸੋ, ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤਿ ਚਕ੍ਖੁਮਾ॥
>
> ''ਸਕਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਸਾਦੇਤ੍ਵਾ, ਸਿਰੇ ਕਤ੍ਵਾਨ ਅਞ੍ਜਲਿਂ।
> ਸਤ੍ਥਾਰਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ, ਪਕ੍ਕਾਮਿਂ ਪਾਚਿਨਾਮੁਖੋ॥
>
> ''ਸਤ੍ਤਰਸੇ ਕਪ੍ਪਸਤੇ, ਰਾਜਾ ਆਸਿ ਮਹੀਪਤਿ।
> ਅਮਿਤ੍ਤਤਾਪਨੋ ਨਾਮ, ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀ ਮਹਬ੍ਬਲੋ॥
>
> ''ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹਂ...ਪੇ॰... ਕਤਂ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ''ਨ੍ਤਿ॥

ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਨ ਪਤ੍ਵਾ ਅਞ੍ਞਂ ਬ੍ਯਾਕਰੋਨ੍ਤੋ –

> ੮੭. ''ਖਨ੍ਧਾ ਦਿਟ੍ਠਾ ਯਥਾਭੂਤਂ, ਭਵਾ ਸਬ੍ਬੇ ਪਦਾਲਿਤਾ।
> ਵਿਕ੍ਖੀਣੋ ਜਾਤਿਸਂਸਾਰੋ, ਨਤ੍ਥਿ ਦਾਨਿ ਪੁਨਬ੍ਭਵੋ''ਤਿ॥ – ਗਾਥਂ ਅਭਾਸਿ।

ਤਤ੍ਥ **ਖਨ੍ਧਾ**ਤਿ ਪਞ੍ਚੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਾ, ਤੇ ਹਿ ਵਿਪਸ੍ਸਨੁਪਲਕ੍ਖਣਤੋ ਸਾਮਞ੍ਞਲਕ੍ਖਣਤੋ ਚ ਞਾਤਪਰਿਞ੍ਞਾਦੀਹਿ ਪਰਿਜਾਨਨਵਸੇਨ ਵਿਪਸ੍ਸਿਤਬ੍ਬਾ। **ਦਿਟ੍ਠਾ ਯਥਾਭੂਤ**ਨ੍ਤਿ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਪਞ੍ਞਾਸਹਿਤਾਯ ਮਗ੍ਗਪਞ੍ਞਾਯ ''ਇਦਂ ਦੁਕ੍ਖ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਅਵਿਪਰੀਤਤੋ ਦਿਟ੍ਠਾ। **ਭਵਾ ਸਬ੍ਬੇ ਪਦਾਲਿਤਾ**ਤਿ ਕਾਮਭਵਾਦਯੋ ਸਬ੍ਬੇ ਕਮ੍ਮਭਵਾ ਉਪਪਤ੍ਤਿਭਵਾ ਚ ਮਗ੍ਗਞਾਣਸਤ੍ਥੇਨ ਭਿਨ੍ਨਾ

ਵਿਦ੍ਧਂਸਿਤਾ। ਕਿਲੇਸਪਦਾਲਨੇਨੇਵ ਹਿ ਕਮ੍ਮੋਪਪਤ੍ਤਿਭਵਾ ਪਦਾਲਿਤਾ ਨਾਮ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਤੇਨਾਹ “**ਵਿਕ੍ਖੀਣੋ ਜਾਤਿਸਂਸਾਰੋ, ਨਤ੍ਥਿ ਦਾਨਿ ਪੁਨਬ੍ਭਵੋ**”ਤਿ। ਤਸ੍ਸਤ੍ਥੋ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤੋਯੇਵ।

ਪਵਿਟ੍ਠਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੮. ਅਜ੍ਜੁਨਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਅਸਕ੍ਖਿਂ ਵਤ ਅਤ੍ਤਾਨਨ੍ਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਅਜ੍ਜੁਨਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਅਯਮ੍ਪਿ ਪੁਰਿਮਬੁਦ੍ਧੇਸੁ ਕਤਾਧਿਕਾਰੋ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਭਵੇ ਵਿਵਟ੍ਟੂਪਨਿਸ੍ਸਯਂ ਕੁਸਲਂ ਉਪਚਿਨਨ੍ਤੋ ਵਿਪਸ੍ਸਿਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਸੀਹਯੋਨਿਯਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੋ ਏਕਦਿਵਸਂ ਅਰਞ੍ਞੇ ਅਞ੍ਞਤਰਸ੍ਮਿਂ ਰੁਕ੍ਖਮੂਲੇ ਨਿਸਿਨ੍ਨਂ ਸਤ੍ਥਾਰਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ‘‘ਅਯਂ ਖੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਕਾਲੇ ਸਬ੍ਬਸੇਟ੍ਠੋ ਪੁਰਿਸਸੀਹੋ’’ਤਿ ਪਸਨ੍ਨਮਾਨਸੋ ਸੁਪੁਪ੍ਫਿਤਸਾਲਸਾਖਂ ਭਞ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਸਤ੍ਥਾਰਂ ਪੂਜੇਸਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮੇਨ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਸਂਸਰਨ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਸੇਟ੍ਠਿਕੁਲੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ। **ਅਜ੍ਜੁਨੋ**ਤਿਸ੍ਸ ਨਾਮਂ ਅਹੋਸਿ। ਸੋ ਵਿਞ੍ਞੁਤਂ ਪਤ੍ਤੋ ਨਿਗਣ੍ਠੇਹਿ ਕਤਪਰਿਚਯੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ‘‘ਏਵਾਹਂ ਅਮਤਂ ਅਧਿਗਮਿਸ੍ਸਾਮੀ’’ਤਿ ਵਿਵਟ੍ਟਜ੍ਝਾਸਯਤਾਯ ਦਹਰਕਾਲੇਯੇਵ ਨਿਗਣ੍ਠੇਸੁ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਤਤ੍ਥ ਸਾਰਂ ਅਲਭਨ੍ਤੋ ਸਤ੍ਥੁ ਯਮਕਪਾਟਿਹਾਰਿਯਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਪਟਿਲਦ੍ਧਸਦ੍ਧੋ ਸਾਸਨੇ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਂ ਆਰਭਿਤ੍ਵਾ ਨਚਿਰਸ੍ਸੇਵ ਅਰਹਾ ਅਹੋਸਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੧.੧੪.੬੦-੬੫) –

> ‘‘ਮਿਗਰਾਜਾ ਤਦਾ ਆਸਿਂ, ਅਭਿਜਾਤੋ ਸੁਕੇਸਰੀ।
> ਗਿਰਿਦੁਗ੍ਗਂ ਗਵੇਸਨ੍ਤੋ, ਅਦ੍ਦਸਂ ਲੋਕਨਾਯਕਂ॥
>
> ‘‘ਅਯਂ ਨੁ ਖੋ ਮਹਾਵੀਰੋ, ਨਿਬ੍ਬਾਪੇਤਿ ਮਹਾਜਨਂ।
> ਯਂਨੂਨਾਹਂ ਉਪਾਸੇਯ੍ਯਂ, ਦੇਵਦੇਵਂ ਨਰਾਸਭਂ॥
>
> ‘‘ਸਾਖਂ ਸਾਲਸ੍ਸ ਭਞ੍ਜਿਤ੍ਵਾ, ਸਕੋਸਂ ਪੁਪ੍ਫਮਾਹਰਿਂ।
> ਉਪਗਨ੍ਤ੍ਵਾਨ ਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਂ, ਅਦਾਸਿਂ ਪੁਪ੍ਫਮੁਤ੍ਤਮਂ॥
>
> ‘‘ਏਕਨਵੁਤਿਤੋ ਕਪ੍ਪੇ, ਯਂ ਪੁਪ੍ਫਮਭਿਰੋਪਯਿਂ।
> ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ, ਪੁਪ੍ਫਦਾਨਸ੍ਸਿਦਂ ਫਲਂ॥
>
> ‘‘ਇਤੋ ਚ ਨਵਮੇ ਕਪ੍ਪੇ, ਵਿਰੋਚਨਸਨਾਮਕਾ।
> ਤਯੋ ਆਸਿਂਸੁ ਰਾਜਾਨੋ, ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀ ਮਹਬ੍ਬਲਾ॥
>
> ‘‘ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹਂ…ਪੇ॰… ਕਤਂ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ’’ਨ੍ਤਿ॥

ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਨ ਪਤ੍ਵਾ ਅਨੁਤ੍ਤਰਸੁਖਾਧਿਗਮਸਮ੍ਭੂਤੇਨ ਪੀਤਿਵੇਗੇਨ ਉਦਾਨਂ ਉਦਾਨੇਨ੍ਤੋ –

੮੮. ‘‘ਅਸਕ੍ਖਿਂ ਵਤ ਅਤ੍ਤਾਨਂ, ਉਦ੍ਧਾਤੁਂ ਉਦਕਾ ਥਲਂ।
ਵੁਯ੍ਹਮਾਨੋ ਮਹੋਘੇਵ, ਸਚ੍ਚਾਨਿ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਹ’’ਨ੍ਤਿ॥ – ਗਾਥਂ ਅਭਾਸਿ।

ਤਤ੍ਥ **ਅਸਕ੍ਖਿ**ਨ੍ਤਿ ਸਕ੍ਕੋਸਿਂ। **ਵਤਾ**ਤਿ ਵਿਮ੍ਹਯੇ ਨਿਪਾਤੋ। ਅਤਿਵਿਮ੍ਹਯਨੀਯਞ੍ਹੇਤਂ ਯਦਿਦਂ ਸਚ੍ਚਪਟਿਵੇਧੋ। ਤੇਨਾਹ –

‘‘ਤਂ ਕਿਮ੍ਮਞ੍ਞਥ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕਤਮਂ ਨੁ ਖੋ ਦੁਕ੍ਕਰਤਰਂ ਵਾ ਦੁਰਭਿਸਮ੍ਭਵਤਰਂ ਵਾ, ਯਂ ਸਤ੍ਤਧਾ ਭਿਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਾਲਸ੍ਸ ਕੋਟਿਯਾ ਕੋਟਿਂ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝੇਯ੍ਯਾ’’ਤਿਆਦਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੫.੧੧੧੫)?

ਅਤ੍ਤਾਨਨ੍ਤਿ ਨਿਯਕਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵਦਤਿ। ਯੋ ਹਿ ਪਰੋ ਨ ਹੋਤਿ ਸੋ ਅਤ੍ਤਾਤਿ। **ਉਦ੍ਧਾਤੁ**ਨ੍ਤਿ ਉਦ੍ਧਰਿਤੁਂ, ‘‘ਉਦ੍ਧਟ’’ਨ੍ਤਿਪਿ ਪਾਠੋ। **ਉਦਕਾ**ਤਿ ਸਂਸਾਰਮਹੋਘਸਙ੍ਖਾਤਾ ਉਦਕਾ। **ਥਲ**ਨ੍ਤਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਥਲਂ। **ਵੁਯ੍ਹਮਾਨੇ ਮਹੋਘੇ**ਵਾਤਿ ਮਹਣ੍ਣਵੇ ਵੁਯ੍ਹਮਾਨੋ ਵਿਯ। ਇਦਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ – ਯਥਾ ਨਾਮ ਗਮ੍ਭੀਰਵਿਤ੍ਥਤੇ ਅਪ੍ਪਤਿਟ੍ਠੇ ਮਹਤਿ ਉਦਕੋਘੇ ਵੇਗਸਾ ਵੁਯ੍ਹਮਾਨੋ ਪੁਰਿਸੋ ਕੇਨਚਿ ਅਤ੍ਥਕਾਮੇਨ ਉਪਨੀਤਂ ਫਿਯਾਰਿਤ੍ਤਸਮ੍ਪਨ੍ਨਂ ਦਲ੍ਹਨਾਵਂ ਲਭਿਤ੍ਵਾ ਸੁਖੇਨੇਵ ਤਤੋ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਉਦ੍ਧਰਿਤੁਂ ਸਕ੍ਕੁਣੇਯ੍ਯ ਪਾਰਂ ਪਾਪੁਣੇਯ੍ਯ, ਏਵਮੇਵਾਹਂ ਸਂਸਾਰਮਹੋਘੇ ਕਿਲੇਸਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰਵੇਗੇਨ ਵੁਯ੍ਹਮਾਨੋ ਸਤ੍ਥਾਰਾ ਉਪਨੀਤਂ ਸਮਥਵਿਪਸ੍ਸਨੁਪੇਤਂ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਨਾਵਂ ਲਭਿਤ੍ਵਾ ਤਤੋ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਉਦ੍ਧਰਿਤੁਂ ਨਿਬ੍ਬਾਨਥਲਂ ਪਤ੍ਤੁਂ ਅਹੋ ਅਸਕ੍ਖਿਨ੍ਤਿ। ਯਥਾ ਪਨ ਅਸਕ੍ਖਿ, ਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **‘‘ਸਚ੍ਚਾਨਿ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਹ’’**ਨ੍ਤਿ ਆਹ। ਯਸ੍ਮਾ ਅਹਂ ਦੁਕ੍ਖਾਦੀਨਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਾਨਿ ਪਰਿਞ੍ਞਾਪਹਾਨਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਭਾਵਨਾਪਟਿਵੇਧੇਨ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਿਂ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਞਾਣੇਨ ਅਞ੍ਞਾਸਿਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਅਸਕ੍ਖਿਂ ਵਤ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਉਦ੍ਧਾਤੁਂ ਉਦਕਾ ਥਲਨ੍ਤਿ ਯੋਜਨਾ।

ਅਜ੍ਜੁਨਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੯. (ਪਠਮ) ਦੇਵਸਭਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਉਤ੍ਤਿਣ੍ਣਾ ਪਙ੍ਕਪਲਿਪਾਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਦੇਵਸਭਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਸੋਪਿ ਪੁਰਿਮਬੁਦ੍ਧੇਸੁ ਕਤਾਧਿਕਾਰੋ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਭਵੇ ਵਿਵਟ੍ਟੂਪਨਿਸ੍ਸਯਂ ਪੁਞ੍ਞਂ ਉਪਚਿਨਨ੍ਤੋ ਸਿਖਿਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਪਾਰਾਵਤਯੋਨਿਯਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੋ ਏਕਦਿਵਸਂ ਸਤ੍ਥਾਰਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਪਸਨ੍ਨਮਾਨਸੋ ਪਿਯਾਲਫਲਂ ਉਪਨੇਸਿ। ਸਤ੍ਥਾ ਤਸ੍ਸ ਪਸਾਦਸਂਵਡ੍ਢਨਤ੍ਥਂ ਤਂ ਪਰਿਭੁਞ੍ਜਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਅਤਿਵਿਯ ਪਸਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਕਾਲੇਨ ਕਾਲਂ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਵਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਸਾਦੇਤਿ । ਸੋ ਤੇਨ ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮੇਨ ਦੇਵਲੋਕੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੋ ਅਪਰਾਪਰਂ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਕਤ੍ਵਾ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਸਂਸਰਨ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਅਞ੍ਞਤਰਸ੍ਸ ਮਣ੍ਡਲਿਕਰਞ੍ਞੋ ਪੁਤ੍ਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੋ ਤਰੁਣਕਾਲੇਯੇਵ ਰਜ੍ਜੇ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤੋ ਰਜ੍ਜਸੁਖਮਨੁਭਵਨ੍ਤੋ ਵੁਦ੍ਧੋ ਸਤ੍ਥਾਰਂ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿ, ਤਸ੍ਸ ਸਤ੍ਥਾ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਸਿ। ਸੋ ਧਮ੍ਮਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਪਟਿਲਦ੍ਧਸਦ੍ਧੋ ਸਂਵੇਗਜਾਤੋ ਰਜ੍ਜਂ ਪਹਾਯ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਕਮ੍ਮਂ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਨਚਿਰਸ੍ਸੇਵ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਾਪੁਣਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੧.੧੪.੬੬-੭੨) –

‘‘ਪਾਰਾਵਤੋ ਤਦਾ ਆਸਿਂ, ਪਰਂ ਅਨੁਪਰੋਧਕੋ।
ਪਬ੍ਭਾਰੇ ਸੇਯ੍ਯਂ ਕਪ੍ਪੇਮਿ, ਅਵਿਦੂਰੇ ਸਿਖਿਸਤ੍ਥੁਨੋ॥

‘‘ਸਾਯਂ ਪਾਤਞ੍ਚ ਪਸ੍ਸਾਮਿ, ਬੁਦ੍ਧਂ ਲੋਕਗ੍ਗਨਾਯਕਂ।
ਦੇਯ੍ਯਧਮ੍ਮੋ ਚ ਮੇ ਨਤ੍ਥਿ, ਦ੍ਵਿਪਦਿਨ੍ਦਸ੍ਸ ਤਾਦਿਨੋ॥

‘‘ਪਿਯਾਲਫਲਮਾਦਾਯ , ਅਗਮਂ ਬੁਦ੍ਧਸਨ੍ਤਿਕਂ।
ਪਟਿਗ੍ਗਹੇਸਿ ਭਗਵਾ, ਲੋਕਜੇਟ੍ਠੋ ਨਰਾਸਭੋ॥

‘‘ਤਤੋ ਪਰਂ ਉਪਾਦਾਯ, ਪਰਿਚਾਰਿਂ ਵਿਨਾਯਕਂ।
ਤੇਨ ਚਿਤ੍ਤਪ੍ਪਸਾਦੇਨ, ਤਤ੍ਥ ਕਾਲਙ੍ਕਤੋ ਅਹਂ॥

‘‘ਏਕਤ੍ਤਿਂਸੇ ਇਤੋ ਕਪ੍ਪੇ, ਯਂ ਫਲਂ ਅਦਦਿਂ ਅਹਂ।
ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ, ਫਲਦਾਨਸ੍ਸਿਦਂ ਫਲਂ॥

‘‘ਇਤੋ ਪਨ੍ਨਰਸੇ ਕਪ੍ਪੇ, ਤਯੋ ਆਸੁਂ ਪਿਯਾਲਿਨੋ।
ਸਤ੍ਤਰਤਨਸਮ੍ਪਨ੍ਨਾ, ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀ ਮਹਬ੍ਬਲਾ॥

‘‘ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹਂ...ਪੇ॰... ਕਤਂ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ’’ਨ੍ਤਿ॥

ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਨ ਪਤ੍ਵਾ ਪਹੀਨਕਿਲੇਸਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਵਸੇਨ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸੋਮਨਸ੍ਸੋ ਉਦਾਨਂ ਉਦਾਨੇਨ੍ਤੋ –

੮੯. ‘‘ਉਤ੍ਤਿਣ੍ਣਾ ਪਙ੍ਕਪਲਿਪਾ, ਪਾਤਾਲਾ ਪਰਿਵਜ੍ਜਿਤਾ।
ਮੁਤ੍ਤੋ ਓਘਾ ਚ ਗਨ੍ਥਾ ਚ, ਸਬ੍ਬੇ ਮਾਨਾ ਵਿਸਂਹਤਾ’’ਤਿ॥ – ਗਾਥਂ ਅਭਾਸਿ।

ਤਤ੍ਥ **ਉਤ੍ਤਿਣ੍ਣਾ**ਤਿ ਉਤ੍ਤਰਿਤਾ ਅਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤਾ। **ਪਙ੍ਕਪਲਿਪਾ**ਤਿ ਪਙ੍ਕਾ ਚ ਪਲਿਪਾ ਚ। ਪਙ੍ਕੋ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਪਕਤਿਕਦ੍ਦਮੋ। ‘‘ਪਲਿਪੋ’’ਤਿ ਗਮ੍ਭੀਰਪੁਥੁਲੋ ਮਹਾਕਦ੍ਦਮੋ। ਇਧ ਪਨ ਪਙ੍ਕੋ ਵਿਯਾਤਿ ਪਙ੍ਕੋ, ਕਾਮਰਾਗੋ ਅਸੁਚਿਭਾਵਾਪਾਦਨੇਨ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਮਕ੍ਖਨਤੋ। ਪਲਿਪੋ ਵਿਯਾਤਿ ਪਲਿਪੋ, ਪੁਤ੍ਤਦਾਰਾਦਿਵਿਸਯੋ ਬਹਲੋ ਛਨ੍ਦਰਾਗੋ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਸਮ੍ਮਕ੍ਖਨਤੋ ਦੁਰੁਤ੍ਤਰਣਤੋ ਚ। ਤੇ ਮਯਾ ਅਨਾਗਾਮਿਮਗ੍ਗੇਨ ਸਬ੍ਬਸੋ ਅਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤਾਤਿ ਆਹ ‘‘ਉਤ੍ਤਿਣ੍ਣਾ ਪਙ੍ਕਪਲਿਪਾ’’ਤਿ। **ਪਾਤਾਲਾ**ਤਿ ਪਾਤਾਯਾਲਨ੍ਤਿ ਪਾਤਾਲਾ, ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦੇ ਨਿਨ੍ਨਤਰਪਦੇਸਾ। ਕੇਚਿ ਪਨ ਨਾਗਭਵਨਂ ‘‘ਪਾਤਾਲ’’ਨ੍ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਇਧ ਪਨ ਅਗਾਹਦੁਰਵਗ੍ਗਾਹਦੁਰੁਤ੍ਤਰਣਟ੍ਠੇਨ ਪਾਤਾਲਾ ਵਿਯਾਤਿ ਪਾਤਾਲਾ, ਦਿਟ੍ਠਿਯੋ। ਤੇ ਚ ਮਯਾ ਪਠਮਮਗ੍ਗਾਧਿਗਮੇਨੇਵ ਸਬ੍ਬਥਾ ਵਜ੍ਜਿਤਾ ਸਮੁਚ੍ਛਿਨ੍ਨਾਤਿ ਆਹ **‘‘ਪਾਤਾਲਾ ਪਰਿਵਜ੍ਜਿਤਾ’’**ਤਿ **ਮੁਤ੍ਤੋ ਓਘਾ ਚ ਗਨ੍ਥਾ ਚਾ**ਤਿ ਕਾਮੋਘਾਦਿਓਘਤੋ ਅਭਿਜ੍ਝਾਕਾਯਗਨ੍ਥਾਦਿਗਨ੍ਥਤੋ ਚ ਤੇਨ ਤੇਨ ਮਗ੍ਗੇਨ ਮੁਤ੍ਤੋ ਪਰਿਮੁਤ੍ਤੋ, ਪੁਨ ਅਨਭਿਕਿਰਣਅਗਨ੍ਥਨਵਸੇਨ ਅਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਸਬ੍ਬੇ ਮਾਨਾ ਵਿਸਂਹਤਾ**ਤਿ ਨਵਵਿਧਾਪਿ ਮਾਨਾ ਅਗ੍ਗਮਗ੍ਗਾਧਿਗਮੇਨ ਵਿਸੇਸਤੋ ਸਙ੍ਘਾਤਂ ਵਿਨਾਸਂ ਆਪਾਦਿਤਾ ਸਮੁਚ੍ਛਿਨ੍ਨਾ ‘‘ਮਾਨਵਿਧਾ ਹਤਾ’’ਤਿ ਕੇਚਿ ਪਠਨ੍ਤਿ, ਮਾਨਕੋਟ੍ਠਾਸਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ‘‘ਮਾਨਵਿਸਾ’’ਤਿ ਅਪਰੇ, ਤੇਸਂ ਪਨ ਮਾਨਵਿਸਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਫਲਤੋ ਮਾਨਵਿਸਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ।

(ਪਠਮ) ਦੇਵਸਭਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੧੦. ਸਾਮਿਦਤ੍ਤਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਪਞ੍ਚਕ੍ਖਨ੍ਧਾ ਪਰਿਞ੍ਞਾਤਾਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਸਾਮਿਦਤ੍ਤਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਅਯਮ੍ਪਿ ਪੁਰਿਮਬੁਦ੍ਧੇਸੁ ਕਤਾਧਿਕਾਰੋ ਅਤ੍ਥਦਸ੍ਸਿਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਕੁਲਗੇਹੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਵਿਞ੍ਞੁਤਂ ਪਤ੍ਤੋ ਸਤ੍ਥਰਿ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬੁਤੇ ਤਸ੍ਸ ਥੂਪੇ ਪੁਪ੍ਫੇਹਿ ਛਤ੍ਤਾਤਿਛਤ੍ਤਂ ਕਤ੍ਵਾ ਪੂਜਂ ਅਕਾਸਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮੇਨ ਦੇਵਲੋਕੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਅਪਰਾਪਰਂ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਕਤ੍ਵਾ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਸਂਸਰਨ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਰਾਜਗਹੇ ਅਞ੍ਞਤਰਸ੍ਸ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਸ੍ਸ ਪੁਤ੍ਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ, **ਸਾਮਿਦਤ੍ਤੋ**ਤਿਸ੍ਸ ਨਾਮਂ ਅਹੋਸਿ। ਸੋ ਅਨੁਕ੍ਕਮੇਨ ਵਿਞ੍ਞੁਤਂ ਪਤ੍ਤੋ ਬੁਦ੍ਧਾਨੁਭਾਵਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਉਪਾਸਕੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਵਿਹਾਰਂ ਗਤੋ ਸਤ੍ਥਾਰਂ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਨ੍ਤਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਪਸਨ੍ਨਮਾਨਸੋ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਸਤ੍ਥਾ ਤਸ੍ਸ ਅਜ੍ਝਾਸਯਂ ਓਲੋਕੇਤ੍ਵਾ ਤਥਾ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਸਿ, ਯਥਾ ਸਦ੍ਧਂ ਪਟਿਲਭਿ ਸਂਸਾਰੇ ਚ ਸਂਵੇਗਂ। ਸੋ ਪਟਿਲਦ੍ਧਸਦ੍ਧੋ ਸਂਵੇਗਜਾਤੋ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਞਾਣਸ੍ਸ ਅਪਰਿਪਕ੍ਕਤ੍ਤਾ ਕਤਿਪਯਕਾਲਂ ਅਲਸਬਹੁਲੀ ਵਿਹਾਸਿ। ਪੁਨ ਸਤ੍ਥਾਰਾ ਧਮ੍ਮਦੇਸਨਾਯ ਸਮੁਤ੍ਤੇਜਿਤੋ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਤਤ੍ਥ ਯੁਤ੍ਤਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤੋ ਵਿਹਰਨ੍ਤੋ ਨਚਿਰੇਨੇਵ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਾਪੁਣਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੧.੧੫.੧-੪) –

‘‘ਪਰਿਨਿਬ੍ਬੁਤੇ ਭਗਵਤਿ, ਅਤ੍ਥਦਸ੍ਸੀਨਰੁਤ੍ਤਮੇ।
ਛਤ੍ਤਾਤਿਛਤ੍ਤਂ ਕਾਰੇਤ੍ਵਾ, ਥੂਪਮ੍ਹਿ ਅਭਿਰੋਪਯਿਂ॥

‘‘ਕਾਲੇਨ ਕਾਲਮਾਗਨ੍ਤ੍ਵਾ, ਨਮਸ੍ਸਿਂ ਲੋਕਨਾਯਕਂ।

ਪੁਪ੍ਫਚ੍ਛਦਨਂ ਕਤ੍ਵਾਨ, ਛਤ੍ਤਮ੍ਹਿ ਅਭਿਰੋਪਯਿਂ॥

‘‘ਸਤ੍ਤਰਸੇ ਕਪ੍ਪਸਤੇ, ਦੇਵਰਜ੍ਜਮਕਾਰਯਿਂ।
ਮਨੁਸ੍ਸਤ੍ਤਂ ਨ ਗਚ੍ਛਾਮਿ, ਥੂਪਪੂਜਾਯਿਦਂ ਫਲਂ॥

‘‘ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹਂ, ਭਵਾ ਸਬ੍ਬੇ ਸਮੂਹਤਾ।
ਨਾਗੋਵ ਬਨ੍ਧਨਂ ਛੇਤ੍ਵਾ, ਵਿਹਰਾਮਿ ਅਨਾਸਵੋ॥

‘‘ਸ੍ਵਾਗਤਂ ਵਤ ਮੇ ਆਸਿ, ਬੁਦ੍ਧਸੇਟ੍ਠਸ੍ਸ ਸਨ੍ਤਿਕੇ।
ਤਿਸ੍ਸੋ ਵਿਜ੍ਜਾ ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਾ, ਕਤਂ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ’’ਨ੍ਤਿ॥

ਸੋ ਅਪਰਭਾਗੇ ਭਿਕ੍ਖੂਹਿ ‘‘ਕਿਂ ਤਯਾ, ਆਵੁਸੋ, ਉਤ੍ਤਰਿਮਨੁਸ੍ਸਧਮ੍ਮੋ ਅਧਿਗਤੋ’’ਤਿ ਪੁਟ੍ਠੋ ਸਾਸਨਸ੍ਸ ਨਿਯ੍ਯਾਨਿਕਭਾਵਂ ਅਤ੍ਤਨੋ ਚ ਧਮ੍ਮਾਨੁਧਮ੍ਮਪ੍ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਂ ਤੇਸਂ ਪਵੇਦੇਨ੍ਤੋ ਅਞ੍ਞਾਬ੍ਯਾਕਰਣਵਸੇਨ –

੯੦. ‘‘ਪਞ੍ਚਕ੍ਖਨ੍ਧਾ ਪਰਿਞ੍ਞਾਤਾ, ਤਿਟ੍ਠਨ੍ਤਿ ਛਿਨ੍ਨਮੂਲਕਾ।
ਵਿਕ੍ਖੀਣੋ ਜਾਤਿਸਂਸਾਰੋ, ਨਤ੍ਥਿ ਦਾਨਿ ਪੁਨਬ੍ਭਵੋ’’ਤਿ॥ – ਗਾਥਂ ਅਭਾਸਿ।

ਤਤ੍ਥ **ਪਞ੍ਚਕ੍ਖਨ੍ਧਾ ਪਰਿਞ੍ਞਾਤਾ**ਤਿ ਮਯਾ ਇਮੇ ਪਞ੍ਚੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਾ ‘‘ਇਦਂ ਦੁਕ੍ਖਂ, ਏਤ੍ਤਕਂ ਦੁਕ੍ਖਂ, ਨ ਤਤੋ ਭਿਯ੍ਯੋ’’ਤਿ ਤੀਹਿ ਪਰਿਞ੍ਞਾਹਿ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਞਾਤਾ ਵਿਦਿਤਾ ਪਟਿਵਿਦ੍ਧਾ। **ਤਿਟ੍ਠਨ੍ਤਿ ਛਿਨ੍ਨਮੂਲਕਾ**ਤਿ ਤਥਾ ਪਰਿਞ੍ਞਾਤਤ੍ਤਾਯੇਵ ਮੂਲਭੂਤਸ੍ਸ ਸਮੁਦਯਸ੍ਸ ਸਬ੍ਬਸੋ ਪਹੀਨਤ੍ਤਾ ਤੇ ਇਦਾਨਿ ਯਾਵ ਚਰਿਮਕਚਿਤ੍ਤਨਿਰੋਧੋ ਤਿਟ੍ਠਨ੍ਤਿ ਛਿਨ੍ਨਮੂਲਕਾ, ਚਰਿਮਕਚਿਤ੍ਤਨਿਰੋਧੇਨ ਪਨ ਅਪ੍ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕਾਵ ਨਿਰੁਜ੍ਝਨ੍ਤਿ। ਤੇਨਾਹ – ‘‘ਵਿਕ੍ਖੀਣੋ ਜਾਤਿਸਂਸਾਰੋ, ਨਤ੍ਥਿ ਦਾਨਿ ਪੁਨਬ੍ਭਵੋ’’ਤਿ। ਤਸ੍ਸਤ੍ਥੋ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤੋਯੇਵ।

ਸਾਮਿਦਤ੍ਤਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਨਵਮਵਗ੍ਗਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੧੦. ਦਸਮਵਗ੍ਗੋ

੧. ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਕਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਨ ਤਥਾ ਮਤਂ ਸਤਰਸਨ੍ਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਕਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਅਯਮ੍ਪਿ ਪੁਰਿਮਬੁਦ੍ਧੇਸੁ ਕਤਾਧਿਕਾਰੋ ਧਮ੍ਮਦਸ੍ਸਿਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਕੁਲਗੇਹੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਵਿਞ੍ਞੁਤਂ ਪਤ੍ਤੋ ਸਤ੍ਥਰਿ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬੁਤੇ ਸਤ੍ਥੁ ਚੇਤਿਯੇ ਪੁਪ੍ਫਾਦੀਹਿ ਉਲ੍ਲਾਰਂ ਪੂਜਂ ਅਕਾਸਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮੇਨ ਦੇਵੇਸੁ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਅਪਰਾਪਰਂ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਕਤ੍ਵਾ ਸੁਗਤੀਸੁਯੇਵ ਸਂਸਰਨ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਕਪਿਲਵਤ੍ਥੁਸ੍ਮਿਂ ਸਕ੍ਯਰਾਜਕੁਲੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਵਿਞ੍ਞੁਤਂ ਪਤ੍ਤੋ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਵਿਭਵਤਾਯ **ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਕੋ**ਤਿ ਪਞ੍ਞਾਯਿਤ੍ਥ। ਸੋ ਵਿਭਵਸਮ੍ਪਨ੍ਨਤਾਯ ਸਬ੍ਬਕਾਲਂ ਸਤਰਸਂ ਨਾਮ ਆਹਾਰਂ ਪਰਿਭੁਞ੍ਜਨ੍ਤੋ ਸਤ੍ਥੁ ਮਿਸ੍ਸਕਾਹਾਰਪਰਿਭੋਗਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ‘‘ਤਾਵ ਸੁਖੁਮਾਲੋਪਿ ਭਗਵਾ ਨਿਬ੍ਬਾਨਸੁਖਂ ਅਪੇਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ ਯਥਾ ਤਥਾ ਯਾਪੇਤਿ, ਕਸ੍ਮਾ ਮਯਂ ਆਹਾਰਗਿਦ੍ਧਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਆਹਾਰਸੁਦ੍ਧਿਕਾ ਭਵਿਸ੍ਸਾਮ, ਨਿਬ੍ਬਾਨਸੁਖਮੇਵ ਪਨ ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਪਰਿਯੇਸਿਤਬ੍ਬ’’ਨ੍ਤਿ ਸਂਸਾਰੇ ਜਾਤਸਂਵੇਗੋ ਘਰਾਵਾਸਂ ਪਹਾਯ ਸਤ੍ਥੁ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਤਾ ਕਾਯਗਤਾਸਤਿਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨੇ ਨਿਯੋਜਿਤੋ ਤਤ੍ਥ ਪਤਿਟ੍ਠਾਯ ਪਟਿਲਦ੍ਧਝਾਨਂ ਪਾਦਕਂ ਕਤ੍ਵਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਕਮ੍ਮਂ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਵਿਪਸ੍ਸਨਂ ਵਡ੍ਢੇਤ੍ਵਾ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਾਪੁਣਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੧.੧੫.੫-੯) –

‘‘ਨਿਬ੍ਬੁਤੇ ਲੋਕਨਾਥਮ੍ਹਿ, ਧਮ੍ਮਦਸ੍ਸੀਨਰਾਸਭੇ।
ਆਰੋਪੇਸਿਂ ਧਜਤ੍ਥਮ੍ਭਂ, ਬੁਦ੍ਧਸੇਟ੍ਠਸ੍ਸ ਚੇਤਿਯੇ॥

‘‘ਨਿਸ੍ਸੇਣਿਂ ਮਾਪਯਿਤ੍ਵਾਨ, ਥੂਪਸੇਟ੍ਠਂ ਸਮਾਰੁਹਿਂ।
ਜਾਤਿਪੁਪ੍ਫਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾਨ, ਥੂਪਮ੍ਹਿ ਅਭਿਰੋਪਯਿਂ॥

‘‘ਅਹੋ ਬੁਦ੍ਧੋ ਅਹੋ ਧਮ੍ਮੋ, ਅਹੋ ਨੋ ਸਤ੍ਥੁ ਸਮ੍ਪਦਾ।
ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ, ਥੂਪਪੂਜਾਯਿਦਂ ਫਲਂ॥

‘‘ਚਤੁਨ੍ਨਵੁਤਿਤੋ ਕਪ੍ਪੇ, ਥੂਪਸੀਖਸਨਾਮਕਾ।
ਸੋਲ਼ਸਾਸਿਂਸੁ ਰਾਜਾਨੋ, ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀ ਮਹਬ੍ਬਲਾ॥

‘‘ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹਂ...ਪੇ॰... ਕਤਂ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ’’ਨ੍ਤਿ॥

ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਨ ਪਤ੍ਵਾ ਧਮ੍ਮੇ ਗਾਰਵਬਹੁਮਾਨੇਨ ਪੀਤਿਵੇਗਵਿਸ੍ਸਟ੍ਠਂ ਉਦਾਨਂ ਉਦਾਨੇਨ੍ਤੋ **‘‘ਨ ਤਥਾ ਮਤਂ ਸਤਰਸ’’**ਨ੍ਤਿ ਗਾਥਂ ਅਭਾਸਿ।

੯੧. ਤਤ੍ਥ **ਨ ਤਥਾ ਮਤਂ ਸਤਰਸਂ, ਸੁਧਨ੍ਨਂ ਯਂ ਮਯਜ੍ਜ ਪਰਿਭੁਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ **ਤਥਾ**ਤਿ ਤੇਨ ਪਕਾਰੇਨ। **ਮਤ**ਨ੍ਤਿ ਅਭਿਮਤਂ। **ਸਤਰਸ**ਨ੍ਤਿ ਸਤਰਸਭੋਜਨਂ ‘‘ਸਤਰਸਭੋਜਨਂ ਨਾਮ ਸਤਪਾਕਸਪ੍ਪਿਆਦੀਹਿ ਅਭਿਸਙ੍ਖਤਂ ਭੋਜਨ’’ਨ੍ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਅਥ ਵਾ ਅਨੇਕਤ੍ਥੋ ਸਤਸਦ੍ਦੋ ‘‘ਸਤਸੋ ਸਹਸ੍ਸਸੋ’’ਤਿਆਦੀਸੁ ਵਿਯ। ਤਸ੍ਮਾ ਯਂ ਭੋਜਨਂ ਅਨੇਕਸੂਪਂ ਅਨੇਕਬ੍ਯਞ੍ਜਨਂ, ਤਂ ਅਨੇਕਰਸਤਾਯ ‘‘ਸਤਰਸ’’ਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਨਾਨਾਰਸਭੋਜਨਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਸੁਧਾ ਏਵ ਅਨ੍ਨਂ ਸੁਧਾਭੋਜਨਂ ਦੇਵਾਨਂ ਆਹਾਰੋ। **ਯਂ ਮਯਜ੍ਜ ਪਰਿਭੁਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਯਂ ਮਯਾ ਅਜ੍ਜ ਅਨੁਭੁਤ੍ਤਂ। ‘‘ਯਂ ਮਯਾ ਪਰਿਭੁਤ੍ਤ’’ਨ੍ਤਿ ਚ ਇਦਂ ‘‘ਸਤਰਸਂ ਸੁਧਨ੍ਨ’’ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਪਿ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਂ। ਇਦਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ – ਯਂ ਮਯਾ ਅਜ੍ਜ ਏਤਰਹਿ ਨਿਰੋਧਸਮਾਪਤ੍ਤਿਸਮਾਪਜ੍ਜਨਵਸੇਨ ਫਲਸਮਾਪਤ੍ਤਿਸਮਾਪਜ੍ਜਨਵਸੇਨ ਚ ਅਚ੍ਚਨ੍ਤਮੇਵ ਸਨ੍ਤਂ ਪਣੀਤਂ ਨਿਬ੍ਬਾਨਸੁਖਂ ਪਰਿਭੁਞ੍ਜਿਯਮਾਨਂ, ਤਂ ਯਥਾ ਮਤਂ ਅਭਿਮਤਂ ਸਮ੍ਭਾਵਿਤਂ ਤਥਾ ਰਾਜਕਾਲੇ ਮਯਾ ਪਰਿਭੁਤ੍ਤਂ ਸਤਰਸਭੋਜਨਂ ਦੇਵਤ੍ਤਭਾਵੇ ਪਰਿਭੁਤ੍ਤਂ ਸੁਧਨ੍ਨਞ੍ਚ ਨ ਮਤਂ ਨਾਭਿਮਤਂ। ਕਸ੍ਮਾ? ਇਦਞ੍ਹਿ ਅਰਿਯਨਿਸੇਵਿਤਂ ਨਿਰਾਮਿਸਂ ਕਿਲੇਸਾਨਂ ਅਵਤ੍ਥੁਭੂਤਂ, ਤਂ ਪਨ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਸੇਵਿਤਂ ਸਾਮਿਸਂ ਕਿਲੇਸਾਨਂ ਵਤ੍ਥੁਭੂਤਂ, ਤਂ ਇਮਸ੍ਸ ਸਙ੍ਖਮ੍ਪਿ ਕਲਮ੍ਪਿ ਕਲਭਾਗਮ੍ਪਿ ਨ ਉਪੇਤੀਤਿ। ਇਦਾਨਿ ‘‘ਯਂ ਮਯਜ੍ਜ ਪਰਿਭੁਤ੍ਤ’’ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਨ੍ਤੋ **‘‘ਅਪਰਿਮਿਤਦਸ੍ਸਿਨਾ ਗੋਤਮੇਨ, ਬੁਦ੍ਧੇਨ ਸੁਦੇਸਿਤੋ ਧਮ੍ਮੋ’’**ਤਿ ਆਹ। ਤਸ੍ਸਤ੍ਥੋ – ਅਪਰਿਮਿਤਂ ਅਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਂ ਉਪ੍ਪਾਦਵਯਾਭਾਵਤੋ ਸਨ੍ਤਂ ਅਸਙ੍ਖਤਧਾਤੁਂ ਸਯਮ੍ਭੁਞਾਣੇਨ ਪਸ੍ਸੀ, ਅਪਰਿਮਿਤਸ੍ਸ ਅਨਨ੍ਤਾਪਰਿਮੇਯਜਸ੍ਸ ਞੇਯਜਸ੍ਸ ਦਸ੍ਸਾਵੀਤਿ ਤੇਨ **ਅਪਰਿਮਿਤਦਸ੍ਸਿਨਾ** ਗੋਤਮਗੋਤ੍ਤੇਨ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੇਨ ‘‘ਖਯਂ ਵਿਰਾਗਂ ਅਮਤਂ ਪਣੀਤ’’ਨ੍ਤਿ (ਖੁ॰ ਪਾ॰ ੬.੪; ਸੁ॰ ਨਿ॰ ੨੨੭) ਚ ‘‘ਮਦਨਿਮ੍ਮਦਨੋ ਪਿਪਾਸਵਿਨਯੋ’’ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੪.੩੪; ਇਤਿਵੁ॰ ੯੦) ‘‘ਸਬ੍ਬਸਙ੍ਖਾਰਸਮਥੋ’’ਤਿ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੫.੧੪੦; ੧੦.੬) ਚ ਆਦਿਨਾ ਸੁਟ੍ਠੁ **ਦੇਸਿਤੋ ਧਮ੍ਮੋ,** ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਮਯਾ ਅਜ੍ਜ ਪਰਿਭੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਯੋਜਨਾ।

ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਕਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੨. ਵਿਜਯਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਯਸ੍ਸਾਸਵਾ ਪਰਿਕ੍ਖੀਣਾਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਵਿਜਯਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਅਯਮ੍ਪਿ ਪੁਰਿਮਬੁਦ੍ਧੇਸੁ ਕਤਾਧਿਕਾਰੋ ਪਿਯਦਸ੍ਸਿਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਵਿਭਵਸਮ੍ਪਨ੍ਨੇ ਕੁਲੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਵਿਞ੍ਞੁਤਂ ਪਤ੍ਤੋ ਸਤ੍ਥਰਿ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬੁਤੇ ਤਸ੍ਸ ਥੂਪਸ੍ਸ ਰਤਨਖਚਿਤਂ ਵੇਦਿਕਂ ਕਾਰੇਤ੍ਵਾ ਤਤ੍ਥ ਉਲ਼ਾਰਂ ਵੇਦਿਕਾਮਹਂ ਕਾਰੇਸਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮੇਨ ਅਨੇਕਸਤੇ ਅਤ੍ਤਭਾਵੇ ਮਣਿਓਭਾਸੇਨ

ਵਿਚਰਿ। ਏਵੰ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਸੰਸਰਨ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯੰ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਕੁਲੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ, **ਵਿਜਯੋ**ਤਿਸ੍ਸ ਨਾਮੰ ਅਹੋਸਿ। ਸੋ ਵਯਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਵਿਜ੍ਜਾਸੁ ਨਿਪ੍ਫਤ੍ਤਿੰ ਗਤੋ ਤਾਪਸਪਬ੍ਬਜ੍ਜੰ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਅਰਞ੍ਞਾਯਤਨੇ ਝਾਨਲਾਭੀ ਹੁਤ੍ਵਾ ਵਿਹਰਨ੍ਤੋ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੰ ਸੁਤ੍ਵਾ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਪ੍ਪਸਾਦੋ ਸਤ੍ਥੁ ਸਨ੍ਤਿਕੰ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਸਤ੍ਥਾਰੰ ਵਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤੰ ਨਿਸੀਦਿ। ਤਸ੍ਸ ਸਤ੍ਥਾ ਧਮ੍ਮੰ ਦੇਸੇਸਿ। ਸੋ ਧਮ੍ਮੰ ਸੁਤ੍ਵਾ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨੰ ਪਟ੍ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਨਚਿਰਸ੍ਸੇਵ ਅਰਹਤ੍ਤੰ ਪਾਪੁਣਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੧.੧੫.੧੦-੧੪) –

> ''ਨਿਬ੍ਬੁਤੇ ਲੋਕਨਾਥਮ੍ਹਿ, ਪਿਯਦਸ੍ਸੀਨਰੁਤ੍ਤਮੇ।
> ਪਸਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੋ ਸੁਮਨੋ, ਮੁਤ੍ਤਾਵੇਦਿਮਕਾਸਹੰ॥
>
> ''ਮਣੀਹਿ ਪਰਿਵਾਰੇਤ੍ਵਾ, ਅਕਾਸਿੰ ਵੇਦਿਮੁਤ੍ਤਮੰ।
> ਵੇਦਿਕਾਯ ਮਹੰ ਕਤ੍ਵਾ, ਤਤ੍ਥ ਕਾਲਙ੍ਕਤੋ ਅਹੰ॥
>
> ''ਯੰ ਯੰ ਯੋਨੁਪਪਜ੍ਜਾਮਿ, ਦੇਵਤ੍ਤੰ ਅਥ ਮਾਨੁਸੰ।
> ਮਣੀ ਧਾਰੇਨ੍ਤਿ ਆਕਾਸੇ, ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮਸ੍ਸਿਦੰ ਫਲੰ॥
>
> ''ਸੋਲ਼ਸਿਤੋ ਕਪ੍ਪਸਤੇ, ਮਣਿਪ੍ਪਭਾਸਨਾਮਕਾ।
> ਛਤ੍ତਿੰਸਾਸਿੰਸੁ ਰਾਜਾਨੋ, ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀ ਮਹਬ੍ਬਲਾ॥
>
> ''ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹੰ...ਪੇ॰... ਕਤੰ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ''ਨ੍ਤਿ॥

ਅਰਹਤ੍ਤੰ ਪਨ ਪਤ੍ਵਾ ਅਞ੍ਞੰ ਬ੍ਯਾਕਰੋਨ੍ਤੋ **"ਯਸ੍ਸਾਸਵਾ ਪਰਿਕ੍ਖੀਣਾ"**ਤਿ ਗਾਥੰ ਅਭਾਸਿ।

੯੨. ਤਤ੍ਥ **ਯਸ੍ਸਾਸਵਾ ਪਰਿਕ੍ਖੀਣਾ**ਤਿ ਯਸ੍ਸ ਉਤ੍ਤਮਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਕਾਮਾਸਵਾਦਯੋ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਆਸਵਾ ਸਬ੍ਬਸੋ ਖੀਣਾ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗੇਨ ਖੇਪਿਤਾ। **ਆਹਾਰੇ ਚ ਅਨਿਸ੍ਸਿਤੋ**ਤਿ ਯੋ ਚ ਆਹਾਰੇ ਤਣ੍ਹਾਦਿਟ੍ਠਿਨਿਸ੍ਸਯੇਹਿ ਅਨਿਸ੍ਸਿਤੋ ਅਗਧਿਤੋ ਅਨਜ੍ਝਾਪਨ੍ਨੋ, ਨਿਦਸ੍ਸਨਮਤ੍ਤੰ, ਆਹਾਰਸੀਸੇਨੇਤ੍ਥ ਚਤ੍ਤਾਰੋਪਿ ਪਚ੍ਚਯਾ ਗਹਿਤਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ। ਪਚ੍ਚਯਪਰਿਯਾਯੋ ਵਾ ਇਧ ਆਹਾਰ-ਸਦ੍ਦੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। **"ਸੁਞ੍ਞਤੋ ਅਨਿਮਿਤ੍ਤੋ ਚਾ"**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਅਪ੍ਪਣਿਹਿਤਵਿਮੋਕ੍ਖੋਪਿ ਗਹਿਤੋਯੇਵ, ਤੀਣਿਪਿ ਚੇਤਾਨਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਸ੍ਸੇਵ ਨਾਮਾਨਿ। ਨਿਬ੍ਬਾਨਞ੍ਹਿ ਰਾਗਾਦੀਨੰ ਅਭਾਵੇਨ ਸੁਞ੍ਞੰ, ਤੇਹਿ ਵਿਮੁਤ੍ਤਞ੍ਚਾਤਿ ਸੁਞ੍ਞਤਵਿਮੋਕ੍ਖੋ, ਤਥਾ ਰਾਗਾਦਿਨਿਮਿਤ੍ਤਾਭਾਵੇਨ ਸਙ੍ਖਾਰਨਿਮਿਤ੍ਤਾਭਾਵੇਨ ਚ ਅਨਿਮਿਤ੍ਤੰ , ਤੇਹਿ ਵਿਮੁਤ੍ਤਞ੍ਚਾਤਿ ਅਨਿਮਿਤ੍ਤਵਿਮੋਕ੍ਖੋ, ਰਾਗਾਦਿਪਣਿਧੀਨੰ ਅਭਾਵੇਨ ਅਪ੍ਪਣਿਹਿਤੰ, ਤੇਹਿ ਵਿਮੁਤ੍ਤਞ੍ਚਾਤਿ ਅਪ੍ਪਣਿਹਿਤੋ ਵਿਮੋਕ੍ਖੋਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਫਲਸਮਾਪਤ੍ਤਿਵਸੇਨ ਤੰ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਕਤ੍ਵਾ ਵਿਹਰਨ੍ਤਸ੍ਸ ਅਯਮ੍ਪਿ ਤਿਵਿਧੋ **ਵਿਮੋਕ੍ਖੋ ਯਸ੍ਸ ਗੋਚਰੋ, ਆਕਾਸੇਵ ਸਕੁਨ੍ਤਾਨੰ, ਪਦੰ ਤਸ੍ਸ ਦੁਰਨ੍ਨਯ**ਨ੍ਤਿ ਯਥਾ ਆਕਾਸੇ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਾਨੰ ਸਕੁਣਾਨੰ ''ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਠਾਨੇ ਪਾਦੇਹਿ ਅਕ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਗਤਾ, ਇਦੰ ਠਾਨੰ ਉਰੇਨ ਪਹਰਿਤ੍ਵਾ ਗਤਾ, ਇਦੰ ਸੀਸੇਨ, ਇਦੰ ਪਕ੍ਖੇਹੀ''ਤਿ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਞਾਤੁੰ, ਏਵਮੇਵ ਏਵਰੂਪਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ''ਨਿਰਯਪਦਾਦੀਸੁ ਇਮਿਨਾ ਨਾਮ ਪਦੇਨ ਗਤੋ''ਤਿ ਞਾਪੇਤੁਞ੍ਚ ਨ ਸਕ੍ਕਾਤਿ।

ਵਿਜਯਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੩. ਏਰਕਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਦੁਕ੍ਖਾ ਕਾਮਾ ਏਰਕਾਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਏਰਕਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਅਯਮ੍ਪਿ ਪੁਰਿਮਬੁਦ੍ਧੇਸੁ ਕਤਾਧਿਕਾਰੋ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਭਵੇ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਉਪਚਿਨਨ੍ਤੋ ਸਿਦ੍ਧਤ੍ਥਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਕੁਲਗੇਹੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਵਿਞ੍ਞੁਤੰ ਪਤ੍ਤੋ ਏਕਦਿਵਸੰ ਸਤ੍ਥਾਰੰ ਦਿਸ੍ਵਾ ਪਸਨ੍ਨਮਾਨਸੋ ਸਤ੍ਥੁ ਕਿਞ੍ਚਿ ਦਾਤਬ੍ਬਯੁਤ੍ਤਕੰ ਅਲਭਨ੍ਤੋ ''ਹਨ੍ਦਾਹੰ ਕਾਯਸਾਰੰ ਪੁਞ੍ਞੰ ਕਰਿਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ ਸਤ੍ਥੁ ਗਮਨਮਗ੍ਗੰ ਸੋਧੇਤ੍ਵਾ ਸਮੰ

ਅਕਾਸਿ। ਸਤ੍ਥਾ ਤੇਨ ਤਥਾਕਤੰ ਮਗ੍ਗੰ ਪਟਿਪਜ੍ਜਿ । ਸੋ ਤਤ੍ਥ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਦਿਸ੍ਵਾ ਪਸਨ੍ਨਮਾਨਸੋ ਵਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਅਞ੍ਜਲਿੰ ਪਗ੍ਗਯ੍ਹ ਪਸਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੋ ਯਾਵ ਦਸ੍ਸਨੂਪਚਾਰਸਮਤਿਕ੍ਕਮਾ ਬੁਦ੍ਧਾਰਮ੍ਮਣੰ ਪੀਤਿੰ ਅਵਿਜਹਨ੍ਤੋ ਅਟ੍ਠਾਸਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮੇਨ ਦੇਵਲੋਕੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੋ ਅਪਰਾਪਰੰ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਕਤ੍ਵਾ ਸੁਗਤੀਸੁਯੇਵ ਸੰਸਰਨ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯੰ ਸਮ੍ਭਾਵਨੀਯਸ੍ਸ ਕੁਟੁਮ੍ਬਿਯਸ੍ਸ ਪੁਤ੍ਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ, **ਏਰਕੋ**ਤਿਸ੍ਸ ਨਾਮੰ ਅਹੋਸਿ ਅਭਿਰੂਪੋ ਦਸ੍ਸਨੀਯੋ ਪਾਸਾਦਿਕੋ ਇਤਿਕਤ੍ਤੁਬ੍ਬਤਾਸੁ ਪਰਮੇਨ ਵੇਯਜਤ੍ਤਿਯੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ। ਤਸ੍ਸ ਮਾਤਾਪਿਤਰੋ ਕੁਲੇਨ ਰੂਪੇਨ ਆਚਾਰੇਨ ਵਯੇਨ ਕੋਸਲ੍ਲੇਨ ਚ ਅਨੁਚ੍ਛਵਿਕੰ ਦਾਰਿਕੰ ਆਨੇਤ੍ਵਾ ਵਿਵਾਹਕਮ੍ਮੰ ਅਕੰਸੁ । ਸੋ ਤਾਯ ਸਦ੍ਧਿੰ ਸੰਵਾਸੇਨ ਗੇਹੇ ਵਸਨ੍ਤੋ ਪਚ੍ਛਿਮਭਵਿਕਤ੍ਤਾ ਕੇਨਚਿਦੇਵ ਸੰਵੇਗਵਤ੍ਥੁਨਾ ਸੰਸਾਰੇ ਸੰਵਿਗ੍ਗਮਾਨਸੋ ਸਤ੍ਥੁ ਸਨ੍ਤਿਕੰ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਧਮ੍ਮੰ ਸੁਤ੍ਵਾ ਪਟਿਲਦ੍ਧਸਦ੍ਧੋ ਪਬ੍ਬਜਿ, ਤਸ੍ਸ ਸਤ੍ਥਾ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨੰ ਅਦਾਸਿ। ਸੋ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨੰ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਕਤਿਪਯਦਿਵਸਾਤਿਕ੍ਕਮੇਨ ਉਕ੍ਕਣ੍ਠਾਭਿਭੂਤੋ ਵਿਹਾਸਿ। ਅਥ ਸਤ੍ਥਾ ਤਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿੰ ਞਤ੍ਵਾ ਓਵਾਦਵਸੇਨ "**ਦੁਕ੍ਖਾ ਕਾਮਾ ਏਰਕਾ**"ਤਿ ਗਾਥੰ ਅਭਾਸਿ। ਸੋ ਤੰ ਸੁਤ੍ਵਾ ''ਅਯੁਤ੍ਤੰ ਮਯਾ ਕਤੰ, ਯੋਹੰ ਏਵਰੂਪਸ੍ਸ ਸਤ੍ਥੁ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨੰ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਤੰ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜੇਨ੍ਤੋ ਮਿਚ੍ਛਾਵਿਤਕ੍ਕਬਹੁਲੋ ਵਿਹਾਸਿ''ਨ੍ਤਿ ਸੰਵੇਗਜਾਤੋ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਯੁਤ੍ਤਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤੋ ਨਚਿਰਸ੍ਸੇਵ ਅਰਹਤ੍ਤੰ ਪਾਪੁਣਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੧.੧੫.੩੨-੩੬) –

> ''ਉਤ੍ਤਰਿਤ੍ਵਾਨ ਨਦਿਕੰ, ਵਨੰ ਗਚ੍ਛਤਿ ਚਕ੍ਖੁਮਾ।
> ਤਮਦ੍ਦਸਾਸਿੰ ਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੰ, ਸਿਦ੍ਧਤ੍ਥੰ ਵਰਲਕ੍ਖਣੰ॥
>
> ''ਕੁਦਾਲਪਿਟਕਮਾਦਾਯ , ਸਮੰ ਕਤ੍ਵਾਨ ਤੰ ਪਥੰ।
> ਸਤ੍ਥਾਰੰ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ, ਸਕੰ ਚਿਤ੍ਤੰ ਪਸਾਦਯਿੰ॥
>
> ''ਚਤੁਨ੍ਨਵੁਤਿਤੋ ਕਪ੍ਪੇ, ਯੰ ਕਮ੍ਮਮਕਰਿੰ ਤਦਾ।
> ਦੁਗ੍ਗਤਿੰ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ, ਮਗ੍ਗਦਾਨਸ੍ਸਿਦੰ ਫਲੰ॥
>
> ''ਸਤ੍ਤਪਞ੍ਞਾਸਕਪ੍ਪਮ੍ਹਿ, ਏਕੋ ਆਸਿੰ ਜਨਾਧਿਪੋ।
> ਨਾਮੇਨ ਸੁਪ੍ਪਬੁਦ੍ਧੋਤਿ, ਨਾਯਕੋ ਸੋ ਨਰਿਸ੍ਸਰੋ॥
>
> ''ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹੰ...ਪੇ॰... ਕਤੰ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ''ਨ੍ਤਿ॥

ਅਰਹਾ ਪਨ ਹੁਤ੍ਵਾ ਅਞ੍ਞੰ ਬ੍ਯਾਕਰੋਨ੍ਤੋ –

੯੩. ''ਦੁਕ੍ਖਾ ਕਾਮਾ ਏਰਕ, ਨ ਸੁਖਾ ਕਾਮਾ ਏਰਕ।
ਯੋ ਕਾਮੇ ਕਾਮਯਤਿ, ਦੁਕ੍ਖੰ ਸੋ ਕਾਮਯਤਿ ਏਰਕ।
ਯੋ ਕਾਮੇ ਨ ਕਾਮਯਤਿ, ਦੁਕ੍ਖੰ ਸੋ ਨ ਕਾਮਯਤਿ ਏਰਕਾ''ਤਿ॥ –

ਤਮੇਵ ਭਗਵਤਾ ਵੁਤ੍ਤਗਾਥੰ ਪਚ੍ਚੁਦਾਹਾਸਿ।

ਤਤ੍ਥ **ਦੁਕ੍ਖਾ ਕਾਮਾ**ਤਿ ਇਮੇ ਵਤ੍ਥੁਕਾਮਕਿਲੇਸਕਾਮਾ ਦੁਕ੍ਖਵਤ੍ਥੁਤਾਯ ਵਿਪਰਿਣਾਮਦੁਕ੍ਖਸੰਸਾਰਦੁਕ੍ਖਸਭਾਵਤੋ ਚ, ਦੁਕ੍ਖਾ ਦੁਕ੍ਖਮਾ ਦੁਕ੍ਖਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਕਾ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹੇਤੰ – ''ਅਪ੍ਪਸ੍ਸਾਦਾ ਕਾਮਾ ਬਹੁਦੁਕ੍ਖਾ ਬਹੁਪਾਯਾਸਾ, ਆਦੀਨਵੋ ਏਤ੍ਥ ਭਿਯ੍ਯੋ''ਤਿਆਦਿ (ਪਾਚਿ॰ ੪੧੭; ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੩੪)। **ਏਰਕਾ**ਤਿ ਪਠਮੰ ਤਾਵ ਭਗਵਾ ਤੰ ਆਲਪਤਿ, ਪਚ੍ਛਾ ਪਨ ਥੇਰੋ ਅਤ੍ਤਾਨੰ ਨਾਮੇਨ ਕਥੇਸਿ। **ਨ ਸੁਖਾ ਕਾਮਾ**ਤਿ ਕਾਮਾ ਨਾਮੇਤੇ ਜਾਨਨ੍ਤਸ੍ਸ ਸੁਖਾ ਨ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਅਜਾਨਨ੍ਤਸ੍ਸ ਪਨ ਸੁਖਤੋ ਉਪਟ੍ਠਹਨ੍ਤਿ। ਯਥਾਹ – ''ਯੋ ਸੁਖੰ ਦੁਕ੍ਖਤੋ ਅਦ੍ਦ, ਦੁਕ੍ਖਮਦ੍ਦਕ੍ਖਿ ਸਲ੍ਲਤੋ''ਤਿਆਦਿ (ਸੰ॰ ਨਿ॰ ੪.੨੫੩; ਇਤਿਵੁ॰ ੫੩; ਥੇਰਗਾ॰ ੯੮੬)। **ਯੋ ਕਾਮੇ ਕਾਮਯਤਿ, ਦੁਕ੍ਖੰ ਸੋ ਕਾਮਯਤੀ**ਤਿ

ਯੋ ਸਤ੍ਤੋ ਕਿਲੇਸਕਾਮੇਨ ਵਤ੍ਥੁਕਾਮੇ ਕਾਮਯਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਤੰ ਕਾਮਨੰ ਸਮ੍ਪਤਿ ਸਪਰਿਲ਼ਾਹਤਾਯ , ਆਯਤਿੰ ਅਪਾਯਦੁਕ੍ਖਹੇਤੁਤਾਯ ਚ ਵਟ੍ਟਦੁਕ੍ਖਹੇਤੁਤਾਯ ਚ ਦੁਕ੍ਖਂ। ਵਤ੍ਥੁਕਾਮਾ ਪਨ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਵਤ੍ਥੁਭੂਤਾ। ਇਤਿ ਸੋ ਦੁਕ੍ਖਸਭਾਵਂ ਦੁਕ੍ਖਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਦੁਕ੍ਖਵਤ੍ਥੁਞ੍ਚ ਕਾਮਯਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਇਤਰਂ ਪਟਿਪਕ੍ਖਵਸੇਨ ਤਮੇਵਤ੍ਥਂ ਞਾਪੇਤੁਂ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਸ੍ਸਤ੍ਥੋ ਵੁਤ੍ਤਵਿਪਰਿਯਾਯੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

ਏਰਕਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੪. ਮੇਤ੍ਤਜਿਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਨਮੋ ਹਿ ਤਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਮੇਤ੍ਤਜਿਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਸੋ ਕਿਰ ਅਨੋਮਦਸ੍ਸਿਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਕੁਲਗੇਹੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਵਿਞ੍ਞੁਤਂ ਪਤ੍ਤੋ ਸਾਸਨੇ ਅਭਿਪ੍ਪਸਨ੍ਨੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਬੋਧਿਰੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਇਟ੍ਠਕਾਹਿ ਵੇਦਿਕਂ ਚਿਨਿਤ੍ਵਾ ਸੁਧਾਪਰਿਕਮ੍ਮਂ ਕਾਰੇਸਿ। ਸਤ੍ਥਾ ਤਸ੍ਸ ਅਨੁਮੋਦਨਂ ਅਕਾਸਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮੇਨ ਦੇਵਲੋਕੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਅਪਰਾਪਰਂ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਕਤ੍ਵਾ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਸਂਸਰਨ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਮਗਧਰਟ੍ਠੇ ਅਞ੍ਞਤਰਸ੍ਸ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਸ੍ਸ ਪੁਤ੍ਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ, **ਮੇਤ੍ਤਜੀ**ਤਿਸ੍ਸ ਨਾਮਂ ਅਹੋਸਿ। ਸੋ ਵਯਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਕਾਮੇਸੁ ਆਦੀਨਵਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਤਾਪਸਪਬ੍ਬਜ੍ਜਂ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਅਰਞ੍ਞੇ ਵਿਹਰਨ੍ਤੋ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਪੁਬ੍ਬਹੇਤੁਨਾ ਚੋਦਿਯਮਾਨੋ ਸਤ੍ਥੁ ਸਨ੍ਤਿਕਂ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਿਨਿਵਤ੍ਤਿਯੋ ਆਰਬ੍ਭ ਪਞ੍ਹਂ ਪੁਚ੍ਛਿਤ੍ਵਾ ਸਤ੍ਥਾਰਾ ਪਞ੍ਹੇ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਿਤੇ ਪਟਿਲਦ੍ਧਸਦ੍ਧੋ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਂ ਪਟ੍ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਾਪੁਣਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੧.੧੫.੨੬-੩੧) –

''ਅਨੋਮਦਸ੍ਸੀਮੁਨਿਨੋ, ਬੋਧਿਵੇਦਿਮਕਾਸਹਂ।
ਸੁਧਾਯ ਪਿਣ੍ਡਂ ਦਤ੍ਵਾਨ, ਪਾਣਿਕਮ੍ਮਂ ਅਕਾਸਹਂ॥

''ਦਿਸ੍ਵਾ ਤਂ ਸੁਕਤਂ ਕਮ੍ਮਂ, ਅਨੋਮਦਸ੍ਸੀ ਨਰੁਤ੍ਤਮੋ।
ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘੇ ਠਿਤੋ ਸਤ੍ਥਾ, ਇਮਾ ਗਾਥਾ ਅਭਾਸਥ॥

''ਇਮਿਨਾ ਸੁਧਕਮ੍ਮੇਨ, ਚੇਤਨਾਪਣਿਧੀਹਿ ਚ।
ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਂ ਅਨੁਭੋਤ੍ਵਾਨ, ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸਨ੍ਤਂ ਕਰਿਸ੍ਸਤਿ॥

''ਪਸਨ੍ਨਮੁਖਵਣ੍ਣੋਮ੍ਹਿ, ਏਕਗ੍ਗੋ ਸੁਸਮਾਹਿਤੋ।
ਧਾਰੇਮਿ ਅਨ੍ਤਿਮਂ ਦੇਹਂ, ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸਾਸਨੇ॥

''ਇਤੋ ਕਪ੍ਪਸਤੇ ਆਸਿਂ, ਪਰਿਪੁਣ੍ਣੇ ਅਨੂਨਕੇ।
ਰਾਜਾ ਸਬ੍ਬਘਨੋ ਨਾਮ, ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀ ਮਹਬ੍ਬਲੋ॥

''ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹਂ...ਪੇ॰... ਕਤਂ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ''ਨ੍ਤਿ॥
ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਨ ਪਤ੍ਵਾ ਸਤ੍ਥਾਰਂ ਥੋਮੇਨ੍ਤੋ –

੯੪. ''ਨਮੋ ਹਿ ਤਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ, ਸਕ੍ਯਪੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਸਿਰੀਮਤੋ।
ਤੇਨਾਯਂ ਅਗ੍ਗਪ੍ਪਤ੍ਤੇਨ, ਅਗ੍ਗਧਮ੍ਮੋ ਸੁਦੇਸਿਤੋ''ਤਿ॥ – ਗਾਥਂ ਅਭਾਸਿ।

ਤਤ੍ਥ **ਨਮੋ**ਤਿ ਨਮਕ੍ਕਾਰੋ। **ਹੀ**ਤਿ ਨਿਪਾਤਮਤ੍ਤਂ। **ਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਯੋ ਸੋ ਭਗਵਾ ਸਮਤਿਂਸਪਾਰਮਿਯੋ ਪੂਰੇਤ੍ਵਾ ਸਬ੍ਬਕਿਲੇਸੇ ਭਞ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਅਨੁਤ੍ਤਰਂ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੋਧਿਂ ਅਭਿਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ, ਸਕ੍ਯਰਾਜਸ੍ਸ ਪੁਤ੍ਤੋਤਿ **ਸਕ੍ਯਪੁਤ੍ਤੋ**। ਅਨਞ੍ਞਸਾਧਾਰਣਾਯ ਪੁਞ੍ਞਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਚ ਸਮ੍ਭਾਵਿਤੋ ਉਤ੍ਤਮਾਯ ਰੂਪਕਾਯਸਿਰਿਯਾ ਧਮ੍ਮਕਾਯਸਿਰਿਯਾ ਚ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਤ੍ਤਾ **ਸਿਰੀਮਾ,** ਤਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਸਕ੍ਯਪੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਸਿਰੀਮਤੋ ਨਮੋ ਅਤ੍ਥੁ, ਤਂ ਨਮਾਮੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਤੇਨਾ**ਤਿ ਤੇਨ ਭਗਵਤਾ। **ਅਯ**ਨ੍ਤਿ ਤਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਤਾਯ ਵਦਤਿ। **ਅਗ੍ਗਪ੍ਪਤ੍ਤੇਨਾ**ਤਿ ਅਗ੍ਗਂ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਂ, ਸਬ੍ਬੇਹਿ ਵਾ ਗੁਣੇਹਿ ਅਗ੍ਗਭਾਵਂ ਸੇਟ੍ਠਭਾਵਂ ਪਤ੍ਤੇਨ। **ਅਗ੍ਗਧਮ੍ਮੋ**ਤਿ ਅਗ੍ਗੋ ਉਤ੍ਤਮੋ ਨਵਵਿਧਲੋਕੁਤ੍ਤਰੋ ਧਮ੍ਮੋ ਸੁਟ੍ਠੁ ਅਵਿਪਰੀਤਂ **ਦੇਸਿਤੋ** ਪਵੇਦਿਤੋਤਿ।

ਮੇਤ੍ਤਜਿਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੫. ਚਕ੍ਖੁਪਾਲਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਅਨ੍ਧੋਹਂ ਹਤਨੇਤ੍ਤੋਸ੍ਮੀਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਚਕ੍ਖੁਪਾਲਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਸੋਪਿ ਪੁਰਿਮਬੁਦ੍ਧੇਸੁ ਕਤਾਧਿਕਾਰੋ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਭਵੇ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਸਿਦ੍ਧਤ੍ਥਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਕੁਲਗੇਹੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਵਿਞ੍ਞੁਤਂ ਪਤ੍ਤੋ ਭਗਵਤਿ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬੁਤੇ ਥੂਪਮਹੇ ਕਯਿਰਮਾਨੇ ਉਮਾਪੁਪ੍ਫਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਥੂਪਂ ਪੂਜੇਸਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮੇਨ ਦੇਵਲੋਕੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਅਪਰਾਪਰਂ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਕਤ੍ਵਾ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਸਂਸਰਨ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਮਹਾਸੁਵਣ੍ਣਸ੍ਸ ਨਾਮ ਕੁਟੁਮ੍ਬਿਕਸ੍ਸ ਪੁਤ੍ਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਸ **ਪਾਲੋ**ਤਿ ਨਾਮਮਕਂਸੁ। ਮਾਤਾ ਤਸ੍ਸ ਆਧਾਵਿਤ੍ਵਾ ਪਰਿਧਾਵਿਤ੍ਵਾ ਵਿਚਰਣਕਾਲੇ ਅਞ੍ਞਂ ਪੁਤ੍ਤਂ ਲਭਿ। ਤਸ੍ਸ ਮਾਤਾਪਿਤਰੋ **ਚੂਲ਼ਪਾਲੋ**ਤਿ ਨਾਮਂ ਕਤ੍ਵਾ ਇਤਰਂ **ਮਹਾਪਾਲੋ**ਤਿ ਵੋਹਰਿਂਸੁ। ਅਥ ਤੇ ਵਯਪ੍ਪਤ੍ਤੇ ਘਰਬਨ੍ਧਨੇਨ ਬਨ੍ਧਿਂਸੁ। ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਸਤ੍ਥਾ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ ਜੇਤਵਨੇ। ਤਤ੍ਥ ਮਹਾਪਾਲੋ ਜੇਤਵਨਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੇਹਿ ਉਪਾਸਕੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਵਿਹਾਰਂ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਸਤ੍ਥੁ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਧਮ੍ਮਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਪਟਿਲਦ੍ਧਸਦ੍ਧੋ ਕੁਟੁਮ੍ਬਭਾਰਂ ਕਨਿਟ੍ਠਭਾਤਿਕਸ੍ਸੇਵ ਭਾਰਂ ਕਤ੍ਵਾ ਸਯਂ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਲਦ੍ਧੂਪਸਮ੍ਪਦੋ ਆਚਰਿਯੁਪਜ੍ਝਾਯਾਨਂ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਪਞ੍ਚਵਸ੍ਸਾਨਿ ਵਸਿਤ੍ਵਾ ਵੁਟ੍ਠਵਸ੍ਸੋ ਪਵਾਰੇਤ੍ਵਾ ਸਤ੍ਥੁ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਸਟ੍ਠਿਮਤ੍ਤੇ ਸਹਾਯਭਿਕ੍ਖੂ ਲਭਿਤ੍ਵਾ ਤੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਭਾਵਨਾਨੁਕੂਲਂ ਵਸਨਟ੍ਠਾਨਂ ਪਰਿਯੇਸਨ੍ਤੋ ਅਞ੍ਞਤਰਂ ਪਚ੍ਚਨ੍ਤਗਾਮਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਗਾਮਵਾਸਿਕੇਹਿ ਉਪਾਸਕੇਹਿ ਕਾਰੇਤ੍ਵਾ ਦਿਨ੍ਨਾਯ ਅਰਞ੍ਞਾਯਤਨੇ ਪਣ੍ਣਸਾਲਾਯ ਵਸਨ੍ਤੋ ਸਮਣਧਮ੍ਮਂ ਕਰੋਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਅਕ੍ਖਿਰੋਗੋ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ। ਵੇਜ੍ਜੋ ਭੇਸਜ੍ਜਂ ਸਮ੍ਪਾਦੇਤ੍ਵਾ ਅਦਾਸਿ। ਸੋ ਵੇਜ੍ਜੇਨ ਵੁਤ੍ਤਵਿਧਾਨਂ ਨ ਪਟਿਪਜ੍ਜਿ। ਤੇਨਸ੍ਸ ਰੋਗੋ ਵਡ੍ਢਿ। ਸੋ ''ਅਕ੍ਖਿਰੋਗਵੂਪਸਮਨਤੋ ਕਿਲੇਸਰੋਗਵੂਪਸਮਨਮੇਵ ਮਯ੍ਹਂ ਵਰ''ਨ੍ਤਿ ਅਕ੍ਖਿਰੋਗਂ ਅਜ੍ਝੁਪੇਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯਯੇਵ ਯੁਤ੍ਤਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤੋ ਅਹੋਸਿ। ਤਸ੍ਸ ਭਾਵਨਂ ਉਸ੍ਸੁਕ੍ਕਾਪੇਨ੍ਤਸ੍ਸ ਅਪੁਬ੍ਬਂ ਅਚਰਿਮਂ ਅਕ੍ਖੀਨਿ ਚੇਵ ਕਿਲੇਸਾ ਚ ਭਿਜ੍ਜਿਂਸੁ। ਸੋ ਸੁਕ੍ਖਵਿਪਸ੍ਸਕੋ ਅਰਹਾ ਅਹੋਸਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੧.੧੫.੨੧-੨੫) –

''ਨਿਬ੍ਬੁਤੇ ਲੋਕਮਹਿਤੇ, ਆਹੁਤੀਨਂ ਪਟਿਗ੍ਗਹੇ।
ਸਿਦ੍ਧਤ੍ਥਮ੍ਹਿ ਭਗਵਤਿ, ਮਹਾਥੂਪਮਹੋ ਅਹੁ॥

''ਮਹੇ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਮ੍ਹਿ, ਸਿਦ੍ਧਤ੍ਥਸ੍ਸ ਮਹੇਸਿਨੋ।
ਉਮਾਪੁਪ੍ਫਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾਨ, ਥੂਪਮ੍ਹਿ ਅਭਿਰੋਪਯਿਂ॥

''ਚਤੁਨ੍ਨਵੁਤਿਤੋ ਕਪ੍ਪੇ, ਯਂ ਪੁਪ੍ਫਮਭਿਰੋਪਯਿਂ।
ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ, ਥੂਪਪੂਜਾਯਿਦਂ ਫਲਂ॥

''ਇਤੋ ਚ ਨਵਮੇ ਕਪ੍ਪੇ, ਸੋਮਦੇਵਸਨਾਮਕਾ।
ਪਞ੍ਚਾਸੀਤਿਸੁ ਰਾਜਾਨੋ, ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀ ਮਹਬ੍ਬਲਾ॥

‘‘ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹੰ…ਪੇ॰… ਕਤੰ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ’’ਨ੍ਤਿ॥

ਅਥ ਥੇਰੇ ਅਕ੍ਖਿਰੋਗੇਨ ਵਿਹਾਰੇ ਓਹੀਨੇ ਗਾਮੰ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਗਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਉਪਾਸਕਾ ‘‘ਕਸ੍ਮਾ ਥੇਰੋ ਨਾਗਤੋ’’ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤ੍ਵਾ ਤਮਤ੍ਥੰ ਸੁਤ੍ਵਾ ਸੋਕਾਭਿਭੂਤਾ ਪਿਣ੍ਡਪਾਤੰ ਉਪਨੇਤ੍ਵਾ, ‘‘ਭਨ੍ਤੇ, ਕਿਞ੍ਚਿ ਮਾ ਚਿਨ੍ਤਯਿਤ੍ਥ, ਇਦਾਨਿ ਮਯਮੇਵ ਪਿਣ੍ਡਪਾਤੰ ਆਨੇਤ੍ਵਾ ਉਪਟ੍ਠਹਿਸ੍ਸਾਮਾ’’ਤਿ ਤਥਾ ਕਰੋਨ੍ਤਿ। ਭਿਕ੍ਖੂ ਥੇਰਸ੍ਸ ਓਵਾਦੇ ਠਤ੍ਵਾ ਨਚਿਰਸ੍ਸੇਵ ਅਰਹਤ੍ਤੰ ਪਤ੍ਵਾ ਵੁਟ੍ਠਵਸ੍ਸਾ ਪਵਾਰੇਤ੍ਵਾ, ‘‘ਸਤ੍ਥਾਰੰ ਵਨ੍ਦਿਤੁੰ ਸਾਵਤ੍ਥਿੰ ਗਮਿਸ੍ਸਾਮ, ਭਨ੍ਤੇ’’ਤਿ ਆਹੰਸੁ। ਥੇਰੋ, ‘‘ਅਹੰ ਦੁਬ੍ਬਲੋ ਅਚਕ੍ਖੁਕੋ, ਮਗ੍ਗੋ ਚ ਸਉਪਦ੍ਦਵੋ, ਮਯਾ ਸਦ੍ਧਿੰ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਾਨੰ ਤੁਮ੍ਹਾਕੰ ਪਰਿਸ੍ਸਯੋ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ, ਤੁਮ੍ਹੇ ਪਠਮੰ ਗਚ੍ਛਥ, ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਸਤ੍ਥਾਰੰ ਮਹਾਥੇਰੇ ਚ ਮਮ ਵਚਨੇਨ ਵਨ੍ਦਥ, ਚੂਲ਼ਪਾਲਸ੍ਸ ਮਮ ਪਵਤ੍ਤਿੰ ਕਥੇਤ੍ਵਾ ਕਞ੍ਚਿ ਪੁਰਿਸੰ ਪੇਸੇਯ੍ਯਾਥਾ’’ਤਿ ਆਹ। ਤੇ ਪੁਨਪਿ ਯਾਚਿਤ੍ਵਾ ਗਮਨੰ ਅਲਭਨ੍ਤਾ ‘‘ਸਾਧੂ’’ਤਿ ਪਟਿਸ੍ਸੁਣਿਤ੍ਵਾ ਸੇਨਾਸਨੰ ਸੰਸਾਮੇਤ੍ਵਾ ਉਪਾਸਕੇ ਆਪੁਚ੍ਛਿਤ੍ਵਾ ਅਨੁਕ੍ਕਮੇਨ ਜੇਤਵਨੰ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਸਤ੍ਥਾਰੰ ਮਹਾਥੇਰੇ ਚ ਤਸ੍ਸ ਵਚਨੇਨ ਵਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਦੁਤਿਯਦਿਵਸੇ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯੰ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਚਰਿਤ੍ਵਾ ਚੂਲ਼ਪਾਲਸ੍ਸ ਤੰ ਪਵਤ੍ਤਿੰ ਵਤ੍ਵਾ ਤੇਨ ‘‘ਅਯੰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਮਯ੍ਹੰ ਭਾਗਿਨੇਯ੍ਯੋ ਪਾਲਿਤੋ ਨਾਮ, ਇਮੰ ਪੇਸਿਸ੍ਸਾਮੀ’’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੇ, ‘‘ਮਗ੍ਗੋ ਸਪਰਿਸ੍ਸਯੋ, ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਏਕੇਨ ਗਹਟ੍ਠੇਨ ਗਨ੍ਤੁੰ, ਤਸ੍ਮਾ ਪਬ੍ਬਾਜੇਤਬ੍ਬੋ’’ਤਿ ਤੰ ਪਬ੍ਬਾਜੇਤ੍ਵਾ ਪੇਸੇਸੁੰ। ਸੋ ਅਨੁਕ੍ਕਮੇਨ ਥੇਰਸ੍ਸ ਸਨ੍ਤਿਕੰ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨੰ ਤਸ੍ਸ ਓਰੋਚੇਤ੍ਵਾ ਤੰ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਆਗਚ੍ਛਨ੍ਤੋ ਅਨ੍ਤਰਾਮਗ੍ਗੇ ਅਞ੍ਞਤਰਸ੍ਸ ਗਾਮਸ੍ਸ ਸਾਮਨ੍ਤਾ ਅਰਞ੍ਞਟ੍ਠਾਨੇ ਏਕਿਸ੍ਸਾ ਕਟ੍ਠਹਾਰਿਯਾ ਗਾਯਨ੍ਤਿਯਾ ਸਦ੍ਦੰ ਸੁਤ੍ਵਾ ਪਟਿਬਦ੍ਧਚਿਤ੍ਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਯਟ੍ਠਿਕੋਟਿੰ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜੇਤ੍ਵਾ ‘‘ਤਿਟ੍ਠਥ, ਭਨ੍ਤੇ, ਮੁਹੁਤ੍ਤੰ ਯਾਵਾਹੰ ਆਗਚ੍ਛਾਮੀ’’ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ਤਸ੍ਸਾ ਸਨ੍ਤਿਕੰ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਤਤ੍ਥ ਸੀਲਵਿਪਤ੍ਤਿੰ ਪਾਪੁਣਿ। ਥੇਰੋ ਇਦਾਨਿਮੇਵ ਇਤ੍ਥਿਯਾ ਗੀਤਸਦ੍ਦੋ ਸੁਤੋ, ਸਾਮਣੇਰੋ ਚ ਚਿਰਾਯਤਿ, ਨੂਨ ਸੀਲਵਿਪਤ੍ਤਿੰ ਪਤ੍ਤੋ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ’’ਤਿ ਚਿਨ੍ਤੇਸਿ। ਸੋਪਿ ਆਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ‘‘ਗਚ੍ਛਾਮ, ਭਨ੍ਤੇ’’ਤਿ ਆਹ। ਥੇਰੋ ‘‘ਕਿੰ ਪਾਪੋ ਜਾਤੋਸੀ’’ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿ। ਸਾਮਣੇਰੋ ਤੁਣ੍ਹੀ ਹੁਤ੍ਵਾ ਪੁਨ ਪੁਚ੍ਛਿਤੋਪਿ ਨ ਕਥੇਸਿ। ਥੇਰੋ ‘‘ਤਾਦਿਸੇਨ ਪਾਪੇਨ ਮਯ੍ਹੰ ਯਟ੍ਠਿਗਹਣਕਿਚ੍ਚੰ ਨਤ੍ਥਿ, ਗਚ੍ਛ ਤ੍ਵ’’ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ਪੁਨ ਤੇਨ ‘‘ਬਹੁਪਰਿਸ੍ਸਯੋ ਮਗ੍ਗੋ, ਤੁਮ੍ਹੇ ਚ ਅਨ੍ਧਾ, ਕਥੰ ਗਮਿਸ੍ਸਥਾ’’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੇ ‘‘ਬਾਲ ਇਧੇਵ ਮੇ ਨਿਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਮਰਨ੍ਤਸ੍ਸਾਪਿ ਅਪਰਾਪਰੰ ਪਰਿਵਤ੍ਤੇਨ੍ਤਸ੍ਸਾਪਿ ਤਾਦਿਸੇਨ ਗਮਨੰ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥੀ’’ਤਿ ਇਮਮਤ੍ਥੰ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ –

੯੫. ‘‘ਅਨ੍ਧੋਹੰ ਹਤਨੇਤ੍ਤੋਸ੍ਮਿ, ਕਨ੍ਤਾਰਦ੍ਧਾਨਪਕ੍ਖਨ੍ਦੋ।
ਸਯਮਾਨੋਪਿ ਗਚ੍ਛਿਸ੍ਸੰ, ਨ ਸਹਾਯੇਨ ਪਾਪੇਨਾ’’ਤਿ॥ – ਗਾਥੰ ਅਭਾਸਿਤ੍ਥ।

ਤਤ੍ਥ **ਅਨ੍ਧੋ**ਤਿ ਚਕ੍ਖੁਵਿਕਲੋ। **ਹਤਨੇਤ੍ਤੋ**ਤਿ ਵਿਨਟ੍ਠਚਕ੍ਖੁਕੋ, ਤੇਨ ‘‘ਪਯੋਗਵਿਪਤ੍ਤਿਵਸੇਨਾਹੰ ਉਪਹਤਨੇਤ੍ਤਤਾਯ ਅਨ੍ਧੋ, ਨ ਜਚ੍ਚਨ੍ਧਭਾਵੇਨਾ’’ਤਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੰ ਅਨ੍ਧਭਾਵੰ ਵਿਸੇਸੇਤਿ। ਅਥ ਵਾ ‘‘ਅਨ੍ਧੋ’’ਤਿ ਇਦੰ ‘‘ਅਨ੍ਧੇ ਜਿਣ੍ਣੇ ਮਾਤਾਪਿਤਰੋ ਪੋਸੇਤੀ’’ਤਿਆਦੀਸੁ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੨.੨੯੮) ਵਿਯ ਮੰਸਚਕ੍ਖੁਵੇਕਲ੍ਲਦੀਪਨੰ, ‘‘ਸਬ੍ਬੇਪਿਮੇ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਾ ਅਨ੍ਧਾ ਅਚਕ੍ਖੁਕਾ’’ (ਉਦਾ॰ ੫੪) ‘‘ਅਨ੍ਧੋ ਏਕਚਕ੍ਖੁ ਦ੍ਵਿਚਕ੍ਖੂ’’ਤਿਆਦੀਸੁ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੩.੨੯) ਵਿਯ ਨ ਪਞ੍ਞਾਚਕ੍ਖੁਵੇਕਲ੍ਲਦੀਪਨਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **‘‘ਹਤਨੇਤ੍ਤੋਸ੍ਮੀ’’**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਤੇਨ ਮੁਖ੍ਯਮੇਵ ਅਨ੍ਧਭਾਵੰ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਕਨ੍ਤਾਰਦ੍ਧਾਨਪਕ੍ਖਨ੍ਦੋ**ਤਿ ਕਨ੍ਤਾਰੇ ਵਿਵਨੇ ਦੀਘਮਗ੍ਗੰ ਅਨੁਪਵਿਟ੍ਠੋ, ਨ ਜਾਤਿਕਨ੍ਤਾਰਾਦਿਗਹਨੰ ਸੰਸਾਰਦ੍ਧਾਨੰ ਪਟਿਪਨ੍ਨੋਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਤਾਦਿਸਞ੍ਹਿ ਕਨ੍ਤਾਰਦ੍ਧਾਨੰ ਅਯੰ ਥੇਰੋ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਠਿਤੋ, **ਸਯਮਾਨੋਪੀ**ਤਿ ਸਯਨ੍ਤੋਪਿ, ਪਾਦੇਸੁ ਅਵਹਨ੍ਤੇਸੁ ਉਰੇਨ ਜਣ੍ਣੁਕਾਹਿ ਚ ਭੂਮਿਯੰ ਸੰਸਰਨ੍ਤੋ ਪਰਿਵਤ੍ਤੇਨ੍ਤੋਪਿ ਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯੰ। **ਨ ਸਹਾਯੇਨ ਪਾਪੇਨਾ**ਤਿ ਤਾਦਿਸੇਨ ਪਾਪਪੁਗ੍ਗਲੇਨ ਸਹਾਯਭੂਤੇਨ ਸਦ੍ਧਿੰ ਨ ਗਚ੍ਛਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਯੋਜਨਾ। ਤੰ ਸੁਤ੍ਵਾ ਇਤਰੋ ਸੰਵੇਗਜਾਤੋ ‘‘ਭਾਰਿਯੰ ਵਤ ਮਯਾ ਸਾਹਸਿਕਕਮ੍ਮੰ ਕਤ’’ਨ੍ਤਿ ਬਾਹਾ ਪਗ੍ਗਯ੍ਹ ਕਨ੍ਦਨ੍ਤੋ ਵਨਸਣ੍ਡੰ ਪਕ੍ਖਨ੍ਦੋ ਚ ਅਹੋਸਿ। ਅਥ ਥੇਰਸ੍ਸ ਸੀਲਤੇਜੇਨ ਪਣ੍ਡੁਕਮ੍ਬਲਸਿਲਾਸਨੰ ਉਣ੍ਹਾਕਾਰੰ ਦਸ੍ਸੇਸਿ। ਤੇਨ ਸਕ੍ਕੋ ਤੰ ਕਾਰਣੰ ਞਤ੍ਵਾ ਥੇਰਸ੍ਸ ਸਨ੍ਤਿਕੰ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਸਾਵਤ੍ਥਿਗਾਮਿਪੁਰਿਸੰ ਵਿਯ ਅਤ੍ਤਾਨੰ ਞਾਪੇਤ੍ਵਾ ਯਟ੍ਠਿਕੋਟਿੰ ਗਣ੍ਹਨ੍ਤੋ ਮਗ੍ਗੰ ਸਙ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਤਦਹੇਵ ਸਾਯਨ੍ਹੇ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯੰ ਥੇਰੰ ਨੇਤ੍ਵਾ ਤਤ੍ਥ ਜੇਤਵਨੇ ਚੂਲ਼ਪਾਲਿਤੇਨ ਕਾਰਿਤਾਯ ਪਣ੍ਣਸਾਲਾਯ ਫਲਕੇ ਨਿਸੀਦਾਪੇਤ੍ਵਾ ਤਸ੍ਸ ਸਹਾਯਵਣ੍ਣੇਨ ਥੇਰਸ੍ਸ ਆਗਤਭਾਵੰ ਜਾਨਾਪੇਤ੍ਵਾ ਪਕ੍ਕਾਮਿ; ਚੂਲ਼ਪਾਲਿਤੋਪਿ ਤੰ ਯਾਵਜੀਵੰ ਸਕ੍ਕਚ੍ਚੰ ਉਪਟ੍ਠਾਸੀਤਿ।

ਚਕ੍ਖੁਪਾਲਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੬. ਖਣ੍ਡਸੁਮਨਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਏਕਪੁਪ੍ਫੰ ਚਜਿਤ੍ਵਾਨਾਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਖਣ੍ਡਸੁਮਨਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਸੋ ਕਿਰ ਪਦੁਮੁਤ੍ਤਰਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਕੁਲਗੇਹੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਵਿਞ੍ਞੁਤਂ ਪਤ੍ਤੋ ਸਤ੍ਥਰਿ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬੁਤੇ ਤਸ੍ਸ ਥੂਪਸ੍ਸ ਸਮਨ੍ਤਤੋ ਚਨ੍ਦਨਵੇਦਿਕਾਯ ਪਰਿਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਮਹਨ੍ਤਂ ਪੂਜਂ ਅਕਾਸਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮੇਨ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਉਲ਼ਾਰਂ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਂ ਅਨੁਭਵਨ੍ਤੋ ਕਸ੍ਸਪਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਕੁਟੁਮ੍ਬਿਕਕੁਲੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੋ ਸਤ੍ਥਰਿ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬੁਤੇ ਕਨਕਥੂਪਂ ਉਦ੍ਦਿਸ੍ਸ ਰਞ੍ਞਾ ਪੁਪ੍ਫਪੂਜਾਯ ਕਯਿਰਮਾਨਾਯ ਪੁਪ੍ਫਾਨਿ ਅਲਭਨ੍ਤੋ ਏਕਂ ਖਣ੍ਡਸੁਮਨਪੁਪ੍ਫਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਮਹਤਾ ਮੂਲੇਨ ਤਂ ਕਿਣਿਤ੍ਵਾ ਗਣ੍ਹਨ੍ਤੋ ਚੇਤਿਯੇ ਪੂਜਂ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਉਲ਼ਾਰਂ ਪੀਤਿਸੋਮਨਸ੍ਸਂ ਉਪ੍ਪਾਦੇਸਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮੇਨ ਦੇਵਲੋਕੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਅਸੀਤਿ ਵਸ੍ਸਕੋਟਿਯੋ ਸਗ੍ਗਸੁਖਂ ਅਨੁਭਵਿਤ੍ਵਾ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਪਾਵਾਯਂ ਮਲ੍ਲਰਾਜਕੁਲੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਜਾਤਕਾਲੇ ਗੇਹੇ ਖਣ੍ਡਸਕ੍ਖਰਾ ਸੁਮਨਪੁਪ੍ਫਾਨਿ ਚ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਿ ਅਹੇਸੁਂ। ਤੇਨਸ੍ਸ **ਖਣ੍ਡਸੁਮਨੋ**ਤਿ ਨਾਮਮਕਂਸੁ। ਸੋ ਵਿਞ੍ਞੁਤਂ ਪਤ੍ਤੋ ਭਗਵਤਿ ਪਾਵਾਯਂ ਚੁਨ੍ਦਸ੍ਸ ਅਮ੍ਬਵਨੇ ਵਿਹਰਨ੍ਤੇ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਧਮ੍ਮਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਪਟਿਲਦ੍ਧਸਦ੍ਧੋ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਕਮ੍ਮਂ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਨਚਿਰਸ੍ਸੇਵ ਛਲ਼ਭਿਞ੍ਞੋ ਅਹੋਸਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੧.੧੫.੧੫-੨੦) –

''ਪਦੁਮੁਤ੍ਤਰੋ ਨਾਮ ਜਿਨੋ, ਲੋਕਜੇਟ੍ਠੋ ਨਰਾਸਭੋ।
ਜਲਿਤ੍ਵਾ ਅਗ੍ਗਿਕ੍ਖਨ੍ਧੋਵ, ਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬੁਤੋ॥

''ਨਿਬ੍ਬੁਤੇ ਚ ਮਹਾਵੀਰੇ, ਥੂਪੋ ਵਿਤ੍ਥਾਰਿਕੋ ਅਹੁ।
ਦੂਰਤੋਵ ਉਪਟ੍ਠੇਨ੍ਤਿ, ਧਾਤੁਗੇਹਵਰੁਤ੍ਤਮੇ॥

''ਪਸਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੋ, ਸੁਮਨੋ, ਅਕਂ ਚਨ੍ਦਨਵੇਦਿਕਂ।
ਦਿਸ੍ਸਤਿ ਥੂਪਖਨ੍ਧੋ ਚ, ਥੂਪਾਨੁਚ੍ਛਵਿਕੋ ਤਦਾ॥

''ਭਵੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਮਾਨਮ੍ਹਿ, ਦੇਵਤ੍ਤੇ ਅਥ ਮਾਨੁਸੇ।
ਓਮਤ੍ਤਂ ਮੇ ਨ ਪਸ੍ਸਾਮਿ, ਪੁਬ੍ਬਕਮ੍ਮਸ੍ਸਿਦਂ ਫਲਂ॥

''ਪਞ੍ਚਦਸਕਪ੍ਪਸਤੇ, ਇਤੋ ਅਟ੍ਠ ਜਨਾ ਅਹੁਂ।
ਸਬ੍ਬੇ ਸਮਤ੍ਤਨਾਮਾ ਤੇ ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀ ਮਹਬ੍ਬਲਾ॥

''ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹਂ...ਪੇ॰... ਕਤਂ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ''ਨ੍ਤਿ॥

ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਨ ਪਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪੁਰਿਮਜਾਤਿਂ ਅਨੁਸ੍ਸਰਨ੍ਤੋ ਤਤ੍ਥ ਅਤ੍ਤਨੋ ਸੁਮਨਪੁਪ੍ਫਪਰਿਚ੍ਚਾਗਸ੍ਸ ਸਗ੍ਗਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਨਿਮਿਤ੍ਤਕਂ ਨਿਬ੍ਬਾਨੂਪਨਿਸ੍ਸਯਤਞ੍ਚ ਦਿਸ੍ਵਾ ਉਦਾਨਵਸੇਨ ਤਮਤ੍ਥਂ ਪਕਾਸੇਨ੍ਤੋ –

੯੬. ''ਏਕਪੁਪ੍ਫਂ ਚਜਿਤ੍ਵਾਨ, ਅਸੀਤਿ ਵਸ੍ਸਕੋਟਿਯੋ।
ਸਗ੍ਗੇਸੁ ਪਰਿਚਾਰੇਤ੍ਵਾ, ਸੇਸਕੇਨਮ੍ਹਿ ਨਿਬ੍ਬੁਤੋ''ਤਿ॥ – ਗਾਥਂ ਅਭਾਸਿ।

ਤਤ੍ਥ **ਏਕਪੁਪ੍ਫ**ਨ੍ਤਿ ਏਕਂ ਕੁਸੁਮਂ, ਤਂ ਪਨ ਇਧ ਸੁਮਨਪੁਪ੍ਫਂ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਂ। **ਚਜਿਤ੍ਵਾਨਾ**ਤਿ ਸਤ੍ਥੁ ਥੂਪਪੂਜਾਕਰਣਵਸੇਨ ਪਰਿਚ੍ਚਜਿਤ੍ਵਾ ਪਰਿਚ੍ਚਾਗਹੇਤੁ। **ਅਸੀਤਿ ਵਸ੍ਸਕੋਟਿਯੋ**ਤਿ ਮਨੁਸ੍ਸਗਣਨਾਯ ਵਸ੍ਸਾਨਂ ਅਸੀਤਿ ਕੋਟਿਯੋ, ਅਚ੍ਚਨ੍ਤਸਂਯੋਗੇ ਚੇਤਂ ਉਪਯੋਗਵਚਨਂ, ਇਦਞ੍ਚ ਛਸੁ ਕਾਮਸਗ੍ਗੇਸੁ ਦੁਤਿਯੇ ਅਪਰਾਪਰੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਤਸ੍ਮਾ **ਸਗ੍ਗੇਸੂ**ਤਿ ਤਾਵਤਿਂਸਸਙ੍ਖਾਤੇ ਸਗ੍ਗਲੋਕੇ, ਪੁਨਪ੍ਪੁਨਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਵਸੇਨ ਹੇਤ੍ਥ ਬਹੁਵਚਨਂ। **ਪਰਿਚਾਰੇਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਰੂਪਾਦੀਸੁ ਆਰਮ੍ਮਣੇਸੁ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਪਰਿਚਾਰੇਤ੍ਵਾ

ਸੁਖਂ ਅਨੁਭਵਿਤ੍ਵਾ, ਦੇਵਚ੍ਛਰਾਹਿ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਪਰਿਚਾਰੇਤ੍ਵਾ ਉਪਟ੍ਠਾਪੇਤ੍ਵਾ। **ਸੇਸਕੇਨਮ੍ਹਿ ਨਿਬ੍ਬੁਤੋ**ਤਿ ਪੁਪ੍ਫਪੂਜਾਯ ਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਕੁਸਲਚੇਤਨਾਸੁ ਭਵਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿ ਦਾਯਕਕਮ੍ਮਤੋ ਸੇਸੇਨ ਯਂ ਤਤ੍ਥ ਵਿਵਟ੍ਟੂਪਨਿਸ੍ਸਯਭੂਤਂ, ਤਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵਦਤਿ। ਬਹੂ ਹਿ ਤਤ੍ਥ ਪੁਬ੍ਬਾਪਰਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਾ ਚੇਤਨਾ। **ਸੇਸਕੇਨਾ**ਤਿ ਵਾ ਤਸ੍ਸੇਵ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਵਿਪਾਕਾਵਸੇਸੇਨ ਅਪਰਿਕ੍ਖੀਣੇਯੇਵ ਤਸ੍ਮਿਂ ਕਮ੍ਮਵਿਪਾਕੇ ਨਿਬ੍ਬੁਤੋ ਅਮ੍ਹਿ, ਕਿਲੇਸਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਨੇਨ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬੁਤੋਸ੍ਮਿ। ਏਤੇਨ ਯਸ੍ਮਿਂ ਅਤ੍ਤਭਾਵੇ ਠਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਨਾ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਸਚ੍ਛਿਕਤਂ, ਸੋਪਿ ਚਰਿਮਤ੍ਤਭਾਵੋ ਤਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਵਿਪਾਕੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਯਾਦਿਸਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਅਞ੍ਞਤ੍ਥਾਪਿ ''ਤਸ੍ਸੇਵ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਵਿਪਾਕਾਵਸੇਸੇਨਾ''ਤਿ (ਪਾਰਾ॰ ੨੨੮; ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੩੧) ਵੁਤ੍ਤਂ।

ਖਣ੍ਡਸੁਮਨਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੭. ਤਿਸ੍ਸਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਹਿਤ੍ਵਾ ਸਤਪਲਂ ਕਂਸਨ੍ਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਤਿਸ੍ਸਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਅਯਮ੍ਪਿ ਪੁਰਿਮਬੁਦ੍ਧੇਸੁ ਕਤਾਧਿਕਾਰੋ ਵਿਪਸ੍ਸਿਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਯਾਨਕਾਰਕੁਲੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਵਿਞ੍ਞੁਤਂ ਪਤ੍ਤੋ ਏਕਦਿਵਸਂ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਪਸਨ੍ਨਮਾਨਸੋ ਚਨ੍ਦਨਖਣ੍ਡੇਨ ਫਲਕਂ ਕਤ੍ਵਾ ਭਗਵਤੋ ਉਪਨਾਮੇਸਿ, ਤਞ੍ਚ ਭਗਵਾ ਪਰਿਭੁਞ੍ਜਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮੇਨ ਦੇਵਲੋਕੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਅਪਰਾਪਰਂ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਕਤ੍ਵਾ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਸਂਸਰਨ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਰੋਰੁਵਨਗਰੇ ਰਾਜਕੁਲੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ। ਸੋ ਵਯਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਪਿਤਰਿ ਕਾਲਙ੍ਕਤੇ ਰਜ੍ਜੇ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤੋ ਬਿਮ੍ਬਿਸਾਰਰਞ੍ਞੋ ਅਦਿਟ੍ਠਸਹਾਯੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਤਸ੍ਸ ਮਣਿਮੁਤ੍ਤਾਵਤ੍ਥਾਦੀਨਿ ਪਣ੍ਣਾਕਾਰਾਨਿ ਪੇਸੇਸਿ। ਤਸ੍ਸ ਰਾਜਾ ਬਿਮ੍ਬਿਸਾਰੋ ਪੁਞ੍ਞਵਨ੍ਤਤਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਪਟਿਪਾਭਤਂ ਪੇਸੇਨ੍ਤੋ ਚਿਤ੍ਤਪਟੇ ਬੁਦ੍ਧਚਰਿਤਂ ਸੁਵਣ੍ਣਪਟ੍ਟੇ ਚ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦਂ ਲਿਖਾਪੇਤ੍ਵਾ ਪੇਸੇਸਿ। ਸੋ ਤਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਪੁਰਿਮਬੁਦ੍ਧੇਸੁ ਕਤਾਧਿਕਾਰਤਾਯ ਪਚ੍ਛਿਮਭਵਿਕਤਾਯ ਚ ਚਿਤ੍ਤਪਟੇ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤਂ ਬੁਦ੍ਧਚਰਿਤਂ ਸੁਵਣ੍ਣਪਟ੍ਟਕੇ ਲਿਖਿਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦਕ੍ਕਮਞ੍ਚ ਓਲੋਕੇਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਿਨਿਵਤ੍ਤਿਯੋ ਸਲ੍ਲਕ੍ਖੇਤ੍ਵਾ ਸਾਸਨਕ੍ਕਮਂ ਹਦਯੇ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਸਞ੍ਜਾਤਸਂਵੇਗੋ ''ਦਿਟ੍ਠੋ ਮਯਾ ਭਗਵਤੋ ਵੇਸੋ, ਸਾਸਨਕ੍ਕਮੋ ਚ ਏਕਪਦੇਸੇਨ ਞਾਤੋ, ਬਹੁਦੁਕ੍ਖਾ ਕਾਮਾ ਬਹੁਪਾਯਾਸਾ, ਕਿਂ ਦਾਨਿ ਮਯ੍ਹਂ ਘਰਾਵਾਸੇਨਾ''ਤਿ ਰਜ੍ਜਂ ਪਹਾਯ ਕੇਸਮਸ੍ਸੁਂ ਓਹਾਰੇਤ੍ਵਾ ਕਾਸਾਯਾਨਿ ਵਤ੍ਥਾਨਿ ਅਚ੍ਛਾਦੇਨ੍ਤੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਉਦ੍ਦਿਸ੍ਸ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਮਤ੍ਤਿਕਾਪਤ੍ਤਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਰਾਜਾ ਪੁਕ੍ਕੁਸਾਤਿ ਵਿਯ ਮਹਾਜਨਸ੍ਸ ਪਰਿਦੇਵਨ੍ਤਸ੍ਸੇਵ ਨਗਰਤੋ ਨਿਕ੍ਖਮਿਤ੍ਵਾ ਅਨੁਕ੍ਕਮੇਨ ਰਾਜਗਹਂ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਤਤ੍ਥ ਸਪ੍ਪਸੋਣ੍ਡਿਕਪਬ੍ਭਾਰੇ ਵਿਹਰਨ੍ਤਂ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਵਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਸਤ੍ਥਾ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਸਿ। ਸੋ ਧਮ੍ਮਦੇਸਨਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਯੁਤ੍ਤਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤੋ ਵਿਹਰਨ੍ਤੋ ਵਿਪਸ੍ਸਨਂ ਉਸ੍ਸੁਕ੍ਕਾਪੇਤ੍ਵਾ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਾਪੁਣਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੧.੧੫.੩੭-੪੨) –

''ਯਾਨਕਾਰੋ ਪੁਰੇ ਆਸਿਂ, ਦਾਰੁਕਮ੍ਮੇ ਸੁਸਿਕ੍ਖਿਤੋ।
ਚਨ੍ਦਨਂ ਫਲਕਂ ਕਤ੍ਵਾ, ਅਦਾਸਿਂ ਲੋਕਬਨ੍ਧੁਨੋ॥

''ਪਭਾਸਤਿ ਇਦਂ ਬ੍ਯਮ੍ਹਂ, ਸੁਵਣ੍ਣਸ੍ਸ ਸੁਨਿਮ੍ਮਿਤਂ।
ਹਤ੍ਥਿਯਾਨਂ ਅਸ੍ਸਯਾਨਂ, ਦਿਬ੍ਬਯਾਨਂ ਉਪਟ੍ਠਿਤਂ॥

''ਪਾਸਾਦਾ ਸਿਵਿਕਾ ਚੇਵ, ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਯਦਿਚ੍ਛਕਂ।
ਅਕ੍ਖੁਬ੍ਭਂ ਰਤਨਂ ਮਯ੍ਹਂ, ਫਲਕਸ੍ਸ ਇਦਂ ਫਲਂ॥

''ਏਕਨਵੁਤਿਤੋ ਕਪ੍ਪੇ, ਫਲਕਂ ਯਮਹਂ ਦਦਿਂ।
ਦੁਗ੍ਗਤਿ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ, ਫਲਕਸ੍ਸ ਇਦਂ ਫਲਂ॥

‘‘ਸਤ੍ਤਪਞ੍ਞਾਸਕਪ੍ਪਮ੍ਹਿ, ਚਤੁਰੋ ਨਿਮ੍ਮਿਤਾਵ੍ਹਯਾ।
ਸਤ੍ਤਰਤਨਸਮ੍ਪਨ੍ਨਾ, ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀ ਮਹਬ੍ਬਲਾ॥

‘‘ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹੰ...ਪੇ॰... ਕਤੰ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ’’ਨ੍ਤਿ॥
ਅਰਹਤ੍ਤੰ ਪਨ ਪਤ੍ਵਾ ਉਦਾਨਵਸੇਨ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਟਿਪਤ੍ਤਿੰ ਕਥੇਨ੍ਤੋ –

੯੭. ‘‘ਹਿਤ੍ਵਾ ਸਤਪਲਂ ਕਂਸਂ, ਸੋਵਣ੍ਣਂ ਸਤਰਾਜਿਕਂ।
ਅਗ੍ਗਹਿਂ ਮਤ੍ਤਿਕਾਪਤ੍ਤਂ, ਇਦਂ ਦੁਤਿਯਾਭਿਸੇਚਨ’’ਨ੍ਤਿ॥ – ਗਾਥਂ ਅਭਾਸਿ।

ਤਤ੍ਥ **ਹਿਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਪਰਿਚ੍ਚਜਿਤ੍ਵਾ। **ਸਤਪਲ**ਨ੍ਤਿ ਸਤਂ ਪਲਾਨਿ ਯਸ੍ਸ, ਤਂ ਸਤਪਲਪਰਿਮਾਣਂ। **ਕਂਸ**ਨ੍ਤਿ ਥਾਲਂ। **ਸੋਵਣ੍ਣ**ਨ੍ਤਿ ਸੁਵਣ੍ਣਮਯਂ। **ਸਤਰਾਜਿਕ**ਨ੍ਤਿ ਭਿਤ੍ਤਿਵਿਚਿਤ੍ਤਤਾਯ ਚ ਅਨੇਕਰੂਪਰਾਜਿਚਿਤ੍ਤਤਾਯ ਚ ਅਨੇਕਲੇਖਾਯੁਤ੍ਤਂ। **ਅਗ੍ਗਹਿਂ ਮਤ੍ਤਿਕਾਪਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਏਵਰੂਪੇ ਮਹਾਰਹੇ ਭਾਜਨੇ ਪੁਬ੍ਬੇ ਭੁਞ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਬੁਦ੍ਧਾਨਂ ਓਵਾਦਂ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ‘‘ਇਦਾਨਾਹਂ ਤਂ ਛਡ੍ਡੇਤ੍ਵਾ ਮਤ੍ਤਿਕਾਮਯਪਤ੍ਤਂ ਅਗ੍ਗਹੇਸਿਂ , ਅਹੋ, ਸਾਧੁ, ਮਯਾ ਕਤਂ ਅਰਿਯਵਤਂ ਅਨੁਠਿਤ’’ਨ੍ਤਿ ਭਾਜਨਕਿਤ੍ਤਨਾਪਦੇਸੇਨ ਰਜ੍ਜਪਰਿਚ੍ਚਾਗਂ ਪਬ੍ਬਜ੍ਜੂਪਗਮਨਞ੍ਚ ਅਨੁਮੋਦਨ੍ਤੋ ਵਦਤਿ। ਤੇਨਾਹ “**ਇਦਂ ਦੁਤਿਯਾਭਿਸੇਚਨ**”ਨ੍ਤਿ। ਪਠਮਂ ਰਜ੍ਜਾਭਿਸੇਚਨਂ ਉਪਾਦਾਯ ਇਦਂ ਪਬ੍ਬਜ੍ਜੂਪਗਮਨਂ ਮਮ ਦੁਤਿਯਂ ਅਭਿਸੇਚਨਂ। ਤਞ੍ਹਿ ਰਾਗਾਦੀਹਿ ਸਂਕਿਲਿਟ੍ਠਂ ਸਾਸਙ੍ਕਂ ਸਪਰਿਸਙ੍ਕਂ ਕਮ੍ਮਂ ਅਨਤ੍ਥਸਞ੍ਹਿਤਂ ਦੁਕ੍ਖਪਟਿਬਦ੍ਧਂ ਨਿਹੀਨਂ, ਇਦਂ ਪਨ ਤਂਵਿਪਰਿਯਾਯਤੋ ਉਤ੍ਤਮਂ ਪਣੀਤਨ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ।

ਤਿਸ੍ਸਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੮. ਅਭਯਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਰੂਪਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਸਤਿ ਮੁਟ੍ਠਾਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਅਭਯਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਸੋਪਿ ਪੁਰਿਮਬੁਦ੍ਧੇਸੁ ਕਤਾਧਿਕਾਰੋ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਭਵੇ ਵਿਵਟ੍ਟੂਪਨਿਸ੍ਸਯਂ ਪੁਞ੍ਞਂ ਉਪਚਿਨਨ੍ਤੋ ਸੁਮੇਧਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਕੁਲਗੇਹੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਵਿਞ੍ਞੁਤਂ ਪਤ੍ਤੋ ਏਕਦਿਵਸਂ ਸੁਮੇਧਂ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਪਸਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੋ ਸਲ਼ਲਪੁਪ੍ਫੇਹਿ ਪੂਜਮਕਾਸਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮੇਨ ਦੇਵੇਸੁ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਅਪਰਾਪਰਂ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਕਤ੍ਵਾ ਸੁਗਤੀਸੁਯੇਵ ਸਂਸਰਨ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਕੁਲੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ **ਅਭਯੋ**ਤਿ ਲਦ੍ਧਨਾਮੋ ਵਿਞ੍ਞੁਤਂ ਪਤ੍ਤੋ ਹੇਤੁਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਚੋਦਿਯਮਾਨੋ ਏਕਦਿਵਸਂ ਵਿਹਾਰਂ ਗਤੋ ਸਤ੍ਥੁ ਧਮ੍ਮਦੇਸਨਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਪਟਿਲਦ੍ਧਸਦ੍ਧੋ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਕਤਪੁਬ੍ਬਕਿਚ੍ਚੋ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਕਮ੍ਮਂ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਵਿਹਰਤਿ। ਅਥਸ੍ਸ ਏਕਦਿਵਸਂ ਗਾਮਂ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਪਵਿਟ੍ਠਸ੍ਸ ਅਲਙ੍ਕਤਪਟਿਯਤ੍ਤਂ ਮਾਤੁਗਾਮਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਅਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਵਸੇਨ ਤਸ੍ਸ ਰੂਪਂ ਆਰਬ੍ਭ ਛਨ੍ਦਰਾਗੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿ, ਸੋ ਵਿਹਾਰਂ ਪਵਿਸਿਤ੍ਵਾ ‘‘ਸਤਿਂ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਓਲੋਕੇਨ੍ਤਸ੍ਸ ਰੂਪਾਰਮ੍ਮਣੇ ਮਯ੍ਹਂ ਕਿਲੇਸੋ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ, ਅਯੁਤ੍ਤਂ ਮਯਾ ਕਤ’’ਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਚਿਤ੍ਤਂ ਨਿਗ੍ਗਣ੍ਹਨ੍ਤੋ ਤਾਵਦੇਵ ਵਿਪਸ੍ਸਨਂ ਵਡ੍ਢੇਤ੍ਵਾ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਾਪੁਣਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੧.੧੫.੪੩-੪੭) –

‘‘ਸੁਮੇਧੋ ਨਾਮ ਨਾਮੇਨ, ਸਯਮ੍ਭੂ ਅਪਰਾਜਿਤੋ।
ਵਿਵੇਕਮਨੁਬ੍ਰੂਹਨ੍ਤੋ, ਅਜ੍ਝੋਗਹਿ ਮਹਾਵਨਂ॥

‘‘ਸਲ਼ਲਂ ਪੁਪ੍ਫਿਤਂ ਦਿਸ੍ਵਾ, ਗਨ੍ਥਿਤ੍ਵਾਨ ਵਟਂਸਕਂ।
ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਅਭਿਰੋਪੇਸਿਂ, ਸਮ੍ਮੁਖਾ ਲੋਕਨਾਯਕਂ॥

‘‘ਤਿਂਸਕਪ੍ਪਸਹਸ੍ਸਮ੍ਹਿ, ਯਂ ਪੁਪ੍ਫਮਭਿਰੋਪਯਿਂ।
ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ, ਬੁਦ੍ਧਪੂਜਾਯਿਦਂ ਫਲਂ॥

‘‘ਊਨਵੀਸੇ ਕਪ੍ਪਸਤੇ, ਸੋਲ਼ਸਾਸੁਂ ਸੁਨਿਮ੍ਮਿਤਾ।
ਸਤ੍ਤਰਤਨਸਮ੍ਪਨ੍ਨਾ, ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀ ਮਹਬ੍ਬਲਾ॥

‘‘ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹਂ…ਪੇ॰… ਕਤਂ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ’’ਨ੍ਤਿ॥

ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਨ ਪਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਕਿਲੇਸੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਨਿਦਸ੍ਸਨੇਨ ‘‘ਕਿਲੇਸੇ ਅਨੁਵਤ੍ਤੇਨ੍ਤਸ੍ਸ ਵਟ੍ਟਦੁਕ੍ਖਤੋ ਨਤ੍ਥੇਵ ਸੀਸੁਕ੍ਖਿਪਨਂ। ਅਹਂ ਪਨ ਤੇ ਨਾਨੁਵਤ੍ਤਿ’’ਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ –

੯੮. ‘‘ਰੂਪਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਸਤਿ ਮੁਟ੍ਠਾ, ਪਿਯਂ ਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਮਨਸਿਕਰੋਤੋ।
ਸਾਰਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤੋ ਵੇਦੇਤਿ, ਤਞ੍ਚ ਅਜ੍ਝੋਸ ਤਿਟ੍ਠਤਿ।

ਤਸ੍ਸ ਵਡ੍ਢਨ੍ਤਿ ਆਸਵਾ, ਭਵਮੂਲੋਪਗਾਮਿਨੋ’’ਤਿ॥ – ਗਾਥਂ ਅਭਾਸਿ।

ਤਤ੍ਥ **ਰੂਪ**ਨ੍ਤਿ ਰਜ੍ਜਨੀਯਂ ਰੂਪਾਯਤਨਂ, ਤਂ ਪਨੇਤ੍ਥ ਇਟ੍ਠਰੂਪਂ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਂ। **ਦਿਸ੍ਵਾ**ਤਿ ਚਕ੍ਖੁਨਾ ਦਿਸ੍ਵਾ, ਚਕ੍ਖੁਦ੍ਵਾਰਾਨੁਸਾਰੇਨ ਨਿਮਿਤ੍ਤਾਨੁਬ੍ਯਞ੍ਜਨਸਲ੍ਲਕ੍ਖਣਵਸੇਨ ਤਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ, ਤਸ੍ਸ ਤਥਾਗਹਣਹੇਤੂਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਸਤਿ ਮੁਟ੍ਠਾ**ਤਿ ਅਸੁਭਸਭਾਵੇ ਕਾਯੇ ‘‘ਅਸੁਭ’’ਨ੍ਤੇਵ ਪਵਤ੍ਤਨਸਤਿ ਨਟ੍ਠਾ। ਯਥਾ ਪਨ ਰੂਪਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਸਤਿ ਨਟ੍ਠਾ, ਤਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਆਹ **‘‘ਪਿਯਂ ਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਮਨਸਿਕਰੋਤੋ’’**ਤਿ। ਯਥਾਉਪਟ੍ਠਿਤਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ‘‘ਸੁਭਂ ਸੁਖ’’ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਪਿਯਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਕਤ੍ਵਾ ਅਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰੇਨ ਮਨਸਿਕਰੋਤੋ ਸਤਿ ਮੁਟ੍ਠਾਤਿ ਯੋਜਨਾ। ਤਥਾ ਭੂਤੋਵ **ਸਾਰਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤੋ ਵੇਦੇਤੀ**ਤਿ ਸੁਟ੍ਠੁ ਰਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਤਂ ਰੂਪਾਰਮ੍ਮਣਂ ਅਨੁਭਵਤਿ ਅਭਿਨਨ੍ਦਤਿ, ਅਭਿਨਨ੍ਦਨ੍ਤੋ ਪਨ **ਤਞ੍ਚ ਅਜ੍ਝੋਸ ਤਿਟ੍ਠਤਿ** ਅਜ੍ਝੋਸਾਯ ਤਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਗਿਲਿਤ੍ਵਾ ਪਰਿਨਿਟ੍ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਵਤ੍ਤਤਿ ਚੇਵ, ਏਵਂਭੂਤਸ੍ਸ ਚ **ਤਸ੍ਸ ਵਡ੍ਢਨ੍ਤਿ ਆਸਵਾ ਭਵਮੂਲੋਪਗਾਮਿਨੋ**ਤਿ ਭਵਸ੍ਸ ਸਂਸਾਰਸ੍ਸ ਮੂਲਭਾਵਂ ਕਾਰਣਭਾਵਂ ਉਪਗਮਨਸਭਾਵਾ ਕਾਮਾਸਵਾਦਯੋ ਚਤ੍ਤਾਰੋਪਿ ਆਸਵਾ ਤਸ੍ਸ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਉਪਰੂਪਰਿ ਵਡ੍ਢਨ੍ਤਿਯੇਵ, ਨ ਹਾਯਨ੍ਤਿ। ਮਯ੍ਹਂ ਪਨ ਪਟਿਸਙ੍ਖਾਨੇ ਠਤ੍ਵਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਂ ਵਡ੍ਢੇਤ੍ਵਾ ਸਚ੍ਚਾਨਿ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਨ੍ਤਸ੍ਸ ਮਗ੍ਗਪਟਿਪਾਟਿਯਾ ਤੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋਪਿ ਆਸਵਾ ਅਨਵਸੇਸਤੋ ਪਹੀਨਾ ਪਰਿਕ੍ਖੀਣਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ।

ਅਭਯਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੯. ਉਤ੍ਤਿਯਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਸਦ੍ਦਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਸਤਿ ਮੁਟ੍ਠਾਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਉਤ੍ਤਿਯਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਅਯਮ੍ਪਿ ਪੁਰਿਮਬੁਦ੍ਧੇਸੁ ਕਤਾਧਿਕਾਰੋ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਭਵੇ ਵਿਵਟ੍ਟੂਪਨਿਸ੍ਸਯਂ ਪੁਞ੍ਞਂ ਉਪਚਿਨਨ੍ਤੋ ਸੁਮੇਧਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਕੁਲਗੇਹੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਵਿਞ੍ਞੁਤਂ ਪਤ੍ਤੋ ਏਕਦਿਵਸਂ ਸਤ੍ਥਾਰਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਪਸਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੋ ਗੋਨਕਾਦਿਅਤ੍ਥਤਂ ਸਉਤ੍ਤਰਚ੍ਛਦਂ ਬੁਦ੍ਧਾਰਹਂ ਪਲ੍ਲਙ੍ਕਂ ਗਨ੍ਧਕੁਟਿਯਂ ਪਞ੍ਞਾਪੇਤ੍ਵਾ ਅਦਾਸਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮੇਨ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਸਂਸਰਨ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਕਪਿਲਵਤ੍ਥੁਸ੍ਮਿਂ ਸਕ੍ਯਰਾਜਕੁਲੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਸ **ਉਤ੍ਤਿਯੋ**ਤਿ ਨਾਮਂ ਅਹੋਸਿ। ਸੋ ਵਯਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਸਤ੍ਥੁ ਞਾਤਿਸਮਾਗਮੇ ਬੁਦ੍ਧਾਨੁਭਾਵਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਪਟਿਲਦ੍ਧਸਦ੍ਧੋ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਸਮਣਧਮ੍ਮਂ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਏਕਦਿਵਸਂ ਨਾਮਂ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਪਵਿਟ੍ਠੋ ਅਨ੍ਤਰਾਮਗ੍ਗੇ ਮਾਤੁਗਾਮਸ੍ਸ ਗੀਤਸਦ੍ਦਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਅਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਵਸੇਨ ਤਤ੍ਥ ਛਨ੍ਦਰਾਗੇ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੇ ਪਟਿਸਙ੍ਖਾਨਬਲੇਨ ਤਂ ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭੇਤ੍ਵਾ ਵਿਹਾਰਂ ਪਵਿਸਿਤ੍ਵਾ ਸਞ੍ਜਾਤਸਂਵੇਗੋ ਦਿਵਾਟ੍ਠਾਨੇ ਨਿਸੀਦਿਤ੍ਵਾ ਤਾਵਦੇਵ ਵਿਪਸ੍ਸਨਂ ਵਡ੍ਢੇਤ੍ਵਾ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਾਪੁਣਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੧.੧੫.੪੮-੫੨) –

‘‘ਸੁਮੇਧਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ, ਲੋਕਜੇਟ੍ਠਸ੍ਸ ਤਾਦਿਨੋ।
ਪਲ੍ਲਙ੍ਕੋ ਹਿ ਮਯਾ ਦਿਨ੍ਨੋ, ਸਉਤ੍ਤਰਸਪਚ੍ਛਦੋ॥

''ਸਤ੍ਤਰਤਨਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ, ਪਲ੍ਲਙ੍ਕੋ ਆਸਿ ਸੋ ਤਦਾ।
ਮਮ ਸਙ੍ਕਪ੍ਪਮਞ੍ਞਾਯ, ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਤਿ ਸਦਾ ਮਮ॥

''ਤਿਂਸਕਪ੍ਪਸਹਸ੍ਸਮ੍ਹਿ, ਪਲ੍ਲਙ੍ਕਮਦਦਿਂ ਤਦਾ।
ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ, ਪਲ੍ਲਙ੍ਕਸ੍ਸ ਇਦਂ ਫਲਂ॥

''ਵੀਸਕਪ੍ਪਸਹਸ੍ਸਮ੍ਹਿ, ਸੁਵਣ੍ਣਾਭਾ ਤਯੋ ਜਨਾ।
ਸਤ੍ਤਰਤਨਸਮ੍ਪਨ੍ਨਾ, ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀ ਮਹਬ੍ਬਲਾ॥

''ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹਂ...ਪੇ॰... ਕਤਂ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ''ਨ੍ਤਿ॥

ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਨ ਪਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਕਿਲੇਸੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਨਿਦਸ੍ਸਨੇਨ ''ਕਿਲੇਸੇ ਅਜਿਗੁਚ੍ਛਨ੍ਤਸ੍ਸ ਨਤ੍ਥਿ ਵਟ੍ਟਦੁਕ੍ਖਤੋ ਸੀਸੁਕ੍ਖਿਪਨਂ, ਅਹਂ ਪਨ ਤੇ ਜਿਗੁਚ੍ਛਿਮੇਵਾ''ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ –

੯੯. ''ਸਦ੍ਦੇ ਸੁਤ੍ਵਾ ਸਤਿ ਮੁਟ੍ਠਾ, ਪਿਯਂ ਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਮਨਸਿਕਰੋਤੋ।
ਸਾਰਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤੋ ਵੇਦੇਤਿ, ਤਞ੍ਚ ਅਜ੍ਝੋਸ ਤਿਟ੍ਠਤਿ।

ਤਸ੍ਸ ਵਡ੍ਢਨ੍ਤਿ ਆਸਵਾ, ਸਂਸਾਰ ਉਪਗਾਮਿਨੋ''ਤਿ॥ – ਗਾਥਂ ਅਭਾਸਿ।

ਤਤ੍ਥ **ਸਦ੍ਦੇ**ਨ੍ਤਿ ਰਜ੍ਜਨੀਯਂ ਸਦ੍ਦਾਰਮ੍ਮਣਂ, **ਸਂਸਾਰਉਪਗਾਮਿਨੋ**ਤਿ –

''ਖਨ੍ਧਾਨਞ੍ਚ ਪਟਿਪਾਟਿ, ਧਾਤੁਆਯਤਨਾਨ ਚ।
ਅਬ੍ਬੋਚ੍ਛਿਨ੍ਨਂ ਵਤ੍ਤਮਾਨਾ, ਸਂਸਾਰੋਤਿ ਪਵੁਚ੍ਚਤੀ''ਤਿ॥ –

ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤਸਂਸਾਰਵਟ੍ਟਕਾਰਣਂ ਹੁਤ੍ਵਾ ਉਪਗਮੇਨ੍ਤੀਤਿ ਸਂਸਾਰਉਪਗਾਮਿਨੋ, ''ਸਂਸਾਰੂਪਗਾਮਿਨੋ''ਤਿ ਵਾ ਪਾਠੋ। ਸੇਸਂ ਅਨਨ੍ਤਰਗਾਥਾਯ ਵੁਤ੍ਤਨਯਮੇਵ।

ਉਤ੍ਤਿਯਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੧੦. (ਦੁਤਿਯ) ਦੇਵਸਭਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਧਾਨਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਦੇਵਸਭਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਅਯਮ੍ਪਿ ਪੁਰਿਮਬੁਦ੍ਧੇਸੁ ਕਤਾਧਿਕਾਰੋ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਭਵੇ ਵਿਵਟ੍ਟੂਪਨਿਸ੍ਸਯਂ ਕੁਸਲਂ ਉਪਚਿਨਨ੍ਤੋ ਸਿਖਿਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਕੁਲਗੇਹੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਵਿਞ੍ਞੁਤਂ ਪਤ੍ਤੋ ਏਕਦਿਵਸਂ ਸਿਖਿਂ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਪਸਨ੍ਨਮਾਨਸੋ ਬਨ੍ਧੁਜੀਵਕਪੁਪ੍ਫੇਹਿ ਪੂਜਂ ਅਕਾਸਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮੇਨ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਸਂਸਰਨ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਕਪਿਲਵਤ੍ਥੁਸ੍ਮਿਂ ਸਕ੍ਯਰਾਜਕੁਲੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਸ **ਦੇਵਸਭੋ**ਤਿ ਨਾਮਂ ਅਹੋਸਿ। ਸੋ ਵਯਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਚੁਮ੍ਬਟਕਲਹਵੂਪਸਮਨਤ੍ਥਂ ਸਤ੍ਥਰਿ ਆਗਤੇ ਬੁਦ੍ਧਾਨੁਭਾਵਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਪਸਨ੍ਨਮਾਨਸੋ ਸਰਣੇਸੁ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤੋ ਪੁਨ ਨਿਗ੍ਰੋਧਾਰਾਮੇ ਸਤ੍ਥਰਿ ਵਿਹਰਨ੍ਤੇ ਸਤ੍ਥਾਰਂ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਪਟਿਲਦ੍ਧਸਦ੍ਧੋ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਕਤਪੁਬ੍ਬਕਿਚ੍ਚੋ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਕਮ੍ਮਂ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਨਚਿਰਸ੍ਸੇਵ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਾਪੁਣਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੧.੧੬.੧-੬) –

''ਚਨ੍ਦਂਵ ਵਿਮਲਂ ਸੁਦ੍ਧਂ, ਵਿਪ੍ਪਸਨ੍ਨਮਨਾਵਿਲਂ।
ਨਨ੍ਦੀਭਵਪਰਿਕ੍ਖੀਣਂ, ਤਿਣ੍ਣਂ ਲੋਕੇ ਵਿਸਤ੍ਤਿਕਂ॥

‘‘ਨਿਬ੍ਬਾਪਯਨ੍ਤੰ ਜਨਤੰ, ਤਿਣ੍ਣੰ ਤਾਰਯਤੰ ਵਰੰ।
ਮੁਨਿੰ ਵਨਮ੍ਹਿ ਝਾਯਨ੍ਤੰ, ਏਕਗ੍ਗੰ ਸੁਸਮਾਹਿਤੰ॥

‘‘ਬਨ੍ਧੁਜੀਵਕਪੁਪ੍ਫਾਨਿ, ਲਗੇਤ੍ਵਾ ਸੁਤ੍ਤਕੇਨਹੰ।
ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਅਭਿਰੋਪਯਿਂ, ਸਿਖਿਨੋ ਲੋਕਬਨ੍ਧੁਨੋ॥

‘‘ਏਕਤਿਂਸੇ ਇਤੋ ਕਪ੍ਪੇ, ਯਂ ਕਮ੍ਮਮਕਰਿਂ ਤਦਾ।
ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ, ਬੁਦ੍ਧਪੂਜਾਯਿਦਂ ਫਲਂ॥

‘‘ਇਤੋ ਸਤ੍ਤਮਕੇ ਕਪ੍ਪੇ, ਮਨੁਜਿਨ੍ਦੋ ਮਹਾਯਸੋ।
ਸਮਨ੍ਤਚਕ੍ਖੁਨਾਮਾਸਿ, ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀ ਮਹਬ੍ਬਲੋ॥

‘‘ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹਂ…ਪੇ॰… ਕਤਂ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ’’ਨ੍ਤਿ॥
ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਨ ਪਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਨਾ ਅਧਿਗਤਂ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਸੁਖਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਪੀਤਿਸੋਮਨਸ੍ਸੋ ਉਦਾਨਵਸੇਨ –

੧੦੦.‘‘ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਧਾਨਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ , ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਗੋਚਰੋ।
ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਕੁਸੁਮਸਞ੍ਛਨ੍ਨੋ, ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਿਸ੍ਸਤਜਨਾਸਵੋ’’ਤਿ॥ – ਗਾਥਂ ਅਭਾਸਿ।

ਤਤ੍ਥ **ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਧਾਨਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ**ਤਿ ਸਮ੍ਪਨ੍ਨਚਤੁਬ੍ਬਿਧਸਮ੍ਮਪ੍ਪਧਾਨੋ, ਤੇਹਿ ਕਤ੍ਤਬ੍ਬਕਿਚ੍ਚਂ ਸਮ੍ਪਾਦੇਤ੍ਵਾ ਠਿਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਗੋਚਰੋ**ਤਿ ਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਦਯੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾ ਗੋਚਰੋ ਪਵਤ੍ਤਿਟ੍ਠਾਨਂ ਏਤਸ੍ਸਾਤਿ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਗੋਚਰੋ, ਚਤੂਸੁ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨੇਸੁ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਚਿਤ੍ਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਗੁਣਸੋਭੇਨ ਪਰਮਸੁਗਨ੍ਧਾ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਯੇਵ ਕੁਸੁਮਾਨਿ, ਤੇਹਿ ਸਬ੍ਬਸੋ ਸਮ੍ਮਦੇਵ ਸਞ੍ਛਨ੍ਨੋ ਵਿਭੂਸਿਤੋ ਅਲਙ੍ਕਤੋਤਿ **ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਕੁਸੁਮਸਞ੍ਛਨ੍ਨੋ। ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਿਸ੍ਸਤਜਨਾਸ**ਵੋਤਿ ਏਵਂ ਸਮ੍ਮਾ ਪਟਿਪਜ੍ਜਨ੍ਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਨਚਿਰਸ੍ਸੇਵ ਅਨਾਸਵੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਿਸ੍ਸਤਿ ਸਉਪਾਦਿਸੇਸਾਯ ਅਨੁਪਾਦਿਸੇਸਾਯ ਚ ਨਿਬ੍ਬਾਨਧਾਤੁਯਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਇਦਮੇਵ ਚ ਥੇਰਸ੍ਸ ਅਞ੍ਞਾਬ੍ਯਾਕਰਣਂ ਅਹੋਸਿ।

(ਦੁਤਿਯ) ਦੇਵਸਭਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਦਸਮਵਗ੍ਗਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੧੧. ਏਕਾਦਸਮਵਗ੍ਗੋ

੧. ਬੇਲਟ੍ਠਾਨਿਕਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਹਿਤ੍ਵਾ ਗਿਹਿਤ੍ਤਂ ਅਨਵੋਸਿਤਤ੍ਤੋਤਿਆਦਿਕਾ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਬੇਲਟ੍ਠਾਨਿਕਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਅਯਮ੍ਪਿ ਪੁਰਿਮਬੁਦ੍ਧੇਸੁ ਕਤਾਧਿਕਾਰੋ ਇਤੋ ਏਕਤਿਂਸੇ ਕਪ੍ਪੇ ਵੇਸ੍ਸਭੁਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਕੁਲੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਵਯਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਸਿਪ੍ਪੇਸੁ ਨਿਪ੍ਫਤ੍ਤਿਂ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਘਰਾਵਾਸਂ ਪਹਾਯ ਇਸਿਪਬ੍ਬਜ੍ਜਂ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਇਸੀਹਿ ਪਰਿਵੁਤੋ ਵਿਚਰਨ੍ਤੋ ਏਕਦਿਵਸਂ ਵੇਸ੍ਸਭੁਂ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਪੀਤਿਸੋਮਨਸ੍ਸਜਾਤੋ ਸਤ੍ਥੁ ਞਾਣਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਪਸਨ੍ਨਮਾਨਸੋ ਞਾਣਂ ਉਦ੍ਦਿਸ੍ਸ ਪੁਪ੍ਫੇਹਿ ਪੂਜਂ ਅਕਾਸਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮੇਨ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਸਂਸਰਨ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਕੁਲੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ **ਬੇਲਟ੍ਠਾਨਿਕੋ**ਤਿ ਲਦ੍ਧਨਾਮੋ ਵਿਞ੍ਞੁਤਂ ਪਤ੍ਤੋ ਸਤ੍ਥੁ ਧਮ੍ਮਦੇਸਨਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਪਟਿਲਦ੍ਧਸਦ੍ਧੋ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਕੋਸਲਰਟ੍ਠੇ ਅਰਞ੍ਞੇ

ਵਿਹਰਨ੍ਤੋ ਅਲਸੋ ਕਾਯਦਲ੍ਹਿਬਹੁਲੋ ਫਰੁਸਵਾਚੋ ਅਹੋਸਿ, ਸਮਣਧਮ੍ਮੇ ਚਿਤ੍ਤੰ ਨ ਉਪ੍ਪਾਦੇਸਿ। ਅਥ ਨਂ ਭਗਵਾ ਞਾਣਪਰਿਪਾਕਂ ਓਲੋਕੇਤ੍ਵਾ –

੧੦੧.‘‘ਹਿਤ੍ਵਾ ਗਿਹਿਤ੍ਤੰ ਅਨਵੋਸਿਤਤ੍ਤੋ, ਮੁਖਨਙ੍ਗਲੀ ਓਦਰਿਕੋ ਕੁਸੀਤੋ।
ਮਹਾਵਰਾਹੋਵ ਨਿਵਾਪਪੁਟ੍ਠੋ, ਪੁਨਪ੍ਪੁਨਂ ਗਬ੍ਭਮੁਪੇਤਿ ਮਨ੍ਦੋ’’ਤਿ॥ –

ਇਮਾਯ ਓਭਾਸਗਾਥਾਯ ਸਂਵੇਜੇਸਿ। ਸੋ ਸਤ੍ਥਾਰਂ ਪੁਰਤੋ ਨਿਸਿਨ੍ਨਂ ਵਿਯ ਦਿਸ੍ਵਾ ਤਞ੍ਚ ਗਾਥਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਸਂਵੇਗਜਾਤੋ ਞਾਣਸ੍ਸ ਪਰਿਪਾਕਂ ਗਤਤ੍ਤਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਂ ਪਟ੍ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਨਚਿਰਸ੍ਸੇਵ ਅਰਹਤ੍ਤੰ ਪਾਪੁਣਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੧.੧੪.੪੧-੪੬) –

‘‘ਕਣਿਕਾਰਂਵ ਜੋਤਨ੍ਤਂ, ਨਿਸਿਨ੍ਨਂ ਪਬ੍ਬਤਨ੍ਤਰੇ।
ਓਭਾਸੇਨ੍ਤਂ ਦਿਸਾ ਸਬ੍ਬਾ, ਓਸਧਿਂ ਵਿਯ ਤਾਰਕਂ॥

‘‘ਤਯੋ ਮਾਣਵਕਾ ਆਸੁਂ, ਸਕੇ ਸਿਪ੍ਪੇ ਸੁਸਿਕ੍ਖਿਤਾ।
ਖਾਰਿਭਾਰਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾਨ, ਅਨ੍ਵੇਨ੍ਤਿ ਮਮ ਪਚ੍ਛਤੋ॥

‘‘ਪੁਟਕੇ ਸਤ੍ਤ ਪੁਪ੍ਫਾਨਿ, ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਾਨਿ ਤਪਸ੍ਸਿਨਾ।
ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਤਾਨਿ ਞਾਣਮ੍ਹਿ, ਵੇਸ੍ਸਭੁਸ੍ਸਾਭਿਰੋਪਯਿਂ॥

‘‘ਏਕਤਿਂਸੇ ਇਤੋ ਕਪ੍ਪੇ, ਯਂ ਪੁਪ੍ਫਮਭਿਰੋਪਯਿਂ।
ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ, ਞਾਣਪੂਜਾਯਿਦਂ ਫਲਂ॥

‘‘ਏਕੂਨਤਿਂਸਕਪ੍ਪਮ੍ਹਿ, ਵਿਪੁਲਾਭਸਨਾਮਕੋ।
ਸਤ੍ਤਰਤਨਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ, ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀ ਮਹਬ੍ਬਲੋ॥

‘‘ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹਂ…ਪੇ॰… ਕਤਂ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ’’ਨ੍ਤਿ॥

ਅਰਹਤ੍ਤੰ ਪਨ ਪਤ੍ਵਾ ਸਤ੍ਥੁ ਓਵਾਦਂ ਪਟਿਪੂਜੇਨ੍ਤੋ ਬ੍ਯਤਿਰੇਕਮੁਖੇਨ ਚ ਅਞ੍ਞਂ ਬ੍ਯਾਕਰੋਨ੍ਤੋ ਤਮੇਵ ਗਾਥਂ ਪਚ੍ਚੁਦਾਹਾਸਿ।

ਤਤ੍ਥ **ਹਿਤ੍ਵਾ ਗਿਹਿਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਗਹਟ੍ਠਭਾਵਂ ਪਰਿਚ੍ਚਜਿਤ੍ਵਾ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਅਨਵੋਸਿਤਤ੍ਤੋ**ਤਿ ਅਨੁਰੂਪਂ ਅਵੋਸਿਤਤ੍ਤੋ, ਯਦਤ੍ਥਂ ਸਾਸਨੇ ਪਬ੍ਬਜਨ੍ਤਸ੍ਸ ਅਨੁਰੂਪਪਰਿਞ੍ਞਾਦੀਨਂ ਅਤੀਰਿਤਤ੍ਤਾ ਅਪਰਿਯੋਸਿਤਭਾਵੋ ਅਕਤਕਰਣੀਯੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਅਥ ਵਾ **ਅਨਵੋਸਿਤਤ੍ਤੋ**ਤਿ ਅਨੁਅਵੋਸਿਤਸਭਾਵੋ, ਵਿਸੁਦ੍ਧੀਨਂ ਮਗ੍ਗਾਨਞ੍ਚ ਅਨੁਪਟਿਪਾਟਿਯਾ ਵਸਿਤਬ੍ਬਵਾਸਸ੍ਸ ਅਕਤਾਵੀ, ਦਸਸੁ ਅਰਿਯਵਾਸੇਸੁ ਅਵੁਸਿਤਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਮੁਖਸਙ੍ਖਾਤਂ ਨਙ੍ਗਲਂ ਇਮਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੀਤਿ **ਮੁਖਨਙ੍ਗਲੀ**। ਨਙ੍ਗਲੇਨ ਵਿਯ ਪਥਵਿਂ ਪਰੇਸੁ ਫਰੁਸਵਾਚਪ੍ਪਯੋਗੇਨ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਖਨਨ੍ਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਓਦਰਿਕੋ**ਤਿ ਉਦਰੇ ਪਸੁਤੋ ਉਦਰਪੋਸਨਤਪ੍ਪਰੋ। **ਕੁਸੀਤੋ**ਤਿ ਅਲਸੋ, ਭਾਵਨਂ ਅਨਨੁਯੁਞ੍ਜਨ੍ਤੋ। ਏਵਂਭੂਤਸ੍ਸ ਨਿਪ੍ਫਤ੍ਤਿਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਆਹ **“ਮਹਾਵਰਾਹੋਵ ਨਿਵਾਪਪੁਟ੍ਠੋ, ਪੁਨਪ੍ਪੁਨਂ ਗਬ੍ਭਮੁਪੇਤਿ ਮਨ੍ਦੋ**”ਤਿ। ਤਸ੍ਸਤ੍ਥੋ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤੋਯੇਵ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਯਥਾ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਅਨਵੋਸਿਤਾਦਿਸਭਾਵਤਾਯ ਪੁਨਪ੍ਪੁਨਂ ਗਬ੍ਭਮੁਪੇਤਿ ਮਨ੍ਦੋ, ਨ ਏਵਂ ਮਾਦਿਸੋ ਪਣ੍ਡਿਤੋ। ਤਬ੍ਬਿਪਰੀਤਸਭਾਵਤਾਯ ਪਨ ਸਮ੍ਮਾਪਟਿਪਤ੍ਤਿਯਾ ਮਤ੍ਥਕਂ ਪਾਪਿਤਤ੍ਤਾ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯਤੀਤਿ ਬ੍ਯਤਿਰੇਕਮੁਖੇਨ ਅਞ੍ਞਂ ਬ੍ਯਾਕਾਸੀਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਨ੍ਤਿ।

ਬੇਲਟ੍ਠਾਨਿਕਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੨. ਸੇਤੁਚ੍ਛਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਮਾਨੇਨ ਵਞ੍ਚਿਤਾਸੇਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਸੇਤੁਚ੍ਛਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਅਯਮ੍ਪਿ ਪੁਰਿਮਬੁਦ੍ਧੇਸੁ ਕਤਾਧਿਕਾਰੋ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਭਵੇ ਵਿਵਟ੍ਟੂਪਨਿਸ੍ਸਯਂ ਪੁਞ੍ਞਂ ਉਪਚਿਨਨ੍ਤੋ ਤਿਸ੍ਸਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਕਾਲੇ ਕੁਲਗੇਹੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਵਿਞ੍ਞੁਤਂ ਪਤ੍ਤੋ ਏਕਦਿਵਸਂ ਤਿਸ੍ਸਂ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਪਸਨ੍ਨਮਾਨਸੋ ਸੁਮਧੁਰਂ ਪਨਸਫਲਂ ਅਭਿਸਙ੍ਖਤਂ ਨਾਲ਼ਿਕੇਰਸਾਲ਼ਵਂ ਅਦਾਸਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮੇਨ ਦੇਵਲੋਕੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਅਪਰਾਪਰਂ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਸਂਸਰਨ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਅਞ੍ਞਤਰਸ੍ਸ ਮਣ੍ਡਲਿਕਰਞ੍ਞੋ ਪੁਤ੍ਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ, **ਸੇਤੁਚ੍ਛੋ**ਤਿਸ੍ਸ ਨਾਮਂ ਅਹੋਸਿ। ਸੋ ਪਿਤਰਿ ਮਤੇ ਰਜ੍ਜੇ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤੋ ਉਸ੍ਸਾਹਸਤ੍ਤੀਨਂ ਅਭਾਵੇਨ ਰਾਜਕਿਚ੍ਚਾਨਿ ਵਿਰਾਧੇਨ੍ਤੋ ਰਜ੍ਜਂ ਪਰਹਤ੍ਥਗਤਂ ਕਤ੍ਵਾ ਦੁਕ੍ਖਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਸਂਵੇਗਜਾਤੋ ਜਨਪਦਚਾਰਿਕਂ ਚਰਨ੍ਤਂ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਧਮ੍ਮਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਪਟਿਲਦ੍ਧਸਦ੍ਧੋ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਪਰਿਕਮ੍ਮਂ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਤਦਹੇਵ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਾਪੁਣਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੧.੧੭.੧੩-੧੭) –

''ਤਿਸ੍ਸਸ੍ਸ ਖੋ ਭਗਵਤੋ, ਪੁਬ੍ਬੇ ਫਲਮਦਾਸਹਂ।
ਨਾਲ਼ਿਕੇਰਞ੍ਚ ਪਾਦਾਸਿਂ, ਖਜ੍ਜਕਂ ਅਭਿਸਮ੍ਮਤਂ॥

''ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਤਮਹਂ ਦਤ੍ਵਾ, ਤਿਸ੍ਸਸ੍ਸ ਤੁ ਮਹੇਸਿਨੋ।
ਮੋਦਾਮਹਂ ਕਾਮਕਾਮੀ, ਉਪਪਜ੍ਜਿਂ ਯਮਿਚ੍ਛਕਂ॥

''ਦ੍ਵੇਨਵੁਤੇ ਇਤੋ ਕਪ੍ਪੇ, ਯਂ ਦਾਨਮਦਦਿਂ ਤਦਾ।
ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ, ਫਲਦਾਨਸ੍ਸਿਦਂ ਫਲਂ॥

''ਇਤੋ ਤੇਰਸਕਪ੍ਪਮ੍ਹਿ, ਰਾਜਾ ਇਨ੍ਦਸਮੋ ਅਹੁ।
ਸਤ੍ਤਰਤਨਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ, ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀ ਮਹਬ੍ਬਲੋ॥

''ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹਂ...ਪੇ॰... ਕਤਂ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ''ਨ੍ਤਿ॥

ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਨ ਪਤ੍ਵਾ ਕਿਲੇਸੇ ਗਰਹਨ੍ਤੋ –

੧੦੨.''ਮਾਨੇਨ ਵਞ੍ਚਿਤਾਸੇ, ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਸਂਕਿਲਿਸ੍ਸਮਾਨਾਸੇ।
ਲਾਭਾਲਾਭੇਨ ਮਥਿਤਾ, ਸਮਾਧਿਂ ਨਾਧਿਗਚ੍ਛਨ੍ਤੀ''ਤਿ॥ – ਗਾਥਂ ਅਭਾਸਿ।

ਤਤ੍ਥ **ਮਾਨੇਨ ਵਞ੍ਚਿਤਾਸੇ**ਤਿ ''ਸੇਯ੍ਯੋਹਮਸ੍ਮੀ''ਤਿਆਦਿਨਯਪ੍ਪਵਤ੍ਤੇਨ ਮਾਨੇਨ ਅਤ੍ਤੁਕ੍ਕਂਸਨਪਰਵਮ੍ਭਨਾਦਿਵਸੇਨ ਕੁਸਲਭਣ੍ਡਚ੍ਛੇਦਨੇਨ ਵਿਪ੍ਪਲਦ੍ਧਾ। **ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਸਂਕਿਲਿਸ੍ਸਮਾਨਾਸੇ**ਤਿ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਬਾਹਿਰੇਸੁ ਚਕ੍ਖਾਦੀਸੁ ਚੇਵ ਰੂਪਾਦੀਸੁ ਚ ਸਙ੍ਖਤਧਮ੍ਮੇਸੁ ਸਂਕਿਲਿਸ੍ਸਮਾਨਾ, ''ਏਤਂ ਮਮ, ਏਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਏਸੋ ਮੇ ਅਤ੍ਤਾ''ਤਿ ਤਂਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਤਣ੍ਹਾਗਾਹਾਦਿਵਸੇਨ ਸਂਕਿਲੇਸਂ ਆਪਜ੍ਜਮਾਨਾ। **ਲਾਭਾਲਾਭੇਨ ਮਥਿਤਾ**ਤਿ ਪਤ੍ਤਚੀਵਰਾਦੀਨਞ੍ਚੇਵ ਵਤ੍ਥਾਦੀਨਞ੍ਚ ਲਾਭੇਨ ਤੇਸਂਯੇਵ ਚ ਅਲਾਭੇਨ ਤਂਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੇਹਿ ਅਨੁਨਯਪਟਿਘੇਹਿ ਮਥਿਤਾ ਮਦ੍ਦਿਤਾ ਅਭਿਭੂਤਾ। ਨਿਦਸ੍ਸਨਮਤ੍ਤਞ੍ਚੇਤਂ ਅਵਸਿਟ੍ਠਲੋਕਧਮ੍ਮਾਨਮ੍ਪੇਤ੍ਥ ਸਙ੍ਗਹੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। **ਸਮਾਧਿਂ ਨਾਧਿਗਚ੍ਛਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਤੇ ਏਵਰੂਪਾ ਪੁਗ੍ਗਲਾ ਸਮਾਧਿਂ ਸਮਥਵਿਪਸ੍ਸਨਾਵਸੇਨ ਚਿਤ੍ਤੇਕਗ੍ਗਤਂ ਕਦਾਚਿਪਿ ਨ ਵਿਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਨ ਪਟਿਲਭਨ੍ਤਿ ਨ ਪਾਪੁਣਨ੍ਤਿ ਸਮਾਧਿਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਅਭਾਵਤੋ, ਇਤਰੇਸਞ੍ਚ ਭਾਵਤੋ। ਇਧਾਪਿ ਯਥਾ ਮਾਨਾਦੀਹਿ ਅਭਿਭੂਤਾ ਅਵਿਦ੍ਦਸੁਨੋ ਸਮਾਧਿਂ ਨਾਧਿਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਨ ਏਵਂ ਵਿਦ੍ਦਸੁਨੋ। ਤੇ ਪਨ ਮਾਦਿਸਾ ਤੇਹਿ ਅਨਭਿਭੂਤਾ ਸਮਾਧਿਂ ਅਧਿਗਚ੍ਛਨ੍ਤੇਵਾਤਿ ਬ੍ਯਤਿਰੇਕਮੁਖੇਨ ਅਞ੍ਞਾਬ੍ਯਾਕਰਣਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

ਸੇਤੁਚ੍ਛਤ੍ਤੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੩. ਬਨ੍ਧੁਰਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਨਾਹਂ ਏਤੇਨ ਅਤ੍ਥਿਕੋਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਬਨ੍ਧੁਰਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਅਯਮ੍ਪਿ ਪੁਰਿਮਬੁਦ੍ਧੇਸੁ ਕਤਾਧਿਕਾਰੋ ਸਿਦ੍ਧਤ੍ਥਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਅਞ੍ਞਤਰਸ੍ਸ ਰਞ੍ਞੋ ਅਨ੍ਤੇਪੁਰੇ ਗੋਪਕੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਏਕਦਿਵਸਂ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਸਪਰਿਸਂ ਰਾਜਙ੍ਗਣੇਨ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਪਸਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੋ ਕਣਵੇਰਪੁਪ੍ਫਾਨਿ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਸਸਙ੍ਘਂ ਲੋਕਨਾਯਕਂ ਪੂਜੇਸਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮੇਨ ਦੇਵਲੋਕੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਅਪਰਾਪਰਂ ਸੁਗਤੀਸੁਯੇਵ ਸਂਸਰਨ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਸੀਲਵਤੀਨਗਰੇ ਸੇਟ੍ਠਿਪੁਤ੍ਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ, **ਬਨ੍ਧੁਰੋ**ਤਿਸ੍ਸ ਨਾਮਂ ਅਹੋਸਿ। ਸੋ ਵਿਞ੍ਞੁਤਂ ਪਤ੍ਤੋ ਕੇਨਚਿਦੇਵ ਕਰਣੀਯੇਨ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਗਤੋ ਉਪਾਸਕੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਵਿਹਾਰਂ ਗਤੋ ਸਤ੍ਥੁ ਧਮ੍ਮਦੇਸਨਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਪਟਿਲਦ੍ਧਸਦ੍ਧੋ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਞਾਣਸ੍ਸ ਪਰਿਪਾਕਤ੍ਤਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਂ ਪਟ੍ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਨਚਿਰਸ੍ਸੇਵ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਾਪੁਣਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੧.੧੭.੭-੧੨) –

''ਸਿਦ੍ਧਤ੍ਥੋ ਨਾਮ ਭਗਵਾ, ਲੋਕਜੇਟ੍ਠੋ ਨਰਾਸਭੋ।
ਪੁਰਕ੍ਖਤੋ ਸਾਵਕੇਹਿ, ਨਗਰਂ ਪਟਿਪਜ੍ਜਥ॥

''ਰਞ੍ਞੋ ਅਨ੍ਤੇਪੁਰੇ ਆਸਿਂ, ਗੋਪਕੋ ਅਭਿਸਮ੍ਮਤੋ।
ਪਾਸਾਦੇ ਉਪਵਿਟ੍ਠੋਹਂ, ਅਦ੍ਦਸਂ ਲੋਕਨਾਯਕਂ॥

''ਕਣਵੇਰਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾਨ, ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘੇ ਸਮੋਕਿਰਿਂ।
ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਵਿਸੁਂ ਕਤ੍ਵਾਨ, ਤਤੋ ਭਿਯ੍ਯੋ ਸਮੋਕਿਰਿਂ॥

''ਚਤੁਨ੍ਨਵੁਤਿਤੋ ਕਪ੍ਪੇ, ਯਂ ਪੁਪ੍ਫਮਭਿਪੂਜਯਿਂ।
ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ, ਬੁਦ੍ਧਪੂਜਾਯਿਦਂ ਫਲਂ॥

''ਸਤ੍ਤਾਸੀਤਿਮ੍ਹਿਤੋ ਕਪ੍ਪੇ, ਚਤੁਰਾਸੁਂ ਮਹਿਦ੍ਧਿਕਾ।
ਸਤ੍ਤਰਤਨਸਮ੍ਪਨ੍ਨਾ, ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀ ਮਹਬ੍ਬਲਾ॥

''ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹਂ...ਪੇ॰... ਕਤਂ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ''ਨ੍ਤਿ॥

ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਨ ਪਤ੍ਵਾ ਕਤਞ੍ਞੁਭਾਵੇ ਠਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਉਪਕਾਰਸ੍ਸ ਰਞ੍ਞੋ ਪਚ੍ਚੁਪਕਾਰਂ ਕਾਤੁਂ ਸੀਲਵਤੀਨਗਰਂ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਰਞ੍ਞੋ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਨ੍ਤੋ ਸਚ੍ਚਾਨਿ ਪਕਾਸੇਸਿ। ਰਾਜਾ ਸਚ੍ਚਪਰਿਯੋਸਾਨੇ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਨਗਰੇ ਸੁਦਸ੍ਸਨਂ ਨਾਮ ਮਹਨ੍ਤਂ ਵਿਹਾਰਂ ਕਾਰੇਤ੍ਵਾ ਥੇਰਸ੍ਸ ਨਿਯ੍ਯਾਤੇਸਿ। ਮਹਾਲਾਭਸਕ੍ਕਾਰੋ ਅਹੋਸਿ। ਥੇਰੋ ਵਿਹਾਰਂ ਸਬ੍ਬਞ੍ਚ ਲਾਭਸਕ੍ਕਾਰਂ ਸਙ੍ਘਸ੍ਸ ਨਿਯ੍ਯਾਤੇਤ੍ਵਾ ਸਯਂ ਪੁਰਿਮਨਿਯਾਮੇਨੇਵ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਚਰਿਤ੍ਵਾ ਯਾਪੇਨ੍ਤੋ ਕਤਿਪਾਹਂ ਤਤ੍ਥ ਵਸਿਤ੍ਵਾ ਸਾਵਤ੍ਥਿਂ ਗਨ੍ਤੁਕਾਮੋ ਅਹੋਸਿ। ਭਿਕ੍ਖੂ, ''ਭਨ੍ਤੇ, ਤੁਮ੍ਹੇ ਇਧੇਵ ਵਸਥ, ਸਚੇ ਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ਵੇਕਲ੍ਲਂ, ਮਯਂ ਤਂ ਪਰਿਪੂਰੇਸ੍ਸਾਮਾ''ਤਿ ਆਹਂਸੁ। ਥੇਰੋ, ''ਨ ਮਯ੍ਹਂ, ਆਵੁਸੋ, ਉਲ਼ਾਰੇਹਿ ਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ਅਤ੍ਥੋ ਅਤ੍ਥਿ, ਇਤਰੀਤਰੇਹਿ ਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ਯਾਪੇਮਿ, ਧਮ੍ਮਰਸੇਨੇਵਮ੍ਹਿ ਤਿਤ੍ਤੋ''ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ –

੧੦੩.''ਨਾਹਂ ਏਤੇਨ ਅਤ੍ਥਿਕੋ, ਸੁਖਿਤੋ ਧਮ੍ਮਰਸੇਨ ਤਪ੍ਪਿਤੋ।
ਪਿਤ੍ਵਾ ਰਸਗ੍ਗਮੁਤ੍ਤਮਂ, ਨ ਚ ਕਾਹਾਮਿ ਵਿਸੇਨ ਸਨ੍ਥਵ''ਨ੍ਤਿ॥ –

ਗਾਥਂ ਅਭਾਸਿ।

ਤਤ੍ਥ **ਨਾਹਂ ਏਤੇਨ ਅਤ੍ਥਿਕੋ**ਤਿ ਯੇਨ ਮਂ ਤੁਮ੍ਹੇ ਤਪ੍ਪੇਤੁਕਾਮਾ ''ਪਰਿਪੂਰੇਸ੍ਸਾਮਾ''ਤਿ ਵਦਥ, ਏਤੇਨ ਆਮਿਸਲਾਭੇਨ ਪਚ੍ਚਯਾਮਿਸਰਸੇਨ ਨਾਹਂ ਅਤ੍ਥਿਕੋ, ਮਯ੍ਹਂ ਏਤੇਨ ਅਤ੍ਥੋ ਨਤ੍ਥਿ, ਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠਿ ਪਰਮਂ ਸੁਖਨ੍ਤਿ ਇਤਰੀਤਰੇਹੇਵ ਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ਯਾਪੇਮੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਇਦਾਨਿ ਤੇਨ ਅਨਤ੍ਥਿਕਭਾਵੇ ਪਧਾਨਕਾਰਣਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਆਹ **"ਸੁਖਿਤੋ ਧਮ੍ਮਰਸੇਨ ਤਪ੍ਪਿਤੋ"**ਤਿ। ਸਤ੍ਤਤਿਂਸਬੋਧਿਪਕ੍ਖਿਯਧਮ੍ਮਰਸੇਨ ਚੇਵ ਨਵਵਿਧਲੋਕੁਤ੍ਤਰਧਮ੍ਮਰਸੇਨ ਚ ਤਪ੍ਪਿਤੋ ਪੀਣਿਤੋ ਸੁਖਿਤੋ ਉਤ੍ਤਮੇਨ ਸੁਖੇਨ ਸੁਹਿਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਪਿਤ੍ਵਾ ਰਸਗ੍ਗਮੁਤ੍ਤਮ**ਨ੍ਤਿ ਸਬ੍ਬਰਸੇਸੁ ਅਗ੍ਗਂ ਸੇਟ੍ਠਂ ਤਤੋਯੇਵ ਉਤ੍ਤਮਂ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਂ ਧਮ੍ਮਰਸਂ ਪਿਵਿਤ੍ਵਾ ਠਿਤੋ, ਤੇਨਾਹ – ''ਸਬ੍ਬਰਸਂ ਧਮ੍ਮਰਸੋ ਜਿਨਾਤੀ''ਤਿ (ਧ॰ ਪ॰ ੩੫੪)। **ਨ ਚ ਕਾਹਾਮਿ ਵਿਸੇਨ ਸਨ੍ਥਵ**ਨ੍ਤਿ ਏਵਰੂਪਂ ਰਸੁਤ੍ਤਮਂ ਧਮ੍ਮਰਸਂ ਪਿਵਿਤ੍ਵਾ ਠਿਤੋ ਵਿਸੇਨ ਵਿਸਸਦਿਸੇਨ ਵਿਸਰਸੇਨ ਸਨ੍ਥਵਂ ਸਂਸਗ੍ਗਂ ਨ ਕਰਿਸ੍ਸਾਮਿ, ਤਥਾਕਰਣਸ੍ਸ ਕਾਰਣਂ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਬਨ੍ਧੁਰਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੪. ਖਿਤਕਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਲਹੁਕੋ ਵਤ ਮੇ ਕਾਯੋਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਖਿਤਕਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਅਯਮ੍ਪਿ ਪੁਰਿਮਬੁਦ੍ਧੇਸੁ ਕਤਾਧਿਕਾਰੋ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਭਵੇ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਉਪਚਿਨਨ੍ਤੋ ਪਦੁਮੁਤ੍ਤਰਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਯਕ੍ਖਸੇਨਾਪਤਿ ਹੁਤ੍ਵਾ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੋ ਏਕਦਿਵਸਂ ਯਕ੍ਖਸਮਾਗਮੇ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਸਤ੍ਥਾਰਂ ਅਞ੍ਞਤਰਸ੍ਮਿਂ ਰੁਕ੍ਖਮੂਲੇ ਨਿਸਿਨ੍ਨਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਸਤ੍ਥਾਰਂ ਵਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਤਸ੍ਸ ਸਤ੍ਥਾ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਸਿ। ਸੋ ਧਮ੍ਮਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਉਲ਼ਾਰਂ ਪੀਤਿਸੋਮਨਸ੍ਸਂ ਪਵੇਦੇਨ੍ਤੋ ਅਪ੍ਫੋਟੇਨ੍ਤੋ ਉਟ੍ਠਹਿਤ੍ਵਾ ਸਤ੍ਥਾਰਂ ਵਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਪਦਕ੍ਖਿਣਂ ਕਤ੍ਵਾ ਪਕ੍ਕਾਮਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮੇਨ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਸਂਸਰਨ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਕੁਲੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ, **ਖਿਤਕੋ**ਤਿਸ੍ਸ ਨਾਮਂ ਅਹੋਸਿ। ਸੋ ਵਿਞ੍ਞੁਤਂ ਪਤ੍ਤੋ ਮਹਾਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਮਹਿਦ੍ਧਿਕਭਾਵਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ''ਇਦ੍ਧਿਮਾ ਭਵਿਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ ਪੁਬ੍ਬਹੇਤੁਨਾ ਚੋਦਿਯਮਾਨੋ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਤੋ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਸਮਥਵਿਪਸ੍ਸਨਾਸੁ ਕਮ੍ਮਂ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਨਚਿਰਸ੍ਸੇਵ ਛਲ਼ਭਿਞ੍ਞੋ ਅਹੋਸਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੧.੧੭.੧-੬) –

''ਪਦੁਮੋ ਨਾਮ ਨਾਮੇਨ, ਦ੍ਵਿਪਦਿਨ੍ਦੋ ਨਰਾਸਭੋ।
ਪਵਨਾ ਅਭਿਨਿਕ੍ਖਮ੍ਮ, ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤਿ ਚਕ੍ਖੁਮਾ॥

''ਯਕ੍ਖਾਨਂ ਸਮਯੋ ਆਸਿ, ਅਵਿਦੂਰੇ ਮਹੇਸਿਨੋ।
ਯੇਨ ਕਿਚ੍ਚੇਨ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਾ, ਅਜ੍ਝਾਪੇਕ੍ਖਿਂਸੁ ਤਾਵਦੇ॥

''ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਗਿਰਮਞ੍ਞਾਯ, ਅਮਤਸ੍ਸ ਚ ਦੇਸਨਂ।
ਪਸਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੋ ਸੁਮਨੋ, ਅਪ੍ਫੋਟੇਤ੍ਵਾ ਉਪਟ੍ਠਹਿਂ॥

''ਸੁਚਿਣ੍ਣਸ੍ਸ ਫਲਂ ਪਸ੍ਸ, ਉਪਟ੍ਠਾਨਸ੍ਸ ਸਤ੍ਥੁਨੋ।
ਤਿਂਸਕਪ੍ਪਸਹਸ੍ਸੇਸੁ, ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਨੁਪਪਜ੍ਜਹਂ॥

''ਊਨਤਿਂਸੇ ਕਪ੍ਪਸਤੇ, ਸਮਲਙ੍ਕਤਨਾਮਕੋ।
ਸਤ੍ਤਰਤਨਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ, ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀ ਮਹਬ੍ਬਲੋ॥

''ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹਂ...ਪੇ॰... ਕਤਂ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ''ਨ੍ਤਿ॥

ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਨ ਪਤ੍ਵਾ ਸਵਿਸੇਸਂ ਇਦ੍ਧੀਸੁ ਵਸੀਭਾਵੇਨ ਅਨੇਕਵਿਹਿਤਂ ਇਦ੍ਧਿਵਿਧਂ ਪਚ੍ਚਨੁਭੋਨ੍ਤੋ ਇਦ੍ਧਿਪਾਟਿਹਾਰਿਯੇਨ ਅਨੁਸਾਸਨੀਪਾਟਿਹਾਰਿਯੇਨ ਚ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਅਨੁਗ੍ਗਹਂ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਵਿਹਰਤਿ। ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੂਹਿ, ''ਕਥਂ ਤ੍ਵਂ, ਆਵੁਸੋ, ਇਦ੍ਧਿ ਵਲ਼ਞ੍ਜੇਸੀ''ਤਿ

ਪੁਟ੍ਠੋ ਤਮਤ੍ਥੰ ਆਚਿਕ੍ਖਨ੍ਤੋ –

> **੧੦੪**.‘‘ਲਹੁਕੋ ਵਤ ਮੇ ਕਾਯੋ, ਫੁਟ੍ਠੋ ਚ ਪੀਤਿਸੁਖੇਨ ਵਿਪੁਲੇਨ।
> ਤੂਲਮਿਵ ਏਰਿਤੰ ਮਾਲੁਤੇਨ, ਪਿਲਵਤੀਵ ਮੇ ਕਾਯੋ’’ਤਿ॥ –

ਗਾਥੰ ਅਭਾਸਿ। ‘‘ਉਦਾਨਵਸੇਨਾ’’ਤਿਪਿ ਵਦਨ੍ਤਿਯੇਵ।

ਤਤ੍ਥ **ਲਹੁਕੋ ਵਤ ਮੇ ਕਾਯੋ**ਤਿ ਨੀਵਰਣਾਦਿਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨੇਨ ਚੁਦ੍ਦਸਵਿਧੇਨ ਚਿਤ੍ਤਪਰਿਦਮਨੇਨ ਚਤੁਰਿਦ੍ਧਿਪਾਦਕਭਾਵਨਾਯ ਸੁਟ੍ਠੁ ਚਿਣ੍ਣਵਸੀਭਾਵੇਨ ਚ ਮੇ ਰੂਪਕਾਯੋ ਸਲ੍ਲਹੁਕੋ ਵਤ, ਯੇਨ ਦਨ੍ਧੰ ਮਹਾਭੂਤਪਚ੍ਚਯਮ੍ਪਿ ਨਾਮ ਇਮੰ ਕਰਜਕਾਯੰ ਚਿਤ੍ਤਵਸੇਨ ਪਰਿਣਾਮੇਮੀਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। **ਫੁਟ੍ਠੋ ਚ ਪੀਤਿਸੁਖੇਨ ਵਿਪੁਲੇਨਾ**ਤਿ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥਕਮੇਵ ਫਰਨ੍ਤੇਨ ਮਹਤਾ ਉਲ਼ਾਰੇਨ ਪੀਤਿਸਹਿਤੇਨ ਸੁਖੇਨ ਫੁਟ੍ਠੋ ਚ ਮੇ ਕਾਯੋਤਿ ਯੋਜਨਾ। ਇਦਞ੍ਚ ਯਥਾ ਕਾਯੋ ਲਹੁਕੋ ਅਹੋਸਿ, ਤੰ ਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥੰ ਵੁੱਤੰ। ਸੁਖਸਞ੍ਞੋਕ੍ਕਮਨੇਨ ਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂਯੇਵ ਲਹੁਸਞ੍ਞੋਕ੍ਕਮਨੰ ਹੋਤਿ। ਸੁਖਸ੍ਸ ਫਰਣਞ੍ਚੇਤ੍ਥ ਤੰਸਮੁਟ੍ਠਾਨਰੂਪਵਸੇਨ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ ਕਥੰ ਪਨ ਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨਸਮਙ੍ਗਿਨੋ ਪੀਤਿਸੁਖਫਰਣੰ, ਸਮਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤਪੀਤਿਸੁਖਞ੍ਹਿ ਤਨ੍ତਿ ਚੇ? ਸਚ੍ਚਮੇਤੰ, ਇਦੰ ਪਨ ਨ ਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨਲਕ੍ਖਣਵਸੇਨ ਵੁੱਤੰ, ਅਥ ਖੋ ਪੁਬ੍ਬਭਾਗਵਸੇਨ। ‘‘ਪੀਤਿਸੁਖੇਨਾ’’ਤਿ ਪਨ ਪੀਤਿਸਹਿਤਸਦਿਸੇਨ ਸੁਖੇਨ, ਉਪੇਕ੍ਖਾ ਹਿ ਇਧ ਸਨ੍ਤਸਭਾਵਤਾਯ ਞਾਣਵਿਸੇਸਯੋਗਤੋ ਚ ਸੁਖਨ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤੰ। ਤਥਾ ਹਿ ਵੁੱਤੰ ‘‘ਸੁਖਸਞ੍ਞਞ੍ਚ ਲਹੁਸਞ੍ਞਞ੍ਚ ਓਕ੍ਕਮਤੀ’’ਤਿ (ਪਟਿ॰ ਮ॰ ੧.੧੦੧)। ਪਾਦਕਜ੍ਝਾਨਾਰਮ੍ਮਣੇਨ ਰੂਪਕਾਯਾਰਮ੍ਮਣੇਨ ਵਾ ਇਦ੍ਧਿਚਿਤ੍ਤੇਨ ਸਹਜਾਤੰ ਸੁਖਸਞ੍ਞਞ੍ਚ ਲਹੁਸਞ੍ਞਞ੍ਚ ਓਕ੍ਕਮਤਿ ਪਵਿਸਤਿ ਫੁਸਤਿ ਸਮ੍ਪਾਪੁਣਾਤੀਤਿ ਅਯਮ੍ਪਿ ਤਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥੋ। ਤਥਾ ਚਾਹ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯੰ (ਪਟਿ॰ ਮ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੨.੩.੧੨) – ‘‘ਸੁਖਸਞ੍ਞਾ ਨਾਮ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ ਸਞ੍ਞਾ। ਉਪੇਕ੍ਖਾ ਹਿ ਸਨ੍ਤੰ ਸੁਖਨ੍ਤਿ ਵੁੱਤੰ ਸਾਯੇਵ ਸਞ੍ਞਾ ਨੀਵਰਣੇਹਿ ਚੇਵ ਵਿਤਕ੍ਕਾਦਿਪਚ੍ਚਨੀਕੇਹਿ ਚ ਵਿਮੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਲਹੁਸਞ੍ਞਾਤਿਪਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਤੰ ਓਕ੍ਕਨ੍ਤਸ੍ਸ ਪਨਸ੍ਸ ਕਰਜਕਾਯੋਪਿ ਤੂਲਪਿਚੁ ਵਿਯ ਸਲ੍ਲਹੁਕੋ ਹੋਤਿ। ਸੋ ਏਵੰ ਵਾਤਕ੍ਖਿਤ੍ਤਤੂਲਪਿਚੁਨੋ ਵਿਯ ਸਲ੍ਲਹੁਕੇਨ ਦਿਸ੍ਸਮਾਨੇਨ ਕਾਯੇਨ ਬ੍ਰਹ੍ਮਲੋਕੰ ਗਚ੍ਛਤੀ’’ਤਿ। ਤੇਨਾਹ ‘‘**ਤੂਲਮਿਵ ਏਰਿਤੰ ਮਾਲੁਤੇਨ, ਪਿਲਵਤੀਵ ਮੇ ਕਾਯੋ**’’ਤਿ। ਤਸ੍ਸਤ੍ਥੋ – ਯਦਾਹੰ ਬ੍ਰਹ੍ਮਲੋਕੰ ਅਞ੍ਞੰ ਵਾ ਇਦ੍ਧਿਯਾ ਗਨ੍ਤੁਕਾਮੋ ਹੋਮਿ, ਤਦਾ ਮਾਲੁਤੇਨ ਵਾਯੁਨਾ ਏਰਿਤੰ ਚਿਤ੍ਤੰ ਤੂਲਪਿਚੁ ਵਿਯ ਆਕਾਸੰ ਲਙ੍ਘਨ੍ਤੋਯੇਵ ਮੇ ਕਾਯੋ ਹੋਤੀਤਿ।

ਖਿਤਕਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੫. ਮਲਿਤਵਮ੍ਭਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਉਕ੍ਕਣ੍ਠਿਤੋਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਮਲਿਤਵਮ੍ਭਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਅਯੰ ਕਿਰ ਪਦੁਮੁੱਤਰਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਹਿਮਵਨ੍ਤਤੋ ਅਵਿਦੂਰੇ ਅਞ੍ਞਤਰਸ੍ਮਿਂ ਜਾਤਸ੍ਸਰੇ ਸਕੁਣੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ, ਪਦੁਮੁੱਤਰੋ ਭਗਵਾ ਤੰ ਅਨੁਗ੍ਗਣ੍ਹਨ੍ਤੋ ਤਤ੍ਥ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਜਾਤਸ੍ਸਰਤੀਰੇ ਚਙ੍ਕਮਤਿ। ਸਕੁਣੋ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਦਿਸ੍ਵਾ ਪਸਨ੍ਨਮਾਨਸੋ ਸਰੇ ਕੁਮੁਦਾਨਿ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਪੂਜੇਸਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮੇਨ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਸੰਸਰਨ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਕੁਰੁਕਚ੍ਛਨਗਰੇ ਅਞ੍ਞਤਰਸ੍ਸ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਸ੍ਸ ਪੁੱਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ, **ਮਲਿਤਵਮ੍ਭੋ**ਤਿਸ੍ਸ ਨਾਮੰ ਅਹੋਸਿ। ਸੋ ਵਿਞ੍ਞੁਤੰ ਪੱਤੋ ਪਚ੍ਛਾਭੂਮਹਾਥੇਰੰ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਤਸ੍ਸ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਧਮ੍ਮੰ ਸੁਤ੍ਵਾ ਪਟਿਲਦ੍ਧਸਦ੍ਧੋ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਕਮ੍ਮੰ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਵਿਹਰਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਚ ਅਯੰ ਸਭਾਵੋ, ਯਤ੍ਥ ਭੋਜਨਸਪ੍ਪਾਯੋ ਦੁਲ੍ਲਭੋ, ਇਤਰੇ ਸੁਲਭਾ, ਤਤੋ ਨ ਪਕ੍ਕਮਤਿ। ਯਤ੍ਥ ਪਨ ਭੋਜਨਸਪ੍ਪਾਯੋ ਸੁਲਭੋ, ਇਤਰੇ ਦੁਲ੍ਲਭਾ, ਤਤ੍ਥ ਨ ਵਸਤਿ ਪਕ੍ਕਮਤੇਵ। ਏਵੰ ਵਿਹਰਨ੍ਤੋ ਚ ਹੇਤੁਸਮ੍ਪਨ੍ਨਤਾਯ ਮਹਾਪੁਰਿਸਜਾਤਿਕਤਾਯ ਚ ਨਚਿਰਸ੍ਸੇਵ ਵਿਪਸ੍ਸਨੰ ਵਡ੍ਢੇਤ੍ਵਾ ਅਰਹੱਤੰ ਪਾਪੁਣਿ। ਤੇਨ ਵੁੱਤੰ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੧.੧੬.੫੧-੫੭) –

> ‘‘ਹਿਮਵਨ੍ਤਸ੍ਸਾਵਿਦੂਰੇ , ਮਹਾਜਾਤਸ੍ਸਰੋ ਅਹੁ।
> ਪਦੁਮੁਪ੍ਪਲਸਞ੍ਛਨ੍ਨੋ, ਪੁਣ੍ਡਰੀਕਸਮੋਤ੍ਥਟੋ॥

‘‘ਕੁਕੁਤ੍ਥੋ ਨਾਮ ਨਾਮੇਨ, ਤਤ੍ਥਾਸਿਂ ਸਕੁਣੋ ਤਦਾ।
ਸੀਲਵਾ ਬੁਦ੍ਧਿਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ, ਪੁਬ੍ਬਾਪੁਬ੍ਬੇਸੁ ਕੋਵਿਦੋ॥

‘‘ਪਦੁਮੁਤ੍ਤਰੋ ਲੋਕਵਿਦੂ, ਆਹੁਤੀਨਂ ਪਟਿਗ੍ਗਹੋ।
ਜਾਤਸ੍ਸਰਸ੍ਸਾਵਿਦੂਰੇ, ਸਞ੍ਚਰਿਤ੍ਥ ਮਹਾਮੁਨਿ॥

‘‘ਜਲਜਂ ਕੁਮੁਦਂ ਛੇਤ੍ਵਾ, ਉਪਨੇਸਿਂ ਮਹੇਸਿਨੋ।
ਮਮ ਸਙ੍ਕਪ੍ਪਮਞ੍ਞਾਯ, ਪਟਿਗ੍ਗਹਿ ਮਹਾਮੁਨਿ॥

‘‘ਤਞ੍ਚ ਦਾਨਂ ਦਦਿਤ੍ਵਾਨ, ਸੁਕ੍ਕਮੂਲੇਨ ਚੋਦਿਤੋ।
ਕਪ੍ਪਾਨਂ ਸਤਸਹਸ੍ਸਂ, ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਨੁਪਪਜ੍ਜਹਂ॥

‘‘ਸੋਲ਼ਸੇਤੋ ਕਪ੍ਪਸਤੇ, ਆਸੁਂ ਵਰੁਣਨਾਮਕਾ।
ਅਟ੍ਠ ਏਤੇ ਜਨਾਧਿਪਾ, ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀ ਮਹਬ੍ਬਲਾ॥

‘‘ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹਂ…ਪੇ॰… ਕਤਂ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ’’ਨ੍ਤਿ॥
ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਨ ਪਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਂ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ ਉਦਾਨੇਨ੍ਤੋ –

੧੦੫.‘‘ਉਕ੍ਕਣ੍ਠਿਤੋਪਿ ਨ ਵਸੇ, ਰਮਮਾਨੋਪਿ ਪਕ੍ਕਮੇ।
ਨ ਤ੍ਵੇਵਾਨਤ੍ਥਸਂਹਿਤਂ, ਵਸੇ ਵਾਸਂ ਵਿਚਕ੍ਖਣੋ’’ਤਿ॥ – ਗਾਥਂ ਅਭਾਸਿ।

ਤਤ੍ਥ **ਉਕ੍ਕਣ੍ਠਿਤੋਪਿ ਨ ਵਸੇ**ਤਿ ਯਸ੍ਮਿਂ ਆਵਾਸੇ ਵਸਨ੍ਤਸ੍ਸ ਮੇ ਭੋਜਨਸਪ੍ਪਾਯਾਲਾਭੇਨ ਅਧਿਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਉਕ੍ਕਣ੍ਠਾ ਅਨਭਿਰਤਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਤਤ੍ਥ ਉਕ੍ਕਣ੍ਠਿਤੋਪਿ ਵਸਾਮਿਯੇਵ ਇਤਰਸਪ੍ਪਾਯਲਾਭੇਨ ਨ ਪਕ੍ਕਮੇ ਨ ਪਕ੍ਕਮਾਮਿ। **ਨ ਵਸੇ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਨ-ਕਾਰੇਨਪਿ ਪਕ੍ਕਮੇਤਿਪਦਂ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧਿਤਬ੍ਬਂ। **ਰਮਮਾਨੋਪਿ ਪਕ੍ਕਮੇ**ਤਿ ਯਸ੍ਮਿਂ ਪਨ ਆਵਾਸੇ ਵਸਨ੍ਤਸ੍ਸ ਮੇ ਪਚ੍ਚਯਵੇਕਲ੍ਲਾਭਾਵੇਨ ਨਤ੍ਥਿ ਉਕ੍ਕਣ੍ਠਾ, ਅਞ੍ਞਦਤ੍ਥੁ ਅਭਿਰਮਾਮਿ, ਏਵਂ ਅਭਿਰਮਮਾਨੋਪਿ ਅਵਸੇਸਸਪ੍ਪਾਯਾਲਾਭੇਨ ਤਤੋ ਪਕ੍ਕਮੇ, ਨ ਵਸੇਯ੍ਯਂ। ਏਵਂ ਪਟਿਪਜ੍ਜਨ੍ਤੋਵਾਹਂ ਨਚਿਰਸ੍ਸੇਵ ਸਕਤ੍ਥਂ ਪਚ੍ਚਪਾਦਿਨ੍ਤਿ। ਅਯਞ੍ਚੇਤ੍ਥ ਅਤ੍ਤਪਟਿਪਤ੍ਤਿਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਾਯਂ ਯੋਜਨਾ। ਪਰਸ੍ਸ ਓਵਾਦਦਾਨੇ ਪਨ ਵਸੇਯ੍ਯ ਨ ਪਕ੍ਕਮੇਯ੍ਯਾਤਿ ਵਿਧਾਨਵਸੇਨ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਂ। **ਨ ਤ੍ਵੇਵਾਨਤ੍ਥਸਂਹਿਤਂ, ਵਸੇ ਵਾਸਂ ਵਿਚਕ੍ਖਣੋ**ਤਿ ਯਸ੍ਮਿਂ ਆਵਾਸੇ ਪਚ੍ਚਯਾ ਸੁਲਭਾ , ਸਮਣਧਮ੍ਮੋ ਨ ਪਾਰਿਪੂਰਿਂ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਯਸ੍ਮਿਞ੍ਚ ਆਵਾਸੇ ਪਚ੍ਚਯਾ ਦੁਲ੍ਲਭਾ, ਸਮਣਧਮ੍ਮੋਪਿ ਪਾਰਿਪੂਰਿਂ ਨ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਏਵਰੂਪੋ ਆਵਾਸੋ ਇਧ ਅਨਤ੍ਥਸਂਹਿਤੋ ਨਾਮ ਅਵਡ੍ਢਿਸਹਿਤੋਤਿ ਕਤ੍ਵਾ। ਏਵਰੂਪਂ ਵਾਸਂ ਵਿਚਕ੍ਖਣੋ ਵਿਞ੍ਞੁਜਾਤਿਕੋ ਸਕਤ੍ਥਂ ਪਰਿਪੂਰੇਤੁਕਾਮੋ ਨਤ੍ਵੇਵ ਵਸੇਯ੍ਯ। ਯਤ੍ਥ ਪਨ ਪਞ੍ਚਙ੍ਗਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਆਵਾਸੋ ਲਬ੍ਭਤਿ, ਸਤ੍ਤਪਿ ਸਪ੍ਪਾਯਾ ਲਬ੍ਭਨ੍ਤਿ, ਤਤ੍ਥੇਵ ਵਸੇਯ੍ਯਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਮਲਿਤਵਮ੍ਭਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੬. ਸੁਹੇਮਨ੍ਤਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਸਤਲਿਙ੍ਗਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸਾਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਸੁਹੇਮਨ੍ਤਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਅਯਮ੍ਪਿ ਪੁਰਿਮਬੁਦ੍ਧੇਸੁ ਕਤਾਧਿਕਾਰੋ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਭਵੇ ਵਿਵਟ੍ਟੂਪਨਿਸ੍ਸਯਂ ਪੁਞ੍ਞਂ ਉਪਚਿਨਨ੍ਤੋ ਇਤੋ ਦ੍ਵਾਨਵੁਤੇ ਕਪ੍ਪੇ ਤਿਸ੍ਸਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਵਨਚਰੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਵਨੇ ਵਸਤਿ, ਤਂ ਅਨੁਗ੍ਗਹਿਤੁਂ ਭਗਵਾ ਅਰਞ੍ਞਂ ਪਵਿਸਿਤ੍ਵਾ ਤਸ੍ਸ ਆਸਨ੍ਨੇ ਠਾਨੇ ਅਞ੍ਞਤਰਸ੍ਮਿਂ ਰੁਕ੍ਖਮੂਲੇ ਨਿਸੀਦਿ। ਸੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ

ਦਿਸ੍ਵਾ ਪਸਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੋ ਸੁਗਨ੍ਧਾਨਿ ਪੁਨ੍ਨਾਗਪੁਪ੍ਫਾਨਿ ਓਚਿਨਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਪੂਜੇਸਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮੇਨ ਦੇਵਲੋਕੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਅਪਰਾਪਰੰ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਕਤ੍ਵਾ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਸੰਸਰਨ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਪਾਰਿਯਨ੍ਤਦੇਸੇ ਵਿਭਵਸਮ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਸ੍ਸ ਪੁਤ੍ਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ, **ਸੁਹੇਮਨ੍ਤੋ**ਤਿਸ੍ਸ ਨਾਮੰ ਅਹੋਸਿ। ਸੋ ਵਿਞ੍ਞੁਤੰ ਪਤ੍ਤੋ ਸਙ੍ਕਸ੍ਸਨਗਰੇ ਮਿਗਦਾਯੇ ਵਿਹਰਨ੍ਤੰ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਧਮ੍ਮੰ ਸੁਤ੍ਵਾ ਪਟਿਲਦ੍ਧਸਦ੍ਧੋ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਤੇਪਿਟਕੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨੰ ਪਟ੍ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਨਚਿਰਸ੍ਸੇਵ ਛਲ਼ਭਿਞ੍ਞੋ ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਪਤ੍ਤੋ ਅਹੋਸਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੧.੧੬.੪੬-੫੦) –

''ਕਾਨਨੰ ਵਨਮੋਗਯ੍ਹ, ਵਸਾਮਿ ਲੁਦ੍ਦਕੋ ਅਹੰ।
ਪੁਨ੍ਨਾਗੰ ਪੁਪ੍ਫਿਤੰ ਦਿਸ੍ਵਾ, ਬੁਦ੍ਧਸੇਟ੍ਠੰ ਅਨੁਸ੍ਸਰਿੰ॥

''ਤੰ ਪੁਪ੍ਫੰ ਓਚਿਨਿਤ੍ਵਾਨ, ਸੁਗਨ੍ਧੰ ਗਨ੍ਧਿਤੰ ਸੁਭੰ।
ਥੂਪੰ ਕਰਿਤ੍ਵਾ ਪੁਲਿਨੇ, ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਅਭਿਰੋਪਯਿੰ॥

''ਦ੍ਵੇਨਵੁਤੇ ਇਤੋ ਕਪ੍ਪੇ, ਯੰ ਪੁਪ੍ਫਮਭਿਪੂਜਯਿੰ।
ਦੁਗ੍ਗਤਿੰ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ, ਬੁਦ੍ਧਪੂਜਾਯਿਦੰ ਫਲੰ॥

''ਏਕਮ੍ਹਿ ਨਵੁਤੇ ਕਪ੍ਪੇ, ਏਕੋ ਆਸਿੰ ਤਮੋਨੁਦੋ।
ਸਤ੍ਤਰਤਨਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ, ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀ ਮਹਬ੍ਬਲੋ॥

''ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹੰ...ਪੇ॰... ਕਤੰ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ''ਨ੍ਤਿ॥

ਅਰਹਤ੍ਤੰ ਪਨ ਪਤ੍ਵਾ ਏਵੰ ਚਿਨ੍ਤੇਸਿ – ''ਮਯਾ ਖੋ ਯੰ ਸਾਵਕੇਨ ਪਤ੍ਤਬ੍ਬੰ, ਤੰ ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤੰ, ਯੰਨੂਨਾਹੰ ਇਦਾਨਿ ਭਿਕ੍ਖੂਨੰ ਅਨੁਗ੍ਗਹੰ ਕਰੇਯ੍ਯ''ਨ੍ਤਿ। ਏਵੰ ਚਿਨ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਪਭਿਨ੍ਨਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਤਾਯ ਅਕਿਲਾਸੁਤਾਯ ਚ ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਨ੍ਤਿਕੰ ਉਪਗਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਯਥਾਰਹੰ ਓਵਦਨ੍ਤੋ ਅਨੁਸਾਸਨ੍ਤੋ ਕਙ੍ਖੰ ਛਿਨ੍ਦਨ੍ਤੋ ਧਮ੍ਮੰ ਕਥੇਨ੍ਤੋ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨੰ ਨਿਗ੍ਗਮ੍ਬੰ ਨਿਜ੍ਜਟੰ ਕਤ੍ਵਾ ਆਚਿਕ੍ਖਨ੍ਤੋ ਵਿਹਰਤਿ। ਅਥੇਕਦਿਵਸੰ ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਨ੍ਤਿਕੰ ਉਪਗਤਾਨੰ ਭਿਕ੍ਖੂਨੰ ਵਿਞ੍ਞੂਨਞ੍ਚ ਪੁਗ੍ਗਲਾਨੰ ਵਿਸੇਸੰ ਆਚਿਕ੍ਖਨ੍ਤੋ –

੧੦੬.''ਸਤਲਿਙ੍ਗਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ, ਸਤਲਕ੍ਖਣਧਾਰਿਨੋ।
ਏਕਙ੍ਗਦਸ੍ਸੀ ਦੁਮ੍ਮੇਧੋ, ਸਤਦਸ੍ਸੀ ਚ ਪਣ੍ਡਿਤੋ''ਤਿ॥ – ਗਾਥੰ ਅਭਾਸਿ।

ਤਤ੍ਥ **ਸਤਲਿਙ੍ਗਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਲੀਨਮਤ੍ਥੰ ਗਮੇਨ੍ਤੀਤਿ ਲਿਙ੍ਗਾਨਿ, ਅਤ੍ਥੇਸੁ ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਪਵਤ੍ਤਿਨਿਮਿਤ੍ਤਾਨਿ, ਤਾਨਿ ਪਨ ਸਤੰ ਅਨੇਕਾਨਿ ਲਿਙ੍ਗਾਨਿ ਏਤਸ੍ਸਾਤਿ ਸਤਲਿਙ੍ਗੋ। ਅਨੇਕਤ੍ਥੋ ਹਿ ਇਧ ਸਤਸਦ੍ਦੋ, ''ਸਤੰ ਸਹਸ੍ਸ''ਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁ ਵਿਯ ਨ ਸਙ੍ਖ੍ਯਾਵਿਸੇਸਤ੍ਥੋ ਤਸ੍ਸ ਸਤਲਿਙ੍ਗਸ੍ਸ। **ਅਤ੍ਥਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਞੇਯ੍ਯਸ੍ਸ, ਞੇਯ੍ਯਞ੍ਹਿ ਞਾਣੇਨ ਅਰਣੀਯਤੋ ''ਅਤ੍ਥੋ''ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਸੋ ਚ ਏਕੋਪਿ ਅਨੇਕਲਿਙ੍ਗੋ, ਯਥਾ ''ਸਕ੍ਕੋ ਪੁਰਿਨ੍ਦੋ ਮਘਵਾ''ਤਿ, ''ਪਞ੍ਞਾ ਵਿਜ੍ਜਾ ਮੇਧਾ ਞਾਣ''ਨ੍ਤਿ ਚ। ਯੇਨ ਲਿਙ੍ਗੇਨ ਪਵਤ੍ਤਿਨਿਮਿਤ੍ਤੇਨ ਤਾਵਤਿੰਸਾਧਿਪਤਿਮ੍ਹਿ ਇਨ੍ਦਸਦ੍ਦੋ ਪਵਤ੍ਤੋ, ਨ ਤੇਨ ਤਤ੍ਥ ਸਕ੍ਕਾਦਿਸਦ੍ਦਾ ਪਵਤ੍ਤਾ, ਅਥ ਖੋ ਅਞ੍ਞੇਨ। ਤਥਾ ਯੇਨ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਮ੍ਹਿ ਪਞ੍ਞਾਸਦ੍ਦੋ ਪਵਤ੍ਤੋ, ਨ ਤੇਨ ਵਿਜ੍ਜਾਦਿਸਦ੍ਦਾ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ ''ਸਤਲਿਙ੍ਗਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸਾ''ਤਿ।

ਸਤਲਕ੍ਖਣਧਾਰਿਨੋਤਿ ਅਨੇਕਲਕ੍ਖਣਵਤੋ। ਲਕ੍ਖੀਯਤਿ ਏਤੇਨਾਤਿ ਲਕ੍ਖਣੰ, ਪਚ੍ਚਯਭਾਵਿਨੋ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਅਤ੍ਤਨੋ ਫਲੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵੋ, ਤੇਨ ਹਿ ਸੋ ਅਯੰ ਇਮਸ੍ਸ ਕਾਰਣਨ੍ਤਿ ਲਕ੍ਖੀਯਤਿ। ਸੋ ਚ ਏਕਸ੍ਸੇਵ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਅਨੇਕਪ੍ਪਭੇਦੋ ਉਪਲਬ੍ਭਤਿ , ਤੇਨਾਹ ''ਸਤਲਕ੍ਖਣਧਾਰਿਨੋ''ਤਿ। ਅਥ ਵਾ ਲਕ੍ਖੀਯਨ੍ਤੀਤਿ ਲਕ੍ਖਣਾਨਿ, ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਸਙ੍ਖਤਤਾਦਯੋ ਪਕਾਰਵਿਸੇਸਾ ਤੇ ਪਨ ਅਤ੍ਥਤੋ ਅਵਤ੍ਥਾਵਿਸੇਸਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਤੇ ਚ ਪਨ ਤੇਸੰ ਅਨਿਚ੍ਚਤਾਦਿਸਾਮਞ੍ਞਲਕ੍ਖਣੰ ਲਿਙ੍ਗੇਨ੍ਤਿ ਞਾਪੇਨ੍ਤੀਤਿ ''ਲਿਙ੍ਗਾਨੀ''ਤਿ ਚ

ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ। ਤਸ੍ਮਿਮੇ ਆਕਾਰਾ, ਯਸ੍ਮਾ ਏਕਸ੍ਸਾਪਿ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਅਨੇਕੇ ਉਪਲਬ੍ਭਨ੍ਤਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ ‘‘ਸਤਲਿਙ੍ਗਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ, ਸਤਲਕ੍ਖਣਧਾਰਿਨੋ’’ਤਿ। ਤੇਨਾਹ ਆਯਸ੍ਮਾ ਧਮ੍ਮਸੇਨਾਪਤਿ – ‘‘ਸਬ੍ਬੇ ਧਮ੍ਮਾ ਸਬ੍ਬਾਕਾਰੇਨ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਞਾਣਮੁਖੇ ਆਪਾਥੰ ਆਗਚ੍ਛਨ੍ਤੀ’’ਤਿ (ਮਹਾਨਿ॰ ੧੫੬; ਚੂਲ਼ਨਿ॰ ਮੋਘਰਾਜਮਾਣਵਪੁਚ੍ਛਾਨਿਦ੍ਦੇਸ ੮੫; ਪਟਿ॰ ਮ॰ ੩.੫)।

ਏਕਙ੍ਗਦਸ੍ਸੀ ਦੁਮ੍ਮੇਧੋਤਿ ਏਵੰ ਅਨੇਕਲਿਙ੍ਗੇ ਅਨੇਕਲਕ੍ਖਣੇ ਅਤ੍ਥੇ ਯੋ ਤਤ੍ਥ ਏਕਙ੍ਗਦਸ੍ਸੀ ਅਪੁਥੁਪਞ੍ਞਤਾਯ ਏਕਲਿਙ੍ਗਮਤ੍ਤੰ ਏਕਲਕ੍ਖਣਮਤ੍ਤਞ੍ਚ ਦਿਸ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਨਾ ਦਿਟ੍ਠਮੇਵ ‘‘ਇਦਮੇਵ ਸਚ੍ਚ’’ਨ੍ਤਿ ਅਭਿਨਿਵਿਸ੍ਸ ‘‘ਮੋਘਮਞ੍ਞ’’ਨ੍ਤਿ ਇਤਰੰ ਪਟਿਕ੍ਖਿਪਤਿ, ਹਤ੍ਥਿਦਸ੍ਸਨਕਅਨ੍ਧੋ ਵਿਯ ਏਕਙ੍ਗਗਾਹੀ **ਦੁਮ੍ਮੇਧੋ** ਦੁਪ੍ਪਞ੍ਞੋ ਤਤ੍ਥ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਾਨੰਯੇਵ ਪਕਾਰਵਿਸੇਸਾਨੰ ਅਜਾਨਨਤੋ ਮਿਚ੍ਛਾ ਅਭਿਨਿਵਿਸਨਤੋ ਚ। **ਸਤਦਸ੍ਸੀ ਚ ਪਣ੍ਡਿਤੋ**ਤਿ ਪਣ੍ਡਿਤੋ ਪਨ ਤਤ੍ਥ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨੇ ਅਨੇਕੇਪਿ ਪਕਾਰੇ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਞ੍ਞਾਚਕ੍ਖੁਨਾ ਸਬ੍ਬਸੋ ਪਸ੍ਸਤਿ। ਯੋ ਵਾ ਤਤ੍ਥ ਲਬ੍ਭਮਾਨੇ ਅਨੇਕੇ ਪਞ੍ਞਾਚਕ੍ਖੁਨਾ ਅਤ੍ਤਨਾਪਿ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਅਞ੍ਞੇਸਮ੍ਪਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ ਪਕਾਸੇਤਿ, ਸੋ **ਪਣ੍ਡਿਤੋ** ਵਿਚਕ੍ਖਣੋ ਅਤ੍ਥੇਸੁ ਕੁਸਲੋ ਨਾਮਾਤਿ। ਏਵੰ ਥੇਰੋ ਉਕ੍ਕੰਸਗਤੰ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿੰ ਭਿਕ੍ਖੂਨੰ ਵਿਭਾਵੇਸਿ।

ਸੁਹੇਮਨ੍ਤਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੭. ਧਮ੍ਮਸਵਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਪਬ੍ਬਜਿੰ ਤੁਲਯਿਤ੍ਵਾਨਾਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਧਮ੍ਮਸਵਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਅਯੰ ਕਿਰ ਪਦੁਮੁਤ੍ਤਰਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਸੁਵਚ੍ਛੋ ਨਾਮ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਤਿਣ੍ਣੰ ਵੇਦਾਨੰ ਪਾਰਗੂ ਘਰਾਵਾਸੇ ਦੋਸੰ ਦਿਸ੍ਵਾ ਤਾਪਸਪਬ੍ਬਜ੍ਜੰ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਅਰਞ੍ਞਾਯਤਨੇ ਪਬ੍ਬਤਨ੍ਤਰੇ ਅਸ੍ਸਮੰ ਕਾਰੇਤ੍ਵਾ ਬਹੂਹਿ ਤਾਪਸੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿੰ ਵਸਿ। ਅਥਸ੍ਸ ਕੁਸਲਬੀਜੰ ਰੋਪੇਤੁਕਾਮੋ ਪਦੁਮੁਤ੍ਤਰੋ ਭਗਵਾ ਅਸ੍ਸਮਸਮੀਪੇ ਆਕਾਸੇ ਠਤ੍ਵਾ ਇਦ੍ਧਿਪਾਟਿਹਾਰਿਯੰ ਦਸ੍ਸੇਸਿ। ਸੋ ਤੰ ਦਿਸ੍ਵਾ ਪਸਨ੍ਨਮਾਨਸੋ ਪੂਜੇਤੁਕਾਮੋ ਨਾਗਪੁਪ੍ਫਾਨਿ ਓਚਿਨਾਪੇਸਿ। ਸਤ੍ਥਾ, ‘‘ਅਲੰ ਇਮਸ੍ਸ ਤਾਪਸਸ੍ਸ ਏਤ੍ਤਕੰ ਕੁਸਲਬੀਜ’’ਨ੍ਤਿ ਪਕ੍ਕਾਮਿ। ਸੋ ਪੁਪ੍ਫਾਨਿ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਸਤ੍ਥੁ ਗਮਨਮਗ੍ਗੰ ਓਕਿਰਿਤ੍ਵਾ ਚਿਤ੍ਤੰ ਪਸਾਦੇਨ੍ਤੋ ਅਞ੍ਜਲਿੰ ਪਗ੍ਗਯ੍ਹ ਅਟ੍ਠਾਸਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮੇਨ ਦੇਵਲੋਕੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਅਪਰਾਪਰੰ ਸੁਗਤੀਸੁਯੇਵ ਸੰਸਰਨ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਮਗਧਰਟ੍ਠੇ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਕੁਲੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ **ਧਮ੍ਮਸ**ਵੋਤਿ ਲਦ੍ਧਨਾਮੋ ਵਿਞ੍ਞੁਤੰ ਪਤ੍ਤੋ ਹੇਤੁਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਚੋਦਿਯਮਾਨੋ ਘਰਾਵਾਸੇ ਆਦੀਨਵੰ ਪਬ੍ਬਜ੍ਜਾਯ ਆਨਿਸੰਸਞ੍ਚ ਦਿਸ੍ਵਾ ਦਕ੍ਖਿਣਾਗਿਰਿਸ੍ਮਿੰ ਵਿਹਰਨ੍ਤੰ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਧਮ੍ਮੰ ਸੁਤ੍ਵਾ ਪਟਿਲਦ੍ਧਸਦ੍ਧੋ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਕਮ੍ਮੰ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਨਚਿਰਸ੍ਸੇਵ ਅਰਹਤ੍ਤੰ ਪਾਪੁਣਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੧.੧੬.੩੯-੪੫) –

‘‘ਸੁਵਚ੍ਛੋ ਨਾਮ ਨਾਮੇਨ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਮਨ੍ਤਪਾਰਗੂ।
ਪੁਰਕ੍ਖਤੋ ਸਸਿਸ੍ਸੇਹਿ, ਵਸਤੇ ਪਬ੍ਬਤਨ੍ਤਰੇ॥

‘‘ਪਦੁਮੁਤ੍ਤਰੋ ਨਾਮ ਜਿਨੋ, ਆਹੁਤੀਨੰ ਪਟਿਗ੍ਗਹੋ।
ਮਮੁਦ੍ਧਰਿਤੁਕਾਮੋ ਸੋ, ਆਗਚ੍ਛਿ ਮਮ ਸਨ੍ਤਿਕੰ॥

‘‘ਵੇਹਾਸਮ੍ਹਿ ਚਙ੍ਕਮਤਿ, ਧੂਪਾਯਤਿ ਜਲਤੇ ਤਥਾ।
ਹਾਸੰ ਮਮੰ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾਨ, ਪਕ੍ਕਾਮਿ ਪਾਚਿਨਾਮੁਖੋ॥

‘‘ਤਞ੍ਚ ਅਚ੍ਛਰਿਯੰ ਦਿਸ੍ਵਾ, ਅਬ੍ਭੁਤੰ ਲੋਮਹੰਸਨੰ।
ਨਾਗਪੁਪ੍ਫੰ ਗਹੇਤ੍ਵਾਨ, ਗਤਮਗ੍ਗਮ੍ਹਿ ਓਕਿਰਿਂ॥

‘‘ਸਤਸਹਸ੍ਸਿਤੋ ਕਪ੍ਪੇ, ਯੰ ਪੁਪ੍ਫੰ ਓਕਿਰਿਂ ਅਹਂ।

ਤੇਨ ਚਿਤ੍ਤਪ੍ਪਸਾਦੇਨ, ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਨੁਪਪਜ੍ਜਹਂ॥

‘‘ਏਕਤਿਂਸੇ ਕਪ੍ਪਸਤੇ, ਰਾਜਾ ਆਸਿ ਮਹਾਰਹੋ।
ਸਤ੍ਤਰਤਨਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ, ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀ ਮਹਬ੍ਬਲੋ॥

‘‘ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹਂ…ਪੇ॰… ਕਤਂ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ’’ਨ੍ਤਿ॥
ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਨ ਪਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਂ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ ਸੋਮਨਸ੍ਸਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਉਦਾਨਵਸੇਨ –

੧੦੭.‘‘ਪਬ੍ਬਜਿਂ ਤੁਲਯਿਤ੍ਵਾਨ, ਅਗਾਰਸ੍ਮਾਨਗਾਰਿਯਂ।
ਤਿਸ੍ਸੋ ਵਿਜ੍ਜਾ ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਾ, ਕਤਂ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ’’ਨ੍ਤਿ॥ – ਗਾਥਂ ਅਭਾਸਿ।

ਤਤ੍ਥ **ਪਬ੍ਬਜਿਂ ਤੁਲਯਿਤ੍ਵਾਨਾ**ਤਿ ‘‘ਸਮ੍ਬਾਧੋ ਘਰਾਵਾਸੋ ਰਜਾਪਥੋ’’ਤਿਆਦਿਨਾ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੯੧; ਮ॰ ਨਿ॰ ੨.੧੦; ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੨.੧੫੪) ਘਰਾਵਾਸੇ, ‘‘ਅਪ੍ਪਸ੍ਸਾਦਾ ਕਾਮਾ ਬਹੁਦੁਕ੍ਖਾ ਬਹੁਪਾਯਾਸਾ’’ਤਿਆਦਿਨਾ (ਪਾਚਿ॰ ੪੧੭; ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੭੭) ਕਾਮੇਸੁ ਆਦੀਨਵਂ ਤਪ੍ਪਟਿਪਕ੍ਖਤੋ ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮੇ ਚ ਆਨਿਸਂਸਂ ਤੁਲਭੂਤਾਯ ਪਞ੍ਞਾਯ ਵਿਚਾਰੇਤ੍ਵਾ ਵੀਮਂਸਿਤ੍ਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਸੇਸਂ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯਮੇਵ। ਇਦਮੇਵ ਚ ਥੇਰਸ੍ਸ ਅਞ੍ਞਾਬ੍ਯਾਕਰਣਂ ਅਹੋਸੀਤਿ।

ਧਮ੍ਮਸਵਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੮. ਧਮ੍ਮਸਵਪਿਤੁਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਸ ਵੀਸਵਸ੍ਸਸਤਿਕੋਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਧਮ੍ਮਸਵਪਿਤੁਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਅਯਮ੍ਪਿ ਪੁਰਿਮਬੁਦ੍ਧੇਸੁ ਕਤਾਧਿਕਾਰੋ ਬੁਦ੍ਧਸੁਞ੍ਞੇ ਲੋਕੇ ਕੁਲਗੇਹੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਵਿਞ੍ਞੁਤਂ ਪਤ੍ਤੋ ਭੂਤਗਣੇ ਨਾਮ ਪਬ੍ਬਤੇ ਵਿਹਰਨ੍ਤਂ ਪਚ੍ਚੇਕਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਪਸਨ੍ਨਮਾਨਸੋ ਤਿਣਸੂਲਪੁਪ੍ਫੇਹਿ ਪੂਜਂ ਅਕਾਸਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮੇਨ ਦੇਵਲੋਕੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਅਪਰਾਪਰਂ ਸੁਗਤੀਸੁਯੇਵ ਸਂਸਰਨ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਮਗਧਰਟ੍ਠੇ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਕੁਲੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਵਿਞ੍ਞੁਤਂ ਪਤ੍ਤੋ ਦਾਰਪਰਿਗ੍ਗਹਂ ਕਤ੍ਵਾ ਧਮ੍ਮਸਵਂ ਨਾਮ ਪੁਤ੍ਤਂ ਲਭਿਤ੍ਵਾ ਤਸ੍ਮਿਂ ਪਬ੍ਬਜਿਤੇ ਸਯਮ੍ਪਿ ਵੀਸਵਸ੍ਸਸਤਿਕੋ ਹੁਤ੍ਵਾ, ‘‘ਮਮ ਪੁਤ੍ਤੋ ਤਾਵ ਤਰੁਣੋ ਪਬ੍ਬਜਿ , ਅਥ ਕਸ੍ਮਾ ਨਾਹਂ ਪਬ੍ਬਜਿਸ੍ਸਾਮੀ’’ਤਿ ਸਞ੍ਜਾਤਸਂਵੇਗੋ ਸਤ੍ਥੁ ਸਨ੍ਤਿਕਂ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਧਮ੍ਮਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਂ ਪਟ੍ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਨਚਿਰਸ੍ਸੇਵ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਸਚ੍ਛਾਕਾਸਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੧.੧੬.੩੫-੩੮) –

‘‘ਹਿਮਵਨ੍ਤਸ੍ਸਾਵਿਦੂਰੇ, ਭੂਤਗਣੋ ਨਾਮ ਪਬ੍ਬਤੋ।
ਵਸਤੇਕੋ ਜਿਨੋ ਤਤ੍ਥ, ਸਯਮ੍ਭੂ ਲੋਕਨਿਸ੍ਸਟੋ॥

‘‘ਤਿਣਸੂਲਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾਨ, ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਅਭਿਰੋਪਯਿਂ।
ਏਕੂਨਸਤਸਹਸ੍ਸਂ, ਕਪ੍ਪਂ ਨ ਵਿਨਿਪਾਤਿਕੋ॥

‘‘ਇਤੋ ਏਕਾਦਸੇ ਕਪ੍ਪੇ, ਏਕੋਸਿਂ ਧਰਣੀਰੁਹੋ।
ਸਤ੍ਤਰਤਨਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ, ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀ ਮਹਬ੍ਬਲੋ॥

‘‘ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹਂ…ਪੇ॰… ਕਤਂ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ’’ਨ੍ਤਿ॥
ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਨ ਪਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਂ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ ਸਞ੍ਜਾਤਸੋਮਨਸ੍ਸੋ ਉਦਾਨੇਨ੍ਤੋ –

੧੦੮.‘‘ਸ ਵੀਸਵਸ੍ਸਸਤਿਕੋ, ਪਬ੍ਬਜਿੰ ਅਨਗਾਰਿਯੰ।

ਤਿਸ੍ਸੋ ਵਿਜ੍ਜਾ ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਾ, ਕਤੰ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ’’ਨ੍ਤਿ॥ – ਗਾਥੰ ਅਭਾਸਿ।

ਤਤ੍ਥ **ਸ ਵੀਸਵਸ੍ਸਸਤਿਕੋ**ਤਿ ਸੋ ਵੀਸੰਵਸ੍ਸਸਤਿਕੋ, ਸੋ ਅਹੰ ਜਾਤਿਯਾ ਵੀਸਾਧਿਕਵਸ੍ਸਸਤਿਕੋ ਸਮਾਨੋ। **ਪਬ੍ਬਜਿ**ਨ੍ਤਿ ਪਬ੍ਬਜ੍ਜੰ ਉਪਗਚ੍ਛਿਂ। ਸੇਸੰ ਵੁਤ੍ਤਨਯਮੇਵ। ਇਦਮੇਵ ਚ ਇਮਸ੍ਸ ਥੇਰਸ੍ਸ ਅਞ੍ਞਾਬ੍ਯਾਕਰਣੰ ਅਹੋਸਿ।

ਧਮ੍ਮਸਵਪਿਤੁਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੯. ਸਙ੍ਘਰਕ੍ਖਿਤਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਨ ਨੂਨਾਯੰ ਪਰਮਹਿਤਾਨੁਕਮ੍ਪਿਨੇਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਸਙ੍ਘਰਕ੍ਖਿਤਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਸੋਪਿ ਪੁਰਿਮਬੁਦ੍ਧੇਸੁ ਕਤਾਧਿਕਾਰੋ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਭਵੇ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਉਪਚਿਨਨ੍ਤੋ ਇਤੋ ਚਤੁਨਵੁਤੇ ਕਪ੍ਪੇ ਕੁਲਗੇਹੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਵਿਞ੍ਞੁਤੰ ਪਤ੍ਤੋ ਏਕਦਿਵਸੰ ਪਬ੍ਬਤਪਾਦੇ ਵਸਨ੍ਤੇ ਸਤ੍ਤ ਪਚ੍ਚੇਕਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੇ ਦਿਸ੍ਵਾ ਪਸਨ੍ਨਮਾਨਸੋ ਕਦਮ੍ਬਪੁਪ੍ਫਾਨਿ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਪੂਜੇਸਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮੇਨ ਦੇਵਲੋਕੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਅਪਰਾਪਰੰ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਕਤ੍ਵਾ ਸੁਗਤੀਸੁਯੇਵ ਸੰਸਰਨ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯੰ ਇਬ੍ਭਕੁਲੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਸ **ਸਙ੍ਘਰਕ੍ਖਿਤੋ**ਤਿ ਨਾਮੰ ਅਹੋਸਿ। ਸੋ ਵਿਞ੍ਞੁਤੰ ਪਤ੍ਤੋ ਪਟਿਲਦ੍ਧਸਦ੍ਧੋ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨੰ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਅਞ੍ਞਤਰੰ ਭਿਕ੍ਖੁੰ ਸਹਾਯੰ ਕਤ੍ਵਾ ਅਰਞ੍ਞੇ ਵਿਹਰਤਿ। ਥੇਰਸ੍ਸ ਵਸਨਟ੍ਠਾਨਤੋ ਅਵਿਦੂਰੇ ਵਨਗੁਮ੍ਬੇ ਏਕਾ ਮਿਗੀ ਵਿਜਾਯਿਤ੍ਵਾ ਤਰੁਣੰ ਛਾਪੰ ਰਕ੍ਖਨ੍ਤੀ ਛਾਤਜ੍ਝਤ੍ਤਾਪਿ ਪੁਤ੍ਤਸਿਨੇਹੇਨ ਦੂਰੇ ਗੋਚਰਾਯ ਨ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਆਸਨ੍ਨੇ ਚ ਤਿਣੋਦਕਸ੍ਸ ਅਲਾਭੇਨ ਕਿਲਮਤਿ। ਤੰ ਦਿਸ੍ਵਾ ਥੇਰੋ, ‘‘ਅਹੋ ਵਤਾਯੰ ਲੋਕੋ ਤਣ੍ਹਾਬਨ੍ਧਨਬਦ੍ਧੋ ਮਹਾਦੁਕ੍ਖੰ ਅਨੁਭਵਤਿ, ਨ ਤੰ ਛਿਨ੍ਦਿਤੁੰ ਸਕ੍ਕੋਤੀ’’ਤਿ ਸੰਵੇਗਜਾਤੋ ਤਮੇਵ ਅਙ੍ਕੁਸੰ ਕਤ੍ਵਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨੰ ਵਡ੍ਢੇਤ੍ਵਾ ਅਰਹਤ੍ਤੰ ਪਾਪੁਣਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੧.੧੬.੩੦-੩੪) –

‘‘ਹਿਮਵਨ੍ਤਸ੍ਸਾਵਿਦੂਰੇ, ਕੁਕ੍ਕੁਟੋ ਨਾਮ ਪਬ੍ਬਤੋ।

ਤਮ੍ਹਿ ਪਬ੍ਬਤਪਾਦਮ੍ਹਿ, ਸਤ੍ਤ ਬੁਦ੍ਧਾ ਵਸਨ੍ਤਿ ਤੇ॥

‘‘ਕਦਮ੍ਬੰ ਪੁਪ੍ਫਿਤੰ ਦਿਸ੍ਵਾ, ਦੀਪਰਾਜੰਵ ਉਗ੍ਗਤੰ।

ਉਭੋ ਹਤ੍ਥੇਹਿ ਪਗ੍ਗਯ੍ਹ, ਸਤ੍ਤ ਬੁਦ੍ਧੇ ਸਮੋਕਿਰਿਂ॥

‘‘ਚਤੁਨ੍ਨਵੁਤਿਤੋ ਕਪ੍ਪੇ, ਯੰ ਪੁਪ੍ਫਮਭਿਰੋਪਯਿਂ।

ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ, ਬੁਦ੍ਧਪੂਜਾਯਿਦੰ ਫਲੰ॥

‘‘ਦ੍ਵੇਨਵੁਤੇ ਇਤੋ ਕਪ੍ਪੇ, ਸਤ੍ਤਾਸੁੰ ਪੁਪ੍ਫਨਾਮਕਾ।

ਸਤ੍ਤਰਤਨਸਮ੍ਪਨ੍ਨਾ, ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀ ਮਹਬ੍ਬਲਾ॥

‘‘ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹੰ...ਪੇ॰... ਕਤੰ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ’’ਨ੍ਤਿ॥

ਅਰਹਤ੍ਤੰ ਪਨ ਪਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਦੁਤਿਯਕੰ ਭਿਕ੍ਖੁੰ ਮਿਚ੍ਛਾਵਿਤਕ੍ਕਬਹੁਲੰ ਵਿਹਰਨ੍ਤੰ ਞਤ੍ਵਾ ਤਮੇਵ ਮਿਗਿਂ ਉਪਮੰ ਕਰਿਤ੍ਵਾ ਤੰ ਓਵਦਨ੍ਤੋ –

੧੦੯.‘‘ਨ ਨੂਨਾਯੰ ਪਰਮਹਿਤਾਨੁਕਮ੍ਪਿਨੋ, ਰਹੋਗਤੋ ਅਨੁਵਿਗਣੇਤਿ ਸਾਸਨੰ।

ਤਥਾਹਯੰ ਵਿਹਰਤਿ ਪਾਕਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੋ, ਮਿਗੀ ਯਥਾ ਤਰੁਣਜਾਤਿਕਾ ਵਨੇ’’ਤਿ॥ –

ਗਾਥਂ ਅਭਾਸਿ।

ਤਤ੍ਥ **ਨ ਨੂਨਾਯਨ੍ਤਿ ਨ**-ਇਤਿ ਪਟਿਸੇਧੇ ਨਿਪਾਤੋ। **ਨੂਨਾ**ਤਿ ਪਰਿਵਿਤਕ੍ਕੇ। ਨੂਨ ਅਯਨ੍ਤਿ ਪਦਚ੍ਛੇਦੋ। **ਪਰਮਹਿਤਾਨੁਕਮ੍ਪਿਨੋ**ਤਿ ਪਰਮਂ ਅਤਿਵਿਯ, ਪਰਮੇਨ ਵਾ ਅਨੁਤ੍ਤਰੇਨ ਹਿਤੇਨ ਸਤ੍ਤੇ ਅਨੁਕਮ੍ਪਨਸੀਲਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ। **ਰਹੋਗਤੋ**ਤਿ ਰਹਸਿ ਗਤੋ, ਸੁਞ੍ਞਾਗਾਰਗਤੋ ਕਾਯਵਿਵੇਕਯੁਤ੍ਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਅਨੁਵਿਗਣੇਤੀ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ''ਨ ਨੂਨਾ''ਤਿ ਪਦਦ੍ਵਯਂ ਆਨੇਤ੍ਵਾ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧਿਤਬ੍ਬਂ ''ਨਾਨੁਵਿਗਣੇਤਿ ਨੂਨਾ''ਤਿ, ਨ ਚਿਨ੍ਤੇਸਿ ਮਞ੍ਞੇ, ''ਨਾਨੁਯੁਞ੍ਜਤੀ''ਤਿ ਤਕ੍ਕੇਮੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਸਾਸਨ**ਨ੍ਤਿ ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਸਾਸਨਂ, ਚਤੁਸਚ੍ਚਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਭਾਵਨਨ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ । **ਤਥਾ ਹੀ**ਤਿ ਤੇਨੇਵ ਕਾਰਣੇਨ, ਸਤ੍ਥ ਸਾਸਨਸ੍ਸ ਅਨਨੁਯੁਞ੍ਜਨਤੋ ਏਵ। **ਅਯ**ਨ੍ਤਿ ਅਯਂ ਭਿਕ੍ਖੁ। **ਪਾਕਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੋ**ਤਿ ਮਨਚ੍ਛਟ੍ਠਾਨਂ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਂ ਯਥਾਸਕਂ ਵਿਸਯੇਸੁ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਤੋ ਸਭਾਵਭੂਤਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯੋ , ਅਸਂਵੁਤਚਕ੍ਖੁਦ੍ਵਾਰਾਦਿਕੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਯਸ੍ਸ ਤਞ੍ਞਾਸਙ੍ਘਸ੍ਸ ਅਚ੍ਛਿਨ੍ਨਤਾਯ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਾਕਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੋ ਵਿਹਰਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਉਪਮਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ "**ਮਿਗੀ ਯਥਾ ਤਰੁਣਜਾਤਿਕਾ ਵਨੇ**"ਤਿ ਆਹ। ਯਥਾ ਅਯਂ ਤਰੁਣਸਭਾਵਾ ਮਿਗੀ ਪੁਤ੍ਤਸ੍ਨੇਹਸ੍ਸ ਅਚ੍ਛਿਨ੍ਨਤਾਯ ਵਨੇ ਦੁਕ੍ਖਂ ਅਨੁਭਵਤਿ, ਨ ਤਂ ਅਤਿਵਤ੍ਤਤਿ, ਏਵਮਯਮ੍ਪਿ ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਙ੍ਘਸ੍ਸ ਅਚ੍ਛਿਨ੍ਨਤਾਯ ਪਾਕਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੋ ਵਿਹਰਨ੍ਤੋ ਵਟ੍ਟਦੁਕ੍ਖਂ ਨਾਤਿਵਤ੍ਤਤੀਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ''ਤਰੁਣਵਿਜਾਤਿਕਾ''ਤਿ ਵਾ ਪਾਠੋ। ਅਭਿਨਵਪ੍ਪਸੁਤਾ ਬਾਲਵਚ੍ਛਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਞ੍ਜਾਤਸਂਵੇਗੋ ਵਿਪਸ੍ਸਨਂ ਵਡ੍ਢੇਤ੍ਵਾ ਨਚਿਰਸ੍ਸੇਵ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਾਪੁਣਿ।

ਸਙ੍ਘਰਕ੍ਖਿਤਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੧੦. ਉਸਭਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਨਗਾ ਨਗਗ੍ਗੇਸੁ ਸੁਸਂਵਿਰੂਲ੍ਹਾਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਉਸਭਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤਿ? ਅਯਮ੍ਪਿ ਪੁਰਿਮਬੁਦ੍ਧੇਸੁ ਕਤਾਧਿਕਾਰੋ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਭਵੇ ਵਿਵਟ੍ਟੂਪਨਿਸ੍ਸਯਾਨਿ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਇਤੋ ਏਕਤਿਂਸੇ ਕਪ੍ਪੇ ਸਿਖਿਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਦੇਵਪੁਤ੍ਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੋ ਏਕਦਿਵਸਂ ਸਤ੍ਥਾਰਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਪਸਨ੍ਨਮਾਨਸੋ ਦਿਬ੍ਬਪੁਪ੍ਫੇਹਿ ਪੂਜਂ ਅਕਾਸਿ। ਸਾ ਪੁਪ੍ਫਪੂਜਾ ਸਤ੍ਤਾਹਂ ਪੁਪ੍ਫਮਣ੍ਡਪਾਕਾਰੇਨ ਅਟ੍ਠਾਸਿ। ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ ਮਹਾਸਮਾਗਮੋ ਅਹੋਸਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮੇਨ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਸਂਸਰਨ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਕੋਸਲਰਟ੍ਠੇ ਇਬ੍ਭਕੁਲੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਸ **ਉਸਭੋ**ਤਿ ਨਾਮਂ ਅਹੋਸਿ। ਸੋ ਵਿਞ੍ਞੁਤਂ ਪਤ੍ਤੋ ਜੇਤਵਨਪਟਿਗ੍ਗਹਣੇ ਸਤ੍ਥਰਿ ਲਦ੍ਧਪ੍ਪਸਾਦੋ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਕਤਪੁਬ੍ਬਕਿਚ੍ਚੋ ਅਰਞ੍ਞੇ ਪਬ੍ਬਤਪਾਦੇ ਵਿਹਰਤਿ। ਤੇਨ ਚ ਸਮਯੇਨ ਪਾਵੁਸਕਾਲਮੇਘੇ ਅਭਿਪ੍ਪਵੁਟ੍ਠੇ ਪਬ੍ਬਤਸਿਖਰੇਸੁ ਰੁਕ੍ਖਗਚ੍ਛਲਤਾਯ ਘਨਪਣ੍ਣਸਣ੍ਡਿਨੋ ਹੋਨ੍ਤਿ । ਅਥੇਕਦਿਵਸਂ ਥੇਰੋ ਲੇਣਤੋ ਨਿਕ੍ਖਮਿਤ੍ਵਾ ਤਂ ਵਨਰਾਮਣੇਯ੍ਯਕਂ ਪਬ੍ਬਤਰਾਮਣੇਯ੍ਯਕਞ੍ਚ ਦਿਸ੍ਵਾ ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਵਸੇਨ ''ਇਮੇਪਿ ਨਾਮ ਰੁਕ੍ਖਾਦਯੋ ਅਚੇਤਨਾ ਉਤੁਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਵਡ੍ਢਿਂ ਪਾਪੁਣਨ੍ਤਿ, ਅਥ ਕਸ੍ਮਾ ਨਾਹਂ ਉਤੁਸਪ੍ਪਾਯਂ ਲਭਿਤ੍ਵਾ ਗੁਣੇਹਿ ਵਡ੍ਢਿਂ ਪਾਪੁਣਿਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ ਚਿਨ੍ਤੇਨ੍ਤੋ –

੧੧੦.''ਨਗਾ ਨਗਗ੍ਗੇਸੁ ਸੁਸਂਵਿਰੂਲ੍ਹਾ, ਉਦਗ੍ਗਮੇਘੇਨ ਨਵੇਨ ਸਿਤ੍ਤਾ।
ਵਿਵੇਕਕਾਮਸ੍ਸ ਅਰਞ੍ਞਸਞ੍ਞਿਨੋ, ਜਨੇਤਿ ਭਿਯ੍ਯੋ ਉਸਭਸ੍ਸ ਕਲ੍ਯਤ''ਨ੍ਤਿ॥ –

ਗਾਥਂ ਅਭਾਸਿ।

ਤਤ੍ਥ **ਨਗਾ**ਤਿ ਰੁਕ੍ਖਾ, ''ਨਾਗਾ''ਤਿ ਕੇਚਿ ਵਦਨ੍ਤਿ, ਨਾਗਰੁਕ੍ਖਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਨਗਗ੍ਗੇਸੂ**ਤਿ ਪਬ੍ਬਤਸਿਖਰੇਸੁ। **ਸੁਸਂਵਿਰੂਲ੍ਹਾ**ਤਿ ਸੁਟ੍ਠੁ ਸਮਨ੍ਤਤੋ ਵਿਰੂਲ੍ਹਮੂਲਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਪਰਿਤੋ ਉਪਰਿ ਚ ਸਮ੍ਮਦੇਵ ਸਞ੍ਜਾਤਸਾਖਗ੍ਗਪਲ੍ਲਵਪ੍ਪਸਾਖਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਉਦਗ੍ਗਮੇਘੇਨ ਨਵੇਨ ਸਿਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਪਠਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇਨ ਉਲ੍ਲਾਰੇਨ ਮਹਤਾ ਪਾਵੁਸਮੇਘੇਨ ਅਭਿਪ੍ਪਵੁਟ੍ਠਾ। **ਵਿਵੇਕਕਾਮਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਕਿਲੇਸਵਿਵਿਤ੍ਤਂ ਚਿਤ੍ਤਵਿਵੇਕਂ ਇਚ੍ਛਨ੍ਤਸ੍ਸ, ਅਰਞ੍ਞਵਾਸੇਨ ਤਾਵ ਕਾਯਵਿਵੇਕੋ ਲਦ੍ਧੋ, ਇਦਾਨਿ ਉਪਧਿਵਿਵੇਕਾਧਿਗਮਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਯਭੂਤੋ ਚਿਤ੍ਤਵਿਵੇਕੋ ਲਦ੍ਧਬ੍ਬੋਤਿ ਤਂ ਪਤ੍ਥਯਮਾਨਸ੍ਸ, ਜਾਗਰਿਯਂ ਅਨੁਯੁਞ੍ਜਨ੍ਤਸ੍ਸਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ, ਤੇਨਾਹ "**ਅਰਞ੍ਞਸਞ੍ਞਿਨੋ**"ਤਿ। ਅਰਞ੍ਞਵਾਸੋ ਨਾਮ

ਸਤ੍ਥਾਰਾ ਵਣ੍ਣਿਤੋ ਥੋਮਿਤੋ। ਸੋ ਚ ਖੋ ਯਾਵਦੇਵ ਸਮਥਵਿਪਸ੍ਸਨਾਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿਯਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਸਾ ਮਯਾ ਹਤ੍ਥਗਤਾ ਕਾਤਬ੍ਬਾਤਿ ਏਵਂ ਅਰਞ੍ਞਗਤਸਞ੍ਞਿਨੋ ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਸਙ੍ਕਪ੍ਪਬਹੁਲਸ੍ਸਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਜਨੇਤੀ**ਤਿ ਉਪ੍ਪਾਦੇਨ੍ਤਿ, ਪੁਥੁਤ੍ਤੇ ਹਿ ਇਦਂ ਏਕਵਚਨਂ। ਕੇਚਿ ਪਨ ''ਜਨੇਨ੍ਤੀ''ਤਿ ਪਠਨ੍ਤਿ। **ਭਿਯ੍ਯੋ**ਤਿ ਉਪਰੂਪਰਿ। **ਉਸਭਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਅਤ੍ਤਾਨਮੇਵ ਪਰਂ ਵਿਯ ਵਦਤਿ। **ਕਲ੍ਲਤਨ੍ਤਿ** ਕਲ੍ਲਭਾਵਂ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਞ੍ਞਤਂ ਭਾਵਨਾਯੋਗ੍ਯਤਂ। ਸ੍ਵਾਯਮਤ੍ਥੋ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤੋਯੇਵ। ਏਵਂ ਥੇਰੋ ਇਮਂ ਗਾਥਂ ਵਦਨ੍ਤੋਯੇਵ ਵਿਪਸ੍ਸਨਂ ਉਸ੍ਸੁਕ੍ਕਾਪੇਤ੍ਵਾ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਾਪੁਣਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੧.੧੬.੨੫-੨੯) –

''ਦੇਵਪੁਤ੍ਤੋ ਅਹਂ ਸਨ੍ਤੋ, ਪੂਜਯਿਂ ਸਿਖਿਨਾਯਕਂ।
ਮਨ੍ਦਾਰਵੇਨ ਪੁਪ੍ਫੇਨ, ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਅਭਿਰੋਪਯਿਂ॥

''ਸਤ੍ਤਾਹਂ ਛਦਨਂ ਆਸਿ, ਦਿਬ੍ਬਂ ਮਾਲਂ ਤਥਾਗਤੇ।
ਸਬ੍ਬੇ ਜਨਾ ਸਮਾਗਨ੍ਤ੍ਵਾ, ਨਮਸ੍ਸਿਂਸੁ ਤਥਾਗਤਂ॥

''ਏਕਤਿਂਸੇ ਇਤੋ ਕਪ੍ਪੇ, ਯਂ ਪੁਪ੍ਫਮਭਿਪੂਜਯਿਂ।
ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ, ਬੁਦ੍ਧਪੂਜਾਯਿਦਂ ਫਲਂ॥

''ਇਤੋ ਚ ਦਸਮੇ ਕਪ੍ਪੇ, ਰਾਜਾਹੋਸਿਂ ਜੁਤਿਨ੍ਧਰੋ।
ਸਤ੍ਤਰਤਨਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ, ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀ ਮਹਬ੍ਬਲੋ॥

''ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹਂ...ਪੇ॰... ਕਤਂ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ''ਨ੍ਤਿ॥

ਅਯਮੇਵ ਚ ਥੇਰਸ੍ਸ ਅਞ੍ਞਾਬ੍ਯਾਕਰਣਗਾਥਾ ਅਹੋਸੀਤਿ।

ਉਸਭਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਏਕਾਦਸਮਵਗ੍ਗਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੧੨. ਦ੍ਵਾਦਸਮਵਗ੍ਗੋ

੧. ਜੇਨ੍ਤਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਦੁਪ੍ਪਬ੍ਬਜ੍ਜਂ ਵੇ **ਦੁਰਧਿਵਾਸਾ ਗੇਹਾ**ਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਜੇਨ੍ਤਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਅਯਮ੍ਪਿ ਪੁਰਿਮਬੁਦ੍ਧੇਸੁ ਕਤਾਧਿਕਾਰੋ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਭਵੇ ਵਿਵਟ੍ਟੂਪਨਿਸ੍ਸਯਂ ਕੁਸਲਂ ਉਪਚਿਨਨ੍ਤੋ ਸਿਖਿਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਦੇਵਪੁਤ੍ਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ। ਸੋ ਏਕਦਿਵਸਂ ਸਤ੍ਥਾਰਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਪਸਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੋ ਕਿਂਕਿਰਾਤਪੁਪ੍ਫੇਹਿ ਪੂਜਂ ਅਕਾਸਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮੇਨ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਸਂਸਰਨ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਮਗਧਰਟ੍ਠੇ ਜੇਨ੍ਤੁਗਾਮੇ ਏਕਸ੍ਸ ਮਣ੍ਡਲਿਕਰਾਜਸ੍ਸ ਪੁਤ੍ਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ, **ਜੇਨ੍ਤੋ**ਤਿਸ੍ਸ ਨਾਮਂ ਅਹੋਸਿ। ਸੋ ਵਿਞ੍ਞੁਤਂ ਪਤ੍ਤੋ ਦਹਰਕਾਲੇਯੇਵ ਹੇਤੁਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਚੋਦਿਯਮਾਨੋ ਪਬ੍ਬਜ੍ਜਾਨਿਨ੍ਨਮਾਨਸੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਪੁਨ ਚਿਨ੍ਤੇਸਿ – ''ਪਬ੍ਬਜ੍ਜਾ ਨਾਮ ਦੁਕ੍ਕਰਾ, ਘਰਾਪਿ ਦੁਰਾਵਾਸਾ, ਧਮ੍ਮੋ ਚ ਗਮ੍ਭੀਰੋ, ਭੋਗਾ ਚ ਦੁਰਧਿਗਮਾ, ਕਿਂ ਨੁ ਖੋ ਕਤ੍ਤਬ੍ਬ''ਨ੍ਤਿ ਏਵਂ ਪਨ ਚਿਨ੍ਤਾਬਹੁਲੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਵਿਚਰਨ੍ਤੋ ਏਕਦਿਵਸਂ ਸਤ੍ਥੁ ਸਨ੍ਤਿਕਂ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਧਮ੍ਮਂ ਸੁਣਿ। ਸੁਤਕਾਲਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਪਬ੍ਬਜ੍ਜਾਭਿਰਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਸਤ੍ਥੁ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਂ ਵਡ੍ਢੇਤ੍ਵਾ ਸੁਖਾਯ ਪਟਿਪਦਾਯ ਖਿਪ੍ਪਾਭਿਞ੍ਞਾਯ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਸਚ੍ਛਾਕਾਸਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੧.੧੬.੨੧-੨੪) –

‘‘ਦੇਵਪੁਤ੍ਤੋ ਅਹਂ ਸਨ੍ਤੋ, ਪੂਜਯਿਂ ਸਿਖਿਨਾਯਕਂ।
ਕਕ੍ਕਾਰੁਪੁਪ੍ਫਂ ਪਗ੍ਗਯ੍ਹ, ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਅਭਿਰੋਪਯਿਂ॥

‘‘ਏਕਤਿਂਸੇ ਇਤੋ ਕਪ੍ਪੇ, ਯਂ ਪੁਪ੍ਫਮਭਿਰੋਪਯਿਂ।
ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ, ਬੁਦ੍ਧਪੂਜਾਯਿਦਂ ਫਲਂ॥

‘‘ਇਤੋ ਚ ਨਵਮੇ ਕਪ੍ਪੇ, ਰਾਜਾ ਸਤ੍ਤੁਤ੍ਤਮੋ ਅਹੁਂ।
ਸਤ੍ਤਰਤਨਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ, ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀ ਮਹਬ੍ਬਲੋ॥

‘‘ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹਂ...ਪੇ॰... ਕਤਂ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ’’ਨ੍ਤਿ॥

ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਨ ਪਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਂ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਨ੍ਤੋ, ‘‘ਅਸਕ੍ਖਿਂ ਵਤਾਹਂ ਆਦਿਤੋ ਮਯ੍ਹਂ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਵਿਤਕ੍ਕਂ ਛਿਨ੍ਦਿਤੁ’’ਨ੍ਤਿ ਸੋਮਨਸ੍ਸਜਾਤੋ ਵਿਤਕ੍ਕਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾਕਾਰਂ ਤਸ੍ਸ ਚ ਸਮ੍ਮਦੇਵ ਛਿਨ੍ਨਤਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ –

੧੧੧.‘‘ਦੁਪ੍ਪਬ੍ਬਜ੍ਜਂ ਵੇ ਦੁਰਧਿਵਾਸਾ ਗੇਹਾ, ਧਮ੍ਮੋ ਗਮ੍ਭੀਰੋ ਦੁਰਧਿਗਮਾ ਭੋਗਾ।
ਕਿਚ੍ਛਾ ਵੁਤ੍ਤਿ ਨੋ ਇਤਰੀਤਰੇਨੇਵ, ਯੁਤ੍ਤਂ ਚਿਨ੍ਤੇਤੁਂ ਸਤਤਮਨਿਚ੍ਚਤ’’ਨ੍ਤਿ॥ –

ਗਾਥਂ ਅਭਾਸਿ।

ਤਤ੍ਥ **ਦੁਪ੍ਪਬ੍ਬਜ੍ਜ**ਨ੍ਤਿ ਅਪ੍ਪਂ ਵਾ ਮਹਨ੍ਤਂ ਵਾ ਭੋਗਕ੍ਖਨ੍ਧਞ੍ਚੇਵ ਞਾਤਿਪਰਿਵਟ੍ਟਞ੍ਚ ਪਹਾਯ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਸਾਸਨੇ ਉਰਂ ਦਤ੍ਵਾ ਪਬ੍ਬਜਨਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਕਰਤ੍ਤਾ ਦੁਕ੍ਖਂ ਪਬ੍ਬਜਨਂ, ਦੁਕ੍ਕਰਾ ਪਬ੍ਬਜ੍ਜਾਤਿ ਦੁਪ੍ਪਬ੍ਬਜ੍ਜਂ। ਵੇਤਿ ਨਿਪਾਤਮਤ੍ਤਂ, ਦਲ੍ਹਤ੍ਥੋ ਵਾ ‘‘ਪਬ੍ਬਜ੍ਜਾ ਦੁਕ੍ਖਾ’’ਤਿ । ਗੇਹਞ੍ਚ ਆਵਸੇਯ੍ਯਂ, **ਦੁਰਧਿਵਾਸਾ ਗੇਹਾ,** ਯਸ੍ਮਾ ਗੇਹਂ ਅਧਿਵਸਨ੍ਤੇਨ ਰਞ੍ਞਾ ਰਾਜਕਿਚ੍ਚਂ, ਇਸ੍ਸਰੇਨ ਇਸ੍ਸਰਕਿਚ੍ਚਂ, ਗਹਪਤਿਨਾ ਗਹਪਤਿਕਿਚ੍ਚਂ ਕਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ਹੋਤਿ, ਪਰਿਜਨੋ ਚੇਵ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਚ ਸਙ੍ਗਹੇਤਬ੍ਬਾ, ਤਸ੍ਮਿਂ ਤਸ੍ਮਿਞ੍ਚ ਕਤ੍ਤਬ੍ਬੇ ਕਰਿਯਮਾਨੇਪਿ ਘਰਾਵਾਸੋ ਛਿਦ੍ਦਘਟੋ ਵਿਯ ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦੋ ਵਿਯ ਚ ਦੁਪ੍ਪੂਰੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਗੇਹਾ ਨਾਮੇਤੇ ਅਧਿਵਸਿਤੁਂ ਆਵਸਿਤੁਂ ਦੁਕ੍ਖਾ ਦੁਕ੍ਕਰਾਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਦੁਰਧਿਵਾਸਾ ਦੁਰਾਵਾਸਾਤਿ। ਪਬ੍ਬਜ੍ਜਞ੍ਚ ਅਨੁਤਿਟ੍ਠੇਯ੍ਯਂ **ਧਮ੍ਮੋ ਗਮ੍ਭੀਰੋ,** ਯਦਤ੍ਥਾ ਪਬ੍ਬਜ੍ਜਾ, ਸੋ ਪਬ੍ਬਜਿਤੇਨ ਅਧਿਗਨ੍ਤਬ੍ਬੋ ਪਟਿਵੇਧਸਦ੍ਧਮ੍ਮੋ ਗਮ੍ਭੀਰੋ, ਗਮ੍ਭੀਰਞਾਣਗੋਚਰਤ੍ਤਾ ਦੁਦ੍ਦਸੋ, ਦੁਪ੍ਪਟਿਵਿਜ੍ਝੋ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਗਮ੍ਭੀਰਭਾਵੇਨ ਦੁਪ੍ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਤ੍ਤਾ। ਗੇਹਞ੍ਚ ਆਵਸੇਯ੍ਯਂ, **ਦੁਰਧਿਗਮਾ ਭੋਗਾ** ਯੇਹਿ ਵਿਨਾ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਗੇਹਂ ਆਵਸਿਤੁਂ, ਤੇ ਭੋਗਾ ਦੁਕ੍ਖੇਨ ਕਸਿਰੇਨ ਅਧਿਗਨ੍ਤਬ੍ਬਤਾਯ ਦੁਰਧਿਗਮਾ। ਏਵਂ ਸਨ੍ਤੇ ਘਰਾਵਾਸਂ ਪਹਾਯ ਪਬ੍ਬਜ੍ਜਂਯੇਵ ਅਨੁਤਿਟ੍ਠੇਯ੍ਯਂ, ਏਵਮ੍ਪਿ **ਕਿਚ੍ਛਾ ਵੁਤ੍ਤਿ ਨੋ ਇਤਰੀਤਰੇਨ ਇਧ** ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਬੁਦ੍ਧਸਾਸਨੇ ਇਤਰੀਤਰੇਨ ਯਥਾਲਦ੍ਧੇਨ ਪਚ੍ਚਯੇਨ ਅਮ੍ਹਾਕਂ ਵੁਤ੍ਤਿ ਜੀਵਿਕਾ ਕਿਚ੍ਛਾ ਦੁਕ੍ਖਾ, ਘਰਾਵਾਸਾਨਂ ਦੁਰਧਿਵਾਸਤਾਯ ਭੋਗਾਨਞ੍ਚ ਦੁਰਧਿਗਮਤਾਯ ਗੇਹੇ ਇਤਰੀਤਰੇਨ ਪਚ੍ਚਯੇਨ ਯਾਪੇਤਬ੍ਬਤਾਯ ਕਿਚ੍ਛਾ ਕਸਿਰਾ ਵੁਤ੍ਤਿ ਅਮ੍ਹਾਕਂ, ਤਤ੍ਥ ਕਿਂ ਕਾਤੁਂ ਵਟ੍ਟਤੀਤਿ? **ਯੁਤ੍ਤਂ ਚਿਨ੍ਤੇਤੁਂ ਸਤਤਮਨਿਚ੍ਚਤਂ** ਸਕਲਂ ਦਿਵਸਂ ਪੁਬ੍ਬਰਤ੍ਤਾਪਰਰਤ੍ਤਞ੍ਚ ਤੇਭੂਮਕਧਮ੍ਮਜਾਤਂ ਅਨਿਚ੍ਚਤਨ੍ਤਿ, ਤਤੋ ਉਪ੍ਪਾਦਵਯਵਨ੍ਤਤੋ ਆਦਿਅਨ੍ਤਵਨ੍ਤਤੋ ਤਾਵਕਾਲਿਕਤੋ ਚ ਨ ਨਿਚ੍ਚਨ੍ਤਿ ‘‘ਅਨਿਚ੍ਚ’’ਨ੍ਤਿ ਚਿਨ੍ਤੇਤੁਂ ਵਿਪਸ੍ਸਿਤੁਂ ਯੁਤ੍ਤਂ। ਅਨਿਚ੍ਚਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਯ ਸਿਦ੍ਧਾਯ ਇਤਰਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾ ਸੁਖੇਨੇਵ ਸਿਜ੍ਝਨ੍ਤੀਤਿ ਅਨਿਚ੍ਚਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਵ ਏਤ੍ਥ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਅਨਿਚ੍ਚਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਾਨਤ੍ਤਤਾਨਂ ਅਬ੍ਯਭਿਚਰਣਤੋ ਸਾਸਨਿਕਸ੍ਸ ਸੁਖਗ੍ਗਹਣਤੋ ਚ। ਤੇਨਾਹ – ‘‘ਯਦਨਿਚ੍ਚਂ ਤਂ ਦੁਕ੍ਖਂ, ਯਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਤਦਨਤ੍ਤਾ’’ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੩.੧੫), ‘‘ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਸਮੁਦਯਧਮ੍ਮਂ, ਸਬ੍ਬਂ ਤਂ ਨਿਰੋਧਧਮ੍ਮਂ’’ (ਮਹਾਵ॰ ੧੬; ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੨.੩੭੧; ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੫.੧੦੮੧), ‘‘ਵਯਧਮ੍ਮਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾ’’ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੨.੨੧੮) ਚ ਤਦਮਿਨਾ ਏਵਂ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਪਟਿਪਕ੍ਖਵਸੇਨ ਅਪਰਾਪਰਂ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੇ ਵਿਤਕ੍ਕੇ ਨਿਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਤਾਮੁਖੇਨ ਵਿਪਸ੍ਸਨਂ ਆਰਭਿਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਕਤਕਿਚ੍ਚੋ ਜਾਤੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ ‘‘ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਟਿਪਤ੍ਤਿ’’ਨ੍ਤਿਆਦਿ। ਇਦਮੇਵ ਥੇਰਸ੍ਸ ਅਞ੍ਞਾਬ੍ਯਾਕਰਣਂ ਅਹੋਸਿ।

ਜੇਨ੍ਤਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੨. ਵਚ੍ਛਗੋਤ੍ਤਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਤੇਵਿਜ੍ਜੋਹਂ ਮਹਾਞਾਯੀਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਵਚ੍ਛਗੋਤ੍ਤਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਅਯਮ੍ਪਿ ਪੁਰਿਮਬੁਦ੍ਧੇਸੁ ਕਤਾਧਿਕਾਰੋ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਭਵੇ ਵਿਵਟ੍ਟੂਪਨਿਸ੍ਸਯਂ ਕੁਸਲਬੀਜਂ ਰੋਪੇਨ੍ਤੋ ਵਿਪਸ੍ਸਿਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਬਨ੍ਧੁਮਤੀਨਗਰੇ ਕੁਲਗੇਹੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਵਿਞ੍ਞੁਤਂ ਪਤ੍ਤੋ ਏਕਦਿਵਸਂ ਰਞ੍ਞਾ ਨਾਗਰੇਹਿ ਚ ਸਦ੍ਧਿਂ ਬੁਦ੍ਧਪੂਜਂ ਕਤ੍ਵਾ ਤਤੋ ਪਰਂ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਸਂਸਰਨ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਰਾਜਗਹੇ ਵਿਭਵਸਮ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਸ੍ਸ ਪੁਤ੍ਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਵਚ੍ਛਗੋਤ੍ਤਤਾਯ **ਵਚ੍ਛਗੋਤ੍ਤੋ**ਤ੍ਵੇਵ ਸਮਞ੍ਞਾ ਅਹੋਸਿ। ਸੋ ਵਿਞ੍ਞੁਤਂ ਪਤ੍ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਵਿਜ੍ਜਾਸੁ ਨਿਪ੍ਫਤ੍ਤਿਂ ਗਤੋ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਗਵੇਸਨ੍ਤੋ ਤਤ੍ਥ ਸਾਰਂ ਅਦਿਸ੍ਵਾ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਪਬ੍ਬਜ੍ਜਂ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਵਿਚਰਨ੍ਤੋ ਸਤ੍ਥਾਰਂ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਪਞ੍ਹਂ ਪੁਚ੍ਛਿਤ੍ਵਾ ਤਸ੍ਮਿਂ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਿਤੇ ਪਸਨ੍ਨਮਾਨਸੋ ਸਤ੍ਥੁ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਕਮ੍ਮਂ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਨਚਿਰਸ੍ਸੇਵ ਛਲਭਿਞ੍ਞੋ ਅਹੋਸਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੧.੧੬.੧੫-੨੦) –

''ਉਦੇਨ੍ਤਂ ਸਤਰਂਸਿਂਵ, ਪੀਤਰਂਸਿਂਵ ਭਾਣੁਮਂ।
ਪਨ੍ਨਰਸੇ ਯਥਾ ਚਨ੍ਦਂ, ਨਿਯ੍ਯਨ੍ਤਂ ਲੋਕਨਾਯਕਂ॥

''ਅਟ੍ਠਸਟ੍ਠਿਸਹਸ੍ਸਾਨਿ, ਸਬ੍ਬੇ ਖੀਣਾਸਵਾ ਅਹੁਂ।
ਪਰਿਵਾਰਿਂਸੁ ਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਂ, ਦ੍ਵਿਪਦਿਨ੍ਦਂ ਨਰਾਸਭਂ॥

''ਸਮ੍ਮਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾਨ ਤਂ ਵੀਥਿਂ, ਨਿਯ੍ਯਨ੍ਤੇ ਲੋਕਨਾਯਕੇ।
ਉਸ੍ਸਾਪੇਸਿਂ ਧਜਂ ਤਤ੍ਥ, ਵਿਪ੍ਪਸਨ੍ਨੇਨ ਚੇਤਸਾ॥

''ਏਕਨਵੁਤਿਤੋ ਕਪ੍ਪੇ, ਯਂ ਧਜਂ ਅਭਿਰੋਪਯਿਂ।
ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ, ਧਜਦਾਨਸ੍ਸਿਦਂ ਫਲਂ॥

''ਇਤੋ ਚਤੁਤ੍ਥਕੇ ਕਪ੍ਪੇ, ਰਾਜਾਹੋਸਿਂ ਮਹਬ੍ਬਲੋ।
ਸਬ੍ਬਾਕਾਰੇਨ ਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ, ਸੁਧਜੋ ਇਤਿ ਵਿਸ੍ਸੁਤੋ॥

''ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹਂ...ਪੇ॰... ਕਤਂ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ''ਨ੍ਤਿ॥
ਛਲਭਿਞ੍ਞੋ ਪਨ ਹੁਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਂ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ ਸੋਮਨਸ੍ਸਜਾਤੋ ਉਦਾਨਵਸੇਨ –

੧੧੨.''ਤੇਵਿਜ੍ਜੋਹਂ ਮਹਾਞਾਯੀ, ਚੇਤੋਸਮਥਕੋਵਿਦੋ।
ਸਦਤ੍ਥੋ ਮੇ ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤੋ, ਕਤਂ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ''ਨ੍ਤਿ॥ – ਗਾਥਂ ਅਭਾਸਿ।

ਤਤ੍ਥ **ਤੇਵਿਜ੍ਜੋਹ**ਨ੍ਤਿ ਯਦਿਪਿ ਮਂ ਪੁਬ੍ਬੇ ਤਿਣ੍ਣਂ ਵੇਦਾਨਂ ਪਾਰਂ ਗਤਤ੍ਤਾ ''ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਤੇਵਿਜ੍ਜੋ''ਤਿ ਸਞ੍ਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਤਂ ਪਨ ਸਮਞ੍ਞਾਮਤ੍ਤਂ ਵੇਦੇਸੁ ਵਿਜ੍ਜਾਕਿਚ੍ਚਸ੍ਸ ਅਭਾਵਤੋ। ਇਦਾਨਿ ਪਨ ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਞਾਣਾਦੀਨਂ ਤਿਸ੍ਸਨ੍ਨਂ ਵਿਜ੍ਜਾਨਂ ਅਧਿਗਤਤ੍ਤਾ ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ ਤੇਵਿਜ੍ਜੋ ਅਹਂ, ਮਹਨ੍ਤਸ੍ਸ ਅਨਵਸੇਸਸ੍ਸ ਸਮੁਦਯਪਕ੍ਖਿਯਸ੍ਸ ਕਿਲੇਸਗਣਸ੍ਸ ਝਾਪਨਤੋ, ਮਹਨ੍ਤੇਨ ਮਗ੍ਗਫਲਞਾਣੇਨ ਮਹਨ੍ਤਸ੍ਸ ਉਲ਼ਾਰਸ੍ਸ ਪਣੀਤਸ੍ਸ ਨਿਬ੍ਬਾਨਸ੍ਸ ਝਾਯਨਤੋ ਚ **ਮਹਾਞਾਯੀ। ਚੇਤੋਸਮਥਕੋਵਿਦੋ**ਤਿ ਚਿਤ੍ਤਸਙ੍ਖੋਭਕਰਾਨਂ ਸਂਕਿਲੇਸਧਮ੍ਮਾਨਂ ਵੂਪਸਮਨੇਨ ਚੇਤਸੋ ਸਮਾਦਹਨੇ ਕੁਸਲੋ। ਏਤੇਨ ਤੇਵਿਜ੍ਜਭਾਵਸ੍ਸ ਕਾਰਣਮਾਹ। ਸਮਾਧਿਕੋਸਲ੍ਲਸਹਿਤੇਨ ਹਿ

ਆਸਵਕ੍ਖਯੇਨ ਤੇਵਿਜ੍ਜਤਾ, ਨ ਕੇਵਲੇਨ। **ਸਦਤ੍ਥੋ**ਤਿ ਸਕਤ੍ਥੋ ਕ-ਕਾਰਸ੍ਸਾਯਂ ਦ-ਕਾਰੋ ਕਤੋ ''ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਸਦਤ੍ਥੋ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੮; ਅ॰ ਨਿ॰ ੩.੩੮) ਵਿਯ। ''ਸਦਤ੍ਥੋ''ਤਿ ਚ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਤਞ੍ਹਿ ਅਤ੍ਤੁਪਟਿਬਨ੍ਧਟ੍ਠੇਨ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਅਵਿਜਹਨਟ੍ਠੇਨ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਰਮਤ੍ਥਟ੍ਠੇਨ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਤ੍ਥੱਤਾ ''ਸਕਤ੍ਥੋ''ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਸ੍ਵਾਯਂ ਸਦਤ੍ਥੋ **ਮੇ** ਮਯਾ **ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤੋ** ਅਧਿਗਤੋ। ਏਤੇਨ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਂ ਮਹਾਞਾਯਿਭਾਵਂ ਸਿਖਾਪਤ੍ਤਂ ਕਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਸੇਸਂ ਵੁਤ੍ਤਨਯਮੇਵ।

ਵਚ੍ਛਗੋਤ੍ਤਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੩. ਵਨਵਚ੍ਛਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਅਚ੍ਛੋਦਿਕਾ ਪੁਥੁਸਿਲਾਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਵਨਵਚ੍ਛਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਅਯਮ੍ਪਿ ਪੁਰਿਮਬੁਦ੍ਧੇਸੁ ਕਤਾਧਿਕਾਰੋ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਭਵੇ ਵਿਵਟ੍ਟੂਪਨਿਸ੍ਸਯਂ ਕੁਸਲਬੀਜਂ ਰੋਪੇਨ੍ਤੋ ਵਿਪਸ੍ਸਿਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਕੁਲਗੇਹੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਵਿਞ੍ਞੁਤਂ ਪਤ੍ਤੋ ਪਰਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਂ ਕਤ੍ਵਾ ਜੀਵਨ੍ਤੋ ਕਸ੍ਸਚਿ ਅਪਰਾਧਂ ਕਤ੍ਵਾ ਮਰਣਭਯੇਨ ਤਜ੍ਜਿਤੋ ਪਲਾਯਨ੍ਤੋ ਅਨੁਰਾਮਗ੍ਗੇ ਬੋਧਿਰੁਕ੍ਖਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਪਸਨ੍ਨਮਾਨਸੋ ਤਸ੍ਸ ਮੂਲਂ ਸਮ੍ਮਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਪਿਣ੍ਡਿਬਨ੍ਧੇਹਿ ਅਸੋਕਪੁਪ੍ਫੇਹਿ ਪੂਜਂ ਕਤ੍ਵਾ ਵਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਬੋਧਿਂ ਅਭਿਮੁਖੋ ਨਮਸ੍ਸਮਾਨੋ ਪਲ੍ਲਙ੍ਕੇਨ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਮਾਰੇਤ੍ਤਂ ਆਗਤੇ ਪਚ੍ਚਤ੍ਥਿਕੇ ਦਿਸ੍ਵਾ ਤੇਸੁ ਚਿਤ੍ਤਂ ਅਕੋਪੇਤ੍ਵਾ ਬੋਧਿਂ ਏਵ ਆਵਜ੍ਜੇਨ੍ਤੋ ਸਤਪੋਰਿਸੇ ਪਪਾਤੇ ਪਪਤਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮੇਨ ਦੇਵਲੋਕੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਅਪਰਾਪਰਂ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਕਤ੍ਵਾ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਸਂਸਰਨ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਰਾਜਗਹੇ ਵਿਭਵਸਮ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਸ੍ਸ ਪੁਤ੍ਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ, ''ਵਚ੍ਛੋ''ਤਿਸ੍ਸ ਨਾਮਂ ਅਹੋਸਿ। ਸੋ ਵਯਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਬਿਮ੍ਬਿਸਾਰਸਮਾਗਮੇ ਪਟਿਲਦ੍ਧਸਦ੍ਧੋ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਾਪੁਣਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੧.੧੬.੭-੧੪) –

''ਪਰਕਮ੍ਮਾਯਨੇ ਯੁਤ੍ਤੋ, ਅਪਰਾਧਂ ਅਕਾਸਹਂ।
ਵਨਨ੍ਤਂ ਅਭਿਧਾਵਿਸ੍ਸਂ, ਭਯਵੇਰਸਮਪ੍ਪਿਤੋ॥

''ਪੁਪ੍ਫਿਤਂ ਪਾਦਪਂ ਦਿਸ੍ਵਾ, ਪਿਣ੍ਡਿਬਨ੍ਧਂ ਸੁਨਿਮ੍ਮਿਤਂ।
ਤਮ੍ਬਪੁਪ੍ਫਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾਨ, ਬੋਧਿਯਂ ਓਕਿਰਿਂ ਅਹਂ॥

''ਸਮ੍ਮਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾਨ ਤਂ ਬੋਧਿਂ, ਪਾਟਲਿਂ ਪਾਦਪੁਤ੍ਤਮਂ।
ਪਲ੍ਲਙ੍ਕਂ ਆਭੁਜਿਤ੍ਵਾਨ, ਬੋਧਿਮੂਲੇ ਉਪਾਵਿਸਿਂ॥

''ਗਤਮਗ੍ਗਂ ਗਵੇਸਨ੍ਤਾ, ਆਗਚ੍ਛੁਂ ਮਮ ਸਨ੍ਤਿਕਂ।
ਤੇ ਚ ਦਿਸ੍ਵਾਨਹਂ ਤਤ੍ਥ, ਆਵਜ੍ਜਿਂ ਬੋਧਿਮੁਤ੍ਤਮਂ॥

''ਵਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾਨ ਅਹਂ ਬੋਧਿਂ, ਵਿਪ੍ਪਸਨ੍ਨੇਨ ਚੇਤਸਾ।
ਅਨੇਕਤਾਲੇ ਪਪਤਿਂ, ਗਿਰਿਦੁਗ੍ਗੇ ਭਯਾਨਕੇ॥

''ਏਕਨਵੁਤਿਤੋ ਕਪ੍ਪੇ, ਯਂ ਪੁਪ੍ਫਮਭਿਰੋਪਯਿਂ।
ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ, ਬੋਧਿਪੂਜਾਯਿਦਂ ਫਲਂ॥

''ਇਤੋ ਚ ਤਤਿਯੇ ਕਪ੍ਪੇ, ਰਾਜਾ ਸੁਸਞ੍ਞਤੋ ਅਹਂ।
ਸਤ੍ਤਰਤਨਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ, ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀ ਮਹਬ੍ਬਲੋ॥

‘‘ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹੰ...ਪੇ॰... ਕਤੰ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ’’ਨ੍ਤਿ॥

ਅਰਹਤ੍ਤੰ ਪਨ ਪਤ੍ਵਾ ਵਿਵੇਕਾਭਿਰਤਿਯਾ ਵਨੇਯੇਵ ਵਸਿ, ਤੇਨ ਵ**ਨਵਚ੍ਛੋ**ਤਿ ਸਮਞ੍ਞਾ ਉਦਪਾਦਿ। ਅਥ ਕਦਾਚਿ ਥੇਰੋ ਞਾਤਿਜਨਾਨੁਗ੍ਗਹਤ੍ਥੰ ਰਾਜਗਹੰ ਗਤੋ ਤਤ੍ਥ ਞਾਤਕੇਹਿ ਉਪਟ੍ਠਿਯਮਾਨੋ ਕਤਿਪਾਹੰ ਵਸਿਤ੍ਵਾ ਗਮਨਾਕਾਰੰ ਸਨ੍ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਤੰ ਞਾਤਕਾ, ‘‘ਭਨ੍ਤੇ, ਅਮ੍ਹਾਕੰ ਅਨੁਗ੍ਗਹਤ੍ਥੰ ਧੁਰਵਿਹਾਰੇ ਵਸਥ, ਮਯੰ ਉਪਟ੍ਠਹਿਸ੍ਸਾਮਾ’’ਤਿ ਯਾਚਿੰਸੁ। ਥੇਰੋ ਤੇਸੰ ਪਬ੍ਬਤਰਾਮਣੇਯ੍ਯਕਿਤ੍ਤਨਾਪਦੇਸੇਨ ਵਿਵੇਕਾਭਿਰਤਿੰ ਨਿਵੇਦੇਨ੍ਤੋ –

੧੧੩.‘‘ਅਚ੍ਛੋਦਿਕਾ ਪੁਥੁਸਿਲਾ, ਗੋਨਙ੍ਗੁਲਮਿਗਾਯੁਤਾ।

ਅਮ੍ਬੁਸੇਵਾਲਸਞ੍ਛਨ੍ਨਾ, ਤੇ ਸੇਲਾ ਰਮਯਨ੍ਤਿ ਮ’’ਨ੍ਤਿ॥ – ਗਾਥੰ ਅਭਾਸਿ।

ਤਤ੍ਥ **ਅਚ੍ਛੋਦਿਕਾ**ਤਿ ਅਚ੍ਛੰ ਅਬਹਲੰ ਸੁਖੁਮੰ ਉਦਕੰ ਏਤੇਸੂਤਿ ‘‘ਅਚ੍ਛੋਦਕਾ’’ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੇ ਲਿਙ੍ਗਵਿਪਲ੍ਲਾਸੇਨ ਅਚ੍ਛੋਦਿਕਾ’’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਏਤੇਨ ਤੇਸੰ ਉਦਕਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿੰ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਪੁਥੁਸਿਲਾ**ਤਿ ਪੁਥੁਲਾ ਵਿਤ੍ਥਤਾ ਮੁਦੁਸੁਖਸਮ੍ਫਸ੍ਸਾ ਸਿਲਾ ਏਤੇਸੂਤਿ ਪੁਥੁਸਿਲਾ। ਏਤੇਨ ਨਿਸਜ੍ਜਟ੍ਠਾਨਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿੰ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਗੁਨ੍ਨੰ ਵਿਯ ਨਙ੍ਗੁਲੰ ਨਙ੍ਗੁਟ੍ਠੰ ਏਤੇਸਨ੍ਤਿ **ਗੋਨਙ੍ਗੁਲਾ,** ਕਾਲ਼ਮਕ੍ਕਟਾ, ‘‘ਪਕਤਿਮਕ੍ਕਟਾ’’ਤਿਪਿ ਵਦਨ੍ਤਿਯੇਵ । ਗੋਨਙ੍ਗੁਲੇਹਿ ਚ ਪਸਦਾਦਿਕੇਹਿ ਮਿਗੇਹਿ ਚ ਤਹੰ ਤਹੰ ਵਿਚਰਨ੍ਤੇਹਿ ਆਯੁਤਾ ਮਿਸ੍ਸਿਤਾਤਿ **ਗੋਨਙ੍ਗੁਲਮਿਗਾਯੁਤਾ** । ਏਤੇਨ ਤੇਸੰ ਅਮਨੁਸ੍ਸੂਪਚਾਰਿਤਾਯ ਅਰਞ੍ਞਲਕ੍ਖਣੂਪੇਤਤੰ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਅਮ੍ਬੁਸੇਵਾਲਸਞ੍ਛਨ੍ਨਾ**ਤਿ ਪਸਵਨਤੋ ਸਤਤੰ ਪਗ੍ਘਰਮਾਨਸਲਿਲਤਾਯ ਤਹੰ ਤਹੰ ਉਦਕਸੇਵਾਲਸਞ੍ਛਾਦਿਤਾ। **ਤੇ ਸੇਲਾ ਰਮਯਨ੍ਤਿ ਮ**ਨ੍ਤਿ ਯਤ੍ਥਾਹੰ ਵਸਾਮਿ; ਤੇ ਏਦਿਸਾ ਸੇਲਾ ਪਬ੍ਬਤਾ ਵਿਵੇਕਾਭਿਰਤਿਯਾ ਮੰ ਰਮਯਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਤ੍ਥੇਵਾਹੰ ਗਚ੍ਛਾਮੀਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਇਦਮੇਵ ਚ ਥੇਰਸ੍ਸ ਅਞ੍ਞਾਬ੍ਯਾਕਰਣੰ ਅਹੋਸਿ।

ਵਨਵਚ੍ਛਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੪. ਅਧਿਮੁਤ੍ਤਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਕਾਯਦੁਟ੍ਠੁਲ੍ਲਗਰੁਨੋਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਅਧਿਮੁਤ੍ਤਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਸੋ ਕਿਰ ਪਦੁਮੁਤ੍ਤਰਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਕੁਲੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਵਿਞ੍ਞੁਤੰ ਪਤ੍ਤੋ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਵਿਜ੍ਜਾਸੁ ਨਿਪ੍ਫਤ੍ਤਿੰ ਗਤੋ ਕਾਮੇਸੁ ਆਦੀਨਵੰ ਦਿਸ੍ਵਾ ਘਰਾਵਾਸੰ ਪਹਾਯ ਤਾਪਸਪਬ੍ਬਜ੍ਜੰ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਅਰਞ੍ਞੇ ਵਿਹਰਨ੍ਤੋ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੰ ਸੁਤ੍ਵਾ ਮਨੁਸ੍ਸੂਪਚਾਰੰ ਉਪਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਸਤ੍ਥਾਰੰ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘਪਰਿਵੁਤੰ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੰ ਦਿਸ੍ਵਾ ਪਸਨ੍ਨਮਾਨਸੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਵਾਕਚੀਰੰ ਸਤ੍ਥੁ ਪਾਦਮੂਲੇ ਪਤ੍ਥਰਿ। ਸਤ੍ਥਾ ਤਸ੍ਸ ਅਜ੍ਝਾਸਯੰ ਞਤ੍ਵਾ ਤਸ੍ਮਿੰ ਅਟ੍ਠਾਸਿ। ਤਤ੍ਥ ਠਿਤੰ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਕਾਲ਼ਾਨੁਸਾਰੇਨ ਗਨ੍ਧੇਨ ਪੂਜੇਤ੍ਵਾ ‘‘ਸਮੁਦ੍ਧਰਸਿਮੰ ਲੋਕ’’ਨ੍ਤਿਆਦਿਕਾਹਿ ਦਸਹਿ ਗਾਥਾਹਿ ਅਭਿਤ੍ਥਵਿ। ਤੰ ਸਤ੍ਥਾ ‘‘ਅਨਾਗਤੇ ਇਤੋ ਸਤਸਹਸ੍ਸਕਪ੍ਪਮਤ੍ਥਕੇ ਗੋਤਮਸ੍ਸ ਨਾਮ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨੇ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਛਲ਼ਭਿਞ੍ਞੋ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ’’ਤਿ ਬ੍ਯਾਕਰਿਤ੍ਵਾ ਪਕ੍ਕਾਮਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮੇਨ ਦੇਵਲੋਕੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਤਤੋ ਯਾਵਾਯੰ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੋ, ਤਾਵ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਸੰਸਰਨ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯੰ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਕੁਲੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ **ਅਧਿਮੁਤ੍ਤੋ**ਤਿ ਲਦ੍ਧਨਾਮੋ ਵਿਞ੍ਞੁਤੰ ਪਤ੍ਤੋ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਵਿਜ੍ਜਾਸੁ ਨਿਪ੍ਫਤ੍ਤਿੰ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਤਤ੍ਥ ਸਾਰੰ ਅਪਸ੍ਸਨ੍ਤੋ ਪਚ੍ਛਿਮਭਵਿਕਤ੍ਤਾ ਨਿਸ੍ਸਰਣੰ ਗਵੇਸਨ੍ਤੋ ਜੇਤਵਨਪਟਿਗ੍ਗਹਣੇ ਬੁਦ੍ਧਾਨੁਭਾਵੰ ਦਿਸ੍ਵਾ ਪਟਿਲਦ੍ਧਸਦ੍ਧੋ ਸਤ੍ਥੁ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨੰ ਪਟ੍ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਨਚਿਰਸ੍ਸੇਵ ਅਰਹਤ੍ਤੰ ਪਾਪੁਣਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੧.੪੦.੩੦੪-੩੩੨) –

‘‘ਕਣਿਕਾਰੰਵ ਜਲਿਤੰ, ਦੀਪਰੁਕ੍ਖੰਵ ਉਜ੍ਜਲੰ।

ਓਸਧਿੰਵ ਵਿਰੋਚਨ੍ਤੰ, ਵਿਜ੍ਜੁਤੰ ਗਗਨੇ ਯਥਾ॥

‘‘ਅਸਮ੍ਭੀਤੰ ਅਨੁਤ੍ਤਾਸਿੰ, ਮਿਗਰਾਜੰਵ ਕੇਸਰਿੰ।

ਞਾਣਾਲੋਕੰ ਪਕਾਸੇਨ੍ਤੰ, ਮਦ੍ਦਨ੍ਤੰ ਤਿਤ੍ਥਿਯੇ ਗਣੇ॥

‘‘ਉਦ੍ਧਰਨ੍ਤੁੰ ਇਮੰ ਲੋਕੰ, ਛਿਨ੍ਦਨ੍ਤੁੰ ਸਬ੍ਬਸੰਸਯੰ।
ਗਜ੍ਜਨ੍ਤੁੰ ਮਿਗਰਾਜੰਵ, ਅਦ੍ਦਸੰ ਲੋਕਨਾਯਕੰ॥

‘‘ਜਟਾਜਿਨਧਰੋ ਆਸਿੰ, ਬ੍ਰਹਾ ਉਜੁ ਪਤਾਪਵਾ।
ਵਾਕਚੀਰੰ ਗਹੇਤ੍ਵਾਨ, ਪਾਦਮੂਲੇ ਅਪਤ੍ਥਰਿੰ॥

‘‘ਕਾਲ਼ਾਨੁਸਾਰਿਯੰ ਗਯ੍ਹੰ, ਅਨੁਲਿਮ੍ਪਿੰ ਤਥਾਗਤੰ।
ਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਮਨੁਲਿਮ੍ਪੇਤ੍ਵਾ, ਸਨ੍ਥਵਿੰ ਲੋਕਨਾਯਕੰ॥

‘‘ਸਮੁਦ੍ਧਰਸਿਮੰ ਲੋਕੰ, ਓਘਤਿਣ੍ਣ ਮਹਾਮੁਨਿ।
ਞਾਣਾਲੋਕੇਨ ਜੋਤੇਸਿ, ਨਾਵਟੰ ਞਾਣਮੁਤ੍ਤਮੰ॥

‘‘ਧਮ੍ਮਚਕ੍ਕੰ ਪਵਤ੍ਤੇਸਿ, ਮਦ੍ਦਸੇ ਪਰਤਿਤ੍ਥਿਯੇ।
ਉਸਭੋ ਜਿਤਸਙ੍ਗਾਮੋ, ਸਮ੍ਪਕਮ੍ਪੇਸਿ ਮੇਦਨਿੰ॥

‘‘ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦੇ ਊਮਿਯੋ, ਵੇਲਨ੍ਤਮ੍ਹਿ ਪਭਿਜ੍ਜਰੇ।
ਤਥੇਵ ਤਵ ਞਾਣਮ੍ਹਿ, ਸਬ੍ਬਦਿਟ੍ਠੀ ਪਭਿਜ੍ਜਰੇ॥

‘‘ਸੁਖੁਮਚ੍ਛਿਕਜਾਲੇਨ, ਸਰਮ੍ਹਿ ਸਮ੍ਪਤਾਨਿਤੇ।
ਅਨ੍ਤੋਜਾਲੀਕਤਾ ਪਾਣਾ, ਪੀਲ਼ਿਤਾ ਹੋਨ੍ਤਿ ਤਾਵਦੇ॥

‘‘ਤਥੇਵ ਤਿਤ੍ਥਿਯਾ ਲੋਕੇ, ਪੁਥੁਪਾਸਣ੍ਡਨਿਸ੍ਸਿਤਾ।
ਅਨ੍ਤੋਞਾਣਵਰੇ ਤੁਯ੍ਹੰ, ਪਰਿਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਮਾਰਿਸ॥

‘‘ਪਤਿਟ੍ਠਾ ਵੁਯ੍ਹਤੰ ਓਘੇ, ਤ੍ਵਞ੍ਹਿ ਨਾਥੋ ਅਬਨ੍ਧੁਨੰ।
ਭਯਟ੍ਟਿਤਾਨੰ ਸਰਣੰ, ਮੁਤ੍ਤਿਤ੍ਥੀਨੰ ਪਰਾਯਣੰ॥

‘‘ਏਕਵੀਰੋ ਅਸਦਿਸੋ, ਮੇਤ੍ਤਾਕਰੁਣਸਞ੍ਚਯੋ।
ਅਸਮੋ ਸੁਸਮੋ ਸਨ੍ਤੋ, ਵਸੀ ਤਾਦੀ ਜਿਤਞ੍ਜਯੋ॥

‘‘ਧੀਰੋ ਵਿਗਤਸਮ੍ਮੋਹੋ, ਅਨੇਜੋ ਅਕਥੰਕਥੀ।
ਤੁਸਿਤੋ ਵਨ੍ਤਦੋਸੋਸਿ, ਨਿਮ੍ਮਲੋ ਸੰਯਤੋ ਸੁਚਿ॥

‘‘ਸਙ੍ਗਾਤਿਗੋ ਹਤਮਦੋ, ਤੇਵਿਜ੍ਜੋ ਤਿਭਵਨ੍ਤਗੋ।
ਸੀਮਾਤਿਗੋ ਧਮ੍ਮਗਰੁ, ਗਤਤ੍ਥੋ ਹਿਤਵਬ੍ਭੁਤੋ॥

‘‘ਤਾਰਕੋ ਤ੍ਵੰ ਯਥਾ ਨਾਵਾ, ਨਿਧੀਵਸ੍ਸਾਸਕਾਰਕੋ।
ਅਸਮ੍ਭੀਤੋ ਯਥਾ ਸੀਹੋ, ਗਜਰਾਜਾਵ ਦਪ੍ਪਿਤੋ॥

‘‘ਥੋਮੇਤ੍ਵਾ ਦਸਗਾਥਾਹਿ, ਪਦੁਮੁਤ੍ਤਰੰ ਮਹਾਯਸੰ।

ਵਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਸਤ੍ਥੁਨੋ ਪਾਦੇ, ਤੁਣ੍ਹੀ ਅਟ੍ਠਾਸਹਂ ਤਦਾ॥

‘‘ਪਦੁਮੁਤ੍ਤਰੋ ਲੋਕਵਿਦੂ, ਆਹੁਤੀਨਂ ਪਟਿਗ੍ਗਹੋ।
ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘੇ ਠਿਤੋ ਸਤ੍ਥਾ, ਇਮਾ ਗਾਥਾ ਅਭਾਸਥ॥

‘‘ਯੋ ਮੇ ਸੀਲਞ੍ਚ ਞਾਣਞ੍ਚ, ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਞ੍ਚਾਪਿ ਵਣ੍ਣਯਿ।
ਤਮਹਂ ਕਿਤ੍ਤਯਿਸ੍ਸਾਮਿ, ਸੁਣਾਥ ਮਮ ਭਾਸਤੋ॥

‘‘ਸਟ੍ਠਿ ਕਪ੍ਪਸਹਸ੍ਸਾਨਿ, ਦੇਵਲੋਕੇ ਰਮਿਸ੍ਸਤਿ।
ਅਞ੍ਞੇ ਦੇਵੇਭਿਭਵਿਤ੍ਵਾ, ਇਸ੍ਸਰਂ ਕਾਰਯਿਸ੍ਸਤਿ॥

‘‘ਸੋ ਪਚ੍ਛਾ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾਨ, ਸੁਕ੍ਕਮੂਲੇਨ ਚੋਦਿਤੋ।
ਗੋਤਮਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ, ਸਾਸਨੇ ਪਬ੍ਬਜਿਸ੍ਸਤਿ॥

‘‘ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾਨ ਕਾਯੇਨ, ਪਾਪਕਮ੍ਮਂ ਵਿਵਜ੍ਜਿਯ।
ਸਬ੍ਬਾਸਵੇ ਪਰਿਞ੍ਞਾਯ, ਨਿਬ੍ਬਾਯਿਸ੍ਸਤਿਨਾਸਵੋ॥

‘‘ਯਥਾਪਿ ਮੇਘੋ ਥਨਯਂ, ਤਪ੍ਪੇਤਿ ਮੇਦਨਿਂ ਇਮਂ।
ਤਥੇਵ ਤ੍ਵਂ ਮਹਾਵੀਰ, ਧਮ੍ਮੇਨ ਤਪ੍ਪਯੀ ਮਮਂ॥

‘‘ਸੀਲਂ ਪਞ੍ਞਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਞ੍ਚ, ਥਵਿਤ੍ਵਾ ਲੋਕਨਾਯਕਂ।
ਪਤ੍ਤੋਮ੍ਹਿ ਪਰਮਂ ਸਨ੍ਤਿਂ, ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਪਦਮਚ੍ਚੁਤਂ॥

‘‘ਅਹੋ ਨੂਨ ਸ ਭਗਵਾ, ਚਿਰਂ ਤਿਟ੍ਠੇਯ੍ਯ ਚਕ੍ਖੁਮਾ।
ਅਞ੍ਞਾਤਞ੍ਚ ਵਿਜਾਨੇਯ੍ਯੁਂ, ਫੁਸੇਯ੍ਯੁਂ ਅਮਤਂ ਪਦਂ॥

‘‘ਅਯਂ ਮੇ ਪਚ੍ਛਿਮਾ ਜਾਤਿ, ਭਵਾ ਸਬ੍ਬੇ ਸਮੂਹਤਾ।
ਸਬ੍ਬਾਸਵੇ ਪਰਿਞ੍ਞਾਯ, ਵਿਹਰਾਮਿ ਅਨਾਸਵੋ॥

‘‘ਸਤਸਹਸ੍ਸਿਤੋ ਕਪ੍ਪੇ, ਯਂ ਬੁਦ੍ਧਮਭਿਥੋਮਯਿਂ।
ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ, ਕਿਤ੍ਤਨਾਯ ਇਦਂ ਫਲਂ॥

‘‘ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹਂ…ਪੇ॰… ਕਤਂ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ’’ਨ੍ਤਿ॥
ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਨ ਪਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਨਾ ਸਹ ਵਸਨ੍ਤੇ ਕਾਯਦਲ੍ਹਿਬਹੁਲੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਓਵਦਨ੍ਤੋ –

੧੧੪.‘‘ਕਾਯਦੁਟ੍ਠੁਲ੍ਲਗਰੁਨੋ, ਹਿਯ੍ਯਮਾਨਮ੍ਹਿ ਜੀਵਿਤੇ।
ਸਰੀਰਸੁਖਗਿਦ੍ਧਸ੍ਸ, ਕੁਤੋ ਸਮਣਸਾਧੁਤਾ’’ਤਿ॥ – ਗਾਥਂ ਅਭਾਸਿ।

ਤਤ੍ਥ **ਕਾਯਦੁਟ੍ਠੁਲ੍ਲਗਰੁਨੋ**ਤਿ ਦੁਟ੍ਠੁਲ੍ਲਂ ਅਸੁਭਯੋਗਜਤਾ, ਕਾਯਸ੍ਸ ਦੁਟ੍ਠੁਲ੍ਲਂ ਕਾਯਦੁਟ੍ਠੁਲ੍ਲਂ, ਕਾਯਦੁਟ੍ਠੁਲ੍ਲਂ ਗਰੁ ਸਮ੍ਭਾਵਿਤਂ ਯਸ੍ਸ ਸੋ ਕਾਯਦੁਟ੍ਠੁਲ੍ਲਗਰੁ, ਅਨਿਸ੍ਸਰਣਪ੍ਪਞ੍ਞੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਕਾਯਪੋਸਨਪ੍ਪਸੁਤੋ ਕਾਯਦਲ੍ਹਿਬਹੁਲੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ, ਤਸ੍ਸ

ਕਾਯਦੁਟ੍ਠੁਲ੍ਲਗਰੁਨੋ। **ਹਿਯ੍ਯਮਾਨਮ੍ਹਿ ਜੀਵਿਤੇ**ਤਿ ਕੁਨ੍ਨਦੀਨੰ ਉਦਕੰ ਵਿਯ ਜੀਵਿਤਸਙ੍ਖਾਰੇ ਲਹੁਸੋ ਖੀਯਮਾਨੇ। **ਸਰੀਰਸੁਖਗਿਦ੍ਧਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਪਣੀਤਾਹਾਰਾਦੀਹਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਸੁਖੇਨ ਗੇਧੰ ਆਪਨ੍ਨਸ੍ਸ । **ਕੁਤੋ ਸਮਣਸਾਧੁਤਾ**ਤਿ ਏਵਰੂਪਸ੍ਸ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਸਮਣਭਾਵੇਨ ਸਾਧੁਤਾ ਸੁਸਮਣਤਾ ਕੁਤੋ ਕੇਨ ਕਾਰਣੇਨ ਸਿਯਾ, ਏਕੰਸਤੋ ਪਨ ਕਾਯੇ ਜੀਵਿਤੇ ਚ ਨਿਰਪੇਕ੍ਖਸ੍ਸ ਇਤਰੀਤਰਸਨ੍ਤੋਸੇਨ ਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠਸ੍ਸ ਆਰਦ੍ਧਵੀਰਿਯਸ੍ਸੇਵ ਸਮਣਸਾਧੁਤਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ।

ਅਧਿਮੁਤ੍ਤਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੫. ਮਹਾਨਾਮਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਏਸਾਵਹਿਯ੍ਯਸੇ ਪਬ੍ਬਤੇਨਾਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਮਹਾਨਾਮਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਅਯਮ੍ਪਿ ਪੁਰਿਮਬੁਦ੍ਧੇਸੁ ਕਤਾਧਿਕਾਰੋ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਭਵੇ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਉਪਚਿਨਨ੍ਤੋ ਸੁਮੇਧਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਕੁਲੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਵਿਜ੍ਜਾਸੁ ਨਿਪ੍ਫਤ੍ਤਿੰ ਗਤੋ ਘਰਾਵਾਸੰ ਪਹਾਯ ਅਞ੍ਞਤਰਾਯ ਨਦਿਯਾ ਤੀਰੇ ਅਸ੍ਸਮੰ ਕਾਰੇਤ੍ਵਾ ਸਮ੍ਬਹੁਲੇ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੇ ਮਨ੍ਤੇ ਵਾਚੇਨ੍ਤੋ ਵਿਹਰਤਿ। ਅਥੇਕਦਿਵਸੰ ਭਗਵਾ ਤੰ ਅਨੁਗ੍ਗਣ੍ਹਿਤੁੰ ਤਸ੍ਸ ਅਸਮਪਦੰ ਉਪਗਚ੍ਛਿ। ਸੋ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਦਿਸ੍ਵਾ ਪਸਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੋ ਆਸਨੰ ਪਞ੍ਞਾਪੇਤ੍ਵਾ ਅਦਾਸਿ । ਨਿਸਿਨ੍ਨੇ ਭਗਵਤਿ ਸੁਮਧੁਰੰ ਮਧੁੰ ਉਪਨਾਮੇਸਿ। ਤੰ ਭਗਵਾ ਪਰਿਭੁਞ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਹੇਟ੍ਠਾ ਅਧਿਮੁਤ੍ਤਤ੍ਥੇਰਵਤ੍ਥੁਮ੍ਹਿ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਅਨਾਗਤੰ ਬ੍ਯਾਕਰਿਤ੍ਵਾ ਪਕ੍ਕਾਮਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮੇਨ ਦੇਵਲੋਕੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਅਪਰਾਪਰੰ ਸੁਗਤੀਸੁਯੇਵ ਪਰਿਵਤ੍ਤੇਨ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯੰ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਕੁਲੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ **ਮਹਾਨਾਮੋ**ਤਿ ਲਦ੍ਧਨਾਮੋ ਵਿਞ੍ਞੁਤੰ ਪਤ੍ਤੋ ਭਗਵਤੋ ਸਨ੍ਤਿਕੰ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਧਮ੍ਮੰ ਸੁਤ੍ਵਾ ਪਟਿਲਦ੍ਧਸਦ੍ਧੋ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨੰ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਨੇਸਾਦਕੇ ਨਾਮ ਪਬ੍ਬਤੇ ਵਿਹਰਨ੍ਤੋ ਕਿਲੇਸਪਰਿਯੁਟ੍ਠਾਨੰ ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭੇਤੁੰ ਅਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤੋ ''ਕਿੰ ਮੇ ਇਮਿਨਾ ਸੰਕਿਲਿਟ੍ਠਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਜੀਵਿਤੇਨਾ''ਤਿ ਅਤ੍ਤਭਾਵੰ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਨ੍ਤੋ ਉਚ੍ਚੰ ਪਬ੍ਬਤਸਿਖਰੰ ਅਭਿਰੁਹਿਤ੍ਵਾ ''ਇਤੋ ਪਾਤੇਤ੍ਵਾ ਤੰ ਮਾਰੇਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ ਅਤ੍ਤਾਨੰ ਪਰੰ ਵਿਯ ਨਿਦ੍ਦਿਸਨ੍ਤੋ –

੧੧੫.''ਏਸਾਵਹਿਯ੍ਯਸੇ ਪਬ੍ਬਤੇਨ, ਬਹੁਕੁਟਜਸਲ੍ਲਕਿਕੇਨ।
ਨੇਸਾਦਕੇਨ ਗਿਰਿਨਾ, ਯਸਸ੍ਸਿਨਾ ਪਰਿਚ੍ਛਦੇਨਾ''ਤਿ॥ – ਗਾਥੰ ਅਭਾਸਿ।

ਤਤ੍ਥ **ਏਸਾਵਹਿਯ੍ਯਸੇ**ਤਿ ਏਸੋ ਤ੍ਵੰ ਮਹਾਨਾਮ ਅਵਹਿਯ੍ਯਸੇ ਪਰਿਹਾਯਸਿ। **ਪਬ੍ਬਤੇਨਾ**ਤਿ ਨਿਵਾਸਟ੍ਠਾਨਭੂਤੇਨ ਇਮਿਨਾ ਪਬ੍ਬਤੇਨ। **ਬਹੁਕੁਟਜਸਲ੍ਲਕਿਕੇਨਾ**ਤਿ ਬਹੂਹਿ ਕੁਟਜੇਹਿ ਇਨ੍ਦਸਾਲਰੁਕ੍ਖੇਹਿ ਸਲ੍ਲਕੀਹਿ ਇਨ੍ਦਸਾਲਰੁਕ੍ਖੇਹਿ ਵਾ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੇਨ। **ਨੇਸਾਦਕੇਨਾ**ਤਿ ਏਵੰਨਾਮਕੇਨ। **ਗਿਰਿਨਾ**ਤਿ ਸੇਲੇਨ। ਸੇਲੋ ਹਿ ਸਨ੍ਧਿਸਙ੍ਖਾਤੇਹਿ ਪਬ੍ਬੇਹਿ ਠਿਤਤ੍ਤਾ ''ਪਬ੍ਬਤੋ''ਤਿ, ਪਸਵਨਾਦਿਵਸੇਨ ਜਲਸ੍ਸ, ਸਾਰਭੂਤਾਨੰ ਭੇਸਜ੍ਜਾਦਿਵਤ੍ਥੂਨਞ੍ਚ ਗਿਰਣਤੋ ''ਗਿਰੀ''ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਤਦੁਭਯਤ੍ਥਸਮ੍ਭਵਤੋ ਪਨੇਤ੍ਥ ''ਪਬ੍ਬਤੇਨਾ''ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ''ਗਿਰਿਨਾ''ਤਿ ਚ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਯਸਸ੍ਸਿਨਾ**ਤਿ ਸਬ੍ਬਗੁਣੇਹਿ ਵਿਸ੍ਸੁਤੇਨ ਪਕਾਸੇਨ। **ਪਰਿਚ੍ਛਦੇਨਾ**ਤਿ ਨਾਨਾਵਿਧਰੁਕ੍ਖਗਚ੍ਛਲਤਾਹਿ ਸਮਨ੍ਤਤੋ ਛਨ੍ਨੇਨ, ਵਸਨਟ੍ਠਾਨਤਾਯ ਵਾ ਤੁਯ੍ਹੰ ਪਰਿਚ੍ਛਦਭੂਤੇਨ। ਅਯਞ੍ਹੇਤ੍ਥ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ – ਮਹਾਨਾਮ, ਯਦਿ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨੰ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜੇਤ੍ਵਾ ਵਿਤਕ੍ਕਬਹੁਲੋ ਹੋਸਿ, ਏਵੰ ਤ੍ਵੰ ਇਮਿਨਾ ਛਾਯੂਦਕਸਮ੍ਪਨ੍ਨੇਨ ਸਪ੍ਪਾਯੇਨ ਨਿਵਾਸਨਟ੍ਠਾਨਭੂਤੇਨ ਨੇਸਾਦਕਗਿਰਿਨਾ ਪਰਿਹਾਯਸਿ, ਇਦਾਨਿਹੰ ਤੰ ਇਤੋ ਪਾਤੇਤ੍ਵਾ ਮਾਰੇਸ੍ਸਾਮਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਨ ਲਬ੍ਭਾ ਵਿਤਕ੍ਕਵਸਿਕੇਨ ਭਵਿਤੁਨ੍ਤਿ। ਏਵੰ ਥੇਰੋ ਅਤ੍ਤਾਨੰ ਸਨ੍ਤਜ੍ਜੇਨ੍ਤੋਯੇਵ ਵਿਪਸ੍ਸਨੰ ਉਸ੍ਸੁਕ੍ਕਾਪੇਤ੍ਵਾ ਅਰਹਤ੍ਤੰ ਪਾਪੁਣਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੧.੪੦.੩੩੩-੩੫੨) –

''ਸਿਨ੍ਧੁਯਾ ਨਦਿਯਾ ਤੀਰੇ, ਸੁਕਤੋ ਅਸ੍ਸਮੋ ਮਮ।
ਤਤ੍ਥ ਵਾਚੇਮਹੰ ਸਿਸ੍ਸੇ, ਇਤਿਹਾਸੰ ਸਲਕ੍ਖਣੰ॥

''ਧਮ੍ਮਕਾਮਾ ਵਿਨੀਤਾ ਤੇ, ਸੋਤੁਕਾਮਾ ਸੁਸਾਸਨੰ।

ਛਲ਼ਙ੍ਗੇ ਪਾਰਮਿਪ੍ਪਤ੍ਤਾ, ਸਿਨ੍ਧੁਕੂਲੇ ਵਸਨ੍ਤਿ ਤੇ॥

‘‘ਉਪ੍ਪਾਤਗਮਨੇ ਚੇਵ, ਲਕ੍ਖਣੇਸੁ ਚ ਕੋਵਿਦਾ।
ਉਤ੍ਤਮਤ੍ਥੰ ਗਵੇਸਨ੍ਤਾ, ਵਸਨ੍ਤਿ ਵਿਪਿਨੇ ਤਦਾ॥

‘‘ਸੁਮੇਧੋ ਨਾਮ ਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ, ਲੋਕੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿ ਤਾਵਦੇ।
ਅਮ੍ਹਾਕੰ ਅਨੁਕਮ੍ਪਨ੍ਤੋ, ਉਪਾਗਚ੍ਛਿ ਵਿਨਾਯਕੋ॥

‘‘ਉਪਾਗਤੰ ਮਹਾਵੀਰੰ, ਸੁਮੇਧੰ ਲੋਕਨਾਯਕੰ।
ਤਿਣਸਨ੍ਥਾਰਕੰ ਕਤ੍ਵਾ, ਲੋਕਜੇਟ੍ਠਸ੍ਸਦਾਸਹੰ॥

‘‘ਵਿਪਿਨਾਤੋ ਮਧੁੰ ਗਯ੍ਹ, ਬੁਦ੍ਧਸੇਟ੍ਠਸ੍ਸਦਾਸਹੰ।
ਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ ਪਰਿਭੁਞ੍ਜਿਤ੍ਵਾ, ਇਦੰ ਵਚਨਮਬ੍ਰਵਿ॥

‘‘ਯੋ ਤੰ ਅਦਾਸਿ ਮਧੁੰ ਮੇ, ਪਸਨ੍ਨੋ ਸੇਹਿ ਪਾਣਿਭਿ।
ਤਮਹੰ ਕਿਤ੍ਤਯਿਸ੍ਸਾਮਿ, ਸੁਣਾਥ ਮਮ ਭਾਸਤੋ॥

‘‘ਇਮਿਨਾ ਮਧੁਦਾਨੇਨ, ਤਿਣਸਨ੍ਥਾਰਕੇਨ ਚ।
ਤਿੰਸ ਕਪ੍ਪਸਹਸ੍ਸਾਨਿ, ਦੇਵਲੋਕੇ ਰਮਿਸ੍ਸਤਿ॥

‘‘ਤਿੰਸਕਪ੍ਪਸਹਸ੍ਸਮ੍ਹਿ, ਓਕ੍ਕਾਕਕੁਲਸਮ੍ਭਵੋ।
ਗੋਤਮੋ ਨਾਮ ਗੋਤ੍ਤੇਨ, ਸਤ੍ਥਾ ਲੋਕੇ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ॥

‘‘ਤਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਦਾਯਾਦੋ, ਓਰਸੋ ਧਮ੍ਮਨਿਮ੍ਮਿਤੋ।
ਸਬ੍ਬਾਸਵੇ ਪਰਿਞ੍ਞਾਯ, ਨਿਬ੍ਬਾਯਿਸ੍ਸਤਿਨਾਸਵੋ॥

‘‘ਦੇਵਲੋਕਾ ਇਧਾਗਨ੍ਤ੍ਵਾ, ਮਾਤੁਕੁਚ੍ਛਿੰ ਉਪਾਗਤੇ।
ਮਧੁਵਸ੍ਸੰ ਪਵਸ੍ਸਿਤ੍ਥ, ਛਾਦਯੰ ਮਧੁਨਾ ਮਹਿੰ॥

‘‘ਮਯਿ ਨਿਕ੍ਖਨ੍ਤਮਤ੍ਤਮ੍ਹਿ, ਕੁਚ੍ਛਿਯਾ ਚ ਸੁਦੁਤ੍ਤਰਾ।
ਤਤ੍ਰਾਪਿ ਮਧੁਵਸ੍ਸੰ ਮੇ, ਵਸ੍ਸਤੇ ਨਿਚ੍ਚਕਾਲਿਕੰ॥

‘‘ਅਗਾਰਾ ਅਭਿਨਿਕ੍ਖਮ੍ਮ, ਪਬ੍ਬਜਿੰ ਅਨਗਾਰਿਯੰ।
ਲਾਭੀ ਅਨ੍ਨਸ੍ਸ ਪਾਨਸ੍ਸ, ਮਧੁਦਾਨਸ੍ਸਿਦੰ ਫਲੰ॥

‘‘ਸਬ੍ਬਕਾਮਸਮਿਦ੍ਧੋਹੰ, ਭਵਿਤ੍ਵਾ ਦੇਵਮਾਨੁਸੇ।
ਤੇਨੇਵ ਮਧੁਦਾਨੇਨ, ਪਤ੍ਤੋਮ੍ਹਿ ਆਸਵਕ੍ਖਯੰ॥

‘‘ਵੁਟ੍ਠਮ੍ਹਿ ਦੇਵੇ ਚਤੁਰਙ੍ਗੁਲੇ ਤਿਣੇ, ਸਮ੍ਪੁਪ੍ਫਿਤੇ ਧਰਣੀਰੁਹੇ ਸਞ੍ਛਨ੍ਨੇ।
ਸੁਞ੍ਞੇ ਘਰੇ ਮਣ੍ਡਪਰੁਕ੍ਖਮੂਲਕੇ, ਵਸਾਮਿ ਨਿਚ੍ਚੰ ਸੁਖਿਤੋ ਅਨਾਸਵੋ॥

‘‘ਮਜ੍ਝੇ ਮਹਨ੍ਤੇ ਹੀਨੇ ਚ, ਭਵੇ ਸਬ੍ਬੇ ਅਤਿਕ੍ਕਮਿਂ।
ਅਜ੍ਜ ਮੇ ਆਸਵਾ ਖੀਣਾ, ਨਤ੍ਥਿ ਦਾਨਿ ਪੁਨਬ੍ਭਵੋ॥

‘‘ਤਿਂਸਕਪ੍ਪਸਹਸ੍ਸਮ੍ਹਿ, ਯਂ ਦਾਨਮਦਦਿਂ ਤਦਾ।
ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ, ਮਧੁਦਾਨਸ੍ਸਿਦਂ ਫਲਂ॥

‘‘ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹਂ...ਪੇ॰... ਕਤਂ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ’’ਨ੍ਤਿ॥
ਅਯਮੇਵ ਚ ਥੇਰਸ੍ਸ ਅਞ੍ਞਾਬ੍ਯਾਕਰਣਗਾਥਾ ਅਹੋਸੀਤਿ।

ਮਹਾਨਾਮਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੬. ਪਾਰਾਪਰਿਯਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਛਫਸ੍ਸਾਯਤਨੇ ਹਿਤ੍ਵਾਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਪਾਰਾਪਰਿਯਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਅਯਮ੍ਪਿ ਪੁਰਿਮਬੁਦ੍ਧੇਸੁ ਕਤਾਧਿਕਾਰੋ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਭਵੇ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਉਪਚਿਨਨ੍ਤੋ ਪਿਯਦਸ੍ਸਿਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਨੇਸਾਦਯੋਨਿਯਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਤਸ੍ਸ ਵਿਞ੍ਞੁਤਂ ਪਤ੍ਤੁਸ੍ਸ ਵਿਚਰਣਟ੍ਠਾਨੇ ਅਞ੍ਞਤਰਸ੍ਮਿਂ ਵਨਸਣ੍ਡੇ ਪਿਯਦਸ੍ਸੀ ਭਗਵਾ ਤਂ ਅਨੁਗ੍ਗਣ੍ਹਿਤੁਂ ਨਿਰੋਧਸਮਾਪਤ੍ਤਿਂ ਸਮਾਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਨਿਸੀਦਿ। ਸੋ ਚ ਮਿਗੇ ਪਰਿਯੇਸਨ੍ਤੋ ਤਂ ਠਾਨਂ ਗਤੋ ਸਤ੍ਥਾਰਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਪਸਨ੍ਨਮਾਨਸੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਅਨ੍ਤੋ ਕਤ੍ਵਾ ਕਤਂ ਸਾਖਾਮਣ੍ਡਪਂ ਪਦੁਮਪੁਪ੍ਫੇਹਿ ਕੂਟਾਗਾਰਾਕਾਰੇਨ ਸਞ੍ਛਾਦੇਤ੍ਵਾ ਉਲ਼ਾਰਂ ਪੀਤਿਸੋਮਨਸ੍ਸਂ ਪਟਿਸਂਵੇਦੇਨ੍ਤੋ ਸਤ੍ਤਾਹਂ ਨਮਸ੍ਸਮਾਨੋ ਅਟ੍ਠਾਸਿ। ਦਿਵਸੇ ਦਿਵਸੇ ਚ ਮਿਲਾਤਮਿਲਾਤਾਨਿ ਅਪਨੇਤ੍ਵਾ ਅਭਿਨਵੇਹਿ ਛਾਦੇਸਿ। ਸਤ੍ਥਾ ਸਤ੍ਤਾਹਸ੍ਸ ਅਚ੍ਚਯੇਨ ਨਿਰੋਧਤੋ ਵੁਟ੍ਠਹਿਤ੍ਵਾ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘਂ ਅਨੁਸ੍ਸਰਿ। ਤਾਵਦੇਵ ਅਸੀਤਿਸਹਸ੍ਸਮਤ੍ਤਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਸਤ੍ਥਾਰਂ ਪਰਿਵਾਰੇਸੁਂ। ‘‘ਮਧੁਰਧਮ੍ਮਕਥਂ ਸੁਣਿਸ੍ਸਾਮਾ’’ਤਿ ਦੇਵਤਾ ਸਨ੍ਨਿਪਤਿਂਸੁ, ਮਹਾ ਸਮਾਗਮੋ ਅਹੋਸਿ। ਸਤ੍ਥਾ ਅਨੁਮੋਦਨਂ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਤਸ੍ਸ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਭਾਵਿਨਿਂ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਂ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਸਾਵਕਬੋਧਿਞ੍ਚ ਬ੍ਯਾਕਰਿਤ੍ਵਾ ਪਕ੍ਕਾਮਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮੇਨ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਸਂਸਰਨ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਰਾਜਗਹੇ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਕੁਲੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਵਿਞ੍ਞੁਤਂ ਪਤ੍ਤੋ ਤਿਣ੍ਣਂ ਵੇਦਾਨਂ ਪਾਰਗੂ ਹੁਤ੍ਵਾ ਪਰਾਪਰਗੋਤ੍ਤਤਾਯ **ਪਾਰਾਪਰਿਯੋ**ਤਿ ਲਦ੍ਧਸਮਞ੍ਞੋ ਬਹੂ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੇ ਮਨ੍ਤੇ ਵਾਚੇਨ੍ਤੋ ਸਤ੍ਥੁ ਰਾਜਗਹਗਮਨੇ ਬੁਦ੍ਧਾਨੁਭਾਵਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਪਟਿਲਦ੍ਧਸਦ੍ਧੋ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਕਮ੍ਮਂ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਨਚਿਰਸ੍ਸੇਵ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਾਪੁਣਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੧.੪੦.੩੫੩-੩੮੫) –

‘‘ਪਿਯਦਸ੍ਸੀ ਨਾਮ ਭਗਵਾ, ਸਯਮ੍ਭੂ ਲੋਕਨਾਯਕੋ।
ਵਿਵੇਕਕਾਮੋ ਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ, ਸਮਾਧਿਕੁਸਲੋ ਮੁਨਿ॥

‘‘ਵਨਸਣ੍ਡਂ ਸਮੋਗ੍ਗਯ੍ਹ, ਪਿਯਦਸ੍ਸੀ ਮਹਾਮੁਨਿ।
ਪਂਸੁਕੂਲਂ ਪਤ੍ਥਰਿਤ੍ਵਾ, ਨਿਸੀਦਿ ਪੁਰਿਸੁਤ੍ਤਮੋ॥

‘‘ਮਿਗਲੁਦ੍ਦੋ ਪੁਰੇ ਆਸਿਂ, ਅਰਞ੍ਞੇ ਕਾਨਨੇ ਅਹਂ।
ਪਸਦਂ ਮਿਗਮੇਸਨ੍ਤੋ, ਆਹਿਣ੍ਡਾਮਿ ਅਹਂ ਤਦਾ॥

‘‘ਤਤ੍ਥਦ੍ਦਸਾਸਿਂ ਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਂ, ਓਘਤਿਣ੍ਣਮਨਾਸਵਂ।
ਪੁਪ੍ਫਿਤਂ ਸਾਲਰਾਜਂਵ, ਸਤਰਂਸਿਂਵ ਉਗ੍ਗਤਂ॥

‘‘ਦਿਸ੍ਵਾਨਹਂ ਦੇਵਦੇਵਂ, ਪਿਯਦਸ੍ਸਿਂ ਮਹਾਯਸਂ।

ਜਾਤਸ੍ਸਰੰ ਸਮੋਗ੍ਗਯ੍ਹ, ਪਦੁਮੰ ਆਹਰਿੰ ਤਦਾ॥

''ਆਹਰਿਤ੍ਵਾਨ ਪਦੁਮੰ, ਸਤਪਤ੍ਤੰ ਮਨੋਰਮੰ।
ਕੂਟਾਗਾਰੰ ਕਰਿਤ੍ਵਾਨ, ਛਾਦਯਿੰ ਪਦੁਮੇਨਹੰ॥

''ਅਨੁਕਮ੍ਪਕੋ ਕਾਰੁਣਿਕੋ, ਪਿਯਦਸ੍ਸੀ ਮਹਾਮੁਨਿ।
ਸਤ੍ਤਰਤ੍ਤਿਨ੍ਦਿਵੰ ਬੁਦ੍ਧੋ, ਕੂਟਾਗਾਰੇ ਵਸੀ ਜਿਨੋ॥

''ਪੁਰਾਣੰ ਛਡ੍ਡਯਿਤ੍ਵਾਨ, ਨਵੇਨ ਛਾਦਯਿੰ ਅਹੰ।
ਅਞ੍ਜਲਿੰ ਪਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾਨ, ਅਟ੍ਠਾਸਿੰ ਤਾਵਦੇ ਅਹੰ॥

''ਵੁਟ੍ਠਹਿਤ੍ਵਾ ਸਮਾਧਿਮ੍ਹਾ, ਪਿਯਦਸ੍ਸੀ ਮਹਾਮੁਨਿ।
ਦਿਸੰ ਅਨੁਵਿਲੋਕੇਨ੍ਤੋ, ਨਿਸੀਦਿ ਲੋਕਨਾਯਕੋ॥

''ਤਦਾ ਸੁਦਸ੍ਸਨੋ ਨਾਮ, ਉਪਟ੍ਠਾਕੋ ਮਹਿਦ੍ਧਿਕੋ।
ਚਿਤ੍ਤਮਞ੍ਞਾਯ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ, ਪਿਯਦਸ੍ਸਿਸ੍ਸ ਸਤ੍ਥੁਨੋ॥

''ਅਸੀਤਿਯਾ ਸਹਸ੍ਸੇਹਿ, ਭਿਕ੍ਖੂਹਿ ਪਰਿਵਾਰਿਤੋ।
ਵਨਨ੍ਤੇ ਸੁਖਮਾਸੀਨੰ, ਉਪੇਸਿ ਲੋਕਨਾਯਕੰ॥

''ਯਾਵਤਾ ਵਨਸਣ੍ਡਮ੍ਹਿ, ਅਧਿਵਤ੍ਥਾ ਚ ਦੇਵਤਾ।
ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਮਞ੍ਞਾਯ, ਸਬ੍ਬੇ ਸਨ੍ਨਿਪਤੁੰ ਤਦਾ॥

''ਸਮਾਗਤੇਸੁ ਯਕ੍ਖੇਸੁ, ਕੁਮ੍ਭਣ੍ਡੇ ਸਹਰਕ੍ਖਸੇ।
ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘੇ ਚ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤੇ, ਗਾਥਾ ਪਬ੍ਯਾਹਰੀ ਜਿਨੋ॥

''ਯੋਮੰ ਸਤ੍ਤਾਹੰ ਪੂਜੇਸਿ, ਆਵਾਸਞ੍ਚ ਅਕਾਸਿ ਮੇ।
ਤਮਹੰ ਕਿਤ੍ਤਯਿਸ੍ਸਾਮਿ, ਸੁਣਾਥ ਮਮ ਭਾਸਤੋ॥

''ਸੁਦੁਦ੍ਦਸੰ ਸੁਨਿਪੁਣੰ, ਗਮ੍ਭੀਰੰ ਸੁਪ੍ਪਕਾਸਿਤੰ।
ਞਾਣੇਨ ਕਿਤ੍ਤਯਿਸ੍ਸਾਮਿ, ਸੁਣਾਥ ਮਮ ਭਾਸਤੋ॥

''ਚਤੁਦ੍ਦਸਾਨਿ ਕਪ੍ਪਾਨਿ, ਦੇਵਰਜ੍ਜੰ ਕਰਿਸ੍ਸਤਿ।
ਕੂਟਾਗਾਰੰ ਮਹਨ੍ਤਸ੍ਸ, ਪਦ੍ਮਪੁਪ੍ਫੇਹਿ ਛਾਦਿਤੰ॥

''ਆਕਾਸੇ ਧਾਰਯਿਸ੍ਸਤਿ, ਪੁਪ੍ਫਕਮ੍ਮਸ੍ਸਿਦੰ ਫਲੰ।
ਚਤੁਬ੍ਬੀਸੇ ਕਪ੍ਪਸਤੇ, ਵੋਕਿਣ੍ਣੰ ਸੰਸਰਿਸ੍ਸਤਿ॥

''ਤਤ੍ਥ ਪੁਪ੍ਫਮਯੰ ਬ੍ਯਮ੍ਹੰ, ਆਕਾਸੇ ਧਾਰਯਿਸ੍ਸਤਿ।
ਯਥਾ ਪਦੁਮਪਤ੍ਤਮ੍ਹਿ, ਤੋਯੰ ਨ ਉਪਲਿਮ੍ਪਤਿ॥

''ਤਥੇਵੀਮਸ੍ਸ ਞਾਣਮ੍ਹਿ, ਕਿਲੇਸਾ ਨੋਪਲਿਮ੍ਪਰੇ।
ਮਨਸਾ ਵਿਨਿਵਟ੍ਟੇਤ੍ਵਾ, ਪਞ੍ਚ ਨੀਵਰਣੇ ਅਯਂ॥

''ਚਿਤ੍ਤਂ ਜਨੇਤ੍ਵਾ ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮੇ, ਅਗਾਰਾ ਪਬ੍ਬਜਿਸ੍ਸਤਿ।
ਤਤੋ ਪੁਪ੍ਫਮਯੇ ਬਜਮ੍ਹੇ, ਧਾਰੇਨ੍ਤੇ ਨਿਕ੍ਖਮਿਸ੍ਸਤਿ॥

''ਰੁਕ੍ਖਮੂਲੇ ਵਸਨ੍ਤਸ੍ਸ, ਨਿਪਕਸ੍ਸ ਸਤੀਮਤੋ।
ਤਤ੍ਥ ਪੁਪ੍ਫਮਯਂ ਬਜਮ੍ਹਂ, ਮਤ੍ਥਕੇ ਧਾਰਯਿਸ੍ਸਤਿ॥

''ਚੀਵਰਂ ਪਿਣ੍ਡਪਾਤਞ੍ਚ, ਪਚ੍ਚਯਂ ਸਯਨਾਸਨਂ।
ਦਤ੍ਵਾਨ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘਸ੍ਸ, ਨਿਬ੍ਬਾਯਿਸ੍ਸਤਿਨਾਸਵੋ॥

''ਕੂਟਾਗਾਰੇਨ ਚਰਤਾ, ਪਬ੍ਬਜਨ੍ਤਂ ਅਭਿਨਿਕ੍ਖਮਿਂ।
ਰੁਕ੍ਖਮੂਲੇ ਵਸਨ੍ਤਮ੍ਪਿ, ਕੂਟਾਗਾਰਂ ਧਰੀਯਤਿ॥

''ਚੀਵਰੇ ਪਿਣ੍ਡਪਾਤੇ ਚ, ਚੇਤਨਾ ਮੇ ਨ ਵਿਜ੍ਜਤਿ।
ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮੇਨ ਸਂਯੁਤ੍ਤੋ, ਲਭਾਮਿ ਪਰਿਨਿਟ੍ਠਿਤਂ॥

''ਗਣਨਾਤੋ ਅਸਙ੍ਖੇਯ੍ਯਾ, ਕਪ੍ਪਕੋਟੀ ਬਹੂ ਮਮ।
ਰਿਤ੍ਤਕਾ ਤੇ ਅਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤਾ, ਪਮੁਤ੍ਤਾ ਲੋਕਨਾਯਕਾ॥

''ਅਟ੍ਠਾਰਸੇ ਕਪ੍ਪਸਤੇ, ਪਿਯਦਸ੍ਸੀ ਵਿਨਾਯਕੋ।
ਤਮਹਂ ਪਯਿਰੁਪਾਸਿਤ੍ਵਾ, ਇਮਂ ਯੋਨਿਂ ਉਪਾਗਤੋ॥

''ਇਧ ਪਸ੍ਸਾਮਿ ਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਂ, ਅਨੋਮਂ ਨਾਮ ਚਕ੍ਖੁਮਂ।
ਤਮਹਂ ਉਪਗਨ੍ਤ੍ਵਾਨ, ਪਬ੍ਬਜਿਂ ਅਨਗਾਰਿਯਂ॥

''ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸਨ੍ਤਕਰੋ ਬੁਦ੍ਧੋ, ਮਗ੍ਗਂ ਮੇ ਦੇਸਯੀ ਜਿਨੋ।
ਤਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਂ ਸੁਣਿਤ੍ਵਾਨ, ਪਤ੍ਤੋਮ੍ਹਿ ਅਚਲਂ ਪਦਂ॥

''ਤੋਸਯਿਤ੍ਵਾਨ ਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਂ, ਗੋਤਮਂ ਸਕ੍ਯਪੁਙ੍ਗਵਂ।
ਸਬ੍ਬਾਸਵੇ ਪਰਿਞ੍ਞਾਯ, ਵਿਹਰਾਮਿ ਅਨਾਸਵੋ॥

''ਅਟ੍ਠਾਰਸੇ ਕਪ੍ਪਸਤੇ, ਯਂ ਬੁਦ੍ਧਮਭਿਪੂਜਯਿਂ।
ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ, ਬੁਦ੍ਧਪੂਜਾਯਿਦਂ ਫਲਂ॥

''ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹਂ...ਪੇ॰... ਕਤਂ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ''ਨ੍ਤਿ॥

ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਨ ਪਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਂ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ ਸਞ੍ਜਾਤਸੋਮਨਸ੍ਸੋ ਉਦਾਨਵਸੇਨ –

੧੧੬.''ਛਫਸ੍ਸਾਯਤਨੇ ਹਿਤ੍ਵਾ, ਗੁਤ੍ਤਦ੍ਵਾਰੋ ਸੁਸਂਵੁਤੋ।

ਅਘਮੂਲਂ ਵਮਿਤ੍ਵਾਨ, ਪਤ੍ਤੋ ਮੇ ਆਸਵਕ੍ਖਯੋ''ਤਿ॥ – ਗਾਥਂ ਅਭਾਸਿ।

ਤਤ੍ਥ **ਛਫਸ੍ਸਾਯਤਨੇ ਹਿਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਾਦੀਨਂ ਛਨ੍ਨਂ ਸਮ੍ਫਸ੍ਸਾਨਂ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਟ੍ਠਾਨਤਾਯ ''ਫਸ੍ਸਾਯਤਨਾਨੀ''ਤਿ ਲਦ੍ਧਨਾਮਾਨਿ ਚਕ੍ਖਾਦੀਨਿ ਛ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਾਯਤਨਾਨਿ ਤਪ੍ਪਟਿਬਦ੍ਧਸਂਕਿਲੇਸਪ੍ਪਹਾਨਵਸੇਨ ਪਹਾਯ। **ਗੁਤ੍ਤਦ੍ਵਾਰੋ ਸੁਸਂਵੁਤੋ**ਤਿ ਤਤੋ ਏਵ ਚਕ੍ਖੁਦ੍ਵਾਰਾਦੀਨਂ ਗੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ, ਤਤ੍ਥ ਪਵਤ੍ਤਨਕਾਨਂ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੀਨਂ ਪਾਪਧਮ੍ਮਾਨਂ ਪਵੇਸਨਨਿਵਾਰਣੇਨ ਸਤਿਕਵਾਟੇਨ ਸੁਟ੍ਠੁ ਪਿਹਿਤਤ੍ਤਾ ਗੁਤ੍ਤਦ੍ਵਾਰੋ ਸੁਸਂਵੁਤੋ। ਅਥ ਵਾ ਮਨਚ੍ਛਟ੍ਠਾਨਂ ਛਨ੍ਨਂ ਦ੍ਵਾਰਾਨਂ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਰਕ੍ਖਿਤਤ੍ਤਾ ਗੁਤ੍ਤਦ੍ਵਾਰੋ, ਕਾਯਾਦੀਹਿ ਸੁਟ੍ਠੁ ਸਞ੍ਞਤਤ੍ਤਾ ਸੁਸਂਵੁਤੋਤਿ ਏਵਮੇਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। **ਅਘਮੂਲਂ ਵਮਿਤ੍ਵਾਨਾ**ਤਿ ਅਘਸ੍ਸ ਵਟ੍ਟਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਮੂਲਭੂਤਂ ਅਵਿਜ੍ਜਾਭਵਤਣ੍ਹਾਸਙ੍ਖਾਤਂ ਦੋਸਂ, ਸਬ੍ਬਂ ਵਾ ਕਿਲੇਸਦੋਸਂ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਸਙ੍ਖਾਤਵਮਨਯੋਗਪਾਨੇਨ ਉਗ੍ਗਿਰਿਤ੍ਵਾ ਸਨ੍ਤਾਨਤੋ ਬਹਿ ਕਤ੍ਵਾ, ਬਹਿਕਰਣਹੇਤੁ ਵਾ। **ਪਤ੍ਤੋ ਮੇ ਆਸਵਕ੍ਖਯੋ**ਤਿ ਕਾਮਾਸਵਾਦਯੋ ਆਸਵਾ ਏਤ੍ਥ ਖੀਯਨ੍ਤਿ, ਤੇਸਂ ਵਾ ਖਯੇਨ ਪਤ੍ਤਬ੍ਬੋਤਿ ਆਸਵਕ੍ਖਯੋ, ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਅਰਹਤ੍ਤਞ੍ਚ। ਸੋ ਆਸਵਕ੍ਖਯੋ ਪਤ੍ਤੋ ਅਧਿਗਤੋਤਿ ਉਦਾਨਵਸੇਨ ਅਞ੍ਞਂ ਬ੍ਯਾਕਾਸਿ।

ਪਾਰਾਪਰਿਯਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੭. ਯਸਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਸੁਵਿਲਿਤ੍ਤੋ ਸੁਵਸਨੋਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਯਸਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਅਯਮ੍ਪਿ ਪੁਰਿਮਬੁਦ੍ਧੇਸੁ ਕਤਾਧਿਕਾਰੋ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਭਵੇ ਵਿਵਟ੍ਟੂਪਨਿਸ੍ਸਯਾਨਿ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਉਪਚਿਨਨ੍ਤੋ ਸੁਮੇਧਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਮਹਾਨੁਭਾਵੋ ਨਾਗਰਾਜਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਬੁਦ੍ਧਪ੍ਪਮੁਖਂ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘਂ ਅਤ੍ਤਨੋ ਭਵਨਂ ਨੇਤ੍ਵਾ ਮਹਾਦਾਨਂ ਪਵਤ੍ਤੇਸਿ। ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਮਹਗ੍ਘੇਨ ਤਿਚੀਵਰੇਨ ਅਚ੍ਛਾਦੇਸਿ, ਏਕਮੇਕਞ੍ਚ ਭਿਕ੍ਖੁਂ ਮਹਗ੍ਘੇਨੇਵ ਪਚ੍ਚੇਕਦੁਸ੍ਸਯੁਗੇਨ ਸਬ੍ਬੇਨ ਸਮਣਪਰਿਕ੍ਖਾਰੇਨ ਅਚ੍ਛਾਦੇਸਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮੇਨ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਸਂਸਰਨ੍ਤੋ ਸਿਦ੍ਧਤ੍ਥਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਸੇਟ੍ਠਿਪੁਤ੍ਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਮਹਾਬੋਧਿਮਣ੍ਡਂ ਸਤ੍ਤਹਿ ਰਤਨੇਹਿ ਪੂਜੇਸਿ। ਕਸ੍ਸਪਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਸਾਸਨੇ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਸਮਣਧਮ੍ਮਂ ਅਕਾਸਿ। ਏਵਂ ਸੁਗਤੀਸੁਯੇਵ ਸਂਸਰਨ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਅਮ੍ਹਾਕਂ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਬਾਰਾਣਸਿਯਂ ਮਹਾਵਿਭਵਸ੍ਸ ਸੇਟ੍ਠਿਨੋ ਪੁਤ੍ਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ, **ਯਸੋ** ਨਾਮ ਨਾਮੇਨ ਪਰਮਸੁਖੁਮਾਲੋ। ''ਤਸ੍ਸ ਤਯੋ ਪਾਸਾਦਾ''ਤਿ ਸਬ੍ਬਂ ਖਨ੍ਧਕੇ (ਮਹਾਵ॰ ੨੫) ਆਗਤਨਯੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

ਸੋ ਪੁਬ੍ਬਹੇਤੁਨਾ ਚੋਦਿਯਮਾਨੋ ਰਤ੍ਤਿਭਾਗੇ ਨਿਦ੍ਦਾਭਿਭੂਤਸ੍ਸ ਪਰਿਜਨਸ੍ਸ ਵਿਪ੍ਪਕਾਰਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਸਞ੍ਜਾਤਸਂਵੇਗੋ ਸੁਵਣ੍ਣਪਾਦੁਕਾਰੂਲ੍ਹੋਵ ਗੇਹਤੋ ਨਿਗ੍ਗਤੋ ਦੇਵਤਾਵਿਵਟੇਨ ਨਗਰਦ੍ਵਾਰੇਨ ਨਿਕ੍ਖਮਿਤ੍ਵਾ ਇਸਿਪਤਨਸਮੀਪਂ ਗਤੋ ''ਉਪਦ੍ਦੁਤਂ ਵਤ, ਭੋ, ਉਪਸ੍ਸਟ੍ਠਂ ਵਤ, ਭੋ''ਤਿ ਆਹ। ਤੇਨ ਸਮਯੇਨ ਭਗਵਤਾ ਇਸਿਪਤਨੇ ਵਿਹਰਨ੍ਤੇਨ ਤਸ੍ਸੇਵ ਅਨੁਗ੍ਗਣ੍ਹਨਤ੍ਥਂ ਅਬ੍ਭੋਕਾਸੇ ਚਙ੍ਕਮਨ੍ਤੇਨ ''ਏਹਿ, ਯਸ, ਇਦਂ ਅਨੁਪਦ੍ਦੁਤਂ, ਇਦਂ ਅਨੁਪਸ੍ਸਟ੍ਠ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੇ, ''ਅਨੁਪਦ੍ਦੁਤਂ ਅਨੁਪਸ੍ਸਟ੍ਠਂ ਕਿਰ ਅਤ੍ਥੀ''ਤਿ ਸੋਮਨਸ੍ਸਜਾਤੋ ਸੁਵਣ੍ਣਪਾਦੁਕਾ ਓਰੁਯ੍ਹ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਸਤ੍ਥਾਰਾ ਅਨੁਪੁਬ੍ਬਿਕਥਂ ਕਥੇਤ੍ਵਾ ਸਚ੍ਚਦੇਸਨਾਯ ਕਤਾਯ ਸਚ੍ਚਪਰਿਯੋਸਾਨੇ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਗਵੇਸਨਤ੍ਥਂ ਆਗਤਸ੍ਸ ਪਿਤੁ ਭਗਵਤਾ ਸਚ੍ਚਦੇਸਨਾਯ ਕਰਿਯਮਾਨਾਯ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਸਚ੍ਛਾਕਾਸਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੧.੪੦.੪੫੬-੪੮੩) –

''ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦਂ ਓਗ੍ਗਯ੍ਹ, ਭਵਨਂ ਮੇ ਸੁਨਿਮ੍ਮਿਤਂ।
ਸੁਨਿਮ੍ਮਿਤਾ ਪੋਕ੍ਖਰਣੀ, ਚਕ੍ਕਵਾਕਪਕੂਜਿਤਾ॥

''ਮਨ੍ਦਾਲਕੇਹਿ ਸਞ੍ਛਨ੍ਨਾ, ਪਦੁਮੁਪ੍ਪਲਕੇਹਿ ਚ।
ਨਦੀ ਚ ਸਨ੍ਦਤੇ ਤਤ੍ਥ, ਸੁਪਤਿਤ੍ਥਾ ਮਨੋਰਮਾ॥

‘‘ਮਚ੍ਛਕਚ੍ਛਪਸਞ੍ਛਨ੍ਨਾ, ਨਾਨਾਦਿਜਸਮੋਤ੍ਥਤਾ।
ਮਯੂਰਕੋਞ੍ਚਾਭਿਰੁਦਾ, ਕੋਕਿਲਾਦੀਹਿ ਵਗ੍ਗੁਹਿ॥

‘‘ਪਾਰੇਵਤਾ ਰਵਿਹੰਸਾ ਚ, ਚਕ੍ਕਵਾਕਾ ਨਦੀਚਰਾ।
ਦਿਨ੍ਦਿਭਾ ਸਾਲ਼ਿਕਾ ਚੇਤ੍ਥ, ਪਮ੍ਮਕਾ ਜੀਵਜੀਵਕਾ॥

‘‘ਹੰਸਾ ਕੋਞ੍ਚਾਪਿ ਨਦਿਤਾ, ਕੋਸਿਯਾ ਪਿਙ੍ਗਲਾ ਬਹੂ।
ਸਤ੍ਤਰਤਨਸਮ੍ਪਨ੍ਨਾ, ਮਣਿਮੁਤ੍ତਿਕਵਾਲੁਕਾ॥

‘‘ਸਬ੍ਬਸੋਣ੍ਣਮਯਾ ਰੁਕ੍ਖਾ, ਨਾਨਾਗਨ੍ਧਸਮੇਰਿਤਾ।
ਉਜ੍ਜੋਤੇਨ੍ਤਿ ਦਿਵਾਰਤ੍ਤਿਂ, ਭਵਨਂ ਸਬ੍ਬਕਾਲਿਕਂ॥

‘‘ਸਟ੍ਠਿਤੂਰਿਯਸਹਸ੍ਸਾਨਿ, ਸਾਯਂ ਪਾਤੋ ਪਵਜ੍ਜਰੇ।
ਸੋਲ਼ਸਿਤ੍ਥਿਸਹਸ੍ਸਾਨਿ, ਪਰਿਵਾਰੇਨ੍ਤਿ ਮਂ ਸਦਾ॥

‘‘ਅਭਿਨਿਕ੍ਖਮ੍ਮ ਭਵਨਾ, ਸੁਮੇਧਂ ਲੋਕਨਾਯਕਂ।
ਪਸਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੋ ਸੁਮਨੋ, ਵਨ੍ਦਿਯਿਂ ਤਂ ਮਹਾਯਸਂ॥

‘‘ਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ, ਸਸਙ੍ਘਂ ਤਂ ਨਿਮਨ੍ਤਯਿਂ।
ਅਧਿਵਾਸੇਸਿ ਸੋ ਧੀਰੋ, ਸੁਮੇਧੋ ਲੋਕਨਾਯਕੋ॥

‘‘ਮਮ ਧਮ੍ਮਕਥਂ ਕਤ੍ਵਾ, ਉਯ੍ਯੋਜੇਸਿ ਮਹਾਮੁਨਿ।
ਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ, ਭਵਨਂ ਮੇ ਉਪਾਗਮਿਂ॥

‘‘ਆਮਨ੍ਤਯਿਂ ਪਰਿਜਨਂ, ਸਬ੍ਬੇ ਸਨ੍ਨਿਪਤਾਥ ਵੋ।
ਪੁਬ੍ਬਣ੍ਹਸਮਯਂ ਬੁਦ੍ਧੋ, ਭਵਨਂ ਆਗਮਿਸ੍ਸਤਿ॥

‘‘ਲਾਭਾ ਅਮ੍ਹਂ ਸੁਲਦ੍ਧਂ ਨੋ, ਯੇ ਵਸਾਮ ਤਵਨ੍ਤਿਕੇ।
ਮਯਮ੍ਪਿ ਬੁਦ੍ਧਸੇਟ੍ਠਸ੍ਸ, ਪੂਜਂ ਕਸ੍ਸਾਮ ਸਤ੍ਥੁਨੋ॥

‘‘ਅਨ੍ਨਂ ਪਾਨਂ ਪਟ੍ਠਪੇਤ੍ਵਾ, ਕਾਲਂ ਆਰੋਚਯਿਂ ਅਹਂ।
ਵਸੀਸਤਸਹਸ੍ਸੇਹਿ, ਉਪੇਸਿ ਲੋਕਨਾਯਕੋ॥

‘‘ਪਞ੍ਚਙ੍ਗਿਕੇਹਿ ਤੂਰਿਯੇਹਿ, ਪਚ੍ਚੁਗ੍ਗਮਨਮਕਾਸਹਂ।
ਸਬ੍ਬਸੋਣ੍ਣਮਯੇ ਪੀਠੇ, ਨਿਸੀਦਿ ਪੁਰਿਸੁਤ੍ਤਮੋ॥

‘‘ਉਪਰਿਚ੍ਛਦਨਂ ਆਸਿ, ਸਬ੍ਬਸੋਣ੍ਣਮਯਂ ਤਦਾ।
ਬੀਜਨਿਯੋ ਪਵਾਯਨ੍ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘਸ੍ਸ ਅਨ੍ਤਰੇ॥

‘‘ਪਹੂਤੇਨਨ੍ਨਪਾਨੇਨ, ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘਮਤਪ੍ਪਯਿਂ।

ਪਚ੍ਚੇਕਦੁਸ੍ਸਯੁਗਲ਼ੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘਸ੍ਸਦਾਸਹํ॥

''ਯํ ਵਦਨ੍ਤਿ ਸੁਮੇਧੋਤਿ, ਲੋਕਾਹੁਤਿਪਟਿਗ੍ਗਹํ।
ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘੇ ਨਿਸੀਦਿਤ੍ਵਾ, ਇਮਾ ਗਾਥਾ ਅਭਾਸਥ॥

''ਯੋ ਮੇ ਅਨ੍ਨੇਨ ਪਾਨੇਨ, ਸਬ੍ਬੇ ਇਮੇ ਚ ਤਪ੍ਪਯਿํ।
ਤਮਹํ ਕਿਤ੍ਤਯਿਸ੍ਸਾਮਿ, ਸੁਣਾਥ ਮਮ ਭਾਸਤੋ॥

''ਅਟ੍ਠਾਰਸੇ ਕਪ੍ਪਸਤੇ, ਦੇਵਲੋਕੇ ਰਮਿਸ੍ਸਤਿ।
ਸਹਸ੍ਸਕ੍ਖਤ੍ਤੁํ ਰਾਜਾ ਚ, ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ॥

''ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ ਯํ ਯੋਨਿํ, ਦੇਵਤ੍ਤํ ਅਥ ਮਾਨੁਸํ।
ਸਬ੍ਬਦਾ ਸਬ੍ਬਸੋਵਣ੍ਣํ, ਛਦਨํ ਧਾਰਯਿਸ੍ਸਤਿ॥

''ਤਿํਸਕਪ੍ਪਸਹਸ੍ਸਮ੍ਹਿ, ਓਕ੍ਕਾਕਕੁਲਸਮ੍ਭਵੋ।
ਗੋਤਮੋ ਨਾਮ ਗੋਤ੍ਤੇਨ, ਸਤ੍ਥਾ ਲੋਕੇ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ॥

''ਤਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਦਾਯਾਦੋ, ਓਰਸੋ ਧਮ੍ਮਨਿਮ੍ਮਿਤੋ।
ਸਬ੍ਬਾਸਵੇ ਪਰਿਞ੍ਞਾਯ, ਨਿਬ੍ਬਾਯਿਸ੍ਸਤਿਨਾਸਵੋ॥

''ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘੇ ਨਿਸੀਦਿਤ੍ਵਾ, ਸੀਹਨਾਦํ ਨਦਿਸ੍ਸਤਿ।
ਚਿਤਕੇ ਛਤ੍ਤํ ਧਾਰੇਨ੍ਤਿ, ਹੇਟ੍ਠਾ ਛਤ੍ਤਮ੍ਹਿ ਡਯ੍ਹਥ॥

''ਸਾਮਞ੍ਞํ ਮੇ ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤํ, ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯਾ।
ਮਣ੍ਡਪੇ ਰੁਕ੍ਖਮੂਲੇ ਵਾ, ਸਨ੍ਤਾਪੋ ਮੇ ਨ ਵਿਜ੍ਜਤਿ॥

''ਤਿํਸਕਪ੍ਪਸਹਸ੍ਸਮ੍ਹਿ, ਯํ ਦਾਨਮਦਦਿํ ਤਦਾ।
ਦੁਗ੍ਗਤਿํ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ, ਸਬ੍ਬਦਾਨਸ੍ਸਿਦํ ਫਲํ॥

''ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹํ...ਪੇ॰... ਕਤํ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ''ਨ੍ਤਿ॥

ਅਥ ਭਗਵਾ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤํ ਯਸํ ਦਕ੍ਖਿਣํ ਬਾਹੁํ ਪਸਾਰੇਤ੍ਵਾ ''ਏਹਿ ਭਿਕ੍ਖੂ''ਤਿ ਆਹ। ਵਚਨਸਮਨਨ੍ਤਰਮੇਵ ਦ੍ਵਙ੍ਗੁਲਮਤ੍ਤਕੇਸਮਸ੍ਸੁ ਅਟ੍ਠਪਰਿਕ੍ਖਾਰਧਰੋ ਵਸ੍ਸਸਟ੍ਠਿਕਤ੍ਥੇਰੋ ਵਿਯ ਅਹੋਸਿ। ਸੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਟਿਪਤ੍ਤਿํ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ ਉਦਾਨੇਨ੍ਤੋ ਏਹਿਭਿਕ੍ਖੁਭਾਵਪ੍ਪਤ੍ਤਿਤੋ ਪੁਰਿਮਾਵਤ੍ਥਵਸੇਨ –

੧੧੭.''ਸੁਵਿਲਿਤ੍ਤੋ ਸੁਵਸਨੋ, ਸਬ੍ਬਾਭਰਣਭੂਸਿਤੋ।
ਤਿਸ੍ਸੋ ਵਿਜ੍ਜਾ ਅਜ੍ਝਗਮਿํ, ਕਤํ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ''ਨ੍ਤਿ॥ – ਗਾਥํ ਅਭਾਸਿ।

ਤਤ੍ਥ **ਸੁਵਿਲਿਤ੍ਤੋ**ਤਿ ਸੁਨ੍ਦਰੇਨ ਕੁਙ੍ਕੁਮਚਨ੍ਦਨਾਨੁਲੇਪਨੇਨ ਵਿਲਿਤ੍ਤਗਤ੍ਤੋ। **ਸੁਵਸਨੋ**ਤਿ ਸੁਟ੍ਠੁ ਮਹਗ੍ਘਕਾਸਿਕਵਤ੍ਥਵਸਨੋ। **ਸਬ੍ਬਾਭਰਣਭੂਸਿਤੋ**ਤਿ ਸੀਸੂਪਗਾਦੀਹਿ ਸਬ੍ਬੇਹਿ ਆਭਰਣੇਹਿ ਅਲਙ੍ਕਤੋ। **ਅਜ੍ਝਗਮਿ**ਨ੍ਤਿ ਅਧਿਗਚ੍ਛਿํ। ਸੇਸํ ਵੁਤ੍ਤਨਯਮੇਵ।

ਯਸਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੮. ਕਿਮਿਲਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਅਭਿਸਤ੍ਤੋਵ ਨਿਪਤਤੀਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਕਿਮਿਲਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਅਯਮ੍ਪਿ ਪੁਰਿਮਬੁਦ੍ਧੇਸੁ ਕਤਾਧਿਕਾਰੋ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਭਵੇ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਕਕੁਸਨ੍ਧਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਕੁਲਗੇਹੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਵਿਞ੍ਞੁਤਂ ਪਤ੍ਤੋ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬੁਤੇ ਸਤ੍ਥਰਿ ਤਸ੍ਸ ਧਾਤੁਯੋ ਉਦ੍ਦਿਸ੍ਸ ਸਲ੍ਲਮਾਲਾਹਿ ਮਣ੍ਡਪਾਕਾਰੇਨ ਪੂਜਂ ਅਕਾਸਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮੇਨ ਤਾਵਤਿਂਸੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਅਪਰਾਪਰਂ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਸਂਸਰਨ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਕਪਿਲਵਤ੍ਥੁਨਗਰੇ ਸਾਕਿਯਰਾਜਕੁਲੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ, **ਕਿਮਿਲੋ**ਤਿਸ੍ਸ ਨਾਮਂ ਅਹੋਸਿ। ਸੋ ਵਯਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਭੋਗਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਵਿਹਰਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਞਾਣਪਰਿਪਾਕਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਸਂਵੇਗਜਨਨਤ੍ਥਂ ਅਨੁਪਿਯਾਯਂ ਵਿਹਰਨ੍ਤੋ ਸਤ੍ਥਾ ਪਠਮਯੋਬ੍ਬਨੇ ਠਿਤਂ ਦਸ੍ਸਨੀਯਂ ਇਤ੍ਥਿਰੂਪਂ ਅਭਿਨਿਮ੍ਮਿਨਿਤ੍ਵਾ ਪੁਰਤੋ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਪੁਨ ਅਨੁਕ੍ਕਮੇਨ ਯਥਾ ਜਰਾਰੋਗਵਿਪਤ੍ਤੀਹਿ ਅਭਿਭੂਤਾ ਦਿਸ੍ਸਤਿ, ਤਥਾ ਅਕਾਸਿ। ਤਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਕਿਮਿਲਕੁਮਾਰੋ ਅਤਿਵਿਯ ਸਂਵੇਗਂ ਪਕਾਸੇਨ੍ਤੋ –

੧੧੮.''ਅਭਿਸਤ੍ਤੋਵ ਨਿਪਤਤਿ ਵਯੋ, ਰੂਪਂ ਅਞ੍ਞਮਿਵ ਤਥੇਵ ਸਨ੍ਤਂ।
ਤਸ੍ਸੇਵ ਸਤੋ ਅਵਿਪ੍ਪਵਸਤੋ, ਅਞ੍ਞਸ੍ਸੇਵ ਸਰਾਮਿ ਅਤ੍ਤਾਨ''ਨ੍ਤਿ॥ –

ਗਾਥਂ ਅਭਾਸਿ।

ਤਤ੍ਥ **ਅਭਿਸਤ੍ਤੋ**ਵਾਤਿ ''ਤ੍ਵਂ ਸੀਘਂ ਗਚ੍ਛ ਮਾ ਤਿਟ੍ਠਾ''ਤਿ ਦੇਵੇਹਿ ਅਨੁਸਿਟ੍ਠੋ ਆਣਤ੍ਤੋ ਵਿਯ। ''ਅਭਿਸਟ੍ਠੋ ਵਾ''ਤਿਪਿ ਪਾਠੋ, ''ਤ੍ਵਂ ਲਹੁਂ ਗਚ੍ਛਾ''ਤਿ ਕੇਨਚਿ ਅਭਿਲਾਸਾਪਿਤੋ ਵਿਯਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਨਿਪਤਤੀ**ਤਿ ਅਤਿਪਤਤਿ ਅਭਿਧਾਵਤਿ ਨ ਤਿਟ੍ਠਤਿ, ਖਣੇ ਖਣੇ ਖਯਵਯਂ ਪਾਪੁਣਾਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਵਯੋ**ਤਿ ਬਾਲਯੋਬ੍ਬਨਾਦਿਕੋ ਸਰੀਰਸ੍ਸ ਅਵਤ੍ਥਾਵਿਸੇਸੋ। ਇਧ ਪਨਸ੍ਸ ਯੋਬ੍ਬਞ੍ਞਂ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਂ, ਤਂ ਹਿਸ੍ਸ ਅਭਿਪਤਨ੍ਤਂ ਖੀਯਨ੍ਤਂ ਹੁਤ੍ਵਾ ਉਪਟ੍ਠਿਤਂ। **ਰੂਪ**ਨ੍ਤਿ ਰੂਪਸਮ੍ਪਦਾਤਿ ਵਦਤਿ। **ਰੂਪ**ਨ੍ਤਿ ਪਨ ਸਰੀਰਂ ''ਅਟ੍ਠਿਞ੍ਚ ਪਟਿਚ੍ਚ ਨ੍ਹਾਰੁਞ੍ਚ ਪਟਿਚ੍ਚ ਮਂਸਞ੍ਚ ਪਟਿਚ੍ਚ ਆਕਾਸੋ ਪਰਿਵਾਰਿਤੋ ਰੂਪਂਤ੍ਵੇਵ ਸਙ੍ਖਂ ਗਚ੍ਛਤੀ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੩੦੬) ਵਿਯ। **ਅਞ੍ਞਮਿ**ਵ **ਤਥੇ**ਵ **ਸਨ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਇਦਂ ਰੂਪਂ ਯਾਦਿਸਂ, ਸਯਂ ਤਥੇਵ ਤੇਨੇਵਾਕਾਰੇਨ ਸਨ੍ਤਂ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਂ ਅਞ੍ਞਂ ਵਿਯ ਮਯ੍ਹਂ ਉਪਟ੍ਠਾਤੀਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ''ਤਦੇਵ ਸਨ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ ਚ ਕੇਚਿ ਪਠਨ੍ਤਿ। **ਤਸ੍ਸੇ**ਵ **ਸਤੋ**ਤਿ ਤਸ੍ਸੇਵ ਮੇ ਅਨਞ੍ਞਸ੍ਸ ਸਤੋ ਸਮਾਨਸ੍ਸ। **ਅਵਿਪ੍ਪਵਸਤੋ**ਤਿ ਨ ਵਿਪ੍ਪਵਸਨ੍ਤਸ੍ਸ, ਚਿਰਵਿਪ੍ਪਵਾਸੇਨ ਹਿ ਸਤੋ ਅਨਞ੍ਞਮ੍ਪਿ ਅਞ੍ਞਂ ਵਿਯ ਉਪਟ੍ਠਾਤਿ ਇਦਮ੍ਪਿ ਇਧ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। **ਅਞ੍ਞਸ੍ਸੇ**ਵ **ਸਰਾਮਿ ਅਤ੍ਤਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਇਮਂ ਮਮ ਅਤ੍ਤਭਾਵਂ ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਸਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਯ ਸਰਾਮਿ ਉਪਧਾਰੇਮਿ ਸਞ੍ਜਾਨਾਮੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤਸ੍ਸੇਵਂ ਅਨਿਚ੍ਚਤਂ ਮਨਸਿ ਕਰੋਨ੍ਤਸ੍ਸ ਦਲ੍ਹਤਰੋ ਸਂਵੇਗੋ ਉਦਪਾਦਿ, ਸੋ ਸਂਵੇਗਜਾਤੋ ਸਤ੍ਥਾਰਂ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਧਮ੍ਮਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਪਟਿਲਦ੍ਧਸਦ੍ਧੋ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਂ ਪਟ੍ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਨਚਿਰਸ੍ਸੇਵ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਾਪੁਣਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੨.੫੬.੪੨-੪੮) –

''ਨਿਬ੍ਬੁਤੇ ਕਕੁਸਨ੍ਧਮ੍ਹਿ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਮ੍ਹਿ ਵੁਸੀਮਤਿ।
ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਸਲ੍ਲਂ ਮਾਲਂ, ਮਣ੍ਡਪਂ ਕਾਰਯਿਂ ਅਹਂ॥

''ਤਾਵਤਿਂਸਂ ਗਤੋ ਸਨ੍ਤੋ, ਲਭਿਮ੍ਹ ਬ੍ਯਮ੍ਹਮੁਤ੍ਤਮਂ।
ਅਞ੍ਞੇ ਦੇਵੇਤਿਰੋਚਾਮਿ, ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮਸ੍ਸਿਦਂ ਫਲਂ॥

''ਦਿਵਾ ਵਾ ਯਦਿ ਵਾ ਰਤ੍ਤਿਂ, ਚਙ੍ਕਮਨ੍ਤੋ ਠਿਤੋ ਚਹਂ।
ਛਨ੍ਨੋ ਸਲ੍ਲਪੁਪ੍ਫੇਹਿ, ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮਸ੍ਸਿਦਂ ਫਲਂ॥

''ਇਮਸ੍ਮਿਂਯੇਵ ਕਪ੍ਪਮ੍ਹਿ, ਯਂ ਬੁਦ੍ਧਮਭਿਪੂਜਯਿਂ।

ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ, ਬੁਦ੍ਧਪੂਜਾਯਿਦਂ ਫਲਂ॥

‘‘ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹਂ...ਪੇ॰... ਕਤਂ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ’’ਨ੍ਤਿ॥

ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਨ ਪਤ੍ਵਾਪਿ ਥੇਰੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪੁਰਿਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਅਨਿਚ੍ਚਤਾਮਨਸਿਕਾਰਂ ਵਿਭਾਵੇਨ੍ਤੋ ਤਮੇਵ ਗਾਥਂ ਪਚ੍ਚੁਦਾਹਾਸਿ। ਤੇਨੇਤਂ ਇਮਸ੍ਸ ਥੇਰਸ੍ਸ ਅਞ੍ਞਾਬ੍ਯਾਕਰਣਮ੍ਪਿ ਅਹੋਸਿ।

ਕਿਮਿਲਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੯. ਵਜ੍ਜਿਪੁਤ੍ਤਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਰੁਕ੍ਖਮੂਲਗਹਨਂ ਪਸਕ੍ਕਿਯਾਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਵਜ੍ਜਿਪੁਤ੍ਤਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਅਯਮ੍ਪਿ ਪੁਰਿਮਬੁਦ੍ਧੇਸੁ ਕਤਾਧਿਕਾਰੋ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਭਵੇ ਵਿਵਟ੍ਟੂਪਨਿਸ੍ਸਯਂ ਪੁਞ੍ਞਂ ਉਪਚਿਨਨ੍ਤੋ ਇਤੋ ਚਤੁਨਵੁਤੇ ਕਪ੍ਪੇ ਏਕਂ ਪਚ੍ਚੇਕਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਂ ਭਿਕ੍ਖਾਯ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਪਸਨ੍ਨਮਾਨਸੋ ਕਦਲਿਫਲਾਨਿ ਅਦਾਸਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮੇਨ ਦੇਵਲੋਕੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਅਪਰਾਪਰਂ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਕਤ੍ਵਾ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਸਂਸਰਨ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਵੇਸਾਲਿਯਂ ਲਿਚ੍ਛਵਿਰਾਜਪੁਤ੍ਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ, ਵਜ੍ਜਿਰਾਜਪੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ **ਵਜ੍ਜਿਪੁਤ੍ਤੋ**ਤ੍ਵੇਵ ਚਸ੍ਸ ਸਮਞ੍ਞਾ ਅਹੋਸਿ। ਸੋ ਦਹਰੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਹਤ੍ਥਿਸਿਕ੍ਖਾਦਿਸਿਕ੍ਖਨਕਾਲੇਪਿ ਹੇਤੁਸਮ੍ਪਨ੍ਨਤਾਯ ਨਿਸ੍ਸਰਣਜ੍ਝਾਸਯੋਵ ਹੁਤ੍ਵਾ ਵਿਚਰਨ੍ਤੋ ਸਤ੍ਥੁ ਧਮ੍ਮਦੇਸਨਾਕਾਲੇ ਵਿਹਾਰਂ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਪਰਿਸਪਰਿਯਨ੍ਤੇ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਧਮ੍ਮਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਪਟਿਲਦ੍ਧਸਦ੍ਧੋ ਸਤ੍ਥੁ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਕਮ੍ਮਂ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਨਚਿਰਸ੍ਸੇਵ ਛਲ਼ਭਿਞ੍ਞੋ ਅਹੋਸਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੨.੫੧.੫੭-੬੨) –

‘‘ਸਹਸ੍ਸਰਂਸੀ ਭਗਵਾ, ਸਯਮ੍ਭੂ ਅਪਰਾਜਿਤੋ।
ਵਿਵੇਕਾ ਵੁਟ੍ਠਹਿਤ੍ਵਾਨ, ਗੋਚਰਾਯਾਭਿਨਿਕ੍ਖਮਿ॥

‘‘ਫਲਹਤ੍ਥੋ ਅਹਂ ਦਿਸ੍ਵਾ, ਉਪਗਚ੍ਛਿਂ ਨਰਾਸਭਂ।
ਪਸਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੋ ਸੁਮਨੋ, ਅਵਟਂ ਅਦਦਿਂ ਫਲਂ॥

‘‘ਚਤੁਨ੍ਨਵੁਤਿਤੋ ਕਪ੍ਪੇ, ਯਂ ਫਲਂ ਅਦਦਿਂ ਤਦਾ।
ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ, ਫਲਦਾਨਸ੍ਸਿਦਂ ਫਲਂ॥

‘‘ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹਂ...ਪੇ॰... ਕਤਂ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ’’ਨ੍ਤਿ॥

ਛਲ਼ਭਿਞ੍ਞੋ ਪਨ ਹੁਤ੍ਵਾ ਅਪਰਭਾਗੇ ਅਚਿਰਪਰਿਨਿਬ੍ਬੁਤੇ ਸਤ੍ਥਰਿ ਧਮ੍ਮਂ ਸਙ੍ਗਾਯਿਤੁਂ ਸਙ੍ਕੇਤਂ ਕਤ੍ਵਾ ਮਹਾਥੇਰੇਸੁ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਵਿਹਰਨ੍ਤੇਸੁ ਏਕਦਿਵਸਂ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਆਨਨ੍ਦਂ ਸੇਖਂਯੇਵ ਸਮਾਨਂ ਮਹਤਿਯਾ ਪਰਿਸਾਯ ਪਰਿਵੁਤਂ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਨ੍ਤਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਤਸ੍ਸ ਉਪਰਿਮਗ੍ਗਾਧਿਗਮਾਯ ਉਸ੍ਸਾਹਂ ਜਨੇਨ੍ਤੋ –

੧੧੯.‘‘ਰੁਕ੍ਖਮੂਲਗਹਨਂ ਪਸਕ੍ਕਿਯ, ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਹਦਯਸ੍ਮਿਂ ਓਪਿਯ।
ਝਾਯ ਗੋਤਮ ਮਾ ਚ ਪਮਾਦੋ, ਕਿਂ ਤੇ ਬਿਲ਼ਿਬਿਲ਼ਿਕਾ ਕਰਿਸ੍ਸਤੀ’’ਤਿ॥ –

ਗਾਥਂ ਅਭਾਸਿ।

ਤਤ੍ਥ **ਰੁਕ੍ਖਮੂਲਗਹਨ**ਨ੍ਤਿ ਰੁਕ੍ਖਮੂਲਭੂਤਂ ਗਹਨਂ, ਗਹਨਞ੍ਹਿ ਅਤ੍ਥਿ, ਨ ਰੁਕ੍ਖਮੂਲਂ, ਰੁਕ੍ਖਮੂਲਞ੍ਚ ਅਤ੍ਥਿ, ਨ ਗਹਨਂ, ਤੇਸੁ ਰੁਕ੍ਖਮੂਲਗ੍ਗਹਣੇਨ ਠਾਨਸ੍ਸ ਛਾਯਾਸਮ੍ਪਨ੍ਨਤਾਯ ਵਾਤਾਤਪਪਰਿਸ੍ਸਯਾਭਾਵਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਗਹਨਗ੍ਗਹਣੇਨ ਨਿਵਾਤਭਾਵੇਨ

ਵਾਤਪਰਿਸ੍ਸਯਾਭਾਵਾ ਜਨਸਮ੍ਬਾਧਾਭਾਵਞ੍ਚ ਦਸ੍ਸੇਤਿ, ਤਦੁਭਯੇਨ ਚ ਭਾਵਨਾਯੋਗਜਤਂ। **ਪਸਕ੍ਕਿਯਾ**ਤਿ ਉਪਗਨ੍ਤ੍ਵਾ। **ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਹਦਯਸ੍ਮਿਂ ਓਪਿਯਾ**ਤਿ ''ਏਵਂ ਮਯਾ ਪਟਿਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਅਧਿਗਨ੍ਤਬ੍ਬ''ਨ੍ਤਿ ਨਿਬ੍ਬੁਤਿਂ ਹਦਯੇ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਚਿਤ੍ਤੇ ਕਰਿਤ੍ਵਾ। **ਝਾਯਾ**ਤਿ ਲਕ੍ਖਣੂਪਨਿਜ੍ਝਾਨੇਨ ਝਾਯ, ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਭਾਵਨਾਸਹਿਤਂ ਮਗ੍ਗਭਾਵਨਂ ਭਾਵੇਹਿ। **ਗੋਤਮਾ**ਤਿ ਧਮ੍ਮਭਣ੍ਡਾਗਾਰਿਕਂ ਗੋਤ੍ਤੇਨ ਆਲਪਤਿ। **ਮਾ ਚ ਪਮਾਦੋ**ਤਿ ਅਧਿਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਮਾ ਪਮਾਦਂ ਆਪਜ੍ਜਿ। ਇਦਾਨਿ ਯਾਦਿਸੋ ਥੇਰਸ੍ਸ ਪਮਾਦੋ, ਤਂ ਪਟਿਕ੍ਖੇਪਵਸੇਨ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਕਿਂ ਤੇ ਬਿਲ਼ਿਬਿਲ਼ਿਕਾ ਕਰਿਸ੍ਸਤੀ**"ਤਿ ਆਹ। ਤਤ੍ਥ **ਬਿਲ਼ਿਬਿਲ਼ਿਕਾ**ਤਿ ਵਿਲ਼ਿਵਿਲ਼ਿਕਿਰਿਯਾ, ਬਿਲ਼ਿਬਿਲ਼ੀਤਿ ਸਦ੍ਦਪਵਤ੍ਤਿ ਯਥਾ ਨਿਰਤ੍ਥਕਾ, ਏਵਂ ਬਿਲ਼ਿਬਿਲ਼ਿਕਾਸਦਿਸਾ ਜਨਪਦ੍ਵਤ੍ਤਿ **ਕਿਂ ਤੇ ਕਰਿਸ੍ਸਤਿ** ਕੀਦਿਸਂ ਅਤ੍ਥਂ ਤੁਯ੍ਹਂ ਸਾਧੇਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਜਨਪਦ੍ਵਤ੍ਤਿਂ ਪਹਾਯ ਸਦਤ੍ਥਪਸੁਤੋ ਹੋਹੀਤਿ ਓਵਾਦਂ ਅਦਾਸਿ।

ਤਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਅਦ੍ਵੇਹਿ ਵਤ੍ਤੁਵਿਸਗਨ੍ਧਵਾਯਨਵਚਨੇਨ ਸਂਵੇਗਜਾਤੋ ਬਹੁਦੇਵ ਰਤ੍ਤਿਂ ਚਙ੍ਕਮੇਨ ਵੀਤਿਨਾਮੇਨ੍ਤੋ ਵਿਪਸ੍ਸਨਂ ਉਸ੍ਸੁਕ੍ਕਾਪੇਤ੍ਵਾ ਸੇਨਾਸਨਂ ਪਵਿਸਿਤ੍ਵਾ ਮਞ੍ਚਕੇ ਨਿਪਨ੍ਨਮਤ੍ਤੋਵ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਾਪੁਣਿ।

ਵਜ੍ਜਿਪੁਤ੍ਤਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੧੦. ਇਸਿਦਤ੍ਤਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਪਞ੍ਚਕ੍ਖਨ੍ਧਾ ਪਰਿਞ੍ਞਾਤਾਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਇਸਿਦਤ੍ਤਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਅਯਮ੍ਪਿ ਪੁਰਿਮਬੁਦ੍ਧੇਸੁ ਕਤਾਧਿਕਾਰੋ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਭਵੇ ਵਿਵਟ੍ਟੂਪਨਿਸ੍ਸਯਂ ਪੁਞ੍ਞਂ ਉਪਚਿਨਨ੍ਤੋ ਵਿਪਸ੍ਸਿਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਕੁਲਗੇਹੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਵਿਞ੍ਞੁਤਂ ਪਤ੍ਤੋ ਏਕਦਿਵਸਂ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਰਥਿਯਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਪਸਨ੍ਨਮਾਨਸੋ ਮਧੁਰਂ ਆਮੋਦਫਲਂ ਅਦਾਸਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮੇਨ ਦੇਵਲੋਕੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਅਪਰਾਪਰਂ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਕਤ੍ਵਾ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਸਂਸਰਨ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਅਵਨ੍ਤਿਰਟ੍ਠੇ ਵਡ੍ਢਗਾਮੇ ਅਞ੍ਞਤਰਸ੍ਸ ਸਤ੍ਥਵਾਹਸ੍ਸ ਪੁਤ੍ਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ, **ਇਸਿਦਤ੍ਤੋ**ਤਿਸ੍ਸ ਨਾਮਂ ਅਹੋਸਿ। ਸੋ ਵਯਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਮਚ੍ਛਿਕਾਸਣ੍ਡੇ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਗਹਪਤਿਨੋ ਅਦਿਟ੍ਠਸਹਾਯੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਤੇਨ ਬੁਦ੍ਧਗੁਣੇ ਲਿਖਿਤ੍ਵਾ ਪੇਸਿਤਸਾਸਨਂ ਪਟਿਲਭਿਤ੍ਵਾ ਸਾਸਨੇ ਸਞ੍ਜਾਤਪ੍ਪਸਾਦੋ ਥੇਰਸ੍ਸ ਮਹਾਕਚ੍ਚਾਨਸ੍ਸ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਂ ਆਰਭਿਤ੍ਵਾ ਨਚਿਰਸ੍ਸੇਵ ਛਲ਼ਭਿਞ੍ਞੋ ਅਹੋਸਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੨.੫੧.੮੦-੮੪) –

''ਸੁਵਣ੍ਣਵਣ੍ਣਂ ਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਂ, ਆਹੁਤੀਨਂ ਪਟਿਗ੍ਗਹਂ।
ਰਥਿਯਂ ਪਟਿਪਜ੍ਜਨ੍ਤਂ, ਆਮੋਦਮਦਦਿਂ ਫਲਂ॥

''ਏਕਨਵੁਤਿਤੋ ਕਪ੍ਪੇ, ਯਂ ਫਲਂ ਅਦਦਿਂ ਤਦਾ।
ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ, ਫਲਦਾਨਸ੍ਸਿਦਂ ਫਲਂ॥

''ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹਂ…ਪੇ॰… ਕਤਂ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ''ਨ੍ਤਿ॥

ਛਲ਼ਭਿਞ੍ਞੋ ਪਨ ਹੁਤ੍ਵਾ ''ਬੁਦ੍ਧੁਪਟ੍ਠਾਨਂ ਗਮਿਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ ਥੇਰਂ ਆਪੁਚ੍ਛਿਤ੍ਵਾ ਅਨੁਕ੍ਕਮੇਨ ਮਜ੍ਝਿਮਦੇਸਂ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਸਤ੍ਥਾਰਂ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਵਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ , ''ਕਚ੍ਚਿ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਖਮਨੀਯਂ, ਕਚ੍ਚਿ ਯਾਪਨੀਯ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਸਤ੍ਥਾਰਾ ਕਤਪਟਿਸਨ੍ਥਾਰੋ ਪਟਿਵਚਨਮੁਖੇਨ, ''ਭਗਵਾ ਤੁਮ੍ਹਾਕਂ ਸਾਸਨਂ ਉਪਗਤਕਾਲਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਮਯ੍ਹਂ ਸਬ੍ਬਦੁਕ੍ਖਂ ਅਪਗਤਂ, ਸਬ੍ਬੋ ਪਰਿਸ੍ਸਯੋ ਵੂਪਸਨ੍ਤੋ''ਤਿ ਪਵੇਦਨਵਸੇਨ ਅਞ੍ਞਂ ਬ੍ਯਾਕਰੋਨ੍ਤੋ –

੧੨੦.''ਪਞ੍ਚਕ੍ਖਨ੍ਧਾ ਪਰਿਞ੍ਞਾਤਾ, ਤਿਟ੍ਠਨ੍ਤਿ ਛਿਨ੍ਨਮੂਲਕਾ।
ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਯੋ ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤੋ, ਪਤ੍ਤੋ ਮੇ ਆਸਵਕ੍ਖਯੋ''ਤਿ॥ – ਗਾਥਂ ਅਭਾਸਿ।

ਤਤ੍ਥ **ਪਞ੍ਚਕ੍ਖਨ੍ਧਾ ਪਰਿਞ੍ਞਾਤਾ**ਤਿ ਪਞ੍ਚਪਿ ਮੇ ਉਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਪਞ੍ਞਾਸਹਿਤਾਯ ਮਗ੍ਗਪਞ੍ਞਾਯ ''ਇਦਂ ਦੁਕ੍ਖਂ, ਏਤ੍ਤਕਂ ਦੁਕ੍ਖਂ, ਨ ਇਤੋ ਭਿਯ੍ਯੋ''ਤਿ ਸਬ੍ਬਸੋ ਪਰਿਚ੍ਛਿਜ੍ਜ ਞਾਤਾ, ਨ ਤੇਸੁ ਕਿਞ੍ਚਿਪਿ ਪਰਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬਂ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। **ਤਿਟ੍ਠਨ੍ਤਿ ਛਿਨ੍ਨਮੂਲਕਾ**ਤਿ ਸਬ੍ਬਸੋ ਪਰਿਞ੍ਞਾਤਤ੍ਤਾ ਏਵ ਤੇਸਂ ਅਵਿਜ੍ਜਾਤਣ੍ਹਾਦਿਕਸ੍ਸ ਮੂਲਸ੍ਸ ਸਮੁਚ੍ਛਿਨ੍ਨਤ੍ਤਾ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗੇਨ ਪਹੀਨਤ੍ਤਾ ਯਾਵਚਰਿਮਚਿਤ੍ਤਨਿਰੋਧਾ ਤੇ ਤਿਟ੍ਠਨ੍ਤਿ। **ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਯੋ ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤੋ**ਤਿ ਛਿਨ੍ਨਮੂਲਕਤ੍ਤਾਯੇਵ ਚ ਨੇਸਂ ਵਟ੍ਟਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਖਯੋ ਪਰਿਕ੍ਖਯੋ ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤੋ, ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਅਧਿਗਤਂ। **ਪਤ੍ਤੋ ਮੇ ਆਸਵਕ੍ਖਯੋ**ਤਿ ਕਾਮਾਸਵਾਦੀਨਂ ਸਬ੍ਬੇਸਂ ਆਸਵਾਨਂ ਖਯਨ੍ਤੇ ਅਭਿਗਨ੍ਤਬ੍ਬਤਾਯ ''ਆਸਵਕ੍ਖਯੋ''ਤਿ ਲਦ੍ਧਨਾਮਂ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਤ੍ਤਂ ਪਟਿਲਦ੍ਧਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਕੇਚਿ ਪਨ ਅਨ੍ਤਿਮਾਯਂ ਸਮੁਸ੍ਸਯੋ''ਤਿ ਪਠਨ੍ਤਿ। ਨਿਬ੍ਬਾਨਸ੍ਸ ਅਧਿਗਤਤ੍ਤਾਯੇਵ ਅਯਂ ਮਮ ਸਮੁਸ੍ਸਯੋ ਅਤ੍ਤਭਾਵੋ ਅਨ੍ਤਿਮੋ ਸਬ੍ਬਪਚ੍ਛਿਮਕੋ, ਨਤ੍ਥਿ ਦਾਨਿ ਪੁਨਬ੍ਭਵੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਯਂ ਪਨ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਅਵੁਤ੍ਤਂ, ਤਂ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯਤ੍ਤਾ ਉਤ੍ਤਾਨਂਯੇਵਾਤਿ।

ਇਸਿਦਤ੍ਤਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਦ੍ਵਾਦਸਮਵਗ੍ਗਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ ਚ ਪਰਮਤ੍ਥਦੀਪਨਿਯਂ ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾਯਂ

ਵੀਸਾਧਿਕਸਤਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਪਟਿਮਣ੍ਡਿਤਸ੍ਸ ਏਕਕਨਿਪਾਤਸ੍ਸ

ਅਤ੍ਥਵਣ੍ਣਨਾ।

੨. ਦੁਕਨਿਪਾਤੋ

੧. ਪਠਮਵਗ੍ਗੋ

੧. ਉਤ੍ਤਰਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਦੁਕਨਿਪਾਤੇ **ਨਤ੍ਥਿ ਕੋਚਿ ਭਵੋ ਨਿਚ੍ਚੋ**ਤਿਆਦਿਕਾ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਉਤ੍ਤਰਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਅਯਮ੍ਪਿ ਪੁਰਿਮਬੁਦ੍ਧੇਸੁ ਕਤਾਧਿਕਾਰੋ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਭਵੇ ਵਿਵਟ੍ਟੂਪਨਿਸ੍ਸਯਂ ਪੁਞ੍ਞਂ ਉਪਚਿਨਨ੍ਤੋ ਸੁਮੇਧਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਵਿਜ੍ਜਾਧਰੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਆਕਾਸੇਨ ਵਿਚਰਤਿ। ਤੇਨ ਚ ਸਮਯੇਨ ਸਤ੍ਥਾ ਤਸ੍ਸ ਅਨੁਗ੍ਗਣ੍ਹਨਤ੍ਥਂ ਵਨਨ੍ਤਰੇ ਅਞ੍ਞਤਰਸ੍ਮਿਂ ਰੁਕ੍ਖਮੂਲੇ ਨਿਸੀਦਿ ਛਬ੍ਬਣ੍ਣਬੁਦ੍ਧਰਂਸਿਯੋ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜੇਨ੍ਤੋ। ਸੋ ਅਨ੍ਤਲਿਕ੍ਖੇਨ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਪਸਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੋ ਆਕਾਸਤੋ ਓਰੁਯ੍ਹ ਸੁਵਿਸੁਦ੍ਧੇਹਿ ਵਿਪੁਲੇਹਿ ਕਣਿਕਾਰਪੁਪ੍ਫੇਹਿ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਪੂਜੇਸਿ, ਪੁਪ੍ਫਾਨਿ ਬੁਦ੍ਧਾਨੁਭਾਵੇਨ ਸਤ੍ਥੁ ਉਪਰਿ ਛਤ੍ਤਾਕਾਰੇਨ ਅਟ੍ਠਂਸੁ, ਸੋ ਤੇਨ ਭਿਯ੍ਯੋਸੋਮਤ੍ਤਾਯ ਪਸਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਅਪਰਭਾਗੇ ਕਾਲਂ ਕਤ੍ਵਾ ਤਾਵਤਿਂਸੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਉਲ਼ਾਰਂ ਦਿਬ੍ਬਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਂ ਅਨੁਭਵਨ੍ਤੋ ਯਾਵਤਾਯੁਕਂ ਤਤ੍ਥ ਠਤ੍ਵਾ ਤਤੋ ਚੁਤੋ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਸਂਸਰਨ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਰਾਜਗਹੇ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਮਹਾਸਾਲਪੁਤ੍ਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ, **ਉਤ੍ਤਰੋ**ਤਿਸ੍ਸ ਨਾਮਂ ਅਹੋਸਿ। ਸੋ ਵਿਞ੍ਞੁਤਂ ਪਤ੍ਤੋ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਵਿਜ੍ਜਾਸੁ ਨਿਪ੍ਫਤ੍ਤਿਂ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਜਾਤਿਯਾ ਰੂਪੇਨ ਵਿਜ੍ਜਾਯ ਵਯੇਨ ਸੀਲਾਚਾਰੇਨ ਚ ਲੋਕਸ੍ਸ ਸਮ੍ਭਾਵਨੀਯੋ ਜਾਤੋ। ਤਸ੍ਸ ਤਂ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਵਸ੍ਸਕਾਰੋ ਮਗਧਮਹਾਮਤ੍ਤੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਧੀਤਰਂ ਦਾਤੁਕਾਮੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯਂ ਪਵੇਦੇਸਿ। ਸੋ ਨਿਸ੍ਸਰਣਜ੍ਝਾਸਯਤਾਯ ਤਂ ਪਟਿਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਕਾਲੇਨ ਕਾਲਂ ਧਮ੍ਮਸੇਨਾਪਤਿਂ ਪਯਿਰੁਪਾਸਨ੍ਤੋ ਤਸ੍ਸ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਧਮ੍ਮਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਪਟਿਲਦ੍ਧਸਦ੍ਧੋ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਵਤ੍ਤਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਥੇਰਂ ਉਪਟ੍ਠਹਤਿ।

ਤੇਨ ਚ ਸਮਯੇਨ ਥੇਰਸ੍ਸ ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਆਬਾਧੋ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ, ਤਸ੍ਸ ਭੇਸਜ੍ਜਤ੍ਥਾਯ ਉਤ੍ਤਰੋ ਸਾਮਣੇਰੋ ਪਾਤੋਵ ਪਤ੍ਤਚੀਵਰਮਾਦਾਯ ਵਿਹਾਰਤੋ ਨਿਕ੍ਖਨ੍ਤੋ ਅਨ੍ਤਰਾਮਗ੍ਗੇ ਤਲ਼ਾਕਸ੍ਸ ਤੀਰੇ ਪਤ੍ਤਂ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਉਦਕਸਮੀਪਂ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਮੁਖਂ ਧੋਵਤਿ। ਅਥ ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਉਮ੍ਮਙ੍ਗਚੋਰੋ ਆਰਕ੍ਖਪੁਰਿਸੇਹਿ ਅਨੁਬਦ੍ਧੋ ਅਗ੍ਗਦ੍ਵਾਰੇਨੇਵ ਨਗਰਤੋ ਨਿਕ੍ਖਮਿਤ੍ਵਾ ਪਲਾਯਨ੍ਤੋ ਅਤ੍ਤਨਾ ਗਹਿਤਂ ਰਤਨਭਣ੍ਡਿਕਂ ਸਾਮਣੇਰਸ੍ਸ ਪਤ੍ਤੇ ਪਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਪਲਾਯਿ। ਸਾਮਣੇਰੋ ਪਤ੍ਤਸਮੀਪਂ ਉਪਗਤੋ। ਚੋਰਂ ਅਨੁਬਨ੍ਧਨ੍ਤਾ ਰਾਜਪੁਰਿਸਾ ਸਾਮਣੇਰਸ੍ਸ ਪਤ੍ਤੇ ਭਣ੍ਡਿਕਂ ਦਿਸ੍ਵਾ, ''ਅਯਂ ਚੋਰੋ, ਇਮਿਨਾ ਚੋਰਿਯਂ ਕਤ''ਨ੍ਤਿ ਸਾਮਣੇਰਂ ਪਚ੍ਛਾਬਾਹਂ ਬਨ੍ਧਿਤ੍ਵਾ ਵਸ੍ਸਕਾਰਸ੍ਸ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਸ੍ਸ ਦਸ੍ਸੇਸੁਂ। ਵਸ੍ਸਕਾਰੋ ਚ ਤਦਾ ਰਞ੍ਞੋ ਵਿਨਿਚ੍ਛਯੇ ਨਿਯੁਤ੍ਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਛੇਜ੍ਜਭੇਜ੍ਜਂ ਅਨੁਸਾਸਤਿ। ਸੋ ''ਪੁਬ੍ਬੇ ਮਮ ਵਚਨਂ ਨਾਦਿਯਿ, ਸੁਦ੍ਧਪਾਸਣ੍ਡਿਯੇਸੁ ਪਬ੍ਬਜੀ''ਤਿ ਚ ਬਦ੍ਧਾਘਾਤਤ੍ਤਾ ਕਮ੍ਮਂ ਅਸੋਧੇਤ੍ਵਾਵ ਜੀਵਨ੍ਤਮੇਵ ਤਂ ਸੂਲੇ ਉਤ੍ਤਾਸੇਸਿ।

ਅਥਸ੍ਸ ਭਗਵਾ ਞਾਣਪਰਿਪਾਕਂ ਓਲੋਕੇਤ੍ਵਾ ਤਂ ਠਾਨਂ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਵਿਪ੍ਫੁਰਨ੍ਤਹਤ੍ਥਨਖਮਣਿਮਯੂਖਸਮ੍ਭਿਨ੍ਨਸਿਤਾਭਤਾਯ ਪਗ੍ਘਰਨ੍ਤਜਾਤਿਹਿਙ੍ਗੁਲਕਸੁਵਣ੍ਣਰਸਧਾਰਂ ਵਿਯ ਜਾਲਾਗੁਣ੍ਠਿਤਮੁਦੁਤਲੁਨਦੀਘਙ੍ਗੁਲਿਹਤ੍ਥਂ ਉਤ੍ਤਰਸ੍ਸ ਸੀਸੇ ਠਪੇਤ੍ਵਾ, ''ਉਤ੍ਤਰ, ਇਦਂ ਤੇ ਪੁਰਿਮਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਫਲਂ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ, ਤਤ੍ਥ ਤਯਾ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਬਲੇਨ ਅਧਿਵਾਸਨਾ ਕਾਤਬ੍ਬਾ''ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ਅਜ੍ਝਾਸਯਾਨੁਰੂਪਂ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਸਿ। ਉਤ੍ਤਰੋ ਅਮਤਾਭਿਸੇਕਸਦਿਸੇਨ ਸਤ੍ਥੁ ਹਤ੍ਥਸਮ੍ਫਸ੍ਸੇਨ ਸਞ੍ਜਾਤਪ੍ਪਸਾਦਸੋਮਨਸ੍ਸਤਾਯ ਉਲ਼ਾਰਂ ਪੀਤਿਪਾਮੋਜ੍ਜਂ ਪਟਿਲਭਿਤ੍ਵਾ ਯਥਾਪਰਿਚਿਤਂ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਮਗ੍ਗਂ ਸਮਾਰੂਲ਼੍ਹੋ ਞਾਣਸ੍ਸ ਪਰਿਪਾਕਂ ਗਤਤ੍ਤਾ ਸਤ੍ਥੁ ਚ ਦੇਸਨਾਵਿਲਾਸੇਨ ਤਾਵਦੇਵ ਮਗ੍ਗਪਟਿਪਾਟਿਯਾ ਸਬ੍ਬਕਿਲੇਸੇ ਖੇਪੇਤ੍ਵਾ ਛਲ਼ਭਿਞ੍ਞੋ ਅਹੋਸਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੨.੫੬.੫੫-੯੨) –

> ''ਸੁਮੇਧੋ ਨਾਮ ਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ, ਬਾਤ੍ਤਿਂਸਵਰਲਕ੍ਖਣੋ।
> ਵਿਵੇਕਕਾਮੋ ਭਗਵਾ, ਹਿਮਵਨ੍ਤਮੁਪਾਗਮਿ॥

> ''ਅਜ੍ਝੋਗਾਹੇਤ੍ਵਾ ਹਿਮਵਨ੍ਤਂ, ਅਗ੍ਗੋ ਕਾਰੁਣਿਕੋ ਮੁਨਿ।

ਪਲ੍ਲਙ੍ਕਂ ਆਭੁਜਿਤ੍ਵਾਨ, ਨਿਸੀਦਿ ਪਰਿਸੁਤ੍ਤਮੋ॥

‘‘ਵਿਜ੍ਜਾਧਰੋ ਤਦਾ ਆਸਿਂ, ਅਨ੍ਤਲਿਕ੍ਖਚਰੋ ਅਹਂ।
ਤਿਸੂਲਂ ਸੁਗਤਂ ਗਯ੍ਹ, ਗਚ੍ਛਾਮਿ ਅਮ੍ਬਰੇ ਤਦਾ॥

‘‘ਪਬ੍ਬਤਗ੍ਗੇ ਯਥਾ ਅਗ੍ਗਿ, ਪੁਣ੍ਣਮਾਯੇਵ ਚਨ੍ਦਿਮਾ।
ਵਨਂ ਓਭਾਸਤੇ ਬੁਦ੍ਧੋ, ਸਾਲਰਾਜਾਵ ਫੁਲ੍ਲਿਤੋ॥

‘‘ਵਨਗ੍ਗਾ ਨਿਕ੍ਖਮਿਤ੍ਵਾਨ, ਬੁਦ੍ਧਰਂਸੀਭਿਧਾਵਰੇ।
ਨਲਗ੍ਗਿਵਣ੍ਣਸਙ੍ਕਾਸਾ, ਦਿਸ੍ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਸਾਦਯਿਂ॥

‘‘ਵਿਚਿਨਂ ਅਦ੍ਦਸਂ ਪੁਪ੍ਫਂ, ਕਣਿਕਾਰਂ ਦੇਵਗਨ੍ਧਿਕਂ।
ਤੀਣਿ ਪੁਪ੍ਫਾਨਿ ਆਦਾਯ, ਬੁਦ੍ਧਸੇਟ੍ਠਮਪੂਜਯਿਂ॥

‘‘ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਆਨੁਭਾਵੇਨ, ਤੀਣਿ ਪੁਪ੍ਫਾਨਿ ਮੇ ਤਦਾ।
ਉਦ੍ਧਂਵਣ੍ਟਾ ਅਧੋਪਤ੍ਤਾ, ਛਾਯਂ ਕੁਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਸਤ੍ਥੁਨੋ॥

‘‘ਤੇਨ ਕਮ੍ਮੇਨ ਸੁਕਤੇਨ, ਚੇਤਨਾਪਣਿਧੀਹਿ ਚ।
ਜਹਿਤ੍ਵਾ ਮਾਨੁਸਂ ਦੇਹਂ, ਤਾਵਤਿਂਸਮਗਚ੍ਛਹਂ॥

‘‘ਤਤ੍ਥ ਮੇ ਸੁਕਤਂ ਬ੍ਯਮ੍ਹਂ, ਕਣਿਕਾਰੀਤਿ ਞਾਯਤਿ।
ਸਟ੍ਠਿਯੋਜਨਮੁਬ੍ਬੇਧਂ, ਤਿਂਸਯੋਜਨਵਿਤ੍ਥਤਂ॥

‘‘ਸਹਸ੍ਸਕਣ੍ਡਂ ਸਤਭੇਣ੍ਡੁ, ਧਜਾਲੁ ਹਰਿਤਾਮਯਂ।
ਸਤਸਹਸ੍ਸਨਿਯ੍ਯੂਹਾ, ਬ੍ਯਮ੍ਹੇ ਪਾਤੁਭਵਿਂਸੁ ਮੇ॥

‘‘ਸੋਣ੍ਣਮਯਾ ਮਣਿਮਯਾ, ਲੋਹਿਤਙ੍ਕਮਯਾਪਿ ਚ।
ਫਲਿਕਾਪਿ ਚ ਪਲ੍ਲਙ੍ਕਾ, ਯੇਨਿਚ੍ਛਕਾ ਯਦਿਚ੍ਛਕਾ॥

‘‘ਮਹਾਰਹਞ੍ਚ ਸਯਨਂ, ਤੂਲਿਕਾ ਵਿਕਤੀਯੁਤਂ।
ਉਦ੍ਧਲੋਮਿਞ੍ਚ ਏਕਨ੍ਤਂ, ਬਿਮ੍ਬੋਹਨਸਮਾਯੁਤਂ॥

‘‘ਭਵਨਾ ਨਿਕ੍ਖਮਿਤ੍ਵਾਨ, ਚਰਨ੍ਤੋ ਦੇਵਚਾਰਿਕਂ।
ਯਥਾ ਇਚ੍ਛਾਮਿ ਗਮਨਂ, ਦੇਵਸਙ੍ਘਪੁਰਕ੍ਖਤੋ॥

‘‘ਪੁਪ੍ਫਸ੍ਸ ਹੇਟ੍ਠਾ ਤਿਟ੍ਠਾਮਿ, ਉਪਰਿਚ੍ਛਦਨਂ ਮਮ।
ਸਮਨ੍ਤਾ ਯੋਜਨਸਤਂ, ਕਣਿਕਾਰੇਹਿ ਛਾਦਿਤਂ॥

‘‘ਸਟ੍ਠਿਤੂਰਿਯਸਹਸ੍ਸਾਨਿ, ਸਾਯਂ ਪਾਤਂ ਉਪਟ੍ਠਹੁਂ।
ਪਰਿਵਾਰੇਨ੍ਤਿ ਮਂ ਨਿਚ੍ਚਂ, ਰਤ੍ਤਿਨ੍ਦਿਵਮਤਨ੍ਦਿਤਾ॥

''ਤਤ੍ਥ ਨਚ੍ਚੇਹਿ ਗੀਤੇਹਿ, ਤਾਲ਼ੇਹਿ ਵਾਦਿਤੇਹਿ ਚ।
ਰਮਾਮਿ ਖਿਡ੍ਡਾ ਰਤਿਯਾ, ਮੋਦਾਮਿ ਕਾਮਕਾਮਹਂ॥

''ਤਤ੍ਥ ਭੁਤ੍ਵਾ ਪਿਵਿਤ੍ਵਾ ਚ, ਮੋਦਾਮਿ ਤਿਦਸੇ ਤਦਾ।
ਨਾਰੀਗਣੇਹਿ ਸਹਿਤੋ, ਮੋਦਾਮਿ ਬਜਮ੍ਹੁਤ੍ਤਮੇ॥

''ਸਤਾਨਂ ਪਞ੍ਚਕ੍ਖਤ੍ਤੁਞ੍ਚ, ਦੇਵਰਜ੍ਜਮਕਾਰਯਿਂ।
ਸਤਾਨਂ ਤੀਣਿਕ੍ਖਤ੍ਤੁਞ੍ਚ, ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀ ਅਹੋਸਹਂ।
ਪਦੇਸਰਜ੍ਜਂ ਵਿਪੁਲਂ, ਗਣਨਾਤੋ ਅਸਙ੍ਖਿਯਂ॥

''ਭਵੇ ਭਵੇ ਸਂਸਰਨ੍ਤੋ, ਮਹਾਭੋਗਂ ਲਭਾਮਹਂ।
ਭੋਗੇ ਮੇ ਊਨਤਾ ਨਤ੍ਥਿ, ਬੁਦ੍ਧਪੂਜਾਯਿਦਂ ਫਲਂ॥

''ਦੁਵੇ ਭਵੇ ਸਂਸਰਾਮਿ, ਦੇਵਤ੍ਤੇ ਅਥ ਮਾਨੁਸੇ।
ਅਞ੍ਞਂ ਗਤਿਂ ਨ ਜਾਨਾਮਿ, ਬੁਦ੍ਧਪੂਜਾਯਿਦਂ ਫਲਂ॥

''ਦੁਵੇ ਕੁਲੇ ਪਜਾਯਾਮਿ, ਖਤ੍ਤਿਯੇ ਚਾਪਿ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੇ।
ਨੀਚੇ ਕੁਲੇ ਨ ਜਾਨਾਮਿ, ਬੁਦ੍ਧਪੂਜਾਯਿਦਂ ਫਲਂ॥

''ਹਤ੍ਥਿਯਾਨਂ ਅਸ੍ਸਯਾਨਂ, ਸਿਵਿਕਂ ਸਨ੍ਦਮਾਨਿਕਂ।
ਲਭਾਮਿ ਸਬ੍ਬਮੇਵੇਤਂ, ਬੁਦ੍ਧਪੂਜਾਯਿਦਂ ਫਲਂ॥

''ਦਾਸੀਗਣਂ ਦਾਸਗਣਂ, ਨਾਰਿਯੋ ਸਮਲਙ੍ਕਤਾ।
ਲਭਾਮਿ ਸਬ੍ਬਮੇਵੇਤਂ, ਬੁਦ੍ਧਪੂਜਾਯਿਦਂ ਫਲਂ॥

''ਕੋਸੇਯਜਕਮ੍ਬਲਿਯਾਨਿ , ਖੋਮਕਪ੍ਪਾਸਿਕਾਨਿ ਚ।
ਲਭਾਮਿ ਸਬ੍ਬਮੇਵੇਤਂ, ਬੁਦ੍ਧਪੂਜਾਯਿਦਂ ਫਲਂ॥

''ਨਵਵਤ੍ਥਂ ਨਵਫਲਂ, ਨਵਗ੍ਗਰਸਭੋਜਨਂ।
ਲਭਾਮਿ ਸਬ੍ਬਮੇਵੇਤਂ, ਬੁਦ੍ਧਪੂਜਾਯਿਦਂ ਫਲਂ॥

''ਇਮਂ ਖਾਦ ਇਮਂ ਭੁਞ੍ਜ, ਇਮਮ੍ਹਿ ਸਯਨੇ ਸਯ।
ਲਭਾਮਿ ਸਬ੍ਬਮੇਵੇਤਂ, ਬੁਦ੍ਧਪੂਜਾਯਿਦਂ ਫਲਂ॥

''ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਪੂਜਿਤੋ ਹੋਮਿ, ਯਸੋ ਅਚ੍ਚੁਗ੍ਗਤੋ ਮਮ।
ਮਹਾਪਕ੍ਖੋ ਸਦਾ ਹੋਮਿ, ਅਭੇਜ੍ਜਪਰਿਸੋ ਸਦਾ।

ਞਾਤੀਨਂ ਉਤ੍ਤਮੋ ਹੋਮਿ, ਬੁਦ੍ਧਪੂਜਾਯਿਦਂ ਫਲਂ॥

''ਸੀਤਂ ਉਣ੍ਹਂ ਨ ਜਾਨਾਮਿ, ਪਰਿਲ਼ਾਹੋ ਨ ਵਿਜ੍ਜਤਿ।

ਅਥੋ ਚੇਤਸਿਕੰ ਦੁਕ੍ਖੰ, ਹਦਯੇ ਮੇ ਨ ਵਿਜ੍ਜਤਿ॥

‘‘ਸੁਵਣ੍ਣਵਣ੍ਣੋ ਹੁਤ੍ਵਾਨ, ਸੰਸਰਾਮਿ ਭਵਾਭਵੇ।
ਵੇਵਣ੍ਣਿਯੰ ਨ ਜਾਨਾਮਿ, ਬੁਦ੍ਧਪੂਜਾਯਿਦੰ ਫਲੰ॥

‘‘ਦੇਵਲੋਕਾ ਚਵਿਤ੍ਵਾਨ, ਸੁਕ੍ਕਮੂਲੇਨ ਚੋਦਿਤੋ।
ਸਾਵਤ੍ਥਿਯੰ ਪੁਰੇ ਜਾਤੋ, ਮਹਾਸਾਲੇ ਸੁਅਡ੍ਢਕੇ॥

‘‘ਪਞ੍ਚ ਕਾਮਗੁਣੇ ਹਿਤ੍ਵਾ, ਪਬ੍ਬਜਿਂ ਅਨਗਾਰਿਯਂ।
ਜਾਤਿਯਾ ਸਤ੍ਤਵਸ੍ਸੋਹੰ, ਅਰਹਤ੍ਤਮਪਾਪੁਣਿਂ॥

‘‘ਉਪਸਮ੍ਪਾਦਯੀ ਬੁਦ੍ਧੋ, ਗੁਣਮਞ੍ਞਾਯ ਚਕ੍ਖੁਮਾ।
ਤਰੁਣੋ ਪੂਜਨੀਯੋਹੰ, ਬੁਦ੍ਧਪੂਜਾਯਿਦੰ ਫਲੰ॥

‘‘ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁ ਵਿਸੁਦ੍ਧੰ ਮੇ, ਸਮਾਧਿਕੁਸਲੋ ਅਹੰ।
ਅਭਿਞ੍ਞਾਪਾਰਮਿਪ੍ਪਤ੍ਤੋ, ਬੁਦ੍ਧਪੂਜਾਯਿਦੰ ਫਲੰ॥

‘‘ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤੋ, ਇਦ੍ਧਿਪਾਦੇਸੁ ਕੋਵਿਦੋ।
ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਪਾਰਮਿਪ੍ਪਤ੍ਤੋ, ਬੁਦ੍ਧਪੂਜਾਯਿਦੰ ਫਲੰ॥

‘‘ਤਿੰਸਕਪ੍ਪਸਹਸ੍ਸਮ੍ਹਿ, ਯੰ ਬੁਦ੍ਧਮਭਿਪੂਜਯਿਂ।
ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ, ਬੁਦ੍ਧਪੂਜਾਯਿਦੰ ਫਲੰ॥

‘‘ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹੰ…ਪੇ॰… ਕਤੰ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ’’ਨ੍ਤਿ॥

ਛਲਭਿਞ੍ਞੋ ਪਨ ਹੁਤ੍ਵਾ ਸੂਲਤੋ ਉਟ੍ਠਹਿਤ੍ਵਾ ਪਰਾਨੁਦ੍ਦਯਾਯ ਆਕਾਸੇ ਠਤ੍ਵਾ ਪਾਟਿਹਾਰਿਯੰ ਦਸ੍ਸੇਸਿ। ਮਹਾਜਨੋ ਅਚ੍ਛਰਿਯਬ੍ਭੁਤਚਿਤ੍ਤਜਾਤੋ ਅਹੋਸਿ। ਤਾਵਦੇਵਸ੍ਸ ਵਣੋ ਸੰਰੂਲ੍ਹਿ, ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੂਹਿ, ‘‘ਆਵੁਸੋ, ਤਾਦਿਸੰ ਦੁਕ੍ਖੰ ਅਨੁਭਵਨ੍ਤੋ ਕਥੰ ਤ੍ਵੰ ਵਿਪਸ੍ਸਨੰ ਅਨੁਯੁਞ੍ਜਿਤੁੰ ਅਸਕ੍ਖੀ’’ਤਿ ਪੁਟ੍ਠੋ, ‘‘ਪਗੇਵ ਮੇ, ਆਵੁਸੋ, ਸੰਸਾਰੇ ਆਦੀਨਵੋ, ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਞ੍ਚ ਸਭਾਵੋ ਸੁਦਿਟ੍ਠੋ, ਏਵਾਹੰ ਤਾਦਿਸੰ ਦੁਕ੍ਖੰ ਅਨੁਭਵਨ੍ਤੋਪਿ ਅਸਕ੍ਖਿਂ ਵਿਪਸ੍ਸਨੰ ਵਡ੍ਢੇਤ੍ਵਾ ਵਿਸੇਸੰ ਅਧਿਗਨ੍ਤੁ’’ਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ –

੧੨੧.‘‘ਨਤ੍ਥਿ ਕੋਚਿ ਭਵੋ ਨਿਚ੍ਚੋ, ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਵਾਪਿ ਸਸ੍ਸਤਾ।
ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਚ ਤੇ ਖਨ੍ਧਾ, ਚਵਨ੍ਤਿ ਅਪਰਾਪਰੰ॥

੧੨੨.‘‘ਏਤਮਾਦੀਨਵੰ ਞਤ੍ਵਾ, ਭਵੇਨਮ੍ਹਿ ਅਨਤ੍ਥਿਕੋ।
ਨਿਸ੍ਸਟੋ ਸਬ੍ਬਕਾਮੇਹਿ, ਪਤ੍ਤੋ ਮੇ ਆਸਵਕ੍ਖਯੋ’’ਤਿ॥ –

ਇਮੰ ਗਾਥਾਦ੍ਵਯੰ ਅਭਾਸਿ।

ਤਤ੍ਥ **ਨਤ੍ਥਿ ਕੋਚਿ ਭਵੋ ਨਿਚ੍ਚੋ**ਤਿ ਕਮ੍ਮਭਵੋ ਉਪਪਤ੍ਤਿਭਵੋ ਕਾਮਭਵੋ ਰੂਪਭਵੋ ਅਰੂਪਭਵੋ ਸਞ੍ਞੀਭਵੋ ਅਸਞ੍ਞੀਭਵੋ ਨੇਵਸਞ੍ਞੀਨਾਸਞ੍ਞੀਭਵੋ ਏਕਵੋਕਾਰਭਵੋ ਚਤੁਵੋਕਾਰਭਵੋ ਪਞ੍ਚਵੋਕਾਰਭਵੋਤਿ ਏਵਂਭੇਦੋ, ਤਤ੍ਥਾਪਿ ਹੀਨੋ ਮਜ੍ਝਿਮੋ ਉਕ੍ਕਟ੍ਠੋ ਦੀਘਾਯੁਕੋ ਸੁਖਬਹੁਲੋ ਵੋਮਿਸ੍ਸਸੁਖਦੁਕ੍ਖੋਤਿ ਏਵਂਵਿਭਾਗੋ ਯੋਕੋਚਿ ਨਿਚ੍ਚੋ ਧੁਵੋ ਥਿਰੋ ਅਪਲੋਕਿਯਧਮ੍ਮੋ ਨਤ੍ਥਿ ਤੰ ਤੰ ਕਾਰਣੰ ਪਟਿਚ੍ਚ

ਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਤ੍ਤਾ। ਯਸ੍ਮਾ ਚ ਏਤਦੇਵਂ, ਤਸ੍ਮਾ **ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਵਾਪਿ ਸਸ੍ਸਤਾ** ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਯੋਜਨਾ। ਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ਸਙ੍ਖਤਤ੍ਤਾ ‘‘ਸਙ੍ਖਾਰਾ’’ਤਿ ਲਦ੍ਧਨਾਮੇ ਹਿ ਪਞ੍ਚਕ੍ਖਨ੍ਧੇ ਉਪਾਦਾਯ ਭਵਸਮਞ੍ਞਾਯ ਸਙ੍ਖਾਰਾਵ ਹੁਤ੍ਵਾ ਸਮ੍ਭੂਤਾ ਜਰਾਮਰਣੇਨ ਚ ਵਿਪਰਿਣਮਨ੍ਤੀਤਿ ਅਸਸ੍ਸਤਾ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਾ। ਤਥਾ ਹਿ ਤੇ ‘‘ਸਙ੍ਖਾਰਾ’’ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ। ਤੇਨਾਹ **ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਚ ਤੇ ਖਨ੍ਧਾ, ਚਵਨ੍ਤਿ ਅਪਰਾਪਰ**ਨ੍ਤਿ। ਤੇ ਭਵਪਰਿਯਾਯੇਨ ਸਙ੍ਖਾਰਪਰਿਯਾਯੇਨ ਚ ਵੁਤ੍ਤਾ ਪਞ੍ਚਕ੍ਖਨ੍ਧਾ ਯਥਾਪਚ੍ਚਯਂ ਅਪਰਾਪਰਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਚ ਜਰਾਯ ਪਰਿਪੀਲ਼ਿਤਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਚਵਨ੍ਤਿ ਪਰਿਭਿਜ੍ਜਨ੍ਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਏਤੇਨ ‘‘ਭਵੋ, ਸਙ੍ਖਾਰਾ’’ਤਿ ਚ ਲਦ੍ਧਵੋਹਾਰਾ ਪਞ੍ਚਕ੍ਖਨ੍ਧਾ ਉਦਯਬ੍ਬਯਸਭਾਵਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਯਸ੍ਮਾ ਤਿਲਕ੍ਖਣਂ ਆਰੋਪੇਤ੍ਵਾ ਸਙ੍ਖਾਰੇ ਸਮ੍ਮਸਨ੍ਤਸ੍ਸ ਤਯੋਪਿ ਭਵਾ ਆਦਿਤ੍ਤਂ ਵਿਯ ਸਙ੍ਖਤੇ **ਆਦੀਨ**ਵਂ ਦੋਸਂ ਪਗੇਵ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਪਞ੍ਞਾਯ ਜਾਨਿਤ੍ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਲਕ੍ਖਣੇਹਿ ਦਿਟ੍ਠਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਦੁਕ੍ਖਾਨਤ੍ਤਾ ਵਿਭੂਤਤਰਾ ਉਪਟ੍ਠਹਨ੍ਤਿ, ਤੇਨਾਹ ਭਗਵਾ – ‘‘ਯਦਨਿਚ੍ਚਂ ਤਂ ਦੁਕ੍ਖਂ, ਯਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਤਦਨਤ੍ਤਾ’’ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੩.੧੫)।

ਯਸ੍ਮਾ ਤਿਲਕ੍ਖਣਂ ਆਰੋਪੇਤ੍ਵਾ ਸਙ੍ਖਾਰੇ ਸਮ੍ਮਸਨ੍ਤਸ੍ਸ ਤਯੋਪਿ ਭਵਾ ਆਦਿਤ੍ਤਂ ਵਿਯ ਅਗਾਰਂ ਸਪ੍ਪਟਿਭਯਾ ਉਪਟ੍ਠਹਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਆਹ **“ਭਵੇਨਮ੍ਹਿ ਅਨਤ੍ਥਿਕੋ”**ਤਿ। ਏਵਂ ਪਨ ਸਬ੍ਬਸੋ ਭਵੇਹਿ ਵਿਨਿਵਤ੍ਤਿਯਮਾਨਸ੍ਸ ਕਾਮੇਸੁ ਅਪੇਕ੍ਖਾਯ ਲੇਸੋਪਿ ਨ ਸਮ੍ਭਵਤਿਯੇਵ, ਤੇਨਾਹ **“ਨਿਸ੍ਸਟੋ ਸਬ੍ਬਕਾਮੇਹੀ”**ਤਿ, ਅਮ੍ਹੀਤਿ ਯੋਜਨਾ। ਮਾਨੁਸੇਹਿ ਵਿਯ ਦਿਬ੍ਬੇਹਿਪਿ ਕਾਮੇਹਿ ਨਿਵਤ੍ਤਿਤਚਿਤ੍ਤੋਸ੍ਮੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਪਤ੍ਤੋ ਮੇ ਆਸਵਕ੍ਖਯੋ**ਤਿ ਯਸ੍ਮਾ ਏਵਂ ਸੁਪਰਿਮਜ੍ਜਿਤਸਙ੍ਖਾਰੋ ਭਵੇਸੁ ਸੁਪਰਿਦਿਟ੍ਠਾਦੀਨਵੋ ਕਾਮੇਸੁ ਚ ਅਨਾਸਤ੍ਤਮਾਨਸੋ ਤਸ੍ਮਾ ਸੂਲਮਤ੍ਥਕੇ ਨਿਸਿਨ੍ਨੇਨਾਪਿ ਮੇ ਮਯਾ ਪਤ੍ਤੋ ਅਧਿਗਤੋ ਆਸਵਕ੍ਖਯੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਅਰਹਤ੍ਤਞ੍ਚਾਤਿ। ਅਞ੍ਞੇਹਿ ਚ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਹਿ ਅਪ੍ਪਤ੍ਤਮਾਨਸੇਹਿ ਤਦਧਿਗਮਾਯ ਉਸ੍ਸਾਹੋ ਕਰਣੀਯੋਤਿ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਓਵਾਦਮਦਾਸਿ।

ਉਤ੍ਤਰਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੨. ਪਿਣ੍ਡੋਲਭਾਰਦ੍ਵਾਜਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਨਯਿਦਂ ਅਨਯੇਨਾਤਿਆਦਿਕਾ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਪਿਣ੍ਡੋਲਭਾਰਦ੍ਵਾਜਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਅਯਂ ਕਿਰ ਪਦੁਮੁਤ੍ਤਰਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਸੀਹਯੋਨਿਯਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਪਬ੍ਬਤਗੁਹਾਯਂ ਵਿਹਰਤਿ। ਭਗਵਾ ਤਸ੍ਸ ਅਨੁਗ੍ਗਹਂ ਕਾਤੁਂ ਗੋਚਰਾਯ ਪਕ੍ਕਨ੍ਤਕਾਲੇ ਸਯਨਗੁਹਂ ਪਵਿਸਿਤ੍ਵਾ ਨਿਰੋਧਂ ਸਮਾਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਨਿਸੀਦਿ। ਸੀਹੋ ਗੋਚਰਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਨਿਵਤ੍ਤੋ ਗੁਹਾਦ੍ਵਾਰੇ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਹਟ੍ਠਤੁਟ੍ਠੋ ਜਲਜਥਲਜਪੁਪ੍ਫੇਹਿ ਪੂਜਂ ਕਤ੍ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਸਾਦੇਨ੍ਤੋ ਭਗਵਤੋ ਆਰਕ੍ਖਤ੍ਥਾਯ ਅਞ੍ਞੇ ਵਾਲ਼ਮਿਗੇ ਅਪਨੇਤੁਂ ਤੀਸੁ ਵੇਲਾਸੁ ਸੀਹਨਾਦਂ ਨਦਨ੍ਤੋ ਬੁਦ੍ਧਗਤਾਯ ਸਤਿਯਾ ਅਟ੍ਠਾਸਿ। ਯਥਾ ਪਠਮਦਿਵਸਂ, ਏਵਂ ਸਤ੍ਤਾਹਂ ਪੂਜੇਸਿ। ਭਗਵਾ ਸਤ੍ਤਾਹਚ੍ਚਯੇਨ ਨਿਰੋਧਾ ਵੁਟ੍ਠਹਿਤ੍ਵਾ ‘‘ਵਤ੍ਤਿਸ੍ਸਤਿ ਇਮਸ੍ਸ ਏਤ੍ਤਕੋ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯੋ’’ਤਿ ਤਸ੍ਸ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤਸ੍ਸੇਵ ਆਕਾਸਂ ਪਕ੍ਖਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਵਿਹਾਰਮੇਵ ਗਤੋ। ਸੀਹੋ ਪਾਲ਼ਿਲੇਯ੍ਯਕਹਤ੍ਥੀ ਵਿਯ ਬੁਦ੍ਧਵਿਯੋਗਦੁਕ੍ਖਂ ਅਧਿਵਾਸੇਤੁਂ ਅਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤੋ ਕਾਲਂ ਕਤ੍ਵਾ ਹਂਸਵਤੀਨਗਰੇ ਮਹਾਭੋਗਕੁਲੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਵਯਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਨਗਰਵਾਸੀਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਵਿਹਾਰਂ ਗਤੋ ਧਮ੍ਮਦੇਸਨਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਸਤ੍ਤਾਹਂ ਮਹਾਦਾਨਂ ਪਵਤ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਯਾਵਜੀਵਂ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਕਤ੍ਵਾ ਅਪਰਾਪਰਂ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਸਂਸਰਨ੍ਤੋ ਅਮ੍ਹਾਕਂ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਕੋਸਮ੍ਬਿਯਂ ਰਞ੍ਞੋ ਉਤੇਨਸ੍ਸ ਪੁਰੋਹਿਤਪੁਤ੍ਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ **ਭਾਰਦ੍ਵਾਜੋ** ਨਾਮ ਨਾਮੇਨ। ਸੋ ਵਯਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਤਯੋ ਵੇਦੇ ਉਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਪਞ੍ਚ ਮਾਣਵਕਸਤਾਨਿ ਮਨ੍ਤੇ ਵਾਚੇਨ੍ਤੋ ਮਹਗ੍ਘਸਭਾਵੇਨ ਅਨਨੁਰੂਪਾਚਾਰਤ੍ਤਾ ਤੇਹਿ ਪਰਿਚ੍ਚਜ੍ਜਨ੍ਤੋ ਰਾਜਗਹਂ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਭਗਵਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘਸ੍ਸ ਚ ਲਾਭਸਕ੍ਕਾਰਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਸਾਸਨੇ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਭੋਜਨੇ ਅਮਤ੍ਤਞ੍ਞੂ ਹੁਤ੍ਵਾ ਵਿਚਰਨ੍ਤੋ ਸਤ੍ਥਾਰਾ ਉਪਾਯੇਨ ਮਤ੍ਤਞ੍ਞੁਤਾਯ ਪਤਿਟ੍ਠਾਪਿਤੋ ਵਿਪਸ੍ਸਨਂ ਪਟ੍ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਨਚਿਰਸ੍ਸੇਵ ਛਲ਼ਭਿਞ੍ਞੋ ਅਹੋਸਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੨.੫੦.੧੦੪-੧੦੯) –

‘‘ਮਿਗਲੁਦ੍ਦੋ ਪੁਰੇ ਆਸਿਂ, ਵਿਪਿਨੇ ਵਿਚਰਂ ਤਦਾ।
ਅਦ੍ਦਸਂ ਵਿਰਜਂ ਬੁਦ੍ਧਂ, ਸਬ੍ਬਧਮ੍ਮਾਨ ਪਾਰਗੁਂ॥

‘‘ਪਿਯਾਲਫਲਮਾਦਾਯ, ਬੁਦ੍ਧਸੇਟ੍ਠਸ੍ਸਦਾਸਹਂ।

ਪੁਵ੍ਵਕ੍ਖੇਤ੍ਤੁਸ੍ਸ ਵੀਰਸ੍ਸ, ਪਸਨ੍ਨੋ ਸੇਹਿ ਪਾਣਿਭਿ॥

''ਏਕਤਿੰਸੇ ਇਤੋ ਕਪ੍ਪੇ, ਯਂ ਫਲਂ ਅਦਦਿਂ ਤਦਾ।
ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ, ਫਲਦਾਨਸ੍ਸਿਦਂ ਫਲਂ॥

''ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹਂ...ਪੇ॰... ਕਤਂ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ''ਨ੍ਤਿ॥

ਛਲਭਿਵ੍ਵੋ ਪਨ ਹੁਤ੍ਵਾ ''ਭਗਵਤੋ ਸਮ੍ਮੁਖਾ ਯਂ ਸਾਵਕੇਹਿ ਪਤ੍ਤਬ੍ਬਂ, ਤਂ ਮਯਾ ਪਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘੇ ਚ ''ਯਸ੍ਸ ਮਗ੍ਗੇ ਵਾ ਫਲੇ ਵਾ ਕਙ੍ਖਾ ਅਤ੍ਥਿ, ਸੋ ਮਂ ਪੁਚ੍ਛਤੂ''ਤਿ ਸੀਹਨਾਦਂ ਨਦਿ। ਤੇਨ ਤਂ ਭਗਵਾ, ''ਏਤਦਗ੍ਗਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਮ ਸਾਵਕਾਨਂ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਸੀਹਨਾਦਿਕਾਨਂ ਯਦਿਦਂ ਪਿਣ੍ਡੋਲਭਾਰਦ੍ਵਾਜੋ''ਤਿ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੮੮, ੧੯੫) ਏਤਦਗ੍ਗੇ ਠਪੇਸਿ। ਸੋ ਏਕਦਿਵਸਂ ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਨ੍ਤਿਕਂ ਉਪਗਤਂ ਗਿਹਿਕਾਲੇ ਸਹਾਯਭੂਤਂ ਮਚ੍ਛਰਿਂ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਂ ਅਨੁਕਮ੍ਪਮਾਨੋ ਤਸ੍ਸ ਦਾਨਕਥਂ ਕਥੇਤ੍ਵਾ ਤੇਨ ਚ ''ਅਯਂ ਮਮ ਧਨਂ ਵਿਨਾਸੇਤੁਕਾਮੋ''ਤਿ ਭਕੁਟਿਂ ਕਤ੍ਵਾਪਿ ''ਤੁਯ੍ਹਂ ਏਕਭਤ੍ਤਂ ਦੇਮੀ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੇ, ''ਤਂ ਸਙ੍ਘਸ੍ਸ ਦੇਹਿ ਮਾ ਮਯ੍ਹ''ਨ੍ਤਿ ਸਙ੍ਘਸ੍ਸ ਪਰਿਣਾਮੇਸਿ। ਪੁਨ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੇਨ ''ਅਯਂ ਮਂ ਬਹੂਨਂ ਦਾਪੇਤੁਕਾਮੋ''ਤਿ ਅਪ੍ਪਚ੍ਚਯੇ ਪਕਾਸਿਤੇ ਦੁਤਿਯਦਿਵਸਂ ਧਮ੍ਮਸੇਨਾਪਤਿਨਾ ਸਙ੍ਘਗਤਾਯ ਦਕ੍ਖਿਣਾਯ ਮਹਪ੍ਫਲਭਾਵਪ੍ਪਕਾਸਨੇਨ ਤਂ ਪਸਾਦੇਤ੍ਵਾ, ''ਅਯਂ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ 'ਆਹਾਰਗੇਧੇਨ ਮਂ ਦਾਨੇ ਨੀਯੋਜੇਸੀ'ਤਿ ਮਞ੍ਞਤਿ, ਆਹਾਰਸ੍ਸ ਪਨ ਮਯਾ ਸਬ੍ਬਸੋ ਪਰਿਞ੍ਞਾਤਭਾਵਂ ਨ ਜਾਨਾਤਿ, ਹਨ੍ਦ ਨਂ ਜਾਨਾਪੇਮੀ''ਤਿ –

੧੨੩.''ਨਯਿਦਂ ਅਨਯੇਨ ਜੀਵਿਤਂ, ਨਾਹਾਰੋ ਹਦਯਸ੍ਸ ਸਨ੍ਤਿਕੋ।
ਆਹਾਰਟ੍ਠਿਤਿਕੋ ਸਮੁਸ੍ਸਯੋ, ਇਤਿ ਦਿਸ੍ਵਾਨ ਚਰਾਮਿ ਏਸਨਂ॥

੧੨੪.''ਪਙ੍ਕੋਤਿ ਹਿ ਨਂ ਅਵੇਦਯੁਂ, ਯਾਯਂ ਵਨ੍ਦਨਪੂਜਨਾ ਕੁਲੇਸੁ।
ਸੁਖੁਮਂ ਸਲ੍ਲਂ ਦੁਰੁਬ੍ਬਹਂ, ਸਕ੍ਕਾਰੋ ਕਾਪੁਰਿਸੇਨ ਦੁਜ੍ਜਹੋ''ਤਿ॥ –

ਗਾਥਾਦ੍ਵਯਂ ਅਭਾਸਿ।

ਤਤ੍ਥ **ਨਯਿਦਂ ਅਨਯੇਨ ਜੀਵਿਤ**ਨ੍ਤਿ ਇਦਂ ਮਮ ਜੀਵਿਤਂ ਅਨਯੇਨ ਅਞ੍ਞਾਯੇਨ ਵੇਲੁਦਾਨਪੁਪ੍ਫਦਾਨਾਦਿਅਨੇਸਨਾਯ ਨ ਹੋਤਿ ਜੀਵਿਤਨਿਕਨ੍ਤਿਯਾ ਅਭਾਵਤੋ। **ਨਾਹਾਰੋ ਹਦਯਸ੍ਸ ਸਨ੍ਤਿਕੋ**ਤਿ ਆਹਾਰੋ ਚ ਆਹਰਿਯਮਾਨੋ ਮਗ੍ਗਫਲਞ੍ਞਾਣਂ ਵਿਯ ਹਦਯਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਸਨ੍ਤਿਕਰੋ ਨ ਹੋਤਿ, ਕੇਵਲਂ ਪਨ ਸਜ੍ਜੁਕਂ ਖੁਦਾਪਟਿਘਾਤਮਤ੍ਤਂ ਕਰੋਤੀਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਅਥ ਵਾ **ਨਾਹਾਰੋ ਹਦਯਸ੍ਸ ਸਨ੍ਤਿਕੋ**ਤਿ ਆਹਾਰੋ ਰਸਤਣ੍ਹਾਵਤ੍ਥੁ ਮੇ ਹਦਯਸ੍ਸ ਸਨ੍ਤਿਕੋ ਆਸਤ੍ਤੋ ਨ ਹੋਤਿ ਰਸਤਣ੍ਹਾਯ ਏਵ ਅਭਾਵਤੋ। ''ਸਨ੍ਤਿਕੇ''ਤਿਪਿ ਪਠਨ੍ਤਿ। ਯੋ ਹਿ ਆਹਾਰਗਿਦ੍ਧੋ ਲਾਭਸਕ੍ਕਾਰਪ੍ਪਸੁਤੋ ਵਿਚਰਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਆਹਾਰੋ ਹਦਯਸ੍ਸ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਨਾਮ ਅਭਿਣ੍ਹਂ ਮਨਸਿਕਾਤਬ੍ਬਤੋ। ਯੋ ਪਨ ਪਰਿਞ੍ਞਾਤਾਹਾਰੋ, ਸੋ ਤਤ੍ਥ ਪਹੀਨਚ੍ਛਨ੍ਦਰਾਗੋ, ਨ ਤਸ੍ਸਾਹਾਰੋ ਹਦਯਸ੍ਸ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਨਾਮ – ''ਕਥਂ ਨੁ ਖੋ ਲਭੇਯ੍ਯ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਮਨਸਿਕਰਣਸ੍ਸੇਵ ਅਭਾਵਤੋ। ਯਦਿ ਹਿ ਜੀਵਿਤਨਿਕਨ੍ਤਿ ਆਹਾਰਰਸਤਣ੍ਹਾ ਚ ਨਤ੍ਥਿ, ਅਥ ਕਸ੍ਮਾ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਚਰਸੀਤਿ ਅਨੁਯੋਗਂ ਮਨਸਿ ਕਤ੍ਵਾ ਆਹ **''ਆਹਾਰਟ੍ਠਿਤਿਕੋ ਸਮੁਸ੍ਸਯੋ, ਇਤਿ ਦਿਸ੍ਵਾਨ ਚਰਾਮਿ ਏਸਨ**''ਨ੍ਤਿ। ਆਹਾਰੋ ਭੋਜਨਂ ਠਿਤਿ ਠਾਨਂ ਪਚ੍ਚਯੋ ਏਤਸ੍ਸਾਤਿ ਆਹਾਰਟ੍ਠਿਤਿਕੋ। ''ਆਹਾਰਪਟਿਬਦ੍ਧਵੁਤ੍ਤਿਕੋ ਸਮੁਸ੍ਸਯੋ ਕਾਯੋ''ਇਤਿ ਦਿਸ੍ਵਾਨ ਏਵਂ ਞਤ੍ਵਾ ਇਮਮਤ੍ਥਂ ਬੁਦ੍ਧਿਯਂ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਚਰਾਮਿ ਏਸਨਂ, ਭਿਕ੍ਖਾਪਰਿਯੇਸਨਂ ਕਰੋਮੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਪਚ੍ਚਯਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਕੁਲਾਨਿ ਉਪਸਙ੍ਕਮਨ੍ਤੋ ਤਤ੍ਥ ਵਨ੍ਦਨਪੂਜਨਾਹਿ ਲਾਭਸਕ੍ਕਾਰੇਹਿ ਚ ਬਜ੍ਝਤੀਤਿ ਏਵਂ ਮਾਦਿਸੇਸੁ ਨ ਚਿਨ੍ਤੇਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **''ਪਙ੍ਕੋ**''ਤਿਗਾਥਂ ਅਭਾਸਿ। ਤਸ੍ਸਤ੍ਥੋ – **ਯਾ ਅਯਂ** ਪਚ੍ਚਯਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਉਪਗਤਾਨਂ ਪਬ੍ਬਜਿਤਾਨਂ **ਕੁਲੇਸੁ** ਗੇਹਵਾਸੀਸੁ ਪਵਤ੍ਤਿਸ੍ਸਤਿ ਗੁਣਸਮ੍ਭਾਵਨਾ **ਪੂਜਨਾ** ਚ, ਯਸ੍ਮਾ ਤਂ ਅਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾਨਂ ਓਸੀਦਾਪਨਟ੍ਠੇਨ ਮਲੀਨਭਾਵਕਰਣੇਨ ਚ **ਪਙ੍ਕੋ** ਕਦ੍ਦਮੋਤਿ ਬੁਦ੍ਧਾਦਯੋ **ਅਵੇਦਯੁਂ** ਅਬ੍ਭਞ੍ਞਾਸੁਂ ਪਵੇਦੇਸੁਂ ਵਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਸਾ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਾਨਂ ਬਨ੍ਧਾਯ ਨ ਹੋਤਿ ਸਕ੍ਕਾਰਾਸਾਯ ਪਗੇਵ ਪਹੀਨਤ੍ਤਾ।

ਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸਸ੍ਸ ਪਨ ਸਕ੍ਕਾਰਾਸਾ ਦੁਵਿਵ੍ਵੇਯਜਸਭਾਵਤਾਯ ਪੀਲ਼ਾਜਨਨਤੋ ਅਨ੍ਤੋ ਤੁਦਨਤੋ ਉਦ੍ਧਰਿਤੁਂ ਅਸਕ੍ਕੁਣੇਯ੍ਯਤੋ ਚ **ਸੁਖੁਮਂ ਸਲ੍ਲਂ ਦੁਰੁਬ੍ਬਹਂ**। ਤਤੋ ਏਵ ਤੇਨ **ਸਕ੍ਕਾਰੋ ਕਾਪੁਰਿਸੇਨ ਦੁਜ੍ਜਹੋ** ਦੁਰੁਬ੍ਬਹੇਯ੍ਯੋ ਤਸ੍ਸ ਪਹਾਨਪਟਿਪਤ੍ତਿਯਾ ਅਪ੍ਪਟਿਪਜ੍ਜਨਤੋ, ਸਕ੍ਕਾਰਾਸਾਪਹਾਨੇਨ ਪਹੀਨੋ ਹੋਤੀਤਿ। ਤਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਥੇਰੇ ਅਭਿਪ੍ਪਸਨ੍ਨੋ ਅਹੋਸਿ।

ਪਿਣ੍ਡੋਲਭਾਰਦ੍ਵਾਜਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੩. ਵਲ੍ਲਿਯਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਮਕ੍ਕਟੋ ਪਞ੍ਚਦ੍ਵਾਰਾਯਨ੍ਤਿਆਦਿਕਾ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਵਲ੍ਲਿਯਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਅਯਮ੍ਪਿ ਪੁਰਿਮਬੁਦ੍ਧੇਸੁ ਕਤਾਧਿਕਾਰੋ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਭਵੇ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਉਪਚਿਨਨ੍ਤੋ ਇਤੋ ਏਕਤਿਂਸੇ ਕਪ੍ਪੇ ਕੁਲਗੇਹੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਵਿਞ੍ਞੁਤਂ ਪਤ੍ਤੋ ਏਕਦਿਵਸਂ ਕੇਨਚਿਦੇਵ ਕਰਣੀਯੇਨ ਅਰਞ੍ਞਂ ਗਤੋ ਤਤ੍ਥ ਨਾਰਦਂ ਨਾਮ ਪਚ੍ਚੇਕਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਂ ਰੁਕ੍ਖਮੂਲੇ ਵਸਨ੍ਤਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਪਸਨ੍ਨਮਾਨਸੋ ਨਲ਼ੇਹਿ ਸਾਲਂ ਕਤ੍ਵਾ ਤਿਣੇਹਿ ਛਾਦੇਤ੍ਵਾ ਅਦਾਸਿ। ਚਙ੍ਕਮਨਟ੍ਠਾਨਞ੍ਚਸ੍ਸ ਸੋਧੇਤ੍ਵਾ ਵਾਲੁਕਾ ਓਕਿਰਿਤ੍ਵਾ ਅਦਾਸਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮੇਨ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਸਂਸਰਨ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਮਹਾਸਾਲਸ੍ਸ ਪੁਤ੍ਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ, **ਵਲ੍ਲਿਯੋ**ਤਿਸ੍ਸ ਨਾਮਂ ਅਹੋਸਿ। ਸੋ ਵਯਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਯੋਬ੍ਬਨਮਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਵਸਿਕੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਵਿਚਰਨ੍ਤੋ ਕਲ੍ਯਾਣਮਿਤ੍ਤਸਂਸਗ੍ਗੇਨ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਧਮ੍ਮਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਪਟਿਲਦ੍ਧਸਦ੍ਧੋ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਂ ਪਟ੍ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਨਚਿਰਸ੍ਸੇਵ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਾਪੁਣਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੨.੫੦.੯੩-੧੦੩) –

''ਹਿਮਵਨ੍ਤਸ੍ਸਾਵਿਦੂਰੇ, ਹਾਰਿਤੋ ਨਾਮ ਪਬ੍ਬਤੋ।
ਸਯਮ੍ਭੂ ਨਾਰਦੋ ਨਾਮ, ਰੁਕ੍ਖਮੂਲੇ ਵਸੀ ਤਦਾ॥

''ਨਲ਼ਾਗਾਰਂ ਕਰਿਤ੍ਵਾਨ, ਤਿਣੇਨ ਛਾਦਯਿਂ ਅਹਂ।
ਚਙ੍ਕਮਂ ਸੋਧਯਿਤ੍ਵਾਨ, ਸਯਮ੍ਭੁਸ੍ਸ ਅਦਾਸਹਂ॥

''ਤੇਨ ਕਮ੍ਮੇਨ ਸੁਕਤੇਨ, ਚੇਤਨਾਪਣਿਧੀਹਿ ਚ।
ਜਹਿਤ੍ਵਾ ਮਾਨੁਸਂ ਦੇਹਂ, ਤਾਵਤਿਂਸਮਗਚ੍ਛਹਂ॥

''ਤਤ੍ਥ ਮੇ ਸੁਕਤਂ ਬ੍ਯਮ੍ਹਂ, ਨਲ਼ਕੁਟਿਕਨਿਮ੍ਮਿਤਂ।
ਸਟ੍ਠਿਯੋਜਨਮੁਬ੍ਬੇਧਂ, ਤਿਂਸਯੋਜਨਵਿਤ੍ਥਤਂ॥

''ਚਤੁਦ੍ਦਸੇਸੁ ਕਪ੍ਪੇਸੁ, ਦੇਵਲੋਕੇ ਰਮਿਂ ਅਹਂ।
ਏਕਸਤ੍ਤਤਿਕ੍ਖਤ੍ਤੁਞ੍ਚ, ਦੇਵਰਜ੍ਜਮਕਾਰਯਿਂ॥

''ਚਤੁਤ੍ਤਿਂਸਤਿਕ੍ਖਤ੍ਤੁਞ੍ਚ, ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀ ਅਹੋਸਹਂ।
ਪਦੇਸਰਜ੍ਜਂ ਵਿਪੁਲਂ, ਗਣਨਾਤੋ ਅਸਙ੍ਖਿਯਂ॥

''ਧਮ੍ਮਪਾਸਾਦਮਾਰੁਯ੍ਹ, ਸਬ੍ਬਾਕਾਰਵਰੂਪਮਂ।
ਯਦਿਚ੍ਛਕਾਹਂ ਵਿਹਰੇ, ਸਕ੍ਯਪੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਸਾਸਨੇ॥

''ਏਕਤਿਂਸੇ ਇਤੋ ਕਪ੍ਪੇ, ਯਂ ਕਮ੍ਮਮਕਰਿਂ ਤਦਾ।

ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ, ਨਲ਼ਕੁਟਿਯਿਦਂ ਫਲਂ॥

‘‘ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹਂ…ਪੇ॰… ਕਤਂ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ’’ਨ੍ਤਿ॥

ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਨ ਪਤ੍ਵਾ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਕਾਲੇ ਅਤ੍ਤਨੋ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਰੂਪਾਦਿਆਰਮ੍ਮਣੇਸੁ ਯਥਾਕਾਮਪ੍ਪਵਤ੍ତਿਯਾ, ਇਦਾਨਿ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗੇਨ ਨਿਗ੍ਗਹਿਤਭਾਵਸ੍ਸ ਚ ਵਿਭਾਵਨੇਨ ਅਞ੍ਞਂ ਬ੍ਯਾਕਰੋਨ੍ਤੋ –

੧੨੫.‘‘ਮਕ੍ਕਟੋ ਪਞ੍ਚਦ੍ਵਾਰਾਯਂ, ਕੁਟਿਕਾਯਂ ਪਸਕ੍ਕਿਯ।
ਦ੍ਵਾਰੇਨ ਅਨੁਪਰਿਯੇਤਿ, ਘਟ੍ਟਯਨ੍ਤੋ ਮੁਹੁਂ ਮੁਹੁਂ॥

੧੨੬.‘‘ਤਿਟ੍ਠ ਮਕ੍ਕਟ ਮਾ ਧਾਵਿ, ਨ ਹਿ ਤੇ ਤਂ ਯਥਾ ਪੁਰੇ।
ਨਿਗ੍ਗਹੀਤੋਸਿ ਪਞ੍ਞਾਯ, ਨੇਵ ਦੂਰਂ ਗਮਿਸ੍ਸਸੀ’’ਤਿ॥ – ਗਾਥਾਦ੍ਵਯਂ ਅਭਾਸਿ।

ਤਤ੍ਥ **ਘਟ੍ਟਯਨ੍ਤੋ**ਤਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਲੋਲਭਾਵੇਨ ਰੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਅਞ੍ਞਂ ਸਾਖਂ ਮੁਞ੍ਚਿਤ੍ਵਾ ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਗਹਣੇਨ ਅਨੇਕਵਾਰਂ ਤਤ੍ਥ ਰੁਕ੍ਖਂ ਚਾਲੇਨ੍ਤੋ ਫਲੂਪਭੋਗਮਕ੍ਕਟੋ ਵਿਯ ਤੇਨ ਤੇਨ ਚਕ੍ਖਾਦਿਦ੍ਵਾਰੇਨ ਰੂਪਾਦਿਆਰਮ੍ਮਣੇਸੁ ਅਞ੍ਞਂ ਮੁਞ੍ਚਿਤ੍ਵਾ ਅਞ੍ਞਂ ਗਣ੍ਹਨ੍ਤੋ ਚਿਤ੍ਤਸਨ੍ਤਾਨਸ੍ਸ ਸਮਾਦਾਨਵਸੇਨ ਨਿਚ੍ਚਲਂ ਠਾਤੁਂ ਅਪ੍ਪਦਾਨੇਨ ਅਭਿਕ੍ਖਣਂ ਘਟ੍ਟਯਨ੍ਤੋ ਚਾਲੇਨ੍ਤੋ ਤਸ੍ਮਿਂਯੇਵ ਰੂਪਾਦਿਆਰਮ੍ਮਣੇ ਅਨੁਪਰਿਵਤ੍ਤਤਿ ਯਥਾਕਾਮਂ ਵਿਚਰਤਿ। ਵਤ੍ਤਮਾਨਸਮੀਪਤਾਯ ਚੇਤ੍ਥ ਵਤ੍ਤਮਾਨਵਚਨਂ। ਏਵਂ ਅਨੁਪਰਿਯਨ੍ਤੋ ਚ **ਤਿਟ੍ਠ, ਮਕ੍ਕਟ, ਮਾ ਧਾਵਿ** ਤ੍ਵਂ, ਚਿਤ੍ਤਮਕ੍ਕਟ, ਇਦਾਨਿ ਤਿਟ੍ਠ ਮਾ ਧਾਵਿ, ਇਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਤੇ ਧਾਵਿਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕਾ, ਤਸ੍ਮਾ **ਨ ਹਿ ਤੇ ਤਂ ਯਥਾ ਪੁਰੇ** ਯਸ੍ਮਾ ਤਂ ਅਤ੍ਤਭਾਵਗੇਹਂ ਪੁਬ੍ਬੇ ਵਿਯ ਨ ਤੇ ਸੇਵਿਤਂ ਪਿਹਿਤਦ੍ਵਾਰਭਾਵਤੋ, ਕਿਞ੍ਚ **ਨਿਗ੍ਗਹੀਤੋਸਿ ਪਞ੍ਞਾਯ** ਸਯਞ੍ਚ ਇਦਾਨਿ ਮਗ੍ਗਪਞ੍ਞਾਯ ਕਿਲੇਸਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰਸਙ੍ਖਾਤਾਨਂ ਪਾਦਾਨਂ ਛੇਦਨੇਨ ਅਚ੍ਚਨ੍ਤਿਕਂ ਨਿਗ੍ਗਹਂ ਪਤ੍ਤੋਸਿ, ਤਸ੍ਮਾ **ਨੇਵ ਦੂਰਂ ਗਮਿਸ੍ਸਸਿ** ਇਤੋ ਅਤ੍ਤਭਾਵਤੋ ਦੂਰਂ ਦੁਤਿਯਾਦਿਅਤ੍ਤਭਾਵਂ ਨੇਵ ਗਮਿਸ੍ਸਸਿ ਯਾਵਚਰਿਮਕਚਿਤ੍ਤਂ ਏਵ ਤੇ ਗਮਨਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ‘‘ਨੇਤੋ ਦੂਰ’’ਨ੍ਤਿਪਿ ਪਾਠੋ, ਸੋ ਏਵਤ੍ਥੋ।

ਵਲ੍ਲਿਯਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੪. ਗਙ੍ਗਾਤੀਰਿਯਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਤਿਣ੍ਣਂ ਮੇ ਤਾਲਪਤ੍ਤਾਨਨ੍ਤਿਆਦਿਕਾ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਗਙ੍ਗਾਤੀਰਿਯਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਅਯਂ ਕਿਰ ਪਦੁਮੁਤ੍ਤਰਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਕੁਲਗੇਹੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਵਿਞ੍ਞੁਤਂ ਪਤ੍ਤੋ ਸਾਸਨੇ ਅਭਿਪ੍ਪਸਨ੍ਨੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘਸ੍ਸ ਪਾਨੀਯਮਦਾਸਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮੇਨ ਦੇਵਲੋਕੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਅਪਰਾਪਰਂ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਕਤ੍ਵਾ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਸਂਸਰਨ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਅਞ੍ਞਤਰਸ੍ਸ ਗਹਪਤਿਸ੍ਸ ਪੁਤ੍ਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ, ‘‘ਦਤ੍ਤੋ’’ਤਿਸ੍ਸ ਨਾਮਂ ਅਹੋਸਿ। ਸੋ ਵਯਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਘਰਾਵਾਸਂ ਵਸਨ੍ਤੋ ਅਗਮਨੀਯਟ੍ਠਾਨਭਾਵਂ ਅਜਾਨਿਤ੍ਵਾ ਵੀਤਿਕ੍ਕਮਂ ਕਤ੍ਵਾ ਪੁਨ ਅਗਮਨੀਯਟ੍ਠਾਨਭਾਵਂ ਞਤ੍ਵਾ ਸਂਵੇਗਜਾਤੋ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਤਂ ਕਮ੍ਮਂ ਜਿਗੁਚ੍ਛਿਤ੍ਵਾ ਲੂਖਪਟਿਪਤ੍ਤਿਂ ਅਨੁਤਿਟ੍ਠਨ੍ਤੋ ਪਂਸੁਕੂਲਚੀਵਰਂ ਛਵਸਿਤ੍ਤਸਦਿਸਂ ਮਤ੍ਤਿਕਾਪਤ੍ਤਞ੍ਚ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਗਙ੍ਗਾਤੀਰੇ ਤੀਹਿ ਤਾਲਪਤ੍ਤੇਹਿ ਕੁਟਿਕਂ ਕਤ੍ਵਾ ਵਿਹਾਸਿ, ਤੇਨੇਵਸ੍ਸ **ਗਙ੍ਗਾਤੀਰਿਯੋ**ਤਿ ਸਮਞ੍ਞਾ ਅਹੋਸਿ। ਸੋ ‘‘ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਅਪ੍ਪਤ੍ਵਾ ਨ ਕੇਨਚਿ ਸਲ੍ਲਪਿਸ੍ਸਾਮੀ’’ਤਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਅਧਿਟ੍ਠਾਯ ਪਠਮਂ ਸਂਵਚ੍ਛਰਂ ਤੁਣ੍ਹੀਭੂਤੋ ਵਚੀਭੇਦਂ ਅਕਰੋਨ੍ਤੋਵ ਵਿਹਾਸਿ। ਦੁਤਿਯੇ ਸਂਵਚ੍ਛਰੇ ਗੋਚਰਗਾਮੇ ਅਞ੍ਞਤਰਾਯ ਇਤ੍ਥਿਯਾ ‘‘ਮੂਗੋ ਨੁ ਖੋ ਨੋ’’ਤਿ ਵੀਮਂਸਿਤੁਕਾਮਾਯ ਪਤ੍ਤੇ ਖੀਰਂ ਆਸਿਞ੍ਚਨ੍ਤਿਯਾ ਹਤ੍ਥਵਿਹਾਰੇ ਕਤੇਪਿ ਓਕਿਰਿਤੇ, ‘‘ਅਲਂ, ਭਗਿਨੀ’’ਤਿ ਵਾਚਂ ਨਿਚ੍ਛਰਿ। ਤਤਿਯੇ ਪਨ ਸਂਵਚ੍ਛਰੇ ਅਨ੍ਤੋਵਸ੍ਸੇਵ ਘਟਯਨ੍ਤੋ ਵਾਯਮਨ੍ਤੋ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਾਪੁਣਿ, ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੨.੫੦.੫੧-੫੬) –

‘‘ਪਦੁਮੁਤ੍ਤਰਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ , ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘੇ ਅਨੁਤ੍ਤਰੇ।
ਪਸਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੋ ਸੁਮਨੋ, ਪਾਨੀਯਘਟਮਪੂਰਯਿਂ॥

‘‘ਪਬ੍ਬਤਗ੍ਗੇ ਦੁਮਗ੍ਗੇ ਵਾ, ਆਕਾਸੇ ਵਾਥ ਭੂਮਿਯਂ।
ਯਦਾ ਪਾਨੀਯਮਿਚ੍ਛਾਮਿ, ਖਿਪ੍ਪਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਤੇ ਮਮ॥

‘‘ਸਤਸਹਸ੍ਸਿਤੋ ਕਪ੍ਪੇ, ਯਂ ਦਾਨਮਦਦਿਂ ਤਦਾ।
ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ, ਦਕਦਾਨਸ੍ਸਿਦਂ ਫਲਂ॥

‘‘ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹਂ...ਪੇ॰... ਕਤਂ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ’’ਨ੍ਤਿ॥

ਅਰਹਾ ਪਨ ਹੁਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪੁਬ੍ਬਭਾਗਪਟਿਪਤ੍ਤਿਯਾ ਵਿਭਾਵਨਮੁਖੇਨ ਅਞ੍ਞਂ ਬ੍ਯਾਕਰੋਨ੍ਤੋ –

੧੨੭.‘‘ਤਿਣ੍ਣਂ ਮੇ ਤਾਲਪਤ੍ਤਾਨਂ, ਗਙ੍ਗਾਤੀਰੇ ਕੁਟੀ ਕਤਾ।
ਛਵਸਿਤ੍ਤੋਵ ਮੇ ਪਤ੍ਤੋ, ਪਂਸੁਕੂਲਞ੍ਚ ਚੀਵਰਂ॥

੧੨੮.‘‘ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਅਨ੍ਤਰਵਸ੍ਸਾਨਂ, ਏਕਾ ਵਾਚਾ ਮੇ ਭਾਸਿਤਾ।
ਤਤਿਯੇ ਅਨ੍ਤਰਵਸ੍ਸਮ੍ਹਿ, ਤਮੋਖਨ੍ਧੋ ਪਦਾਲਿਤੋ’’ਤਿ॥ – ਗਾਥਾਦ੍ਵਯਂ ਅਭਾਸਿ।

ਤਤ੍ਥ **ਤਿਣ੍ਣਂ ਮੇ ਤਾਲਪਤ੍ਤਾਨਂ, ਗਙ੍ਗਾਤੀਰੇ ਕੁਟੀ ਕਤਾ**ਤਿ ਤਾਲਰੁਕ੍ਖਤੋ ਪਹਿਤੇਹਿ ਤੀਹਿ ਤਾਲਪਣ੍ਣੇਹਿ ਮਯ੍ਹਂ ਵਸ੍ਸਨਪਰਿਹਰਣਤ੍ਥਂ ਗਙ੍ਗਾਯ ਨਦਿਯਾ ਤੀਰੇ ਕੁਟਿਕਾ ਕਤਾ। ਤੇਨ ਅਤ੍ਤਨੋ ਸੇਨਾਸਨਸਨ੍ਤੋਸਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹਿ ਧਮ੍ਮਸੇਨਾਪਤਿਨਾ –

‘‘ਪਲ੍ਲਙ੍ਕੇਨ ਨਿਸਿਨ੍ਨਸ੍ਸ, ਜਣ੍ਣੁਕੇ ਨਾਭਿਵਸ੍ਸਤਿ।
ਅਲਂ ਫਾਸੁਵਿਹਾਰਾਯ, ਪਹਿਤਤ੍ਤਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ’’ਤਿ॥ (ਥੇਰਗਾ॰ ੯੮੫; ਮਿ॰ ਪ॰ ੬.੧.੧)।

‘‘ਤਾਲਪਤ੍ਤੀਨ’’ਨ੍ਤਿਪਿ ਪਾਠੋ, ਸੋ ਏਵਤ੍ਥੋ। **ਛਵਸਿਤ੍ਤੋਵ ਮੇ ਪਤ੍ਤੋ**ਤਿ ਮਯ੍ਹਂ ਪਤ੍ਤੋ ਛਵਸਿਤ੍ਤਸਦਿਸੋ, ਮਤਾਨਂ ਖੀਰਸੇਚਨਕੁਣ੍ਡਸਦਿਸੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ । **ਪਂਸੁਕੂਲਞ੍ਚ ਚੀਵਰ**ਨ੍ਤਿ ਚੀਵਰਞ੍ਚ ਮੇ ਅਨ੍ਤਰਮਗ੍ਗਸੁਸਾਨਾਦੀਸੁ ਛਡ੍ਡਿਤਨਨ੍ਤਕੇਹਿ ਕਤਂ ਪਂਸੁਕੂਲਂ। ਪਦਦ੍ਵਯੇਨ ਪਰਿਕ੍ਖਾਰਸਨ੍ਤੋਸਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ।

ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਅਨ੍ਤਰਵਸ੍ਸਾਨਨ੍ਤਿ ਦ੍ਵੀਸੁ ਅਨ੍ਤਰਵਸ੍ਸੇਸੁ ਪਬ੍ਬਜਿਤਤੋ ਅਰਹਤ੍ਤਮਪ੍ਪਤ੍ਤਸਂਵਚ੍ਛਰੇਸੁ। **ਏਕਾ ਵਾਚਾ ਮੇ ਭਾਸਿਤਾ**ਤਿ ਏਕਾ, ‘‘ਅਲਂ, ਭਗਿਨੀ’’ਤਿ ਖੀਰਪਟਿਕ੍ਖੇਪਵਾਚਾ ਏਵ ਮਯਾ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਅਞ੍ਞੋ ਤਤ੍ਥ ਵਚੀਭੇਦੋ ਨਾਹੋਸਿ। ਤੇਨ ਉਕ੍ਕਂਸਗਤਂ ਕਾਯਵਚੀਸਂਯਮਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਤਤਿਯੇ ਅਨ੍ਤਰਵਸ੍ਸਮ੍ਹੀ**ਤਿ ਤਤਿਯਸ੍ਸ ਸਂਵਚ੍ਛਰਸ੍ਸ ਅਬ੍ਭਨ੍ਤਰੇ, ਤਸ੍ਮਿਂ ਅਪਰਿਪੁਣ੍ਣੇਯੇਵ। **ਤਮੋਖਨ੍ਧੋ ਪਦਾਲਿਤੋ**ਤਿ ਅਗ੍ਗਮਗ੍ਗੇਨ ਤਮੋਖਨ੍ਧੋ ਭਿਨ੍ਨੋ, ਅਵਿਜ੍ਜਾਨੁਸਯੋ ਸਮੁਚ੍ਛਿਨ੍ਨੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤੇਨ ਤਦੇਕਟ੍ਠਤਾਯ ਸਬ੍ਬਕਿਲੇਸਾਨਂ ਅਨਵਸੇਸਪ੍ਪਹਾਨਂ ਵਦਤਿ।

ਗਙ੍ਗਾਤੀਰਿਯਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੫. ਅਜਿਨਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਅਪਿ ਚੇ ਹੋਤਿ ਤੇਵਿਜ੍ਜੋਤਿਆਦਿਕਾ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਅਜਿਨਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਅਯਮ੍ਪਿ ਪੁਰਿਮਬੁਦ੍ਧੇਸੁ ਕਤਾਧਿਕਾਰੋ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਭਵੇ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਉਪਚਿਨਨ੍ਤੋ ਬੁਦ੍ਧਸੁਞ੍ਞੇ ਲੋਕੇ ਕੁਲਗੇਹੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਵਿਞ੍ਞੁਤਂ ਪਤ੍ਤੋ ਕੇਨਚਿਦੇਵ

ਕਰਣੀਯੇਨ ਅਰਞ੍ਞਂ ਗਤੋ ਤਤ੍ਥ ਸੁਚਿਨ੍ਤਿਤਂ ਨਾਮ ਪਚ੍ਚੇਕਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਂ ਆਬਾਧੇਨ ਪੀਲ਼ਿਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਵਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਭੇਸਜ੍ਜਤ੍ਥਾਯ ਪਸਨ੍ਨਮਾਨਸੋ ਘਤਮਣ੍ਡਂ ਅਦਾਸਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮੇਨ ਦੇਵਲੋਕੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਅਪਰਾਪਰਂ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਕਤ੍ਵਾ ਸੁਗਤੀਸੁਯੇਵ ਸਂਸਰਨ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਅਞ੍ਞਤਰਸ੍ਸ ਦਲਿਦ੍ਦਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਸ੍ਸ ਗੇਹੇ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਂ ਗਣ੍ਹਿ। ਤਂ ਵਿਜਾਯਨਕਾਲੇ ਅਜਿਨਚਮ੍ਮੇਨ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਿਂਸੁ। ਤੇਨਸ੍ਸ **ਅਜਿਨੋ**ਤ੍ਵੇਵ ਨਾਮਂ ਅਕਂਸੁ। ਸੋ ਭੋਗਸਂਵਤ੍ਤਨਿਯਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਕਤਤ੍ਤਾ ਦਲਿਦ੍ਦਕੁਲੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੋ ਵਯਪ੍ਪਤ੍ਤੋਪਿ ਅਪ੍ਪਨ੍ਨਪਾਨਭੋਜਨੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਵਿਚਰਨ੍ਤੋ ਜੇਤਵਨਪਟਿਗ੍ਗਹਣੇ ਬੁਦ੍ਧਾਨੁਭਾਵਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਪਟਿਲਦ੍ਧਸਦ੍ਧੋ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਕਮ੍ਮਂ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਨਚਿਰਸ੍ਸੇਵ ਛਲ਼ਭਿਞ੍ਞੋ ਅਹੋਸਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੨.੪੩.੭੮-੮੭) –

‘‘ਸੁਚਿਨ੍ਤਿਤਂ ਭਗਵਨ੍ਤਂ, ਲੋਕਜੇਟ੍ਠਂ ਨਰਾਸਭਂ।
ਉਪਵਿਟ੍ਠਂ ਮਹਾਰਞ੍ਞਂ, ਵਾਤਾਬਾਧੇਨ ਪੀਲ਼ਿਤਂ॥

‘‘ਦਿਸ੍ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਸਾਦੇਤ੍ਵਾ, ਘਤਮਣ੍ਡਮੁਪਾਨਯਿਂ।
ਕਤਤ੍ਤਾ ਆਚਿਤਤ੍ਤਾ ਚ, ਗਙ੍ਗਾ ਭਾਗੀਰਥੀ ਅਯਂ॥

‘‘ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦਾ ਚਤ੍ਤਾਰੋ, ਘਤਂ ਸਮ੍ਪਜ੍ਜਰੇ ਮਮ।
ਅਯਞ੍ਚ ਪਥਵੀ ਘੋਰਾ, ਅਪ੍ਪਮਾਣਾ ਅਸਙ੍ਖਿਯਾ॥

‘‘ਮਮ ਸਙ੍ਕਪ੍ਪਮਞ੍ਞਾਯ, ਭਵਤੇ ਮਧੁਸਕ੍ਕਰਾ।
ਚਾਤੁਦ੍ਦੀਪਾ ਇਮੇ ਰੁਕ੍ਖਾ, ਪਾਦਪਾ ਧਰਣੀਰੁਹਾ॥

‘‘ਮਮ ਸਙ੍ਕਪ੍ਪਮਞ੍ਞਾਯ, ਕਪ੍ਪਰੁਕ੍ਖਾ ਭਵਨ੍ਤਿ ਤੇ।
ਪਞ੍ਞਾਸਕ੍ਖਤ੍ਤੁਂ ਦੇਵਿਨ੍ਦੋ, ਦੇਵਰਜ੍ਜਮਕਾਰਯਿਂ॥

‘‘ਏਕਪਞ੍ਞਾਸਕ੍ਖਤ੍ਤੁਞ੍ਚ, ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀ ਅਹੋਸਹਂ।
ਪਦੇਸਰਜ੍ਜਂ ਵਿਪੁਲਂ, ਗਣਨਾਤੋ ਅਸਙ੍ਖਿਯਂ॥

‘‘ਚਤੁਨ੍ਨਵੁਤਿਤੋ ਕਪ੍ਪੇ, ਯਂ ਦਾਨਮਦਦਿਂ ਤਦਾ।
ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ, ਘਤਮਣ੍ਡਸ੍ਸਿਦਂ ਫਲਂ॥

‘‘ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹਂ...ਪੇ॰... ਕਤਂ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ’’ਨ੍ਤਿ॥

ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਨ ਪਤ੍ਵਾਪਿ ਪੁਰਿਮਕਮ੍ਮਨਿਸ੍ਸਨ੍ਦੇਨ ਅਪ੍ਪਲਾਭੀ ਅਪ੍ਪਞ੍ਞਾਤੋਵ ਅਹੋਸਿ। ਉਦ੍ਦੇਸਭਤ੍ਤਸਲਾਕਭਤ੍ਤਾਨਿਪਿ ਲਾਮਕਾਨੇਵ ਪਾਪੁਣਨ੍ਤਿ। ਕਮ੍ਮਫਲੇਨੇਵ ਚ ਨਂ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਸਾਮਣੇਰਾ ਚ ‘‘ਅਪ੍ਪਞ੍ਞਾਤੋ’’ਤਿ ਅਵਮਞ੍ਞਨ੍ਤਿ। ਥੇਰੋ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਸਂਵੇਜੇਨ੍ਤੋ –

੧੨੯.‘‘ਅਪਿ ਚੇ ਹੋਤਿ ਤੇਵਿਜ੍ਜੋ, ਮਚ੍ਚੁਹਾਯੀ ਅਨਾਸਵੋ।
ਅਪ੍ਪਞ੍ਞਾਤੋਤਿ ਨਂ ਬਾਲਾ, ਅਵਜਾਨਨ੍ਤਿ ਅਜਾਨਤਾ॥

੧੩੦.‘‘ਯੋ ਚ ਖੋ ਅਨ੍ਨਪਾਨਸ੍ਸ, ਲਾਭੀ ਹੋਤੀਧ ਪੁਗ੍ਗਲੋ।
ਪਾਪਧਮ੍ਮੋਪਿ ਚੇ ਹੋਤਿ, ਸੋ ਨੇਸਂ ਹੋਤਿ ਸਕ੍ਕਤੋ’’ਤਿ॥ –

ਗਾਥਾਦ੍ਵਯਂ ਅਭਾਸਿ।

ਤਤ੍ਥ **ਅਪੀ**ਤਿ ਸਮ੍ਭਾਵਨੇ ਨਿਪਾਤੋ। **ਚੇ**ਤਿ ਪਰਿਕਪ੍ਪਨੇ। **ਹੋਤੀ**ਤਿ ਭਵਤਿ। ਤਿਸ੍ਸੋ ਵਿਜ੍ਜਾ ਏਤਸ੍ਸਾਤਿ **ਤੇਵਿਜ੍ਜੋ**। ਮਚ੍ਚੁਂ ਪਜਹਤੀਤਿ **ਮਚ੍ਚੁਹਾਯੀ**। ਕਾਮਾਸਵਾਦੀਨਂ ਅਭਾਵੇਨ **ਅਨਾਸਵੋ**। ਇਦਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ – ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁਞਾਣਂ ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਞਾਣਂ ਆਸਵਕ੍ਖਯਞਾਣਨ੍ਤਿ ਇਮਾਸਂ ਤਿਸ੍ਸਨ੍ਨਂ ਵਿਜ੍ਜਾਨਂ ਅਧਿਗਤਤ੍ਤਾ **ਤੇਵਿਜ੍ਜੋ** ਤਤੋ ਏਵ ਸਬ੍ਬਸੋ ਕਾਮਾਸਵਾਦੀਨਂ ਪਰਿਕ੍ਖੀਣਤ੍ਤਾ **ਅਨਾਸਵੋ** ਆਯਤਿਂ ਪੁਨਬ੍ਭਵਸ੍ਸ ਅਗ੍ਗਹਣਤੋ ਮਰਣਾਭਾਵੇਨ **ਮਚ੍ਚੁਹਾਯੀ** ਯਦਿਪਿ ਹੋਤਿ, ਏਵਂ ਸਨ੍ਤੇਪਿ **ਅਪ੍ਪਞ੍ਞਾਤੋਤਿ ਨਂ ਬਾਲਾ ਅਵਜਾਨਨ੍ਤਿ** ਯਸ੍ਸਤ੍ਥਾਯ ਕੁਲਪੁਤ੍ਤਾ ਸਮ੍ਮਦੇਵ ਅਗਾਰਸ੍ਮਾ ਅਨਗਾਰਿਯਂ ਪਬ੍ਬਜਨ੍ਤਿ, ਤਂ ਸਦਤ੍ਥਂ ਅਨੁਪਾਪੁਣਿਤ੍ਵਾ ਠਿਤਮ੍ਪਿ ਨਂ ਉਤ੍ਤਮਂ ਪੁਰਿਸਂ ''ਧੁਤਵਾਦੋ ਬਹੁਸ੍ਸੁਤੋ ਧਮ੍ਮਕਥਿਕੋ''ਤਿ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਲਾਭਸ੍ਸ ਅਭਾਵਤੋ ''ਨ ਪਞ੍ਞਾਤੋ ਨ ਪਾਕਟੋ''ਤਿ ਬਾਲਾ ਦੁਮ੍ਮੇਧਪੁਗ੍ਗਲਾ ਅਵਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਕਸ੍ਮਾ? **ਅਜਾਨਤਾ** ਅਜਾਨਨਕਾਰਣਾ ਗੁਣਾਨਂ ਅਜਾਨਨਮੇਵ ਤਤ੍ਥ ਕਾਰਣਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ।

ਯਥਾ ਚ ਗੁਣਾਨਂ ਅਜਾਨਨਤੋ ਬਾਲਾ ਲਾਭਗਰੁਤਾਯ ਸਮ੍ਭਾਵਨੀਯਮ੍ਪਿ ਅਵਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਏਵਂ ਗੁਣਾਨਂ ਅਜਾਨਨਤੋ ਲਾਭਗਰੁਤਾਯ ਏਵਂ ਅਵਜਾਨਿਤਬ੍ਬਮ੍ਪਿ ਸਮ੍ਭਾਵੇਨ੍ਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਦੁਤਿਯਂ ਗਾਥਂ ਆਹ। ਤਤ੍ਥ **ਯੋ**ਤਿ ਅਨਿਯਮਵਚਨਂ। **ਚ**-ਸਦ੍ਦੋ ਬ੍ਯਤਿਰੇਕੇ, ਤੇਨ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਪੁਗ੍ਗਲਤੋ ਇਮਸ੍ਸ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨਂਯੇਵ ਵਿਸੇਸਂ ਜਨੇਤਿ। **ਖੋ**ਤਿ ਅਵਧਾਰਣੇ। **ਅਨ੍ਨਪਾਨਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਨਿਦਸ੍ਸਨਮਤ੍ਤਂ। **ਲਾਭੀ**ਤਿ ਲਾਭਵਾ। **ਇਧਾ**ਤਿ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਲੋਕੇ। ਜਰਾਮਰਣੇਹਿ ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸ ਸਤ੍ਤਾਵਾਸਸ੍ਸ ਪੂਰਣਤੋ ਗਲਨਤੋ ਚ **ਪੁਗ੍ਗਲੋ। ਪਾਪਧਮ੍ਮੋ**ਤਿ ਲਾਮਕਧਮ੍ਮੋ। ਅਯਞ੍ਹੇਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥੋ – ਯੋ ਪਨ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਚੀਵਰਾਦਿਪਚ੍ਚਯਮਤ੍ਤਸ੍ਸੇਵ ਲਾਭੀ ਹੋਤਿ, ਨ ਝਾਨਾਦੀਨਂ, ਸੋ ਪਾਪਿਚ੍ਛਤਾਯ ਦੁਸ੍ਸੀਲਭਾਵੇਨ ਹੀਨਧਮ੍ਮੋਪਿ ਸਮਾਨੋ ਇਧ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਲੋਕੇ ਬਾਲਾਨਂ ਲਾਭਗਰੁਤਾਯ ਸਕ੍ਕਤੋ ਗਰੁਕਤੋ ਹੋਤੀਤਿ।

ਅਜਿਨਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੬. ਮੇਲ਼ਜਿਨਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਯਦਾਹਂ ਧਮ੍ਮਮਸ੍ਸੋਸਿਨ੍ਤਿਆਦਿਕਾ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਮੇਲ਼ਜਿਨਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਅਯਮ੍ਪਿ ਪੁਰਿਮਬੁਦ੍ਧੇਸੁ ਕਤਾਧਿਕਾਰੋ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਭਵੇ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਉਪਚਿਨਨ੍ਤੋ ਸੁਮੇਧਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਕੁਲਗੇਹੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਵਿਞ੍ਞੁਤਂ ਪਤ੍ਤੋ ਏਕਦਿਵਸਂ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਪਸਨ੍ਨਮਾਨਸੋ ਮਧੁਰਂ ਆਮੋਦਫਲਂ ਅਦਾਸਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮੇਨ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਸਂਸਰਨ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਬਾਰਾਣਸਿਯਂ ਖਤ੍ਤਿਯਕੁਲੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ **ਮੇਲ਼ਜਿਨੇ**ਤਿ ਲਦ੍ਧਨਾਮੋ ਵਿਜ੍ਜਾਸਿਪ੍ਪੇਸੁ ਨਿਪ੍ਫਤ੍ਤਿਂ ਗਤੋ ਪਣ੍ਡਿਤੋ ਬ੍ਯਤ੍ਤੋ ਦਿਸਾਸੁ ਪਾਕਟੋ ਅਹੋਸਿ। ਸੋ ਭਗਵਤਿ ਬਾਰਾਣਸਿਯਂ ਇਸਿਪਤਨੇ ਵਿਹਰਨ੍ਤੇ ਵਿਹਾਰਂ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਸਤ੍ਥਾਰਂ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਧਮ੍ਮਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਪਟਿਲਦ੍ਧਸਦ੍ਧੋ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਂ ਪਟ੍ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਤਦਹੇਵ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਾਪੁਣਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੨.੫੧.੫੭-੬੨) –

> ''ਸਹਸ੍ਸਰਂਸੀ ਭਗਵਾ, ਸਯਮ੍ਭੂ ਅਪਰਾਜਿਤੋ।
> ਵਿਵੇਕਾ ਵੁਟ੍ਠਹਿਤ੍ਵਾਨ, ਗੋਚਰਾਯਾਭਿਨਿਕ੍ਖਮਿ॥
>
> ''ਫਲਹਤ੍ਥੋ ਅਹਂ ਦਿਸ੍ਵਾ, ਉਪਗਚ੍ਛਿਂ ਨਰਾਸਭਂ।
> ਪਸਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੋ ਸੁਮਨੋ, ਅਵਟਂ ਅਦਦਿਂ ਫਲਂ॥
>
> ''ਚਤੁਨ੍ਨਵੁਤਿਤੋ ਕਪ੍ਪੇ, ਯਂ ਫਲਂ ਅਦਦਿਂ ਤਦਾ।
> ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ, ਫਲਦਾਨਸ੍ਸਿਦਂ ਫਲਂ॥
>
> ''ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹਂ...ਪੇ॰... ਕਤਂ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ''ਨ੍ਤਿ॥

ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਨ ਪਤ੍ਵਾ ਅਪਰਭਾਗੇ ਭਿਕ੍ਖੂਹਿ, ‘‘ਆਵੁਸੋ, ਕਿਂ ਤਯਾ ਉਤ੍ਤਰਿਮਨੁਸ੍ਸਧਮ੍ਮੋ ਅਧਿਗਤੋ’’ਤਿ ਪੁਟ੍ਠੋ ਸੀਹਨਾਦਂ ਨਦਨ੍ਤੋ –

੧੩੧.‘‘ਯਦਾਹਂ ਧਮ੍ਮਮਸ੍ਸੋਸਿਂ, ਭਾਸਮਾਨਸ੍ਸ ਸਤ੍ਥੁਨੋ।
ਨ ਕਙ੍ਖਮਭਿਜਾਨਾਮਿ, ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੂ ਅਪਰਾਜਿਤੇ॥

੧੩੨.‘‘ਸਤ੍ਥਵਾਹੇ ਮਹਾਵੀਰੇ, ਸਾਰਥੀਨਂ ਵਰੁਤ੍ਤਮੇ।
ਮਗ੍ਗੇ ਪਟਿਪਦਾਯਂ ਵਾ, ਕਙ੍ਖਾ ਮਯ੍ਹਂ ਨ ਵਿਜ੍ਜਤੀ’’ਤਿ॥ – ਗਾਥਾਦ੍ਵਯਂ ਅਭਾਸਿ।

ਤਤ੍ਥ **ਯਦਾ**ਤਿ ਯਸ੍ਮਿਂ ਕਾਲੇ। **ਅਹ**ਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਨਿਦ੍ਦਿਸਤਿ। **ਧਮ੍ਮ**ਨ੍ਤਿ ਚਤੁਸਚ੍ਚਧਮ੍ਮਂ। **ਅਸ੍ਸੋਸਿ**ਨ੍ਤਿ ਸੁਣਿਂ। **ਸਤ੍ਥੁਨੋ**ਤਿ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਿਕਾਦਿਅਤ੍ਥੇਹਿ ਵੇਨੇਯ੍ਯਜਾਨਂ ਸਾਸਨਟ੍ਠੇਨ ਸਤ੍ਥੁਨੋ। **ਕਙ੍ਖ**ਨ੍ਤਿ ਸਂਸਯਂ। ਸਙ੍ਖਤਮਸਙ੍ਖਤਞ੍ਚ ਅਨਵਸੇਸਤੋ ਜਾਨਨਟ੍ਠੇਨ **ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੂ**। ਕੁਤੋਚਿਪਿ ਪਰਾਜਿਤਾ ਭਾਵੇਨ **ਅਪਰਾਜਿਤੇ**। ਵੇਨੇਯ੍ਯਸਤ੍ਤਾਨਂ ਸਂਸਾਰਕਨ੍ਤਾਰਤੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਪਟਿਵਾਹਨਟ੍ਠੇਨ **ਸਤ੍ਥਵਾਹੇ**। ਇਦਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ – ਯਤੋ ਪਭੁਤਿ ਅਹਂ ਸਤ੍ਥੁਨੋ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਨ੍ਤਸ੍ਸ ਚਤੁਸਚ੍ਚ**ਧਮ੍ਮਂ ਅਸ੍ਸੋਸਿਂ** ਸੋਤਦ੍ਵਾਰਾਨੁਸਾਰੇਨ ਉਪਧਾਰੇਸਿਂ ਉਪਲਭਿਂ, ਤਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਅਨਵਸੇਸਸਙ੍ਖਤਾਸਙ੍ਖਤਸਮ੍ਮੁਤਿਧਮ੍ਮਾਨਂ ਸਯਮ੍ਭੁਞਾਣੇਨ ਜਾਨਨਤੋ **ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੂ** ਅਨਾਵਰਣਦਸ੍ਸਾਵਿਮ੍ਹਿ, ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਮ੍ਪਿ ਮਾਰਾਨਂ ਅਭਿਭਵਨਤੋ ਤੇਹਿ ਅਪਰਾਜਿਤਤ੍ਤਾ ਸਦੇਵਕੇ ਲੋਕੇ ਅਪ੍ਪਟਿਹਤਧਮ੍ਮਚਕ੍ਕਤ੍ਤਾ ਚ **ਅਪਰਾਜਿਤੇ**, ਵੇਨੇਯ੍ਯਸਤ੍ਤਾਨਂ ਲੋਭਕਨ੍ਤਾਰਾਦਿਤੋ ਵਾਹਨਟ੍ਠੇਨ **ਸਤ੍ਥਵਾਹੇ**, ਮਹਾਵਿਕ੍ਕਨ੍ਤਤਾਯ **ਮਹਾਵੀਰੇ**, ਅਞ੍ਞੇਹਿ ਦੁਦ੍ਦਮਾਨਂ ਪੁਰਿਸਦਮ੍ਮਾਨਂ ਸਰਣਤੋ ਅਚ੍ਚਨ੍ਤਿਕੇਨ ਦਮਥੇਨ ਦਮਨਤੋ **ਸਾਰਥੀਨਂ** ਪਵਰਭੂਤੇ **ਉਤ੍ਤਮੇ** ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੇ , ‘‘ਬੁਦ੍ਧੋ ਨੁ ਖੋ ਨੋ ਨੁ ਖੋ’’ਤਿ **ਕਙ੍ਖਂ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ** ਅਪਰਪ੍ਪਚ੍ਚਯਭਾਵਤੋ। ਤਥਾਰੂਪੇ ਦੇਸਿਤੇ ਅਰਿਯ**ਮਗ੍ਗੇ** ਤਦੁਪਾਦਾਯਭੂਤਾਯ ਚ ਸੀਲਾਦਿ**ਪਟਿਪਦਾਯ** ‘‘ਨਿਯ੍ਯਾਨਿਕੋ ਨੁ ਖੋ ਨ ਨੁ ਖੋ’’ਤਿ **ਕਙ੍ਖਾ** ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾ **ਨ ਵਿਜ੍ਜਤਿ** ਨਤ੍ਥੀਤਿ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਅਰਿਯਧਮ੍ਮੇ ਸਂਸਯਾਭਾਵਕਥਨੇਨ ਅਰਿਯਸਙ੍ਘੇਪਿ ਸਂਸਯਾਭਾਵੋ ਕਥਿਤੋਯੇਵਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ ਤਤ੍ਥ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਸ੍ਸ ਅਨਞ੍ਞਥਾਭਾਵਤੋਤਿ।

ਮੇਲ੍ਲਜਿਨਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੭. ਰਾਧਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਯਥਾ ਅਗਾਰਂ ਦੁਚ੍ਛਨ੍ਨਨ੍ਤਿਆਦਿਕਾ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਰਾਧਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਅਯਂ ਕਿਰ ਪਦੁਮੁਤ੍ਤਰਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਹਂਸਵਤੀਨਗਰੇ ਕੁਲਗੇਹੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਵਿਞ੍ਞੁਤਂ ਪਤ੍ਤੋ ਵਿਹਾਰਂ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਸਤ੍ਥਾਰਂ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਵਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਸਤ੍ਥਾਰਾ ਏਕਂ ਭਿਕ੍ਖੁਂ ਪਟਿਭਾਨੇਯ੍ਯਕਾਨਂ ਅਗ੍ਗਟ੍ਠਾਨੇ ਠਪਿਯਮਾਨਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਸਯਂ ਤਂ ਠਾਨਨ੍ਤਰਂ ਪਤ੍ਥੇਤ੍ਵਾ ਮਹਾਦਾਨਂ ਪਵਤ੍ਤੇਸਿ। ਸਤ੍ਥੁ ਉਲ਼ਾਰਞ੍ਚ ਪੂਜਂ ਅਕਾਸਿ। ਸੋ ਏਵਂ ਕਤਪਣਿਧਾਨੋ ਤਤੋ ਚੁਤੋ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਭਵੇ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਉਪਚਿਨਨ੍ਤੋ ਵਿਪਸ੍ਸਿਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਕੁਲਗੇਹੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਵਿਞ੍ਞੁਤਂ ਪਤ੍ਤੋ ਏਕਦਿਵਸਂ ਸਤ੍ਥਾਰਂ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਪਸਨ੍ਨਮਾਨਸੋ ਮਧੁਰਾਨਿ ਅਮ੍ਬਫਲਾਨੀ ਅਦਾਸਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮੇਨ ਦੇਵਲੋਕੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਅਪਰਾਪਰਂ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਕਤ੍ਵਾ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਸਂਸਰਨ੍ਤੋ ਅਮ੍ਹਾਕਂ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਰਾਜਗਹੇ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਕੁਲੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ **ਰਾਧੋ**ਤਿ ਲਦ੍ਧਨਾਮੋ ਵਯਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਘਰਾਵਾਸਂ ਵਸਨ੍ਤੋ ਮਹਲ੍ਲਕਕਾਲੇ ਪੁਤ੍ਤਦਾਰੇਹਿ ਅਪਸਾਦਿਤੋ, ‘‘ਕਿਂ ਮੇ ਘਰਾਵਾਸੇਨ, ਪਬ੍ਬਜਿਸ੍ਸਾਮੀ’’ਤਿ ਵਿਹਾਰਂ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਥੇਰੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਪਬ੍ਬਜ੍ਜਂ ਯਾਚਿਤ੍ਵਾ ਤੇਹਿ ‘‘ਅਯਂ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਜਿਣ੍ਣੋ ਨ ਸਕ੍ਕੋਤਿ ਵਤ੍ਤਪਟਿਵਤ੍ਤਂ ਪੂਰੇਤੁ’’ਨ੍ਤਿ ਪਟਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੋ ਸਤ੍ਥੁ ਸਨ੍ਤਿਕਂ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਜ੍ਝਾਸਯਂ ਪਵੇਦੇਤ੍ਵਾ ਸਤ੍ਥਾਰਾ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਂ ਓਲੋਕੇਤ੍ਵਾ ਆਣਤ੍ਤੇਨ ਧਮ੍ਮਸੇਨਾਪਤਿਨਾ ਪਬ੍ਬਾਜਿਤੋ ਵਿਪਸ੍ਸਨਂ ਪਟ੍ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਨਚਿਰਸ੍ਸੇਵ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਾਪੁਣਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੨.੫੧.੬੩-੬੭) –

‘‘ਸੁਵਣ੍ਣਵਣ੍ਣਂ ਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਂ, ਆਹੁਤੀਨਂ ਪਟਿਗ੍ਗਹਂ।

ਰਥਿਯਂ ਪਟਿਪਜ੍ਜਨ੍ਤਂ, ਪਾਦਫਲਂ ਅਦਾਸਹਂ॥

‘‘ਏਕਨਵੁਤਿਤੋ ਕਪ੍ਪੇ, ਯਂ ਫਲਂ ਅਦਦਿਂ ਤਦਾ।
ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ, ਫਲਦਾਨਸ੍ਸਿਦਂ ਫਲਂ॥

‘‘ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹਂ...ਪੇ॰... ਕਤਂ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ’’ਨ੍ਤਿ॥

ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਨ ਪਤ੍ਵਾ ਸਤ੍ਥੁ ਸਨ੍ਤਿਕਾਵਚਰੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਵਿਚਰਨ੍ਤੋ ਸਤ੍ਥੁ ਧਮ੍ਮਦੇਸਨਾਪਟਿਭਾਨਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯਭੂਤਾਨਂ ਪਟਿਭਾਨਜਾਨਨਕਾਨਂ ਅਗ੍ਗੋ ਜਾਤੋ। ਥੇਰਸ੍ਸ ਹਿ ਦਿਟ੍ਠਿਸਮੁਦਾਚਾਰਞ੍ਚ ਆਗਮ੍ਮ ਦਸਬਲਸ੍ਸ ਨਵਨਵਾ ਧਮ੍ਮਦੇਸਨਾ ਪਟਿਭਾਤਿ। ਤੇਨਾਹ ਭਗਵਾ – ‘‘ਏਤਦਗ੍ਗਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਮ ਸਾਵਕਾਨਂ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਪਟਿਭਾਨੇਯ੍ਯਕਾਨਂ ਯਦਿਦਂ ਰਾਧੋ’’ਤਿ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੧੯, ੨੩੩)। ਸੋ ਏਕਦਿਵਸਂ ‘‘ਇਮੇ ਸਤ੍ਤਾ ਅਭਾਵਨਾਯ ਰਾਗੇਨ ਅਭਿਭੁਯ੍ਯਨ੍ਤਿ, ਭਾਵਨਾਯ ਸਤਿ ਤਂ ਨਤ੍ਥੀ’’ਤਿ ਭਾਵਨਂ ਥੋਮੇਨ੍ਤੋ **‘‘ਯਥਾ ਅਗਾਰ’’**ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਗਾਥਾਦ੍ਵਯਮਾਹ।

੧੩੩-੪. ਤਤ੍ਥ **ਅਗਾਰ**ਨ੍ਤਿ ਯਂਕਿਞ੍ਚਿ ਗੇਹਂ। **ਦੁਚ੍ਛਨ੍ਨ**ਨ੍ਤਿ ਵਿਰਲਚ੍ਛਨ੍ਨਂ ਛਿਦ੍ਦਾਵਛਿਦ੍ਦਂ। **ਸਮਤਿਵਿਜ੍ਝਤੀ**ਤਿ ਵਸ੍ਸਵੁਟ੍ਠਿ ਵਿਨਿਵਿਜ੍ਝਤਿ। **ਅਭਾਵਿਤ**ਨ੍ਤਿ ਤਂ ਅਗਾਰਂ ਵੁਟ੍ਠਿ ਵਿਯ ਭਾਵਨਾਯ ਰਹਿਤਤ੍ਤਾ ਅਭਾਵਿਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ। **ਰਾਗੋ ਸਮਤਿਵਿਜ੍ਝਤੀ**ਤਿ ਨ ਕੇਵਲਂ ਰਾਗੋਵ ਦੋਸਮੋਹਮਾਨਾਦਯੋਪਿ ਸਬ੍ਬਕਿਲੇਸਾ ਤਥਾਰੂਪਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਅਤਿਵਿਜ੍ਝਨ੍ਤਿਯੇਵ। **ਸੁਭਾਵਿਤ**ਨ੍ਤਿ ਸਮਥਵਿਪਸ੍ਸਨਾਭਾਵਨਾਹਿ ਸੁਟ੍ਠੁ ਭਾਵਿਤਂ, ਏਵਰੂਪਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਸੁਚ੍ਛਨ੍ਨਂ ਗੇਹਂ ਵੁਟ੍ਠਿ ਵਿਯ ਰਾਗਾਦਯੋ ਕਿਲੇਸਾ ਅਤਿਵਿਜ੍ਝਿਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤੀਤਿ।

ਰਾਧਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੮. ਸੁਰਾਧਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਖੀਣਾ ਹਿ ਮਯ੍ਹਂ ਜਾਤੀਤਿਆਦਿਕਾ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਸੁਰਾਧਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਅਯਮ੍ਪਿ ਪੁਰਿਮਬੁਦ੍ਧੇਸੁ ਕਤਾਧਿਕਾਰੋ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਭਵੇ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਉਪਚਿਨਨ੍ਤੋ ਸਿਖਿਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਕੁਲਗੇਹੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਵਿਞ੍ਞੁਤਂ ਪਤ੍ਤੋ ਏਕਦਿਵਸਂ ਸਤ੍ਥਾਰਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਪਸਨ੍ਨਮਾਨਸੋ ਮਾਤੁਲੁਙ੍ਗਫਲਂ ਅਦਾਸਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮੇਨ ਦੇਵਲੋਕੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਅਪਰਾਪਰਂ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਕਤ੍ਵਾ ਸੁਗਤੀਸੁਯੇਵ ਸਂਸਰਨ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਅਨਨ੍ਤਰਂ ਵੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਰਾਧਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਕਨਿਟ੍ਠੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ, **ਸੁਰਾਧੋ**ਤਿਸ੍ਸ ਨਾਮਂ ਅਹੋਸਿ। ਸੋ ਜੇਟ੍ਠਭਾਤਰਿ ਰਾਧੇ ਪਬ੍ਬਜਿਤੇ ਸਯਮ੍ਪਿ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਕਮ੍ਮਂ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਨਚਿਰਸ੍ਸੇਵ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਾਪੁਣਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੨.੫੧.੬੮-੭੨) –

‘‘ਕਣਿਕਾਰਂਵ ਜਲਿਤਂ, ਪੁਣ੍ਣਮਾਯੇਵ ਚਨ੍ਦਿਮਂ।
ਜਲਨ੍ਤਂ ਦੀਪਰੁਕ੍ਖਂਵ, ਅਦ੍ਦਸਂ ਲੋਕਨਾਯਕਂ॥

‘‘ਮਾਤੁਲੁਙ੍ਗਫਲਂ ਗਯ੍ਹ, ਅਦਾਸਿਂ ਸਤ੍ਥੁਨੋ ਅਹਂ।
ਦਕ੍ਖਿਣੇਯ੍ਯਸ੍ਸ ਵੀਰਸ੍ਸ, ਪਸਨ੍ਨੋ ਸੇਹਿ ਪਾਣਿਭਿ॥

‘‘ਏਕਤਿਂਸੇ ਇਤੋ ਕਪ੍ਪੇ, ਯਂ ਫਲਂ ਅਦਦਿਂ ਤਦਾ।
ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ, ਫਲਦਾਨਸ੍ਸਿਦਂ ਫਲਂ॥

‘‘ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹਂ...ਪੇ॰... ਕਤਂ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ’’ਨ੍ਤਿ॥

ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਨ ਪਤ੍ਵਾ ਸਾਸਨਸ੍ਸ ਨਿਯ੍ਯਾਨਿਕਭਾਵਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ ਅਞ੍ਞਂ ਬ੍ਯਾਕਰੋਨ੍ਤੋ **“ਖੀਣਾ ਹੀ ਮਯ੍ਹ”**ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਗਾਥਾਦ੍ਵਯਮਾਹ।

੧੩੫-੬. ਤਤ੍ਥ **ਖੀਣਾ**ਤਿ ਖਯਂ ਪਰਿਯੋਸਾਨਂ ਗਤਾ। **ਜਾਤੀ**ਤਿ ਭਵੋ ਭਵਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ ਵਾ। **ਵੁਸਿਤਂ ਜਿਨਸਾਸਨ**ਨ੍ਤਿ ਜਿਨਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨਂ ਮਗ੍ਗਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਵੁਟ੍ਠਂ ਪਰਿਵੁਟ੍ਠਂ। **ਪਹੀਨੋ ਜਾਲਸਙ੍ਖਾਤੋ**ਤਿ ਸਤ੍ਤਸਨ੍ਤਾਨਸ੍ਸ ਓਤ੍ਥਰਣਤੋ ਨਿਸ੍ਸਰਿਤ੍ਤਂ ਅਪ੍ਪਦਾਨਤੋ ਚ ‘‘ਜਾਲਸਙ੍ਖਾਤੋ’’ਤਿ ਚ ਲਦ੍ਧਨਾਮਾ ਦਿਟ੍ਠਿ ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਚ ਪਹੀਨਾ ਮਗ੍ਗੇਨ ਸਮੁਚ੍ਛਿਨ੍ਨਾ। **ਭਵਨੇਤ੍ਤਿ ਸਮੂਹਤਾ**ਤਿ ਕਾਮਭਵਾਦਿਕਸ੍ਸ ਭਵਸ੍ਸ ਨਯਨਤੋ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ ਭਵਨੇਤ੍ਤਿਸਞ੍ਞਿਤਾ ਤਣ੍ਹਾ ਸਮੁਗ੍ਘਾਟਿਤਾ। **ਯਸ੍ਸਤ੍ਥਾਯ ਪਬ੍ਬਜਿਤੋ**ਤਿ ਯਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਾਯ ਯਦਤ੍ਥਂ ਅਹਂ **ਅਗਾਰਸ੍ਮਾ** ਗੇਹਤੋ **ਅਨਗਾਰਿਯਂ** ਪਬ੍ਬਜ੍ਜਂ **ਪਬ੍ਬਜਿਤੋ** ਉਪਗਤੋ। **ਸੋ** ਸਬ੍ਬੇਸਂ ਓਰਮ੍ਭਾਗਿਯੁਦ੍ਧਮ੍ਭਾਗਿਯਪ੍ਪਭੇਦਾਨਂ ਸਂਯੋਜਨਾਨਂ ਬਨ੍ਧਨਾਨਂ ਖਯਭੂਤੋ **ਅਤ੍ਥੋ** ਨਿਬ੍ਬਾਨਸਙ੍ਖਾਤੋ ਪਰਮਤ੍ਥੋ ਅਰਹਤ੍ਤਸਙ੍ਖਾਤੋ ਸਦਤ੍ਥੋ ਚ ਮਯਾ **ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤੋ** ਅਧਿਗਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਸੁਰਾਧਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੮. ਗੋਤਮਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਸੁਖਂ ਸੁਪਨ੍ਤੀਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਗੋਤਮਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਅਯਮ੍ਪਿ ਪੁਰਿਮਬੁਦ੍ਧੇਸੁ ਕਤਾਧਿਕਾਰੋ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਭਵੇ ਵਿਵਟ੍ਟੂਪਨਿਸ੍ਸਯਂ ਪੁਞ੍ਞਂ ਉਪਚਿਨਨ੍ਤੋ ਵਿਪਸ੍ਸਿਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਕੁਲਗੇਹੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਵਿਞ੍ਞੁਤਂ ਪਤ੍ਤੋ ਏਕਦਿਵਸਂ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਪਸਨ੍ਨਮਾਨਸੋ ਆਮੋਦਫਲਮਦਾਸਿ। ਤੇਨ ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮੇਨ ਦੇਵਲੋਕੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਅਪਰਾਪਰਂ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਕਤ੍ਵਾ ਸੁਗਤੀਸੁਯੇਵ ਸਂਸਰਨ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਰਾਜਗਹੇ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਕੁਲੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ **ਗੋਤਮੋ**ਤਿ ਲਦ੍ਧਨਾਮੋ ਸਤ੍ਤਵਸ੍ਸਿਕਕਾਲੇ ਉਪਨਯਨਂ ਕਤ੍ਵਾ ਰਤਨਭਿਕ੍ਖਂ ਚਰਿਤ੍ਵਾ ਸਹਸ੍ਸਂ ਲਭਿਤ੍ਵਾ ਤਂ ਤਾਦਿਸੇ ਠਾਨੇ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਵਤਂ ਚਰਨ੍ਤੋ ਸੋਲ਼ਸਸਤ੍ਤਰਸਵਸ੍ਸੁਦ੍ਦੇਸਿਕਕਾਲੇ ਅਕਲ੍ਯਾਣਮਿਤ੍ਤੇਹਿ ਕਾਮੇਸੁ ਪਰਿਨੀਯਮਾਨੋ ਏਕਿਸ੍ਸਾ ਰੂਪੂਪਜੀਵਿਨਿਯਾ ਤਂ ਸਹਸ੍ਸਭਣ੍ਡਿਕਂ ਦਤ੍ਵਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਵਿਨਾਸਂ ਪਤ੍ਵਾ ਤਾਯ ਚਸ੍ਸ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰਿਰੂਪਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਵਿਰਤ੍ਤਾਕਾਰੇ ਦਸ੍ਸਿਤੇ ਏਕਰਤ੍ਤਿਵਾਸੇਨੇਵ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਨਰੂਪੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਨਿਵਾਸਂ ਧਨਜਾਨਿਞ੍ਚ ਸਰਿਤ੍ਵਾ ‘‘ਅਯੁਤ੍ਤਂ ਮਯਾ ਕਤ’’ਨ੍ਤਿ ਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰੀ ਅਹੋਸਿ। ਸਤ੍ਥਾ ਤਸ੍ਸ ਹੇਤੁਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਂ ਚਿਤ੍ਤਾਚਾਰਞ੍ਚ ਞਤ੍ਵਾ ਤਸ੍ਸ ਆਸਨ੍ਨਟ੍ਠਾਨੇ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਦਸ੍ਸੇਸਿ। ਸੋ ਸਤ੍ਥਾਰਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਪਸਨ੍ਨਮਾਨਸੋ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿ, ਤਸ੍ਸ ਭਗਵਾ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਸਿ। ਸੋ ਧਮ੍ਮਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਪਟਿਲਦ੍ਧਸਦ੍ਧੋ ਪਬ੍ਬਜਨ੍ਤੋ ਖੁਰਗ੍ਗੇਯੇਵ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਾਪੁਣਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੨.੫੧.੮੦-੮੪) –

> ‘‘ਸੁਵਣ੍ਣਵਣ੍ਣਂ ਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਂ, ਆਹੁਤੀਨਂ ਪਟਿਗ੍ਗਹਂ।
> ਰਥਿਯਂ ਪਟਿਪਜ੍ਜਨ੍ਤਂ, ਆਮੋਦਮਦਦਿਂ ਫਲਂ॥
>
> ‘‘ਏਕਨਵੁਤਿਤੋ ਕਪ੍ਪੇ, ਯਂ ਫਲਂ ਅਦਦਿਂ ਤਦਾ।
> ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ, ਫਲਦਾਨਸ੍ਸਿਦਂ ਫਲਂ॥
>
> ‘‘ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹਂ…ਪੇ॰… ਕਤਂ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ’’ਨ੍ਤਿ॥

ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਨ ਪਤ੍ਵਾ ਝਾਨਸੁਖੇਨ ਫਲਸੁਖੇਨ ਵੀਤਿਨਾਮੇਨ੍ਤਂ ਏਕੋ ਗਿਹਿਸਹਾਯੋ ਉਪਗਨ੍ਤ੍ਵਾ, ‘‘ਆਵੁਸੋ, ਤਯਾ ਰਤਨਭਿਕ੍ਖਾਯ ਲਦ੍ਧਂ ਪਬ੍ਬਜਨ੍ਤੋ ਕਿਂ ਅਕਾਸੀ’’ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿ। ਤਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਥੇਰੋ ‘‘ਇਦਂ ਨਾਮ ਕਤ’’ਨ੍ਤਿ ਅਨਾਚਿਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ ਮਾਤੁਗਾਮੇ ਦੋਸਂ ਪਕਾਸੇਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਵੀਤਰਾਗਭਾਵੇਨ ਅਞ੍ਞਂ ਬ੍ਯਾਕਰੋਨ੍ਤੋ **“ਸੁਖਂ ਸੁਪਨ੍ਤੀ”**ਤਿਆਦਿਨਾ ਗਾਥਾਦ੍ਵਯਮਾਹ।

੧੩੭. ਤਤ੍ਥ **ਸੁਖਂ ਸੁਪਨ੍ਤਿ ਮੁਨਯੋ, ਯੇ ਇਤ੍ਥੀਸੁ ਨ ਬਜ੍ਝਰੇ**ਤਿ ਯੇ ਇਤ੍ਥੀਸੁ ਵਿਸਯਭੂਤਾਸੁ ਨਿਮਿਤ੍ਤਭੂਤਾਸੁ ਵਾ ਰਾਗਬਨ੍ਧਨੇਨ ਨ ਬਜ੍ਝਨ੍ਤਿ, ਤੇ ਮੁਨਯੋ ਤਪਸ੍ਸਿਨੋ ਸਂਯਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾ ਸੁਖਂ ਸੁਪਨ੍ਤਿ ਸੁਖਂ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ, ਨਤ੍ਥਿ ਤੇਸਂ ਦੁਕ੍ਖਨ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ''ਸੁਪਨ੍ਤੀ''ਤਿ ਹਿ ਨਿਦਸ੍ਸਨਮਤ੍ਤਮੇਤਂ। **ਸਦਾ ਵੇ ਰਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਾਸੂ**ਤਿ ਏਕਂਸੇਨ ਸਬ੍ਬਕਾਲਂ ਰਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਾਸੁ। ਇਤ੍ਥਿਯੋ ਹਿ ਸਤ੍ਤਭੂਮਿਕੇ ਨਿਪ੍ਪੁਰਿਸੇ ਪਾਸਾਦੇ ਉਪਰਿਭੂਮਿਯਂ ਵਸਾਪੇਤ੍ਵਾਪਿ, ਕੁਚ੍ਛਿਯਂ ਪਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾਪਿ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਰਕ੍ਖਿਤੁਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਾ ਕਿਟ੍ਠਾਦਿਗਾਵਿਯੋ ਵਿਯ ਸਬ੍ਬਕਾਲਂ ਰਕ੍ਖਣੀਯਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਬਹੁਚਿਤ੍ਤਤਾਯ ਵਾ ਸਾਮਿਕੇਨ ਵਤ੍ਥਾਲਙ੍ਕਾਰਾਨੁਪ੍ਪਦਾਨਾਦਿਨਾ ਚਿਤ੍ਤਵ੍ਵਥਤ੍ਤਤੋ ਸਬ੍ਬਕਾਲਂ ਰਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਾ। ਸਰੀਰਸਭਾਵਂ ਵਾ ਮਾਲਾਗਨ੍ਧਾਦੀਹਿ ਪਟਿਚ੍ਛਾਦਨਵਸੇਨ ਰਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਚਿਤ੍ਤਤਾਯ ਰਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਾਤਿ। **ਯਾਸੁ ਸਚ੍ਚਂ ਸੁਦੁਲ੍ਲਭ**ਨ੍ਤਿ ਯਾਸੁ ਸਚ੍ਚਵਚਨਂ ਲਦ੍ਧੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕਾ, ਇਤ੍ਥਿਯੋ ਹਿ ਅਗ੍ਗਿਮ੍ਪਿ ਪਵਿਸਨ੍ਤਿ, ਵਿਸਮ੍ਪਿ ਖਾਦਨ੍ਤਿ, ਸਤ੍ਥਮ੍ਪਿ ਆਹਰਨ੍ਤਿ, ਉਬ੍ਬਨ੍ਧਿਤ੍ਵਾਪਿ ਕਾਲਂ ਕਰੋਨ੍ਤਿ, ਨ ਪਨ ਸਚ੍ਚੇ ਠਾਤੁਂ ਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਏਵਰੂਪਾ ਇਤ੍ਥਿਯੋ ਵਜ੍ਜੇਤ੍ਵਾ ਠਿਤਾ ਮੁਨਯੋ ਸੁਖਿਤਾ ਵਤਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ।

੧੩੮. ਇਦਾਨਿ ਯਸ੍ਸ ਅਪ੍ਪਹੀਨਤ੍ਤਾ ਏਵਰੂਪਾਸੁ ਇਤ੍ਥੀਸੁਪਿ ਬਜ੍ਝਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਕਾਮਸ੍ਸ ਅਤ੍ਤਨੋ ਸੁਪ੍ਪਹੀਨਤਂ ਅਚ੍ਚਨ੍ਤਨਿਟ੍ਠਿਤਤਞ੍ਚ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਦੁਤਿਯਂ ਗਾਥਮਾਹ। ਵ**ਧਂ ਚਰਿਮ੍ਹ ਤੇ ਕਾਮਾ**ਤਿ ਅਮ੍ਭੋ ਕਾਮ, ਤਵ ਵਧਂ ਅਚ੍ਚਨ੍ਤਸਮੁਚ੍ਛੇਦਂ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗੇਨ ਚਰਿਮ੍ਹ, ''ਵਧਂ ਚਰਿਮ੍ਹਸੇ''ਤਿਪਿ ਪਾਠੋ, ਵਧਾਯ ਪਹਾਨਾਯ ਮਗ੍ਗਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਅਚਰਿਮ੍ਹਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਅਨਣਾ ਦਾਨਿ ਤੇ ਮਯ**ਨ੍ਤਿ ਇਦਾਨਿ ਅਗ੍ਗਮਗ੍ਗਪਤ੍ਤਿਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਇਣਭਾਵਕਰਾਯ ਪਹੀਨਤ੍ਤਾ ਕਾਮ ਤੇ ਅਨਣਾ ਮਯਂ, ਨ ਤੁਯ੍ਹਂ ਇਣਂ ਧਾਰੇਮ। ਅਵੀਤਰਾਗੋ ਹਿ ਰਾਗਸ੍ਸ ਵਸੇ ਵਤ੍ਤਨਤੋ ਤਸ੍ਸ ਇਣਂ ਧਾਰੇਨ੍ਤੋ ਵਿਯ ਹੋਤਿ, ਵੀਤਰਾਗੋ ਪਨ ਤਂ ਅਤਿਕ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਪਰਮੇਨ ਚਿਤ੍ਤਿਸ੍ਸਰਿਯੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ। ਅਨਣਤ੍ਤਾ ਏਵ **ਗਚ੍ਛਾਮ ਦਾਨਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ, ਯਤ੍ਥ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਨ ਸੋਚਤਿ** ਯਸ੍ਮਿਂ ਨਿਬ੍ਬਾਨੇ ਗਮਨਹੇਤੁ ਸਬ੍ਬਸੋ ਸੋਕਹੇਤੂਨਂ ਅਭਾਵਤੋ ਨ ਸੋਚਤਿ, ਤਂ ਅਨੁਪਾਦਿਸੇਸਨਿਬ੍ਬਾਨਮੇਵ ਇਦਾਨਿ ਗਚ੍ਛਾਮ ਅਨੁਪਾਪੁਣਾਮਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਗੋਤਮਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੧੦. ਵ**ਸਭਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ**

ਪੁਬ੍ਬੇ ਹਨਤਿ ਅਤ੍ਤਾਨਨ੍ਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਵਸਭਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਅਯਮ੍ਪਿ ਪੁਰਿਮਬੁਦ੍ਧੇਸੁ ਕਤਾਧਿਕਾਰੋ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਭਵੇ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਉਪਚਿਨਨ੍ਤੋ ਬੁਦ੍ਧਸੁਞ੍ਞੇ ਲੋਕੇ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਕੁਲੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਵਯਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾਨਂ ਵਿਜ੍ਜਾਸਿਪ੍ਪੇਸੁ ਨਿਪ੍ਫਤ੍ਤਿਂ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਜ੍ਝਾਸਯਤਾਯ ਘਰਾਵਾਸਂ ਪਹਾਯ ਤਾਪਸਪਬ੍ਬਜ੍ਜਂ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਚੁਦ੍ਦਸਸਹਸ੍ਸਤਾਪਸਪਰਿਵਾਰੋ ਹਿਮਵਨ੍ਤਸ੍ਸ ਅਵਿਦੂਰੇ ਸਮਗ੍ਗੇ ਨਾਮ ਪਬ੍ਬਤੇ ਅਸ੍ਸਮਂ ਕਾਰੇਤ੍ਵਾ ਵਸਨ੍ਤੋ ਝਾਨਾਭਿਞ੍ਞਾਯੋ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਤਾਪਸਾਨਂ ਓਵਾਦਾਨੁਸਾਸਨਿਯੋ ਦੇਨ੍ਤੋ ਏਕਦਿਵਸਂ ਏਵਂ ਚਿਨ੍ਤੇਸਿ – ''ਅਹਂ ਖੋ ਦਾਨਿ ਇਮੇਹਿ ਤਾਪਸੇਹਿ ਸਕ੍ਕਤੋ ਗਰੁਕਤੋ ਪੂਜਿਤੋ ਵਿਹਰਾਮਿ, ਮਯਾ ਪਨ ਪੂਜੇਤਬ੍ਬੋ ਨ ਉਪਲਬ੍ਭਤਿ, ਦੁਕ੍ਖੋ ਖੋ ਪਨਾਯਂ ਲੋਕੇ ਯਦਿਦਂ ਅਗਰੁਵਾਸੋ''ਤਿ। ਏਵਂ ਪਨ ਚਿਨ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਪੁਰਿਮਬੁਦ੍ਧੇਸੁ ਕਤਾਧਿਕਾਰਤਾਯ ਪੁਰਿਮਬੁਦ੍ਧਾਨਂ ਚੇਤਿਯੇ ਅਤ੍ਤਨਾ ਕਤਂ ਪੂਜਾਸਕ੍ਕਾਰਂ ਅਨੁਸ੍ਸਰਿਤ੍ਵਾ ''ਯਂਨੂਨਾਹਂ ਪੁਰਿਮਬੁਦ੍ਧੇ ਉਦ੍ਦਿਸ੍ਸ ਪੁਲਿਨਚੇਤਿਯਂ ਕਤ੍ਵਾ ਪੂਜਂ ਕਰੇਯ੍ਯ''ਨ੍ਤਿ ਹਟ੍ਠਤੁਟ੍ਠੋ ਇਦ੍ਧਿਯਾ ਪੁਲਿਨਥੂਪਂ ਸੁਵਣ੍ਣਮਯਂ ਮਾਪੇਤ੍ਵਾ ਸੁਵਣ੍ਣਮਯਾਦੀਹਿ ਤਿਸਹਸ੍ਸਮਤ੍ਤੇਹਿ ਪੁਪ੍ਫੇਹਿ ਦੇਵਸਿਕਂ ਪੂਜਂ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਯਾਵਤਾਯੁਕਂ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਕਤ੍ਵਾ ਅਪਰਿਹੀਨਜ੍ਝਾਨੋ ਕਾਲਂ ਕਤ੍ਵਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮਲੋਕੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੋ। ਤਤ੍ਥਾਪਿ ਯਾਵਤਾਯੁਕਂ ਠਤ੍ਵਾ ਤਤੋ ਚੁਤੋ ਤਾਵਤਿਂਸੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਅਪਰਾਪਰਂ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਸਂਸਰਨ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਵੇਸਾਲਿਯਂ ਲਿਚ੍ਛਵਿਰਾਜਕੁਲੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਵ**ਸਭੋ**ਤਿ ਲਦ੍ਧਨਾਮੋ ਵਯਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਭਗਵਤੋ ਵੇਸਾਲਿਗਮਨੇ ਬੁਦ੍ਧਾਨੁਭਾਵਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਪਟਿਲਦ੍ਧਸਦ੍ਧੋ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਂ ਪਟ੍ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਨਚਿਰਸ੍ਸੇਵ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਾਪੁਣਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੨.੫੦.੫੭-੯੨) –

''ਹਿਮਵਨ੍ਤਸ੍ਸਾਵਿਦੂਰੇ, ਸਮਗ੍ਗੋ ਨਾਮ ਪਬ੍ਬਤੋ।

ਅਸ੍ਸਮੋ ਸੁਕਤੋ ਮਯ੍ਹੰ, ਪਣ੍ਣਸਾਲਾ ਸੁਮਾਪਿਤਾ॥

''ਨਾਰਦੋ ਨਾਮ ਨਾਮੇਨ, ਜਟਿਲੋ ਉਗ੍ਗਤਾਪਨੋ।
ਚਤੁਦ੍ਦਸਸਹਸ੍ਸਾਨਿ, ਸਿਸ੍ਸਾ ਪਰਿਚਰਨ੍ਤਿ ਮੰ॥

''ਪਟਿਸਲ੍ਲੀਨਕੋ ਸਨ੍ਤੋ, ਏਵੰ ਚਿਨ੍ਤੇਸਹੰ ਤਦਾ।
ਸਬ੍ਬੋ ਜਨੋ ਮੰ ਪੂਜੇਤਿ, ਨਾਹੰ ਪੂਜੇਮਿ ਕਿਞ੍ਚਨੰ॥

''ਨ ਮੇ ਓਵਾਦਕੋ ਅਤ੍ਥਿ, ਵਤ੍ਤਾ ਕੋਚਿ ਨ ਵਿਜ੍ਜਤਿ।
ਅਨਾਚਰਿਯੁਪਜ੍ਝਾਯੋ, ਵਨੇ ਵਾਸੰ ਉਪੇਮਹੰ॥

''ਉਪਾਸਮਾਨੋ ਯਮਹੰ, ਗਰੁਚਿਤ੍ਤੰ ਉਪਟ੍ਠਹੇ।
ਸੋ ਮੇ ਆਚਰਿਯੋ ਨਤ੍ਥਿ, ਵਨਵਾਸੋ ਨਿਰਤ੍ਥਕੋ॥

''ਆਯਾਗੰ ਮੇ ਗਵੇਸਿਸ੍ਸੰ, ਗਰੁੰ ਭਾਵਨਿਯੰ ਤਥਾ।
ਸਾਵਸ੍ਸਯੋ ਵਸਿਸ੍ਸਾਮਿ, ਨ ਕੋਚਿ ਗਰਹਿਸ੍ਸਤਿ॥

''ਉਤ੍ਤਾਨਕੂਲਾ ਨਦਿਕਾ, ਸੁਪਤਿਤ੍ਥਾ ਮਨੋਰਮਾ।
ਸੰਸੁਦ੍ਧਪੁਲਿਨਾਕਿਣ੍ਣਾ, ਅਵਿਦੂਰੇ ਮਮਸ੍ਸਮੰ॥

''ਨਦਿੰ ਅਮਰਿਕੰ ਨਾਮ, ਉਪਗਨ੍ਤ੍ਵਾਨਹੰ ਤਦਾ।
ਸੰਵਡ੍ਢਯਿਤ੍ਵਾ ਪੁਲਿਨੰ, ਅਕੰ ਪੁਲਿਨਚੇਤਿਯੰ॥

''ਯੇ ਤੇ ਅਹੇਸੁੰ ਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਾ, ਭਵਨ੍ਤਕਰਣਾ ਮੁਨੀ।
ਤੇਸੰ ਏਤਾਦਿਸੋ ਥੂਪੋ, ਤੰ ਨਿਮਿਤ੍ਤੰ ਕਰੋਮਹੰ॥

''ਕਰਿਤ੍ਵਾ ਪੁਲਿਨੰ ਥੂਪੰ, ਸੋਵਣ੍ਣੰ ਮਾਪਯਿਂ ਅਹੰ।
ਸੋਣ੍ਣਕਿਙ੍ਕਣਿਪੁਪ੍ਫਾਨਿ, ਸਹਸ੍ਸੇ ਤੀਣਿ ਪੂਜਯਿਂ॥

''ਸਾਯਪਾਤੰ ਨਮਸ੍ਸਾਮਿ, ਵੇਦਜਾਤੋ ਕਤਞ੍ਜਲੀ।
ਸਮ੍ਮੁਖਾ ਵਿਯ ਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੰ, ਵਨ੍ਦਿਂ ਪੁਲਿਨਚੇਤਿਯੰ॥

''ਯਦਾ ਕਿਲੇਸਾ ਜਾਯਨ੍ਤਿ, ਵਿਤਕ੍ਕਾ ਗੇਹਨਿਸ੍ਸਿਤਾ।
ਸਰਾਮਿ ਸੁਕਤੰ ਥੂਪੰ, ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਾਮਿ ਤਾਵਦੇ॥

''ਉਪਨਿਸ੍ਸਾਯ ਵਿਹਰੰ, ਸਤ੍ਥਵਾਹੰ ਵਿਨਾਯਕੰ।
ਕਿਲੇਸੇ ਸੰਵਸੇਯ੍ਯਾਸਿ, ਨ ਯੁਤ੍ਤੰ ਤਵ ਮਾਰਿਸ॥

''ਸਹ ਆਵਜ੍ਜਿਤੇ ਥੂਪੇ, ਗਾਰਵੰ ਹੋਤਿ ਮੇ ਤਦਾ।
ਕੁਵਿਤਕ੍ਕੇ ਵਿਨੋਦੇਸਿਂ, ਨਾਗੋ ਤੁਤ੍ਤਟ੍ਟਿਤੋ ਯਥਾ॥

‘‘ਏਵਂ ਵਿਹਰਮਾਨਂ ਮਂ, ਮਚ੍ਚੁਰਾਜਾਭਿਮਦ੍ਦਥ।
ਤਤ੍ਥ ਕਾਲਙ੍ਕਤੋ ਸਨ੍ਤੋ, ਬ੍ਰਹ੍ਮਲੋਕਮਗਚ੍ਛਹਂ॥

‘‘ਯਾਵਤਾਯੁਂ ਵਸਿਤ੍ਵਾਨ, ਤਿਦਿਵੇ ਉਪਪਜ੍ਜਹਂ।
ਅਸੀਤਿਕ੍ਖਤ੍ਤੁਂ ਦੇਵਿਨ੍ਦੋ, ਦੇਵਰਜ੍ਜਮਕਾਰਯਿਂ॥

‘‘ਸਤਾਨਂ ਤੀਣਿਕ੍ਖਤ੍ਤੁਞ੍ਚ, ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀ ਅਹੋਸਹਂ।
ਪਦੇਸਰਜ੍ਜਂ ਵਿਪੁਲਂ, ਗਣਨਾਤੋ ਅਸਙ੍ਖਿਯਂ॥

‘‘ਸੋਣ੍ਣਕਿਙ੍ਕਣਿਪੁਪ੍ਫਾਨਂ, ਵਿਪਾਕਂ ਅਨੁਭੋਮਹਂ।
ਧਾਤੀਸਤਸਹਸ੍ਸਾਨਿ, ਪਰਿਵਾਰੇਨ੍ਤਿ ਮਂ ਭਵੇ॥

‘‘ਥੂਪਸ੍ਸ ਪਰਿਚਿਣ੍ਣਤ੍ਤਾ, ਰਜੋਜਲ੍ਲਂ ਨ ਲਿਮ੍ਪਤਿ।
ਗਤ੍ਤੇ ਸੇਦਾ ਨ ਮੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ, ਸੁਪ੍ਪਭਾਸੋ ਭਵਾਮਹਂ॥

‘‘ਅਹੋ ਮੇ ਸੁਕਤੋ ਥੂਪੋ, ਸੁਦਿਟ੍ਠਾਮਰਿਕਾ ਨਦੀ।
ਥੂਪਂ ਕਤ੍ਵਾਨ ਪੁਲਿਨਂ, ਪਤ੍ਤੋਮ੍ਹਿ ਅਚਲਂ ਪਦਂ॥

‘‘ਕੁਸਲਂ ਕਤ੍ਤੁਕਾਮੇਨ, ਜਨ੍ਤੁਨਾ ਸਾਰਗਾਹਿਨਾ।
ਨਤ੍ਥਿ ਖੇਤ੍ਤਂ ਅਖੇਤ੍ਤਂ ਵਾ, ਪਟਿਪਤ੍ਤੀਵ ਸਾਧਕਾ॥

‘‘ਯਥਾਪਿ ਬਲਵਾ ਪੋਸੋ, ਅਣ੍ਣਵਂਤਰਿਤੁਸ੍ਸਹੇ।
ਪਰਿਤ੍ਤਂ ਕਟ੍ਠਮਾਦਾਯ, ਪਕ੍ਖਨ੍ਦੇਯ੍ਯ ਮਹਾਸਰਂ॥

‘‘ਇਮਾਹਂ ਕਟ੍ਠਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ, ਤਰਿਸ੍ਸਾਮਿ ਮਹੋਦਧਿਂ।
ਉਸ੍ਸਾਹੇਨ ਵੀਰਿਯੇਨ, ਤਰੇਯ੍ਯ ਉਦਧਿਂ ਨਰੋ॥

‘‘ਤਥੇਵ ਮੇ ਕਤਂ ਕਮ੍ਮਂ, ਪਰਿਤ੍ਤਂ ਥੋਕਕਞ੍ਚ ਯਂ।
ਤਂ ਕਮ੍ਮਂ ਉਪਨਿਸ੍ਸਾਯ, ਸਂਸਾਰਂ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮਿਂ॥

‘‘ਪਚ੍ਛਿਮੇ ਭਵੇ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤੇ, ਸੁਕ੍ਕਮੂਲੇਨ ਚੋਦਿਤੋ।
ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਪੁਰੇ ਜਾਤੋ, ਮਹਾਸਾਲੇ ਸੁਅਡ੍ਢਕੇ॥

‘‘ਸਦ੍ਧਾ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹਂ, ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਰਣਂ ਗਤਾ।
ਉਭੋ ਦਿਟ੍ਠਪਦਾ ਏਤੇ, ਅਨੁਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਸਾਸਨਂ॥

‘‘ਬੋਧਿਪਪਟਿਕਂ ਗਯ੍ਹ, ਸੋਣ੍ਣਥੂਪਮਕਾਰਯੁਂ।
ਸਾਯਪਾਤਂ ਨਮਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਸਕ੍ਯਪੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮੁਖਾ॥

‘‘ਉਪੋਸਥਮ੍ਹਿ ਦਿਵਸੇ, ਸੋਣ੍ਣਥੂਪਂ ਵਿਨੀਹਰੁਂ।

ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ᩅਣ੍ਣਂ ਕਿਤ੍ਤੇਨ੍ਤਾ, ਤਿਯਾਮਂ ᩅੀਤਿਨਾਮਯੁਂ॥

‘‘ਸਹ ਦਿਸ੍ᩅਾਨਹਂ ਥੂਪਂ, ਸਰਿਂ ਪੁਲਿਨਚੇਤਿਯਂ।
ਏਕਾਸਨੇ ਨਿਸੀਦਿਤ੍ᩅਾ, ਅਰਹਤ੍ਤਮਪਾਪੁਣਿਂ॥

‘‘ਗᩅੇਸਮਾਨੋ ਤਂ ᩅੀਰਂ, ਧਮ੍ਮਸੇਨਾਪਤਿਦ੍ਦਸਂ।
ਅਗਾਰਾ ਨਿਕ੍ਖਮਿਤ੍ᩅਾਨ, ਪਬ੍ਬਜਿਂ ਤਸ੍ਸ ਸਨ੍ਤਿਕੇ॥

‘‘ਜਾਤਿਯਾ ਸਤ੍ਤᩅਸ੍ਸੇਨ, ਅਰਹਤ੍ਤਮਪਾਪੁਣਿਂ।
ਉਪਸਮ੍ਪਾਦਯੀ ਬੁਦ੍ਧੋ, ਗੁਣਮਞ੍ਞਾਯ ਚਕ੍ਖੁਮਾ॥

‘‘ਦਾਰਕੇਨੇᩅ ਸਨ੍ਤੇਨ, ਕਿਰਿਯਂ ਨਿਟ੍ਠਿਤਂ ਮਯਾ।
ਕਤਂ ਮੇ ਕਰਣੀਯਜ੍ਜ, ਸਕਜਪੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਸਾਸਨੇ॥

‘‘ਸਬ੍ਬᩅੇਰਭਯਾਤੀਤੋ, ਸਬ੍ਬਸਙ੍ਗਾਤਿਗੋ ਇਸਿ।
ਸਾᩅਕੋ ਤੇ ਮਹਾᩅੀਰ, ਸੋਣ੍ਣਥੂਪਸ੍ਸਿਦਂ ਫਲਂ॥

‘‘ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹਂ...ਪੇ॰... ਕਤਂ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ’’ਨ੍ਤਿ॥

ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਨ ਪਤ੍ᩅਾ ਦਾਯਕਾਨੁਗ੍ਗਹਂ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਤੇਹਿ ਉਪਨੀਤੇ ਪਚ੍ਚਯੇ ਨ ਪਟਿਕ੍ਖਿਪਤਿ, ਯਥਾਲਦ੍ਧਯੇᩅ ਪਰਿਭੁਞ੍ਜਤਿ। ਤਂ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਾ ‘‘ਅਯਂ ਕਾਯਦਲ੍ਹਿਬਹੁਲੋ ਅਰਕ੍ਖਿਤਚਿਤ੍ਤੋ’’ਤਿ ਮਞ੍ਞਮਾਨਾ ਅᩅਮਞ੍ਞਨ੍ਤਿ। ਥੇਰੋ ਤਂ ਅਗਣੇਨ੍ਤੋᩅ ᩅਿਹਰਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਪਨ ਅᩅਿਦੂਰੇ ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਕੁਹਕਭਿਕ੍ਖੁ ਪਾਪਿਚ੍ਛੋ ਸਮਾਨੋ ਅਪ੍ਪਿਚ੍ਛੋ ᩅਿਯ ਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠੋ ᩅਿਯ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਲੋਕਂ ᩅਞ੍ਚੇਨ੍ਤੋ ᩅਿਹਰਤਿ। ਮਹਾਜਨੋ ਤਂ ਅਰਹਨ੍ਤਂ ᩅਿਯ ਸਮ੍ਭਾᩅੇਤਿ। ਅਥਸ੍ਸ ਸਕ੍ਕੋ ਦੇᩅਾਨਮਿਨ੍ਦੋ ਤਂ ਪᩅਤ੍ਤਿਂ ਞਤ੍ᩅਾ ਥੇਰਂ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ᩅਾ, ‘‘ਭਨ੍ਤੇ, ਕਿਂ ਨਾਮ ਕੁਹਕੋ ਕਰੋਤੀ’’ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿ। ਥੇਰੋ ਪਾਪਿਚ੍ਛਂ ਗਰਹਨ੍ਤੋ –

੧੩੯.‘‘ਪੁਬ੍ਬੇ ਹਨਤਿ ਅਤ੍ਤਾਨਂ, ਪਚ੍ਛਾ ਹਨਤਿ ਸੋ ਪਰੇ।
ਸੁਹਤਂ ਹਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਤਾਨਂ, ᩅੀਤਂਸੇਨੇᩅ ਪਕ੍ਖਿਮਾ॥

੧੪੦.‘‘ਨ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਬਹਿᩅਣ੍ਣੋ, ਅਨ੍ਤੋᩅਣ੍ਣੋ ਹਿ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ।
ਯਸ੍ਮਿਂ ਪਾਪਾਨਿ ਕਮ੍ਮਾਨਿ, ਸ ᩅੇ ਕਣ੍ਹੋ ਸੁਜਮ੍ਪਤੀ’’ਤਿ॥ – ਗਾਥਾਦ੍ᩅਯਮਾਹ।

ਤਤ੍ਥ **ਪੁਬ੍ਬੇ ਹਨਤਿ ਅਤ੍ਤਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਕੁਹਕਪੁਗ੍ਗਲੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਕੁਹਕᩅੁਤ੍ਤਿਯਾ ਲੋਕਂ ᩅਞ੍ਚੇਨ੍ਤੋ ਪਾਪਿਚ੍ਛਤਾਦੀਹਿ ਪਾਪਧਮ੍ਮੇਹਿ ਪਠਮਮੇᩅ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਹਨਤਿ, ਅਤ੍ਤਨੋ ਕੁਸਲਕੋਟ੍ਠਾਸਂ ᩅਿਨਾਸੇਤਿ। **ਪਚ੍ਛਾ ਹਨਤਿ ਸੋ ਪਰੇ**ਤਿ ਸੋ ਕੁਹਕੋ ਪਠਮਂ ਤਾᩅ ᩅੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਹਨ੍ਤ੍ᩅਾ ਪਚ੍ਛਾ ਪਰੇ ਯੇਹਿ ‘‘ਅਯਂ ਭਿਕ੍ਖੁ ਪੇਸਲੋ ਅਰਿਯੋ’’ਤਿ ᩅਾ ਸਮ੍ਭਾᩅੇਨ੍ਤੇਹਿ ਕਾਰਾ ਕਤਾ, ਤੇ ਹਨਤਿ ਤੇਸਂ ਕਾਰਾਨਿ ਅਤ੍ਤਨਿ ਕਤਾਨਿ ਅਮਹਪ੍ਫਲਾਨਿ ਕਤ੍ᩅਾ ਪਚ੍ਚਯᩅਿਨਾਸਨੇਨ ᩅਿਨਾਸੇਤਿ। ਸਤਿਪਿ ਕੁਹਕਸ੍ਸ ਉਭਯਹਨਨੇ ਅਤ੍ਤਹਨਨੇ ਪਨ ਅਯਂ ᩅਿਸੇਸੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਆਹ **ਸੁਹਤਂ ਹਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਤਾਨ**ਨ੍ਤਿ। ਸੋ ਕੁਹਕੋ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਹਨਨ੍ਤੋ ਸੁਹਤਂ ਕਤ੍ᩅਾ ਹਨ੍ਤਿ ᩅਿਨਾਸੇਤਿ, ਯਥਾ ਕਿਂ? **ᩅੀਤਂਸੇਨੇᩅ ਪਕ੍ਖਿਮਾ**ਤਿ, **ᩅੀਤਂਸੋ**ਤਿ ਦੀਪਕਸਕੁਣੋ, ਤੇਨ। **ਪਕ੍ਖਿਮਾ**ਤਿ ਸਾਕੁਣਿਕੋ। ਯਥਾ ਤੇਨ ᩅੀਤਂਸਸਕੁਣੇਨ ਅਞ੍ਞੇ ਸਕੁਣੇ ᩅਞ੍ਚੇਤ੍ᩅਾ ਹਨਨ੍ਤੋ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਇਧ ਲੋਕੇਪਿ ਹਨਤਿ ᩅਿਞ੍ਞੂਗਰਹਸਾᩅਜ੍ਜਸਭਾᩅਾਦਿਨਾ, ਸਮ੍ਪਰਾਯਂ ਪਨ ਦੁਗ੍ਗਤਿਪਰਿਕ੍ਕਿਲੇਸੇਨ ਹਨਤਿਯੇᩅ, ਨ ਪਨ ਤੇ ਸਕੁਣੇ ਪਚ੍ਛਾ ਹਨ੍ਤੁਂ ਸਕ੍ਕੋਤਿ, ਏᩅਂ ਕੁਹਕੋਪਿ ਕੋਹਞ੍ਞੇਨ ਲੋਕਂ ᩅਞ੍ਚੇਤ੍ᩅਾ ਇਧ ਲੋਕੇਪਿ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਹਨਤਿ ᩅਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰᩅਿਞ੍ਞੂਗਰਹਾਦੀਹਿ, ਪਰਲੋਕੇਪਿ ਦੁਗ੍ਗਤਿਪਰਿਕ੍ਕਿਲੇਸੇਹਿ, ਨ ਪਨ ਤੇ ਪਚ੍ਚਯਦਾਯਕੇ ਅਪਾਯਦੁਕ੍ਖਂ ਪਾਪੇਤਿ। ਅਪਿਚ

ਕੁਹਕੋ ਦਕ੍ਖਿਣਾਯ ਅਮਹਪ੍ਫਲਭਾਵਕਰਣੇਨੇਵ ਦਾਯਕਂ ਹਨਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਨ ਨਿਪ੍ਫਲਭਾਵਕਰਣੇਨ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹੇਤਂ ਭਗਵਤਾ – ''ਦੁਸ੍ਸੀਲਸ੍ਸ ਮਨੁਸ੍ਸਭੂਤਸ੍ਸ ਦਾਨਂ ਦਤ੍ਵਾ ਸਹਸ੍ਸਗੁਣਾ ਦਕ੍ਖਿਣਾ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖਿਤਬ੍ਬਾ''ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੩.੩੭੯)। ਤੇਨਾਹ "**ਸੁਹਤਂ ਹਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਤਾਨ**"ਨ੍ਤਿ।

ਏਵਂ ਬਾਹਿਰਪਰਿਮਜ੍ਜਨਮਤ੍ਤੇ ਠਿਤਾ ਪੁਗ੍ਗਲਾ ਸੁਦ੍ਧਾ ਨਾਮ ਨ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਅਬ੍ਭਨ੍ਤਰਸੁਦ੍ਧਿਯਾ ਏਵ ਪਨ ਸੁਦ੍ਧਾ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ "**ਨ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ**"ਤਿ ਦੁਤਿਯਂ ਗਾਥਮਾਹ। ਤਸ੍ਸਤ੍ਥੋ – ਇਰਿਯਾਪਥਸਣ੍ਠਪਨਾਦਿਬਹਿਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਮਤ੍ਤੇਨ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਨ ਹੋਤਿ। ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਅਤ੍ਥੋ ਹਿ ਇਧ ਵ**ਣ੍ਣ**-ਸਦ੍ਦੋ। ਅਬ੍ਭਨ੍ਤਰੇ ਪਨ ਸੀਲਾਦਿਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਹੋਤਿ, ''ਬਾਹਿਤਪਾਪੋ **ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ**''ਤਿ ਕਤ੍ਵਾ। ਤਸ੍ਮਾ "**ਯਸ੍ਮਿਂ ਪਾਪਾਨਿ** ਲਾਮਕਾਨਿ **ਕਮ੍ਮਾਨਿ** ਸਂਵਿਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਏਕਂਸੇਨ ਸੋ **ਕਣ੍ਹੋ** ਨਿਹੀਨਪੁਗ੍ਗਲੋ''ਤਿ **ਸੁਜਮ੍ਪਤਿ,** ਦੇਵਾਨਮਿਨ੍ਦ, ਜਾਨਾਹਿ। ਤਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਸਕ੍ਕੋ ਕੁਹਕਭਿਕ੍ਖੁਂ ਤਜ੍ਜੇਤ੍ਵਾ ''ਧਮ੍ਮੇ ਵਤ੍ਤਾਹੀ''ਤਿ ਓਵਦਿਤ੍ਵਾ ਸਕਟ੍ਠਾਨਮੇਵ ਗਤੋ।

ਵਸਭਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਦੁਕਨਿਪਾਤੇ ਪਠਮਵਗ੍ਗਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੨. ਦੁਤਿਯਵਗ੍ਗੋ

੧. ਮਹਾਚੁਨ੍ਦਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਸੁਸ੍ਸੂਸਾਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਮਹਾਚੁਨ੍ਦਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਅਯਮ੍ਪਿ ਪੁਰਿਮਬੁਦ੍ਧੇਸੁ ਕਤਾਧਿਕਾਰੋ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਭਵੇ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਉਪਚਿਨਨ੍ਤੋ ਵਿਪਸ੍ਸਿਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਕੁਮ੍ਭਕਾਰਕੁਲੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਵਿਞ੍ਞੁਤਂ ਪਤ੍ਤੋ ਕੁਮ੍ਭਕਾਰਕਮ੍ਮੇਨ ਜੀਵਨ੍ਤੋ ਏਕਦਿਵਸਂ ਸਤ੍ਥਾਰਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਪਸਨ੍ਨਮਾਨਸੋ ਏਕਂ ਮਤ੍ਤਿਕਾਪਤ੍ਤਂ ਸ੍ਵਾਭਿਸਙ੍ਖਤਂ ਕਤ੍ਵਾ ਭਗਵਤੋ ਅਦਾਸਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮੇਨ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਸਂਸਰਨ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਮਗਧਰਟ੍ਠੇ ਨਾਲਕਗਾਮੇ ਰੂਪਸਾਰਿਯਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਿਯਾ ਪੁਤ੍ਤੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਕਨਿਟ੍ਠਭਾਤਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ, **ਚੁਨ੍ਦੋ**ਤਿਸ੍ਸ ਨਾਮਂ ਅਹੋਸਿ। ਸੋ ਵਯਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਧਮ੍ਮਸੇਨਾਪਤਿਂ ਅਨੁਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਤਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਵਿਪਸ੍ਸਨਂ ਪਟ੍ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਘਟੇਨ੍ਤੋ ਵਾਯਮਨ੍ਤੋ ਨਚਿਰਸ੍ਸੇਵ ਛਲਭਿਞ੍ਞੋ ਅਹੋਸਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੨.੫੧.੩੯-੫੦) –

''ਨਗਰੇ ਹਂਸਵਤਿਯਾ, ਕੁਮ੍ਭਕਾਰੋ ਅਹੋਸਹਂ।
ਅਦ੍ਦਸਂ ਵਿਰਜਂ ਬੁਦ੍ਧਂ, ਓਘਤਿਣ੍ਣਮਨਾਸਵਂ॥

''ਸੁਕਤਂ ਮਤ੍ਤਿਕਾਪਤ੍ਤਂ, ਬੁਦ੍ਧਸੇਟ੍ਠਸ੍ਸਦਾਸਹਂ।
ਪਤ੍ਤਂ ਦਤ੍ਵਾ ਭਗਵਤੋ, ਉਜੁਭੂਤਸ੍ਸ ਤਾਦਿਨੋ॥

''ਭਵੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਮਾਨੋਹਂ, ਸੋਣ੍ਣਥਾਲੇ ਲਭਾਮਹਂ।
ਰੂਪਿਮਯੇ ਚ ਸੋਵਣ੍ਣੇ, ਤਟ੍ਟਿਕੇ ਚ ਮਣੀਮਯੇ॥

''ਪਾਤਿਯੋ ਪਰਿਭੁਞ੍ਜਾਮਿ, ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮਸ੍ਸਿਦਂ ਫਲਂ।
ਯਸਾਨਞ੍ਚ ਧਨਾਨਞ੍ਚ, ਅਗ੍ਗਭੂਤੋ ਚ ਹੋਮਹਂ॥

''ਯਥਾਪਿ ਭਦ੍ਦਕੇ ਖੇਤ੍ਤੇ, ਬੀਜਂ ਅਪ੍ਪਮ੍ਪਿ ਰੋਪਿਤਂ।
ਸਮ੍ਮਾਧਾਰਂ ਪਵੇਚ੍ਛਨ੍ਤੇ, ਫਲਂ ਤੋਸੇਤਿ ਕਸ੍ਸਕਂ॥

‘‘ਤਥੇਵਿਦੰ ਪਤੁਦਾਨੰ, ਬੁਦ੍ਧਖੇਤੁਮ੍ਹਿ ਰੋਪਿਤੰ।
ਪੀਤਿਧਾਰੇ ਪਵਸ੍ਸਨ੍ਤੇ, ਫਲੰ ਮੰ ਤੋਸਯਿਸ੍ਸਤਿ॥

‘‘ਯਾਵਤਾ ਖੇਤੁਾ ਵਿਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਸਙ੍ਘਾਪਿ ਚ ਗਣਾਪਿ ਚ।
ਬੁਦ੍ਧਖੇਤੁਸਮੋ ਨਤ੍ਥਿ, ਸੁਖਦੋ ਸਬ੍ਬਪਾਣਿਨੰ॥

‘‘ਨਮੋ ਤੇ ਪੁਰਿਸਾਜਞ੍ਞ, ਨਮੋ ਤੇ ਪੁਰਿਸੁਤੁਮ।
ਏਕਪਤੁੰ ਦਦਿਤ੍ਵਾਨ, ਪਤ੍ਤੋਮ੍ਹਿ ਅਚਲੰ ਪਦੰ॥

‘‘ਏਕਨਵੁਤਿਤੋ ਕਪ੍ਪੇ, ਯੰ ਪਤੁਮਦਦਿੰ ਤਦਾ।
ਦੁਗ੍ਗਤਿੰ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ, ਪਤੁਦਾਨਸ੍ਸਿਦੰ ਫਲੰ॥

‘‘ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹੰ…ਪੇ॰… ਕਤੰ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ’’ਨ੍ਤਿ॥
ਛਲਭਿਞ੍ਞੋ ਪਨ ਹੁਤ੍ਵਾ ਅਤੁਨਾ ਪਟਿਲਦ੍ਧਸਮ੍ਪਤ੍ତਿਯਾ ਕਾਰਣਭੂਤੰ ਗਰੂਪਨਿਸ੍ਸਯੰ ਵਿਵੇਕਵਾਸਞ੍ਚ ਕਿਤ੍ਤੇਨ੍ਤੋ –

੧੪੧.‘‘ਸੁਸ੍ਸੂਸਾ ਸੁਤਵਦ੍ਧਨੀ, ਸੁਤੰ ਪਞ੍ਞਾਯ ਵਦ੍ਧਨੰ।
ਪਞ੍ਞਾਯ ਅਤ੍ਥੰ ਜਾਨਾਤਿ, ਞਾਤੋ ਅਤ੍ਥੋ ਸੁਖਾਵਹੋ॥

੧੪੨.‘‘ਸੇਵੇਥ ਪਨ੍ਤਾਨਿ ਸੇਨਾਸਨਾਨਿ, ਚਰੇਯ੍ਯ ਸੰਯੋਜਨਵਿਪ੍ਪਮੋਕ੍ਖੰ।
ਸਚੇ ਰਤਿੰ ਨਾਧਿਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ ਤਤ੍ਥ, ਸਙ੍ਘੇ ਵਸੇ ਰਕ੍ਖਿਤਤ੍ਤੋ ਸਤੀਮਾ’’ਤਿ॥ –

ਗਾਥਾਦ੍ਵਯੰ ਅਭਾਸਿ।

ਤਤ੍ਥ **ਸੁਸ੍ਸੂਸਾ**ਤਿ ਸੋਤਬ੍ਬਯੁਤੁਸ੍ਸ ਸਬ੍ਬਸੁਤਸ੍ਸ ਸੋਤੁਮਿਚ੍ਛਾ, ਗਰੁਸਨ੍ਨਿਵਾਸੋਪਿ। ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਿਕਾਦਿਭੇਦਞ੍ਹਿ ਅਤ੍ਥੰ ਸੋਤੁਮਿਚ੍ਛਨ੍ਤੇਨ ਕਲ੍ਯਾਣਮਿਤੁੇ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਵਤੁਕਰਣੇਨ ਪਯਿਰੁਪਾਸਿਤ੍ਵਾ ਯਦਾ ਤੇ ਪਯਿਰੁਪਾਸਨਾਯ ਆਰਾਧਿਤਚਿਤੁਾ ਕਞ੍ਚਿ ਉਪਨਿਸੀਦਿਤੁਕਾਮਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਅਥ ਨੇ ਉਪਨਿਸੀਦਿਤ੍ਵਾ ਅਧਿਗਤਾਯ ਸੋਤੁਮਿਚ੍ਛਾਯ ਓਹਿਤਸੋਤੇਨ ਸੋਤਬ੍ਬੰ ਹੋਤੀਤਿ ਗਰੁਸਨ੍ਨਿਵਾਸੋਪਿ ਸੁਸ੍ਸੂਸਾਹੇਤੁਤਾਯ ‘‘ਸੁਸ੍ਸੂਸਾ’’ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਸਾ ਪਨਾਯੰ ਸੁਸ੍ਸੂਸਾ ਸਚ੍ਚਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦਾਦਿਪਟਿਸੰਯੁਤੁੰ ਸੁਤੰ ਤੰਸਮਙ੍ਗਿਨੋ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਵਡ੍ਢੇਤਿ ਬ੍ਰੂਹੇਤੀਤਿ **ਸੁਤਵਦ੍ਧਨੀ,** ਬਾਹੁਸਚ੍ਚਕਾਰੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਸੁਤੰ ਪਞ੍ਞਾਯ ਵਦ੍ਧਨ**ਨ੍ਤਿ ਯੰ ਤੰ ‘‘ਸੁਤਧਰੋ ਸੁਤਸਨ੍ਨਿਚਯੋ’’ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੩੩੯; ਅ॰ ਨਿ॰ ੪.੨੨) ‘‘ਇਧੇਕਚ੍ਚਸ੍ਸ ਬਹੁਕੰ ਸੁਤੰ ਹੋਤਿ ਸੁਤੁੰ ਗੇਯ੍ਯੰ ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣ’’ਨ੍ਤਿ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੪.੬) ਚ ਏਵਮਾਦਿਨਾ ਨਯੇਨ ਵੁਤੁੰ ਬਾਹੁਸਚ੍ਚੰ, ਤੰ ਅਕੁਸਲਪ੍ਪਹਾਨਕੁਸਲਾਧਿਗਮਨਹੇਤੁਭੂਤੰ ਪਞ੍ਞੰ ਵਦ੍ਧੇਤੀਤਿ ਸੁਤੰ ਪਞ੍ਞਾਯ ਵਦ੍ਧਨੰ, ਵੁਤੁਞ੍ਹੇਤੰ ਭਗਵਤਾ –

‘‘ਸੁਤਾਵੁਧੋ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਅਕੁਸਲੰ ਪਜਹਤਿ, ਕੁਸਲੰ ਭਾਵੇਤਿ, ਸਾਵਜ੍ਜੰ ਪਜਹਤਿ, ਅਨਵਜ੍ਜੰ ਭਾਵੇਤਿ, ਸੁਦ੍ਧੰ ਅਤੁਾਨੰ ਪਰਿਹਰਤੀ’’ਤਿ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੭.੬੭)।

ਪਞ੍ਞਾਯ ਅਤ੍ਥੰ ਜਾਨਾਤੀਤਿ ਬਹੁਸ੍ਸੁਤੋ ਸੁਤਮਯਞਾਣੇ ਠਿਤੋ ਤੰ ਪਟਿਪਤ੍ਤਿੰ ਪਟਿਪਜ੍ਜਨ੍ਤੋ ਸੁਤਾਨੁਸਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥੂਪਪਰਿਕ੍ਖਾਯ ਧਮ੍ਮਨਿਜ੍ਝਾਨੇਨ ਭਾਵਨਾਯ ਚ ਲੋਕਿਯਲੋਕੁਤੁਰਭੇਦੰ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਾਦਿਵਿਭਾਗੰ ਦੁਕ੍ਖਾਦਿਵਿਭਾਗਞ੍ਚ ਅਤ੍ਥੰ ਯਥਾਭੂਤੰ ਪਜਾਨਾਤਿ ਚ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਤਿ ਚ, ਤੇਨਾਹ ਭਗਵਾ –

‘‘ਸੁਤਸ੍ਸ ਯਥਾਪਰਿਯਤੁਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਮਞ੍ਞਾਯ ਧਮ੍ਮਮਞ੍ਞਾਯ ਧਮ੍ਮਾਨੁਧਮ੍ਮਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤੀ’’ਤਿ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੪.੬)।

‘‘ਧਤਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਅਤ੍ਥਂ ਉਪਪਰਿਕ੍ਖਤਿ, ਅਤ੍ਥਂ ਉਪਪਰਿਕ੍ਖਤੋ ਧਮ੍ਮਾ ਨਿਜ੍ਝਾਨਂ ਖਮਨ੍ਤਿ, ਧਮ੍ਮਨਿਜ੍ਝਾਨਕ੍ਖਨ੍ਤਿਯਾ ਸਤਿ ਛਨ੍ਦੋ ਜਾਯਤਿ, ਛਨ੍ਦਜਾਤੋ ਉਸ੍ਸਹਤਿ, ਉਸ੍ਸਹਿਤ੍ਵਾ ਤੁਲੇਤਿ, ਤੁਲਯਿਤ੍ਵਾ ਪਦਹਤਿ, ਪਹਿਤਤ੍ਤੋ ਸਮਾਨੋ ਕਾਯੇਨ ਚੇਵ ਪਰਮਸਚ੍ਚਂ ਸਚ੍ਛਿਕਰੋਤਿ, ਪਞ੍ਞਾਯ ਚ ਨਂ ਅਤਿਵਿਜ੍ਝ ਪਸ੍ਸਤੀ’’ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੨.੪੩੨) ਚ।

ਞਾਤੋ ਅਤ੍ਥੋ ਸੁਖਾਵਹੋਤਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੋ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਿਕਾਦਿਅਤ੍ਥੋ ਚੇਵ ਦੁਕ੍ਖਾਦਿਅਤ੍ਥੋ ਚ ਯਾਥਾਵਤੋ ਞਾਤੋ ਅਧਿਗਤੋ ਲੋਕਿਯਲੋਕੁਤ੍ਤਰਭੇਦਂ ਸੁਖਂ ਆਵਹਤਿ ਨਿਪ੍ਫਾਦੇਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਠਿਤਾਯ ਭਾਵਨਾਪਞ੍ਞਾਯ ਸੁਤਮਤ੍ਤੇਨੇਵ ਨ ਸਿਜ੍ਝਤੀਤਿ ਤਸ੍ਸਾ ਪਟਿਪਜ੍ਜਨਵਿਧਿਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **“ਸੇਵੇਥ…ਪੇ॰… ਵਿਪ੍ਪਮੋਕ੍ਖ”**ਨ੍ਤਿ ਆਹ। ਤਤ੍ਥ **ਸੇਵੇਥ ਪਨ੍ਤਾਨਿ ਸੇਨਾਸਨਾਨੀ**ਤਿ ਕਾਯਵਿਵੇਕਮਾਹ। ਤੇਨ ਸਂਯੋਜਨਪ੍ਪਹਾਨਸ੍ਸ ਚ ਵਕ੍ਖਮਾਨਤ੍ਤਾ ਵਿਵੇਕਾਰਹਸ੍ਸੇਵ ਵਿਵੇਕਵਾਸੋਤਿ ਸੀਲਸਂਵਰਾਦਯੋ ਇਧ ਅਵੁਤ੍ਤਸਿਦ੍ਧਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। **ਚਰੇਯ੍ਯ ਸਂਯੋਜਨਵਿਪ੍ਪਮੋਕ੍ਖ**ਨ੍ਤਿ ਯਥਾ ਸਂਯੋਜਨੇਹਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਵਿਪ੍ਪਮੁਚ੍ਚਤਿ, ਤਥਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਭਾਵਨਂ ਮਗ੍ਗਭਾਵਨਞ੍ਚ ਚਰੇਯ੍ਯ ਪਟਿਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਸਚੇ ਰਤਿਂ ਨਾਧਿਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਤੇਸੁ ਪਨ੍ਤਸੇਨਾਸਨੇਸੁ ਯਥਾਲਦ੍ਧੇਸੁ ਅਧਿਕੁਸਲਧਮ੍ਮੇਸੁ ਚ ਰਤਿਂ ਪੁਬ੍ਬੇਨਾਪਰਂ ਵਿਸੇਸਸ੍ਸ ਅਲਾਭਤੋ ਅਭਿਰਤਿਂ ਨ ਲਭੇਯ੍ਯ, **ਸਙ੍ਘੇ** ਭਿਕ੍ਖੁਸਮੂਹੇ **ਰਕ੍ਖਿਤਤ੍ਤੋ** ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਪਰਿਗ੍ਗਣ੍ਹਨਤੋ ਰਕ੍ਖਿਤਚਿਤ੍ਤੋ ਛਸੁ ਦ੍ਵਾਰੇਸੁ ਸਤਿਆਰਕ੍ਖਾਯ ਉਪਟ੍ਠਪਨੇਨ **ਸਤਿਮਾ ਵਸੇਯ੍ਯ** ਵਿਹਰੇਯ੍ਯ, ਏਵਂ ਵਿਹਰਨ੍ਤਸ੍ਸ ਚ ਅਪਿ ਨਾਮ ਸਂਯੋਜਨਵਿਪ੍ਪਮੋਕ੍ਖੋ ਭਵੇਯ੍ਯਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ।

ਮਹਾਚੁਨ੍ਦਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੨. ਜੋਤਿਦਾਸਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਯੇ ਖੋ ਤੇਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਜੋਤਿਦਾਸਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਅਯਮ੍ਪਿ ਪੁਰਿਮਬੁਦ੍ਧੇਸੁ ਕਤਾਧਿਕਾਰੋ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਭਵੇ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਉਪਚਿਨਨ੍ਤੋ ਸਿਖਿਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਕੁਲਗੇਹੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਵਿਞ੍ਞੁਤਂ ਪਤ੍ਤੋ ਏਕਦਿਵਸਂ ਸਤ੍ਥਾਰਂ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਪਸਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੋ ਕਾਸੁਮਾਰਿਕਫਲਂ ਅਦਾਸਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮੇਨ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਸਂਸਰਨ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਪਾਦਿਯਤ੍ਤਜਨਪਦੇ ਵਿਭਵਸਮ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਸ੍ਸ ਪੁਤ੍ਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ, **ਜੋਤਿਦਾਸੋ**ਤਿਸ੍ਸ ਨਾਮਂ ਅਹੋਸਿ। ਸੋ ਵਿਞ੍ਞੁਤਂ ਪਤ੍ਵਾ ਘਰਮਾਵਸਨ੍ਤੋ ਏਕਦਿਵਸਂ ਮਹਾਕਸ੍ਸਪਤ੍ਥੇਰਂ ਅਤ੍ਤਨੋ ਗਾਮੇ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਚਰਨ੍ਤਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਪਸਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੋ ਭੋਜੇਤ੍ਵਾ ਥੇਰਸ੍ਸ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਧਮ੍ਮਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਗਾਮਸਮੀਪੇ ਪਬ੍ਬਤੇ ਮਹਨ੍ਤਂ ਵਿਹਾਰਂ ਕਾਰੇਤ੍ਵਾ ਥੇਰਂ ਤਤ੍ਥ ਵਾਸੇਤ੍ਵਾ ਚਤੂਹਿ ਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ਉਪਟ੍ਠਹਨ੍ਤੋ ਥੇਰਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਦੇਸਨਾਯ ਪਟਿਲਦ੍ਧਸਂਵੇਗੋ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਕਮ੍ਮਂ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਨਚਿਰਸ੍ਸੇਵ ਛਲ਼ਭਿਞ੍ਞੋ ਅਹੋਸਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੨.੫੧.੫੧-੫੬) –

‘‘ਕਣਿਕਾਰਂਵ ਜੋਤਨ੍ਤਂ, ਨਿਸਿਨ੍ਨਂ ਪਬ੍ਬਤਨ੍ਤਰੇ।
ਅਦ੍ਦਸਂ ਵਿਰਜਂ ਬੁਦ੍ਧਂ, ਲੋਕਜੇਟ੍ਠਂ ਨਰਾਸਭਂ॥

‘‘ਪਸਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੋ ਸੁਮਨੋ, ਸਿਰੇ ਕਤ੍ਵਾਨ ਅਞ੍ਜਲਿਂ।
ਕਾਸੁਮਾਰਿਕਮਾਦਾਯ, ਬੁਦ੍ਧਸੇਟ੍ਠਸ੍ਸਦਾਸਹਂ॥

‘‘ਏਕਤਿਂਸੇ ਇਤੋ ਕਪ੍ਪੇ, ਯਂ ਫਲਂ ਅਦਦਿਂ ਤਦਾ।
ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ, ਫਲਦਾਨਸ੍ਸਿਦਂ ਫਲਂ॥

‘‘ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹਂ…ਪੇ॰… ਕਤਂ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ’’ਨ੍ਤਿ॥

ਛਲਭਿਞ੍ਞੋ ਪਨ ਹੁਤ੍ਵਾ ਤੀਣਿ ਪਿਟਕਾਨਿ ਉਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਵਿਸੇਸਤੋ ਵਿਨਯਪਿਟਕੇ ਸੁਕੁਸਲਭਾਵਂ ਪਤ੍ਵਾ ਦਸਵਸ੍ਸਿਕੋ ਪਰਿਸੁਪਟ੍ਠਾਕੋ ਚ ਹੁਤ੍ਵਾ ਬਹੂਹਿ ਭਿਕ੍ਖੂਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਵਨ੍ਦਿਤੁਂ ਸਾਵਤ੍ਥਿਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੋ ਅਨ੍ਤਰਾਮਗ੍ਗੇ ਅਦ੍ਧਾਨਪਰਿਸ੍ਸਮਵਿਨੋਦਨਤ੍ਥਂ ਤਿਤ੍ਥਿਯਾਨਂ ਆਰਾਮਂ ਪਵਿਸਿਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਏਕਂ ਪਞ੍ਚਤਪਂ ਤਪਨ੍ਤਂ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਂ ਦਿਸ੍ਵਾ, ''ਕਿਂ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਅਞ੍ਞਸ੍ਮਿਂ ਤਪਨੀਯੇ ਅਞ੍ਞਂ ਤਪਤੀ''ਤਿ ਆਹ। ਤਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਕੁਪਿਤੋ, ''ਭੋ, ਮੁਣ੍ਡਕ, ਕਿਂ ਅਞ੍ਞਂ ਤਪਨੀਯ''ਨ੍ਤਿ ਆਹ। ਥੇਰੋ ਤਸ੍ਸ –

> ''ਕੋਪੋ ਚ ਇਸ੍ਸਾ ਪਰਹੇਠਨਾ ਚ, ਮਾਨੋ ਚ ਸਾਰਮ੍ਭਮਦੋ ਪਮਾਦੋ।
> ਤਣ੍ਹਾ ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਭਵਸਙ੍ਗਤੀ ਚ, ਤੇ ਤਪ੍ਪਨੀਯਾ ਨ ਹਿ ਰੂਪਖਨ੍ਧੋ''ਤਿ॥ –

ਗਾਥਾਯ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਸਿ। ਤਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਸੋ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਤਸ੍ਮਿਂ ਤਿਤ੍ਥਿਯਾਰਾਮੇ ਸਬ੍ਬੇ ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਾ ਚ ਥੇਰਸ੍ਸ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਪਬ੍ਬਜਿਂਸੁ। ਥੇਰੋ ਤੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਾਵਤ੍ਥਿਂ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਵਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਕਤਿਪਾਹਂ ਤਤ੍ਥ ਵਸਿਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਜਾਤਿਭੂਮਿਂਯੇਵ ਗਤੋ ਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ ਉਪਗਤੇਸੁ ਞਾਤਕੇਸੁ ਨਾਨਾਲਦ੍ਧਿਕੇ ਯਞ੍ਞਸੁਦ੍ਧਿਕੇ ਓਵਦਨ੍ਤੋ –

> **੧੪੩**.''ਯੇ ਖੋ ਤੇ ਵੇਠਮਿਸ੍ਸੇਨ, ਨਾਨਤ੍ਤੇਨ ਚ ਕਮ੍ਮੁਨਾ।
> ਮਨੁਸ੍ਸੇ ਉਪਰੁਨ੍ਧਨ੍ਤਿ, ਫਰੁਸੂਪਕ੍ਕਮਾ ਜਨਾ।
> ਤੇਪਿ ਤਤ੍ਥੇਵ ਕੀਰਨ੍ਤਿ, ਨ ਹਿ ਕਮ੍ਮਂ ਪਨਸ੍ਸਤਿ॥

> **੧੪੪**.''ਯਂ ਕਰੋਤਿ ਨਰੋ ਕਮ੍ਮਂ, ਕਲ੍ਯਾਣਂ ਯਦਿ ਪਾਪਕਂ।
> ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸੇਵ ਦਾਯਾਦੋ, ਯਂ ਯਂ ਕਮ੍ਮਂ ਪਕੁਬ੍ਬਤੀ''ਤਿ॥ – ਗਾਥਾਦ੍ਵਯਂ ਅਭਾਸਿ।

ਤਤ੍ਥ **ਯੇ**ਤਿ ਅਨਿਯਮੁਦ੍ਦੇਸੋ। **ਤੇ**ਤਿ ਅਨਿਯਮਤੋ ਏਵ ਪਟਿਨਿਦ੍ਦੇਸੋ। ਪਦਦ੍ਵਯਸ੍ਸਾਪਿ ''ਜਨਾ''ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਖੋ**ਤਿ ਨਿਪਾਤਮਤ੍ਤਂ। **ਵੇਠਮਿਸ੍ਸੇਨਾ**ਤਿ ਵਰਤ੍ਤਖਣ੍ਡਾਦਿਨਾ ਸੀਸਾਦੀਸੁ ਵੇਠਦਾਨੇਨ। ''ਵੇਧਮਿਸ੍ਸੇਨਾ''ਤਿਪਿ ਪਾਲ਼ਿ, ਸੋ ਏਵਤ੍ਥੋ। **ਨਾਨਤ੍ਤੇਨ ਚ ਕਮ੍ਮੁਨਾ**ਤਿ ਹਨਨਘਾਤਨਹਤ੍ਥਪਾਦਾਦਿਚ੍ਛੇਦਨੇਨ ਖੁਦ੍ਦਕਸੇਲ਼ਦਾਨਾਦਿਨਾ ਚ ਨਾਨਾਵਿਧੇਨ ਪਰੂਪਘਾਤਕਮ੍ਮੇਨ। **ਮਨੁਸ੍ਸੇ**ਤਿ ਨਿਦਸ੍ਸਨਮਤ੍ਤਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਯੇ ਕੇਚਿ ਸਤ੍ਤੇਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। **ਉਪਰੁਨ੍ਧਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਵਿਬਾਧੇਨ੍ਤਿ। **ਫਰੁਸੂਪਕ੍ਕਮਾ**ਤਿ ਦਾਰੁਣਪਯੋਗਾ, ਕੁਰੂਰਕਮ੍ਮਨ੍ਤਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਜਨਾ**ਤਿ ਸਤ੍ਤਾ। **ਤੇਪਿ ਤਤ੍ਥੇਵ ਕੀਰਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਤੇ ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰਾ ਪੁਗ੍ਗਲਾ ਯਾਹਿ ਕਮ੍ਮਕਾਰਣਾਹਿ ਅਞ੍ਞੇ ਬਾਧਿਂਸੁ। **ਤਤ੍ਥੇ**ਵ ਤਾਸੁਯੇਵ ਕਾਰਣਾਸੁ ਸਯਮ੍ਪਿ ਕੀਰਨ੍ਤਿ ਪਕ੍ਖਿਪੀਯਨ੍ਤਿ, ਤਥਾਰੂਪਂਯੇਵ ਦੁਕ੍ਖਂ ਅਨੁਭਵਨ੍ਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ''ਤਥੇਵ ਕੀਰਨ੍ਤੀ''ਤਿ ਚ ਪਾਠੋ, ਯਥਾ ਸਯਂ ਅਞ੍ਞੇਸਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਅਕਂਸੁ, ਤਥੇਵ ਅਞ੍ਞੇਹਿ ਕਰੀਯਨ੍ਤਿ, ਦੁਕ੍ਖਂ ਪਾਪੀਯਨ੍ਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ, ਕਸ੍ਮਾ? **ਨ ਹਿ ਕਮ੍ਮਂ ਪਨਸ੍ਸਤਿ** ਕਮ੍ਮਞ੍ਹਿ ਏਕਨ੍ਤਂ ਉਪਚਿਤਂ ਵਿਪਾਕਂ ਅਦਤ੍ਵਾ ਨ ਵਿਗਚ੍ਛਤਿ, ਅਵਸੇਸਪਚ੍ਚਯਸਮਵਾਯੇ ਵਿਪਚ੍ਚਤੇਵਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ।

ਇਦਾਨਿ ''ਨ ਹਿ ਕਮ੍ਮਂ ਪਨਸ੍ਸਤੀ''ਤਿ ਸਙ੍ਖੇਪਤੋ ਵੁਤ੍ਤਮਤ੍ਥਂ ਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸਕਤਂ ਵਿਭਾਵੇਤੁਂ **''ਯਂ ਕਰੋਤੀ**''ਤਿ ਗਾਥਂ ਅਭਾਸਿ। ਤਸ੍ਸਤ੍ਥੋ **ਯਂ ਕਮ੍ਮਂ ਕਲ੍ਯਾਣਂ** ਕੁਸਲਂ, **ਯਦਿ** ਵਾ **ਪਾਪਕਂ** ਅਕੁਸਲਂ ਸਤ੍ਤੋ **ਕਰੋਤਿ,** ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਚ ਤਤ੍ਥ **ਯਂ ਕਮ੍ਮਂ** ਯਥਾ ਫਲਦਾਨਸਮਤ੍ਥਂ ਹੋਤਿ, ਤਥਾ **ਪਕੁਬ੍ਬਤਿ** ਉਪਚਿਨੋਤਿ। **ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸੇ**ਵ **ਦਾਯਾਦੋ**ਤਿ ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸੇਵ ਕਮ੍ਮਫਲਸ੍ਸ ਗਣ੍ਹਨਤੋ ਤੇਨ ਤੇਨ ਕਮ੍ਮੇਨ ਦਾਤਬ੍ਬਵਿਪਾਕਸ੍ਸ ਭਾਗੀ ਹੋਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤੇਨਾਹ ਭਗਵਾ – ''ਕਮ੍ਮਸ੍ਸਕਾ, ਮਾਣਵ, ਸਤ੍ਤਾ ਕਮ੍ਮਦਾਯਾਦਾ''ਤਿਆਦਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੩.੨੮੯)। ਇਮਾ ਗਾਥਾ ਸੁਤ੍ਵਾ ਥੇਰਸ੍ਸ ਞਾਤਕਾ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸਕਤਾਯਂ ਪਤਿਟ੍ਠਹਿਂਸੂਤਿ।

ਜੋਤਿਦਾਸਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੩. ਹੇਰਞ੍ਞਕਾਨਿਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਅਚ੍ਚਯਨ੍ਤਿ ਅਹੋਰਤ੍ਤਾਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਹੇਰਞ੍ਞਕਾਨਿਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਅਯਂ ਕਿਰ ਪਦੁਮੁਤ੍ਤਰਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਹਂਸਵਤੀਨਗਰੇ ਕੁਲਗੇਹੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਵਿਞ੍ਞੁਤਂ ਪਤ੍ਤੋ ਪਰੇਸਂ ਭਤਕੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਜੀਵਨ੍ਤੋ ਏਕਦਿਵਸਂ ਸੁਜਾਤਸ੍ਸ ਨਾਮ ਸਤ੍ਥੁਸਾਵਕਸ੍ਸ ਪਂਸੁਕੂਲਂ ਪਰਿਯੇਸਨ੍ਤਸ੍ਸ ਉਪਡ੍ਢਦੁਸ੍ਸਂ ਪਰਿਚ੍ਚਜਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮੇਨ ਤਾਵਤਿਂਸੇਸੁ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਅਪਰਾਪਰਂ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਸਂਸਰਨ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਕੋਸਲਰਞ੍ਞੋ ਗਾਮਭੋਜਕਸ੍ਸ ਚੋਰਵੋਸਾਸਕਸ੍ਸ ਪੁਤ੍ਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ, **ਹੇਰਞ੍ਞਕਾਨੀ**ਤਿਸ੍ਸ ਨਾਮਂ ਅਹੋਸਿ। ਸੋ ਵਯਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਪਿਤੁ ਅਚ੍ਚਯੇਨ ਰਞ੍ਞਾ ਤਸ੍ਮਿਂਯੇਵ ਗਾਮਭੋਜਕਟ੍ਠਾਨੇ ਠਪਿਤੋ ਜੇਤਵਨਪਟਿਗ੍ਗਹਣੇ ਬੁਦ੍ਧਾਨੁਭਾਵਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਪਟਿਲਦ੍ਧਸਦ੍ਧੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਕਨਿਟ੍ਠਸ੍ਸ ਤਂ ਠਾਨਨ੍ਤਰਂ ਦਾਪੇਤ੍ਵਾ ਰਾਜਾਨਂ ਆਪੁਚ੍ਛਿਤ੍ਵਾ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਂ ਪਟ੍ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਨਚਿਰਸ੍ਸੇਵ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਾਪੁਣਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੨.੫੦.੩੧-੪੦) –

''ਪਦੁਮੁਤ੍ਤਰਭਗਵਤੋ, ਸੁਜਾਤੋ ਨਾਮ ਸਾਵਕੋ।
ਪਂਸੁਕੂਲਂ ਗਵੇਸਨ੍ਤੋ, ਸਙ੍ਕਾਰੇ ਚਰਤੇ ਤਦਾ॥

''ਨਗਰੇ ਹਂਸਵਤਿਯਾ, ਪਰੇਸਂ ਭਤਕੋ ਅਹਂ।
ਉਪਡ੍ਢਦੁਸ੍ਸਂ ਦਤ੍ਵਾਨ, ਸਿਰਸਾ ਅਭਿਵਾਦਯਿਂ॥

''ਤੇਨ ਕਮ੍ਮੇਨ ਸੁਕਤੇਨ, ਚੇਤਨਾਪਣਿਧੀਹਿ ਚ।
ਜਹਿਤ੍ਵਾ ਮਾਨੁਸਂ ਦੇਹਂ, ਤਾਵਤਿਂਸਮਗਚ੍ਛਹਂ॥

''ਤੇਤ੍ਤਿਂਸਕ੍ਖਤ੍ਤੁਂ ਦੇਵਿਨ੍ਦੋ, ਦੇਵਰਜ੍ਜਮਕਾਰਯਿਂ।
ਸਤ੍ਤਸਤ੍ਤਤਿਕ੍ਖਤ੍ਤੁਞ੍ਚ, ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀ ਅਹੋਸਹਂ॥

''ਪਦੇਸਰਜ੍ਜਂ ਵਿਪੁਲਂ, ਗਣਨਾਤੋ ਅਸਙ੍ਖਿਯਂ।
ਉਪਡ੍ਢਦੁਸ੍ਸਦਾਨੇਨ, ਮੋਦਾਮਿ ਅਕੁਤੋਭਯੋ॥

''ਇਚ੍ਛਮਾਨੋ ਚਹਂ ਅਜ੍ਜ, ਸਕਾਨਨਂ ਸਪਬ੍ਬਤਂ।
ਖੋਮਦੁਸ੍ਸੇਹਿ ਛਾਦੇਯ੍ਯਂ, ਅਡ੍ਢਦੁਸ੍ਸਸ੍ਸਿਦਂ ਫਲਂ॥

''ਸਤਸਹਸ੍ਸਿਤੋ ਕਪ੍ਪੇ, ਯਂ ਦਾਨਮਦਦਿਂ ਤਦਾ।
ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ, ਅਡ੍ਢਦੁਸ੍ਸਸ੍ਸਿਦਂ ਫਲਂ॥

''ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹਂ...ਪੇ॰... ਕਤਂ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ''ਨ੍ਤਿ॥
ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਨ ਪਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਕਨਿਟ੍ਠਭਾਤਰਂ ਤਤੋ ਕਮ੍ਮਤੋ ਨਿਵਤ੍ਤੇਤੁਕਾਮੋ ਤਸ੍ਮਿਂਯੇਵ ਕਮ੍ਮੇ ਅਭਿਰਤਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਤਂ ਚੋਦੇਨ੍ਤੋ –

੧੪੫.''ਅਚ੍ਚਯਨ੍ਤਿ ਅਹੋਰਤ੍ਤਾ, ਜੀਵਿਤਂ ਉਪਰੁਜ੍ਝਤਿ।
ਆਯੁ ਖੀਯਤਿ ਮਚ੍ਚਾਨਂ, ਕੁਨ੍ਨਦੀਨਂਵ ਓਦਕਂ॥

੧੪੬.''ਅਥ ਪਾਪਾਨਿ ਕਮ੍ਮਾਨਿ, ਕਰਂ ਬਾਲੋ ਨ ਬੁਜ੍ਝਤਿ।
ਪਚ੍ਛਾਸ੍ਸ ਕਟੁਕਂ ਹੋਤਿ, ਵਿਪਾਕੋ ਹਿਸ੍ਸ ਪਾਪਕੋ''ਤਿ॥ –

ਗਾਥਾਦ੍ਵਯਂ ਅਭਾਸਿ।

ਤਤ੍ਥ **ਅਚ੍ਚਯਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਅਤਿਕ੍ਕਮਨ੍ਤਿ, ਲਹੁਂ ਲਹੁਂ ਅਪਗਚ੍ਛਨ੍ਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਅਹੋਰਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਰਤ੍ਤਿਨ੍ਦਿਵਾ। **ਜੀਵਿਤਂ ਉਪਰੁਜ੍ਝਤੀ**ਤਿ ਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਞ੍ਚ ਖਣਿਕਨਿਰੋਧਵਸੇਨ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹਿ ''ਖਣੇ ਖਣੇ, ਤ੍ਵਂ ਭਿਕ੍ਖੁ, ਜਾਯਸਿ ਚ ਜਿਯ੍ਯਸਿ ਚ ਮਿਯ੍ਯਸਿ ਚ ਚਵਸਿ ਚ ਉਪਪਜ੍ਜਸਿ ਚਾ''ਤਿ। **ਆਯੁ ਖੀਯਤਿ ਮਚ੍ਚਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਮਰਿਤਬ੍ਬਸਭਾਵਤ੍ਤਾ **ਮਚ੍ਚਾ**ਤਿ ਲਦ੍ਧਨਾਮਾਨਂ ਇਮੇਸਂ ਸਤ੍ਤਾਨਂ **ਆਯੁ** ''ਯੋ ਚਿਰਂ ਜੀਵਤਿ, ਸੋ ਵਸ੍ਸਸਤਂ ਅਪ੍ਪਂ ਵਾ ਭਿਯ੍ਯੋ''ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੨.੯੧; ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੨.੧੪੩; ਅ॰ ਨਿ॰ ੭.੭੪) ਏਵਂ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਕਾਲਪਰਮਾਯੁ **ਖੀਯਤਿ** ਖਯਞ੍ਚ ਸਮ੍ਭੇਦਞ੍ਚ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਯਥਾ ਕਿਂ? **ਕੁਨ੍ਨਦੀਨਂਵ ਓਦਕਂ** ਯਥਾ ਨਾਮ ਕੁਨ੍ਨਦੀਨਂ ਪਬ੍ਬਤੇਯ੍ਯਾਨਂ ਖੁਦ੍ਦਕਨਦੀਨਂ ਉਦਕਂ ਚਿਰਂ ਨ ਤਿਟ੍ਠਤਿ, ਲਹੁਤਰਂ ਖੀਯਤਿ, ਆਗਤਮਤ੍ਤਂਯੇਵ ਵਿਗਚ੍ਛਤਿ, ਏਵਂ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਆਯੁ ਲਹੁਤਰਂ ਖੀਯਤਿ ਖਯਂ ਗਚ੍ਛਤਿ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਉਦਕਮੇਵ ''ਓਦਕ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਯਥਾ ਮਨੋਯੇਵ ਮਾਨਸਨ੍ਤਿ।

ਅਥ ਪਾਪਾਨਿ ਕਮ੍ਮਾਨਿ, ਕਰਂ ਬਾਲੋ ਨ ਬੁਜ੍ਝਤੀਤਿ ਏਵਂ ਸਂਸਾਰੇ ਅਨਿਚ੍ਚੇਪਿ ਸਮਾਨੇ ਬਾਲੋ ਲੋਭਵਸੇਨ ਵਾ ਕੋਧਵਸੇਨ ਵਾ ਪਾਪਾਨਿ ਕਮ੍ਮਾਨਿ ਕਰੋਤਿ, ਕਰੋਨ੍ਤੋਪਿ ਨ ਬੁਜ੍ਝਤਿ, ਪਾਪਂ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਚ ''ਪਾਪਂ ਕਰੋਮੀ''ਤਿ ਅਬੁਜ੍ਝਨਕੋ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ, ''ਇਮਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਏਵਰੂਪੋ ਦੁਕ੍ਖੋ ਵਿਪਾਕੋ''ਤਿ ਪਨ ਅਜਾਨਨਤੋ ''ਨ ਬੁਜ੍ਝਤੀ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਪਚ੍ਛਾਸ੍ਸ ਕਟੁਕਂ ਹੋਤੀ**ਤਿ ਯਦਿਪਿ ਪਾਪਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਆਯੂਹਨਕ੍ਖਣੇ ''ਇਮਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਏਵਰੂਪੋ ਵਿਪਾਕੋ''ਤਿ ਨ ਬੁਜ੍ਝਤਿ, ਤਤੋ ਪਚ੍ਛਾ ਪਨ ਨਿਰਯਾਦੀਸੁ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਸ੍ਸ ਬਾਲਸ੍ਸ ਕਟੁਕਂ ਅਨਿਟ੍ਠਂ ਦੁਕ੍ਖਮੇਵ ਹੋਤਿ। **ਵਿਪਾਕੋ ਹਿਸ੍ਸ ਪਾਪਕੋ** ਯਸ੍ਮਾ ਅਸ੍ਸ ਪਾਪਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਨਾਮ ਵਿਪਾਕੋ ਪਾਪਕੋ ਨਿਹੀਨੋ ਅਨਿਟ੍ਠੋ ਏਵਾਤਿ। ਇਮਂ ਪਨ ਓਵਾਦਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਥੇਰਸ੍ਸ ਕਨਿਟ੍ਠਭਾਤਾ ਰਾਜਾਨਂ ਆਪੁਚ੍ਛਿਤ੍ਵਾ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਨਚਿਰਸ੍ਸੇਵ ਸਦਤ੍ਥਂ ਨਿਪ੍ਫਾਦੇਸਿ।

ਹੇਰਞ੍ਞਕਾਨਿਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੪. ਸੋਮਮਿਤ੍ਤਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਪਰਿਤ੍ਤਂ ਦਾਰੁਨ੍ਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਸੋਮਮਿਤ੍ਤਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਅਯਮ੍ਪਿ ਪੁਰਿਮਬੁਦ੍ਧੇਸੁ ਕਤਾਧਿਕਾਰੋ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਭਵੇ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਉਪਚਿਨਨ੍ਤੋ ਸਿਖਿਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਕੁਲਗੇਹੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਵਿਞ੍ਞੁਤਂ ਪਤ੍ਤੋ ਬੁਦ੍ਧਗੁਣੇ ਸੁਤ੍ਵਾ ਪਸਨ੍ਨਮਾਨਸੋ ਏਕਦਿਵਸਂ ਕਿਂਸੁਕਰੁਕ੍ਖਂ ਪੁਪ੍ਫਿਤਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਪੁਪ੍ਫਾਨਿ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਸਤ੍ਥਾਰਂ ਉਦ੍ਦਿਸ੍ਸ ਆਕਾਸੇ ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਪੂਜੇਸਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮੇਨ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਸਂਸਰਨ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਬਾਰਾਣਸਿਯਂ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਕੁਲੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ **ਸੋਮਮਿਤ੍ਤੋ**ਤਿ ਲਦ੍ਧਨਾਮੋ ਤਿਣ੍ਣਂ ਵੇਦਾਨਂ ਪਾਰਗੂ ਹੁਤ੍ਵਾ ਵਿਮਲੇਨ ਨਾਮ ਥੇਰੇਨ ਕਤਪਰਿਚਯਤ੍ਤਾ ਅਭਿਣ੍ਹਂ ਤਸ੍ਸ ਸਨ੍ਤਿਕਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੋ ਧਮ੍ਮਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਸਾਸਨੇ ਲਦ੍ਧਪ੍ਪਸਾਦੋ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਲਦ੍ਧੂਪਸਮ੍ਪਦੋ ਵਤ੍ਤਪਟਿਵਤ੍ਤਂ ਪੂਰੇਨ੍ਤੋ ਵਿਚਰਤਿ। ਵਿਮਲਤ੍ਥੇਰੋ ਪਨ ਕੁਸੀਤੋ ਮਿਦ੍ਧਬਹੁਲੋ ਰਤ੍ਤਿਨ੍ਦਿਵਂ ਵੀਤਿਨਾਮੇਤਿ। ਸੋਮਮਿਤ੍ਤੋ ''ਕੁਸੀਤਂ ਨਾਮ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਕੋ ਗੁਣੋ''ਤਿ ਤਂ ਪਹਾਯ ਮਹਾਕਸ੍ਸਪਤ੍ਥੇਰਂ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਤਸ੍ਸ ਓਵਾਦੇ ਠਤ੍ਵਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਂ ਪਟ੍ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਨਚਿਰਸ੍ਸੇਵ ਅਰਹਤ੍ਤੇ ਪਤਿਟ੍ਠਾਸਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੨.੫੦.੨੫-੩੦) –

> ''ਕਿਂਸੁਕਂ ਪੁਪ੍ਫਿਤਂ ਦਿਸ੍ਵਾ, ਪਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾਨ ਅਞ੍ਜਲਿਂ।
> ਬੁਦ੍ਧਸੇਟ੍ਠਂ ਸਰਿਤ੍ਵਾਨ, ਆਕਾਸੇ ਅਭਿਪੂਜਯਿਂ॥
>
> ''ਤੇਨ ਕਮ੍ਮੇਨ ਸੁਕਤੇਨ, ਚੇਤਨਾਪਣਿਧੀਹਿ ਚ।
> ਜਹਿਤ੍ਵਾ ਮਾਨੁਸਂ ਦੇਹਂ, ਤਾਵਤਿਂਸਮਗਚ੍ਛਹਂ॥
>
> ''ਏਕਤਿਂਸੇ ਇਤੋ ਕਪ੍ਪੇ, ਯਂ ਕਮ੍ਮਮਕਰਿਂ ਤਦਾ।
> ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ, ਬੁਦ੍ਧਪੂਜਾਯਿਦਂ ਫਲਂ॥

‘‘ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹਂ, ਭਵਾ ਸਬ੍ਬੇ ਸਮੂਹਤਾ।
ਨਾਗੋਵ ਬਨ੍ਧਨਂ ਛੇਤ੍ਵਾ, ਵਿਹਰਾਮਿ ਅਨਾਸਵੋ॥

‘‘ਸ੍ਵਾਗਤਂ ਵਤ ਮੇ ਆਸਿ, ਮਮ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਨ੍ਤਿਕੇ।
ਤਿਸ੍ਸੋ ਵਿਜ੍ਜਾ ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਾ, ਕਤਂ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ’’ਨ੍ਤਿ॥

ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਨ ਪਤ੍ਵਾ ਵਿਮਲਤ੍ਥੇਰਂ ਓਵਾਦੇਨ ਤਜ੍ਜੇਨ੍ਤੋ –

੧੪੭.‘‘ਪਰਿਤ੍ਤਂ ਦਾਰੁਮਾਰੁਯ੍ਹ, ਯਥਾ ਸੀਦੇ ਮਹਣ੍ਣਵੇ।
ਏਵਂ ਕੁਸੀਤਮਾਗਮ੍ਮ, ਸਾਧੁਜੀਵੀਪਿ ਸੀਦਤਿ।
ਤਸ੍ਮਾ ਤਂ ਪਰਿਵਜ੍ਜੇਯ੍ਯ, ਕੁਸੀਤਂ ਹੀਨਵੀਰਿਯਂ॥

੧੪੮.‘‘ਪਵਿਵਿਤ੍ਤੇਹਿ ਅਰਿਯੇਹਿ, ਪਹਿਤਤ੍ਤੇਹਿ ਝਾਯਿਭਿ।
ਨਿਚ੍ਚਂ ਆਰਦ੍ਧਵੀਰਿਯੇਹਿ, ਪਣ੍ਡਿਤੇਹਿ ਸਹਾਵਸੇ’’ਤਿ॥ – ਗਾਥਾਦ੍ਵਯਂ ਅਭਾਸਿ।

ਤਤ੍ਥ **ਪਰਿਤ੍ਤਂ ਦਾਰੁਮਾਰੁਯ੍ਹ, ਯਥਾ ਸੀਦੇ ਮਹਣ੍ਣਵੇ**ਤਿ ਪੇਸਲੋਪਿ ਕੁਲਪੁਤ੍ਤੋ ਕੁਸੀਤਂ ਅਲਸਪੁਗ੍ਗਲਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਸੀਦਤਿ ਸਂਸਾਰੇ ਪਤਤਿ, ਨ ਤਸ੍ਸ ਪਾਰਂ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਗਚ੍ਛਤਿ। ਯਸ੍ਮਾ ਏਤਦੇਵਂ, **ਤਸ੍ਮਾ ਤਂ** ਅਧਿਕੁਸਲਧਮ੍ਮਵਸੇਨ ਸੀਸਂ ਅਨੁਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਕੁਚ੍ਛਿਤਂ ਸੀਦਨਤੋ **ਕੁਸੀਤਂ** ਵੀਰਿਯਾਰਮ੍ਭਾਭਾਵਤੋ **ਹੀਨਵੀਰਿਯਂ** ਪੁਗ੍ਗਲਂ ਸਬ੍ਬਥਾ ਵਜ੍ਜੇਯ੍ਯ, ਨ ਤਸ੍ਸ ਦਿਟ੍ਠਾਨੁਗਤਿਂ ਆਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਏਵਂ ਪੁਗ੍ਗਲਾਧਿਟ੍ਠਾਨਾਯ ਗਾਥਾਯ ਕੋਸਜ੍ਜੇ ਆਦੀਨਵਂ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਵੀਰਿਯਾਰਮ੍ਭੇ ਆਨਿਸਂਸੇ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **‘‘ਪਵਿਵਿਤ੍ਤੇਹੀ’’**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਸ੍ਸਤ੍ਥੋ – ਯੇ ਪਨ ਕਾਯਵਿਵੇਕਸਮ੍ਭਵੇਨ **ਪਵਿਵਿਤ੍ਤਾ,** ਤਤੋ ਏਵ ਕਿਲੇਸੇਹਿ ਆਰਕਤ੍ਤਾ **ਅਰਿਯਾ**, ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਪਤਿਪੇਸਿਤਤ੍ਤਤਾਯ **ਪਹਿਤਤ੍ਤਾ** ਆਰਮ੍ਮਣੂਪਨਿਜ੍ਝਾਨਵਸੇਨ ਲਕ੍ਖਣੂਪਨਿਜ੍ਝਾਨਵਸੇਨ ਚ **ਝਾਯਿਨੋ,** ਸਬ੍ਬਕਾਲਂ ਪਗ੍ਗਹਿਤਵੀਰਿਯਤਾਯ **ਆਰਦ੍ਧਵੀਰਿਯਾ,** ਲੋਕਿਯਲੋਕੁਤ੍ਤਰਭੇਦਾਯ ਪਞ੍ਞਾਯ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਤ੍ਤਾ **ਪਣ੍ਡਿਤਾ,** ਤੇਹਿਯੇਵ **ਸਹ** ਆਵਸੇਯ੍ਯ ਸਦਤ੍ਥਂ ਨਿਪ੍ਫਾਦੇਤੁਕਾਮੋ ਸਂਵਸੇਯ੍ਯਾਤਿ। ਤਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਵਿਮਲਤ੍ਥੇਰੋ ਸਂਵਿਗ੍ਗਮਾਨਸੋ ਵਿਪਸ੍ਸਨਂ ਪਟ੍ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਸਦਤ੍ਥਂ ਆਰਾਧੇਸਿ। ਸ੍ਵਾਯਮਤ੍ਥੋ ਪਰਤੋ ਆਗਮਿਸ੍ਸਤਿ।

ਸੋਮਮਿਤ੍ਤਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੫. ਸਬ੍ਬਮਿਤ੍ਤਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਜਨੋ ਜਨਮ੍ਹਿ ਸਮ੍ਬਦ੍ਧੋਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਸਬ੍ਬਮਿਤ੍ਤਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਅਯਮ੍ਪਿ ਪੁਰਿਮਬੁਦ੍ਧੇਸੁ ਕਤਾਧਿਕਾਰੋ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਭਵੇ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਉਪਚਿਨਨ੍ਤੋ ਇਤੋ ਦ੍ਵਾਨਵੁਤੇ ਕਪ੍ਪੇ ਤਿਸ੍ਸਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਨੇਸਾਦਕੁਲੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਵਨਚਾਰਿਕੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਵਨੇ ਮਿਗੇ ਵਧਿਤ੍ਵਾ ਮਂਸਂ ਖਾਦਨ੍ਤੋ ਜੀਵਤਿ। ਅਥਸ੍ਸ ਭਗਵਾ ਅਨੁਗ੍ਗਣ੍ਹਨ੍ਤੋ ਵਸਨਟ੍ਠਾਨਸਮੀਪੇ ਤੀਣਿ ਪਦਚੇਤਿਯਾਨਿ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਪਕ੍ਕਾਮਿ। ਸੋ ਅਤੀਤਕਾਲੇ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੇਸੁ ਕਤਪਰਿਚਯਤ੍ਤਾ ਚਕ੍ਕਙ੍ਕਿਤਾਨਿ ਦਿਸ੍ਵਾ ਪਸਨ੍ਨਮਾਨਸੋ ਕੋਰਣ੍ਡਪੁਪ੍ਫੇਹਿ ਪੂਜਂ ਕਤ੍ਵਾ ਤੇਨ ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮੇਨ ਤਾਵਤਿਂਸਭਵਨੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਅਪਰਾਪਰਂ ਸੁਗਤੀਸੁਯੇਵ ਸਂਸਰਨ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਗਰੇ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਕੁਲੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ, **ਸਬ੍ਬਮਿਤ੍ਤੋ**ਤਿਸ੍ਸ ਨਾਮਂ ਅਹੋਸਿ। ਸੋ ਵਿਞ੍ਞੁਤਂ ਪਤ੍ਤੋ ਜੇਤਵਨਪਟਿਗ੍ਗਹਣੇ ਬੁਦ੍ਧਾਨੁਭਾਵਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਪਟਿਲਦ੍ਧਸਦ੍ਧੋ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਅਰਞ੍ਞੇ ਵਿਹਰਨ੍ਤੋ ਵਸ੍ਸਂ ਉਪਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਵੁਟ੍ਠਵਸ੍ਸੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਵਨ੍ਦਿਤੁਂ ਸਾਵਤ੍ਥਿਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੋ ਅਨ੍ਤਰਾਮਗ੍ਗੇ ਮਾਗਵਿਕੇਹਿ ਓਡ੍ਡਿਤੇ ਪਾਸੇ ਮਿਗਪੋਤਕਂ ਬਦ੍ਧਂ ਅਦ੍ਦਸ। ਮਾਤਾ ਪਨਸ੍ਸ

ਮਿਗੀ ਪਾਸਂ ਅਪ੍ਪਵਿਟ੍ਠਾਪਿ ਪੁਤ੍ਤਸਿਨੇਹੇਨ ਦੂਰਂ ਨ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਮਰਣਭਯੇਨ ਪਾਸਸਮੀਪਮ੍ਪਿ ਨ ਉਪਗਚ੍ਛਤਿ ਮਿਗਪੋਤਕੋ ਚ ਭੀਤੋ ਇਤੋ ਚਿਤੋ ਚ ਪਰਿਵਤ੍ਤੇਨ੍ਤੋ ਕਰੁਣਂ ਵਿਲਪਤਿ, ਤਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਥੇਰੋ , ‘‘ਅਹੋ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਸ੍ਨੇਹਹੇਤੁਕਂ ਦੁਕ੍ਖ’’ਨ੍ਤਿ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੋ ਤਤੋ ਪਰਂ ਸਮ੍ਬਹੁਲੇ ਚੋਰੇ ਏਕਂ ਪੁਰਿਸਂ ਜੀਵਗਾਹਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਪਲਾਲਵੇਣਿਯਾ ਸਰੀਰਂ ਵੇਠੇਤ੍ਵਾ ਝਾਪੇਨ੍ਤੇ, ਤਞ੍ਚ ਮਹਾਵਿਰਵਂ ਵਿਰਵਨ੍ਤਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਤਦੁਭਯਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਸਞ੍ਜਾਤਸਂਵੇਗੋ ਤੇਸਂ ਚੋਰਾਨਂ ਸੁਣਨ੍ਤਾਨਂਯੇਵ –

੧੪੯.‘‘ਜਨੋ ਜਨਮ੍ਹਿ ਸਮ੍ਬਦ੍ਧੋ, ਜਨਮੇਵਸ੍ਸਿਤੋ ਜਨੋ।
ਜਨੋ ਜਨੇਨ ਹੇਠੀਯਤਿ, ਹੇਠੇਤਿ ਚ ਜਨੋ ਜਨਂ॥

੧੫੦.‘‘ਕੋ ਹਿ ਤਸ੍ਸ ਜਨੇਨਤ੍ਥੋ, ਜਨੇਨ ਜਨਿਤੇਨ ਵਾ।
ਜਨਂ ਓਹਾਯ ਗਚ੍ਛਂ ਤਂ, ਹੇਠਯਿਤ੍ਵਾ ਬਹੁਂ ਜਨ’’ਨ੍ਤਿ॥ – ਗਾਥਾਦ੍ਵਯਂ ਅਭਾਸਿ।

ਤਤ੍ਥ **ਜਨੋ**ਤਿ ਅਨ੍ਧਬਾਲਜਨੋ। **ਜਨਮ੍ਹੀ**ਤਿ ਅਞ੍ਞੇ ਜਨੇ। **ਸਮ੍ਬਦ੍ਧੋ**ਤਿ ਤਣ੍ਹਾਬਨ੍ਧਨੇਨ ਬਦ੍ਧੋ। ‘‘ਅਯਂ ਮੇ ਪੁਤ੍ਤੋ, ਮਾਤਾ’’ਤਿਆਦਿਨਾ ਪਟਿਬਦ੍ਧੋ। ਅਯਮੇਵ ਵਾ ਪਾਠੋ, ‘‘ਇਮੇ ਮਂ ਪੋਸੇਨ੍ਤਿ, ਅਹਂ ਇਮੇ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਜੀਵਾਮੀ’’ਤਿ ਪਟਿਬਦ੍ਧਚਿਤ੍ਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਜਨਮੇਵਸ੍ਸਿਤੋ ਜਨੋ**ਤਿ ‘‘ਅਯਂ ਮੇ ਪੁਤ੍ਤੋ, ਧੀਤਾ’’ਤਿਆਦਿਨਾ ਅਞ੍ਞਮੇਵ ਜਨਂ ਅਞ੍ਞੋ ਜਨੋ ਅਸ੍ਸਿਤੋ ਤਣ੍ਹਾਯ ਅਲ੍ਲੀਨੋ ਪਰਿਗ੍ਗਯ੍ਹ ਠਿਤੋ। **ਜਨੋ ਜਨੇਨ ਹੇਠੀਯਤਿ, ਹੇਠੇਤਿ ਚ ਜਨੋ ਜਨ**ਨ੍ਤਿ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸਕਤਾਯ ਯਥਾਭੂਤਾਵਬੋਧਸ੍ਸ ਚ ਅਭਾਵਤੋ ਅਜ੍ਝੁਪੇਕ੍ਖਨਂ ਅਕਤ੍ਵਾ ਲੋਭਵਸੇਨ ਯਥਾ ਜਨੋ ਜਨਂ ਅਸ੍ਸਿਤੋ, ਏਵਂ ਦੋਸਵਸੇਨ ਜਨੋ ਜਨੇਨ ਹੇਠੀਯਤਿ ਵਿਬਾਧੀਯਤਿ। ‘‘ਤਯਿਦਂ ਮਯ੍ਹਂਵ ਉਪਰਿ ਹੇਠਨਫਲਵਸੇਨ ਪਰਿਪਤਿਸ੍ਸਤੀ’’ਤਿ ਅਜਾਨਨ੍ਤੋ ਹੇਠੇਤਿ ਚ ਜਨੋ ਜਨਂ।

ਕੋ ਹਿ ਤਸ੍ਸ ਜਨੇਨਤ੍ਥੋਤਿ ਤਸ੍ਸ ਅਞ੍ਞਜਨਸ੍ਸ ਅਞ੍ਞੇਨ ਜਨੇਨ ਤਣ੍ਹਾਵਸੇਨ ਅਸ੍ਸਿਤੇਨ ਦੋਸਵਸੇਨ ਹੇਠਿਤੇਨ ਵਾ ਕੋ ਅਤ੍ਥੋ। **ਜਨੇਨ ਜਨਿਤੇਨ** ਵਾਤਿ ਮਾਤਾਪਿਤਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਤੇਨ ਅਞ੍ਞੇਨ ਜਨੇਨ ਜਨਿਤੇਨ ਵਾ ਕੋ ਅਤ੍ਥੋ। **ਜਨਂ ਓਹਾਯ ਗਚ੍ਛਂ ਤਂ, ਹੇਠਯਿਤ੍ਵਾ ਬਹੁਂ ਜਨ**ਨ੍ਤਿ ਯਸ੍ਮਾ ਸਂਸਾਰੇ ਚਰਤੋ ਜਨਸ੍ਸ ਅਯਮੇਵਾਨੁਰੂਪਾ ਪਟਿਪਤ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਂ ਜਨਂ, ਤਸ੍ਸ ਚ ਬਾਧਿਕਾ ਯਾ ਸਾ ਤਣ੍ਹਾ ਚ, ਯੋ ਚ ਸੋ ਦੋਸੋ ਏਵ ਬਹੁਂ ਜਨਂ ਬਾਧਯਿਤ੍ਵਾ ਠਿਤੋ, ਤਞ੍ਚ ਓਹਾਯ ਸਬ੍ਬਸੋ ਪਹਾਯ ਪਰਿਚ੍ਚਜਿਤ੍ਵਾ ਗਚ੍ਛਂ, ਤੇਹਿ ਅਨੁਪਦ੍ਦੁਤਂ ਠਾਨਂ ਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯਂ ਪਾਪੁਣੇਯ੍ਯਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਏਵਂ ਪਨ ਵਤ੍ਵਾ ਥੇਰੋ ਤਾਵਦੇਵ ਵਿਪਸ੍ਸਨਂ ਉਸ੍ਸੁਕ੍ਕਾਪੇਤ੍ਵਾ ਅਰਹਤ੍ਤਮਪਾਪੁਣਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੨.੫੦.੧੫-੨੪) –

‘‘ਵਨਕਮ੍ਮਿਕੋ ਪੁਰੇ ਆਸਿਂ, ਪਿਤੁਮਾਤੁਮਤੇਨਹਂ।
ਪਸੁਮਾਰੇਨ ਜੀਵਾਮਿ, ਕੁਸਲਂ ਮੇ ਨ ਵਿਜ੍ਜਤਿ॥

‘‘ਮਮ ਆਸਯਸਾਮਨ੍ਤਾ, ਤਿਸ੍ਸੋ ਲੋਕਗ੍ਗਨਾਯਕੋ।
ਪਦਾਨਿ ਤੀਣਿ ਦਸ੍ਸੇਸਿ, ਅਨੁਕਮ੍ਪਾਯ ਚਕ੍ਖੁਮਾ॥

‘‘ਅਕ੍ਕਨ੍ਤੇ ਚ ਪਦੇ ਦਿਸ੍ਵਾ, ਤਿਸ੍ਸਨਾਮਸ੍ਸ ਸਤ੍ਥੁਨੋ।
ਹਟ੍ਠੋ ਹਟ੍ਠੇਨ ਚਿਤ੍ਤੇਨ, ਪਦੇ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਸਾਦਯਿਂ॥

‘‘ਕੋਰਣ੍ਡਂ ਪੁਪ੍ਫਿਤਂ ਦਿਸ੍ਵਾ, ਪਾਦਪਂ ਧਰਣੀਰੁਹਂ।
ਸਕੋਸਕਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾਨ, ਪਦਸੇਟ੍ਠਮਪੂਜਯਿਂ॥

‘‘ਤੇਨ ਕਮ੍ਮੇਨ ਸੁਕਤੇਨ, ਚੇਤਨਾਪਣਿਧੀਹਿ ਚ।
ਜਹਿਤ੍ਵਾ ਮਾਨੁਸਂ ਦੇਹਂ, ਤਾਵਤਿਂਸਮਗਚ੍ਛਹਂ॥

‘‘ਯਂ ਯਂ ਯੋਨੁਪਪਜ੍ਜਾਮਿ, ਦੇਵਤ੍ਤਂ ਅਥ ਮਾਨੁਸਂ।
ਕੋਰਣ੍ਡਕਛਵਿ ਹੋਮਿ, ਸੁਪ੍ਪਭਾਸੋ ਭਵਾਮਹਂ॥

‘‘ਦ੍ਵੇਨਵੁਤੇ ਇਤੋ ਕਪ੍ਪੇ, ਯਂ ਕਮ੍ਮਮਕਰਿਂ ਤਦਾ।
ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ, ਪਦਪੂਜਾਯਿਦਂ ਫਲਂ॥

‘‘ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹਂ...ਪੇ॰... ਕਤਂ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ’’ਨ੍ਤਿ॥
ਤੇ ਪਨ ਚੋਰਾ ਥੇਰਸ੍ਸ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਧਮ੍ਮਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਸਂਵੇਗਜਾਤਾ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਧਮ੍ਮਾਨੁਧਮ੍ਮਂ ਪਟਿਪਜ੍ਜਿਂਸੂਤਿ।

ਸਬ੍ਬਮਿਤ੍ਤਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੬. ਮਹਾਕਾਲ਼ਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਕਾਲ਼ੀ ਇਤ੍ਥੀਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਮਹਾਕਾਲਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਅਯਮ੍ਪਿ ਪੁਰਿਮਬੁਦ੍ਧੇਸੁ ਕਤਾਧਿਕਾਰੋ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਭਵੇ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਉਪਚਿਨਨ੍ਤੋ ਇਤੋ ਏਕਨਵੁਤੇ ਕਪ੍ਪੇ ਕੁਲਗੇਹੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਵਿਞ੍ਞੁਤਂ ਪਤ੍ਤੋ ਕੇਨਚਿਦੇਵ ਕਰਣੀਯੇਨ ਅਰਞ੍ਞਂ ਗਤੋ ਤਤ੍ਥ ਅਞ੍ਞਤਰਸ੍ਸ ਰੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਸਾਖਾਯ ਓਲਮ੍ਬਮਾਨਂ ਪਂਸੁਕੂਲਚੀਵਰਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ‘‘ਅਰਿਯਦ੍ਧਜੋ ਓਲਮ੍ਬਤੀ’’ਤਿ ਪਸਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੋ ਕਿਙ੍ਕਣਿਪੁਪ੍ਫਾਨਿ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਪਂਸੁਕੂਲਂ ਪੂਜੇਸਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮੇਨ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਸਂਸਰਨ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਸੇਤਬ੍ਯਨਗਰੇ ਸਤ੍ਥਵਾਹਕੁਲੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ **ਮਹਾਕਾਲ਼ੋ**ਤਿ ਲਦ੍ਧਨਾਮੋ ਵਿਞ੍ਞੁਤਂ ਪਤ੍ਵਾ ਘਰਾਵਾਸਂ ਵਸਨ੍ਤੋ ਪਞ੍ਚਹਿ ਸਕਟਸਤੇਹਿ ਭਣ੍ਡਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਵਾਣਿਜ੍ਜਵਸੇਨ ਸਾਵਤ੍ਥਿਂ ਗਤੋ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਸਕਟਸਤ੍ਥਂ ਨਿਵੇਸੇਤ੍ਵਾ ਅਦ੍ਧਾਨਪਰਿਸ੍ਸਮਂ ਵਿਨੋਦੇਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਰਿਸਾਯ ਸਦ੍ਧਿਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਸਾਯਨ੍ਹਸਮਯਂ ਗਨ੍ਧਮਾਲਾਦਿਹਤ੍ਥੇ ਉਪਾਸਕੇ ਜੇਤਵਨਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੇ ਦਿਸ੍ਵਾ ਸਯਮ੍ਪਿ ਤੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਵਿਹਾਰਂ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਸਤ੍ਥੁ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਧਮ੍ਮਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਪਟਿਲਦ੍ਧਸਦ੍ਧੋ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਸੋਸਾਨਿਕਙ੍ਗਂ ਅਧਿਟ੍ਠਾਯ ਸੁਸਾਨੇ ਵਸਤਿ। ਅਥੇਕਦਿਵਸਂ **ਕਾਲ਼ੀ** ਨਾਮ ਏਕਾ ਇਤ੍ਥੀ ਛਵਡਾਹਿਕਾ ਥੇਰਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਤ੍ਥਾਯ ਅਚਿਰਮਤਸਰੀਰਂ ਉਭੋ ਸਤ੍ਥੀ ਭਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਉਭੋ ਚ ਬਾਹੂ ਭਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਸੀਸਞ੍ਚ ਦਧਿਥਾਲਕਂ ਵਿਯ ਭਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਸਬ੍ਬਂ ਅਙ੍ਗਪਚ੍ਚਙ੍ਗਂ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧਮੇਵ ਕਤ੍ਵਾ ਥੇਰਸ੍ਸ ਓਲੋਕੇਤੁਂ ਯੋਗਜਟ੍ਠਾਨੇ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਥੇਰੋ ਤਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਓਵਦਨ੍ਤੋ –

੧੫੧.‘‘ਕਾਲ਼ੀ ਇਤ੍ਥੀ ਬ੍ਰਹਤੀ ਧਙ੍ਕਰੂਪਾ, ਸਤ੍ਥਿਞ੍ਚ ਭੇਤ੍ਵਾ ਅਪਰਞ੍ਚ ਸਤ੍ਥਿਂ।
ਬਾਹਞ੍ਚ ਭੇਤ੍ਵਾ ਅਪਰਞ੍ਚ ਬਾਹਂ, ਸੀਸਞ੍ਚ ਭੇਤ੍ਵਾ ਦਧਿਥਾਲਕਂਵ।
ਏਸਾ ਨਿਸਿਨ੍ਨਾ ਅਭਿਸਨ੍ਦਹਿਤ੍ਵਾ॥

੧੫੨.‘‘ਯੋ ਵੇ ਅਵਿਦ੍ਵਾ ਉਪਧਿਂ ਕਰੋਤਿ, ਪੁਨਪ੍ਪੁਨਂ ਦੁਕ੍ਖਮੁਪੇਤਿ ਮਨ੍ਦੋ।
ਤਸ੍ਮਾ ਪਜਾਨਂ ਉਪਧਿਂ ਨ ਕਯਿਰਾ, ਮਾਹਂ ਪੁਨ ਭਿਨ੍ਨਸਿਰੋ ਸਯਿਸ੍ਸ’’ਨ੍ਤਿ॥ –

ਗਾਥਾਦ੍ਵਯਂ ਅਭਾਸਿ।

ਤਤ੍ਥ **ਕਾਲ਼ੀ**ਤਿ ਤਸ੍ਸਾ ਨਾਮਂ, ਕਾਲ਼ਵਣ੍ਣਤ੍ਤਾ ਵਾ ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਬ੍ਰਹਤੀ**ਤਿ ਮਹਾਸਰੀਰਾ ਆਰੋਹਪਰਿਣਾਹਵਤੀ। **ਧਙ੍ਕਰੂਪਾ**ਤਿ ਕਾਲ਼ਵਣ੍ਣਤ੍ਤਾ ਏਵ ਕਾਕਸਦਿਸਰੂਪਾ। **ਸਤ੍ਥਿਞ੍ਚ ਭੇਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਮਤਸਰੀਰਸ੍ਸ ਸਤ੍ਥਿਂ ਜਣ੍ਣੁਭੇਦਨੇਨ ਭਞ੍ਜਿਤ੍ਵਾ। **ਅਪਰਞ੍ਚ ਸਤ੍ਥਿ**ਨ੍ਤਿ ਇਤਰਞ੍ਚ ਸਤ੍ਥਿਂ ਭਞ੍ਜਿਤ੍ਵਾ। **ਬਾਹਞ੍ਚ ਭੇਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਬਾਹਟ੍ਠਿਞ੍ਚ ਅਗ੍ਗਬਾਹਟ੍ਠਾਨੇਯੇਵ ਭਞ੍ਜਿਤ੍ਵਾ। **ਸੀਸਞ੍ਚ ਭੇਤ੍ਵਾ ਦਧਿਥਾਲਕਂਵਾ**ਤਿ ਮਤਸਰੀਰਸ੍ਸ ਸੀਸਂ ਭਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਭਿਨ੍ਨਤ੍ਤਾ ਏਵ ਲੇਡ੍ਡੁਦਣ੍ਡਾਦੀਹਿ ਪਗ੍ਘਰਨ੍ਤਂ ਦਧਿਥਾਲਕਂ ਵਿਯ, ਪਗ੍ਘਰਨ੍ਤਂ

ਮਤ੍ਥਲੁਙ੍ਗਂ ਕਤ੍ਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਏਸਾ ਨਿਸਿਨ੍ਨਾ ਅਭਿਸਨ੍ਨੂਹਿਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਛਿਨ੍ਨਭਿਨ੍ਨਾਵਯਵਂ ਮਤਸਰੀਰਂ ਤੇ ਅਵਯਵੇ ਯਥਾਠਾਨੇਯੇਵ ਠਪਨੇਨ ਸਨ੍ਨੂਹਿਤ੍ਵਾ ਸਹਿਤਂ ਕਤ੍ਵਾ ਮਂਸਾਪਣਂ ਪਸਾਰੇਨ੍ਤੀ ਵਿਯ ਏਸਾ ਨਿਸਿਨ੍ਨਾ।

ਯੋ ਵੇ ਅਵਿਦ੍ਵਾ ਉਪਧਿਂ ਕਰੋਤੀਤਿ ਯੋ ਇਮਾਯ ਉਪਟ੍ਠਾਪਿਤਂ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਂ ਦਿਸ੍ਵਾਪਿ ਅਵਿਦ੍ਵਾ ਅਕੁਸਲੋ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਂ ਛਡ੍ਡੇਤ੍ਵਾ ਅਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰੇਨ ਕਿਲੇਸੂਪਧਿਂ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤਿ, ਸੋ **ਮਨ੍ਦੋ** ਮਨ੍ਦਪਞ੍ਞੋ ਸਂਸਾਰਸ੍ਸ ਅਨਤਿਵਤ੍ਤਨਤੋ **ਪੁਨਪ੍ਪੁਨਂ** ਅਪਰਾਪਰਂ ਨਿਰਯਾਦੀਸੁ **ਦੁਕ੍ਖਂ ਉਪੇਤਿ**। **ਤਸ੍ਮਾ ਪਜਾਨਂ ਉਪਧਿਂ ਨ ਕਯਿਰਾ**ਤਿ **ਤਸ੍ਮਾ**ਤਿ ਯਸ੍ਮਾ ਚੇਤਦੇਵਂ, ਤਸ੍ਮਾ। **ਪਜਾਨਂ ਉਪਧਿ**ਨ੍ਤਿ ''ਇਧ ਯਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਸਮ੍ਭੋਤੀ''ਤਿ ਪਜਾਨਨ੍ਤੋ ਯੋਨਿਸੋ ਮਨਸਿਕਰੋਨ੍ਤੋ ਕਿਲੇਸੂਪਧਿਂ ਨ ਕਯਿਰਾ ਨ ਉਪ੍ਪਾਦੇਯ੍ਯ। ਕਸ੍ਮਾ? **ਮਾਹਂ ਪੁਨ ਭਿਨ੍ਨਸਿਰੋ ਸਯਿਸ੍ਸ**ਨ੍ਤਿ ਯਥਯਿਦਂ ਮਤਸਰੀਰਂ ਭਿਨ੍ਨਸਰੀਰਂ ਸਯਤਿ, ਏਵਂ ਕਿਲੇਸੂਪਧੀਹਿ ਸਂਸਾਰੇ ਪੁਨਪ੍ਪੁਨਂ ਉਪ੍ਪਤ੍ତਿਯਾ ਕਟਸਿਵਡ੍ਢਕੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਭਿਨ੍ਨਸਿਰੋ ਅਹਂ ਮਾ ਸਯਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ। ਏਵਂ ਵਦਨ੍ਤੋ ਏਵ ਥੇਰੋ ਵਿਪਸ੍ਸਨਂ ਉਸ੍ਸੁਕ੍ਕਾਪੇਤ੍ਵਾ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਾਪੁਣਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੨.੫੦.੮-੧੪) –

> ''ਹਿਮਵਨ੍ਤਸ੍ਸਾਵਿਦੂਰੇ , ਉਦਙ੍ਗਣੋ ਨਾਮ ਪਬ੍ਬਤੋ।
> ਤਤ੍ਥਦ੍ਦਸਂ ਪਂਸੁਕੂਲਂ, ਦੁਮਗ੍ਗਮ੍ਹਿ ਵਿਲਮ੍ਬਿਤਂ॥
>
> ''ਤੀਣਿ ਕਿਙ੍ਕਣਿਪੁਪ੍ਫਾਨਿ, ਓਚਿਨਿਤ੍ਵਾਨਹਂ ਤਦਾ।
> ਹਟ੍ਠੋ ਹਟ੍ਠੇਨ ਚਿਤ੍ਤੇਨ, ਪਂਸੁਕੂਲਮਪੂਜਯਿਂ॥
>
> ''ਤੇਨ ਕਮ੍ਮੇਨ ਸੁਕਤੇਨ, ਚੇਤਨਾਪਣਿਧੀਹਿ ਚ।
> ਜਹਿਤ੍ਵਾ ਮਾਨੁਸਂ ਦੇਹਂ, ਤਾਵਤਿਂਸਮਗਚ੍ਛਹਂ॥
>
> ''ਏਕਨਵੁਤਿਤੋ ਕਪ੍ਪੇ, ਯਂ ਕਮ੍ਮਮਕਰਿਂ ਤਦਾ।
> ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ, ਪੂਜਿਤ੍ਵਾ ਅਰਹਦ੍ਧਜਂ॥
>
> ''ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹਂ...ਪੇ॰... ਕਤਂ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ''ਨ੍ਤਿ॥

ਮਹਾਕਾਲਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੭. ਤਿਸ੍ਸਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਬਹੂ ਸਪਤ੍ਤੇ ਲਭਤੀਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਤਿਸ੍ਸਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਅਯਮ੍ਪਿ ਪੁਰਿਮਬੁਦ੍ਧੇਸੁ ਕਤਾਧਿਕਾਰੋ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਭਵੇ ਵਿਵਟ੍ਟੂਪਨਿਸ੍ਸਯਂ ਪੁਞ੍ਞਂ ਉਪਚਿਨਨ੍ਤੋ ਪਿਯਦਸ੍ਸਿਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਕੁਲੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਵਿਞ੍ਞੁਤਂ ਪਤ੍ਤੋ ਸਿਪ੍ਪੇਸੁ ਨਿਪ੍ਫਤ੍ਤਿਂ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਕਾਮੇਸੁ ਆਦੀਨਵਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਘਰਾਵਾਸਂ ਪਹਾਯ ਤਾਪਸਪਬ੍ਬਜ੍ਜਂ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਅਰਞ੍ਞਾਯਤਨੇ ਸਾਲਵਨੇ ਅਸ੍ਸਮਂ ਕਾਰੇਤ੍ਵਾ ਵਸਤਿ। ਭਗਵਾ ਤਸ੍ਸ ਅਨੁਗ੍ਗਣ੍ਹਨਤ੍ਥਂ ਅਸ੍ਸਮਸ੍ਸ ਅਵਿਦੂਰੇ ਸਾਲਵਨੇ ਨਿਰੋਧਂ ਸਮਾਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਨਿਸੀਦਿ। ਸੋ ਅਸ੍ਸਮਤੋ ਨਿਕ੍ਖਮਿਤ੍ਵਾ ਫਲਾਫਲਤ੍ਥਾਯ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਪਸਨ੍ਨਮਾਨਸੋ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਦਣ੍ਡੇ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਭਗਵਤੋ ਉਪਰਿ ਪੁਪ੍ਫਿਤਾਹਿ ਸਾਲਸਾਖਾਹਿ ਸਾਖਾਮਣ੍ਡਪਂ ਕਤ੍ਵਾ ਸਤ੍ਤਾਹਂ ਨਵਨਵੇਹਿ ਸਾਲਪੁਪ੍ਫੇਹਿ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਪੂਜੇਨ੍ਤੋ ਅਟ੍ਠਾਸਿ ਬੁਦ੍ਧਾਰਮ੍ਮਣਂ ਪੀਤਿਂ ਅਵਿਜਹਨ੍ਤੋ। ਸਤ੍ਥਾ ਸਤ੍ਤਾਹਸ੍ਸ ਅਚ੍ਚਯੇਨ ਨਿਰੋਧਤੋ ਵੁਟ੍ਠਹਿਤ੍ਵਾ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘਂ ਚਿਨ੍ਤੇਸਿ। ਤਾਵਦੇਵ ਸਤਸਹਸ੍ਸਮਤ੍ਤਾ ਖੀਣਾਸਵਾ ਸਤ੍ਥਾਰਂ ਪਰਿਵਾਰੇਸੁਂ। ਭਗਵਾ ਤਸ੍ਸ ਭਾਵਿਨਿਂ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਂ ਵਿਭਾਵੇਨ੍ਤੋ ਅਨੁਮੋਦਨਂ ਵਤ੍ਵਾ ਪਕ੍ਕਾਮਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮੇਨ ਦੇਵਲੋਕੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਅਪਰਾਪਰਂ ਸੁਗਤੀਸੁਯੇਵ ਸਂਸਰਨ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਰਾਜਗਹੇ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਕੁਲੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ **ਤਿਸ੍ਸੋ**ਤਿ ਲਦ੍ਧਨਾਮੋ ਵਯਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਤਿਣ੍ਣਂ ਵੇਦਾਨਂ ਪਾਰਗੂ ਹੁਤ੍ਵਾ ਪਞ੍ਚਮਤ੍ਤਾਨਿ ਮਾਣਵਕਸਤਾਨਿ ਮਨ੍ਤੇ ਵਾਚੇਨ੍ਤੋ ਲਾਭਗ੍ਗਯਸਗ੍ਗਪ੍ਪਤ੍ਤੋ

ਹੁਤ੍ਵਾ ਸਤ੍ਥੁ ਰਾਜਗਹਗਮਨੇ ਬੁਦ੍ਧਾਨੁਭਾਵਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਪਟਿਲਦ੍ਧਸਦ੍ਧੋ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਂ ਪਟ੍ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਨਚਿਰਸ੍ਸੇਵ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਾਪੁਣਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੨.੪੯.੧੯੦-੨੨੦) –

‘‘ਅਜ੍ਝੋਗਾਹੇਤ੍ਵਾ ਸਾਲਵਨਂ, ਸੁਕਤੋ ਅਸ੍ਸਮੋ ਮਮ।
ਸਾਲਪੁਪ੍ਫੇਹਿ ਸਞ੍ਛਨ੍ਨੋ, ਵਸਾਮਿ ਵਿਪਿਨੇ ਤਦਾ॥

‘‘ਪਿਯਦਸ੍ਸੀ ਚ ਭਗਵਾ, ਸਯਮ੍ਭੂ ਅਗ੍ਗਪੁਗ੍ਗਲੋ।
ਵਿਵੇਕਕਾਮੋ ਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ, ਸਾਲਵਨਮੁਪਾਗਮਿ॥

‘‘ਅਸ੍ਸਮਾ ਅਭਿਨਿਕ੍ਖਮ੍ਮ, ਪਵਨਂ ਅਗਮਾਸਹਂ।
ਮੂਲਫਲਂ ਗਵੇਸਨ੍ਤੋ, ਆਹਿਣ੍ਡਾਮਿ ਵਨੇ ਤਦਾ॥

‘‘ਤਤ੍ਥਦ੍ਦਸਾਸਿਂ ਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਂ, ਪਿਯਦਸ੍ਸਿਂ ਮਹਾਯਸਂ।
ਸੁਨਿਸਿਨ੍ਨਂ ਸਮਾਪਨ੍ਨਂ, ਵਿਰੋਚਨ੍ਤਂ ਮਹਾਵਨੇ॥

‘‘ਚਤੁਦਣ੍ਡੇ ਠਪੇਤ੍ਵਾਨ, ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਉਪਰੀ ਅਹਂ।
ਮਣ੍ਡਪਂ ਸੁਕਤਂ ਕਤ੍ਵਾ, ਸਾਲਪੁਪ੍ਫੇਹਿ ਛਾਦਯਿਂ॥

‘‘ਸਤ੍ਤਾਹਂ ਧਾਰਯਿਤ੍ਵਾਨ, ਮਣ੍ਡਪਂ ਸਾਲਛਾਦਿਤਂ।
ਤਤ੍ਥ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਸਾਦੇਤ੍ਵਾ, ਬੁਦ੍ਧਸੇਟ੍ਠਮਵਨ੍ਦਹਂ॥

‘‘ਭਗਵਾ ਤਮ੍ਹਿ ਸਮਯੇ, ਵੁਟ੍ਠਹਿਤ੍ਵਾ ਸਮਾਧਿਤੋ।
ਯੁਗਮਤ੍ਤਂ ਪੇਕ੍ਖਮਾਨੋ, ਨਿਸੀਦਿ ਪੁਰਿਸੁਤ੍ਤਮੋ॥

‘‘ਸਾਵਕੋ ਵਰੁਣੋ ਨਾਮ, ਪਿਯਦਸ੍ਸਿਸ੍ਸ ਸਤ੍ਥੁਨੋ।
ਵਸੀਸਤਸਹਸ੍ਸੇਹਿ, ਉਪਗਚ੍ਛਿ ਵਿਨਾਯਕਂ॥

‘‘ਪਿਯਦਸ੍ਸੀ ਚ ਭਗਵਾ, ਲੋਕਜੇਟ੍ਠੋ ਨਰਾਸਭੋ।
ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘੇ ਨਿਸੀਦਿਤ੍ਵਾਨ, ਸਿਤਂ ਪਾਤੁਕਰੀ ਜਿਨੋ॥

‘‘ਅਨੁਰੁਦ੍ਧੋ ਉਪਟ੍ਠਾਕੋ, ਪਿਯਦਸ੍ਸਿਸ੍ਸ ਸਤ੍ਥੁਨੋ।
ਏਕਂਸਂ ਚੀਵਰਂ ਕਤ੍ਵਾ, ਅਪੁਚ੍ਛਿਤ੍ਥ ਮਹਾਮੁਨਿਂ॥

‘‘ਕੋ ਨੁ ਖੋ ਭਗਵਾ ਹੇਤੁ, ਸਿਤਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਸਤ੍ਥੁਨੋ।
ਕਾਰਣੇ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਮ੍ਹਿ, ਸਤ੍ਥਾ ਪਾਤੁਕਰੇ ਸਿਤਂ॥

‘‘ਸਤ੍ਤਾਹਂ ਸਾਲਚ੍ਛਦਨਂ, ਯੋ ਮੇ ਧਾਰੇਸਿ ਮਾਣਵੋ।
ਤਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਂ ਸਰਿਤ੍ਵਾਨ, ਸਿਤਂ ਪਾਤੁਕਰਿਂ ਅਹਂ॥

‘‘ਅਨੋਕਾਸਂ ਨ ਪਸ੍ਸਾਮਿ, ਯਤ੍ਥ ਪੁਞ੍ਞਂ ਵਿਪਚ੍ਚਤਿ।

ਦੇਵਲੋਕੇ ਮਨੁਸ੍ਸੇ ਵਾ, ਓਕਾਸੋਵ ਨ ਸਮ੍ਮਤਿ॥

‘‘ਦੇਵਲੋਕੇ ਵਸਨ੍ਤਸ੍ਸ, ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮਸਮਙ੍ਗਿਨੋ।
ਯਾਵਤਾ ਪਰਿਸਾ ਤਸ੍ਸ, ਸਾਲਚ੍ਛਨ੍ਨਾ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ॥

‘‘ਤਤ੍ਥ ਦਿਬ੍ਬੇਹਿ ਨਚ੍ਚੇਹਿ, ਗੀਤੇਹਿ ਵਾਦਿਤੇਹਿ ਚ।
ਰਮਿਸ੍ਸਤਿ ਸਦਾ ਸਨ੍ਤੋ, ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮਸਮਾਹਿਤੋ॥

‘‘ਯਾਵਤਾ ਪਰਿਸਾ ਤਸ੍ਸ, ਗਨ੍ਧਗਨ੍ਧੀ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ।
ਸਾਲਸ੍ਸ ਪੁਪ੍ਫਵਸ੍ਸੋ ਚ, ਪਵਸ੍ਸਿਸ੍ਸਤਿ ਤਾਵਦੇ॥

‘‘ਤਤੋ ਚੁਤੋਯਂ ਮਨੁਜੋ, ਮਾਨੁਸਂ ਆਗਮਿਸ੍ਸਤਿ।
ਇਧਾਪਿ ਸਾਲਚ੍ਛਦਨਂ, ਸਬ੍ਬਕਾਲਂ ਧਰਿਸ੍ਸਤਿ॥

‘‘ਇਧ ਨਚ੍ਚਞ੍ਚ ਗੀਤਞ੍ਚ, ਸਮ੍ਮਤਾਲ਼ਸਮਾਹਿਤਂ।
ਪਰਿਵਾਰੇਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਮਂ ਨਿਚ੍ਚਂ, ਬੁਦ੍ਧਪੂਜਾਯਿਦਂ ਫਲਂ॥

‘‘ਉਗ੍ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੇ ਚ ਸੂਰਿਯੇ, ਸਾਲਵਸ੍ਸਂ ਪਵਸ੍ਸਤਿ।
ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮੇਨ ਸਂਯੁਤ੍ਤਂ, ਵਸ੍ਸਤੇ ਸਬ੍ਬਕਾਲਿਕਂ॥

‘‘ਅਟ੍ਠਾਰਸੇ ਕਪ੍ਪਸਤੇ, ਓਕ੍ਕਾਕਕੁਲਸਮ੍ਭਵੋ।
ਗੋਤਮੋ ਨਾਮ ਗੋਤ੍ਤੇਨ, ਸਤ੍ਥਾ ਲੋਕੇ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ॥

‘‘ਤਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਦਾਯਾਦੋ, ਓਰਸੋ ਧਮ੍ਮਨਿਮ੍ਮਿਤੋ।
ਸਬ੍ਬਾਸਵੇ ਪਰਿਞ੍ਞਾਯ, ਨਿਬ੍ਬਾਯਿਸ੍ਸਤਿਨਾਸਵੋ॥

‘‘ਧਮ੍ਮਂ ਅਭਿਸਮੇਨ੍ਤਸ੍ਸ, ਸਾਲਚ੍ਛਨ੍ਨਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ।
ਚਿਤਕੇ ਝਾਯਮਾਨਸ੍ਸ, ਛਦਨਂ ਤਤ੍ਥ ਹੇਸ੍ਸਤਿ॥

‘‘ਵਿਪਾਕਂ ਕਿਤ੍ਤਯਿਤ੍ਵਾਨ, ਪਿਯਦਸ੍ਸੀ ਮਹਾਮੁਨਿ।
ਪਰਿਸਾਯ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਸਿ, ਤਪ੍ਪੇਨ੍ਤੋ ਧਮ੍ਮਵੁਟ੍ਠਿਯਾ॥

‘‘ਤਿਂਸਕਪ੍ਪਾਨਿ ਦੇਵੇਸੁ, ਦੇਵਰਜ੍ਜਮਕਾਰਯਿਂ।
ਸਟ੍ਠਿ ਚ ਸਤ੍ਤਕ੍ਖਤ੍ਤੁਞ੍ਚ, ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀ ਅਹੋਸਹਂ॥

‘‘ਦੇਵਲੋਕਾ ਇਧਾਗਨ੍ਤ੍ਵਾ, ਲਭਾਮਿ ਵਿਪੁਲਂ ਸੁਖਂ।
ਇਧਾਪਿ ਸਾਲਚ੍ਛਦਨਂ, ਮਣ੍ਡਪਸ੍ਸ ਇਦਂ ਫਲਂ॥

‘‘ਅਯਂ ਪਚ੍ਛਿਮਕੋ ਮਯ੍ਹਂ, ਚਰਿਮੋ ਵਤ੍ਤਤੇ ਭਵੋ।
ਇਧਾਪਿ ਸਾਲਚ੍ਛਦਨਂ, ਹੇਸ੍ਸਤਿ ਸਬ੍ਬਕਾਲਿਕਂ॥

‘‘ਮਹਾਮੁਨਿਂ ਤੋਸਯਿਤ੍ਵਾ, ਗੋਤਮਂ ਸਕ੍ਯਪੁਙ੍ਗਵਂ।
ਪਤ੍ਤੋਮ੍ਹਿ ਅਚਲਂ ਠਾਨਂ, ਹਿਤ੍ਵਾ ਜਯਪਰਾਜਯਂ॥

‘‘ਅਟ੍ਠਾਰਸੇ ਕਪ੍ਪਸਤੇ, ਯਂ ਬੁਦ੍ਧਮਭਿਪੂਜਯਿਂ।
ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ, ਬੁਦ੍ਧਪੂਜਾਯਿਦਂ ਫਲਂ॥

‘‘ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹਂ…ਪੇ॰… ਕਤਂ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ’’ਨ੍ਤਿ॥

ਸੋ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਨ ਪਤ੍ਵਾ ਵਿਸੇਸਤੋ ਲਾਭਗ੍ਗਯਸਗ੍ਗਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਅਹੋਸਿ। ਤਤ੍ਥ ਕੇਚਿ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਭਿਕ੍ਖੂ ਥੇਰਸ੍ਸ ਲਾਭਸਕ੍ਕਾਰਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਬਾਲਭਾਵੇਨ ਅਸਹਨਾਕਾਰਂ ਪਵੇਦੇਸੁਂ। ਥੇਰੋ ਤਂ ਞਤ੍ਵਾ ਲਾਭਸਕ੍ਕਾਰੇ ਆਦੀਨਵਂ ਤਤ੍ਥ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਲਗ੍ਗਭਾਵਞ੍ਚ ਪਕਾਸੇਨ੍ਤੋ –

੧੫੩.‘‘ਬਹੂ ਸਪਤ੍ਤੇ ਲਭਤਿ, ਮੁਣ੍ਡੋ ਸਙ੍ਘਾਟਿਪਾਰੁਤੋ।
ਲਾਭੀ ਅਨ੍ਨਸ੍ਸ ਪਾਨਸ੍ਸ, ਵਤ੍ਥਸ੍ਸ ਸਯਨਸ੍ਸ ਚ॥

੧੫੪.‘‘ਏਤਮਾਦੀਨਵਂ ਞਤ੍ਵਾ, ਸਕ੍ਕਾਰੇਸੁ ਮਹਬ੍ਭਯਂ।
ਅਪ੍ਪਲਾਭੋ ਅਨਵਸ੍ਸੁਤੋ, ਸਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਰਿਬ੍ਬਜੇ’’ਤਿ॥ –

ਗਾਥਾਦ੍ਵਯਂ ਅਭਾਸਿ।

ਤਸ੍ਸਤ੍ਥੋ – ਸਿਖਮ੍ਪਿ ਅਸੇਸੇਤ੍ਵਾ ਮੁਣ੍ਡਿਤਕੇਸਤਾਯ **ਮੁਣ੍ਡੋ,** ਛਿਨ੍ਨਤ੍ਵਾ ਸਙ੍ਘਾਟਿਤਕਾਸਾਵਧਾਰਿਤਾਯ **ਸਙ੍ਘਾਟਿਪਾਰੁਤੋ,** ਏਵਂ ਵੇਵਣ੍ਣਿਯਂ ਅਜ੍ਝੁਪਗਤੋ ਪਰਾਯਤ੍ਤਵੁਤ੍ਤਿਕੋ ਪਬ੍ਬਜਿਤੋ ਸਚੇ ਅਨ੍ਨਪਾਨਾਦੀਨਂ **ਲਾਭੀ** ਹੋਤਿ, ਸੋਪਿ **ਬਹੂ ਸਪਤ੍ਤੇ ਲਭਤਿ,** ਤਸ੍ਸ ਉਸੂਯਨ੍ਤਾ ਬਹੂ ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ **ਏਤਂ** ਏਵਰੂਪਂ ਲਾਭ**ਸਕ੍ਕਾਰੇਸੁ ਮਹਬ੍ਭਯਂ** ਵਿਪੁਲਭਯਂ **ਆਦੀਨ**ਵਂ ਦੋਸਂ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ ਅਪ੍ਪਿਚ੍ਛਤਂ ਸਨ੍ਤੋਸਞ੍ਚ ਹਦਯੇ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਅਨਵਜ੍ਜੁਪ੍ਪਾਦਸ੍ਸਾਪਿ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਲਾਭਸ੍ਸ ਪਰਿਵਜ੍ਜਨੇਨ **ਅਪ੍ਪਲਾਭੋ,** ਤਤੋ ਏਵ ਤਤ੍ਥ ਤਣ੍ਹਾਵਸ੍ਸੁਤਾਭਾਵੇਨ **ਅਨਵਸ੍ਸੁਤੋ,** ਸਂਸਾਰੇ ਭਯਸ੍ਸ ਇਕ੍ਖਨਤੋ ਭਿਨ੍ਨਕਿਲੇਸਤਾਯ ਵਾ **ਭਿਕ੍ਖੁ** ਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠਿਟ੍ਠਾਨੀਯਸ੍ਸ ਸਤਿਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞਸ੍ਸ ਵਸੇਨ **ਸਤੋ** ਹੁਤ੍ਵਾ **ਪਰਿਬ੍ਬਜੇ** ਚਰੇਯ੍ਯ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯਾਤਿ। ਤਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਤਾਵਦੇਵ ਥੇਰਂ ਖਮਾਪੇਸੁਂ।

ਤਿਸ੍ਸਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੮. ਕਿਮਿਲਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਪਾਚੀਨਵਂਸਦਾਯਮ੍ਹੀਤਿਆਦਿਕਾ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਕਿਮਿਲਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਤਸ੍ਸ ਪੁਬ੍ਬਯੋਗੋ ਸਂਵੇਗੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਪਬ੍ਬਜ੍ਜਾ ਚ ਏਕਕਨਿਪਾਤੇ ‘‘ਅਭਿਸਤ੍ਤੋ’’ਤਿ ਗਾਥਾਯ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਯਂ ਵੁਤ੍ਤਾਯੇਵ। ਤਾਯ ਚ ਗਾਥਾਯ ਥੇਰੇਨ ਅਤ੍ਤਨੋ ਵਿਸੇਸਾਧਿਗਮਸ੍ਸ ਕਾਰਣਂ ਦਸ੍ਸਿਤਂ। ਇਧ ਪਨ ਅਧਿਗਤਵਿਸੇਸਸ੍ਸ ਅਤ੍ਤਨੋ ਆਯਸ੍ਮਤਾ ਚ ਅਨੁਰੁਦ੍ਧੇਨ ਆਯਸ੍ਮਤਾ ਚ ਨਨ੍ਦਿਯੇਨ ਸਹ ਸਮਗ੍ਗਵਾਸੋ ਦਸ੍ਸਿਤੋਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਸਮਗ੍ਗਵਾਸਂ ਪਨ ਵਸਨ੍ਤਾ ਤੇ ਯਥਾ ਚ ਵਸਿਂਸੁ, ਤਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ –

੧੫੫.‘‘ਪਾਚੀਨਵਂਸਦਾਯਮ੍ਹਿ, ਸਕ੍ਯਪੁਤ੍ਤਾ ਸਹਾਯਕਾ।
ਪਹਾਯਾਨਪ੍ਪਕੇ ਭੋਗੇ, ਉਞ੍ਛੇ ਪਤ੍ਤਾਗਤੇ ਰਤਾ॥

੧੫੬.‘‘ਆਰਦ੍ਧਵੀਰਿਯਾ ਪਹਿਤਤ੍ਤਾ, ਨਿਚ੍ਚਂ ਦਲ੍ਹਪਰਕ੍ਕਮਾ।
ਰਮਨ੍ਤਿ ਧਮ੍ਮਰਤਿਯਾ, ਹਿਤ੍ਵਾਨ ਲੋਕਿਯਂ ਰਤਿ’’ਨ੍ਤਿ॥ – ਗਾਥਾਦ੍ਵਯਂ ਅਭਾਸਿ।

ਤਤ੍ਥ **ਪਾਚੀਨਵੰਸਦਾਯਮ੍ਹੀ**ਤਿ ਪਾਚੀਨਵੰਸਨਾਮਕੇ ਰਕ੍ਖਿਤਗੋਪਿਤੇ ਸਹਪਰਿਚ੍ਛੇਦੇ ਵਨੇ। ਤਞ੍ਹਿ ਵਨੰ ਗਾਮਸ੍ਸ ਪਾਚੀਨਦਿਸਾਯੰ ਠਿਤਤ੍ਤਾ ਵੰਸਗੁਮ੍ਬਪਰਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਚ ''ਪਾਚੀਨਵੰਸਦਾਯੋ''ਤਿ ਵੁੱਤੋ, ਵੰਸਵਨਭਾਵੇਨ ਵਾਤਿ। **ਸਕ੍ਯਪੁਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਅਨੁਰੁਦ੍ਧਤ੍ਥੇਰਾਦਯੋ ਸਕ੍ਯਰਾਜਕੁਮਾਰਾ। **ਸਹਾਯਕਾ**ਤਿ ਸੰਵੇਗੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਪਬ੍ਬਜ੍ਜਾਸਮਣਧਮ੍ਮਕਰਣਸੰਵਾਸੇਹਿ ਸਹ ਅਯਨਤੋ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ ਸਹਾਯਕਾ। **ਪਹਾਯਾਨਪ੍ਪਕੇ ਭੋਗੇ**ਤਿ ਉਲ਼ਾਰੇਨ ਪੁਞ੍ਞਾਨੁਭਾਵੇਨ ਅਧਿਗਤੇ ਕੁਲਪਰਮ੍ਪਰਾਗਤੇ ਚ ਮਹਨ੍ਤੇ ਭੋਗਕ੍ਖਨ੍ਧੇ ਛਡ੍ਡੇਤ੍ਵਾ। ''ਸਹਾਯਾਨਪ੍ਪਕੇ''ਤਿਪਿ ਪਾਲ਼ਿ। **ਉਞ੍ਛੇ ਪਤ੍ਤਾਗਤੇ ਰਤਾ**ਤਿ ਉਞ੍ਛਾਚਰਿਯਾਯ ਆਭਤਤ੍ਤਾ ਉਞ੍ਛੇ ਪਤ੍ਤੇ ਆਗਤਤ੍ਤਾ ਪਤ੍ਤਾਗਤੇ ਪਤ੍ਤਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨੇ ਰਤਾ ਅਭਿਰਤਾ, ਸਙ੍ਘਭਤ੍ਤਾਦਿਅਤਿਰੇਕਲਾਭੰ ਪਟਿਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਜਙ੍ਘਬਲੰ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਭਿਕ੍ਖਾਚਰਿਯਾਯ ਲਦ੍ਧੇਨ ਮਿਸ੍ਸਕਭਤ੍ਤੇਨੇਵ ਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਆਰਦ੍ਧਵੀਰਿਯਾਤਿ ਉਤ੍ਤਮਤ੍ਥਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯ ਆਦਿਤੋਵ ਪਗੇਵ ਸਮ੍ਪਾਦਿਤਵੀਰਿਯਾ। **ਪਹਿਤਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਨਿਨ੍ਨਪੋਣਪਬ੍ਭਾਰਭਾਵੇਨ ਕਾਲੇਨ ਕਾਲੰ ਸਮਾਪਜ੍ਜਨੇਨ ਚ ਨਿਬ੍ਬਾਨੰ ਪਤਿਪੇਸਿਤਚਿਤ੍ਤਾ। **ਨਿਚ੍ਚੰ ਦਲ਼੍ਹਪਰਕ੍ਕਮਾ**ਤਿ ਵਤ੍ਤਪਟਿਪਤ੍ਤੀਸੁ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਸੁਖਵਿਹਾਰਾਨੁਯੋਗੇਨ ਸਬ੍ਬਕਾਲੰ ਅਸਿਥਿਲਪਰਕ੍ਕਮਾ। **ਰਮਨ੍ਤਿ ਧਮ੍ਮਰਤਿਯਾ, ਹਿਤ੍ਵਾਨ ਲੋਕਿਯੰ ਰਤਿ**ਨ੍ਤਿ ਲੋਕੇ ਵਿਦਿਤਤਾਯ ਲੋਕਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਤਾਯ ਚ ਲੋਕਿਯੰ ਰੂਪਾਰਮ੍ਮਣਾਦਿਰਤਿੰ ਪਹਾਯ ਮਗ੍ਗਪਞ੍ਞਾਯ ਪਜਹਿਤ੍ਵਾ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਧਮ੍ਮਰਤਿਯਾ ਅਗ੍ਗਫਲਨਿਬ੍ਬਾਨਾਭਿਰਤਿਯਾ ਚ ਰਮਨ੍ਤਿ ਅਭਿਰਮਨ੍ਤੀਤਿ।

ਕਿਮਿਲਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੯. ਨਨ੍ਦਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਅਯੋਨਿਸੋ ਮਨਸਿਕਾਰਾਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਨਨ੍ਦਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਅਯੰ ਕਿਰ ਪਦੁਮੁਤ੍ਤਰਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਹੰਸਵਤੀਨਗਰੇ ਕੁਲਗੇਹੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਵਿਞ੍ਞੁਤੰ ਪਤ੍ਤੋ ਭਗਵਤੋ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਧਮ੍ਮੰ ਸੁਣਨ੍ਤੋ ਸਤ੍ਥਾਰੰ ਏਕੰ ਭਿਕ੍ਖੁੰ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇਸੁ ਗੁਤ੍ਤਦ੍ਵਾਰਾਨੰ ਅਗ੍ਗਟ੍ਠਾਨੇ ਠਪੇਨ੍ਤੰ ਦਿਸ੍ਵਾ ਸਯਮ੍ਪਿ ਤੰ ਠਾਨਨ੍ਤਰੰ ਪਤ੍ਥੇਨ੍ਤੋ ਭਗਵਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘਸ੍ਸ ਚ ਪੂਜਾਸਕ੍ਕਾਰਬਹੁਲੰ ਮਹਾਦਾਨੰ ਪਵਤ੍ਤੇਤ੍ਵਾ, ''ਅਹਮ੍ਪਿ ਅਨਾਗਤੇ ਤੁਮ੍ਹਾਦਿਸਸ੍ਸ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਏਵਰੂਪੋ ਸਾਵਕੋ ਭਵੇਯ੍ਯ''ਨ੍ਤਿ ਪਣਿਧਾਨੰ ਕਤ੍ਵਾ ਤਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਸੰਸਰਨ੍ਤੋ ਅਤ੍ਥਦਸ੍ਸਿਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਵਿਨਤਾਯ ਨਾਮ ਨਦਿਯਾ ਮਹਨ੍ਤੋ ਕਚ੍ਛਪੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੋ ਏਕਦਿਵਸੰ ਸਤ੍ਥਾਰੰ ਨਦਿਯਾ ਪਾਰੰ ਗਨ੍ਤੁੰ ਤੀਰੇ ਠਿਤੰ ਦਿਸ੍ਵਾ ਸਯੰ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਤਾਰੇਤੁਕਾਮੋ ਸਤ੍ਥੁ ਪਾਦਮੂਲੇ ਨਿਪਜ੍ਜਿ । ਸਤ੍ਥਾ ਤਸ੍ਸ ਅਜ੍ਝਾਸਯੰ ਓਲੋਕੇਤ੍ਵਾ ਪਿਟ੍ਠਿੰ ਅਭਿਰੁਹਿ। ਸੋ ਹਟ੍ਠਤੁਟ੍ਠੋ ਵੇਗੇਨ ਸੋਤੰ ਛਿਨ੍ਦਨ੍ਤੋ ਸੀਘਤਰੰ ਪਰਤੀਰਮੇਵ ਪਾਪੇਸਿ। ਭਗਵਾ ਤਸ੍ਸ ਅਨੁਮੋਦਨੰ ਵਦਨ੍ਤੋ ਭਾਵਿਨਿੰ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿੰ ਕਥੇਤ੍ਵਾ ਪਕ੍ਕਾਮਿ।

ਸੋ ਤੇਨ ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮੇਨ ਸੁਗਤੀਸੁਯੇਵ ਸੰਸਰਨ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਕਪਿਲਵਤ੍ਥੁਸ੍ਮਿੰ ਸੁਦ੍ਧੋਦਨਮਹਾਰਾਜਸ੍ਸ ਪੁਤ੍ਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਮਹਾਪਜਾਪਤਿਯਾ ਗੋਤਮਿਯਾ ਕੁਚ੍ਛਿਮ੍ਹਿ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਨਾਮਗ੍ਗਹਣਦਿਵਸੇ ਞਾਤਿਸਙ੍ਘੰ ਨਨ੍ਦੇਨ੍ਤੋ ਜਾਤੋਤਿ **ਨਨ੍ਦੋ**ਤ੍ਵੇਵ ਨਾਮੰ ਅਕੰਸੁ। ਤਸ੍ਸ ਵਯਪ੍ਪਤ੍ਤਕਾਲੇ ਸਤ੍ਥਾ ਪਵਤ੍ਤਵਰਧਮ੍ਮਚਕ੍ਕੋ ਲੋਕਾਨੁਗ੍ਗਹੰ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਕਪਿਲਵਤ੍ਥੁੰ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਞਾਤਿਸਮਾਗਮੇ ਪੋਕ੍ਖਰਵਸ੍ਸੰ ਅਟ੍ਠੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿੰ ਕਤ੍ਵਾ **ਵੇਸ੍ਸਨ੍ਤਰਜਾਤਕੰ** (ਜਾ॰ ੨.੨੨.੧੬੫੫ ਆਦਯੋ) ਕਥੇਤ੍ਵਾ ਦੁਤਿਯਦਿਵਸੇ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਪਵਿਟ੍ਠੋ ''ਉਤ੍ਤਿਟ੍ਠੇ ਨਪ੍ਪਮਜ੍ਜੇਯ੍ਯਾ''ਤਿ (ਧ॰ ਪ॰ ੧੬੮) ਗਾਥਾਯ ਪਿਤਰੰ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਫਲੇ ਪਤਿਟ੍ਠਾਪੇਤ੍ਵਾ ਨਿਵੇਸਨੰ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ''ਧਮ੍ਮੰ ਚਰੇ ਸੁਚਰਿਤ''ਨ੍ਤਿ (ਧ॰ ਪ॰ ੧੬੯) ਗਾਥਾਯ ਮਹਾਪਜਾਪਤਿੰ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਫਲੇ ਰਾਜਾਨੰ ਸਕਦਾਗਾਮਿਫਲੇ ਪਤਿਟ੍ਠਾਪੇਤ੍ਵਾ ਤਤਿਯੇ ਦਿਵਸੇ ਨਨ੍ਦਕੁਮਾਰਸ੍ਸ ਅਭਿਸੇਕਨਿਵੇਸਨਪ੍ਪਵੇਸਨਵਿਵਾਹਮਙ੍ਗਲੇਸੁ ਵਤ੍ਤਮਾਨੇਸੁ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਪਵਿਸਿਤ੍ਵਾ ਨਨ੍ਦਕੁਮਾਰਸ੍ਸ ਹਤ੍ਥੇ ਪਤ੍ਤੰ ਦਤ੍ਵਾ ਮਙ੍ਗਲੰ ਵਤ੍ਵਾ ਤਸ੍ਸ ਹਤ੍ਥਤੋ ਪਤ੍ਤੰ ਅਗਹੇਤ੍ਵਾਵ ਵਿਹਾਰੰ ਗਤੋ ਤੰ ਪਤ੍ਤਹਤ੍ਥੰ ਵਿਹਾਰੰ ਆਗਤੰ ਅਨਿਚ੍ਛਮਾਨੰਯੇਵ ਪਬ੍ਬਾਜੇਤ੍ਵਾ ਤਥਾ ਪਬ੍ਬਜਿਤਤ੍ਤਾਯੇਵ ਅਨਭਿਰਤਿਯਾ ਪੀਲ਼ਿਤੰ ਞਤ੍ਵਾ ਉਪਾਯੇਨ ਤਸ੍ਸ ਤੰ ਅਨਭਿਰਤਿੰ ਵਿਨੋਦੇਸਿ। ਸੋ ਯੋਨਿਸੋ ਪਟਿਸਙ੍ਖਾਯ ਵਿਪਸ੍ਸਨੰ ਪਟ੍ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਨਚਿਰਸ੍ਸੇਵ ਅਰਹੱਤੰ ਪਾਪੁਣਿ। ਤੇਨ ਵੁੱਤੰ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੨.੪੯.੧੪੮-੧੬੩) –

''ਅਤ੍ਥਦਸ੍ਸੀ ਤੁ ਭਗਵਾ, ਸਯਮ੍ਭੂ ਲੋਕਨਾਯਕੋ।
ਵਿਨਤਾਨਦਿਯਾ ਤੀਰਂ, ਉਪਾਗਚ੍ਛਿ ਤਥਾਗਤੋ॥

''ਉਦਕਾ ਅਭਿਨਿਕ੍ਖਮ੍ਮ, ਕਚ੍ਛਪੋ ਵਾਰਿਗੋਚਰੋ।
ਬੁਦ੍ਧਂ ਤਾਰੇਤੁਕਾਮੋਹਂ, ਉਪੇਸਿਂ ਲੋਕਨਾਯਕਂ॥

''ਅਭਿਰੂਹਤੁ ਮਂ ਬੁਦ੍ਧੋ, ਅਤ੍ਥਦਸ੍ਸੀ ਮਹਾਮੁਨਿ।
ਅਹਂ ਤਂ ਤਾਰਯਿਸ੍ਸਾਮਿ, ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸਨ੍ਤਕਰੋ ਤੁਵਂ॥

''ਮਮ ਸਙ੍ਕਪ੍ਪਮਞ੍ਞਾਯ, ਅਤ੍ਥਦਸ੍ਸੀ ਮਹਾਯਸੋ।
ਅਭਿਰੂਹਿਤ੍ਵਾ ਮੇ ਪਿਟ੍ਠਿਂ, ਅਟ੍ਠਾਸਿ ਲੋਕਨਾਯਕੋ॥

''ਯਤੋ ਸਰਾਮਿ ਅਤ੍ਤਾਨਂ, ਯਤੋ ਪਤ੍ਤੋਸ੍ਮਿ ਵਿਞ੍ਞੁਤਂ।
ਸੁਖਂ ਮੇ ਤਾਦਿਸਂ ਨਤ੍ਥਿ, ਫੁਟ੍ਠੇ ਪਾਦਤਲੇ ਯਥਾ॥

''ਉਤ੍ਤਰਿਤ੍ਵਾਨ ਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ, ਅਤ੍ਥਦਸ੍ਸੀ ਮਹਾਯਸੋ।
ਨਦਿਤੀਰਮ੍ਹਿ ਠਤ੍ਵਾਨ, ਇਮਾ ਗਾਥਾ ਅਭਾਸਥ॥

''ਯਾਵਤਾ ਵਤ੍ਤਤੇ ਚਿਤ੍ਤਂ, ਗਙ੍ਗਾਸੋਤਂ ਤਰਾਮਹਂ।
ਅਯਞ੍ਚ ਕਚ੍ਛਪੋ ਰਾਜਾ, ਤਾਰੇਸਿ ਮਮ ਪਞ੍ਞਵਾ॥

''ਇਮਿਨਾ ਬੁਦ੍ਧਤਰਣੇਨ, ਮੇਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤਵਤਾਯ ਚ।
ਅਟ੍ਠਾਰਸੇ ਕਪ੍ਪਸਤੇ, ਦੇਵਲੋਕੇ ਰਮਿਸ੍ਸਤਿ॥

''ਦੇਵਲੋਕਾ ਇਧਾਗਨ੍ਤ੍ਵਾ, ਸੁਕ੍ਕਮੂਲੇਨ ਚੋਦਿਤੋ।
ਏਕਾਸਨੇ ਨਿਸੀਦਿਤ੍ਵਾ, ਕਙ੍ਖਾਸੋਤਂ ਤਰਿਸ੍ਸਤਿ॥

''ਯਥਾਪਿ ਭਦ੍ਦਕੇ ਖੇਤ੍ਤੇ, ਬੀਜਂ ਅਪ੍ਪਮ੍ਪਿ ਰੋਪਿਤਂ।
ਸਮ੍ਮਾਧਾਰਂ ਪਵੇਚ੍ਛਨ੍ਤੇ, ਫਲਂ ਤੋਸੇਤਿ ਕਸ੍ਸਕਂ॥

''ਤਥੇਵਿਦਂ ਬੁਦ੍ਧਖੇਤ੍ਤਂ, ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਦੇਸਿਤਂ।
ਸਮ੍ਮਾਧਾਰਂ ਪਵੇਚ੍ਛਨ੍ਤੇ, ਫਲਂ ਮਂ ਤੋਸਯਿਸ੍ਸਤਿ॥

''ਪਧਾਨਪਹਿਤਤ੍ਤੋਮ੍ਹਿ, ਉਪਸਨ੍ਤੋ ਨਿਰੂਪਧਿ।
ਸਬ੍ਬਾਸਵੇ ਪਰਿਞ੍ਞਾਯ, ਵਿਹਰਾਮਿ ਅਨਾਸਵੋ॥

''ਅਟ੍ਠਾਰਸੇ ਕਪ੍ਪਸਤੇ, ਯਂ ਕਮ੍ਮਮਕਰਿਂ ਤਦਾ।
ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ, ਤਰਣਾਯ ਇਦਂ ਫਲਂ॥

''ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹਂ...ਪੇ॰... ਕਤਂ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ''ਨ੍ਤਿ॥

ਅਰਹਤ੍ਤੰ ਪਨ ਪਤ੍ਵਾ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਸੁਖੰ ਅਨੁਭਵਨ੍ਤੋ ''ਅਹੋ ਸਤ੍ਥੁ ਉਪਾਯਕੋਸਲ੍ਲੰ, ਯੇਨਾਹੰ ਭਵਪਙ੍ਕਤੋ ਉਦ੍ਧਰਿਤ੍ਵਾ ਨਿਬ੍ਬਾਨਥਲੇ ਪਤਿਟ੍ਠਾਪਿਤੋ''ਤਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਹੀਨਸੰਕਿਲੇਸੰ ਪਟਿਲਦ੍ਧਞ੍ਚ ਸੁਖੰ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ ਸਞ੍ਜਾਤਸੋਮਨਸ੍ਸੋ ਉਦਾਨਵਸੇਨ –

੧੫੭.''ਅਯੋਨਿਸੋ ਮਨਸਿਕਾਰਾ, ਮਣ੍ਡਨੰ ਅਨੁਯੁਞ੍ਜਿਸੰ।
ਉਦ੍ਧਤੋ ਚਪਲੋ ਚਾਸਿਂ, ਕਾਮਰਾਗੇਨ ਅਟ੍ਟਿਤੋ॥

੧੫੮.''ਉਪਾਯਕੁਸਲੇਨਾਹੰ, ਬੁਦ੍ਧੇਨਾਦਿਚ੍ਚਬਨ੍ਧੁਨਾ।
ਯੋਨਿਸੋ ਪਟਿਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ, ਭਵੇ ਚਿਤ੍ਤੰ ਉਦਬ੍ਬਹਿ''ਨ੍ਤਿ॥ – ਗਾਥਾਦ੍ਵਯੰ ਅਭਾਸਿ।

ਤਤ੍ਥ **ਅਯੋਨਿਸੋ ਮਨਸਿਕਾਰਾ**ਤਿ ਅਨੁਪਾਯਮਨਸਿਕਾਰਤੋ ਅਸੁਭੰ ਕਾਯੰ ਸੁਭਤੋ ਮਨਸਿ ਕਰਿਤ੍ਵਾ ਸੁਭਤੋ ਮਨਸਿਕਾਰਹੇਤੁ, ਅਸੁਭੰ ਕਾਯੰ ਸੁਭਸਞ੍ਞਾਯਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਮਣ੍ਡਨ**ਨ੍ਤਿ ਹਤ੍ਥੂਪਗਾਦਿਆਭਰਣੇਹਿ ਚੇਵ ਮਾਲਾਗਨ੍ਧਾਦੀਹਿ ਚ ਅਤ੍ਤਭਾਵਸ੍ਸ ਅਲਙ੍ਕਰਣੰ। **ਅਨੁਯੁਞ੍ਜਿਸ**ਨ੍ਤਿ ਅਨੁਯੁਞ੍ਜਿਂ, ਸਰੀਰਸ੍ਸ ਵਿਭੂਸਨਪ੍ਪਸੁਤੋ ਅਹੋਸਿਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਉਦ੍ਧਤੋ**ਤਿ ਜਾਤਿਗੋਤ੍ਤਰੂਪਯੋਬ੍ਬਨਮਦਾਦੀਹਿ ਉਦ੍ਧਤੋ ਅਵੂਪਸਨ੍ਤਚਿਤ੍ਤੋ। **ਚਪਲੋ**ਤਿ ਵਨਮਕ੍ਕਟੋ ਵਿਯ ਅਨਵਟ੍ਠਿਤਚਿਤ੍ਤਤਾਯ ਲੋਲੋ, ਕਾਯਮਣ੍ਡਨਵਤ੍ਥਮਣ੍ਡਨਾਦਿਚਾਪਲਜੇ ਯੁਤ੍ਤਤਾਯ ਵਾ ਚਪਲੋ **ਚ। ਆਸਿ**ਨ੍ਤਿ ਅਹੋਸਿਂ। **ਕਾਮਰਾਗੇਨਾ**ਤਿ ਵਤ੍ਥੁਕਾਮੇਸੁ ਛਨ੍ਦਰਾਗੇਨ **ਅਟ੍ਟਿਤੋ** ਪੀਲ਼ਿਤੋ ਵਿਬਾਧਿਤੋ ਆਸਿਨ੍ਤਿ ਯੋਜਨਾ।

ਉਪਾਯਕੁਸਲੇਨਾਤਿ ਵਿਨੇਯਜਾਨੰ ਦਮਨੂਪਾਯਚ੍ਛੇਕੇਨ ਕੋਵਿਦੇਨ **ਬੁਦ੍ਧੇਨ** ਭਗਵਤਾ ਹੇਤੁਭੂਤੇਨ। ਹੇਤੁਅਤ੍ਥੇ ਹਿ ਏਤੰ ਕਰਣਵਚਨੰ। ਪਲੁਟ੍ਠਮਕ੍ਕਟੀਦੇਵਚ੍ਛਰਾਦਸ੍ਸਨੇਨ ਹਿ ਉਪਕ੍ਕਿਤਵਾਦਚੋਦਨਾਯ ਅਤ੍ਤਨੋ ਕਾਮਰਾਗਾਪਨਯਨੰ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵਦਤਿ। ਭਗਵਾ ਹਿ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੰ ਨਨ੍ਦਤ੍ਥੇਰੰ ਪਠਮੰ ਜਨਪਦਕਲਜਾਣਿਂ ਉਪਾਦਾਯ ''ਯਥਾਯੰ ਮਕ੍ਕਟੀ, ਏਵੰ ਕਕੁਟਪਾਦਿਨਿਯੋ ਉਪਾਦਾਯ ਜਨਪਦਕਲਜਾਣੀ''ਤਿ ਮਹਤਿਯਾ ਆਣਿਯਾ ਖੁਦ੍ਦਕੰ ਆਣਿਂ ਨੀਹਰਨ੍ਤੋ ਛਡ੍ਡਕੋ ਵਿਯ, ਸਿਨੇਹਪਾਨੇਨ ਸਰੀਰੰ ਕਿਲੇਦੇਤ੍ਵਾ ਵਮਨਵਿਰੇਚਨੇਹਿ ਦੋਸੰ ਨੀਹਰਨ੍ਤੋ ਭਿਸਕ੍ਕੋ ਵਿਯ ਚ ਕਕੁਟਪਾਦਿਨਿਦਸ੍ਸਨੇਨ ਜਨਪਦਕਲਜਾਣਿਯੰ ਵਿਰਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤੰ ਕਾਰੇਤ੍ਵਾ ਪੁਨ ਉਪਕ੍ਕਿਤਵਾਦੇਨ ਕਕੁਟਪਾਦਿਨੀਸੁਪਿ ਚਿਤ੍ਤੰ ਵਿਰਾਜੇਤ੍ਵਾ ਸਮ੍ਮਦੇਵ ਸਮਥਵਿਪਸ੍ਸਨਾਨੁਯੋਗੇਨ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗੇ ਪਤਿਟ੍ਠਾਪੇਸਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ **"ਯੋਨਿਸੋ ਪਟਿਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ, ਭਵੇ ਚਿਤ੍ਤੰ ਉਦਬ੍ਬਹਿ"**ਨ੍ਤਿ। ਉਪਾਯੇਨ ਞਾਯੇਨ ਸਮ੍ਮਦੇਵ ਸਮਥਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਵਿਸੁਦ੍ਧਿਪਟਿਪਦੰ ਪਟਿਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਭਵੇ ਸੰਸਾਰਪਙ੍ਕੇ ਨਿਮੁਗ੍ਗਞ੍ਚ ਮੇ ਚਿਤ੍ਤੰ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗੇਨ ਹਤ੍ਥੇਨ ਉਤ੍ਤਾਰਿਂ, ਨਿਬ੍ਬਾਨਥਲੇ ਪਤਿਟ੍ਠਾਪੇਸਿਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਇਮੰ ਉਦਾਨੰ ਉਦਾਨੇਤ੍ਵਾ ਥੇਰੋ ਪੁਨਦਿਵਸੇ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਏਵਮਾਹ – ''ਯੰ ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ ਪਾਟਿਭੋਗੋ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨੰ ਅਚ੍ਛਰਾਸਤਾਨੰ ਪਟਿਲਾਭਾਯ ਕਕੁਟਪਾਦਾਨੰ, ਮੁਞ੍ਚਾਮਹੰ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਏਤਸ੍ਮਾ ਪਟਿਸ੍ਸਵਾ''ਤਿ (ਉਦਾ॰ ੨੨)। ਭਗਵਾਪਿ, ''ਯਦੇਵ ਖੋ ਤੇ, ਨਨ੍ਦ, ਅਨੁਪਾਦਾਯ ਆਸਵੇਹਿ ਚਿਤ੍ਤੰ ਵਿਮੁਤ੍ਤੰ, ਅਥਾਹੰ ਮੁਤ੍ਤੋ ਏਤਸ੍ਮਾ ਪਟਿਸ੍ਸਵਾ''ਤਿ (ਉਦਾ॰ ੨੨) ਆਹ। ਅਥਸ੍ਸ ਭਗਵਾ ਸਵਿਸੇਸੰ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇਸੁ ਗੁਤ੍ਤਦ੍ਵਾਰਤੰ ਞਤ੍ਵਾ ਤੰ ਗੁਣੰ ਵਿਭਾਵੇਨ੍ਤੋ, ''ਏਤਦਗ੍ਗੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਮ ਸਾਵਕਾਨੰ ਭਿਕ੍ਖੂਨੰ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇਸੁ ਗੁਤ੍ਤਦ੍ਵਾਰਾਨੰ ਯਦਿਦੰ ਨਨ੍ਦੋ''ਤਿ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੧੯, ੨੩੦) ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇਸੁ ਗੁਤ੍ਤਦ੍ਵਾਰਭਾਵੇਨ ਅਗ੍ਗਟ੍ਠਾਨੇ ਠਪੇਸਿ। ਥੇਰੋ ਹਿ ''ਯਮੇਵਾਹੰ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨੰ ਅਸੰਵਰੰ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਇਮੰ ਵਿਪ੍ਪਕਾਰੰ ਪਤ੍ਤੋ, ਤਮੇਵਾਹੰ ਸੁਟ੍ਠੁ ਨਿਗ੍ਗਹੇਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ ਉਸ੍ਸਾਹਜਾਤੋ ਬਲਵਹਿਰੋਤ੍ਤਪ੍ਪੋ ਤਤ੍ਥ ਚ ਕਤਾਧਿਕਾਰਤ੍ਤਾ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸੰਵਰੇ ਉਕ੍ਕੰਸਪਾਰਮਿਂ ਅਗਮਾਸੀਤਿ।

ਨਨ੍ਦਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੧੦. ਸਿਰਿਮਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਪਰੇ ਚ ਨਂ ਪਸਂਸਨ੍ਤੀਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਸਿਰਿਮਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਅਯਮ੍ਪਿ ਪੁਰਿਮਬੁਦ੍ਧੇਸੁ ਕਤਾਧਿਕਾਰੋ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਭਵੇ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਉਪਚਿਨਨ੍ਤੋ ਪਦੁਮੁਤ੍ਤਰਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਪਾਰਮਿਯੋ ਪੂਰੇਤ੍ਵਾ ਤੁਸਿਤਭਵਨੇ ਠਿਤਕਾਲੇ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਕੁਲੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਵਿਞ੍ਞੁਤਂ ਪਤ੍ਤੋ ਤਿਣ੍ਣਂ ਵੇਦਾਨਂ ਪਾਰਗੂ ਸਨਿਘਣ੍ਡੁਕੇਟੁਭਾਨਂ ਸਕ੍ਖਰਪ੍ਪਭੇਦਾਨਂ ਇਤਿਹਾਸਪਞ੍ਚਮਾਨਂ ਪਦਕੋ ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣੋ ਲੋਕਾਯਤਮਹਾਪੁਰਿਸਲਕ੍ਖਣੇਸੁ ਅਨਵਯੋ ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਜ੍ਝਾਸਯਤਾਯ ਕਾਮੇ ਪਹਾਯ ਤਾਪਸਪਬ੍ਬਜ੍ਜਂ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਚਤੁਰਾਸੀਤਿਸਹਸ੍ਸਪਰਿਮਾਣੇਨ ਤਾਪਸਗਣੇਨ ਪਰਿਵੁਤੋ ਹਿਮਵਨ੍ਤਪ੍ਪਦੇਸੇ ਦੇਵਤਾਭਿਨਿਮ੍ਮਿਤੇ ਅਸ੍ਸਮੇ ਝਾਨਾਭਿਞ੍ਞਾਯੋ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਵਸਨ੍ਤੋ ਪੁਰਿਮਬੁਦ੍ਧੇਸੁ ਕਤਾਧਿਕਾਰਤਾਯ ਲਕ੍ਖਣਮਨ੍ਤੇਸੁ ਆਗਤਨਿਯਾਮੇਨ ਚ ਬੁਦ੍ਧਗੁਣੇ ਅਨੁਸ੍ਸਰਿਤ੍ਵਾ ਅਤੀਤੇ ਬੁਦ੍ਧੇ ਉਦ੍ਦਿਸ੍ਸ ਅਞ੍ਞਤਰਸ੍ਮਿਂ ਨਦੀਨਿਵਤ੍ਤਨੇ ਪੁਲਿਨਚੇਤਿਯਂ ਕਤ੍ਵਾ ਪੂਜਾਸਕ੍ਕਾਰਾਭਿਰਤੋ ਅਹੋਸਿ। ਤਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਤਾਪਸਾ, ''ਕਂ ਉਦ੍ਦਿਸ੍ਸ ਅਯਂ ਪੂਜਾਸਕ੍ਕਾਰੋ ਕਰੀਯਤੀ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਂਸੁ। ਸੋ ਤੇਸਂ ਲਕ੍ਖਣਮਨ੍ਤੇ ਆਹਰਿਤ੍ਵਾ ਤਤ੍ਥ ਆਗਤਾਨਿ ਮਹਾਪੁਰਿਸਲਕ੍ਖਣਾਨਿ ਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਤਦਨੁਸਾਰੇਨ ਅਤ੍ਤਨੋ ਬਲੇ ਠਤ੍ਵਾ ਬੁਦ੍ਧਗੁਣੇ ਕਿਤ੍ਤੇਸਿ। ਤਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਤੇਪਿ ਤਾਪਸਾ ਪਸਨ੍ਨਮਾਨਸਾ ਤਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਂ ਉਦ੍ਦਿਸ੍ਸ ਥੂਪਪੂਜਂ ਕਰੋਨ੍ਤਾ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ।

ਤੇਨ ਚ ਸਮਯੇਨ ਪਦੁਮੁਤ੍ਤਰਬੋਧਿਸਤ੍ਤੋ ਤੁਸਿਤਕਾਯਾ ਚਵਿਤ੍ਵਾ ਮਾਤੁਕੁਚ੍ਛਿਂ ਓਕ੍ਕਨ੍ਤੋ ਹੋਤਿ। ਚਰਿਮਭਵੇ ਦ੍ਵਤ੍ਤਿਂਸ ਪੁਬ੍ਬਨਿਮਿਤ੍ਤਾਨਿ ਪਾਤੁਰਹੇਸੁਂ , ਸਬ੍ਬੇ ਚ ਅਚ੍ਛਰਿਯਬ੍ਭੁਤਧਮ੍ਮਾ। ਤਾਪਸੋ ਤਾਨਿ ਅਨ੍ਤੇਵਾਸਿਕਾਨਂ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਭਿਯ੍ਯੋਸੋਮਤ੍ਤਾਯ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੇਸੁ ਤੇਸਂ ਪਸਾਦਂ ਵਡ੍ਢੇਤ੍ਵਾ ਕਾਲਂ ਕਤ੍ਵਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮਲੋਕੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਤੇਹਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਰੀਰਸ੍ਸ ਪੂਜਾਯ ਕਰੀਯਮਾਨਾਯ ਦਿਸ੍ਸਮਾਨਰੂਪੋ ਆਗਨ੍ਤ੍ਵਾ, ''ਅਹਂ ਤੁਮ੍ਹਾਕਂ ਆਚਰਿਯੋ ਬ੍ਰਹ੍ਮਲੋਕੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੋ, ਤੁਮ੍ਹੇ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਾ ਪੁਲਿਨਚੇਤਿਯਪੂਜਮਨੁਯੁਞ੍ਜਥ, ਭਾਵਨਾਯ ਚ ਯੁਤ੍ਤਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ ਹੋਥਾ''ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮਲੋਕਮੇਵ ਗਤੋ।

ਏਵਂ ਸੋ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਸਂਸਰਨ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਗਹਪਤਿਕੁਲੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਜਾਤਦਿਵਸਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਤਸ੍ਮਿਂ ਕੁਲੇ ਸਿਰਿਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਵਡ੍ਢਮਾਨਤ੍ਤਾ **ਸਿਰਿਮਾ**ਤ੍ਵੇਵ ਨਾਮਂ ਅਕਂਸੁ। ਤਸ੍ਸ ਪਦਸਾ ਗਮਨਕਾਲੇ ਕਨਿਟ੍ਠਭਾਤਾ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਸ ''ਅਯਂ ਸਿਰਿਂ ਵਡ੍ਢੇਨ੍ਤੋ ਜਾਤੋ''ਤਿ **ਸਿਰਿਵਡ੍ਢੋ**ਤਿ ਨਾਮਂ ਅਕਂਸੁ। ਤੇ ਉਭੋਪਿ ਜੇਤਵਨਪ੍ਪਟਿਗ੍ਗਹਣੇ ਬੁਦ੍ਧਾਨੁਭਾਵਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਪਟਿਲਦ੍ਧਸਦ੍ਧਾ ਪਬ੍ਬਜਿਂਸੁ। ਤੇਸੁ ਸਿਰਿਵਡ੍ਢੋ ਨ ਤਾਵ ਉਤ੍ਤਰਿਮਨੁਸ੍ਸਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਲਾਭੀ ਅਹੋਸਿ, ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਪਚ੍ਚਯਾਨਂ ਲਾਭੀ, ਗਹਟ੍ਠਪਬ੍ਬਜਿਤਾਨਂ ਸਕ੍ਕਤੋ ਗਰੁਕਤੋ, ਸਿਰਿਮਤ੍ਥੇਰੋ ਪਨ ਪਬ੍ਬਜਿਤਕਾਲਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਤਾਦਿਸੇਨ ਕਮ੍ਮਚ੍ਛਿਦ੍ਦੇਨ ਅਪ੍ਪਲਾਭੀ ਅਹੋਸਿ ਬਹੁਜਨਾਸਮ੍ਭਾਵਿਤੋ, ਸਮਥਵਿਪਸ੍ਸਨਾਸੁ ਕਮ੍ਮਂ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਨਚਿਰਸ੍ਸੇਵ ਛਲ਼ਭਿਞ੍ਞੋ ਅਹੋਸਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੨.੪੯.੧੧੧-੧੪੭) –

> ''ਪਬ੍ਬਤੇ ਹਿਮਵਨ੍ਤਮ੍ਹਿ, ਦੇਵਲੋ ਨਾਮ ਤਾਪਸੋ।
> ਤਤ੍ਥ ਮੇ ਚਙ੍ਕਮੋ ਆਸਿ, ਅਮਨੁਸ੍ਸੇਹਿ ਮਾਪਿਤੋ॥
>
> ''ਜਟਾਭਾਰੇਨ ਭਰਿਤੋ, ਕਮਣ੍ਡਲੁਧਰੋ ਸਦਾ।
> ਉਤ੍ਤਮਤ੍ਥਂ ਗਵੇਸਨ੍ਤੋ, ਵਿਪਿਨਾ ਨਿਕ੍ਖਮਿਂ ਤਦਾ॥
>
> ''ਚੁਲ੍ਲਾਸੀਤਿਸਹਸ੍ਸਾਨਿ, ਸਿਸ੍ਸਾ ਮਯ੍ਹਂ ਉਪਟ੍ਠਹੁਂ।
> ਸਕਕਮ੍ਮਾਭਿਪਸੁਤਾ, ਵਸਨ੍ਤਿ ਵਿਪਿਨੇ ਤਦਾ॥
>
> ''ਅਸ੍ਸਮਾ ਅਭਿਨਿਕ੍ਖਮ੍ਮ, ਅਕਂ ਪੁਲਿਨਚੇਤਿਯਂ।
> ਨਾਨਾਪੁਪ੍ਫਂ ਸਮਾਨੇਤ੍ਵਾ, ਤਂ ਚੇਤਿਯਮਪੂਜਯਿਂ॥
>
> ''ਤਤ੍ਥ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਸਾਦੇਤ੍ਵਾ, ਅਸ੍ਸਮਂ ਪਵਿਸਾਮਹਂ।

ਸਬ੍ਬੇ ਸਿਸ੍ਸਾ ਸਮਾਗਨ੍ਤ੍ਵਾ, ਏਤਮਤ੍ਥੰ ਪੁਚ੍ਛਿੰਸੁ ਮੰ॥

‘‘ਪੁਲਿਨੇਨ ਕਤੋ ਥੂਪੋ, ਯੰ ਤ੍ਵੰ ਦੇਵ ਨਮਸ੍ਸਸਿ।
ਮਯਮ੍ਪਿ ਞਾਤੁਮਿਚ੍ਛਾਮ, ਪੁਟ੍ਠੋ ਆਚਿਕ੍ਖ ਨੋ ਤੁਵੰ॥

‘‘ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਾ ਨੁ ਮਨ੍ਤਪਦੇ, ਚਕ੍ਖੁਮਨ੍ਤੋ ਮਹਾਯਸਾ।
ਤੇ ਖੋ ਅਹੰ ਨਮਸ੍ਸਾਮਿ, ਬੁਦ੍ਧਸੇਟ੍ਠੇ ਮਹਾਯਸੇ॥

‘‘ਕੀਦਿਸਾ ਤੇ ਮਹਾਵੀਰਾ, ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੂ ਲੋਕਨਾਯਕਾ।
ਕਥੰਵਣ੍ਣਾ ਕਥੰਸੀਲਾ, ਕੀਦਿਸਾ ਤੇ ਮਹਾਯਸਾ॥

‘‘ਬਾਤ੍ਤਿੰਸਲਕ੍ਖਣਾ ਬੁਦ੍ਧਾ, ਚਤ੍ਤਾਲੀਸਦਿਜਾਪਿ ਚ।
ਨੇਤ੍ਤਾ ਗੋਪਖੁਮਾ ਤੇਸੰ, ਜਿਞ੍ਜੁਕਾ ਫਲਸਨ੍ਨਿਭਾ॥

‘‘ਗਚ੍ਛਮਾਨਾ ਚ ਤੇ ਬੁਦ੍ਧਾ, ਯੁਗਮਤ੍ਤਞ੍ਚ ਪੇਕ੍ਖਰੇ।
ਨ ਤੇਸੰ ਜਾਣੁ ਨਦਤਿ, ਸਨ੍ਧਿਸਦ੍ਦੋ ਨ ਸੁਯ੍ਯਤਿ॥

‘‘ਗਚ੍ਛਮਾਨਾ ਚ ਸੁਗਤਾ, ਉਦ੍ਧਰਨ੍ਤਾਵ ਗਚ੍ਛਰੇ।
ਪਠਮੰ ਦਕ੍ਖਿਣੰ ਪਾਦੰ, ਬੁਦ੍ਧਾਨੰ ਏਸ ਧਮ੍ਮਤਾ॥

‘‘ਅਸਮ੍ਭੀਤਾ ਚ ਤੇ ਬੁਦ੍ਧਾ, ਮਿਗਰਾਜਾਵ ਕੇਸਰੀ।
ਨੇਵੁਕ੍ਕੰਸੇਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਤਾਨੰ, ਨੋ ਚ ਵਮ੍ਭੇਨ੍ਤਿ ਪਾਣਿਨੰ॥

‘‘ਮਾਨਾਵਮਾਨਤੋ ਮੁਤ੍ਤਾ, ਸਮਾ ਸਬ੍ਬੇਸੁ ਪਾਣਿਸੁ।
ਅਨਤ੍ਤੁਕ੍ਕੰਸਕਾ ਬੁਦ੍ਧਾ, ਬੁਦ੍ਧਾਨੰ ਏਸ ਧਮ੍ਮਤਾ॥

‘‘ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਾ ਚ ਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਾ, ਆਲੋਕੰ ਦਸ੍ਸਯਨ੍ਤਿ ਤੇ।
ਛਪ੍ਪਕਾਰੰ ਪਕਮ੍ਪੇਨ੍ਤਿ, ਕੇਵਲੰ ਵਸੁਧੰ ਇਮੰ॥

‘‘ਪਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਨਿਰਯਞ੍ਚੇਤੇ, ਨਿਬ੍ਬਾਤਿ ਨਿਰਯੋ ਤਦਾ।
ਪਵਸ੍ਸਤਿ ਮਹਾਮੇਘੋ, ਬੁਦ੍ਧਾਨੰ ਏਸ ਧਮ੍ਮਤਾ॥

‘‘ਈਦਿਸਾ ਤੇ ਮਹਾਨਾਗਾ, ਅਤੁਲਾ ਚ ਮਹਾਯਸਾ।
ਵਣ੍ਣਤੋ ਅਨਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤਾ, ਅਪ੍ਪਮੇਯ੍ਯਾ ਤਥਾਗਤਾ॥

‘‘ਅਨੁਮੋਦਿੰਸੁ ਮੇ ਵਾਕ੍ਯੰ, ਸਬ੍ਬੇ ਸਿਸ੍ਸਾ ਸਗਾਰਵਾ।
ਤਥਾ ਚ ਪਟਿਪਜ੍ਜਿੰਸੁ, ਯਥਾਸਤ੍ਤਿ ਯਥਾਬਲੰ॥

‘‘ਪਟਿਪੂਜੇਨ੍ਤਿ ਪੁਲਿਨੰ, ਸਕਕਮ੍ਮਾਭਿਲਾਸਿਨੋ।
ਸਦ੍ਦਹਨ੍ਤਾ ਮਮ ਵਾਕ੍ਯੰ, ਬੁਦ੍ਧਸਕ੍ਕਤਮਾਨਸਾ॥

‘‘ਤਦਾ ਚਵਿਤ੍ਵਾ ਤੁਸਿਤਾ, ਦੇਵਪੁਤ੍ਤੋ ਮਹਾਯਸੋ।
ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿ ਮਾਤੁਕੁਚ੍ਛਿਮ੍ਹਿ, ਦਸਸਹਸ੍ਸਿ ਕਮ੍ਪਥ॥

‘‘ਅਸ੍ਸਮਸ੍ਸਾਵਿਦੂਰਮ੍ਹਿ, ਚਙ੍ਕਮਮ੍ਹਿ ਠਿਤੋ ਅਹਂ।
ਸਬ੍ਬੇ ਸਿਸ੍ਸਾ ਸਮਾਗਨ੍ਤ੍ਵਾ, ਆਗਚ੍ਛੁਂ ਮਮ ਸਨ੍ਤਿਕੇ॥

‘‘ਉਸਭੋਵ ਮਹੀ ਨਦਤਿ, ਮਿਗਰਾਜਾਵ ਕੂਜਤਿ।
ਸੁਸੁਮਾਰੋਵ ਸਲ਼ਤਿ, ਕਿਂ ਵਿਪਾਕੋ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ॥

‘‘ਯਂ ਪਕਿਤ੍ਤੇਮਿ ਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਂ, ਸਿਕਤਾਥੂਪਸਨ੍ਤਿਕੇ।
ਸੋ ਦਾਨਿ ਭਗਵਾ ਸਤ੍ਥਾ, ਮਾਤੁਕੁਚ੍ਛਿਮੁਪਾਗਮਿ॥

‘‘ਤੇਸਂ ਧਮ੍ਮਕਥਂ ਵਤ੍ਵਾ, ਕਿਤ੍ਤਯਿਤ੍ਵਾ ਮਹਾਮੁਨਿਂ।
ਉਯ੍ਯੋਜੇਤ੍ਵਾ ਸਕੇ ਸਿਸ੍ਸੇ, ਪਲ੍ਲਙ੍ਕਮਾਭੁਜਿਂ ਅਹਂ॥

‘‘ਬਲਞ੍ਚ ਵਤ ਮੇ ਖੀਣਂ, ਬ੍ਯਾਧਿਨਾ ਪਰਮੇਨ ਤਂ।
ਬੁਦ੍ਧਸੇਟ੍ਠਂ ਸਰਿਤ੍ਵਾਨ, ਤਤ੍ਥ ਕਾਲਙ੍ਕਤੋ ਅਹਂ॥

‘‘ਸਬ੍ਬੇ ਸਿਸ੍ਸਾ ਸਮਾਗਨ੍ਤ੍ਵਾ, ਅਕਂਸੁ ਚਿਤਕਂ ਤਦਾ।
ਕਲ਼ੇਵਰਞ੍ਚ ਮੇ ਗਯ੍ਹ, ਚਿਤਕਂ ਅਭਿਰੋਪਯੁਂ॥

‘‘ਚਿਤਕਂ ਪਰਿਵਾਰੇਤ੍ਵਾ, ਸੀਸੇ ਕਤ੍ਵਾਨ ਅਞ੍ਜਲਿਂ।
ਸੋਕਸਲ੍ਲਪਰੇਤਾ ਤੇ, ਵਿਕ੍ਕਨ੍ਦਿਂਸੁ ਸਮਾਗਤਾ॥

‘‘ਤੇਸਂ ਲਾਲਪ੍ਪਮਾਨਾਨਂ, ਅਗਮਂ ਚਿਤਕਂ ਤਦਾ।
ਅਹਂ ਆਚਰਿਯੋ ਤੁਮ੍ਹਂ, ਮਾ ਸੋਚਿਤ੍ਥ ਸੁਮੇਧਸਾ॥

‘‘ਸਦਤ੍ਥੇ ਵਾਯਮੇਯ੍ਯਾਥ, ਰਤ੍ਤਿਨ੍ਦਿਵਮਤਨ੍ਦਿਤਾ।
ਮਾ ਵੋ ਪਮਤ੍ਤਾ ਅਹੁਤ੍ਥ, ਖਣੋ ਵੋ ਪਟਿਪਾਦਿਤੋ॥

‘‘ਸਕੇ ਸਿਸ੍ਸੇਨੁਸਾਸਿਤ੍ਵਾ, ਦੇਵਲੋਕਂ ਪੁਨਾਗਮਿਂ।
ਅਟ੍ਠਾਰਸ ਚ ਕਪ੍ਪਾਨਿ, ਦੇਵਲੋਕੇ ਰਮਾਮਹਂ॥

‘‘ਸਤਾਨਂ ਪਞ੍ਚਕ੍ਖਤ੍ਤੁਞ੍ਚ, ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀ ਅਹੋਸਹਂ।
ਅਨੇਕਸਤਕ੍ਖਤ੍ਤੁਞ੍ਚ, ਦੇਵਰਜ੍ਜਮਕਾਰਯਿਂ॥

‘‘ਅਵਸੇਸੇਸੁ ਕਪ੍ਪੇਸੁ, ਵੋਕਿਣ੍ਣੋ ਸਂਸਰਿਂ ਅਹਂ।
ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ, ਉਪ੍ਪਾਦਸ੍ਸ ਇਦਂ ਫਲਂ॥

‘‘ਯਥਾ ਕੋਮੁਦਿਕੇ ਮਾਸੇ, ਬਹੂ ਪੁਪ੍ਫਨ੍ਤਿ ਪਾਦਪਾ।

ਤਥੇਵਾਹਮ੍ਪਿ ਸਮਯੇ, ਪੁਪ੍ਫਿਤੋਮ੍ਹਿ ਮਹੇਸਿਨਾ॥

‘‘ਵੀਰਿਯਂ ਮੇ ਧੁਰਧੋਰਯ੍ਹਂ, ਯੋਗਕ੍ਖੇਮਾਧਿਵਾਹਨਂ।
ਨਾਗੋਵ ਬਨ੍ਧਨਂ ਛੇਤ੍ਵਾ, ਵਿਹਰਾਮਿ ਅਨਾਸਵੋ॥

‘‘ਸਤਸਹਸ੍ਸਿਤੋ ਕਪ੍ਪੇ, ਯਂ ਬੁਦ੍ਧਮਭਿਕਿਤ੍ਤਯਿਂ।
ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ, ਕਿਤ੍ਤਨਾਯ ਇਦਂ ਫਲਂ॥

‘‘ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹਂ...ਪੇ॰... ਕਤਂ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ’’ਨ੍ਤਿ॥

ਛਲ਼ਭਿਞ੍ਞਞ੍ਹਿ ਸਮਾਨਂ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਸਿਰਿਮਤ੍ਥੇਰਂ ‘‘ਅਰਿਯੋ’’ਤਿ ਅਜਾਨਨ੍ਤਾ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਸਾਮਣੇਰਾ ਚ ਅਪ੍ਪਲਾਭਿਤਾਯ ਲੋਕਸ੍ਸ ਅਨਭਿਗਤਭਾਵੇਨ ਅਸਮ੍ਭਾਵੇਨ੍ਤਾ ਯਂਕਿਞ੍ਚਿ ਕਥੇਤ੍ਵਾ ਗਰਹਨ੍ਤਿ। ਸਿਰਿਵਡ੍ਢਤ੍ਥੇਰਂ ਪਨ ਪਚ੍ਚਯਾਨਂ ਲਾਭਿਭਾਵੇਨ ਲੋਕਸ੍ਸ ਸਕ੍ਕਤਗਰੁਕਤਭਾਵਤੋ ਸਮ੍ਭਾਵੇਨ੍ਤਾ ਪਸਂਸਨ੍ਤਿ। ਥੇਰੋ ‘‘ਅਵਣ੍ਣਾਰਹਸ੍ਸ ਨਾਮ ਵਣ੍ਣਭਣਨਂ, ਵਣ੍ਣਾਰਹਸ੍ਸ ਚ ਅਵਣ੍ਣਭਣਨਂ ਅਸ੍ਸ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਭਾਵਸ੍ਸ ਦੋਸੋ’’ਤਿ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਭਾਵਞ੍ਚ ਗਰਹਨ੍ਤੋ –

੧੫੯.‘‘ਪਰੇ ਚ ਨਂ ਪਸਂਸਨ੍ਤਿ, ਅਤ੍ਤਾ ਚੇ ਅਸਮਾਹਿਤੋ।
ਮੋਘਂ ਪਰੇ ਪਸਂਸਨ੍ਤਿ, ਅਤ੍ਤਾ ਹਿ ਅਸਮਾਹਿਤੋ॥

੧੬੦.‘‘ਪਰੇ ਚ ਨਂ ਗਰਹਨ੍ਤਿ, ਅਤ੍ਤਾ ਚੇ ਸੁਸਮਾਹਿਤੋ।
ਮੋਘਂ ਪਰੇ ਗਰਹਨ੍ਤਿ, ਅਤ੍ਤਾ ਹਿ ਸੁਸਮਾਹਿਤੋ’’ਤਿ॥

– ਗਾਥਾਦ੍ਵਯਮਭਾਸਿ।

ਤਤ੍ਥ **ਪਰੇ**ਤਿ ਅਤ੍ਤਤੋ ਅਞ੍ਞੇ ਪਰੇ ਨਾਮ, ਇਧ ਪਨ ਪਣ੍ਡਿਤੇਹਿ ਅਞ੍ਞੇ ਬਾਲਾ ਪਰੇਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਾ। ਤੇਸਞ੍ਹਿ ਅਜਾਨਿਤ੍ਵਾ ਅਪਰਿਯੋਗਾਹੇਤ੍ਵਾ ਭਾਸਨਤੋ ਗਰਹਾ ਵਿਯ ਪਸਂਸਾਪਿ ਅਪ੍ਪਮਾਣਭੂਤਾ। **ਨਨ੍ਤਿ** ਨਂ ਪੁਗ੍ਗਲਂ। **ਪਸਂਸਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਅਵਿਦ੍ਦਸੁਭਾਵੇਨ ਤਞ੍ਞਾਵਿਪਨ੍ਨਤਾਯ ਵਾ, ਅਥ ਵਾ ਅਭੂਤਂਯੇਵ ਪੁਗ੍ਗਲਂ ‘‘ਅਸੁਕੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਝਾਨਲਾਭੀ, ਅਰਿਯੋ’’ਤਿ ਵਾ ਅਭੂਤਗੁਣਰੋਪਨੇਨ ਕਿਤ੍ਤੇਨ੍ਤਿ ਅਭਿਤ੍ਥਵਨ੍ਤਿ। ਯੋ ਪਨੇਤ੍ਥ **ਚ**-ਸਦ੍ਦੋ, ਸੋ ਅਤ੍ਥੁਪਨਯਤ੍ਥੋ। ਤੇਨ ਪਰੇ ਨਂ ਪੁਗ੍ਗਲਂ ਪਸਂਸਨ੍ਤਿ ਚ, ਤਞ੍ਚ ਖੋ ਤੇਸਂ ਪਸਂਸਨਮਤ੍ਤਂ, ਨ ਪਨ ਤਸ੍ਮਿਂ ਪਸਂਸਾਯ ਵਤ੍ਥੁ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਇਮਮਤ੍ਥਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਅਤ੍ਤਾ ਚੇ ਅਸਮਾਹਿਤੋ**ਤਿ ਯਂ ਪੁਗ੍ਗਲਂ ਪਰੇ ਪਸਂਸਨ੍ਤਿ, ਸੋ ਚੇ ਸਯਂ ਅਸਮਾਹਿਤੋ ਮਗ੍ਗਸਮਾਧਿਨਾ ਫਲਸਮਾਧਿਨਾ ਉਪਚਾਰਪ੍ਪਨਾਸਮਾਧਿਮਤ੍ਤੇਨੇਵ ਵਾ ਨ ਸਮਾਹਿਤੋ, ਸਮਾਧਾਨਸ੍ਸ ਪਟਿਪਕ੍ਖਭੂਤਾਨਂ ਕਿਲੇਸਾਨਂ ਅਪ੍ਪਹੀਨਤ੍ਤਾ ਵਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੋ ਵਿਬ੍ਭਨ੍ਤਚਿਤ੍ਤੋ ਹੋਤਿ ਚੇਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ‘‘ਅਸਮਾਹਿਤੋ’’ਤਿ ਚ ਏਤੇਨ ਸਮਾਧਿਨਿਮਿਤ੍ਤਾਨਂ ਗੁਣਾਨਂ ਅਭਾਵਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਮੋਘਨ੍ਤਿ** ਭਾਵਨਪੁਂਸਕਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ‘‘ਵਿਸਮਂ ਚਨ੍ਦਿਮਸੂਰਿਯਾ ਪਰਿਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀ’’ਤਿਆਦੀਸੁ ਵਿਯ। **ਪਰੇ ਪਸਂਸਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਯੇ ਤਂ ਅਸਮਾਹਿਤਂ ਪੁਗ੍ਗਲਂ ਪਸਂਸਨ੍ਤਿ, ਤੇ ਮੋਘਂ ਮੁਧਾ ਅਮੂਲਕਂ ਪਸਂਸਨ੍ਤਿ। ਕਸ੍ਮਾ? **ਅਤ੍ਤਾ ਹਿ ਅਸਮਾਹਿਤੋ** ਯਸ੍ਮਾ ਤਸ੍ਸ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਂ ਅਸਮਾਹਿਤਂ, ਤਸ੍ਮਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਦੁਤਿਯਗਾਥਾਯਂ **ਗਰਹਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਵਿਦ੍ਦਸੁਭਾਵੇਨ ਦੋਸਨ੍ਤਰਾਯ ਵਾ ਅਰਿਯਂ ਝਾਨਲਾਭਿਞ੍ਚ ਸਮਾਨਂ ‘‘ਅਸੁਕੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਜਾਗਰਿਯਂ ਨਾਨੁਯੁਞ੍ਜਤਿ ਅਨ੍ਤਮਸੋ ਗੋਦੁਹਨਮਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਕਾਲਂ ਕੇਵਲਂ ਕਾਯਦਲ਼੍ਹਿਬਹੁਲੋ ਨਿਦ੍ਦਾਰਾਮੋ ਭਸ੍ਸਾਰਾਮੋ ਸਙ੍ਗਣਿਕਾਰਾਮੋ ਵਿਹਰਤੀ’’ਤਿਆਦਿਨਾ ਅਪ੍ਪਟਿਪਜ੍ਜਮਾਨਤਾਵਿਭਾਵਨੇਨ ਵਾ ਗੁਣਪਰਿਧਂਸਨੇਨ ਵਾ ਗਰਹਨ੍ਤਿ ਨਿਨ੍ਦਨ੍ਤਿ, ਉਪਕ੍ਕੋਸਨ੍ਤਿ ਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਸੇਸਂ ਪਠਮਗਾਥਾਯ ਵੁਤ੍ਤਪਰਿਯਾਯੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਏਵਂ ਥੇਰੇਨ ਇਮਾਹਿ ਗਾਥਾਹਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਨਿਕ੍ਕਿਲੇਸਭਾਵੇ ਸਿਰਿਵਡ੍ਢਸ੍ਸ ਚ ਸਕਿਲੇਸਭਾਵੇ ਪਕਾਸਿਤੇ ਤਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਸਿਰਿਵਡ੍ਢੋ ਸਂਵੇਗਜਾਤੋ ਵਿਪਸ੍ਸਨਂ ਪਟ੍ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਨਚਿਰਸ੍ਸੇਵ ਸਦਤ੍ਥਂ ਪਰਿਪੂਰੇਸਿ, ਗਰਹਕਪੁਗ੍ਗਲਾ ਚ ਥੇਰਂ ਖਮਾਪੇਸੁਂ।

ਸਿਰਿਮਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਦੁਤਿਯਵਗ੍ਗਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੩. ਤਤਿਯਵਗ੍ਗੋ

੧. ਉਤ੍ਤਰਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਖਨ੍ਧਾ ਮਯਾ ਪਰਿਞ੍ਞਾਤਾਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਉਤ੍ਤਰਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਅਯਮ੍ਪਿ ਪੁਰਿਮਬੁਦ੍ਧੇਸੁ ਕਤਾਧਿਕਾਰੋ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਭਵੇ ਵਿਵਟ੍ਟੂਪਨਿਸ੍ਸਯਂ ਕੁਸਲਂ ਉਪਚਿਨਨ੍ਤੋ ਇਤੋ ਚਤੁਨਵੁਤੇ ਕਪ੍ਪੇ ਸਿਦ੍ਧਤ੍ਥਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਕੁਲਗੇਹੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਵਿਞ੍ਞੁਤਂ ਪਤ੍ਤੋ ਸਾਸਨੇ ਲਦ੍ਧਪ੍ਪਸਾਦੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਉਪਾਸਕਤ੍ਤਂ ਪਟਿਵੇਦੇਸਿ। ਸੋ ਸਤ੍ਥਰਿ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬੁਤੇ ਅਤ੍ਤਨੋ ਞਾਤਕੇ ਸਨ੍ਨਿਪਾਤੇਤ੍ਵਾ ਬਹੁਂ ਪੂਜਾਸਕ੍ਕਾਰਂ ਸਮ੍ਭਰਿਤ੍ਵਾ ਧਾਤੁਪੂਜਂ ਅਕਾਸਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮੇਨ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਸਂਸਰਨ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਸਾਕੇਤੇ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਕੁਲੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ **ਉਤ੍ਤਰੋ**ਤਿ ਲਦ੍ਧਨਾਮੋ ਵਯਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਕੇਨਚਿਦੇਵ ਕਰਣੀਯੇਨ ਸਾਵਤ੍ਥਿਂ ਗਤੋ ਕਣ੍ਡਮ੍ਬਮੂਲੇ ਕਤਂ ਯਮਕਪਾਟਿਹਾਰਿਯਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਪਸੀਦਿਤ੍ਵਾ ਪੁਨ **ਕਾਲ਼ਕਾਰਾਮਸੁਤ੍ਤ**ਦੇਸਨਾਯ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੪.੨੪) ਅਭਿਵਡ੍ਢਮਾਨਸਦ੍ਧੋ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਸਤ੍ਥਾਰਾ ਸਦ੍ਧਿਂ ਰਾਜਗਹਂ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਤਤ੍ਥੇਵ ਵਸਨ੍ਤੋ ਵਿਪਸ੍ਸਨਂ ਪਟ੍ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਨਚਿਰਸ੍ਸੇਵ ਛਲ਼ਭਿਞ੍ਞੋ ਅਹੋਸਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੨.੪੯.੧੦੬-੧੧੦) –

''ਨਿਬ੍ਬੁਤੇ ਲੋਕਨਾਥਮ੍ਹਿ, ਸਿਦ੍ਧਤ੍ਥੇ ਲੋਕਨਾਯਕੇ।
ਮਮ ਞਾਤੀ ਸਮਾਨੇਤ੍ਵਾ, ਧਾਤੁਪੂਜਂ ਅਕਾਸਹਂ॥

''ਚਤੁਨ੍ਨਵੁਤਿਤੋ ਕਪ੍ਪੇ, ਯਂ ਧਾਤੁਮਭਿਪੂਜਯਿਂ।
ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ, ਧਾਤੁਪੂਜਾਯਿਦਂ ਫਲਂ॥

''ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹਂ...ਪੇ॰... ਕਤਂ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ''ਨ੍ਤਿ॥

ਛਲ਼ਭਿਞ੍ਞੋ ਪਨ ਹੁਤ੍ਵਾ ਸਤ੍ਥਰਿ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਨ੍ਤੇ ਬੁਦ੍ਧੁਪਟ੍ਠਾਨਤ੍ਥਂ ਰਾਜਗਹਤੋ ਸਾਵਤ੍ਥਿਂ ਉਪਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੂਹਿ ''ਕਿਂ, ਆਵੁਸੋ, ਪਬ੍ਬਜ੍ਜਾਕਿਚ੍ਚਂ ਤਯਾ ਮਤ੍ਥਕਂ ਪਾਪਿਤ''ਨ੍ਤਿ ਪੁਟ੍ਠੋ ਅਞ੍ਞਂ ਬ੍ਯਾਕਰੋਨ੍ਤੋ –

੧੬੧.''ਖਨ੍ਧਾ ਮਯਾ ਪਰਿਞ੍ਞਾਤਾ, ਤਣ੍ਹਾ ਮੇ ਸੁਸਮੂਹਤਾ।
ਭਾਵਿਤਾ ਮਮ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ, ਪਤ੍ਤੋ ਮੇ ਆਸਵਕ੍ਖਯੋ॥

੧੬੨.''ਸੋਹਂ ਖਨ੍ਧੇ ਪਰਿਞ੍ਞਾਯ, ਅਬ੍ਬਹਿਤ੍ਵਾਨ ਜਾਲਿਨਿਂ।
ਭਾਵਯਿਤ੍ਵਾਨ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੇ, ਨਿਬ੍ਬਾਯਿਸ੍ਸਂ ਅਨਾਸਵੋ''ਤਿ॥ – ਗਾਥਾਦ੍ਵਯਂ ਅਭਾਸਿ।

ਤਤ੍ਥ **ਖਨ੍ਧਾ**ਤਿ ਪਞ੍ਚੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਾ। **ਪਰਿਞ੍ਞਾਤਾ**ਤਿ ''ਇਦਂ ਦੁਕ੍ਖਂ, ਨ ਇਤੋ ਭਿਯ੍ਯੋ''ਤਿ ਪਰਿਚ੍ਛਿਜ੍ਜ ਞਾਤਾ ਭਾਵਿਤਾ। ਤੇਨ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਸ੍ਸ ਪਰਿਞ੍ਞਾਭਿਸਮਯਮਾਹ। **ਤਣ੍ਹਾ**ਤਿ ਤਸਤਿ ਪਰਿਤਸਤੀਤਿ ਤਣ੍ਹਾ। **ਸੁਸਮੂਹਤਾ**ਤਿ ਸਮੁਗ੍ਘਾਟਿਤਾ। ਏਤੇਨ ਸਮੁਦਯਸਚ੍ਚਸ੍ਸ ਪਹਾਨਾਭਿਸਮਯਂ ਵਦਤਿ। **ਭਾਵਿਤਾ ਮਮ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ**ਤਿ ਬੋਧਿਸਙ੍ਖਾਤਾਯ ਸਤਿਆਦਿਧਮ੍ਮਸਾਮਗ੍ਗਿਯਾ, ਤਂਸਮਙ੍ਗਿਨੋ ਵਾ ਬੋਧਿਸਙ੍ਖਾਤਸ੍ਸ ਅਰਿਯਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਅਙ੍ਗਾਤਿ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ। ਸਤਿਧਮ੍ਮਵਿਚਯਵੀਰਿਯਪੀਤਿਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਸਮਾਧਿਉਪੇਕ੍ਖਾਸਙ੍ਖਾਤਾ ਮਗ੍ਗਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਾ ਧਮ੍ਮਾ ਮਯਾ ਭਾਵਿਤਾ ਉਪ੍ਪਾਦਿਤਾ ਵਡ੍ਢਿਤਾ। ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਗ੍ਗਹਣੇਨੇਵ ਚੇਤ੍ਥ ਤਂਸਹਚਰਿਤਤਾਯ ਸਬ੍ਬੇ ਮਗ੍ਗਧਮ੍ਮਾ, ਸਬ੍ਬੇ ਚ ਬੋਧਿਪਕ੍ਖਿਯਧਮ੍ਮਾ ਗਹਿਤਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ। ਏਤੇਨੇਵ ਮਗ੍ਗਸਚ੍ਚਸ੍ਸ ਭਾਵਨਾਭਿਸਮਯਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਪਤ੍ਤੋ ਮੇ ਆਸਵਕ੍ਖਯੋ**ਤਿ

ਕਾਮਾਸਵਾਦਯੋ ਆਸਵਾ ਖੀਯਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਤਿ ਆਸਵਕ੍ਖਯੋਤਿ ਲਦ੍ਧਨਾਮੋ ਅਸਙ੍ਖਤਧਮ੍ਮੋ ਮਯਾ ਪਤ੍ਤੋ ਅਧਿਗਤੋ। ਏਤੇਨ ਨਿਰੋਧਸਚ੍ਚਸ੍ਸ ਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਭਿਸਮਯਂ ਕਥੇਤਿ। ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਉਪਾਦਿਸੇਸਨਿਬ੍ਬਾਨਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ।

ਇਦਾਨਿ ਪਨ ਅਨੁਪਾਦਿਸੇਸਨਿਬ੍ਬਾਨਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਸੋਹ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਦੁਤਿਯਂ ਗਾਥਮਾਹ। ਤਸ੍ਸਤ੍ਥੋ – ਸੋਹਂ ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ **ਖਨ੍ਧੇ ਪਰਿਞ੍ਞਾਯ** ਪਰਿਜਾਨਿਤ੍ਵਾ, ਤਥਾ ਪਰਿਜਾਨਨ੍ਤੋ ਏਵ ਸਕਅਤ੍ਤਭਾਵਪਰਅਤ੍ਤਭਾਵੇਸੁ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਬਾਹਿਰਾਯਤਨੇਸੁ ਅਤੀਤਾਦਿਭੇਦਭਿਨ੍ਨੇਸੁ ਸਂਸਿਬ੍ਬਨਾਕਾਰਂ ਪੁਨਪ੍ਪੁਨਂ ਪਵਤ੍ਤਿਸਙ੍ਖਾਤਂ ਜਾਲਂ ਏਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੀਤਿ **ਜਾਲਿਨੀ**ਤਿ ਲਦ੍ਧਨਾਮਂ ਤਣ੍ਹਂ **ਅਬ੍ਬਹਿਤ੍ਵਾਨ** ਮਮ ਚਿਤ੍ਤਸਨ੍ਤਾਨਤੋ ਉਦ੍ਧਰਿਤ੍ਵਾ, ਤਥਾ ਨਂ ਉਦ੍ਧਰਨ੍ਤੋਯੇਵ ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਭੇਦੇ **ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੇ ਭਾਵਯਿਤ੍ਵਾਨ** ਤੇ ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿਂ ਪਾਪੇਤ੍ਵਾ ਤਤੋ ਏਵ **ਅਨਾਸ**ਵੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਠਿਤੋ ਇਦਾਨਿ ਚਰਿਮਕਚਿਤ੍ਤਨਿਰੋਧੇਨ ਅਨੁਪਾਦਾਨੋ ਵਿਯ ਜਾਤਵੇਦੋ **ਨਿਬ੍ਬਾਯਿਸ੍ਸਂ** ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯਿਸ੍ਸਾਮੀਤਿ।

ਉਤ੍ਤਰਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੨. ਭਦ੍ਦਜਿਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਪਨਾਦੋ ਨਾਮ ਸੋ ਰਾਜਾਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਭਦ੍ਦਜਿਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਅਯਂ ਕਿਰ ਪਦੁਮੁਤ੍ਤਰਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਕੁਲੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਵਿਞ੍ਞੁਤਂ ਪਤ੍ਤੋ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾਨਂ ਵਿਜ੍ਜਾਸਿਪ੍ਪੇਸੁ ਪਾਰਂ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਕਾਮੇ ਪਹਾਯ ਤਾਪਸਪਬ੍ਬਜ੍ਜਂ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਅਰਞ੍ਞਾਯਤਨੇ ਅਸ੍ਸਮਂ ਕਾਰੇਤ੍ਵਾ ਵਸਨ੍ਤੋ ਏਕਦਿਵਸਂ ਸਤ੍ਥਾਰਂ ਆਕਾਸੇਨ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਪਸਨ੍ਨਮਾਨਸੋ ਅਞ੍ਜਲਿਂ ਪਗ੍ਗਯ੍ਹ ਅਟ੍ਠਾਸਿ। ਸਤ੍ਥਾ ਤਸ੍ਸ ਅਜ੍ਝਾਸਯਂ ਞਤ੍ਵਾ ਆਕਾਸਤੋ ਓਤਰਿ। ਓਤਿਣ੍ਣਸ੍ਸ ਪਨ ਭਗਵਤੋ ਮਧੁਞ੍ਚ ਭਿਸਮੁਲ਼ਾਲਞ੍ਚ ਸਪ੍ਪਿਞ੍ਚ ਖੀਰਞ੍ਚ ਉਪਨਾਮੇਸਿ, ਤਸ੍ਸ ਤਂ ਭਗਵਾ ਅਨੁਕਮ੍ਪਂ ਉਪਾਦਾਯ ਪਟਿਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਅਨੁਮੋਦਨਂ ਵਤ੍ਵਾ ਪਕ੍ਕਾਮਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮੇਨ ਤੁਸਿਤੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੋ ਤਤ੍ਥ ਯਾਵਤਾਯੁਕਂ ਠਤ੍ਵਾ ਤਤੋ ਅਪਰਾਪਰਂ ਸੁਗਤੀਸੁਯੇਵ ਸਂਸਰਨ੍ਤੋ ਵਿਪਸ੍ਸਿਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਮਹਦ੍ਧਨੋ ਸੇਟ੍ਠਿ ਹੁਤ੍ਵਾ ਅਟ੍ਠਸਟ੍ਠਿਭਿਕ੍ਖੁਸਹਸ੍ਸਂ ਭੋਜੇਤ੍ਵਾ ਤਿਚੀਵਰੇਨ ਅਚ੍ਛਾਦੇਸਿ।

ਏਵਂ ਬਹੁਂ ਕੁਸਲਂ ਕਤ੍ਵਾ ਦੇਵਲੋਕੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਤਤ੍ਥ ਯਾਵਤਾਯੁਕਂ ਠਤ੍ਵਾ ਤਤੋ ਚਵਿਤ੍ਵਾ ਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਬੁਦ੍ਧਸੁਞ੍ਞੇ ਲੋਕੇ ਪਞ੍ਚ ਪਚ੍ਚੇਕਬੁਦ੍ਧਸਤਾਨਿ ਚਤੂਹਿ ਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ਉਪਟ੍ਠਹਿਤ੍ਵਾ ਤਤੋ ਚੁਤੋ ਰਾਜਕੁਲੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਰਜ੍ਜਂ ਅਨੁਸਾਸਨ੍ਤੋ ਪੁਤ੍ਤਂ ਪਚ੍ਚੇਕਬੋਧਿਂ ਅਧਿਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਠਿਤਂ ਉਪਟ੍ਠਹਿਤ੍ਵਾ ਤਸ੍ਸ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬੁਤਸ੍ਸ ਧਾਤੁਯੋ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਚੇਤਿਯਂ ਕਤ੍ਵਾ ਪੂਜੇਸਿ। ਏਵਂ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਤਾਨਿ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਕਤ੍ਵਾ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਭਦ੍ਦਿਯਨਗਰੇ ਅਸੀਤਿਕੋਟਿਵਿਭਵਸ੍ਸ ਭਦ੍ਦਿਯਸੇਟ੍ਠਿਸ੍ਸ ਏਕਪੁਤ੍ਤਕੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ, **ਭਦ੍ਦਜੀ**ਤਿਸ੍ਸ ਨਾਮਂ ਅਹੋਸਿ। ਤਸ੍ਸ ਕਿਰ ਇਸ੍ਸਰਿਯਭੋਗਪਰਿਵਾਰਾਦਿਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿ ਚਰਿਮਭਵੇ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਯ ਅਹੋਸਿ।

ਤਦਾ ਸਤ੍ਥਾ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਸ੍ਸਂ ਵਸਿਤ੍ਵਾ ਭਦ੍ਦਜਿਕੁਮਾਰਂ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਿਤੁਂ ਮਹਤਾ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਭਦ੍ਦਿਯਨਗਰਂ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਜਾਤਿਯਾਵਨੇ ਵਸਿ ਤਸ੍ਸ ਞਾਣਪਰਿਪਾਕਂ ਆਗਮਯਮਾਨੋ। ਸੋਪਿ ਉਪਰਿ ਪਾਸਾਦੇ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਸੀਹਪਞ੍ਜਰਂ ਵਿਵਰਿਤ੍ਵਾ ਓਲੋਕੇਨ੍ਤੋ ਭਗਵਤੋ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਧਮ੍ਮਂ ਸੋਤੁਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਂ ਮਹਾਜਨਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ''ਕਤ੍ਥਾਯਂ ਮਹਾਜਨੋ ਗਚ੍ਛਤੀ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤ੍ਵਾ ਤਂ ਕਾਰਣਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਸਯਮ੍ਪਿ ਮਹਤਾ ਪਰਿਵਾਰੇਨ ਸਤ੍ਥੁ ਸਨ੍ਤਿਕਂ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਧਮ੍ਮਂ ਸੁਣਨ੍ਤੋ ਸਬ੍ਬਾਭਰਣਪਟਿਮਣ੍ਡਿਤੋਵ ਸਬ੍ਬਕਿਲੇਸੇ ਖੇਪੇਤ੍ਵਾ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਾਪੁਣਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੨.੫੬.੯੮-੧੧੬) –

> ''ਓਗ੍ਗਯ੍ਹ ਯਂ ਪੋਕ੍ਖਰਣਿਂ, ਨਾਨਾਕੁਞ੍ਜਰਸੇਵਿਤਂ।
> ਉਦ੍ਧਰਾਮਿ ਭਿਸਂ ਤਤ੍ਥ, ਘਾਸਹੇਤੁ ਅਹਂ ਤਦਾ॥

‘‘ਭਗਵਾ ਤਮ੍ਹਿ ਸਮਯੇ, ਪਦੁਮੁਤ੍ਤਰਸਵ੍ਹਯੋ।
ਰਤ੍ਤਮ੍ਬਰਧਰੋ ਬੁਦ੍ਧੋ, ਗਚ੍ਛਤੇ ਅਨਿਲਞ੍ਜਸੇ॥

‘‘ਧੁਨਨ੍ਤੋ ਪੰਸੁਕੂਲਾਨਿ, ਸਦ੍ਦੰ ਅਸ੍ਸੋਸਹੰ ਤਦਾ।
ਉਦ੍ਧੰ ਨਿਜ੍ਝਾਯਮਾਨੋਹੰ, ਅਦ੍ਦਸੰ ਲੋਕਨਾਯਕੰ॥

‘‘ਤਤ੍ਥੇਵ ਠਿਤਕੋ ਸਨ੍ਤੋ, ਆਯਾਚਿਂ ਲੋਕਨਾਯਕੰ।
ਮਧੁੰ ਭਿਸੇਹਿ ਸਹਿਤੰ, ਖੀਰੰ ਸਪ੍ਪਿਂ ਮੁਲ਼ਾਲਿਕੰ॥

‘‘ਪਟਿਗ੍ਗਣ੍ਹਾਤੁ ਮੇ ਬੁਦ੍ਧੋ, ਅਨੁਕਮ੍ਪਾਯ ਚਕ੍ਖੁਮਾ।
ਤਤੋ ਕਾਰੁਣਿਕੋ ਸਤ੍ਥਾ, ਓਰੋਹਿਤ੍ਵਾ ਮਹਾਯਸੋ॥

‘‘ਪਟਿਗ੍ਗਣ੍ਹਿ ਮਮੰ ਭਿਕ੍ਖੰ, ਅਨੁਕਮ੍ਪਾਯ ਚਕ੍ਖੁਮਾ।
ਪਟਿਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ, ਅਕਾ ਮੇ ਅਨੁਮੋਦਨੰ॥

‘‘ਸੁਖੀ ਹੋਤੁ ਮਹਾਪੁਞ੍ਞ, ਗਤਿ ਤੁਯ੍ਹੰ ਸਮਿਜ੍ਝਤੁ।
ਇਮਿਨਾ ਭਿਸਦਾਨੇਨ, ਲਭਸ੍ਸੁ ਵਿਪੁਲੰ ਸੁਖੰ॥

‘‘ਇਦੰ ਵਤ੍ਵਾਨ ਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ, ਜਲਜੁਤ੍ਤਮਨਾਮਕੋ।
ਭਿਕ੍ਖਮਾਦਾਯ ਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ, ਆਕਾਸੇਨਾਗਮਾ ਜਿਨੋ॥

‘‘ਤਤੋ ਭਿਸੰ ਗਹੇਤ੍ਵਾਨ, ਆਗਚ੍ਛਿਂ ਮਮ ਅਸ੍ਸਮੰ।
ਭਿਸੰ ਰੁਕ੍ਖੇ ਲਗ੍ਗੇਤ੍ਵਾਨ, ਮਮ ਦਾਨੰ ਅਨੁਸ੍ਸਰਿਂ॥

‘‘ਮਹਾਵਾਤੋ ਉਟ੍ਠਹਿਤ੍ਵਾ, ਸਞ੍ਚਾਲੇਸਿ ਵਨੰ ਤਦਾ।
ਆਕਾਸੋ ਅਭਿਨਾਦਿਤ੍ਥ, ਅਸਨੀ ਚ ਫਲੀ ਤਦਾ॥

‘‘ਤਤੋ ਮੇ ਅਸਨੀਪਾਤੋ, ਮਤ੍ਥਕੇ ਨਿਪਤੀ ਤਦਾ।
ਸੋਹੰ ਨਿਸਿਨ੍ਨਕੋ ਸਨ੍ਤੋ, ਤਤ੍ਥ ਕਾਲਙ੍ਕਤੋ ਅਹੰ॥

‘‘ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮੇਨ ਸਞ੍ਞੁਤ੍ਤੋ, ਤੁਸਿਤੰ ਉਪਪਜ੍ਜਹੰ।
ਕਲ਼ੇਵਰੰ ਮੇ ਪਤਿਤੰ, ਦੇਵਲੋਕੇ ਰਮਾਮਹੰ॥

‘‘ਛਲ਼ਸੀਤਿਸਹਸ੍ਸਾਨਿ , ਨਾਰਿਯੋ ਸਮਲਙ੍ਕਤਾ।
ਸਾਯੰ ਪਾਤੰ ਉਪਟ੍ਠਨ੍ਤਿ, ਭਿਸਦਾਨਸ੍ਸਿਦੰ ਫਲੰ॥

‘‘ਮਨੁਸ੍ਸਯੋਨਿਮਾਗਨ੍ਤ੍ਵਾ, ਸੁਖਿਤੋ ਹੋਮਹੰ ਤਦਾ।
ਭੋਗੇ ਮੇ ਊਨਤਾ ਨਤ੍ਥਿ, ਭਿਸਦਾਨਸ੍ਸਿਦੰ ਫਲੰ॥

‘‘ਅਨੁਕਮ੍ਪਿਤਕੋ ਤੇਨ, ਦੇਵਦੇਵੇਨ ਤਾਦਿਨਾ।

ਸਬ੍ਬਾਸਵਾ ਪਰਿਕ੍ਖੀਣਾ, ਨਤ੍ਥਿ ਦਾਨਿ ਪੁਨਬ੍ਭਵੋ॥

''ਸਤਸਹਸ੍ਸਿਤੋ ਕਪ੍ਪੇ, ਯਂ ਭਿਸਂ ਅਦਦਿਂ ਤਦਾ।
ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ, ਭਿਸਦਾਨਸ੍ਸਿਦਂ ਫਲਂ॥

''ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹਂ...ਪੇ॰... ਕਤਂ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ''ਨ੍ਤਿ॥

ਅਰਹਤ੍ਤੇ ਪਨ ਤੇਨ ਅਧਿਗਤੇ ਸਤ੍ਥਾ ਭਦ੍ਦਿਯਸੇਟ੍ਠਿਂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ''ਤਵ ਪੁਤ੍ਤੋ ਅਲਙ੍ਕਤਪਟਿਯਤ੍ਤੋ ਧਮ੍ਮਂ ਸੁਣਨ੍ਤੋ ਅਰਹਤ੍ਤੇ ਪਤਿਟ੍ਠਾਸਿ, ਤੇਨਸ੍ਸ ਇਦਾਨੇਵ ਪਬ੍ਬਜਿਤੁਂ ਯੁਤ੍ਤਂ, ਨੋ ਚੇ ਪਬ੍ਬਜਤਿ, ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯਿਸ੍ਸਤੀ''ਤਿ। ਸੇਟ੍ਠਿ ''ਨ ਮਯ੍ਹਂ ਪੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਦਹਰਸ੍ਸੇਵ ਸਤੋ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਨੇਨ ਕਿਚ੍ਚਂ ਅਤ੍ਥਿ, ਪਬ੍ਬਾਜੇਥ ਨ''ਨ੍ਤਿ ਆਹ। ਤਂ ਸਤ੍ਥਾ ਪਬ੍ਬਾਜੇਤ੍ਵਾ ਉਪਸਮ੍ਪਾਦੇਤ੍ਵਾ ਤਤ੍ਥ ਸਤ੍ਤਾਹਂ ਵਸਿਤ੍ਵਾ ਕੋਟਿਗਾਮਂ ਪਾਪੁਣਿ, ਸੋ ਚ ਗਾਮੋ ਗਙ੍ਗਾਤੀਰੇ। ਕੋਟਿਗਾਮਵਾਸਿਨੋ ਬੁਦ੍ਧਪ੍ਪਮੁਖਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘਸ੍ਸ ਮਹਾਦਾਨਂ ਪਵਤ੍ਤੇਸੁਂ। ਭਦ੍ਦਜਿਤ੍ਥੇਰੋ ਸਤ੍ਥਾਰਾ ਅਨੁਮੋਦਨਾਯ ਆਰਦ੍ਧਮਤ੍ਤਾਯ ਬਹਿਗਾਮਂ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ''ਗਙ੍ਗਾਤੀਰੇ ਮਗ੍ਗਸਮੀਪੇ ਸਤ੍ਥੁ ਆਗਤਕਾਲੇ ਵੁਟ੍ਠਹਿਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਂ ਸਮਾਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਨਿਸੀਦਿ। ਮਹਾਥੇਰੇਸੁ ਆਗਚ੍ਛਨ੍ਤੇਸੁਪਿ ਅਵੁਟ੍ਠਹਿਤ੍ਵਾ ਸਤ੍ਥੁ ਆਗਤਕਾਲੇਯੇਵ ਵੁਟ੍ਠਹਿ। ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਭਿਕ੍ਖੂ, ''ਅਯਂ ਅਧੁਨਾ ਪਬ੍ਬਜਿਤੋ ਮਹਾਥੇਰੇਸੁ ਆਗਚ੍ਛਨ੍ਤੇਸੁ ਮਾਨਤ੍ਥਦ੍ਧੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਨ ਵੁਟ੍ਠਾਸੀ''ਤਿ ਉਜ੍ਝਾਯਿਂਸੁ। ਕੋਟਿਗਾਮਵਾਸਿਨੋ ਸਤ੍ਥੁ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘਸ੍ਸ ਚ ਬਹੂ ਨਾਵਾਸਙ੍ਘਾਟੇ ਬਨ੍ਧਿਂਸੁ, ਸਤ੍ਥਾ ''ਹਨ੍ਦਸ੍ਸ ਆਨੁਭਾਵਂ ਪਕਾਸੇਮੀ''ਤਿ ਨਾਵਾਸਙ੍ਘਾਟੇ ਠਤ੍ਵਾ, ''ਕਹਂ, ਭਦ੍ਦਜੀ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿ। ਭਦ੍ਦਜਿਤ੍ਥੇਰੋ ''ਏਸੋਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ''ਤਿ ਸਤ੍ਥਾਰਂ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਅਞ੍ਜਲਿਂ ਕਤ੍ਵਾ ਅਟ੍ਠਾਸਿ। ਸਤ੍ਥਾ, ''ਏਹਿ, ਭਦ੍ਦਜਿ, ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਏਕਨਾਵਂ ਅਭਿਰੁਹਾ''ਤਿ। ਸੋ ਉਪ੍ਪਤਿਤ੍ਵਾ ਸਤ੍ਥੁ ਠਿਤਨਾਵਾਯਂ ਅਟ੍ਠਾਸਿ। ਸਤ੍ਥਾ ਗਙ੍ਗਾਮਜ੍ਝਂ ਗਤਕਾਲੇ, ''ਭਦ੍ਦਜਿ, ਤਯਾ ਮਹਾਪਨਾਦਰਾਜਕਾਲੇ ਅਜ੍ਝਾਵੁਟ੍ਠਰਤਨਪਾਸਾਦੋ ਕਹ''ਨ੍ਤਿ ਆਹ। ''ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਠਾਨੇ ਨਿਮੁਗ੍ਗੋ''ਤਿ। ''ਤੇਨ ਹਿ, ਭਦ੍ਦਜਿ, ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਨਂ ਕਙ੍ਖਂ ਛਿਨ੍ਦਾ''ਤਿ। ਤਸ੍ਮਿਂ ਖਣੇ ਥੇਰੋ ਸਤ੍ਥਾਰਂ ਵਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਇਦ੍ਧਿਬਲੇਨ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਪਾਸਾਦਥੂਪਿਕਂ ਪਾਦਙ੍ਗੁਲਨ੍ਤਰੇਨ ਸਨ੍ਨਿਰੁਮ੍ਭਿਤ੍ਵਾ ਪਞ੍ਚਵੀਸਤਿਯੋਜਨਂ ਪਾਸਾਦਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਆਕਾਸੇ ਉਪ੍ਪਤਿ, ਉਪ੍ਪਤਨ੍ਤੋ ਚ ਪਞ੍ਞਾਸ ਯੋਜਨਾਨਿ ਪਾਸਾਦਂ ਉਦਕਤੋ ਉਕ੍ਖਿਪਿ। ਅਥਸ੍ਸ ਪੁਰਿਮਭਵੇ ਞਾਤਕਾ ਪਾਸਾਦਗਤੇਨ ਲੋਭੇਨ ਮਚ੍ਛਕਚ੍ਛਪਮਣ੍ਡੂਕਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਤਸ੍ਮਿਂ ਪਾਸਾਦੇ ਉਟ੍ਠਹਨ੍ਤੇ ਪਰਿਵਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਉਦਕੇ ਪਤਿਂਸੁ। ਸਤ੍ਥਾ ਤੇ ਪਤਨ੍ਤੇ ਦਿਸ੍ਵਾ ''ਞਾਤਕਾ ਤੇ, ਭਦ੍ਦਜਿ, ਕਿਲਮਨ੍ਤੀ''ਤਿ ਆਹ। ਥੇਰੋ ਸਤ੍ਥੁ ਵਚਨੇਨ ਪਾਸਾਦਂ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜੇਸਿ। ਪਾਸਾਦੋ ਯਥਾਠਾਨੇ ਏਵ ਪਤਿਟ੍ਠਹਿ। ਸਤ੍ਥਾ ਪਾਰਙ੍ਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੂਹਿ ''ਕਦਾ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਦ੍ਦਜਿਤ੍ਥੇਰੇਨ ਅਯਂ ਪਾਸਾਦੋ ਅਜ੍ਝਾਵੁਟ੍ਠੋ''ਤਿ ਪੁਟ੍ਠੋ **ਮਹਾਪਨਾਦਜਾਤਕਂ** (ਜਾ॰ ੧.੩.੪੦-੪੧) ਕਥੇਤ੍ਵਾ ਮਹਾਜਨਂ ਧਮ੍ਮਾਮਤਂ ਪਾਯੇਸਿ। ਥੇਰੋ ਪਨ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਜ੍ਝਾਵੁਟ੍ਠਪੁਬ੍ਬਂ ਸੁਵਣ੍ਣਪਾਸਾਦਂ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ –

੧੬੩.''ਪਨਾਦੋ ਨਾਮ ਸੋ ਰਾਜਾ, ਯਸ੍ਸ ਯੂਪੋ ਸੁਵਣ੍ਣਯੋ।
ਤਿਰਿਯਂ ਸੋਲ਼ਸੁਬ੍ਬੇਧੋ, ਉਬ੍ਭਮਾਹੁ ਸਹਸ੍ਸਧਾ॥

੧੬੪.''ਸਹਸ੍ਸਕਣ੍ਡੋ ਸਤਗੇਣ੍ਡੁ, ਧਜਾਲੁ ਹਰਿਤਾਮਯੋ।
ਅਨਚ੍ਚੁਂ ਤਤ੍ਥ ਗਨ੍ਧਬ੍ਬਾ, ਛ ਸਹਸ੍ਸਾਨਿ ਸਤ੍ਤਧਾ''ਤਿ॥ –

ਦ੍ਵੀਹਿ ਗਾਥਾਹਿ ਵਣ੍ਣੇਨ੍ਤੋ ਅਞ੍ਞਂ ਬ੍ਯਾਕਾਸਿ।

ਤਤ੍ਥ **ਪਨਾਦੋ ਨਾਮ ਸੋ ਰਾਜਾ**ਤਿ ਅਤੀਤੇ ਪਨਾਦੋ ਨਾਮ ਸੋ ਰਾਜਾ ਅਹੋਸੀਤਿ ਅਤ੍ਤਭਾਵਅਨੁਰਹਿਤਤਾਯ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਪਰਂ ਵਿਯ ਨਿਦ੍ਦਿਸਤਿ। ਸੋ ਏਵ ਹਿ ਰਜ੍ਜੇ ਠਿਤਕਾਲਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਸਦਾ ਉਸ੍ਸਾਹਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਮਹਤਾ ਰਾਜਾਨੁਭਾਵੇਨ ਮਹਤਾ ਚ ਕਿਤ੍ਤਿਸਦ੍ਦੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਤ੍ਤਾ ''ਰਾਜਾ ਮਹਾਪਨਾਦੋ''ਤਿ ਪਞ੍ਞਾਯਿਤ੍ਥ। **ਯਸ੍ਸ ਯੂਪੋ ਸੁਵਣ੍ਣਯੋ**ਤਿ ਯਸ੍ਸ ਰਞ੍ਞੋ ਅਯਂ ਯੂਪੋ ਪਾਸਾਦੋ ਸੁਵਣ੍ਣਮਯੋ। **ਤਿਰਿਯਂ ਸੋਲ਼ਸੁਬ੍ਬੇਧੋ**ਤਿ ਵਿਤ੍ਥਾਰਤੋ ਸੋਲ਼ਸਕਣ੍ਡਪਾਤਪ੍ਪਮਾਣੋ। ਸੋ ਪਨ ਅਡ੍ਢਯੋਜਨਮਤ੍ਤੋ ਹੋਤਿ। **ਉਬ੍ਭਮਾਹੁ ਸਹਸ੍ਸਧਾ**ਤਿ ਉਬ੍ਭਂ

ਉਚ੍ਚਂ ਏਵਮਸ੍ਸ ਪਾਸਾਦਸ੍ਸ ਸਹਸ੍ਸਧਾ ਸਹਸ੍ਸਕਣ੍ਡਪ੍ਪਮਾਣਮਾਹੁ। ਸੋ ਪਨ ਯੋਜਨਤੋ ਪਞ੍ਚਵੀਸਤਿਯੋਜਨਪ੍ਪਮਾਣੋ ਹੋਤਿ। ਕੇਚਿ ਪਨੇਤ੍ਥ ਗਾਥਾਸੁਖਤ੍ਥਂ ''ਆਹੂ''ਤਿ ਦੀਘਂ ਕਤਂ। ਆਹੁ ਅਹੋਸੀਤਿ ਅਤ੍ਥਂ ਵਦਨ੍ਤਿ।

ਸਹਸ੍ਸਕਣ੍ਡੋਤਿ ਸਹਸ੍ਸਭੂਮਿਕੋ। **ਸਤਗੇਣ੍ਡੂ**ਤਿ ਅਨੇਕਸਤਨਿਯ੍ਯੂਹਕੋ। **ਧਜਾਲੂ**ਤਿ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਨਿਯ੍ਯੂਹਸਿਖਰਾਦੀਸੁ ਪਤਿਟ੍ਠਾਪਿਤੇਹਿ ਯਟ੍ਠਿਧਜਪਟਾਕਧਜਾਦਿਧਜੇਹਿ ਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ। **ਹਰਿਤਾਮਯੋ**ਤਿ ਚਾਮੀਕਰਸੁਵਣ੍ਣਮਯੋ। ਕੇਚਿ ਪਨ ''ਹਰਿਤਜਾਤਿਮਣਿਸਰਿਕ੍ਖਕੋ''ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ । **ਗਨ੍ਧਬ੍ਬਾ**ਤਿ ਨਟਾ। **ਛ ਸਹਸ੍ਸਾਨਿ ਸਤ੍ਤਧਾ**ਤਿ ਛਮਤ੍ਤਾਨਿ ਗਨ੍ਧਬ੍ਬਸਹਸ੍ਸਾਨਿ ਸਤ੍ਤਧਾ ਤਸ੍ਸ ਪਾਸਾਦਸ੍ਸ ਸਤ੍ਤਸੁ ਠਾਨੇਸੁ ਰਞ੍ਞੋ ਅਭਿਰਮਾਪਨਤ੍ਥਂ ਨਚ੍ਚਿਂਸੂਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤੇ ਏਵਂ ਨਚ੍ਚਨ੍ਤਾਪਿ ਰਾਜਾਨਂ ਹਾਸੇਤੁਂ ਨਾਸਕ੍ਖਿਂਸੁ। ਅਥ ਸਕ੍ਕੋ ਦੇਵਰਾਜਾ ਦੇਵਨਟੇ ਪੇਸੇਤ੍ਵਾ ਸਮਜ੍ਜਂ ਕਾਰੇਸਿ, ਤਦਾ ਰਾਜਾ ਹਸੀਤਿ।

ਭਦ੍ਦਜਿਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੩. ਸੋਭਿਤਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਸਤਿਮਾ ਪਞ੍ਞਵਾਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਸੋਭਿਤਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਅਯਮ੍ਪਿ ਪੁਰਿਮਬੁਦ੍ਧੇਸੁ ਕਤਾਧਿਕਾਰੋ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਭਵੇ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਉਪਚਿਨਨ੍ਤੋ ਪਦੁਮੁਤ੍ਤਰਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਹਂਸਵਤੀਨਗਰੇ ਕੁਲਗੇਹੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਵਯਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਸਤ੍ਥੁ ਧਮ੍ਮਦੇਸਨਂ ਸੁਣਨ੍ਤੋ ਸਤ੍ਥਾਰਂ ਏਕਂ ਭਿਕ੍ਖੁਂ ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਞਾਣਲਾਭੀਨਂ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਅਗ੍ਗਟ੍ਠਾਨੇ ਠਪੇਨ੍ਤਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਸਯਮ੍ਪਿ ਤਂ ਠਾਨਨ੍ਤਰਂ ਉਦ੍ਦਿਸ੍ਸ ਪਤ੍ਥਨਂ ਕਤ੍ਵਾ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਕਤ੍ਵਾ ਸੁਗਤੀਸੁਯੇਵ ਸਂਸਰਨ੍ਤੋ ਸੁਮੇਧਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਕੁਲੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਵਿਞ੍ਞੁਤਂ ਪਤ੍ਤੋ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾਨਂ ਵਿਜ੍ਜਾਸਿਪ੍ਪੇਸੁ ਨਿਪ੍ਫਤ੍ਤਿਂ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਾਧਿਮੁਤ੍ਤੋ ਘਰਾਵਾਸਂ ਪਹਾਯ ਤਾਪਸਪਬ੍ਬਜ੍ਜਂ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਹਿਮਵਨ੍ਤਸ੍ਸ ਸਮੀਪੇ ਅਰਞ੍ਞਾਯਤਨੇ ਅਸ੍ਸਮਂ ਕਾਰੇਤ੍ਵਾ ਵਨਮੂਲਫਲਾਫਲੇਨ ਯਾਪੇਨ੍ਤੋ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਏਕਰਤ੍ਤਿਵਾਸੇਨੇਵ ਭਦ੍ਦਵਤੀਨਗਰੇ ਸਤ੍ਥਾਰਂ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਪਸਨ੍ਨਮਾਨਸੋ ''ਤ੍ਵਂ ਸਤ੍ਥਾ ਚ ਕੇਤੁ ਚਾ''ਤਿਆਦੀਹਿ ਛਹਿ ਗਾਥਾਹਿ ਅਭਿਤ੍ਥਵਿ , ਸਤ੍ਥਾ ਚਸ੍ਸ ਭਾਵਿਨਿਂ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਂ ਪਕਾਸੇਸਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮੇਨ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਸਂਸਰਨ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਕੁਲੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ। **ਸੋਭਿਤੋ**ਤਿਸ੍ਸ ਨਾਮਂ ਅਕਂਸੁ। ਸੋ ਅਪਰੇਨ ਸਮਯੇਨ ਸਤ੍ਥੁ ਧਮ੍ਮਦੇਸਨਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਪਟਿਲਦ੍ਧਸਦ੍ਧੋ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਂ ਵਡ੍ਢੇਤ੍ਵਾ ਛਲਭਿਞ੍ਞੋ ਅਹੋਸਿ। ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਞਾਣੇ ਚਿਣ੍ਣਵਸੀ ਚ ਅਹੋਸਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੨.੪੯.੪੬-੫੪) –

''ਦਕ੍ਖਿਣੇ ਹਿਮਵਨ੍ਤਸ੍ਸ, ਸੁਕਤੋ ਅਸ੍ਸਮੋ ਮਮ।
ਉਤ੍ਤਮਤ੍ਥਂ ਗਵੇਸਨ੍ਤੋ, ਵਸਾਮਿ ਵਿਪਿਨੇ ਤਦਾ॥

''ਲਾਭਾਲਾਭੇਨ ਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠੋ, ਮੂਲੇਨ ਚ ਫਲੇਨ ਚ।
ਅਨ੍ਵੇਸਨ੍ਤੋ ਆਚਰਿਯਂ, ਵਸਾਮਿ ਏਕਕੋ ਅਹਂ॥

''ਸੁਮੇਧੋ ਨਾਮ ਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ, ਲੋਕੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿ ਤਾਵਦੇ।
ਚਤੁਸਚ੍ਚਂ ਪਕਾਸੇਤਿ, ਉਦ੍ਧਰਨ੍ਤੋ ਮਹਾਜਨਂ॥

''ਨਾਹਂ ਸੁਣੋਮਿ ਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਂ, ਨਪਿ ਮੇ ਕੋਚਿ ਸਂਸਤਿ।
ਅਟ੍ਠਵਸ੍ਸੇ ਅਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤੇ, ਅਸ੍ਸੋਸਿਂ ਲੋਕਨਾਯਕਂ॥

''ਅਗ੍ਗਿਦਾਰੁਂ ਨੀਹਰਿਤ੍ਵਾ, ਸਮ੍ਮਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾਨ ਅਸ੍ਸਮਂ।
ਖਾਰਿਭਾਰਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾਨ, ਨਿਕ੍ਖਮਿਂ ਵਿਪਿਨਾ ਅਹਂ॥

‘‘ਏਕਰਤ੍ਤਿਂ ਵਸਨ੍ਤੋਹਂ, ਗਾਮੇਸੁ ਨਿਗਮੇਸੁ ਚ।
ਅਨੁਪੁਬ੍ਬੇਨ ਚਨ੍ਦਵਤਿਂ, ਤਦਾਹਂ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਂ॥

‘‘ਭਗਵਾ ਤਮ੍ਹਿ ਸਮਯੇ, ਸੁਮੇਧੋ ਲੋਕਨਾਯਕੋ।
ਉਦ੍ਧਰਨ੍ਤੋ ਬਹੂ ਸਤ੍ਤੇ, ਦੇਸੇਤਿ ਅਮਤਂ ਪਦਂ॥

‘‘ਜਨਕਾਯਮਤਿਕ੍ਕਮ੍ਮ, ਵਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਜਿਨਸਾਗਰਂ।
ਏਕਂਸਂ ਅਜਿਨਂ ਕਤ੍ਵਾ, ਸਨ੍ਥਵਿਂ ਲੋਕਨਾਯਕਂ॥

‘‘ਤੁਵਂ ਸਤ੍ਥਾ ਚ ਕੇਤੁ ਚ, ਧਜੋ ਯੂਪੋ ਚ ਪਾਣਿਨਂ।
ਪਰਾਯਨੋ ਪਤਿਟ੍ਠਾ ਚ, ਦੀਪੋ ਚ ਦ੍ਵਿਪਦੁਤ੍ਤਮੋ॥

‘‘ਨੇਪੁਞ੍ਞੋ ਦਸ੍ਸਨੇ ਵੀਰੋ, ਤਾਰੇਸਿ ਜਨਤਂ ਤੁਵਂ।
ਨਤ੍ਥਞ੍ਞੋ ਤਾਰਕੋ ਲੋਕੇ, ਤਵੁਤ੍ਤਰਿਤਰੋ ਮੁਨੇ॥

‘‘ਸਕ੍ਕਾ ਥੇਵੇ ਕੁਸਗ੍ਗੇਨ, ਪਮੇਤੁਂ ਸਾਗਰੁਤ੍ਤਮੇ।
ਨ ਤ੍ਵੇਵ ਤਵ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁ, ਞਾਣਂ ਸਕ੍ਕਾ ਪਮੇਤਵੇ॥

‘‘ਤੁਲਦਣ੍ਡੇ ਠਪੇਤ੍ਵਾਨ, ਮਹਿਂ ਸਕ੍ਕਾ ਧਰੇਤਵੇ।
ਨਤ੍ਵੇਵ ਤਵ ਪਞ੍ਞਾਯ, ਪਮਾਣਮਤ੍ਥਿ ਚਕ੍ਖੁਮ॥

‘‘ਆਕਾਸੋ ਮਿਨਿਤੁਂ ਸਕ੍ਕਾ, ਰਜ੍ਜੁਯਾ ਅਙ੍ਗੁਲੇਨ ਵਾ।
ਨਤ੍ਵੇਵ ਤਵ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁ, ਸੀਲਂ ਸਕ੍ਕਾ ਪਮੇਤਵੇ॥

‘‘ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦੇ ਉਦਕਂ, ਆਕਾਸੋ ਚ ਵਸੁਨ੍ਧਰਾ।
ਪਰਿਮੇਯ੍ਯਾਨਿ ਏਤਾਨਿ, ਅਪ੍ਪਮੇਯ੍ਯੋਸਿ ਚਕ੍ਖੁਮ॥

‘‘ਛਹਿ ਗਾਥਾਹਿ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਂ, ਕਿਤ੍ਤਯਿਤ੍ਵਾ ਮਹਾਯਸਂ।
ਅਞ੍ਜਲਿਂ ਪਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾਨ, ਤੁਣ੍ਹੀ ਅਟ੍ਠਾਸਹਂ ਤਦਾ॥

‘‘ਯਂ ਵਦਨ੍ਤਿ ਸੁਮੇਧੋਤਿ, ਭੂਰਿਪਞ੍ਞਂ ਸੁਮੇਧਸਂ।
ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘੇ ਨਿਸੀਦਿਤ੍ਵਾ, ਇਮਾ ਗਾਥਾ ਅਭਾਸਥ॥

‘‘ਯੋ ਮੇ ਞਾਣਂ ਪਕਿਤ੍ਤੇਸਿ, ਵਿਪ੍ਪਸਨ੍ਨੇਨ ਚੇਤਸਾ।
ਤਮਹਂ ਕਿਤ੍ਤਯਿਸ੍ਸਾਮਿ, ਸੁਣਾਥ ਮਮ ਭਾਸਤੋ॥

‘‘ਸਤ੍ਤਸਤ੍ਤਤਿ ਕਪ੍ਪਾਨਿ, ਦੇਵਲੋਕੇ ਰਮਿਸ੍ਸਤਿ।
ਸਹਸ੍ਸਕ੍ਖਤ੍ਤੁਂ ਦੇਵਿਨ੍ਦੋ, ਦੇਵਰਜ੍ਜਂ ਕਰਿਸ੍ਸਤਿ॥

‘‘ਅਨੇਕਸਤਕ੍ਖਤ੍ਤੁਞ੍ਚ, ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ।

ਪਦੇਸਰਜ੍ਜਂ ਵਿਪੁਲਂ, ਗਣਨਾਤੋ ਅਸਙ੍ਖਿਯਂ॥

‘‘ਦੇਵਭੂਤੋ ਮਨੁਸ੍ਸੋ ਵਾ, ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮਸਮਾਹਿਤੋ।
ਅਨੂਨਮਨਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ, ਤਿਕ੍ਖਪਞ੍ਞੋ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ॥

‘‘ਤਿਂਸਕਪ੍ਪਸਹਸ੍ਸਮ੍ਹਿ, ਓਕ੍ਕਾਕਕੁਲਸਮ੍ਭਵੋ।
ਗੋਤਮੋ ਨਾਮ ਗੋਤ੍ਤੇਨ, ਸਤ੍ਥਾ ਲੋਕੇ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ॥

‘‘ਅਗਾਰਾ ਅਭਿਨਿਕ੍ਖਮ੍ਮ, ਪਬ੍ਬਜਿਸ੍ਸਤਿਕਿਞ੍ਚਨੋ।
ਜਾਤਿਯਾ ਸਤ੍ਤਵਸ੍ਸੇਨ, ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਫੁਸਿਸ੍ਸਤਿ॥

‘‘ਯਤੋ ਸਰਾਮਿ ਅਤ੍ਤਾਨਂ, ਯਤੋ ਪਤ੍ਤੋਸ੍ਮਿ ਸਾਸਨਂ।
ਏਤ੍ਥਨ੍ਤਰੇ ਨ ਜਾਨਾਮਿ, ਚੇਤਨਂ ਅਮਨੋਰਮਂ॥

‘‘ਸਂਸਰਿਤ੍ਵਾ ਭਵੇ ਸਬ੍ਬੇ, ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਾਨੁਭਵਿਂ ਅਹਂ।
ਭੋਗੇ ਮੇ ਊਨਤਾ ਨਤ੍ਥਿ, ਫਲਂ ਞਾਣਸ੍ਸ ਥੋਮਨੇ॥

‘‘ਤਿਯਗ੍ਗੀ ਨਿਬ੍ਬੁਤਾ ਮਯ੍ਹਂ, ਭਵਾ ਸਬ੍ਬੇ ਸਮੂਹਤਾ।
ਸਬ੍ਬਾਸਵਾ ਪਰਿਕ੍ਖੀਣਾ, ਨਤ੍ਥਿ ਦਾਨਿ ਪੁਨਬ੍ਭਵੋ॥

‘‘ਤਿਂਸਕਪ੍ਪਸਹਸ੍ਸਮ੍ਹਿ, ਯਂ ਞਾਣਮਥਵਿਂ ਅਹਂ।
ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ, ਫਲਂ ਞਾਣਸ੍ਸ ਥੋਮਨੇ॥

‘‘ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹਂ...ਪੇ॰... ਕਤਂ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ’’ਨ੍ਤਿ॥

ਸੋ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਨ ਪਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਂ ਅਨੁਪਟਿਪਾਟਿਯਾ ਅਨੁਸ੍ਸਰਨ੍ਤੋ ਯਾਵ ਅਸਞ੍ਞਭਵੇ ਅਚਿਤ੍ਤਕਪਟਿਸਨ੍ਧਿ, ਤਾਵ ਅਦ੍ਦਸ। ਤਤੋ ਪਞ੍ਚ ਕਪ੍ਪਸਤਾਨਿ ਚਿਤ੍ਤਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਂ ਅਦਿਸ੍ਵਾ ਅਵਸਾਨੇਵ ਦਿਸ੍ਵਾ ‘‘ਕਿਮੇਤ’’ਨ੍ਤਿ ਆਵਜ੍ਜੇਨ੍ਤੋ ਨਯਵਸੇਨ ‘‘ਅਸਞ੍ਞਭਵੋ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ’’ਤਿ ਨਿਟ੍ਠਂ ਅਗਮਾਸਿ। ਤੇਨਾਹ ਭਗਵਾ – ‘‘ਅਤ੍ਥਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਞ੍ਞਸਤ੍ਤਾ ਨਾਮ ਦੀਘਾਯੁਕਾ ਦੇਵਾ, ਤਤੋ ਚੁਤੋ ਸੋਭਿਤੋ ਇਧੂਪਪਨ੍ਨੋ, ਸੋ ਏਤਂ ਭਵਂ ਜਾਨਾਤਿ, ਸੋਭਿਤੋ ਅਨੁਸ੍ਸਰਤੀ’’ਤਿ (ਪਾਰਾ॰ ੨੩੨ ਅਤ੍ਥਤੋ ਸਮਾਨਂ)। ਏਵਂ ਨਯਵਸੇਨ ਅਨੁਸ੍ਸਰਨ੍ਤਸ੍ਸ ਅਨੁਸ੍ਸਰਣਕੋਸਲ੍ਲਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਸਤ੍ਥਾ ਥੇਰਂ ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਂ ਅਨੁਸ੍ਸਰਨ੍ਤਾਨਂ ਅਗ੍ਗਟ੍ਠਾਨੇ ਠਪੇਸਿ। ਤਤੋ ਏਵ ਚਾਯਂ ਆਯਸ੍ਮਾ ਸਵਿਸੇਸਂ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਾਨੁਸ੍ਸਤਿਞਾਣਂ ਤਸ੍ਸ ਚ ਪਚ੍ਚਯਭੂਤਂ ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਂ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ ਸੋਮਨਸ੍ਸਜਾਤੋ ਤਦਤ੍ਥਦੀਪਨਂ ਉਦਾਨਂ ਉਦਾਨੇਨ੍ਤੋ –

੧੬੫.‘‘ਸਤਿਮਾ ਪਞ੍ਞਵਾ ਭਿਕ੍ਖੁ, ਆਰਦ੍ਧਬਲਵੀਰਿਯੋ।
ਪਞ੍ਚ ਕਪ੍ਪਸਤਾਨਾਹਂ, ਏਕਰਤ੍ਤਿਂ ਅਨੁਸ੍ਸਰਿਂ॥

੧੬੬.‘‘ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨੇ, ਸਤ੍ਤ ਅਟ੍ਠ ਚ ਭਾਵਯਂ।
ਪਞ੍ਚ ਕਪ੍ਪਸਤਾਨਾਹਂ, ਏਕਰਤ੍ਤਿਂ ਅਨੁਸ੍ਸਰਿ’’ਨ੍ਤਿ॥ – ਗਾਥਾਦ੍ਵਯਂ ਅਭਾਸਿ।

ਤਤ੍ਥ **ਸਤਿਮਾ**ਤਿ ਸਯਂ ਸਮੁਦਾਗਮਨਸਮ੍ਪਨ੍ਨਾਯ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿਯਾ ਸਤਿਵੇਪੁਲ੍ਲਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਚ ਸਤਿਮਾ। **ਪਞ੍ਞਵਾ**ਤਿ ਛਲਭਿਞ੍ਞਾਪਾਰਿਪੂਰਿਯਾ ਪਞ੍ਞਾਵੇਪੁਲ੍ਲਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਚ ਪਞ੍ਞਵਾ। ਭਿਨ੍ਨਕਿਲੇਸਤਾਯ **ਭਿਕ੍ਖੁ**। ਸਦ੍ਧਾਦਿਬਲਾਨਞ੍ਚੇਵ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਸਮ੍ਮਪ੍ਪਧਾਨਵੀਰਿਯਸ੍ਸ ਚ ਸਂਸਿਦ੍ਧਿਪਾਰਿਪੂਰਿਯਾ **ਆਰਦ੍ਧਬਲਵੀਰਿਯੋ**। ਸਦ੍ਧਾਦੀਨਞ੍ਹੇਤ੍ਥ ਬਲਗ੍ਗਹਣੇਨ ਗਹਣਂ ਸਤਿਪਿ ਸਤਿਆਦੀਨਂ ਬਲਭਾਵੇ, ਯਥਾ ''ਗੋਬਲਿਬਦ੍ਧਾ ਪੁਞ੍ਞਞਾਣਸਮ੍ਭਾਰਾ''ਤਿ। **ਪਞ੍ਚ ਕਪ੍ਪਸਤਾਨਾਹਂ, ਏਕਰਤ੍ਤਿਂ ਅਨੁਸ੍ਸਰਿ**ਨ੍ਤਿ ਏਕਰਤ੍ਤਿਂ ਵਿਯ ਅਨੁਸ੍ਸਰਿਂ। ਵਿਯ-ਸਦ੍ਦੋ ਹਿ ਇਧ ਲੁਤ੍ਤਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠੋ, ਏਤੇਨ ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਾਨੁਸ੍ਸਤਿਞਾਣੇ ਅਤ੍ਤਨੋ ਞਾਣਵਸੀਭਾਵਂ ਦੀਪੇਤਿ।

ਇਦਾਨਿ ਯਾਯ ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਯਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਤਿਮਨ੍ਤਾਦਿਭਾਵੋ ਸਾਤਿਸਯਂ ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਞਾਣਞ੍ਚ ਸਿਦ੍ਧਂ, ਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ "**ਚਤ੍ਤਾਰੋ**"ਤਿਆਦਿਨਾ ਦੁਤਿਯਂ ਗਾਥਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ **ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨੇ**ਤਿ ਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਦਿਕੇ ਅਤ੍ਤਨੋ ਵਿਸਯਭੇਦੇਨ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧੇ ਲੋਕਿਯਲੋਕੁਤ੍ਤਰਮਿਸ੍ਸਕੇ ਸਤਿਸਙ੍ਖਾਤੇ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨੇ। **ਸਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੇ। **ਅਟ੍ਠਾ**ਤਿ ਅਟ੍ਠ ਮਗ੍ਗਙ੍ਗਾਨਿ। ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨੇਸੁ ਹਿ ਸੁਪ੍ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿਂ ਗਤਾ ਏਵ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਤਥਾ ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ। ਤੇਨਾਹ ਧਮ੍ਮਸੇਨਾਪਤਿ – ''ਚਤੂਸੁ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨੇਸੁ ਸੁਪ੍ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਚਿਤ੍ਤਾ ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੇ ਯਥਾਭੂਤਂ ਭਾਵੇਤ੍ਵਾ''ਤਿਆਦੀਹਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੩.੧੪੩) ਸਤ੍ਤਕੋਟ੍ਠਾਸਿਕੇਸੁ ਸਤ੍ਤਤਿਂਸਾਯ ਬੋਧਿਪਕ੍ਖਿਯਧਮ੍ਮੇਸੁ ਏਕਸ੍ਮਿਂ ਕੋਟ੍ਠਾਸੇ ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੇ ਇਤਰੇ ਅਗਚ੍ਛਨ੍ਤਾ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥੀਤਿ। **ਭਾਵਯ**ਨ੍ਤਿ ਭਾਵਨਾਹੇਤੁ। ਸੇਸਂ ਵੁਤ੍ਤਨਯਮੇਵ।

ਸੋਭਿਤਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੪. ਵਲ੍ਲਿਯਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਯਂ ਕਿਚ੍ਚਂ ਦਲ੍ਹਵੀਰਿਯੇਨਾਤਿਆਦਿਕਾ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਵਲ੍ਲਿਯਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਅਯਮ੍ਪਿ ਪੁਰਿਮਬੁਦ੍ਧੇਸੁ ਕਤਾਧਿਕਾਰੋ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਭਵੇ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਉਪਚਿਨਨ੍ਤੋ ਸੁਮੇਧਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਕੁਲੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਵਿਞ੍ਞੁਤਂ ਪਤ੍ਤੋ ਵਿਜ੍ਜਾਸਿਪ੍ਪੇਸੁ ਨਿਪ੍ਫਤ੍ਤਿਂ ਗਤੋ ਅਸੀਤਿਕੋਟਿਵਿਭਵਂ ਪਹਾਯ ਤਾਪਸਪਬ੍ਬਜ੍ਜਂ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਪਬ੍ਬਤਪਾਦੇ ਅਰਞ੍ਞਾਯਤਨੇ ਏਕਿਸ੍ਸਾ ਨਦਿਯਾ ਤੀਰੇ ਅਸ੍ਸਮਂ ਕਾਰੇਤ੍ਵਾ ਵਿਹਰਨ੍ਤੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਨੁਗ੍ਗਣ੍ਹਨਤ੍ਥਂ ਉਪਗਤਂ ਸਤ੍ਥਾਰਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਪਸਨ੍ਨਮਾਨਸੋ ਅਜਿਨਚਮ੍ਮਂ ਪਤ੍ਥਰਿਤ੍ਵਾ ਅਦਾਸਿ । ਤਤ੍ਥ ਨਿਸਿਨ੍ਨਂ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਪੁਪ੍ਫੇਹਿ ਚ ਚਨ੍ਦਨੇਨ ਚ ਪੂਜੇਤ੍ਵਾ ਅਮ੍ਬਫਲਾਨਿ ਦਤ੍ਵਾ ਪਞ੍ਚਪਤਿਟ੍ਠਿਤੇਨ ਵਨ੍ਦਿ। ਤਸ੍ਸ ਭਗਵਾ ਨਿਸਿਨ੍ਨਾਸਨਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਂ ਪਕਾਸੇਨ੍ਤੋ ਅਨੁਮੋਦਨਂ ਵਤ੍ਵਾ ਪਕ੍ਕਾਮਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮੇਨ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਸਂਸਰਨ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਵੇਸਾਲਿਯਂ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਕੁਲੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ''ਕਣ੍ਹਮਿਤ੍ਤੋ''ਤਿ ਲਦ੍ਧਨਾਮੋ ਵਯਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਸਤ੍ਥੁ ਵੇਸਾਲਿਗਮਨੇ ਬੁਦ੍ਧਾਨੁਭਾਵਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਪਟਿਲਦ੍ਧਸਦ੍ਧੋ ਮਹਾਕਚ੍ਚਾਨਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਪਬ੍ਬਜਿ। ਸੋ ਮਨ੍ਦਪਞ੍ਞੋ ਦਨ੍ਧਪਰਕ੍ਕਮੋ ਚ ਹੁਤ੍ਵਾ ਚਿਰਂ ਕਾਲਂ ਵਿਞ੍ਞੂ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰਿਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯੇਵ ਵਸਤਿ। ਭਿਕ੍ਖੂ ''ਯਥਾ ਨਾਮ ਵਲ੍ਲਿ ਰੁਕ੍ਖਾਦੀਸੁ ਕਿਞ੍ਚਿ ਅਨਿਸ੍ਸਾਯ ਵਡ੍ਢਿਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕੋਤਿ, ਏਵਮਯਮ੍ਪਿ ਕਞ੍ਚਿ ਪਣ੍ਡਿਤਂ ਅਨਿਸ੍ਸਾਯ ਵਡ੍ਢਿਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕੋਤੀ''ਤਿ **ਵਲ੍ਲਿਯੋ**ਤ੍ਵੇਵ ਸਮੁਦਾਚਰਿਂਸੁ। ਅਪਰਭਾਗੇ ਪਨ ਵੇਣੁਦਤ੍ਤਤ੍ਥੇਰਂ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਤਸ੍ਸ ਓਵਾਦੇ ਠਤ੍ਵਾ ਸਤੋ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਵਿਹਰਨ੍ਤੋ ਞਾਣਸ੍ਸ ਪਰਿਪਾਕਂ ਗਤਤ੍ਤਾ ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਕ੍ਕਮਂ ਥੇਰਂ ਪੁਚ੍ਛਨ੍ਤੋ –

੧੬੭.''ਯਂ ਕਿਚ੍ਚਂ ਦਲ੍ਹਵੀਰਿਯੇਨ, ਯਂ ਕਿਚ੍ਚਂ ਬੋਦ੍ਧੁਮਿਚ੍ਛਤਾ।
ਕਰਿਸ੍ਸਂ ਨਾਵਰਜ੍ਝਿਸ੍ਸਂ, ਪਸ੍ਸ ਵੀਰਿਯਂ ਪਰਕ੍ਕਮਂ॥

੧੬੮.''ਤ੍ਵਞ੍ਚ ਮੇ ਮਗ੍ਗਮਕ੍ਖਾਹਿ, ਅਞ੍ਜਸਂ ਅਮਤੋਗਧਂ।
ਅਹਂ ਮੋਨੇਨ ਮੋਨਿਸ੍ਸਂ, ਗਙ੍ਗਾਸੋਤੋਵ ਸਾਗਰ''ਨ੍ਤਿ॥ – ਗਾਥਾਦ੍ਵਯਂ ਅਭਾਸਿ।

ਤਤ੍ਥ **ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਦਲ੍ਹਵੀਰਿਯੇਨਾ**ਤਿ ਦਲ੍ਹੇਨ ਵੀਰਿਯੇਨ ਥਿਰੇਨ ਪਰਕ੍ਕਮੇਨ, ਦਲ੍ਹਵੀਰਿਯੇਨ ਵਾ ਪੁਰਿਸਧੋਰਯ੍ਹੇਨ ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਕਾਤਬ੍ਬਂ ਪਟਿਪਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬਂ। **ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਬੋਦ੍ਧੁਮਿਚ੍ਛਤਾ**ਤਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਾਨਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਮੇਵ ਵਾ ਬੋਦ੍ਧੁਂ ਬੁਜ੍ਝਿਤੁਂ ਇਚ੍ਛਨ੍ਤੇਨ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਿਤੁਕਾਮੇਨ ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਕਰਣੀਯਂ। **ਕਰਿਸ੍ਸਂ ਨਾਵਰਜ੍ਝਿਸ੍ਸ**ਨ੍ਤਿ ਤਮਹਂ ਦਾਨਿ ਕਰਿਸ੍ਸਂ ਨ ਵਿਰਾਧੇਸ੍ਸਂ, ਯਥਾਨੁਸਿਟ੍ਠਂ ਪਟਿਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸਾਮਿ। **ਪਸ੍ਸ ਵੀਰਿਯਂ ਪਰਕ੍ਕਮ**ਨ੍ਤਿ ਯਥਾ ਪਟਿਪਜ੍ਜਮਾਨੇ ਧਮ੍ਮੇ ਵਿਧਿਨਾ ਈਰਣਤੋ "**ਵੀਰਿਯਂ**", ਪਰਂ ਪਰਂ ਠਾਨਂ ਅਕ੍ਕਮਨਤੋ "**ਪਰਕ੍ਕਮੋ**"ਤਿ ਚ ਲਦ੍ਧਨਾਮਂ ਸਮ੍ਮਾਵਾਯਾਮਂ ਪਸ੍ਸ ਨ ਸਦ੍ਧਮੇਵਾਤਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਕਤ੍ਤੁਕਾਮਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ।

ਤ੍ਵਞ੍ਚਾਤਿ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਦਾਯਕਂ ਕਲ੍ਯਾਣਮਿਤ੍ਤਂ ਆਲਪਤਿ। **ਮੇ**ਤਿ ਮਯ੍ਹਂ। **ਮਗ੍ਗਮਕ੍ਖਾਹੀ**ਤਿ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਂ ਕਥੇਹਿ, ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਮਗ੍ਗਸਮ੍ਪਾਪਕਂ ਚਤੁਸਚ੍ਚਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਂ ਕਥੇਹੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਅਞ੍ਜਸ**ਨ੍ਤਿ ਉਜੁਕਂ ਮਜ੍ਝਿਮਪਟਿਪਦਾਭਾਵੇਨ ਅਨ੍ਤਦ੍ਵਯਸ੍ਸ ਅਨੁਪਗਮਨਤੋ। ਅਮਤੇ ਨਿਬ੍ਬਾਨੇ ਸਮ੍ਪਾਪਕਭਾਵੇਨ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਤ੍ਤਾ **ਅਮਤੋਗਧਂ। ਮੋਨੇਨਾ**ਤਿ ਞਾਣੇਨ ਮਗ੍ਗਞ੍ਞਾਣਾਯ। **ਮੋਨਿਸ੍ਸ**ਨ੍ਤਿ ਜਾਨਿਸ੍ਸਂ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਿਸ੍ਸਂ ਪਾਪੁਣਿਸ੍ਸਂ। **ਗਙ੍ਗਾਸੋਤੋਵ ਸਾਗਰ**ਨ੍ਤਿ ਯਥਾ ਗਙ੍ਗਾਯ ਸੋਤੋ ਸਾਗਰਂ ਸਮੁਦ੍ਦਂ ਅਵਿਰਜ੍ਝਨ੍ਤੋ ਏਕਂਸਤੋ ਓਗਾਹਤਿ, ਏਵਂ ''ਅਹਂ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਂ ਅਨੁਯੁਞ੍ਜਨ੍ਤੋ ਮਗ੍ਗਞਾਣੇਨ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਅਧਿਗਮਿਸ੍ਸਾਮਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਂ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਂ ਮੇ ਆਚਿਕ੍ਖਥਾ''ਤਿ ਥੇਰਂ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਂ ਯਾਚਿ।

ਤਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਵੇਣੁਦਤ੍ਤਤ੍ਥੇਰੋ ਤਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਂ ਅਦਾਸਿ। ਸੋਪਿ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਂ ਅਨੁਯੁਞ੍ਜਨ੍ਤੋ ਨਚਿਰਸ੍ਸੇਵ ਵਿਪਸ੍ਸਨਂ ਉਸ੍ਸੁਕ੍ਕਾਪੇਤ੍ਵਾ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਾਪੁਣਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੨.੪੯.੭੫-੧੦੫) –

> ''ਪਞ੍ਚ ਕਾਮਗੁਣੇ ਹਿਤ੍ਵਾ, ਪਿਯਰੂਪੇ ਮਨੋਰਮੇ।
> ਅਸੀਤਿ ਕੋਟਿਯੋ ਹਿਤ੍ਵਾ, ਪਬ੍ਬਜਿਂ ਅਨਗਾਰਿਯਂ॥
>
> ''ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾਨ ਕਾਯੇਨ, ਪਾਪਕਮ੍ਮਂ ਵਿਵਜ੍ਜਯਿਂ।
> ਵਚੀਦੁਚ੍ਚਰਿਤਂ ਹਿਤ੍ਵਾ, ਨਦੀਕੂਲੇ ਵਸਾਮਹਂ॥
>
> ''ਏਕਕਂ ਮਂ ਵਿਹਰਨ੍ਤਂ, ਬੁਦ੍ਧਸੇਟ੍ਠੋ ਉਪਾਗਮਿ।
> ਨਾਹਂ ਜਾਨਾਮਿ ਬੁਦ੍ਧੋਤਿ, ਅਕਾਸਿਂ ਪਟਿਸਨ੍ਥਾਰਂ॥
>
> ''ਕਰਿਤ੍ਵਾ ਪਟਿਸਨ੍ਥਾਰਂ, ਨਾਮਗੋਤ੍ਤਮਪੁਚ੍ਛਹਂ।
> ਦੇਵਤਾਨੁਸਿ ਗਨ੍ਧਬ੍ਬੋ, ਅਦੁ ਸਕ੍ਕੋ ਪੁਰਿਨ੍ਦਦੋ॥
>
> ''ਕੋ ਵਾ ਤ੍ਵਂ ਕਸ੍ਸ ਵਾ ਪੁਤ੍ਤੋ, ਮਹਾਬ੍ਰਹ੍ਮਾ ਇਧਾਗਤੋ।
> ਵਿਰੋਚੇਸਿ ਦਿਸਾ ਸਬ੍ਬਾ, ਉਦਯਂ ਸੂਰਿਯੋ ਯਥਾ॥
>
> ''ਸਹਸ੍ਸਾਰਾਨਿ ਚਕ੍ਕਾਨਿ, ਪਾਦੇ ਦਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਮਾਰਿਸ।
> ਕੋ ਵਾ ਤ੍ਵਂ ਕਸ੍ਸ ਵਾ ਪੁਤ੍ਤੋ, ਕਥਂ ਜਾਨੇਮੁ ਤਂ ਮਯਂ॥
>
> ''ਨਾਮਗੋਤ੍ਤਂ ਪਵੇਦੇਹਿ, ਸਂਸਯਂ ਅਪਨੇਹਿ ਮੇ।
> ਨਮ੍ਹਿ ਦੇਵਾ ਨ ਗਨ੍ਧਬ੍ਬੋ, ਨਮ੍ਹਿ ਸਕ੍ਕੋ ਪੁਰਿਨ੍ਦਦੋ॥
>
> ''ਬ੍ਰਹ੍ਮਭਾਵੋ ਚ ਮੇ ਨਤ੍ਥਿ, ਏਤੇਸਂ ਉਤ੍ਤਮੋ ਅਹਂ।
> ਅਤੀਤੋ ਵਿਸਯਂ ਤੇਸਂ, ਦਾਲਯਿਂ ਕਾਮਬਨ੍ਧਨਂ॥

‘‘ਸਬ੍ਬੇ ਕਿਲੇਸੇ ਝਾਪੇਤ੍ਵਾ, ਪਤ੍ਤੋ ਸਮ੍ਬੋਧਿਮੁਤ੍ਤਮਂ।
ਤਸ੍ਸ ਵਾਚਂ ਸੁਣਿਤ੍ਵਾਹਂ, ਇਦਂ ਵਚਨਮਬ੍ਰਵਿਂ॥

‘‘ਯਦਿ ਬੁਦ੍ਧੋਸਿ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੂ, ਨਿਸੀਦ ਤ੍ਵਂ ਮਹਾਮੁਨੇ।
ਤਮਹਂ ਪੂਜਯਿਸ੍ਸਾਮਿ, ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸਨ੍ਤਕਰੋ ਤੁਵਂ॥

‘‘ਪਤ੍ਥਰਿਤ੍ਵਾਜਿਨਚਮ੍ਮਂ , ਅਦਾਸਿ ਸਤ੍ਥੁਨੋ ਅਹਂ।
ਨਿਸੀਦਿ ਤਤ੍ਥ ਭਗਵਾ, ਸੀਹੋਵ ਗਿਰਿਗਬ੍ਭਰੇ॥

‘‘ਖਿਪ੍ਪਂ ਪਬ੍ਬਤਮਾਰੁਯ੍ਹ, ਅਮ੍ਬਸ੍ਸ ਫਲਮਗ੍ਗਹਿਂ।
ਸਾਲਕਲ੍ਯਾਣਿਕਂ ਪੁਪ੍ਫਂ, ਚਨ੍ਦਨਞ੍ਚ ਮਹਾਰਹਂ॥

‘‘ਖਿਪ੍ਪਂ ਪਗ੍ਗਯ੍ਹ ਤਂ ਸਬ੍ਬਂ, ਉਪੇਤ੍ਵਾ ਲੋਕਨਾਯਕਂ।
ਫਲਂ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਦਤ੍ਵਾਨ, ਸਾਲਪੁਪ੍ਫਮਪੂਜਯਿਂ॥

‘‘ਚਨ੍ਦਨਂ ਅਨੁਲਿਮ੍ਪਿਤ੍ਵਾ, ਅਵਨ੍ਦਿਂ ਸਤ੍ਥੁਨੋ ਅਹਂ।
ਪਸਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੋ ਸੁਮਨੋ, ਵਿਪੁਲਾਯ ਚ ਪੀਤਿਯਾ॥

‘‘ਅਜਿਨਮ੍ਹਿ ਨਿਸੀਦਿਤ੍ਵਾ, ਸੁਮੇਧੋ ਲੋਕਨਾਯਕੋ।
ਮਮ ਕਮ੍ਮਂ ਪਕਿਤ੍ਤੇਸਿ, ਹਾਸਯਨ੍ਤੋ ਮਮਂ ਤਦਾ॥

‘‘ਇਮਿਨਾ ਫਲਦਾਨੇਨ, ਗਨ੍ਧਮਾਲੇਹਿ ਚੂਭਯਂ।
ਪਞ੍ਚਵੀਸੇ ਕਪ੍ਪਸਤੇ, ਦੇਵਲੋਕੇ ਰਮਿਸ੍ਸਤਿ॥

‘‘ਅਨੂਨਮਨਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ, ਵਸਵਤ੍ਤੀ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ।
ਛਬ੍ਬੀਸਤਿਕਪ੍ਪਸਤੇ, ਮਨੁਸ੍ਸਤ੍ਤਂ ਗਮਿਸ੍ਸਤਿ॥

‘‘ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀ, ਚਾਤੁਰਨ੍ਤੋ ਮਹਿਦ੍ਧਿਕੋ।
ਵੇਭਾਰਂ ਨਾਮ ਨਗਰਂ, ਵਿਸ੍ਸਕਮ੍ਮੇਨ ਮਾਪਿਤਂ॥

‘‘ਹੇਸ੍ਸਤਿ ਸਬ੍ਬਸੋਵਣ੍ਣਂ, ਨਾਨਾਰਤਨਭੂਸਿਤਂ।
ਏਤੇਨੇਵ ਉਪਾਯੇਨ, ਸਂਸਰਿਸ੍ਸਤਿ ਸੋ ਭਵੇ॥

‘‘ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਪੂਜਿਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾ, ਦੇਵਤ੍ਤੇ ਅਥ ਮਾਨੁਸੇ।
ਪਚ੍ਛਿਮੇ ਭਵੇ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤੇ, ਬ੍ਰਹ੍ਮਬਨ੍ਧੁ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ॥

‘‘ਅਗਾਰਾ ਅਭਿਨਿਕ੍ਖਮ੍ਮ, ਅਨਗਾਰੀ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ।
ਅਭਿਞ੍ਞਾਪਾਰਗੂ ਹੁਤ੍ਵਾ, ਨਿਬ੍ਬਾਯਿਸ੍ਸਤਿਨਾਸਵੋ॥

‘‘ਇਦਂ ਵਤ੍ਵਾਨ ਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ, ਸੁਮੇਧੋ ਲੋਕਨਾਯਕੋ।

ਮਮ ਨਿਜ੍ਝਾਯਮਾਨਸ੍ਸ, ਪਕ੍ਕਾਮਿ ਅਨਿਲਞ੍ਜਸੇ॥

''ਤੇਨ ਕਮ੍ਮੇਨ ਸੁਕਤੇਨ, ਚੇਤਨਾਪਣਿਧੀਹਿ ਚ।
ਜਹਿਤ੍ਵਾ ਮਾਨੁਸਂ ਦੇਹਂ, ਤਾਵਤਿਂਸਮਗਚ੍ਛਹਂ॥

''ਤੁਸਿਤਤੋ ਚਵਿਤ੍ਵਾਨ, ਨਿਬ੍ਬਤ੍ତਿਂ ਮਾਤੁਕੁਚ੍ਛਿਯਂ।
ਭੋਗੇ ਮੇ ਊਨਤਾ ਨਤ੍ਥਿ, ਯਮ੍ਹਿ ਗਬ੍ਭੇ ਵਸਾਮਹਂ॥

''ਮਾਤੁਕੁਚ੍ਛਿਗਤੇ ਮਯਿ, ਅਨ੍ਨਪਾਨਞ੍ਚ ਭੋਜਨਂ।
ਮਾਤੁਯਾ ਮਮ ਛਨ੍ਦੇਨ, ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਤਿ ਯਦਿਚ੍ਛਕਂ॥

''ਜਾਤਿਯਾ ਪਞ੍ਚਵਸ੍ਸੇਨ, ਪਬ੍ਬਜਿਂ ਅਨਗਾਰਿਯਂ।
ਓਰੋਪਿਤਮ੍ਹਿ ਕੇਸਮ੍ਹਿ, ਅਰਹਤ੍ਤਮਪਾਪੁਣਿਂ॥

''ਪੁਬ੍ਬਕਮ੍ਮਂ ਗਵੇਸਨ੍ਤੋ, ਓਰੇਨ ਨਾਦ੍ਦਸਂ ਅਹਂ।
ਤਿਂਸਕਪ੍ਪਸਹਸ੍ਸਮ੍ਹਿ, ਮਮ ਕਮ੍ਮਮਨੁਸ੍ਸਰਿਂ॥

''ਨਮੋ ਤੇ ਪੁਰਿਸਾਜਞ੍ਞ, ਨਮੋ ਤੇ ਪੁਰਿਸੁਤ੍ਤਮ।
ਤਵ ਸਾਸਨਮਾਗਮ੍ਮ, ਪਤ੍ਤੋਮ੍ਹਿ ਅਚਲਂ ਪਦਂ॥

''ਤਿਂਸਕਪ੍ਪਸਹਸ੍ਸਮ੍ਹਿ, ਯਂ ਬੁਦ੍ਧਮਭਿਪੂਜਯਿਂ।
ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ, ਬੁਦ੍ਧਪੂਜਾਯਿਦਂ ਫਲਂ॥

''ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹਂ...ਪੇ॰... ਕਤਂ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ''ਨ੍ਤਿ॥
ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਨ ਪਤ੍ਵਾ ਅਞ੍ਞਂ ਬ੍ਯਾਕਰੋਨ੍ਤੋ ਥੇਰੋ ਇਮਾਯੇਵ ਗਾਥਾ ਅਭਾਸੀਤਿ।

ਵਲ੍ਲਿਯਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੫. ਵੀਤਸੋਕਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਕੇਸੇ ਮੇ ਓਲਿਖਿਸ੍ਸਨ੍ਤੀਤਿਆਦਿਕਾ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਵੀਤਸੋਕਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਅਯਮ੍ਪਿ ਪੁਰਿਮਬੁਦ੍ਧੇਸੁ ਕਤਾਧਿਕਾਰੋ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਭਵੇ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਉਪਚਿਨਨ੍ਤੋ ਸਿਦ੍ਧਤ੍ਥਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਕੁਲੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾਨਂ ਵਿਜ੍ਜਾਸਿਪ੍ਪੇਸੁ ਨਿਪ੍ਫਤ੍ਤਿਂ ਗਤੋ ਕਾਮੇ ਪਹਾਯ ਇਸਿਪਬ੍ਬਜ੍ਜਂ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਮਹਤਾ ਇਸਿਗਣੇਨ ਪਰਿਵੁਤੋ ਅਰਞ੍ਞੇ ਵਸਨ੍ਤੋ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਹਟ੍ਠਤੁਟ੍ਠੋ ''ਉਦੁਮ੍ਬਰਪੁਪ੍ਫਸਦਿਸਾ ਦੁਲ੍ਲਭਦਸ੍ਸਨਾ ਬੁਦ੍ਧਾ ਭਗਵਨ੍ਤੋ, ਇਦਾਨੇਵ ਉਪਗਨ੍ਤਬ੍ਬਾ''ਤਿ ਮਹਤਿਯਾ ਪਰਿਸਾਯ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਤ੍ਥਾਰਂ ਦਟ੍ਠੁਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੋ ਦਿਯਡ੍ਢਯੋਜਨੇ ਸੇਸੇ ਬ੍ਯਾਧਿਕੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਬੁਦ੍ਧਗਤਾਯ ਸਞ੍ਞਾਯ ਕਾਲਙ੍ਕਤੋ ਦੇਵੇਸੁ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਅਪਰਾਪਰਂ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਸਂਸਰਨ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਅਟ੍ਠਾਰਸਵਸ੍ਸਾਧਿਕਾਨਂ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਵਸ੍ਸਸਤਾਨਂ ਮਤ੍ਥਕੇ ਧਮ੍ਮਾਸੋਕਰਞ੍ਞੋ ਕਨਿਟ੍ਠਭਾਤਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਸ **ਵੀਤਸੋਕੋ**ਤਿ ਨਾਮ ਅਹੋਸਿ। ਸੋ ਵਯਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਖਤ੍ਤਿਯਕੁਮਾਰੇਹਿ ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਵਿਜ੍ਜਾਸਿਪ੍ਪੇਸੁ ਨਿਪ੍ਫਤ੍ਤਿਂ ਗਤੋ ਗਿਰਿਦਤ੍ਤਤ੍ਥੇਰਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਗਿਹਿਭੂਤੋ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਪਿਟਕੇ ਅਭਿਧਮ੍ਮਪਿਟਕੇ ਚ ਵਿਸਾਰਦੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਏਕਦਿਵਸਂ ਮਸ੍ਸੁਕਮ੍ਮਸਮਯੇ ਕਪ੍ਪਕਸ੍ਸ ਹਤ੍ਥਤੋ ਆਦਾਸਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਕਾਯਂ ਓਲੋਕੇਨ੍ਤੋ ਵਲਿਤਪਲਿਤਾਦੀਨਿ ਦਿਸ੍ਵਾ

ਸਞ੍ਜਾਤਸੰਵੇਗੋ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਚਿਤ੍ਤੰ ਓਤਾਰੇਤ੍ਵਾ ਭਾਵਨੰ ਉਸ੍ਸੁਕ੍ਕਾਪੇਤ੍ਵਾ ਤਸ੍ਮਿੰਯੇਵ ਆਸਨੇ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਗਿਰਿਦਤ੍ਤਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਨਚਿਰਸ੍ਸੇਵ ਅਰਹਤ੍ਤੰ ਪਾਪੁਣਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੨.੪੯.੯-੨੬) –

‘‘ਅਜ੍ਝਾਯਕੋ ਮਨ੍ਤਧਰੋ, ਤਿਣ੍ਣੰ ਵੇਦਾਨ ਪਾਰਗੂ।
ਲਕ੍ਖਣੇ ਇਤਿਹਾਸੇ ਚ, ਸਨਿਘਣ੍ਡੁਸਕੇਟੁਭੇ॥

‘‘ਨਦੀਸੋਤਪਟਿਭਾਗਾ, ਸਿਸ੍ਸਾ ਆਯਨ੍ਤਿ ਮੇ ਤਦਾ।
ਤੇਸਾਹੰ ਮਨ੍ਤੇ ਵਾਚੇਮਿ, ਰਤ੍ਤਿਨ੍ਦਿਵਮਤਨ੍ਦਿਤੋ॥

‘‘ਸਿਦ੍ਧਤ੍ਥੋ ਨਾਮ ਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ, ਲੋਕੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿ ਤਾਵਦੇ।
ਤਮਨ੍ਧਕਾਰੰ ਨਾਸੇਤ੍ਵਾ, ਞਾਣਾਲੋਕੰ ਪਵਤ੍ਤਯਿ॥

‘‘ਮਮ ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਸਿਸ੍ਸੋ, ਸਿਸ੍ਸਾਨੰ ਸੋ ਕਥੇਸਿ ਮੇ।
ਸੁਤ੍ਵਾਨ ਤੇ ਏਤਮਤ੍ਥੰ, ਆਰੋਚੇਸੁੰ ਮਮੰ ਤਦਾ॥

‘‘ਬੁਦ੍ਧੋ ਲੋਕੇ ਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨੋ, ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੂ ਲੋਕਨਾਯਕੋ।
ਤਸ੍ਸਾਨੁਵਤ੍ਤਤਿ ਜਨੋ, ਲਾਭੋ ਅਮ੍ਹੰ ਨ ਵਿਜ੍ਜਤਿ॥

‘‘ਅਧਿਚ੍ਚੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਕਾ ਬੁਦ੍ਧਾ, ਚਕ੍ਖੁਮਨ੍ਤੋ ਮਹਾਯਸਾ।
ਯੰਨੂਨਾਹੰ ਬੁਦ੍ਧਸੇਟ੍ਠੰ, ਪਸ੍ਸੇਯ੍ਯੰ ਲੋਕਨਾਯਕੰ॥

‘‘ਅਜਿਨੰ ਮੇ ਗਹੇਤ੍ਵਾਨ, ਵਾਕਚੀਰੰ ਕਮਣ੍ਡਲੁੰ।
ਅਸ੍ਸਮਾ ਅਭਿਨਿਕ੍ਖਮ੍ਮ, ਸਿਸ੍ਸੇ ਆਮਨ੍ਤਯਿਂ ਅਹੰ॥

‘‘ਓਦੁਮ੍ਬਰਿਕਪੁਪ੍ਫੰਵ, ਚਨ੍ਦਮ੍ਹਿ ਸਸਕੰ ਯਥਾ।
ਵਾਯਸਾਨੰ ਯਥਾ ਖੀਰੰ, ਦੁਲ੍ਲਭੋ ਲੋਕਨਾਯਕੋ॥

‘‘ਬੁਦ੍ਧੋ ਲੋਕਮ੍ਹਿ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ, ਮਨੁਸ੍ਸਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਦੁਲ੍ਲਭੰ।
ਉਭੋਸੁ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨੇਸੁ, ਸਵਨਞ੍ਚ ਸੁਦੁਲ੍ਲਭੰ॥

‘‘ਬੁਦ੍ਧੋ ਲੋਕੇ ਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨੋ, ਚਕ੍ਖੁੰ ਲਚ੍ਛਾਮ ਨੋ ਭਵੰ।
ਏਥ ਸਬ੍ਬੇ ਗਮਿਸ੍ਸਾਮ, ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸਨ੍ਤਿਕੰ॥

‘‘ਕਮਣ੍ਡਲੁਧਰਾ ਸਬ੍ਬੇ, ਖਰਾਜਿਨਨਿਵਾਸਿਨੋ।
ਤੇ ਜਟਾਭਾਰਭਰਿਤਾ, ਨਿਕ੍ਖਮੁੰ ਵਿਪਿਨਾ ਤਦਾ॥

‘‘ਯੁਗਮਤ੍ਤੰ ਪੇਕ੍ਖਮਾਨਾ, ਉਤ੍ਤਮਤ੍ਥੰ ਗਵੇਸਿਨੋ।
ਆਸਤ੍ਤਿਦੋਸਰਹਿਤਾ, ਅਸਮ੍ਭੀਤਾਵ ਕੇਸਰੀ॥

‘‘ਅਪ੍ਪਕਿਚ੍ਚਾ ਅਲੋਲੁਪ੍ਪਾ, ਨਿਪਕਾ ਸਨ੍ਤਵੁਤ੍ਤਿਨੋ।

ਉਞ੍ਛਾਯ ਚਰਮਾਨਾ ਤੇ, ਬੁਦ੍ਧਸੇਟ੍ਠਮੁਪਾਗਮੁਂ॥

‘‘ਦਿਯਡ੍ਢਯੋਜਨੇ ਸੇਸੇ, ਬਜਾਧਿ ਮੇ ਉਪਪਜ੍ਜਥ।
ਬੁਦ੍ਧਸੇਟ੍ਠਂ ਸਰਿਤ੍ਵਾਨ, ਤਤ੍ਥ ਕਾਲਙ੍ਕਤੋ ਅਹਂ॥

‘‘ਚਤੁਨ੍ਨਵੁਤਿਤੋ ਕਪ੍ਪੇ, ਯਂ ਸਞ੍ਞਮਲਭਿਂ ਤਦਾ।
ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ, ਬੁਦ੍ਧਸਞ੍ਞਾਯਿਦਂ ਫਲਂ॥

‘‘ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹਂ...ਪੇ॰... ਕਤਂ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ’’ਨ੍ਤਿ॥

ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਨ ਪਤ੍ਵਾ ਅਞ੍ਞਂ ਬ੍ਯਾਕਰੋਨ੍ਤੋ –

੧੬੯.‘‘ਕੇਸੇ ਮੇ ਓਲਿਖਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਕਪ੍ਪਕੋ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿ।
ਤਤੋ ਆਦਾਸਮਾਦਾਯ, ਸਰੀਰਂ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਿਸਂ॥

੧੭੦.‘‘ਤੁਚ੍ਛੋ ਕਾਯੋ ਅਦਿਸ੍ਸਿਤ੍ਥ, ਅਨ੍ਧਕਾਰੇ ਤਮੋ ਬ੍ਯਗਾ।
ਸਬ੍ਬੇ ਚੋਲ਼ਾ ਸਮੁਚ੍ਛਿਨ੍ਨਾ, ਨਤ੍ਥਿ ਦਾਨਿ ਪੁਨਬ੍ਭਵੋ’’ਤਿ॥ – ਗਾਥਾਦ੍ਵਯਂ ਅਭਾਸਿ।

ਤਤ੍ਥ **ਕੇਸੇ ਮੇ ਓਲਿਖਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਕਪ੍ਪਕੋ ਉਪਸਙ੍ਕਮੀ**ਤਿ ਗਿਹਿਕਾਲੇ ਮਸ੍ਸੁਕਮ੍ਮਸਮਯੇ ‘‘ਮਮ ਕੇਸੇ ਓਲਿਖਿਸ੍ਸਂ ਕਪ੍ਪੇਮੀ’’ਤਿ ਕੇਸਾਦੀਨਂ ਛੇਦਨਾਦਿਵਸੇਨ ਕਪ੍ਪਨਤੋ ਕਪ੍ਪਕੋ ਨ੍ਹਾਪਿਤੋ ਮਂ ਉਪਗਚ੍ਛਿ। **ਤਤੋ**ਤਿ ਕਪ੍ਪਕਤੋ। **ਸਰੀਰਂ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਿਸ**ਨ੍ਤਿ ਸਬ੍ਬਕਾਯਿਕੇ ਆਦਾਸੇ ਪਲਿਤਵਲਿਤਮੁਖਨਿਮਿਤ੍ਤਾਦਿਦਸ੍ਸਨਮੁਖੇਨ ‘‘ਅਭਿਭੂਤੋ ਵਤ ਜਰਾਯ ਮੇ ਕਾਯੋ’’ਤਿ ਜਰਾਭਿਭੂਤਂ ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਰੀਰਂ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਿਂ। ਏਵਂ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਤੋ ਚ **ਤੁਚ੍ਛੋ ਕਾਯੋ ਅਦਿਸ੍ਸਿਤ੍ਥ** ਨਿਚ੍ਚਧੁਵਸੁਖਸਭਾਵਾਦੀਹਿ ਰਿਤ੍ਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਮੇ ਕਾਯੋ ਅਦਿਸ੍ਸਥ ਪਞ੍ਞਾਯਿ। ਕਸ੍ਮਾ? **ਅਨ੍ਧਕਾਰੇ ਤਮੋ ਬ੍ਯਗਾ** ਯੇਨ ਅਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਸਙ੍ਖਾਤੇਨ ਤਮਸਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਕਾਯੇ ਅਨ੍ਧਗਤਾ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਮ੍ਪਿ ਅਸੁਭਾਦਿਸਭਾਵਂ ਅਪਸ੍ਸਨ੍ਤਾ ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਂ ਸੁਭਾਦਿਆਕਾਰਂ ਗਣ੍ਹਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਿਂ ਅਨ੍ਧਕਾਰੇ ਅਨ੍ਧਕਰਣਟ੍ਠਾਨੇ ਕਾਯੇ ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਸਙ੍ਖਾਤੇਨ ਞਾਣਾਲੋਕੇਨ ਅਵਿਜ੍ਜਾਤਮੋ ਵਿਗਤੋ, ਤਤੋ ਏਵ **ਸਬ੍ਬੇ ਚੋਲ਼ਾ ਸਮੁਚ੍ਛਿਨ੍ਨਾ** ਚੋਰਾ ਵਿਯ ਕੁਸਲਭਣ੍ਡਚ੍ਛੇਦਨਤੋ, ਸਾਧੂਹਿ ਅਲਾਤਬ੍ਬਤੋ ਅਸਙ੍ਗਹੇਤਬ੍ਬਤੋ ਸਙ੍ਕਾਰਕੂਟਾਦੀਸੁ ਛਡ੍ਡਿਤਪਿਲੋਤਿਕਖਣ੍ਡਂ ਵਿਯ ਇਸ੍ਸਰਜਨੇਨ ਅਰਿਯਜਨੇਨ ਜਿਗੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤਾਯ ਚੋਲ਼ਾ ਵਿਯਾਤਿ ਵਾ ‘‘ਚੋਲ਼ਾ’’ਤਿ ਲਦ੍ਧਨਾਮਾ ਕਿਲੇਸਾ ਸਮੁਚ੍ਛਿਨ੍ਨਾ। ਅਗ੍ਗਮਗ੍ਗੇਨ ਸਮੁਗ੍ਘਾਟਿਤਤ੍ਤਾ ਏਵ ਚ ਨੇਸਂ **ਨਤ੍ਥਿ ਦਾਨਿ ਪੁਨਬ੍ਭਵੋ** ਆਯਤਿਂ ਪੁਨਬ੍ਭਵਾਭਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ ਨਤ੍ਥੀਤਿ।

ਵੀਤਸੋਕਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੬. ਪੁਣ੍ਣਮਾਸਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਪਞ੍ਚ ਨੀਵਰਣੇ ਹਿਤ੍ਵਾਤਿਆਦਿਕਾ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਪੁਣ੍ਣਮਾਸਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਅਯਮ੍ਪਿ ਪੁਰਿਮਬੁਦ੍ਧੇਸੁ ਕਤਾਧਿਕਾਰੋ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਭਵੇ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਉਪਚਿਨਨ੍ਤੋ ਤਿਸ੍ਸਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਕੁਲਗੇਹੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਵਿਞ੍ਞੁਤਂ ਪਤ੍ਤੋ ਏਕਦਿਵਸਂ ਸਤ੍ਥਰਿ ਅਰਞ੍ਞੇ ਵਿਹਰਨ੍ਤੇ ਪਂਸੁਕੂਲਚੀਵਰਂ ਦੁਮਸਾਖਾਯ ਲਗ੍ਗੇਤ੍ਵਾ ਗਨ੍ਧਕੁਟਿਂ ਪਵਿਟ੍ਠੇ ਧਨੁਹਤ੍ਥੋ ਗਹਨਂ ਪਵਿਟ੍ਠੋ ਸਤ੍ਥੁ ਪਂਸੁਕੂਲਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਪਸਨ੍ਨਮਾਨਸੋ ਧਨੁਂ ਨਿਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਬੁਦ੍ਧਗੁਣੇ ਅਨੁਸ੍ਸਰਿਤ੍ਵਾ ਪਂਸੁਕੂਲਂ ਵਨ੍ਦਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮੇਨ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਸਂਸਰਨ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਕੁਟੁਮ੍ਬਿਯਕੁਲੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਕਿਰ ਜਾਤਦਿਵਸੇ ਤਸ੍ਮਿਂ ਗੇਹੇ ਸਬ੍ਬਭਾਜਨਾਨਿ ਸੁਵਣ੍ਣਰਤਨਮਯੇਹਿ ਮਾਸੇਹਿ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਾਨੇਵ ਅਹੇਸੁਂ। ਤੇਨਸ੍ਸ **ਪੁਣ੍ਣਮਾਸੋ**ਤ੍ਵੇਵ ਨਾਮਂ ਅਕਂਸੁ। ਸੋ ਵਯਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਦਾਰਪਰਿਗ੍ਗਹਂ ਕਤ੍ਵਾ

ਏਕਸ੍ਮਿਂ ਪੁਤ੍ਤੇ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੇ ਘਰਾਵਾਸਂ ਪਹਾਯ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਗਾਮਕਾਵਾਸੇ ਵਸਨ੍ਤੋ ਘਟੇਨ੍ਤੋ ਵਾਯਮਨ੍ਤੋ ਛਲਭਿਞ੍ਞੋ ਅਹੋਸਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੨.੪੯.੧-੮) –

''ਤਿਸ੍ਸੋ ਨਾਮਾਸਿ ਭਗਵਾ, ਸਯਮ੍ਭੂ ਅਗ੍ਗਪੁਗ੍ਗਲੋ।
ਪਂਸੁਕੂਲਂ ਠਪੇਤ੍ਵਾਨ, ਵਿਹਾਰਂ ਪਾਵਿਸੀ ਜਿਨੋ॥

''ਵਿਨਤਂ ਧਨੁਮਾਦਾਯ, ਭਕ੍ਖਤ੍ਥਾਯ ਚਰਿਂ ਅਹਂ।
ਮਣ੍ਡਲਗ੍ਗਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾਨ, ਕਾਨਨਂ ਪਾਵਿਸਿਂ ਅਹਂ॥

''ਤਤ੍ਥਦ੍ਦਸਂ ਪਂਸੁਕੂਲਂ, ਦੁਮਗ੍ਗੇ ਲਗ੍ਗਿਤਂ ਤਦਾ।
ਚਾਪਂ ਤਤ੍ਥੇਵ ਨਿਕ੍ਖਿਪ੍ਪ, ਸਿਰੇ ਕਤ੍ਵਾਨ ਅਞ੍ਜਲਿਂ॥

''ਪਸਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੋ ਸੁਮਨੋ, ਵਿਪੁਲਾਯ ਚ ਪੀਤਿਯਾ।
ਬੁਦ੍ਧਸੇਟ੍ਠਂ ਸਰਿਤ੍ਵਾਨ, ਪਂਸੁਕੂਲਂ ਅਵਨ੍ਦਹਂ॥

''ਦ੍ਵੇਨਵੁਤੇ ਇਤੋ ਕਪ੍ਪੇ, ਪਂਸੁਕੂਲਮਵਨ੍ਦਹਂ।
ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ, ਵਨ੍ਦਨਾਯ ਇਦਂ ਫਲਂ॥

''ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹਂ...ਪੇ॰... ਕਤਂ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ''ਨ੍ਤਿ॥

ਛਲਭਿਞ੍ਞੋ ਪਨ ਹੁਤ੍ਵਾ ਸਾਵਤ੍ਥਿਂ ਉਪਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਸਤ੍ਥਾਰਂ ਵਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਸੁਸਾਨੇ ਵਸਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਚ ਅਚਿਰਾਗਤਸ੍ਸੇਵ ਸਤੋ ਪੁਤ੍ਤੋ ਕਾਲਮਕਾਸਿ। ਦਾਰਕਮਾਤਾ ਥੇਰਸ੍ਸ ਆਗਤਭਾਵਂ ਸੁਤ੍ਵਾ, ''ਮਾ ਇਦਂ ਅਪੁਤ੍ਤਕਂ ਸਾਪਤੇਯ੍ਯਂ ਰਾਜਾਨੋ ਹਰੇਯ੍ਯੁ''ਨ੍ਤਿ ਤਂ ਉਪ੍ਪਬ੍ਬਾਜੇਤੁਕਾਮਾ ਮਹਤਾ ਪਰਿਵਾਰੇਨ ਥੇਰਸ੍ਸ ਸਨ੍ਤਿਕਂ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਪਟਿਸਨ੍ਥਾਰਂ ਕਤ੍ਵਾ ਪਲੋਭੇਤੁਂ ਆਰਭਿ। ਥੇਰੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਵੀਤਰਾਗਭਾਵਜਾਨਾਪਨਤ੍ਥਂ ਆਕਾਸੇ ਠਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਕਿਤ੍ਤਨਮੁਖੇਨ ਤਸ੍ਸਾ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਨ੍ਤੋ –

੧੭੧.''ਪਞ੍ਚ ਨੀਵਰਣੇ ਹਿਤ੍ਵਾ, ਯੋਗਕ੍ਖੇਮਸ੍ਸ ਪਤ੍ਤਿਯਾ।
ਧਮ੍ਮਾਦਾਸਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾਨ, ਞਾਣਦਸ੍ਸਨਮਤ੍ਤਨੋ॥

੧੭੨.''ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਿਂ ਇਮਂ ਕਾਯਂ, ਸਬ੍ਬਂ ਸਨ੍ਤਰਬਾਹਿਰਂ।
ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਞ੍ਚ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਚ, ਤੁਚ੍ਛੋ ਕਾਯੋ ਅਦਿਸ੍ਸਥਾ''ਤਿ॥ –

ਗਾਥਾਦ੍ਵਯਂ ਅਭਾਸਿ।

ਤਤ੍ਥ **ਪਞ੍ਚ ਨੀਵਰਣੇ ਹਿਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦਾਦਿਕੇ ਪਞ੍ਚ ਨੀਵਰਣੇ ਪਹਾਯ ਝਾਨਾਧਿਗਮੇਨ ਵਿਦ੍ਧਂਸੇਤ੍ਵਾ। **ਯੋਗਕ੍ਖੇਮਸ੍ਸ ਪਤ੍ਤਿਯਾ**ਤਿ ਕਾਮਯੋਗਾਦੀਹਿ ਚਤੂਹਿ ਯੋਗੇਹਿ ਖੇਮਸ੍ਸ ਅਨੁਪਦ੍ਦੁਤਸ੍ਸ ਨਿਬ੍ਬਾਨਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯ। **ਧਮ੍ਮਾਦਾਸ**ਨ੍ਤਿ ਧਮ੍ਮਭੂਤਂ ਆਦਾਸਂ। ਯਥਾ ਹਿ ਆਦਾਸੋ ਓਲੋਕੇਨ੍ਤਸ੍ਸ ਰੂਪਕਾਯੇ ਗੁਣਾਗੁਣਂ ਆਦਂਸੇਤਿ, ਏਵਂ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਸਙ੍ਖਾਤੋ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਸਾਮਞ੍ਞਵਿਸੇਸਾਵਬੋਧਨਤੋ ਞਾਣਦਸ੍ਸਨਭੂਤੋ ਧਮ੍ਮਾਦਾਸੋ ਵਿਪਸ੍ਸਨ੍ਤਸ੍ਸ ਵੋਦਾਨਸਂਕਿਲੇਸਧਮ੍ਮਵਿਭਾਵਨੇਨ ਤਪ੍ਪਹਾਨਸਾਧਨੇਨ ਚ ਵਿਸੇਸਤੋ ਨਾਮਕਾਯੇ ਗੁਣਂ ਆਦਂਸੇਤਿ। ਤੇਨਾਹ –

''ਧਮ੍ਮਾਦਾਸਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾਨ, ਞਾਣਦਸ੍ਸਨਮਤ੍ਤਨੋ।

ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਿਂ ਇਮਂ ਕਾਯਂ, ਸਬ੍ਬਂ ਸਨ੍ਤਰਬਾਹਿਰ''ਨ੍ਤਿ॥ -

ਇਮਂ ਕਾਯਂ ਧਮ੍ਮਸਮੂਹਂ ਮਮ ਅਤ੍ਤਭਾਵਂ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਬਾਹਿਰਾਯਤਨਭਾਵਤੋ ਸਨ੍ਤਰਬਾਹਿਰਂ ਸਬ੍ਬਂ ਅਨਵਸੇਸਂ ਧਮ੍ਮਾਦਾਸਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ''ਅਨਿਚ੍ਚ''ਨ੍ਤਿਪਿ ''ਦੁਕ੍ਖ''ਨ੍ਤਿਪਿ ''ਅਨਤ੍ਤਾ''ਤਿਪਿ ਪਤਿਅਵੇਕ੍ਖਿਂ ਞਾਣਚਕ੍ਖੁਨਾ ਪਸ੍ਸਿਂ। ਏਵਂ ਪਸ੍ਸਤਾ ਚ ਮਯਾ **ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਞ੍ਚ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਚਾ**ਤਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਨ੍ਤਾਨੇ ਪਰਸਨ੍ਤਾਨੇ ਚ **ਤੁਚ੍ਛੋ ਕਾਯੋ ਅਦਿਸ੍ਸਥ** ਨਿਚ੍ਚਸਾਰਾਦਿਵਿਰਹਿਤੋ ਤੁਚ੍ਛੋ ਖਨ੍ਧਪਞ੍ਚਕਸਙ੍ਖਾਤੋ ਅਤ੍ਤਭਾਵਕਾਯੋ ਞਾਣਚਕ੍ਖੁਨਾ ਯਾਥਾਵਤੋ ਅਪਸ੍ਸਿਤ੍ਥ। ਸਕਲਮ੍ਪਿ ਹਿ ਖਨ੍ਧਪਞ੍ਚਕਂ ''ਅਵਿਜ੍ਜਾਨਿਵੁਤਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਬਾਲਸ੍ਸ ਤਣ੍ਹਾਸਂਯੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਏਵਮਯਂ ਕਾਯੋ ਸਮੁਦਾਗਤੋ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੨.੧੯) ''ਕਾਯੋ''ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ''ਅਦਿਸ੍ਸਥਾ''ਤਿ ਚ ਇਮਿਨਾ ਯਦੇਵ ਕਾਯੇ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ, ਤਂ ਦਿਟ੍ਠਂ, ਨ ਦਾਨਿਸ੍ਸ ਕਿਞ੍ਚਿ ਮਯਾ ਪਸ੍ਸਿਤਬ੍ਬਂ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਕਤਕਿਚ੍ਚਤਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਅਞ੍ਞਂ ਬ੍ਯਾਕਾਸਿ। ਏਵਂ ਥੇਰੋ ਇਮਾਹਿ ਗਾਥਾਹਿ ਪੁਰਾਣਦੁਤਿਯਿਕਾਯ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤ੍ਵਾ ਤਂ ਸਰਣੇਸੁ ਚ ਸੀਲੇਸੁ ਚ ਸਮ੍ਪਤਿਟ੍ਠਾਪੇਤ੍ਵਾ ਉਯ੍ਯੋਜੇਸਿ।

ਪੁਣ੍ਣਮਾਸਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੭. ਨਨ੍ਦਕਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਯਥਾਪਿ ਭਦ੍ਦੋ ਆਜਞ੍ਞੋਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਨਨ੍ਦਕਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਅਯਮ੍ਪਿ ਪੁਰਿਮਬੁਦ੍ਧੇਸੁ ਕਤਾਧਿਕਾਰੋ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਭਵੇ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਸਿਖਿਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਪਚ੍ਚਨ੍ਤਦੇਸੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਵਿਞ੍ਞੁਤਂ ਪਤ੍ਤੋ ਵਨਚਾਰਿਕੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਵਿਚਰਨ੍ਤੋ ਏਕਦਿਵਸਂ ਸਤ੍ਥੁ ਚਙ੍ਕਮਨਟ੍ਠਾਨਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਪਸਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੋ ਵਾਲੁਕਾ ਓਕਿਰਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮੇਨ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਸਂਸਰਨ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਚਮ੍ਪਾਯਂ ਗਹਪਤਿਕੁਲੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਸ **ਨਨ੍ਦਕੋ**ਤਿ ਨਾਮਂ ਅਕਂਸੁ। ਜੇਟ੍ਠਕਭਾਤਾ ਪਨਸ੍ਸ ਭਰਤੋ ਨਾਮ। ਤਸ੍ਸ ਪੁਬ੍ਬਯੋਗੋ ਅਨਨ੍ਤਰਵਤ੍ਥੁਸ੍ਮਿਂ ਆਵਿਭਵਿਸ੍ਸਤਿ। ਤੇ ਉਭੋਪਿ ਵਿਞ੍ਞੁਤਂ ਪਤ੍ਵਾ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਸੋਣਂ ਕੋਲਿਵਿਸਂ ਪਬ੍ਬਜਿਤਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ''ਸੋਣੋਪਿ ਨਾਮ ਤਥਾਸੁਖੁਮਾਲੋ ਪਬ੍ਬਜਿ, ਕਿਮਙ੍ਗਂ ਪਨ ਮਯ''ਨ੍ਤਿ ਪਬ੍ਬਜਿਂਸੁ। ਤੇਸੁ ਭਰਤੋ ਨਚਿਰਸ੍ਸੇਵ ਵਿਪਸ੍ਸਨਂ ਵਡ੍ਢੇਤ੍ਵਾ ਛਲਭਿਞ੍ਞੋ ਅਹੋਸਿ। ਨਨ੍ਦਕੋ ਪਨ ਕਿਲੇਸਾਨਂ ਬਲਵਭਾਵੇਨ ਤਾਵ ਵਿਪਸ੍ਸਨਂ ਉਸ੍ਸੁਕ੍ਕਾਪੇਤੁਂ ਨਾਸਕ੍ਖਿ, ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਕਮ੍ਮਂ ਕਰੋਤਿ ਏਵ। ਅਥਸ੍ਸ ਭਰਤਤ੍ਥੇਰੋ ਆਸਯਂ ਞਤ੍ਵਾ ਅਵਸ੍ਸਯੋ ਭਵਿਤੁਕਾਮੋ ਤਂ ਪਚ੍ਛਾਸਮਣਂ ਕਤ੍ਵਾ ਵਿਹਾਰਤੋ ਨਿਕ੍ਖਮਿਤ੍ਵਾ ਮਗ੍ਗਸਮੀਪੇ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਕਥਂ ਕਥੇਸਿ।

ਤੇਨ ਚ ਸਮਯੇਨ ਸਕਟਸਤ੍ਥੋ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੋ ਏਕੋ ਸਕਟੇ ਯੁਤ੍ਤੋ ਗੋਣੋ ਚਿਕ੍ਖਲ੍ਲਟ੍ਠਾਨੇ ਸਕਟਂ ਉਦ੍ਧਰਿਤੁਂ ਅਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤੋ ਪਰਿਪਤਿ। ਤਤੋ ਨਂ ਸਤ੍ਥਵਾਹੋ ਸਕਟਾ ਮੋਚੇਤ੍ਵਾ ਤਿਣਞ੍ਚ ਪਾਨੀਯਞ੍ਚ ਦਤ੍ਵਾ ਪਰਿਸ੍ਸਮਂ ਅਪਨੇਤ੍ਵਾ ਪੁਨ ਧੁਰੇ ਯੋਜੇਸਿ। ਤਤੋ ਗੋਣੋ ਵੂਪਸਨ੍ਤਪਰਿਸ੍ਸਮੋ ਲਦ੍ਧਬਲੋ ਤਂ ਸਕਟਂ ਚਿਕ੍ਖਲ੍ਲਟ੍ਠਾਨਤੋ ਉਦ੍ਧਰਿਤ੍ਵਾ ਥਲੇ ਪਤਿਟ੍ਠਾਪੇਸਿ। ਅਥ ਭਰਤਤ੍ਥੇਰੋ ਨਨ੍ਦਕਸ੍ਸ ''ਪਸ੍ਸਸਿ ਨੋ ਤ੍ਵਂ, ਆਵੁਸੋ ਨਨ੍ਦਕ, ਇਮਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮ''ਨ੍ਤਿ ਤਂ ਨਿਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਤੇਨ ''ਪਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੇ ''ਇਮਮਤ੍ਥਂ ਸੁਟ੍ਠੁ ਉਪਧਾਰੇਹੀ''ਤਿ ਆਹ। ਇਤਰੋ ''ਯਥਾਯਂ ਗੋਣੋ ਵੂਪਸਨ੍ਤਪਰਿਸ੍ਸਮੋ ਪਙ੍ਕਟ੍ਠਾਨਤੋ ਭਾਰਂ ਉਬ੍ਬਹਤਿ, ਏਵਂ ਮਯਾਪਿ ਸਂਸਾਰਪਙ੍ਕਤੋ ਅਤ੍ਤਾ ਉਦ੍ਧਰਿਤਬ੍ਬੋ''ਤਿ ਤਮੇਵਾਰਮ੍ਮਣਂ ਕਤ੍ਵਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਕਮ੍ਮਂ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਨਚਿਰਸ੍ਸੇਵ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਾਪੁਣਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੨.੪੮.੯੦-੯੫) –

''ਮਿਗਲੁਦ੍ਦੋ ਪੁਰੇ ਆਸਿਂ, ਅਰਞ੍ਞੇ ਕਾਨਨੇ ਅਹਂ।
ਵਾਤਮਿਗਂ ਗਵੇਸਨ੍ਤੋ, ਚਙ੍ਕਮਂ ਅਦ੍ਦਸਂ ਅਹਂ॥

''ਉਚ੍ਛਙ੍ਗੇਨ ਪੁਲਿਨਂ ਗਯ੍ਹ, ਚਙ੍ਕਮੇ ਓਕਿਰਿਂ ਅਹਂ।
ਪਸਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੋ ਸੁਮਨੋ, ਸੁਗਤਸ੍ਸ ਸਿਰੀਮਤੋ॥

‘‘ਏਕਤਿੰਸੇ ਇਤੋ ਕਪ੍ਪੇ, ਪੁਲਿਨਂ ਓਕਿਰਿਂ ਅਹਂ।
ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ, ਪੁਲਿਨਸ੍ਸ ਇਦਂ ਫਲਂ॥

‘‘ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹਂ...ਪੇ॰... ਕਤਂ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ’’ਨ੍ਤਿ॥

ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਨ ਪਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਜੇਟ੍ਠਭਾਤਿਕਸ੍ਸ ਭਰਤਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਅਞ੍ਞਂ ਬ੍ਯਾਕਰੋਨ੍ਤੋ –

੧੭੩.‘‘ਯਥਾਪਿ ਭਦ੍ਰੋ ਆਜਞ੍ਞੋ, ਖਲਿਤ੍ਵਾ ਪਤਿਤਿਟ੍ਠਤਿ।
ਭਿਯ੍ਯੋ ਲਦ੍ਧਾਨ ਸਂਵੇਗਂ, ਅਦੀਨੋ ਵਹਤੇ ਧੁਰਂ॥

੧੭੪.‘‘ਏਵਂ ਦਸ੍ਸਨਸਮ੍ਪਨ੍ਨਂ, ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸਾਵਕਂ।
ਆਜਾਨੀਯਂ ਮਂ ਧਾਰੇਥ, ਪੁਤ੍ਤਂ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਓਰਸ’’ਨ੍ਤਿ॥ – ਗਾਥਾਦ੍ਵਯਂ ਅਭਾਸਿ।

ਤਤ੍ਥ **ਭਿਯ੍ਯੋ ਲਦ੍ਧਾਨ ਸਂਵੇਗਂ, ਅਦੀਨੋ ਵਹਤੇ ਧੁਰ**ਨ੍ਤਿ ‘‘ਮਯ੍ਹਂ ਜਾਤਿਬਲਵੀਰਿਯਾਨਂ ਅਨਨੁਚ੍ਛਵਿਕਮੇਤਂ ਯਦਿਦਂ ਆਗਤਸ੍ਸ ਭਾਰਸ੍ਸ ਅਵਹਨ’’ਨ੍ਤਿ ਸਂਵੇਗਂ ਲਭਿਤ੍ਵਾ ਅਦੀਨੋ ਅਦੀਨਮਾਨਸੋ ਅਲੀਨਚਿਤ੍ਤੋ। ‘‘ਅਲੀਨੋ’’ਤਿ ਵਾ ਪਾਠੋ, ਸੋ ਏਵ ਅਤ੍ਥੋ। ਭਿਯ੍ਯੋ ਪੁਨਪ੍ਪੁਨਂ ਭਿਯ੍ਯੋਸੋਮਤ੍ਤਾਯ ਅਤ੍ਤਨੋ ਧੁਰਂ ਭਾਰਂ ਵਹਤੇ ਉਬ੍ਬਹਤਿ। ਸੇਸਂ ਹੇਟ੍ਠਾ ਰਮਣੀਯਵਿਹਾਰਿਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾਯਂ ਵੁਤ੍ਤਨਯਮੇਵ।

ਨਨ੍ਦਕਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੮. ਭਰਤਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਏਹਿ , **ਨਨ੍ਦਕ, ਗਚ੍ਛਾਮਾ**ਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਭਰਤਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਅਯਂ ਕਿਰ ਅਨੋਮਦਸ੍ਸਿਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਕੁਲਗੇਹੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਵਿਞ੍ਞੁਤਂ ਪਤ੍ਤੋ ਏਕਦਿਵਸਂ ਮਨੁਞ੍ਞਦਸ੍ਸਨਂ ਮੁਦੁਸੁਖਸਮ੍ਫਸ੍ਸਂ ਉਪਾਹਨਦ੍ਵਯਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੋ ਸਤ੍ਥਾਰਂ ਚਙ੍ਕਮਨ੍ਤਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਪਸਨ੍ਨਮਾਨਸੋ ਉਪਾਹਨਾ ਉਪਨਾਮੇਤ੍ਵਾ, ‘‘ਅਭਿਰੁਹਤੁ ਭਗਵਾ ਉਪਾਹਨਾ, ਯਂ ਮਮ ਅਸ੍ਸ ਦੀਘਰਤ੍ਤਂ ਹਿਤਾਯ ਸੁਖਾਯਾ’’ਤਿ ਆਹ। ਅਭਿਰੁਹਿ ਭਗਵਾ ਤਸ੍ਸ ਅਨੁਗ੍ਗਹਣ੍ਹਨਤ੍ਥਂ ਉਪਾਹਨਾ। ਸੋ ਤੇਨ ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮੇਨ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਸਂਸਰਨ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਚਮ੍ਪਾਨਗਰੇ ਗਹਪਤਿਕੁਲੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ, **ਭਰਤੋ**ਤਿਸ੍ਸ ਨਾਮਂ ਅਹੋਸਿ। ਸੋ ਵਿਞ੍ਞੁਤਂ ਪਤ੍ਤੋ ਸੋਣਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਪਬ੍ਬਜਿਤਭਾਵਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ‘‘ਸੋਪਿ ਨਾਮ ਪਬ੍ਬਜੀ’’ਤਿ ਸਞ੍ਜਾਤਸਂਵੇਗੋ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਕਤਪੁਬ੍ਬਕਿਚ੍ਚੋ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਕਮ੍ਮਂ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਨਚਿਰਸ੍ਸੇਵ ਛਲ਼ਭਿਞ੍ਞੋ ਅਹੋਸਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੨.੪੮.੭੧-੮੯) –

‘‘ਅਨੋਮਦਸ੍ਸੀ ਭਗਵਾ, ਲੋਕਜੇਟ੍ਠੋ ਨਰਾਸਭੋ।
ਦਿਵਾਵਿਹਾਰਾ ਨਿਕ੍ਖਮ੍ਮ, ਪਥਮਾਰੁਹਿ ਚਕ੍ਖੁਮਾ॥

‘‘ਪਾਨਧਿਂ ਸੁਕਤਂ ਗਯ੍ਹ, ਅਦ੍ਧਾਨਂ ਪਟਿਪਜ੍ਜਹਂ।
ਤਤ੍ਥਦ੍ਦਸਾਸਿਂ ਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਂ, ਪਤ੍ਤਿਕਂ ਚਾਰੁਦਸ੍ਸਨਂ॥

‘‘ਸਕਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਸਾਦੇਤ੍ਵਾ, ਨੀਹਰਿਤ੍ਵਾਨ ਪਾਨਧਿਂ।
ਪਾਦਮੂਲੇ ਠਪੇਤ੍ਵਾਨ, ਇਦਂ ਵਚਨਮਬ੍ਰਵਿਂ॥

‘‘ਅਭਿਰੂਹ ਮਹਾਵੀਰ, ਸੁਗਤਿਨ੍ਦ ਵਿਨਾਯਕ।

ਇਤੋ ਫਲਂ ਲਭਿਸ੍ਸਾਮਿ, ਸੋ ਮੇ ਅਤ੍ਥੋ ਸਮਿਜ੍ਝਤੁ॥

‘‘ਅਨੋਮਦਸ੍ਸੀ ਭਗਵਾ, ਲੋਕਜੇਟ੍ਠੋ ਨਰਾਸਭੋ।
ਪਾਨਧਿਂ ਅਭਿਰੂਹਿਤ੍ਵਾ, ਇਦਂ ਵਚਨਮਬ੍ਰਵਿ॥

‘‘ਯੋ ਪਾਨਧਿਂ ਮੇ ਅਦਾਸਿ, ਪਸਨ੍ਨੋ ਸੇਹਿ ਪਾਣਿਭਿ।
ਤਮਹਂ ਕਿਤ੍ਤਯਿਸ੍ਸਾਮਿ, ਸੁਣਾਥ ਮਮ ਭਾਸਤੋ॥

‘‘ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਗਿਰਮਞ੍ਞਾਯ, ਸਬ੍ਬੇ ਦੇਵਾ ਸਮਾਗਤਾ।
ਉਦਗ੍ਗਚਿਤ੍ਤਾ ਸੁਮਨਾ, ਵੇਦਜਾਤਾ ਕਤਞ੍ਜਲੀ॥

‘‘ਪਾਨਧੀਨਂ ਪਦਾਨੇਨ, ਸੁਖਿਤੋਯਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ।
ਪਞ੍ਚਪਞ੍ਞਾਸਕ੍ਖਤ੍ਤੁਞ੍ਚ, ਦੇਵਰਜ੍ਜਂ ਕਰਿਸ੍ਸਤਿ॥

‘‘ਸਹਸ੍ਸਕ੍ਖਤ੍ਤੁਂ ਰਾਜਾ ਚ, ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ।
ਪਦੇਸਰਜ੍ਜਂ ਵਿਪੁਲਂ, ਗਣਨਾਤੋ ਅਸਙ੍ਖਿਯਂ॥

‘‘ਅਪਰਿਮੇਯ੍ਯੇ ਇਤੋ ਕਪ੍ਪੇ, ਓਕ੍ਕਾਕਕੁਲਸਮ੍ਭਵੋ।
ਗੋਤਮੋ ਨਾਮ ਗੋਤ੍ਤੇਨ, ਸਤ੍ਥਾ ਲੋਕੇ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ॥

‘‘ਤਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਦਾਯਾਦੋ, ਓਰਸੋ ਧਮ੍ਮਨਿਮ੍ਮਿਤੋ।
ਸਬ੍ਬਾਸਵੇ ਪਰਿਞ੍ਞਾਯ, ਨਿਬ੍ਬਾਯਿਸ੍ਸਤਿਨਾਸਵੋ॥

‘‘ਦੇਵਲੋਕੇ ਮਨੁਸ੍ਸੇ ਵਾ, ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਸ੍ਸਤਿ ਪੁਞ੍ਞਵਾ।
ਦੇਵਯਾਨਪਟਿਭਾਗਂ, ਯਾਨਂ ਪਟਿਲਭਿਸ੍ਸਤਿ॥

‘‘ਪਾਸਾਦਾ ਸਿਵਿਕਾ ਵਯ੍ਹਂ, ਹਤ੍ਥਿਨੋ ਸਮਲਙ੍ਕਤਾ।
ਰਥਾ ਵਾਜਞ੍ਞਸਂਯੁਤ੍ਤਾ, ਸਦਾ ਪਾਤੁਭਵਨ੍ਤਿ ਮੇ॥

‘‘ਅਗਾਰਾ ਨਿਕ੍ਖਮਨ੍ਤੋਪਿ, ਰਥੇਨ ਨਿਕ੍ਖਮਿਂ ਅਹਂ।
ਕੇਸੇਸੁ ਛਿਜ੍ਜਮਾਨੇਸੁ, ਅਰਹਤ੍ਤਮਪਾਪੁਣਿਂ॥

‘‘ਲਾਭਾ ਮਯ੍ਹਂ ਸੁਲਦ੍ਧਂ ਮੇ, ਵਾਣਿਜ੍ਜਂ ਸੁਪ੍ਪਯੋਜਿਤਂ।
ਦਤ੍ਵਾਨ ਪਾਨਧਿਂ ਏਕਂ, ਪਤ੍ਤੋਮ੍ਹਿ ਅਚਲਂ ਪਦਂ॥

‘‘ਅਪਰਿਮੇਯ੍ਯੇ ਇਤੋ ਕਪ੍ਪੇ, ਯਂ ਪਾਨਧਿਮਦਾਸਹਂ।
ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ, ਪਾਨਧਿਸ੍ਸ ਇਦਂ ਫਲਂ॥

‘‘ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹਂ…ਪੇ॰… ਕਤਂ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ’’ਨ੍ਤਿ॥

ਛਲਭਿਞ੍ਞੋ ਪਨ ਹੁਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਕਨਿਟ੍ਠਭਾਤਿਕੇਨ ਨਨ੍ਦਕਤ੍ਥੇਰੇਨ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਅਞ੍ਞਾਬਜਾਕਰਣੇ ਕਤੇ ''ਇਦਾਨਿ ਨਨ੍ਦਕੋਪਿ ਅਰਹਾ ਜਾਤੋ, ਹਨ੍ਦ ਮਯਂ ਉਭੋਪਿ ਸਤ੍ਥੁ ਸਨ੍ਤਿਕਂ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਵੁਸਿਤਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਤਂ ਨਿਵੇਦੇਸ੍ਸਾਮਾਤਿ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਪਰਿਵਿਤਕ੍ਕਂ ਨਨ੍ਦਕਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਕਥੇਨ੍ਤੋ –

੧੭੫.''ਏਹਿ ਨਨ੍ਦਕ ਗਚ੍ਛਾਮ, ਉਪਜ੍ਝਾਯਸ੍ਸ ਸਨ੍ਤਿਕਂ।
ਸੀਹਨਾਦਂ ਨਦਿਸ੍ਸਾਮ, ਬੁਦ੍ਧਸੇਟ੍ਠਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮੁਖਾ॥

੧੭੬.''ਯਾਯ ਨੋ ਅਨੁਕਮ੍ਪਾਯ, ਅਮ੍ਹੇ ਪਬ੍ਬਾਜਯੀ ਮੁਨਿ।
ਸੋ ਨੋ ਅਤ੍ਥੋ ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤੋ, ਸਬ੍ਬਸਂਯੋਜਨਕ੍ਖਯੋ''ਤਿ॥ – ਗਾਥਾਦ੍ਵਯਂ ਅਭਾਸਿ।

ਤਤ੍ਥ **ਨਨ੍ਦਕਾ**ਤਿ ਆਲਪਨਂ। **ਏਹੀ**ਤਿ ਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਨ੍ਤਿਕਕਰਣਂ। **ਗਚ੍ਛਾਮਾ**ਤਿ ਤੇਨ ਅਤ੍ਤਨਾ ਚ ਏਕਜ੍ਝਂ ਕਾਤਬ੍ਬਕਿਰਿਯਾਵਚਨਂ, **ਉਪਜ੍ਝਾਯਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ, ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ ਹਿ ਸਮਨ੍ਤਚਕ੍ਖੁਨਾ ਬੁਦ੍ਧਚਕ੍ਖੁਨਾ ਚ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਆਸਯਾਨੁਸਯਚਰਿਤਾਦੀਨਂ ਯਥਾਭੂਤਵਿਲੋਕਨੇਨ ਸਦੇਵਕਸ੍ਸ ਲੋਕਸ੍ਸ ਵਜ੍ਜਾਵਜ੍ਜਂ ਉਪਨਿਜ੍ਝਾਯਤੀਤਿ ਵਿਸੇਸਤੋ ਉਪਜ੍ਝਾਯੋਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤਂ ਅਰਹਤਿ। ਯਦਤ੍ਥਂ ਗਮਨਂ, ਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **''ਸੀਹਨਾਦਂ ਨਦਿਸ੍ਸਾਮ, ਬੁਦ੍ਧਸੇਟ੍ਠਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮੁਖਾ''**ਤਿ ਆਹ। ਯਥਾਭੁਚ੍ਚਗੁਣਾਭਿਬ੍ਯਾਹਾਰਤਾਯ ਅਭੀਤਨਾਦਭਾਵਤੋ ਸੀਹਨਾਦਂ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਤਤੋ ਏਵ ਸਬ੍ਬਸਤ੍ਤੁਤ੍ਤਮਤਾਯ ਸੇਟ੍ਠਸ੍ਸ, ਬੁਦ੍ਧਾਨਂ ਵਾ ਸਾਵਕਬੁਦ੍ਧਾਦੀਨਂ ਸੇਟ੍ਠਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮੁਖਾ ਪੁਰਤੋ ਨਦਿਸ੍ਸਾਮਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਯਥਾ ਪਨ ਸੀਹਨਾਦਂ ਨਦਿਤੁਕਾਮੋ, ਤਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **''ਯਾਯਾ''**ਤਿ ਗਾਥਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ **ਯਾਯਾ**ਤਿ ਯਦਤ੍ਥਂ, ਯਾਯ ਯਦਤ੍ਥਾਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਨੋ**ਤਿ ਅਮ੍ਹਾਕਂ। **ਅਨੁਕਮ੍ਪਾਯਾ**ਤਿ ਅਨੁਗ੍ਗਣ੍ਹਨੇਨ ਅਮ੍ਹੇ ਦ੍ਵੇਪਿ **ਪਬ੍ਬਾਜਯਿ** ਪਬ੍ਬਾਜੇਸਿ। **ਮੁਨੀ**ਤਿ ਭਗਵਾ। **ਸੋ ਨੋ ਅਤ੍ਥੋ ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤੋ**ਤਿ ਸੋ ਅਤ੍ਥੋ ਸਬ੍ਬੇਸਂ ਸਂਯੋਜਨਾਨਂ ਖਯਭੂਤਂ ਅਰਹਤ੍ਤਫਲਂ ਨੋ ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤੋ, ਅਧਿਗਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਭਰਤਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੯. ਭਾਰਦ੍ਵਾਜਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਨਦਨ੍ਤਿ ਏਵਂ ਸਪ੍ਪਞ੍ਞਾਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਭਾਰਦ੍ਵਾਜਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਅਯਮ੍ਪਿ ਪੁਰਿਮਬੁਦ੍ਧੇਸੁ ਕਤਾਧਿਕਾਰੋ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਭਵੇ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਉਪਚਿਨਨ੍ਤੋ ਇਤੋ ਏਕਤਿਂਸੇ ਕਪ੍ਪੇ ਕੁਲਗੇਹੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਵਿਞ੍ਞੁਤਂ ਪਤ੍ਤੋ ਏਕਦਿਵਸਂ ਸੁਮਨਂ ਨਾਮ ਪਚ੍ਚੇਕਬੁਦ੍ਧਂ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਚਰਨ੍ਤਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਪਸਨ੍ਨਮਾਨਸੋ ਪਰਿਪਕ੍ਕਂ ਵਲ੍ਲਿਕਾਰਫਲਂ ਅਦਾਸਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮੇਨ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਸਂਸਰਨ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਰਾਜਗਹੇ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਕੁਲੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਗੋਤ੍ਤਨਾਮੇਨ **ਭਾਰਦ੍ਵਾਜੋ**ਤ੍ਵੇਵ ਪਞ੍ਞਾਯਿਤ੍ਥ। ਸੋ ਵਯਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਘਰਾਵਾਸਂ ਵਸਨ੍ਤੋ ਏਕਪੁਤ੍ਤਂ ਲਭਿ। ਤਸ੍ਸ ''ਕਣ੍ਹਦਿਨ੍ਨੋ''ਤਿ ਨਾਮਂ ਅਕਾਸਿ। ਤਸ੍ਸ ਵਿਞ੍ਞੁਤਂ ਪਤ੍ਤਕਾਲੇ ''ਤਾਤ, ਅਸੁਕਸ੍ਸ ਨਾਮ ਆਚਰਿਯਸ੍ਸ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਸਿਪ੍ਪਂ ਸਿਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ ਏਹੀ''ਤਿ ਤਂ ਤਕ੍ਕਸਿਲਂ ਪੇਸੇਸਿ। ਸੋ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੋ ਅਨ੍ਤਰਾਮਗ੍ਗੇ ਸਤ੍ਥੁ ਸਾਵਕਂ ਅਞ੍ਞਤਰਂ ਮਹਾਥੇਰਂ ਕਲ੍ਯਾਣਮਿਤ੍ਤਂ ਲਭਿਤ੍ਵਾ ਤਸ੍ਸ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਧਮ੍ਮਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਪਟਿਲਦ੍ਧਸਦ੍ਧੋ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਕਤਪੁਬ੍ਬਕਿਚ੍ਚੋ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਕਮ੍ਮਂ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਨਚਿਰਸ੍ਸੇਵ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਾਪੁਣਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੨.੪੮.੬੬-੭੦) –

''ਸੁਮਨੋ ਨਾਮ ਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ, ਤਕ੍ਕਰਾਯਂ ਵਸੀ ਤਦਾ।
ਵਲ੍ਲਿਕਾਰਫਲਂ ਗਯ੍ਹ, ਸਯਮ੍ਭੁਸ੍ਸ ਅਦਾਸਹਂ॥

''ਏਕਤਿਂਸੇ ਇਤੋ ਕਪ੍ਪੇ, ਯਂ ਫਲਂ ਅਦਦਿਂ ਤਦਾ।
ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ, ਫਲਦਾਨਸ੍ਸਿਦਂ ਫਲਂ॥

‘‘ਕਿਲੇਸਾ ਞਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹੰ…ਪੇ॰… ਕਤੰ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ’’ਨ੍ਤਿ॥

ਅਥਸ੍ਸ ਪਿਤਾ ਭਾਰਦ੍ਵਾਜੋ ਵੇਲ਼ੁਵਨੇ ਵਿਹਰਨ੍ਤੰ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਧਮ੍ਮੰ ਸੁਤ੍ਵਾ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਨਚਿਰਸ੍ਸੇਵ ਅਰਹਤ੍ਤੰ ਸਚ੍ਛਾਕਾਸਿ। ਅਥ ਪੁਤ੍ਤੋ ਸਤ੍ਥਾਰੰ ਵਨ੍ਦਿਤੁੰ ਰਾਜਗਹੰ ਆਗਤੋ ਸਤ੍ਥੁ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਨਿਸਿਨ੍ਨੰ ਪਿਤਰੰ ਦਿਸ੍ਵਾ ਤੁਟ੍ਠਚਿਤ੍ਤੋ ‘‘ਪਿਤਾਪਿ ਖੋ ਮੇ ਪਬ੍ਬਜਿਤੋ, ਕਿੰ ਨੁ ਖੋ ਤੇਨ ਪਬ੍ਬਜ੍ਜਾਕਿਚ੍ਚੰ ਮਤ੍ਥਕੰ ਪਾਪਿਤ’’ਨ੍ਤਿ ਵੀਮੰਸਨ੍ਤੋ ਖੀਣਾਸਵਭਾਵੰ ਞਤ੍ਵਾ ਤੰ ਸੀਹਨਾਦੰ ਨਦਾਪੇਤੁਕਾਮੋ, ‘‘ਸਾਧੁ, ਖੋ ਤੁਮ੍ਹੇਹਿ ਕਤੰ ਪਬ੍ਬਜਨ੍ਤੇਹਿ, ਪਬ੍ਬਜ੍ਜਾਕਿਚ੍ਚੰ ਪਨ ਮਤ੍ਥਕੰ ਪਾਪਿਤ’’ਨ੍ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿ। ਭਾਰਦ੍ਵਾਜੋ ਪੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮੰ ਦੀਪੇਨ੍ਤੋ –

੧੭੭.‘‘ਨਦਨ੍ਤਿ ਏਵੰ ਸਪ੍ਪਞ੍ਞਾ, ਸੀਹਾਵ ਗਿਰਿਗਬ੍ਭਰੇ।
ਵੀਰਾ ਵਿਜਿਤਸਙ੍ਗਾਮਾ, ਜੇਤ੍ਵਾ ਮਾਰੰ ਸਵਾਹਨੰ॥

੧੭੮.‘‘ਸਤ੍ਥਾ ਚ ਪਰਿਚਿਣ੍ਣੋ ਮੇ, ਧਮ੍ਮੋ ਸਙ੍ਘੋ ਚ ਪੂਜਿਤੋ।
ਅਹਞ੍ਚ ਵਿਤ੍ਤੋ ਸੁਮਨੋ, ਪੁਤ੍ਤੰ ਦਿਸ੍ਵਾ ਅਨਾਸਵ’’ਨ੍ਤਿ॥ – ਗਾਥਾਦ੍ਵਯੰ ਅਭਾਸਿ।

ਤਤ੍ਥ **ਨਦਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਯਥਾਭੁਚ੍ਚਗੁਣਾਭਿਬ੍ਯਾਹਾਰਵਸੇਨ ਅਭੀਤਨਾਦੰ ਨਦਨ੍ਤਿ ਗਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। **ਏਵ**ਨ੍ਤਿ ਇਦਾਨਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਕਾਰਦਸ੍ਸਨੰ। **ਸਪ੍ਪਞ੍ਞਾ**ਤਿ ਅਗ੍ਗਮਗ੍ਗਪਞ੍ਞਾਧਿਗਮੇਨ ਸਬ੍ਬਪਞ੍ਞਾਧਿਗਮੇਨ ਸਬ੍ਬਪਞ੍ਞਾਵੇਪੁਲ੍ਲਪ੍ਪਤ੍ਤਾ। **ਵੀਰਾ**ਤਿ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਸਮ੍ਮਪ੍ਪਧਾਨਵੀਰਿਯਸਮ੍ਪਨ੍ਨਤਾਯ ਵੀਰਾ, ਤਤੋ ਏਵ ਅਨਵਸੇਸਸੰਕਿਲੇਸਪਕ੍ਖਨਿਮ੍ਮਥਨੇਨ **ਸਵਾਹਨੰ** ਕਿਲੇਸ**ਮਾਰੰ** ਅਭਿਸਙ੍ਖਾਰ**ਮਾਰੰ** ਦੇਵਪੁਤ੍ਤ**ਮਾਰਞ੍ਚ ਜੇਤ੍ਵਾ** ਸਬ੍ਬਸੋ **ਵਿਜਿਤਸਙ੍ਗਾਮਾ** ਨਦਨ੍ਤਿ ਸਪ੍ਪਞ੍ਞਾਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ।

ਏਵੰ ਵਿਜੇਤਬ੍ਬਵਿਜਯੇਨ ਸੀਹਨਾਦੰ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਆਰਾਧੇਤਬ੍ਬਸਮਾਰਾਧਨੇਨ ਇਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਸਿਦ੍ਧਿਯਾ ਚ ਤੰ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ, “**ਸਤ੍ਥਾ ਚ ਪਰਿਚਿਣ੍ਣੋ ਮੇ**”ਤਿ ਦੁਤਿਯੰ ਗਾਥਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ **ਸਤ੍ਥਾ ਚ ਪਰਿਚਿਣ੍ਣੋ ਮੇ**ਤਿ ਮਮ ਸਤ੍ਥਾ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ ਯਥਾਨੁਸਿਟ੍ਠੰ ਓਵਾਦਾਨੁਸਾਸਨੀਕਰਣੇਨ ਮਯਾ ਪਰਿਚਿਣ੍ਣੋ ਉਪਾਸਿਤੋ, ਨ ਧਮ੍ਮਾਧਿਕਰਣੰ ਵਿਸੋਸਿਤੋਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। **ਧਮ੍ਮੋ ਸਙ੍ਘੋ ਚ ਪੂਜਿਤੋ**ਤਿ ਨਵਵਿਧੋਪਿ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਧਮ੍ਮੋ, ਯਥਾਪਟਿਪਤ੍ਤਿਯਾਗਤਮਗ੍ਗਾਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਸੀਲਦਿਟ੍ਠਿਸਾਮਞ੍ਞਗਮਨੇਨ ਅਰਿਯਸਙ੍ਘੋ ਚ ਮਯਾ ਪੂਜਿਤੋ ਮਾਨਿਤੋ। **ਅਹਞ੍ਚ ਵਿਤ੍ਤੋ ਸੁਮਨੋ, ਪੁਤ੍ਤੰ ਦਿਸ੍ਵਾ ਅਨਾਸ**ਵਨ੍ਤਿ ਮਮ ਪੁਤ੍ਤੰ ਅਨਾਸਵੰ ਸਬ੍ਬਸੋ ਖੀਣਾਸਵੰ ਦਿਸ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸਨਹੇਤੁ ਅਹਮ੍ਪਿ ਵਿਤ੍ਤੋ ਨਿਰਾਮਿਸਾਯ ਪੀਤਿਯਾ ਤੁਟ੍ਠੋ, ਤਤੋਯੇਵ ਨਿਰਾਮਿਸੇਨ ਸੋਮਨਸ੍ਸੇਨ ਸੁਮਨੋ ਜਾਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਭਾਰਦ੍ਵਾਜਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੧੦. ਕਣ੍ਹਦਿਨ੍ਨਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਉਪਾਸਿਤਾ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਾਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਕਣ੍ਹਦਿਨ੍ਨਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਅਯਮ੍ਪਿ ਪੁਰਿਮਬੁਦ੍ਧੇਸੁ ਕਤਾਧਿਕਾਰੋ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਭਵੇ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਉਪਚਿਨਨ੍ਤੋ ਇਤੋ ਚਤੁਨਵੁਤੇ ਕਪ੍ਪੇ ਕੁਲਗੇਹੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਵਿਞ੍ਞੁਤੰ ਪਤ੍ਤੋ ਏਕਦਿਵਸੰ ਸੋਭਿਤੰ ਨਾਮ ਪਚ੍ਚੇਕਬੁਦ੍ਧੰ ਦਿਸ੍ਵਾ ਪਸਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੋ ਪੁਨ੍ਨਾਗਪੁਪ੍ਫੇਹਿ ਪੂਜੰ ਅਕਾਸਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮੇਨ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਸੰਸਰਨ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਰਾਜਗਹੇ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਕੁਲੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ **ਕਣ੍ਹਦਿਨ੍ਨੋ**ਤਿ ਲਦ੍ਧਨਾਮੋ ਵਯਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਚੋਦਿਯਮਾਨੋ ਧਮ੍ਮਸੇਨਾਪਤਿੰ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਧਮ੍ਮੰ ਸੁਤ੍ਵਾ ਪਟਿਲਦ੍ਧਸਦ੍ਧੋ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨੰ ਵਡ੍ਢੇਤ੍ਵਾ ਅਰਹਤ੍ਤੰ ਪਾਪੁਣਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੨.੪੮.੬੧-੬੫) –

‘‘ਸੋਭਿਤੋ ਨਾਮ ਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ, ਚਿਤ੍ਤਕੂਟੇ ਵਸੀ ਤਦਾ।
ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਗਿਰਿਪੁਨ੍ਨਾਗੰ, ਸਯਮ੍ਭੁੰ ਅਭਿਪੂਜਯਿੰ॥

‘‘ਚਤੁਨ੍ਨਵੁਤਿਤੋ ਕਪ੍ਪੇ, ਯੰ ਬੁਦ੍ਧਮਭਿਪੂਜਯਿੰ।

> ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ, ਬੁਦ੍ਧਪੂਜਾਯਿਦਂ ਫਲਂ॥
>
> ''ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹਂ...ਪੇ॰... ਕਤਂ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ''ਨ੍ਤਿ॥

ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਨ ਪਤ੍ਵਾ ਅਞ੍ਞਂ ਬ੍ਯਾਕਰੋਨ੍ਤੋ –

> **੧੭੯**.''ਉਪਾਸਿਤਾ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਾ, ਸੁਤਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਭਿਣ੍ਹਸੋ।
> ਸੁਤ੍ਵਾਨ ਪਟਿਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸਂ, ਅਞ੍ਜਸਂ ਅਮਤੋਗਧਂ॥
>
> **੧੮੦**.''ਭਵਰਾਗਹਤਸ੍ਸ ਮੇ ਸਤੋ, ਭਵਰਾਗੋ ਪੁਨ ਮੇ ਨ ਵਿਜ੍ਜਤਿ।
> ਨ ਚਾਹੁ ਨ ਚ ਮੇ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਚ ਮੇ ਏਤਰਹਿ ਵਿਜ੍ਜਤੀ''ਤਿ॥ –

ਗਾਥਾਦ੍ਵਯਂ ਅਭਾਸਿ।

ਤਤ੍ਥ **ਉਪਾਸਿਤਾ**ਤਿ ਪਰਿਚਰਿਤਾ ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਪਯਿਰੁਪਾਸਨਾਯ ਪਯਿਰੁਪਾਸਿਤਾ। **ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਾ**ਤਿ ਸਨ੍ਤੇਹਿ ਸੀਲਾਦਿਗੁਣੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ ਪੁਰਿਸਾ, ਅਰਿਯਪੁਗ੍ਗਲਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਤ੍ਥੇਰਾਦਯੋ। ਏਤੇਨ ਪੁਰਿਮਚਕ੍ਕਦ੍ਵਯਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਮਤ੍ਤਨੋ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਨ ਹਿ ਪਤਿਰੂਪਦੇਸਵਾਸੇਨ ਵਿਨਾ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸੂਪਨਿਸ੍ਸਯੋ ਸਮ੍ਭਵਤਿ। **ਸੁਤਾ ਧਮ੍ਮਾ**ਤਿ ਸਚ੍ਚਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦਾਦਿਪਟਿਸਂਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਾ ਸੋਤਦ੍ਵਾਰਾਨੁਸਾਰੇਨ ਉਪਧਾਰਿਤਾ। ਏਤੇਨ ਅਤ੍ਤਨੋ ਬਾਹੁਸਚ੍ਚਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਪਚ੍ਛਿਮਚਕ੍ਕਦ੍ਵਯਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਅਭਿਣ੍ਹਸੋ**ਤਿ ਬਹੁਸੋ ਨ ਕਾਲੇਨ ਕਾਲਂ। ਇਦਞ੍ਚ ਪਦਂ ''ਉਪਾਸਿਤਾ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਾ''ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਪਿ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਂ। **ਸੁਤ੍ਵਾਨ ਪਟਿਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸਂ, ਅਞ੍ਜਸਂ ਅਮਤੋਗਧ**ਨ੍ਤਿ ਤੇ ਧਮ੍ਮੇ ਸੁਤ੍ਵਾ ਤਤ੍ਥ ਵੁਤ੍ਤਰੂਪਾਰੂਪਧਮ੍ਮੇ ਸਲਕ੍ਖਣਾਦਿਤੋ ਪਰਿਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਅਨੁਕ੍ਕਮੇਨ ਵਿਪਸ੍ਸਨਂ ਵਡ੍ਢੇਤ੍ਵਾ ਅਮਤੋਗਧਂ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪਤਿਟ੍ਠਂ ਤਂਸਮ੍ਪਾਪਕਂ ਅਞ੍ਜਸਂ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਪਟਿਪਜ੍ਜਿਂ ਪਾਪੁਣਿਂ।

ਭਵਰਾਗਹਤਸ੍ਸ ਮੇ ਸਤੋਤਿ ਭਵਰਾਗੇਨ ਭਵਤਣ੍ਹਾਯ ਅਨਾਦਿਮਤਿ ਸਂਸਾਰੇ ਹਤਸ੍ਸ ਉਪਦ੍ਦੁਤਸ੍ਸ ਮਮ ਸਤੋ ਸਮਾਨਸ੍ਸ, ਅਗ੍ਗਮਗ੍ਗੇਨ ਵਾ ਹਤਭਵਰਾਗਸ੍ਸ। **ਭਵਰਾਗੋ ਪੁਨ ਮੇ ਨ ਵਿਜ੍ਜਤੀ**ਤਿ ਤਤੋ ਏਵ ਪੁਨ ਇਦਾਨਿ ਭਵਰਾਗੋ ਮੇ ਨਤ੍ਥਿ। **ਨ ਚਾਹੁ ਨ ਮੇ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਚ ਮੇ ਏਤਰਹਿ ਵਿਜ੍ਜਤੀ**ਤਿ ਯਦਿਪਿ ਪੁਬ੍ਬੇ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਕਾਲੇ ਸੇਕ੍ਖਕਾਲੇ ਚ ਮੇ ਭਵਰਾਗੋ ਅਹੋਸਿ, ਅਗ੍ਗਮਗ੍ਗੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਤੋ ਪਨ ਪਟ੍ਠਾਯ ਨ ਚਾਹੁ ਨ ਚ ਅਹੋਸਿ, ਆਯਤਿਮ੍ਪਿ ਨ ਮੇ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ, ਏਤਰਹਿ ਅਧੁਨਾਪਿ ਨ ਚ ਮੇ ਵਿਜ੍ਜਤਿ ਨ ਚ ਉਪਲਬ੍ਭਤਿ, ਪਹੀਨੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਭਵਰਾਗਵਚਨੇਨੇਵ ਚੇਤ੍ਥ ਤਦੇਕਟ੍ਠਤਾਯ ਮਾਨਾਦੀਨਮ੍ਪਿ ਅਭਾਵੋ ਵੁਤ੍ਤੋਤਿ ਸਬ੍ਬਸੋ ਪਰਿਕ੍ਖੀਣਭਵਸਂਯੋਜਨਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ।

ਕਣ੍ਹਦਿਨ੍ਨਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਤਤਿਯਵਗ੍ਗਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੪. ਚਤੁਤ੍ਥਵਗ੍ਗੋ

੧. ਮਿਗਸਿਰਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਯਤੋ ਅਹਂ ਪਬ੍ਬਜਿਤੋਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਮਿਗਸਿਰਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਅਯਮ੍ਪਿ ਪੁਰਿਮਬੁਦ੍ਧੇਸੁ ਕਤਾਧਿਕਾਰੋ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਭਵੇ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਉਪਚਿਨਨ੍ਤੋ ਕਸ੍ਸਪਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਕੁਲੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਵਿਞ੍ਞੁਤਂ ਪਤ੍ਤੋ ਏਕਦਿਵਸਂ ਸਤ੍ਥਾਰਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਪਸਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੋ ਕੁਸਟ੍ਠਕਂ ਅਦਾਸਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮੇਨ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਸਂਸਰਨ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਕੋਸਲਰਟ੍ਠੇ

ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਕੁਲੇ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਮਿਗਸਿਰਨਕ੍ਖਤ੍ਤੇਨ ਜਾਤਤ੍ਤਾ **ਮਿਗਸਿਰੋ**ਤਿ ਲਦ੍ਧਨਾਮੋ ਵਯਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾਨਂ ਵਿਜ੍ਜਾਸਿਪ੍ਪੇਸੁ ਨਿਪ੍ਫਤ੍ਤਿਂ ਗਤੋ ਛਵਸੀਸਮਨ੍ਤਂ ਨਾਮ ਸਿਕ੍ਖਿ, ਯਂ ਪਰਿਜਪ੍ਪੇਤ੍ਵਾ ਤਿਵਸ੍ਸਮਤ੍ਥਕੇ ਮਤਾਨਮ੍ਪਿ ਸੀਸਂ ਨਖੇਨ ਆਕੋਟੇਤ੍ਵਾ ''ਅਯਂ ਸਤ੍ਤੋ ਅਸੁਕਟ੍ਠਾਨੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੋ''ਤਿ ਜਾਨਾਤਿ।

ਸੋ ਘਰਾਵਾਸਂ ਅਨਿਚ੍ਛਨ੍ਤੋ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਪਬ੍ਬਜ੍ਜਂ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਤਂ ਵਿਜ੍ਜਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਲੋਕੇਨ ਸਕ੍ਕਤੋ ਗਰੁਕਤੋ ਲਾਭੀ ਹੁਤ੍ਵਾ ਵਿਚਰਨ੍ਤੋ ਸਾਵਤ੍ਥਿਂ ਉਪਗਤੋ ਸਤ੍ਥੁ ਸਨ੍ਤਿਕਂ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਆਨੁਭਾਵਂ ਪਕਾਸੇਨ੍ਤੋ – ''ਅਹਂ, ਭੋ ਗੋਤਮ, ਮਤਾਨਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਟ੍ਠਾਨਂ ਜਾਨਾਮੀ''ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ, ''ਕਥਂ ਪਨ ਤ੍ਵਂ ਜਾਨਾਸੀ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੇ, ''ਛਵਸੀਸਾਨਿ ਆਹਰਾਪੇਤ੍ਵਾ ਮਨ੍ਤਂ ਪਰਿਜਪ੍ਪੇਤ੍ਵਾ ਨਖੇਨ ਸੀਸਂ ਆਕੋਟੇਨ੍ਤੋ ਨਿਰਯਾਦਿਕਂ ਤੇਹਿ ਤੇਹਿ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਟ੍ਠਾਨਂ ਜਾਨਾਮੀ''ਤਿ ਕਥੇਸਿ। ਅਥਸ੍ਸ ਭਗਵਾ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬੁਤਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਸੀਸਕਪਾਲਂ ਆਹਰਾਪੇਤ੍ਵਾ, ''ਕਥੇਹਿ ਤਾਵ ਤਸ੍ਸ ਗਤਿਂ, ਯਸ੍ਸਿਦਂ ਸੀਸਕਪਾਲ''ਨ੍ਤਿ ਆਹ। ਸੋ ਤਂ ਕਪਾਲਂ ਮਨ੍ਤਂ ਪਰਿਜਪ੍ਪੇਤ੍ਵਾ ਨਖੇਨ ਆਕੋਟੇਤ੍ਵਾ ਨੇਵ ਅਨ੍ਤਂ ਨ ਕੋਟਿਂ ਪਸ੍ਸਤਿ। ਅਥ ਸਤ੍ਥਾਰਾ, ''ਨ ਸਕ੍ਕੋਸਿ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੇ , ''ਉਪਪਰਿਕ੍ਖਿਸ੍ਸਾਮਿ ਤਾਵਾ''ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ਪੁਨਪ੍ਪੁਨਂ ਪਰਿਵਤ੍ਤੇਨ੍ਤੋਪਿ ਨ ਪਸ੍ਸਤੇਵ। ਬਾਹਿਰਕਮਨ੍ਤੇਨ ਹਿ ਖੀਣਾਸਵਸ੍ਸ ਗਤਿਂ ਕਥਂ ਜਾਨਿਸ੍ਸਤਿ, ਅਥਸ੍ਸ ਮਤ੍ਥਕਤੋ ਕਚ੍ਛੇਹਿ ਚ ਸੇਦੋ ਮੁਚ੍ਚਿ। ਸੋ ਲਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਤੁਣ੍ਹੀਭੂਤੋ ਅਟ੍ਠਾਸਿ। ਸਤ੍ਥਾ ''ਕਿਲਮਸਿ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਾ''ਤਿ ਆਹ। ਸੋ ''ਆਮ, ਕਿਲਮਾਮਿ, ਨ ਇਮਸ੍ਸ ਗਤਿਂ ਜਾਨਾਮਿ, ਤੁਮ੍ਹੇ ਪਨ ਜਾਨਾਥਾ''ਤਿ। ''ਅਹਂ ਏਤਂ ਜਾਨਾਮਿ, ਇਤੋ ਉਤ੍ਤਰਿਤਰਮ੍ਪਿ ਜਾਨਾਮੀ''ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ''ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਗਤੋ ਸੋ''ਤਿ ਆਹ। ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕੋ ''ਇਮਂ ਵਿਜ੍ਜਂ ਮਯ੍ਹਂ ਦੇਥਾ''ਤਿ ਆਹ। ''ਤੇਨ ਹਿ ਪਬ੍ਬਜਾ''ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ਤਂ ਪਬ੍ਬਾਜੇਤ੍ਵਾ ਪਠਮਂ ਸਮਥਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨੇ ਨਿਯੋਜੇਤ੍ਵਾ ਝਾਨਾਭਿਞ੍ਞਾਸੁ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਸ੍ਸ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਕਮ੍ਮਂ ਉਪਦਿਸਿ। ਸੋ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਕਮ੍ਮਂ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਨਚਿਰਸ੍ਸੇਵ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਾਪੁਣਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੨.੪੮.੫੬-੬੦) –

''ਕਸ੍ਸਪਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਸ੍ਸ ਵੁਸੀਮਤੋ।
ਪਸਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੋ ਸੁਮਨੋ, ਕੁਸਟ੍ਠਕਮਦਾਸਹਂ॥

''ਇਮਸ੍ਮਿਂਯੇਵ ਕਪ੍ਪਸ੍ਮਿਂ, ਕੁਸਟ੍ਠਕਮਦਾਸਹਂ।
ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ, ਕੁਸਟ੍ਠਕਸ੍ਸਿਦਂ ਫਲਂ॥

''ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹਂ...ਪੇ॰... ਕਤਂ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ''ਨ੍ਤਿ॥

ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਨ ਪਤ੍ਵਾ ਅਞ੍ਞਂ ਬ੍ਯਾਕਰੋਨ੍ਤੋ –

੧੮੧.''ਯਤੋ ਅਹਂ ਪਬ੍ਬਜਿਤੋ, ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸਾਸਨੇ।
ਵਿਮੁਚ੍ਚਮਾਨੋ ਉਗ੍ਗਚ੍ਛਿਂ, ਕਾਮਧਾਤੁਂ ਉਪਚ੍ਚਗਂ॥

੧੮੨.''ਬ੍ਰਹ੍ਮੁਨੋ ਪੇਕ੍ਖਮਾਨਸ੍ਸ, ਤਤੋ ਚਿਤ੍ਤਂ ਵਿਮੁਚ੍ਚਿ ਮੇ।
ਅਕੁਪ੍ਪਾ ਮੇ ਵਿਮੁਤ੍ਤੀਤਿ, ਸਬ੍ਬਸਂਯੋਜਨਕ੍ਖਯਾ''ਤਿ॥ – ਗਾਥਾਦ੍ਵਯਂ ਅਭਾਸਿ।

ਤਤ੍ਥ **ਯਤੋ ਅਹਂ ਪਬ੍ਬਜਿਤੋ, ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸਾਸਨੇ**ਤਿ ਯਤੋ ਪਭੁਤਿ ਅਹਂ ਪਬ੍ਬਜਿਤੋ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਸਾਸਨੇ, ਪਬ੍ਬਜਿਤਕਾਲਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ। **ਵਿਮੁਚ੍ਚਮਾਨੋ ਉਗ੍ਗਚ੍ਛਿ**ਨ੍ਤਿ ਸਂਕਿਲੇਸਪਕ੍ਖਤੋ ਪਠਮਂ ਤਾਵ ਸਮਥਵਿਪਸ੍ਸਨਾਹਿ ਵਿਮੁਚ੍ਚਮਾਨੋ ਵੋਦਾਨਧਮ੍ਮਸਵਨੇਨ ਉਟ੍ਠਹਿਂ। ਏਵਂ ਉਗ੍ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੋ **ਕਾਮਧਾਤੁਂ ਉਪਚ੍ਚਗਂ** ਅਨਾਗਾਮਿਮਗ੍ਗੇਨ ਅਚ੍ਚਨ੍ਤਮੇਵ ਕਾਮਧਾਤੁਂ ਅਤਿਕ੍ਕਮਿਂ।

ਬ੍ਰਹ੍ਮੁਨੋ ਪੇਕ੍ਖਮਾਨਸ੍ਸ, ਤਤੋ ਚਿਤ੍ਤਂ ਵਿਮੁਚ੍ਚਿ ਮੇਤਿ ਸਦੇਵਕਸ੍ਸ ਲੋਕਸ੍ਸ ਅਗ੍ਗਭੂਤਤ੍ਤਾ ਸੇਟ੍ਠਟ੍ਠੇਨ ਬ੍ਰਹ੍ਮੁਨੋ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਮਹਾਕਰੁਣਾਯੋਗੇਨ ''ਅਯਂ ਕੁਲਪੁਤ੍ਤੋ ਮਮ ਸਾਸਨੇ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਕਥਂ ਨੁ ਖੋ ਪਟਿਪਜ੍ਜਤੀ''ਤਿ ਪੇਕ੍ਖਨ੍ਤਸ੍ਸ ਤਤੋ

ਅਨਾਗਾਮਿਮਗ੍ਗਾਧਿਗਮਤੋ ਪਚ੍ਛਾ ਅਗ੍ਗਮਗ੍ਗਾਧਿਗਮੇਨ ਮਮ ਚਿਤ੍ਤੰ ਸਬ੍ਬਸੰਕਿਲੇਸਤੋ ਅਚ੍ਚਨ੍ਤਮੇਵ ਮੁਚ੍ਚਿ। **ਅਕੁਪ੍ਪਾ ਮੇ ਵਿਮੁਤ੍ਤੀਤਿ, ਸਬ੍ਬਸੰਯੋਜਨਕ੍ਖਯਾ**ਤਿ ਤਥਾਵਿਮੁਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਏਵ ਸਬ੍ਬੇਸੰ ਸੰਯੋਜਨਾਨੰ ਖਯਾ ਪਰਿਕ੍ਖਯਾ ਇਤਿ ਏਵੰ ਅਕੁਪ੍ਪਾ ਮੇ ਵਿਮੁਤ੍ਤੀਤਿ ਅਞ੍ਞੰ ਬ੍ਯਾਕਾਸਿ।

ਮਿਗਸਿਰਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੨. ਸਿਵਕਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਅਨਿਚ੍ਚਾਨਿ ਗਹਕਾਨੀਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਸਿਵਕਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਅਯਮ੍ਪਿ ਪੁਰਿਮਬੁਦ੍ਧੇਸੁ ਕਤਾਧਿਕਾਰੋ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਭਵੇ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਉਪਚਿਨਨ੍ਤੋ ਵਿਪਸ੍ਸਿਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਕੁਲਗੇਹੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਵਿਞ੍ਞੁਤੰ ਪਤ੍ਤੋ ਏਕਦਿਵਸੰ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਚਰਨ੍ਤੰ ਪਸ੍ਸਿਤ੍ਵਾ ਪਸਨ੍ਨਮਾਨਸੋ ਪਤ੍ਤੰ ਆਦਾਯ ਕੁਮ੍ਮਾਸਸ੍ਸ ਪੂਰੇਤ੍ਵਾ ਅਦਾਸਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮੇਨ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਸੰਸਰਨ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਰਾਜਗਹੇ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਕੁਲੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ, **ਸਿਵਕੋ**ਤਿਸ੍ਸ ਨਾਮੰ ਅਹੋਸਿ। ਸੋ ਵਯਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਵਿਜ੍ਜਾਸਿਪ੍ਪੇਸੁ ਨਿਪ੍ਫਤ੍ਤਿੰ ਗਤੋ ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਜ੍ਝਾਸਯਤਾਯ ਕਾਮੇ ਪਹਾਯ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਪਬ੍ਬਜ੍ਜੰ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਵਿਚਰਨ੍ਤੋ ਸਤ੍ਥਾਰੰ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਧਮ੍ਮੰ ਸੁਤ੍ਵਾ ਪਟਿਲਦ੍ਧਸਦ੍ਧੋ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਕਮ੍ਮੰ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਨਚਿਰਸ੍ਸੇਵ ਅਰਹਤ੍ਤੰ ਪਾਪੁਣਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੨.੫੬.੧੧੭-੧੨੧) –

''ਏਸਨਾਯ ਚਰਨ੍ਤਸ੍ਸ, ਵਿਪਸ੍ਸਿਸ੍ਸ ਮਹੇਸਿਨੋ।
ਰਿਤ੍ਤਕੰ ਪਤ੍ਤੰ ਦਿਸ੍ਵਾਨ, ਕੁਮ੍ਮਾਸੰ ਪੂਰਯਿੰ ਅਹੰ॥

''ਏਕਨਵੁਤਿਤੋ ਕਪ੍ਪੇ, ਯੰ ਭਿਕ੍ਖਮਦਦਿੰ ਤਦਾ।
ਦੁਗ੍ਗਤਿੰ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ, ਕੁਮ੍ਮਾਸਸ੍ਸ ਇਦੰ ਫਲੰ॥

''ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹੰ...ਪੇ॰... ਕਤੰ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ''ਨ੍ਤਿ॥

ਅਰਹਤ੍ਤੰ ਪਨ ਪਤ੍ਵਾ ਅਞ੍ਞੰ ਬ੍ਯਾਕਰੋਨ੍ਤੋ –

੧੮੩.''ਅਨਿਚ੍ਚਾਨਿ ਗਹਕਾਨਿ, ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਪੁਨਪ੍ਪੁਨੰ।
ਗਹਕਾਰੰ ਗਵੇਸਨ੍ਤੋ, ਦੁਕ੍ਖਾ ਜਾਤਿ ਪੁਨਪ੍ਪੁਨੰ॥

੧੮੪.''ਗਹਕਾਰਕ ਦਿਟ੍ਠੋਸਿ, ਪੁਨ ਗੇਹੰ ਨ ਕਾਹਸਿ।
ਸਬ੍ਬਾ ਤੇ ਫਾਸੁਕਾ ਭਗ੍ਗਾ, ਥੂਣਿਕਾ ਚ ਵਿਦਾਲਿਤਾ।
ਵਿਮਰਿਯਾਦਿਕਤੰ ਚਿਤ੍ਤੰ, ਇਧੇਵ ਵਿਧਮਿਸ੍ਸਤੀ''ਤਿ॥ – ਗਾਥਾਦ੍ਵਯੰ ਅਭਾਸਿ।

ਤਤ੍ਥ **ਅਨਿਚ੍ਚਾਨਿ ਗਹਕਾਨਿ, ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਪੁਨਪ੍ਪੁਨ**ਨ੍ਤਿ ਤਸ੍ਮਿੰ ਤਸ੍ਮਿੰ ਭਵੇ ਪੁਨਪ੍ਪੁਨੰ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਮਾਨਾਨਿ ਗਹਕਾਨਿ ਅਤ੍ਤਭਾਵਗੇਹਾਨਿ ਨ ਨਿਚ੍ਚਾਨਿ ਅਨਵਟ੍ਠਿਤਾਨਿ ਇਤ੍ਤਰਾਨਿ ਪਰਿਤ੍ਤਕਾਲਾਨਿ। **ਗਹਕਾਰੰ ਗਵੇਸਨ੍ਤੋ**ਤਿ ਇਮਸ੍ਸ ਅਤ੍ਤਭਾਵਗੇਹਸ੍ਸ ਕਾਰਕੰ ਤਣ੍ਹਾਵਡ੍ਢਕਿੰ ਪਰਿਯੇਸਨ੍ਤੋ ਏਤ੍ਤਕੰ ਕਾਲੰ ਅਨੁਵਿਚਰਿਨ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। **ਦੁਕ੍ਖਾ ਜਾਤਿ ਪੁਨਪ੍ਪੁਨ**ਨ੍ਤਿ ਇਦੰ ਗਹਕਾਰਕਗਵੇਸਨਸ੍ਸ ਕਾਰਣਵਚਨੰ । ਯਸ੍ਮਾ ਜਰਾਬ੍ਯਾਧਿਮਰਣਮਿਸ੍ਸਤਾਯ ਜਾਤਿ ਨਾਮੇਸਾ ਪੁਨਪ੍ਪੁਨੰ ਉਪਗਨ੍ਤੁੰ ਦੁਕ੍ਖਾ, ਨ ਚ ਸਾ ਤਸ੍ਮਿੰ ਅਦਿਟ੍ਠੇ ਨਿਵਤ੍ਤਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਤੰ ਗਵੇਸਨ੍ਤੋ ਵਿਚਰਿਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਗਹਕਾਰਕ ਦਿਟ੍ਠੋਸੀਤਿ ਇਦਾਨਿ ਪਨ ਯੇਨ ਸੋ ਸਕ੍ਕਾ ਦਟ੍ਠੁਂ, ਤੇਨ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਞਾਣਚਕ੍ਖੁਨਾ ਗਹਕਾਰਕ ਦਿਟ੍ਠੋ ਅਸਿ। **ਪੁਨ ਗੇਹ**ਨ੍ਤਿ ਪੁਨ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਸਂਸਾਰਵਟ੍ਟੇ ਅਤ੍ਤਭਾਵਸਙ੍ਖਾਤਂ ਮਮ ਗੇਹਂ **ਨ ਕਾਹਸਿ** ਨ ਕਰਿਸ੍ਸਸਿ। **ਸਬ੍ਬਾ ਤੇ ਫਾਸੁਕਾ ਭਗ੍ਗਾ**ਤਿ ਤਵ ਸਬ੍ਬਾ ਅਨਵਸੇਸਕਿਲੇਸਫਾਸੁਕਾ ਮਯਾ ਭਗ੍ਗਾ। **ਥੂਣਿਕਾ ਚ ਵਿਦਾਲਿਤਾ**ਤਿ ਇਦਾਨਿ ਤਯਾ ਕਾਤਬ੍ਬਸ੍ਸ ਅਤ੍ਤਭਾਵਗੇਹਸ੍ਸ ਅਵਿਜ੍ਜਾਸਙ੍ਖਾਤਾ ਕਣ੍ਣਿਕਾ ਚ ਭਿਨ੍ਨਾ। **ਵਿਮਰਿਯਾਦਿਕਤਂ ਚਿਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਮਮ ਚਿਤ੍ਤਂ ਵਿਗਤਨ੍ਤਂ ਕਤਂ, ਆਯਤਿਂ ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਧਮ੍ਮਤਂ ਆਪਾਦਿਤਂ। ਤਤੋ ਏਵ **ਇਧੇ**ਵ **ਵਿਧਮਿਸ੍ਸਤਿ** ਇਮਸ੍ਮਿਂਯੇਵ ਭਵੇ ਵਿਦ੍ਧਂਸਿਸ੍ਸਤਿ, ਚਰਿਮਕਚਿਤ੍ਤਨਿਰੋਧੇਨ ਨਿਰੁਜ੍ਝਿਸ੍ਸਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਸਿਵਕਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੩. ਉਪਵਾਣਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਅਰਹਂ ਸੁਗਤੋਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਉਪਵਾਣਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਅਯਂ ਕਿਰ ਪਦੁਮੁਤ੍ਤਰਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਦਲਿਦ੍ਦਕੁਲੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਵਿਞ੍ਞੁਤਂ ਪਤ੍ਤੋ ਭਗਵਤਿ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬੁਤੇ ਤਸ੍ਸ ਧਾਤੁਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਮਨੁਸ੍ਸਦੇਵਨਾਗਗਰੁਲ਼ਕੁਮ੍ਭਣ੍ਡਯਕ੍ਖਗਨ੍ਧਬ੍ਬੇਹਿ ਸਤ੍ਤਰਤਨਮਯੇ ਸਤ੍ਤਯੋਜਨਿਕੇ ਥੂਪੇ ਕਤੇ ਤਤ੍ਥ ਸੁਧੋਤਂ ਅਤ੍ਤਨੋ ਉਤ੍ਤਰਾਸਙ੍ਗਂ ਵੇਲ਼ਗ੍ਗੇ ਆਬਨ੍ਧਿਤ੍ਵਾ ਧਜਂ ਕਤ੍ਵਾ ਪੂਜਂ ਅਕਾਸਿ। ਤਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਅਭਿਸਮ੍ਮਤਕੋ ਨਾਮ ਯਕ੍ਖਸੇਨਾਪਤਿ ਦੇਵੇਹਿ ਚੇਤਿਯਪੂਜਾਰਕ੍ਖਣਤ੍ਥਂ ਠਪਿਤੋ ਅਦਿਸ੍ਸਮਾਨਕਾਯੋ ਆਕਾਸੇ ਧਾਰੇਨ੍ਤੋ ਚੇਤਿਯਂ ਤਿਕ੍ਖਤ੍ਤੁਂ ਪਦਕ੍ਖਿਣਂ ਅਕਾਸਿ। ਸੋ ਤਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਭਿਯ੍ਯੋਸੋਮਤ੍ਤਾਯ ਪਸਨ੍ਨਮਾਨਸੋ ਅਹੋਸਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮੇਨ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਸਂਸਰਨ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਕੁਲੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ **ਉਪਵਾਣੋ**ਤਿ ਲਦ੍ਧਨਾਮੋ ਵਯਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਜੇਤਵਨਪਟਿਗ੍ਗਹਣੇ ਬੁਦ੍ਧਾਨੁਭਾਵਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਪਟਿਲਦ੍ਧਸਦ੍ਧੋ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਕਮ੍ਮਂ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਤ੍ਵਾ ਛਲ਼ਭਿਞ੍ਞੋ ਅਹੋਸਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੨.੫੬.੧੨੨-੧੭੮) –

‘‘ਪਦੁਮੁਤ੍ਤਰੋ ਨਾਮ ਜਿਨੋ, ਸਬ੍ਬਧਮ੍ਮਾਨ ਪਾਰਗੂ।
ਜਲਿਤ੍ਵਾ ਅਗ੍ਗਿਕ੍ਖਨ੍ਧੋਵ, ਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬੁਤੋ॥

‘‘ਮਹਾਜਨਾ ਸਮਾਗਮ੍ਮ, ਪੂਜਯਿਤ੍ਵਾ ਤਥਾਗਤਂ।
ਚਿਤ੍ਤਂ ਕਤ੍ਵਾਨ ਸੁਗਤਂ, ਸਰੀਰਂ ਅਭਿਰੋਪਯੁਂ॥

‘‘ਸਰੀਰਕਿਚ੍ਚਂ ਕਤ੍ਵਾਨ, ਧਾਤੁਂ ਤਤ੍ਥ ਸਮਾਨਯੁਂ।
ਸਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾ ਸਬ੍ਬੇ, ਬੁਦ੍ਧਥੂਪਂ ਅਕਂਸੁ ਤੇ॥

‘‘ਪਠਮਾ ਕਞ੍ਚਨਮਯਾ, ਦੁਤਿਯਾ ਚ ਮਣਿਮਯਾ।
ਤਤਿਯਾ ਰੂਪਿਯਮਯਾ, ਚਤੁਤ੍ਥੀ ਫਲਿਕਾਮਯਾ॥

‘‘ਤਤ੍ਥ ਪਞ੍ਚਮਿਕਾ ਚੇਵ, ਲੋਹਿਤਙ੍ਕਮਯਾ ਅਹੁ।
ਛਟ੍ਠਾ ਮਸਾਰਗਲ੍ਲਸ੍ਸ, ਸਬ੍ਬਂ ਰਤਨਮਯੂਪਰਿ॥

‘‘ਜਙ੍ਘਾ ਮਣਿਮਯਾ ਆਸਿ, ਵੇਦਿਕਾ ਰਤਨਾਮਯਾ।
ਸਬ੍ਬਸੋਣ੍ਣਮਯੋ ਥੂਪੋ, ਉਦ੍ਧਂ ਯੋਜਨਮੁਗ੍ਗਤੋ॥

‘‘ਦੇਵਾ ਤਤ੍ਥ ਸਮਾਗਨ੍ਤ੍ਵਾ, ਏਕਤੋ ਮਨ੍ਤਯੁਂ ਤਦਾ।

ਮਯਮ੍ਪਿ ਥੂਪਂ ਕਸ੍ਸਾਮ, ਲੋਕਨਾਥਸ੍ਸ ਤਾਦਿਨੋ॥

‘‘ਧਾਤੁ ਆਵੇਣਿਕਾ ਨਤ੍ਥਿ, ਸਰੀਰਂ ਏਕਪਿਣ੍ਡਿਤਂ।
ਇਮਮ੍ਹਿ ਬੁਦ੍ਧਥੂਪਮ੍ਹਿ, ਕਸ੍ਸਾਮ ਕਞ੍ਚੁਕਂ ਮਯਂ॥

‘‘ਦੇਵਾ ਸਤ੍ਤਹਿ ਰਤ੍ਨੇਹਿ, ਅਞ੍ਞਂ ਵਡ੍ਢੇਸੁਂ ਯੋਜਨਂ।
ਥੂਪੋ ਦ੍ਵਿਯੋਜਨੁਬ੍ਬੇਧੋ, ਤਿਮਿਰਂ ਬ୍ਯਪਹਨ੍ਤਿ ਸੋ॥

‘‘ਨਾਗਾ ਤਤ੍ਥ ਸਮਾਗਨ੍ਤ੍ਵਾ, ਏਕਤੋ ਮਨ੍ਤਯੁਂ ਤਦਾ।
ਮਨੁਸ੍ਸਾ ਚੇਵ ਦੇਵਾ ਚ, ਬੁਦ੍ਧਥੂਪਂ ਅਕਂਸੁ ਤੇ॥

‘‘ਮਾ ਨੋ ਪਮਤ੍ਤਾ ਅਸ੍ਸੁਮ੍ਹ, ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਾ ਸਦੇਵਕਾ।
ਮਯਮ੍ਪਿ ਥੂਪਂ ਕਸ੍ਸਾਮ, ਲੋਕਨਾਥਸ੍ਸ ਤਾਦਿਨੋ॥

‘‘ਇਨ੍ਦਨੀਲਂ ਮਹਾਨੀਲਂ, ਅਥੋ ਜੋਤਿਰਸਂ ਮਣਿਂ।
ਏਕਤੋ ਸਨ੍ਨਿਪਾਤੇਤ੍ਵਾ, ਬੁਦ੍ਧਥੂਪਂ ਅਛਾਦਯੁਂ॥

‘‘ਸਬ੍ਬਂ ਮਣਿਮਯਂ ਆਸਿ, ਯਾਵਤਾ ਬੁਦ੍ਧਚੇਤਿਯਂ।
ਤਿਯੋਜਨਸਮੁਬ੍ਬੇਧਂ, ਆਲੋਕਕਰਣਂ ਤਦਾ॥

‘‘ਗਰੁਲ਼ਾ ਚ ਸਮਾਗਨ੍ਤ੍ਵਾ, ਏਕਤੋ ਮਨ੍ਤਯੁਂ ਤਦਾ।
ਮਨੁਸ੍ਸਾ ਦੇਵਨਾਗਾ ਚ, ਬੁਦ੍ਧਪੂਜਂ ਅਕਂਸੁ ਤੇ॥

‘‘ਮਾ ਨੋ ਪਮਤ੍ਤਾ ਅਸ੍ਸੁਮ੍ਹ, ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਾ ਸਦੇਵਕਾ।
ਮਯਮ੍ਪਿ ਥੂਪਂ ਕਸ੍ਸਾਮ, ਲੋਕਨਾਥਸ੍ਸ ਤਾਦਿਨੋ॥

‘‘ਸਬ੍ਬਂ ਮਣਿਮਯਂ ਥੂਪਂ, ਅਕਰੁਂ ਤੇ ਚ ਕਞ੍ਚੁਕਂ।
ਯੋਜਨਂ ਤੇਪਿ ਵਡ੍ਢੇਸੁਂ, ਆਯਤਂ ਬੁਦ੍ਧਚੇਤਿਯਂ॥

‘‘ਚਤੁਯੋਜਨਮੁਬ੍ਬੇਧੋ, ਬੁਦ੍ਧਥੂਪੋ ਵਿਰੋਚਤਿ।
ਓਭਾਸੇਤਿ ਦਿਸਾ ਸਬ੍ਬਾ, ਸਤਰਂਸੀਵ ਉਗ੍ਗਤੋ॥

‘‘ਕੁਮ੍ਭਣ੍ਡਾ ਚ ਸਮਾਗਨ੍ਤ੍ਵਾ, ਏਕਤੋ ਮਨ੍ਤਯੁਂ ਤਦਾ।
ਮਨੁਸ੍ਸਾ ਚੇਵ ਦੇਵਾ ਚ, ਨਾਗਾ ਚ ਗਰੁਲ਼ਾ ਤਥਾ॥

‘‘ਪਚ੍ਚੇਕਂ ਬੁਦ੍ਧਸੇਟ੍ਠਸ੍ਸ, ਅਕਂਸੁ ਥੂਪਮੁਤ੍ਤਮਂ।
ਮਾ ਨੋ ਪਮਤ੍ਤਾ ਅਸ੍ਸੁਮ੍ਹ, ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਾ ਸਦੇਵਕਾ॥

‘‘ਮਯਮ੍ਪਿ ਥੂਪਂ ਕਸ੍ਸਾਮ, ਲੋਕਨਾਥਸ੍ਸ ਤਾਦਿਨੋ।
ਰਤਨੇਹਿ ਛਾਦੇਸ੍ਸਾਮ, ਆਯਤਂ ਬੁਦ੍ਧਚੇਤਿਯਂ॥

‘‘ਯੋਜਨਂ ਤੇਪਿ ਵਡ੍ਢੇਸੁਂ, ਆਯਤਂ ਬੁਦ੍ਧਚੇਤਿਯਂ।
ਪਞ੍ਚਯੋਜਨਮੁਬ੍ਬੇਧੋ, ਥੂਪੋ ਓਭਾਸਤੇ ਤਦਾ॥

‘‘ਯਕ੍ਖਾ ਤਤ੍ਥ ਸਮਾਗਨ੍ਤ੍ਵਾ, ਏਕਤੋ ਮਨ੍ਤਯੁਂ ਤਦਾ।
ਮਨੁਸ੍ਸਾ ਦੇਵਨਾਗਾ ਚ, ਗਰੁਲ਼ਾ ਚ ਕੁਮ੍ਭਣ੍ਡਕਾ॥

‘‘ਪਚ੍ਚੇਕਂ ਬੁਦ੍ਧਸੇਟ੍ਠਸ੍ਸ, ਅਕਂਸੁ ਥੂਪਮੁਤ੍ਤਮਂ।
ਮਾ ਨੋ ਪਮਤ੍ਤਾ ਅਸ੍ਸੁਮ੍ਹ, ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਾ ਸਦੇਵਕਾ॥

‘‘ਮਯਮ੍ਪਿ ਥੂਪਂ ਕਸ੍ਸਾਮ, ਲੋਕਨਾਥਸ੍ਸ ਤਾਦਿਨੋ।
ਫਲਿਕਾ ਛਾਦਯਿਸ੍ਸਾਮ, ਆਯਤਂ ਬੁਦ੍ਧਚੇਤਿਯਂ॥

‘‘ਯੋਜਨਂ ਤੇਪਿ ਵਡ੍ਢੇਸੁਂ, ਆਯਤਂ ਬੁਦ੍ਧਚੇਤਿਯਂ।
ਛਯੋਜਨਿਕਮੁਬ੍ਬੇਧੋ, ਥੂਪੋ ਓਭਾਸਤੇ ਤਦਾ॥

‘‘ਗਨ੍ਧਬ੍ਬਾ ਚ ਸਮਾਗਨ੍ਤ੍ਵਾ, ਏਕਤੋ ਮਨ੍ਤਯੁਂ ਤਦਾ।
ਮਨੁਜਾ ਦੇਵਤਾ ਨਾਗਾ, ਕੁਮ੍ਭਣ੍ਡਾ ਗਰੁਲ਼ਾ ਤਥਾ॥

‘‘ਸਬ੍ਬੇ ਅਕਂਸੁ ਬੁਦ੍ਧਥੂਪਂ, ਮਯਮੇਤ੍ਥ ਅਕਾਰਕਾ।
ਮਯਮ੍ਪਿ ਥੂਪਂ ਕਸ੍ਸਾਮ, ਲੋਕਨਾਥਸ੍ਸ ਤਾਦਿਨੋ॥

‘‘ਵੇਦਿਯੋ ਸਤ੍ਤ ਕਤ੍ਵਾਨ, ਧਜਂ ਛਤ੍ਤਂ ਅਕਂਸੁ ਤੇ।
ਸਬ੍ਬਸੋਣ੍ਣਮਯਂ ਥੂਪਂ, ਗਨ੍ਧਬ੍ਬਾ ਕਾਰਯੁਂ ਤਦਾ॥

‘‘ਸਤ੍ਤਯੋਜਨਮੁਬ੍ਬੇਧੋ, ਥੂਪੋ ਓਭਾਸਤੇ ਤਦਾ।
ਰਤ੍ਤਿਨ੍ਦਿਵਾ ਨ ਞਾਯਨ੍ਤਿ, ਆਲੋਕੋ ਹੋਤਿ ਸਬ੍ਬਦਾ॥

‘‘ਅਭਿਭੋਨ੍ਤਿ ਨ ਤਸ੍ਸਾਭਾ, ਚਨ੍ਦਸੂਰਾ ਸਤਾਰਕਾ।
ਸਮਨ੍ਤਾ ਯੋਜਨਸਤੇ, ਪਦੀਪੋਪਿ ਨ ਪਜ੍ਜਲਿ॥

‘‘ਤੇਨ ਕਾਲੇਨ ਯੇ ਕੇਚਿ, ਥੂਪਂ ਪੂਜੇਨ੍ਤਿ ਮਾਨੁਸਾ।
ਨ ਤੇ ਥੂਪਂ ਆਰੁਹਨ੍ਤਿ, ਅਮ੍ਬਰੇ ਉਕ੍ਖਿਪਨ੍ਤਿ ਤੇ॥

‘‘ਦੇਵੇਹਿ ਠਪਿਤੋ ਯਕ੍ਖੋ, ਅਭਿਸਮ੍ਮਤਨਾਮਕੋ।
ਧਜਂ ਵਾ ਪੁਪ੍ਫਦਾਮਂ ਵਾ, ਅਭਿਰੋਪੇਤਿ ਉਤ੍ਤਰਿਂ॥

‘‘ਨ ਤੇ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਤਂ ਯਕ੍ਖਂ, ਦਾਮਂ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਗਚ੍ਛਤੋ।
ਏਵਂ ਪਸ੍ਸਿਤ੍ਵਾ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਾ, ਸਬ੍ਬੇ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ ਸੁਗ੍ਗਤਿਂ॥

‘‘ਵਿਰੁਦ੍ਧਾ ਯੇ ਪਾਵਚਨੇ, ਪਸਨ੍ਨਾ ਯੇ ਚ ਸਾਸਨੇ।

ਪਾਟਿਹੀਰੰ ਦਟ੍ਠੁਕਾਮਾ, ਥੂਪੰ ਪੂਜੇਨ੍ਤਿ ਮਾਨੁਸਾ॥

‘‘ਨਗਰੇ ਹੰਸਵਤਿਯਾ, ਅਹੋਸਿਂ ਭਤਕੋ ਤਦਾ।
ਆਮੋਦਿਤੰ ਜਨੰ ਦਿਸ੍ਵਾ, ਏਵੰ ਚਿਨ੍ਤੇਸਹੰ ਤਦਾ॥

‘‘ਉਲ਼ਾਰੋ ਭਗਵਾ ਨੇਸੋ, ਯਸ੍ਸ ਧਾਤੁਘਰੇ ਦਿਸੰ।
ਇਮਾ ਚ ਜਨਤਾ ਤੁਟ੍ਠਾ, ਕਾਰੰ ਕੁਬ੍ਬੰ ਨ ਤਪ੍ਪਰੇ॥

‘‘ਅਹਮ੍ਪਿ ਕਾਰੰ ਕਸ੍ਸਾਮਿ, ਲੋਕਨਾਥਸ੍ਸ ਤਾਦਿਨੋ।
ਤਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਦਾਯਾਦੋ, ਭਵਿਸ੍ਸਾਮਿ ਅਨਾਗਤੇ॥

‘‘ਸੁਧੋਤੰ ਰਜਕੇਨਾਹੰ, ਉਤ੍ਤਰੇਯ੍ਯੰ ਪਟੰ ਮਮ।
ਵੇਲ਼ਗ੍ਗੇ ਆਲਗ੍ਗੇਤ੍ਵਾਨ, ਧਜੰ ਉਕ੍ਖਿਪਿਮਮ੍ਬਰੇ॥

‘‘ਅਭਿਸਮ੍ਮਤਕੋ ਗਯ੍ਹ, ਅਮ੍ਬਰੇ ਹਾਸਿ ਮੇ ਧਜੰ।
ਵਾਤੇਰਿਤੰ ਧਜੰ ਦਿਸ੍ਵਾ, ਭਿਯ੍ਯੋ ਹਾਸੰ ਜਨੇਸਹੰ॥

‘‘ਤਤ੍ਥ ਚਿਤ੍ਤੰ ਪਸਾਦੇਤ੍ਵਾ, ਸਮਣੰ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਂ।
ਤੰ ਭਿਕ੍ਖੁਂ ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾ, ਵਿਪਾਕੰ ਪੁਚ੍ਛਹੰ ਧਜੇ॥

‘‘ਸੋ ਮੇ ਕਥੇਸਿ ਆਨਨ੍ਦੀ, ਪੀਤਿਸਞ੍ਜਨਨੰ ਮਮ।
ਤਸ੍ਸ ਧਜਸ੍ਸ ਵਿਪਾਕੰ, ਅਨੁਭੋਸ੍ਸਸਿ ਸਬ੍ਬਦਾ॥

‘‘ਹਤ੍ਥਿਅਸ੍ਸਰਥਾਪਤ੍ਤੀ, ਸੇਨਾ ਚ ਚਤੁਰਙ੍ਗਿਨੀ।
ਪਰਿਵਾਰੇਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਤੰ ਨਿਚ੍ਚੰ, ਧਜਦਾਨਸ੍ਸਿਦੰ ਫਲੰ॥

‘‘ਸਟ੍ਠਿਤੂਰਿਯਸਹਸ੍ਸਾਨਿ, ਭੇਰਿਯੋ ਸਮਲਙ੍ਕਤਾ।
ਪਰਿਵਾਰੇਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਤੰ ਨਿਚ੍ਚੰ, ਧਜਦਾਨਸ੍ਸਿਦੰ ਫਲੰ॥

‘‘ਛਲ਼ਸੀਤਿ ਸਹਸ੍ਸਾਨਿ, ਨਾਰਿਯੋ ਸਮਲਙ੍ਕਤਾ।
ਵਿਚਿਤ੍ਤਵਤ੍ਥਾਭਰਣਾ, ਆਮੁਕ੍ਕਮਣਿਕੁਣ੍ਡਲਾ॥

‘‘ਅਲ਼ਾਰਪਮ੍ਹਾ ਹਸੁਲਾ, ਸੁਸਞ੍ਞਾ ਤਨੁਮਜ੍ਝਿਮਾ।
ਪਰਿਵਾਰੇਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਤੰ ਨਿਚ੍ਚੰ, ਧਜਦਾਨਸ੍ਸਿਦੰ ਫਲੰ॥

‘‘ਤਿਂਸਕਪ੍ਪਸਹਸ੍ਸਾਨਿ, ਦੇਵਲੋਕੇ ਰਮਿਸ੍ਸਸਿ।
ਅਸੀਤਿਕ੍ਖਤ੍ਤੁਂ ਦੇਵਿਨ੍ਦੋ, ਦੇਵਰਜ੍ਜੰ ਕਰਿਸ੍ਸਸਿ॥

‘‘ਸਹਸ੍ਸਕ੍ਖਤ੍ਤੁਂ ਰਾਜਾ ਚ, ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ।
ਪਦੇਸਰਜ੍ਜੰ ਵਿਪੁਲੰ, ਗਣਨਾਤੋ ਅਸਙ੍ਖਿਯੰ॥

‘‘ਕਪ੍ਪਸਤਸਹਸ੍ਸਮ੍ਹਿ, ਓਕ੍ਕਾਕਕੁਲਸਮ੍ਭਵੋ।
ਗੋਤਮੋ ਨਾਮ ਗੋਤ੍ਤੇਨ, ਸਤ੍ਥਾ ਲੋਕੇ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ॥

‘‘ਦੇਵਲੋਕਾ ਚਵਿਤ੍ਵਾਨ, ਸੁਕ੍ਕਮੂਲੇਨ ਚੋਦਿਤੋ।
ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮੇਨ ਸਞ੍ਞੁਤ੍ਤੋ, ਬ੍ਰਹ੍ਮਬਨ੍ਧੁ ਭਵਿਸ੍ਸਸਿ॥

‘‘ਅਸੀਤਿਕੋਟਿਂ ਛਡ੍ਡੇਤ੍ਵਾ, ਦਾਸੇ ਕਮ੍ਮਕਰੇ ਬਹੂ।
ਗੋਤਮਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ, ਸਾਸਨੇ ਪਬ੍ਬਜਿਸ੍ਸਸਿ॥

‘‘ਆਰਾਧਯਿਤ੍ਵਾ ਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਂ, ਗੋਤਮਂ ਸਕ੍ਯਪੁਙ੍ਗਵਂ।
ਉਪਵਾਣੋਤਿ ਨਾਮੇਨ, ਹੇਸ੍ਸਸਿ ਸਤ੍ਥੁ ਸਾਵਕੋ॥

‘‘ਸਤਸਹਸ੍ਸੇ ਕਤਂ ਕਮ੍ਮਂ, ਫਲਂ ਦਸ੍ਸੇਸਿ ਮੇ ਇਧ।
ਸੁਮੁਤ੍ਤੋ ਸਰਵੇਗੋਵ, ਕਿਲੇਸੇ ਝਾਪਯਿਂ ਮਮ॥

‘‘ਚਕ੍ਕਵਤ੍ତਿਸ੍ਸ ਸਨ੍ਤਸ੍ਸ, ਚਾਤੁਦ੍ਦੀਪਿਸ੍ਸਰਸ੍ਸ ਮੇ।
ਤੀਣਿ ਯੋਜਨਾਨਿ ਸਾਮਨ੍ਤਾ, ਉਸ੍ਸੀਯਨ੍ਤਿ ਧਜਾ ਸਦਾ॥

‘‘ਸਤਸਹਸ੍ਸਿਤੋ ਕਪ੍ਪੇ, ਯਂ ਕਮ੍ਮਮਕਰਿਂ ਤਦਾ।
ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ, ਧਜਦਾਨਸ੍ਸਿਦਂ ਫਲਂ॥

‘‘ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹਂ...ਪੇ॰... ਕਤਂ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ’’ਨ੍ਤਿ॥

ਅਥਾਯਸ੍ਮਾ ਉਪਵਾਣੋ ਭਗਵਤੋ ਉਪਟ੍ਠਾਕੋ ਅਹੋਸਿ। ਤੇਨ ਚ ਸਮਯੇਨ ਭਗਵਤੋ ਵਾਤਾਬਾਧੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿ। ਥੇਰਸ੍ਸ ਚ ਗਿਹਿਸਹਾਯੋ ਦੇਵਹਿਤੋ ਨਾਮ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਪਟਿਵਸਤਿ। ਸੋ ਥੇਰਂ ਚਤੂਹਿ ਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ਪਵਾਰੇਸਿ। ਅਥਾਯਸ੍ਮਾ ਉਪਵਾਣੋ ਨਿਵਾਸੇਤ੍ਵਾ ਪਤ੍ਤਚੀਵਰਮਾਦਾਯ ਤਸ੍ਸ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਸ੍ਸ ਨਿਵੇਸਨਂ ਉਪਗਚ੍ਛਿ। ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ‘‘ਕੇਨਚਿ ਅਞ੍ਞੇਨ ਪਯੋਜਨੇਨ ਥੇਰੋ ਆਗਤੋ’’ਤਿ ਞਤ੍ਵਾ, ‘‘ਵਦੇਯ੍ਯਾਥ, ਭਨ੍ਤੇ, ਕੇਨਤ੍ਥੋ’’ਤਿ ਆਹ। ਥੇਰੋ ਤਸ੍ਸ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਸ੍ਸ ਪਯੋਜਨਂ ਆਚਿਕ੍ਖਨ੍ਤੋ –

੧੮੫.‘‘ਅਰਹਂ ਸੁਗਤੋ ਲੋਕੇ, ਵਾਤੇਹਾਬਾਧਿਕੋ ਮੁਨਿ।
ਸਚੇ ਉਣ੍ਹੋਦਕਂ ਅਤ੍ਥਿ, ਮੁਨਿਨੋ ਦੇਹਿ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ॥

੧੮੬.‘‘ਪੂਜਿਤੋ ਪੂਜਨੇਯ੍ਯਾਨਂ, ਸਕ੍ਕਰੇਯ੍ਯਾਨ ਸਕ੍ਕਤੋ।
ਅਪਚਿਤੋਪਚੇਯ੍ਯਾਨਂ, ਤਸ੍ਸ ਇਚ੍ਛਾਮਿ ਹਾਤਵੇ’’ਤਿ॥ – ਗਾਥਾਦ੍ਵਯਂ ਅਭਾਸਿ।

ਤਸ੍ਸਤ੍ਥੋ – ਯੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂ **ਲੋਕੇ ਪੂਜਨੇਯ੍ਯਾਨਂ** ਪੂਜੇਤਬ੍ਬੇਹਿ ਸਕ੍ਕਾਦੀਹਿ ਦੇਵੇਹਿ ਮਹਾਬ੍ਰਹ੍ਮਾਦੀਹਿ ਚ ਬ੍ਰਹ੍ਮੇਹਿ **ਪੂਜਿਤੋ**, **ਸਕ੍ਕਰੇਯ੍ਯਾਨਂ** ਸਕ੍ਕਾਤਬ੍ਬੇਹਿ ਬਿਮ੍ਬਿਸਾਰਕੋਸਲਰਾਜਾਦੀਹਿ **ਸਕ੍ਕਤੋ**, **ਅਪਚੇਯ੍ਯਾਨਂ** ਅਪਚਾਯਿਤਬ੍ਬੇਹਿ ਮਹੇਸੀਹਿ ਖੀਣਾਸਵੇਹਿ **ਅਪਚਿਤੋ**, ਕਿਲੇਸੇਹਿ ਆਰਕਤ੍ਤਾਦਿਨਾ **ਅਰਹਂ**, ਸੋਭਨਗਮਨਾਦਿਨਾ **ਸੁਗਤੋ** ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੂ **ਮੁਨਿ** ਮਯ੍ਹਂ ਸਤ੍ਥਾ ਦੇਵਦੇਵੋ ਸਕ੍ਕਾਨਂ ਅਤਿਸਕ੍ਕੋ ਬ੍ਰਹ੍ਮਾਨਂ ਅਤਿਬ੍ਰਹ੍ਮਾ, ਸੋ ਦਾਨਿ **ਵਾਤੇਹਿ** ਵਾਤਹੇਤੁ ਵਾਤਕ੍ਖੋਭਨਿਮਿਤ੍ਤਂ **ਆਬਾਧਿਕੋ** ਜਾਤੋ। **ਸਚੇ**, **ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ**, **ਉਣ੍ਹੋਦਕਂ ਅਤ੍ਥਿ**, **ਤਸ੍ਸ** ਵਾਤਾਬਾਧਵੂਪਸਮਨਤ੍ਥਂ ਤਂ **ਹਾਤਵੇ** ਉਪਨੇਤੁਂ **ਇਚ੍ਛਾਮੀ**ਤਿ। ਤਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਉਣ੍ਹੋਦਕਂ ਤਦਨੁਰੂਪਂ ਵਾਤਾਰਹਞ੍ਚ ਭੇਸਜ੍ਜਂ ਭਗਵਤੋ ਉਪਨਾਮੇਸਿ। ਤੇਨ ਚ ਸਤ੍ਥੁ ਰੋਗੋ ਵੂਪਸਮਿ। ਤਸ੍ਸ ਭਗਵਾ ਅਨੁਮੋਦਨਂ ਅਕਾਸੀਤਿ।

ਉਪਵਾਣਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੪. ਇਸਿਦਿਨ੍ਨਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਦਿਟ੍ਠਾ ਮਯਾਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਇਸਿਦਿਨ੍ਨਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਅਯਮ੍ਪਿ ਪੁਰਿਮਬੁਦ੍ਧੇਸੁ ਕਤਾਧਿਕਾਰੋ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਭਵੇ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਵਿਪਸ੍ਸਿਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਕੁਲਗੇਹੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਵਿਞ੍ਞੁਤੰ ਪਤ੍ਤੋ ਬੀਜਨਿੰ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਬੋਧਿਯਾ ਪੂਜੰ ਅਕਾਸਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮੇਨ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਸੰਸਰਨ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਸੁਨਾਪਰਨ੍ਤਜਨਪਦੇ ਸੇਟ੍ਠਿਕੁਲੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ **ਇਸਿਦਿਨ੍ਨੋ**ਤਿ ਲਦ੍ਧਨਾਮੋ ਵਯਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਸਤ੍ਥੁ ਚਨ੍ਦਨਮਾਲਪਟਿਗ੍ਗਹਣੇ ਪਾਟਿਹਾਰਿਯੰ ਦਿਸ੍ਵਾ ਪਸਨ੍ਨਮਾਨਸੋ ਸਤ੍ਥਾਰੰ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਧਮ੍ਮੰ ਸੁਤ੍ਵਾ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਅਗਾਰੰ ਅਜ੍ਝਾਵਸਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਹਿਤਾਨੁਕਮ੍ਪਿਨੀ ਦੇਵਤਾ ਤੰ ਚੋਦੇਨ੍ਤੀ –

੧੮੭.''ਦਿਟ੍ਠਾ ਮਯਾ ਧਮ੍ਮਧਰਾ ਉਪਾਸਕਾ, ਕਾਮਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਇਤਿ ਭਾਸਮਾਨਾ।
ਸਾਰਤ੍ਤਰਤ੍ਤਾ ਮਣਿਕੁਣ੍ਡਲੇਸੁ, ਪੁਤ੍ਤੇਸੁ ਦਾਰੇਸੁ ਚ ਤੇ ਅਪੇਕ੍ਖਾ॥

੧੮੮.''ਅਦ੍ਧਾ ਨ ਜਾਨਨ੍ਤਿ ਯਤੋਧ ਧਮ੍ਮੰ, ਕਾਮਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਇਤਿ ਚਾਪਿ ਆਹੁ।
ਰਾਗਞ੍ਚ ਤੇਸੰ ਨ ਬਲਤ੍ਥਿ ਛੇਤ੍ਤੁੰ, ਤਸ੍ਮਾ ਸਿਤਾ ਪੁਤ੍ਤਦਾਰੰ ਧਨਞ੍ਚਾ''ਤਿ॥ –

ਗਾਥਾਦ੍ਵਯਮਭਾਸਿ।

ਤਤ੍ਥ **ਦਿਟ੍ਠਾ ਮਯਾ ਧਮ੍ਮਧਰਾ ਉਪਾਸਕਾ, ਕਾਮਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਇਤਿ ਭਾਸਮਾਨਾ**ਤਿ ਇਧੇਕਚ੍ਚੇ ਪਰਿਯਤ੍ਤਿਧਮ੍ਮਧਰਾ ਉਪਾਸਕਾ ਮਯਾ ਦਿਟ੍ਠਾ, ਪਰਿਯਤ੍ਤਿਧਮ੍ਮਧਰਤ੍ਤਾ ਏਵ ''ਕਾਮਾ ਨਾਮੇਤੇ ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਦੁਕ੍ਖਾ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਾ''ਤਿ ਕਾਮੇਸੁ ਆਦੀਨਵਪਟਿਸੰਯੁਤ੍ਤੰ ਧਮ੍ਮੰ ਭਾਸਮਾਨਾ, ਸਯੰ ਪਨ **ਸਾਰਤ੍ਤਰਤ੍ਤਾ ਮਣਿਕੁਣ੍ਡਲੇਸੁ, ਪੁਤ੍ਤੇਸੁ ਦਾਰੇਸੁ ਚ ਤੇ ਅਪੇਕ੍ਖਾ**ਤਿ ਸਾਰਤ੍ਤਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਬਹਲਰਾਗਰਤ੍ਤਾ ਮਣੀਸੁ ਕੁਣ੍ਡਲੇਸੁ ਚ, ਮਣਿਚਿਤੇਸੁ ਵਾ ਕੁਣ੍ਡਲੇਸੁ, ਪੁਤ੍ਤੇਸੁ ਪੁਤ੍ਤਧੀਤਾਸੁ ਦਾਰੇਸੁ ਚ ਅਧਿਗਤਸ੍ਨੇਹਾ, ਅਞ੍ਞਂ ਭਣਨ੍ਤਾ ਅਞ੍ਞਂ ਕਰੋਨ੍ਤਾ ਦਿਟ੍ਠਾ ਮਯਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਯਤੋਤਿ ਯਸ੍ਮਾ ਤੇ ਉਪਾਸਕਾ ਸਾਰਤ੍ਤਰਤ੍ਤਾ ਮਣਿਕੁਣ੍ਡਲੇਸੁ ਪੁਤ੍ਤੇਸੁ ਦਾਰੇਸੁ ਚ ਅਪੇਕ੍ਖਵਨ੍ਤੋ, ਤਸ੍ਮਾ **ਇਧ** ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਬੁਦ੍ਧਸਾਸਨੇ **ਧਮ੍ਮੰ** ਯਾਥਾਵਤੋ **ਅਦ੍ਧਾ** ਏਕੰਸੇਨ **ਨ ਜਾਨਨ੍ਤਿ**। ਏਵੰ ਭੂਤਾ ਚ **"ਕਾਮਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ"ਇਤਿ ਚਾਪਿ ਆਹੁ** ਅਹੋਸਿ, ਸਤ੍ਤੁਪਕਤਿ ਵਿਚਿਤ੍ਤਸਭਾਵਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। **ਰਾਗਞ੍ਚ ਤੇਸੰ ਨ ਬਲਤ੍ਥਿ ਛੇਤ੍ਤੁ**ਨ੍ਤਿ ਤੇਸੰ ਉਪਾਸਕਾਨੰ ਯਸ੍ਮਾ ਰਾਗੰ ਛੇਤ੍ਤੁੰ ਸਮੁਚ੍ਛਿਨ੍ਦਿਤੁੰ ਤਾਦਿਸੰ ਞਾਣਬਲੰ ਨਤ੍ਥਿ, **ਤਸ੍ਮਾ** ਤੇਨ ਕਾਰਣੇਨ **ਸਿਤਾ** ਤਣ੍ਹਾਵਸੇਨ ਨਿਸ੍ਸਿਤਾ **ਪੁਤ੍ਤਦਾਰੰ ਧਨਞ੍ਚ** ਅਲ੍ਲੀਨਾ ਨ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜੇਨ੍ਤੀਤਿ ਸਬ੍ਬਮੇਤੰ ਦੇਵਤਾ ਤੰਯੇਵ ਉਪਾਸਕੰ ਉਦ੍ਦਿਸ੍ਸ ਅਞ੍ਞਾਪਦੇਸੇਨ ਕਥੇਸਿ। ਤੰ ਸੁਤ੍ਵਾ ਉਪਾਸਕੋ ਸੰਵੇਗਜਾਤੋ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਨਚਿਰਸ੍ਸੇਵ ਅਰਹਤ੍ਤੰ ਪਾਪੁਣਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੨.੪੮.੪੬-੫੦) –

''ਵਿਪਸ੍ਸਿਨੋ ਭਗਵਤੋ, ਬੋਧਿਯਾ ਪਾਦਪੁਤ੍ਤਮੇ।
ਸੁਮਨੋ ਬੀਜਨਿੰ ਗਯ੍ਹ, ਅਬੀਜਿੰ ਬੋਧਿਮੁਤ੍ਤਮੰ॥

''ਏਕਨਵੁਤਿਤੋ ਕਪ੍ਪੇ, ਅਬੀਜਿੰ ਬੋਧਿਮੁਤ੍ਤਮੰ।
ਦੁਗ੍ਗਤਿੰ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ, ਬੀਜਨਾਯ ਇਦੰ ਫਲੰ॥

''ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹੰ...ਪੇ॰... ਕਤੰ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ''ਨ੍ਤਿ॥

ਅਰਹਤ੍ਤੰ ਪਨ ਪਤ੍ਵਾ ਅਞ੍ਞਂ ਬ੍ਯਾਕਰੋਨ੍ਤੋ ਇਮਾ ਏਵ ਗਾਥਾ ਅਭਾਸੀਤਿ।

ਇਸਿਦਿਨ੍ਨਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੫. ਸਮ੍ਬੁਲਕਚ੍ਚਾਨਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਦੇਵੋ ਚਾਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਸਮ੍ਬੁਲਕਚ੍ਚਾਨਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਅਯਮ੍ਪਿ ਪੁਰਿਮਬੁਦ੍ਧੇਸੁ ਕਤਾਧਿਕਾਰੋ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਭਵੇ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਇਤੋ ਚਤੁਨਵੁਤਿਕਪ੍ਪਮਤ੍ਥਕੇ ਕੁਲਗੇਹੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਵਿਞ੍ਞੁਤੰ ਪਤ੍ਤੋ ਏਕਦਿਵਸੰ ਸਤਰੰਸਿੰ ਨਾਮ ਪਚ੍ਚੇਕਬੁਦ੍ਧੰ ਨਿਰੋਧਾ ਵੁਟ੍ਠਹਿਤ੍ਵਾ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਚਰਨ੍ਤੰ ਦਿਸ੍ਵਾ ਪਸਨ੍ਨਮਾਨਸੋ ਤਾਲਫਲੰ ਅਦਾਸਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮੇਨ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਸੰਸਰਨ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਮਗਧਰਟ੍ਠੇ ਗਹਪਤਿਕੁਲੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ''ਸਮ੍ਬੁਲੋ''ਤਿ ਲਦ੍ਧਨਾਮੋ ਕਚ੍ਚਾਨਗੋਤ੍ਤਤਾਯ **ਸਮ੍ਬੁਲਕਚ੍ਚਾਨੇ**ਤਿ ਪਞ੍ਞਾਯਿਤ੍ਥ।

ਸੋ ਵਯਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਸਤ੍ਥੁ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਧਮ੍ਮੰ ਸੁਤ੍ਵਾ ਪਟਿਲਦ੍ਧਸਦ੍ਧੋ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਹਿਮਵਨ੍ਤਸਮੀਪੇ ਭੇਰਵਾਯ ਨਾਮ ਪਬ੍ਬਤਗੁਹਾਯੰ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਕਮ੍ਮੰ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਵਿਹਰਤਿ। ਅਥੇਕਦਿਵਸੰ ਮਹਾ ਅਕਾਲਮੇਘੋ ਸਤਪਟਲਸਹਸ੍ਸਪਟਲੋ ਥਨੇਨ੍ਤੋ ਗਜ੍ਜਨ੍ਤੋ ਵਿਜ੍ਜੁਲ੍ਲਤਾ ਨਿਚ੍ਛਾਰੇਨ੍ਤੋ ਗਲ਼ਗਲ਼ਾਯਨ੍ਤੋ ਉਟ੍ਠਹਿਤ੍ਵਾ ਵਸ੍ਸਿਤੁੰ ਆਰਭਿ, ਅਸਨਿਯੋ ਫਲਿੰਸੁ। ਤੰ ਸਦ੍ਦੰ ਸੁਤ੍ਵਾ ਅਚ੍ਛਤਰਚ੍ਛਵਨਮਹਿੰਸਹਤ੍ਥਿਆਦਯੋ ਭੀਤਤਸਿਤਾ ਭੀਤਰਵੰ ਵਿਰਵਿੰਸੁ। ਥੇਰੋ ਪਨ ਆਰਦ੍ਧਵਿਪਸ੍ਸਨਤ੍ਤਾ ਕਾਯੇ ਜੀਵਿਤੇ ਚ ਨਿਰਪੇਕ੍ਖੋ ਵਿਗਤਲੋਮਹੰਸੋ ਤੰ ਅਚਿਨ੍ਤੇਨ੍ਤੋ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯਮੇਵ ਕਮ੍ਮੰ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਘਮ੍ਮਾਪਗਮੇਨ ਉਤੁਸਪ੍ਪਾਯਲਾਭੇਨ ਸਮਾਹਿਤਚਿਤ੍ਤੋ ਤਾਵਦੇਵ ਵਿਪਸ੍ਸਨੰ ਉਸ੍ਸੁਕ੍ਕਾਪੇਤ੍ਵਾ ਸਹ ਅਭਿਞ੍ਞਾਹਿ ਅਰਹਤ੍ਤੰ ਪਾਪੁਣਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੨.੫੧.੮੫-੯੦) –

''ਸਤਰੰਸੀ ਨਾਮ ਭਗਵਾ, ਸਯਮ੍ਭੂ ਅਪਰਾਜਿਤੋ।
ਵਿਵੇਕਾ ਵੁਟ੍ਠਹਿਤ੍ਵਾਨ, ਗੋਚਰਾਯਾਭਿਨਿਕ੍ਖਮਿ॥

''ਫਲਹਤ੍ਥੋ ਅਹੰ ਦਿਸ੍ਵਾ, ਉਪਗਚ੍ਛਿੰ ਨਰਾਸਭੰ।
ਪਸਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੋ ਸੁਮਨੋ, ਤਾਲਫਲੰ ਅਦਾਸਹੰ॥

''ਚਤੁਨ੍ਨਵੁਤਿਤੋ ਕਪ੍ਪੇ, ਯੰ ਫਲੰ ਅਦਦਿੰ ਤਦਾ।
ਦੁਗ੍ਗਤਿੰ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ, ਫਲਦਾਨਸ੍ਸਿਦੰ ਫਲੰ॥

''ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹੰ…ਪੇ॰… ਕਤੰ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ''ਨ੍ਤਿ॥

ਅਰਹਤ੍ਤੰ ਪਨ ਪਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਟਿਪਤ੍ਤਿੰ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ ਸੋਮਨਸ੍ਸਜਾਤੋ ਉਦਾਨਵਸੇਨ ਅਞ੍ਞੰ ਬ੍ਯਾਕਰੋਨ੍ਤੋ –

੧੮੯.''ਦੇਵੋ ਚ ਵਸ੍ਸਤਿ, ਦੇਵੋ ਚ ਗਲ਼ਗਲ਼ਾਯਤਿ,
ਏਕਕੋ ਚਾਹੰ ਭੇਰਵੇ ਬਿਲੇ ਵਿਹਰਾਮਿ।
ਤਸ੍ਸ ਮਯ੍ਹੰ ਏਕਕਸ੍ਸ ਭੇਰਵੇ ਬਿਲੇ ਵਿਹਰਤੋ,
ਨਤ੍ਥਿ ਭਯੰ ਵਾ ਛਮ੍ਭਿਤਤ੍ਤੰ ਵਾ ਲੋਮਹੰਸੋ ਵਾ॥

੧੯੦.''ਧਮ੍ਮਤਾ ਮਮੇਸਾ ਯਸ੍ਸ ਮੇ, ਏਕਕਸ੍ਸ ਭੇਰਵੇ ਬਿਲੇ।
ਵਿਹਰਤੋ ਨਤ੍ਥਿ ਭਯੰ ਵਾ, ਛਮ੍ਭਿਤਤ੍ਤੰ ਵਾ ਲੋਮਹੰਸੋ ਵਾ''ਤਿ॥ –

ਗਾਥਾਦ੍ਵਯੰ ਅਭਾਸਿ।

ਤਤ੍ਥ **ਦੇਵੋ ਚ ਵਸ੍ਸਤਿ, ਦੇਵੋ ਚ ਗਲ਼ਗਲ਼ਾਯਤੀ**ਤਿ ਦੇਵੋ ਮੇਘੋ ਵਸ੍ਸਤਿ ਚ, ''ਗਲ਼ਗਲ਼ਾ''ਤਿ ਚ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਗਜ੍ਜਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਗਜ੍ਜਨ੍ਤਸ੍ਸ ਹਿ ਅਨੁਕਰਣਮੇਤਂ। **ਏਕਕੋ ਚਾਹਂ ਭੇਰਵੇ ਬਿਲੇ ਵਿਹਰਾਮੀ**ਤਿ ਅਹਞ੍ਚ ਏਕਕੋ ਅਸਹਾਯੋ ਸਪ੍ਪਟਿਭਯਾਯਂ ਪਬ੍ਬਤਗੁਹਾਯਂ ਵਸਾਮਿ, **ਤਸ੍ਸ ਮਯ੍ਹਂ** ਏਵਂਭੂਤਸ੍ਸ ਮੇ ਸਤੋ **ਨਤ੍ਥਿ ਭਯਂ ਵਾ ਛਮ੍ਭਿਤਤ੍ਤਂ ਵਾ ਲੋਮਹਂਸੋ** ਵਾਤਿ ਚਿਤ੍ਤੁਤ੍ਰਾਸਸਙ੍ਖਾਤਂ ਭਯਂ ਵਾ ਤਂਨਿਮਿਤ੍ਤਕਂ ਸਰੀਰਸ੍ਸ ਛਮ੍ਭਿਤਤ੍ਤਂ ਵਾ ਲੋਮਹਂਸਨਮਤ੍ਤਂ ਵਾ ਨਤ੍ਥਿ।

ਕਸ੍ਮਾਤਿ ਤਤ੍ਥ ਕਾਰਣਮਾਹ "**ਧਮ੍ਮਤਾ ਮਮੇਸਾ**"ਤਿ। ਅਪਰਿਞ੍ਞਾਤਵਤ੍ਥੁਕਸ੍ਸ ਹਿ ਤਤ੍ਥ ਅਪ੍ਪਹੀਨਚ੍ਛਨ੍ਦਰਾਗਤਾਯ ਭਯਾਦਿਨਾ ਭਵਿਤਬ੍ਬਂ, ਮਯਾ ਪਨ ਸਬ੍ਬਸੋ ਤਤ੍ਥ ਪਰਿਞ੍ਞਾਤਂ, ਤਤ੍ਥ ਚ ਛਨ੍ਦਰਾਗੋ ਸਮੁਚ੍ਛਿਨ੍ਨੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਭਯਾਦੀਨਂ ਅਭਾਵੋ **ਧਮ੍ਮਤਾ ਮਮੇਸਾ** ਮਮ ਧਮ੍ਮਸਭਾਵੋ ਏਸੋਤਿ ਅਞ੍ਞਂ ਬ੍ਯਾਕਾਸਿ।

ਸਮ੍ਬੁਲਕਚ੍ਚਾਨਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੬. ਨਿਤਕਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਕਸ੍ਸ ਸੇਲੂਪਮਂ ਚਿਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਨਿਤਕਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਅਯਮ੍ਪਿ ਪੁਰਿਮਬੁਦ੍ਧੇਸੁ ਕਤਾਧਿਕਾਰੋ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਭਵੇ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਵਿਪਸ੍ਸਿਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਬਨ੍ਧੁਮਤੀਨਗਰੇ ਆਰਾਮਗੋਪਕੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਜੀਵਨ੍ਤੋ ਏਕਦਿਵਸਂ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਆਕਾਸੇਨ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਪਸਨ੍ਨਮਾਨਸੋ ਨਾਲ਼ਿਕੇਰਫਲਂ ਦਾਤੁਕਾਮੋ ਅਹੋਸਿ। ਸਤ੍ਥਾ ਤਂ ਅਨੁਗ੍ਗਣ੍ਹਨ੍ਤੋ ਆਕਾਸੇਯੇਵ ਠਤ੍ਵਾ ਪਟਿਗ੍ਗਣ੍ਹਿ। ਸੋ ਤਂ ਦਤ੍ਵਾ ਉਲ਼ਾਰਂ ਪੀਤਿਸੋਮਨਸ੍ਸਂ ਪਟਿਸਂਵੇਦਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮੇਨ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਸਂਸਰਨ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਕੋਸਲਰਟ੍ਠੇ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਕੁਲੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ **ਨਿਤਕੋ**ਤਿ ਲਦ੍ਧਨਾਮੋ ਵਿਞ੍ਞੁਤਂ ਪਤ੍ਤੋ ਸਤ੍ਥੁ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਧਮ੍ਮਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਪਟਿਲਦ੍ਧਸਦ੍ਧੋ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਅਰਞ੍ਞੇ ਵਿਹਰਨ੍ਤੋ ਘਟੇਨ੍ਤੋ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਾਪੁਣਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੨.੫੧.੯੧-੯੯) –

''ਨਗਰੇ ਬਨ੍ਧੁਮਤਿਯਾ, ਆਰਾਮਿਕੋ ਅਹਂ ਤਦਾ।
ਅਦ੍ਦਸਂ ਵਿਰਜਂ ਬੁਦ੍ਧਂ, ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਂ ਅਨਿਲਞ੍ਜਸੇ॥

''ਨਾਲ਼ਿਕੇਰਫਲਂ ਗਯ੍ਹ, ਬੁਦ੍ਧਸੇਟ੍ਠਸ੍ਸਦਾਸਹਂ।
ਆਕਾਸੇ ਠਿਤਕੋ ਸਨ੍ਤੋ, ਪਟਿਗ੍ਗਣ੍ਹਿ ਮਹਾਯਸੋ॥

''ਵਿਤ੍ਤਿਸਞ੍ਜਨਨੋ ਮਯ੍ਹਂ, ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਸੁਖਾਵਹੋ।
ਫਲਂ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਦਤ੍ਵਾਨ, ਵਿਪ੍ਪਸਨ੍ਨੇਨ ਚੇਤਸਾ॥

''ਅਧਿਗਚ੍ਛਿਂ ਤਦਾ ਪੀਤਿਂ, ਵਿਪੁਲਞ੍ਚ ਸੁਖੁਤ੍ਤਮਂ।
ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੇਵ ਰਤਨਂ, ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਸ੍ਸ ਤਹਿਂ ਤਹਿਂ॥

''ਏਕਨਵੁਤਿਤੋ ਕਪ੍ਪੇ, ਯਂ ਫਲਂ ਅਦਦਿਂ ਤਦਾ।
ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ, ਫਲਦਾਨਸ੍ਸਿਦਂ ਫਲਂ॥

''ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁ ਵਿਸੁਦ੍ਧਂ ਮੇ, ਸਮਾਧਿਕੁਸਲੋ ਅਹਂ।
ਅਭਿਞ੍ਞਾਪਾਰਮਿਪ੍ਪਤ੍ਤੋ, ਫਲਦਾਨਸ੍ਸਿਦਂ ਫਲਂ॥

''ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹਂ…ਪੇ॰… ਕਤਂ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ''ਨ੍ਤਿ॥

ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਨ ਪਤ੍ਵਾ ਥੇਰੋ ਫਲਸੁਖੇਨ ਨਿਬ੍ਬਾਨਸੁਖੇਨ ਵਿਹਰਨ੍ਤੋ ਪਧਾਨਪਰਿਗ੍ਗਾਹਕੋ ਥੇਰੋ ਤਂ ਆਰਞ੍ਞਾਯਤਨਂ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਤਤ੍ਥ ਵਸਨ੍ਤਾਨਂ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਪਰਿਗ੍ਗਣ੍ਹਨ੍ਤੋ **"ਕਸ੍ਸ ਸੇਲੂਪਮ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਪਠਮਂ ਗਾਥਮਾਹ।

੧੯੧. ਤਤ੍ਥ **ਕਸ੍ਸ ਸੇਲੂਪਮਂ ਚਿਤ੍ਤਂ, ਠਿਤਂ ਨਾਨੁਪਕਮ੍ਪਤੀ**ਤਿ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਅਰਞ੍ਞਾਯਤਨੇ ਵਸਨ੍ਤੇਸੁ ਕਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਚਿਤ੍ਤਂ ਅਗ੍ਗਫਲਾਧਿਗਮੇਨ ਏਕਘਨਸਿਲਾਮਯਪਬ੍ਬਤੂਪਮਂ ਸਬ੍ਬੇਸਂ ਇਞ੍ਜਨਾਨਂ ਅਭਾਵਤੋ ਵਸੀਭਾਵਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਚ ਠਿਤਂ ਸਬ੍ਬੇਹਿਪਿ ਲੋਕਧਮ੍ਮੇਹਿ ਨਾਨੁਕਮ੍ਪਤਿ ਨ ਵੇਧਤਿ। ਇਦਾਨਿਸ੍ਸ ਅਕਮ੍ਪਨਾਕਾਰਂ ਸਦ੍ਧਿਂ ਕਾਰਣੇਨ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਵਿਰਤ੍ਤ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ **ਵਿਰਤ੍ਤਂ ਰਜਨੀਯੇਸੂ**ਤਿ ਵਿਰਾਗਸਙ੍ਖਾਤੇਨ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗੇਨ ਰਜਨੀਯੇਸੁ ਰਾਗੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਹੇਤੁਭੂਤੇਸੁ ਤੇਭੂਮਕਧਮ੍ਮੇਸੁ ਵਿਰਤ੍ਤਂ, ਤਤ੍ਥ ਸਬ੍ਬਸੋ ਸਮੁਚ੍ਛਿਨ੍ਨਰਾਗਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਕੁਪ੍ਪਨੀਯੇ**ਤਿ ਪਟਿਘਟ੍ਠਾਨੀਯੇ, ਸਬ੍ਬਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਆਘਾਤਵਤ੍ਥੁਸ੍ਮਿਂ। **ਨ ਕੁਪ੍ਪਤੀ**ਤਿ ਨ ਦੁਸ੍ਸਤਿ ਨ ਵਿਕਾਰਂ ਆਪਜ੍ਜਤਿ। **ਯਸ੍ਸੇਵਂ ਭਾਵਿਤਂ ਚਿਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਯਸ੍ਸ ਅਰਿਯਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਂ ਮਨੋ ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਤਾਦਿਭਾਵੇਨ ਭਾਵਿਤਂ, **ਕੁਤੋ ਤਂ ਦੁਕ੍ਖਮੇਸ੍ਸਤੀ**ਤਿ ਤਂ ਪੁਗ੍ਗਲਂ ਕੁਤੋ ਸਤ੍ਤਤੋ ਸਙ੍ਖਾਰਤੋ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖਂ ਉਪਗਮਿਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਤਾਦਿਸਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਂ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

੧੯੨. ਏਵਂ ਅਨਿਯਮਵਸੇਨ ਪੁਚ੍ਛਿਤਮਤ੍ਥਂ ਨਿਤਕਤ੍ਥੇਰੋ ਅਤ੍ਤੂਪਨਾਯਿਕਂ ਕਤ੍ਵਾ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜੇਨ੍ਤੋ **"ਮਮ ਸੇਲੂਪਮਂ ਚਿਤ੍ਤ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਦੁਤਿਯਗਾਥਾਯ ਅਞ੍ਞਂ ਬ੍ਯਾਕਾਸਿ। ਤਂ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਥਮੇਵ।

ਨਿਤਕਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੭. ਸੋਣਪੋਟਿਰਿਯਪੁਤ੍ਤਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਨ ਤਾਵ ਸੁਪਿਤੁਂ ਹੋਤੀਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਸੋਣਸ੍ਸ ਪੋਟਿਰਿਯਪੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਅਯਮ੍ਪਿ ਪੁਰਿਮਬੁਦ੍ਧੇਸੁ ਕਤਾਧਿਕਾਰੋ ਸਿਖਿਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਵਨਚਰੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਜੀਵਨ੍ਤੋ ਏਕਦਿਵਸਂ ਸਤ੍ਥਾਰਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਪਸਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੋ ਕੁਰਞ੍ਜਿਯਫਲਂ ਸਤ੍ਥੁਨੋ ਅਦਾਸਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮੇਨ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਸਂਸਰਨ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਕਪਿਲਵਤ੍ਥੁਸ੍ਮਿਂ ਪੋਟਿਰਿਯਸ੍ਸ ਨਾਮ ਗਾਮਭੋਜਕਸ੍ਸ ਪੁਤ੍ਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ, **ਸੋਣੋ**ਤਿਸ੍ਸ ਨਾਮਂ ਅਹੋਸਿ। ਸੋ ਵਯਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਭਦ੍ਦਿਯਸ੍ਸ ਸਾਕਿਯਰਞ੍ਞੋ ਸੇਨਾਪਤਿ ਅਹੋਸਿ। ਅਥ ਭਦ੍ਦਿਯਰਾਜੇ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਪਬ੍ਬਜਿਤੇ, ਸੇਨਾਪਤਿ ''ਰਾਜਾਪਿ ਨਾਮ ਪਬ੍ਬਜਿ, ਕਿਂ ਮਯ੍ਹਂ ਘਰਾਵਾਸੇਨਾ''ਤਿ ਪਬ੍ਬਜਿ? ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਪਨ ਨਿਦ੍ਦਾਰਾਮੋ ਵਿਹਰਤਿ, ਨ ਭਾਵਨਮਨੁਯੁਞ੍ਜਤਿ। ਤਂ ਭਗਵਾ ਅਨੁਪਿਯਾਯਂ ਅਮ੍ਬਵਨੇ ਵਿਹਰਨ੍ਤੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਓਭਾਸਂ ਫਰਾਪੇਤ੍ਵਾ ਤੇਨਸ੍ਸ ਸਤਿਂ ਜਨੇਤ੍ਵਾ ਇਮਾਯ ਗਾਥਾਯ ਤਂ ਓਵਦਨ੍ਤੋ –

੧੯੩.''ਨ ਤਾਵ ਸੁਪਿਤੁਂ ਹੋਤਿ, ਰਤ੍ਤਿ ਨਕ੍ਖਤ੍ਤਮਾਲਿਨੀ।
ਪਟਿਜਗ੍ਗਿਤੁਮੇਵੇਸਾ, ਰਤ੍ਤਿ ਹੋਤਿ ਵਿਜਾਨਤਾ॥

੧੯੪.''ਹਤ੍ਥਿਕ੍ਖਨ੍ਧਾਵਪਤਿਤਂ , ਕੁਞ੍ਜਰੋ ਚੇ ਅਨੁਕ੍ਕਮੇ।
ਸਙ੍ਗਾਮੇ ਮੇ ਮਤਂ ਸੇਯ੍ਯੋ, ਯਞ੍ਚੇ ਜੀਵੇ ਪਰਾਜਿਤੋ''ਤਿ॥ – ਗਾਥਾਦ੍ਵਯਂ ਅਭਾਸਿ।

ਤਤ੍ਥ **ਨ ਤਾਵ ਸੁਪਿਤੁਂ ਹੋਤਿ, ਰਤ੍ਤਿ ਨਕ੍ਖਤ੍ਤਮਾਲਿਨੀ**ਤਿ ਅਟ੍ਠਹਿ ਅਕ੍ਖਣੇਹਿ ਵਜ੍ਜਿਤਂ ਨਵਮਂ ਖਣਂ ਲਭਿਤ੍ਵਾ ਠਿਤਸ੍ਸ ਵਿਞ੍ਞੁਜਾਤਿਕਸ੍ਸ ਯਾਵ ਨ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਹਤ੍ਥਗਤਂ ਹੋਤਿ, ਤਾਵ ਅਯਂ ਨਕ੍ਖਤ੍ਤਮਾਲਿਨੀ ਰਤ੍ਤਿ ਸੁਪਿਤੁਂ ਨਿਦ੍ਦਾਯਿਤੁਂ ਨ ਹੋਤਿ, ਸੁਪਨਸ੍ਸ ਕਾਲੋ ਨ ਹੋਤਿ। ਅਪਿਚ ਖੋ **ਪਟਿਜਗ੍ਗਿਤੁਮੇਵੇਸਾ, ਰਤ੍ਤਿ ਹੋਤਿ ਵਿਜਾਨਤਾ**ਤਿ ਏਸਾ ਰਤ੍ਤਿ ਨਾਮ ਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ ਮਿਗਪਕ੍ਖੀਨਞ੍ਚ ਨਿਦ੍ਦੂਪਗਮਨੇਨ ਵਿਸੇਸਤੋ ਨਿਸ੍ਸਦ੍ਦਵੇਲਾਭੂਤਾ ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਂ ਅਤ੍ਤਨਿ ਸਞ੍ਜਗ੍ਗਿਤੁਂ ਜਾਗਰਿਯਾਨੁਯੋਗਮਨੁਯੁਞ੍ਜਿਤੁਮੇਵ ਵਿਜਾਨਤਾ ਵਿਞ੍ਞੁਨਾ ਇਚ੍ਛਿਤਾ ਹੋਤੀਤਿ।

ਤੰ ਸੁਤ੍ਵਾ ਸੋਣੋ ਸੰਵਿਗ੍ਗਤਰਮਾਨਸੋ ਹਿਰੋਤ੍ਤਪ੍ਪੰ ਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਅਬ੍ਭੋਕਾਸਿਕਙ੍ਗੰ ਅਧਿਟ੍ਠਾਯ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਕਮ੍ਮੰ ਕਰੋਨ੍ਤੋ "**ਹਤ੍ਥਿਕ੍ਖਨ੍ਧੋਵ ਪਤਿਤ**"ਨ੍ਤਿ ਦੁਤਿਯੰ ਗਾਥਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ **ਅਵਪਤਿਤ**ਨ੍ਤਿ ਅਵਮੁਖੰ ਪਤਿਤੰ ਉਦ੍ਧੰਪਾਦੰ ਅਧੋਮੁਖੰ ਪਤਿਤੰ। **ਕੁਞ੍ਜਰੋ ਚੇ ਅਨੁਕ੍ਕਮੇ**ਤਿ ਕੁਞ੍ਜਰੋ ਅਨੁਕ੍ਕਮੇਯ੍ਯ ਚੇ। ਇਦੰ ਵੁਤ੍ਤੰ ਹੋਤਿ – ਯਦਾਹੰ ਹਤ੍ਥਿਮਾਰੁਹਿਤ੍ਵਾ ਸਙ੍ਗਾਮੰ ਪਵਿਟ੍ਠੋ ਹਤ੍ਥਿਕ੍ਖਨ੍ਧਤੋ ਪਤਿਤੋ, ਤਦਾਹੰ **ਸਙ੍ਗਾਮੇ** ਤੇਨ ਹਤ੍ਥਿਨਾ ਮਦ੍ਦਿਤੋ ਮਤੋ ਅਹੋਸਿੰ ਚੇ, ਤੰ **ਮੇ** ਮਰਣੰ **ਸੇਯ੍ਯੋ, ਯਞ੍ਚੇ** ਇਦਾਨਿ ਕਿਲੇਸੇਹਿ **ਪਰਾਜਿਤੋ** ਜੀਵੇਯ੍ਯੰ, ਤੰ ਨ ਸੇਯ੍ਯੋਤਿ। ਇਮੰ ਗਾਥੰ ਵਦਨ੍ਤੋਯੇਵ ਵਿਪਸ੍ਸਨੰ ਉਸ੍ਸੁਕ੍ਕਾਪੇਤ੍ਵਾ ਅਰਹਤ੍ਤੰ ਪਾਪੁਣਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੨.੫੨.੧-੬) –

''ਮਿਗਲੁਦ੍ਦੋ ਪੁਰੇ ਆਸਿੰ, ਵਿਪਿਨੇ ਵਿਚਰੰ ਅਹੰ।
ਅਦ੍ਦਸੰ ਵਿਰਜੰ ਬੁਦ੍ਧੰ, ਸਬ੍ਬਧਮ੍ਮਾਨ ਪਾਰਗੁੰ॥

''ਕੁਰਞ੍ਜਿਯਫਲੰ ਗਯ੍ਹ, ਬੁਦ੍ਧਸੇਟ੍ਠਸ੍ਸਦਾਸਹੰ।
ਪੁਞ੍ਞਕ੍ਖੇਤ੍ਤਸ੍ਸ ਤਾਦਿਨੋ, ਪਸਨ੍ਨੋ ਸੇਹਿ ਪਾਣਿਭਿ॥

''ਏਕਤਿੰਸੇ ਇਤੋ ਕਪ੍ਪੇ, ਯੰ ਫਲੰ ਅਦਦਿੰ ਤਦਾ।
ਦੁਗ੍ਗਤਿੰ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ, ਫਲਦਾਨਸ੍ਸਿਦੰ ਫਲੰ॥

''ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹੰ…ਪੇ॰… ਕਤੰ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ''ਨ੍ਤਿ॥

ਅਰਹਤ੍ਤੰ ਪਨ ਪਤ੍ਵਾ ''ਸਤ੍ਥਾਰਾ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਅਤ੍ਤਨਾ ਵੁਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ ਉਭਯਮ੍ਪਿ ਗਾਥੰ ''ਹਤ੍ਥਿਕ੍ਖਨ੍ਧਾਵਪਤਿਤ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਪਚ੍ਚੁਦਾਹਾਸਿ। ਤੇਨ ਇਦਮੇਵ ਅਞ੍ਞਾਬ੍ਯਾਕਰਣੰ ਅਹੋਸੀਤਿ।

ਸੋਣਪੋਟਿਰਿਯਪੁਤ੍ਤਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੮. ਨਿਸਭਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਪਞ੍ਚ ਕਾਮਗੁਣੇ ਹਿਤ੍ਵਾਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਨਿਸਭਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਅਯਮ੍ਪਿ ਪੁਰਿਮਬੁਦ੍ਧੇਸੁ ਕਤਾਧਿਕਾਰੋ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਭਵੇ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਉਪਚਿਨਨ੍ਤੋ ਵਿਪਸ੍ਸਿਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਕੁਲਗੇਹੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਵਿਞ੍ਞੁਤੰ ਪਤ੍ਤੋ ਏਕਦਿਵਸੰ ਸਤ੍ਥਾਰੰ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਚਰਨ੍ਤੰ ਦਿਸ੍ਵਾ ਪਸਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੋ ਕਪਿਤ੍ਥਫਲਮਦਾਸਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮੇਨ ਸੁਗਤੀਸੁਯੇਵ ਸੰਸਰਨ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਕੋਲਿਯਜਨਪਦੇ ਕੁਲਗੇਹੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ **ਨਿਸਭੋ**ਤਿ ਲਦ੍ਧਨਾਮੋ ਵਯਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਸਾਕਿਯਕੋਲਿਯਾਨੰ ਸਙ੍ਗਾਮੇ ਬੁਦ੍ਧਾਨੁਭਾਵੰ ਦਿਸ੍ਵਾ ਪਟਿਲਦ੍ਧਸਦ੍ਧੋ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਤਦਹੇਵ ਅਰਹਤ੍ਤੰ ਪਾਪੁਣਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੨.੫੨.੭-੧੧) –

''ਸੁਵਣ੍ਣਵਣ੍ਣੰ ਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੰ, ਆਹੁਤੀਨੰ ਪਟਿਗ੍ਗਹੰ।
ਰਥਿਯੰ ਪਟਿਪਜ੍ਜਨ੍ਤੰ, ਕਪਿਤ੍ਥੰ ਅਦਦਿੰ ਫਲੰ॥

''ਏਕਨਵੁਤਿਤੋ ਕਪ੍ਪੇ, ਯੰ ਫਲੰ ਅਦਦਿੰ ਤਦਾ।
ਦੁਗ੍ਗਤਿੰ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ, ਫਲਦਾਨਸ੍ਸਿਦੰ ਫਲੰ॥

''ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹੰ…ਪੇ॰… ਕਤੰ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ''ਨ੍ਤਿ॥

ਸੋ ਅਰਹਤ੍ਤੰ ਪਨ ਪਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਹਾਯਭਿਕ੍ਖੂ ਪਮਾਦਵਿਹਾਰੇਨ ਕਾਲੰ ਵੀਤਿਨਾਮੇਨ੍ਤੇ ਦਿਸ੍ਵਾ ਤੇ ਓਵਦਨ੍ਤੋ –

੧੯੫.‘‘ਪਞ੍ਚ ਕਾਮਗੁਣੇ ਹਿਤ੍ਵਾ, ਪਿਯਰੂਪੇ ਮਨੋਰਮੇ।
ਸਦ੍ਧਾਯ ਘਰਾ ਨਿਕ੍ਖਮ੍ਮ, ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸਨ੍ਤਕਰੋ ਭਵੇ’’ਤਿ॥ –

ਪਠਮਂ ਗਾਥਂ ਅਭਾਸਿ।

ਤਸ੍ਸਤ੍ਥੋ – ਬਾਲਪੁਥੁਜ੍ਜਨਸ੍ਸ ਪਿਯਾਯਿਤਬ੍ਬਸਭਾਵਤਾਯ **ਪਿਯਰੂਪੇ** ਮਨੁਞ੍ਞਸਭਾਵਤਾਯ **ਮਨੋਰਮੇ** ਰੂਪਾਦਿਕੇ **ਪਞ੍ਚ ਕਾਮਗੁਣੇ** ਕਾਮਕੋਟ੍ਠਾਸੇ **ਹਿਤ੍ਵਾ** ਪਹਾਯ ਪਰਿਚ੍ਚਜਿਤ੍ਵਾ ਕਮ੍ਮਫਲ**ਸਦ੍ਧਾਯ** ਰਤਨਤ੍ਤਯ**ਸਦ੍ਧਾਯ** ਚ ਵਸੇਨ **ਘਰਾ** ਘਰਬਨ੍ਧਨਤੋ **ਨਿਕ੍ਖਮ੍ਮ** ਨਿਕ੍ਖਮਿਤ੍ਵਾ ਪਬ੍ਬਜ੍ਜਂ ਉਪਗਤੋ ਵਿਞ੍ਞੁਜਾਤਿਕੋ ਪਬ੍ਬਜਿਤਕਾਲਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਘਟੇਨ੍ਤੋ ਵਾਯਮਨ੍ਤੋ ਵਟ੍ਟ**ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਅਨ੍ਤਕਰੋ ਭਵੇ** ਭਵੇਯ੍ਯਾਤਿ। ਏਵਂ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਓਵਦਿਤ੍ਵਾ ‘‘ਅਯਂ ਪਰੇ ਏਵ ਸਞ੍ਞਾਪੇਨ੍ਤੋ ਵਿਹਰਤਿ, ‘‘ਸਯਂ ਪਨ ਅਕਾਰਕੋ’ਤਿ ਮਾ ਚਿਨ੍ਤਯਿਤ੍ਥਾ’’ਤਿ ਤੇਸਂ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਟਿਪਨ੍ਨਭਾਵਂ ਪਕਾਸੇਨ੍ਤੋ –

੧੯੬.‘‘ਨਾਭਿਨਨ੍ਦਾਮਿ ਮਰਣਂ, ਨਾਭਿਨਨ੍ਦਾਮਿ ਜੀਵਿਤਂ।
ਕਾਲਞ੍ਚ ਪਟਿਕਙ੍ਖਾਮਿ, ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਪਤਿਸ੍ਸਤੋ’’ਤਿ॥ –

ਦੁਤਿਯਗਾਥਾਯ ਅਞ੍ਞਂ ਬ੍ਯਾਕਾਸਿ। ਤਤ੍ਥ **ਨਾਭਿਨਨ੍ਦਾਮਿ ਮਰਣ**ਨ੍ਤਿ ਮਰਣਂ ਨ ਅਭਿਕਙ੍ਖਾਮਿ। **ਨਾਭਿਨਨ੍ਦਾਮਿ ਜੀਵਿਤ**ਨ੍ਤਿ ਇਦਂ ਪਨ ਤਸ੍ਸ ਕਾਰਣਵਚਨਂ, ਯਸ੍ਮਾ ਨਾਭਿਨਨ੍ਦਾਮਿ ਜੀਵਿਤਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਨਾਭਿਨਨ੍ਦਾਮਿ ਮਰਣਨ੍ਤਿ। ਯੋ ਹਿ ਆਯਤਿਂ ਜਾਤਿਜਰਾਮਰਣਾਯ ਕਿਲੇਸਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰੇ ਆਚਿਨੋਤਿ ਉਪਚਿਨੋਤਿ, ਸੋ ਪੁਨਬ੍ਭਵਾਭਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਂ ਅਭਿਨਨ੍ਦਨ੍ਤੋ ਨਾਨ੍ਤਰਿਯਕਤਾਯ ਅਤ੍ਤਨੋ ਮਰਣਮ੍ਪਿ ਅਭਿਨਨ੍ਦਤਿ ਨਾਮ ਕਾਰਣਸ੍ਸ ਅਪ੍ਪਹੀਨਤ੍ਤਾ, ਖੀਣਾਸਵੋ ਪਨ ਸਬ੍ਬਸੋ ਆਚਯਗਾਮਿਧਮ੍ਮੇ ਪਹਾਯ ਅਪਚਯਗਾਮਿਧਮ੍ਮੇ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤੋ ਪਰਿਞ੍ਞਾਤਵਤ੍ਥੁਕੋ ਸਬ੍ਬਸੋ ਜੀਵਿਤਂ ਅਨਭਿਨਨ੍ਦਨ੍ਤੋ ਮਰਣਮ੍ਪਿ ਅਨਭਿਨਨ੍ਦਤਿ ਨਾਮ ਕਾਰਣਸ੍ਸ ਏਵ ਸੁਪ੍ਪਹੀਨਤ੍ਤਾ। ਤੇਨਾਹ – ‘‘ਨਾਭਿਨਨ੍ਦਾਮਿ ਮਰਣਂ, ਨਾਭਿਨਨ੍ਦਾਮਿ ਜੀਵਿਤ’’ਨ੍ਤਿ। ਯਦਿ ਏਵਂ ਖੀਣਾਸਵਸ੍ਸ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਨਾਭਿਕਙ੍ਖਾ, ਯਾਵ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਨਾ ਅਵਟ੍ਠਾਨਞ੍ਚ ਕਥਨ੍ਤਿ ਆਹ **“ਕਾਲਞ੍ਚ ਪਟਿਕਙ੍ਖਾਮਿ, ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਪਤਿਸ੍ਸਤੋ**”ਤਿ, ਕਿਲੇਸਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਨੇ ਸਿਦ੍ਧੇ ਸਤਿਪਞ੍ਞਾਵੇਪੁਲ੍ਲਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਸਤੋ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਕੇਵਲਂ ਖਨ੍ਧਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਨਕਾਲਂ ਪਟਿਕਙ੍ਖਾਮਿ, ਤਂ ਉਦਿਕ੍ਖਮਾਨੋ ਆਗਮਯਮਾਨੋ ਵਿਹਰਾਮਿ, ਨ ਪਨ ਮੇ ਮਰਣੇ ਜੀਵਿਤੇ ਵਾ ਅਭਿਨਨ੍ਦਨਾ ਅਤ੍ਥਿ ਅਰਹਤ੍ਤਮਗ੍ਗੇਨੇਵ ਤਸ੍ਸ ਸਮੁਗ੍ਘਾਟਿਤਤ੍ਤਾਤਿ।

ਨਿਸਭਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੯. ਉਸਭਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਅਮ੍ਬਪਲ੍ਲਵਸਙ੍ਕਾਸਨ੍ਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਉਸਭਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਅਯਮ੍ਪਿ ਪੁਰਿਮਬੁਦ੍ਧੇਸੁ ਕਤਾਧਿਕਾਰੋ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਭਵੇ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਸਿਖਿਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਕੁਲਗੇਹੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਵਿਞ੍ਞੁਤਂ ਪਤ੍ਤੋ ਏਕਦਿਵਸਂ ਸਤ੍ਥਾਰਂ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਚਰਨ੍ਤਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਪਸਨ੍ਨਮਾਨਸੋ ਕੋਸਮ੍ਬਫਲਂ ਅਦਾਸਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮੇਨ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਸਂਸਰਨ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਕਪਿਲਵਤ੍ਥੁਸ੍ਮਿਂ ਸਾਕਿਯਰਾਜਕੁਲੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ **ਉਸਭੋ**ਤਿ ਲਦ੍ਧਨਾਮੋ ਵਯਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਸਤ੍ਥੁ ਞਾਤਿਸਮਾਗਮੇ ਬੁਦ੍ਧਾਨੁਭਾਵਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਪਟਿਲਦ੍ਧਸਦ੍ਧੋ ਪਬ੍ਬਜਿ। ਸੋ ਪਬ੍ਬਜਿਤਕਾਲਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਸਮਣਧਮ੍ਮਂ ਅਕਤ੍ਵਾ ਦਿਵਾ ਸਙ੍ਗਣਿਕਾਰਾਮੋ ਸਕਲਰਤ੍ਤਿਂ ਨਿਦ੍ਦਾਯਮਾਨੋ ਵੀਤਿਨਾਮੇਤਿ। ਸੋ ਏਕਦਿਵਸਂ ਮੁਟ੍ਠਸ੍ਸਤਿ ਅਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਨਿਦ੍ਦਂ ਓਕ੍ਕਮਨ੍ਤੋ ਸੁਪਿਨੇ ਕੇਸਮਸ੍ਸੁਂ ਓਹਾਰੇਤ੍ਵਾ ਅਮ੍ਬਪਲ੍ਲਵਵਣ੍ਣਂ ਚੀਵਰਂ ਪਾਰੁਪਿਤ੍ਵਾ ਹਤ੍ਥਿਗੀਵਾਯਂ ਨਿਸੀਦਿਤ੍ਵਾ ਨਗਰਂ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਪਵਿਟ੍ਠਂ ਤਤ੍ਥੇਵ ਮਨੁਸ੍ਸੇ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤੇ ਦਿਸ੍ਵਾ ਲਜ੍ਜਾਯ ਹਤ੍ਥਿਕ੍ਖਨ੍ਧਤੋ ਓਰੁਯ੍ਹ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਪਟਿਬੁਦ੍ਧੋ, ‘‘ਈਦਿਸਂ ਨਾਮ ਸੁਪਿਨਂ ਮੁਟ੍ਠਸ੍ਸਤਿਨਾ ਅਸਮ੍ਪਜਾਨੇਨ ਨਿਦ੍ਦਾਯਮਾਨੇਨ ਮਯਾ ਦਿਟ੍ਠ’’ਨ੍ਤਿ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸਂਵੇਗੋ ਵਿਪਸ੍ਸਨਂ ਪਟ੍ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਨਚਿਰਸ੍ਸੇਵ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਾਪੁਣਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੨.੫੨.੧੨-੧੬) –

‘‘ਕਕੁਧਂ ਵਿਲਸਨ੍ਤਂਵ, ਦੇਵਦੇਵਂ ਨਰਾਸਭਂ।
ਰਥਿਯਂ ਪਟਿਪਜ੍ਜਨ੍ਤਂ, ਕੋਸਮ੍ਬਂ ਅਦਦਿਂ ਤਦਾ॥

‘‘ਏਕਤਿਂਸੇ ਇਤੋ ਕਪ੍ਪੇ, ਯਂ ਫਲਂ ਅਦਦਿਂ ਤਦਾ।
ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ, ਫਲਦਾਨਸ੍ਸਿਦਂ ਫਲਂ॥

‘‘ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹਂ...ਪੇ॰... ਕਤਂ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ’’ਨ੍ਤਿ॥

ਅਥ ਥੇਰੋ ਯਥਾਦਿਟ੍ਠਂ ਸੁਪਿਨਂ ਅਙ੍ਕੁਸਂ ਕਤ੍ਵਾ ਅਰਹਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਧਿਗਤਤ੍ਤਾ ਤਸ੍ਸੇਵ ਸੁਪਿਨਸ੍ਸ ਕਿਤ੍ਤਨਵਸੇਨ ਅਞ੍ਞਂ ਬ੍ਯਾਕਰੋਨ੍ਤੋ –

੧੯੭.‘‘ਅਮ੍ਬਪਲ੍ਲਵਸਙ੍ਕਾਸਂ, ਅਂਸੇ ਕਤ੍ਵਾਨ ਚੀਵਰਂ।
ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਹਤ੍ਥਿਗੀਵਾਯਂ, ਗਾਮਂ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਪਾਵਿਸਿਂ॥

੧੯੮.‘‘ਹਤ੍ਥਿਕ੍ਖਨ੍ਧਤੋ ਓਰੁਯ੍ਹ, ਸਂਵੇਗਂ ਅਲਭਿਂ ਤਦਾ।
ਸੋਹਂ ਦਿਤ੍ਤੋ ਤਦਾ ਸਨ੍ਤੋ, ਪਤ੍ਤੋ ਮੇ ਆਸਵਕ੍ਖਯੋ’’ਤਿ॥ – ਗਾਥਾਦ੍ਵਯਮਾਹ।

ਤਤ੍ਥ **ਅਮ੍ਬਪਲ੍ਲਵਸਙ੍ਕਾਸਂ, ਅਂਸੇ ਕਤ੍ਵਾਨ ਚੀਵਰ**ਨ੍ਤਿ ਅਮ੍ਬਪਲ੍ਲਵਾਕਾਰਂ ਪਵਾਲਵਣ੍ਣਂ ਚੀਵਰਂ ਖਨ੍ਧੇ ਕਰਿਤ੍ਵਾ ਉਤ੍ਤਰਾਸਙ੍ਗਂ ਕਰਿਤ੍ਵਾ। **ਗਾਮ**ਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਰਾਜਧਾਨਿਂ ਹਤ੍ਥਿਕ੍ਖਨ੍ਧੇ **ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਪਾਵਿਸਿਂ,** ਪਵਿਟ੍ਠਮਤ੍ਤੋਵ ਮਹਾਜਨੇਨ ਓਲੋਕਿਯਮਾਨੋ **ਹਤ੍ਥਿਕ੍ਖਨ੍ਧਤੋ ਓਰੁਯ੍ਹ** ਠਿਤੋ ਪਟਿਬੁਜ੍ਝਿਂ, ਪਬੁਦ੍ਧੋਵ **ਸਂਵੇਗਂ ਅਲਭਿਂ ਤਦਾ** ‘‘ਮੁਟ੍ਠਸ੍ਸਤਿ ਅਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਨਿਦ੍ਦਾਯੋਕ੍ਕਮਨੇਨ ਏਤਂ ਜਾਤ’’ਨ੍ਤਿ। ਅਪਰੇ ਪਨ ‘‘ਰਾਜਾਵ ਹੁਤ੍ਵਾ ਰਤ੍ਤਿਭਾਗੇ ਏਵਰੂਪਂ ਸੁਪਿਨਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਵਿਭਾਤਾਯ ਰਤ੍ਤਿਯਾ ਹਤ੍ਥਿਕ੍ਖਨ੍ਧਂ ਆਰੁਯ੍ਹ ਨਗਰਵੀਥਿਯਂ ਚਰਨ੍ਤੋ ਤਂ ਸੁਪਿਨਂ ਸਰਿਤ੍ਵਾ ਹਤ੍ਥਿਕ੍ਖਨ੍ਧਤੋ ਓਰੁਯ੍ਹ ਸਂਵੇਗਂ ਲਭਿਤ੍ਵਾ ਸਤ੍ਥੁ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਤ੍ਵਾ ਉਦਾਨਂ ਉਦਾਨੇਨ੍ਤੋ ਇਮਾ ਗਾਥਾ ਅਭਾਸੀ’’ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। **ਦਿਤ੍ਤੋ**ਤਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ਰਾਜਕਾਲੇ ਜਾਤਿਮਦਭੋਗਮਦਾਦਿਪਰਿਦਪ੍ਪਿਤੋ ਸਮਾਨੋ ਸਂਵੇਗਮਲਭਿਨ੍ਤਿ ਯੋਜਨਾ।

ਉਸਭਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੧੦. ਕਪ੍ਪਟਕੁਰਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਅਯਮਿਤਿ ਕਪ੍ਪਟੋਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਕਪ੍ਪਟਕੁਰਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ। ਅਯਮ੍ਪਿ ਪੁਰਿਮਬੁਦ੍ਧੇਸੁ ਕਤਾਧਿਕਾਰੋ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਭਵੇ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਉਪਚਿਨਨ੍ਤੋ ਵਿਪਸ੍ਸਿਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਕੁਲਗੇਹੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਵਿਞ੍ਞੁਤਂ ਪਤ੍ਤੋ ਏਕਦਿਵਸਂ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਵਿਨਤਾਯ ਨਾਮ ਨਦਿਯਾ ਤੀਰੇ ਅਞ੍ਞਤਰਸ੍ਮਿਂ ਰੁਕ੍ਖਮੂਲੇ ਨਿਸਿਨ੍ਨਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਪਸਨ੍ਨਮਾਨਸੋ ਕੇਤਕਪੁਪ੍ਫੇਹਿ ਪੂਜਂ ਅਕਾਸਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮੇਨ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਸਂਸਰਨ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਦੁਗ੍ਗਤਕੁਲੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਯਾਵ ਵਯਪ੍ਪਤ੍ਤਿ, ਤਾਵ ਅਞ੍ਞਂ ਉਪਾਯਂ ਅਜਾਨਨ੍ਤੋ ਕਪ੍ਪਟਖਣ੍ਡਨਿਵਾਸਨੋ ਸਰਾਵਹਤ੍ਥੋ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਕੁਰਂ ਪਰਿਯੇਸਨ੍ਤੋ ਵਿਚਰਿ, ਤੇਨ **ਕਪ੍ਪਟਕੁਰੋ**ਤ੍ਵੇਵ ਪਞ੍ਞਾਯਿਤ੍ਥ। ਸੋ ਵਯਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਤਿਣਂ ਵਿਕ੍ਕਿਣਿਤ੍ਵਾ ਜੀਵਿਕਂ ਕਪ੍ਪੇਨ੍ਤੋ ਏਕਦਿਵਸਂ ਤਿਣਲਾਵਨਤ੍ਥਂ ਅਰਞ੍ਞਂ ਗਤੋ ਤਤ੍ਥ ਅਞ੍ਞਤਰਂ ਖੀਣਾਸਵਤ੍ਥੇਰਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਤਂ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਵਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਨਿਸੀਦਿ। ਤਸ੍ਸ ਥੇਰੋ ਧਮ੍ਮਂ ਕਥੇਸਿ। ਸੋ ਧਮ੍ਮਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਪਟਿਲਦ੍ਧਸਦ੍ਧੋ ‘‘ਕਿਂ ਮੇ ਇਮਾਯ ਕਿਚ੍ਛਜੀਵਿਕਾਯਾ’’ਤਿ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਨਿਵਤ੍ਥਕਪ੍ਪਟਚੋਲ਼ਂ ਏਕਸ੍ਮਿਂ ਠਾਨੇ ਨਿਕ੍ਖਿਪਿ। ਯਦਾ ਚਸ੍ਸ ਅਨਭਿਰਤਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਤਦਾ ਤਂ ਕਪ੍ਪਟਂ ਓਲੋਕੇਨ੍ਤਸ੍ਸ ਅਨਭਿਰਤਿ ਵਿਗਚ੍ਛਤਿ, ਸਂਵੇਗਂ ਪਟਿਲਭਿ। ਏਵਂ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਸਤ੍ਤਕ੍ਖਤ੍ਤੁਂ ਉਪ੍ਪਬ੍ਬਜਿ।

ਤਸ੍ਸ ਤਂ ਕਾਰਣਂ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਗਵਤੋ ਆਰੋਚੇਸੁਂ। ਅਥੇਕਦਿਵਸਂ ਕਪ੍ਪਟਕੁਰੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਧਮ੍ਮਸਭਾਯਂ ਪਰਿਸਪਰਿਯਨ੍ਤੇ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਨਿਦ੍ਦਾਯਤਿ, ਤਂ ਭਗਵਾ ਚੋਦੇਨ੍ਤੋ –

੧੯੯.''ਅਯਮਿਤਿ ਕਪ੍ਪਟੋ ਕਪ੍ਪਟਕੁਰੋ, ਅਚ੍ਛਾਯ ਅਤਿਭਰਿਤਾਯ।
ਅਮਤਘਟਿਕਾਯਂ ਧਮ੍ਮਕਟਮਤ੍ਤੋ, ਕਤਪਦਂ ਝਾਨਾਨਿ ਓਚੇਤੁਂ॥

੨੦੦.''ਮਾ ਖੋ ਤ੍ਵਂ ਕਪ੍ਪਟ ਪਚਾਲੇਸਿ, ਮਾ ਤ੍ਵਂ ਉਪਕਣ੍ਣਮ੍ਹਿ ਤਾਲ਼ੇਸ੍ਸਂ।
ਨ ਹਿ ਤ੍ਵਂ ਕਪ੍ਪਟ ਮਤ੍ਤੁਮਞ੍ਞਾਸਿ, ਸਙ੍ਘਮਜ੍ਝਮ੍ਹਿ ਪਚਲਾਯਮਾਨੋ''ਤਿ॥ –

ਗਾਥਾਦ੍ਵਯਂ ਅਭਾਸਿ।

ਤਤ੍ਥ **ਅਯਮਿਤਿ ਕਪ੍ਪਟੋ ਕਪ੍ਪਟਕੁਰੋ**ਤਿ ਕਪ੍ਪਟਕੁਰੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ''ਅਯਂ ਮਮ ਕਪ੍ਪਟੋ, ਇਮਂ ਪਰਿਦਹਿਤ੍ਵਾ ਯਥਾ ਤਥਾ ਜੀਵਾਮੀ''ਤਿ ਏਵਂ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਮਿਚ੍ਛਾਵਿਤਕ੍ਕੋ **ਅਚ੍ਛਾਯ ਅਤਿਭਰਿਤਾਯ ਅਮਤਘਟਿਕਾਯਂ** ਮਮ ਅਮਤਘਟੇ ਤਹਂ ਤਹਂ ਵਸ੍ਸਨ੍ਤੇ ''ਅਮਤਮਧਿਗਤਂ ਅਹਮਨੁਸਾਸਾਮਿ, ਅਹਂ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਮਿ'' (ਮਹਾਵ॰ ੧੨; ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੮੬; ੨.੩੪੨)। ''ਅਨ੍ਧੀਭੂਤਸ੍ਮਿਂ ਲੋਕਸ੍ਮਿਂ, ਆਹਞ੍ਛਂ ਅਮਤਦੁਨ੍ਦੁਭਿ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ (ਮਹਾਵ॰ ੧੧; ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੮੫; ੨.੩੪੧) ਘੋਸੇਤ੍ਵਾ ਮਯਾ ਧਮ੍ਮਾਮਤੇ ਪਵਸ੍ਸਿਯਮਾਨੇ **ਕਤਪਦਂ ਝਾਨਾਨਿ ਓਚੇਤੁਂ** ਲੋਕਿਯਲੋਕੁਤ੍ਤਰਜ੍ਝਾਨਾਨਿ ਉਪਚੇਤੁਂ ਭਾਵੇਤੁਂ ਕਤਪਦਂ ਕਟਮਗ੍ਗਵਿਹਿਤਭਾਵਨਾਮਗ੍ਗਂ ਇਦਂ ਮਮ ਸਾਸਨਂ, ਤਥਾਪਿ **ਧਮ੍ਮਕਟਮਤ੍ਤੋ** ਮਮ ਸਾਸਨਧਮ੍ਮਤੋ ਉਕ੍ਕਣ੍ਠਚਿਤ੍ਤੋ ਅਪਗਤਮਾਨਸੋ ਕਪ੍ਪਟਕੁਰੋਤਿ ਤਂ ਚੋਦੇਤ੍ਵਾ ਪੁਨਪਿਸ੍ਸ ਸਹੋਡ੍ਢਂ ਚੋਰਂ ਗਣ੍ਹਨ੍ਤੋ ਵਿਯ ਪਮਾਦਵਿਹਾਰਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਮਾ ਖੋ ਤ੍ਵਂ, ਕਪ੍ਪਟ, ਪਚਾਲੇਸੀ"**ਤਿ ਗਾਥਮਾਹ।

ਤਤ੍ਥ **ਮਾ ਖੋ ਤ੍ਵਂ, ਕਪ੍ਪਟ, ਪਚਾਲੇਸੀ**ਤਿ ਤ੍ਵਂ, ਕਪ੍ਪਟਕੁਰ, ''ਮਮ ਧਮ੍ਮਂ ਸੁਣਿਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ ਨਿਸੀਦਿਤ੍ਵਾ ਮਾ ਖੋ ਪਚਾਲੇਸਿ ਮਾ ਪਚਲਾਹਿ ਮਾ ਨਿਦ੍ਦਂ ਉਪਗਚ੍ਛਿ। **ਮਾ ਤ੍ਵਂ ਉਪਕਣ੍ਣਮ੍ਹਿ ਤਾਲ਼ੇਸ੍ਸ**ਨ੍ਤਿ ਤਂ ਨਿਦ੍ਦਾਯਮਾਨਂ ਉਪਕਣ੍ਣਮ੍ਹਿ ਕਣ੍ਣਸਮੀਪੇ ਦੇਸਨਾਹਤ੍ਥੇਨ ਅਹਂ ਮਾ ਪਤਾਲ਼ੇਸ੍ਸਂ। ਯਥਾ ਇਤੋ ਪਰਂ ਕਿਲੇਸਪ੍ਪਹਾਨਾਯ ਅਹਂ ਤਂ ਨ ਓਵਦੇਯ੍ਯਂ, ਤਥਾ ਪਟਿਪਜ੍ਜਾਹੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਨ ਹਿ ਤ੍ਵਂ, ਕਪ੍ਪਟ, ਮਤ੍ਤੁਮਞ੍ਞਾਸੀ**ਤਿ ਤ੍ਵਂ, ਕਪ੍ਪਟ, **ਸਙ੍ਘਮਜ੍ਝਮ੍ਹਿ ਪਚਲਾਯਮਾਨੋ** ਮਤ੍ਤੁਂ ਪਮਾਣਂ ਨ ਵਾ ਮਞ੍ਞਸਿ, ''ਅਯਮਤਿਦੁਲ੍ਲਭੋ ਖਣੋ ਪਟਿਲਦ੍ਧੋ, ਸੋ ਮਾ ਉਪਜ੍ਝਗਾ''ਤਿ ਏਤ੍ਤਕਮ੍ਪਿ ਨ ਜਾਨਾਸਿ, ਪਸ੍ਸ ਯਾਵ ਚ ਤੇ ਅਪਰਦ੍ਧਨ੍ਤਿ ਚੋਦੇਸਿ।

ਏਵਂ ਭਗਵਤਾ ਦ੍ਵੀਹਿ ਗਾਥਾਹਿ ਗਾਲ਼੍ਹਂ ਤਂ ਨਿਗ੍ਗਯ੍ਹ ਚੋਦਨਾਯ ਕਤਾਯ ਅਟ੍ਠਿਵੇਧਵਿਦ੍ਧੋ ਵਿਯ ਚਣ੍ਡਗਜੋ ਮਗ੍ਗਂ ਓਤਰਨ੍ਤੋ ਵਿਯ ਚ ਸਞ੍ਜਾਤਸਂਵੇਗੋ ਵਿਪਸ੍ਸਨਂ ਪਟ੍ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਨਚਿਰਸ੍ਸੇਵ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਾਪੁਣਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੨.੫੨.੧੭-੨੨) –

''ਵਿਨਤਾਨਦਿਯਾ ਤੀਰੇ, ਵਿਹਾਸਿ ਪੁਰਿਸੁਤ੍ਤਮੋ।
ਅਦ੍ਦਸਂ ਵਿਰਜਂ ਬੁਦ੍ਧਂ, ਏਕਗ੍ਗਂ ਸੁਸਮਾਹਿਤਂ॥

''ਮਧੁਗਨ੍ਧਸ੍ਸ ਪੁਪ੍ਫੇਨ, ਕੇਤਕਸ੍ਸ ਅਹਂ ਤਦਾ।
ਪਸਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੋ ਸੁਮਨੋ, ਬੁਦ੍ਧਸੇਟ੍ਠਮਪੂਜਯਿਂ॥

''ਏਕਨਵੁਤਿਤੋ ਕਪ੍ਪੇ, ਯਂ ਪੁਪ੍ਫਮਭਿਪੂਜਯਿਂ।
ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ, ਬੁਦ੍ਧਪੂਜਾਯਿਦਂ ਫਲਂ॥

''ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹਂ...ਪੇ॰... ਕਤਂ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ''ਨ੍ਤਿ॥

ਅਰਹਤ੍ਤੰ ਪਨ ਪਤ੍ਵਾ ਸਤ੍ਥਾਰਾ ਵੁਤ੍ਤਗਾਥਾਦ੍ਵਯਮੇਵ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਰਹਤ੍ਤਾਧਿਗਮਨਸ੍ਸ ਅਙ੍ਕੁਸਭੂਤਨ੍ਤਿ ਪਚ੍ਚੁਦਾਹਾਸਿ। ਤੇਨਸ੍ਸ ਤਦੇਵ ਅਞ੍ਞਾਬ੍ਯਾਕਰਣੰ ਅਹੋਸੀਤਿ।

ਕਪ੍ਪਟਕੁਰਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਚਤੁਤ੍ਥਵਗ੍ਗਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੫. ਪਞ੍ਚਮਵਗ੍ਗੋ

੧. ਕੁਮਾਰਕਸ੍ਸਪਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਅਹੋ ਬੁਦ੍ਧਾ ਅਹੋ ਧਮ੍ਮਾਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਕੁਮਾਰਕਸ੍ਸਪਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਅਯਮ੍ਪਿ ਪੁਰਿਮਬੁਦ੍ਧੇਸੁ ਕਤਾਧਿਕਾਰੋ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਭਵੇ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਉਪਚਿਨਨ੍ਤੋ ਪਦੁਮੁਤ੍ਤਰਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਕੁਲੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਵਿਞ੍ਞੁਤੰ ਪਾਪੁਣਿ। ‘‘ਕੁਲਗੇਹੇ’’ਤਿ ਪਨ ਅਙ੍ਗੁਤ੍ਤਰਟ੍ਠਕਥਾਯੰ (ਅ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧.੧.੨੧੭) ਵੁਤ੍ਤੰ। ਸੋ ਸਤ੍ਥੁ ਸਨ੍ਤਿਕੰ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਧਮ੍ਮੰ ਸੁਣਨ੍ਤੋ ਸਤ੍ਥਾਰੰ ਏਕੰ ਭਿਕ੍ਖੁੰ ਚਿਤ੍ਤਕਥਿਕਾਨੰ ਅਗ੍ਗਟ੍ਠਾਨੇ ਠਪੇਨ੍ਤੰ ਦਿਸ੍ਵਾ ਸਯਮ੍ਪਿ ਤੰ ਠਾਨਨ੍ਤਰੰ ਆਕਙ੍ਖਨ੍ਤੋ ਪਣਿਧਾਨੰ ਕਤ੍ਵਾ ਤਦਨੁਰੂਪਾਨਿ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਕਸ੍ਸਪਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਸਮਣਧਮ੍ਮੰ ਕਤ੍ਵਾ ਸੁਗਤੀਸੁਯੇਵ ਸੰਸਰਨ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਰਾਜਗਹੇ ਸੇਟ੍ਠਿਧੀਤਾਯ ਕੁਚ੍ਛਿਮ੍ਹਿ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿੰ ਗਣ੍ਹਿ। ਸਾ ਕਿਰ ਕੁਮਾਰਿਕਾਕਾਲੇਯੇਵ ਪਬ੍ਬਜਿਤੁਕਾਮਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਮਾਤਾਪਿਤਰੋ ਯਾਚਿਤ੍ਵਾ ਪਬ੍ਬਜ੍ਜੰ ਅਲਭਮਾਨਾ ਕੁਲਘਰੰ ਗਤਾਪਿ ਗਬ੍ਭਸਣ੍ਠਿਤਮ੍ਪਿ ਅਜਾਨਨ੍ਤੀ ਸਾਮਿਕੰ ਆਰਾਧੇਤ੍ਵਾ ਤੇਨ ਅਨੁਞ੍ਞਾਤਾ ਭਿਕ੍ਖੁਨੀਸੁ ਪਬ੍ਬਜਿਤਾ। ਤਸ੍ਸਾ ਗਬ੍ਭਿਨਿਭਾਵੰ ਦਿਸ੍ਵਾ ਭਿਕ੍ਖੁਨਿਯੋ ਦੇਵਦਤ੍ਤੰ ਪੁਚ੍ਛਿੰਸੁ। ਸੋ ‘‘ਅਸ੍ਸਮਣੀ’’ਤਿ ਆਹ। ਪੁਨ ਦਸਬਲੰ ਪੁਚ੍ਛਿੰਸੁ। ਸਤ੍ਥਾ ਉਪਾਲਿਤ੍ਥੇਰੰ ਪਟਿਚ੍ਛਾਪੇਸਿ। ਥੇਰੋ ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਗਰਵਾਸੀਨਿ ਕੁਲਾਨਿ ਵਿਸਾਖਞ੍ਚ ਉਪਾਸਿਕੰ ਪਕ੍ਕੋਸਾਪੇਤ੍ਵਾ ਸਰਾਜਿਕਾਯ ਪਰਿਸਾਯ ਵਿਨਿਚ੍ਛਿਨਨ੍ਤੋ ‘‘ਪੁਰੇ ਲਦ੍ਧੋ ਗਬ੍ਭੋ, ਪਬ੍ਬਜ੍ਜਾ ਅਰੋਗਾ’’ਤਿ ਆਹ। ਸਤ੍ਥਾ ‘‘ਸੁਵਿਨਿਚ੍ਛਿਤੰ ਅਧਿਕਰਣ’’ਨ੍ਤਿ ਥੇਰਸ੍ਸ ਸਾਧੁਕਾਰੰ ਅਦਾਸਿ।

ਸਾ ਭਿਕ੍ਖੁਨੀ ਸੁਵਣ੍ਣਬਿਮ੍ਬਸਦਿਸੰ ਪੁਤ੍ਤੰ ਵਿਜਾਯਿ। ਤੰ ਰਾਜਾ ਪਸੇਨਦਿਕੋਸਲੋ ਪੋਸੇਸਿ। ‘‘ਕਸ੍ਸਪੋ’’ਤਿ ਚਸ੍ਸ ਨਾਮੰ ਅਕੰਸੁ। ਅਪਰਭਾਗੇ ਅਲਙ੍ਕਰਿਤ੍ਵਾ ਸਤ੍ਥੁ ਸਨ੍ਤਿਕੰ ਨੇਤ੍ਵਾ ਪਬ੍ਬਾਜੇਸਿ। ਕੁਮਾਰਕਾਲੇ ਪਬ੍ਬਜਿਤਤ੍ਤਾ ਭਗਵਤਾ ‘‘ਕਸ੍ਸਪੰ ਪਕ੍ਕੋਸਥ, ਇਦੰ ਫਲੰ ਵਾ ਖਾਦਨੀਯੰ ਵਾ ਕਸ੍ਸਪਸ੍ਸ ਦੇਥਾ’’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੇ ‘‘ਕਤਰਕਸ੍ਸਪਸ੍ਸਾ’’ਤਿ। ‘‘ਕੁਮਾਰਕਸ੍ਸਪਸ੍ਸਾ’’ਤਿ। ਏਵੰ ਗਹਿਤਨਾਮਤ੍ਤਾ ਰਞ੍ਞੋ ਪੋਸਾਵਨਿਕਪੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਚ ਵੁਡ੍ਢਕਾਲੇਪਿ **ਕੁਮਾਰਕਸ੍ਸਪੋ**ਤ੍ਵੇਵ ਪਞ੍ਞਾਯਿਤ੍ਥ।

ਸੋ ਪਬ੍ਬਜਿਤਕਾਲਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਚੇਵ ਕਮ੍ਮੰ ਕਰੋਤਿ, ਬੁਦ੍ਧਵਚਨਞ੍ਚ ਉਗ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ। ਅਥ ਤੇਨ ਸਦ੍ਧਿੰ ਪਬ੍ਬਤਮਤ੍ਥਕੇ ਸਮਣਧਮ੍ਮੰ ਕਤ੍ਵਾ ਅਨਾਗਾਮੀ ਹੁਤ੍ਵਾ ਸੁਦ੍ਧਾਵਾਸੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੋ ਮਹਾਬ੍ਰਹ੍ਮਾ ‘‘ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਮੁਖੰ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਮਗ੍ਗਫਲਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਉਪਾਯੰ ਕਰਿਸ੍ਸਾਮੀ’’ਤਿ ਪਞ੍ਚਦਸ ਪਞ੍ਹੇ ਅਭਿਸਙ੍ਖਰਿਤ੍ਵਾ ਅਨ੍ਧਵਨੇ ਵਸਨ੍ਤਸ੍ਸ ਥੇਰਸ੍ਸ ‘‘ਇਮੇ ਪਞ੍ਹੇ ਸਤ੍ਥਾਰੰ ਪੁਚ੍ਛੇਯ੍ਯਾਸੀ’’ਤਿ ਆਚਿਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ ਗਤੋ। ਸੋ ਤੇ ਪਞ੍ਹੇ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਪੁਚ੍ਛਿ। ਭਗਵਾਪਿਸ੍ਸ ਬ੍ਯਾਕਾਸਿ। ਥੇਰੋ ਸਤ੍ਥਾਰਾ ਕਥਿਤਨਿਯਾਮੇਨੇਵ ਤੇ ਉਗ੍ਗਣ੍ਹਿਤ੍ਵਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨੰ ਗਬ੍ਭੰ ਗਣ੍ਹਾਪੇਤ੍ਵਾ ਅਰਹਤ੍ਤੰ ਪਾਪੁਣਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੨.੫੪.੧੫੦-੧੭੭) –

‘‘ਇਤੋ ਸਤਸਹਸ੍ਸਮ੍ਹਿ, ਕਪ੍ਪੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿ ਨਾਯਕੋ।
ਸਬ੍ਬਲੋਕਹਿਤੋ ਵੀਰੋ, ਪਦੁਮੁਤ੍ਤਰਨਾਮਕੋ॥

‘‘ਤਦਾਹੰ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਹੁਤ੍ਵਾ, ਵਿਸ੍ਸੁਤੋ ਵੇਦਪਾਰਗੂ।
ਦਿਵਾਵਿਹਾਰੰ ਵਿਚਰੰ, ਅਦ੍ਦਸੰ ਲੋਕਨਾਯਕੰ॥

''ਚਤੁਸਚ੍ਚੰ ਪਕਾਸੇਨ੍ਤੰ, ਬੋਧਯਨ੍ਤੰ ਸਦੇਵਕੰ।
ਵਿਚਿਤ੍ਤਕਥਿਕਾਨਗ੍ਗੰ, ਵਣ੍ਣਯਨ੍ਤੰ ਮਹਾਜਨੇ॥

''ਤਦਾ ਮੁਦਿਤਚਿਤ੍ਤੋਹੰ, ਨਿਮਨ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਤਥਾਗਤੰ।
ਨਾਨਾਰਤ੍ਤੇਹਿ ਵਤ੍ਥੇਹਿ, ਅਲਙ੍ਕਰਿਤ੍ਵਾਨ ਮਣ੍ਡਪੰ॥

''ਨਾਨਾਰਤਨਪਜ੍ਜੋਤੰ, ਸਸਙ੍ਘੰ ਭੋਜਯਿੰ ਤਹਿੰ।
ਭੋਜਯਿਤ੍ਵਾਨ ਸਤ੍ਤਾਹੰ, ਨਾਨਗ੍ਗਰਸਭੋਜਨੰ॥

''ਨਾਨਾਚਿਤ੍ਤੇਹਿ ਪੁਪ੍ਫੇਹਿ, ਪੂਜਯਿਤ੍ਵਾ ਸਸਾਵਕੰ।
ਨਿਪਚ੍ਚ ਪਾਦਮੂਲਮ੍ਹਿ, ਤੰ ਠਾਨ ਪਤ੍ਥਯਿੰ ਅਹੰ॥

''ਤਦਾ ਮੁਨਿਵਰੋ ਆਹ, ਕਰੁਣੇਕਰਸਾਸਯੋ।
ਪਸ੍ਸਥੇਤੰ ਦਿਜਵਰੰ, ਪਦੁਮਾਨਨਲੋਚਨੰ॥

''ਪੀਤਿਪਾਮੋਜ੍ਜਬਹੁਲੰ , ਸਮੁਗ੍ਗਤਤਨੂਰੁਹੰ।
ਹਾਸਮ੍ਹਿਤਵਿਸਾਲਕ੍ਖੰ, ਮਮ ਸਾਸਨਲਾਲਸੰ॥

''ਪਤਿਤੰ ਪਾਦਮੂਲੇ ਮੇ, ਏਕਾਵਤ੍ਥਸੁਮਾਨਸੰ।
ਏਸ ਪਤ੍ਥੇਤਿ ਤੰ ਠਾਨੰ, ਵਿਚਿਤ੍ਤਕਥਿਕਤ੍ਤਨੰ॥

''ਸਤਸਹਸ੍ਸਿਤੋ ਕਪ੍ਪੇ, ਓਕ੍ਕਾਕਕੁਲਸਮ੍ਭਵੋ।
ਗੋਤਮੋ ਨਾਮ ਗੋਤ੍ਤੇਨ, ਸਤ੍ਥਾ ਲੋਕੇ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ॥

''ਤਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਦਾਯਾਦੋ, ਓਰਸੋ ਧਮ੍ਮਨਿਮ੍ਮਿਤੋ।
ਕੁਮਾਰਕਸ੍ਸਪੋ ਨਾਮ, ਹੇਸ੍ਸਤਿ ਸਤ੍ਥੁ ਸਾਵਕੋ॥

''ਵਿਚਿਤ੍ਤਪੁਪ੍ਫਦੁਸ੍ਸਾਨੰ, ਰਤਨਾਨਞ੍ਚ ਵਾਹਸਾ।
ਵਿਚਿਤ੍ਤਕਥਿਕਾਨੰ ਸੋ, ਅਗ੍ਗਤੰ ਪਾਪੁਣਿਸ੍ਸਤਿ॥

''ਤੇਨ ਕਮ੍ਮੇਨ ਸੁਕਤੇਨ, ਚੇਤਨਾਪਣਿਧੀਹਿ ਚ।
ਜਹਿਤ੍ਵਾ ਮਾਨੁਸੰ ਦੇਹੰ, ਤਾਵਤਿੰਸਮਗਚ੍ਛਹੰ॥

''ਪਰਿਬ੍ਭਮੰ ਭਵਾਭਵੇ, ਰਙ੍ਗਮਜ੍ਝੇ ਯਥਾ ਨਟੋ।
ਸਾਖਮਿਗਤ੍ਰਜੋ ਹੁਤ੍ਵਾ, ਮਿਗਿਯਾ ਕੁਚ੍ਛਿਮੋਕ੍ਕਮਿੰ॥

''ਤਦਾ ਮਯਿ ਕੁਚ੍ਛਿਗਤੇ, ਵਜ੍ਝਵਾਰੋ ਉਪਟ੍ਠਿਤੋ।
ਸਾਖੇਨ ਚਤ੍ਤਾ ਮੇ ਮਾਤਾ, ਨਿਗ੍ਰੋਧੰ ਸਰਣੰ ਗਤਾ॥

''ਤੇਨ ਸਾ ਮਿਗਰਾਜੇਨ, ਮਰਣਾ ਪਰਿਮੋਚਿਤਾ।

ਪਰਿਚੁਜਿਤ੍ਵਾ ਸਪਾਣੰ, ਮਮੇਵੰ ਓਵਦੀ ਤਦਾ॥

‘‘ਨਿਗ੍ਰੋਧਮੇਵ ਸੇਵੇਯਜ, ਨ ਸਾਖਮੁਪਸੰਵਸੇ।
ਨਿਗ੍ਰੋਧਸ੍ਮਿਂ ਮਤੰ ਸੇਯਜੋ, ਯਞ੍ਚੇ ਸਾਖਮ੍ਹਿ ਜੀਵਿਤੰ॥

‘‘ਤੇਨਾਨੁਸਿਟ੍ਠਾ ਮਿਗਯੂਥਪੇਨ, ਅਹਞ੍ਚ ਮਾਤਾ ਚ ਤਥੇਤਰੇ ਚ।
ਆਗਮ੍ਮ ਰਮ੍ਮੰ ਤੁਸਿਤਾਧਿਵਾਸੰ, ਗਤਾ ਪਵਾਸੰ ਸਘਰੰ ਯਥੇਵ॥

‘‘ਪੁਨੇ ਕਸ੍ਸਪਵੀਰਸ੍ਸ, ਅਤ੍ਥਮੇਨੁਮ੍ਹਿ ਸਾਸਨੇ।
ਆਰੁਯ੍ਹ ਸੇਲਸਿਖਰੰ, ਯੁਞ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਜਿਨਸਾਸਨੰ॥

‘‘ਇਦਾਨਾਹੰ ਰਾਜਗਹੇ, ਜਾਤੋ ਸੇਟ੍ਠਿਕੁਲੇ ਅਹੁੰ।
ਆਪਨ੍ਨਸਤ੍ਤਾ ਮੇ ਮਾਤਾ, ਪਬ੍ਬਜਿ ਅਨਗਾਰਿਯੰ॥

‘‘ਸਗਬ੍ਭੰ ਤੰ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾਨ, ਦੇਵਦਤ੍ਤੁਮੁਪਾਨਯੁੰ।
ਸੋ ਅਵੋਚ ਵਿਨਾਸੇਥ, ਪਾਪਿਕੰ ਭਿਕ੍ਖੁਨਿਂ ਇਮੰ॥

‘‘ਇਦਾਨਿਪਿ ਮੁਨਿਨ੍ਦੇਨ, ਜਿਨੇਨ ਅਨੁਕਮ੍ਪਿਤਾ।
ਸੁਖਿਨੀ ਅਜਨੀ ਮਯ੍ਹੰ, ਮਾਤਾ ਭਿਕ੍ਖੁਨੁਪਸ੍ਸਯੇ॥

‘‘ਤੰ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ ਮਹੀਪਾਲੋ, ਕੋਸਲੋ ਮੰ ਅਪੋਸਯਿ।
ਕੁਮਾਰਪਰਿਹਾਨੇਨ, ਨਾਮੇਨਾਹਞ੍ਚ ਕਸ੍ਸਪੋ॥

‘‘ਮਹਾਕਸ੍ਸਪਮਾਗਮ੍ਮ, ਅਹੰ ਕੁਮਾਰਕਸ੍ਸਪੋ।
ਵਮ੍ਮਿਕਸਦਿਸੰ ਕਾਯੰ, ਸੁਤ੍ਵਾ ਬੁਦ੍ਧੇਨ ਦੇਸਿਤੰ॥

‘‘ਤਤੋ ਚਿਤ੍ਤੰ ਵਿਮੁਚ੍ਚਿ ਮੇ, ਅਨੁਪਾਦਾਯ ਸਬ੍ਬਸੋ।
ਪਾਯਾਸਿਂ ਦਮਯਿਤ੍ਵਾਹੰ, ਏਤਦਗ੍ਗਮਪਾਪੁਣਿਂ॥

‘‘ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹੰ...ਪੇ॰... ਕਤੰ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ’’ਨ੍ਤਿ॥

ਅਰਹਤ੍ਤੰ ਪਨ ਪਤ੍ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਕਥਿਕਭਾਵੇਨ ਸਤ੍ਥਾਰਾ ਏਤਦਗ੍ਗੇ ਠਪਿਤੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਂ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ ਰਤਨਤ੍ਤਯਗੁਣਵਿਭਾਵਨਮੁਖੇਨ ਅਞ੍ਞਂ ਬ੍ਯਾਕਰੋਨ੍ਤੋ –

੨੦੧.‘‘ਅਹੋ ਬੁਦ੍ਧਾ ਅਹੋ ਧਮ੍ਮਾ, ਅਹੋ ਨੋ ਸਤ੍ਥੁ ਸਮ੍ਪਦਾ।
ਯਤ੍ਥ ਏਤਾਦਿਸੰ ਧਮ੍ਮੰ, ਸਾਵਕੋ ਸਚ੍ਛਿਕਾਹਿਤਿ॥

੨੦੨.‘‘ਅਸਙ੍ਖੇਯ੍ਯੇਸੁ ਕਪ੍ਪੇਸੁ, ਸਕ੍ਕਾਯਾਧਿਗਤਾ ਅਹੂ।
ਤੇਸਮਯੰ ਪਚ੍ਛਿਮਕੋ, ਚਰਿਮੋਯੰ ਸਮੁਸ੍ਸਯੋ।
ਜਾਤਿਮਰਣਸੰਸਾਰੋ, ਨਤ੍ਥਿ ਦਾਨਿ ਪੁਨਬ੍ਭਵੋ’’ਤਿ॥ – ਗਾਥਾਦ੍ਵਯੰ ਅਭਾਸਿ।

ਤਤ੍ਥ **ਅਹੋ**ਤਿ ਅਚ੍ਛਰਿਯਤ੍ਥੇ ਨਿਪਾਤੋ। **ਬੁਦ੍ਧਾ**ਤਿ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਬੁਦ੍ਧਾ, ਗਾਰਵਵਸੇਨ ਬਹੁਵਚਨੰ, ਅਹੋ ਅਚ੍ਛਰਿਯਾ ਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਧਮ੍ਮਾ**ਤਿ ਪਰਿਯਤ੍ਤਿਧਮ੍ਮੇਨ ਸਦ੍ਧਿੰ ਨਵ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਧਮ੍ਮਾ। **ਅਹੋ ਨੋ ਸਤ੍ਥੁ ਸਮ੍ਪਦਾ**ਤਿ ਅਮ੍ਹਾਕੰ ਸਤ੍ਥੁ ਦਸਬਲਸ੍ਸ ਅਹੋ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯੋ। **ਯਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਯਸ੍ਮਿੰ ਸਤ੍ਥਰਿ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਵਾਸੇਨ। **ਏਤਾਦਿਸੰ ਧਮ੍ਮੰ, ਸਾਵਕੋ ਸਚ੍ਛਿਕਾਹਿਤੀ**ਤਿ ਏਤਾਦਿਸੰ ਏਵਰੂਪੰ ਸੁਵਿਸੁਦ੍ਧਞ੍ਞਾਣਾਭਿਞ੍ਞਾਪਰਿਵਾਰੰ ਅਨਵਸੇਸਕਿਲੇਸਕ੍ਖਯਾਵਹੰ ਸਨ੍ਤੰ ਪਣੀਤੰ ਅਨੁਤ੍ਤਰੰ ਧਮ੍ਮੰ ਸਾਵਕੋਪਿ ਨਾਮ ਸਚ੍ਛਿਕਰਿਸ੍ਸਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਏਵੰਵਿਧਗੁਣਵਿਸੇਸਾਧਿਗਮਹੇਤੁਭੂਤਾ ਅਹੋ ਅਚ੍ਛਰਿਯਾ ਬੁਦ੍ਧਾ ਭਗਵਨ੍ਤੋ, ਅਚ੍ਛਰਿਯਾ ਧਮ੍ਮਗੁਣਾ, ਅਚ੍ਛਰਿਯਾ ਅਮ੍ਹਾਕੰ ਸਤ੍ਥੁ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯੋਤਿ ਰਤਨਤ੍ਤਯਸ੍ਸ ਗੁਣਾਧਿਮੁਤ੍ਤਿੰ ਪਵੇਦੇਸੀਤਿ। ਧਮ੍ਮਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਕਿਤ੍ਤਨੇਨੇਵ ਹਿ ਸਙ੍ਘਸੁਪ੍ਪਟਿਪਤ੍ਤਿ ਕਿਤ੍ਤਿਤਾ ਹੋਤੀਤਿ।

ਏਵੰ ਸਾਧਾਰਣਵਸੇਨ ਦਸ੍ਸਿਤੰ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯੰ ਇਦਾਨਿ ਅਤ੍ਤੂਪਨਾਯਿਕੰ ਕਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ "**ਅਸਙ੍ਖੇਯ੍ਯੇਸੂ**"ਤਿ ਗਾਥਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ **ਅਸਙ੍ਖੇਯ੍ਯੇਸੂ**ਤਿ ਗਣਨਪਥੰ ਵੀਤਿਵਤ੍ਤੇਸੁ ਮਹਾਕਪ੍ਪੇਸੁ। **ਸਕ੍ਕਾਯਾ**ਤਿ ਪਞ੍ਚੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਾ। ਤੇ ਹਿ ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਧਮ੍ਮਸਮੂਹਤਾਯ ''ਸਕ੍ਕਾਯਾ''ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ। **ਅਹੂ**ਤਿ ਨਿਵਤ੍ਤੁਨੂਪਾਯਸ੍ਸ ਅਨਧਿਗਤਤ੍ਤਾ ਅਨਪਗਤਾ ਅਹੇਸੁੰ। **ਤੇਸਮਯੰ ਪਚ੍ਛਿਮਕੋ ਚਰਿਮੋਯੰ ਸਮੁਸ੍ਸਯੋ**ਤਿ ਯਸ੍ਮਾ ਅਯੰ ਸਬ੍ਬਪਚ੍ਛਿਮਕੋ, ਤਤੋ ਏਵ ਚਰਿਮੋ, ਤਸ੍ਮਾ **ਜਾਤਿਮਰਣ**ਸਹਿਤੋ ਖਨ੍ਧਾਦਿਪਟਿਪਾਟਿਸਞ੍ਞਿਤੋ **ਸੰਸਾਰੋ** ਇਦਾਨਿ ਆਯਤਿੰ ਪੁਨਬ੍ਭਵਾਭਾਵਤੋ **ਪੁਨਬ੍ਭਵੋ ਨਤ੍ਥਿ,** ਅਯਮਨ੍ਤਿਮਾ ਜਾਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਕੁਮਾਰਕਸ੍ਸਪਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੨. ਧਮ੍ਮਪਾਲਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਯੋ ਹਵੇ ਦਹਰੋ ਭਿਕ੍ਖੂਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਧਮ੍ਮਪਾਲਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਅਯਮ੍ਪਿ ਪੁਰਿਮਬੁਦ੍ਧੇਸੁ ਕਤਾਧਿਕਾਰੋ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਭਵੇ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਉਪਚਿਨਨ੍ਤੋ ਅਤ੍ਥਦਸ੍ਸਿਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਕੁਲਗੇਹੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਵਿਞ੍ਞੁਤੰ ਪਤ੍ਤੋ ਕੇਨਚਿਦੇਵ ਕਰਣੀਯੇਨ ਵਨਨ੍ਤੰ ਉਪਗਤੋ ਸਤ੍ਥਾਰੰ ਦਿਸ੍ਵਾ ਪਸਨ੍ਨਮਾਨਸੋ ਪਿਲਕ੍ਖਫਲਮਦਾਸਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮੇਨ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਸੰਸਰਨ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਸਤ੍ਥਰਿ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬੁਤੇ ਅਵਨ੍ਤਿਰਟ੍ਠੇ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਕੁਲੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ **ਧਮ੍ਮਪਾਲੋ**ਤਿ ਲਦ੍ਧਨਾਮੋ ਵਯਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਤਕ੍ਕਸਿਲੰ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਸਿਪ੍ਪੰ ਉਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਪਟਿਨਿਵਤ੍ਤੇਨ੍ਤੋ ਅਨ੍ਤਰਾਮਗ੍ਗੇ ਏਕਸ੍ਮਿੰ ਵਿਹਾਰੇ ਅਞ੍ਞਤਰੰ ਥੇਰੰ ਦਿਸ੍ਵਾ ਤਸ੍ਸ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਧਮ੍ਮੰ ਸੁਤ੍ਵਾ ਪਟਿਲਦ੍ਧਸਦ੍ਧੋ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨੰ ਵਡ੍ਢੇਤ੍ਵਾ ਛਲਭਿਞ੍ਞੋ ਅਹੋਸਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੧.੩੯.੨੧-੨੫) –

''ਵਨਨ੍ਤਰੇ ਬੁਦ੍ਧੰ ਦਿਸ੍ਵਾ, ਅਤ੍ਥਦਸ੍ਸਿੰ ਮਹਾਯਸੰ।
ਪਸਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੋ ਸੁਮਨੋ, ਪਿਲਕ੍ਖਸ੍ਸਾਦਦਿੰ ਫਲੰ॥

''ਅਟ੍ਠਾਰਸੇ ਕਪ੍ਪਸਤੇ, ਯੰ ਫਲਮਦਦਿੰ ਤਦਾ।
ਦੁਗ੍ਗਤਿੰ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ, ਫਲਦਾਨਸ੍ਸਿਦੰ ਫਲੰ॥

''ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹੰ...ਪੇ॰... ਕਤੰ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ''ਨ੍ਤਿ॥

ਛਲਭਿਞ੍ਞੋ ਪਨ ਹੁਤ੍ਵਾ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਸੁਖੇਨ ਵੀਤਿਨਾਮੇਨ੍ਤੋ ਏਕਦਿਵਸੰ ਤਸ੍ਮਿੰ ਵਿਹਾਰੇ ਦ੍ਵੇ ਸਾਮਣੇਰੇ ਰੁਕ੍ਖਗ੍ਗੇ ਪੁਪ੍ਫਾਨਿ ਓਚਿਨਨ੍ਤੇ ਆਰੂਲ੍ਹਸਾਖਾਯ ਭਗ੍ਗਾਯ ਪਤਨ੍ਤੇ ਦਿਸ੍ਵਾ ਥੇਰੋ ਇਦ੍ਧਾਨੁਭਾਵੇਨ ਹਤ੍ਥੇਨ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਅਰੋਗੇਯੇਵ ਭੂਮਿਯੰ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਤੇਸੰ ਸਾਮਣੇਰਾਨੰ ਧਮ੍ਮੰ ਦੇਸੇਨ੍ਤੋ –

੨੦੩.''ਯੋ ਹਵੇ ਦਹਰੋ ਭਿਕ੍ਖੁ, ਯੁਞ੍ਜਤਿ ਬੁਦ੍ਧਸਾਸਨੇ।
ਜਾਗਰੋ ਸ ਹਿ ਸੁਤ੍ਤੇਸੁ, ਅਮੋਘੰ ਤਸ੍ਸ ਜੀਵਿਤੰ॥

੨੦੪.‘‘ਤਸ੍ਮਾ ਸਦ੍ਧਞ੍ਚ ਸੀਲਞ੍ਚ, ਪਸਾਦਂ ਧਮ੍ਮਦਸ੍ਸਨਂ।
ਅਨੁਯੁਞ੍ਜੇਥ ਮੇਧਾਵੀ, ਸਰਂ ਬੁਦ੍ਧਾਨ ਸਾਸਨ’’ਨ੍ਤਿ॥ – ਇਮਾ ਦ੍ਵੇ ਗਾਥਾ ਅਭਾਸਿ।

ਤਤ੍ਥ **ਯੋ**ਤਿ ਅਨਿਯਮਵਚਨਂ। **ਹਵੇ**ਤਿ ਦਲ਼੍ਹਤ੍ਥੇ ਨਿਪਾਤੋ। **ਦਹਰੋ**ਤਿ ਤਰੁਣੋ। ਭਿਕ੍ਖਤੀਤਿ **ਭਿਕ੍ਖੁ। ਯੁਞ੍ਜਤੀ**ਤਿ ਘਟਤਿ ਵਾਯਮਤਿ। **ਜਾਗਰੋ**ਤਿ ਜਾਗਰਣਧਮ੍ਮਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ। **ਸੁਤ੍ਤੇਸੂ**ਤਿ ਸੁਪਨ੍ਤੇਸੁ। ਇਦਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ **ਯੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਦਹਰੋ**ਵ ਸਮਾਨੋ ਤਰੁਣੋ ‘‘ਤਥਾਹਂ ਪਚ੍ਛਾ ਵੁਡ੍ਢਕਾਲੇ ਜਾਨਿਸ੍ਸਾਮੀ’’ਤਿ ਅਚਿਨ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਬੁਦ੍ਧਾਨਂ **ਸਾਸਨੇ** ਅਪ੍ਪਮਾਦਪਟਿਪਤ੍ਤਿਯਂ **ਯੁਞ੍ਜਤਿ** ਸਮਥਵਿਪਸ੍ਸਨਾਭਾਵਨਾਯ ਯੋਗਂ ਕਰੋਤਿ, ਸੋ **ਸੁਤ੍ਤੇਸੁ** ਅਵਿਜ੍ਜਾਨਿਦ੍ਦਾਯ ਸੁਤ੍ਤੇਸੁ ਪਮਤ੍ਤੇਸੁ ਸਦ੍ਧਾਦਿਜਾਗਰਧਮ੍ਮਸਮਨ੍ਨਾਗਮੇਨ **ਜਾਗਰੋ,** ਤਤੋ ਏਵ ਅਤ੍ਤਹਿਤਪਰਹਿਤਪਾਰਿਪੂਰਿਯਾ **ਅਮੋਘਂ** ਅਵਞ੍ਝਂ **ਤਸ੍ਸ ਜੀਵਿਤਂ,** ਯਸ੍ਮਾ ਚ ਏਤਦੇਵਂ, **ਤਸ੍ਮਾ ਸਦ੍ਧਞ੍ਚ** ‘‘ਅਤ੍ਥਿ ਕਮ੍ਮਂ ਅਤ੍ਥਿ ਕਮ੍ਮਵਿਪਾਕੋ’’ਤਿਆਦਿਨਯਪ੍ਪਵਤ੍ਤਂ ਕਮ੍ਮਫਲਸਦ੍ਧਞ੍ਚ, ਸਦ੍ਧੂਪਨਿਬਨ੍ਧਤ੍ਤਾ ਸੀਲਸ੍ਸ ਤਦੁਪਨਿਸ੍ਸਯਂ ਚਤੁਪਾਰਿਸੁਦ੍ਧਿ**ਸੀਲਞ੍ਚ** , ‘‘ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ ਭਗਵਾ, ਸ੍ਵਾਕ੍ਖਾਤੋ ਧਮ੍ਮੋ, ਸੁਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਸਙ੍ਘੋ’’ਤਿ ਏਵਂ ਪਵਤ੍ਤੁਰਤਨਤ੍ਤਯ**ਪ੍ਪਸਾਦਞ੍ਚ** , ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਪਞ੍ਞਾਸਹਿਤਾਯ ਮਗ੍ਗਪਞ੍ਞਾਯ ਪਰਿਞ੍ਞਾਦਿਵਸੇਨ ਚਤੁਸਚ੍ਚ**ਧਮ੍ਮਦਸ੍ਸਨਞ੍ਚ ਮੇਧਾਵੀ** ਧਮ੍ਮੋਜਪਞ੍ਞਾਯ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ **ਬੁਦ੍ਧਾਨਂ ਸਾਸਨਂ** ਓਵਾਦਂ ਅਨੁਸਿਟ੍ਠਿਂ ਅਨੁਸ੍ਸਰਨ੍ਤੋ ਆਦਿਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਸੀਸਂ ਅਜ੍ਝੁਪੇਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ **ਅਨੁਯੁਞ੍ਜੇਥ,** ਤਤ੍ਥ ਅਨੁਯੋਗਂ ਆਤਪ੍ਪਂ ਕਰੇਯ੍ਯਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਧਮ੍ਮਪਾਲਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੩. ਬ੍ਰਹ੍ਮਾਲਿਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਕਸ੍ਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਸਮਥਙ੍ਗਤਾਨੀਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਬ੍ਰਹ੍ਮਾਲਿਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਅਯਮ੍ਪਿ ਪੁਰਿਮਬੁਦ੍ਧੇਸੁ ਕਤਾਧਿਕਾਰੋ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਭਵੇ ਵਿਵਟ੍ਟੂਪਨਿਸ੍ਸਯਂ ਕੁਸਲਂ ਉਪਚਿਨਨ੍ਤੋ ਵਿਪਸ੍ਸਿਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਕੁਲਗੇਹੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਵਿਞ੍ਞੁਤਂ ਪਤ੍ਤੋ ਏਕਦਿਵਸਂ ਸਤ੍ਥਾਰਂ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਚਰਨ੍ਤਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਪਸਨ੍ਨਮਾਨਸੋ ਵਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਪਾਦਫਲਂ ਅਦਾਸਿ। ਸਤ੍ਥਾ ਅਨੁਮੋਦਨਂ ਵਤ੍ਵਾ ਪਕ੍ਕਾਮਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮੇਨ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਸਂਸਰਨ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਕੋਸਲਰਟ੍ਠੇ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਕੁਲੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ **ਬ੍ਰਹ੍ਮਾਲੀ**ਤਿ ਲਦ੍ਧਨਾਮੋ ਵਿਞ੍ਞੁਤਂ ਪਤ੍ਤੋ ਹੇਤੁਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਚੋਦਿਯਮਾਨੋ ਸਂਸਾਰੇ ਸਞ੍ਜਾਤਸਂਵੇਗੋ ਤਾਦਿਸੇਨ ਕਲ੍ਯਾਣਮਿਤ੍ਤਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਯੇਨ ਬੁਦ੍ਧਸਾਸਨੇ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਪਤਿਰੂਪਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਅਰਞ੍ਞੇ ਵਿਹਰਨ੍ਤੋ ਞਾਣਸ੍ਸ ਪਰਿਪਾਕਗਤਤ੍ਤਾ ਨਚਿਰਸ੍ਸੇਵ ਵਿਪਸ੍ਸਨਂ ਵਡ੍ਢੇਤ੍ਵਾ ਛਲ਼ਭਿਞ੍ਞੋ ਅਹੋਸਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੨.੫੧.੬੩-੬੭) –

‘‘ਸੁਵਣ੍ਣਵਣ੍ਣਂ ਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਂ, ਆਹੁਤੀਨਂ ਪਟਿਗ੍ਗਹਂ।
ਰਥਿਯਂ ਪਟਿਪਜ੍ਜਨ੍ਤਂ, ਪਾਦਫਲਂ ਅਦਾਸਹਂ॥

‘‘ਏਕਨਵੁਤਿਤੋ ਕਪ੍ਪੇ, ਯਂ ਫਲਂ ਅਦਦਿਂ ਤਦਾ।
ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ, ਫਲਦਾਨਸ੍ਸਿਦਂ ਫਲਂ॥

‘‘ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹਂ…ਪੇ॰… ਕਤਂ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ’’ਨ੍ਤਿ॥

ਛਲ਼ਭਿਞ੍ਞੋ ਪਨ ਹੁਤ੍ਵਾ ਮਗ੍ਗਸੁਖੇਨ ਫਲਸੁਖੇਨ ਵੀਤਿਨਾਮੇਨ੍ਤੋ ਏਕਦਿਵਸਂ ਪਧਾਨਪਰਿਗ੍ਗਾਹਕੇਨ ਥੇਰੇਨ ਤਸ੍ਮਿਂ ਅਰਞ੍ਞਾਯਤਨੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਉਦ੍ਦਿਸ੍ਸ ਵੁਤ੍ਤਂ ਪਧਾਨਾਨੁਯੋਗਂ ਪਰਿਗ੍ਗਣ੍ਹਨ੍ਤੋ –

੨੦੫.‘‘ਕਸ੍ਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਸਮਥਙ੍ਗਤਾਨਿ, ਅਸ੍ਸਾ ਯਥਾ ਸਾਰਥਿਨਾ ਸੁਦਨ੍ਤਾ।
ਪਹੀਨਮਾਨਸ੍ਸ ਅਨਾਸਵਸ੍ਸ, ਦੇਵਾਪਿ ਕਸ੍ਸ ਪਿਹਯਨ੍ਤਿ ਤਾਦਿਨੋ॥

੨੦੬.‘‘ਮਯਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਸਮਥਙ੍ਗਤਾਨਿ, ਅਸ੍ਸਾ ਯਥਾ ਸਾਰਥਿਨਾ ਸੁਦਨ੍ਤਾ।
ਪਹੀਨਮਾਨਸ੍ਸ ਅਨਾਸਵਸ੍ਸ, ਦੇਵਾਪਿ ਮਯ੍ਹਂ ਪਿਹਯਨ੍ਤਿ ਤਾਦਿਨੋ’’ਤਿ॥ –

ਗਾਥਾਦ੍ਵਯਂ ਅਭਾਸਿ।

ਤਸ੍ਸਤ੍ਥੋ – ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਅਰਞ੍ਞਾਯਤਨੇ ਵਸਨ੍ਤੇਸੁ ਭਿਕ੍ਖੂਸੁ **ਕਸ੍ਸ** ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਥੇਰਸ੍ਸ ਵਾ ਨਵਸ੍ਸ ਵਾ ਮਜ੍ਝਿਮਸ੍ਸ ਵਾ ਛੇਕੇਨ **ਸਾਰਥਿਨਾ ਸੁਦਨ੍ਤਾ ਅਸ੍ਸਾ** ਵਿਯ ਮਨਚ੍ਛਟ੍ਠਾਨਿ **ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਸਮਥਂ** ਦਨ੍ਤਭਾਵਂ ਨਿਬ੍ਬਿਸੇਵਨਭਾਵਂ **ਗਤਾਨਿ**। ਕਸ੍ਸ ਨਵਵਿਧਮ੍ਪਿ ਮਾਨਂ ਪਹਾਯ ਠਿਤਤ੍ਤਾ **ਪਹੀਨਮਾਨਸ੍ਸ** ਚਤੁਨ੍ਨਮ੍ਪਿ ਆਸਵਾਨਂ ਅਭਾਵੇਨ **ਅਨਾਸਵਸ੍ਸ** ਇਟ੍ਠਾਦੀਸੁ ਤਾਦਿਲਕ੍ਖਣਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ **ਤਾਦਿਨੋ ਦੇਵਾਪਿ ਪਿਹਯਨ੍ਤਿ** ਮਨੁਸ੍ਸਾਪਿ ਸਮ੍ਮਾਪਟਿਪਤ੍ਤਿਦਸ੍ਸਨਾਦਿਨਾ ਚ ਆਦਰੇਨ ਪਤ੍ਥੇਨ੍ਤੀਤਿ।

ਤਤ੍ਥ ਚ ਗਾਥਾਯਂ ਪੁਰਿਮਙ੍ਗੇਨ ਅਨਾਗਾਮਿਮਗ੍ਗਾਧਿਗਮੋ ਪੁਟ੍ਠੋ, ਅਨਾਗਾਮਿਨੋਪਿ ਹਿ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਪਹੀਨਕਾਮਰਾਗਬ੍ਯਾਪਾਦਤਾਯ ਸਮਥਂ ਨਿਬ੍ਬਿਸੇਵਨਤਂ ਗਤਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਇਤਰੇਨ ਅਰਹਤ੍ਤਮਗ੍ਗਪਟਿਲਾਭੋ, ਅਰਹਾ ਹਿ ‘‘ਪਹੀਨਮਾਨੋ ਅਨਾਸਵੋ ਤਾਦੀ’’ਤਿ ਚ ਵੁਚ੍ਚਤਿ।

ਅਥਾਯਸ੍ਮਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮਾਲਿ ਪਧਾਨਪਰਿਗ੍ਗਾਹਕੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **“ਕਸ੍ਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨੀ”**ਤਿ ਗਾਥਂ ਪਚ੍ਚੁਨ੍ਭਾਸਿ। ਤਦਤ੍ਥਂ ਅਤ੍ਤੂਪਨਾਯਿਕਵਸੇਨ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜੇਨ੍ਤੋ **“ਮਯਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨੀ”**ਤਿਆਦਿਕਾਯ ਦੁਤਿਯਗਾਥਾਯ ਅਞ੍ਞਂ ਬ੍ਯਾਕਾਸਿ, ਤਤ੍ਥ **ਮਯਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨੀ**ਤਿ ਮਮ ਚਕ੍ਖਾਦੀਨਿ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ। ਸੇਸਂ ਵੁਤ੍ਤਨਯਮੇਵ।

ਬ੍ਰਹ੍ਮਾਲਿਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੪. ਮੋਘਰਾਜਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਛਵਿਪਾਪਕ ਚਿਤ੍ਤਭਦ੍ਦਕਾਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਮੋਘਰਾਜਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਅਯਮ੍ਪਿ ਪੁਰਿਮਬੁਦ੍ਧੇਸੁ ਕਤਾਧਿਕਾਰੋ ਪਦੁਮੁਤ੍ਤਰਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਕੁਲਗੇਹੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਵਿਞ੍ਞੁਤਂ ਪਤ੍ਤੋ ਏਕਦਿਵਸਂ ਸਤ੍ਥੁ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਧਮ੍ਮਂ ਸੁਣਨ੍ਤੋ ਸਤ੍ਥਾਰਂ ਏਕਂ ਭਿਕ੍ਖੁਂ ਲੂਖਚੀਵਰਧਰਾਨਂ ਅਗ੍ਗਟ੍ਠਾਨੇ ਠਪੇਨ੍ਤਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਤਂ ਠਾਨਨ੍ਤਰਂ ਆਕਙ੍ਖਨ੍ਤੋ ਪਣਿਧਾਨਂ ਕਤ੍ਵਾ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਭਵੇ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਅਤ੍ਥਦਸ੍ਸਿਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਕੁਲੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾਨਂ ਵਿਜ੍ਜਾਸਿਪ੍ਪੇਸੁ ਨਿਪ੍ਫਤ੍ਤਿਂ ਗਤੋ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਮਾਣਵੇ ਵਿਜ੍ਜਾਸਿਪ੍ਪਾਨਿ ਸਿਕ੍ਖਾਪੇਨ੍ਤੋ ਏਕਦਿਵਸਂ ਅਤ੍ਥਦਸ੍ਸਿਂ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘਪਰਿਵੁਤਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਪਸਨ੍ਨਮਾਨਸੋ ਪਞ੍ਚਪਤਿਟ੍ਠਿਤੇਨ ਵਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਸਿਰਸਿ ਅਞ੍ਜਲਿਂ ਕਤ੍ਵਾ ‘‘ਯਾਵਤਾ ਰੂਪਿਨੋ ਸਤ੍ਤਾ’’ਤਿਆਦਿਨਾ ਛਹਿ ਗਾਥਾਹਿ ਅਭਿਤ੍ਥਵਿਤ੍ਵਾ ਭਾਜਨਂ ਪੂਰੇਤ੍ਵਾ ਮਧੁਂ ਉਪਨਾਮੇਸਿ। ਸਤ੍ਥਾ ਮਧੁਂ ਪਟਿਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਅਨੁਮੋਦਨਂ ਅਕਾਸਿ।

ਸੋ ਤੇਨ ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮੇਨ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਸਂਸਰਨ੍ਤੋ ਕਸ੍ਸਪਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਕਟ੍ਠਵਾਹਨਸ੍ਸ ਨਾਮ ਰਞ੍ਞੋ ਅਮਚ੍ਚੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਤੇਨ ਸਤ੍ਥੁ ਆਨਯਨਤ੍ਥਂ ਪੁਰਿਸਸਹਸ੍ਸੇਨ ਪੇਸਿਤੋ ਸਤ੍ਥੁ ਸਨ੍ਤਿਕਂ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਧਮ੍ਮਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਪਟਿਲਦ੍ਧਸਦ੍ਧੋ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਵੀਸਤਿਵਸ੍ਸਸਹਸ੍ਸਾਨਿ ਸਮਣਧਮ੍ਮਂ ਕਤ੍ਵਾ ਤਤੋ ਚੁਤੋ ਏਕਂ ਬੁਦ੍ਧਨ੍ਤਰਂ ਸੁਗਤੀਸੁਯੇਵ ਪਰਿਵਤ੍ਤੇਨ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਕੁਲੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ **ਮੋਘਰਾਜਾ**ਤਿ ਲਦ੍ਧਨਾਮੋ ਬਾਵਰੀਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਸ੍ਸ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਉਗ੍ਗਹਿਤਸਿਪ੍ਪੋ ਸਂਵੇਗਜਾਤੋ ਤਾਪਸਪਬ੍ਬਜ੍ਜਂ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਤਾਪਸਸਹਸ੍ਸਪਰਿਵਾਰੋ ਅਜਿਤਾਦੀਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਤ੍ਥੁ ਸਨ੍ਤਿਕਂ ਪੇਸਿਤੋ ਤੇਸਂ ਪਨ੍ਨਰਸਮੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਪਞ੍ਹੇ ਪੁਚ੍ਛਿਤ੍ਵਾ ਪਞ੍ਹਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਪਰਿਯੋਸਾਨੇ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਾਪੁਣਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੧.੪.੬੪-੮੩) –

‘‘ਅਤ੍ਥਦਸ੍ਸੀ ਤੁ ਭਗਵਾ, ਸਯਮ੍ਭੂ ਅਪਰਾਜਿਤੋ।
ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘਪਰਿਬ੍ਯੂਲ੍ਹੋ, ਰਥਿਯਂ ਪਟਿਪਜ੍ਜਥ॥

‘‘ਸਿਸ੍ਸੇਹਿ ਸਮ੍ਪਰਿਵੁਤੋ, ਘਰਮ੍ਹਾ ਅਭਿਨਿਕ੍ਖਮਿਂ।
ਨਿਕ੍ਖਮਿਤ੍ਵਾਨਹਂ ਤਤ੍ਥ, ਅਦ੍ਦਸਂ ਲੋਕਨਾਯਕਂ॥

‘‘ਅਭਿਵਾਦਿਯ ਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਂ, ਸਿਰੇ ਕਤ੍ਵਾਨ ਅਞ੍ਜਲਿਂ।
ਸਕਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਸਾਦੇਤ੍ਵਾ, ਸਨ੍ਥਵਿਂ ਲੋਕਨਾਯਕਂ॥

‘‘ਯਾਵਤਾ ਰੂਪਿਨੋ ਸਤ੍ਤਾ, ਅਰੂਪੀ ਵਾ ਅਸਞ੍ਞਿਨੋ।
ਸਬ੍ਬੇ ਤੇ ਤਵ ਞਾਣਮ੍ਹਿ, ਅਨ੍ਤੋ ਹੋਨ੍ਤਿ ਸਮੋਗਧਾ॥

‘‘ਸੁਖੁਮਚ੍ਛਿਕਜਾਲੇਨ, ਉਦਕਂ ਯੋ ਪਰਿਕ੍ਖਿਪੇ।
ਯੇ ਕੇਚਿ ਉਦਕੇ ਪਾਣਾ, ਅਨ੍ਤੋਜਾਲੇ ਭਵਨ੍ਤਿ ਤੇ॥

‘‘ਯੇਸਞ੍ਚ ਚੇਤਨਾ ਅਤ੍ਥਿ, ਰੂਪਿਨੋ ਚ ਅਰੂਪਿਨੋ।
ਸਬ੍ਬੇ ਤੇ ਤਵ ਞਾਣਮ੍ਹਿ, ਅਨ੍ਤੋ ਹੋਨ੍ਤਿ ਸਮੋਗਧਾ॥

‘‘ਸਮੁਦ੍ਧਰਸਿਮਂ ਲੋਕਂ, ਅਨ੍ਧਕਾਰਸਮਾਕੁਲਂ।
ਤਵ ਧਮ੍ਮਂ ਸੁਣਿਤ੍ਵਾਨ, ਕਙ੍ਖਾਸੋਤਂ ਤਰਨ੍ਤਿ ਤੇ॥

‘‘ਅਵਿਜ੍ਜਾਨਿਵੁਤੇ ਲੋਕੇ, ਅਨ੍ਧਕਾਰੇਨ ਓਤ੍ਥਟੇ।
ਤਵ ਞਾਣਮ੍ਹਿ ਜੋਤਨ੍ਤੇ, ਅਨ੍ਧਕਾਰਾ ਪਧਂਸਿਤਾ॥

‘‘ਤੁਵਂ ਚਕ੍ਖੁਸਿ ਸਬ੍ਬੇਸਂ, ਮਹਾਤਮਪਨੂਦਨੋ।
ਤਵ ਧਮ੍ਮਂ ਸੁਣਿਤ੍ਵਾਨ, ਨਿਬ੍ਬਾਯਤਿ ਬਹੁਜ੍ਜਨੋ॥

‘‘ਪੁਟਕਂ ਪੂਰਯਿਤ੍ਵਾਨ, ਮਧੁਖੁਦ੍ਦਮਨੇਲ਼ਕਂ।
ਉਭੋ ਹਤ੍ਥੇਹਿ ਪਗ੍ਗਯ੍ਹ, ਉਪਨੇਸਿਂ ਮਹੇਸਿਨੋ॥

‘‘ਪਟਿਗ੍ਗਣ੍ਹਿ ਮਹਾਵੀਰੋ, ਸਹਤ੍ਥੇਨ ਮਹਾ ਇਸਿ।
ਭੁਞ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਤਞ੍ਚ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੂ, ਵੇਹਾਸਂ ਨਭਮੁਗ੍ਗਮਿ॥

‘‘ਅਨ੍ਤਲਿਕ੍ਖੇ ਠਿਤੋ ਸਤ੍ਥਾ, ਅਤ੍ਥਦਸ੍ਸੀ ਨਰਾਸਭੋ।
ਮਮ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਸਾਦੇਨ੍ਤੋ, ਇਮਾ ਗਾਥਾ ਅਭਾਸਥ॥

‘‘ਯੇਨਿਦਂ ਥਵਿਤਂ ਞਾਣਂ, ਬੁਦ੍ਧਸੇਟ੍ਠੋ ਚ ਥੋਮਿਤੋ।
ਤੇਨ ਚਿਤ੍ਤਪ੍ਪਸਾਦੇਨ, ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਸੋ ਨ ਗਚ੍ਛਤਿ॥

‘‘ਚਤੁਦ੍ਦਸਞ੍ਚ ਖਤ੍ਤੁਂ ਸੋ, ਦੇਵਰਜ੍ਜਂ ਕਰਿਸ੍ਸਤਿ।
ਪਥਬਜਾ ਰਜ੍ਜਂ ਅਟ੍ਠਸਤਂ, ਵਸੁਧਂ ਆਵਸਿਸ੍ਸਤਿ॥

‘‘ਪਞ੍ਚੇਵ ਸਤਕ੍ਖਤ੍ਤੁਞ੍ਚ, ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ।

ਪਦੇਸਰਜ੍ਜਂ ਅਸਙ੍ਖੇਯ੍ਯਂ, ਮਹਿਯਾ ਕਾਰਯਿਸ੍ਸਤਿ॥

‘‘ਅਜ੍ਝਾਯਕੋ ਮਨ੍ਤਧਰੋ, ਤਿਣ੍ਣਂ ਵੇਦਾਨ ਪਾਰਗੂ।
ਗੋਤਮਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ, ਸਾਸਨੇ ਪਬ੍ਬਜਿਸ੍ਸਤਿ॥

‘‘ਗਮ੍ਭੀਰਂ ਨਿਪੁਣਂ ਅਤ੍ਥਂ, ਞਾਣੇਨ ਵਿਚਿਨਿਸ੍ਸਤਿ।
ਮੋਘਰਾਜਾਤਿ ਨਾਮੇਨ, ਹੇਸ੍ਸਤਿ ਸਤ੍ਥੁ ਸਾਵਕੋ॥

‘‘ਤੀਹਿ ਵਿਜ੍ਜਾਹਿ ਸਮ੍ਪਨ੍ਨਂ, ਕਤਕਿਚ੍ਚਮਨਾਸਵਂ।
ਗੋਤਮੋ ਸਤ੍ਥਵਾਹਗ੍ਗੋ, ਏਤਦਗ੍ਗੇ ਠਪੇਸ੍ਸਤਿ॥

‘‘ਹਿਤ੍ਵਾ ਮਾਨੁਸਕਂ ਯੋਗਂ, ਛੇਤ੍ਵਾਨ ਭਵਬਨ੍ਧਨਂ।
ਸਬ੍ਬਾਸਵੇ ਪਰਿਞ੍ਞਾਯ, ਵਿਹਰਾਮਿ ਅਨਾਸਵੋ॥

‘‘ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹਂ...ਪੇ॰... ਕਤਂ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ’’ਨ੍ਤਿ॥

ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਨ ਪਤ੍ਵਾ ਸਤ੍ਥੁਲੂਖਂ ਸੁਤ੍ਤਲੂਖਂ ਰਜਨਲੂਖਨ੍ਤਿ ਵਿਸੇਸੇਨ ਤਿਵਿਧੇਨਪਿ ਲੂਖੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਂ ਪਂਸੁਕੂਲਂ ਧਾਰੇਸਿ। ਤੇਨ ਨਂ ਸਤ੍ਥਾ ਲੂਖਚੀਵਰਧਰਾਨਂ ਅਗ੍ਗਟ੍ਠਾਨੇ ਠਪੇਸਿ। ਅਪਰਭਾਗੇ ਪੁਰਿਮਕਮ੍ਮਪ੍ਪਚ੍ਚਯਾ ਪਰਿਹਾਰਸ੍ਸ ਅਕਰਣਤੋ ਥੇਰਸ੍ਸ ਸਰੀਰੇ ਦਦ੍ਦੁਪੀਲ਼ਕਾਦੀਨਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਵਡ੍ਢਿਂਸੁ। ਸੋ ‘‘ਸੇਨਾਸਨਂ ਦੁਸ੍ਸਤੀ’’ਤਿ ਹੇਮਨ੍ਤੇਪਿ ਮਗਧਕ੍ਖੇਤ੍ਤੇਸੁ ਪਲਾਲਸਨ੍ਥਾਰਾਨਿ ਅਤ੍ਥਰਿਤ੍ਵਾ ਸੇਤਿ। ਤਂ ਏਕਦਿਵਸਂ ਉਪਟ੍ਠਾਨਂ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਵਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨਂ ਸਤ੍ਥਾ ਪਟਿਸਨ੍ਥਾਰਵਸੇਨ **‘‘ਛਵਿਪਾਪਕਾ’’**ਤਿਆਦਿਨਾ ਪਠਮਗਾਥਾਯ ਪੁਚ੍ਛਿ।

੨੦੭. ਤਤ੍ਥ **ਛਵਿਪਾਪਕਾ**ਤਿ ਦਦ੍ਦੁਕਚ੍ਛੁਪੀਲ਼ਕਾਹਿ ਭਿਨ੍ਨਚ੍ਛਵਿਭਾਵਤੋ ਹੀਨਚ੍ਛਵਿਕ ਦੁਟ੍ਠਚ੍ਛਵਿਕ । **ਚਿਤ੍ਤਭਦ੍ਦਕਾ**ਤਿ ਅਨਵਸੇਸਕਿਲੇਸਪ੍ਪਹਾਨੇਨ ਬ੍ਰਹ੍ਮਵਿਹਾਰਸੇਵਨਾਯ ਚ ਭਦ੍ਦਚਿਤ੍ਤ ਸੁਨ੍ਦਰਚਿਤ੍ਤ। **ਮੋਘਰਾਜਾ**ਤਿ ਤਸ੍ਸ ਆਲਪਨਂ। **ਸਤਤਂ ਸਮਾਹਿਤੋ**ਤਿ ਅਗ੍ਗਫਲਸਮਾਧਿਨਾ ਨਿਚ੍ਚਕਾਲਂ ਅਭਿਣ੍ਹਂ ਸਮਾਹਿਤਮਾਨਸੋ। **ਹੇਮਨ੍ਤਿਕਸੀਤਕਾਲਰਤ੍ਤਿਯੋ**ਤਿ ਹੇਮਨ੍ਤਸਮਯੇ ਸੀਤਕਾਲਰਤ੍ਤਿਯੋ। ਅਚ੍ਚਨ੍ਤਸਂਯੋਗੇ ਚੇਤਂ ਉਪਯੋਗਵਚਨਂ। ‘‘ਹੇਮਨ੍ਤਿਕਾ ਸੀਤਕਾਲਰਤ੍ਤਿਯੋ’’ਤਿਪਿ ਪਾਲ਼ਿ। ਤਤ੍ਥ **ਹੇਮਨ੍ਤਿਕਾ**ਤਿ ਹੇਮਨ੍ਤੋਗਧਾ ਹੇਮਨ੍ਤਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਭਿਕ੍ਖੁ ਤ੍ਵਂ ਸੀ**ਤਿ ਭਿਕ੍ਖੁ ਕੋ ਤ੍ਵਂ ਅਸਿ, ਏਵਂਭੂਤੋ ਪਰੇਸੁ ਤਵ ਸੇਨਾਸਨਂ ਕਤ੍ਵਾ ਅਦੇਨ੍ਤੇਸੁ ਸਙ੍ਘਿਕਞ੍ਚ ਸੇਨਾਸਨਂ ਅਪਵਿਸਨ੍ਤੋ। **ਕਥਂ ਕਰਿਸ੍ਸਸੀ**ਤਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੇ ਸੀਤਕਾਲੇ ਕਥਂ ਅਤ੍ਤਭਾਵਂ ਪਵਤ੍ਤੇਸੀਤਿ ਸਤ੍ਥਾ ਪੁਚ੍ਛਿ। ਏਵਂ ਪਨ ਪੁਟ੍ਠੋ ਥੇਰੋ ਸਤ੍ਥੁ ਤਮਤ੍ਥਂ ਕਥੇਨ੍ਤੋ –

੨੦੮.‘‘ਸਮ੍ਪਨ੍ਨਸਸ੍ਸਾ ਮਗਧਾ, ਕੇਵਲਾ ਇਤਿ ਮੇ ਸੁਤਂ।
ਪਲਾਲਚ੍ਛਨ੍ਨਕੋ ਸੇਯ੍ਯਂ, ਯਥਞ੍ਞੇ ਸੁਖਜੀਵਿਨੋ’’ਤਿ॥ – ਗਾਥਮਾਹ।

ਤਤ੍ਥ **ਸਮ੍ਪਨ੍ਨਸਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਨਿਪ੍ਫਨ੍ਨਸਸ੍ਸਾ। **ਮਗਧਾ**ਤਿ ਮਗਧਰਟ੍ਠਂ ਵਦਤਿ। ਮਗਧਾ ਨਾਮ ਜਾਨਪਦਿਨੋ ਰਾਜਕੁਮਾਰਾ, ਤੇਸਂ ਨਿਵਾਸੋ ਏਕੋਪਿ ਜਨਪਦੋ ਰੁਲ਼੍ਹੀਵਸੇਨ ‘‘ਮਗਧਾ’’ਤ੍ਵੇਵ ਬਹੁਵਚਨੇਨ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। **ਕੇਵਲਾ**ਤਿ ਅਨਵਸੇਸਾ। **ਇਤਿ ਮੇ ਸੁਤ**ਨ੍ਤਿ ਏਵਂ ਮਯਾ ਸੁਤਂ। ਤਤ੍ਥ ਯੋ ਅਦਿਟ੍ਠੋ ਪਦੇਸੋ, ਤਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ਸੁਤਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤੇਨ ਏਦਿਸੇ ਕਾਲੇ ਮਗਧੇਸੁ ਯਤ੍ਥ ਕਤ੍ਥਚਿ ਮਯਾ ਵਸਿਤੁਂ ਸਕ੍ਕਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਪਲਾਲਚ੍ਛਨ੍ਨਕੋ ਸੇਯ੍ਯਂ, ਯਥਞ੍ਞੇ ਸੁਖਜੀਵਿਨੋ**ਤਿ ਯਥਾ ਅਞ੍ਞੇ ਸੁਖਜੀਵਿਨੋ ਭਿਕ੍ਖੂ ਸੇਨਾਸਨਸਪ੍ਪਾਯਂ ਲਦ੍ਧਾ ਸੁਨ੍ਦਰੇਹਿ ਅਤ੍ਥਰਣਪਾਵੁਰਣੇਹਿ ਸੁਖੇਨ ਸਯਨ੍ਤਿ, ਏਵਂ ਅਹਮ੍ਪਿ ਪਲਾਲਸਨ੍ਥਾਰਮੇਵ ਹੇਟ੍ਠਾ ਸਨ੍ਥਰਿਤ੍ਵਾ ਉਪਰਿ ਤਿਰਿਯਞ੍ਚ ਪਲਾਲਚ੍ਛਦਨੇਨੇਵ ਛਾਦਿਤਸਰੀਰਤਾਯ ਪਲਾਲਚ੍ਛਨ੍ਨਕੋ ਸੇਯ੍ਯਂ ਸਯਿਂ, ਸੇਯ੍ਯਂ ਕਪ੍ਪੇਸਿਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਯਥਾਲਾਭਸਨ੍ਤੋਸਂ ਵਿਭਾਵੇਤਿ।

ਮੋਘਰਾਜਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੫. ਵਿਸਾਖਪਞ੍ਚਾਲਪੁਤ੍ਤਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਨ ਉਕ੍ਖਿਪੇ ਨੋ ਚ ਪਰਿਕ੍ਖਿਪੇ ਪਰੇਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਵਿਸਾਖਸ੍ਸ ਪਞ੍ਚਾਲਪੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਅਯਮ੍ਪਿ ਪੁਰਿਮਬੁਦ੍ਧੇਸੁ ਕਤਾਧਿਕਾਰੋ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਭਵੇ ਵਿਵਟ੍ਟੂਪਨਿਸ੍ਸਯਂ ਪੁਞ੍ਞਂ ਉਪਚਿਨਨ੍ਤੋ ਇਤੋ ਚੁਦ੍ਦਸੇ ਕਪ੍ਪੇ ਪਚ੍ਚਨ੍ਤਗਾਮੇ ਦਲਿਦ੍ਦਕੁਲੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਵਿਞ੍ਞੁਤਂ ਪਤ੍ਤੋ ਏਕਦਿਵਸਂ ਫਲਪਰਿਯੇਸਨਂ ਚਰਨ੍ਤੇਹਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ਗਾਮੇ ਮਨੁਸ੍ਸੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਅਰਞ੍ਞਂ ਗਤੋ ਤਤ੍ਥ ਏਕਂ ਪਚ੍ਚੇਕਬੁਦ੍ਧਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਪਸਨ੍ਨਮਾਨਸੋ ਵਲ੍ਲਿਫਲਂ ਅਦਾਸਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮੇਨ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਸਂਸਰਨ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਮਗਧਰਟ੍ਠੇ ਮਣ੍ਡਲਿਕਰਾਜਕੁਲੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ **ਵਿਸਾਖੋ**ਤਿ ਲਦ੍ਧਨਾਮੋ ਪਞ੍ਚਾਲਰਾਜਧੀਤੁਯਾ ਪੁਤ੍ਤਭਾਵਤੋ ਪਚ੍ਛਾ **ਪਞ੍ਚਾਲਪੁਤ੍ਤੋ**ਤਿ ਪਞ੍ਞਾਯਿਤ੍ਥ। ਸੋ ਪਿਤਰਿ ਮਤੇ ਰਜ੍ਜਂ ਕਾਰੇਨ੍ਤੋ ਸਤ੍ਥਰਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਗਾਮਸਮੀਪਗਤੇ ਸਤ੍ਥੁ ਸਨ੍ਤਿਕਂ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਧਮ੍ਮਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਪਟਿਲਦ੍ਧਸਦ੍ਧੋ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਸਤ੍ਥਾਰਾ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਾਵਤ੍ਥਿਂ ਗਤੋ ਵਿਪਸ੍ਸਨਂ ਪਟ੍ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਨਚਿਰਸ੍ਸੇਵ ਛਲ਼ਭਿਞ੍ਞੋ ਅਹੋਸਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੧.੩੯.੩੧-੩੬) –

> ''ਸਬ੍ਬੇ ਜਨਾ ਸਮਾਗਮ੍ਮ, ਅਗਮਿਂਸੁ ਵਨਂ ਤਦਾ।
> ਫਲਮਨ੍ਵੇਸਮਾਨਾ ਤੇ, ਅਲਭਿਂਸੁ ਫਲਂ ਤਦਾ॥
>
> ''ਤਤ੍ਥੱਦਸਾਸਿਂ ਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਂ, ਸਯਮ੍ਭੁਂ ਅਪਰਾਜਿਤਂ।
> ਪਸਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੋ ਸੁਮਨੋ, ਵਲ੍ਲਿਫਲਮਦਾਸਹਂ॥
>
> ''ਚਤੁੱਦਸੇ ਇਤੋ ਕਪ੍ਪੇ, ਯਂ ਫਲਮਦਦਿਂ ਤਦਾ।
> ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ, ਫਲਦਾਨਸ੍ਸਿਦਂ ਫਲਂ॥
>
> ''ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹਂ...ਪੇ॰... ਕਤਂ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ''ਨ੍ਤਿ॥

ਛਲ਼ਭਿਞ੍ਞੋ ਪਨ ਹੁਤ੍ਵਾ ਥੇਰੋ ਞਾਤੀਨਂ ਅਨੁਕਮ੍ਪਾਯ ਜਾਤਿਭੂਮਿਂ ਅਗਮਾਸਿ। ਤਤ੍ਥ ਮਨੁਸ੍ਸਾ ਥੇਰਂ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਕਾਲੇਨ ਕਾਲਂ ਧਮ੍ਮਂ ਸੁਣਨ੍ਤਾ ਏਕਦਿਵਸਂ ''ਕਤਿਹਿ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਙ੍ਗੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਧਮ੍ਮਕਥਿਕੋ ਹੋਤੀ''ਤਿ ਧਮ੍ਮਕਥਿਕਲਕ੍ਖਣਂ ਪੁਚ੍ਛਿਂਸੁ। ਥੇਰੋ ਤੇਸਂ ਧਮ੍ਮਕਥਿਕਲਕ੍ਖਣਂ ਕਥੇਨ੍ਤੋ –

> **੨੦੯**.''ਨ ਉਕ੍ਖਿਪੇ ਨੋ ਚ ਪਰਿਕ੍ਖਿਪੇ ਪਰੇ, ਨ ਓਕ੍ਖਿਪੇ ਪਾਰਗਤਂ ਨ ਏਰਯੇ।
> ਨ ਚਤ੍ਤਵਣ੍ਣਂ ਪਰਿਸਾਸੁ ਬ੍ਯਾਹਰੇ, ਅਨੁਦ੍ਧਤੋ ਸਮ੍ਮਿਤਭਾਣਿ ਸੁਬ੍ਬਤੋ॥
>
> **੨੧੦**.''ਸੁਸੁਖੁਮਨਿਪੁਣਤ੍ਥਦਸ੍ਸਿਨਾ, ਮਤਿਕੁਸਲੇਨ ਨਿਵਾਤਵੁਤ੍ਤਿਨਾ।
> ਸਂਸੇਵਿਤਬੁਦ੍ਧਸੀਲਿਨਾ, ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਨ ਹਿ ਤੇਨ ਦੁਲ੍ਲਭ''ਨ੍ਤਿ॥ –

ਗਾਥਾਦ੍ਵਯਂ ਅਭਾਸਿ।

ਤਤ੍ਥ **ਨ ਉਕ੍ਖਿਪੇ**ਤਿ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਨ ਉਕ੍ਖਿਪੇਯ੍ਯ, ਜਾਤਿਆਦੀਹਿ ਬਾਹੁਸਚ੍ਚਾਦੀਹਿ ਚ ਅਤ੍ਤੁਕ੍ਕਂਸਨਂ ਨ ਕਰੇਯ੍ਯ। **ਨੋ ਚ ਪਰਿਕ੍ਖਿਪੇ ਪਰੇ**ਤਿ ਪਰੇ ਪਰਪੁਗ੍ਗਲੇ ਤੇਹੇਵ ਜਾਤਿਆਦੀਹਿ ਨੋ ਪਰਿਕ੍ਖਿਪੇ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਨ ਖਿਪੇਯ੍ਯ ਗੁਣਪਰਿਧਂਸਨਵਸੇਨ ਵਾ ਨ ਖਿਪੇਯ੍ਯ। ਨ ਓਕ੍ਖਿਪੇ ਪਰੇ ਇਚ੍ਚੇਵਂ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। ਪਰੇ ਓਜ੍ਝਾਪਨਵਸੇਨ **ਨ ਓਕ੍ਖਿਪੇ** ਹੇਟ੍ਠਤੋ ਕਤ੍ਵਾ ਪਰੇ ਨ ਓਲੋਕਾਪੇਯ੍ਯ, ਨ ਓਜ੍ਝਾਪੇਯ੍ਯਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ''ਨ ਉਕ੍ਖਿਪੇ''ਤਿ ਕੇਚਿ ਪਠਨ੍ਤਿ, ਸੋ ਏਵਤ੍ਥੋ। **ਪਾਰਗਤ**ਨ੍ਤਿ ਸਂਸਾਰਪਾਰਂ ਵਿਯ ਵਿਜ੍ਜਾਯ ਪਾਰਂ ਗਤਂ ਖੀਣਾਸਵਂ ਤੇਵਿਜ੍ਜਂ ਛਲ਼ਭਿਞ੍ਞਂ ਵਾ **ਨ ਏਰਯੇ** ਨ ਘਟ੍ਟਯੇ ਨ ਆਸਾਦੇਯ੍ਯ। **ਨ ਚਤ੍ਤਵਣ੍ਣਂ ਪਰਿਸਾਸੁ ਬ੍ਯਾਹਰੇ**ਤਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਵਣ੍ਣਂ ਗੁਣਂ ਲਾਭਸਕ੍ਕਾਰਸਿਲੋਕਂ ਨਿਕਾਮਯਮਾਨੋ ਖਤ੍ਤਿਯਪਰਿਸਾਦੀਸੁ ਨ ਭਾਸੇਯ੍ਯ। **ਅਨੁਦ੍ਧਤੋ**ਤਿ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਰਹਿਤੋ। ਉਦ੍ਧਤਸ੍ਸ ਹਿ ਵਚਨਂ

ਨਾਦਿਯਨ੍ਤਿ। **ਸਮ੍ਮਿਤਭਾਣੀ**ਤਿ ਸਮ੍ਮਦੇਵ ਮਿਤਭਾਣੀ, ਕਾਲੇਨ ਸਾਪਦੇਸਂ ਪਰਿਯਨ੍ਤਵਤਿਂ ਅਤ੍ਥਸਞ੍ਹਿਤਮੇਵ ਵਾਚਂ ਭਾਸਨਸੀਲੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਇਤੋ ਅਞ੍ਞਥਾ ਵਦਨ੍ਤਸ੍ਸ ਵਚਨਂ ਅਗਹਣੀਯਂ ਹੋਤਿ। **ਸੁਬ੍ਬਤੋ**ਤਿ ਸੁਨ੍ਦਰਵਤੋ ਸੀਲਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ। ''ਸਿਯਾ''ਤਿ ਕਿਰਿਯਾਪਦਂ ਆਨੇਤ੍ਵਾ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਂ।

ਏਵਂ ਥੇਰੋ ਸਙ੍ਖੇਪੇਨੇਵ ਧਮ੍ਮਕਥਿਕਲਕ੍ਖਣਂ ਵਤ੍ਵਾ ਤੇਸਂ ਗੁਣਾਨਂ ਅਤ੍ਤਨਿ ਲਬ੍ਭਮਾਨਤਂ ਅਧਿਮੁਚ੍ਚਿਤ੍ਵਾ ਭਿਯ੍ਯੋਸੋਮਤ੍ਤਾਯ ਅਭਿਪ੍ਪਸਨ੍ਨਂ ਮਹਾਜਨਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ''ਏਵਂਵਿਧਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਕਥਿਕਸ੍ਸ ਵਿਮੁਤ੍ਤਾਯਤਨਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤਸ੍ਸ ਨ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਦੁਲ੍ਲਭਂ, ਅਥ ਖੋ ਸੁਲਭਮੇਵਾ''ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਸੁਸੁਖੁਮਨਿਪੁਣਤ੍ਥਦਸ੍ਸਿਨਾ"**ਤਿ ਦੁਤਿਯਗਾਥਮਾਹ। ਤਸ੍ਸਤ੍ਥੋ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤੋਯੇਵ।

ਵਿਸਾਖਪਞ੍ਚਾਲਪੁਤ੍ਤਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੬. ਚੂਲ਼ਕਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਨਦਨ੍ਤਿ ਮੋਰਾ ਸੁਸਿਖਾ ਸੁਪੇਖੁਣਾਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਚੂਲ਼ਕਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਅਯਮ੍ਪਿ ਪੁਰਿਮਬੁਦ੍ਧੇਸੁ ਕਤਾਧਿਕਾਰੋ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਭਵੇ ਵਿਵਟ੍ਟੂਪਨਿਸ੍ਸਯਂ ਕੁਸਲਂ ਉਪਚਿਨਨ੍ਤੋ ਇਤੋ ਏਕਤਿਂਸੇ ਕਪ੍ਪੇ ਸਿਖਿਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਕੁਲਗੇਹੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਵਿਞ੍ਞੁਤਂ ਪਤ੍ਤੋ ਏਕਦਿਵਸਂ ਸਤ੍ਥਾਰਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਪਸਨ੍ਨਮਾਨਸੋ ਛਤ੍ਤਪਣ੍ਣਿਫਲਂ ਅਦਾਸਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮੇਨ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਸਂਸਰਨ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਰਾਜਗਹੇ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਕੁਲੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ **ਚੂਲ਼ਕੋ**ਤਿ ਲਦ੍ਧਨਾਮੋ ਵਯਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਧਨਪਾਲਦਮਨੇ ਸਤ੍ਥਰਿ ਲਦ੍ਧਪ੍ਪਸਾਦੋ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਸਮਣਧਮ੍ਮਂ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਇਨ੍ਦਸਾਲਗੁਹਾਯਂ ਵਸਤਿ, ਸੋ ਏਕਦਿਵਸਂ ਗੁਹਾਦ੍ਵਾਰੇ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਮਗਧਕ੍ਖੇਤ੍ਤਂ ਓਲੋਕੇਸਿ। ਤਸ੍ਮਿਂ ਖਣੇ ਪਾਵੁਸਕਾਲਮੇਘੋ ਗਮ੍ਭੀਰਮਧੁਰਨਿਗ੍ਘੋਸੋ ਸਤਪਟਲਸਹਸ੍ਸਪਟਲੋ ਅਞ੍ਜਨ ਸਿਖਰਸਨ੍ਨਿਕਾਸੋ ਨਭਂ ਪੂਰੇਤ੍ਵਾ ਪਵਸ੍ਸਤਿ, ਮਯੂਰਸਙ੍ਘਾ ਚ ਮੇਘਗਜ੍ਜਿਤਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਹਟ੍ਠਤੁਟ੍ਠਾ ਕੇਕਾਸਦ੍ਦਂ ਮੁਞ੍ਚਿਤ੍ਵਾ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਪਦੇਸੇ ਨਚ੍ਚਨ੍ਤਾ ਵਿਚਰਨ੍ਤਿ। ਥੇਰਸ੍ਸਪਿ ਆਵਾਸਗਬ੍ਭੇ ਮੇਘਵਾਤਫਸ੍ਸੇਹਿ ਅਪਗਤਧਮ੍ਮਤ੍ਤਾ ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਕਰਜਕਾਯੇ ਕਲ੍ਲਤਂ ਪਤ੍ਤੇ ਉਤ੍ਤੁਸਪ੍ਪਾਯਲਾਭੇਨ ਚਿਤ੍ਤਂ ਏਕਗ੍ਗਂ ਅਹੋਸਿ, ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਵੀਥਿਂ ਓਤਰਿ, ਸੋ ਤਂ ਞਤ੍ਵਾ ਕਾਲਸਮ੍ਪਦਾਦਿਕਿਤ੍ਤਨਮੁਖੇਨ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਭਾਵਨਾਯ ਉਸ੍ਸਾਹੇਨ੍ਤੋ –

੨੧੧.''ਨਦਨ੍ਤਿ ਮੋਰਾ ਸੁਸਿਖਾ ਸੁਪੇਖੁਣਾ, ਸੁਨੀਲਗੀਵਾ ਸੁਮੁਖਾ ਸੁਗਜ੍ਜਿਨੋ।
ਸੁਸਦ੍ਦਲਾ ਚਾਪਿ ਮਹਾਮਹੀ ਅਯਂ, ਸੁਬ੍ਯਾਪਿਤਮ੍ਬੁ ਸੁਵਲਾਹਕਂ ਨਭਂ॥

੨੧੨.''ਸੁਕਲ੍ਲਰੂਪੋ ਸੁਮਨਸ੍ਸ ਝਾਯਤਂ, ਸੁਨਿਕ੍ਕਮੋ ਸਾਧੁ ਸੁਬੁਦ੍ਧਸਾਸਨੇ।
ਸੁਸੁਕ੍ਕਸੁਕ੍ਕਂ ਨਿਪੁਣਂ ਸੁਦੁਦ੍ਦਸਂ, ਫੁਸਾਹਿ ਤਂ ਉਤ੍ਤਮਮਚ੍ਚੁਤਂ ਪਦ''ਨ੍ਤਿ॥ –

ਦ੍ਵੇ ਗਾਥਾ ਅਭਾਸਿ।

ਤਤ੍ਥ **ਨਦਨ੍ਤਿ ਮੋਰਾ ਸੁਸਿਖਾ ਸੁਪੇਖੁਣਾ**, **ਸੁਨੀਲਗੀਵਾ ਸੁਮੁਖਾ ਸੁਗਜ੍ਜਿਨੋ**ਤਿ ਏਤੇ ਮਤ੍ਥਕੇ ਉਟ੍ਠਿਤਾਹਿ ਸੁਨ੍ਦਰਾਹਿ ਸਿਖਾਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਤ੍ਤਾ **ਸੁਸਿਖਾ**, ਨਾਨਾਵਣ੍ਣੇਹਿ ਅਨੇਕੇਹਿ ਸੋਭਨੇਹਿ ਭਦ੍ਦਕਪਿਞ੍ਛੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਤ੍ਤਾ **ਸੁਪੇਖੁਣਾ**, ਰਾਜੀਵਵਣ੍ਣਸਙ੍ਕਾਸਾਯ ਸੁਨ੍ਦਰਾਯ ਨੀਲਵਣ੍ਣਾਯ ਗੀਵਾਯ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਤ੍ਤਾ **ਸੁਨੀਲਗੀਵਾ**, ਸੁਨ੍ਦਰਮੁਖਤਾਯ **ਸੁਮੁਖਾ**, ਮਨੁਞ੍ਞਵਾਦਿਤਾਯ **ਸੁਗਜ੍ਜਿਨੋ, ਮੋਰਾ** ਸਿਖਣ੍ਡਿਨੋ ਛਜ੍ਜਸਂਵਾਦੀ ਕੇਕਾਸਦ੍ਦਂ ਮੁਞ੍ਚਨ੍ਤਾ **ਨਦਨ੍ਤਿ** ਰਵਨ੍ਤਿ। **ਸੁਸਦ੍ਦਲਾ ਚਾਪਿ ਮਹਾਮਹੀ ਅਯ**ਨ੍ਤਿ ਅਯਞ੍ਚ ਮਹਾਪਥਵੀ ਸੁਸਦ੍ਦਲਾ ਸੁਨ੍ਦਰਹਰਿਤਤਿਣਾ। **ਸੁਬ੍ਯਾਪਿਤਮ੍ਬੂ**ਤਿ ਅਭਿਨਵਵੁਟ੍ਠਿਯਾ ਤਹਂ ਤਹਂ ਵਿਸ੍ਸਨ੍ਦਮਾਨਸਲਿਲਤਾਯ ਸੁਟ੍ਠੁ ਬ੍ਯਾਪਿਤਜਲਾ ਵਿਤਤਜਲਾ। ''ਸੁਸੁਕ੍ਕਤਮ੍ਬੂ''ਤਿਪਿ ਪਾਠੋ, ਸੁਵਿਸੁਦ੍ਧਜਲਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਸੁਵਲਾਹਕਂ ਨਭ**ਨ੍ਤਿ ਇਦਞ੍ਚ ਨਭਂ ਆਕਾਸਂ ਨੀਲੁਪ੍ਪਲਦਲਸਨ੍ਨਿਭੇਹਿ ਸਮਨ੍ਤਤੋ ਪੂਰੇਤ੍ਵਾ ਠਿਤੇਹਿ ਸੁਨ੍ਦਰੇਹਿ ਵਲਾਹਕੇਹਿ ਮੇਘੇਹਿ ਸੁਵਲਾਹਕਂ।

ਸੁਕਲ੍ਲਰੂਪੋ ਸੁਮਨਸ੍ਸ ਝਾਯਤਨ੍ਤਿ ਇਦਾਨਿ ਉਤੁਸਪ੍ਪਾਯਲਾਭੇਨ ਸੁਟ੍ਠੁ ਕਲ੍ਲਰੂਪੋ ਕਮ੍ਮਨਿਯਸਭਾਵੋ ਤ੍ਵਂ, ਨੀਵਰਣੇਹਿ ਅਨਜ੍ਝਾਰੂਲ੍ਹਚਿਤ੍ਤਤਾਯ ਸੁਨ੍ਦਰਮਨਸ੍ਸ ਯੋਗਾਵਚਰਸ੍ਸ ਯਂ ਆਰਮ੍ਮਣੂਪਨਿਜ੍ਝਾਨਵਸੇਨ ਲਕ੍ਖਣੂਪਨਿਜ੍ਝਾਨਵਸੇਨ ਚ ਝਾਯਤੰ। **ਸੁਨਿਕ੍ਕਮੋ...ਪੇ॰... ਅਚ੍ਚੁਤੰ ਪਦ**ਨ੍ਤਿ ਏਵਂ ਝਾਯਨ੍ਤੋ ਚ **ਸਾਧੁ ਸੁਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ** ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ **ਸਾਸਨੇ** ਸੁਨ੍ਦਰਨਿਕ੍ਕਮੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਸੁਪਰਿਸੁਦ੍ਧਸੀਲਤਾਯ **ਸੁਸੁਕ੍ਕੰ,** ਵਿਸੁਦ੍ਧਸਭਾਵਤਾਯ ਸਬ੍ਬਸ੍ਸਪਿ ਸਂਕਿਲੇਸਸ੍ਸ ਗੋਚਰਭਾਵਾਨੁਪਗਮਨਤੋ **ਸੁਕ੍ਕੰ,** ਨਿਪੁਣਞਾਣਗੋਚਰਤਾਯ **ਨਿਪੁਣੰ,** ਪਰਮਗਮ੍ਭੀਰਤਾਯ **ਸੁਦੁਦ੍ਦਸਂ,** ਪਣੀਤਭਾਵੇਨ ਸੇਟ੍ਠਭਾਵੇਨ ਚ **ਉਤ੍ਤਮਂ,** ਨਿਚ੍ਚਸਭਾਵਤਾਯ **ਅਚ੍ਚੁਤੰ ਪਦਂ ਤਂ** ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ **ਫੁਸਾਹਿ** ਅਤ੍ਤਪਚ੍ਚਕ੍ਖਕਰਣੇਨ ਸਮ੍ਮਾਪਟਿਪਤ੍ਤਿਯਾ ਸਚ੍ਛਿਕਰੋਹੀਤਿ।

ਏਵਂ ਥੇਰੋ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਓਵਦਨ੍ਤੋਵ ਉਤੁਸਪ੍ਪਾਯਲਾਭੇਨ ਸਮਾਹਿਤਚਿਤ੍ਤੋ ਵਿਪਸ੍ਸਨਂ ਉਸ੍ਸੁਕ੍ਕਾਪੇਤ੍ਵਾ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਾਪੁਣਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੧.੩੯.੩੭-੪੨) –

‘‘ਕਣਿਕਾਰਂਵ ਜਲਿਤਂ, ਪੁਣ੍ਣਮਾਯੇਵ ਚਨ੍ਦਿਮਂ।
ਜਲਨ੍ਤਂ ਦੀਪਰੁਕ੍ਖਂਵ, ਅਦ੍ਦਸਂ ਲੋਕਨਾਯਕਂ॥

‘‘ਕਦਲਿਫਲਂ ਪਗ੍ਗਯ੍ਹ, ਅਦਾਸਿਂ ਸਤ੍ਥੁਨੋ ਅਹਂ।
ਪਸਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੋ ਸੁਮਨੋ, ਵਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾਨ ਅਪਕ੍ਕਮਿਂ॥

‘‘ਏਕਤਿਂਸੇ ਇਤੋ ਕਪ੍ਪੇ, ਯਂ ਫਲਮਦਦਿਂ ਤਦਾ।
ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ, ਫਲਦਾਨਸ੍ਸਿਦਂ ਫਲਂ॥

‘‘ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹਂ...ਪੇ॰... ਕਤਂ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ’’ਨ੍ਤਿ॥

ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਨ ਪਤ੍ਵਾ ਥੇਰੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਂ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ ਪੀਤਿਸੋਮਨਸ੍ਸਜਾਤੋ “**ਨਦਨ੍ਤਿ ਮੋਰਾ**”ਤਿਆਦਿਨਾ ਤਾਯੇਵ ਗਾਥਾ ਪਚ੍ਚੁਦਾਹਾਸਿ। ਤੇਨਸ੍ਸ ਇਦਮੇਵ ਅਞ੍ਞਾਬ੍ਯਾਕਰਣਂ ਅਹੋਸੀਤਿ।

ਚੂਲ਼ਕਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੭. ਅਨੂਪਮਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਨਨ੍ਦਮਾਨਾਗਤਂ ਚਿਤ੍ਤਾਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਅਨੂਪਮਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਅਯਮ੍ਪਿ ਪੁਰਿਮਬੁਦ੍ਧੇਸੁ ਕਤਾਧਿਕਾਰੋ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਭਵੇ ਵਿਵਟ੍ਟੂਪਨਿਸ੍ਸਯਂ ਪੁਞ੍ਞਂ ਉਪਚਿਨਨ੍ਤੋ ਇਤੋ ਏਕਤਿਂਸੇ ਕਪ੍ਪੇ ਕੁਲਗੇਹੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਵਿਞ੍ਞੁਤਂ ਪਤ੍ਤੋ ਏਕਦਿਵਸਂ ਪਦੁਮਂ ਨਾਮ ਪਚ੍ਚੇਕਬੁਦ੍ਧਂ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਚਰਨ੍ਤਂ ਰਥਿਯਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਪਸਨ੍ਨਮਾਨਸੋ ਅਙ੍ਕੋਲਪੁਪ੍ਫੇਹਿ ਪੂਜੇਸਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮੇਨ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਸਂਸਰਨ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਕੋਸਲਰਟ੍ਠੇ ਇਬ੍ਭਕੁਲੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਰੂਪਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ **ਅਨੂਪਮੋ**ਤਿ ਲਦ੍ਧਨਾਮੋ ਵਯਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਸਮ੍ਪਨ੍ਨਤਾਯ ਕਾਮੇ ਪਹਾਯ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਕਮ੍ਮਂ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਅਰਞ੍ਞੇ ਵਿਹਰਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਂ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਰੂਪਾਦਿਆਰਮ੍ਮਣੇਸੁ ਵਿਧਾਵਤਿ। ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਂ ਪਰਿਵਟ੍ਟਤਿ। ਥੇਰੋ ਵਿਧਾਵਨ੍ਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਨਿਗ੍ਗਣ੍ਹਨ੍ਤੋ –

੨੧੩.‘‘ਨਨ੍ਦਮਾਨਾਗਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ, ਸੂਲਮਾਰੋਪਮਾਨਕਂ।
ਤੇਨ ਤੇਨੇਵ ਵਜਸਿ, ਯੇਨ ਸੂਲਂ ਕਲਿਙ੍ਗਰਂ॥

੨੧੪.‘‘ਤਾਹਂ ਚਿਤ੍ਤਕਲਿਂ ਬ੍ਰੂਮਿ, ਤਂ ਬ੍ਰੂਮਿ ਚਿਤ੍ਤਦੁਬ੍ਭਕਂ।
ਸਤ੍ਥਾ ਤੇ ਦੁਲ੍ਲਭੋ ਲਦ੍ਧੋ, ਮਾਨਤ੍ਥੇ ਮਂ ਨਿਯੋਜਯੀ’’ਤਿ॥ –

ਇਮਾਹਿ ਦ੍ਵੀਹਿ ਗਾਥਾਹਿ ਓਵਦਿ।

ਤਤ੍ਥ **ਨਨ੍ਦਮਾਨਾਗਤਂ ਚਿਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਨਨ੍ਦਮਾਨ ਅਭਿਨਨ੍ਦਮਾਨ ਚਿਤ੍ਤ ਅਭਿਨਨ੍ਦਮਾਨਂ ਆਗਤਂ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ । **ਸੂਲਮਾਰੋਪਮਾਨਕ**ਨ੍ਤਿ ਦੁਕ੍ਖੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਟ੍ਠਾਨਤਾਯ ਸੂਲਸਦਿਸਤ੍ਤਾ ਸੂਲਂ ਤਂ ਤਂ ਭਵਂ ਕਮ੍ਮਕਿਲੇਸੇਹਿ ਏਤ੍ਤਕਂ ਕਾਲਂ ਆਰੋਪਿਯਮਾਨਂ। **ਤੇਨ ਤੇਨੇਵ ਵਜਸਿ, ਯੇਨ ਸੂਲਂ ਕਲਿਙ੍ਗਰ**ਨ੍ਤਿ ਯਤ੍ਥ ਯਤ੍ਥ ਸੂਲਸਙ੍ਖਾਤਾ ਭਵਾ ਕਲਿਙ੍ਗਰਸਙ੍ਖਾਤਾ ਅਧਿਕੁਟ੍ਟਨਕਾ ਕਾਮਗੁਣਾ ਚ ਤੇਨ ਤੇਨੇਵ, ਪਾਪਚਿਤ੍ਤ, ਵਜਸਿ, ਤਂ ਤਦੇਵ ਠਾਨਂ ਉਪਗਚ੍ਛਸਿ, ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਨਤ੍ਥਂ ਨ ਸਲ੍ਲਕ੍ਖੇਸਿ।

ਤਾਹਂ ਚਿਤ੍ਤਕਲਿਂ ਬ੍ਰੂਮੀਤਿ ਤਂ ਤਸ੍ਮਾ ਪਮਤ੍ਤਭਾਵਤੋ ਚਿਤ੍ਤਕਲਿਂ ਚਿਤ੍ਤਕਾਲਕਣ੍ਣਿਂ ਅਹਂ ਕਥਯਾਮਿ। ਪੁਨਪਿ **ਤਂ ਬ੍ਰੂਮਿ** ਕਥੇਮਿ **ਚਿਤ੍ਤਦੁਬ੍ਭਕਂ** ਚਿਤ੍ਤਸਙ੍ਖਾਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਤਨੋ ਬਹੂਪਕਾਰਸ੍ਸ ਸਨ੍ਤਾਨਸ੍ਸ ਅਨਤ੍ਥਾਵਹਨਤੋ ਚਿਤ੍ਤਦੁਬ੍ਭਿਂ। ''ਚਿਤ੍ਤਦੁਬ੍ਭਗਾ''ਤਿਪਿ ਪਠਨ੍ਤਿ। ਚਿਤ੍ਤਸਙ੍ਖਾਤਅਲਕ੍ਖਿਕਅਪ੍ਪਪੁਞ੍ਞਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਕਿਨ੍ਤਿ ਬ੍ਰੂਹੀਤਿ ਚੇ? ਆਹ **"ਸਤ੍ਥਾ ਤੇ ਦੁਲ੍ਲਭੋ ਲਦ੍ਧੋ, ਮਾਨਤ੍ਥੇ ਮਂ ਨਿਯੋਜਯੀ**"ਤਿ। ਕਪ੍ਪਾਨਂ ਅਸਙ੍ਖਯੇਯ੍ਯਮ੍ਪਿ ਨਾਮ ਬੁਦ੍ਧਸੁਞ੍ਞੋ ਲੋਕੋ ਹੋਤਿ, ਸਤ੍ਥਰਿ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੇਪਿ ਮਨੁਸ੍ਸਤ੍ਤਸਦ੍ਧਾਪਟਿਲਾਭਾਦਯੋ ਦੁਲ੍ਲਭਾ ਏਵ, ਲਦ੍ਧੇਸੁ ਚ ਤੇਸੁ ਸਤ੍ਥਾਪਿ ਦੁਲ੍ਲਭੋਯੇਵ ਹੋਤਿ। ਏਵਂ ਦੁਲ੍ਲਭੋ ਸਤ੍ਥਾ ਇਦਾਨਿ ਤਯਾ ਲਦ੍ਧੋ, ਤਸ੍ਮਿਂ ਲਦ੍ਧੇ ਸਮ੍ਪਤਿਪਿ ਅਨਤ੍ਥੇ ਅਹਿਤੇ ਆਯਤਿਞ੍ਚ ਅਨਤ੍ਥਾਵਹੇ ਦੁਕ੍ਖਾਵਹੇ ਅਕੁਸਲੇ ਮਂ ਮਾ ਨਿਯੋਜੇਸੀਤਿ। ਏਵਂ ਥੇਰੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਚਿਤ੍ਤਂ ਓਵਦਨ੍ਤੋ ਏਵ ਵਿਪਸ੍ਸਨਂ ਵਡ੍ਢੇਤ੍ਵਾ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਾਪੁਣਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੧.੩੭.੧੬-੧੯) –

''ਪਦੁਮੋ ਨਾਮ ਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ, ਚਿਤ੍ਤਕੂਟੇ ਵਸੀ ਤਦਾ।
ਦਿਸ੍ਵਾਨ ਤਂ ਅਹਂ ਬੁਦ੍ਧਂ, ਸਯਮ੍ਭੁਂ ਅਪਰਾਜਿਤਂ॥

''ਅਙ੍ਕੋਲਂ ਪੁਪ੍ਫਿਤਂ ਦਿਸ੍ਵਾ, ਓਚਿਨਿਤ੍ਵਾਨਹਂ ਤਦਾ।
ਉਪਗਨ੍ਤ੍ਵਾਨ ਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਂ, ਪੂਜਯਿਂ ਪਦੁਮਂ ਜਿਨਂ॥

''ਏਕਤਿਂਸੇ ਇਤੋ ਕਪ੍ਪੇ, ਯਂ ਪੁਪ੍ਫਮਭਿਪੂਜਯਿਂ।
ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ, ਬੁਦ੍ਧਪੂਜਾਯਿਦਂ ਫਲਂ॥

''ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹਂ...ਪੇ॰... ਕਤਂ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ''ਨ੍ਤਿ॥

ਅਨੂਪਮਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੮. ਵਜ੍ਜਿਤਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਸਂਸਰਂ ਦੀਘਮਦ੍ਧਾਨਨ੍ਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਵਜ੍ਜਿਤਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਅਯਮ੍ਪਿ ਪੁਰਿਮਬੁਦ੍ਧੇਸੁ ਕਤਾਧਿਕਾਰੋ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਭਵੇ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਉਪਚਿਨਨ੍ਤੋ ਇਤੋ ਪਞ੍ਚਸਟ੍ਠਿਮੇ ਕਪ੍ਪੇ ਏਕਸ੍ਮਿਂ ਪਚ੍ਚਨ੍ਤਗਾਮੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਵਿਞ੍ਞੁਤਂ ਪਤ੍ਤੋ ਵਨਚਰਕੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਵਿਚਰਨ੍ਤੋ ਏਕਦਿਵਸਂ ਉਪਸਨ੍ਤਂ ਨਾਮ ਪਚ੍ਚੇਕਬੁਦ੍ਧਂ ਪਬ੍ਬਤਗੁਹਾਯਂ ਵਿਹਰਨ੍ਤਂ ਅਦ੍ਦਸ। ਸੋ ਤਸ੍ਸ ਉਪਸਮਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਪਸਨ੍ਨਮਾਨਸੋ ਚਮ੍ਪਕਪੁਪ੍ਫੇਨ ਪੂਜਂ ਅਕਾਸਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮੇਨ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਸਂਸਰਨ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਕੋਸਲਰਟ੍ਠੇ ਇਬ੍ਭਕੁਲੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੋ ਜਾਤਦਿਵਸਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਮਾਤੁਗਾਮਹਤ੍ਥਂ ਗਤੋ ਰੋਦਤਿ। ਬ੍ਰਹ੍ਮਲੋਕਤੋ ਕਿਰ ਚਵਿਤ੍ਵਾ ਇਧਾਗਤੋ ਯਸ੍ਮਾ ਮਾਤੁਗਾਮਸਮ੍ਫਸ੍ਸਂ ਨ ਸਹਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਮਾਤੁਗਾਮਸਮ੍ਫਸ੍ਸਵਜ੍ਜਨਤੋ **ਵਜ੍ਜਿਤੋ**ਤ੍ਵੇਵ ਨਾਮਂ ਜਾਤਂ। ਸੋ ਵਯਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਸਤ੍ਥੁ ਯਮਕਪਾਟਿਹਾਰਿਯਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਪਟਿਲਦ੍ਧਸਦ੍ਧੋ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਂ ਪਟ੍ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਤਦਹੇਵ ਛਲਭਿਞ੍ਞੋ ਅਹੋਸਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੧.੩੭.੨੭-੩੦) –

''ਉਪਸਨ੍ਤੋ ਚ ਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ, ਵਸਤੀ ਪਬ੍ਬਤਨ੍ਤਰੇ।

ਏਕਚਮ੍ਪਕਮਾਦਾਯ, ਉਪਗਚ੍ਛਿਂ ਨਰੁਤ੍ਤਮਂ॥

‘‘ਪਸਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੋ ਸੁਮਨੋ, ਪਚ੍ਚੇਕਮੁਨਿਮੁਤ੍ਤਮਂ।
ਉਭੋ ਹਤ੍ਥੇਹਿ ਪਗ੍ਗਯ੍ਹ, ਪੂਜਯਿਂ ਅਪਰਾਜਿਤਂ॥

‘‘ਪਞ੍ਚਸਟ੍ਠਿਮ੍ਹਿਤੋ ਕਪ੍ਪੇ, ਯਂ ਪੁਪ੍ਫਮਭਿਪੂਜਯਿਂ।
ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ, ਬੁਦ੍ਧਪੂਜਾਯਿਦਂ ਫਲਂ॥

‘‘ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹਂ...ਪੇ॰... ਕਤਂ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ’’ਨ੍ਤਿ॥

ਛਲ਼ਭਿਞ੍ਞੋ ਪਨ ਹੁਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਂ ਅਨੁਸ੍ਸਰਿਤ੍ਵਾ ਧਮ੍ਮਸਂਵੇਗੇਨ –

੨੧੫.‘‘ਸਂਸਰਂ ਦੀਘਮਦ੍ਧਾਨਂ, ਗਤੀਸੁ ਪਰਿਵਤ੍ਤਿਸਂ।
ਅਪਸ੍ਸਂ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਾਨਿ, ਅਨ੍ਧਭੂਤੋ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋ॥

੨੧੬.‘‘ਤਸ੍ਸ ਮੇ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਸ੍ਸ, ਸਂਸਾਰਾ ਵਿਨਲ਼ੀਕਤਾ।
ਸਬ੍ਬਾ ਗਤੀ ਸਮੁਚ੍ਛਿਨ੍ਨਾ, ਨਤ੍ਥਿ ਦਾਨਿ ਪੁਨਬ੍ਭਵੋ’’ਤਿ॥ – ਦ੍ਵੇ ਗਾਥਾ ਅਭਾਸਿ।

ਤਤ੍ਥ **ਸਂਸਰ**ਨ੍ਤਿ ਸਂਸਰਨ੍ਤੋ, ਤਸ੍ਮਿਂ ਤਸ੍ਮਿਂ ਭਵੇ ਆਦਾਨਨਿਕ੍ਖੇਪਵਸੇਨ ਅਪਰਾਪਰਂ ਸਨ੍ਧਾਵਨ੍ਤੋ। **ਦੀਘਮਦ੍ਧਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਚਿਰਕਾਲਂ ਅਨਾਦਿਮਤਿ ਸਂਸਾਰੇ ਅਪਰਿਮਾਣਕਾਲਂ। **ਗਤੀਸੂ**ਤਿ ਸੁਕਤਦੁਕ੍ਕਟਾਨਂ ਕਮ੍ਮਾਨਂ ਵਸੇਨ ਸੁਗਤਿਦੁਗ੍ਗਤੀਸੁ। **ਪਰਿਵਤ੍ਤਿਸ**ਨ੍ਤਿ ਘਟੀਯਨ੍ਤਂ ਵਿਯ ਪਰਿਬ੍ਭਮਨ੍ਤੋ ਚਵਨੁਪਪਜ੍ਜਨਵਸੇਨ ਅਪਰਾਪਰਂ ਪਰਿਵਤ੍ਤਿਂ। ਤਸ੍ਸ ਪਨ ਪਰਿਵਤ੍ਤਨਸ੍ਸ ਕਾਰਣਮਾਹ **‘‘ਅਪਸ੍ਸਂ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਾਨਿ, ਅਨ੍ਧਭੂਤੋ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋ’’**ਤਿ। ਦੁਕ੍ਖਾਦੀਨਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਾਨਿ ਞਾਣਚਕ੍ਖੁਨਾ ਅਪਸ੍ਸਨ੍ਤੋ ਅਪ੍ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਨ੍ਤੋ, ਤਤੋ ਏਵ ਅਵਿਜ੍ਜਨ੍ਧਤਾਯ ਅਨ੍ਧਭੂਤੋ ਪੁਥੂਨਂ ਜਨਨਾਦੀਹਿ ਕਾਰਣੇਹਿ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋ ਹੋਨ੍ਤੋ ਗਤੀਸੁ ਪਰਿਵਤ੍ਤਿਸਨ੍ਤਿ ਯੋਜਨਾ, ਤੇਨੇਵਾਹ ਭਗਵਾ –

‘‘ਚਤੁਨ੍ਨਂ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਾਨਂ ਅਨਨੁਬੋਧਾ ਅਪ੍ਪਟਿਵੇਧਾ ਏਵਮਿਦਂ ਦੀਘਮਦ੍ਧਾਨਂ ਸਨ੍ਧਾਵਿਤਂ ਸਂਸਰਿਤਂ ਮਮਞ੍ਚੇਵ ਤੁਮ੍ਹਾਕਞ੍ਚਾ’’ਤਿ (ਮਹਾਵ॰ ੨੮੭; ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੨.੧੫੫; ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੫.੧੦੯੧; ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ੧੧੪)।

ਤਸ੍ਸ ਮਯ੍ਹਂ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਪੁਬ੍ਬੇ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਸ੍ਸੇਵ ਸਤੋ ਇਦਾਨਿ ਸਤ੍ਥਾਰਾ ਦਿਨ੍ਨਨਯੇਨ **ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਸ੍ਸ** ਅਪ੍ਪਮਾਦਪਟਿਪਤ੍ਤਿਯਾ ਸਮਥਵਿਪਸ੍ਸਨਾਭਾਵਨਂ ਮਤ੍ਥਕਂ ਪਾਪੇਤ੍ਵਾ ਠਿਤਸ੍ਸ। **ਸਂਸਾਰਾ ਵਿਨਲ਼ੀਕਤਾ**ਤਿ ਸਂਸਰਨ੍ਤਿ ਸਤ੍ਤਾ ਏਤੇਹੀਤਿ ‘‘ਸਂਸਾਰਾ’’ਤਿ ਲਦ੍ਧਨਾਮਾ ਕਮ੍ਮਕਿਲੇਸਾ ਅਗ੍ਗਮਗ੍ਗੇਨ ਸਮੁਚ੍ਛਿਨ੍ਨਤ੍ਤਾ ਵਿਗਤਨਲ਼ਾ ਨਿਮ੍ਮੂਲਾ ਕਤਾ। **ਸਬ੍ਬਾ ਗਤੀ ਸਮੁਚ੍ਛਿਨ੍ਨਾ**ਤਿ ਏਵਂ ਕਮ੍ਮਕਿਲੇਸਵਟ੍ਟਾਨਂ ਵਿਨਲ਼ੀਕਤਤ੍ਤਾ ਨਿਰਯਾਦਿਕਾ ਸਬ੍ਬਾਪਿ ਗਤਿਯੋ ਸਮ੍ਮਦੇਵ ਉਚ੍ਛਿਨ੍ਨਾ ਵਿਦ੍ਧਂਸਿਤਾ, ਤਤੋ ਏਵ **ਨਤ੍ਥਿ ਦਾਨਿ** ਆਯਤਿਂ **ਪੁਨਬ੍ਭਵੋ**ਤਿ ਇਦਮੇਵ ਚ ਥੇਰਸ੍ਸ ਅਞ੍ਞਾਬ੍ਯਾਕਰਣਂ ਅਹੋਸੀਤਿ।

ਵਜ੍ਜਿਤਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੯. ਸਨ੍ਧਿਤਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਅਸ੍ਸਤ੍ਥੇ ਹਰਿਤੋਭਾਸੇਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਸਨ੍ਧਿਤਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਅਯਮ੍ਪਿ ਪੁਰਿਮਬੁਦ੍ਧੇਸੁ ਕਤਾਧਿਕਾਰੋ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਭਵੇ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਉਪਚਿਨਨ੍ਤੋ ਇਤੋ ਏਕਤਿਂਸੇ ਕਪ੍ਪੇ ਸਿਖਿਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਏਕੋ ਗੋਪਾਲਕੋ ਅਹੋਸਿ। ਸੋ ਸਤ੍ਥਰਿ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬੁਤੇ

ਅਞ੍ਞਤਰਂ ਥੇਰਂ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਤਸ੍ਸ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਬੁਦ੍ਧਗੁਣਪਟਿਸਂਯੁਤ੍ਤਂ ਧਮ੍ਮਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਪਸਨ੍ਨਮਾਨਸੋ ''ਕੁਹਿਂ ਭਗਵਾ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤ੍ਵਾ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬੁਤਭਾਵਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ''ਏਵਂ ਮਹਾਨੁਭਾਵਾ ਬੁਦ੍ਧਾਪਿ ਨਾਮ ਅਨਿਚ੍ਚਤਾਵਸਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਅਹੋ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਅਦ੍ਧੁਵਾ''ਤਿ ਅਨਿਚ੍ਚਸਞ੍ਞਂ ਪਟਿਲਭਿ। ਤਂ ਥੇਰੋ ਬੋਧਿਪੂਜਾਯ ਉਸ੍ਸਾਹੇਸਿ। ਸੋ ਕਾਲੇਨ ਕਾਲਂ ਬੋਧਿਰੁਕ੍ਖਸਮੀਪਂ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਂ ਪਟ੍ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਬੁਦ੍ਧਗੁਣੇ ਅਨੁਸ੍ਸਰਨ੍ਤੋ ਬੋਧਿਂ ਵਨ੍ਦਤਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮੇਨ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਸਂਸਰਨ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਕੋਸਲਰਟ੍ਠੇ ਇਬ੍ਭਕੁਲੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ **ਸਨ੍ਧਿਤੋ**ਤਿ ਲਦ੍ਧਨਾਮੋ ਵਯਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਅਨਿਚ੍ਚਤਾਪਟਿਸਂਯੁਤ੍ਤਂ ਧਮ੍ਮਕਥਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਸਂਵੇਗਜਾਤੋ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਂ ਪਟ੍ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਞਾਣਸ੍ਸ ਪਰਿਪਾਕਂ ਗਤਤ੍ਤਾ ਨਚਿਰਸ੍ਸੇਵ ਛਲਭਿਞ੍ਞੋ ਅਹੋਸਿ। ਸੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਂ ਅਨੁਸ੍ਸਰਨ੍ਤੋ ਸਿਖਿਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਬੋਧਿਵਨ੍ਦਨਂ ਬੁਦ੍ਧਾਨੁਸ੍ਸਤਿਂ ਅਨਿਚ੍ਚਸਞ੍ਞਾਪਟਿਲਾਭਞ੍ਚ ਅਨੁਸ੍ਸਰਿਤ੍ਵਾ ਤਦੁਪਨਿਸ੍ਸਯੇਨ ਅਤ੍ਤਨੋ ਵਿਸੇਸਾਧਿਗਮਂ ਪਕਾਸੇਨ੍ਤੋ –

> **੨੧੭**.''ਅਸ੍ਸਤ੍ਥੇ ਹਰਿਤੋਭਾਸੇ, ਸਂਵਿਰੂਲ੍ਹਮ੍ਹਿ ਪਾਦਪੇ।
> ਏਕਂ ਬੁਦ੍ਧਗਤਂ ਸਞ੍ਞਂ, ਅਲਭਿਤ੍ਥਂ ਪਤਿਸ੍ਸਤੋ॥
>
> **੨੧੮**.''ਏਕਤਿਂਸੇ ਇਤੋ ਕਪ੍ਪੇ, ਯਂ ਸਞ੍ਞਮਲਭਿਂ ਤਦਾ।
> ਤਸ੍ਸਾ ਸਞ੍ਞਾਯ ਵਾਹਸਾ, ਪਤ੍ਤੋ ਮੇ ਆਸਵਕ੍ਖਯੋ''ਤਿ॥ –

ਦ੍ਵੇ ਗਾਥਾ ਅਭਾਸਿ।

ਤਤ੍ਥ **ਅਸ੍ਸਤ੍ਥੇ**ਤਿ ਅਸ੍ਸਤ੍ਥਟ੍ਠਾਨੀਯੇ, ਯ੍ਵਾਯਂ ਏਤਰਹਿ ਅਮ੍ਹਾਕਂ ਭਗਵਤੋ ਬੋਧਿਰੁਕ੍ਖੋ ਅਸ੍ਸਤ੍ਥੋ, ਏਤਸ੍ਸ ਠਾਨੇ ਤਦਾ ਸਿਖਿਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਬੋਧਿਰੁਕ੍ਖੋ ਪੁਣ੍ਡਰੀਕੋ ਠਿਤੋਤਿ ਸੋ ਅਸ੍ਸਤ੍ਥਟ੍ਠਾਨੀਯਤਾਯ ''ਅਸ੍ਸਤ੍ਥੋ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਅਸ੍ਸਾਸਜਨਨਤੋ ਵਾ। ਅਪਰੇ ਪਨ ''ਅਸ੍ਸਤ੍ਥਰੁਕ੍ਖਮੂਲੇ ਨਿਸੀਦਿਤ੍ਵਾ ਤਦਾ ਬੁਦ੍ਧਾਨੁਸ੍ਸਤਿਯਾ ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਥੇਰੋ 'ਅਸ੍ਸਤ੍ਥੇ'ਤਿ ਅਵੋਚਾ''ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। **ਹਰਿਤੋਭਾਸੇ**ਤਿ ਹਰਿਤੇਹਿ ਸਾਰਮਣਿਵਣ੍ਣੇਹਿ ਓਭਾਸਮਾਨੇ। **ਸਂਵਿਰੂਲ੍ਹਮ੍ਹੀ**ਤਿ ਸੁਟ੍ਠੁ ਵਿਰੂਲ੍ਹੇ ਸੁਪ੍ਪਤਿਟ੍ਠਿਤੇ, ਸੁਘਨਨਿਚਿਤਪਤ੍ਤਪਲਾਸਪਲ੍ਲਵੇਹਿ ਵਿਰੂਲ੍ਹਸਞ੍ਛਨ੍ਨੇਤਿ ਚ ਵਦਨ੍ਤਿ। **ਪਾਦਪੇ**ਤਿ ਰੁਕ੍ਖੇ। **ਏਕਂ ਬੁਦ੍ਧਗਤਂ ਸਞ੍ਞਂ, ਅਲਭਿਤ੍ਥਂ ਪਤਿਸ੍ਸਤੋ**ਤਿ ਬੁਦ੍ਧਾਰਮ੍ਮਣਂ ਆਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਏਕਜਾਤਿਯਤ੍ਤਾ ਏਕਂ ''ਇਤਿਪਿ ਸੋ ਭਗਵਾ''ਤਿਆਦਿਨਯਪ੍ਪਵਤ੍ਤਂ ਬੁਦ੍ਧਾਨੁਸ੍ਸਤਿਸਹਗਤਂ ਸਞ੍ਞਂ ਬੁਦ੍ਧਗੁਣਾਨਂ ਪਤਿਪਤਿਸਰਣਤੋ ਪਤਿਸ੍ਸਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਅਲਭਿਂ।

ਕਦਾ ਪਨ ਸਾ ਸਞ੍ਞਾ ਲਦ੍ਧਾ, ਕੀਵਤਾਯ ਸਿਦ੍ਧਾਤਿ ਆਹ "**ਏਕਤਿਂਸੇ ਇਤੋ ਕਪ੍ਪੇ**"ਤਿਆਦਿ। ਇਤੋ ਭਦ੍ਦਕਪ੍ਪਤੋ ਉਦ੍ਧਂ ਆਰੋਹਨਵਸੇਨ ਏਕਤਿਂਸੇ ਕਪ੍ਪੇ। **ਯਂ ਸਞ੍ਞ**ਨ੍ਤਿ ਯਂ ਬੁਦ੍ਧਾਨੁਸ੍ਸਤਿਸਹਗਤਂ ਸਞ੍ਞਂ, ਯਂ ਵਾ ਬੁਦ੍ਧਾਨਂ ਅਨਿਚ੍ਚਤਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਤਦਨੁਸਾਰੇਨ ਸਬ੍ਬਾਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਤਦਾ ਅਨਿਚ੍ਚਸਞ੍ਞਂ ਅਲਭਿਂ। **ਤਸ੍ਸਾ ਸਞ੍ਞਾਯ ਵਾਹਸਾ**ਤਿ ਤਸ੍ਸਾ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਾਯ ਸਞ੍ਞਾਯ ਕਾਰਣਭਾਵੇਨ ਤਂ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਂ ਕਤ੍ਵਾ। **ਪਤ੍ਤੋ ਮੇ ਆਸਵਕ੍ਖਯੋ**ਤਿ ਇਦਾਨਿ ਮਯਾ ਆਸਵਾਨਂ ਖਯੋ ਨਿਰੋਧੋ ਅਧਿਗਤੋਤਿ ਇਮਾਯੇਵ ਚ ਇਮਸ੍ਸ ਥੇਰਸ੍ਸ ਅਪਦਾਨਗਾਥਾਪਿ। ਯਥਾਹ (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੧.੨੨.੨੭-੩੦) –

> ''ਅਸ੍ਸਤ੍ਥੇ ਹਰਿਤੋਭਾਸੇ...ਪੇ॰... ਪਤ੍ਤੋ ਮੇ ਆਸਵਕ੍ਖਯੋ॥
> ''ਇਤੋ ਤੇਰਸਕਪ੍ਪਮ੍ਹਿ, ਧਨਿਟ੍ਠੋ ਨਾਮ ਖਤ੍ਤਿਯੋ।
> ਸਤ੍ਤਰਤਨਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ, ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀ ਮਹਬ੍ਬਲੋ॥
>
> ''ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹਂ...ਪੇ॰... ਕਤਂ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ''ਨ੍ਤਿ॥

ਸਨ੍ਧਿਤਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਪਞ੍ਚਮਵਗ੍ਗਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ ਚ ਦੁਕਨਿਪਾਤਵਣ੍ਣਨਾ।

੩. ਤਿਕਨਿਪਾਤੋ

੧. ਅਙ੍ਗਣਿਕਭਾਰਦ੍ਵਾਜਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਤਿਕਨਿਪਾਤੇ **ਅਯੋਨਿ ਸੁਦ੍ਧਿਮਨ੍ਵੇਸ**ਨ੍ਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਅਙ੍ਗਣਿਕਭਾਰਦ੍ਵਾਜਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਅਯਮ੍ਪਿ ਪੁਰਿਮਬੁਦ੍ਧੇਸੁ ਕਤਾਧਿਕਾਰੋ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਭਵੇ ਵਿਵਟ੍ਟੂਪਨਿਸ੍ਸਯਂ ਪੁਞ੍ਞਂ ਉਪਚਿਨਨ੍ਤੋ ਇਤੋ ਏਕਤਿਂਸੇ ਕਪ੍ਪੇ ਸਿਖਿਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਕੁਲਗੇਹੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਵਿਞ੍ਞੁਤਂ ਪਤ੍ਤੋ ਏਕਦਿਵਸਂ ਸਤ੍ਥਾਰਂ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਚਰਨ੍ਤਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਪਸਨ੍ਨਮਾਨਸੋ ਪਞ੍ਚਪਤਿਟ੍ਠਿਤੇਨ ਵਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਅਞ੍ਜਲਿਂ ਪਗ੍ਗਣ੍ਹਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮੇਨ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਸਂਸਰਨ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਹਿਮਵਨ੍ਤਸਮੀਪੇ ਉਕ੍ਕਟ੍ਠੇ ਨਾਮ ਨਗਰੇ ਵਿਭਵਸਮ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਸ੍ਸ ਗੇਹੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ **ਅਙ੍ਗਣਿਕਭਾਰਦ੍ਵਾਜੋ**ਤਿ ਲਦ੍ਧਨਾਮੋ ਵਯਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਵਿਜ੍ਜਾਸਿਪ੍ਪੇਸੁ ਨਿਪ੍ਫਤ੍ਤਿਂ ਗਤੋ ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਜ੍ਝਾਸਯਤਾਯ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਪਬ੍ਬਜ੍ਜਂ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਅਮਰਂ ਤਪਂ ਚਰਨ੍ਤੋ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਵਿਚਰਨ੍ਤੋ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਂ ਜਨਪਦਚਾਰਿਕਂ ਚਰਨ੍ਤਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਪਸਨ੍ਨਮਾਨਸੋ ਸਤ੍ਥੁ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਧਮ੍ਮਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਤਂ ਮਿਚ੍ਛਾਤਪਂ ਪਹਾਯ ਸਾਸਨੇ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਕਮ੍ਮਂ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਨਚਿਰਸ੍ਸੇਵ ਛਲਭਿਞ੍ਞੋ ਅਹੋਸਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੧.੨੩.੪੮-੫੧) –

''ਉਸਭਂ ਪਵਰਂ ਵੀਰਂ, ਵੇਸ੍ਸਭੁਂ ਵਿਜਿਤਾਵਿਨਂ।
ਪਸਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੋ ਸੁਮਨੋ, ਬੁਦ੍ਧਸੇਟ੍ਠਮਵਨ੍ਦਹਂ॥

''ਏਕਤਿਂਸੇ ਇਤੋ ਕਪ੍ਪੇ, ਯਂ ਕਮ੍ਮਮਕਰਿਂ ਤਦਾ।
ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ, ਵਨ੍ਦਨਾਯ ਇਦਂ ਫਲਂ॥

''ਚਤੁਵੀਸਤਿਕਪ੍ਪਮ੍ਹਿ, ਵਿਕਤਾਨਨ੍ਦਨਾਮਕੋ।
ਸਤ੍ਤਰਤਨਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ, ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀ ਮਹਬ੍ਬਲੋ॥

''ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹਂ...ਪੇ॰... ਕਤਂ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ''ਨ੍ਤਿ॥

ਛਲਭਿਞ੍ਞੋ ਪਨ ਹੁਤ੍ਵਾ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਸੁਖੇਨ ਵਿਹਰਨ੍ਤੋ ਞਾਤੀਨਂ ਅਨੁਕਮ੍ਪਾਯ ਅਤ੍ਤਨੋ ਜਾਤਿਭੂਮਿਂ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਬਹੂ ਞਾਤਕੇ ਸਰਣੇਸੁ ਚ ਸੀਲੇਸੁ ਚ ਪਤਿਟ੍ਠਾਪੇਤ੍ਵਾ ਤਤੋ ਨਿਵਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਕੁਰੁਰਟ੍ਠੇ ਕੁਣ੍ਡਿਯਸ੍ਸ ਨਾਮ ਨਿਗਮਸ੍ਸ ਅਵਿਦੂਰੇ ਅਰਞ੍ਞੇ ਵਸਨ੍ਤੋ ਕੇਨਚਿਦੇਵ ਕਰਣੀਯੇਨ ਉਗ੍ਗਾਰਾਮਂ ਗਤੋ ਉਤ੍ਤਰਾਪਥਤੋ ਆਗਤੇਹਿ ਸਨ੍ਦਿਟ੍ਠੇਹਿ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੇਹਿ ਸਮਾਗਤੋ ਤੇਹਿ, ''ਭੋ ਭਾਰਦ੍ਵਾਜ, ਕਿਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾਨਂ ਸਮਯਂ ਪਹਾਯ ਇਮਂ ਸਮਯਂ ਗਣ੍ਹੀ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤੋ ਤੇਸਂ ਇਤੋ ਬੁਦ੍ਧਸਾਸਨਤੋ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਸੁਦ੍ਧਿ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ –

੨੧੯.''ਅਯੋਨਿ ਸੁਦ੍ਧਿਮਨ੍ਵੇਸਂ, ਅਗ੍ਗਿਂ ਪਰਿਚਰਿਂ ਵਨੇ।
ਸੁਦ੍ਧਿਮਗ੍ਗਂ ਅਜਾਨਨ੍ਤੋ, ਅਕਾਸਿਂ ਅਮਰਂ ਤਪ''ਨ੍ਤਿ॥ – ਪਠਮਂ ਗਾਥਮਾਹ।

ਤਤ੍ਥ **ਅਯੋਨੀ**ਤਿ ਅਯੋਨਿਸੋ ਅਨੁਪਾਯੇਨ। **ਸੁਦ੍ਧਿ**ਨ੍ਤਿ ਸਂਸਾਰਸੁਦ੍ਧਿਂ ਭਵਨਿਸ੍ਸਰਣਂ। **ਅਨ੍ਵੇਸ**ਨ੍ਤਿ ਗਵੇਸਨ੍ਤੋ। **ਅਗ੍ਗਿਂ ਪਰਿਚਰਿਂ ਵਨੇ**ਤਿ ''ਅਯਂ ਸੁਦ੍ਧਿਮਗ੍ਗੋ''ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨ ਅਰਞ੍ਞਾਯਤਨੇ ਅਗ੍ਗਿਹੁਤਸਾਲਾਯਂ ਅਗਜਾਗਾਰਂ ਕਤ੍ਵਾ ਆਹੁਤਿਂ ਪਗ੍ਗਣ੍ਹਨ੍ਤੋ ਅਗ੍ਗਿਦੇਵਂ ਪਰਿਚਰਿਂ ਵੇਦੇ ਵੁਤ੍ਤਵਿਧਿਨਾ ਪੂਜੇਸਿਂ। **ਸੁਦ੍ਧਿਮਗ੍ਗਂ ਅਜਾਨਨ੍ਤੋ, ਅਕਾਸਿਂ ਅਮਰਂ ਤਪ**ਨ੍ਤਿ ਸੁਦ੍ਧਿਯਾ ਨਿਬ੍ਬਾਨਸ੍ਸ ਮਗ੍ਗਂ ਅਜਾਨਨ੍ਤੋ ਅਗ੍ਗਿਪਰਿਚਰਣਂ ਵਿਯ ਪਞ੍ਚਤਪਤਪ੍ਪਨਾਦਿਅਤ੍ਤਕਿਲਮਥਾਨੁਯੋਗਂ ''ਸੁਦ੍ਧਿਮਗ੍ਗੋ''ਤਿ ਮਞ੍ਞਾਯ ਅਕਾਸਿਂ ਅਚਰਿਂ ਪਟਿਪਜ੍ਜਿਂ।

ਏਵੰ ਥੇਰੋ ਅਸ੍ਸਮਤੋ ਅਸ੍ਸਮਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੋ ਵਿਯ ਵੇਦੇ ਵੁਤ੍ਤਵਿਧਿਨਾ ਅਗ੍ਗਿਪਰਿਚਰਣਾਦਿਨਾ ਅਨੁਟ੍ਠਾਯ ਸੁਦ੍ਧਿਯਾ ਅਪ੍ਪਤ੍ਤਭਾਵੇਨ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਸੁਦ੍ਧਿਯਾ ਅਭਾਵਂ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਇਮਸ੍ਮਿਂਯੇਵ ਸਾਸਨੇ ਸੁਦ੍ਧਿ ਚ ਮਯਾ ਅਧਿਗਤਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ –

੨੨੦.''ਤਂ ਸੁਖੇਨ ਸੁਖਂ ਲਦ੍ਧਂ, ਪਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਸੁਧਮ੍ਮਤਂ।
ਤਿਸ੍ਸੋ ਵਿਜ੍ਜਾ ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਾ, ਕਤਂ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ''ਨ੍ਤਿ॥ – ਦੁਤਿਯਗਾਥਮਾਹ।

ਤਤ੍ਥ **ਤ**ਨ੍ਤਿ ਯਸ੍ਸਤ੍ਥਾਯ ਸੁਦ੍ਧਿਂ ਅਨ੍ਵੇਸਨ੍ਤੋ ਤਸ੍ਸ ਮਗ੍ਗਂ ਅਜਾਨਨ੍ਤੋ ਅਗ੍ਗਿਂ ਪਰਿਚਰਿਂ ਅਮਰਂ ਤਪਂ ਅਚਰਿਂ, ਤਂ ਨਿਬ੍ਬਾਨ**ਸੁਖਂ ਸੁਖੇਨ** ਸਮਥਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਸੁਖਾਯ ਪਟਿਪਦਾਯ ਅਤ੍ਤਕਿਲਮਥਾਨੁਯੋਗਂ ਅਨੁਪਗਮ੍ਮ ਮਯਾ **ਲਦ੍ਧਂ** ਪਤ੍ਤਂ ਅਧਿਗਤਂ। **ਪਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਸੁਧਮ੍ਮਤ**ਨ੍ਤਿ ਸਤ੍ਥੁ ਸਾਸਨਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਸੁਧਮ੍ਮਤਂ ਅਵਿਪਰੀਤਨਿਯ੍ਯਾਨਿਕਧਮ੍ਮਸਭਾਵਂ ਪਸ੍ਸ ਜਾਨਾਹੀਤਿ ਧਮ੍ਮਾਲਪਨਵਸੇਨ ਵਦਤਿ, ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਵਾ ਆਲਪਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਲਦ੍ਧਭਾਵਂ ਪਨ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ –

"**ਤਿਸ੍ਸੋ ਵਿਜ੍ਜਾ ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਾ, ਕਤਂ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ**"ਨ੍ਤਿ॥ –

ਆਹ , ਤਂ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਥਮੇਵ। ਏਵਂ ਸੁਦ੍ਧਿਯਾ ਅਧਿਗਤਤ੍ਤਾ ''ਇਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯਾਹਂ ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ''ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ –

੨੨੧.''ਬ੍ਰਹ੍ਮਬਨ੍ਧੁ ਪੁਰੇ ਆਸਿਂ, ਇਦਾਨਿ ਖੋਮ੍ਹਿ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ।
ਤੇਵਿਜ੍ਜੋ ਨ੍ਹਾਤਕੋਚਮ੍ਹਿ, ਸੋਤ੍ਤਿਯੋ ਚਮ੍ਹਿ ਵੇਦਗੂ''ਤਿ॥ – ਤਤਿਯਂ ਗਾਥਮਾਹ।

ਤਸ੍ਸਤ੍ਥੋ – ਇਤੋ ਪੁਬ੍ਬੇ ਜਾਤਿਮਤ੍ਤੇਨ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਭਾਵਤੋ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾਨਂ ਸਮਞ੍ਞਾਯ **ਬ੍ਰਹ੍ਮਬਨ੍ਧੁ** ਨਾਮ **ਆਸਿਂ**। ਬਾਹਿਤਪਾਪਤ੍ਤਾ ਪਨ **ਇਦਾਨਿ ਖੋ** ਅਰਹਤ੍ਤਾਧਿਗਮੇਨ ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ **ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਚ ਅਮ੍ਹਿ**। ਇਤੋ ਪੁਬ੍ਬੇ ਭਵਸਙ੍ਖਯਕਰਾਨਂ ਤਿਸ੍ਸਨ੍ਨਂ ਵੇਦਸਙ੍ਖਾਤਾਨਂ ਵਿਜ੍ਜਾਨਂ ਅਜ੍ਝਯਨੇਨ ਸਮਞ੍ਞਾਮਤ੍ਤੇਨ ਤੇਵਿਜ੍ਜੋ ਨਾਮ ਹੁਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਭਵਕ੍ਖਯਕਰਾਯ ਵਿਜ੍ਜਾਯ ਵਸੇਨ ਤਿਸ੍ਸਨ੍ਨਂ ਵਿਜ੍ਜਾਨਂ ਅਧਿਗਤਤ੍ਤਾ ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ **ਤੇਵਿਜ੍ਜੋ ਚ ਅਮ੍ਹਿ**। ਤਥਾ ਇਤੋ ਪੁਬ੍ਬੇ ਭਵਸ੍ਸਾਦਗਧਿਤਾਯ ਨ੍ਹਾਤਕਵਤਨਿਪ੍ਫਤ੍ਤਿਯਾ ਸਮਞ੍ਞਾਮਤ੍ਤੇਨ ਨ੍ਹਾਤਕੋ ਨਾਮ ਹੁਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਮਗ੍ਗਜਲੇਨ ਸੁਵਿਕ੍ਖਾਲਿਤਕਿਲੇਸਮਲਤਾਯ ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ **ਨ੍ਹਾਤਕੋ ਚਮ੍ਹਿ**। ਇਤੋ ਪੁਬ੍ਬੇ ਅਵਿਮੁਤ੍ਤਭਵਸ੍ਸਾਦਮਨੁਜ੍ਝਾਨੇਨ ਵੋਹਾਰਮਤ੍ਤਤੋ ਸੋਤ੍ਤਿਯੋ ਨਾਮ ਹੁਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਸੁਵਿਮੁਤ੍ਤਭਵਸ੍ਸਾਦਧਮ੍ਮਜ੍ਝਾਨੇਨ ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ **ਸੋਤ੍ਤਿਯੋ ਚਮ੍ਹਿ**। ਇਤੋ ਪੁਬ੍ਬੇ ਅਪ੍ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਟ੍ਠਪਾਪਧਮ੍ਮਾਨਂ ਵੇਦਾਨਂ ਗਤਮਤ੍ਤੇਨ ਵੇਦਗੂ ਨਾਮ ਹੁਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਵੇਦਸਙ੍ਖਾਤੇਨ ਮਗ੍ਗਞਾਣੇਨ ਸਂਸਾਰਮਹੋਘਸ੍ਸ ਵੇਦਸ੍ਸ ਚਤੁਸਚ੍ਚਸ੍ਸ ਚ ਪਾਰਂ ਗਤਤ੍ਤਾ ਅਧਿਗਤਤ੍ਤਾ ਞਾਤਤ੍ਤਾ ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ **ਵੇਦਗੂ** ਜਾਤੋਤਿ। ਤਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਸਾਸਨੇ ਉਲ਼ਾਰਂ ਪਸਾਦਂ ਪਵੇਦੇਸੁਂ।

ਅਙ੍ਗਣਿਕਭਾਰਦ੍ਵਾਜਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੨. ਪਚ੍ਚਯਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਪਞ੍ਚਾਹਾਹਂ ਪਬ੍ਬਜਿਤੋਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਪਚ੍ਚਯਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਅਯਮ੍ਪਿ ਪੁਰਿਮਬੁਦ੍ਧੇਸੁ ਕਤਾਧਿਕਾਰੋ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਭਵੇ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਉਪਚਿਨਨ੍ਤੋ ਇਤੋ ਏਕਨਵੁਤੇ ਕਪ੍ਪੇ ਵਿਪਸ੍ਸਿਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਕੁਲਗੇਹੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਵਿਞ੍ਞੁਤਂ ਪਤ੍ਤੋ ਏਕਦਿਵਸਂ ਸਤ੍ਥਾਰਂ ਵਿਨਤਾਯ ਨਾਮ ਨਦਿਯਾ ਤੀਰੇ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਪਸਨ੍ਨਮਾਨਸੋ ਮਨੁਞ੍ਞਦਸ੍ਸਨਾਨਿ ਮਹਨ੍ਤਾਨਿ ਉਦੁਮ੍ਬਰਫਲਾਨਿ ਓਚਿਨਿਤ੍ਵਾ ਉਪਨਾਮੇਸਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮੇਨ ਸੁਗਤੀਸੁਯੇਵ ਸਂਸਰਨ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਭਦ੍ਦਕਪ੍ਪੇ ਕਸ੍ਸਪੇ ਭਗਵਤਿ ਲੋਕੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਿਤਵਰਧਮ੍ਮਚਕ੍ਕੇ ਵੇਨੇਯ੍ਯਜਨਾਨੁਗ੍ਗਹਂ ਕਰੋਨ੍ਤੇ ਤਸ੍ਸ ਸਾਸਨੇ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਂ ਪਟ੍ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਭਾਵਨਮਨੁਯੁਞ੍ਜਨ੍ਤੋ ਏਕਦਿਵਸਂ ਸਂਸਾਰਦੁਕ੍ਖਂ ਚਿਨ੍ਤੇਤ੍ਵਾ

ਅਤਿਵਿਯ ਸਞ੍ਜਾਤਸံਵੇਗੋ ਵਿਹਾਰੇ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ''ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਅਪ੍ਪਤ੍ਵਾ ਇਤੋ ਨ ਨਿਕ੍ਖਮਿਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਅਧਿਟ੍ਠਾਯ ਵਾਯਮਨ੍ਤੋ ਞਾਣਸ੍ਸ ਅਪਰਿਪਕ੍ਕਤ੍ਤਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਂ ਉਸ੍ਸੁਕ੍ਕਾਪੇਤੁਂ ਨਾਸਕ੍ਖਿ। ਸੋ ਕਾਲਙ੍ਕਤ੍ਵਾ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਸਂਸਰਨ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਰੋਹਿਤਨਗਰੇ ਖਤ੍ਤਿਯਕੁਲੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ **ਪਚ੍ਚਯੋ**ਤਿ ਲਦ੍ਧਨਾਮੋ ਵਯਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਪਿਤੁ ਅਚ੍ਚਯੇਨ ਰਜ੍ਜੇ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤੋ ਏਕਦਿਵਸਂ ਮਹਾਰਾਜਬਲਿਂ ਕਾਤੁਂ ਆਰਭਿ। ਤਤ੍ਥ ਮਹਾਜਨੋ ਸਨ੍ਨਿਪਤਿ। ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਾਗਮੇ ਤਸ੍ਸ ਪਸਾਦਞ੍ਜਨਨਤ੍ਥਂ ਸਤ੍ਥਾ ਮਹਾਜਨਸ੍ਸ ਪੇਕ੍ਖਨ੍ਤਸ੍ਸੇਵ ਆਕਾਸੇ ਵੇਸ੍ਸਵਣੇਨ ਨਿਮ੍ਮਿਤੇ ਰਤਨਮਯਕੂਟਾਗਾਰੇ ਰਤਨਮਯਸੀਹਾਸਨੇ ਨਿਸੀਦਿਤ੍ਵਾ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਸਿ। ਮਹਤੋ ਜਨਕਾਯਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਾਭਿਸਮਯੋ ਅਹੋਸਿ। ਤਂ ਧਮ੍ਮਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਪਚ੍ਚਯਰਾਜਾਪਿ ਰਜ੍ਜਂ ਪਹਾਯ ਪੁਰਿਮਹੇਤੁਸਞ੍ਚੋਦਿਤੋ ਪਬ੍ਬਜਿ। ਸੋ ਯਥਾ ਕਸ੍ਸਪਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਪਟਿਞ੍ਞਂ ਅਕਾਸਿ, ਏਵਂ ਪਟਿਞ੍ਞਂ ਕਤ੍ਵਾ ਵਿਹਾਰਂ ਪਵਿਸਿਤ੍ਵਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਂ ਵਡ੍ਢੇਨ੍ਤੋ ਞਾਣਸ੍ਸ ਪਰਿਪਾਕਂ ਗਤਤ੍ਤਾ ਤਾਵਦੇਵ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਾਪੁਣਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੧.੩੯.੧੫-੨੦) –

''ਵਿਨਤਾਨਦਿਯਾ ਤੀਰੇ, ਵਿਹਾਸਿ ਪੁਰਿਸੁਤ੍ਤਮੋ।
ਅਦ੍ਦਸਂ ਵਿਰਜਂ ਬੁਦ੍ਧਂ, ਏਕਗ੍ਗਂ ਸੁਸਮਾਹਿਤਂ॥

''ਤਸ੍ਮਿਂ ਪਸਨ੍ਨਮਾਨਸੋ, ਕਿਲੇਸਮਲਧੋਵਨੇ।
ਉਦੁਮ੍ਬਰਫਲਂ ਗਯ੍ਹ, ਬੁਦ੍ਧਸੇਟ੍ਠਸ੍ਸਦਾਸਹਂ॥

''ਏਕਨਵੁਤਿਤੋ ਕਪ੍ਪੇ, ਯਂ ਫਲਮਦਦਿਂ ਤਦਾ।
ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ, ਫਲਦਾਨਸ੍ਸਿਦਂ ਫਲਂ॥

''ਇਮਮ੍ਹਿ ਭਦ੍ਦਕੇ ਕਪ੍ਪੇ, ਸਂਵਿਗ੍ਗਮਾਨਮਾਨਸੋ।
ਕਸ੍ਸਪਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ, ਸਾਸਨੇ ਪਬ੍ਬਜਿਂ ਅਹਂ॥

''ਤਥਾ ਪਬ੍ਬਜਿਤੋ ਸਨ੍ਤੋ, ਭਾਵਨਂ ਅਨੁਯੁਞ੍ਜਿਸਂ।
ਨ ਵਿਹਾਰਾ ਨਿਕ੍ਖਮਿਸ੍ਸਂ, ਇਤਿ ਕਤ੍ਵਾਨ ਮਾਨਸਂ॥

''ਉਤ੍ਤਮਤ੍ਥਂ ਅਸਮ੍ਪਤ੍ਤੋ, ਨ ਚ ਪਤ੍ਤੋਮ੍ਹਿ ਤਾਵਦੇ।
ਇਦਾਨਿ ਪਨ ਞਾਣਸ੍ਸ, ਪਰਿਪਾਕੇਨ ਨਿਬ੍ਬੁਤੋ।

ਪਤ੍ਤੋਮ੍ਹਿ ਅਚਲਂ ਠਾਨਂ, ਫੁਸਿਤ੍ਵਾ ਅਚ੍ਚੁਤਂ ਪਦਂ॥

''ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹਂ...ਪੇ॰... ਕਤਂ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ''ਨ੍ਤਿ॥

ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਨ ਪਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਕਿਤ੍ਤਨਮੁਖੇਨ ਅਞ੍ਞਂ ਬ੍ਯਾਕਰੋਨ੍ਤੋ –

੨੨੨.''ਪਞ੍ਚਾਹਾਹਂ ਪਬ੍ਬਜਿਤੋ, ਸੇਖੋ ਅਪ੍ਪਤ੍ਤਮਾਨਸੋ।
ਵਿਹਾਰਂ ਮੇ ਪਵਿਟ੍ਠਸ੍ਸ, ਚੇਤਸੋ ਪਣਿਧੀ ਅਹੁ॥

੨੨੩.''ਨਾਸਿਸ੍ਸਂ ਨ ਪਿਵਿਸ੍ਸਾਮਿ, ਵਿਹਾਰਤੋ ਨ ਨਿਕ੍ਖਮੇ।
ਨਪਿ ਪਸ੍ਸਂ ਨਿਪਾਤੇਸ੍ਸਂ, ਤਣ੍ਹਾਸਲ੍ਲੇ ਅਨੂਹਤੇ॥

੨੨੪.''ਤਸ੍ਸ ਮੇਵਂ ਵਿਹਰਤੋ, ਪਸ੍ਸ ਵੀਰਿਯਪਰਕ੍ਕਮਂ।

ਤਿਸ੍ਸੋ ਵਿਜ੍ਜਾ ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਾ, ਕਤੰ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ''ਨ੍ਤਿ॥ –

ਇਮਾ ਤਿਸ੍ਸੋ ਗਾਥਾ ਅਭਾਸਿ।

ਤਤ੍ਥ **ਪਞ੍ਚਾਹਾਹੰ ਪਬ੍ਬਜਿਤੋ**ਤਿ ਪਞ੍ਚਾਹੋ ਅਹੰ, ਪਬ੍ਬਜਿਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਪਞ੍ਚਾਹੋ, ਪਬ੍ਬਜਿਤਦਿਵਸਤੋ ਪਞ੍ਚਮੋ ਅਹੋ ਨਿਟ੍ਠਿਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਸੇਖੋ ਅਪ੍ਪਤ੍ਤਮਾਨਸੋ**ਤਿ ਅਧਿਸੀਲਸਿਕ੍ਖਾਦੀਨੰ ਸਿਕ੍ਖਨਤੋ ਸੇਖੋ। ਅਨਵਸੇਸਤੋ ਮਾਨੰ ਸਿਯਤਿ ਸਮੁਚ੍ਛਿਨ੍ਦਤੀਤਿ ਮਾਨਸੋ, ਅਗ੍ਗਮਗ੍ਗੋ, ਤੰਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤੋ ਮਾਨਸਤੋ ਆਗਤੰ ਮਾਨਸੰ, ਅਰਹਤ੍ਤੰ, ਤੰ, ਸੋ ਵਾ ਅਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਏਤੇਨਾਤਿ ਅਪ੍ਪਤ੍ਤਮਾਨਸੋ। **ਵਿਹਾਰੰ ਮੇ ਪਵਿਟ੍ਠਸ੍ਸ, ਚੇਤਸੋ ਪਣਿਧੀ ਅਹੂ**ਤਿ ਏਵੰ ਸੇਖਸ੍ਸ ਮੇ ਵਸਨਕਵਿਹਾਰੰ ਓਵਰਕੰ ਪਵਿਟ੍ਠਸ੍ਸ ਸਤੋ ਏਵਰੂਪੋ ਇਦਾਨਿ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨਾਕਾਰੋ ਚੇਤੋਪਣਿਧਿ ਅਹੋਸਿ, ਏਵੰ ਮਯਾ ਚਿਤ੍ਤੰ ਪਣਿਹਿਤਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਨਾਸਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਚਿਤ੍ਤਪਣਿਧਿੰ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਤਤ੍ਥ **ਨਾਸਿਸ੍ਸ**ਨ੍ਤਿ ਯੰਕਿਞ੍ਚਿ ਭੋਜਨੰ ਨ ਭੁਞ੍ਜਿਸ੍ਸੰ ਨ ਭੁਞ੍ਜਿਸ੍ਸਾਮਿ **ਤਣ੍ਹਾਸਲ੍ਲੇ** ਮਮ ਹਦਯਗਤੇ **ਅਨੂਹਤੇ** ਅਨੁਦ੍ਧਤੇਤਿ ਏਵੰ ਸਬ੍ਬਪਦੇਸੁ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬੰ। **ਨ ਪਿਵਿਸ੍ਸਾਮੀ**ਤਿ ਯੰਕਿਞ੍ਚਿ ਪਾਤਬ੍ਬੰ ਨ ਪਿਵਿਸ੍ਸਾਮਿ। **ਵਿਹਾਰਤੋ ਨ ਨਿਕ੍ਖਮੇ**ਤਿ ਇਮਸ੍ਮਾ ਇਦਾਨਿ ਮਯਾ ਨਿਸਿਨ੍ਨਗਬ੍ਭਤੋ ਨ ਨਿਕ੍ਖਮੇਯ੍ਯੰ। **ਨਪਿ ਪਸ੍ਸੰ ਨਿਪਾਤੇਸ੍ਸ**ਨ੍ਤਿ ਮਮ ਸਰੀਰਸ੍ਸ ਦ੍ਵੀਸੁ ਪਸ੍ਸੇਸੁ ਏਕਮ੍ਪਿ ਪਸ੍ਸੰ ਕਾਯਕਿਲਮਥਵਿਨੋਦਨਤ੍ਥੰ ਨ ਨਿਪਾਤੇਸ੍ਸੰ, ਏਕਪਸ੍ਸੇਨਪਿ ਨ ਨਿਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸਾਮੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਤਸ੍ਸ ਮੇਵੰ ਵਿਹਰਤੋਤਿ ਤਸ੍ਸ ਮੇ ਏਵੰ ਚਿਤ੍ਤੰ ਪਣਿਧਾਯ ਦਲ੍ਹਵੀਰਿਯਾਧਿਟ੍ਠਾਨੰ ਕਤ੍ਵਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਨੁਯੋਗਵਸੇਨ ਵਿਹਰਤੋ। **ਪਸ੍ਸ ਵੀਰਿਯਪਰਕ੍ਕਮ**ਨ੍ਤਿ ਵਿਧਿਨਾ ਈਰਯਿਤਬ੍ਬਤੋ ''ਵੀਰਿਯੰ'' ਪਰੰ ਠਾਨੰ ਅਕ੍ਕਮਨਤੋ ''ਪਰਕ੍ਕਮੋ''ਤਿ ਚ ਲਦ੍ਧਨਾਮੰ ਉਸ੍ਸੋਲ੍ਹੀਭੂਤੰ ਵਾਯਾਮੰ ਪਸ੍ਸ ਜਾਨਾਹਿ। ਯਸ੍ਸ ਪਨਾਨੁਭਾਵੇਨ ਮਯਾ **ਤਿਸ੍ਸੋ ਵਿਜ੍ਜਾ ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਾ, ਕਤੰ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ**ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਥਮੇਵ।

ਪਚ੍ਚਯਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੩. ਬਾਕੁਲਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਯੋ ਪੁਬ੍ਬੇ ਕਰਣੀਯਾਨੀਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਬਾਕੁਲਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਅਯਮ੍ਪਿ ਕਿਰ ਅਤੀਤੇ ਇਤੋ ਕਪ੍ਪਸਤਸਹਸ੍ਸਾਧਿਕਸ੍ਸ ਅਸਙ੍ਖ੍ਯੇਯ੍ਯਸ੍ਸ ਮਤ੍ਥਕੇ ਅਨੋਮਦਸ੍ਸਿਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਤੋ ਪੁਰੇਤਰਮੇਵ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਕੁਲੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਵਯਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਤਯੋ ਵੇਦੇ ਉਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਤਤ੍ਥ ਸਾਰੰ ਅਪਸ੍ਸਨ੍ਤੋ ''ਸਮ੍ਪਰਾਯਿਕਤ੍ਥੰ ਗਵੇਸਿਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ ਇਸਿਪਬ੍ਬਜ੍ਜੰ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਪਬ੍ਬਤਪਾਦੇ ਵਿਹਰਨ੍ਤੋ ਪਞ੍ਚਾਭਿਞ੍ਞਾਅਟ੍ਠਸਮਾਪਤ੍ਤਿਲਾਭੀ ਹੁਤ੍ਵਾ ਵਿਹਰਨ੍ਤੋ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੰ ਸੁਤ੍ਵਾ ਸਤ੍ਥੁ ਸਨ੍ਤਿਕੰ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਧਮ੍ਮੰ ਸੁਤ੍ਵਾ ਸਰਣੇਸੁ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤੋ ਸਤ੍ਥੁ ਉਦਰਾਬਾਧੇ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੇ ਅਰਞ੍ਞਤੋ ਭੇਸਜ੍ਜਾਨਿ ਆਹਰਿਤ੍ਵਾ ਤੰ ਵੂਪਸਮੇਤ੍ਵਾ ਤਤ੍ਥ ਪੁਞ੍ਞੰ ਆਰੋਗ੍ਯਤ੍ਥਾਯ ਪਰਿਣਾਮੇਤ੍ਵਾ ਤਤੋ ਚੁਤੋ ਬ੍ਰਹ੍ਮਲੋਕੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਏਕੰ ਅਸਙ੍ਖ੍ਯੇਯ੍ਯੰ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਸੰਸਰਨ੍ਤੋ ਪਦੁਮੁਤ੍ਤਰਬੁਦ੍ਧਕਾਲੇ ਹੰਸਵਤੀਨਗਰੇ ਕੁਲਗੇਹੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੋ ਸਤ੍ਥਾਰੰ ਏਕੰ ਭਿਕ੍ਖੁੰ ਅਪ੍ਪਾਬਾਧਾਨੰ ਅਗ੍ਗਟ੍ਠਾਨੇ ਠਪੇਨ੍ਤੰ ਦਿਸ੍ਵਾ ਸਯੰ ਤੰ ਠਾਨਨ੍ਤਰੰ ਆਕਙ੍ਖਨ੍ਤੋ ਪਣਿਧਾਨੰ ਕਤ੍ਵਾ ਯਾਵਜੀਵੰ ਕੁਸਲੰ ਉਪਚਿਨਿਤ੍ਵਾ ਸੁਗਤੀਸੁਯੇਵ ਸੰਸਰਨ੍ਤੋ ਵਿਪਸ੍ਸਿਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤੋ ਪੁਰੇਤਰਮੇਵ ਬਨ੍ਧੁਮਤੀਨਗਰੇ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਕੁਲੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੋ ਪੁਰਿਮਨਯੇਨੇਵ ਇਸਿਪਬ੍ਬਜ੍ਜੰ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਝਾਨਾਭਿਞ੍ਞਾਲਾਭੀ ਹੁਤ੍ਵਾ ਪਬ੍ਬਤਪਾਦੇ ਵਸਨ੍ਤੋ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੰ ਸੁਤ੍ਵਾ ਸਤ੍ਥੁ ਸਨ੍ਤਿਕੰ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਧਮ੍ਮੰ ਸੁਤ੍ਵਾ ਸਰਣੇਸੁ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤੋ ਭਿਕ੍ਖੂਨੰ ਤਿਣਪੁਪ੍ਫਕਰੋਗੇ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੇ ਤੰ ਵੂਪਸਮੇਤ੍ਵਾ ਤਤ੍ਥ ਯਾਵਤਾਯੁਕੰ ਠਤ੍ਵਾ ਤਤੋ ਚੁਤੋ ਬ੍ਰਹ੍ਮਲੋਕੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਏਕਨਵੁਤਿਕਪ੍ਪੇ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਸੰਸਰਨ੍ਤੋ ਕਸ੍ਸਪਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਬਾਰਾਣਸਿਯੰ ਕੁਲਗੇਹੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਘਰਾਵਾਸੰ ਵਸਨ੍ਤੋ ਏਕੰ ਜਿਣ੍ਣੰ ਵਿਨਸ੍ਸਮਾਨੰ ਮਹਾਵਿਹਾਰੰ ਦਿਸ੍ਵਾ ਤਤ੍ਥ ਉਪੋਸਥਾਗਾਰਾਦਿਕੰ ਸਬ੍ਬੰ ਆਵਸਥੰ ਕਾਰੇਤ੍ਵਾ ਤਤ੍ਥ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘਸ੍ਸ ਸਬ੍ਬੰ

ਭੇਸਜ੍ਜਂ ਪਟਿਯਾਦੇਤ੍ਵਾ ਯਾਵਜੀਵਂ ਕੁਸਲਂ ਕਤ੍ਵਾ ਏਕਂ ਬੁਦ੍ਧਨ੍ਤਰਂ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਸਂਸਰਨ੍ਤੋ ਅਮ੍ਹਾਕਂ ਭਗਵਤੋ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਤੋ ਪੁਰੇਤਰਮੇਵ ਕੋਸਮ੍ਬਿਯਂ ਸੇਟ੍ਠਿਗੇਹੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ। ਸੋ ਅਰੋਗਭਾਵਾਯ ਮਹਾਯਮੁਨਾਯ ਨ੍ਹਾਪਿਯਮਾਨੋ ਧਾਤਿਯਾ ਹਤ੍ਥਤੋ ਮਚ੍ਛੇਨ ਗਿਲਿਤੋ ਮਚ੍ਛੇ ਕੇਵਟ੍ਟਹਤ੍ਥਗਤੇ ਬਾਰਾਣਸਿਸੇਟ੍ਠਿਭਰਿਯਾਯ ਵਿਕ੍ਕਿਣਿਤ੍ਵਾ ਗਹਿਤੇ ਫਾਲਿਯਮਾਨੇਪਿ ਪੁਞ੍ਞਬਲੇਨ ਅਰੋਗੋਯੇਵ ਹੁਤ੍ਵਾ ਤਾਯ ਪੁਤ੍ਤੋਤਿ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਪੋਸਿਯਮਾਨੋ ਤਂ ਪਵਤ੍ਤਿਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਜਨਕੇਹਿ ਮਾਤਾਪਿਤੂਹਿ ''ਅਯਂ ਅਮ੍ਹਾਕਂ ਪੁਤ੍ਤੋ, ਦੇਥ ਨੋ ਪੁਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ ਅਨੁਯੋਗੇ ਕਤੇ ਰਞ੍ਞਾ ''ਉਭਯੇਸਮ੍ਪਿ ਸਾਧਾਰਣੋ ਹੋਤੂ''ਤਿ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਕੁਲਾਨਂ ਦਾਯਾਦਭਾਵੇਨ ਵਿਨਿਚ੍ਛਯਂ ਕਤ੍ਵਾ ਠਪਿਤਤ੍ਤਾ **ਬਾਕੁਲੋ**ਤਿ ਲਦ੍ਧਨਾਮੋ ਵਯਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਮਹਤਿਂ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਂ ਅਨੁਭਵਨ੍ਤੋ ਆਸੀਤਿਕੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਸਤ੍ਥੁ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਧਮ੍ਮਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਪਟਿਲਦ੍ਧਸਦ੍ਧੋ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਸਤ੍ਤਾਹਮੇਵ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋ ਅਹੋਸਿ, ਅਟ੍ਠਮੇ ਅਰੁਣੇ ਸਹ ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਹਿ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਾਪੁਣਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੧.੪੦.੩੮੬-੪੧੧) –

''ਹਿਮਵਨ੍ਤਸ੍ਸਾਵਿਦੂਰੇ , ਸੋਭਿਤੋ ਨਾਮ ਪਬ੍ਬਤੋ।
ਅਸ੍ਸਮੋ ਸੁਕਤੋ ਮਯ੍ਹਂ, ਸਕਸਿਸ੍ਸੇਹਿ ਮਾਪਿਤੋ॥

''ਮਣ੍ਡਪਾ ਚ ਬਹੂ ਤਤ੍ਥ, ਪੁਪ੍ਫਿਤਾ ਸਿਨ੍ਧੁਵਾਰਕਾ।
ਕਪਿਤ੍ਥਾ ਚ ਬਹੂ ਤਤ੍ਥ, ਪੁਪ੍ਫਿਤਾ ਜੀਵਜੀਵਕਾ॥

''ਨਿਗ੍ਗੁਣ੍ਡਿਯੋ ਬਹੂ ਤਤ੍ਥ, ਬਦਰਾਮਲਕਾਨਿ ਚ।
ਫਾਰੁਸਕਾ ਅਲਾਬੂ ਚ, ਪੁਣ੍ਡਰੀਕਾ ਚ ਪੁਪ੍ਫਿਤਾ॥

''ਆਲ਼ਕਾ ਬੇਲੁਵਾ ਤਤ੍ਥ, ਕਦਲੀ ਮਾਤੁਲੁਙ੍ਗਕਾ।
ਮਹਾਨਾਮਾ ਬਹੂ ਤਤ੍ਥ, ਅਜ੍ਜੁਨਾ ਚ ਪਿਯਙ੍ਗੁਕਾ॥

''ਕੋਸਮ੍ਬਾ ਸਲ਼ਲਾ ਨਿਮ੍ਬਾ, ਨਿਗ੍ਰੋਧਾ ਚ ਕਪਿਤ੍ਥਨਾ।
ਏਦਿਸੋ ਅਸ੍ਸਮੋ ਮਯ੍ਹਂ, ਸਸਿਸ੍ਸੋਹਂ ਤਹਿਂ ਵਸਿਂ॥

''ਅਨੋਮਦਸ੍ਸੀ ਭਗਵਾ, ਸਯਮ੍ਭੂ ਲੋਕਨਾਯਕੋ।
ਗਵੇਸਂ ਪਟਿਸਲ੍ਲਾਨਂ, ਮਮਸ੍ਸਮਮੁਪਾਗਮਿ॥

''ਉਪੇਤਮ੍ਹਿ ਮਹਾਵੀਰੇ, ਅਨੋਮਦਸ੍ਸਿਮਹਾਯਸੇ।
ਖਣੇਨ ਲੋਕਨਾਥਸ੍ਸ, ਵਾਤਾਬਾਧੋ ਸਮੁਟ੍ਠਹਿ॥

''ਵਿਚਰਨ੍ਤੋ ਅਰਞ੍ਞਮ੍ਹਿ, ਅਦ੍ਦਸਂ ਲੋਕਨਾਯਕਂ।
ਉਪਗਨ੍ਤ੍ਵਾਨ ਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਂ, ਚਕ੍ਖੁਮਨ੍ਤਂ ਮਹਾਯਸਂ॥

''ਇਰਿਯਞ੍ਚਾਪਿ ਦਿਸ੍ਵਾਨ, ਉਪਲਕ੍ਖੇਸਹਂ ਤਦਾ।
ਅਸਂਸਯਞ੍ਹਿ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ, ਬ੍ਯਾਧਿ ਨੋ ਉਦਪਜ੍ਜਥ॥

''ਖਿਪ੍ਪਂ ਅਸ੍ਸਮਮਾਗਞ੍ਛਿਂ, ਮਮ ਸਿਸ੍ਸਾਨ ਸਨ੍ਤਿਕੇ।
ਭੇਸਜ੍ਜਂ ਕਤ੍ਤੁਕਾਮੋਹਂ, ਸਿਸ੍ਸੇ ਆਮਨ੍ਤਯਿਂ ਤਦਾ॥

‘‘ਪਟਿਸ੍ਸੁਣਿਤ੍ਵਾਨ ਮੇ ਵਾਕ੍ਯਂ, ਸਿਸ੍ਸਾ ਸਬ੍ਬੇ ਸਗਾਰਵਾ।
ਏਕਜ੍ਝਂ ਸਨ੍ਨਿਪਤਿਂਸੁ, ਸਤ੍ਥੁਗਾਰਵਤਾ ਮਮ॥

‘‘ਖਿਪ੍ਪਂ ਪਬ੍ਬਤਮਾਰੁਯ੍ਹ, ਸਬ੍ਬੋਸਧਮਹਾਸਹਂ।
ਪਾਨੀਯਯੋਗਂ ਕਤ੍ਵਾਨ, ਬੁਦ੍ਧਸੇਟ੍ਠਸ੍ਸਦਾਸਹਂ॥

‘‘ਪਰਿਭੁਤ੍ਤੇ ਮਹਾਵੀਰੇ, ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਲੋਕਨਾਯਕੇ।
ਖਿਪ੍ਪਂ ਵਾਤੋ ਵੂਪਸਮਿ, ਸੁਗਤਸ੍ਸ ਮਹੇਸਿਨੋ॥

‘‘ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਂ ਦਰਥਂ ਦਿਸ੍ਵਾ, ਅਨੋਮਦਸ੍ਸੀ ਮਹਾਯਸੋ।
ਸਕਾਸਨੇ ਨਿਸੀਦਿਤ੍ਵਾ, ਇਮਾ ਗਾਥਾ ਅਭਾਸਥ॥

‘‘ਯੋ ਮੇ ਪਾਦਾਸਿ ਭੇਸਜ੍ਜਂ, ਬ੍ਯਾਧਿਞ੍ਚ ਸਮਯੀ ਮਮ।
ਤਮਹਂ ਕਿਤ੍ਤਯਿਸ੍ਸਾਮਿ, ਸੁਣਾਥ ਮਮ ਭਾਸਤੋ॥

‘‘ਕਪ੍ਪਸਤਸਹਸ੍ਸਾਨਿ, ਦੇਵਲੋਕੇ ਰਮਿਸ੍ਸਤਿ।
ਵਾਦਿਤੇ ਤੂਰਿਯੇ ਤਤ੍ਥ, ਮੋਦਿਸ੍ਸਤਿ ਸਦਾ ਅਯਂ॥

‘‘ਮਨੁਸ੍ਸਲੋਕਮਾਗਨ੍ਤ੍ਵਾ , ਸੁਕ੍ਕਮੂਲੇਨ ਚੋਦਿਤੋ।
ਸਹਸ੍ਸਕ੍ਖਤ੍ਤੁਂ ਰਾਜਾ ਚ, ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ॥

‘‘ਪਞ੍ਚਪਞ੍ਞਾਸਕਪ੍ਪਮ੍ਹਿ, ਅਨੋਮੋ ਨਾਮ ਖਤ੍ਤਿਯੋ।
ਚਾਤੁਰਨ੍ਤੋ ਵਿਜਿਤਾਵੀ, ਜਮ੍ਬੁਮਣ੍ਡਸ੍ਸ ਇਸ੍ਸਰੋ॥

‘‘ਸਤ੍ਤਰਤਨਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ, ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀ ਮਹਬ੍ਬਲੋ।
ਤਾਵਤਿਂਸੇਪਿ ਖੋਭੇਤ੍ਵਾ, ਇਸ੍ਸਰਂ ਕਾਰਯਿਸ੍ਸਤਿ॥

‘‘ਦੇਵਭੂਤੋ ਮਨੁਸ੍ਸੋ ਵਾ, ਅਪ੍ਪਾਬਾਧੋ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ।
ਪਰਿਗ੍ਗਹਂ ਵਿਵਜ੍ਜੇਤ੍ਵਾ, ਬ੍ਯਾਧਿਂ ਲੋਕੇ ਤਰਿਸ੍ਸਤਿ॥

‘‘ਅਪਰਿਮੇਯ੍ਯੇ ਇਤੋ ਕਪ੍ਪੇ, ਓਕ੍ਕਾਕਕੁਲਸਮ੍ਭਵੋ।
ਗੋਤਮੋ ਨਾਮ ਗੋਤ੍ਤੇਨ, ਸਤ੍ਥਾ ਲੋਕੇ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ॥

‘‘ਤਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਦਾਯਾਦੋ, ਓਰਸੋ ਧਮ੍ਮਨਿਮ੍ਮਿਤੋ।
ਸਬ੍ਬਾਸਵੇ ਪਰਿਞ੍ਞਾਯ, ਨਿਬ੍ਬਾਯਿਸ੍ਸਤਿਨਾਸਵੋ॥

‘‘ਕਿਲੇਸੇ ਝਾਪਯਿਤ੍ਵਾਨ, ਤਣ੍ਹਾਸੋਤਂ ਤਰਿਸ੍ਸਤਿ।
ਬਾਕੁਲੋ ਨਾਮ ਨਾਮੇਨ, ਹੇਸ੍ਸਤਿ ਸਤ੍ਥੁ ਸਾਵਕੋ॥

‘‘ਇਦਂ ਸਬ੍ਬਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ, ਗੋਤਮੋ ਸਕ੍ਯਪੁਙ੍ਗਵੋ।

ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘੇ ਨਿਸੀਦਿਤ੍ਵਾ, ਏਤਦਗ੍ਗੇ ਠਪੇਸ੍ਸਤਿ॥

''ਅਨੋਮਦਸ੍ਸੀ ਭਗਵਾ, ਸਯਮ੍ਭੂ ਲੋਕਨਾਯਕੋ।
ਵਿਵੇਕਾਨੁਵਿਲੋਕੇਨ੍ਤੋ, ਮਮਸ੍ਸਮੁਪਾਗਮਿ॥

''ਉਪਾਗਤਂ ਮਹਾਵੀਰਂ, ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਂ ਲੋਕਨਾਯਕਂ।
ਸਬ੍ਬੋਸਧੇਨ ਤਪ੍ਪੇਸਿਂ, ਪਸਨ੍ਨੋ ਸੇਹਿ ਪਾਣਿਭਿ॥

''ਤਸ੍ਸ ਮੇ ਸੁਕਤਂ ਕਮ੍ਮਂ, ਸੁਖੇਤ੍ਤੇ ਬੀਜਸਮ੍ਪਦਾ।
ਖੇਪੇਤੁਂ ਨੇਵ ਸਕ੍ਕੋਮਿ, ਤਦਾ ਹਿ ਸੁਕਤਂ ਮਮ॥

''ਲਾਭਾ ਮਮ ਸੁਲਦ੍ਧਂ ਮੇ, ਯੋਹਂ ਅਦ੍ਦਕ੍ਖਿ ਨਾਯਕਂ।
ਤੇਨ ਕਮ੍ਮਾਵਸੇਸੇਨ, ਪਤ੍ਤੋਮ੍ਹਿ ਅਚਲਂ ਪਦਂ॥

''ਸਬ੍ਬਮੇਤਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ, ਗੋਤਮੋ ਸਕ੍ਯਪੁਙ੍ਗਵੋ।
ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘੇ ਨਿਸੀਦਿਤ੍ਵਾ, ਏਤਦਗ੍ਗੇ ਠਪੇਸਿ ਮਂ॥

''ਅਪਰਿਮੇਯ੍ਯੇ ਇਤੋ ਕਪ੍ਪੇ, ਯਂ ਕਮ੍ਮਮਕਰਿਂ ਤਦਾ।
ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ, ਭੇਸਜ੍ਜਸ੍ਸ ਇਦਂ ਫਲਂ॥

''ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹਂ...ਪੇ॰... ਕਤਂ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ''ਨ੍ਤਿ॥

ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਨ ਪਤ੍ਵਾ ਏਕਦਿਵਸਂ ਸਤ੍ਥਾਰਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਾਵਕੇ ਪਟਿਪਾਟਿਯਾ ਠਾਨਨ੍ਤਰੇ ਠਪੇਨ੍ਤੇਨ ਅਪ੍ਪਾਬਾਧਾਨਂ ਅਗ੍ਗਟ੍ਠਾਨੇ ਠਪਿਤੋ ਸੋ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਨਸਮਯੇ ਸਙ੍ਘਮਜ੍ਝੇ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਓਵਾਦਮੁਖੇਨ ਅਞ੍ਞਂ ਬ੍ਯਾਕਰੋਨ੍ਤੋ –

੨੨੫.''ਯੋ ਪੁਬ੍ਬੇ ਕਰਣੀਯਾਨਿ, ਪਚ੍ਛਾ ਸੋ ਕਾਤੁਮਿਚ੍ਛਤਿ।
ਸੁਖਾ ਸੋ ਧਂਸਤੇ ਠਾਨਾ, ਪਚ੍ਛਾ ਚ ਮਨੁਤਪ੍ਪਤਿ॥

੨੨੬.''ਯਞ੍ਹਿ ਕਯਿਰਾ ਤਞ੍ਹਿ ਵਦੇ, ਯਂ ਨ ਕਯਿਰਾ ਨ ਤਂ ਵਦੇ।
ਅਕਰੋਨ੍ਤਂ ਭਾਸਮਾਨਂ, ਪਰਿਜਾਨਨ੍ਤਿ ਪਣ੍ਡਿਤਾ॥

੨੨੭.''ਸੁਸੁਖਂ ਵਤ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ, ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਦੇਸਿਤਂ।
ਅਸੋਕਂ ਵਿਰਜਂ ਖੇਮਂ, ਯਤ੍ਥ ਦੁਕ੍ਖਂ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤੀ''ਤਿ॥ – ਗਾਥਾਤ੍ਤਯਮਭਾਸਿ।

ਤਤ੍ਥ **ਯੋ ਪੁਬ੍ਬੇ ਕਰਣੀਯਾਨਿ, ਪਚ੍ਛਾ ਸੋ ਕਾਤੁਮਿਚ੍ਛਤੀ**ਤਿ ਯੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਪੁਬ੍ਬੇ ਪੁਰੇਤਰਂ ਜਰਾਰੋਗਾਦੀਹਿ ਅਨਭਿਭੂਤਕਾਲੇਯੇਵ ਕਾਤਬ੍ਬਾਨਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਹਿਤਸੁਖਾਵਹਾਨਿ ਕਮ੍ਮਾਨਿ ਪਮਾਦਵਸੇਨ ਅਕਤ੍ਵਾ ਪਚ੍ਛਾ ਸੋ ਕਾਤਬ੍ਬਕਾਲਂ ਅਤਿਕ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਕਾਤੁਂ ਇਚ੍ਛਤਿ। **ਸੋ**ਤਿ ਚ ਨਿਪਾਤਮਤ੍ਤਂ। ਤਦਾ ਪਨ ਜਰਾਰੋਗਾਦੀਹਿ ਅਭਿਭੂਤਤ੍ਤਾ ਕਾਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕੋਤਿ, ਅਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤੋ ਚ **ਸੁਖਾ ਸੋ ਧਂਸਤੇ ਠਾਨਾ, ਪਚ੍ਛਾ ਚ ਮਨੁਤਪ੍ਪਤੀ**ਤਿ ਸੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਸੁਖਾ ਠਾਨਾ ਸਗ੍ਗਤੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਤੋ ਚ ਤਦੁਪਾਯਸ੍ਸ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਿਤਤ੍ਤਾ ਪਰਿਹਾਯਨ੍ਤੋ ''ਅਕਤਂ ਮੇ ਕਲ੍ਯਾਣ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੩.੨੪੮; ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ੧੨੦) ਪਚ੍ਛਾ ਚ ਅਨੁਤਪ੍ਪਤਿ ਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰਂ ਆਪਜ੍ਜਤਿ। **ਮ**-ਕਾਰੋ ਪਦਸਨ੍ਧਿਕਰੋ। ਅਹਂ ਪਨ ਕਰਣੀਯਂ ਕਤ੍ਵਾ ਏਵ ਤੁਮ੍ਹੇ ਏਵਂ ਵਦਾਮੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **''ਯਞ੍ਹਿ ਕਯਿਰਾ''**ਤਿ ਦੁਤਿਯਂ ਗਾਥਮਾਹ।

ਤਤ੍ਥ **ਪਰਿਜਾਨਨ੍ਤੀ**ਤਿ ''ਏਤ੍ਤਕੋ ਅਯ''ਨ੍ਤਿ ਪਰਿਚ੍ਛਿਜ੍ਜ ਜਾਨਨ੍ਤਿ ਨ ਬਹੁਂ ਮਞ੍ਞਨ੍ਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਸਮ੍ਮਾਪਟਿਪਤ੍ਤਿਵਸੇਨ ਹਿ ਯਥਾਵਾਦੀ ਤਥਾਕਾਰੀ ਏਵ ਸੋਭਤਿ, ਨ ਤਤੋ ਅਞ੍ਞਥਾ। ਕਰਣੀਯਪਰਿਯਾਯੇਨ ਸਾਧਾਰਣਤੋ ਵੁਤ੍ਤਮਤ੍ਥਂ ਇਦਾਨਿ ਸਰੂਪਤੋ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ "**ਸੁਸੁਖਂ ਵਤਾ**"ਤਿਆਦਿਨਾ ਤਤਿਯਂ ਗਾਥਮਾਹ। ਤਸ੍ਸਤ੍ਥੋ – ਸਮ੍ਮਾ ਸਾਮਂ ਸਬ੍ਬਧਮ੍ਮਾਨਂ ਬੁਦ੍ਧਤ੍ਤਾ **ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੇਨ** ਭਗਵਤਾ **ਦੇਸਿਤਂ** ਸਬ੍ਬਸੋ ਸੋਕਹੇਤੂਨਂ ਅਭਾਵਤੋ **ਅਸੋਕਂ** ਵਿਗਤਰਾਗਾਦਿਰਜਤ੍ਤਾ **ਵਿਰਜਂ** ਚਤੂਹਿ ਯੋਗੇਹਿ ਅਨੁਪਦ੍ਦੁਤਤ੍ਤਾ **ਖੇਮਂ** ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਸੁਟ੍ਠੁ **ਸੁਖਂ** ਵਤ, ਕਸ੍ਮਾ? **ਯਤ੍ਥ** ਯਸ੍ਮਿਂ ਨਿਬ੍ਬਾਨੇ ਸਕਲਂ **ਵਟ੍ਟਦੁਕ੍ਖਂ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ** ਅਚ੍ਚਨ੍ਤਮੇਵ ਵੂਪਸਮਤੀਤਿ।

ਬਾਕੁਲਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੪. ਧਨਿਯਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਸੁਖਞ੍ਚੇ ਜੀਵਿਤੁਂ ਇਚ੍ਛੇਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਧਨਿਯਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਅਯਮ੍ਪਿ ਪੁਰਿਮਬੁਦ੍ਧੇਸੁ ਕਤਾਧਿਕਾਰੋ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਭਵੇ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਉਪਚਿਨਨ੍ਤੋ ਸਿਖਿਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਕੁਲਗੇਹੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਵਿਞ੍ਞੁਤਂ ਪਤ੍ਤੋ ਏਕਦਿਵਸਂ ਸਤ੍ਥਾਰਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਪਸਨ੍ਨਮਾਨਸੋ ਨਲ਼ਮਾਲਾਯ ਪੂਜਂ ਅਕਾਸਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮੇਨ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਸਂਸਰਨ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਰਾਜਗਹੇ ਕੁਮ੍ਭਕਾਰਕੁਲੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ **ਧਨਿਯੋ**ਤਿ ਲਦ੍ਧਨਾਮੋ ਵਯਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਕੁਮ੍ਭਕਾਰਕਮ੍ਮੇਨ ਜੀਵਤਿ। ਤੇਨ ਚ ਸਮਯੇਨ ਸਤ੍ਥਾ ਧਨਿਯਸ੍ਸ ਕੁਮ੍ਭਕਾਰਸ੍ਸ ਸਾਲਾਯਂ ਨਿਸੀਦਿਤ੍ਵਾ ਪੁਕ੍ਕੁਸਾਤਿਸ੍ਸ ਕੁਲਪੁਤ੍ਤਸ੍ਸ **ਛਧਾਤੁਵਿਭਙ੍ਗਸੁਤ੍ਤਂ** (ਮ॰ ਨਿ॰ ੩.੩੪੨ ਆਦਯੋ) ਦੇਸੇਸਿ। ਸੋ ਤਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਕਤਕਿਚ੍ਚੋ ਅਹੋਸਿ। ਧਨਿਯੋ ਤਸ੍ਸ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬੁਤਭਾਵਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ''ਨਿਯ੍ਯਾਨਿਕਂ ਵਤ ਬੁਦ੍ਧਸਾਸਨਂ, ਯਤ੍ਥ ਏਕਰਤ੍ਤਿਪਰਿਚਯੇਨਾਪਿ ਵਟ੍ਟਦੁਕ੍ਖਤੋ ਮੁਞ੍ਚਿਤੁਂ ਸਕ੍ਕਾ''ਤਿ ਪਟਿਲਦ੍ਧਸਦ੍ਧੋ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਕੁਟਿਮਣ੍ਡਨਾਨੁਯੁਤ੍ਤੋ ਵਿਹਰਨ੍ਤੋ ਕੁਟਿਕਰਣਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਭਗਵਤਾ ਗਰਹਿਤੋ ਸਙ੍ਘਿਕੇ ਸੇਨਾਸਨੇ ਵਸਨ੍ਤੋ ਵਿਪਸ੍ਸਨਂ ਵਡ੍ਢੇਤ੍ਵਾ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਾਪੁਣਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੨.੪੮.੧-੭) –

''ਸੁਵਣ੍ਣਵਣ੍ਣਂ ਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਂ, ਆਹੁਤੀਨਂ ਪਟਿਗ੍ਗਹਂ।
ਵਿਪਿਨਗ੍ਗੇਨ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਂ, ਅਦ੍ਦਸਂ ਲੋਕਨਾਯਕਂ॥

''ਨਲ਼ਮਾਲਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾਨ, ਨਿਕ੍ਖਮਨ੍ਤੋ ਚ ਤਾਵਦੇ।
ਤਤ੍ਥਦ੍ਦਸਾਸਿਂ ਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਂ, ਓਘਤਿਣ੍ਣਮਨਾਸਵਂ॥

''ਪਸਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੋ ਸੁਮਨੋ, ਨਲ਼ਮਾਲਮਪੂਜਯਿਂ।
ਦਕ੍ਖਿਣੇਯ੍ਯਂ ਮਹਾਵੀਰਂ, ਸਬ੍ਬਲੋਕਾਨੁਕਮ੍ਪਕਂ॥

''ਏਕਤਿਂਸੇ ਇਤੋ ਕਪ੍ਪੇ, ਯਂ ਮਾਲਮਭਿਰੋਪਯਿਂ।
ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ, ਬੁਦ੍ਧਪੂਜਾਯਿਦਂ ਫਲਂ॥

''ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹਂ...ਪੇ॰... ਕਤਂ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ''ਨ੍ਤਿ॥

ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਨ ਪਤ੍ਵਾ ਯੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਧੁਤਙ੍ਗਸਮਾਧਾਨੇਨ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਉਕ੍ਕਂਸੇਤ੍ਵਾ ਸਙ੍ਘਭਤ੍ਤਾਦਿਂ ਸਾਦਿਯਨ੍ਤੇ ਅਞ੍ਞੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਅਵਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਤੇਸਂ ਓਵਾਦਦਾਨਮੁਖੇਨ ਅਞ੍ਞਂ ਬ੍ਯਾਕਰੋਨ੍ਤੋ –

੨੨੮.''ਸੁਖਞ੍ਚੇ ਜੀਵਿਤੁਂ ਇਚ੍ਛੇ, ਸਾਮਞ੍ਞਸ੍ਮਿਂ ਅਪੇਕ੍ਖਵਾ।
ਸਙ੍ਘਿਕਂ ਨਾਤਿਮਞ੍ਞੇਯ੍ਯ, ਚੀਵਰਂ ਪਾਨਭੋਜਨਂ॥

੨੨੯.ਸੁਖਞ੍ਚੇ ਜੀਵਿਤੁੰ ਇਚ੍ਛੇ, ਸਾਮਞ੍ਞਸ੍ਮਿੰ ਅਪੇਕ੍ਖਵਾ।
ਅਹਿ ਮੂਸਿਕਸੋਬ੍ਭੰਵ, ਸੇਵੇਥ ਸਯਨਾਸਨੰ॥

੨੩੦.ਸੁਖਞ੍ਚੇ ਜੀਵਿਤੁੰ ਇਚ੍ਛੇ, ਸਾਮਞ੍ਞਸ੍ਮਿੰ ਅਪੇਕ੍ਖਵਾ।
ਇਤਰੀਤਰੇਨ ਤੁਸ੍ਸੇਯ੍ਯ, ਏਕਧਮ੍ਮਞ੍ਚ ਭਾਵਯੇ''ਤਿ॥ – ਤਿਸ੍ਸੋ ਗਾਥਾ ਅਭਾਸਿ।

ਤਤ੍ਥ **ਸੁਖਞ੍ਚੇ ਜੀਵਿਤੁੰ ਇਚ੍ਛੇ, ਸਾਮਞ੍ਞਸ੍ਮਿੰ ਅਪੇਕ੍ਖ**ਵਾਤਿ ਸਾਮਞ੍ਞਸ੍ਮਿੰ ਸਮਣਭਾਵੇ ਅਪੇਕ੍ਖਵਾ ਸਿਕ੍ਖਾਯ ਤਿਬ੍ਬਗਾਰਵੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਸੁਖੰ ਜੀਵਿਤੁੰ ਇਚ੍ਛੇਯ੍ਯ ਚੇ, ਅਨੇਸਨੰ ਪਹਾਯ ਸਾਮਞ੍ਞਸੁਖੇਨ ਸਚੇ ਜੀਵਿਤੁਕਾਮੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ । **ਸਙ੍ਘਿਕੰ ਨਾਤਿਮਞ੍ਞੇਯ੍ਯ, ਚੀਵਰੰ ਪਾਨਭੋਜਨ**ਨ੍ਤਿ ਸਙ੍ਘਤੋ ਆਭਤੰ ਚੀਵਰੰ ਆਹਾਰੰ ਨ ਅਵਮਞ੍ਞੇਯ੍ਯ, ਸਙ੍ਘਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਕਲਾਭੋ ਨਾਮ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੋ ਹੋਤੀਤਿ ਤੰ ਪਰਿਭੁਞ੍ਜਨ੍ਤਸ੍ਸ ਆਜੀਵਪਾਰਿਸੁਦ੍ਧਿਸਮ੍ਭਵੇਨ ਸਾਮਞ੍ਞਸੁਖੰ ਹਤ੍ਥਗਤਮੇਵਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। **ਅਹਿ ਮੂਸਿਕਸੋਬ੍ਭੰ**ਵਾਤਿ ਅਹਿ ਵਿਯ ਮੂਸਿਕਾਯ ਖਤਬਿਲੰ **ਸੇਵੇਥ** ਸੇਵੇਯ੍ਯ ਸੇਨਾਸਨੰ। ਯਥਾ ਨਾਮ ਸਪ੍ਪੋ ਸਯਮਤ੍ਤਨੋ ਆਸਯੰ ਅਕਤ੍ਵਾ ਮੂਸਿਕਾਯ ਅਞ੍ਞੇਨ ਵਾ ਕਤੇ ਆਸਯੇ ਵਸਿਤ੍ਵਾ ਯੇਨ ਕਾਮੰ ਪਕ੍ਕਮਤਿ, ਏਵਮੇਵੰ ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਯੰ ਸੇਨਾਸਨਕਰਣਾ ਸੰਕਿਲੇਸੰ ਅਨਾਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਯਤ੍ਥ ਕਤ੍ਥਚਿ ਵਸਿਤ੍ਵਾ ਪਕ੍ਕਮੇਯ੍ਯਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਇਦਾਨਿ ਵੁਤ੍ਤੇ ਅਵੁਤ੍ਤੇ ਚ ਪਚ੍ਚਯੇ ਯਥਾਲਾਭਸਨ੍ਤੋਸੇਨੇਵ ਸਾਮਞ੍ਞਸੁਖੰ ਹੋਤਿ, ਨ ਅਞ੍ਞਥਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਆਹ "**ਇਤਰੀਤਰੇਨ ਤੁਸ੍ਸੇਯ੍ਯਾ**"ਤਿ, ਯੇਨ ਕੇਨਚਿ ਹੀਨੇਨ ਵਾ ਪਣੀਤੇਨ ਵਾ ਯਥਾਲਦ੍ਧੇਨ ਪਚ੍ਚਯੇਨ ਸਨ੍ਤੋਸੰ ਆਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਏਕਧਮ੍ਮ**ਨ੍ਤਿ ਅਪ੍ਪਮਾਦਭਾਵੰ, ਤਞ੍ਹਿ ਅਨੁਯੁਞ੍ਜਨ੍ਤਸ੍ਸ ਅਨਵਜ੍ਜੰ ਸਬ੍ਬੰ ਲੋਕਿਯਸੁਖੰ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਸੁਖਞ੍ਚ ਹਤ੍ਥਗਤਮੇਵ ਹੋਤਿ। ਤੇਨਾਹ ਭਗਵਾ – ''ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤੋ ਹਿ ਝਾਯਨ੍ਤੋ, ਪਪ੍ਪੋਤਿ ਵਿਪੁਲੰ ਸੁਖ''ਨ੍ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੨.੩੫੨; ਧ॰ ਪ॰ ੨੭)।

ਧਨਿਯਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੫. ਮਾਤਙ੍ਗਪੁਤ੍ਤਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਅਤਿਸੀਤਨ੍ਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਮਾਤਙ੍ਗਪੁਤ੍ਤਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਅਯੰ ਕਿਰ ਪਦੁਮੁਤ੍ਤਰਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਹਿਮਵਨ੍ਤਸਮੀਪੇ ਮਹਤੋ ਜਾਤਸ੍ਸਰਸ੍ਸ ਹੇਟ੍ਠਾ ਮਹਤਿ ਨਾਗਭਵਨੇ ਮਹਾਨੁਭਾਵੋ ਨਾਗਰਾਜਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੋ ਏਕਦਿਵਸੰ ਨਾਗਭਵਨਤੋ ਨਿਕ੍ਖਮਿਤ੍ਵਾ ਵਿਚਰਨ੍ਤੋ ਸਤ੍ਥਾਰੰ ਆਕਾਸੇਨ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੰ ਦਿਸ੍ਵਾ ਪਸਨ੍ਨਮਾਨਸੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਸੀਸਮਣਿਨਾ ਪੂਜੰ ਅਕਾਸਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮੇਨ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਸੰਸਰਨ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਕੋਸਲਰਟ੍ਠੇ ਮਾਤਙ੍ਗਸ੍ਸ ਨਾਮ ਕੁਟੁਮ੍ਬਿਕਸ੍ਸ ਪੁਤ੍ਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੋ **ਮਾਤਙ੍ਗਪੁਤ੍ਤੋ**ਤ੍ਵੇਵ ਪਞ੍ਞਾਯਿਤ੍ਥ। ਸੋ ਵਿਞ੍ਞੁਤੰ ਪਤ੍ਤੋ ਅਲਸਜਾਤਿਕੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਕਿਞ੍ਚਿ ਕਮ੍ਮੰ ਅਕਰੋਨ੍ਤੋ ਞਾਤਕੇਹਿ ਅਞ੍ਞੇਹਿ ਚ ਗਰਹਿਤੋ ''ਸੁਖਜੀਵਿਨੋ ਇਮੇ ਸਮਣਾ ਸਕ੍ਯਪੁਤ੍ਤਿਯਾ''ਤਿ ਸੁਖਜੀਵਿਤੰ ਆਕਙ੍ਖਨ੍ਤੋ ਭਿਕ੍ਖੂਹਿ ਕਤਪਰਿਚਯੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਸਤ੍ਥਾਰੰ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਧਮ੍ਮੰ ਸੁਤ੍ਵਾ ਪਟਿਲਦ੍ਧਸਦ੍ਧੋ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਅਞ੍ਞੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਇਦ੍ਧਿਮਨ੍ਤੇ ਦਿਸ੍ਵਾ ਇਦ੍ਧਿਬਲੰ ਪਤ੍ਥੇਤ੍ਵਾ ਸਤ੍ਥੁ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨੰ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਭਾਵਨੰ ਅਨੁਯੁਞ੍ਜਨ੍ਤੋ ਛਲਭਿਞ੍ਞੋ ਅਹੋਸਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੨.੪੯.੮-੨੯) –

''ਪਦੁਮੁਤ੍ਤਰੋ ਨਾਮ ਜਿਨੋ, ਸਬ੍ਬਧਮ੍ਮਾਨ ਪਾਰਗੂ।
ਵਿਵੇਕਕਾਮੋ ਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ, ਗਚ੍ਛਤੇ ਅਨਿਲਞ੍ਜਸੇ॥

''ਅਵਿਦੂਰੇ ਹਿਮਵਨ੍ਤਸ੍ਸ, ਮਹਾਜਾਤਸ੍ਸਰੋ ਅਹੁ।
ਤਤ੍ਥ ਮੇ ਭਵਨੰ ਆਸਿ, ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮੇਨ ਸੰਯੁਤੰ॥

''ਭਵਨਾ ਅਭਿਨਿਕ੍ਖਮ੍ਮ, ਅਦ੍ਦਸੰ ਲੋਕਨਾਯਕੰ।

ਇਨ੍ਦੀਵਰੰਵ ਜਲਿਤੰ, ਆਦਿਤ੍ਤੰਵ ਹੁਤਾਸਨੰ॥

‘‘ਵਿਚਿਨੰ ਨਦ੍ਦਸੰ ਪੁਪ੍ਫੰ, ਪੂਜਯਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਨਾਯਕੰ।
ਸਕੰ ਚਿਤ੍ਤੰ ਪਸਾਦੇਤ੍ਵਾ, ਅਵਨ੍ਦਿੰ ਸਤ੍ਥੁਨੋ ਅਹੰ॥

‘‘ਮਮ ਸੀਸੇ ਮਣਿੰ ਗਯ੍ਹ, ਪੂਜਯਿੰ ਲੋਕਨਾਯਕੰ।
ਇਮਾਯ ਮਣਿਪੂਜਾਯ, ਵਿਪਾਕੋ ਹੋਤੁ ਭਦ੍ਦਕੋ॥

‘‘ਪਦੁਮੁਤ੍ਤਰੋ ਲੋਕਵਿਦੂ, ਆਹੁਤੀਨੰ ਪਟਿਗ੍ਗਹੋ।
ਅਨ੍ਤਲਿਕ੍ਖੇ ਠਿਤੋ ਸਤ੍ਥਾ, ਇਮੰ ਗਾਥੰ ਅਭਾਸਥ॥

‘‘ਸੋ ਤੇ ਇਜ੍ਝਤੁ ਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ, ਲਭਸ੍ਸੁ ਵਿਪੁਲੰ ਸੁਖੰ।
ਇਮਾਯ ਮਣਿਪੂਜਾਯ, ਅਨੁਭੋਹਿ ਮਹਾਯਸੰ॥

‘‘ਇਦੰ ਵਤ੍ਵਾਨ ਭਗਵਾ, ਜਲਜੁਤ੍ਤਮਨਾਮਕੋ।
ਅਗਮਾਸਿ ਬੁਦ੍ਧਸੇਟ੍ਠੋ, ਯਤ੍ਥ ਚਿਤ੍ਤੰ ਪਣੀਹਿਤੰ॥

‘‘ਸਟ੍ਠਿਕਪ੍ਪਾਨਿ ਦੇਵਿਨ੍ਦੋ, ਦੇਵਰਜ੍ਜਮਕਾਰਯਿੰ।
ਅਨੇਕਸਤਕ੍ਖਤ੍ਤੁਞ੍ਚ, ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀ ਅਹੋਸਹੰ॥

‘‘ਪੁਬ੍ਬਕਮ੍ਮੰ ਸਰਨ੍ਤਸ੍ਸ, ਦੇਵਭੂਤਸ੍ਸ ਮੇ ਸਤੋ।
ਮਣਿ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਤੇ ਮਯ੍ਹੰ, ਆਲੋਕਕਰਣੋ ਮਮੰ॥

‘‘ਛਲਸੀਤਿਸਹਸ੍ਸਾਨਿ , ਨਾਰਿਯੋ ਮੇ ਪਰਿਗ੍ਗਹਾ।
ਵਿਚਿਤ੍ਤਵਤ੍ਥਾਭਰਣਾ, ਆਮੁਕ੍ਕਮਣਿਕੁਣ੍ਡਲਾ॥

‘‘ਅਲ਼ਾਰਪਮ੍ਹਾ ਹਸੁਲਾ, ਸੁਸਞ੍ਞਾ ਤਨੁਮਜ੍ਝਿਮਾ।
ਪਰਿਵਾਰੇਨ੍ਤਿ ਮੰ ਨਿਚ੍ਚੰ, ਮਣਿਪੂਜਾਯਿਦੰ ਫਲੰ॥

‘‘ਸੋਣ੍ਣਮਯਾ ਮਣਿਮਯਾ, ਲੋਹਿਤਙ੍ਕਮਯਾ ਤਥਾ।
ਭਣ੍ਡਾ ਮੇ ਸੁਕਤਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਯਦਿਚ੍ਛਸਿ ਪਿਲ਼ਨ੍ਧਨਾ॥

‘‘ਕੂਟਾਗਾਰਾ ਗਹਾ ਰਮ੍ਮਾ, ਸਯਨਞ੍ਚ ਮਹਾਰਹੰ।
ਮਮ ਸਙ੍ਕਪ੍ਪਮਞ੍ਞਾਯ, ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਯਦਿਚ੍ਛਕੰ॥

‘‘ਲਾਭਾ ਤੇਸੰ ਸੁਲਦ੍ਧਞ੍ਚ, ਯੇ ਲਭਨ੍ਤਿ ਉਪਸ੍ਸੁਤਿੰ।
ਪੁਞ੍ਞਕ੍ਖੇਤ੍ਤੰ ਮਨੁਸ੍ਸਾਨੰ, ਓਸਧੰ ਸਬ੍ਬਪਾਣਿਨੰ॥

‘‘ਮਯ੍ਹਮ੍ਪਿ ਸੁਕਤੰ ਕਮ੍ਮੰ, ਯੋਹੰ ਅਦਕ੍ਖਿ ਨਾਯਕੰ।
ਵਿਨਿਪਾਤਾ ਪਮੁਤ੍ਤੋਮ੍ਹਿ, ਪਤ੍ਤੋਮ੍ਹਿ ਅਚਲੰ ਪਦੰ॥

‘‘ਯਂ ਯਂ ਯੋਨੂਪਪਜ੍ਜਾਮਿ, ਦੇਵਤ੍ਤਂ ਅਥ ਮਾਨੁਸਂ।
ਦਿਵਸੇਵ੍ਵ ਰਤ੍ਤਿਞ੍ਚ, ਆਲੋਕੋ ਹੋਤਿ ਮੇ ਸਦਾ॥

‘‘ਤਾਯੇਵ ਮਣਿਪੂਜਾਯ, ਅਨੁਭੋਤ੍ਵਾਨ ਸਮ੍ਪਦਾ।
ਞਾਣਾਲੋਕੋ ਮਯਾ ਦਿਟ੍ਠੋ, ਪਤ੍ਤੋਮ੍ਹਿ ਅਚਲਂ ਪਦਂ॥

‘‘ਸਤਸਹਸ੍ਸਿਤੋ ਕਪ੍ਪੇ, ਯਂ ਮਣਿਂ ਅਭਿਪੂਜਯਿਂ।
ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ, ਮਣਿਪੂਜਾਯਿਦਂ ਫਲਂ॥

‘‘ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹਂ…ਪੇ॰… ਕਤਂ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ’’ਨ੍ਤਿ॥
ਛਲ਼ਭਿਞ੍ਞੋ ਪਨ ਹੁਤ੍ਵਾ ਪੁਗ੍ਗਲਾਧਿਟ੍ਠਾਨਵਸੇਨ ਕੋਸਜ੍ਜਂ ਗਰਹਨ੍ਤੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਚ ਵੀਰਿਯਾਰਮ੍ਭਂ ਕਿਤ੍ਤੇਨ੍ਤੋ –

੨੩੧.‘‘ਅਤਿਸੀਤਂ ਅਤਿਉਣ੍ਹਂ, ਅਤਿਸਾਯਮਿਦਂ ਅਹੁ।
ਇਤਿ ਵਿਸ੍ਸਟ੍ਠਕਮ੍ਮਨ੍ਤੇ, ਖਣਾ ਅਚ੍ਚੇਨ੍ਤਿ ਮਾਣਵੇ॥

੨੩੨.‘‘ਯੋ ਚ ਸੀਤਞ੍ਚ ਉਣ੍ਹਞ੍ਚ, ਤਿਣਾ ਭਿਯ੍ਯੋ ਨ ਮਞ੍ਞਤਿ।
ਕਰਂ ਪੁਰਿਸਕਿਚ੍ਚਾਨਿ, ਸੋ ਸੁਖਾ ਨ ਵਿਹਾਯਤਿ॥

੨੩੩.‘‘ਦਬ੍ਬਂ ਕੁਸਂ ਪੋਟਕਿਲਂ, ਉਸੀਰਂ ਮੁਞ੍ਜਪਬ੍ਬਜਂ।
ਉਰਸਾ ਪਨੁਦਿਸ੍ਸਾਮਿ, ਵਿਵੇਕਮਨੁਬ੍ਰੂਹਯ’’ਨ੍ਤਿ॥ – ਗਾਥਾਤ੍ਤਯਮਾਹ।

ਤਤ੍ਥ **ਅਤਿਸੀਤ**ਨ੍ਤਿ ਹਿਮਪਾਤਵਦ੍ਦਲਾਦਿਨਾ ਅਤਿਵਿਯ ਸੀਤਂ, **ਇਦਂ ਅਹੂ**ਤਿ ਆਨੇਤ੍ਵਾ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਅਤਿਉਣ੍ਹ**ਨ੍ਤਿ ਧਮ੍ਮਪਰਿਤਾਪਾਦਿਨਾ ਅਤਿਵਿਯ ਉਣ੍ਹਂ, ਉਭਯੇਨਪਿ ਉਤੁਵਸੇਨ ਕੋਸਜ੍ਜਵਤ੍ਥੁਮਾਹ। **ਅਤਿਸਾਯ**ਨ੍ਤਿ ਦਿਵਸਸ੍ਸ ਪਰਿਣਤਿਯਾ ਅਤਿਸਾਯਂ, ਸਾਯਗ੍ਗਹਣੇਨੇਵ ਚੇਤ੍ਥ ਪਾਤੋਪਿ ਸਙ੍ਗਯ੍ਹਤਿ , ਤਦੁਭਯੇਨ ਕਾਲਵਸੇਨ ਕੋਸਜ੍ਜਵਤ੍ਥੁਮਾਹ। **ਇਤੀ**ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਪਕਾਰੇਨ। ਏਤੇਨ ‘‘ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਕਮ੍ਮਂ ਕਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ਹੋਤੀ’’ਤਿਆਦਿਨਾ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੮.੮੦; ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੩.੩੩੪) ਵੁਤ੍ਤਂ ਕੋਸਜ੍ਜਵਤ੍ਥੁਂ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ। **ਵਿਸ੍ਸਟ੍ਠਕਮ੍ਮਨ੍ਤੇ**ਤਿ ਪਰਿਚ੍ਚਤ੍ਤਯੋਗਕਮ੍ਮਨ੍ਤੇ। **ਖਣਾ**ਤਿ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦਾਦਯੋ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਵਾਸਸ੍ਸ ਓਕਾਸਾ। **ਅਚ੍ਚੇਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਅਤਿਕ੍ਕਮਨ੍ਤਿ। **ਮਾਣਵੇ**ਤਿ ਸਤ੍ਤੇ। **ਤਿਣਾ ਭਿਯ੍ਯੋ ਨ ਮਞ੍ਞਤੀ**ਤਿ ਤਿਣਤੋ ਉਪਰਿ ਨ ਮਞ੍ਞਤਿ, ਤਿਣਂ ਵਿਯ ਮਞ੍ਞਤਿ, ਸੀਤੁਣ੍ਹਾਨਿ ਅਭਿਭਵਿਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਨਾ ਕਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ਕਰੋਤਿ। **ਕਰ**ਨ੍ਤਿ ਕਰੋਨ੍ਤੋ। **ਪੁਰਿਸਕਿਚ੍ਚਾਨੀ**ਤਿ ਵੀਰਪੁਰਿਸੇਨ ਕਤ੍ਤਬ੍ਬਾਨਿ ਅਤ੍ਤਹਿਤਪਰਹਿਤਾਨਿ। **ਸੁਖਾ**ਤਿ ਸੁਖਤੋ, ਨਿਬ੍ਬਾਨਸੁਖਤੋਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਤਤਿਯਗਾਥਾਯ ਅਤ੍ਥੋ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤੋਯੇਵ।

ਮਾਤਙ੍ਗਪੁਤ੍ਤਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੬. ਖੁਜ੍ਜਸੋਭਿਤਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਯੇ ਚਿਤ੍ਤਕਥੀ ਬਹੁਸ੍ਸੁਤਾਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਖੁਜ੍ਜਸੋਭਿਤਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਅਯਂ ਕਿਰ ਪਦੁਮੁਤ੍ਤਰਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਕੁਲਗੇਹੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਵਿਞ੍ਞੁਤਂ ਪਤ੍ਤੋ ਏਕਦਿਵਸਂ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਮਹਤਾ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਪਸਨ੍ਨਮਾਨਸੋ ਦਸਹਿ ਗਾਥਾਹਿ ਅਭਿਤ੍ਥਵਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮੇਨ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਸਂਸਰਨ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਪਾਟਲਿਪੁਤ੍ਤਨਗਰੇ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਕੁਲੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ, ‘‘ਸੋਭਿਤੋ’’ਤਿਸ੍ਸ ਨਾਮਂ ਅਹੋਸਿ। ਥੋਕਂ ਖੁਜ੍ਜਧਾਤੁਕਤਾਯ ਪਨ **ਖੁਜ੍ਜਸੋਭਿਤੋ**ਤ੍ਵੇਵ ਪਞ੍ਞਾਯਿਤ੍ਥ। ਸੋ ਵਯਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਸਤ੍ਥਰਿ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬੁਤੇ ਆਨਨ੍ਦਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਛਲ਼ਭਿਞ੍ਞੋ ਅਹੋਸਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੨.੪੭.੪੯-੫੮) –

‘‘ਕਕੁਧੰ ਵਿਲਸਨ੍ਤੰਵ, ਦੇਵਦੇਵੰ ਨਰਾਸਭੰ।
ਰਥਿਯੰ ਪਟਿਪਜ੍ਜਨ੍ਤੰ, ਕੋ ਦਿਸ੍ਵਾ ਨ ਪਸੀਦਤਿ॥

‘‘ਤਮਨ੍ਧਕਾਰੰ ਨਾਸੇਤ੍ਵਾ, ਸਨ੍ਤਾਰੇਤ੍ਵਾ ਬਹੁੰ ਜਨੰ।
ਞਾਣਾਲੋਕੇਨ ਜੋਤਨ੍ਤੰ, ਕੋ ਦਿਸ੍ਵਾ ਨ ਪਸੀਦਤਿ॥

‘‘ਵਸੀਸਤਸਹਸ੍ਸੇਹਿ, ਨੀਯਨ੍ਤੰ ਲੋਕਨਾਯਕੰ।
ਉਦ੍ਧਰਨ੍ਤੰ ਬਹੂ ਸਤ੍ਤੇ, ਕੋ ਦਿਸ੍ਵਾ ਨ ਪਸੀਦਤਿ॥

‘‘ਆਹਨਨ੍ਤੰ ਧਮ੍ਮਭੇਰਿੰ, ਮਦ੍ਦਨ੍ਤੰ ਤਿਤ੍ਥਿਯੇ ਗਣੇ।
ਸੀਹਨਾਦੰ ਵਿਨਦਨ੍ਤੰ, ਕੋ ਦਿਸ੍ਵਾ ਨ ਪਸੀਦਤਿ॥

‘‘ਯਾਵਤਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮਲੋਕਤੋ, ਆਗਨ੍ਤ੍ਵਾਨ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਕਾ।
ਪੁਚ੍ਛਨ੍ਤਿ ਨਿਪੁਣੇ ਪਞ੍ਹੇ, ਕੋ ਦਿਸ੍ਵਾ ਨ ਪਸੀਦਤਿ॥

‘‘ਯਸ੍ਸਞ੍ਜਲਿੰ ਕਰਿਤ੍ਵਾਨ, ਆਯਾਚਨ੍ਤਿ ਸਦੇਵਕਾ।
ਤੇਨ ਪੁਞ੍ਞੰ ਅਨੁਭੋਨ੍ਤਿ, ਕੋ ਦਿਸ੍ਵਾ ਨ ਪਸੀਦਤਿ॥

‘‘ਸਬ੍ਬੇ ਜਨਾ ਸਮਾਗਨ੍ਤ੍ਵਾ, ਸਮ੍ਪਵਾਰੇਨ੍ਤਿ ਚਕ੍ਖੁਮੰ।
ਨ ਵਿਕਮ੍ਪਤਿ ਅਜ੍ਝਿਟ੍ਠੋ, ਕੋ ਦਿਸ੍ਵਾ ਨ ਪਸੀਦਤਿ॥

‘‘ਨਗਰੰ ਪਵਿਸਤੋ ਯਸ੍ਸ, ਰਵਨ੍ਤਿ ਭੇਰਿਯੋ ਬਹੂ।
ਵਿਨਦਨ੍ਤਿ ਗਜਾ ਮਤ੍ਤਾ, ਕੋ ਦਿਸ੍ਵਾ ਨ ਪਸੀਦਤਿ॥

‘‘ਵੀਥਿਯਾ ਗਚ੍ਛਤੋ ਯਸ੍ਸ, ਸਬ੍ਬਾਭਾ ਜੋਤਤੇ ਸਦਾ।
ਅਬ੍ਭੁਨ੍ਨਤਾ ਸਮਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਕੋ ਦਿਸ੍ਵਾ ਨ ਪਸੀਦਤਿ॥

‘‘ਬਜਾਹਰਨ੍ਤਸ੍ਸ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ, ਚਕ੍ਕਵਾਲ਼ਮ੍ਪਿ ਸੁਯਜਤਿ।
ਸਬ੍ਬੇ ਸਤ੍ਤੇ ਵਿਞ੍ਞਾਪੇਤਿ, ਕੋ ਦਿਸ੍ਵਾ ਨ ਪਸੀਦਤਿ॥

‘‘ਸਤਸਹਸ੍ਸਿਤੋ ਕਪ੍ਪੇ, ਯੰ ਬੁਦ੍ਧਮਭਿਕਿਤ੍ਤਯਿੰ।
ਦੁਗ੍ਗਤਿੰ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ, ਕਿਤ੍ਤਨਾਯ ਇਦੰ ਫਲੰ॥

‘‘ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹੰ...ਪੇ॰... ਕਤੰ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ’’ਨ੍ਤਿ॥

ਛਲ਼ਭਿਞ੍ਞੋ ਪਨ ਹੁਤ੍ਵਾ ਪਠਮਮਹਾਸਙ੍ਗੀਤਿਕਾਲੇ ਰਾਜਗਹੇ ਸਤ੍ਤਪਣ੍ਣਿਗੁਹਾਯੰ ਸਨ੍ਨਿਪਤਿਤੇਨ ਸਙ੍ਘੇਨ ‘‘ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੰ ਆਨਨ੍ਦੰ ਆਮਨ੍ਤੇਹੀ’’ਤਿ ਆਣਤ੍ਤੋ ਪਥਵਿਯੰ ਨਿਮੁਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਥੇਰਸ੍ਸ ਪੁਰਤੋ ਉਟ੍ਠਹਿਤ੍ਵਾ ਸਙ੍ਘਸ੍ਸ ਸਾਸਨੰ ਆਰੋਚੇਤ੍ਵਾ ਸਯੰ ਪੁਰੇਤਰੰ ਆਕਾਸੇਨ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਸਤ੍ਤਪਣ੍ਣਿਗੁਹਾਦ੍ਵਾਰੰ ਸਮ੍ਪਾਪੁਣਿ। ਤੇਨ ਚ ਸਮਯੇਨ ਮਾਰਸ੍ਸ ਮਾਰਕਾਯਿਕਾਨਞ੍ਚ ਪਟਿਸੇਧਨਤ੍ਥੰ ਦੇਵਸਙ੍ਘੇਨ ਪੇਸਿਤਾ ਅਞ੍ਞਤਰਾ ਦੇਵਤਾ ਸਤ੍ਤਪਣ੍ਣਿਗੁਹਾਦ੍ਵਾਰੇ ਠਿਤਾ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਸਾ ਖੁਜ੍ਜਸੋਭਿਤੋ ਥੇਰੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਆਗਮਨੰ ਕਥੇਨ੍ਤੋ –

੨੩੪.‘‘ਯੇ ਚਿਤ੍ਤਕਥੀ ਬਹੁਸ੍ਸੁਤਾ, ਸਮਣਾ ਪਾਟਲਿਪੁਤ੍ਤਵਾਸਿਨੋ।

ਤੇਸਞ੍ਞਤਰੋਯਮਾਯੁਵਾ, ਦ੍ਵਾਰੇ ਤਿਟ੍ਠਤਿ ਖੁਜ੍ਜਸੋਭਿਤੋ’’ਤਿ॥ – ਪਠਮਂ ਗਾਥਮਾਹ।

ਤਤ੍ਥ **ਚਿਤ੍ਤਕਥੀ**ਤਿ ਵਿਚਿਤ੍ਤਧਮ੍ਮਕਥਿਕਾ, ਸਙ੍ਖਿਪਨਂ, ਵਿਤ੍ਥਾਰਣਂ ਗਮ੍ਭੀਰਕਰਣਂ ਉਤ੍ਤਾਨੀਕਰਣਂ ਕਙ੍ਖਾਵਿਨੋਦਨਂ ਧਮ੍ਮਪਤਿਟ੍ਠਾਪਨਨ੍ਤਿ ਏਵਮਾਦੀਹਿ ਨਾਨਾਨਯੇਹਿ ਪਰੇਸਂ ਅਜ੍ਝਾਸਯਾਨੁਰੂਪਂ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਕਥਨਸੀਲਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਬਹੁਸ੍ਸੁਤਾ**ਤਿ ਪਰਿਯਤ੍ਤਿਪਟਿਵੇਧਬਾਹੁਸਚ੍ਚਪਾਰਿਪੂਰਿਯਾ ਬਹੁਸ੍ਸੁਤਾ। ਸਬ੍ਬਸੋ ਸਮਿਤਪਾਪਤਾਯ **ਸਮਣਾ। ਪਾਟਲਿਪੁਤ੍ਤਵਾਸਿਨੋ, ਤੇਸਞ੍ਞਤਰੋ**ਤਿ ਪਾਟਲਿਪੁਤ੍ਤਨਗਰਵਾਸਿਤਾਯ ਪਾਟਲਿਪੁਤ੍ਤਵਾਸਿਨੋ, ਤੇਸਂ ਅਞ੍ਞਤਰੋ, **ਅਯਂ ਆਯੁਵਾ** ਦੀਘਾਯੁ ਆਯਸ੍ਮਾ। **ਦ੍ਵਾਰੇ ਤਿਟ੍ਠਤੀ**ਤਿ ਸਤ੍ਤੁਪਣ੍ਣਿਗੁਹਾਯ ਦ੍ਵਾਰੇ ਤਿਟ੍ਠਤਿ, ਸਙ੍ਘਸ੍ਸ ਅਨੁਮਤਿਯਾ ਪਵਿਸਿਤੁਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਸਾ ਦੇਵਤਾ ਥੇਰਸ੍ਸ ਆਗਮਨਂ ਸਙ੍ਘਸ੍ਸ ਨਿਵੇਦੇਨ੍ਤੀ –

੨੩੫.‘‘ਯੇ ਚਿਤ੍ਤਕਥੀ...ਪੇ॰... ਦ੍ਵਾਰੇ ਤਿਟ੍ਠਤਿ ਮਾਲੁਤੇਰਿਤੋ’’ਤਿ॥ – ਦੁਤਿਯਂ ਗਾਥਮਾਹ।
ਤਤ੍ਥ **ਮਾਲੁਤੇਰਿਤੋ**ਤਿ ਇਦ੍ਧਿਚਿਤ੍ਤਜਨਿਤੇਨ ਵਾਯੁਨਾ ਏਰਿਤੋ, ਇਦ੍ਧਿਬਲੇਨ ਆਗਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਏਵਂ ਤਾਯ ਦੇਵਤਾਯ ਨਿਵੇਦਿਤੇਨ ਸਙ੍ਘੇਨ ਕਤੋਕਾਸੋ ਥੇਰੋ ਸਙ੍ਘਸ੍ਸ ਸਨ੍ਤਿਕਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੋ –

੨੩੬.‘‘ਸੁਯੁਦ੍ਧੇਨ ਸੁਯਿਟ੍ਠੇਨ, ਸਙ੍ਗਾਮਵਿਜਯੇਨ ਚ।
ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਾਨੁਚਿਣ੍ਣੇਨ, ਏਵਾਯਂ ਸੁਖਮੇਧਤੀ’’ਤਿ॥ –

ਇਮਾਯ ਤਤਿਯਗਾਥਾਯ ਅਞ੍ਞਂ ਬ੍ਯਾਕਾਸਿ।

ਤਤ੍ਥ **ਸੁਯੁਦ੍ਧੇਨਾ**ਤਿ ਪੁਬ੍ਬਭਾਗੇ ਤਦਙ੍ਗਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨਪ੍ਪਹਾਨਵਸੇਨ ਕਿਲੇਸੇਹਿ ਸੁਟ੍ਠੁ ਯੁਜ੍ਝਨੇਨ। **ਸੁਯਿਟ੍ਠੇਨਾ**ਤਿ ਅਨ੍ਤਰਨ੍ਤਰਾ ਕਲ੍ਯਾਣਮਿਤ੍ਤੇਹਿ ਦਿਨ੍ਨਸਪ੍ਪਾਯਧਮ੍ਮਦਾਨੇਨ। **ਸਙ੍ਗਾਮਵਿਜਯੇਨ ਚਾ**ਤਿ ਸਮੁਚ੍ਛੇਦਪ੍ਪਹਾਨਵਸੇਨ ਸਬ੍ਬਸੋ ਕਿਲੇਸਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰਨਿਮ੍ਮਥਨੇਨ ਲਦ੍ਧਸਙ੍ਗਾਮਵਿਜਯੇਨ ਚ। **ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਾਨੁਚਿਣ੍ਣੇਨਾ**ਤਿ ਅਨੁਚਿਣ੍ਣੇਨ ਅਗ੍ਗਮਗ੍ਗਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯੇਨ। **ਏਵਾਯਂ ਸੁਖਮੇਧਤੀ**ਤਿ ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰੇਨ ਅਯਂ ਖੁਜ੍ਜਸੋਭਿਤੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਸੁਖਂ ਫਲਸਮਾਪਤ੍ਤਿਸੁਖਞ੍ਚ ਏਧਤਿ, ਅਨੁਭਵਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਖੁਜ੍ਜਸੋਭਿਤਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੭. ਵਾਰਣਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਯੋਧ ਕੋਚਿ ਮਨੁਸ੍ਸੇਸੂਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਵਾਰਣਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਅਯਮ੍ਪਿ ਪੁਰਿਮਬੁਦ੍ਧੇਸੁ ਕਤਾਧਿਕਾਰੋ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਭਵੇ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਇਤੋ ਦ੍ਵਾਨਵੁਤੇ ਕਪ੍ਪੇ ਤਿਸ੍ਸਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਤੋ ਪੁਰੇਤਰਮੇਵ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਕੁਲੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾਨਂ ਵਿਜ੍ਜਾਸਿਪ੍ਪੇਸੁ ਪਾਰਗੂ ਹੁਤ੍ਵਾ ਇਸਿਪਬ੍ਬਜ੍ਜਂ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਚਤੁਪਣ੍ਣਾਸਸਹਸ੍ਸਾਨਂ ਅਨ੍ਤੇਵਾਸਿਕਾਨਂ ਮਨ੍ਤੇ ਵਾਚੇਨ੍ਤੋ ਵਸਤਿ। ਤੇਨ ਚ ਸਮਯੇਨ ਤਿਸ੍ਸਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤਭੂਤਸ੍ਸ ਤੁਸਿਤਾ ਕਾਯਾ ਚਵਿਤ੍ਵਾ ਚਰਿਮਭਵੇ ਮਾਤੁਕੁਚ੍ਛਿਂ ਓਕ੍ਕਮਨੇਨ ਮਹਾਪਥਵਿਕਮ੍ਪੋ ਅਹੋਸਿ। ਤਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਮਹਾਜਨੋ ਭੀਤੋ ਸਂਵਿਗ੍ਗੋ ਨਂ ਇਸਿਂ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਪਥਵਿਕਮ੍ਪਨਕਾਰਣਂ ਪੁਚ੍ਛਿ। ਸੋ ‘‘ਮਹਾਬੋਧਿਸਤ੍ਤੋ ਮਾਤੁਕੁਚ੍ਛਿਂ ਓਕ੍ਕਮਿ, ਤੇਨਾਯਂ ਪਥਵਿਕਮ੍ਪੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਮਾ ਭਾਯਥਾ’’ਤਿ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦਸ੍ਸ ਪੁਬ੍ਬਨਿਮਿਤ੍ਤਭਾਵਂ ਕਥੇਤ੍ਵਾ ਸਮਸ੍ਸਾਸੇਸਿ, ਬੁਦ੍ਧਾਰਮ੍ਮਣਞ੍ਚ ਪੀਤਿਂ ਪਟਿਵੇਦੇਸਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮੇਨ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਸਂਸਰਨ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਕੋਸਲਰਟ੍ਠੇ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਕੁਲੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ **ਵਾਰਣੋ**ਤਿ ਲਦ੍ਧਨਾਮੋ ਵਯਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਅਞ੍ਞਤਰਸ੍ਸ ਆਰਞ੍ਞਕਸ੍ਸ ਥੇਰਸ੍ਸ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਧਮ੍ਮਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਲਦ੍ਧਪ੍ਪਸਾਦੋ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਸਮਣਧਮ੍ਮਂ ਕਰੋਤਿ। ਸੋ ਏਕਦਿਵਸਂ ਬੁਦ੍ਧੁਪਟ੍ਠਾਨਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੋ ਅਨ੍ਤਰਾਮਗ੍ਗੇ ਅਹਿਨਕੁਲੇ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਕਲਹਂ ਕਤ੍ਵਾ ਕਾਲਙ੍ਕਤੇ ਦਿਸ੍ਵਾ ‘‘ਇਮੇ ਸਤ੍ਤਾ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਵਿਰੋਧੇਨ ਜੀਵਿਤਕ੍ਖਯਂ ਪਤ੍ਤਾ’’ਤਿ ਸਂਵਿਗ੍ਗਮਾਨਸੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਭਗਵਤੋ ਸਨ੍ਤਿਕਂ ਗਤੋ, ਤਸ੍ਸ ਭਗਵਾ ਚਿਤ੍ਤਾਚਾਰਂ ਞਤ੍ਵਾ ਤਦਨੁਰੂਪਮੇਵ ਓਵਾਦਂ ਦੇਨ੍ਤੋ –

੨੩੭.''ਯੋਧ ਕੋਚਿ ਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ, ਪਰਪਾਣਾਨਿ ਹਿਂਸਤਿ।
ਅਸ੍ਮਾ ਲੋਕਾ ਪਰਮ੍ਹਾ ਚ, ਉਭਯਾ ਧਂਸਤੇ ਨਰੋ॥

੨੩੮.''ਯੋ ਚ ਮੇਤ੍ਤੇਨ ਚਿਤ੍ਤੇਨ, ਸਬ੍ਬਪਾਣਾਨੁਕਮ੍ਪਤਿ।
ਬਹੁਞ੍ਹਿ ਸੋ ਪਸਵਤਿ, ਪੁਞ੍ਞਂ ਤਾਦਿਸਕੋ ਨਰੋ॥

੨੩੯.''ਸੁਭਾਸਿਤਸ੍ਸ ਸਿਕ੍ਖੇਥ, ਸਮਣੂਪਾਸਨਸ੍ਸ ਚ।
ਏਕਾਸਨਸ੍ਸ ਚ ਰਹੋ, ਚਿਤ੍ਤਵੂਪਸਮਸ੍ਸਾ ਚਾ''ਤਿ॥ – ਤਿਸ੍ਸੋ ਗਾਥਾ ਅਭਾਸਿ।

ਤਤ੍ਥ **ਯੋਧ ਕੋਚਿ ਮਨੁਸ੍ਸੇਸੂ**ਤਿ ਇਧ ਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਯੋ ਕੋਚਿ ਖਤ੍ਤਿਯੋ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਵਾ ਵੇਸ੍ਸੋ ਵਾ ਸੁਦ੍ਦੋ ਵਾ ਗਹਟ੍ਠੋ ਵਾ ਪਬ੍ਬਜਿਤੋ ਵਾ। ਮਨੁਸ੍ਸਗ੍ਗਹਣਞ੍ਚੇਤ੍ਥ ਉਕ੍ਕਟ੍ਠਸਤ੍ਤਨਿਦਸ੍ਸਨਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। **ਪਰਪਾਣਾਨਿ ਹਿਂਸਤੀ**ਤਿ ਪਰਸਤ੍ਤੇ ਮਾਰੇਤਿ ਵਿਬਾਧਤਿ ਚ। **ਅਸ੍ਮਾ ਲੋਕਾ**ਤਿ ਇਧ ਲੋਕਤੋ। **ਪਰਮ੍ਹਾ**ਤਿ ਪਰਲੋਕਤੋ। **ਉਭਯਾ ਧਂਸਤੇ**ਤਿ ਉਭਯਤੋ ਧਂਸਤਿ, ਉਭਯਲੋਕਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਹਿਤਸੁਖਤੋ ਪਰਿਹਾਯਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਨਰੋ**ਤਿ ਸਤ੍ਤੋ।

ਏਵਂ ਪਰਪੀਲ਼ਾਲਕ੍ਖਣਂ ਪਾਪਧਮ੍ਮਂ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਪਰਪੀਲ਼ਾਨਿਵਤ੍ਤਿਲਕ੍ਖਣਂ ਕੁਸਲਂ ਧਮ੍ਮਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਯੋ ਚ ਮੇਤ੍ਤੇਨਾ"**ਤਿਆਦਿਨਾ ਦੁਤਿਯਂ ਗਾਥਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ **ਮੇਤ੍ਤੇਨ ਚਿਤ੍ਤੇਨਾ**ਤਿ ਮੇਤ੍ਤਾਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੇਨ ਚਿਤ੍ਤੇਨ ਅਪ੍ਪਨਾਪਤ੍ਤੇਨ ਇਤਰੀਤਰੇਨ ਵਾ। **ਸਬ੍ਬਪਾਣਾਨੁਕਮ੍ਪਤੀ**ਤਿ ਸਬ੍ਬੇ ਪਾਣੇ ਅਤ੍ਤਨੋ ਓਰਸਪੁਤ੍ਤੇ ਵਿਯ ਮੇਤ੍ਤਾਯਤਿ। **ਬਹੁਞ੍ਹਿ ਸੋ ਪਸਵਤਿ, ਪੁਞ੍ਞਂ ਤਾਦਿਸਕੋ ਨਰੋ**ਤਿ ਸੋ ਤਥਾਰੂਪੋ ਮੇਤ੍ਤਾਵਿਹਾਰੀ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਬਹੁਂ ਮਹਨ੍ਤਂ ਅਨਪ੍ਪਕਂ ਕੁਸਲਂ ਪਸਵਤਿ ਪਟਿਲਭਤਿ ਅਧਿਗਚ੍ਛਤਿ।

ਇਦਾਨਿ ਤਂ ਸਸਮ੍ਭਾਰੇ ਸਮਥਵਿਪਸ੍ਸਨਾਧਮ੍ਮੇ ਨਿਯੋਜੇਨ੍ਤੋ **"ਸੁਭਾਸਿਤਸ੍ਸਾ"**ਤਿਆਦਿਨਾ ਤਤਿਯਂ ਗਾਥਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ **ਸੁਭਾਸਿਤਸ੍ਸ ਸਿਕ੍ਖੇਥਾ**ਤਿ ਅਪ੍ਪਿਚ੍ਛਕਥਾਦਿਭੇਦਂ ਸੁਭਾਸਿਤਂ ਪਰਿਯਤ੍ਤਿਧਮ੍ਮਂ ਸਵਨਧਾਰਣਪਰਿਪੁਚ੍ਛਾਦਿਵਸੇਨ ਸਿਕ੍ਖੇਯ੍ਯ। **ਸਮਣੂਪਾਸਨਸ੍ਸ ਚਾ**ਤਿ ਸਮਿਤਪਾਪਾਨਂ ਸਮਣਾਨਂ ਕਲ੍ਯਾਣਮਿਤ੍ਤਾਨਂ ਉਪਾਸਕਾਨਂ ਕਾਲੇਨ ਕਾਲਂ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਪਯਿਰੁਪਾਸਨਞ੍ਚੇਵ ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਯਾ ਤੇਸਂ ਸਮੀਪਚਰਿਯਞ੍ਚ ਸਿਕ੍ਖੇਯ੍ਯ। **ਏਕਾਸਨਸ੍ਸ ਚ ਰਹੋ ਚਿਤ੍ਤਵੂਪਸਮਸ੍ਸ ਚਾ**ਤਿ ਏਕਸ੍ਸ ਅਸਹਾਯਸ੍ਸ ਕਾਯਵਿਵੇਕਂ ਅਨੁਬ੍ਰੂਹਨ੍ਤਸ੍ਸ ਰਹੋ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਾਨੁਯੋਗਵਸੇਨ ਆਸਨਂ ਨਿਸਜ੍ਜਂ ਸਿਕ੍ਖੇਯ੍ਯ। ਏਵਂ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਂ ਅਨੁਯੁਞ੍ਜਨ੍ਤੋ ਭਾਵਨਞ੍ਚ ਮਤ੍ਥਕਂ ਪਾਪੇਨ੍ਤੋ ਸਮੁਚ੍ਛੇਦਵਸੇਨ ਕਿਲੇਸਾਨਂ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵੂਪਸਮਞ੍ਚ ਸਿਕ੍ਖੇਯ੍ਯ। ਯਾਹਿ ਅਧਿਸੀਲਸਿਕ੍ਖਾਦੀਹਿ ਕਿਲੇਸਾ ਅਚ੍ਚਨ੍ਤਮੇਵ ਵੂਪਸਨ੍ਤਾ ਪਹੀਨਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਤਾ ਮਗ੍ਗਫਲਸਿਕ੍ਖਾ ਸਿਕ੍ਖਨ੍ਤਸ੍ਸ ਅਚ੍ਚਨ੍ਤਮੇਵ ਚਿਤ੍ਤਂ ਵੂਪਸਨ੍ਤਂ ਨਾਮ ਹੋਤੀਤਿ। ਗਾਥਾਪਰਿਯੋਸਾਨੇ ਵਿਪਸ੍ਸਨਂ ਵਡ੍ਢੇਤ੍ਵਾ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਾਪੁਣਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੨.੪੭.੫੯-੭੨) –

''ਅਜ੍ਝੋਗਾਹੇਤ੍ਵਾ ਹਿਮਵਂ, ਮਨ੍ਤੇ ਵਾਚੇਮਹਂ ਤਦਾ।
ਚਤੁਪਞ੍ਞਾਸਸਹਸ੍ਸਾਨਿ, ਸਿਸ੍ਸਾ ਮਯ੍ਹਂ ਉਪਟ੍ਠਹੁਂ॥

''ਅਧਿਤਾ ਵੇਦਗੂ ਸਬ੍ਬੇ, ਛਲ਼ਙ੍ਗੇ ਪਾਰਮਿਂ ਗਤਾ।
ਸਕਵਿਜ੍ਜਾਹੁਪਤ੍ਥਦ੍ਧਾ, ਹਿਮਵਨ੍ਤੇ ਵਸਨ੍ਤਿ ਤੇ॥

''ਚਵਿਤ੍ਵਾ ਤੁਸਿਤਾ ਕਾਯਾ, ਦੇਵਪੁਤ੍ਤੋ ਮਹਾਯਸੋ।
ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿ ਮਾਤੁਕੁਚ੍ਛਿਸ੍ਮਿਂ, ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਪਤਿਸ੍ਸਤੋ॥

''ਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੇ ਉਪਪਜ੍ਜਨ੍ਤੇ, ਦਸਸਹਸ੍ਸਿ ਕਮ੍ਪਥ।
ਅਨ੍ਧਾ ਚਕ੍ਖੁਂ ਅਲਭਿਂਸੁ, ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਮ੍ਹਿ ਨਾਯਕੇ॥

‘‘ਸਬ੍ਬਾਕਾਰਂ ਪਕਮ੍ਪਿਤ੍ਥ, ਕੇਵਲਾ ਵਸੁਧਾ ਅਯਂ।
ਨਿਗ੍ਘੋਸਸਦ੍ਦਂ ਸੁਤ੍ਵਾਨ, ਉਬ੍ਬਿਜ੍ਜਿਂਸੁ ਮਹਾਜਨਾ॥

‘‘ਸਬ੍ਬੇ ਜਨਾ ਸਮਾਗਮ੍ਮ, ਆਗਚ੍ਛੁਂ ਮਮ ਸਨ੍ਤਿਕਂ।
ਵਸੁਧਾਯਂ ਪਕਮ੍ਪਿਤ੍ਥ, ਕਿਂ ਵਿਪਾਕੋ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ॥

‘‘ਅਵਚਾਸਿਂ ਤਦਾ ਤੇਸਂ, ਮਾ ਭੇਥ ਨਤ੍ਥਿ ਵੋ ਭਯਂ।
ਵਿਸਟ੍ਠਾ ਹੋਥ ਸਬ੍ਬੇਪਿ, ਉਪ੍ਪਾਦੋਯਂ ਸੁਵਤ੍ਥਿਕੋ॥

‘‘ਅਟ੍ਠਹੇਤੂਹਿ ਸਮ੍ਫੁਸ੍ਸ, ਵਸੁਧਾਯਂ ਪਕਮ੍ਪਤਿ।
ਤਥਾ ਨਿਮਿਤ੍ਤਾ ਦਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਓਭਾਸੋ ਵਿਪੁਲੋ ਮਹਾ॥

‘‘ਅਸਂਸਯਂ ਬੁਦ੍ਧਸੇਟ੍ਠੋ, ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸਤਿ ਚਕ੍ਖੁਮਾ।
ਸਞ੍ਞਾਪੇਤ੍ਵਾਨ ਜਨਤਂ, ਪਞ੍ਚਸੀਲੇ ਕਥੇਸਹਂ॥

‘‘ਸੁਤ੍ਵਾਨ ਪਞ੍ਚਸੀਲਾਨਿ, ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦਞ੍ਚ ਦੁਲ੍ਲਭਂ।
ਉਬ੍ਬੇਗਜਾਤਾ ਸੁਮਨਾ, ਤੁਟ੍ਠਹਟ੍ਠਾ ਅਹਂਸੁ ਤੇ॥

‘‘ਦ੍ਵੇਨਵੁਤੇ ਇਤੋ ਕਪ੍ਪੇ, ਯਂ ਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਵਿਯਾਕਰਿਂ।
ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ, ਬ੍ਯਾਕਰਣਸ੍ਸਿਦਂ ਫਲਂ॥

‘‘ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹਂ…ਪੇ॰… ਕਤਂ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ’’ਨ੍ਤਿ॥

ਵਾਰਣਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੮. ਵਸ੍ਸਿਕਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਏਕੋਪਿ ਸਦ੍ਧੋ ਮੇਧਾਵੀਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਵਸ੍ਸਿਕਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਅਯਮ੍ਪਿ ਪੁਰਿਮਬੁਦ੍ਧੇਸੁ ਕਤਾਧਿਕਾਰੋ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਭਵੇ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਅਤ੍ਥਦਸ੍ਸਿਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਕੁਲਗੇਹੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਵਿਞ੍ਞੁਤਂ ਪਤ੍ਤੋ ਏਕਦਿਵਸਂ ਸਤ੍ਥਾਰਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਪਸਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੋ ਪਿਲਕ੍ਖਫਲਾਨਿ ਅਦਾਸਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮੇਨ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਸਂਸਰਨ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਕੋਸਲਰਟ੍ਠੇ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਕੁਲੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ **ਵਸ੍ਸਿਕੋ**ਤਿ ਲਦ੍ਧਨਾਮੋ ਵਯਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਸਤ੍ਥੁ ਯਮਕਪਾਟਿਹਾਰਿਯਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਪਟਿਲਦ੍ਧਸਦ੍ਧੋ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਸਮਣਧਮ੍ਮਂ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਆਬਾਧਿਕੋ ਅਹੋਸਿ। ਅਥ ਨਂ ਞਾਤਕਾ ਵੇਜ੍ਜਪਰਿਦਿਟ੍ਠੇਨ ਭੇਸਜ੍ਜਵਿਧਿਨਾ ਉਪਟ੍ਠਹਿਤ੍ਵਾ ਅਰੋਗਮਕਂਸੁ। ਸੋ ਤਮ੍ਹਾ ਆਬਾਧਾ ਵੁਟ੍ਠਿਤੋ ਸਂਵੇਗਜਾਤੋ ਭਾਵਨਂ ਉਸ੍ਸੁਕ੍ਕਾਪੇਤ੍ਵਾ ਛਲ਼ਭਿਞ੍ਞੋ ਅਹੋਸਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੨.੪੭.੪੦-੪੪) –

‘‘ਵਨਨ੍ਤਰੇ ਬੁਦ੍ਧਂ ਦਿਸ੍ਵਾ, ਅਤ੍ਥਦਸ੍ਸਿਂ ਮਹਾਯਸਂ।
ਪਸਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੋ ਸੁਮਨੋ, ਪਿਲਕ੍ਖਸ੍ਸ ਫਲਂ ਅਦਾ॥

‘‘ਅਟ੍ਠਾਰਸੇ ਕਪ੍ਪਸਤੇ, ਯਂ ਫਲਂ ਅਦਦਿਂ ਤਦਾ।
ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ, ਫਲਦਾਨਸ੍ਸਿਦਂ ਫਲਂ॥

‘‘ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹੰ...ਪੇ॰... ਕਤੰ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ’’ਨ੍ਤਿ॥

ਛਲ਼ਭਿਞ੍ਞੋ ਪਨ ਹੁਤ੍ਵਾ ਆਕਾਸੇਨ ਞਾਤਕਾਨੰ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਆਕਾਸੇ ਠਿਤੋ ਧਮ੍ਮੰ ਦੇਸੇਤ੍ਵਾ ਤੇ ਸਰਣੇਸੁ ਸੀਲੇਸੁ ਚ ਪਤਿਟ੍ਠਾਪੇਸਿ। ਤੇਸੁ ਕੇਚਿ ਕਾਲਙ੍ਕਤਾ ਸਰਣੇਸੁ ਸੀਲੇਸੁ ਚ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਤ੍ਤਾ ਸਗ੍ਗੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿੰਸੁ। ਅਥ ਨੰ ਸਤ੍ਥਾ ਬੁਦ੍ਧੁਪਟ੍ਠਾਨੰ ਉਪਗਤੰ ‘‘ਕਿਂ ਤੇ, ਵਸ੍ਸਿਕ, ਞਾਤੀਨੰ ਆਰੋਗ੍ਯ’’ਨ੍ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿ। ਸੋ ਞਾਤੀਨੰ ਅਤ੍ਤਨਾ ਕਤੰ ਉਪਕਾਰੰ ਸਤ੍ਥੁ ਕਥੇਨ੍ਤੋ –

੨੪੦.‘‘ਏਕੋਪਿ ਸਦ੍ਧੋ ਮੇਧਾਵੀ, ਅਸ੍ਸਦ੍ਧਾਨੀਧ ਞਾਤਿਨੰ।
ਧਮ੍ਮਟ੍ਠੋ ਸੀਲਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ, ਹੋਤਿ ਅਤ੍ਥਾਯ ਬਨ੍ਧੁਨੰ॥

੨੪੧.‘‘ਨਿਗ੍ਗਯ੍ਹ ਅਨੁਕਮ੍ਪਾਯ, ਚੋਦਿਤਾ ਞਾਤਯੋ ਮਯਾ।
ਞਾਤਿਬਨ੍ਧਵਪੇਮੇਨ, ਕਾਰੰ ਕਤ੍ਵਾਨ ਭਿਕ੍ਖੁਸੁ॥

੨੪੨.‘‘ਤੇ ਅਬ੍ਭਤੀਤਾ ਕਾਲਙ੍ਕਤਾ, ਪਤ੍ਤਾ ਤੇ ਤਿਦਿਵੰ ਸੁਖੰ।
ਭਾਤਰੋ ਮਯ੍ਹੰ ਮਾਤਾ ਚ, ਮੋਦਨ੍ਤਿ ਕਾਮਕਾਮਿਨੋ’’ਤਿ॥ –

ਤਿਸ੍ਸੋ ਗਾਥਾ ਅਭਾਸਿ।

ਤਤ੍ਥਾਯੰ ਪਠਮਗਾਥਾਯ ਅਤ੍ਥੋ – ਯੋ ਕਮ੍ਮਫਲਸਦ੍ਧਾਯ ਚ ਰਤਨਤ੍ਤਯਸਦ੍ਧਾਯ ਚ ਵਸੇਨ **ਸਦ੍ਧੋ,** ਤਤੋ ਏਵ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸਕਤਞਾਣਾਦਿਯੋਗਤੋ **ਮੇਧਾਵੀ,** ਸਤ੍ਥੁ ਓਵਾਦਧਮ੍ਮੇ ਨਵਲੋਕੁਤ੍ਤਰਧਮ੍ਮੇ ਚ ਠਿਤਤ੍ਤਾ **ਧਮ੍ਮਟ੍ਠੋ,** ਆਚਾਰਸੀਲਸ੍ਸ ਮਗ੍ਗਸੀਲਸ੍ਸ ਫਲਸੀਲਸ੍ਸ ਚ ਵਸੇਨ **ਸੀਲਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ,** ਸੋ **ਏਕੋਪਿ** ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਾਯ ਸਦ੍ਧਾਯ ਅਭਾਵੇਨ **ਅਸ੍ਸਦ੍ਧਾਨੰ ਇਧ** ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਲੋਕੇ ‘‘ਅਮ੍ਹਾਕੰ ਇਮੇ’’ਤਿ ਞਾਤਬ੍ਬਟ੍ਠੇਨ **ਞਾਤੀਨੰ,** ਤਥਾ ਪੇਮਬਨ੍ਧਨੇਨ ਬਨ੍ਧਨਟ੍ਠੇਨ **“ਬਨ੍ਧੂ”**ਤਿ ਚ ਲਦ੍ਧਨਾਮਾਨੰ ਬਨ੍ਧਵਾਨੰ **ਅਤ੍ਥਾਯ** ਹਿਤਾਯ **ਹੋਤੀ**ਤਿ।

ਏਵੰ ਸਾਧਾਰਣਤੋ ਵੁਤ੍ਤਮਤ੍ਥੰ ਅਤ੍ਤੂਪਨਾਯਿਕੰ ਕਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **“ਨਿਗ੍ਗਯ੍ਹਾ”**ਤਿਆਦਿਨਾ ਇਤਰਗਾਥਾ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਤਤ੍ਥ **ਨਿਗ੍ਗਯ੍ਹ ਅਨੁਕਮ੍ਪਾਯ, ਚੋਦਿਤਾ ਞਾਤਯੋ ਮਯਾ**ਤਿ ਇਦਾਨਿਪਿ ਦੁਗ੍ਗਤਾ ਕੁਸਲੰ ਅਕਤ੍ਵਾ ਆਯਤਿੰ ਪਰਿਕ੍ਕਿਲੇਸੰ ਪੁਨ ਮਾਨੁਭਵਿਤ੍ਥਾਤਿ ਨਿਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਞਾਤਯੋ ਮਯਾ ਓਵਦਿਤਾ। **ਞਾਤਿਬਨ੍ਧਵਪੇਮੇਨ** ‘‘ਅਮ੍ਹਾਕੰ ਅਯੰ ਬਨ੍ਧਵੋ’’ਤਿ ਏਵੰ ਪਵਤ੍ਤੇਨ ਪੇਮੇਨ ਮਮ ਓਵਾਦੰ ਅਤਿਕ੍ਕਮਿਤੁੰ ਅਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤਾ **ਕਾਰੰ ਕਤ੍ਵਾਨ ਭਿਕ੍ਖੁਸੁ** ਪਸਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਚੀਵਰਾਦਿਪਚ੍ਚਯਦਾਨੇਨ ਚੇਵ ਉਪਟ੍ਠਾਨੇਨ ਚ ਭਿਕ੍ਖੁਸੁ ਸਕ੍ਕਾਰਸਮ੍ਮਾਨੰ ਕਤ੍ਵਾ **ਤੇ ਅਬ੍ਭਤੀਤਾ ਕਾਲਙ੍ਕਤਾ** ਹੁਤ੍ਵਾ ਇਮੰ ਲੋਕੰ ਅਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤਾ। ਪੁਨ **ਤੇ**ਤਿ ਨਿਪਾਤਮਤ੍ਤੰ। **ਤਿਦਿਵੰ ਸੁਖ**ਨ੍ਤਿ ਦੇਵਲੋਕਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਸੁਖੰ, ਸੁਖੰ ਵਾ ਇਟ੍ਠੰ ਤਿਦਿਵੰ ਅਧਿਗਤਾ। ‘‘ਕੇ ਪਨ ਤੇ’’ਤਿ ਆਹ। ‘‘**ਭਾਤਰੋ ਮਯ੍ਹੰ ਮਾਤਾ ਚ, ਮੋਦਨ੍ਤਿ ਕਾਮਕਾਮਿਨੋ**’’ਤਿ। ਅਤ੍ਤਨਾ ਯਥਾਕਾਮਿਤਵਤ੍ਥੁਕਾਮਸਮਙ੍ਗਿਨੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਅਭਿਰਮਨ੍ਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਵਸ੍ਸਿਕਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੯. ਯਸੋਜਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਕਾਲਪਬ੍ਬਙ੍ਗਸਙ੍ਕਾਸੋਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਯਸੋਜਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਅਯਮ੍ਪਿ ਪੁਰਿਮਬੁਦ੍ਧੇਸੁ ਕਤਾਧਿਕਾਰੋ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਭਵੇ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਉਪਚਿਨਨ੍ਤੋ ਵਿਪਸ੍ਸਿਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਆਰਾਮਗੋਪਕਕੁਲੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਵਿਞ੍ਞੁਤੰ ਪਤ੍ਤੋ ਏਕਦਿਵਸੰ ਵਿਪਸ੍ਸਿੰ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਆਕਾਸੇਨ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੰ ਦਿਸ੍ਵਾ ਪਸਨ੍ਨਮਾਨਸੋ ਲਬੁਜਫਲੰ ਅਦਾਸਿ।

ਸੋ ਤੇਨ ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮੇਨ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਸੰਸਰਨ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਸਾਵਤ੍ਥਿਨਗਰਦ੍ਵਾਰੇ ਕੇਵਟ੍ਟਗਾਮੇ ਪਞ੍ਚਕੁਲਸਤਜੇਟ੍ਠਕਸ੍ਸ ਕੇਵਟ੍ਟਸ੍ਸ ਪੁਤ੍ਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ, **ਯਸੋਜੋ**ਤਿਸ੍ਸ ਨਾਮਂ ਅਕਂਸੁ। ਸੋ ਵਯਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਹਾਯੇਹਿ ਕੇਵਟ੍ਟਪੁਤ੍ਤੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਮਚ੍ਛਗਹਣਤ੍ਥਂ ਅਚਿਰਵਤਿਯਂ ਨਦਿਯਂ ਜਾਲਂ ਖਿਪਿ। ਤਤ੍ਥੇਕੋ ਸੁਵਣ੍ਣਵਣ੍ਣੋ ਮਹਾਮਚ੍ਛੋ ਅਨ੍ਤੋਜਾਲਂ ਪਾਵਿਸਿ। ਤਂ ਤੇ ਰਞ੍ਞੋ ਪਸੇਨਦਿਸ੍ਸ ਦਸ੍ਸੇਸੁਂ । ਰਾਜਾ ''ਇਮਸ੍ਸ ਸੁਵਣ੍ਣਵਣ੍ਣਸ੍ਸ ਮਚ੍ਛਸ੍ਸ ਵਣ੍ਣਕਾਰਣਂ ਭਗਵਾ ਜਾਨਾਤੀ''ਤਿ ਮਚ੍ਛਂ ਗਾਹਾਪੇਤ੍ਵਾ ਭਗਵਤੋ ਦਸ੍ਸੇਸਿ। ਭਗਵਾ ''ਅਯਂ ਕਸ੍ਸਪਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨੇ ਓਸਕ੍ਕਮਾਨੇ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਮਿਚ੍ਛਾ ਪਟਿਪਜ੍ਜਨ੍ਤੋ ਸਾਸਨਂ ਓਸਕ੍ਕਾਪੇਤ੍ਵਾ ਨਿਰਯੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੋ ਏਕਂ ਬੁਦ੍ਧਨ੍ਤਰਂ ਨਿਰਯੇ ਪਚ੍ਚਿਤ੍ਵਾ ਤਤੋ ਚੁਤੋ ਅਚਿਰਵਤਿਯਂ ਮਚ੍ਛੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੋ''ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ਤਸ੍ਸ ਭਗਿਨੀਨਞ੍ਚ ਨਿਰਯੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਭਾਵਂ, ਤਸ੍ਸ ਭਾਤਿਕਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬੁਤਭਾਵਞ੍ਚ ਤੇਨੇਵ ਕਥਾਪੇਤ੍ਵਾ ਇਮਿਸ੍ਸਾ ਅਟ੍ਠੁਪ੍ਪਤ੍ତਿਯਾ **ਕਪਿਲਸੁਤ੍ਤਂ** ਦੇਸੇਸਿ।

ਸਤ੍ਥੁ ਦੇਸਨਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਯਸੋਜੋ ਸਂਵੇਗਜਾਤੋ ਸਦ੍ਧਿਂ ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਹਾਯੇਹਿ ਭਗਵਤੋ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਪਤਿਰੂਪੇ ਠਾਨੇ ਵਸਨ੍ਤੋ ਏਕਦਿਵਸਂ ਸਪਰਿਸੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਵਨ੍ਦਿਤੁਂ ਜੇਤਵਨਂ ਅਗਮਾਸਿ। ਤਸ੍ਸ ਆਗਮਨੇ ਸੇਨਾਸਨਪਞ੍ਞਾਪਨਾਦਿਨਾ ਵਿਹਾਰੇ ਉਚ੍ਚਾਸਦ੍ਦਮਹਾਸਦ੍ਦੋ ਅਹੋਸਿ। ਤਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ''ਭਗਵਾ ਸਪਰਿਸਂ ਯਸੋਜਂ ਪਣਾਮੇਸੀ''ਤਿ (ਉਦਾ॰ ੨੩) ਸਬ੍ਬਂ ਉਦਾਨੇ ਆਗਤਨਯੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਪਣਾਮਿਤੋ ਪਨ ਆਯਸ੍ਮਾ ਯਸੋਜੋ ਕਸਾਭਿਹਤੋ ਭਦ੍ਰੋ ਅਸ੍ਸਾਜਾਨੀਯੋ ਵਿਯ ਸਂਵਿਗ੍ਗਮਾਨਸੋ ਸਦ੍ਧਿਂ ਪਰਿਸਾਯ ਵਗ੍ਗੁਮੁਦਾਯ ਨਦਿਯਾ ਤੀਰੇ ਵਸਨ੍ਤੋ ਘਟੇਨ੍ਤੋ ਵਾਯਮਨ੍ਤੋ ਵਿਪਸ੍ਸਨਂ ਵਡ੍ਢੇਤ੍ਵਾ ਅਨ੍ਤੋਵਸ੍ਸੇਯੇਵ ਛਲਭਿਞ੍ਞੋ ਅਹੋਸਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੨.੪੭.੩੨-੩੯) –

''ਨਗਰੇ ਬਨ੍ਧੁਮਤਿਯਾ, ਆਰਾਮਿਕੋ ਅਹਂ ਤਦਾ।
ਅਦ੍ਦਸਂ ਵਿਰਜਂ ਬੁਦ੍ਧਂ, ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਂ ਅਨਿਲਞ੍ਜਸੇ॥

''ਲਬੁਜਂ ਫਲਮਾਦਾਯ, ਬੁਦ੍ਧਸੇਟ੍ਠਸ੍ਸਦਾਸਹਂ।
ਆਕਾਸੇਵ ਠਿਤੋ ਸਨ੍ਤੋ, ਪਟਿਗ੍ਗਣ੍ਹਿ ਮਹਾਯਸੋ॥

''ਵਿਤ੍ਤਿਸਞ੍ਜਾਨਨੋ ਮਯ੍ਹਂ, ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਸੁਖਾਵਹੋ।
ਫਲਂ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਦਤ੍ਵਾਨ, ਵਿਪ੍ਪਸਨ੍ਨੇਨ ਚੇਤਸਾ॥

''ਅਧਿਗਞ੍ਛਿਂ ਤਦਾ ਪੀਤਿਂ, ਵਿਪੁਲਂ ਸੁਖਮੁਤ੍ਤਮਂ।
ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੇਵ ਰਤਨਂ, ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਸ੍ਸ ਤਹਿਂ ਤਹਿਂ॥

''ਏਕਨਵੁਤਿਤੋ ਕਪ੍ਪੇ, ਯਂ ਫਲਂ ਅਦਦਿਂ ਤਦਾ।
ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ, ਫਲਦਾਨਸ੍ਸਿਦਂ ਫਲਂ॥

''ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹਂ...ਪੇ॰... ਕਤਂ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ''ਨ੍ਤਿ॥

ਛਲਭਿਞ੍ਞਂ ਪਨ ਸਮਾਨਂ ਸਪਰਿਸਂ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਂ ਯਸੋਜਂ ਸਤ੍ਥਾ ਪਕ੍ਕੋਸਿਤ੍ਵਾ ਆਨੇਞ੍ਜਸਮਾਪਤ੍ਤਿਨਾ ਪਟਿਸਨ੍ਥਾਰਮਕਾਸਿ। ਸੋ ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਧੁਤਙ੍ਗਧਮ੍ਮੇ ਸਮਾਦਾਯ ਵਤ੍ਤਤਿ। ਤੇਨਸ੍ਸ ਸਰੀਰਂ ਕਿਸਂ ਅਹੋਸਿ ਲੂਖਂ ਦੁਬ੍ਬਣ੍ਣਂ, ਤਂ ਭਗਵਾ ਪਰਮਪ੍ਪਿਚ੍ਛਤਾਯ ਪਸਂਸਨ੍ਤੋ –

੨੪੩.''ਕਾਲਪਬ੍ਬਙ੍ਗਸਙ੍ਕਾਸੋ , ਕਿਸੋ ਧਮਨਿਸਨ੍ਥਤੋ।
ਮਤ੍ਤਞ੍ਞੂ ਅਨ੍ਨਪਾਨਮ੍ਹਿ, ਅਦੀਨਮਾਨਸੋ ਨਰੋ''ਤਿ॥ – ਪਠਮਂ ਗਾਥਮਾਹ।

ਤਤ੍ਥ **ਕਾਲਪਬ੍ਬਙ੍ਗਸਙ੍ਕਾਸੋ**ਤਿ ਮਂਸੂਪਚਯਵਿਗਮੇਨ ਕਿਸਦੁਸਣ੍ਠਿਤਸਰੀਰਾਵਯਵਤਾਯ ਦਨ੍ਤਿਲਤਾਪਬ੍ਬਸਦਿਸਙ੍ਗੋ, ਤੇਨਾਹ "**ਕਿਸੋ ਧਮਨਿਸਨ੍ਥਤੋ**"ਤਿ। **ਕਿਸੋ**ਤਿ ਮੋਨੇਯ੍ਯਪਟਿਪਦਾਪੂਰਣੇਨ ਕਿਸਸਰੀਰੋ। **ਧਮਨਿਸਨ੍ਥਤੋ**ਤਿ ਧਮਨੀਹਿ ਸਨ੍ਥਤਗਤ੍ਤੋ ਅਪ੍ਪਮਂਸਲੋਹਿਤਤਾਯ ਪਾਕਟੀਹਿ ਕਣ੍ਡਰਸਿਰਾਹਿ ਵਿਤਤਸਰੀਰੋ। **ਮਤ੍ਤਞ੍ਞੂ**ਤਿ ਪਰਿਯੇਸਨਪਟਿਗ੍ਗਹਣਪਰਿਭੋਗਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨੇਸੁ ਪਮਾਣਞ੍ਞੂ। **ਅਦੀਨਮਾਨਸੋ**ਤਿ ਕੋਸਜ੍ਜਾਦੀਹਿ ਅਨਭਿਭੂਤਤ੍ਤਾ ਅਲੀਨਚਿਤ੍ਤੋ ਅਕੁਸੀਤਵੁਤ੍ਤਿ। **ਨਰੋ**ਤਿ ਪੁਰਿਸੋ, ਪੋਰਿਸਸ੍ਸ ਧੁਰਸ੍ਸ ਵਹਨਤੋ ਪੋਰਿਸਲਕ੍ਖਣਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਪੁਰਿਸਧੋਰਯ੍ਹੋਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ।

ਏਵਂ ਥੇਰੋ ਸਤ੍ਥਾਰਾ ਪਸਟ੍ਠੋ ਪਸਟ੍ਠਭਾਵਾਨੁਰੂਪਂ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਧਿਵਾਸਨਖਨ੍ਤਿਵੀਰਿਯਾਰਮ੍ਭਵਿਵੇਕਾਭਿਰਤਿਕਿਤ੍ਤਨਮੁਖੇਨ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਧਮ੍ਮਂ ਕਥੇਨ੍ਤੋ –

੨੪੪.''ਫੁਟ੍ਠੋ ਡਂਸੇਹਿ ਮਕਸੇਹਿ, ਅਰਞ੍ਞਸ੍ਮਿਂ ਬ੍ਰਹਾਵਨੇ।
ਨਾਗੋ ਸਙ੍ਗਾਮਸੀਸੇਵ, ਸਤੋ ਤਤ੍ਰਾਧਿਵਾਸਯੇ॥

੨੪੫.''ਯਥਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮਾ ਤਥਾ ਏਕੋ, ਯਥਾ ਦੇਵੋ ਤਥਾ ਦੁਵੇ।
ਯਥਾ ਗਾਮੋ ਤਥਾ ਤਯੋ, ਕੋਲਾਹਲਂ ਤਤੁਤ੍ਤਰਿ''ਨ੍ਤਿ॥ –

ਇਮਾ ਦ੍ਵੇ ਗਾਥਾ ਅਭਾਸਿ।

ਤਤ੍ਥ **ਨਾਗੋ ਸਙ੍ਗਾਮਸੀਸੇ**ਵਾਤਿ ਯਥਾ ਨਾਮ ਆਜਾਨੇਯ੍ਯੋ ਹਤ੍ਥਿਨਾਗੋ ਯੁਦ੍ਧਮਣ੍ਡਲੇ ਅਸਿਸਤ੍ਤਿਤੋਮਰਾਦਿਪ੍ਪਹਾਰੇ ਅਧਿਵਾਸੇਤ੍ਵਾ ਪਰਸੇਨਂ ਵਿਦ੍ਧਂਸੇਤਿ, ਏਵਂ ਭਿਕ੍ਖੁ **ਅਰਞ੍ਞਸ੍ਮਿਂ ਬ੍ਰਹਾਵਨੇ** ਅਰਞ੍ਞਾਨਿਯਂ ਡਂਸਾਦਿਪਰਿਸ੍ਸਯੇ **ਸਤੋ** ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਅਧਿਵਾਸੇਯ੍ਯ, ਅਧਿਵਾਸੇਤ੍ਵਾ ਚ ਭਾਵਨਾਬਲੇਨ ਮਾਰਬਲਂ ਵਿਧਮੇਯ੍ਯ।

ਯਥਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮਾਤਿ ਯਥਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮਾ ਏਕਕੋ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਕੋਪਰਹਿਤੋ ਝਾਨਸੁਖੇਨ ਨਿਚ੍ਚਮੇਵ ਸੁਖਿਤੋ ਵਿਹਰਤਿ **ਤਥਾ ਏਕੋ**ਤਿ ਭਿਕ੍ਖੁਪਿ ਏਕੋ ਅਦੁਤਿਯੋ ਵਿਵੇਕਸੁਖਮਨੁਬ੍ਰੂਹੇਨ੍ਤੋ ਸੁਖਂ ਵਿਹਰਤਿ। ਏਕਸ੍ਸ ਸਾਮਞ੍ਞਸੁਖਂ ਪਣੀਤਨ੍ਤਿ ਹਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਏਤੇਨ ਏਕਵਿਹਾਰੀ ਭਿਕ੍ਖੁ ''ਬ੍ਰਹ੍ਮਸਮੋ''ਤਿ ਓਵਾਦਂ ਦੇਤਿ। **ਯਥਾ ਦੇਵੋ ਤਥਾ ਦੁਵੇ**ਤਿ ਯਥਾ ਦੇਵਾਨਂ ਅਨੁਰਨੁਰਾ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਕੋਪੋਪਿ ਸਿਯਾ, ਤਥਾ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਸਹਵਾਸੇ ਘਟ੍ਟਨਾਪਿ ਭਵੇਯ੍ਯਾਤਿ ਸਦੁਤਿਯਵਾਸੇਨ ਭਿਕ੍ਖੁ ''ਦੇਵਸਮੋ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ। **ਯਥਾ ਗਾਮੋ ਤਥਾ ਤਯੋ**ਤਿ ਅਸ੍ਮਿਮੇਵ ਪਾਠੇ ਤਿਣ੍ਣਂ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਸਹਵਾਸੋ ਗਾਮਵਾਸਸਦਿਸੋ ਵਿਵੇਕਵਾਸੋ ਨ ਹੋਤੀਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ । **ਕੋਲਾਹਲਂ ਤਤੁਤ੍ਤਰਿ**ਨ੍ਤਿ ਤਤੋ ਤਯਤੋ ਉਪਰਿ ਚ ਬਹੂਨਂ ਸਂਵਾਸੋ ਕੋਲਾਹਲਂ ਉਚ੍ਚਾਸਦ੍ਦਮਹਾਸਦ੍ਦਮਹਾਜਨਸਨ੍ਨਿਪਾਤਸਦਿਸੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਏਕਵਿਹਾਰਿਨਾ ਭਵਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋਤਿ।

ਯਸੋਜਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੧੦. ਸਾਟਿਮਤ੍ਤਿਯਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਅਹੁ ਤੁਯ੍ਹਂ ਪੁਰੇ ਸਦ੍ਧਾਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਸਾਟਿਮਤ੍ਤਿਯਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਅਯਮ੍ਪਿ ਪੁਰਿਮਬੁਦ੍ਧੇਸੁ ਕਤਾਧਿਕਾਰੋ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਭਵੇ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਉਪਚਿਨਨ੍ਤੋ ਸਿਦ੍ਧਤ੍ਥਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਕੁਲਗੇਹੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਵਿਞ੍ਞੁਤਂ ਪਤ੍ਤੋ ਏਕਦਿਵਸਂ ਸਤ੍ਥਾਰਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਪਸਨ੍ਨਮਾਨਸੋ ਤਾਲਵਣ੍ਟਂ ਅਦਾਸਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮੇਨ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਸਂਸਰਨ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਮਗਧਰਟ੍ਠੇ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਕੁਲੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ **ਸਾਟਿਮਤ੍ਤਿਯੋ**ਤਿ ਲਦ੍ਧਨਾਮੋ ਵਯਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਹੇਤੁਸਮ੍ਪਨ੍ਨਤਾਯ ਆਰਞ੍ਞਕਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਕਮ੍ਮਂ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਛਲਭਿਞ੍ਞੋ ਅਹੋਸਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੧.੩੮.੪੩-੪੭) –

‘‘ਸਿਦ੍ਧਤ੍ਥਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ, ਤਾਲਵਣ੍ਟਮਦਾਸਹਂ।
ਸੁਮਨੇਹਿ ਪਟਿਚ੍ਛਨ੍ਨਂ, ਧਾਰਯਾਮਿ ਮਹਾਰਹਂ॥

‘‘ਚਤੁਨ੍ਨਵੁਤਿਤੋ ਕਪ੍ਪੇ, ਤਾਲਵਣ੍ਟਮਦਾਸਹਂ।
ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ, ਤਾਲਵਣ੍ਟਸ੍ਸਿਦਂ ਫਲਂ॥

‘‘ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹਂ…ਪੇ॰… ਕਤਂ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ’’ਨ੍ਤਿ॥

ਛਲਭਿਞ੍ਞੋ ਪਨ ਹੁਤ੍ਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਓਵਦਤਿ ਅਨੁਸਾਸਤਿ ਬਹੂ ਚ ਸਤ੍ਤੇ ਧਮ੍ਮਂ ਕਥੇਤ੍ਵਾ ਸਰਣੇਸੁ ਚ ਸੀਲੇਸੁ ਚ ਪਤਿਟ੍ਠਾਪੇਸਿ। ਅਞ੍ਞਤਰਞ੍ਚ ਕੁਲਂ ਅਸ੍ਸਦ੍ਧਂ ਅਪ੍ਪਸਨ੍ਨਂ ਸਦ੍ਧਂ ਪਸਨ੍ਨਂ ਅਕਾਸਿ। ਤੇਨ ਤਸ੍ਮਿਂ ਕੁਲੇ ਮਨੁਸ੍ਸਾ ਥੇਰੇ ਅਭਿਪ੍ਪਸਨ੍ਨਾ ਅਹੇਸੁਂ। ਤਤ੍ਥੇਕਾ ਦਾਰਿਕਾ ਅਭਿਰੂਪਾ ਦਸ੍ਸਨੀਯਾ ਥੇਰਂ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਪਵਿਟ੍ਠਂ ਸਕ੍ਕਚ੍ਚਂ ਭੋਜਨੇਨ ਪਰਿਵਿਸਤਿ। ਅਥੇਕਦਿਵਸਂ ਮਾਰੋ ‘‘ਏਵਂ ਇਮਸ੍ਸ ਅਯਸੋ ਵਡ੍ਢਿਸ੍ਸਤਿ, ਅਪ੍ਪਤਿਟ੍ਠੋ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ’’ਤਿ ਚਿਨ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਥੇਰਸ੍ਸ ਰੂਪੇਨ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਤਂ ਦਾਰਿਕਂ ਹਤ੍ਥੇ ਅਗ੍ਗਹੇਸਿ। ਦਾਰਿਕਾ ‘‘ਨਾਯਂ ਮਨੁਸ੍ਸਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ’’ਤਿ ਚ ਅਞ੍ਞਾਸਿ, ਹਤ੍ਥਞ੍ਚ ਮੁਞ੍ਚਾਪੇਸਿ। ਤਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਘਰਜਨੋ ਥੇਰੇ ਅਪ੍ਪਸਾਦਂ ਜਨੇਸਿ। ਪੁਨਦਿਵਸੇ ਥੇਰੋ ਤਂ ਕਾਰਣਂ ਅਨਾਵਜ੍ਜੇਨ੍ਤੋ ਤਂ ਘਰਂ ਅਗਮਾਸਿ। ਤਤ੍ਥ ਮਨੁਸ੍ਸਾ ਅਨਾਦਰਂ ਅਕਂਸੁ। ਥੇਰੋ ਤਂ ਕਾਰਣਂ ਆਵਜ੍ਜੇਨ੍ਤੋ ਮਾਰਸ੍ਸ ਕਿਰਿਯਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ‘‘ਤਸ੍ਸ ਗੀਵਾਯਂ ਕੁਕ੍ਕੁਰਕੁਣਪਂ ਪਟਿਮੁਞ੍ਚਤੂ’’ਤਿ ਅਧਿਟ੍ਠਹਿਤ੍ਵਾ ਤਸ੍ਸ ਮੋਚਨਤ੍ਥਂ ਉਪਗਤੇਨ ਮਾਰੇਨ ਅਤੀਤਦਿਵਸੇ ਕਤਕਿਰਿਯਂ ਕਥਾਪੇਤ੍ਵਾ ਤਂ ਤਜ੍ਜੇਤ੍ਵਾ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜੇਸਿ। ਤਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਘਰਸਾਮਿਕੋ ‘‘ਖਮਥ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਚ੍ਚਯ’’ਨ੍ਤਿ ਖਮਾਪੇਤ੍ਵਾ ‘‘ਅਜ੍ਜਤਗ੍ਗੇ ਅਹਮੇਵ, ਭਨ੍ਤੇ, ਤੁਮ੍ਹੇ ਉਪਟ੍ਠਹਾਮੀ’’ਤਿ ਆਹ। ਥੇਰੋ ਤਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਂ ਕਥੇਨ੍ਤੋ –

੨੪੬.‘‘ਅਹੁ ਤੁਯ੍ਹਂ ਪੁਰੇ ਸਦ੍ਧਾ, ਸਾ ਤੇ ਅਜ੍ਜ ਨ ਵਿਜ੍ਜਤਿ।
ਯਂ ਤੁਯ੍ਹਂ ਤੁਯ੍ਹਮੇਵੇਤਂ, ਨਤ੍ਥਿ ਦੁਚ੍ਚਰਿਤਂ ਮਮ॥

੨੪੭.‘‘ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਹਿ ਚਲਾ ਸਦ੍ਧਾ, ਏਵਂ ਦਿਟ੍ਠਾ ਹਿ ਸਾ ਮਯਾ।
ਰਜ੍ਜਨ੍ਤਿਪਿ ਵਿਰਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਤਤ੍ਥ ਕਿਂ ਜਿਯ੍ਯਤੇ ਮੁਨਿ॥

੨੪੮.‘‘ਪਚ੍ਚਤਿ ਮੁਨਿਨੋ ਭਤ੍ਤਂ, ਥੋਕਂ ਥੋਕਂ ਕੁਲੇ ਕੁਲੇ।
ਪਿਣ੍ਡਿਕਾਯ ਚਰਿਸ੍ਸਾਮਿ, ਅਤ੍ਥਿ ਜਙ੍ਘਬਲਂ ਮਮਾ’’ਤਿ॥ –

ਤਿਸ੍ਸੋ ਗਾਥਾ ਅਭਾਸਿ।

ਤਤ੍ਥ **ਅਹੁ ਤੁਯ੍ਹਂ ਪੁਰੇ ਸਦ੍ਧਾ, ਸਾ ਤੇ ਅਜ੍ਜ ਨ ਵਿਜ੍ਜਤੀ**ਤਿ, ਉਪਾਸਕ, ਇਤੋ ਪੁਬ੍ਬੇ ਤਵ ਮਯਿ ‘‘ਅਯ੍ਯੋ ਧਮ੍ਮਚਾਰੀ ਸਮਚਾਰੀ’’ਤਿਆਦਿਨਾ ਸਦ੍ਧਾ ਅਹੋਸਿ, ਸਾ ਸਦ੍ਧਾ ਤੇ ਤਵ ਅਜ੍ਜ ਇਦਾਨਿ ਨ ਉਪਲਬ੍ਭਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ **ਯਂ ਤੁਯ੍ਹਂ ਤੁਯ੍ਹਮੇਵੇਤ**ਨ੍ਤਿ ਚਤੁਪਚ੍ਚਯਦਾਨਂ, ਤੁਯ੍ਹਮੇਵ ਏਤਂ ਹੋਤੁ, ਨ ਤੇਨ ਮਯ੍ਹਂ ਅਤ੍ਥੋ, ਸਮ੍ਮਾ ਪਸਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੇਨ ਹਿ ਦਾਨਂ ਨਾਮ ਦਾਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਅਥ ਵਾ **ਯਂ ਤੁਯ੍ਹਂ ਤੁਯ੍ਹਮੇਵੇਤ**ਨ੍ਤਿ ਯਂ ਤਵ ਮਯਿ ਅਜ੍ਜ ਅਗਾਰਵਂ ਪਵਤ੍ਤਂ, ਤਂ ਤੁਯ੍ਹਮੇਵ, ਤਸ੍ਸ ਫਲਂ ਤਯਾ ਏਵ ਪਚ੍ਚਨੁਭਵਿਤਬ੍ਬਂ, ਨ ਮਯਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਨਤ੍ਥਿ ਦੁਚ੍ਚਰਿਤਂ ਮਮਾ**ਤਿ ਮਮ ਪਨ ਦੁਚ੍ਚਰਿਤਂ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ ਮਗ੍ਗੇਨੇਵ ਦੁਚ੍ਚਰਿਤਹੇਤੂਨਂ ਕਿਲੇਸਾਨਂ ਸਮੁਚ੍ਛਿਨ੍ਨਤ੍ਤਾ।

ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਹਿ ਚਲਾ ਸਦ੍ਧਾਤਿ ਯਸ੍ਮਾ ਪੋਥੁਜ੍ਜਨਿਕਾ ਸਦ੍ਧਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਏਕਨ੍ਤਿਕਾ ਨ ਹੋਤਿ, ਤਤੋ ਏਵ ਚਲਾ ਅਸ੍ਸਪਿਟ੍ਠੇ ਠਪਿਤਕੁਮ੍ਭਣ੍ਡਂ ਵਿਯ, ਥੁਸਰਾਸਿਮ੍ਹਿ ਨਿਖਾਤਖਾਣੁਕਂ ਵਿਯ ਚ ਅਨਵਟ੍ਠਿਤਾ। **ਏਵਂ ਦਿਟ੍ਠਾ ਹਿ ਸਾ ਮਯਾ**ਤਿ ਏਵਂ ਭੂਤਾ ਚ ਸਾ ਸਦ੍ਧਾ ਮਯਾ ਤਯਿ ਦਿਟ੍ਠਾ ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਤੋ ਵਿਦਿਤਾ। **ਰਜ੍ਜਨ੍ਤਿਪਿ ਵਿਰਜ੍ਜਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਏਵਂ ਤਸ੍ਸਾ ਅਨਵਟ੍ਠਿਤਤ੍ਤਾ ਏਵ ਇਮੇ ਸਤ੍ਤਾ ਕਦਾਚਿ

ਕਤ੍ਥਚਿ ਮਿਤ੍ਤਸਨ੍ਥਵਸੇਨ ਰਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਸਿਨੇਹਮ੍ਪਿ ਕਰੋਨ੍ਤਿ, ਕਦਾਚਿ ਵਿਰਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਵਿਰਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। **ਤਤ੍ਥ ਕਿਂ ਜਿਯਜਤੇ ਮੁਨੀ**ਤਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਾਨਂ ਰਜ੍ਜਨੇ ਵਿਰਜ੍ਜਨੇ ਚ ਮੁਨਿ ਪਬ੍ਬਜਿਤੋ ਕਿਂ ਜਿਯਜਤਿ, ਕਾ ਤਸ੍ਸ ਹਾਨੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

''ਸਚੇ ਮਮ ਪਚ੍ਚਯੇ ਨ ਗਣ੍ਹਥ, ਕਥਂ ਤੁਮ੍ਹੇ ਯਾਪੇਥਾ''ਤਿ ਏਵਂ ਮਾ ਚਿਨ੍ਤਯੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਪਚ੍ਚਤੀ"**ਤਿ ਗਾਥਮਾਹ। ਤਸ੍ਸਤ੍ਥੋ **ਮੁਨਿਨੋ** ਪਬ੍ਬਜਿਤਸ੍ਸ **ਭਤ੍ਤਂ** ਨਾਮ **ਕੁਲੇ ਕੁਲੇ** ਅਨੁਘਰਂ ਦਿਵਸੇ ਦਿਵਸੇ **ਥੋਕਂ ਥੋਕਂ** ਪਚ੍ਚਤੇ, ਨ ਚ ਤੁਯ੍ਹਂ ਏਵ ਗੇਹੇ। **ਪਿਣ੍ਡਿਕਾਯ ਚਰਿਸ੍ਸਾਮਿ, ਅਤ੍ਥਿ ਜਙ੍ਘਬਲਂ ਮਮਾ**ਤਿ ਅਤ੍ਥਿ ਮੇ ਜਙ੍ਘਬਲਂ, ਨਾਹਂ ਓਭਗ੍ਗਜਙ੍ਘੋ ਨ ਖਞ੍ਜੋ ਨ ਚ ਪਾਦਰੋਗੀ, ਤਸ੍ਮਾ ਪਿਣ੍ਡਿਕਾਯ ਮਿਸ੍ਸਕਭਿਕ੍ਖਾਯ ਚਰਿਸ੍ਸਾਮਿ, ''ਯਥਾਪਿ ਭਮਰੋ ਪੁਪ੍ਫ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ (ਧ॰ ਪ॰ ੪੯; ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ੧੨੩) ਸਤ੍ਥਾਰਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਚਰਿਤ੍ਵਾ ਯਾਪੇਸ੍ਸਾਮੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ।

ਸਾਟਿਮਤ੍ਤਿਯਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੧੧. ਉਪਾਲਿਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਸਦ੍ਧਾਯ ਅਭਿਨਿਕ੍ਖਮ੍ਮਾਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਉਪਾਲਿਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਅਯਮ੍ਪਿ ਪਦੁਮੁਤ੍ਤਰਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਹਂਸਵਤੀਨਗਰੇ ਕੁਲਘਰੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੋ ਏਕਦਿਵਸਂ ਸਤ੍ਥੁ ਧਮ੍ਮਂ ਸੁਣਨ੍ਤੋ ਸਤ੍ਥਾਰਂ ਏਕਂ ਭਿਕ੍ਖੁਂ ਵਿਨਯਧਰਾਨਂ ਅਗ੍ਗਟ੍ਠਾਨੇ ਠਪੇਨ੍ਤਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਅਧਿਕਾਰਕਮ੍ਮਂ ਕਤ੍ਵਾ ਤਂ ਠਾਨਨ੍ਤਰਂ ਪਤ੍ਥੇਸਿ। ਸੋ ਯਾਵਜੀਵਂ ਕੁਸਲਂ ਕਤ੍ਵਾ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਸਂਸਰਨ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਕਪ੍ਪਕਗੇਹੇ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਂ ਗਣ੍ਹਿ, **ਉਪਾਲੀ**ਤਿਸ੍ਸ ਨਾਮਂ ਅਕਂਸੁ। ਸੋ ਵਯਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਅਨੁਰੁਦ੍ਧਾਦੀਨਂ ਛਨ੍ਨਂ ਖਤ੍ਤਿਯਾਨਂ ਪਸਾਦਕੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਤਥਾਗਤੇ ਅਨੁਪਿਯਮ੍ਬਵਨੇ ਵਿਹਰਨ੍ਤੇ ਪਬ੍ਬਜਨਤ੍ਥਾਯ ਨਿਕ੍ਖਮਨ੍ਤੇਹਿ ਛਹਿ ਖਤ੍ਤਿਯੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਨਿਕ੍ਖਮਿਤ੍ਵਾ ਪਬ੍ਬਜਿ। ਤਸ੍ਸ ਪਬ੍ਬਜ੍ਜਾਵਿਧਾਨਂ ਪਾਲ਼ਿਯਂ ਆਗਤਮੇਵ (ਚੂਲ਼ਵ॰ ੩੩੦)।

ਸੋ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਉਪਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਸਤ੍ਥੁ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ''ਮਯ੍ਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਰਞ੍ਞਵਾਸਂ ਅਨੁਜਾਨਾਥਾ''ਤਿ ਆਹ। ਭਿਕ੍ਖੁ ਤਵ ਅਰਞ੍ਞੇ ਵਸਨ੍ਤਸ੍ਸ ਏਕਮੇਵ ਧੁਰਂ ਵਡ੍ਢਿਸ੍ਸਤਿ, ਅਮ੍ਹਾਕਂ ਪਨ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਵਸਨ੍ਤਸ੍ਸ ਗਨ੍ਥਧੁਰਞ੍ਚ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਧੁਰਞ੍ਚ ਪਰਿਪੂਰੇਸ੍ਸਤੀਤਿ। ਥੇਰੋ ਸਤ੍ਥੁ ਵਚਨਂ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਿਤ੍ਵਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਕਮ੍ਮਂ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਨਚਿਰਸ੍ਸੇਵ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਾਪੁਣਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੧.੧.੪੪੧-੫੯੫) –

''ਨਗਰੇ ਹਂਸਵਤਿਯਾ, ਸੁਜਾਤੋ ਨਾਮ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ।
ਅਸੀਤਿਕੋਟਿਨਿਚਯੋ, ਪਹੂਤਧਨਧਞ੍ਞਵਾ॥

''ਅਜ੍ਝਾਯਕੋ ਮਨ੍ਤਧਰੋ, ਤਿਣ੍ਣਂ ਵੇਦਾਨ ਪਾਰਗੂ।
ਲਕ੍ਖਣੇ ਇਤਿਹਾਸੇ ਚ, ਸਧਮ੍ਮੇ ਪਾਰਮਿਂ ਗਤੋ॥

''ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਾ ਏਕਸਿਖਾ, ਗੋਤਮਾ ਬੁਦ੍ਧਸਾਵਕਾ।
ਚਰਕਾ ਤਾਪਸਾ ਚੇਵ, ਚਰਨ੍ਤਿ ਮਹਿਯਾ ਤਦਾ॥

''ਤੇਪਿ ਮਂ ਪਰਿਵਾਰੇਨ੍ਤਿ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਵਿਸ੍ਸੁਤੋ ਇਤਿ।
ਬਹੁਜ੍ਜਨੋ ਮਂ ਪੂਜੇਤਿ, ਨਾਹਂ ਪੂਜੇਮਿ ਕਿਞ੍ਚਨਂ॥

''ਪੂਜਾਰਹਂ ਨ ਪਸ੍ਸਾਮਿ, ਮਾਨਤ੍ਥਦ੍ਧੋ ਅਹਂ ਤਦਾ।
ਬੁਦ੍ਧੋਤਿ ਵਚਨਂ ਨਤ੍ਥਿ, ਤਾਵ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਤੇ ਜਿਨੋ॥

''ਅਚ੍ਚੁਯੇਨ ਅਹੋਰਤ੍ਤੁੰ, ਪਦੁਮੁਤ੍ਤੁਰਨਾਮਕੋ।
ਸਬ੍ਬੰ ਤਮੰ ਵਿਨੋਦੇਤ੍ਵਾ, ਲੋਕੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿ ਚਕ੍ਖੁਮਾ॥

''ਵਿਤ੍ਥਾਰਿਕੇ ਬਾਹੁਜਵ੍ਵੇ, ਪੁਥੁਭੂਤੇ ਚ ਸਾਸਨੇ।
ਉਪਾਗਮਿ ਤਦਾ ਬੁਦ੍ਧੋ, ਨਗਰੰ ਹੰਸਸਵ੍ਹਯੰ॥

''ਪਿਤੁ ਅਤ੍ਥਾਯ ਸੋ ਬੁਦ੍ਧੋ, ਧਮ੍ਮੰ ਦੇਸੇਸਿ ਚਕ੍ਖੁਮਾ।
ਤੇਨ ਕਾਲੇਨ ਪਰਿਸਾ, ਸਮਨ੍ਤਾ ਯੋਜਨੰ ਤਦਾ॥

''ਸਮ੍ਮਤੋ ਮਨੁਜਾਨੰ ਸੋ, ਸੁਨਨ੍ਦੋ ਨਾਮ ਤਾਪਸੋ।
ਯਾਵਤਾ ਬੁਦ੍ਧਪਰਿਸਾ, ਪੁਪ੍ਫੇਹਚ੍ਛਾਦਯੀ ਤਦਾ॥

''ਚਤੁਸਚ੍ਚੰ ਪਕਾਸੇਨ੍ਤੇ, ਸੇਟ੍ਠੇ ਚ ਪੁਪ੍ਫਮਣ੍ਡਪੇ।
ਕੋਟਿਸਤਸਹਸ੍ਸਾਨੰ, ਧਮ੍ਮਾਭਿਸਮਯੋ ਅਹੁ॥

''ਸਤ੍ਤੁਰਤ੍ਤਿਨ੍ਦਿਵੰ ਬੁਦ੍ਧੋ, ਵਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਧਮ੍ਮਵੁਟ੍ਠਿਯੋ।
ਅਟ੍ਠਮੇ ਦਿਵਸੇ ਪਤ੍ਤੇ, ਸੁਨਨ੍ਦੰ ਕਿਤ੍ਤੁਯੀ ਜਿਨੋ॥

''ਦੇਵਲੋਕੇ ਮਨੁਸ੍ਸੇ ਵਾ, ਸੰਸਰਨ੍ਤੋ ਅਯੰ ਭਵੇ।
ਸਬ੍ਬੇਸੰ ਪਵਰੋ ਹੁਤ੍ਵਾ, ਭਵੇਸੁ ਸੰਸਰਿਸ੍ਸਤਿ॥

''ਕਪ੍ਪਸਤਸਹਸ੍ਸਮ੍ਹਿ, ਓਕ੍ਕਾਕਕੁਲਸਮ੍ਭਵੋ।
ਗੋਤਮੋ ਨਾਮ ਗੋਤ੍ਤੇਨ, ਸਤ੍ਥਾ ਲੋਕੇ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ॥

''ਤਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਦਾਯਾਦੋ, ਓਰਸੋ ਧਮ੍ਮਨਿਮ੍ਮਿਤੋ।
ਮਨ੍ਤਾਣਿਪੁਤ੍ਤੋ ਪੁਣ੍ਣੋਤਿ, ਹੇਸ੍ਸਤਿ ਸਤ੍ਥੁ ਸਾਵਕੋ॥

''ਏਵੰ ਕਿਤ੍ਤੁਯਿ ਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ, ਸੁਨਨ੍ਦੰ ਤਾਪਸੰ ਤਦਾ।
ਹਾਸਯਨ੍ਤੋ ਜਨੰ ਸਬ੍ਬੰ, ਦਸ੍ਸਯਨ੍ਤੋ ਸਕੰ ਬਲੰ॥

''ਕਤਞ੍ਜਲੀ ਨਮਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਸੁਨਨ੍ਦੰ ਤਾਪਸੰ ਜਨਾ।
ਬੁਦ੍ਧੇ ਕਾਰੰ ਕਰਿਤ੍ਵਾਨ, ਸੋਧੇਸਿ ਗਤਿਮਤ੍ਤਨੋ॥

''ਤਤ੍ਥ ਮੇ ਅਹੁ ਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ, ਸੁਤ੍ਵਾਨ ਮੁਨਿਨੋ ਵਚੰ।
ਅਹਮ੍ਪਿ ਕਾਰੰ ਕਸ੍ਸਾਮਿ, ਯਥਾ ਪਸ੍ਸਾਮਿ ਗੋਤਮੰ॥

''ਏਵਾਹੰ ਚਿਨ੍ਤੁਯਿਤ੍ਵਾਨ, ਕਿਰਿਯੰ ਚਿਨ੍ਤੁਯਿੰ ਮਮ।
ਕ੍ਯਾਹੰ ਕਮ੍ਮੰ ਆਚਰਾਮਿ, ਪੁਞ੍ਞਕ੍ਖੇਤ੍ਤੇ ਅਨੁਤ੍ਤੁਰੇ॥

''ਅਯਞ੍ਚ ਪਾਠਿਕੋ ਭਿਕ੍ਖੁ, ਸਬ੍ਬਪਾਠਿਸ੍ਸ ਸਾਸਨੇ।

ਵਿਨਯੇ ਅਗ੍ਗਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੋ, ਤੰ ਠਾਨੰ ਪਤ੍ਥਯੇ ਅਹੰ॥

‘‘ਇਦੰ ਮੇ ਅਮਿਤੰ ਭੋਗੰ, ਅਕ੍ਖੋਭੰ ਸਾਗਰੂਪਮੰ।
ਤੇਨ ਭੋਗੇਨ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ, ਆਰਾਮੰ ਮਾਪਯੇ ਅਹੰ॥

‘‘ਸੋਭਨੰ ਨਾਮ ਆਰਾਮੰ, ਨਗਰਸ੍ਸ ਪੁਰਤ੍ਥਤੋ।
ਕਿਣਿਤ੍ਵਾ ਸਤਸਹਸ੍ਸੇਨ, ਸਙ੍ਘਾਰਾਮੰ ਅਮਾਪਯਿੰ॥

‘‘ਕੂਟਾਗਾਰੇ ਚ ਪਾਸਾਦੇ, ਮਣ੍ਡਪੇ ਹਮ੍ਮਿਯੇ ਗੁਹਾ।
ਚਙ੍ਕਮੇ ਸੁਕਤੇ ਕਤ੍ਵਾ, ਸਙ੍ਘਾਰਾਮੰ ਅਮਾਪਯਿੰ॥

‘‘ਜਨ੍ਤਾਘਰੰ ਅਗ੍ਗਿਸਾਲੰ, ਅਥੋ ਉਦਕਮਾਲ਼ਕੰ।
ਨ੍ਹਾਨਘਰੰ ਮਾਪਯਿਤ੍ਵਾ, ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘਸ੍ਸਦਾਸਹੰ॥

‘‘ਆਸਨ੍ਦਿਯੋ ਪੀਠਕੇ ਚ, ਪਰਿਭੋਗੇ ਚ ਭਾਜਨੇ।
ਆਰਾਮਿਕਞ੍ਚ ਭੇਸਜ੍ਜੰ, ਸਬ੍ਬਮੇਤੰ ਅਦਾਸਹੰ॥

‘‘ਆਰਕ੍ਖੰ ਪਟ੍ਠਪੇਤ੍ਵਾਨ, ਪਾਕਾਰੰ ਕਾਰਯਿੰ ਦਲ਼੍ਹੰ।
ਮਾ ਨੰ ਕੋਚਿ ਵਿਹੇਠੇਸਿ, ਸਨ੍ਤਚਿਤ੍ਤਾਨ ਤਾਦਿਨੰ॥

‘‘ਸਤਸਹਸ੍ਸੇਨਾਵਾਸੰ, ਸਙ੍ਘਾਰਾਮੇ ਅਮਾਪਯਿੰ।
ਵੇਪੁਲ੍ਲੰ ਤੰ ਮਾਪਯਿਤ੍ਵਾ, ਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੰ ਉਪਨਾਮਯਿੰ॥

‘‘ਨਿਟ੍ਠਾਪਿਤੋ ਮਯਾਰਾਮੋ, ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛ ਤੁਵੰ ਮੁਨਿ।
ਨਿਯ੍ਯਾਦੇਸ੍ਸਾਮਿ ਤੰ ਵੀਰ, ਅਧਿਵਾਸੇਹਿ ਚਕ੍ਖੁਮ॥

‘‘ਪਦੁਮੁਤ੍ਤਰੋ ਲੋਕਵਿਦੂ, ਆਹੁਤੀਨੰ ਪਟਿਗ੍ਗਹੋ।
ਮਮ ਸਙ੍ਕਪ੍ਪਮਞ੍ਞਾਯ, ਅਧਿਵਾਸੇਸਿ ਨਾਯਕੋ॥

‘‘ਅਧਿਵਾਸਨਮਞ੍ਞਾਯ, ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਸ੍ਸ ਮਹੇਸਿਨੋ।
ਭੋਜਨੰ ਪਟਿਯਾਦੇਤ੍ਵਾ, ਕਾਲਮਾਰੋਚਯਿੰ ਅਹੰ॥

‘‘ਆਰੋਚਿਤਮ੍ਹਿ ਕਾਲਮ੍ਹਿ, ਪਦੁਮੁਤ੍ਤਰਨਾਯਕੋ।
ਖੀਣਾਸਵਸਹਸ੍ਸੇਹਿ, ਆਰਾਮੰ ਮੇ ਉਪਾਗਮਿ॥

‘‘ਨਿਸਿਨ੍ਨੰ ਕਾਲਮਞ੍ਞਾਯ, ਅਨ੍ਨਪਾਨੇਨ ਤਪ੍ਪਯਿੰ।
ਭੁਤ੍ਤਾਵਿਂ ਕਾਲਮਞ੍ਞਾਯ, ਇਦੰ ਵਚਨਮਬ੍ਰਵਿਂ॥

‘‘ਕੀਤੋ ਸਤਸਹਸ੍ਸੇਨ, ਤਤ੍ਤਕੇਨੇਵ ਕਾਰਿਤੋ।
ਸੋਭਨੋ ਨਾਮ ਆਰਾਮੋ, ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛ ਤੁਵੰ ਮੁਨਿ॥

‘‘ਇਮਿਨਾਰਾਮਦਾਨੇਨ , ਚੇਤਨਾਪਣਿਧੀਹਿ ਚ।
ਭਵੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੁਮਾਨੋਹਂ, ਲਭਾਮਿ ਮਮ ਪਤ੍ਥਿਤਂ॥

‘‘ਪਟਿਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ, ਸਙ੍ਘਾਰਾਮਂ ਸੁਮਾਪਿਤਂ।
ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘੇ ਨਿਸੀਦਿਤ੍ਵਾ, ਇਦਂ ਵਚਨਮਬ੍ਰਵਿ॥

‘‘ਯੋ ਸੋ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਪਾਦਾਸਿ, ਸਙ੍ਘਾਰਾਮਂ ਸੁਮਾਪਿਤਂ।
ਤਮਹਂ ਕਿਤ੍ਤਯਿਸ੍ਸਾਮਿ, ਸੁਣਾਥ ਮਮ ਭਾਸਤੋ॥

‘‘ਹਤ੍ਥੀ ਅਸ੍ਸਾ ਰਥਾ ਪਤ੍ਤੀ, ਸੇਨਾ ਚ ਚਤੁਰਙ੍ਗਿਨੀ।
ਪਰਿਵਾਰੇਸ੍ਸਨ੍ਤਿਮਂ ਨਿਚ੍ਚਂ, ਸਙ੍ਘਾਰਾਮਸ੍ਸਿਦਂ ਫਲਂ॥

‘‘ਸਟ੍ਠਿ ਤੂਰਸਹਸ੍ਸਾਨਿ, ਭੇਰਿਯੋ ਸਮਲਙ੍ਕਤਾ।
ਪਰਿਵਾਰੇਸ੍ਸਨ੍ਤਿਮਂ ਨਿਚ੍ਚਂ, ਸਙ੍ਘਾਰਾਮਸ੍ਸਿਦਂ ਫਲਂ॥

‘‘ਛਲ਼ਸੀਤਿਸਹਸ੍ਸਾਨਿ, ਨਾਰਿਯੋ ਸਮਲਙ੍ਕਤਾ।
ਵਿਚਿਤ੍ਤਵਤ੍ਥਾਭਰਣਾ, ਆਮੁਤ੍ਤਮਣਿਕੁਣ੍ਡਲਾ॥

‘‘ਅਲ਼ਾਰਪਮ੍ਹਾ ਹਸੁਲਾ, ਸੁਸਞ੍ਞਾ ਤਨੁਮਜ੍ਝਿਮਾ।
ਪਰਿਵਾਰੇਸ੍ਸਨ੍ਤਿਮਂ ਨਿਚ੍ਚਂ, ਸਙ੍ਘਾਰਾਮਸ੍ਸਿਦਂ ਫਲਂ॥

‘‘ਤਿਂਸਕਪ੍ਪਸਹਸ੍ਸਾਨਿ, ਦੇਵਲੋਕੇ ਰਮਿਸ੍ਸਤਿ।
ਸਹਸ੍ਸਕ੍ਖਤ੍ਤੁਂ ਦੇਵਿਨ੍ਦੋ, ਦੇਵਰਜ੍ਜਂ ਕਰਿਸ੍ਸਤਿ॥

‘‘ਦੇਵਰਾਜੇਨ ਪਤ੍ਤਬ੍ਬਂ, ਸਬ੍ਬਂ ਪਟਿਲਭਿਸ੍ਸਤਿ।
ਅਨੂਨਭੋਗੋ ਹੁਤ੍ਵਾਨ, ਦੇਵਰਜ੍ਜਂ ਕਰਿਸ੍ਸਤਿ॥

‘‘ਸਹਸ੍ਸਕ੍ਖਤ੍ਤੁਂ ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀ, ਰਾਜਾ ਰਟ੍ਠੇ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ।
ਪਥਬਜਾ ਰਜ੍ਜਂ ਵਿਪੁਲਂ, ਗਣਨਾਤੋ ਅਸਙ੍ਖਿਯਂ॥

‘‘ਕਪ੍ਪਸਤਸਹਸ੍ਸਮ੍ਹਿ, ਓਕ੍ਕਾਕਕੁਲਸਮ੍ਭਵੋ।
ਗੋਤਮੋ ਨਾਮ ਗੋਤ੍ਤੇਨ, ਸਤ੍ਥਾ ਲੋਕੇ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ॥

‘‘ਤਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਦਾਯਾਦੋ, ਓਰਸੋ ਧਮ੍ਮਨਿਮ੍ਮਿਤੋ।
ਉਪਾਲਿ ਨਾਮ ਨਾਮੇਨ, ਹੇਸ੍ਸਤਿ ਸਤ੍ਥੁ ਸਾਵਕੋ॥

‘‘ਵਿਨਯੇ ਪਾਰਮਿਂ ਪਤ੍ਵਾ, ਠਾਨਾਠਾਨੇ ਚ ਕੋਵਿਦੋ।
ਜਿਨਸਾਸਨਂ ਧਾਰੇਨ੍ਤੋ, ਵਿਹਰਿਸ੍ਸਤਿਨਾਸਵੋ॥

‘‘ਸਬ੍ਬਮੇਤਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ, ਗੋਤਮੋ ਸਕਜਪੁਙ੍ਗਵੋ।

ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘੇ ਨਿਸੀਦਿਤ੍ਵਾ, ਏਤਦਗ੍ਗੇ ਠਪੇਸ੍ਸਤਿ॥

‘‘ਅਪਰਿਮੇਯ੍ਯੁਪਾਦਾਯ, ਪਤ੍ਥੇਮਿ ਤਵ ਸਾਸਨਂ।
ਸੋ ਮੇ ਅਤ੍ਥੋ ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤੋ, ਸਬ੍ਬਸਂਯੋਜਨਕ੍ਖਯੋ॥

‘‘ਯਥਾ ਸੂਲਾਵੁਤੋ ਪੋਸੋ, ਰਾਜਦਣ੍ਡੇਨ ਤਜ੍ਜਿਤੋ।
ਸੂਲੇ ਸਾਤਂ ਅਵਿਨ੍ਦਨ੍ਤੋ, ਪਰਿਮੁਤ੍ਤਿਂਵ ਇਚ੍ਛਤਿ॥

‘‘ਤਥੇਵਾਹਂ ਮਹਾਵੀਰ, ਭਵਦਣ੍ਡੇਨ ਤਜ੍ਜਿਤੋ।
ਕਮ੍ਮਸੂਲਾਵੁਤੋ ਸਨ੍ਤੋ, ਪਿਪਾਸਾਵੇਦਨਟ੍ਟਿਤੋ॥

‘‘ਭਵੇ ਸਾਤਂ ਨ ਵਿਨ੍ਦਾਮਿ, ਡਯ੍ਹਨ੍ਤੋ ਤੀਹਿ ਅਗ੍ਗਿਭਿ।
ਪਰਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਗਵੇਸਾਮਿ, ਯਥਾਪਿ ਰਾਜਦਣ੍ਡਿਤੋ॥

‘‘ਯਥਾ ਵਿਸਾਦੋ ਪੁਰਿਸੋ, ਵਿਸੇਨ ਪਰਿਪੀਲ਼ਿਤੋ।
ਅਗਦਂ ਸੋ ਗਵੇਸੇਯ੍ਯ, ਵਿਸਘਾਤਾਯੁਪਾਲਨਂ॥

‘‘ਗਵੇਸਮਾਨੋ ਪਸ੍ਸੇਯ੍ਯ, ਅਗਦਂ ਵਿਸਘਾਤਕਂ।
ਤਂ ਪਿਵਿਤ੍ਵਾ ਸੁਖੀ ਅਸ੍ਸ, ਵਿਸਮ੍ਹਾ ਪਰਿਮੁਤ੍ਤਿਯਾ॥

‘‘ਤਥੇਵਾਹਂ ਮਹਾਵੀਰ, ਯਥਾ ਵਿਸਹਤੋ ਨਰੋ।
ਸਮ੍ਪੀਲ਼ਿਤੋ ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ, ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਾਗਦਮੇਸਹਂ॥

‘‘ਧਮ੍ਮਾਗਦਂ ਗਵੇਸਨ੍ਤੋ, ਅਦ੍ਦਕ੍ਖਿਂ ਸਕ੍ਯਸਾਸਨਂ।
ਅਗ੍ਗਂ ਸਬ੍ਬੋਸਧਾਨਂ ਤਂ, ਸਬ੍ਬਸਲ੍ਲਵਿਨੋਦਨਂ॥

‘‘ਧਮ੍ਮੋਸਧਂ ਪਿਵਿਤ੍ਵਾਨ, ਵਿਸਂ ਸਬ੍ਬਂ ਸਮੂਹਨਿਂ।
ਅਜਰਾਮਰਂ ਸੀਤਿਭਾਵਂ, ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਫਸ੍ਸਯਿਂ ਅਹਂ॥

‘‘ਯਥਾ ਭੂਤਟ੍ਟਿਤੋ ਪੋਸੋ, ਭੂਤਗ੍ਗਾਹੇਨ ਪੀਲ਼ਿਤੋ।
ਭੂਤਵੇਜ੍ਜਂ ਗਵੇਸੇਯ੍ਯ, ਭੂਤਸ੍ਮਾ ਪਰਿਮੁਤ੍ਤਿਯਾ॥

‘‘ਗਵੇਸਮਾਨੋ ਪਸ੍ਸੇਯ੍ਯ, ਭੂਤਵਿਜ੍ਜਾਸੁ ਕੋਵਿਦਂ।
ਤਸ੍ਸ ਸੋ ਵਿਹਨੇ ਭੂਤਂ, ਸਮੂਲਞ੍ਚ ਵਿਨਾਸਯੇ॥

‘‘ਤਥੇਵਾਹਂ ਮਹਾਵੀਰ, ਤਮਗ੍ਗਾਹੇਨ ਪੀਲ਼ਿਤੋ।
ਞਾਣਾਲੋਕਂ ਗਵੇਸਾਮਿ, ਤਮਤੋ ਪਰਿਮੁਤ੍ਤਿਯਾ॥

‘‘ਅਥਦ੍ਦਸਂ ਸਕ੍ਯਮੁਨਿਂ, ਕਿਲੇਸਤਮਸੋਧਨਂ।
ਸੋ ਮੇ ਤਮਂ ਵਿਨੋਦੇਸਿ, ਭੂਤਵੇਜ੍ਜੋਵ ਭੂਤਕਂ॥

''ਸੰਸਾਰਸੋਤੰ ਸਞ੍ਛਿਨ੍ਦਿੰ, ਤਣ੍ਹਾਸੋਤੰ ਨਿਵਾਰਯਿੰ।
ਭਵੰ ਉਗ੍ਘਾਟਯਿੰ ਸਬ੍ਬੰ, ਭੂਤਵੇਜ੍ਜੋਵ ਮੂਲਤੋ॥

''ਗਰੁਲ਼ੋ ਯਥਾ ਓਪਤਤਿ, ਪਨ੍ਨਗੰ ਭਕ੍ਖਮਤ੍ਤਨੋ।
ਸਮਨ੍ਤਾ ਯੋਜਨਸਤੰ, ਵਿਕ੍ਖੋਭੇਤਿ ਮਹਾਸਰੰ॥

''ਪਨ੍ਨਗੰ ਸੋ ਗਹੇਤ੍ਵਾਨ, ਅਧੋਸੀਸੰ ਵਿਹੇਠਯੰ।
ਆਦਾਯ ਸੋ ਪਕ੍ਕਮਤਿ, ਯੇਨਕਾਮੰ ਵਿਹਙ੍ਗਮੋ॥

''ਤਥੇਵਾਹੰ ਮਹਾਵੀਰ, ਯਥਾਪਿ ਗਰੁਲ਼ੋ ਬਲੀ।
ਅਸਙ੍ਖਤੰ ਗਵੇਸਨ੍ਤੋ, ਦੋਸੇ ਵਿਕ੍ਖਾਲਯਿੰ ਅਹੰ॥

''ਦਿਟ੍ਠੋ ਅਹੰ ਧਮ੍ਮਵਰੰ, ਸਨ੍ਤਿਪਦਮਨੁਤ੍ਤਰੰ।
ਆਦਾਯ ਵਿਹਰਾਮੇਤੰ, ਗਰੁਲ਼ੋ ਪਨ੍ਨਗੰ ਯਥਾ॥

''ਆਸਾਵਤੀ ਨਾਮ ਲਤਾ, ਜਾਤਾ ਚਿਤ੍ਤਲਤਾਵਨੇ।
ਤਸ੍ਸਾ ਵਸ੍ਸਸਹਸ੍ਸੇਨ, ਏਕੰ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਤੇ ਫਲੰ॥

''ਤੰ ਦੇਵਾ ਪਯਿਰੁਪਾਸਨ੍ਤਿ, ਤਾਵਦੂਰਫਲੇ ਸਤਿ।
ਦੇਵਾਨੰ ਸਾ ਪਿਯਾ ਏਵੰ, ਆਸਾਵਤੀ ਲਤੁਤ੍ਤਮਾ॥

''ਸਤਸਹਸ੍ਸੁਪਾਦਾਯ, ਤਾਹੰ ਪਰਿਚਰੇ ਮੁਨਿ।
ਸਾਯੰ ਪਾਤੰ ਨਮਸ੍ਸਾਮਿ, ਦੇਵਾ ਆਸਾਵਤਿੰ ਯਥਾ॥

''ਅਵਞ੍ਝਾ ਪਾਰਿਚਰਿਯਾ, ਅਮੋਘਾ ਚ ਨਮਸ੍ਸਨਾ।
ਦੂਰਾਗਤਮ੍ਪਿ ਮੰ ਸਨ੍ਤੰ, ਖਣੋਯੰ ਨ ਵਿਰਾਧਯਿ॥

''ਪਟਿਸਨ੍ਧਿੰ ਨ ਪਸ੍ਸਾਮਿ, ਵਿਚਿਨਨ੍ਤੋ ਭਵੇ ਅਹੰ।
ਨਿਰੂਪਧਿ ਵਿਪ੍ਪਮੁਤ੍ਤੋ, ਉਪਸਨ੍ਤੋ ਚਰਾਮਹੰ॥

''ਯਥਾਪਿ ਪਦੁਮੰ ਨਾਮ, ਸੂਰਿਯਰੰਸੇਨ ਪੁਪ੍ਫਤਿ।
ਤਥੇਵਾਹੰ ਮਹਾਵੀਰ, ਬੁਦ੍ਧਰੰਸੇਨ ਪੁਪ੍ਫਿਤੋ॥

''ਯਥਾ ਬਲਾਕਯੋਨਿਮ੍ਹਿ, ਨ ਵਿਜ੍ਜਤਿ ਪੁਮੋ ਸਦਾ।
ਮੇਘੇਸੁ ਗਜ੍ਜਮਾਨੇਸੁ, ਗਬ੍ਭੰ ਗਣ੍ਹਨ੍ਤਿ ਤਾ ਸਦਾ॥

''ਚਿਰਮ੍ਪਿ ਗਬ੍ਭੰ ਧਾਰੇਨ੍ਤਿ, ਯਾਵ ਮੇਘੋ ਨ ਗਜ੍ਜਤਿ।
ਭਾਰਤੋ ਪਰਿਮੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ, ਯਦਾ ਮੇਘੋ ਪਵਸ੍ਸਤਿ॥

''ਪਦੁਮੁਤ੍ਤਰਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ, ਧਮ੍ਮਮੇਘੇਨ ਗਜ੍ਜਤੋ।

ਸਦ੍ਵੇਨ ਧਮ੍ਮਮੇਘਸ੍ਸ, ਧਮ੍ਮਗਬ੍ਭਂ ਅਗਣ੍ਹਹਂ॥

‘‘ਸਤਸਹਸ੍ਸੁਪਾਦਾਯ, ਪੁਵ੍ਵਗਬ੍ਭਂ ਧਰੇਮਹਂ।
ਨਪ੍ਪਮੁਚ੍ਚਾਮਿ ਭਾਰਤੋ, ਧਮ੍ਮਮੇਘੋ ਨ ਗਜ੍ਜਤਿ॥

‘‘ਯਦਾ ਤੁਵਂ ਸਕਜਮੁਨਿ, ਰਮ੍ਮੇ ਕਪਿਲਵਤ੍ਥਵੇ।
ਗਜ੍ਜਸਿ ਧਮ੍ਮਮੇਘੇਨ, ਭਾਰਤੋ ਪਰਿਮੁਚ੍ਚਹਂ॥

‘‘ਸੁਵ੍ਵਤਂ ਅਨਿਮਿਤ੍ਤਞ੍ਚ, ਤਥਾਪ੍ਪਣਿਹਿਤਮ੍ਪਿ ਚ।
ਚਤੁਰੋ ਚ ਫਲੇ ਸਬ੍ਬੇ, ਧਮ੍ਮੇਵਂ ਵਿਜਨਯਿਂ ਅਹਂ॥

‘‘ਅਪਰਿਮੇਯ੍ਯੁਪਾਦਾਯ, ਪਤ੍ਥੇਮਿ ਤਵ ਸਾਸਨਂ।
ਸੋ ਮੇ ਅਤ੍ਥੋ ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤੋ, ਸਨ੍ਤਿਪਦਮਨੁਤ੍ਤਰਂ॥

‘‘ਵਿਨਯੇ ਪਾਰਮਿਂ ਪਤ੍ਤੋ, ਯਥਾਪਿ ਪਾਠਿਕੋ ਇਸਿ।
ਨ ਮੇ ਸਮਸਮੋ ਅਤ੍ਥਿ, ਧਾਰੇਮਿ ਸਾਸਨਂ ਅਹਂ॥

‘‘ਵਿਨਯੇ ਖਨ੍ਧਕੇ ਚਾਪਿ, ਤਿਕਚ੍ਛੇਦੇ ਚ ਪਞ੍ਚਕੇ।
ਏਤ੍ਥ ਮੇ ਵਿਮਤਿ ਨਤ੍ਥਿ, ਅਕ੍ਖਰੇ ਬ੍ਯਞ੍ਜਨੇਪਿ ਵਾ॥

‘‘ਨਿਗ੍ਗਹੇ ਪਟਿਕਮ੍ਮੇ ਚ, ਠਾਨਾਠਾਨੇ ਚ ਕੋਵਿਦੋ।
ਓਸਾਰਣੇ ਵੁਟ੍ਠਾਪਨੇ, ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਪਾਰਮਿਂ ਗਤੋ॥

‘‘ਵਿਨਯੇ ਖਨ੍ਧਕੇ ਵਾਪਿ, ਨਿਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਪਦਂ ਅਹਂ।
ਉਭਤੋ ਵਿਨਿਵੇਠੇਤ੍ਵਾ, ਰਸਤੋ ਓਸਰੇਯ੍ਯਹਂ॥

‘‘ਨਿਰੁਤ੍ਤਿਯਾ ਸੁਕੁਸਲੋ, ਅਤ੍ਥਾਨਤ੍ਥੇ ਚ ਕੋਵਿਦੋ।
ਅਨਞ੍ਞਾਤਂ ਮਯਾ ਨਤ੍ਥਿ, ਏਕਗ੍ਗੋ ਸਤ੍ਥੁ ਸਾਸਨੇ॥

‘‘ਰੂਪਦਕ੍ਖੋ ਅਹਂ ਅਜ੍ਜ, ਸਕ੍ਯਪੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਸਾਸਨੇ।
ਕਙ੍ਖਂ ਸਬ੍ਬਂ ਵਿਨੋਦੇਮਿ, ਛਿਨ੍ਦਾਮਿ ਸਬ੍ਬਸਂਸਯਂ॥

‘‘ਪਦਂ ਅਨੁਪਦਞ੍ਚਾਪਿ, ਅਕ੍ਖਰਞ੍ਚਾਪਿ ਬ੍ਯਞ੍ਜਨਂ।
ਨਿਦਾਨੇ ਪਰਿਯੋਸਾਨੇ, ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਕੋਵਿਦੋ ਅਹਂ॥

‘‘ਯਥਾਪਿ ਰਾਜਾ ਬਲਵਾ, ਨਿਗ੍ਗਣ੍ਹਿਤ੍ਵਾ ਪਰਨ੍ਤਪੇ।
ਵਿਜਿਨਿਤ੍ਵਾਨ ਸਙ੍ਗਾਮਂ, ਨਗਰਂ ਤਤ੍ਥ ਮਾਪਯੇ॥

‘‘ਪਾਕਾਰਂ ਪਰਿਖਞ੍ਚਾਪਿ, ਏਸਿਕਂ ਦ੍ਵਾਰਕੋਟ੍ਠਕਂ।
ਅਟ੍ਟਾਲਕੇ ਚ ਵਿਵਿਧੇ, ਕਾਰਯੇ ਨਗਰੇ ਬਹੂ॥

‘‘ਸਿਙ੍ਘਾਟਕੰ ਚਚ੍ਚਰਞ੍ਚ, ਸੁਵਿਭਤ੍ਤਨ੍ਤਰਾਪਣੰ।
ਕਾਰਯੇਯ੍ਯ ਸਭੰ ਤਤ੍ਥ, ਅਟ੍ਟਾਨਤ੍ਥਵਿਨਿਚ੍ਛਯੰ॥

‘‘ਨਿਗ੍ਘਾਤਤ੍ਥੰ ਅਮਿਤ੍ਤਾਨੰ, ਛਿਦ੍ਦਾਛਿਦ੍ਦਞ੍ਚ ਜਾਨਿਤੁੰ।
ਬਲਕਾਯਸ੍ਸ ਰਕ੍ਖਾਯ, ਸੇਨਾਪਚ੍ਚੰ ਠਪੇਤਿ ਸੋ॥

‘‘ਆਰਕ੍ਖਤ੍ਥਾਯ ਭਣ੍ਡਸ੍ਸ, ਨਿਧਾਨਕੁਸਲੰ ਨਰੰ।
ਮਾ ਮੇ ਭਣ੍ਡੰ ਵਿਨਸ੍ਸੀਤਿ, ਭਣ੍ਡਰਕ੍ਖੰ ਠਪੇਤਿ ਸੋ॥

‘‘ਮਮਤ੍ਤੋ ਹੋਤਿ ਯੋ ਰਞ੍ਞੋ, ਵੁਦ੍ਧਿੰ ਯਸ੍ਸ ਚ ਇਚ੍ਛਤਿ।
ਤਸ੍ਸਾਧਿਕਰਣੰ ਦੇਤਿ, ਮਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਟਿਪਜ੍ਜਿਤੁੰ॥

‘‘ਉਪ੍ਪਾਤੇਸੁ ਨਿਮਿਤ੍ਤੇਸੁ, ਲਕ੍ਖਣੇਸੁ ਚ ਕੋਵਿਦੰ।
ਅਜ੍ਝਾਯਕੰ ਮਨ੍ਤਧਰੰ, ਪੋਰੋਹਿਚ੍ਚੇ ਠਪੇਤਿ ਸੋ॥

‘‘ਏਤੇਹਙ੍ਗੇਹਿ ਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ, ਖਤ੍ਤਿਯੋਤਿ ਪਵੁਚ੍ਚਤਿ।
ਸਦਾ ਰਕ੍ਖਨ੍ਤਿ ਰਾਜਾਨੰ, ਚਕ੍ਕਵਾਕੋਵ ਦੁਕ੍ਖਿਤੰ॥

‘‘ਤਥੇਵ ਤ੍ਵੰ ਮਹਾਵੀਰ, ਹਤਾਮਿਤ੍ਤੋਵ ਖਤ੍ਤਿਯੋ।
ਸਦੇਵਕਸ੍ਸ ਲੋਕਸ੍ਸ, ਧਮ੍ਮਰਾਜਾਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ॥

‘‘ਤਿਤ੍ਥਿਯੇ ਨਿਹਨਿਤ੍ਵਾਨ, ਮਾਰਞ੍ਚਾਪਿ ਸਸੇਨਕੰ।
ਤਮਨ੍ਧਕਾਰੰ ਵਿਧਮਿਤ੍ਵਾ, ਧਮ੍ਮਨਗਰੰ ਅਮਾਪਯਿ॥

‘‘ਸੀਲੰ ਪਾਕਾਰਕੰ ਤਤ੍ਥ, ਞਾਣੰ ਤੇ ਦ੍ਵਾਰਕੋਟ੍ਠਕੰ।
ਸਦ੍ਧਾ ਤੇ ਏਸਿਕਾ ਵੀਰ, ਦ੍ਵਾਰਪਾਲੋ ਚ ਸੰਵਰੋ॥

‘‘ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਮਟ੍ਟਾਲੰ, ਪਞ੍ਞਾ ਤੇ ਚਚ੍ਚਰੰ ਮੁਨੇ।
ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਞ੍ਚ ਸਿਙ੍ਘਾਟੰ, ਧਮ੍ਮਵੀਥਿ ਸੁਮਾਪਿਤਾ॥

‘‘ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤੰ ਅਭਿਧਮ੍ਮਞ੍ਚ, ਵਿਨਯਞ੍ਚਾਪਿ ਕੇਵਲੰ।
ਨਵਙ੍ਗੰ ਬੁਦ੍ਧਵਚਨੰ, ਏਸਾ ਧਮ੍ਮਸਭਾ ਤਵ॥

‘‘ਸੁਞ੍ਞਤੰ ਅਨਿਮਿਤ੍ਤਞ੍ਚ, ਵਿਹਾਰਞ੍ਚਪ੍ਪਣੀਹਿਤੰ।
ਆਨੇਞ੍ਜਞ੍ਚ ਨਿਰੋਧੋ ਚ, ਏਸਾ ਧਮ੍ਮਕੁਟੀ ਤਵ॥

‘‘ਪਞ੍ਞਾਯ ਅਗ੍ਗੋ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੋ, ਪਟਿਭਾਨੇ ਚ ਕੋਵਿਦੋ।
ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋਤਿ ਨਾਮੇਨ, ਧਮ੍ਮਸੇਨਾਪਤੀ ਤਵ॥

‘‘ਚੁਤੂਪਪਾਤਕੁਸਲੋ , ਇਦ੍ਧਿਯਾ ਪਾਰਮਿੰ ਗਤੋ।

ਕੋਲਿਤੋ ਨਾਮ ਨਾਮੇਨ, ਪੋਰੋਹਿਚ੍ਚੋ ਤਵੰ ਮੁਨੇ॥

‘‘ਪੋਰਾਣਕਵੰਸਧਰੋ, ਉਗ੍ਗਤੇਜੋ ਦੁਰਾਸਦੋ।
ਧੁਤਵਾਦੀਗੁਣੇਨਗ੍ਗੋ, ਅਕ੍ਖਦਸ੍ਸੋ ਤਵੰ ਮੁਨੇ॥

‘‘ਬਹੁਸ੍ਸੁਤੋ ਧਮ੍ਮਧਰੋ, ਸਬ੍ਬਪਾਠੀ ਚ ਸਾਸਨੇ।
ਆਨਨ੍ਦੋ ਨਾਮ ਨਾਮੇਨ, ਧਮ੍ਮਾਰਕ੍ਖੋ ਤਵੰ ਮੁਨੇ॥

‘‘ਏਤੇ ਸਬ੍ਬੇ ਅਤਿਕ੍ਕਮ੍ਮ, ਪਮੇਸਿ ਭਗਵਾ ਮਮੰ।
ਵਿਨਿਚ੍ਛਯੰ ਮੇ ਪਾਦਾਸਿ, ਵਿਨਯੇ ਵਿਞ੍ਞੁਦੇਸਿਤੰ॥

‘‘ਯੋ ਕੋਚਿ ਵਿਨਯੇ ਪਞ੍ਹੰ, ਪੁਚ੍ਛਤਿ ਬੁਦ੍ਧਸਾਵਕੋ।
ਤਤ੍ਥ ਮੇ ਚਿਨ੍ਤਨਾ ਨਤ੍ਥਿ, ਤਞ੍ਞੇਵਤ੍ਥੰ ਕਥੇਮਹੰ॥

‘‘ਯਾਵਤਾ ਬੁਦ੍ਧਖੇਤ੍ਤਮ੍ਹਿ, ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਤੰ ਮਹਾਮੁਨਿ।
ਵਿਨਯੇ ਮਾਦਿਸੋ ਨਤ੍ਥਿ, ਕੁਤੋ ਭਿਯ੍ਯੋ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ॥

‘‘ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘੇ ਨਿਸੀਦਿਤ੍ਵਾ, ਏਵੰ ਗਜ੍ਜਤਿ ਗੋਤਮੋ।
ਉਪਾਲਿਸ੍ਸ ਸਮੋ ਨਤ੍ਥਿ, ਵਿਨਯੇ ਖਨ੍ਧਕੇਸੁ ਚ॥

‘‘ਯਾਵਤਾ ਬੁਦ੍ਧਭਣਿਤੰ, ਨਵਙ੍ਗੰ ਸਤ੍ਥੁਸਾਸਨੰ।
ਵਿਨਯੋਗਧੰ ਤੰ ਸਬ੍ਬੰ, ਵਿਨਯਮੂਲਪਸ੍ਸਿਨੋ॥

‘‘ਮਮ ਕਮ੍ਮੰ ਸਰਿਤ੍ਵਾਨ, ਗੋਤਮੋ ਸਕ੍ਯਪੁਙ੍ਗਵੋ।
ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘੇ ਨਿਸੀਦਿਤ੍ਵਾ, ਏਤਦਗ੍ਗੇ ਠਪੇਸਿ ਮੰ॥

‘‘ਸਤਸਹਸ੍ਸੁਪਾਦਾਯ, ਇਮੰ ਠਾਨੰ ਅਪਤ੍ਥਯਿੰ।
ਸੋ ਮੇ ਅਤ੍ਥੋ ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤੋ, ਵਿਨਯੇ ਪਾਰਮਿੰ ਗਤੋ॥

‘‘ਸਕ੍ਯਾਨੰ ਨਨ੍ਦਿਜਨਨੋ, ਕਪ੍ਪਕੋ ਆਸਹੰ ਪੁਰੇ।
ਵਿਜਹਿਤ੍ਵਾਨ ਤੰ ਜਾਤਿੰ, ਪੁਤ੍ਤੋ ਜਾਤੋ ਮਹੇਸਿਨੋ॥

‘‘ਇਤੋ ਦੁਤਿਯਕੇ ਕਪ੍ਪੇ, ਅਞ੍ਜਸੋ ਨਾਮ ਖਤ੍ਤਿਯੋ।
ਅਨਨ੍ਤਤੇਜੋ ਅਮਿਤਯਸੋ, ਭੂਮਿਪਾਲੋ ਮਹਦ੍ਧਨੋ॥

‘‘ਤਸ੍ਸ ਰਞ੍ਞੋ ਅਹੰ ਪੁਤ੍ਤੋ, ਚਨ੍ਦਨੋ ਨਾਮ ਖਤ੍ਤਿਯੋ।
ਜਾਤਿਮਦੇਨੁਪਤ੍ਥਦ੍ਧੋ, ਯਸਭੋਗਮਦੇਨ ਚ॥

‘‘ਨਾਗਸਤਸਹਸ੍ਸਾਨਿ, ਸਬ੍ਬਾਲਙ੍ਕਾਰਭੂਸਿਤਾ।
ਤਿਧਾਪਭਿਨ੍ਨਾ ਮਾਤਙ੍ਗਾ, ਪਰਿਵਾਰੇਨ੍ਤਿ ਮੰ ਸਦਾ॥

''ਸਬਲੇਹਿ ਪਰੇਤੋਹੰ, ਉਯ੍ਯਾਨੰ ਗਨ੍ਤੁਕਾਮਕੋ।
ਆਰੁਯ੍ਹ ਸਿਰਿਕੰ ਨਾਗੰ, ਨਗਰਾ ਨਿਕ੍ਖਮਿੰ ਤਦਾ॥

''ਚਰਣੇਨ ਚ ਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ, ਗੁਤ੍ਤਦ੍ਵਾਰੋ ਸੁਸੰਵੁਤੋ।
ਦੇਵਲੋ ਨਾਮ ਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ, ਆਗਚ੍ਛਿ ਪੁਰਤੋ ਮਮ॥

''ਪੇਸੇਤ੍ਵਾ ਸਿਰਿਕੰ ਨਾਗੰ, ਬੁਦ੍ਧੰ ਆਸਾਦਯਿੰ ਤਦਾ।
ਤਤੋ ਸਞ੍ਜਾਤਕੋਪੋ ਸੋ, ਨਾਗੋ ਨੁਦ੍ਧਰਤੇ ਪਦੰ॥

''ਨਾਗੰ ਰੁਣ੍ਣਮਨੰ ਦਿਸ੍ਵਾ, ਬੁਦ੍ਧੇ ਕੋਧੰ ਅਕਾਸਹੰ।
ਵਿਹੇਸਯਿਤ੍ਵਾ ਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੰ, ਉਯ੍ਯਾਨੰ ਅਗਮਾਸਹੰ॥

''ਸਾਤੰ ਤਤ੍ਥ ਨ ਵਿਨ੍ਦਾਮਿ, ਸਿਰੋ ਪਜ੍ਜਲਿਤੋ ਯਥਾ।
ਪਰਿਲ਼ਾਹੇਨ ਡਯ੍ਹਾਮਿ, ਮਚ੍ਛੋਵ ਬਲ਼ਿਸਾਦਕੋ॥

''ਸਸਾਗਰਨ੍ਤਾ ਪਥਵੀ, ਆਦਿਤ੍ਤਾ ਵਿਯ ਹੋਤਿ ਮੇ।
ਪਿਤੁ ਸਨ੍ਤਿਕੁਪਾਗਮ੍ਮ, ਇਦੰ ਵਚਨਮਬ੍ਰਵਿ॥

''ਆਸੀਵਿਸੰਵ ਕੁਪਿਤੰ, ਅਗ੍ਗਿਕ੍ਖਨ੍ਧੰਵ ਆਗਤੰ।
ਮਤ੍ਤੰਵ ਕੁਞ੍ਜਰੰ ਦਨ੍ਤਿੰ, ਯੰ ਸਯਮ੍ਭੁਮਸਾਦਯਿੰ॥

''ਆਸਾਦਿਤੋ ਮਯਾ ਬੁਦ੍ਧੋ, ਘੋਰੋ ਉਗ੍ਗਤਪੋ ਜਿਨੋ।
ਪੁਰਾ ਸਬ੍ਬੇ ਵਿਨਸ੍ਸਾਮ, ਖਮਾਪੇਸ੍ਸਾਮ ਤੰ ਮੁਨਿੰ॥

''ਨੋ ਚੇ ਤੰ ਨਿਜ੍ਝਾਪੇਸ੍ਸਾਮ, ਅਤ੍ਤਦਨ੍ਤੰ ਸਮਾਹਿਤੰ।
ਓਰੇਨ ਸਤ੍ਤਦਿਵਸਾ, ਰਟ੍ਠੰ ਮੇ ਵਿਧਮਿਸ੍ਸਤਿ॥

''ਸੁਮੇਖਲੋ ਕੋਸਿਯੋ ਚ, ਸਿਗ੍ਗਵੋ ਚਾਪਿ ਸਤ੍ਤਕੋ।
ਆਸਾਦਯਿਤ੍ਵਾ ਇਸਯੋ, ਦੁਗ੍ਗਤਾ ਤੇ ਸਰਟ੍ਠਕਾ॥

''ਯਦਾ ਕੁਪ੍ਪਨ੍ਤਿ ਇਸਯੋ, ਸਞ੍ਞਤਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰਿਨੋ।
ਸਦੇਵਕੰ ਵਿਨਾਸੇਨ੍ਤਿ, ਸਸਾਗਰੰ ਸਪਬ੍ਬਤੰ॥

''ਤਿਯੋਜਨਸਹਸ੍ਸਮ੍ਹਿ, ਪੁਰਿਸੇ ਸਨ੍ਨਿਪਾਤਯਿੰ।
ਅਚ੍ਚਯੰ ਦੇਸਨਤ੍ਥਾਯ, ਸਯਮ੍ਭੁੰ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿੰ॥

''ਅਲ੍ਲਵਤ੍ਥਾ ਅਲ੍ਲਸਿਰਾ, ਸਬ੍ਬੇਵ ਪਞ੍ਜਲੀਕਤਾ।
ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਪਾਦੇ ਨਿਪਤਿਤ੍ਵਾ, ਇਦੰ ਵਚਨਮਬ੍ਰਵੁੰ॥

''ਖਮਸ੍ਸੁ ਤ੍ਵੰ ਮਹਾਵੀਰ, ਅਭਿਯਾਚਤਿ ਤੰ ਜਨੋ।

ਪਰਿਲ਼ਾਹੰ ਵਿਨੋਦੇਹਿ, ਮਾ ਨੋ ਰਟ੍ਠੰ ਵਿਨਾਸਯ॥

‘‘ਸਦੇਵਮਾਨੁਸਾ ਸਬ੍ਬੇ, ਸਦਾਨਵਾ ਸਰਕ੍ਖਸਾ।
ਅਯੋਮਯੇਨ ਕੂਟੇਨ, ਸਿਰੰ ਭਿਨ੍ਦੇਯ੍ਯੁ ਮੇ ਸਦਾ॥

‘‘ਦਕੇ ਅਗ੍ਗਿ ਨ ਸਣ੍ਠਾਤਿ, ਬੀਜੰ ਸੇਲੇ ਨ ਰੂਹਤਿ।
ਅਗਦੇ ਕਿਮਿ ਨ ਸਣ੍ਠਾਤਿ, ਕੋਪੋ ਬੁਦ੍ਧੇ ਨ ਜਾਯਤਿ॥

‘‘ਯਥਾ ਚ ਭੂਮਿ ਅਚਲਾ, ਅਪ੍ਪਮੇਯ੍ਯੋ ਚ ਸਾਗਰੋ।
ਅਨਨ੍ਤਕੋ ਚ ਆਕਾਸੋ, ਏਵੰ ਬੁਦ੍ਧਾ ਅਖੋਭਿਯਾ॥

‘‘ਸਦਾ ਖਨ੍ਤਾ ਮਹਾਵੀਰਾ, ਖਮਿਤਾ ਚ ਤਪਸ੍ਸਿਨੋ।
ਖਨ੍ਤਾਨੰ ਖਮਿਤਾਨਞ੍ਚ, ਗਮਨੰ ਤੰ ਨ ਵਿਜ੍ਜਤਿ॥

‘‘ਇਦੰ ਵਤ੍ਵਾਨ ਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ, ਪਰਿਲ਼ਾਹੰ ਵਿਨੋਦਯੰ।
ਮਹਾਜਨਸ੍ਸ ਪੁਰਤੋ, ਨਭੰ ਅਬ੍ਭੁਗ੍ਗਮੀ ਤਦਾ॥

‘‘ਤੇਨ ਕਮ੍ਮੇਨਹੰ ਵੀਰ, ਹੀਨਤ੍ਤੰ ਅਜ੍ਝੁਪਾਗਤੋ।
ਸਮਤਿਕ੍ਕਮ੍ਮ ਤੰ ਜਾਤਿੰ, ਪਾਵਿਸਿੰ ਅਭਯੰ ਪੁਰੰ॥

‘‘ਤਦਾਪਿ ਮੰ ਮਹਾਵੀਰ, ਡਯ੍ਹਮਾਨੰ ਸੁਸਣ੍ਠਿਤੰ।
ਪਰਿਲ਼ਾਹੰ ਵਿਨੋਦੇਸਿ, ਸਯਮ੍ਭੁਞ੍ਚ ਖਮਾਪਯਿੰ॥

‘‘ਅਜ੍ਜਾਪਿ ਮੰ ਮਹਾਵੀਰ, ਡਯ੍ਹਮਾਨੰ ਤਿਹਗ੍ਗਿਭਿ।
ਨਿਬ੍ਬਾਪੇਸਿ ਤਯੋ ਅਗ੍ਗੀ, ਸੀਤਿਭਾਵਞ੍ਚ ਪਾਪਯਿੰ॥

‘‘ਯੇਸੰ ਸੋਤਾਵਧਾਨਤ੍ਥਿ, ਸੁਣਾਥ ਮਮ ਭਾਸਤੋ।
ਅਤ੍ਥੰ ਤੁਯ੍ਹੰ ਪਵਕ੍ਖਾਮਿ, ਯਥਾ ਦਿਟ੍ਠੰ ਪਦੰ ਮਮ॥

‘‘ਸਯਮ੍ਭੁੰ ਤੰ ਵਿਮਾਨੇਤ੍ਵਾ, ਸਨ੍ਤਚਿਤ੍ਤੰ ਸਮਾਹਿਤੰ।
ਤੇਨ ਕਮ੍ਮੇਨਹੰ ਅਜ੍ਜ, ਜਾਤੋਮ੍ਹਿ ਨੀਚਯੋਨਿਯੰ॥

‘‘ਮਾ ਵੋ ਖਣੰ ਵਿਰਾਧੇਥ, ਖਣਾਤੀਤਾ ਹਿ ਸੋਚਰੇ।
ਸਦਤ੍ਥੇ ਵਾਯਮੇਯ੍ਯਾਥ, ਖਣੋ ਵੋ ਪਟਿਪਾਦਿਤੋ॥

‘‘ਏਕਚ੍ਚਾਨਞ੍ਚ ਵਮਨੰ, ਏਕਚ੍ਚਾਨੰ ਵਿਰੇਚਨੰ।
ਵਿਸੰ ਹਲਾਹਲੰ ਏਕੇ, ਏਕਚ੍ਚਾਨਞ੍ਚ ਓਸਧੰ॥

‘‘ਵਮਨੰ ਪਟਿਪਨ੍ਨਾਨੰ, ਫਲਟ੍ਠਾਨੰ ਵਿਰੇਚਨੰ।
ਓਸਧੰ ਫਲਲਾਭੀਨੰ, ਪੁਞ੍ਞਕ੍ਖੇਤ੍ਤੰ ਗਵੇਸਿਨੰ॥

‘‘ਸਾਸਨੇਨ ਵਿਰੁਦ੍ਧਾਨਂ, ਵਿਸਂ ਹਲਾਹਲਂ ਯਥਾ।
ਆਸੀਵਿਸੋ ਦਿਟ੍ਠਵਿਸੋ, ਏਵਂ ਝਾਪੇਤਿ ਤਂ ਨਰਂ॥

‘‘ਸਕਿਂ ਪੀਤਂ ਹਲਾਹਲਂ, ਉਪਰੁਨ੍ਧਤਿ ਜੀਵਿਤਂ।
ਸਾਸਨੇਨ ਵਿਰੁਜ੍ਝਿਤ੍ਵਾ, ਕਪ੍ਪਕੋਟਿਮ੍ਪਿ ਡਯ੍ਹਤਿ॥

‘‘ਖਨ੍ਤਿਯਾ ਅਵਿਹਿਂਸਾਯ, ਮੇਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤਵਤਾਯ ਚ।
ਸਦੇਵਕਂ ਸੋ ਤਾਰੇਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਤੇ ਅਵਿਰਾਧਿਯਾ॥

‘‘ਲਾਭਾਲਾਭੇ ਨ ਸਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਸਮ੍ਮਾਨਨਵਿਮਾਨਨੇ।
ਪਥਵੀਸਦਿਸਾ ਬੁਦ੍ਧਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਤੇ ਨ ਵਿਰਾਧਿਯਾ॥

‘‘ਦੇਵਦਤ੍ਤੇ ਚ ਵਧਕੇ, ਚੋਰੇ ਅਙ੍ਗੁਲਿਮਾਲਕੇ।
ਰਾਹੁਲੇ ਧਨਪਾਲੇ ਚ, ਸਬ੍ਬੇਸਂ ਸਮਕੋ ਮੁਨਿ॥

‘‘ਏਤੇਸਂ ਪਟਿਘੋ ਨਤ੍ਥਿ, ਰਾਗੋਮੇਸਂ ਨ ਵਿਜ੍ਜਤਿ।
ਸਬ੍ਬੇਸਂ ਸਮਕੋ ਬੁਦ੍ਧੋ, ਵਧਕਸ੍ਸੋਰਸਸ੍ਸ ਚ॥

‘‘ਪਨ੍ਥੇ ਦਿਸ੍ਵਾਨ ਕਾਸਾਵਂ, ਛਡ੍ਡਿਤਂ ਮੀਲ੍ਹਮਕ੍ਖਿਤਂ।
ਸਿਰਸ੍ਮਿਂ ਅਞ੍ਜਲਿਂ ਕਤ੍ਵਾ, ਵਨ੍ਦਿਤਬ੍ਬਂ ਇਸਿਦ੍ਧਜਂ॥

‘‘ਅਬ੍ਭਤੀਤਾ ਚ ਯੇ ਬੁਦ੍ਧਾ, ਵਤ੍ਤਮਾਨਾ ਅਨਾਗਤਾ।
ਧਜੇਨਾਨੇਨ ਸੁਜ੍ਝਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਏਤੇ ਨਮਸ੍ਸਿਯਾ॥

‘‘ਸਤ੍ਥੁਕਪ੍ਪਂ ਸੁਵਿਨਯਂ, ਧਾਰੇਮਿ ਹਦਯੇਨਹਂ।
ਨਮਸ੍ਸਮਾਨੋ ਵਿਨਯਂ, ਵਿਹਰਿਸ੍ਸਾਮਿ ਸਬ੍ਬਦਾ॥

‘‘ਵਿਨਯੋ ਆਸਯੋ ਮਯ੍ਹਂ, ਵਿਨਯੋ ਠਾਨਚਙ੍ਕਮਂ।
ਕਪ੍ਪੇਮਿ ਵਿਨਯੇ ਵਾਸਂ, ਵਿਨਯੋ ਮਮ ਗੋਚਰੋ॥

‘‘ਵਿਨਯੇ ਪਾਰਮਿਪ੍ਪਤ੍ਤੋ, ਸਮਥੇ ਚਾਪਿ ਕੋਵਿਦੋ।
ਉਪਾਲਿ ਤਂ ਮਹਾਵੀਰ, ਪਾਦੇ ਵਨ੍ਦਤਿ ਸਤ੍ਥੁਨੋ॥

‘‘ਸੋ ਅਹਂ ਵਿਚਰਿਸ੍ਸਾਮਿ, ਗਾਮਾ ਗਾਮਂ ਪੁਰਾ ਪੁਰਂ।
ਨਮਸ੍ਸਮਾਨੋ ਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਂ, ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਚ ਸੁਧਮ੍ਮਤਂ॥

‘‘ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹਂ...ਪੇ॰... ਕਤਂ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ’’ਨ੍ਤਿ॥

ਤਤ੍ਥ ਹਿ ਨਂ ਸਤ੍ਥਾ ਸਯਮੇਵ ਸਕਲਂ ਵਿਨਯਪਿਟਕਂ ਉਗ੍ਗਣ੍ਹਾਪੇਸਿ। ਸੋ ਅਪਰਭਾਗੇ ਭਾਰੁਕਚ੍ਛਕਵਤ੍ਥੁਂ (ਪਾਰਾ॰ ੭੮) ਅਜ੍ਜੁਕਵਤ੍ਥੁਂ (ਪਾਰਾ॰ ੧੫੮) ਕੁਮਾਰਕਸ੍ਸਪਵਤ੍ਥੁਨ੍ਤਿ ਇਮਾਨਿ ਤੀਣਿ ਵਤ੍ਥੂਨਿ ਵਿਨਿਚ੍ਛਯਿ। ਸਤ੍ਥਾ ਏਕੇਕਸ੍ਮਿਂ ਵਿਨਿਚ੍ਛਿਤੇ ਸਾਧੁਕਾਰਂ ਦਤ੍ਵਾ

ਤਯੋਪਿ ਵਿਨਿਚ੍ਛਯੇ ਅਟ੍ਠੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਂ ਕਤ੍ਵਾ ਥੇਰਂ ਵਿਨਯਧਰਾਨਂ ਅਗ੍ਗਟ੍ਠਾਨੇ ਠਪੇਸਿ। ਸੋ ਅਪਰਭਾਗੇ ਏਕਸ੍ਮਿਂ ਉਪੋਸਥਦਿਵਸੇ ਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖੁਦ੍ਦੇਸਸਮਯੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਓਵਦਨ੍ਤੋ –

੨੪੯.''ਸਦ੍ਧਾਯ ਅਭਿਨਿਕ੍ਖਮ੍ਮ, ਨਵਪਬ੍ਬਜਿਤੋ ਨਵੋ।
ਮਿਤ੍ਤੇ ਭਜੇਯ੍ਯ ਕਲ੍ਯਾਣੇ, ਸੁਦ੍ਧਾਜੀਵੇ ਅਤਨ੍ਦਿਤੇ॥

੨੫੦.''ਸਦ੍ਧਾਯ ਅਭਿਨਿਕ੍ਖਮ੍ਮ, ਨਵਪਬ੍ਬਜਿਤੋ ਨਵੋ।
ਸਙ੍ਘਸ੍ਮਿਂ ਵਿਹਰਂ ਭਿਕ੍ਖੁ, ਸਿਕ੍ਖੇਥ ਵਿਨਯਂ ਬੁਧੋ॥

੨੫੧.''ਸਦ੍ਧਾਯ ਅਭਿਨਿਕ੍ਖਮ੍ਮ, ਨਵਪਬ੍ਬਜਿਤੋ ਨਵੋ।
ਕਪ੍ਪਾਕਪ੍ਪੇਸੁ ਕੁਸਲੋ, ਚਰੇਯ੍ਯ ਅਪੁਰਕ੍ਖਤੋ''ਤਿ॥ – ਤਿਸ੍ਸੋ ਗਾਥਾ ਅਭਾਸਿ।

ਤਤ੍ਥ **ਸਦ੍ਧਾਯਾ**ਤਿ ਸਦ੍ਧਾਨਿਮਿਤ੍ਤਂ, ਨ ਜੀਵਿਕਤ੍ਥਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਸਦ੍ਧਾਯਾ**ਤਿ ਵਾ ਕਮ੍ਮਫਲਾਨਿ ਰਤਨਤ੍ਤਯਗੁਣੇ ਚ ਸਦ੍ਦਹਿਤ੍ਵਾ। **ਅਭਿਨਿਕ੍ਖਮ੍ਮਾ**ਤਿ ਘਰਾਵਾਸਤੋ ਨਿਕ੍ਖਮਿਤ੍ਵਾ। **ਨਵਪਬ੍ਬਜਿਤੋ**ਤਿ ਨਵੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਪਬ੍ਬਜਿਤੋ, ਪਠਮਵਯੇ ਏਵ ਪਬ੍ਬਜਿਤੋ। **ਨਵੋ**ਤਿ ਸਾਸਨੇ ਸਿਕ੍ਖਾਯ ਅਭਿਨਵੋ ਦਹਰੋ। **ਮਿਤ੍ਤੇ ਭਜੇਯ੍ਯ ਕਲ੍ਯਾਣੇ ਸੁਦ੍ਧਾਜੀਵੇ ਅਤਨ੍ਦਿਤੇ**ਤਿ ''ਪਿਯੋ ਗਰੁ ਭਾਵਨੀਯੋ''ਤਿਆਦਿਨਾ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੭.੩੭) ਵੁਤ੍ਤਲਕ੍ਖਣੇ ਕਲ੍ਯਾਣਮਿਤ੍ਤੇ, ਮਿਚ੍ਛਾਜੀਵਵਿਵਜ੍ਜਨੇਨ ਸੁਦ੍ਧਾਜੀਵੇ , ਆਰਦ੍ਧਵੀਰਿਯਤਾਯ ਅਤਨ੍ਦਿਤੇ ਭਜੇਯ੍ਯ ਉਪਸਙ੍ਕਮੇਯ੍ਯ, ਤੇਸਂ ਓਵਾਦਾਨੁਸਾਸਨੀਪਟਿਗ੍ਗਹਣਵਸੇਨ ਸੇਵੇਯ੍ਯ। **ਸਙ੍ਘਸ੍ਮਿਂ ਵਿਹਰ**ਨ੍ਤਿ ਸਙ੍ਘੇ ਭਿਕ੍ਖੁਸਮੂਹੇ ਵਤ੍ਤਪਟਿਵਤ੍ਤਪੂਰਣਵਸੇਨ ਵਿਹਰਨ੍ਤੋ। **ਸਿਕ੍ਖੇਥ ਵਿਨਯਂ ਬੁਧੋ**ਤਿ ਬੋਧਵਾਣਤਾਸੁਕੁਸਲੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਵਿਨਯਪਰਿਯਤ੍ਤਿਂ ਸਿਕ੍ਖੇਯ੍ਯ। ਵਿਨਯੋ ਹਿ ਸਾਸਨਸ੍ਸ ਆਯੁ, ਤਸ੍ਮਿਂ ਠਿਤੇ ਸਾਸਨਂ ਠਿਤਂ ਹੋਤਿ। ''ਬੁਦ੍ਧੋ''ਤਿ ਚ ਪਠਨ੍ਤਿ, ਸੋ ਏਵਤ੍ਥੋ। **ਕਪ੍ਪਾਕਪ੍ਪੇਸੂ**ਤਿ ਕਪ੍ਪਿਯਾਕਪ੍ਪਿਯੇਸੁ ਕੁਸਲੋ ਸੁਤ੍ਤਵਸੇਨ ਸੁਤ੍ਤਾਨੁਲੋਮਵਸੇਨ ਚ ਨਿਪੁਣੋ ਛੇਕੋ। **ਅਪੁਰਕ੍ਖਤੋ**ਤਿ ਨ ਪੁਰਕ੍ਖਤੋ ਤਣ੍ਹਾਦੀਹਿ ਕੁਤੋਚਿ ਪੁਰੇਕ੍ਖਾਰਂ ਅਪਚ੍ਚਾਸੀਸਨ੍ਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯ।

ਉਪਾਲਿਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੧੨. ਉਤ੍ਤਰਪਾਲਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਪਣ੍ਡਿਤਂ ਵਤ ਮਂ ਸਨ੍ਤਨ੍ਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਉਤ੍ਤਰਪਾਲਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਅਯਮ੍ਪਿ ਪੁਰਿਮਬੁਦ੍ਧੇਸੁ ਕਤਾਧਿਕਾਰੋ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਭਵੇ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਉਪਚਿਨਨ੍ਤੋ ਵਿਪਸ੍ਸਿਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਗਮਨਮਗ੍ਗੇ ਸੇਤੁਂ ਕਾਰਾਪੇਸਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮੇਨ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਸਂਸਰਨ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਕੁਲੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ **ਉਤ੍ਤਰਪਾਲੋ**ਤਿ ਲਦ੍ਧਨਾਮੋ ਵਯਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਯਮਕਪਾਟਿਹਾਰਿਯਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਪਟਿਲਦ੍ਧਸਦ੍ਧੋ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਸਮਣਧਮ੍ਮਂ ਕਰੋਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਏਕਦਿਵਸਂ ਅਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਵਸੇਨ ਅਨੁਭੂਤਾਰਮ੍ਮਣਂ ਅਨੁਸ੍ਸਰਨ੍ਤਸ੍ਸ ਕਾਮਰਾਗੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿ। ਸੋ ਤਾਵਦੇਵ ਸਹੋਡ੍ਢਂ ਚੋਰਂ ਗਣ੍ਹਨ੍ਤੋ ਵਿਯ ਅਤ੍ਤਨੋ ਚਿਤ੍ਤਂ ਨਿਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਸਂਵੇਗਜਾਤੋ ਪਟਿਪਕ੍ਖਮਨਸਿਕਾਰੇਨ ਕਿਲੇਸੇ ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭੇਤ੍ਵਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਕਮ੍ਮਂ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਭਾਵਨਂ ਉਸ੍ਸੁਕ੍ਕਾਪੇਤ੍ਵਾ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਾਪੁਣਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੨.੪੭.੧੬-੨੦) –

> ''ਵਿਪਸ੍ਸਿਨੋ ਭਗਵਤੋ, ਚਙ੍ਕਮਨ੍ਤਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮੁਖਾ।
> ਪਸਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੋ ਸੁਮਨੋ, ਸੇਤੁਂ ਕਾਰਾਪਯਿਂ ਅਹਂ॥
>
> ''ਏਕਨਵੁਤਿਤੋ ਕਪ੍ਪੇ, ਯਂ ਸੇਤੁਂ ਕਾਰਯਿਂ ਅਹਂ।
> ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ, ਸੇਤੁਦਾਨਸ੍ਸਿਦਂ ਫਲਂ॥

‘‘ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹੰ...ਪੇ॰... ਕਤੰ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ’’ਨ੍ਤਿ॥

ਅਰਹਤ੍ਤੰ ਪਨ ਪਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਟਿਪਤ੍ਤਿੰ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ ਸੀਹਨਾਦੰ ਨਦਨ੍ਤੋ –

੨੫੨.‘‘ਪਣ੍ਡਿਤੰ ਵਤ ਮੰ ਸਨ੍ਤੰ, ਅਲਮਤ੍ਥਵਿਚਿਨ੍ਤਕੰ।
ਪਞ੍ਚ ਕਾਮਗੁਣਾ ਲੋਕੇ, ਸਮ੍ਮੋਹਾ ਪਾਤਯਿੰਸੁ ਮੰ॥

੨੫੩.‘‘ਪਕ੍ਖਨ੍ਦੋ ਮਾਰਵਿਸਯੇ, ਦਲ੍ਹਸਲ੍ਲਸਮਪ੍ਪਿਤੋ।
ਅਸਕ੍ਖਿੰ ਮਚ੍ਚੁਰਾਜਸ੍ਸ, ਅਹੰ ਪਾਸਾ ਪਮੁਚ੍ਚਿਤੁੰ॥

੨੫੪.‘‘ਸਬ੍ਬੇ ਕਾਮਾ ਪਹੀਨਾ ਮੇ, ਭਵਾ ਸਬ੍ਬੇ ਪਦਾਲਿਤਾ।
ਵਿਕ੍ਖੀਣੋ ਜਾਤਿਸੰਸਾਰੋ, ਨਤ੍ਥਿ ਦਾਨਿ ਪੁਨਬ੍ਭਵੋ’’ਤਿ॥ –

ਤਿਸ੍ਸੋ ਗਾਥਾ ਅਭਾਸਿ।

ਤਤ੍ਥ **ਪਣ੍ਡਿਤੰ ਵਤ ਮੰ ਸਨ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਸੁਤਚਿਨ੍ਤਾਮਯਾਯ ਪਞ੍ਞਾਯ ਵਸੇਨ ਪਞ੍ਞਾਸਮ੍ਪਨ੍ਨਮ੍ਪਿ ਨਾਮ ਮੰ ਸਮਾਨੰ। **ਅਲਮਤ੍ਥਵਿਚਿਨ੍ਤਕ**ਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਚ ਪਰੇਸਞ੍ਚ ਅਤ੍ਥੰ ਹਿਤੰ ਵਿਚਿਨ੍ਤੇਤੁੰ ਸਮਤ੍ਥੰ, ਅਲੰ ਵਾ ਪਰਿਯਤ੍ਤੰ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਵਿਚਿਨ੍ਤਕੰ, ਕਿਲੇਸਵਿਦ੍ਧਂਸਨਸਮਤ੍ਥੰ ਅਤ੍ਥਦਸ੍ਸਿਨੰ ਵਾ, ਸਬ੍ਬਮੇਤੰ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਨ੍ਤਿਮਭਵਿਕਤਾਯ ਥੇਰੋ ਵਦਤਿ। **ਪਞ੍ਚ ਕਾਮਗੁਣਾ**ਤਿ ਰੂਪਾਦਯੋ ਪਞ੍ਚ ਕਾਮਕੋਟ੍ਠਾਸਾ। **ਲੋਕੇ**ਤਿ ਤੇਸੰ ਪਵਤ੍ਤਿਟ੍ਠਾਨਦਸ੍ਸਨੰ। **ਸਮ੍ਮੋਹਾ**ਤਿ ਸਮ੍ਮੋਹਨਿਮਿਤ੍ਤੰ ਅਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਹੇਤੁ। **ਸਮ੍ਮੋਹਾ**ਤਿ ਵਾ ਸਮ੍ਮੋਹਨਾ ਸਮ੍ਮੋਹਕਰਾ। **ਪਾਤਯਿੰਸੂ**ਤਿ ਧੀਰਭਾਵਤੋ ਪਾਤੇਸੁੰ, ਲੋਕਤੋ ਵਾ ਉਤ੍ਤਰਿਤੁਕਾਮੰ ਮੰ ਲੋਕੇ ਪਾਤਯਿੰਸੂਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਪਕ੍ਖਨ੍ਦੋਤਿ ਅਨੁਪਵਿਟ੍ਠੋ। **ਮਾਰਵਿਸਯੇ**ਤਿ ਕਿਲੇਸਵਿਸਯੇ ਕਿਲੇਸਮਾਰਸ੍ਸ ਪਵਤ੍ਤਿਟ੍ਠਾਨੇ, ਤਸ੍ਸ ਵਸੰ ਗਤੋਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਦੇਵਪੁਤ੍ਤਮਾਰਸ੍ਸ ਵਾ ਇਸ੍ਸਰਿਯਟ੍ਠਾਨੇ ਤੰ ਅਨੁਪਵਿਸਿਤ੍ਵਾ ਠਿਤੋ। **ਦਲ੍ਹਸਲ੍ਲਸਮਪ੍ਪਿਤੋ**ਤਿ ਦਲ੍ਹੰ ਥਿਰੰ, ਦਲ੍ਹੇਨ ਵਾ ਸਲ੍ਲੇਨ ਸਮਪ੍ਪਿਤੋ, ਰਾਗਸਲ੍ਲੇਨ ਹਦਯੰ ਆਹਚ੍ਚ ਵਿਦ੍ਧੋ। **ਅਸਕ੍ਖਿੰ ਮਚ੍ਚੁਰਾਜਸ੍ਸ, ਅਹੰ ਪਾਸਾ ਪਮੁਚ੍ਚਿਤੁ**ਨ੍ਤਿ ਅਗ੍ਗਮਗ੍ਗਸਣ੍ਡਾਸੇਨ ਰਾਗਾਦਿਸਲ੍ਲੰ ਅਨਵਸੇਸਤੋ ਉਦ੍ਧਰਨ੍ਤੋਯੇਵ ਰਾਗਬਨ੍ਧਨਸਙ੍ਖਾਤਾ ਮਚ੍ਚੁਰਾਜਸ੍ਸ ਪਾਸਾ ਅਹੰ ਪਰਿਮੁਚ੍ਚਿਤੁੰ ਅਸਕ੍ਖਿੰ, ਤਤੋ ਅਤ੍ਤਾਨੰ ਪਮੋਚੇਸਿੰ।

ਤਤੋ ਏਵ ਚ **ਸਬ੍ਬੇ ਕਾਮਾ ਪਹੀਨਾ ਮੇ, ਭਵਾ ਸਬ੍ਬੇ ਪਦਾਲਿਤਾ**ਤਿ ਵਤ੍ਥਾਰਮ੍ਮਣਾਦਿਭੇਦੇਨ ਅਨੇਕਭੇਦਭਿਨ੍ਨਾ ਸਬ੍ਬੇ ਕਿਲੇਸਕਾਮਾ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗੇਨ ਸਮੁਚ੍ਛੇਦਵਸੇਨ ਮਯਾ ਪਹੀਨਾ। ਕਿਲੇਸਕਾਮੇਸੁ ਹਿ ਪਹੀਨੇਸੁ ਵਤ੍ਥੁਕਾਮਾਪਿ ਪਹੀਨਾ ਏਵ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਤਥਾ ਕਾਮਭਵਕਮ੍ਮਭਵਾਦਯੋ ਭਵਾ ਸਬ੍ਬੇ ਮਗ੍ਗਞਾਣਾਸਿਨਾ ਪਦਾਲਿਤਾ ਵਿਦ੍ਧਂਸਿਤਾ। ਕਮ੍ਮਭਵੇਸੁ ਹਿ ਪਦਾਲਿਤੇਸੁ ਉਪਪਤ੍ਤਿਭਵਾ ਪਦਾਲਿਤਾ ਏਵ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਏਵੰ ਕਮ੍ਮਭਵਾਨੰ ਪਦਾਲਿਤਤ੍ਤਾ ਏਵ **ਵਿਕ੍ਖੀਣੋ ਜਾਤਿਸੰਸਾਰੋ, ਨਤ੍ਥਿ ਦਾਨਿ ਪੁਨਬ੍ਭ**ਵੋਤਿ। ਤਸ੍ਸਤ੍ਥੋ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤੋਯੇਵ। ਇਦਮੇਵ ਚ ਥੇਰਸ੍ਸ ਅਞ੍ਞਾਬ੍ਯਾਕਰਣੰ ਅਹੋਸਿ।

ਉਤ੍ਤਰਪਾਲਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੧੩. ਅਭਿਭੂਤਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਸੁਣਾਥ ਞਾਤਯੋ ਸਬ੍ਬੇਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਅਭਿਭੂਤਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਅਯਮ੍ਪਿ ਪੁਰਿਮਬੁਦ੍ਧੇਸੁ ਕਤਾਧਿਕਾਰੋ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਭਵੇ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਉਪਚਿਨਨ੍ਤੋ ਵੇਸ੍ਸਭੁਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਕੁਲਗੇਹੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਵਿਞ੍ਞੁਤੰ ਪਤ੍ਤੋ ਤਾਦਿਸੇਨ ਕਲ੍ਯਾਣਮਿਤ੍ਤਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਯੇਨ ਸਾਸਨੇ ਅਭਿਪ੍ਪਸਨ੍ਨੋ ਅਹੋਸਿ। ਸੋ ਸਤ੍ਥਰਿ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬੁਤੇ ਤਸ੍ਸ ਧਾਤੁੰ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਮਹਾਜਨੇ ਉਸ੍ਸਾਹੰ ਕਰੋਨ੍ਤੇ

ਸਯਂ ਸਬ੍ਬਪਠਮਂ ਗਨ੍ਧੋਦਕੇਨ ਚਿਤਕਂ ਨਿਬ੍ਬਾਪੇਸਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮੇਨ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਸਂਸਰਨ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਵੇਠਪੁਰਨਗਰੇ ਰਾਜਕੁਲੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ **ਅਭਿਭੂਤੋ**ਤਿ ਲਦ੍ਧਨਾਮੋ ਪਿਤੁ ਅਚ੍ਚਯੇਨ ਰਜ੍ਜਂ ਕਾਰੇਤਿ। ਤਸ੍ਮਿਞ੍ਚ ਸਮਯੇ ਭਗਵਾ ਜਨਪਦਚਾਰਿਕਂ ਚਰਨ੍ਤੋ ਅਨੁਪੁਬ੍ਬੇਨ ਤਂ ਨਗਰਂ ਪਾਪੁਣਿ। ਤਤੋ ਸੋ ਰਾਜਾ ‘‘ਭਗਵਾ ਕਿਰ ਮਮ ਨਗਰਂ ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤੋ’’ਤਿ ਸੁਤ੍ਵਾ ਸਤ੍ਥੁ ਸਨ੍ਤਿਕਂ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਧਮ੍ਮਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਦੁਤਿਯਦਿਵਸੇ ਮਹਾਦਾਨਂ ਪਵਤ੍ਤੇਸਿ। ਭਗਵਾ ਭੁਤ੍ਤਾਵੀ ਤਸ੍ਸ ਰਞ੍ਞੋ ਅਜ੍ਝਾਸਯਾਨੁਰੂਪਂ ਅਨੁਮੋਦਨਂ ਕਰੋਨ੍ਤੋਯੇਵ ਵਿਤ੍ਥਾਰਤੋ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਸਿ। ਸੋ ਧਮ੍ਮਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਲਦ੍ਧਪ੍ਪਸਾਦੋ ਰਜ੍ਜਂ ਪਹਾਯ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਸਚ੍ਛਾਕਾਸਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੨.੪੭.੧੧-੧੫) –

‘‘ਦਯ੍ਹਮਾਨੇ ਸਰੀਰਮ੍ਹਿ, ਵੇਸ੍ਸਭੁਸ੍ਸ ਮਹੇਸਿਨੋ।
ਗਨ੍ਧੋਦਕਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾਨ, ਚਿਤਂ ਨਿਬ੍ਬਾਪਯਿਂ ਅਹਂ॥

‘‘ਏਕਤਿਂਸੇ ਇਤੋ ਕਪ੍ਪੇ, ਚਿਤਂ ਨਿਬ੍ਬਾਪਯਿਂ ਅਹਂ।
ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ, ਗਨ੍ਧੋਦਕਸ੍ਸਿਦਂ ਫਲਂ॥

‘‘ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹਂ...ਪੇ॰... ਕਤਂ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ’’ਨ੍ਤਿ॥

ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਨ ਪਤ੍ਵਾ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਸੁਖੇਨ ਵਿਹਰਨ੍ਤੇ ਤਸ੍ਮਿਂ ਤਸ੍ਸ ਞਾਤਕਾ ਅਮਚ੍ਚਾ ਪਾਰਿਸਜ੍ਜਾ ਨਾਗਰਾ ਜਾਨਪਦਾਤਿ ਸਬ੍ਬੇ ਸਮਾਗਨ੍ਤ੍ਵਾ, ‘‘ਭਨ੍ਤੇ, ਕਸ੍ਮਾ ਤ੍ਵਂ ਅਮ੍ਹੇ ਅਨਾਥੇ ਕਤ੍ਵਾ ਪਬ੍ਬਜਿਤੋ’’ਤਿ ਪਰਿਦੇਵਿਂਸੁ। ਥੇਰੋ ਤੇ ਞਾਤਿਪਮੁਖੇ ਮਨੁਸ੍ਸੇ ਪਰਿਦੇਵਨ੍ਤੇ ਦਿਸ੍ਵਾ ਤੇਸਂ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਬ੍ਬਜ੍ਜਕਾਰਣਵਿਭਾਵਨਮੁਖੇਨ ਧਮ੍ਮਂ ਕਥੇਨ੍ਤੋ –

੨੫੫.‘‘ਸੁਣਾਥ ਞਾਤਯੋ ਸਬ੍ਬੇ, ਯਾਵਨ੍ਤੇਤ੍ਥ ਸਮਾਗਤਾ।
ਧਮ੍ਮਂ ਵੋ ਦੇਸਯਿਸ੍ਸਾਮਿ, ਦੁਕ੍ਖਾ ਜਾਤਿ ਪੁਨਪ੍ਪੁਨਂ॥

੨੫੬.‘‘ਆਰਮ੍ਭਥ ਨਿਕ੍ਕਮਥ, ਯੁਞ੍ਜਥ ਬੁਦ੍ਧਸਾਸਨੇ।
ਧੁਨਾਥ ਮਚ੍ਚੁਨੋ ਸੇਨਂ, ਨਲ਼ਾਗਾਰਂਵ ਕੁਞ੍ਜਰੋ॥

੨੫੭.‘‘ਯੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ, ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤੋ ਵਿਹਸ੍ਸਤਿ।
ਪਹਾਯ ਜਾਤਿਸਂਸਾਰਂ, ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸਨ੍ਤਂ ਕਰਿਸ੍ਸਤੀ’’ਤਿ॥ – ਤਿਸ੍ਸੋ ਗਾਥਾ ਅਭਾਸਿ।

ਤਤ੍ਥ **ਸੁਣਾਥਾ**ਤਿ ਨਿਸਾਮੇਥ, ਇਦਾਨਿ ਮਯਾ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨਂ ਓਹਿਤਸੋਤਾ ਸੋਤਦ੍ਵਾਰਾਨੁਸਾਰੇਨ ਉਪਧਾਰੇਥਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਞਾਤਯੋ**ਤਿ ਞਾਤੀ ਪਮੁਖੇ ਕਤ੍ਵਾ ਤੇਸਂ ਸਬ੍ਬੇਸਂ ਆਲਪਨਂ, ਤੇਨਾਹ “**ਸਬ੍ਬੇ ਯਾਵਨ੍ਤੇਤ੍ਥ ਸਮਾਗਤਾ**”ਤਿ, ਯਾਵਨ੍ਤੋ ਯਤ੍ਤਕਾ ਏਤ੍ਥ ਸਮਾਗਮੇ, ਏਤਿਸ੍ਸਂ ਵਾ ਮਮ ਪਬ੍ਬਜ੍ਜਾਯ ਸਮਾਗਤਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਇਦਾਨਿ ਯਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ‘‘ਸੁਣਾਥਾ’’ਤਿ ਸਵਨਾਣਤ੍ਤਿਕਵਚਨਂ ਕਤਂ, ਤਂ “**ਧਮ੍ਮਂ ਵੋ ਦੇਸਯਿਸ੍ਸਾਮੀ**”ਤਿ ਪਟਿਜਾਨਿਤ੍ਵਾ “**ਦੁਕ੍ਖਾ ਜਾਤਿ ਪੁਨਪ੍ਪੁਨ**”ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਦੇਸੇਤੁਂ ਆਰਭਿ। ਤਤ੍ਥ **ਦੁਕ੍ਖਾ ਜਾਤਿ ਪੁਨਪ੍ਪੁਨ**ਨ੍ਤਿ ਜਾਤਿ ਨਾਮੇਸਾ ਗਬ੍ਭੋਕ੍ਕਨ੍ਤਿਮੂਲਕਾਦਿਭੇਦਸ੍ਸ ਜਰਾਦਿਭੇਦਸ੍ਸ ਚ ਅਨੇਕਵਿਹਿਤਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਭਾਵਤੋ ਦੁਕ੍ਖਾ। ਸਾ ਪੁਨਪ੍ਪੁਨਂ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਾ ਅਤਿਵਿਯ ਦੁਕ੍ਖਾ।

ਤਸ੍ਸਾ ਪਨ ਜਾਤਿਯਾ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮਨਤ੍ਥਂ ਉਸ੍ਸਾਹੋ ਕਰਣੀਯੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਆਹ “**ਆਰਮ੍ਭਥਾ**’’ਤਿਆਦਿ। ਤਤ੍ਥ **ਆਰਮ੍ਭਥਾ**ਤਿ ਆਰਮ੍ਭਧਾਤੁਸਙ੍ਖਾਤਂ ਵੀਰਿਯਂ ਕਰੋਥ। **ਨਿਕ੍ਕਮਥਾ**ਤਿ ਕੋਸਜ੍ਜਪਕ੍ਖਤੋ ਨਿਕ੍ਖਨ੍ਤਤ੍ਤਾ ਨਿਕ੍ਕਮਧਾਤੁਸਙ੍ਖਾਤਂ ਤਦੁਤ੍ਤਰਿਂ ਵੀਰਿਯਂ ਕਰੋਥ। **ਯੁਞ੍ਜਥ ਬੁਦ੍ਧਸਾਸਨੇ**ਤਿ ਯਸ੍ਮਾ ਸੀਲਸਂਵਰੋ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇਸੁ ਗੁਤ੍ਤਦ੍ਵਾਰਤਾ ਭੋਜਨੇ ਮਤ੍ਤਞ੍ਞੁਤਾ ਸਤਿਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞਨ੍ਤਿ ਇਮੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਾਨਂ ਜਾਗਰਿਯਾਨੁਯੋਗਵਸੇਨ ਆਰਮ੍ਭਨਿਕ੍ਕਮਧਾਤੁਯੋ ਸਮ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਥਾਭੂਤਾ ਸਮਥਵਿਪਸ੍ਸਨਾਸਙ੍ਖਾਤੇ

ਅਧਿਸੀਲਸਿਕ੍ਖਾਦਿਸਙ੍ਖਾਤੇ ਵਾ ਭਗਵਤੋ ਸਾਸਨੇ ਯੁਤ੍ਤਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ ਹੋਥ। **ਧੁਨਾਥ ਮਚ੍ਚੁਨੋ ਸੇਨੰ, ਨਲ਼ਾਗਾਰੰਵ ਕੁਞ੍ਜਰੋ**ਤਿ ਏਵੰ ਪਟਿਪਜ੍ਜਨ੍ਤਾ ਚ ਤੇਧਾਤੁਇਸ੍ਸਰਸ੍ਸ ਮਚ੍ਚੁਰਾਜਸ੍ਸ ਵਸੰ ਸਤ੍ਤੇ ਨੇਤੀਤਿ ਤਸ੍ਸ ਸੇਨਾਸਙ੍ਖਾਤੰ ਅਬਲੰ ਦੁਬ੍ਬਲੰ ਯਥਾ ਨਾਮ ਥਾਮਬਲੂਪਪਨ੍ਨੋ ਕੁਞ੍ਜਰੋ ਨਲ਼ੇਹਿ ਕਤੰ ਅਗਾਰੰ ਖਣੇਨੇਵ ਵਿਦ੍ਧੰਸੇਤਿ, ਏਵਮੇਵ ਕਿਲੇਸਗਣੰ ਧੁਨਾਥ ਵਿਧਮਥ ਵਿਦ੍ਧੰਸੇਥਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਏਵੰ ਪਨ ਬੁਦ੍ਧਸਾਸਨੇ ਉਸ੍ਸਾਹੰ ਕਰੋਨ੍ਤਸ੍ਸ ਏਕੰਸਿਕੋ ਜਾਤਿਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਯੋ ਇਮਸ੍ਮਿ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਤਤਿਯੰ ਗਾਥਮਾਹ। ਤੰ ਸੁਵਿਞ੍ਞੇਯਮੇਵ।

ਅਭਿਭੂਤਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੧੪. ਗੋਤਮਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਸੰਸਰਨ੍ਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਗੋਤਮਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਅਯੰ ਕਿਰ ਪੁਰਿਮਬੁਦ੍ਧੇਸੁ ਕਤਾਧਿਕਾਰੋ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਭਵੇ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਸਿਖਿਮ੍ਹਿ ਭਗਵਤਿ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬੁਤੇ ਤਸ੍ਸ ਚਿਤਕੰ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਪੂਜੇਨ੍ਤੇਸੁ ਅਟ੍ਠਹਿ ਚਮ੍ਪਕਪੁਪ੍ਫੇਹਿ ਚਿਤਕੰ ਪੂਜੇਸਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮੇਨ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਸੰਸਰਨ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਸਕ੍ਯਰਾਜਕੁਲੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ **ਗੋਤਮੋ**ਤਿ ਗੋਤ੍ਤਵਸੇਨੇਵ ਅਭਿਲਕ੍ਖਿਤਨਾਮੋ ਵਯਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਸਤ੍ਥੁ ਞਾਤਿਸਮਾਗਮੇ ਪਟਿਲਦ੍ਧਸਦ੍ਧੋ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਕਮ੍ਮੰ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਛਲ਼ਭਿਞ੍ਞੋ ਅਹੋਸਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੨.੪੭.੬-੧੦) –

''ਝਾਯਮਾਨਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ, ਸਿਖਿਨੋ ਲੋਕਬਨ੍ਧੁਨੋ।
ਅਟ੍ਠ ਚਮ੍ਪਕਪੁਪ੍ਫਾਨਿ, ਚਿਤਕੰ ਅਭਿਰੋਪਯਿੰ॥

''ਏਕਤਿੰਸੇ ਇਤੋ ਕਪ੍ਪੇ, ਯੰ ਪੁਪ੍ਫਮਭਿਰੋਪਯਿੰ।
ਦੁਗ੍ਗਤਿੰ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ, ਚਿਤਪੂਜਾਯਿਦੰ ਫਲੰ॥

''ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹੰ...ਪੇ॰... ਕਤੰ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ''ਨ੍ਤਿ॥

ਛਲ਼ਭਿਞ੍ਞੋ ਪਨ ਹੁਤ੍ਵਾ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਸੁਖੇਨ ਵਿਹਰਨ੍ਤੋ ਏਕਦਿਵਸੰ ਞਾਤਕੇਹਿ ''ਕਸ੍ਮਾ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਮ੍ਹੇ ਪਹਾਯ ਪਬ੍ਬਜਿਤੋ''ਤਿ ਪੁਟ੍ਠੋ ਸੰਸਾਰੇ ਅਤ੍ਤਨਾ ਅਨੁਭੂਤਦੁਕ੍ਖਞ੍ਚੇਵ ਇਦਾਨਿ ਅਧਿਗਤੰ ਨਿਬ੍ਬਾਨਸੁਖਞ੍ਚ ਪਕਾਸੇਨ੍ਤੋ –

੨੫੮.''ਸੰਸਰਞ੍ਹਿ ਨਿਰਯੰ ਅਗਚ੍ਛਿਸ੍ਸੰ, ਪੇਤਲੋਕਮਗਮੰ ਪੁਨਪ੍ਪੁਨੰ।
ਦੁਕ੍ਖਮਮ੍ਹਿਪਿ ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਯੋਨਿਯੰ, ਨੇਕਧਾ ਹਿ ਵੁਸਿਤੰ ਚਿਰੰ ਮਯਾ॥

੨੫੯.''ਮਾਨੁਸੋਪਿ ਚ ਭਵੋਭਿਰਾਧਿਤੋ, ਸਗ੍ਗਕਾਯਮਗਮੰ ਸਕਿੰ ਸਕਿੰ।
ਰੂਪਧਾਤੁਸੁ ਅਰੂਪਧਾਤੁਸੁ, ਨੇਵਸਞ੍ਞਿਸੁ ਅਸਞ੍ਞਿਸੁਟ੍ਠਿਤੰ॥

੨੬੦.''ਸਮ੍ਭਵਾ ਸੁਵਿਦਿਤਾ ਅਸਾਰਕਾ, ਸਙ੍ਖਤਾ ਪਚਲਿਤਾ ਸਦੇਰਿਤਾ।
ਤੰ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ ਮਹਮਹਤ੍ਤਸਮ੍ਭਵੰ, ਸਨ੍ਤਿਮੇਵ ਸਤਿਮਾ ਸਮਜ੍ਝਗ''ਨ੍ਤਿ॥ –

ਤੀਹਿ ਗਾਥਾਹਿ ਤੇਸੰ ਧਮ੍ਮੰ ਦੇਸੇਸਿ।

ਤਤ੍ਥ **ਸੰਸਰ**ਨ੍ਤਿ ਅਨਾਦਿਮਤਿ ਸੰਸਾਰੇ ਸੰਸਰਨ੍ਤੋ ਕਮ੍ਮਕਿਲੇਸੇਹਿ ਪਞ੍ਚਸੁ ਗਤੀਸੁ ਚਵਨੁਪਪਾਤਵਸੇਨ ਅਪਰਾਪਰੰ ਸੰਸਰਨ੍ਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਹੀ**ਤਿ ਨਿਪਾਤਮਤ੍ਤੰ। **ਨਿਰਯੰ ਅਗਚ੍ਛਿਸ੍ਸ**ਨ੍ਤਿ ਸਞ੍ਜੀਵਾਦਿਕੰ ਅਟ੍ਠਵਿਧੰ ਮਹਾਨਿਰਯੰ, ਕੁਕ੍ਕੁਲ਼ਾਦਿਕੰ ਸੋਲ਼ਸਵਿਧੰ

ਉਸ੍ਸਦਨਿਰਯਞ੍ਞ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਵਸੇਨ ਉਪਗਚ੍ਛਿਂ। "**ਪੁਨਪ੍ਪੁਨ**"ਨ੍ਤਿ ਇਦਂ ਇਧਾਪਿ ਆਨੇਤਬ੍ਬਂ। **ਪੇਤਲੋਕ**ਨ੍ਤਿ ਪੇਤ੍ਤਿਵਿਸਯਂ, ਖੁਪ੍ਪਿਪਾਸਾਦਿਭੇਦਂ ਪੇਤਤ੍ਤਭਾਵਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਅਗਮ**ਨ੍ਤਿ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਵਸੇਨ ਉਪਗਚ੍ਛਿਂ ਉਪਪਜ੍ਜਿਂ। **ਪੁਨਪ੍ਪੁਨ**ਨ੍ਤਿ ਅਪਰਾਪਰਂ। **ਦੁਕ੍ਖਮਮ੍ਹਿਪੀ**ਤਿ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਤਿਖਿਣਕਸਾਪਤੋਦਾਭਿਘਾਤਾਦਿਦੁਕ੍ਖੇਹਿ ਦੁਸ੍ਸਹਾਯਪਿ। ਲਿਙ੍ਗਵਿਪਲ੍ਲਾਸੇਨ ਹੇਤਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ''ਦੁਕ੍ਖਮਮ੍ਹਿਪੀ''ਤਿ। **ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਯੋਨਿਯ**ਨ੍ਤਿ ਮਿਗਪਕ੍ਖਿਆਦਿਭੇਦਾਯ ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਯੋਨਿਯਂ। **ਨੇਕਧਾ ਹੀ**ਤਿ ਓਟ੍ਠਗੋਣਗਦ੍ਰਭਾਦਿਵਸੇਨ ਚੇਵ ਕਾਕਬਲਾਕਕੁਲਲਾਦਿਵਸੇਨ ਚ ਅਨੇਕਪ੍ਪਕਾਰਂ ਅਨੇਕਵਾਰਞ੍ਞ **ਚਿਰਂ** ਦੀਘਮਦ੍ਧਾਨਂ **ਮਯਾ ਵੁਸਿਤਂ** ਨਿਚ੍ਚਂ ਉਤ੍ਰਸ੍ਤਮਾਨਸਤਾਦਿਵਸੇਨ ਦੁਕ੍ਖਂ ਅਨੁਭੂਤਂ। ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਯੋਨਿਯਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਸਤ੍ਤੋ ਮਹਾਮੂਲ੍ਹਤਾਯ ਚਿਰਤਰਂ ਤਤ੍ਥੇਵ ਅਪਰਾਪਰਂ ਪਰਿਵਤ੍ਤਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ ਇਧ ''ਚਿਰ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

ਮਾਨੁਸੋਪਿ ਚ ਭਵੋਭਿਰਾਧਿਤੋਤਿ ਮਨੁਸ੍ਸਤ੍ਤਭਾਵੋਪਿ ਮਯਾ ਤਾਦਿਸੇਨ ਕੁਸਲਕਮ੍ਮੁਨਾ ਸਮਵਾਯੇਨ ਅਭਿਰਾਧਿਤੋ ਸਾਧਿਤੋ ਅਧਿਗਤੋ। ਕਾਣਕਚ੍ਛਪੋਪਮਸੁਤ੍ਤਮੇਤ੍ਥ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੩.੨੫੨; ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੫.੧੧੧੭) ਉਦਾਹਰਿਤਬ੍ਬਂ। **ਸਗ੍ਗਕਾਯਮਗਮਂ ਸਕਿਂ ਸਕਿ**ਨ੍ਤਿ ਸਗ੍ਗਗਤਿਸਙ੍ਖਾਤਂ ਕਾਮਾਵਚਰਦੇਵਕਾਯਂ ਸਕਿਂ ਸਕਿਂ ਕਦਾਚਿ ਕਦਾਚਿ ਉਪਪਜ੍ਜਨਵਸੇਨ ਅਗਚ੍ਛਿਂ। **ਰੂਪਧਾਤੁਸੂ**ਤਿ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਭਵਗ੍ਗਪਰਿਯੋਸਾਨੇਸੁ ਰੂਪਭਵੇਸੁ **ਅਰੂਪਧਾਤੁਸੂ**ਤਿ ਅਰੂਪਭਵੇਸੁ। **ਨੇਵਸਞ੍ਞਿਸੁ ਅਸਞ੍ਞਿਸੁਟ੍ਠਿਤ**ਨ੍ਤਿ ਰੂਪਾਰੂਪਧਾਤੂਸੁ ਚ ਨ ਕੇਵਲਂ ਸਞ੍ਞੀਸੁ ਏਵ, ਅਥ ਖੋ ਨੇਵਸਞ੍ਞੀਨਾਸਞ੍ਞੀਸੁ ਅਸਞ੍ਞੀਸੁ ਚ ਉਪਪਜ੍ਜ ਠਿਤਂ ਮਯਾਤਿ ਆਨੇਤ੍ਵਾ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਂ। ਨੇਵਸਞ੍ਞਿਗ੍ਗਹਣੇਨ ਹੇਤ੍ਥ ਨੇਵਸਞ੍ਞੀਨਾਸਞ੍ਞੀਭਵੋ ਗਹਿਤੋ। ਯਦਿਪਿਮੇ ਦ੍ਵੇ ਭਵਾ ਰੂਪਾਰੂਪਧਾਤੁਗ੍ਗਹਣੇਨੇਵ ਗਯ੍ਹਨ੍ਤਿ, ਯੇ ਪਨ ਇਤੋ ਬਾਹਿਰਕਾ ਤਤ੍ਥ ਨਿਚ੍ਚਸਞ੍ਞਿਨੋ ਭਵਵਿਮੋਕ੍ਖਸਞ੍ਞਿਨੋ ਚ, ਤੇਸਂ ਤਸ੍ਸਾ ਸਞ੍ਞਾਯ ਮਿਚ੍ਛਾਭਾਵਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ ਵਿਸੁਂ ਗਹਿਤਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ।

ਏਵਂ ਦ੍ਵੀਹਿ ਗਾਥਾਹਿ ਭਵਮੂਲਸ੍ਸ ਅਨੁਪਚ੍ਛਿਨ੍ਨਤ੍ਤਾ ਅਨਾਦਿਮਤਿ ਸਂਸਾਰੇ ਅਤ੍ਤਨੋ ਵਟ੍ਟਦੁਕ੍ਖਾਨੁਭਵਂ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਤਦੁਪਚ੍ਛੇਦੇਨ ਵਿਵਟ੍ਟਸੁਖਾਨੁਭਵਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ "**ਸਮ੍ਭਵਾ**"ਤਿਆਦਿਨਾ ਤਤਿਯਂ ਗਾਥਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ **ਸਮ੍ਭਵਾ**ਤਿ ਭਵਾ। ਕਾਮਭਵਾਦਯੋ ਏਵ ਹਿ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯਸਮਵਾਯੇਨ ਭਵਨ੍ਤੀਤਿ ਇਧ ਸਮ੍ਭਵਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ। **ਸੁਵਿਦਿਤਾ**ਤਿ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਪਞ੍ਞਾਸਹਿਤਾਯ ਮਗ੍ਗਪਞ੍ਞਾਯ ਸੁਟ੍ਠੁ ਵਿਦਿਤਾ। **ਅਸਾਰਕਾ**ਤਿਆਦਿ ਤੇਸਂ ਵਿਦਿਤਾਕਾਰਦਸ੍ਸਨਂ। ਤਤ੍ਥ **ਅਸਾਰਕਾ**ਤਿ ਨਿਚ੍ਚਸਾਰਾਦਿਸਾਰਰਹਿਤਾ। **ਸਙ੍ਖਤਾ**ਤਿ ਸਮੇਚ੍ਚ ਸਮ੍ਭੁਯ੍ਯ ਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ਕਤਾ। **ਪਚਲਿਤਾ**ਤਿ ਸਙ੍ਖਤਤ੍ਤਾ ਏਵ ਉਪ੍ਪਾਦਜਰਾਦੀਹਿ ਪਕਾਰਤੋ ਚਲਿਤਾ ਅਨਵਟ੍ਠਿਤਾ। **ਸਦੇਰਿਤਾ**ਤਿ ਸਦਾ ਸਬ੍ਬਕਾਲਂ ਭਙ੍ਗੇਨ ਏਰਿਤਾ, ਇਤ੍ਤਰਾ ਭਙ੍ਗਗਾਮਿਨੋ ਪਭਙ੍ਗੁਨੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਤਂ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ ਮਹਮਤ੍ਤਸਮ੍ਭਵ**ਨ੍ਤਿ ਤਂ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਂ ਸਙ੍ਖਤਸਭਾਵਂ ਅਤ੍ਤਸਮ੍ਭਵਂ ਅਤ੍ਤਨਿ ਸਮ੍ਭੂਤਂ ਅਤ੍ਤਾਯਤ੍ਤਂ ਇਸ੍ਸਰਾਦਿਵਸੇਨ ਅਪਰਾਯਤ੍ਤਂ ਪਰਿਞ੍ਞਾਭਿਸਮਯਵਸੇਨ ਅਹਂ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ ਤਪ੍ਪਟਿਪਕ੍ਖਭੂਤਂ **ਸਨ੍ਤਿਮੇ**ਵ ਨਿਬ੍ਬਾਨਮੇਵ ਮਗ੍ਗਪਞ੍ਞਾਸਤਿਯਾ **ਸਤਿਮਾ** ਹੁਤ੍ਵਾ **ਸਮਜ੍ਝਗਂ** ਅਧਿਗਚ੍ਛਿਂ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਭਾਵਨਾਯ ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤੋਤਿ। ਏਵਂ ਥੇਰੋ ਞਾਤਕਾਨਂ ਧਮ੍ਮਦੇਸਨਾਮੁਖੇਨ ਅਞ੍ਞਂ ਬ੍ਯਾਕਾਸਿ।

ਗੋਤਮਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੧੫. ਹਾਰਿਤਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਯੋ ਪੁਬ੍ਬੇ ਕਰਣੀਯਾਨੀਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਹਾਰਿਤਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਅਯਮ੍ਪਿ ਪਦੁਮੁਤ੍ਤਰਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਕੁਲਗੇਹੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਵਿਞ੍ਞੁਤਂ ਪਤ੍ਤੋ ਸਤ੍ਥਰਿ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬੁਤੇ ਤਸ੍ਸ ਚਿਤਕਪੂਜਾਯ ਕਯਿਰਮਾਨਾਯ ਗਨ੍ਧੇਨ ਪੂਜਂ ਅਕਾਸਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮੇਨ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਸਂਸਰਨ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਕੁਲੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ **ਹਾਰਿਤੋ**ਤਿ ਲਦ੍ਧਨਾਮੋ ਵਯਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਜਾਤਿਮਾਨਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਅਞ੍ਞੇ ਵਸਲਵਾਦੇਨ ਸਮੁਦਾਚਰਤਿ। ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਸਨ੍ਤਿਕਂ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਧਮ੍ਮਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਪਟਿਲਦ੍ਧਸਦ੍ਧੋ ਪਬ੍ਬਜਿਤੋਪਿ ਚਿਰਪਰਿਚਿਤਤ੍ਤਾ ਵਸਲਸਮੁਦਾਚਾਰਂ ਨ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਿ। ਅਥੇਕਦਿਵਸਂ ਸਤ੍ਥੁ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਧਮ੍ਮਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਸਞ੍ਜਾਤਸਂਵੇਗੋ ਵਿਪਸ੍ਸਨਂ ਪਟ੍ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਚਿਤ੍ਤਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਂ ਉਪਪਰਿਕ੍ਖਨ੍ਤੋ ਮਾਨੁਦ੍ਧਚ੍ਚਵਿਗ੍ਗਹਿਤਤਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਤਂ ਪਹਾਯ ਵਿਪਸ੍ਸਨਂ ਉਸ੍ਸੁਕ੍ਕਾਪੇਤ੍ਵਾ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਾਪੁਣਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੨.੪੬.੬੩-੬੭) –

‘‘ਚਿਤਾਸੁ ਕੁਰੁਮਾਨਾਸੁ, ਨਾਨਾਗਨ੍ਧੇ ਸਮਾਹਟੇ।
ਪਸਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੋ ਸੁਮਨੋ, ਗਨ੍ਧਮੁਟ੍ਠਿਮਪੂਜਯਿਂ॥

‘‘ਸਤਸਹਸ੍ਸਿਤੋ ਕਪ੍ਪੇ, ਚਿਤਕਂ ਯਮਪੂਜਯਿਂ।
ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ, ਚਿਤਪੂਜਾਯਿਦਂ ਫਲਂ॥

‘‘ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹਂ...ਪੇ॰... ਕਤਂ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ’’ਨ੍ਤਿ॥

ਅਰਹਾ ਪਨ ਹੁਤ੍ਵਾ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਸੁਖਂ ਅਨੁਭਵਨ੍ਤੋ **“ਯੋ ਪੁਬ੍ਬੇ ਕਰਣੀਯਾਨੀ”**ਤਿਆਦਿਨਾ ਤੀਹਿ ਗਾਥਾਹਿ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਓਵਾਦਦਾਨਮੁਖੇਨ ਅਞ੍ਞਂ ਬ੍ਯਾਕਾਸਿ। ਤਾਸਂ ਅਤ੍ਥੋ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤੋਯੇਵ।

ਹਾਰਿਤਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੧੬. ਵਿਮਲਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਪਾਪਮਿਤ੍ਤੇਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਵਿਮਲਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਗਾਥਾ। ਕਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ? ਅਯਮ੍ਪਿ ਪੁਰਿਮਬੁਦ੍ਧੇਸੁ ਕਤਾਧਿਕਾਰੋ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਭਵੇ ਵਿਵਟ੍ਟੂਪਨਿਸ੍ਸਯਂ ਪੁਞ੍ਞਂ ਉਪਚਿਨਨ੍ਤੋ ਪਦੁਮੁਤ੍ਤਰਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਕੁਲਗੇਹੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਵਿਞ੍ਞੁਤਂ ਪਤ੍ਤੋ ਸਤ੍ਥਰਿ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬੁਤੇ ਸਾਧੁਕੀਲ਼ਨਦਿਵਸੇਸੁ ਵੀਤਿਵਤ੍ਤੇਸੁ ਸਤ੍ਥੁ ਸਰੀਰਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਉਪਾਸਕੇਸੁ ਝਾਪਨਟ੍ਠਾਨਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੇਸੁ ਸਤ੍ਥੁ ਗੁਣੇ ਆਵਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਪਸਨ੍ਨਮਾਨਸੋ ਸੁਮਨਪੁਪ੍ਫੇਹਿ ਪੂਜਮਕਾਸਿ। ਸੋ ਤੇਨ ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮੇਨ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਸਂਸਰਨ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੇ ਬਾਰਾਣਸਿਯਂ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਕੁਲੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ **ਵਿਮਲੋ**ਤਿ ਲਦ੍ਧਨਾਮੋ ਵਯਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਸੋਮਮਿਤ੍ਤਤ੍ਥੇਰਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਸਾਸਨੇ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਤੇਨੇਵ ਉਸ੍ਸਾਹਿਤੋ ਵਿਪਸ੍ਸਨਂ ਪਟ੍ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਨਚਿਰਸ੍ਸੇਵ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਾਪੁਣਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੨.੪੬.੫੮-੬੨) –

‘‘ਨੀਹਰਨ੍ਤੇ ਸਰੀਰਮ੍ਹਿ, ਵਜ੍ਜਮਾਨਾਸੁ ਭੇਰਿਸੁ।
ਪਸਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੋ ਸੁਮਨੋ, ਪਟ੍ਟਿਪੁਪ੍ਫਮਪੂਜਯਿਂ॥

‘‘ਸਤਸਹਸ੍ਸਿਤੋ ਕਪ੍ਪੇ, ਯਂ ਪੁਪ੍ਫਮਭਿਪੂਜਯਿਂ।
ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ, ਦੇਹਪੂਜਾਯਿਦਂ ਫਲਂ॥

‘‘ਕਿਲੇਸਾ ਝਾਪਿਤਾ ਮਯ੍ਹਂ...ਪੇ॰... ਕਤਂ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਾਸਨ’’ਨ੍ਤਿ॥

ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਨ ਪਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਹਾਯਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਸ੍ਸ ਓਵਾਦਂ ਦੇਨ੍ਤੋ –

੨੬੪.‘‘ਪਾਪਮਿਤ੍ਤੇ ਵਿਵਜ੍ਜੇਤ੍ਵਾ, ਭਜੇਯ੍ਯੁਤ੍ਤਮਪੁਗ੍ਗਲਂ।
ਓਵਾਦੇ ਚਸ੍ਸ ਤਿਟ੍ਠੇਯ੍ਯ, ਪਤ੍ਥੇਨ੍ਤੋ ਅਚਲਂ ਸੁਖਂ॥

੨੬੫.‘‘ਪਰਿਤ੍ਤਂ ਦਾਰੁਮਾਰੁਯ੍ਹ, ਯਥਾ ਸੀਦੇ ਮਹਣ੍ਣਵੇ।
ਏਵਂ ਕੁਸੀਤਮਾਗਮ੍ਮ, ਸਾਧੁਜੀਵੀਪਿ ਸੀਦਤਿ।

ਤਸ੍ਮਾ ਤਂ ਪਰਿਵਜ੍ਜੇਯ੍ਯ, ਕੁਸੀਤਂ ਹੀਨਵੀਰਿਯਂ॥

੨੬੬.‘‘ਪਵਿਵਿਤ੍ਤੇਹਿ ਅਰਿਯੇਹਿ, ਪਹਿਤਤ੍ਤੇਹਿ ਝਾਯਿਭਿ।
ਨਿਚ੍ਚਂ ਆਰਦ੍ਧਵੀਰਿਯੇਹਿ, ਪਣ੍ਡਿਤੇਹਿ ਸਹਾਵਸੇ’’ਤਿ॥ –

ਤਿਸ੍ਸੋ ਗਾਥਾ ਅਭਾਸਿ।

ਤਤ੍ਥ **ਪਾਪਮਿਤ੍ਤੇ**ਤਿ ਅਕਲ੍ਯਾਣਮਿਤ੍ਤੇ ਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸੇ ਹੀਨਵੀਰਿਯੇ। ਵਿ**ਵਜ੍ਜੇਤ੍**ਵਾਤਿ ਤੰ ਅਭਜਨਵਸੇਨ ਦੂਰਤੋ ਵਜ੍ਜੇਤ੍ਵਾ। **ਭਜੇਯ੍ਯੁਤ੍ਤਮਪੁਗ੍ਗਲ**ਨ੍ਤਿ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸੰ ਪਣ੍ਡਿਤੰ ਕਲ੍ਯਾਣਮਿਤ੍ਤੰ ਓਵਾਦਾਨੁਸਾਸਨੀਗਹਣਵਸੇਨ ਸੇਵੇਯ੍ਯ। **ਓਵਾਦੇ ਚਸ੍ਸ ਤਿਟ੍ਠੇਯ੍ਯਾ**ਤਿ ਅਸ੍ਸ ਕਲ੍ਯਾਣਮਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਓਵਾਦੇ ਅਨੁਸਿਟ੍ਠਿਯੰ ਯਥਾਨੁਸਿਟ੍ਠੰ ਪਟਿਪਜ੍ਜਨਵਸੇਨ ਤਿਟ੍ਠੇਯ੍ਯ। **ਪਤ੍ਥੇਨ੍ਤੋ**ਤਿ ਆਕਙ੍ਖਨ੍ਤੋ। **ਅਚਲੰ ਸੁਖ**ਨ੍ਤਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਸੁਖੰ ਫਲਸੁਖਞ੍ਚ। ਤਮ੍ਪਿ ਹਿ ਅਕੁਪ੍ਪਭਾਵਤੋ ‘‘ਅਚਲ’’ਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਸੇਸੰ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਥਮੇਵ।

ਵਿਮਲਤ੍ਥੇਰਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਤਿਕਨਿਪਾਤਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਪਠਮੋ ਭਾਗੋ ਨਿਟ੍ਠਿਤੋ।